

Bundel - Raad van 14 september 2026

Agenda bijlagen

- 1 Opening en mededelingen
- 2 Definitief vaststellen van de agenda
 2. Agenda raadsvergadering 14 september 2026
- 3 Vaststellen van de besluitenlijst raadsvergadering 6 juli 2026 (zaaknummer 524631)
 Besluitenlijst Raadsvergadering 6 juli 2026
- 4 Vaststellen van de besluitenlijst raadsvergadering 31 augustus 2026 (zaaknummer 524631)
 Besluitenlijst Raadsvergadering 31 augustus 2026
- 5 Vaststellen van de besluitenlijst bijzondere raadsvergadering 31 augustus 2026 (zaaknummer 624631)
 Besluitenlijst bijzondere Raadsvergadering 31 augustus 2026
- 6 Voorstel inzake wijziging Gemeenschappelijke regeling FUMO 2026 (zaaknummer 564379)
 Raadsvoorstel wijziging gemeenschappelijke regeling FUMO 2026
 Raadsbesluit vaststellen wijziging Gemeenschappelijke Regeling FUMO 2026
 Bijlage Algemene toelichting wijziging GR FUMO 2026
 Bijlage Wijziging GR FUMO 2026 - schone versie
 Bijlage Wijziging GR FUMO 2026 - wijzigingen zichtbaar
 Bijlage Zienswijzenbundel GR FUMO
 Brief wijziging GR FUMO 2026
- 7 Voorstel inzake Verordening aansluitkosten op het gemeentelijk rioleringsstelsel (zaaknummer 561626)
 Raadsvoorstel verordening aansluiting riolering
 Raadsbesluit verordening aansluiting riolering
 1. Algemeen 561626 Verordening aansluiting riolering Ameland
 2. Raadbrieven 18sep2000
 3. Beleidsregel aansluiting riolering 2000
- 8 Voorstel inzake Wijziging Beleidsregels Verblijfsrecreatie (zaaknummer 561106)
 Raadsvoorstel Beleidsregels Verblijfsrecreatie
 Raadsbesluit Beleidsregels Verblijfsrecreatie
 1. Algemeen 561106 Wijzigingsbesluit Beleidsregels Verblijfsrecreatie
 2. Algemeen 561106 Gewijzigde versie Beleidsregels Verblijfsrecreatie
- 9 Voorstel inzake Ontwerp Omgevingsvisie Gemeente Ameland (zaaknummer 456774)
 Raadsvoorstel ontwerp omgevingsvisie
 Raadsbesluit ontwerp omgevingsvisie
 Bijlage 1 - Ontwerp Omgevingsvisie Ameland
 Bijlage 2 - Participatieverslag ontwerp Omgevingsvisie Ameland
- 10 Voorstel inzake de Jaarverslag 2025 BWS (zaaknummer 563405)
 Raadsvoorstel jaarverslag 2025 Burgemeester Walda Scholengemeenschap
 Raadsbesluit jaarverslag 2025 Burgemeester Walda Scholengemeenschap
 Jaarverslag 2025 Burgemeester Walda Scholengemeenschap
 Advies Commissie Intern Toezicht Openbaar Onderwijs Ameland mbt Jaarverslag 2025 BWS
 Raadsvoorstel jaarrekening 2025 BWS Technische Vragen
- 11 Voorstel inzake de Kadernota 2026 gemeente Ameland (inclusief begrotingswijzigingen) (zaaknummer 568513)
 Raadsvoorstel Kadernota 2026
 Raadsbesluit Kadernota 2026
 Kadernota 2026
 ADVIES AUDITCOMMISSIE september 2026 BIJ AGENDAPUNT KADERNOTA in raad d

- 12 Voorstel inzake afhandeling lijst van Ingekomen stukken voor de raad tot en met 2 september 2026 (zaaknummer 524631)
- 12. Lijst ingekomen stukken Raadsvergadering 14 september 2026 (zaaknummer 524631)
 - A1 Wat kan de lokale ombudsman voor u als raadslid betekenen
 - A2 Nederlandse Vereniging voor Raadsleden - Reactie op brief VPPG
 - A3 26M20 Motie vreemd aan de orde Solidarieteit met bedreigde collega's
 - A4 Actualisatie Gemeenschappelijk financieel toezichtkader GTK2026
 - A5 E-mail en bezwaarschrift Kievitsweg Geanonimiseerd
 - A6 Motie 2607-39A Zó! - Solidair met bedreigde collega's
 - A7 motie vreemd aangenomen beheerplannen van rijkswaterstaat met betrekking tot het waddengebied
 - A8 verzoek ontslag raadslid gemeente Ameland
 - A9 De toekomst van de Waddenzee
 - A10 Toeristenprotest Ameland reactie uitspraak besluit op bezwaar Geanonimiseerd
 - A11 Motie vreemd D07 (afgetekend)
 - B1 Oproep tot lokale inzet voor bescherming vee Geanonimiseerd
 - B2 Vanuit preventie zorgen voor een gezonde generatie
 - B3 Zienswijze Ministerie I en W Reikwijdte en detailniveau MIRT Verkenning Bereikbaarheid Ameland
 - C1 Vastgestelde stukken bestuursvergadering 2 juli 2026
 - C2 Nieuwsbrief Regio Deal De Waddeneilanden jun26
 - C2 RDDW 111 NIEUWS jun26
 - C3 Jaarverslag 2025 RDDW (versie 210526)
 - C4 Jaarstukken 2025 FUMO - getekend
 - C5 Gewaarmerkt Jaarverslag en rekening GR De Waddeneilanden 2025-1
 - C6 Jaarverslag 2025 Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân
 - C7 Nieuwsbrief 28 GR De Waddeneilanden
 - C8 Nieuwsbrief Friese Engergetafel juli 2026
 - C9 Nieuwsbrief EuropaPact Fryslan juli-2026
 - C10 Zwartboek structurele uitsluiting mensen met een beperking
 - C11 Nieuwsbericht ZVHF nr. 1
 - C12. Lijst toezeggingen presidium 260907
 - D1 Uitnodiging Nederlandse Kustdagen 23 en 24 september 2026
 - 12.E.1 v Raadsinformatiebrief indexatie WOZ-waarde Huisvestingsverordening gemeente Ameland 2023 (zaaknummer 553695)
 - Informatiebrief raad WOZ-waarde indexatie Huisvestingsverordening gemeente Ameland 2023 DEF-1
 - 12.E.2 v Raadsinformatiebrief Startnotitie Parkeerbeleid (zaaknummer 560187)
 - Informatiebrief
 - Algemeen Startnotitie parkeerbeleid.def
 - Algemeen 560187 Bijlage a - Parkeernotitie
 - Algemeen 560187 Bijlage 2. 2022-05-30MotieBriefA12Parkeerbeleid (1)
 - 12.E.3 V Raadsinformatiebrief Jaarverantwoording Kinderopvang, gemeente Ameland 2025 (zaaknummer 561011)
 - Informatiebrief gemeenteraad Jaarverantwoording Kinderopvang Ameland 2025
 - Bijlage 1 Jaarverantwoording Kinderopvang 2025, gemeente Ameland
 - 12.E.4 v Raadsinformatiebrief beëindiging onderzoek pilot flexwoningen Kwekerij (zaaknummer 561424)
 - Informatiebrief beëindiging flexwoningen
 - 12.E.5 v Raadsinformatiebrief Piekhuisvesting (zaaknummer 557998)
 - Informatiebrief piekhuisvesting.DEF
 - 12.E.6 v Raadsinformatiebrief Regionale inkoop Specialistische Jeugdhulp en Verblijf (zaaknummer 561706)
 - Informatiebrief raad Update regionale inkoop SJH en Verblijf
 - Brief SDF update regionale inkoop SJH en Verblijf
 - Inkoopstrategie Specialistische Jeugdhulp en Verblijf 2028 e.v.

- 12.E.7^v Raadsinformatiebrief onderzoek Governance Burgemeester Walda Scholengemeenschap (BWS)
(zaaknummer 561707)
Informatiebrief gemeenteraad onderzoek Governance Burgemeester Walda Scholengemeenschap
Startnotitie governance Burgemeester Waldaschool 260630
- 12.E.8^v Raadsinformatiebrief aanbesteding herinrichting gemeentewerf (zaaknummer 563140)
Raadsinformatiebrief aanbesteding herinrichting gemeentewerf 54760
- 12.E.9^v Raadsinformatiebrief raad vernieuwing award duurzaam toerisme (zaaknummer 555504)
Informatiebrief raad vernieuwing award duurzaam toerisme
Bijlage 1 - Green Destinations rapport 2026 - met achtergrondinformatie en opmerkingen
Bijlage 2 - Green Destinations rapport 2026 - opdrachten en opmerkingen
- 12.E.1⁰₀^v Raadsinformatiebrief Regioplan gebiedsinvesteringen PAWOZ tranche 2 (zaaknummer 563418)
Raadsinformatiebrief Gebiedsinvesteringen PAWOZ tranche 2.DEF
Brief Bestuurlijke afspraken regioplan gebiedsinvesteringen PAWOZ tranche 2
- 12.E.1¹₁^v Raadsinformatiebrief Visitatie Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland (zaaknummer 553901)
Raadsinformatiebrief Visitatie Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland
- 12.E.1²₂^v Raadsinformatiebrief Wijziging deelname Monitoring & Commissie Bodemdaling Ameland (zaaknummer 563898)
Raadsinformatiebrief deelname Bodemdaling Ameland
Beschrijving Monitoring Commissie Bodemdaling Ameland 2026 definitief
- 12.E.1³₃^v Raadsinformatiebrief Aanpak dakloosheid in Friesland 2026-2032 (zaaknummer 563101)
Raadsinformatiebrief bij memo Aanpak dakloosheid in Fryslân 2026-2032
Raadsmemo SDF Aanpak Dakloosheid Fryslân 2026-2032
- 12.E.1⁴₄^v Raadsinformatiebrief start werkzaamheden tunnels golfbaan (zaaknummer 552295)
552295 Informatiebrief tunnels golfbaan.DEF
- 12.E.1⁵₅^v Raadsinformatiebrief beleidsregels prioritering transportcapaciteit woningbouw (zaaknummer 569379)
Informatiebrief raad beleidsregels prioritering transportcapaciteit woningbouw Ameland
- 13.a Motie Ameland'82 opwaarderen bus frequentie en aansluiting sneldienst
Motie A82
- 13.b Motie CDA en VVD steen Stelp
Motie VDA VVD steen Stelp gewijzigd raad 14 september 2026
- 14 Toelichting op het bestuursprogramma 2026-2030 "Wat ons bindt, brengt ons verder", namens AmelandEén, CDA en Algemeen Belang Ameland; daarna aanbieding van dit coalitieprogramma aan de voorzitter van de raad
Bestuursprogramma 2026-2030 AmelandEén CDA en Algemeen Belang Ameland
- 15 Reactie fractievoorzitter op bestuursprogramma
- 16 Onderzoek door de commissie Geloofsbrieven naar de geloofsbrieven van de aspirant wethouders en aspirant raadslid
- 17 Vaststelling benoembaarheid wethouders en stemming
- 18 Vaststelling tijdsbestedingsnorm wethouders (zaaknummer 565115)
Voorstel gemeenteraad benoeming en tijdsbestedingsnorm wethouders 2026-2030
Besluit gemeenteraad benoeming en tijdsbestedingsnorm wethouders 2026-2030
- 19 Aanvaarding van de benoeming door de wethouders
- 20 Installatie wethouders door afleggen van de belofte

- 21 Toelaten en beediging van de heer W.T. Hoekstra als raadslid voor de fractie AmelandEén
- 22 Benoemen voorzitter voor de algemene raadscommissie
22. . Raadsvoorstel benoemen commissievoorzitter(s)
22.Raadsbesluit benoemen commissievoorzitte(s)
- 23 Sluiting

Agenda

Raad

Zaaknummer	524631
Datum vergadering	14 september 2026
Onderwerp	Agenda raadsvergadering maandag 14 september 2026
Locatie	Gemeentehuis Ballum, raadzaal
Voorzitter	T. Willemsma
Griffier	J.M.J. Metz
Agendapunt	2

De burgemeester van de gemeente Ameland roept de leden van de raad op ter openbare vergadering.

Voorlopige agenda

- 1 Opening en mededelingen
- 2 Definitief vaststellen van de agenda
- 3 Vaststellen van de besluitenlijst raadsvergadering 6 juli 2026 (zaaknummer 524631)
- 4 Vaststellen van de besluitenlijst raadsvergadering 31 augustus 2026 (zaaknummer 524631)
- 5 Vaststellen van de besluitenlijst bijzondere raadsvergadering 31 augustus 2026 (zaaknummer 524631)
- 6 Voorstel inzake wijziging Gemeenschappelijke regeling FUMO 2026 (zaaknummer 564379) *Hamerstuk*
- 7 Voorstel inzake Verordening aansluitkosten op het gemeentelijk rioleringsstelsel (zaaknummer 561626) *Hamerstuk*
- 8 Voorstel inzake Wijziging Beleidsregels Verblijfsrecreatie (zaaknummer 561106) *Hamerstuk*
- 9 Voorstel inzake Ontwerp Omgevingsvisie Gemeente Ameland (zaaknummer 456774) *Discussiestuk*
- 10 Voorstel inzake de Jaarverslag 2025 BWS (zaaknummer 563405) *Discussiestuk*
- 11 Voorstel inzake de Kadernota 2026 gemeente Ameland (inclusief begrotingswijzigingen) *Discussiestuk* (zaaknummer 568513)
- 12 Voorstel inzake afhandeling lijst van Ingekomen stukken voor de raad tot en met 2 september 2026 (zaaknummer 524631)
- 13 De te bespreken brieven vanuit de ingekomen stukkenlijst -*vervalt*

Bijzonder deel

- 14 Toelichting op het bestuursprogramma 2026-2030 "Wat ons bindt, brengt ons verder", namens AmelandEén, CDA en Algemeen Belang Ameland; daarna aanbidding van dit coalitieprogramma aan de voorzitter van de raad

- 15 Reactie fractievoorzitters op bestuursprogramma
- 16 Onderzoek door de commissie Geloofsbrieven naar de geloofsbrieven van de aspirant wethouders en aspirant raadslid
- 17 Vaststelling benoembaarheid wethouders en stemming
- 18 Vaststelling tijdsbestedingsnorm wethouders (zaaknummer 565115)
- 19 Aanvaarding van de benoeming door de wethouders
- 20 Installatie wethouders door afleggen van de belofte
- 21 Toelaten en beediging van de heer W.T. Hoekstra als raadslid voor de fractie AmelandEén
- 22 Benoemen voorzitters voor de algemene raadscommissie (zaaknummer 549021)
- 23 Sluiting

Zaaknummer	524631
Datum vergadering	14 september 2026
Onderwerp	Vaststellen besluitenlijst raadsvergadering 6 juli 2026
Agendapunt	4

Aanwezig:

- Mevrouw T. Willemsma, burgemeester
- Mevrouw J.M.J. Metz, griffier
- De heer T.E.F.W. Faber, AmelandEén
- De heer W.A. de Jong, AmelandEén
- Mevrouw G. Brunotte, AmelandEén
- Mevrouw S.M.A. Twickler, CDA
- De heer M.J. Oud, CDA
- De heer D.W. Engels, Algemeen Belang Ameland
- De heer K.E. van der Laag, Algemeen Belang Ameland
- De heer J.A. Kiewiet, A82
- De heer H. Hatzmann, VVD

Eveneens aanwezig:

- De heer P.J. IJnsen, wethouder
- De heer I.J.W. Valk, secretaris-directeur

Afwezig:

- De heer R.A. Kiewiet, CDA
- Mevrouw M. Rijpstra, PvdA

Agenda

De opname van deze vergadering wordt op de website van de Gemeente Ameland geplaatst, waarbij per agendapunt en spreker beluisterd en bekeken kan worden. Voor de inhoudelijke discussie per agendapunt wordt derhalve verwezen naar deze opname.

1 **Opening**

Besluit:

Burgemeester Willemsma opent deze extra raadsvergadering en heet allen wederom welkom. Bericht van verhindering van mw. Rijpstra en dhr. R. Kiewiet.

2 **Mededelingen**

Besluit:

n.v.t.

Toelichting:

Geen mededelingen.

3 Vaststellen van de agenda

Besluit:

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

4 Vaststellen van de besluitenlijst van de raadsvergadering van 29 juni 2026 (zaaknummer 562672)

Besluit:

De besluitenlijst van 29 juni 2026 wordt ongewijzigd vastgesteld.

5 Vaststellen van de Jaarrekening gemeente Ameland 2025 (zaaknummer 555398)

Besluit:

Het voorstel wordt zonder hoofdelijke stemming unaniem aangenomen.

6 Voorstel inzake het verstrekken van een krediet voor Energierotonde Ballum (zaaknummer 560989)

Besluit:

Het voorstel wordt zonder hoofdelijke stemming unaniem aangenomen.

7 Vaststellen van het Vergaderschema 2027 gemeente Ameland voor raad en commissie (zaaknummer 561581)

Besluit:

Het voorstel wordt zonder hoofdelijke stemming unaniem aangenomen.

8 Motie vreemd ABA en AmelandEén inzake de beheerplannen 2028 Natura 2000

Besluit:

De motie, ingediend door ABA, AmelandEén en A82 wordt unaniem aangenomen.

9 Sluiting

Besluit:

Voorzitter Willemsma geeft aan dat alle punten zijn afgehamerd, en daarmee komt de raadsvergadering van 13 juli a.s. te vervallen. Voor wat betreft de commissie- en raadsvergaderingen start het reces, tot eind augustus. Zij wenst iedereen een goede zomer toe.

Ballum, 14 september 2026

T. Willemsma
Burgemeester

J.M.J. Metz
Griffier

Zaaknummer 566143
Datum vergadering 14 september 2026
Onderwerp Vaststellen besluitenlijst raadsvergadering 31 augustus 2026
Agendapunt

Aanwezig:

- Mevrouw T. Willemsma, burgemeester
- Mevrouw J.M.J. Metz, griffier
- De heer T.E.F.W. Faber, AmelandEén
- De heer W.A. de Jong, AmelandEén
- Mevrouw G. Brunotte, AmelandEén
- Mevrouw S.M.A. Twickler, CDA
- De heer M.J. Oud, CDA
- De heer R.A. Kiewiet, CDA
- De heer K.E. van der Laag, Algemeen Belang Ameland
- Mevrouw M. IJnsen - Westerhof
- Mevrouw M. Rijpstra, PvdA
- De heer J.A. Kiewiet, A82
- De heer H. Hatzmann, VVD

Eveneens aanwezig:

- De heer P.J. IJnsen, wethouder
- De heer I.J.W. Valk, secretaris-directeur

Agenda

De opname van deze vergadering wordt op de website van de Gemeente Ameland geplaatst, waarbij per agendapunt en spreker beluisterd en bekeken kan worden. Voor de inhoudelijke discussie per agendapunt wordt derhalve verwezen naar deze opname.

1 Opening

Besluit:

Burgemeester Willemsma opent de vergadering en heet allen welkom. Er zal eerst een beëdiging zijn, daarna een besloten vergadering, en we eindigen de avond met het bekendmaken van de voordracht voor een nieuwe burgemeester.

2 Onderzoek door de Commissie Geloofsbrieven

Besluit:

De commissie geloofsbrieven bestaande uit mw. Twickler, dhr. Hatzmann en dhr. R. Kiewiet geeft aan dat er geen beletselen zijn om mw. M. IJnsen-Westerhof toe te laten tot de raad.

3 Beëdiging mw. M. IJnsen-Westerhof als raadslid voor Algemeen Belang Ameland

Besluit:

Burgemeester Willemsma neemt de belofte af van mw. IJnsen - Westerhof en daarna volgen felicitaties.

Sluiting van het openbare deel van deze vergadering*Besluit:*

De vergadering wordt gesloten; na een korte pauze gaat de raad in beslotenheid verder.

Ballum, 14 september 2026A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke extending to the right.

T. Willemsma
Burgemeester

A handwritten signature in black ink, featuring a large circular loop on the left and a series of smaller loops and a long horizontal stroke on the right.

J.M.J. Metz
Griffier

Zaaknummer 566143
Datum vergadering 14 september 2026
Onderwerp Vaststellen besluitenlijst raadsvergadering 31 augustus 2026
Agendapunt

Aanwezig:

- Mevrouw T. Willemsma, burgemeester
- Mevrouw J.M.J. Metz, griffier
- De heer T.E.F.W. Faber, AmelandEén
- De heer W.A. de Jong, AmelandEén
- Mevrouw G. Brunotte, AmelandEén
- Mevrouw S.M.A. Twickler, CDA
- De heer M.J. Oud, CDA
- De heer R.A. Kiewiet, CDA
- De heer K.E. van der Laag, Algemeen Belang Ameland
- Mevrouw M. IJnsen - Westerhof
- Mevrouw M. Rijpstra, PvdA
- De heer J.A. Kiewiet, A82
- De heer H. Hatzmann, VVD

Eveneens aanwezig:

- De heer P.J. IJnsen, wethouder
- De heer I.J.W. Valk, secretaris-directeur

Agenda

De opname van deze vergadering wordt op de website van de Gemeente Ameland geplaatst, waarbij per agendapunt en spreker beluisterd en bekeken kan worden. Voor de inhoudelijke discussie per agendapunt wordt derhalve verwezen naar deze opname.

1 Opening

Besluit:

Burgemeester Willemsma opent opnieuw vanavond de openbare raadsvergadering en geeft het woord aan mw. Rijpstra als voorzitter van de Vertrouwenscommissie.

2 Toelichting door de voorzitter van de vertrouwenscommissie mw. Rijpstra inzake de procedure voor de vacature van burgemeester

Besluit:

Mw. Rijpstra geeft een toelichting op de procedure rondom de zoektocht naar een Kroonbenoemde burgemeester

3 Bekendmaken raadsbesluit inzake de voordracht voor kroonbenoeming burgemeester van de gemeente Ameland

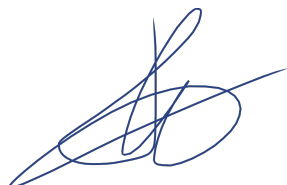
Besluit:

Mw. Rijpstra maakt bekend dat de heer Stefan van Keijzerswaard uit Uithuizen, thans wethouder op Vlieland, zal worden voorgedragen als burgemeester voor Ameland.

Sluiting*Besluit:*

Niets meer aan de orde zijnde sluit burgemeester Willemsma de vergadering.

Ballum, 14 september 2026

T. Willemsma
Burgemeester

J.M.J. Metz
Griffier

Voorstel

van het college aan de raad

Zaaknummer 564379
Vergaderdatum 24 augustus 2026
Organisatieonderdeel Fysieke Leefomgeving
Portefeuillehouder Piet IJnsen

Onderwerp

Vaststellen wijziging Gemeenschappelijke Regeling FUMO 2026

Voorstel

Het college toestemming te verlenen de Gemeenschappelijke Regeling FUMO 2026 gewijzigd vast te stellen.

Inleiding

In de vergadering van 27 mei 2024 is het ontwerpbesluit van de wijziging Gemeenschappelijke Regeling FUMO 2024 behandeld. U heeft besloten geen zienswijze in te dienen. Een aantal gemeenten en de provincie hebben een zienswijze ingediend. Deze zienswijzen zijn aanleiding geweest het ontwerp aan te passen. De gewijzigde regeling wordt nu aan u voorgelegd.

Door een wetswijziging is het nodig een aantal bepalingen in de bestaande Gemeenschappelijke Regeling FUMO 2022 aan te passen. Het betreft: actieve informatieplicht, evaluatie, participatie, zienswijze bij bepaalde voorgenomen besluiten en bepalingen over uittreding. In de brief van de FUMO van 2 juli 2026 wordt hierover verder uitleg gegeven.

Beoogd effect

Vaststellen van de gewijzigde Gemeenschappelijke Regeling FUMO 2026

Argumenten

1.1 Finale besluitvorming is nodig

De deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling moeten ieder voor zich besluiten over het voorstel tot wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling FUMO. Ten behoeve van die besluitvorming moeten alle deelnemers toestemming verlenen om de regeling gewijzigde vast te stellen.

1.2 Zienswijzen zijn verwerkt en hebben geleid tot wijzigingen.

De provinciale staten en de raden van zeven gemeenten hebben zienswijzen ingediend. Deze zienswijzen zijn verwerkt. Daarnaast zijn nog een aantal wijzigingen doorgevoerd.

Kanttekeningen

N.v.t.

Afstemming

De wijziging Gemeenschappelijke Regeling FUMO is voorgelegd aan alle deelnemers.

Vervolg

De regeling kan worden gewijzigd bij gelijkkluidend besluit van ten minste twee derde van de deelnemers. De artikelen 3,4,9,11,18,19,20,21,30,34,35,en 36 van deze regeling kunnen alleen worden gewijzigd indien alle deelnemers daarmee instemmen.

Bijlagen

- Aanbiedingsbrief
- Wijziging GR (schone versie)
- Wijziging GR (wijzigingen zichtbaar)
- Toelichting GR
- Zienswijzen bundel

Besluit

Raad

Zaaknummer	564379
Datum vergadering	14 september 2026
Onderwerp	Vaststellen wijziging Gemeenschappelijke Regeling FUMO 2026
Portefeuillehouder	Piet IJnsen
Agendapunt	6

Besluit

De raad van de gemeente Ameland:

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders;

overwegende dat:

- ten behoeve van een doelmatige en doeltreffende uitoefening van de uitvoeringstaak en de handhavingstaak, met toepassing van de Wet gemeenschappelijke regelingen, een omgevingsdienst in de vorm van een openbaar lichaam is ingesteld;
- de Omgevingswet deze vorm van bestuurlijke samenwerking voor gedeputeerde staten en de colleges van burgemeester en wethouders voorschrijft;
- bij algemene maatregel van bestuur is vastgesteld welke tot de uitvoeringstaak en de handhavingstaak behorende of daarmee samenhangende werkzaamheden in ieder geval aan de omgevingsdienst worden opgedragen,

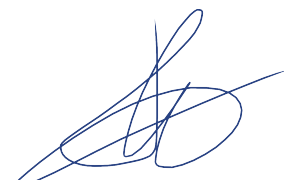
gelet op;

- de Wet elektronische publicaties en de Wet versterking democratische legitimatie gemeenschappelijke regelingen;
- de artikelen 73 en 74 van de Wet gemeenschappelijke regelingen; en

Besluit:

Het college toestemming verlenen de gemeenschappelijke regeling FUMO gewijzigd vast te stellen:

Ballum, 14 september 2026

T. Willemsma
Burgemeester

J.M.J. Metz
Griffier

Algemene toelichting op het voorstel aan gedeputeerde staten van Fryslân, de Friese colleges van burgemeester en wethouders en het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân tot wijziging van de gemeenschappelijke regeling FUMO.

Inleiding en achtergrond

Gedeputeerde staten van Fryslân, de Friese colleges van burgemeester en wethouders en het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân hebben de gemeenschappelijke regeling FUMO getroffen ten behoeve van de uitvoeringstaak en de handhavingstaak op het terrein van de fysieke leefomgeving. De bestuurlijke samenwerking op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen is voor gedeputeerde staten en de colleges van burgemeester en wethouders sinds 14 april 2016 wettelijk verplicht voor met name genoemde (basis)taken¹. Het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân neemt op vrijwillige basis deel.

De gemeenschappelijke regeling is voor het laatst gewijzigd in 2021². Sindsdien zijn er enkele wetswijzigingen in werking getreden die het nodig maken om de regeling aan te passen:

- o Per 1 juli 2021 de *Wet elektronische publicaties*. Deze wet heeft betekenis voor de bekendmaking van gemeenschappelijke regelingen;
- o Per 1 juli 2022 de *Wet versterking democratische legitimatie gemeenschappelijke regelingen*. Deze wet beoogt met name de positie van de volksvertegenwoordiging bij gemeenschappelijke regelingen te versterken.

Van de gelegenheid wordt gebruik gemaakt om enkele (tekstuele) verbeteringen in de regeling door te voeren.

Spelregels voor het wijzigen van een gemeenschappelijke regeling

Wijziging van een gemeenschappelijke regeling vindt plaats in twee stappen:

Stap 1: zienswijzeprocedure

Per 1 juli 2022 schrijft de Wgr voor dat een ontwerp van een regeling, met inbegrip van een wijziging hiervan, door de respectieve colleges en het dagelijks bestuur eerst voor een zienswijze aan provinciale staten, de gemeenteraden en het algemeen bestuur van het Wetterskip wordt voorgelegd. Deze (bestuurs)organen kunnen (binnen acht weken na ontvangst van het ontwerp) hun zienswijze over het ontwerp van de regeling bij de colleges en het dagelijks bestuur naar voren brengen. Op basis van eventueel ingebrachte zienswijzen kan de ontwerpregeling zo nodig worden aangepast.

Bij brief van 12 april 2024 heeft het dagelijks bestuur van de FUMO - in afwijking van de Wgr zonder tussenkomst van de respectieve colleges en het dagelijks bestuur - een voorstel tot wijziging van de gemeenschappelijke regeling aan provinciale staten, de Friese gemeenteraden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân gezonden en hen in de gelegenheid gesteld hierop een zienswijze te geven.

¹ Wet verbetering vergunningverlening, toezicht en handhaving, Stb. 2015, 521.

Van provinciale staten en de raden van de gemeenten Dantumadiel, Heerenveen, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland, Súdwest Fryslân en Weststellingwerf is een zienswijze ontvangen. In de artikelsgewijze toelichting is hierop ingegaan.

Stap 2: finale besluitvorming

Voormelde colleges en het dagelijks bestuur zijn elk deelnemer aan de gemeenschappelijke regeling en moeten ieder voor zich besluiten over het voorstel tot wijziging. Ten behoeve van die besluitvorming moeten provinciale staten aan gedeputeerde staten, de respectieve gemeenteraden aan de betreffende colleges van burgemeester en wethouders en het algemeen bestuur van het Wetterskip aan het dagelijks bestuur toestemming verlenen om de regeling gewijzigd te mogen vaststellen. Dit betekent praktisch dat elk college en het dagelijks bestuur een voorgenomen besluit tot wijziging voor toestemming voorlegt en (pas) na verkregen toestemming een finaal besluit neemt.

De toestemming heeft een alles of niets-karakter: er wordt toestemming verleend of niet. Het is op grond van de Algemene wet bestuursrecht niet toegestaan om aan de verlening van de toestemming voorwaarden te verbinden. De toestemming kan alleen worden onthouden als de wijziging in strijd is met het algemeen belang of met het recht.

De regeling kan worden gewijzigd bij gelijkkluidend besluit van ten minste twee derde van de deelnemers. De artikelen 3, 4, 9, 11, 18, 19, 20, 21, 30, 34, 35 en 36 van de regeling kunnen daarentegen alleen worden gewijzigd als alle deelnemers daarmee instemmen.

Dit voorstel ziet op stap 2.

Het wijzigingsproces

De versie van de gemeenschappelijke regeling die ten behoeve van de zienswijzeprocedure door het dagelijks bestuur van de FUMO rechtstreeks aan provinciale staten, de gemeenteraden en het algemeen bestuur van het Wetterskip is gezonden bevatte zowel tekstuele als inhoudelijke wijzigingen. Helaas is in de zienswijzeversie een aanmerkelijk aantal van de voorgestelde wijzigingen niet nadrukkelijk inzichtelijk gemaakt of toegelicht. Dit verzuim is in de voorliggende versie hersteld.

Het nu voorliggende ontwerp wijkt op een aantal belangrijke punten af van de zienswijzeversie. De redenen hiervoor zijn als volgt:

- I. De regeling behoeft ook aanpassing vanwege het verplichte karakter van de bestuurlijke samenwerking tussen de respectieve colleges. Dit heeft betekenis voor de Overwegingen en de bepalingen over Uittreding (art. 34) en Opheffing (art. 36).
- II. De bepaling over Uittreding (art. 34) is t.o.v. de zienswijzeversie aanmerkelijk aangescherpt, in lijn met de *Wet versterking democratische legitimatie gemeenschappelijke regelingen*.
- III. In de zienswijzeversie is voorgesteld om taken/bevoegdheden omtrent Toetreding (art. 33), Uittreding (art. 34) en Opheffing (art. 36) van het algemeen bestuur te verschuiven naar de deelnemers. Dit betreft:
 - Het vaststellen van de datum van toetreding;
 - Het regelen van de gevolgen van toetreding;
 - Het vaststellen van het uittredingsplan;
 - Het regelen van de gevolgen van uittreding;
 - Het vaststellen van het liquidatieplan; en

- Het regelen van de vereffening van het vermogen van het openbaar lichaam.

Tevens is in de zienswijzeversie bepaald dat uitsluitend de deelnemers - en dus niet langer het algemeen bestuur -, voorstellen mogen doen om de regeling te wijzigen. Er is geen dringende reden voor deze verschuiving c.q. beperking van de rol van het algemeen bestuur. Uit de (memorie van toelichting van de) *Wet gemeenschappelijke regelingen* volgt niet dat voormelde taken/bevoegdheden niet door het algemeen bestuur mogen worden uitgeoefend. Wel is, vanwege de *Wet versterking democratische legitimatie gemeenschappelijke regelingen*, de bepaling over Uittreding (art. 34) aangescherpt, waarmee het handelingskader van het algemeen bestuur omtrent het regelen van de (verdere) gevolgen van uittreding aanmerkelijk is beperkt.

Bovendien roept de in de zienswijzeversie voorgestelde verschuiving van taken/bevoegdheden, nog los van de praktische toepassing, vragen op over de zeggenschapsstructuur.

Juist het algemeen bestuur is bij uitstek in staat om, binnen de marges van de regeling, invulling te geven aan voormelde taken/bevoegdheden, mede in aanmerking genomen dat dit bestuur de deelnemers representeert.

- IV. De *Wet versterking democratische legitimatie gemeenschappelijke regelingen* introduceert een algemeen geformuleerde actieve informatieplicht voor het bestuur van de FUMO jegens provinciale staten, de leden van de raden en de leden van het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân. De zienswijzeversie voorziet hier niet in. Dat is in de voorliggende versie hersteld.
 - V. De *Wet gemeenschappelijke regelingen* schrijft voor dat vóór 30 april van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, de algemene financiële en beleidsmatige kaders (kadernota) en de voorlopige jaarrekening aan provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân wordt toegezonden. In de zienswijzeprocedure hebben de raden van de gemeenten Dantumadiel, Ooststellingwerf, Opsterland, Súdwest Fryslân en Weststellingwerf gevraagd om in de regeling op te nemen dat zij voortaan in de gelegenheid worden gesteld om, analoog aan de ontwerpbegroting, een zienswijze op de kadernota te geven. Een dergelijke zienswijzeprocedure voor de kadernota is echter niet wettelijk voorgeschreven. De *Wet gemeenschappelijke regelingen* voorziet reeds in een verplichte zienswijzeprocedure voor de ontwerpbegroting. In die procedure is de democratische legitimatie van provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân geborgd.
- Het toevoegen van een afzonderlijke zienswijzeprocedure voor de kadernota zou daarbovenop komen en zou bovendien betekenen dat de doorlooptijd van de besluitvorming over de kadernota met minimaal een half jaar wordt verlengd. Hierdoor zou de zienswijzeprocedure in een zeer vroeg stadium van het beleids- en begrotingsproces moeten plaatsvinden, op een moment waarop de financiële en beleidsmatige kaders nog slechts in hoofdlijnen kunnen worden geschetst en nog aan verandering onderhevig zijn. Dit beperkt de praktische betekenis van een zienswijzeprocedure aanzienlijk en doet afbreuk aan de functie van de kadernota als instrument voor tijdige en richtinggevende kaderstelling binnen de planning- en controlcyclus. Daarnaast brengt een uitbreiding van het besluitvormingsproces onvermijdelijk extra bestuurlijke en ambtelijke inzet met zich mee, waaronder een toename van de benodigde overhead. Voorts is de wens voor een zienswijzeprocedure voor de kadernota slechts door een beperkt aantal gemeenten naar voren gebracht en berust daarmee niet op een breed gedragen behoefte onder

de deelnemers. Evenmin is duidelijk of de overige deelnemers zich kunnen vinden in deze aanvullende belasting van hun volksvertegenwoordigers. Alles overziend wordt het opnemen van een afzonderlijke zienswijzeprocedure voor de kadernota daarom niet opportuun geacht.

- VI. De zienswijzeversie voorziet in een meer algemeen geformuleerde zienswijzeprocedure bij provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân. Deze bepaling keert in het voorliggende voorstel niet terug, in lijn met de zienswijze van provinciale staten. Het staat het bestuur van de FUMO vrij om voormelde besturen te raadplegen over bepaalde aangelegenheden. Dat hoeft niet genormeerd en ook niet per se op de wijze zoals in die bepaling is geschetst.
- VII. De *Wet versterking democratische legitimatie gemeenschappelijke regelingen* schrijft voor dat de regeling bepalingen inhoudt omtrent de wijze waarop ingezetenen van de deelnemende gemeenten en belanghebbenden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid op grond van de regeling betrokken worden. In de zienswijzeversie is voorgesteld om de mogelijkheid open te laten dat het bestuur van de FUMO kan besluiten tot overheidsparticipatie. Die mogelijkheid is niet langer opgenomen. De strekking van de bepaling is dat participatie wordt overgelaten aan het provinciebestuur, de betrokken gemeentebesturen en het waterschapsbestuur. Daarmee verdraagt zich niet een rol voor het FUMO-bestuur, mede in aanmerking genomen dat de FUMO een uitvoeringsorganisatie is en geen beleidsorganisatie.
- VIII. De *Wet versterking democratische legitimatie gemeenschappelijke regelingen* schrijft voor dat de regeling bepalingen inhoudt omtrent de evaluatie van de regeling. In de zienswijzeversie is voorgesteld om de regeling niet periodiek te evalueren, tenzij een meerderheid van de deelnemers daarom verzoekt.
In de voorliggende versie is wel een evaluatiebepaling opgenomen. In de zienswijzeprocedure hebben provinciale staten en de raden van de gemeenten Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland, Súdwest Fryslân en Weststellingwerf hier ook op aangedrongen. Voorgesteld wordt om de regeling tenminste één maal per vier jaar te evalueren, waarbij het algemeen bestuur de evaluatieopdracht vaststelt. Daarmee bepaalt het algemeen bestuur – en via die weg dus ook de deelnemers – de bandbreedte van de evaluatie.
- IX. De in de zienswijzeversie voorgestelde wijze van bekendmaking van de regeling is in strijd met de wet. Dat is hersteld

In de artikelsgewijze toelichting is uitvoerig ingegaan op de afwijkingen t.o.v. de zienswijzeversie.

Het feit dat met de zienswijzeversie niet alle voorgestelde wijzigingen inzichtelijk zijn gemaakt of toegelicht roept de vraag op of deze procedure opnieuw moet worden doorlopen. Dit wordt niet nodig geacht. Redengevend hiervoor is met name dat de bepalingen die dit betreft niet rechtstreeks raken aan de kaderstellende en controlerende taken van provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân. De verwachting is dan ook dat een nieuwe zienswijzeprocedure niet tot (wezenlijk) andere zienswijzen zal leiden. Bovendien wordt het uiteindelijk voorstel nog voor toestemming aan de respectieve besturen voorgelegd.

Het accent van de voorliggende wijziging ligt op de betekenis van de *Wet versterking democratische legitimatie gemeenschappelijke regelingen*.

Gemeenschappelijke regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing - 2026

Gedeputeerde staten van Fryslân, de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Achtkarspelen, Ameland, Dantumadiel, De Fryske Marren, Harlingen, Heerenveen, Leeuwarden, Noardeast Fryslân, Ooststellingwerf, Opsterland, Schiermonnikoog, Smallingerland, Súdwest-Fryslân, Terschelling, Tytsjerksteradiel, Vlieland, Waadhoeke, Weststellingwerf en het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân, ieder voor zover zij bevoegd zijn;

overwegende dat:

- voormelde bestuursorganen, ten behoeve van een doelmatige en doeltreffende uitoefening van de uitvoeringstaak en de handhavingstaak, met toepassing van de Wet gemeenschappelijke regelingen, een omgevingsdienst in de vorm van een openbaar lichaam hebben ingesteld;
- de Omgevingswet deze vorm van bestuurlijke samenwerking voor gedeputeerde staten en de colleges van burgemeester en wethouders voorschrijft;
- bij algemene maatregel van bestuur is vastgesteld welke tot de uitvoeringstaak en de handhavingstaak behorende of daarmee samenhangende werkzaamheden in ieder geval aan een omgevingsdienst worden opgedragen,

gelet op:

- de Wet elektronische publicaties en de Wet versterking democratische legitimatie gemeenschappelijke regelingen;
- de artikelen 73 en 74 van de Wet gemeenschappelijke regelingen; en
- de toestemming van provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân;

besluiten de gemeenschappelijke regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing als volgt gewijzigd vast te stellen:

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 1 Begripsbepalingen

1. In deze gemeenschappelijke regeling wordt verstaan onder:
 - a. de regeling: de gemeenschappelijke regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing;
 - b. het openbaar lichaam: het openbaar lichaam als bedoeld in artikel 2 van deze regeling;
 - c. de wet: de Wet gemeenschappelijke regelingen;
 - d. deelnemer(s): het college van gedeputeerde staten van Fryslân, de colleges van burgemeester en wethouders van de Friese gemeenten en het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân, gezamenlijk of ieder van hen afzonderlijk;
 - e. de raden: de gemeenteraden van de Friese gemeenten;
 - f. Provinciale staten: provinciale staten van Fryslân.
2. Waar in de wet of de regeling bepalingen van de Provinciewet van overeenkomstige toepassing zijn, wordt voor provinciale staten, gedeputeerde staten en de commissaris van de Koning gelezen: het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter.

Artikel 2 Openbaar lichaam

1. Er is een omgevingsdienst als bedoeld in artikel 18.21 van de Omgevingswet, genaamd de Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing, hierna te noemen: FUMO.
2. De FUMO is gevestigd te Grou, gemeente Leeuwarden.

Artikel 3 Te behartigen belangen

De FUMO is ingesteld ten behoeve van een doelmatige en doeltreffende uitoefening van de uitvoeringstaak en de handhavingstaak op het terrein van de fysieke leefomgeving.

Artikel 4 Taken

1. Ter behartiging van de in artikel 3 genoemde belangen heeft het openbaar lichaam de volgende taken:
 - a. basistakenpakket: de taken bedoeld in artikel 18.22 van de Omgevingswet juncto artikel 13.12 van het Omgevingsbesluit. Tot de basistaken behoren ook de daarmee samenhangende, adviserende en ondersteunende werkzaamheden;
 - b. aanvullend takenpakket (facultatief): andere taken op het terrein van de overheidszorg voor de fysieke leefomgeving, als bedoeld in artikel 1.2 van de Omgevingswet, dan zijn opgenomen in het basistakenpakket, voor zover die op grond van een daartoe strekkend besluit van een deelnemer aan de FUMO zijn opgedragen, waaronder begrepen uitvoerende, voorbereidende, adviserende en andere ondersteunende werkzaamheden, de uitvoering van de Wet open overheid, adviseren over en ontwikkelen van strategische en operationele vraagstukken ten aanzien van bestuurlijke aangelegenheden die verband houden met de aan de FUMO opgedragen taken en het voeren van en adviseren over bestuurs- en civielrechtelijke procedures daarover;
 - c. collectieve taken: niet aan een individuele deelnemer toe te rekenen andere taken dan bedoeld in onderdeel a en b die de FUMO uitvoert in opdracht en ten behoeve van het collectief van de gezamenlijke deelnemers, waaronder in elk geval het in stand houden van een milieualarmnummer, zoals jaarlijks in de begroting beschreven; en
 - d. incidentele taken: andere taken dan bedoeld in onderdeel a en b, die op grond van een afzonderlijke dienstverleningsovereenkomst met de publiekrechtelijke rechtspersoon waar een deelnemer deel van uit maakt incidenteel door de FUMO worden uitgevoerd.
2. De FUMO kan ten behoeve van andere overheden en overheidsgerelateerde instellingen diensten op het terrein van de overheidszorg voor de fysieke leefomgeving in de zin van artikel 1.2 van de Omgevingswet verrichten, indien daarom wordt verzocht en het dagelijks bestuur daarin bewilligt. Het dagelijks bestuur kan hiervoor nadere regels vaststellen. Het bepaalde in artikel 21, eerste lid, is van overeenkomstige toepassing.
3. De taken als bedoeld in het eerste en tweede lid worden uitgevoerd met inachtneming van de regels als bedoeld in artikel 18.23, eerste lid, van de Omgevingswet, alsmede de voor die taken geldende beleidskaders, beleidsregels en overige instructies.

Hoofdstuk 2 Inrichting en samenstelling van het bestuur

Afdeling 1 Het bestuur

Artikel 5 Het bestuur

1. Het bestuur van de FUMO bestaat uit een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter.
2. Het algemeen bestuur staat aan het hoofd van de FUMO.

Afdeling 2 Het algemeen bestuur

Artikel 6 Samenstelling algemeen bestuur

1. Gedeputeerden stellen uit hun midden twee leden aan die zitting nemen in het algemeen bestuur. De overige deelnemers stellen elk uit hun midden één lid aan die zitting neemt in het algemeen bestuur. Behoudens de eerste aanwijzing vindt de aanwijzing plaats in de eerste vergadering van de deelnemers in nieuwe samenstelling.
2. De deelnemers stellen voor elk lid een plaatsvervangend lid aan.

3. Het lidmaatschap van het algemeen bestuur eindigt van rechtswege, zodra het lid ophoudt commissaris van de Koning, burgemeester, dijkgraaf, gedeputeerde, wethouder of lid van het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân te zijn.
4. De zittingsduur van de leden van het algemeen bestuur is gelijk aan die van de bestuursorganen die hen hebben aangewezen.
5. Indien in het algemeen bestuur een vacature ontstaat wijst de betreffende deelnemer zo spoedig mogelijk een nieuw lid aan.

Artikel 7 Incompatibiliteiten algemeen bestuur

Onverminderd het bepaalde in artikel 74 juncto artikel 20 van de wet is het lidmaatschap van het algemeen bestuur onverenigbaar met de betrekking van ambtenaar, door of vanwege het bestuur van één van de deelnemers dan wel door of vanwege het bestuur van de FUMO in dienst genomen of daaraan ondergeschikt.

Artikel 8 Werkwijze algemeen bestuur

1. Het algemeen bestuur vergadert ten minste twee maal per jaar en voorts zo dikwijls als de voorzitter of het dagelijks bestuur dit nodig oordeelt, dan wel ten minste een vijfde van het aantal leden dit, onder opgaaf van redenen, schriftelijk verzoekt.
2. De vergaderingen van het algemeen bestuur zijn openbaar. Indien de voorzitter dan wel een vijfde gedeelte van de aanwezige leden het nodig oordeelt, dient het algemeen bestuur te besluiten of zal worden vergaderd met gesloten deuren.
3. Het algemeen bestuur stelt een reglement van orde voor zijn vergaderingen en andere werkzaamheden vast.
4. De voorzitter roept de leden schriftelijk tot de vergadering op.
5. Tegelijkertijd met de oproeping brengt de voorzitter dag, tijdstip en plaats van de vergadering ter openbare kennis. De agenda en de daarbij behorende voorstellen met uitzondering van de in artikel 74 juncto artikel 23, tweede lid, van de wet bedoelde stukken worden tegelijkertijd met de oproeping en op een bij de openbare kennisgeving aan te geven wijze ter inzage gelegd.
6. De vergadering wordt niet geopend voordat blijkens de presentielijst meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden tegenwoordig is.
7. Indien ingevolge het zesde lid de vergadering niet kan worden geopend, belegt de voorzitter, onder verwijzing naar dit artikel, opnieuw een vergadering tegen een tijdstip dat ten minste vierentwintig uur na het bezorgen van de oproeping is gelegen.
8. Op de vergadering, bedoeld in het zevende lid, is het zesde lid niet van toepassing. Het algemeen bestuur kan echter over andere aangelegenheden dan die waarvoor de ingevolge het zesde lid niet geopende vergadering was belegd alleen beraadslagen of besluiten, indien blijkens de presentielijst meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden tegenwoordig is.

Artikel 9 Besluitvorming algemeen bestuur

1. Er wordt voorzien in meervoudig stemrecht. De stemverhouding vloeit rechtstreeks voort uit de jaarlijkse financiële bijdrage van de deelnemers, waarbij het aantal stemmen per deelnemer wordt bepaald door de bijdrage, gebaseerd op het takenpakket als bedoeld in artikel 4, eerste lid, te delen door 150.000 en het alsdan verkregen aantal stemmen af te ronden naar boven op hele stemmen.
2. De beide door gedeputeerde staten aangewezen leden delen het aantal stemmen dat toekomt aan gedeputeerde staten.
3. Een stemming is alleen geldig als meer dan de helft van het aantal leden dat zitting heeft, en zich niet van deelneming aan de stemming moet onthouden, daaraan heeft deelgenomen. Artikel 29, tweede lid, van de Provinciewet is van overeenkomstige toepassing.
4. Voor het tot stand komen van een besluit bij stemming wordt de volstrekte meerderheid vereist van het aantal uitgebrachte stemmen, die tot stand wordt gebracht door ten minste zes deelnemers.

5. Een lid neemt niet deel aan de stemming over:
 - a. een aangelegenheid die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken;
 - b. de vaststelling of goedkeuring van de rekening van een lichaam waaraan hij rekenplichtig is of tot welk bestuur hij behoort.

Afdeling 3 Het dagelijks bestuur

Artikel 10 Samenstelling dagelijks bestuur

1. Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden, waaronder de voorzitter, door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen als volgt:
 - a. een van de twee door gedeputeerde staten aangewezen leden van het algemeen bestuur;
 - b. drie door de colleges van burgemeester en wethouders aangewezen leden van het algemeen bestuur en
 - c. het door het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân aangewezen lid van het algemeen bestuur.
2. De leden van het dagelijks bestuur worden aangewezen in de eerste vergadering van het algemeen bestuur in nieuwe samenstelling.
3. Een lid van het dagelijks bestuur treedt af, zodra men ophoudt lid van het algemeen bestuur te zijn.
4. Degene die tussentijds ophoudt lid van het algemeen bestuur te zijn, houdt tevens op lid van het dagelijks bestuur te zijn.
5. Indien tussentijds een vacature ontstaat in het dagelijks bestuur, wijst het algemeen bestuur zo spoedig mogelijk een nieuw lid aan.

Artikel 11 Werkwijze en besluitvorming dagelijks bestuur

1. Het dagelijks bestuur vergadert zo dikwijls als de voorzitter of één van de leden dit nodig acht.
2. In de vergadering van het dagelijks bestuur heeft ieder lid één stem. Voor het tot stand komen van een beslissing bij stemming wordt de volstrekte meerderheid vereist van hen die een stem hebben uitgebracht.
3. In de vergaderingen van het dagelijks bestuur kan slechts worden beraadslaagd of besloten, indien ten minste de helft van het aantal zitting hebbende leden tegenwoordig is.
4. Indien het vereiste aantal leden niet tegenwoordig is belegt de voorzitter, onder verwijzing naar dit artikel, een nieuwe vergadering.
5. Op de vergadering, bedoeld in het vierde lid, is het derde lid niet van toepassing. Het dagelijks bestuur kan echter over andere aangelegenheden dan die waarvoor de eerdere vergadering was belegd alleen beraadslagen of besluiten, indien ten minste de helft van het aantal zitting hebbende leden tegenwoordig is.
6. Indien bij een stemming, anders dan over personen voor het doen van benoemingen, voordrachten of aanbevelingen, de stemmen staken, wordt opnieuw gestemd. Staken de stemmen andermaal over hetzelfde voorstel, dan beslist de stem van de voorzitter.
7. Het dagelijks bestuur kan voor zijn vergaderingen een reglement van orde vaststellen.

Afdeling 4 De voorzitter

Artikel 12 De voorzitter

1. Het algemeen bestuur benoemt uit zijn midden een voorzitter.
2. De voorzitter is tevens voorzitter van het dagelijks bestuur.
3. De voorzitter wordt vervangen door een lid van het dagelijks bestuur, dat daartoe door het dagelijks bestuur wordt aangewezen.

Afdeling 5 Commissies

Artikel 13 Adviescommissies

1. Het algemeen bestuur kan commissies van advies instellen. Het algemeen bestuur regelt de bevoegdheden en de samenstelling.
2. De instelling van vaste commissies van advies aan het dagelijks bestuur of de voorzitter en de regeling van haar bevoegdheden en samenstelling geschieden door het algemeen bestuur op voorstel van het dagelijks bestuur onderscheidenlijk de voorzitter.
3. Andere commissies van advies aan het dagelijks bestuur of de voorzitter worden door het dagelijks bestuur onderscheidenlijk de voorzitter ingesteld.

Artikel 14 Bestuurscommissies

1. Het algemeen bestuur kan bestuurscommissies instellen met het oog op de behartiging van bepaalde belangen. Het algemeen bestuur regelt de bevoegdheden en de samenstelling.
2. Het algemeen bestuur gaat niet over tot het instellen van een bestuurscommissie dan nadat provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van het Wetterskip Fryslân van dit voornemen op de hoogte zijn gesteld en in de gelegenheid zijn gesteld hun wensen en bedenkingen ter kennis van het algemeen bestuur te brengen.

Afdeling 6 De secretaris/directeur

Artikel 15 De secretaris/directeur

1. De secretaris/directeur is belast met de dagelijkse leiding van de FUMO.
2. De secretaris/directeur is het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter behulpzaam bij de vervulling van hun taak.
3. De secretaris/directeur is bij de vergaderingen van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur aanwezig.
4. De stukken die van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur uitgaan worden door de secretaris/directeur medeondertekend.
5. Het dagelijks bestuur regelt de vervanging van de secretaris/directeur.

Artikel 16 Directiestatuut

Het dagelijks bestuur kan een directiestatuut vaststellen met betrekking tot de taken en bevoegdheden van de directeur. Dit statuut wordt ter kennis van het algemeen bestuur gebracht.

Afdeling 7 Personeel

Artikel 17 Personeel

Het dagelijks bestuur bepaalt onder welke voorwaarden arbeidsovereenkomsten worden aangegaan en welke CAO op het personeel van de FUMO van toepassing is.

Hoofdstuk 3 Taken en bevoegdheden van het bestuur

Afdeling 1 Algemeen

Artikel 17a Participatie

Het provinciebestuur, de betrokken gemeentebesturen en het waterschapsbestuur besluiten omtrent participatie bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid ten behoeve van deze regeling.

Artikel 18 Bevoegdheden

1. Aan het bestuur van de FUMO worden geen publiekrechtelijke bevoegdheden overgedragen.
2. Onverminderd het bepaalde in artikel 10:4 van de Algemene wet bestuursrecht kunnen de deelnemers, ter uitvoering van de in artikel 4 genoemde taken, aan het bestuur van de FUMO mandaat verlenen om in naam van de respectieve bestuursorganen besluiten te nemen,

- volmacht verlenen om te besluiten tot het verrichten van privaatrechtelijke rechtshandelingen of machtiging verlenen tot het verrichten van handelingen die noch een besluit, noch een privaatrechtelijke rechtshandeling zijn.
3. Tenzij anders is bepaald kan het bestuur van de FUMO ten aanzien van de in mandaat, volmacht en machtiging opgedragen taken en bevoegdheden ondermandaat, ondervolmacht en ondermachtiging verlenen.
 4. Besluiten als bedoeld in het tweede en derde lid worden, onder de zorg van de secretaris/directeur, opgenomen in het Register mandaat, volmacht en machtiging FUMO. Het register is openbaar.

Afdeling 2 Taken en bevoegdheden van het algemeen bestuur

Artikel 19 Taken en bevoegdheden algemeen bestuur

1. Alle taken en bevoegdheden die niet bij of krachtens deze regeling aan het dagelijks bestuur of de voorzitter zijn opgedragen behoren aan het algemeen bestuur. Tot de taken en bevoegdheden behoren in elk geval:
 - a. het vaststellen van de begroting;
 - b. het vaststellen van de bijdragen van de deelnemers in de kosten van de regeling;
 - c. het vaststellen van de jaarstukken.
2. Het algemeen bestuur kan besluiten tot de oprichting van en de deelneming in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen, voor zover dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang. Het besluit wordt niet genomen dan nadat provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân een ontwerpbesluit is toegezonden en in de gelegenheid zijn gesteld hun wensen en bedenkingen ter kennis van het algemeen bestuur van de FUMO te brengen.
3. Het algemeen bestuur kan aan het dagelijks bestuur bevoegdheden van het algemeen bestuur overdragen, tenzij de aard van de bevoegdheid zich tegen overdracht verzet. Het algemeen bestuur kan beperkingen stellen aan de uitoefening van de overgedragen bevoegdheid.

Afdeling 3 Taken en bevoegdheden van het dagelijks bestuur

Artikel 20 Taken en bevoegdheden dagelijks bestuur

Tot de taken en bevoegdheden van het dagelijks bestuur behoren in elk geval:

- a. het dagelijks bestuur van de FUMO te voeren, voor zover niet bij of krachtens de wet of de regeling het algemeen bestuur hiermee is belast;
- b. beslissingen van het algemeen bestuur voor te bereiden en uit te voeren;
- c. regels vast te stellen over de ambtelijke organisatie van de FUMO;
- d. ambtenaren in dienst te nemen, te schorsen en te ontslaan;
- e. tot overige privaatrechtelijke rechtshandelingen van de FUMO te besluiten, met uitzondering van privaatrechtelijke rechtshandelingen als bedoeld in artikel 19, tweede lid;
- f. te besluiten namens de FUMO, het dagelijks bestuur of het algemeen bestuur rechtsgedingen, bezwaarprocedures of administratief beroepsprocedures te voeren of handelingen ter voorbereiding daarop te verrichten, tenzij het algemeen bestuur, voor zover het het algemeen bestuur aangaat, in voorkomende gevallen anders beslist;
- g. het nemen, ook alvorens is besloten tot het voeren van een rechtsgeding, van alle conservatoire maatregelen en doen wat nodig is ter voorkoming van verjaring of verlies van recht of bezit;
- h. het uitvoeren van opgedragen taken als bedoeld in artikel 4, eerste, tweede en derde lid;
- i. het beheer van de financiële administratie;
- j. de zorg, voor zover niet aan anderen opgedragen, voor de controle op het geldelijk beheer en de boekhouding;
- k. het stimuleren en coördineren van overleg tussen de deelnemers;

- I. het behartigen van de belangen van de FUMO bij andere overheden, instellingen, diensten of personen.

Artikel 21 Dienstverleningsovereenkomst

1. Ter uitvoering van de taken als bedoeld in artikel 4, eerste lid, worden tussen de FUMO als opdrachtnemer en de publiekrechtelijke rechtspersoon waar een deelnemer deel vanuit maakt als opdrachtgever één of meerdere dienstverleningsovereenkomsten gesloten, op basis van een door het dagelijks bestuur vastgesteld model.
2. De dienstverleningsovereenkomst ten behoeve van de in artikel 4, eerste lid, onderdelen a en c, genoemde taken wordt voor onbepaalde tijd gesloten. Beëindiging of ontbinding van deze overeenkomst is uitsluitend mogelijk ter gelegenheid van de uittreding van een deelnemer op grond van artikel 34.
3. De looptijd van een dienstverleningsovereenkomst ten behoeve van de in artikel 4, eerste lid, onderdeel b genoemde taken bedraagt, behoudens uittreding zoals bedoeld in artikel 34, vijf jaren. Beëindiging of ontbinding van de overeenkomst is, behoudens bij uittreding, slechts mogelijk tegen het einde van die termijn.
4. De overeenkomsten bedoeld in het derde lid worden na ommekomst van de in dat artikel bedoelde termijn voor onbepaalde tijd voortgezet. Opzegging is mogelijk per 1 januari van enig kalenderjaar, met inachtneming van een opzegtermijn van twaalf maanden.
5. De deelnemer die de overeenkomst bedoeld in het derde lid opzegt, verplicht zich het personeel dat is belast met de uitvoering van deze taken, over te nemen. Het algemeen bestuur stelt de omvang van het toe te wijzen personeel vast op basis van de begroting over het jaar voorafgaande aan het jaar waarop de opzegging betrekking heeft.
6. Onverminderd het bepaalde in het vijfde lid stelt het algemeen bestuur vast welke nadelige financiële consequenties het gevolg zijn van de opzegging bedoeld in het vijfde lid. De opzeggende deelnemer is gehouden die nadelige financiële consequenties aan de FUMO te vergoeden.
7. Dienstverleningsovereenkomsten bedoeld in het tweede en derde lid houden geen afspraken in omtrent een vergoeding voor die diensten die afwijkt van artikel 30 van de regeling. Dienstverleningsovereenkomsten met betrekking tot de taken bedoeld in artikel 4, eerste lid, onder d, en artikel 4, tweede lid, behelzen in elk geval afspraken omtrent de te betalen vergoeding voor die diensten. Die laatstbedoelde vergoeding dekt tenminste de reële kostprijs van die diensten.

Afdeling 4 Taken en bevoegdheden van de voorzitter

Artikel 22 Taken en bevoegdheden van de voorzitter

1. De voorzitter is belast met de leiding van de vergaderingen van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur.
2. De voorzitter tekent de stukken die van het algemeen bestuur en dagelijks bestuur uitgaan.
3. De voorzitter vertegenwoordigt de FUMO in en buiten rechte. De voorzitter kan deze bevoegdheid opdragen aan een door hem aan te wijzen persoon.

Hoofdstuk 4 Inlichtingen en verantwoording

Artikel 23 Inlichtingen door het bestuur van de FUMO

1. Het bestuur informeert de deelnemers, provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân tijdig over voorgenomen besluiten van het bestuur van de FUMO, indien de uitoefening hiervan ingrijpende gevolgen kan hebben voor de provincie, de gemeenten of Wetterskip Fryslân.
2. Het bestuur geeft provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân alle inlichtingen die:
 - a. zij nodig hebben voor de uitvoering van hun taken; of

- b. door één of meer leden van die bestuursorganen wordt verlangd.
- 3. Het reglement van orde van het algemeen bestuur respectievelijk het dagelijks bestuur regelt de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan het in het eerste en tweede lid bepaalde.
- 4. Het dagelijks bestuur informeert de deelnemers minimaal twee maal per jaar schriftelijk over de uitvoering van de begroting.

Artikel 24 Inlichtingen en verantwoording door leden van het algemeen bestuur

- 1. Een lid van het algemeen bestuur verstrekt aan de deelnemer die dit lid heeft aangewezen, alle inlichtingen die door één of meer leden daarvan wordt verlangd op de binnen de betreffende provincie, gemeente of het Wetterskip gebruikelijke wijze.
- 2. Een lid van het algemeen bestuur kan door de deelnemer die dit lid heeft aangewezen, ter verantwoording worden geroepen voor het door hem in het algemeen bestuur gevoerde beleid op de binnen de betreffende provincie, gemeente of het Wetterskip gebruikelijke wijze.
- 3. Een deelnemer kan een door hem aangewezen lid van het algemeen bestuur ontslag verlenen, indien dit lid het vertrouwen van de deelnemer niet meer bezit.
- 4. Het bepaalde in het eerste en tweede lid is van overeenkomstige toepassing op het verstrekken van inlichtingen aan één of meer leden van, respectievelijk het afleggen van verantwoording aan, provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân.
- 5. Bij het verstrekken van inlichtingen of het afleggen van verantwoording verschaft een lid van het algemeen bestuur over zaken waaromtrent krachtens artikel 74 juncto artikel 23 van de wet, geheimhouding is opgelegd slechts informatie, indien krachtens het bepaalde voor het orgaan dat het lid heeft aangewezen geheimhouding is opgelegd. Laatstbedoelde geheimhouding kan eerst worden opgeheven, nadat door het algemeen bestuur tot opheffing van de geheimhouding is besloten.

Artikel 25 Informatie en verantwoording binnen het bestuur van de FUMO

- 1. Het dagelijks bestuur en elk van zijn leden afzonderlijk zijn aan het algemeen bestuur verantwoording verschuldigd voor het door het dagelijks bestuur gevoerde bestuur.
- 2. Het dagelijks bestuur geeft het algemeen bestuur alle inlichtingen die het algemeen bestuur voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft.
- 3. Het algemeen bestuur kan besluiten een lid van het dagelijks bestuur ontslag te verlenen, indien dit lid het vertrouwen van het algemeen bestuur niet meer bezit. Op het ontslagbesluit is artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing. De rechter treedt niet in de beoordeling van de gronden waarop het algemeen bestuur tot ontslag van een lid van het dagelijks bestuur heeft besloten.

Artikel 26 Bericht en raad

- 1. Over al hetgeen de FUMO betreft dient het dagelijks bestuur Onze Ministers desgevraagd van bericht en raad.
- 2. Het dagelijks bestuur doet mededeling van het verzoek en de inhoud daarvan aan de deelnemers.

Hoofdstuk 5 Financiën en beheer

Artikel 27 Financiële en beleidsmatige kaders: de kadernota

- 1. Het algemeen bestuur stelt de kadernota vast.
- 2. Het dagelijks bestuur zendt vóór 30 april van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, de kadernota en de voorlopige jaarrekening aan de raden, provinciale staten en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân.

Artikel 28 Begroting

- 1. Het dagelijks bestuur biedt jaarlijks voor 1 mei provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân de ontwerpbegroting voor het daarop volgende jaar aan. De ontwerpbegroting wordt opgesteld aan de hand van de uitgangspunten en methodiek

beschreven in het Sturings- en financieringsmodel FUMO, die is vastgesteld door het algemeen bestuur.

2. De ontwerpbegroting wordt door de zorg van de deelnemers voor een ieder ter inzage gelegd en, tegen betaling van de kosten, algemeen verkrijgbaar gesteld.
3. Het dagelijks bestuur stelt bij het aanbieden van de ontwerpbegroting provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân in de gelegenheid hun zienswijze over het ontwerp bij het dagelijks bestuur naar voren brengen. Hierbij wordt rekening gehouden met de data waarop provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân beraadslagen en besluiten.
4. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren waarin deze zienswijze is vervat bij de ontwerpbegroting, zoals deze aan het algemeen bestuur wordt aangeboden. Het dagelijks bestuur stelt provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân voorafgaande aan het vaststellen van de begroting schriftelijk en gemotiveerd in kennis van zijn oordeel over de zienswijze, alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt.
5. Het algemeen bestuur stelt de begroting vast, uiterlijk 10 september in het jaar voorafgaande aan dat waarvoor zij dient.
6. Het dagelijks bestuur zendt de vastgestelde begroting zo nodig toe aan provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân, die ter zake bij de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties hun zienswijze naar voren kunnen brengen.
7. Het dagelijks bestuur zendt de begroting binnen twee weken na vaststelling, doch in ieder geval vóór 15 september van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
8. Het bepaalde in het eerste, derde, vierde en zesde lid is van overeenkomstige toepassing op besluiten tot wijziging van de begroting, voor zover de wijziging van invloed is op de hoogte van de bijdrage van de deelnemers.

Artikel 29 Jaarstukken

1. Het algemeen bestuur stelt de jaarstukken vast uiterlijk 1 juli in het jaar volgende op het jaar waarop deze betrekking heeft.
2. Het dagelijks bestuur zendt de jaarstukken binnen twee weken na vaststelling, doch in ieder geval vóór 15 juli van het jaar volgende op het jaar waarop de jaarstukken betrekking heeft, aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Artikel 30 Kostenverdeling en bijdrage

1. De geldmiddelen van de FUMO worden gevormd door:
 - a. de financiële bijdragen van de deelnemers en
 - b. overige inkomsten.
2. Iedere deelnemer betaalt jaarlijks een financiële bijdrage.
3. De financiële bijdrage van een deelnemer wordt, door het algemeen bestuur, bij de jaarrekening, vastgesteld en is de som van de navolgende onderdelen:
 - a. het product van het aantal in het betreffende jaar aan basistaken voor de betreffende deelnemer bestede uren en het vastgestelde uurtarief;
 - b. het product van het aantal in het betreffende jaar aan aanvullende taken voor de betreffende deelnemer bestede uren in de betreffende categorie en het voor die categorie vastgestelde uurtarief;
 - c. het product van het aandeel van een deelnemer in de werkelijk aan de collectieve taken bestede uren en het uurtarief. Dat bedoelde aandeel wordt bepaald door het quotiënt van het aantal werkelijk bestede uren voor een deelnemer en het totaal aantal werkelijk bestede uren; en
 - d. een in de begroting vastgestelde vaste bijdrage voor de werkzaamheden op het gebied van de coördinatie van en uitvoering door BOA's.

Voor de toepassing van dit artikellid blijven de uren besteed aan taken bedoeld in artikel 4, tweede lid, buiten beschouwing.

4. Het uurtarief wordt, door het algemeen bestuur, bij de begroting, vastgesteld op het quotiënt

van het totaal aan begrote kosten van de FUMO en het totaal aantal begrote uren voor alle deelnemers. Het totaal aan begrote kosten wordt, voor de toepassing van dit artikellid, naar beneden bijgesteld met de begrote kosten gemoeid met de uitvoering van werkzaamheden als bedoeld in artikel 4, eerste lid, onder d, en artikel 4, tweede lid, de begrote kosten verband houdend met de coördinatie van en uitvoering door BOA's en de begrote overige inkomsten. Het totaal aantal uren per deelnemer en het totaal aantal begrote uren worden, ten behoeve van de toepassing van dit lid, verminderd met de uren die zijn begroot voor taken bedoeld in artikel 4, eerste lid, onder d. Het algemeen bestuur kan het uurtarief voor de aanvullende taken differentiëren naar rato van de afwijkende kosten van de daarbij te onderscheiden categorieën, mits het gewogen gemiddelde van de gedifferentieerde uurtarieven binnen die categorie niet afwijkt van het uurtarief berekenend op grond van de voorgaande volzinnen van dit lid.

5. Het algemeen bestuur kan, laatstelijk bij de vaststelling van de begroting, besluiten af te wijken van de in het derde lid bedoelde berekeningsmethode, door, naast de in het derde lid bedoelde onderdelen, tevens een vast bedrag per deelnemer onderdeel te laten zijn van de financiële bijdrage. De hoogte van het vaste bedrag per deelnemer wordt bij de begroting door het algemeen bestuur vastgesteld en is gerelateerd aan het aandeel begrote uren voor een deelnemer in het totaal aan begrote uren. Wanneer een vast bedrag wordt gehanteerd als onderdeel van de financiële bijdrage wordt, voor de berekening van het uurtarief, het totaal aan begrote kosten voor de FUMO, in aanvulling op de bijstellingen uit het vierde lid, tevens verminderd met het totale in de begroting opgenomen bedrag van de vaste bijdragen.
6. Een batig rekeningsaldo wordt toegevoegd aan het weerstandsvermogen van de FUMO. Het weerstandsvermogen bedraagt ten hoogste 10% van de inkomsten in de begroting waarop het rekeningsaldo betrekking heeft. Voor zover het batig saldo van enig jaar leidt tot een weerstandsvermogen van meer dan 10% van de inkomsten in de begroting waarop het rekeningsaldo betrekking heeft, wordt het meerdere uitgekeerd naar rato van de in het derde lid genoemde bijdrage.
7. Een nadelig rekeningsaldo in enig jaar, voor zover dit niet geheel of gedeeltelijk ten laste van het weerstandsvermogen kan worden gebracht, wordt gedragen door de deelnemers, naar rato van de bij de jaarrekening voor dat jaar vastgestelde financiële bijdrage.
8. De deelnemers dragen er, naar rato van de financiële bijdrage van de betreffende deelnemer, zorg voor dat de FUMO te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te voldoen.
9. In het in artikel 21 bedoelde model wordt een regeling opgenomen ten aanzien van de bevoorschotting, het moment van afrekening en de verrekeningsmogelijkheden ten aanzien van de financiële bijdrage van een deelnemer.

Artikel 31 De administratie en de controle

1. Het algemeen bestuur stelt bij verordening de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie vast. De verordening waarborgt dat aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan.
2. Het algemeen bestuur stelt bij verordening regels vast voor de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie. De verordening waarborgt dat de rechtmatigheid van het financiële beheer en van de inrichting van de financiële organisatie wordt getoetst.
3. Het algemeen bestuur wijst een accountant aan als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, belast met de controle van de jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring en het daarbij uitbrengen van een verslag van de bevindingen. Artikel 217, derde tot en met vijfde lid, van de Provinciewet is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 32 Tegemoetkoming in de kosten en vergoeding van werkzaamheden

1. De leden van het bestuur alsmede de leden van een bestuurscommissie kunnen een tegemoetkoming in de kosten en, voor zover zij niet de functie van commissaris van de Koning, burgemeester, dijkgraaf, gedeputeerde, wethouder of lid van het dagelijks bestuur van het

Wetterskip Fryslân vervullen, een vergoeding voor hun werkzaamheden, een tegemoetkoming of vergoeding van bijzondere kosten en andere financiële voorzieningen ontvangen. De tegemoetkoming en vergoeding wordt, met inachtneming van het in de wet bepaalde, door het algemeen bestuur vastgesteld.

2. De leden van commissies van advies die geen commissaris van de Koning, burgemeester, dijkgraaf, gedeputeerde, wethouder, lid van het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân, raadslid, lid van provinciale staten of lid van het algemene bestuur van Wetterskip Fryslân zijn, kunnen een vergoeding voor het bijwonen van vergaderingen van de commissie ontvangen. De vergoeding wordt, met inachtneming van het in de wet bepaalde, door het algemeen bestuur vastgesteld.

Hoofdstuk 6 Toetreding, uittreding, wijziging en opheffing

Artikel 33 Toetreding

1. Het daartoe bevoegde orgaan van een publiekrechtelijke rechtspersoon kan een verzoek tot toetreding richten aan het algemeen bestuur.
2. Toetreding vindt plaats bij daartoe strekkende besluiten van ten minste tweederde van de deelnemers, met inachtneming van het bepaalde in artikel 73, tweede tot en met vijfde lid, van de wet.
3. Het algemeen bestuur stelt de datum van toetreding vast.
4. Het algemeen bestuur regelt de gevolgen van de toetreding. Daarbij kunnen voorwaarden worden gesteld.

Artikel 34 Uittreding

1. Een deelnemer kan, onverminderd het bepaalde in het tweede lid, besluiten uit de regeling te treden, met inachtneming van het bepaalde in artikel 73, tweede tot en met vijfde lid, van de wet.
2. Gedeputeerde staten en de colleges van burgemeester en wethouders kunnen elk alleen besluiten tot uittreding, indien het instellen van een omgevingsdienst voor de regio Fryslân, als bedoeld in artikel 8 van de Wet veiligheidsregio's, voor hen niet langer wettelijk is voorgeschreven.
3. Een besluit tot uittreding, met inbegrip van het toestemmingsbesluit van respectievelijk provinciale staten, de raden of het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân, wordt bij aangetekende kennisgeving gericht aan het algemeen bestuur.
4. Uittreding is mogelijk met ingang van 1 januari van enig kalenderjaar, met dien verstande dat ten minste een opzegtermijn van één jaar in acht wordt genomen, te rekenen vanaf de datum waarop het uittredingsbesluit aan het algemeen bestuur ter kennis is gebracht.
5. Na ontvangst van de in het vierde lid vermelde kennisgeving geeft het dagelijks bestuur aan een in overleg met de uittredende deelnemer aan te wijzen onafhankelijke registeraccountant opdracht om een uittredingsplan op te stellen. Het uittredingsplan geeft inzicht in de gevolgen van de uittreding, de wijze waarop met deze gevolgen kan of moet worden omgegaan en de voorwaarden voor uittreding. Onder de gevolgen van de uittreding worden verstaan de financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties die het directe gevolg zijn van de uittreding. De kosten van het uittredingsplan komen voor rekening van de uittredende deelnemer. Het plan wordt vastgesteld door het algemeen bestuur.
6. Het uittredingsplan bevat een berekening van de financiële gevolgen van de uittreding: de uittreedsom. De uittreedsom bestaat uit een vergoeding ter compensatie van de kosten van uittreding, te weten frictiekosten en desintegratiekosten, onder aftrek van eventuele baten.
7. Onder frictiekosten wordt verstaan alle incidentele kosten te maken door de FUMO die het rechtstreekse gevolg zijn van het uittredingsbesluit. Onder desintegratiekosten wordt verstaan alle kosten te maken dan wel te dragen door de FUMO, die samenhangen met de afbouw van overcapaciteit in personele en materiële sfeer en andere verplichtingen, de afbouw van risico's daarbij inbegrepen, ontstaan als rechtstreeks gevolg van het uittredingsbesluit.
8. Een vergoeding van door de FUMO toekomstig te maken dan wel te dragen desintegratiekosten

- beperkt zich tot kosten ontstaan binnen een periode van 5 jaar vanaf het moment van uittreding.
9. De berekening van de kosten voor uittreding wordt gebaseerd op de feiten en omstandigheden die bekend waren op het moment van het uittredingsbesluit, bedoeld in het eerste lid. Beleidswijzigingen, wijziging van economische omstandigheden en wijziging van inzichten die zich voordoen of opkomen na het moment van dat besluit worden niet betrokken bij de bepaling van de hoogte van de uittreedsom.
 10. Het algemeen bestuur stelt het uittredingsplan vast binnen zes maanden na ontvangst van het besluit tot uittreding.
 11. Op grond van het vastgestelde uittredingsplan besluit de betreffende deelnemer of het besluit tot uittreding heroverweging behoeft.
 12. De uittredende deelnemer verplicht zich het personeel dat is belast met de uitvoering van de door deze deelnemer opgedragen taken over te nemen of, indien dit niet mogelijk is, daarvoor een schadeloosstelling te betalen. Het algemeen bestuur stelt de omvang van het toe te wijzen personeel of de hoogte van die schadeloosstelling vast op basis van de begroting over het jaar voorafgaande aan het jaar waarop de uittreding betrekking heeft en kan daarbij een nader te bepalen overbruggingsperiode vaststellen.
 13. Het algemeen bestuur regelt de verdere gevolgen van uittreding.
 14. Het bestuur van de FUMO en de uittredende deelnemer spannen zich in om de nadelige financiële gevolgen van de uittreding zoveel mogelijk te beperken.
 15. Het algemeen bestuur brengt alle frictiekosten en desintegratiekosten, onder aftrek van eventuele baten, in rekening bij de uittredende deelnemer. De uittredende deelnemer is verplicht tot betaling van de definitieve uittreedsom. De uittreedsom is definitief op het moment dat het uittredingsplan is vastgesteld.

Artikel 35 Wijziging

1. Het algemeen bestuur en de deelnemers kunnen voorstellen doen tot wijziging van de regeling.
2. De regeling kan worden gewijzigd bij gelijkkluidend besluit van ten minste twee derde van de deelnemers, met inachtneming van het bepaalde in artikel 73, tweede tot en met vijfde lid, van de wet.
3. De artikelen 3, 4, 9, 11, 18, 19, 20, 21, 30, 34, 35 en 36 van deze regeling kunnen alleen worden gewijzigd indien alle deelnemers daarmee instemmen.

Artikel 36 Opheffing

1. De regeling kan alleen worden opgeheven indien het instellen van een omgevingsdienst voor de regio Fryslân, als bedoeld in artikel 8 van de Wet veiligheidsregio's, door gedeputeerde staten en de colleges van burgemeester en wethouders niet langer wettelijk is voorgeschreven, met inachtneming van het bepaalde in artikel 73, tweede tot en met vijfde lid, van de wet.
2. Opheffing van de regeling verlangt een gelijkkluidend besluit van ten minste tweederde van de deelnemers.
3. Ingeval van opheffing stelt het algemeen bestuur, de deelnemers gehoord, een liquidatieplan vast en regelt de vereffening van het vermogen.
4. Het liquidatieplan voorziet tenminste in de gevolgen die de opheffing heeft voor het personeel.

Hoofdstuk 7 Archiefbescheiden

Artikel 37 Archief

1. Het dagelijks bestuur draagt zorg voor de archiefbescheiden van de organen ingesteld bij de regeling overeenkomstig een door het algemeen bestuur vast te stellen regeling, die aan gedeputeerde staten wordt meegedeeld.
2. Namens gedeputeerde staten oefent de provinciearchivaris het toezicht uit op het beheer van de archiefbescheiden.
3. De secretaris/directeur is belast met het beheer van de archiefbescheiden voor zover deze archiefbescheiden niet zijn overgebracht naar de archiefbewaarplaats.
4. Voor de bewaring van de op grond van artikel 12 van de Archiefwet 1995 over te brengen archiefbescheiden wordt aangewezen de provinciale archiefbewaarplaats, gevestigd aan de

Boterhoek 1, 8911 DH te Leeuwarden (Tresoar).

5. Ingeval van organisatiewijziging als bedoeld in artikel 4 van de Archiefwet 1995 draagt het dagelijks bestuur zorg voor het treffen van een voorziening voor het beheer van de betrokken archiefbescheiden, welke tenminste inhoudt aanwijzing van degene die belast is met het beheer.

Hoofdstuk 8 Geschillenregeling

Artikel 38 Geschillenregeling

1. Eventuele geschillen zullen zoveel mogelijk in onderling overleg worden opgelost. De deelnemers verplichten zich tot het uiterste daartoe in te spannen.
2. Een geschil bestaat indien een of meer deelnemers zulks schriftelijk aan de andere partijen meedeelt, onder aanduiding van het geschil.
3. Bij de mededeling als genoemd in het tweede lid zal (zullen) de desbetreffende partij(en) tevens haar (hun) zienswijze over het geschil en een voorstel voor een mogelijke oplossing(srichting) vermelden.
4. Indien een geschil niet in der minne blijkt te kunnen worden opgelost zal dit, alvorens het geschil kan worden voorgelegd aan de bevoegde rechter, voor een niet bindend advies worden voorgelegd aan een commissie van drie personen die zal bestaan uit één persoon aangewezen door gedeputeerde staten, één persoon aangewezen door een door de meerderheid van de deelnemende colleges van burgemeester en wethouders aangewezen persoon en één persoon aangewezen door het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân, waarbij als voorwaarde geldt dat de aangewezen personen geen deel uitmaken van het algemeen bestuur en niet direct of indirect werkzaam zijn voor de FUMO.

Hoofdstuk 9 Slotbepalingen

Artikel 38a Evaluatie

1. Het algemeen bestuur draagt ervoor zorg dat de regeling periodiek, doch tenminste één maal per vier jaar, wordt geëvalueerd.
2. Het algemeen bestuur stelt de evaluatieopdracht vast.
3. Het evaluatieverslag wordt aan de deelnemers, provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân gezonden.

Artikel 39 Citeertitel, bekendmaking en inwerkingtreding

1. Deze regeling wordt aangehaald als “Gemeenschappelijke regeling FUMO - 2026”.
2. Gedeputeerde staten dragen zorg voor de bekendmaking van besluiten tot het treffen, wijzigen, verlengen of opheffen van de regeling.
3. Een besluit tot het treffen, wijzigen, verlengen of opheffen treedt in werking op de eerste dag na bekendmaking, tenzij het besluit de datum van inwerkingtreding regelt.

Gemeenschappelijke regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing - ~~2022~~2026

Gedeputeerde staten van Fryslân, de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Achtkarspelen, Ameland, Dantumadiel, De Fryske Marren, Harlingen, Heerenveen, Leeuwarden, Noardeast Fryslân, Ooststellingwerf, Opsterland, Schiermonnikoog, Smallingerland, Súdwest-Fryslân, Terschelling, Tytsjerksteradiel, Vlieland, Waadhoeke, Weststellingwerf en het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân, ieder voor zover zij bevoegd zijn;

overwegende dat:

- voormelde bestuursorganen, ten behoeve van een doelmatige en doeltreffende uitoefening van de uitvoeringstaak en de handhavingstaak, met toepassing van de Wet gemeenschappelijke regelingen, een omgevingsdienst in de vorm van een openbaar lichaam hebben ingesteld;
- de Omgevingswet deze vorm van bestuurlijke samenwerking voor gedeputeerde staten en de colleges van burgemeester en wethouders voorschrijft;
- bij algemene maatregel van bestuur is vastgesteld welke tot de uitvoeringstaak en de handhavingstaak behorende of daarmee samenhangende werkzaamheden in ieder geval aan een omgevingsdienst worden opgedragen,
- ~~het Rijk, het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten onderling afspraken hebben gemaakt over de vorming van regionale uitvoeringsdiensten, het takenpakket dat deze diensten in ieder geval moeten gaan uitvoeren en de kwaliteitsnormering van vergunningverlening en handhaving;~~
- ~~de deelnemers op 30 juni 2011 een overeenkomst hebben ondertekend, waarin de intentie is uitgesproken om te komen tot de oprichting van een regionale uitvoeringsdienst;~~
- ~~Ter uitvoering van die intentie de omgevingsdienst FUMO vergunningverlenende, toezichthoudende en handhavingstaken gaat uitvoeren op het gebied van de fysieke leefomgeving;~~
- ~~De regeling thans wordt aangepast onder meer op gewijzigde regelgeving zoals de inwerkingtreding van de Omgevingswet.~~

gelet op:

- de Wet elektronische publicaties en de Wet versterking democratische legitimatie gemeenschappelijke regelingen;
- de artikelen ~~8, lid 1,~~ 73 en 74 van de Wet gemeenschappelijke regelingen; en
- de toestemming van provinciale staten ~~van Fryslân,~~ de raden ~~van de deelnemende gemeenten~~ en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân;

besluiten de gemeenschappelijke regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing als volgt gewijzigd vast te stellen: **BESLUTEN:**

~~de volgende gemeenschappelijke regeling te treffen:~~

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast	x	
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

De vigerende versie en de zienswijzeversie geven in de overwegingen weliswaar de historie juist weer, maar deze zijn ingehaald door de sinds 14 april 2016 voor gedeputeerde staten en de colleges van burgemeester en wethouders wettelijk voorgeschreven verplichte samenwerking op grond van de *Wet gemeenschappelijke regelingen* (Wgr).¹ De *Omgevingswet* (en voorheen de *Wet algemene bepalingen omgevingsrecht*) schrijft voor dat deze bestuursorganen, met toepassing van de Wgr, een omgevingsdienst in de vorm van een openbaar lichaam instellen. Bij algemene maatregel van bestuur (het *Omgevingsbesluit*) is voorgeschreven welke taken door gedeputeerde staten en de colleges van burgemeester en wethouders in elk geval aan een omgevingsdienst moeten worden opgedragen: de zgn. basistaken. Het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân neemt op vrijwillige basis deel aan de regeling.

De overwegingen zijn met de actuele situatie in overeenstemming gebracht, in lijn met de zienswijze die door provinciale staten is gegeven.

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 1 Begripsbepalingen

- In deze gemeenschappelijke regeling wordt verstaan onder:
 - de regeling: de gemeenschappelijke regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing;
 - het openbaar lichaam: het openbaar lichaam als bedoeld in artikel 2 van deze regeling;
 - de wet: de Wet gemeenschappelijke regelingen;
 - deelnemer(s): het college van ~~Gedeputeerde~~ gedeputeerde Staten ~~staten~~ van Fryslân, de colleges van burgemeester en wethouders van de ~~deelnemende~~ Friese gemeenten en het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân, gezamenlijk of ieder van hen afzonderlijk;
 - de raden: de gemeenteraden van de ~~aan de regeling deelnemende~~ Friese gemeenten;
 - Provinciale ~~Staten~~ staten: ~~Provinciale~~ provinciale Staten ~~staten~~ van Fryslân.
- Waar in de wet of de regeling bepalingen van de Provinciewet van overeenkomstige toepassing zijn, wordt voor ~~Provinciale~~ provinciale Staten ~~staten~~, ~~Gedeputeerde~~ gedeputeerde Staten ~~staten~~ en de commissaris van de Koning gelezen: het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast	x	
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

Voor het eerste en tweede lid worden tekstuele wijzigingen voorgesteld.

T.o.v. de zienswijzeversie is in het eerste lid, onderdeel d, het woordje 'gezamenlijk' toegevoegd en wordt in het eerste lid, onderdelen d. en e., niet langer gesproken over 'deelnemende gemeenten'. Alleen bestuursorganen kunnen immers aan een gemeenschappelijke regeling deelnemen (de tekst van de Wgr is op dit punt niet consequent).

¹ Wet verbetering vergunningverlening, toezicht en handhaving, Stb. 2015, 521

Artikel 2 Openbaar lichaam

1. Er is een omgevingsdienst als bedoeld in artikel 18.21 van de Omgevingswet. ~~De omgevingsdienst is een openbaar lichaam ingesteld op grond van 8, lid 1, juncto artikel 74 lid 1 van de wet. De omgevingsdienst is~~ genaamd de Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing, hierna te noemen: FUMO.
2. De FUMO is gevestigd te Grou, gemeente Leeuwarden.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast	x	
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

Voor het eerste en tweede lid worden tekstuele wijzigingen voorgesteld.

T.o.v. de vigerende en de zienswijzeversie is in het eerste lid de verwijzing naar de bepalingen van de Wgr geschrapt. Uit artikel 18.21, tweede lid, van de Omgevingswet volgt namelijk al de verplichte instelling van een openbaar lichaam o.g.v. de Wgr. Die bepaling luidt: *Een omgevingsdienst wordt ingesteld als een openbaar lichaam als bedoeld in artikel 8, eerste lid, in verbinding met artikel 52 of 74 van de Wet gemeenschappelijke regelingen.*

Artikel 3 Te behartigen belangen

De FUMO is ingesteld ten behoeve van een doelmatige en doeltreffende uitoefening van de uitvoeringstaak en de handhavingstaak op het terrein van de fysieke leefomgeving. ~~De FUMO is ingesteld in het gemeenschappelijk belang van de deelnemers van een doelmatige en doeltreffende uitvoering en handhaving van het bepaalde bij of krachtens de in artikel 4 bedoelde wetten, zoals bedoeld in artikel 18.21, lid 1, Omgevingswet, binnen het werkgebied, zoals bedoeld in artikel 18.21, lid 3, Omgevingswet, van de veiligheidsregio Fryslân.~~

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast	x	
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

T.o.v. de vigerende en zienswijzeversie wordt voorgesteld de tekst te vereenvoudigen en meer in lijn te brengen met de Omgevingswet. De zinsnede *‘in het gemeenschappelijk belang van de deelnemers’* kan vervallen, omdat het gemeenschappelijk belang al ligt besloten in het treffen van een gemeenschappelijke regeling. De (nogal ingewikkeld geformuleerde) verwijzing naar artikel 18.21, eerste lid, van de Omgevingswet is onjuist. De verwijzingen naar de bepalingen van de Omgevingswet zijn bovendien niet nodig om de te behartigen belangen te duiden.

Artikel 4 Taken

1. Ter behartiging van de in artikel 3 genoemde belangen heeft het openbaar lichaam de volgende taken:
 - a. basistakenpakket: de taken bedoeld in artikel 18.22 van de Omgevingswet juncto artikel 13.22-12 van het Omgevingsbesluit. Tot de basistaken behoren ook de daarmee samenhangende, adviserende en ondersteunende werkzaamheden;
 - b. aanvullend takenpakket (facultatief): andere taken op het terrein van de overheidszorg voor de fysieke leefomgeving, als bedoeld in artikel 1.2 van de Omgevingswet, dan zijn opgenomen in het basistakenpakket, voor zover die op grond van een daartoe strekkend besluit van een deelnemer aan de FUMO zijn opgedragen, waaronder begrepen

- uitvoerende, voorbereidende, adviserende en andere ondersteunende werkzaamheden, de uitvoering van de ~~Wet~~ Wet open overheid, adviseren over en ontwikkelen van strategische en operationele vraagstukken ten aanzien van bestuurlijke aangelegenheden die verband houden met de aan de FUMO opgedragen taken en het voeren van en adviseren over bestuurs- en civielrechtelijke procedures daarover-;
- c. collectieve taken: niet aan een individuele deelnemer toe te rekenen andere taken dan bedoeld in onderdeel a en b die de FUMO uitvoert in opdracht en ten behoeve van het collectief van de gezamenlijke deelnemers, waaronder in elk geval het in stand houden van een milieualarmnummer-, zoals jaarlijks in de begroting beschreven-; en
 - d. incidentele taken: andere taken dan bedoeld in onderdeel a en b, die op grond van een afzonderlijke dienstverleningsovereenkomst met de publiekrechtelijke rechtspersoon waar een deelnemer deel vanuit maakt incidenteel door de FUMO worden uitgevoerd.
2. De FUMO kan ten behoeve van andere overheden en overheidsgerelateerde instellingen diensten op het terrein van de overheidszorg voor de fysieke leefomgeving in de zin van artikel 1.2 van de Omgevingswet verrichten, indien daarom wordt verzocht en het dagelijks bestuur daarin bewilligt. Het dagelijks bestuur kan hiervoor nadere regels vaststellen. Het bepaalde in artikel 21, eerste lid, is van overeenkomstige toepassing.
 3. De taken als bedoeld in het eerste en tweede lid worden uitgevoerd met inachtneming van de regels als bedoeld in artikel 18.23, eerste lid, ~~4~~ van de Omgevingswet, alsmede de voor die taken geldende beleidskaders, beleidsregels en overige instructies.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast	x	
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

Voor het eerste, tweede en derde lid worden tekstuele wijzigingen voorgesteld.
 In het eerste lid, onderdeel a. is een onjuiste verwijzing naar het Omgevingsbesluit hersteld.
 De afkorting 'Woo', die nog in de zienswijzeversie was opgenomen in het eerste lid, onderdeel b. is vervallen, omdat die afkorting verderop in de tekst niet meer voorkomt.
 Eveneens in de zienswijzeversie werd in het eerste lid, onderdeel d. gesproken over '*de achterliggende publiekrechtelijke rechtspersoon van een deelnemer*'. Deze zinsnede is aangepast.

Hoofdstuk 2 Inrichting en samenstelling van het bestuur

Afdeling 1 Het bestuur

Artikel 5 Het bestuur

1. Het bestuur van de FUMO bestaat uit een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter.
2. Het algemeen bestuur staat aan het hoofd van de FUMO.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast		
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

Voor art. 5 worden geen wijzigingen voorgesteld.

Afdeling 2 Het algemeen bestuur

Artikel 6 Samenstelling algemeen bestuur

1. Gedeputeerden staten wijzen uit hun midden twee leden aan die zitting nemen in ~~van~~ het algemeen bestuur. De overige deelnemers wijzen elk uit hun midden één lid aan die zitting neemt in ~~van~~ het algemeen bestuur. Behoudens de eerste aanwijzing vindt de aanwijzing plaats in de eerste vergadering van de deelnemers in nieuwe samenstelling.
2. De deelnemers wijzen voor elk lid een plaatsvervangend lid aan.
3. Het lidmaatschap van het algemeen bestuur eindigt van rechtswege, zodra ~~men~~ het lid ophoudt commissaris van de Koning, burgemeester, dijkgraaf, gedeputeerde, wethouder of lid van het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân te zijn.
4. De zittingsduur van de leden van het algemeen bestuur is gelijk aan die van de bestuursorganen die hen hebben aangewezen.
5. Indien in het algemeen bestuur een vacature ontstaat wijst de betreffende deelnemer zo spoedig mogelijk een nieuw lid aan.

type wijziging	van rechtswege		
	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast	x	
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

Voor het eerste en derde worden tekstuele wijzigingen voorgesteld.

In de zienswijzeversie luidt het vijfde lid:

5. Indien in het algemeen bestuur een vacature ontstaat wijst de deelnemer wiens afgevaardigde weg is gevallen zo spoedig mogelijk een nieuw lid aan.

Deze wijziging wordt in het finale tekstvoorstel niet overgenomen. De oorspronkelijke tekst blijft daarmee gehandhaafd.

Artikel 7 Incompatibiliteiten algemeen bestuur

Onverminderd het bepaalde in artikel ~~20-74~~ juncto artikel 20 van de wet is het lidmaatschap van het algemeen bestuur onverenigbaar met de betrekking van ambtenaar, door of vanwege het bestuur van één van de deelnemers dan wel door of vanwege het bestuur van de FUMO in dienst genomen of daaraan ondergeschikt.

type wijziging	van rechtswege		
	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast	x	
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

Er is een onvolledige verwijzing naar artikel 20 hersteld.

Artikel 8 Werkwijze algemeen bestuur

1. Het algemeen bestuur vergadert ten minste twee maal per jaar en voorts zo dikwijls als de voorzitter of het dagelijks bestuur dit nodig oordeelt, dan wel ten minste een vijfde van het aantal leden dit, onder opgaaf van redenen, schriftelijk verzoekt.
2. De vergaderingen van het algemeen bestuur zijn openbaar. Indien de voorzitter dan wel een vijfde gedeelte van de aanwezige leden het nodig oordeelt, dient het algemeen bestuur te besluiten of zal worden vergaderd met gesloten deuren.
3. Het algemeen bestuur stelt een reglement van orde voor zijn vergaderingen en andere werkzaamheden vast.

4. De voorzitter roept de leden schriftelijk tot de vergadering op.
5. Tegelijkertijd met de oproeping brengt de voorzitter dag, tijdstip en plaats van de vergadering ter openbare kennis. De agenda en de daarbij behorende voorstellen met uitzondering van de in [artikel 74 juncto](#) artikel 23, tweede lid, van de wet bedoelde stukken worden tegelijkertijd met de oproeping en op een bij de openbare kennisgeving aan te geven wijze ter inzage gelegd.
6. De vergadering wordt niet geopend voordat blijkt de presentielijst meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden tegenwoordig is.
7. Indien ingevolge het zesde lid de vergadering niet kan worden geopend, belegt de voorzitter, onder verwijzing naar dit artikel, opnieuw een vergadering tegen een tijdstip dat ten minste vierentwintig uur na het bezorgen van de oproeping is gelegen.
8. Op de vergadering, bedoeld in het zevende lid, is het zesde lid niet van toepassing. Het algemeen bestuur kan echter over andere aangelegenheden dan die waarvoor de ingevolge het zesde lid niet geopende vergadering was belegd alleen beraadslagen of besluiten, indien blijkt de presentielijst meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden tegenwoordig is.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast	x	
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

In het vijfde lid is een onvolledige verwijzing naar artikel 23 hersteld.

Artikel 9 Besluitvorming algemeen bestuur

1. Er wordt voorzien in meervoudig stemrecht. De stemverhouding vloeit rechtstreeks voort uit de jaarlijkse financiële bijdrage van de deelnemers, waarbij het aantal stemmen per deelnemer wordt bepaald door de bijdrage, gebaseerd op het takenpakket als bedoeld in artikel 4, eerste lid, te delen door 150.000 en het alsdan verkregen aantal stemmen af te ronden naar boven op hele stemmen.
2. De beide door gedeputeerde staten aangewezen leden delen het aantal stemmen dat toekomt aan gedeputeerde staten.
3. Een stemming is alleen geldig als meer dan de helft van het aantal leden dat zitting heeft, en zich niet van deelneming aan de stemming moet onthouden, daaraan heeft deelgenomen. Artikel 29, tweede lid, van de Provinciewet is van overeenkomstige toepassing.
4. Voor het tot stand komen van een besluit bij stemming wordt de volstrekte meerderheid vereist van het aantal uitgebrachte stemmen, die tot stand wordt gebracht door ten minste zes deelnemers.
5. Een lid neemt niet deel aan de stemming over:
 - a. een aangelegenheid die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken;
 - b. de vaststelling of goedkeuring van de rekening van een lichaam waaraan hij rekenplichtig is of tot welk bestuur hij behoort.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast		
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

Voor art. 9 worden geen wijzigingen voorgesteld.

Afdeling 3 Het dagelijks bestuur

Artikel 10 Samenstelling dagelijks bestuur

1. Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden, waaronder de voorzitter, door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen als volgt:
 - a. een van de twee door gedeputeerde staten aangewezen leden van het algemeen bestuur;
 - b. drie door de colleges van burgemeester en wethouders aangewezen leden van het algemeen bestuur en
 - c. het door het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân aangewezen lid van het algemeen bestuur.
2. De leden van het dagelijks bestuur worden aangewezen in de eerste vergadering van het algemeen bestuur in nieuwe samenstelling.
3. Een lid van het dagelijks bestuur treedt af, zodra men ophoudt lid van het algemeen bestuur te zijn.
4. Degene die tussentijds ophoudt lid van het algemeen bestuur te zijn, houdt tevens op lid van het dagelijks bestuur te zijn.
5. Indien tussentijds een vacature ontstaat in het dagelijks bestuur, wijst het algemeen bestuur zo spoedig mogelijk een nieuw lid aan.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast		
	artikel of artikellid vervallen		
Toelichting: Voor art. 10 worden geen wijzigingen voorgesteld.			

Artikel 11 Werkwijze en besluitvorming dagelijks bestuur

1. Het dagelijks bestuur vergadert zo dikwijls als de voorzitter of één van de leden dit nodig acht.
2. In de vergadering van het dagelijks bestuur heeft ieder lid één stem. Voor het tot stand komen van een beslissing bij stemming wordt de volstrekte meerderheid vereist van hen die een stem hebben uitgebracht.
3. In de vergaderingen van het dagelijks bestuur kan slechts worden beraadslaagd of besloten, indien ten minste de helft van het aantal zitting hebbende leden tegenwoordig is.
4. Indien het vereiste aantal leden niet tegenwoordig is belegt de voorzitter, onder verwijzing naar dit artikel, een nieuwe vergadering.
5. Op de vergadering, bedoeld in het vierde lid, is het derde lid niet van toepassing. Het dagelijks bestuur kan echter over andere aangelegenheden dan die waarvoor de eerdere vergadering was belegd alleen beraadslagen of besluiten, indien ten minste de helft van het aantal zitting hebbende leden tegenwoordig is.
6. Indien bij een stemming, anders dan over personen voor het doen van benoemingen, voordrachten of aanbevelingen, de stemmen staken, wordt opnieuw gestemd. Staken de stemmen andermaal over hetzelfde voorstel, dan beslist de stem van de voorzitter.
7. Het dagelijks bestuur kan voor zijn vergaderingen een reglement van orde vaststellen.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast		
	artikel of artikellid vervallen		
Toelichting: Voor art. 11 worden geen wijzigingen voorgesteld.			

Afdeling 4 De voorzitter

Artikel 12 De voorzitter

1. Het algemeen bestuur benoemt uit zijn midden een voorzitter.
2. De voorzitter is tevens voorzitter van het dagelijks bestuur.
3. De voorzitter wordt vervangen door een lid van het dagelijks bestuur, dat daartoe door het dagelijks bestuur wordt aangewezen.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast		
	artikel of artikellid vervallen		
Toelichting: Voor art. 12 worden geen wijzigingen voorgesteld.			

Afdeling 5 Commissies

Artikel 13 Adviescommissies

1. Het algemeen bestuur kan commissies van advies instellen. Het algemeen bestuur regelt de bevoegdheden en de samenstelling.
2. De instelling van vaste commissies van advies aan het dagelijks bestuur of de voorzitter en de regeling van haar bevoegdheden en samenstelling geschieden door het algemeen bestuur op voorstel van het dagelijks bestuur onderscheidenlijk de voorzitter.
3. Andere commissies van advies aan het dagelijks bestuur of de voorzitter worden door het dagelijks bestuur onderscheidenlijk de voorzitter ingesteld.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast		
	artikel of artikellid vervallen		
Toelichting: Voor art. 13 worden geen wijzigingen voorgesteld.			

Artikel 14 Bestuurscommissies

1. Het algemeen bestuur kan bestuurscommissies instellen met het oog op de behartiging van bepaalde belangen. Het algemeen bestuur regelt de bevoegdheden en de samenstelling.
2. Het algemeen bestuur gaat niet over tot het instellen van een bestuurscommissie dan nadat provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van het Wetterskip Fryslân van dit voornemen op de hoogte zijn gesteld en in de gelegenheid zijn gesteld hun wensen en bedenkingen ter kennis van het algemeen bestuur te brengen.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast		
	artikel of artikellid vervallen		
Toelichting: Voor art. 14 worden geen wijzigingen voorgesteld.			

Afdeling 6 De secretaris/directeur

Artikel 15 De secretaris/directeur

1. De secretaris/directeur is belast met de dagelijkse leiding van de FUMO.
2. De secretaris/directeur is het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter behulpzaam bij de vervulling van hun taak.
3. De secretaris/directeur is bij de vergaderingen van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur aanwezig.
4. De stukken die van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur uitgaan worden door de secretaris/directeur medeondertekend.
5. Het dagelijks bestuur regelt de vervanging van de secretaris/directeur.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast		
	artikel of artikellid vervallen		
Toelichting: Voor art. 15 worden geen wijzigingen voorgesteld.			

Artikel 16 Directiestatuut

Het dagelijks bestuur kan een directiestatuut vaststellen met betrekking tot de taken en bevoegdheden van de directeur. Dit statuut wordt ter kennis van het algemeen bestuur gebracht.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast		
	artikel of artikellid vervallen		
Toelichting: Voor art. 16 worden geen wijzigingen voorgesteld.			

Afdeling 7 Personeel

Artikel 17 Personeel

Het dagelijks bestuur bepaalt onder welke voorwaarden arbeidsovereenkomsten worden aangegaan en welke CAO op het personeel van de FUMO van toepassing is.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast		
	artikel of artikellid vervallen		
Toelichting:			
Voor art. 17 worden geen wijzigingen voorgesteld.			

Hoofdstuk 3 Taken en bevoegdheden van het bestuur

Afdeling 1 Algemeen

Artikel 17a Participatie

Het provinciebestuur, de betrokken gemeentebesturen en het waterschapsbestuur besluiten omtrent participatie bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid ten behoeve van deze regeling.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd	x	
	tekst redactioneel aangepast		
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

Dit is een nieuwe bepaling.

Bij gemeenschappelijke regelingen kunnen taken en bevoegdheden met grote maatschappelijke relevantie zijn belegd, terwijl niet is voorzien in overheidsparticipatie. De *Wet versterking democratische legitimatie gemeenschappelijke regelingen* schrijft daarom voor dat de gemeenschappelijke regeling bepalingen inhoudt omtrent de wijze waarop ingezetenen en belanghebbenden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid op grond van de regeling betrokken worden. Dat kan overigens ook inhouden dat deze mogelijkheid niet wordt geboden.

In de zienswijzeversie was in hoofdstuk 4 (Inlichtingen en verantwoording) een nieuw art. 27 opgenomen, dat luidt:

Participatie van inwoners van de deelnemers en andere belanghebbenden met betrekking tot de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid op grond van deze regeling vindt in beginsel plaats bij de deelnemers zelf of diens raden, provinciale staten of algemeen bestuur van het Wetterskip.

Gelet op de aard van deze bepaling, die raakt aan taken en bevoegdheden van het bestuur van de FUMO, is de bepaling over participatie in dit finale voorstel opgenomen in hoofdstuk 3 (Taken en bevoegdheden van het bestuur).

T.o.v. de zienswijzeversie is de tekst, in lijn met de zienswijze van provinciale staten vereenvoudigd. De strekking van de bepaling is dat participatie wordt overgelaten aan het provinciebestuur, de betrokken gemeentebesturen en het waterschapsbestuur. In dat geval hoort de regeling zich niet uit te spreken over de doelgroep(en) van participatie. Dat is aan voormelde besturen. Participatie vindt bovendien niet plaats *op grond van* deze regeling, maar *ten behoeve van* deze regeling. De woorden 'in beginsel' laten de mogelijkheid open dat het bestuur van de FUMO toch kan besluiten tot overheidsparticipatie. Dat verdraagt zich niet met de principiële keuze dat dit aan voormelde besturen wordt overgelaten, mede in aanmerking genomen dat de FUMO een uitvoeringsorganisatie is en geen beleidsorganisatie.

Artikel 18 Bevoegdheden

1. Aan het bestuur van de FUMO worden geen publiekrechtelijke bevoegdheden overgedragen.
2. Onverminderd het bepaalde in artikel 10:4 van de Algemene wet bestuursrecht kunnen de deelnemers, ter uitvoering van de in artikel 4 genoemde taken, aan het bestuur van de FUMO mandaat verlenen om in naam van de respectieve bestuursorganen besluiten te nemen, volmacht verlenen om te besluiten tot het verrichten van privaatrechtelijke rechtshandelingen of machtiging verlenen tot het verrichten van handelingen die noch een besluit, noch een privaatrechtelijke rechtshandeling zijn.
3. Tenzij anders is bepaald kan het bestuur van de FUMO ten aanzien van de in mandaat, volmacht en machtiging opgedragen taken en bevoegdheden ondermandaat, ondervolmacht en ondermachtiging verlenen.
4. Besluiten als bedoeld in het tweede en derde lid worden, onder de zorg van de secretaris/directeur, opgenomen in het Register mandaat, volmacht en machtiging FUMO. Het register is openbaar.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast	x	
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

Voor het tweede lid wordt een tekstuele wijziging voorgesteld, waarmee de tekst in lijn is gebracht met art. 158 van de Provinciewet en art. 160 van de Gemeentewet.

Afdeling 2 Taken en bevoegdheden van het algemeen bestuur

Artikel 19 Taken en bevoegdheden algemeen bestuur

1. Alle taken en bevoegdheden die niet bij of krachtens deze regeling, aan het dagelijks bestuur of de voorzitter zijn opgedragen, behoren aan het algemeen bestuur. Tot de taken en bevoegdheden behoren in elk geval:
 - a. het vaststellen van de begroting;
 - b. het vaststellen van de bijdragen van de deelnemers in de kosten van de regeling;
 - c. het vaststellen van de jaarstukken.
2. Het algemeen bestuur kan besluiten tot de oprichting van en de deelneming in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen, voor zover dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang. Het besluit wordt niet genomen dan nadat provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân een ontwerpbesluit is toegezonden en in de gelegenheid zijn gesteld hun wensen en bedenkingen ter kennis van het algemeen bestuur van de FUMO te brengen.
3. Het algemeen bestuur kan aan het dagelijks bestuur bevoegdheden van het algemeen bestuur overdragen, tenzij de aard van de bevoegdheid zich tegen overdracht verzet. Het algemeen bestuur kan beperkingen stellen aan de uitoefening van de overgedragen bevoegdheid.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast		
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

Voor art. 19 worden in het eerste lid tekstuele wijzigingen voorgesteld.

In de zienswijzeversie luidt het derde lid:

3. Het algemeen bestuur kan het dagelijks bestuur machtigen om besluiten te nemen namens het algemeen bestuur, tenzij de aard van het besluit zich tegen ondermandatering verzet. Het algemeen bestuur kan beperkingen stellen aan de uitoefening van deze bevoegdheid.

Deze voorgestelde wijziging keert in het finale voorstel niet terug. De vigerende bepaling ziet op delegatie oftewel bevoegdheidsoverdracht van aan het algemeen bestuur geattribueerde bevoegdheden (attributie is een vorm van bevoegdheidstoedeling waarbij een bevoegdheid die nog niet bestond, in het leven wordt geroepen en toegekend aan een bestuursorgaan). De bepaling ziet dus niet op door de deelnemers aan het bestuur van de FUMO gemandateerde bevoegdheden.

Delegatie is een verstrekende bevoegdheid, waarvoor steeds een wettelijke grondslag is vereist. Deze staat in art. 79a van de Wgr. Deze bepaling maakt het ook mogelijk dat, in afwijking van art.10:16, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht, het algemeen bestuur beperkingen stelt aan de uitoefening van de overgedragen bevoegdheid. Gelet op bijzondere karakter van art. 79a Wgr is dit opgenomen in de regeling.

Het tekstvoorstel in de zienswijzeversie handelt over mandaat oftewel bevoegdheidsopdracht van het algemeen bestuur aan het dagelijks bestuur. Het ligt niet voor de hand dat de deelnemers in die onderlinge verhouding treden. De Wgr voorziet ook in een zelfstandige inlichtingen en verantwoordingsplicht van het dagelijks bestuur aan het algemeen bestuur (zie art. 25 van de regeling). Dat het algemeen bestuur beperkingen kan stellen aan de uitoefening van (eventueel) gemandateerde bevoegdheden is een wezenskenmerk van deze juridische figuur. Bovendien strookt de terminologie niet met het bepaalde in art. 18 van de regeling, waar het begrip ‘machtigen’ is gereserveerd voor het verrichten van handelingen die noch een besluit, noch een privaatrechtelijke rechtshandeling zijn. Ook kan in de verhouding algemeen bestuur – dagelijks bestuur geen sprake zijn van ondermandatering.

Afdeling 3 Taken en bevoegdheden van het dagelijks bestuur

Artikel 20 Taken en bevoegdheden dagelijks bestuur

Tot de taken en bevoegdheden van het dagelijks bestuur behoren in elk geval:

- a. het dagelijks bestuur van de FUMO te voeren, voor zover niet bij of krachtens de wet of de regeling het algemeen bestuur hiermee is belast;
- b. beslissingen van het algemeen bestuur voor te bereiden en uit te voeren;
- c. regels vast te stellen over de ambtelijke organisatie van de FUMO;
- d. ambtenaren in dienst te nemen, te schorsen en te ontslaan;
- e. tot overige privaatrechtelijke rechtshandelingen van de FUMO te besluiten, met uitzondering van privaatrechtelijke rechtshandelingen als bedoeld in artikel 19, tweede lid;
- f. te besluiten namens de FUMO, het dagelijks bestuur of het algemeen bestuur rechtsgedingen, bezwaarprocedures of administratief beroepsprocedures te voeren of handelingen ter voorbereiding daarop te verrichten, tenzij het algemeen bestuur, voor zover het het algemeen bestuur aangaat, in voorkomende gevallen anders beslist;

- g. het nemen, ook alvorens is besloten tot het voeren van een rechtsgeding, van alle conservatoire maatregelen en doen wat nodig is ter voorkoming van verjaring of verlies van recht of bezit;
- h. het uitvoeren van opgedragen taken als bedoeld in artikel 4, eerste, tweede en derde lid;
- i. het beheer van de financiële administratie;
- j. de zorg, voor zover niet aan anderen opgedragen, voor de controle op het geldelijk beheer en de boekhouding;
- k. het stimuleren en coördineren van overleg tussen de deelnemers;
- l. het behartigen van de belangen van de FUMO bij andere overheden, instellingen, diensten of personen.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast		
	artikel of artikellid vervallen		
Toelichting: Voor art. 20 worden geen wijzigingen voorgesteld.			

Artikel 21 Dienstverleningsovereenkomst

1. Ter uitvoering van de taken als bedoeld in artikel 4, eerste lid, worden tussen de FUMO als opdrachtnemer en de publiekrechtelijke rechtspersoon waar een deelnemer deel vanuit maakt als opdrachtgever één of meerdere dienstverleningsovereenkomsten gesloten, op basis van een door het dagelijks bestuur vastgesteld model.
2. De dienstverleningsovereenkomst ten behoeve van de in artikel 4, eerste lid, onderdelen a en c, genoemde taken wordt voor onbepaalde tijd gesloten. Beëindiging of ontbinding van deze overeenkomst is uitsluitend mogelijk ter gelegenheid van de uittreding van een deelnemer op grond van artikel 34.
3. De looptijd van een dienstverleningsovereenkomst ten behoeve van de in artikel 4, eerste lid, onderdeel b genoemde taken bedraagt, behoudens uittreding zoals bedoeld in artikel 34, vijf jaren. Beëindiging of ontbinding van de overeenkomst is, behoudens bij uittreding, slechts mogelijk tegen het einde van die termijn.
4. De overeenkomsten bedoeld in het derde lid worden na ommekomst van de in dat artikel bedoelde termijn voor onbepaalde tijd voortgezet. Opzegging is mogelijk per 1 januari van enig kalenderjaar, met inachtneming van een opzegtermijn van twaalf maanden.
5. De deelnemer die de overeenkomst bedoeld in het derde lid opzegt, verplicht zich het personeel dat is belast met de uitvoering van deze taken, over te nemen. Het algemeen bestuur stelt de omvang van het toe te wijzen personeel vast op basis van de begroting over het jaar voorafgaande aan het jaar waarop de opzegging betrekking heeft.
6. Onverminderd het bepaalde in het vijfde lid stelt het algemeen bestuur vast welke nadelige financiële consequenties het gevolg zijn van de opzegging bedoeld in het vijfde lid. De opzeggende deelnemer is gehouden die nadelige financiële consequenties aan de FUMO te vergoeden.
7. Dienstverleningsovereenkomsten bedoeld in het tweede en derde lid houden geen afspraken in omtrent een vergoeding voor die diensten die afwijkt van artikel 30 van de regeling. Dienstverleningsovereenkomsten met betrekking tot de taken bedoeld in artikel 4, eerste lid 4, onder d, en artikel 4, tweede lid 2, behelzen in elk geval afspraken omtrent de te betalen vergoeding voor die diensten. Die laatstbedoelde vergoeding dekt tenminste de reële kostprijs van die diensten.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast	x	
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

Voor het eerste, zesde en zevende lid worden tekstuele wijzigingen voorgesteld. T.a.v. het eerste lid: partijen bij de dienstverleningsovereenkomst zijn het openbaar lichaam FUMO en de publiekrechtelijke rechtspersoon, waarvan de betreffende deelnemer deel uitmaakt.

In de zienswijzeversie luidt de eerste volzin van het vijfde lid:

5. De rechtspersoon van een deelnemer die de overeenkomst, bedoeld in het derde lid opzegt, verplicht zich het personeel dat is belast met de uitvoering van deze taken over te nemen.

In de finale versie is de verwijzing naar de rechtspersoon niet overgenomen. De deelnemer besluit namelijk tot het verrichten van een privaatrechtelijke rechtshandeling, zoals het opzeggen van een dienstverleningsovereenkomst. Daarmee wordt weliswaar de publiekrechtelijke rechtspersoon gebonden, maar het is niet de rechtspersoon die daartoe besluit.

Afdeling 4 Taken en bevoegdheden van de voorzitter

Artikel 22 Taken en bevoegdheden van de voorzitter

1. De voorzitter is belast met de leiding van de vergaderingen van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur.
2. De voorzitter tekent de stukken die van het algemeen bestuur en dagelijks bestuur uitgaan.
3. De voorzitter vertegenwoordigt de FUMO in en buiten rechte. De voorzitter kan deze bevoegdheid opdragen aan een door hem aan te wijzen persoon.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast		
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

Voor art. 22 worden geen wijzigingen voorgesteld.

Hoofdstuk 4 Inlichtingen en verantwoording

Artikel 23 ~~Informatievoorziening~~ Inlichtingen door het ~~algemeen en dagelijks~~ bestuur van de FUMO

1. Het ~~dagelijks~~ bestuur, ~~dan wel het algemeen bestuur~~, informeert de deelnemers, provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân tijdig over ~~de voorgenomen besluiten van het bestuur van de FUMO, indien de uitoefening hiervan ingrijpende gevolgen kan hebben voor de provincie, de gemeenten of Wetterskip Fryslân~~ voorbereiding van besluiten met ingrijpende gevolgen voor hen.
2. Het bestuur geeft provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân alle inlichtingen die:
 - a. zij nodig hebben voor de uitvoering van hun taken; of
 - ~~2- b. door één of meer leden van die bestuursorganen wordt verlangd. Het algemeen bestuur, dagelijks bestuur en de voorzitter verstrekken provinciale staten, de raden en het~~

- ~~algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân alle inlichtingen die door één of meer leden van die bestuursorganen worden verlangd.~~
- 3- Het reglement van orde van ~~de betreffende deelnemer~~ het algemeen bestuur respectievelijk het dagelijks bestuur regelt de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan het in het eerste en tweede lid bepaalde.
- 4- Het dagelijks bestuur informeert de deelnemers ~~door middel van~~ minimaal twee maal ~~rapportages~~ per jaar schriftelijk over de ~~stand van zaken met betrekking tot de~~ uitvoering van de begroting ~~van de FUMO~~.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd	x	x
	tekst redactioneel aangepast	x	
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

De gehele bepaling wordt herzien.

Art. 23 van de regeling is gebaseerd op art. 17 van de Wgr, dat op het openbaar lichaam van overeenkomstige toepassing is. Uit deze laatste bepaling volgt een inlichtingenplicht van het bestuur van de FUMO jegens de leden van provinciale staten, de leden van de raden en de leden van het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân. Nu het bestuur van het openbaar lichaam bestaat uit het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter, geldt de inlichtingenplicht voor elk van deze organen afzonderlijk. Artikel 23 is hierop aangepast.

Het eerste lid van art. 23 van de regeling is in de huidige versie nogal onbepaald en bovendien onvolledig. Kern is dat bestuursorganen van provincie, gemeenten en Wetterskip tijdig op de hoogte worden gesteld van voorgenomen besluiten van bestuursorganen van de FUMO die ingrijpende gevolgen kunnen hebben voor de respectieve achterliggende rechtspersonen. Denk m.n. aan besluiten die aanmerkelijke financiële consequenties voor die rechtspersonen kunnen hebben, indachtig de verplichting voor de deelnemers om, naar rato van de financiële bijdrage, ervoor te zorgen dat de FUMO over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen jegens derden te voldoen. Uitgaven voor gemeenschappelijke regelingen zijn voor het provinciebestuur, het gemeentebestuur en het bestuur van het Wetterskip immers verplichte uitgaven. Voor de formulering van het eerste lid is aansluiting gezocht bij art. 167, vierde lid, van de Provinciewet en art. 169, vierde lid, van de Gemeentewet.

In de zienswijzeversie luidt het tweede lid:

2. Het algemeen bestuur, dagelijks bestuur en de voorzitter verstrekken provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân alle gevraagde inlichtingen over het door dat orgaan gevoerde beleid.

Deze bepaling geeft invulling aan de zgn. 'passieve informatieplicht' van het bestuur van de FUMO, waarbij het initiatief voor het geven van inlichtingen bij de leden van de vertegenwoordigende lichamen ligt. De tekst richt zich echter tot de respectieve bestuursorganen als collectief, maar niet tot de leden van die organen. Dat is niet in lijn met art. 17 Wgr, eerste lid, dat van overeenkomstige toepassing is. Bovendien wordt gesproken over '*het gevoerde beleid*'. Art. 17 Wgr beperkt zich daar niet toe. Bovendien reserveert de Wgr de woorden 'het gevoerde beleid' in art. 16 voor het afleggen van verantwoording door de leden van het algemeen bestuur, nog daargelaten dat de FUMO geen beleidsorganisatie is. De tekst is daarom aangepast.

De *Wet versterking democratische legitimatie gemeenschappelijke regelingen* introduceert ook een meer algemeen geformuleerde actieve informatieplicht voor het bestuur van de FUMO jegens provinciale staten, de leden van de raden en de leden van het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân. In de zienswijzeversie ontbreekt dit element. In een nieuw geformuleerd tweede lid zijn de actieve en passieve informatieplicht gecombineerd.

Het derde lid regelt de wijze waarop de inlichtingen worden verstrekt. In de vigerende versie is aangesloten bij het Reglement van orde van de deelnemers, maar dat zou betekenen dat het bestuur van FUMO rekening moet houden met een (mogelijk) grote verscheidenheid aan spelregels over het verstrekken van informatie. Daarom is in het derde lid nu bepaald dat het Reglement van orde van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur regels worden opgenomen over de wijze waarop de inlichtingen worden verstrekt. De voorzitter van de FUMO heeft geen afzonderlijk reglement, maar niets verzet zich ertegen hieromtrent in het reglement van het algemeen of dagelijks bestuur e.e.a. op te nemen, nu immers de voorzitter deel uitmaakt van deze besturen. T.o.v. de zienswijzeversie is toegevoegd dat de in het derde lid gevolgde werkwijze ook ziet op het bepaalde in het tweede lid, zoals art. 17 van de Wgr voorschrijft.

De consequentie van deze wijziging is dat voor het dagelijks bestuur een RvO wordt vastgesteld.

Het vierde lid is tekstueel vereenvoudigd.

Artikel 24 Inlichtingen en verantwoording door leden van het algemeen bestuur

1. Een lid van het algemeen bestuur verstrekt aan de deelnemer die dit lid heeft aangewezen, alle inlichtingen die door één of meer leden daarvan wordt verlangd op de binnen de betreffende provincie, gemeente of het Wetterskip gebruikelijke wijze.
2. Een lid van het algemeen bestuur kan door de deelnemer die dit lid heeft aangewezen, ter verantwoording worden geroepen voor het door hem in het algemeen bestuur gevoerde beleid op de binnen de betreffende provincie, gemeente of het Wetterskip gebruikelijke wijze.
3. Een deelnemer kan een door hem aangewezen lid van het algemeen bestuur ontslag verlenen, indien dit lid het vertrouwen van de deelnemer niet meer bezit.
4. Het bepaalde in het eerste en tweede lid is van overeenkomstige toepassing op het verstrekken van inlichtingen aan één of meer leden van, respectievelijk het afleggen van verantwoording aan, provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân.
5. Bij het verstrekken van inlichtingen of het afleggen van verantwoording verschaft een lid van het algemeen bestuur over zaken waaromtrent krachtens artikel [74 juncto artikel 23](#) van de wet, geheimhouding is opgelegd slechts informatie, indien krachtens het bepaalde voor het orgaan dat het lid heeft aangewezen geheimhouding is opgelegd. Laatstbedoelde geheimhouding kan eerst worden opgeheven, nadat door het algemeen bestuur tot opheffing van de geheimhouding is besloten.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast	x	
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

In het vijfde lid is een onvolledige verwijzing naar artikel 23 hersteld.

Artikel 25 Informatie en verantwoording binnen het bestuur van de FUMO

1. Het dagelijks bestuur en elk van zijn leden afzonderlijk zijn aan het algemeen bestuur verantwoording verschuldigd voor het door het dagelijks bestuur gevoerde bestuur.
2. Het dagelijks bestuur geeft het algemeen bestuur alle inlichtingen die het algemeen bestuur voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft.
3. Het algemeen bestuur kan besluiten een lid van het dagelijks bestuur ontslag te verlenen, indien dit lid het vertrouwen van het algemeen bestuur niet meer bezit. Op het ontslagbesluit is artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing. De rechter treedt niet in de beoordeling van de gronden waarop het algemeen bestuur tot ontslag van een lid van het dagelijks bestuur heeft besloten.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast		
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

Voor art. 25 worden geen wijzigingen voorgesteld.

In de zienswijzeversie was het opschrift van deze bepaling gewijzigd in:

'Informatie en verantwoording binnen het dagelijks bestuur van de FUMO'.

Nu het hier gaat om de verantwoordingsrelatie tussen het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur en niet binnen het dagelijks bestuur (die figuur bestaat ook niet) blijft het oorspronkelijk opschrift ongewijzigd.

Artikel 26 Bericht en raad

1. Over al hetgeen de FUMO betreft dient het dagelijks bestuur Onze Ministers desgevraagd van bericht en raad.
2. Het dagelijks bestuur doet mededeling van het verzoek en de inhoud daarvan aan de deelnemers.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast		
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

Voor art. 26 worden geen wijzigingen voorgesteld

Hoofdstuk 5 Financiën en beheer

Artikel 27 Financiële en beleidsmatige kaders: de kadernota

1. Het algemeen bestuur stelt de kadernota vast

2. Het dagelijks bestuur zendt vóór ~~15~~ 30 april van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, de ~~algemene financiële en beleidsmatige kaders~~ kadernota en de voorlopige jaarrekening aan de raden, provinciale staten en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd	x	x
	tekst redactioneel aangepast	x	
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

De tekst is met dit voorstel aangepast aan de Wgr, nu is voorgeschreven dat de kadernota voor 30 april aan de respectieve besturen wordt toegezonden.

In de zienswijzeversie was in art. 28 een nieuwe bepaling opgenomen, die luidt:

Artikel 28 Extra zienswijze

- 1. Indien het algemeen bestuur daartoe aanleiding ziet, kan het alvorens het een besluit neemt, het dagelijks bestuur, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân in de gelegenheid te stellen om een zienswijze te geven.*
- 2. Het dagelijks bestuur zendt het betreffende ontwerpbesluit acht weken voordat zij aan het algemeen bestuur wordt aangeboden, toe aan provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân.*
- 3. Provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân kunnen bij het dagelijks bestuur hun zienswijze over het betreffende ontwerpbesluit*

naar voren brengen. Het dagelijks bestuur stelt hen voorafgaande aan het vaststellen van het betreffende definitieve besluit schriftelijk en gemotiveerd in kennis van zijn oordeel over de zienswijze, alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt.

Deze bepaling keert in het finale voorstel niet terug, in lijn met de zienswijze van provinciale staten. Het staat het bestuur van de FUMO op zich vrij om het provinciebestuur, het gemeentebestuur en het waterschapsbestuur te raadplegen over bepaalde aangelegenheden. Dat hoeft niet per se op de wijze zoals hier geschetst.

Artikel 28 Begroting

1. Het dagelijks bestuur ~~zendt de ontwerpbegroting acht weken voordat zij aan het algemeen bestuur wordt aangeboden, toe aan~~ **biedt jaarlijks voor 1 mei** provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân **de ontwerpbegroting voor het daarop volgende jaar aan**. De ontwerpbegroting wordt opgesteld aan de hand van de uitgangspunten en methodiek beschreven in het Sturings- en financieringsmodel FUMO, die is vastgesteld door het algemeen bestuur.
2. De ontwerpbegroting wordt door de zorg van de deelnemers voor een ieder ter inzage gelegd en, tegen betaling van de kosten, algemeen verkrijgbaar gesteld.
3. **Het dagelijks bestuur stelt bij het aanbieden van de ontwerpbegroting** ~~Provinciale~~ **provinciale** staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân **in de gelegenheid hun zienswijze over het ontwerp kunnen** ~~hun zienswijze over de ontwerpbegroting~~ naar voren brengen. **Hierbij wordt rekening gehouden met de data waarop provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân beraadslagen en besluiten.**
- ~~3.4.~~ Het dagelijks bestuur voegt de commentaren waarin deze zienswijze is verrat bij de ontwerpbegroting, zoals deze aan het algemeen bestuur wordt aangeboden. **Het dagelijks bestuur stelt provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân voorafgaande aan het vaststellen van de begroting schriftelijk en gemotiveerd in kennis van zijn oordeel over de zienswijze, alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt.**
- ~~4.5.~~ Het algemeen bestuur stelt de begroting vast, uiterlijk ~~15 juli~~ **10 september** in het jaar voorafgaande aan dat waarvoor zij dient.
- ~~5.6.~~ Het dagelijks bestuur zendt de vastgestelde begroting **zo nodig** toe aan provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân, **die ter zake bij de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties hun zienswijze naar voren kunnen brengen.**
- ~~6.7.~~ Het dagelijks bestuur zendt de begroting binnen twee weken na vaststelling, doch in ieder geval vóór ~~15 augustus~~ **september** van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
- ~~7.8.~~ Het bepaalde in het eerste, derde, **vierde** en ~~vijfde~~ **zesde** lid is ~~mede~~ van **overeenkomstige** toepassing op besluiten tot wijziging van de begroting, voor zover de wijziging van invloed is op de hoogte van de bijdrage van de deelnemers.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd	x	x
	tekst redactioneel aangepast		
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

Met enkele procedurele wijzigingen in de begrotingscyclus beoogt de *Wet versterking democratische legitimatie gemeenschappelijke regelingen* een betere aansluiting op de begrotingscyclus van de provincie, de gemeenten en het Wetterskip.

De Wgr bepaalt dat de ontwerpbegroting, twaalf weken voordat zij aan het algemeen bestuur wordt aangeboden, aan provinciale staten, de raden van de deelnemende gemeenten en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân wordt toegezonden, om hen in de gelegenheid te stellen hierop een zienswijze te geven. Om dit proces in de tijd te stroomlijnen is in het eerste lid opgenomen dat het ontwerp voor 1 mei aan hen wordt toegezonden. Bij het bepalen van de zienswijzetermijn houdt het dagelijks bestuur rekening met de vergaderdata van de betrokken besturen.

Het vijfde lid bepaalt dat het algemeen bestuur de begroting uiterlijk 10 september vaststelt. Die termijn is afgestemd op de toezending bedoeld in het zevende lid. De uiterste datum van vaststelling van de begroting is verlengd naar 10 september, om de zienswijzeprocedure en de reactie hierop ordentelijk te kunnen laten plaatsvinden.

In het zesde lid staat dat de begroting zo nodig aan provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân wordt gezonden. De tekst sluit aan bij art. 81, vijfde lid, Wgr. Wanneer de (ontwerp)begroting ongewijzigd wordt vastgesteld is het niet noodzakelijk deze opnieuw aan gemelde bestuursorganen te zenden (Kamerstukken II 1980/81, 16538, 3, p. 46).

Artikel 29 Jaarstukken

1. Het algemeen bestuur stelt de jaarstukken vast uiterlijk 1 juli in het jaar volgende op het jaar waarop deze betrekking heeft.
2. Het dagelijks bestuur zendt de jaarstukken binnen twee weken na vaststelling, doch in ieder geval vóór 15 juli van het jaar volgende op het jaar waarop de jaarstukken betrekking heeft, aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

		van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd	
	tekst redactioneel aangepast	
	artikel of artikellid vervallen	

Toelichting:

Voor art. 29 worden geen wijzigingen voorgesteld

Artikel 30 Kostenverdeling en bijdrage

1. De geldmiddelen van de FUMO worden gevormd door:
 - a. de financiële bijdragen van de deelnemers en
 - b. overige inkomsten.
2. Iedere deelnemer betaalt jaarlijks een financiële bijdrage.
3. De financiële bijdrage van een deelnemer wordt, door het algemeen bestuur, bij de jaarrekening, vastgesteld en is de som van de navolgende onderdelen:
 - a. het product van het aantal in het betreffende jaar aan basistaken ~~taken~~ voor de betreffende deelnemer bestede uren en het vastgestelde uurtarief ~~;~~
 - b. ~~Het~~ het product van het aantal in het betreffende jaar aan aanvullende taken voor de betreffende deelnemer bestede uren in de betreffende categorie en het voor die categorie vastgestelde uurtarief ~~;~~
 - c. het product van het aandeel van een deelnemer in de werkelijk aan de collectieve taken bestede uren en het uurtarief. Dat bedoelde aandeel wordt bepaald door het quotiënt van het aantal werkelijk bestede uren voor een deelnemer en het totaal aantal werkelijk bestede uren ~~;~~ en
 - d. een in de begroting vastgestelde vaste bijdrage voor de werkzaamheden op het gebied van de coördinatie van en uitvoering door BOA's.

Voor de toepassing van dit artikellid blijven de uren besteed aan taken bedoeld in artikel 4 ~~,~~ tweede lid ~~,~~ 2 buiten beschouwing.

4. Het uurtarief wordt, door het algemeen bestuur, bij de begroting, vastgesteld op het quotiënt van het totaal aan begrote kosten van de FUMO en het totaal aantal begrote uren voor alle deelnemers. Het totaal aan begrote kosten wordt, voor de toepassing van dit artikellid, naar beneden bijgesteld met de begrote kosten gemoeid met de uitvoering van werkzaamheden als bedoeld in artikel 4, ~~eerste lid 1~~, onder d, en artikel 4, ~~tweede lid 2~~, de begrote kosten verband houdend met de coördinatie van en uitvoering door BOA's en de begrote overige inkomsten. Het totaal aantal uren per deelnemer en het totaal aantal begrote uren worden, ten behoeve van de toepassing van dit lid, verminderd met de uren die zijn begroot voor taken bedoeld in artikel 4, ~~eerste lid 1~~, onder d. Het algemeen bestuur kan het uurtarief voor de aanvullende taken differentiëren naar rato van de afwijkende kosten van de daarbij te onderscheiden categorieën, mits het gewogen gemiddelde van de gedifferentieerde uurtarieven binnen die categorie niet afwijkt van het uurtarief berekenend op grond van de voorgaande volzinnen van dit lid.
5. Het algemeen bestuur kan, laatstelijk bij de vaststelling van de begroting, besluiten af te wijken van de in ~~het derde lid 3~~ bedoelde berekeningsmethode, door, naast de in ~~het derde lid 3~~ bedoelde onderdelen, tevens een vast bedrag per deelnemer onderdeel te laten zijn van de financiële bijdrage. De hoogte van het vaste bedrag per deelnemer wordt bij de begroting door het algemeen bestuur vastgesteld en is gerelateerd aan het aandeel begrote uren voor een deelnemer in het totaal aan begrote uren. Wanneer een vast bedrag wordt gehanteerd als onderdeel van de financiële bijdrage wordt, voor de berekening van het uurtarief, het totaal aan begrote kosten voor de FUMO, in aanvulling op de bijstellingen uit het vierde lid, tevens verminderd met het totale in de begroting opgenomen bedrag van de vaste bijdragen.
6. Een batig rekeningsaldo wordt toegevoegd aan het weerstandsvermogen van de FUMO. Het weerstandsvermogen bedraagt ten hoogste 10% van de inkomsten in de begroting waarop het rekeningsaldo betrekking heeft. Voor zover het batig saldo van enig jaar leidt tot een weerstandsvermogen van meer dan 10% van de inkomsten in de begroting waarop het rekeningsaldo betrekking heeft, wordt het meerdere uitgekeerd naar rato van de in het derde lid genoemde bijdrage.
7. Een nadelig rekeningsaldo in enig jaar, voor zover dit niet geheel of gedeeltelijk ten laste van het weerstandsvermogen kan worden gebracht, wordt gedragen door de deelnemers, naar rato van de bij de jaarrekening voor dat jaar vastgestelde financiële bijdrage.
8. De deelnemers dragen er, naar rato van de financiële bijdrage van de betreffende deelnemer, zorg voor dat de FUMO te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te voldoen.
9. In het in artikel 21 bedoelde model wordt een regeling opgenomen ten aanzien van de bevoorschotting, het moment van afrekening en de verrekeningsmogelijkheden ten aanzien van de financiële bijdrage van een deelnemer.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast	x	
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

Voor het derde, vierde en vijfde lid worden tekstuele wijzigingen voorgesteld.

Artikel 31 De administratie en de controle

1. Het algemeen bestuur stelt bij verordening de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie vast. De verordening waarborgt dat aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan.

2. Het algemeen bestuur stelt bij verordening regels vast voor de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie. De verordening waarborgt dat de rechtmatigheid van het financiële beheer en van de inrichting van de financiële organisatie wordt getoetst.
3. Het algemeen bestuur wijst een accountant aan als bedoeld in artikel 393, eerste lid, ~~4~~ van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, belast met de controle van de jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring en het daarbij uitbrengen van een verslag van de bevindingen. Artikel 217, derde tot en met vijfde lid, van de Provinciewet is van overeenkomstige toepassing.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast	x	
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

Voor het derde lid wordt een tekstuele wijziging voorgesteld.

Artikel 32 Tegemoetkoming in de kosten en vergoeding van werkzaamheden

1. De leden van het bestuur alsmede de leden van een bestuurscommissie kunnen een tegemoetkoming in de kosten en, voor zover zij niet de functie van commissaris van de Koning, burgemeester, dijkgraaf, gedeputeerde, wethouder of lid van het dagelijks bestuur van het Wetterskip Fryslân vervullen, een vergoeding voor hun werkzaamheden, een tegemoetkoming of vergoeding van bijzondere kosten en andere financiële voorzieningen ontvangen. De tegemoetkoming en vergoeding wordt, met inachtneming van het in de wet bepaalde, door het algemeen bestuur vastgesteld.
2. De leden van commissies van advies die geen commissaris van de Koning, burgemeester, dijkgraaf, gedeputeerde, wethouder, lid van het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân, raadslid, lid van provinciale staten of lid van het algemene bestuur van Wetterskip Fryslân zijn, kunnen een vergoeding voor het bijwonen van vergaderingen van de commissie ontvangen. De vergoeding wordt, met inachtneming van het in de wet bepaalde, door het algemeen bestuur vastgesteld.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast		
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

Voor art. 32 worden geen wijzigingen voorgesteld.

In de zienswijzeversie luidde het eerste lid van deze bepaling:

1. De leden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur, alsmede de leden van een bestuurscommissie kunnen een tegemoetkoming in de kosten en, voor zover zij niet de functie van commissaris van de Koning, burgemeester, dijkgraaf, gedeputeerde, wethouder of lid van het dagelijks bestuur van het Wetterskip Fryslân vervullen, een vergoeding voor hun werkzaamheden, een tegemoetkoming of vergoeding van bijzondere kosten en andere financiële voorzieningen ontvangen. De tegemoetkoming en vergoeding wordt, met inachtneming van het in de wet bepaalde, door het algemeen bestuur vastgesteld.

De Wgr maakt het mogelijk dat de leden van het bestuur - en dat zijn de leden van het algemeen bestuur, de leden van het dagelijks bestuur en de voorzitter - een

tegemoetkoming in de kosten kunnen ontvangen. Met de in de zienswijzeversie opgenomen wijziging was een tegemoetkoming voor de voorzitter niet langer mogelijk. De Wgr legt de bevoegdheid hieromtrent bij het algemeen bestuur en niet bij de deelnemers.

Hoofdstuk 6 Toetreding, uittreding, wijziging en opheffing

Artikel 33 Toetreding

1. Het daartoe bevoegde orgaan van een publiekrechtelijke rechtspersoon kan een verzoek tot toetreding richten aan het algemeen bestuur.
2. Toetreding vindt plaats bij daartoe strekkende besluiten van ten minste tweederde van de deelnemers, met inachtneming van het bepaalde in artikel 73, tweede tot en met vijfde lid, van de wet.
3. Het algemeen bestuur stelt de datum van toetreding vast.
4. Het algemeen bestuur regelt de gevolgen van de toetreding. Daarbij kunnen voorwaarden worden gesteld.

type wijziging	van rechtswege		
	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast	x	
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

Voor het tweede lid is een tekstuele wijziging voorgesteld, waarmee de vinger wordt gelegd op de wettelijk voorgeschreven zienswijzeprocedure en de toestemmingsprocedure bij provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van het Wetterskip.

In de zienswijzeversie luidt het derde en vierde lid van deze bepaling:

3. *Ter gelegenheid van het nemen van het besluit in lid 2 stellen de deelnemers de datum van toetreding vast.*
4. *Ter gelegenheid van het nemen van het besluit in lid 2 regelen de deelnemers de gevolgen van de toetreding. Daarbij kunnen voorwaarden worden gesteld.*

Dit heeft tot gevolg dat de bevoegdheid tot:

- a) het vaststellen van de datum van toetreding; en
- b) het regelen van de gevolgen hiervan, met inbegrip van het stellen van voorwaarden, verschuift van het algemeen bestuur naar de deelnemers, te weten de colleges en het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân.

In het finale voorstel is deze voorgestelde wijziging niet opgenomen.

Vooropgesteld wordt dat toetreding door andere publiekrechtelijke rechtspersonen, gelet op de aard van de (verplichte) samenwerking, niet onmogelijk is, maar ook niet erg voor de hand ligt.

Art. 9 van de Wgr, dat van overeenkomstige toepassing is, luidt:

De regeling houdt bepalingen in omtrent wijziging, opheffing, toetreding, de voorwaarden waaronder kan worden uitgetreden en de gevolgen van uittreding, waaronder bepalingen omtrent de gevolgen voor het vermogen van de rechtspersoon, bedoeld in artikel 8, eerste en derde lid, en de deelnemende gemeenten, met inachtneming van artikel 1.

De verwijzing naar art. 1 is opgenomen om te benadrukken dat niet het bestuur van een gemeenschappelijke regeling, maar uitsluitend de deelnemers kunnen besluiten om een regeling te wijzigen of op te heffen, of om tot toe- of uittreding te besluiten, en dat bovendien toestemming

van (in dit geval) provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van het Wetterskip is vereist, voorafgegaan door een zienswijzeprocedure.²

De wet laat het, binnen de bandbreedte van art. 9 van de Wgr, verder aan de deelnemers over om de vorm en inhoud van deze bepalingen te regelen.

Bij het treffen van de regeling is erin voorzien dat de deelnemers, met een gekwalificeerde meerderheid, moeten besluiten over toetreding. Dat is in lijn met art. 9 van de Wgr. Anders dan bij uittreding, hoeft de regeling geen bepalingen te bevatten over de gevolgen van toetreding. De besluitvorming, ter uitwerking hiervan, is daarom aan het algemeen bestuur overgelaten. Dit betekent dat het algemeen bestuur besluit over de feitelijke datum van toetreding en de feitelijke gevolgen hiervan. Het bestuur van de FUMO is bij uitstek in staat om de feitelijke consequenties van de toetreding voor de bestuurs- en bedrijfsvoering te overzien. Dit vertaalt zich in de datum van toetreding en de gevolgen hiervan. Overigens staan de deelnemers hierbij geenszins buiten spel. Integendeel, het algemeen bestuur representeert de deelnemers en via die weg hebben zij invloed op die besluitvorming.

Artikel 34 Uittreding

1. Een deelnemer kan, onverminderd het bepaalde in het tweede lid, besluiten uit de regeling te treden, met inachtneming van het bepaalde in artikel 73, tweede tot en met vijfde lid, van de wet.
- ~~4.~~2. Gedeputeerde staten en de colleges van burgemeester en wethouders kunnen elk alleen besluiten tot uittreding, indien het instellen van een omgevingsdienst voor de regio Fryslân, als bedoeld in artikel 8 van de Wet veiligheidsregio's, voor hen niet langer wettelijk is voorgeschreven.
- ~~2.~~3. Een besluit tot uittreding, met inbegrip van het toestemmingsbesluit van respectievelijk provinciale staten, de raden of het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân, wordt bij aangetekende kennisgeving gericht aan het algemeen bestuur.
- ~~3.~~4. Uittreding is mogelijk met ingang van 1 januari van enig kalenderjaar, met dien verstande dat ten minste een opzegtermijn van één jaar in acht wordt genomen, te rekenen vanaf de datum waarop het uittredingsbesluit aan het algemeen bestuur ter kennis is gebracht.
5. Na ontvangst van de in het ~~derde~~ vierde lid vermelde kennisgeving ~~wordt~~ geeft het dagelijks bestuur aan een in overleg met de uittredende deelnemer aan te wijzen onafhankelijke registeraccountant opdracht ~~verleend om~~ een uittredingsplan op te stellen. Het uittredingsplan geeft inzicht in de gevolgen van de uittreding, de wijze waarop met deze gevolgen kan of moet worden omgegaan en de voorwaarden voor uittreding. Onder de gevolgen van de uittreding worden verstaan de financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties die het directe gevolg zijn van de uittreding. ~~dat ten minste inzicht geeft in alle kosten, die direct en indirect samenhangen met de uittreding.~~ De kosten van het uittredingsplan komen voor rekening van de uittredende deelnemer. Het plan wordt vastgesteld door het algemeen bestuur.
6. Het uittredingsplan bevat een berekening van de financiële gevolgen van de uittreding: de uittreedsom. De uittreedsom bestaat uit een vergoeding ter compensatie van de kosten van uittreding, te weten frictiekosten en desintegratiekosten, onder aftrek van eventuele baten.
7. Onder frictiekosten wordt verstaan alle incidentele kosten te maken door de FUMO die het rechtstreekse gevolg zijn van het uittredingsbesluit. Onder desintegratiekosten wordt verstaan alle kosten te maken dan wel te dragen door de FUMO, die samenhangen met de afbouw van overcapaciteit in personele en materiële sfeer en andere verplichtingen, de afbouw van risico's daarbij inbegrepen, ontstaan als rechtstreeks gevolg van het uittredingsbesluit.
8. Een vergoeding van door de FUMO toekomstig te maken dan wel te dragen desintegratiekosten beperkt zich tot kosten ontstaan binnen een periode van 5 jaar vanaf het moment van uittreding.
9. De berekening van de kosten voor uittreding wordt gebaseerd op de feiten en omstandigheden die bekend waren op het moment van het uittredingsbesluit, bedoeld in het eerste lid. Beleidswijzigingen, wijziging van economische omstandigheden en wijziging van inzichten die

² Tweede Kamer, vergaderjaar 2012–2013, 33 597, nr. 3 29

zich voordoen of opkomen na het moment van dat besluit worden niet betrokken bij de bepaling van de hoogte van de uittreedsom.

10. Het algemeen bestuur stelt het uittredingsplan vast binnen zes maanden na ontvangst van het besluit tot uittreding.

4.11. Op grond van het vastgestelde uittredingsplan besluit de betreffende deelnemer of het besluit tot uittreding heroverweging behoeft.

5.12. De uittredende deelnemer verplicht zich het personeel dat is belast met de uitvoering van de door deze deelnemer opgedragen taken over te nemen of, indien dit niet mogelijk is, daarvoor een schadeloosstelling te betalen. Het algemeen bestuur stelt de omvang van het toe te wijzen personeel of de hoogte van die schadeloosstelling vast op basis van de begroting over het jaar voorafgaande aan het jaar waarop de uittreding betrekking heeft en kan daarbij een nader te bepalen overbruggingsperiode vaststellen. Het algemeen bestuur stelt daarnaast ook een vergoeding vast ten aanzien van de overige nadelige financiële gevolgen van de uittreding. De uittredende deelnemer is gehouden de in dit lid bedoelde schadeloosstelling en vergoeding uiterlijk ter gelegenheid van diens uittreding te voldoen.

6.13. Het algemeen bestuur regelt de verdere gevolgen van uittreding.

14. Het bestuur van Dde FUMO en de uittredende deelnemer spannen zich in om de nadelige financiële gevolgen van de uittreding, bedoeld in het vijfde lid, zoveel mogelijk te beperken.

7.15. Het algemeen bestuur brengt alle frictiekosten en desintegratiekosten, onder aftrek van eventuele baten, in rekening bij de uittredende deelnemer. De uittredende deelnemer is verplicht tot betaling van de definitieve uittreedsom. De uittreedsom is definitief op het moment dat het uittredingsplan is vastgesteld.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd	x	x
	tekst redactioneel aangepast	x	
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

De gehele bepaling is herzien. Overigens ligt uittreding door een of meer colleges, gelet op het wettelijk verplichte karakter van de bestuurlijke samenwerking, niet erg voor de hand.

In de aanbiedingsbrief van 12 april 2024 aan provinciale staten, de Friese gemeenteraden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân staat over deze bepaling:

(...). Met de wijziging van de Wgr is het verplicht om vooraf te bepalen wat de voorwaarden zijn waaronder kan worden uitgetreden en wat de gevolgen van uittreding zijn. De huidige bepaling in de GR voldeed reeds aan deze vereiste. Er wijzigt niets aan deze bepaling.

In de zienswijzeversie luiden het vierde lid, laatste volzin en het zesde lid van deze bepaling echter:

4. (...). *Het plan wordt vastgesteld door de deelnemers gezamenlijk.*
6. *De deelnemers regelen de gevolgen van uittreding*

Dit heeft tot gevolg dat de bevoegdheid tot:

- a) het vaststellen van het uittredingsplan; en
- b) het regelen van de gevolgen hiervan,

verschuift van het algemeen bestuur naar de deelnemers, te weten de colleges en het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân.

Er is om verschillende redenen aanleiding om deze bepaling te herzien.

Art. 18.21 van de Omgevingswet luidt:

1. *Gedeputeerde staten en de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten die behoren tot een of meer regio's als bedoeld in artikel 8 van de Wet veiligheidsregio's of tot een kring van bij regeling van Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat en Onze Minister van Justitie en Veiligheid aangewezen gemeenten, stellen voor een doelmatige en doeltreffende uitoefening van de uitvoeringstaak en de handhavingstaak voor die regio, regio's of kring een omgevingsdienst in.*
2. *Een omgevingsdienst wordt ingesteld als een openbaar lichaam als bedoeld in artikel 8, eerste lid, in verbinding met artikel 52 of 74 van de Wet gemeenschappelijke regelingen.*
3. *Het werkgebied van een omgevingsdienst komt overeen met het werkgebied van een of meer regio's als bedoeld in artikel 8 van de Wet veiligheidsregio's of met het grondgebied van een kring van aangewezen gemeenten.*

Deze bepaling formuleert een van de weinige voorbeelden van wettelijk verplichte samenwerking op grond van de Wgr (art. 9 van de Wet veiligheidsregio's is een ander voorbeeld). Dit betekent dat een (voorgenomen) besluit tot uittreding van een college in strijd is met de wet, zolang verplichte samenwerking op de schaal van de Friese veiligheidsregio voor de betreffende deelnemer is voorschreven. Voor een dergelijk voorgenomen besluit zouden provinciale staten en raden om die reden toestemming moeten onthouden. Bovendien kan een dergelijk besluit, op voordracht van de daartoe bevoegde bestuursorganen, bij koninklijk besluit worden vernietigd. Voor het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân geldt de wettelijk verplichte samenwerking niet.

Het eerste lid brengt tot uitdrukking dat, met uitsluiting van anderen, de betreffende deelnemer besluit over uittreding. In het tweede lid is voor gedeputeerde staten en de colleges van burgemeester en wethouders de uittreding beperkt vanwege de wettelijk verplichte samenwerking op grond van de Wgr.

Naast enkele tekstuele wijzigingen, ter completering of verduidelijking, worden met dit finaal voorstel de bepalingen over uittreding aangescherpt. Dat is ook in lijn met de *Wet versterking democratische legitimatie gemeenschappelijke regelingen*. In de memorie van toelichting staat hierover³:

Hoewel artikel 9 van de Wgr al verplicht om bij een voor onbepaalde tijd ingestelde gemeenschappelijke regeling afspraken te maken over het regelen van de gevolgen van de uittreding, laat de praktijk zien dat veel problemen worden ervaren ten gevolge van de uittreding. Dat komt omdat in de regeling vaak wordt volstaan met de afspraak dat in geval van uittreding het (algemeen) bestuur de uittreedvoorwaarden vaststelt. Om hier een einde aan te maken wordt voorgesteld artikel 9 van de Wgr aan te scherpen met een bepaling over de reikwijdte van de afspraken die moeten worden gemaakt over het regelen van de gevolgen van de uittreding, zodat niet langer volstaan kan worden met een vaststelling door het (algemeen) bestuur. Toegevoegd is dat in ieder geval afspraken moeten worden gemaakt over de gevolgen voor het vermogen van de rechtspersoon, waarbij moet worden gedacht aan afspraken over personeel, contracten, huisvesting en investeringen.

Art. 9 van de Wgr, dat van overeenkomstige toepassing is, luidt, voor zover hier van belang inmiddels:

De regeling houdt bepalingen in omtrent (...) de voorwaarden waaronder kan worden uitgetreden en de gevolgen van uittreding, waaronder bepalingen omtrent de

³ Tweede Kamer, vergaderjaar 2019–2020, 35 513, nr. 3, p. 16

gevolgen voor het vermogen van de rechtspersoon, bedoeld in artikel 8, eerste en derde lid, en de deelnemende gemeenten, met inachtneming van artikel 1.

De regeling schrijft om te beginnen voor dat door een onafhankelijke derde de financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties die het directe gevolg zijn van de uittreding in kaart worden gebracht, het zgn. uittredingsplan. In dit plan moet ook een berekening worden opgenomen van de financiële gevolgen van de uittreding: de uittreedsom. De uittreedsom bestaat uit twee componenten, te weten frictiekosten en desintegratiekosten, waarbij de regeling definieert wat hieronder wordt verstaan. Eventuele baten worden hiermee verrekend.

De uittreedsom kan zich maximaal uitstrekken over een periode van 5 jaren na de datum van uittreding. Deze termijn is in lijn met de jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.⁴ Bovendien wordt de uittreedsom berekend op basis van ten tijde van het uittredingsbesluit bekende feiten en omstandigheden.

De verplichting voor de uittredende deelnemer om het personeel dat is belast met de uitvoering van de door deze deelnemer opgedragen taken over te nemen of, indien dit niet mogelijk is, daarvoor een schadeloosstelling te betalen blijft onverkort gehandhaafd.

In de zienswijzeversie is opgenomen dat de deelnemers het uittredingsplan gezamenlijk moeten vaststellen en de gevolgen van uittreding regelen. De zienswijzeversie regelt niet hoe besluitvorming in dat geval tot stand komt.

Uit voormelde memorie van toelichting volgt niet dat de deelnemers per se het uittredingsplan moeten vaststellen. Wat niet mag is dat het algemeen bestuur min of meer de vrije hand krijgt bij het bepalen van de gevolgen van uittreding. De deelnemers moeten dit in de regeling inkaderen. Met dit voorstel is dat gebeurd. Daarom wordt vastgehouden aan vaststelling door het algemeen bestuur, dat de deelnemers representeert. Het is ook aan algemeen bestuur om de verdere gevolgen van uittreding te regelen. Zoals dat ook geldt voor toetreding is het bestuur van de FUMO bij uitstek in staat om dat te overzien.

De regeling voorziet nadrukkelijk in een moment van heroverweging door de uittredende deelnemer, zodra het uittredingsplan is vastgesteld. Naar zijn aard is die heroverweging alleen van belang voor zover er sprake is vrijwillige deelname aan de regeling.

Artikel 35 Wijziging

1. Het algemeen bestuur en de deelnemers kunnen voorstellen doen tot wijziging van de regeling.
2. De regeling kan worden gewijzigd bij gelijkkluidend besluit van ten minste twee derde van de deelnemers, ~~onder gelijktijdige toestemming van provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wotterkip Fryslân.~~ met inachtneming van het bepaalde in artikel 73, tweede tot en met vijfde lid, van de wet.
3. De artikelen 3, 4, 9, 11, 18, 19, 20, 21, 30, 34, 35 en 36 van deze regeling kunnen alleen worden gewijzigd indien alle deelnemers daarmee instemmen.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast	x	
	artikel of artikellid vervallen		

⁴ ABRS 15 april 2015, nr. 201404322/1/A2.

Toelichting:

In de zienswijzeversie luidt deze bepaling:

1. *De deelnemers kunnen voorstellen doen tot wijziging van de regeling.*
2. *De regeling kan worden gewijzigd bij gelijkluidend besluit van ten minste twee derde van de deelnemers, nadat de raden, provinciale staten en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân in de gelegenheid zijn gesteld zienswijzen naar voren te brengen en daarna – bij afzonderlijk besluit – toestemming hebben verleend voor wijziging van de regeling.*
3. *De artikelen 3, 4, 9, 11, 18, 19, 20, 21, 30, 34, 35 en 36 van deze regeling kunnen alleen worden gewijzigd indien alle deelnemers daarmee instemmen.*
4. *Provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân kunnen bij het eigen college respectievelijk dagelijks bestuur hun zienswijzen als bedoeld in het tweede lid binnen acht weken na ontvangst naar voren brengen.*

Het eerste lid van de zienswijzeversie leidt ertoe dat het algemeen bestuur niet langer aan de deelnemers voorstellen mag doen om de regeling te wijzigen. Uit de Wgr volgt geenszins dat het algemeen bestuur niet het initiatief mag nemen om de regeling te wijzigen. Wat niet mag is dat het algemeen bestuur besluit tot wijziging, behoudens voor zover dat, o.g.v. art. 10, tweede lid van de Wgr, in de regeling is bepaald. Dat is bij de FUMO niet het geval. Het is alleen maar toe te juichen als het algemeen bestuur, eventueel op aangeven van het dagelijks bestuur en gegeven de bestuurs -en bedrijfsvoeringspraktijk, noodzakelijke of wenselijke wijzingen signaleert. Dit betekent dat het eerste lid ongewijzigd blijft.

In het tweede lid is een onvolkomenheid hersteld. Van 'gelijktijdige toestemming' kan vanuit procedureel perspectief uiteraard geen sprake zijn. Voor de totstandkoming van een wijziging moet de wettelijk voorgeschreven zienswijzeprocedure en de toestemmingsprocedure bij provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van het Wetterskip worden gevolgd. De verwijzing naar art. 73 van de Wgr ziet hierop. Dit betekent dat t.o.v. de zienswijzeversie de tekst van tweede lid kan worden vereenvoudigd en het toegevoegde vierde lid overbodig is geworden.

De aard van de nieuw ingevoegde bepalingen over Participatie (art. 17a) en Evaluatie (art. 38a) geven geen aanleiding om voor te stellen dat deze bepalingen alleen op basis van unanimiteit kunnen worden gewijzigd. De artikelen zijn daarom niet opgenomen in het derde lid.

Artikel 36 Opheffing

1. De regeling kan alleen worden opgeheven indien het instellen van een omgevingsdienst voor de regio Fryslân, als bedoeld in artikel 8 van de Wet veiligheidsregio's, door gedeputeerde staten en de colleges van burgemeester en wethouders niet langer wettelijk is voorgeschreven
- ~~1.~~ bij gelijkluidend besluit van ten minste twee derde van de deelnemers, met inachtneming van het bepaalde in artikel 73, tweede tot en met vijfde lid, van de wet.
- ~~2.~~ Opheffing van de regeling verlangt een gelijkluidend besluit van ten minste tweederde van de deelnemers.
- ~~2.3.~~ Ingeval van opheffing stelt het algemeen bestuur, de deelnemers gehoord, een liquidatieplan vast en regelt de vereffening van het vermogen.
- ~~3.4.~~ Het liquidatieplan voorziet tenminste in de gevolgen die de opheffing heeft voor het personeel.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast	x	
	artikel of artikellid vervallen		
Toelichting: Er wordt voorgesteld om het eerste lid tekstueel aan te passen. Voor het verplichte karakter van de samenwerking wordt korthedshalve verwezen naar de toelichting op art. 34. Dit betekent dat van opheffing eerst sprake kan zijn als de wettelijke verplichting voor gedeputeerde staten en de colleges van burgemeester en wethouders om op de schaal van de Friese veiligheidsregio een omgevingsdienst in te stellen is vervallen. In het eerste lid is dit tot uitdrukking gebracht. Het tweede lid brengt tot uitdrukking dat alsdan een gekwalificeerde meerderheid van de deelnemers moet besluiten tot opheffing. In de zienswijzeversie luidt het tweede lid van deze bepaling: <i>2. Ingeval van opheffing stellen de deelnemers een liquidatieplan vast en regelen zij de vereffening van het vermogen.</i> Dit betekent dit dat de bevoegdheid tot vaststelling van het liquidatieplan en het regelen van de vereffening verschuift van het algemeen bestuur naar de deelnemers. De zienswijzeversie regelt niet hoe besluitvorming in dat geval tot stand komt. Kern van een liquidatieplan is het in kaart brengen van de rechten en verplichtingen van het openbaar lichaam en de wijze waarop daarmee wordt omgegaan. Zoals dat geldt voor toetreding en uittreding is het bestuur van de FUMO bij uitstek in staat om de rechten en verplichtingen vanwege de bestuurs- en bedrijfsvoering in kaart te brengen en te bepalen hoe hiermee wordt omgegaan. Ook hier staan de deelnemers geenszins buiten spel. Integendeel, het algemeen bestuur representeert immers de deelnemers. Bovendien bepaalt de Wgr dat het bij een regeling ingestelde openbaar lichaam na zijn ontbinding blijft voortbestaan voor zover dit tot vereffening van zijn vermogen nodig is. Feitelijk betekent dit dat het bestuur in functie blijft tot het moment waarop alle rechten en verplichtingen zijn afgewikkeld.			

Hoofdstuk 7 Archiefbescheiden

Artikel 37 Archief

1. Het dagelijks bestuur draagt zorg voor de archiefbescheiden van de organen ingesteld bij de regeling overeenkomstig een door het algemeen bestuur vast te stellen regeling, die aan gedeputeerde staten wordt meegedeeld.
2. Namens gedeputeerde staten oefent de provinciearchivaris het toezicht uit op het beheer van de archiefbescheiden.
3. De secretaris/directeur is belast met het beheer van de archiefbescheiden voor zover deze archiefbescheiden niet zijn overgebracht naar de archiefbewaarplaats.
4. Voor de bewaring van de op grond van artikel 12 van de Archiefwet 1995 over te brengen archiefbescheiden wordt aangewezen de provinciale archiefbewaarplaats, gevestigd aan de Boterhoek 1, 8911 DH te Leeuwarden (Tresoar).
5. Ingeval van organisatiewijziging als bedoeld in artikel 4 van de Archiefwet 1995 draagt het dagelijks bestuur zorg voor het treffen van een voorziening voor het beheer van de betrokken archiefbescheiden, welke tenminste inhoudt aanwijzing van degene die belast is met het beheer.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast		
	artikel of artikellid vervallen		
Toelichting: Voor artikel 37 worden geen wijzigingen voorgesteld			

Hoofdstuk 8 Geschillenregeling

Artikel 38 Geschillenregeling

1. Eventuele geschillen zullen zoveel mogelijk in onderling overleg worden opgelost. De deelnemers verplichten zich tot het uiterste daartoe in te spannen.
2. Een geschil bestaat indien een of meer deelnemers zulks schriftelijk aan de andere partijen meedeelt, onder aanduiding van het geschil.
3. Bij de mededeling als genoemd in het tweede lid zal (zullen) de desbetreffende partij(en) tevens haar (hun) zienswijze over het geschil en een voorstel voor een mogelijke oplossing(srichting) vermelden.
4. Indien een geschil niet in der minne blijkt te kunnen worden opgelost zal dit, alvorens het geschil kan worden voorgelegd aan de bevoegde rechter, voor een niet bindend advies worden voorgelegd aan een commissie van drie personen die zal bestaan uit één persoon aangewezen door gedeputeerde staten, één persoon aangewezen door een door de meerderheid van de deelnemende colleges van burgemeester en wethouders aangewezen persoon en één persoon aangewezen door het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân, waarbij als voorwaarde geldt dat de aangewezen personen geen deel uitmaken van het algemeen bestuur en niet direct of indirect werkzaam zijn voor de FUMO.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast		
	artikel of artikellid vervallen		
Toelichting: Voor artikel 38 worden geen wijzigingen voorgesteld			

Hoofdstuk 9 Slotbepalingen

Artikel 38a Evaluatie

1. Het algemeen bestuur draagt ervoor zorg dat de regeling periodiek, doch tenminste één maal per vier jaar, wordt geëvalueerd.
2. Het algemeen bestuur stelt de evaluatieopdracht vast.
3. Het evaluatieverslag wordt aan de deelnemers, provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân gezonden.

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd	x	x
	tekst redactioneel aangepast		
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

Dit is een nieuwe bepaling.

In de zienswijzeversie was in hoofdstuk 6 (Toetreding, uittreding, wijziging en opheffing) een nieuw artikel 39 ingevoegd dat luidt:

De regeling wordt niet periodiek geëvalueerd, tenzij een meerderheid van de deelnemers daarom verzoekt bij het algemeen bestuur.

In deze finale tekstversie wordt voorgesteld wel periodiek te evalueren. In de zienswijzeprocedure hebben provinciale staten en de raden van de gemeenten Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland, Súdwest Fryslân en Weststellingwerf hier ook op aangedrongen.

Doel van de *Wet versterking democratische legitimatie gemeenschappelijke regelingen* is onder andere het versterken van de positie van de volksvertegenwoordiging. Periodieke evaluatie kan bijdragen aan a) een doelmatige en doeltreffende bestuurs- en bedrijfsvoering en b) de beleidsvorming en -bepaling over verbonden partijen. In dat licht is toezending van het evaluatieverslag aan genoemde bestuursorganen gewenst.

Opneming in het hoofdstuk 'Slotbepalingen' wordt het meest passend geacht, nu evaluatie niet primair is gericht op toetreding, uittreding, wijziging of opheffing.

Artikel 39 Citeertitel, bekendmaking en inwerkingtreding

1. Deze regeling wordt aangehaald als "Gemeenschappelijke regeling FUMO - 2026²".
2. Gedeputeerde staten dragen zorg voor de bekendmaking van besluiten tot het treffen, wijzigen, verlengen of opheffen van de regeling.
3. Een besluit tot het treffen, wijzigen, verlengen of opheffen treedt in werking op de eerste dag na bekendmaking, tenzij het besluit de datum van inwerkingtreding regelt.

~~Het dagelijks bestuur zendt besluiten tot het treffen, wijzigen, verlengen of opheffen van de regeling aan de algemene en dagelijkse besturen van deelnemers~~

			van rechtswege
type wijziging	nieuw artikel of artikellid toegevoegd		
	tekst redactioneel aangepast	x	
	artikel of artikellid vervallen		

Toelichting:

In de zienswijzeversie luidt het tweede lid:

2. *Gedeputeerde staten dragen zorg voor de bekendmaking van besluiten tot het treffen, wijzigen, verlengen of opheffen van de regeling in het gemeentebblad van Leeuwarden.*

Provinciale staten hebben er in de zienswijze op gewezen dat die voorgestelde wijziging strijdig met de Wgr. Met de inwerkingtreding van de *Wet elektronische publicaties* moet bekendmaking plaatsvinden in het provinciaal blad. Het is overigens niet nodig dat in de regeling op te nemen. De vigerende tekst kan ongewijzigd blijven.

Het vierde lid vervalt. De betreffende besturen zijn vanwege hun betrokkenheid in de procedure genoegzaam op de hoogte van de wijziging.

FUMO
Dagelijks Bestuur
J.W. de Visserwei 10
9001ZE GROU

F U M O
07 JUNI 2024
ontvangen

Uw brief van: 12 april 2024
Uw kenmerk:

Ons adres: Postbus 22
9104 ZG Damwâld
Ons telefoonnr: (0511) 71 70 00
Ons whatsapp nr: (06) 398 279 03
Ons e-mailadres: info@dantumadiel.frl
Ons kenmerk: 2024-086171

Website: www.dantumadiel.frl

Behandeld door:

Datum: 31 mei 2024
Datum verzending: 3 juni 2024

Onderwerp: zienswijze GR FUMO

Geacht Dagelijks Bestuur,

Op 12 april 2024 heeft u onze raad het ontwerpbesluit gemeenschappelijke regeling FUMO 2024 toegezonden. Aan de raad is gevraagd om hiervan kennis te nemen en een eventuele zienswijzen hiertegen kenbaar te maken.

De raad heeft besloten de volgende zienswijze in te dienen.

De wijziging van Wet gemeenschappelijke regelingen beoogt een versterking van de democratische legitimatie van de gemeenschappelijke regelingen met betrekking tot de invloedsmogelijkheden van de raden. De doelstelling van de wetswijziging is dat gemeenteraden hiermee meer mogelijkheden krijgen om hun kader stellende en controlerende rol binnen de samenwerkingsverbanden te versterken.

Er wordt voor de kadernota aangegeven dat het niet wenselijk is om deze voor een zienswijzen in aanmerking te laten komen. In de brief 'Ontwerpbesluit gemeenschappelijke regeling FUMO 2024' wordt aangegeven dat *"Het is financieel en vakinhoudelijk een uitdaging om alle ontwikkelingen in een zo vroeg mogelijk stadium te onderkennen en op geld te waarderen. Door de voorbereiding naar voren te schuiven ten behoeve van een zienswijze procedure, worden de onzekerheden alleen maar vergroot, hetgeen een doeltreffende besluitvorming kan hinderen."* Het is duidelijk dat een mogelijke zienswijze op de kadernota een extra inspanning met zich meebrengt voor de FUMO, raad en ambtelijke organisatie. Echter, met de kadernota kan er vooraf gestuurd worden op (financiële) ontwikkelingen. Gelet op het beoogde effect van de Wet gemeenschappelijke regelingen is de kadernota juist een onderdeel waarop de raad een zienswijze zou moeten kunnen inbrengen.

Wij verzoeken u om in de Gemeenschappelijke Regeling FUMO expliciet op te nemen dat voor de kadernota de gemeenteraden, de Provinciale Staten en het Algemeen Bestuur van het Wetterskip Fryslân de gelegenheid wordt geboden om een zienswijze in te dienen.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Dantumadiel,

R.G. Dijksterhuis
Secretaris

N.L. Agricola
Burgemeester

FUMO
J.P. Visserwei 10
9001 ZE GROU

Kopie aan:

uw brief van:
12 april 2024

ons kenmerk:
Z.24.434682

bijlage(n):
Besluit van de gemeenteraad 28 juni 2024
(Lokale democratie en
Gemeenschappelijke
regelingen; richtinggevende
uitspraken door de
gemeenteraad)

datum:

Onderwerp:

Zienswijze GR 2024 FUMO

Beste meneer/mevrouw,

Op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen (art. 1) dient de gemeenteraad van Heerenveen de volgende zienswijze in:

1. Het toevoegen van de kadernota in de GR en de mogelijkheid tot het indienen van een zienswijze kadernota;
2. Om de vier jaar een evaluatie van de Gemeenschappelijke regeling in plaats van om de zes jaar;
3. Het toevoegen van een kan-bepaling in de GR met betrekking tot het faciliteren van burgerparticipatie, waarbij het primaat bij de raden ligt.

Toelichting

1. De FUMO schrijft in haar voorstel dat het niet doelmatig en doeltreffend is om een zienswijzeprocedure voor een kadernota de standaard te maken, in plaats daarvan moet een meerderheid van het algemeen bestuur (AB) hierom verzoeken. Om onze raad goed in positie te plaatsen kaders te stellen en controlerend op te treden, is het van belang de mogelijkheid voor een zienswijze altijd mogelijk te maken in plaats van via een verzoek vanuit het AB. Concreet vraagt deze zienswijze voor het uitsturen van de algemene financiële en beleidsmatige kaders (kadernota) en de mogelijkheid hier een zienswijze op in te dienen. Beslispunt 2 uit het eerdergenoemde besluit (bijgevoegd) geeft de richting voor deze zienswijze;
2. De GR FUMO staat onder druk. Aan de hand van het rapport van Van Aartsen verandert er veel. Om als raad goed inzicht te krijgen en houden is een evaluatie per zes jaar niet frequent genoeg. Uit de kanttekening bij beslispunt 3.1 uit het eerdere

besluit stelt dat een frequentere evaluatie mogelijk is, mocht de situatie daarom vragen. De raad verzoekt de GR FUMO per vier jaar te evalueren;

3. Dit is in lijn met de eerder door de raad van Heerenveen aangegeven richting naar aanleiding van de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regeling. Er kunnen processen zijn waarbij participatie wenselijk is en het niet pragmatisch is als elke gemeenteraad dit zelf organiseert. Met het opnemen van een kan-bepaling in de GR ontstaat de mogelijkheid dat de FUMO een gezamenlijk participatieproces voor inwoners van verschillende gemeenten faciliteert.

Bel gerust als u vragen heeft

Heeft u vragen over deze brief? Neem dan contact op met Abel Hoekstra door te bellen naar 14 05 13.

Met vriendelijke groet,

De raad van de gemeente Heerenveen.

de griffier,

de voorzitter,

L. Roest-Jonkers

M.A. Fokkens-Kelder

Team: OWO-VTH
Ambtenaar: S.Veenema
Telefoonnummer:
Ons kenmerk:

FUMO
Postbus 3347
8901 DH GROU

Onderwerp: zienswijze op de wijziging gemeenschappelijke regeling FUMO

Oosterwolde, 19 juni 2024

Geachte leden van het dagelijks bestuur,

Op 12 april 2024 hebben wij de concept wijziging gemeenschappelijke regeling FUMO van u ontvangen. U stelt onze raad in de gelegenheid om uiterlijk op 20 juni 2024 een reactie hierop te geven. In de vergadering van 28 mei 2024 heeft onze raad uw concept wijziging gemeenschappelijke regeling FUMO behandeld. De raad heeft besloten een zienswijze in te dienen op deze wijziging.

Naar aanleiding van de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr) in 2022 en de vele regelingen die als gevolg hiervan moesten worden aangepast, heeft onze raad een memo met richtinggevende uitspraken opgesteld wat betreft de Wgr. Deze memo hebben we naast uw concept wijziging neergelegd. Hierbij hebben wij geconstateerd dat onze opgestelde uitgangspunten niet overal overeenkomen met de inhoud van de concept wijziging. Hierbij gaat het om de volgende punten.

Zienswijzeprocedure kadernota

In de aanbiedingsbrief is te lezen dat het dagelijks bestuur FUMO niet voornemens is om, aanvullend op de begroting, een extra verplichte zienswijze procedure op te nemen. Wij dringen erop aan om in het geval van de kadernota wel een verlichte zienswijze procedure op te nemen.

Binnen de kadernota komen verscheidene facetten samen die van invloed zijn op de uitvoering binnen de FUMO. Zo ook het financiële component. In onze memo met richtinggevende uitspraken hebben we de thema's met een financieel component aangehaald als een belangrijk element voor de positionering van onze raad. Door een zienswijzeprocedure aan dit thema te koppelen kan onze raad haar kaderstellende rol beter invullen.

Periodieke evaluatie regeling

In uw aanbiedingsbrief haalt u aan dat een periodieke evaluatie kan leiden tot een grote belasting van het bestuurlijke- en ambtelijke apparaat. In de concept wijziging wordt dan ook voorgesteld om de regeling niet periodiek te evalueren tenzij een meerderheid van de deelnemers hierom verzoekt bij het AB FUMO.

Mede door het dynamische karakter van een gemeenschappelijke regeling, verwachten wij dat er een periodieke evaluatie in de wijziging wordt opgenomen van één maal in de vier jaar, deze termijn is tevens terug te vinden in de handreiking vanuit de VNG. Hierbij kan er bijvoorbeeld voor gekozen worden om de evaluatie in de zienswijzeprocedure van de begroting FUMO mee te nemen.

Onjuiste verwijzingen

Door het toevoegen van verscheidene artikelen moeten er aanpassingen worden gedaan in de bestaande artikelen. Er is door ons geconstateerd dat deze aanpassingen niet volledig zijn doorgevoerd. Dit is onder andere terug te zien in het artikel dat ingaat op de wijziging van de regeling (artikel 37 nieuw). In dit artikel zijn de verwijzingen naar artikel 30, 34, 35 en 36 niet aangepast. Wij verwachten dat de juiste aanpassingen worden doorgevoerd binnen deze wijziging

Reactietermijn zienswijze

We zien in artikel 28 (Extra zienswijze) dat er voor een termijn van 8 weken is gekozen. Dit is ambtelijk gezien niet uitvoerbaar. Wij dringen er op aan om deze termijn uit te breiden naar 12 weken. Dit is het minimale aantal weken dat nodig is om ambtelijk het juiste afstemmingsproces te doorlopen zodat de stukken zorgvuldig voorbereid kunnen worden.

Wij verwachten dat u bovengenoemde punten verwerkt in de wijziging van de gemeenschappelijke regeling FUMO.

Hoogachtend,

De gemeenteraad van Ooststellingwerf,
namens dezen,

de voorzitter,

de griffier,

J. Werkman

A. Hensen

FUMO
Postbus 3347
8901 DH GROU

Uw kenmerk:	Uw brief van:	Ons kenmerk	Behandeld door:	Telefoon	Bijlagen:
	12 april 2024	Z2024-00002606	Simon Veenema	(0512) 386 222	

Onderwerp: zienswijze op de wijziging gemeenschappelijke regeling FUMO Beetsterzwaag, 8 juli 2024
Verzonden op: 9 juli 2024

Geachte leden van het dagelijks bestuur,

Op 12 april 2024 hebben wij de conceptwijziging gemeenschappelijke regeling FUMO van u ontvangen. U stelt onze raad in de gelegenheid om uiterlijk op 20 juni 2024 een reactie hierop te geven. In de vergadering van 8 juli 2024 heeft onze raad uw concept wijziging gemeenschappelijke regeling FUMO behandeld. De raad heeft besloten een zienswijze in te dienen op deze wijziging.

Naar aanleiding van de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr) in 2022 en de vele regelingen die als gevolg hiervan moesten worden aangepast, heeft onze raad een memo met richtinggevende uitspraken opgesteld wat betreft de Wgr. Deze memo hebben we naast uw concept wijziging neergelegd. Hierbij hebben wij geconstateerd dat onze opgestelde uitgangspunten niet overal overeenkomen met de inhoud van de concept wijziging. Hierbij gaat het om de volgende punten.

Zienswijzeprocedure kadernota

In de aanbiedingsbrief is te lezen dat het dagelijks bestuur FUMO niet voornemens is om, aanvullend op de begroting, een extra verplichte zienswijze procedure op te nemen. Wij dringen erop aan om in het geval van de kadernota wel een verlichte zienswijze procedure op te nemen.

Binnen de kadernota komen verscheidene facetten samen die van invloed zijn op de uitvoering binnen de FUMO. Zo ook het financiële component. In onze memo met richtinggevende uitspraken hebben we de thema's met een financieel component aangehaald als een belangrijk element voor de positionering van onze raad. Door een zienswijzeprocedure aan dit thema te koppelen kan onze raad haar kaderstellende rol beter invullen.

Periodieke evaluatie regeling

In uw aanbiedingsbrief haalt u aan dat een periodieke evaluatie kan leiden tot een grote belasting van het bestuurlijke- en ambtelijke apparaat. In de concept wijziging wordt dan ook voorgesteld om de regeling niet periodiek te evalueren tenzij een meerderheid van de deelnemers hierom verzoekt bij het AB FUMO.

Mede door het dynamische karakter van een gemeenschappelijke regeling, verwachten wij dat er een periodieke evaluatie in de wijziging wordt opgenomen van één maal in de vier jaar, deze termijn is

tevens terug te vinden in de handreiking vanuit de VNG. Hierbij kan er bijvoorbeeld voor gekozen worden om de evaluatie in de zienswijzeprocedure van de begroting FUMO mee te nemen.

Onjuiste verwijzingen

Door het toevoegen van verscheidene artikelen moeten er aanpassingen worden gedaan in de bestaande artikelen. Er is door ons geconstateerd dat deze aanpassingen niet volledig zijn doorgevoerd. Dit is onder andere terug te zien in het artikel dat ingaat op de wijziging van de regeling (artikel 37 nieuw). In dit artikel zijn de verwijzingen naar artikel 30, 34, 35 en 36 niet aangepast. Wij verwachten dat de juiste aanpassingen worden doorgevoerd binnen deze wijziging

Reactietermijn zienswijze

We zien in artikel 28 (Extra zienswijze) dat er voor een termijn van 8 weken is gekozen. Dit is ambtelijk gezien niet uitvoerbaar. Wij dringen er op aan om deze termijn uit te breiden naar 12 weken. Dit is het minimale aantal weken dat nodig is om ambtelijk het juiste afstemmingsproces te doorlopen zodat de stukken zorgvuldig voorbereid kunnen worden.

Wij verwachten dat u bovengenoemde punten verwerkt in de wijziging van de gemeenschappelijke regeling FUMO.

Met vriendelijke groet,

de voorzitter,

Andries Bouwman

de griffier,

Laura Meijer

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing
(FUMO)
Postbus 3347
8901 DH LJOUWERT

Ljouwert, 3 july 2024
Ferstjoerd, 10 JULI 2024

Ús merkteken : 02274887
Domein/ Team :
Opsteld troch : A. Hotsma/ (058) 292 89 96 of statengriffie@fryslan.nl
Jo merkteken : 0240412FUMOOO
Taheakke(n) :

Ûnderwerp : Sjenswize konsept-wizige mienskiplike regeling FUMO

Achte deistich bestjoer,

Op 12 april II. hawwe jimme de konsept-wizige mienskiplike regeling FUMO (konsept MR) oan ús tastjoerd. Op grûn fan de Gemeenschappelijke Regeling fan de FUMO binne wy troch jimme yn 'e gelegenheid steld om in sjenswize op it konsept te jaan. Yn ús gearkomste fan 17 july II. is besletten dat der in oanlieding is om in ynhâldlike sjenswize te jaan oer de neikommende punten:

- De prosedueren oangeande in sjenswize kostet tiid en dêrom is ús earste sjenswize dat wy jimme fersykje om de wiziging goed ta te rieden en mei de dielnimmers ôf te stimmen om lekken en brekken foar te kommen.
- De earste trije oerwagings yn de konsept-MR binne net wizige wylst de Omgevingswet wilens al yngien is. Dêr wurdt letter yn de konsept-MR ek nei ferwiisd. It soe better wêze om de Omgevingswet ek yn de oerwagings weromkomme te litten en dan benammen kêst 18.21 en 18.22. Dy bepalingen foarmje omme de basis fan de gearwurking binnen de FUMO.
- By de oerwagings yn de konsept-MR is tafoege dat de MR op basis fan de Wgr oanpast wurdt. Dat is lykwols net de iennige reden wêrom't de MR oanpast wurdt, tink bygelyks oan de Wet versterking democratische legitimatie. Utstel is om de oerwagings algemienere te meitsjen, sadat ek oanpassings om oare redenen der ûnder falle.
- Yn de konsept-MR, kêst 4, earste lid, ûnder a., wurdt ferwiisd nei kêst 13.22 fan it Omgevingsbesluit. Dy bepaling giet oer de útfiering fan it tafersjoch. Wy geane derfan út dat in ferwizing nei kêst 13.12 bedoeld is, want dat hannelet oer it basistakenpakket.
- Yn kêst 19 wurdt sprutsen fan machtigen, mar dêr sil bedoeld wurde mandaat. Mei in mandaat wurdt it deistich bestjoer (DB) by steat steld om út namme fan it algemien bestjoer besluten te nimmen.

- Kêst 27 oer partisipaasje is in nije bepaling. De bepaling giet fan it ferkearde út, ntl. dat Deputearre Steaten (DS) ynweners hat. Dêrnjonken kinne de wurden "in begjinsel" ta ûndúdlikens liede wa't njonken DS, B&W en DB fan it Wetterskip oer partisipaasje beslute kin? As dúdlik is dat it oan DS, B&W en DB fan it Wetterskip is hoe't de partisipaasje syn beslach kriget, is it dan logysk om al yn de regeling op te nimmen wa't partisipearje kin of wurdt dat oan de earder neamde bestjoeren oerlitten? Advys is om dat kêst op 'en nij te formulearjen.
- Kêst 28 is in nije bepaling en folget út de Wgr. De Wgr skriuwt foar dat as yn de regeling in bepaling opnommen wurdt, dat dan ek opnommen is wêr't in sjenswize oer nei foaren brocht wurdt kin. Dat ûntbrekt. It bestjoer fan de FUMO kin him foar in sjenswize trouwens altyd rjochtsje ta de algemiene bestjoeren fan provinsje, gemeenten en wetterskip. Dêrnjonken is it deistich bestjoer fan de FUMO op grûn fan kêst 20 belêste mei it tarieden fan de gearkomste fan it algemien bestjoer (AB). Yn 'e regel wurdt fia it deistich bestjoer in ûntwerpbeslút oan it AB foarlein. Earst dêrnei kin dat bestjoer beslute om in sjenswize te freegjen oan de algemiene bestjoeren fan provinsje, gemeenten en wetterskip. It AB moat ommers earst kennis nimme fan dat beslút. De yn it twadde lid fan kêst 28 omskreaune proseduere stiet dêr heaksk op. Yn it earste lid fan kêst 28 ûntbrekke Provincjale Steaten as partij. Advys is om kêst 28 te skrassen of oars op 'en nij te formulearjen.
- Kêst 39 is in nije bepaling oer de evaluaasje fan de regeling. Dêryn wurdt útsteld dy net periodyk te evaluearjen. Dêrby wurdt as argumint brûkt dat it ta in grutte belêsting fan de bestjoerlike aginda's liedt. As Provincjale Steaten hawwe wy yn 2019 it "Protocol verbonden partijen" fêststeld. Dat Protocol foarsjocht yn periodike evaluaasje fan ferbûne partijen en dus ek fan mienskiplike regelingen. Yn it protokol stiet: "Bij nieuwe verbonden partijen wordt, overeenkomstig punt 2.6, onder f, in de Besluitvormingsfase een evaluatiemoment bepaald. Bestaande verbonden partijen, waarvoor geen evaluatiemoment is bepaald, worden ten minste eens per zes jaren geëvalueerd, te rekenen vanaf de inwerkingtreding van de gemeenschappelijke regelingen respectievelijk de oprichting van / deelname in de privaatrechtelijke rechtspersoon." Der is neffens ús gjin reden om net in periodike evaluaasje op te nimmen, wêrby't alle kearen troch de dielnimmers besletten wurde kin wat der evaluearre wurdt.
- Kêst 42 is yn striid mei de Wgr, dy stelt ntl. dat it bekend meitsje fan besluten ta it trefen, wizigjen, ferlingjen of opheffen fan de regeling yn it provinciaal blad meld wurdt en net lykas no steld wurdt yn it gemeentebled fan Ljouwert.
- Dêrnjonken binne troch it tafoegjen fan nije bepalingen in tal ferwizings yn de regeling net mear korrekt.

Wy geane derfan út dat wy jimme sa foldwaande ynformearre hawwe.

Provincjale Steaten fan Fryslân,

drs. A.A.M. Brok, foarsitter

A.G. Rosler, griffier

Aan Het Dagelijks bestuur van de FUMO
J.W. de Visserwei 10
9001 ZE GROU

Drachten,
20 juni 2024

Ons kenmerk
2024-025537

Uw kenmerk

Behandeld door
Marian Scholten-de Boer
0512 - 581 234

Onderwerp
Ontwerpbesluit Gemeenschappelijke Regeling FUMO 2024

Geachte heer/mevrouw ,

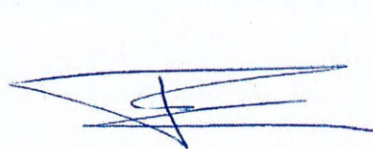
Op 12 april 2024 hebben wij van u het ontwerpbesluit Gemeenschappelijke regeling FUMO 2024 ontvangen. U stelt ons in de gelegenheid om voor 20 juni 2024 onze zienswijze naar voren te brengen.

In de vergadering van 18 juni 2024 hebben wij het ontwerpbesluit behandeld. Wij maken graag van de mogelijkheid gebruik om een zienswijze in te dienen. In deze brief leest u onze zienswijze op het ontwerpbesluit FUMO 2024.

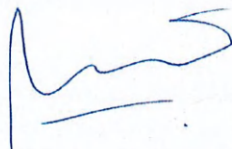
In artikel 39 van het ontwerpbesluit Gemeenschappelijke regeling FUMO stelt u dat de regeling niet periodiek wordt geëvalueerd, tenzij een meerderheid van de deelnemers daarom verzoekt bij het algemeen bestuur. In lijn met de andere gemeenschappelijke regeling wensen wij in afwijking van dit artikel wel een periodieke evaluatie om de vier jaar. Wij vragen u daarom om dit artikel te herzien en aan te passen naar een vierjaarlijkse evaluatie.

Wij vertrouwen erop dat u deze zienswijze meeneemt in uw zienswijzenota.

Met vriendelijke groet,
namens de gemeenteraad van Smallerland,

Gert-Jan Fokkema
griffier

Jan Rijpstra
voorzitter

Behandeld door:
R.A.A. Tekstra
Telefoonnummer: 14 0515

FUMO
t.a.v. Dagelijks bestuur
J.W. de Visserwei 10
9001 ZE GROU

Uw kenmerk: 20240412FUM000

Ons nummer: U24.003017

Sneek, 25 juni 2024

VERZONDEN 25 jun 2024

Onderwerp: Zienswijze Ontwerpbesluit gemeenschappelijke regeling FUMO 2024

Geacht dagelijks bestuur,

Op 12 april 2024 heeft u ons het Ontwerpbesluit gemeenschappelijke regeling FUMO 2024 toegezonden. U geeft onze gemeenteraad de mogelijkheid om hierop een zienswijze in te dienen. Van deze mogelijkheid maken wij graag gebruik.

Gezien de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr) in 2022 en de vele regelingen die hierop moeten worden aangepast, heeft onze gemeenteraad richtinggevende uitspraken geformuleerd. Wij hebben deze richtinggevende uitspraken naast uw ontwerpbesluit gelegd.

Hierbij hebben wij geconstateerd dat op een aantal punten onze uitgangspunten niet overeenkomen met de inhoud van het door u aangeleverde ontwerpbesluit. Onderstaand gaan wij hierop in. Afsluitend nemen wij de ruimte om een aantal zaken te benoemen die wij daarnaast geconstateerd hebben.

Zienswijze van raad op de Kadernota

In de aanbiedingsbrief is te lezen dat in het ontwerpbesluit (behoudens de begroting) geen extra verplichte zienswijze procedures is opgenomen. Dit vinden wij jammer.

Wij dringen er op aan om het conceptbesluit zodanig aan te passen dat naast uw Begroting ook voor uw Kadernota -verplicht- een zienswijze van onze raad wordt gevraagd.

Wij zien de Kadernota als het uitgangsdokument waar de uitvoering, ambitie en financiën bij elkaar komen. Dit document is het vertrekpunt voor de uitgangspunten van de begroting van het komende jaar. Vanuit onze kaderstellende rol achten wij het van essentieel belang om, mede gezien het doel van de wijziging van de Wgr, hier onze zienswijze op te kunnen geven. Voor het zienswijzeproces raden wij u aan om een gelijke insteek te kiezen als voor het proces dat geldt voor de begroting.

Periodieke evaluatie regeling

In uw aanbiedingsbrief lezen wij dat u inschat dat een periodieke evaluatie kan leiden tot een grote belasting van het bestuurlijke- en ambtelijke apparaat. In het Ontwerpbesluit doet u het voorstel de regeling niet periodiek te evalueren, tenzij een meerderheid van de deelnemers hierom verzoekt bij het AB FUMO.

Gezien de dynamiek waarin gemeenschappelijke regelingen zich bevinden, vinden wij een periodieke evaluatie van minimaal één maal per vier jaar gepast. Wij dringen er op aan om het conceptbesluit hierop aan te passen.

Deze termijn sluit aan bij handreiking van de VNG. Hierin wordt bepleit één maal per vier jaar aan te houden als evaluatietermijn (aan het einde van een raads-/collegeperiode). U zou kunnen kiezen voor een vorm waarbij de evaluatie wordt betrokken in de zienswijze procedure van de begroting FUMO. Aangeraden wordt om te onderzoeken hoe de evaluaties van de diverse GR-en op elkaar kunnen worden afgestemd.

Overige aandachtspunten

Lezende het ontwerpbesluit komen los van bovenstaande een aantal aandachtspunten naar voren die wij graag onder uw aandacht brengen, te weten:

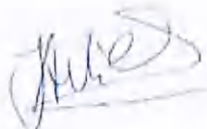
- Aan de regeling worden diverse artikelen toegevoegd. Hierdoor veranderen ook de artikelnummers van bestaande artikelen. Geconstateerd is dat deze aanpassingen niet volledig zijn doorgevoerd. Als voorbeeld wordt gegeven het artikel waarin wordt ingegaan op de wijziging van de regeling (artikel 37 nieuw). In dit artikel zijn bijvoorbeeld de verwijzingen naar artikel 30, 34, 35 en 36 niet aangepast;
- In artikel 28 nieuw (Extra zienswijze) is voor een zienswijze een termijn van 8 weken opgenomen. Om ambtelijk te kunnen komen tot een zorgvuldige voorbereiding van de stukken inclusief intern proces, is een termijn van minimaal 12 weken nodig. Voordeel is dat deze periode van 12 weken overeenkomt met de aangepaste periode voor de begroting;
- Er zit discrepantie in de procedure tot evaluatie- en wijziging van de regeling. Voor evaluatie wordt een "meerderheid van de deelnemers" gevraagd en een 'individuele deelnemer' kan verzoeken tot wijziging van de regeling. Geadviseerd wordt om de grondslag van evalueren gelijk te trekken met de grondslag van wijzigen.

In uw overwegingen dient u te betrekken dat het overnemen van een zienswijze geen stemming is. Ook de insteek/redenering van enkele of een individuele deelnemer(s) moet voldoende reden kunnen zijn om de regeling overeenkomstig aan te passen.

Wij gaan ervan uit dat u onze genoemde punten gaat verwerken in het vervolgproces van het aanpassen van deze gemeenschappelijke regeling.

Met vriendelijke groet,

de raad van de gemeente Súdwest-Fryslân,
voorzitter,

mr. drs. J.A. de Vries

griffier,

G.W. Stegenga

gemeente
Weststellingwerf

FUMO

**J.W. de Visserwei 10
9001 ZE Grou**

Gemeentehuis
Griffioenpark 1, Wolvega
Postadres
Postbus 60, 8470 AB Wolvega
Telefoon
14 0561
Fax
(0561) 61 36 06
Internet
www.weststellingwerf.nl
E-mail
info@weststellingwerf.nl

Wolvega, 11 juni 2024

Referentienummer: D2024-00018485

Behandeld door: S. Veenema

Onderwerp: Wijziging gemeenschappelijke regeling FUMO

Geachte leden van het dagelijks bestuur,

Op 12 april 2024 hebben wij de concept wijziging gemeenschappelijke regeling FUMO van u ontvangen. U stelt onze raad in de gelegenheid om uiterlijk op 20 juni 2024 een reactie hierop te geven. In de vergadering van 10 juni 2024 heeft onze raad uw concept wijziging gemeenschappelijke regeling FUMO behandeld. De raad heeft besloten een zienswijze in te dienen op deze wijziging.

Naar aanleiding van de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr) in 2022 en de vele regelingen die als gevolg hiervan moesten worden aangepast, heeft onze raad een memo met richtinggevende uitspraken opgesteld wat betreft de Wgr. Deze memo hebben we naast uw concept wijziging neergelegd. Hierbij hebben wij geconstateerd dat onze opgestelde uitgangspunten niet overal overeenkomen met de inhoud van de concept wijziging. Hierbij gaat het om de volgende punten.

Zienswijzeprocedure kadernota

In de aanbiedingsbrief is te lezen dat het dagelijks bestuur FUMO niet voornemens is om, aanvullend op de begroting, een extra verplichte zienswijze procedure op te nemen. Wij dringen erop aan om in het geval van de kadernota wel een verlichte zienswijze procedure op te nemen.

Binnen de kadernota komen verscheidene facetten samen die van invloed zijn op de uitvoering binnen de FUMO. Zo ook het financiële component. In onze memo met richtinggevende uitspraken hebben we de thema's met een financieel component aangehaald als een belangrijk element voor de positionering van onze raad. Door een zienswijzeprocedure aan dit thema te koppelen kan onze raad haar kaderstellende rol beter invullen.

Periodieke evaluatie regeling

In uw aanbiedingsbrief haalt u aan dat een periodieke evaluatie kan leiden tot een grote belasting van het bestuurlijke- en ambtelijke apparaat. In de concept wijziging wordt dan ook voorgesteld om de regeling niet periodiek te evalueren tenzij een meerderheid van de deelnemers hierom verzoekt bij het AB FUMO.

Mede door het dynamische karakter van een gemeenschappelijke regeling, verwachten wij dat er een periodieke evaluatie in de wijziging wordt opgenomen van één maal in de vier jaar, deze termijn is tevens terug te vinden in de handreiking vanuit de VNG. Hierbij kan er bijvoorbeeld voor gekozen worden om de evaluatie in de zienswijzeprocedure van de begroting FUMO mee te nemen.

Onjuiste verwijzingen

Door het toevoegen van verscheidene artikelen moeten er aanpassingen worden gedaan in de bestaande artikelen. Er is door ons geconstateerd dat deze aanpassingen niet volledig zijn doorgevoerd. Dit is onder andere terug te zien in het artikel dat ingaat op de wijziging van de regeling (artikel 37 nieuw). In dit artikel zijn de verwijzingen naar artikel 30, 34, 35 en 36 niet aangepast. Wij verwachten dat de juiste aanpassingen worden doorgevoerd binnen deze wijziging

Reactietermijn zienswijze

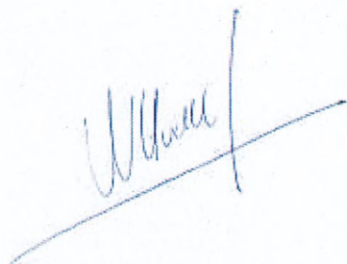
We zien in artikel 28 (Extra zienswijze) dat er voor een termijn van 8 weken is gekozen. Dit is ambtelijk gezien niet uitvoerbaar. Wij dringen er op aan om deze termijn uit te breiden naar 12 weken. Dit is het minimale aantal weken dat nodig is om ambtelijk het juiste afstemmingsproces te doorlopen zodat de stukken zorgvuldig voorbereid kunnen worden.

Wij verwachten dat u bovengenoemde punten verwerkt in de wijziging van de gemeenschappelijke regeling FUMO.

Hoogachtend,

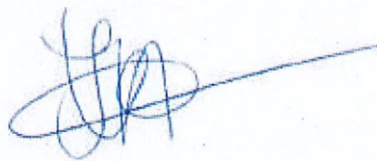
De gemeenteraad van Weststellingwerf,
namens dezen,

de voorzitter,

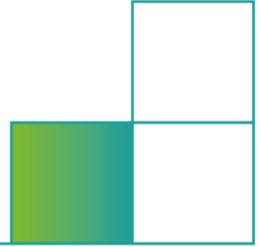

N.A. van de Nadort

de griffier,

J. Kampinga

Aan : colleges van burgemeester en wethouders van de deelnemende gemeenten,
gedeputeerde staten van de provincie Friesland en het dagelijks bestuur van het
Wetterskip Fryslân

Grou, 2 juli 2026

Betreft : Aanbieden definitieve tekst Gemeenschappelijke Regeling FUMO 2026

Geachte leden,

Met deze brief bieden we u een gewijzigde versie van de Gemeenschappelijke Regeling FUMO aan. Wij verzoeken u, conform artikel 73 van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr), in te stemmen met deze gewijzigde versie, nadat u daarvoor toestemming heeft verkregen van respectievelijk uw gemeenteraad, provinciale staten of algemeen bestuur. Uw raad, provinciale staten of algemeen bestuur heeft 13 weken de tijd vanaf het moment van verzending door uw college, gedeputeerde staten en het dagelijks bestuur (met verlenging van nogmaals 13 weken) om de toestemming te verlenen.

Gewijzigde Wgr en het proces

Op 1 juli 2022 is een wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) in werking getreden. Deze wijziging heeft als voornaamste doelstelling de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen te versterken.

De wijziging van de Wgr bevat twee soorten bepalingen. Enerzijds is een aantal bepalingen direct werkend, deze gelden van rechtswege. Anderzijds leidt deze wetswijziging tot een aantal verplicht op te nemen onderdelen in de bestaande gemeenschappelijke regeling (GR FUMO). Deze onderdelen zijn vrij uit te werken. Het betreft: de actieve informatieplicht, evaluaties, participatie, zienswijze bij bepaalde voorgenomen besluiten en bepalingen omtrent uittreding.

Vanuit de griffierskring zijn een tweetal bijeenkomsten met raadsleden georganiseerd (17 november 2022 en 20 maart 2023) en is geïnventariseerd hoe vanuit de raden over de wijzigingen wordt gedacht.

Op 1 februari 2024 is het ontwerp vastgesteld door het DB en zijn de stukken gezonden aan de raden, respectievelijk provinciale staten en het algemeen bestuur van het Wetterskip Fryslân met het verzoek een zienswijze te geven op het ontwerp.

Gedurende dit proces heeft een werkgroep vanuit de deelnemers geadviseerd over het wijzigingsproces. Deze werkgroep heeft op 7 april 2025 diverse documenten aangeleverd waarin de voorstellen tot wijziging van de GR FUMO zichtbaar zijn en worden gemotiveerd. De werkgroep gaat daarbij ook in op de zienswijzen die door zes gemeenten (gemeenteraden) en de provincie (provinciale staten) zijn ingediend. Tevens is een memo aangeleverd met algemene toelichting op de wijzigingen en een toelichting over het besluitvormingsproces (deze documenten zijn als bijlage toegevoegd aan deze brief).

Gemeenschappelijke Regeling FUMO

De ontvangen zienswijzen zijn afgestemd met ambtenaren van deelnemers. Door het dagelijks bestuur zijn de zienswijzen waar mogelijk en wenselijk verwerkt. Het algemeen bestuur biedt u bij deze brief de definitieve tekst voor de gewijzigde Gemeenschappelijke Regeling FUMO 2026 aan. Het algemeen bestuur verzoekt om in te stemmen met de wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling

FUMO na toestemming van respectievelijke uw raad, provinciale staten of algemeen bestuur. In deze fase kan deze toestemming slechts onthouden worden wegens strijd met het recht of het algemeen belang.

Voor de wijziging van de regeling zijn de navolgende stemmen (artikel 35 leden 2 en 3 van de huidige regeling) noodzakelijk:

2. De regeling kan worden gewijzigd bij gelijkkluidend besluit van ten minste twee derde van de deelnemers, onder gelijktijdige toestemming van provinciale staten, de raden en het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân.
3. De artikelen 3, 4, 9, 11, 18, 19, 20, 21, 30, 34, 35 en 36 van deze regeling kunnen alleen worden gewijzigd indien alle deelnemers daarmee instemmen.

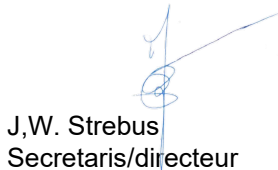
Wij vragen u ons zo snel als mogelijk op de hoogte te brengen van de besluitvorming binnen uw orgaan. U kunt uw besluit mailen naar bestuur@fumo.nl.

Wij vertrouwen erop u voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

E. Folkerts
Voorzitter

J.W. Strebus
Secretaris/directeur

Bijlage(n):

- Algemene toelichting wijziging GR 2026
- Wijziging GR FUMO 2026 – schone versie
- Wijziging GR FUMO 2026 – wijziging zichtbaar
- Wijzigingsbesluit 2026 GR FUMO
- Zienswijzenbundel GR FUMO

Voorstel

van het college aan de raad

Zaaknummer 561626
Vergaderdatum 14 september 2026
Organisatieonderdeel Fysieke Leefomgeving
Portefeuillehouder Theo Faber

Onderwerp

Verordening aansluiting riolering.

Voorstel

1. De verordening aansluiting riolering Ameland vast te stellen.

Inleiding

Wanneer een aanvraag binnenkomt voor aansluiting op het gemeentelijk rioleringsstelsel, worden de kosten voor de aansluiting momenteel betrokken bij de vergunningverlening. Nadat we kritisch gekeken hadden naar de werkwijze voor het incasseren van deze aansluitkosten, hebben we geconstateerd dat dit niet aansluit bij de huidige situatie.

In het archief is een oude beleidsregel aangetroffen, met daarbij een raadsbrief (bijlage 2) waarin wordt beschreven hoe in de praktijk wordt omgegaan met de doorberekening van aansluitkosten op het gemeentelijk rioleringsstelsel.

Deze beleidsregel is echter niet gepubliceerd, niet opgenomen in de legesverordening en biedt daardoor onvoldoende publiekrechtelijke grondslag voor het in rekening brengen van de kosten. De kosten worden momenteel verrekend via een privaatrechtelijke overeenkomst. Deze werkwijze sluit niet aan bij de gewenste juridische situatie.

Om de kosten op een rechtmatige en transparante wijze te kunnen verhalen, is het noodzakelijk hiervoor een gemeentelijke verordening vast te stellen.

Beoogd effect

Een transparante verdeling van kosten binnen de fysieke leefomgeving.

Argumenten

1.1 De gemeente kan een vergoeding vragen voor het aanleggen van een rioolaansluiting.

Om een vergoeding te vragen voor het aanleggen van een rioolaansluiting, moet er een wettelijke grondslag zijn. De gemeenteraad heeft de bevoegdheid om een verordening op te stellen voor dit onderwerp. Dit is mogelijk door artikel 229 van de gemeentewet. Een beleidsregel is niet voldoende. Er zal een aparte verordening moeten worden vastgesteld. Wanneer er geen verordening voor het aansluiten aanwezig is, moeten de kosten uit de algemene middelen worden voldaan. Terwijl slechts de eigenaar van de woning of het bedrijf hier profijt van heeft.

1.2 Met deze verordening wordt het goed geregeld.

Op dit moment wordt de vergoeding betaald via een factuur op basis van een overeenkomst. Alleen is hiervoor geen juridische basis voor hoe het nu geregeld is. Om het goed te regelen moet het op basis van een verordening, wat een publiekrechtelijke manier van regelen is wat past bij deze taak van de gemeente. Want de gemeente mag deze taak alleen onder bepaalde omstandigheden weigeren.

Kanttekeningen

1.1 Het tarief moet kostendekkend zijn en direct verband houden met de aangevraagde aansluiting als dienst.

Het aansluiten op de riolering wordt gezien als een vergoeding voor een concrete dienst die de gemeente verleent. Alleen kosten die samenhangen met het aanleggen van de gevraagde aansluiting mogen gerekend worden. Dus mag de gemeente geen hogere kosten in rekening brengen en mag dus geen winst maken.

Afstemming

Intern heeft er afstemming plaatsgevonden. Externe afstemming heeft niet plaatsgevonden vanwege het procedurele karakter van de verordening.

Vervolg

Na vaststelling wordt de verordening gepubliceerd op lokaleregelgeving.overheid.nl

In de periodieke update van de legesverordening Ameland zal het tarief voor de aansluitkosten opgenomen worden.

Bijlagen

1. Verordening aansluiting riolering Ameland.
2. Raadsbrief 18 september 2000 motivering beleidsregel aansluiting riolering.
3. Beleidsregel aansluiting riolering 2000.

Besluit

Raad

Zaaknummer 561626
Datum vergadering 14 september 2026
Onderwerp Verordening aansluiting riolering
Portefeuillehouder Theo Faber
Agendapunt 7

Besluit

De raad van de gemeente Ameland:

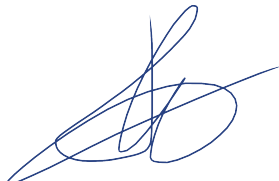
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders;

gelet op artikel 149 en artikel 229 van de Gemeentewet;

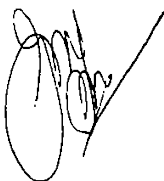
Besluit:

1. De verordening aansluiting riolering Ameland vast te stellen.

Ballum, 14 september 2026

T. Willemsma
Burgemeester

J.M.J. Metz
Griffier

Verordening aansluiting riolering Ameland

Intitulé

De raad van de gemeente Ameland;

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders;

gelet op artikel 149 en artikel 229 van de Gemeentewet;

Besluit vast te stellen de verordening aansluiting riolering Ameland.

Artikel 1 Definities

In deze verordening wordt verstaan onder:

- a. Standaard rioolaansluiting: een aansluiting op het gemeentelijk rioleringsstelsel die kan worden gerealiseerd door middel van alleen een uitlegger van hoofdriool tot de perceelgrens, zonder bijkomende, kostenverhogende voorzieningen;
- b. Uitgebreide rioolaansluiting: een aansluiting op het gemeentelijk rioleringsstelsel die alleen kan worden gerealiseerd met behulp van extra, kostenverhogende, voorzieningen zoals pomp, pompput etc.

Artikel 2 Standaard aansluitingen

1. Voor het aansluiten van een bouwwerk op het gemeentelijk rioleringsstelsel wordt onder de naam 'rioolaansluitrecht' een recht geheven van degene die van het bouwwerk het genot heeft, of na realisering krijgt, krachtens eigendom.
2. De hoogte van het rioolaansluitrecht is aangegeven in de legesverordening Gemeente Ameland.
3. Dit artikel is niet van toepassing indien artikel 3 van toepassing is.

Artikel 3 Uitgebreide aansluitingen

1. Voor het aansluiten van een bouwwerk op het gemeentelijk rioleringsstelsel, waarbij extra kostenverhogende voorzieningen noodzakelijk worden de kosten in rekening gebracht bij degene die van het bouwwerk het genot heeft, of na realisering krijgt, krachtens eigendom.
2. Alvorens tot aansluiting op het gemeentelijk rioleringsstelsel wordt overgegaan wordt tussen de gemeente Ameland en de eigenaar van het aan te sluiten bouwwerk, dan wel nog te realiseren bouwwerk, een exploitatieovereenkomst gesloten, waarin onder meer de aan de gemeente te betalen bijdrage in de aansluitkosten is opgenomen.

Artikel 4 Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze regeling kan worden aangehaald als "Verordening aansluiting riolering Ameland".
2. De beleidsregels voor het verrekenen van kosten in verband met aansluiting op het gemeentelijk rioleringsstelsel van de gemeente Ameland worden ingetrokken.
3. Deze regeling treedt in werking op de dag na bekendmaking.

Ondertekening

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 14 september 2026.

De voorzitter,

De griffier,

Nr. : 5
Onderwerp : *Beleidsregels aansluiting riolering*
Raadsvergadering : 18 september 2000

Aan: **De Raad**

1. Inleiding.

Met betrekking tot het verrekenen van aansluitkosten op riolering kan worden gesteld dat er soms sprake is van ongelijke behandeling van burgers in onze gemeente. Bij gemeentelijke grondexploitatie worden zowel aan de eigenaren van woningen als bedrijven alle gemeentelijke kosten voor het bouwrijpmaken doorberekend. Met de aan de gemeente te betalen grondprijs worden onder meer de kosten van aanleg van riolering en de aansluitkosten van de percelen op deze riolering verrekend. In vrijwel alle gevallen echter waarbij de adspirantbouwer over eigen grond beschikt wordt niet meebetaald aan door de gemeente te maken kosten. Dit betekent dat deze kosten uit de algemene middelen worden voldaan terwijl slechts de eigenaar van de woning of het bedrijf hiervan profijt heeft.

Wij achten deze ongelijkheid ongewenst.

Daarbij kan er in de praktijk sprake zijn van grote verschillen in aansluitkosten. Soms is een stuk pijp van drie meter voldoende om een woning (vanaf de perceelgrens) aan te sluiten op het aanwezige hoofdriool, maar het komt ook voor dat er bijvoorbeeld een pomp met een pompput noodzakelijk is om aan te kunnen sluiten.

Teneinde voor iedereen duidelijkheid te laten bestaan over eventueel te maken kosten en de wijze waarop en het bedrag dat de gemeente met een aanvrager wenst te verrekenen stellen wij voor een en ander in enkele beleidsregels vast te leggen.

2. Zorgplicht gemeente.

Volgens de Wet milieubeheer zijn de inzameling en het transport van afvalwater taken van de gemeente (artikel 10.16a). Volgens de toelichting bij het wetsontwerp omvat de aldus aan de gemeente opgelegde zorgplicht twee elementen. In de eerste plaats de aanleg van riolering en vervolgens een goed beheer van deze voorzieningen. De zorgplicht moet zijn gericht op het voorkomen van bodemverontreiniging, grondwaterverontreiniging, grondwaterstandswijziging en oppervlaktewaterverontreiniging. De elementen die bij het beheer een rol spelen zijn tijdige vervanging, regelmatige inspectie en financiële reserveringen.

Op grond van dezelfde wet zijn gemeenten eveneens verplicht een gemeentelijk rioleringsplan vast te stellen.

De bouwverordening stelt het verplicht om bouwwerken, die zijn bestemd voor het verblijf van mensen, aan te sluiten op de riolering. Een woning is uiteraard bestemd voor het verblijf van mensen, maar een bedrijf, met bijvoorbeeld een kantoor of keukenblokje, is dat ook. Op deze regel zijn enkele uitzonderingen van toepassing; als belangrijkste geldt het ontbreken van de aansluitplicht voor bouwwerken die op een grotere afstand dan 40 meter van een openbaar riool zijn gelegen. In dat geval kan iemand vrijwillig kiezen voor aansluiting op de riolering, of zelf in noodzakelijke faciliteiten voorzien (die voldoen aan eisen op grond van de

daarvoor geldende regelgeving).

3. Wat zijn aansluitkosten.

Wanneer een hoofdriool aanwezig is, is dit in het algemeen een zogenaamd vrij-vervalsysteem. Aansluiting hierop betekent het aanbrengen van een 'uitlegger' van hoofdriool tot perceelgrens; de kosten hiervan worden geschat op gemiddeld zo'n f 800.

Wanneer er sprake is van een drukrioolsysteem of een vacuümsysteem worden aansluitkosten meestal veel hoger; in dat geval is meestal een pomp met pompput noodzakelijk, waardoor de kosten al gauw f 10.000 à f 15.000 kunnen bedragen. Deze situatie doet zich voor in het buitengebied en bijvoorbeeld het recreatiegebied tussen Nes en Buren.

4. Mogelijkheden verhaal kosten.

Rendabele (standaard) aansluitingen

Recent is door de Hoge Raad bevestigd dat gemeenten zowel een rioolaansluitrecht als een rioolafvoerrecht mogen heffen. Voor beide heffingen geldt de voorwaarde van artikel 229b van de gemeentewet, dat de geraamde opbrengsten niet de geraamde kosten mogen overstijgen (opbrengstlimiet).

Wij stellen voor in onze gemeente een rioolaansluitrecht in te voeren. Deze heffing wordt in rekening gebracht in die situaties dat verplicht aangesloten dient te worden op het aanwezige riool, waarbij door de gemeente geen excessieve kosten hoeven te worden gemaakt (te noemen standaard aansluiting). Het gaat hier dus in vrijwel alle gevallen om objecten binnen een afstand van 40 meter van een bestaand vrij-vervalsysteem. Wij stellen voor het rioolaansluitrecht vast te stellen op f 800 per aansluiting en dit te verwerken in de legesverordening voor het jaar 2000. Er zal vervolgens worden nagegaan in hoeverre het nodig is, en praktisch is, om dit alsnog te regelen in de verordening rioolrechten.

Onrendabele (uitgebreide) aansluitingen

Wanneer verplicht aangesloten dient te worden en de gemeente moet daarvoor relatief hoge kosten maken willen wij deze kosten verhalen op de aanvrager. Het gaat hier, zoals al eerder aangegeven om situaties waar een drukrioolsysteem of een vacuümsysteem aanwezig is, of omdat bijvoorbeeld een hoogteverschil de plaatsing van een pomp noodzakelijk maakt.

De wetgever biedt hiervoor een drietal publiekrechtelijke methoden: een exploitatieovereenkomst op basis van de gemeentelijke exploitatieverordening, baatbelasting (op grond van artikel 222 Gemeentewet) en de mogelijkheid om aan begunstigende beschikkingen een financiële voorwaarde te verbinden.

Exploitatieovereenkomst

De exploitatieverordening wordt beschouwd als een raadsbesluit waarbij algemene voorwaarden zijn vastgelegd waaronder met individuele burgers afzonderlijke overeenkomsten kunnen worden aangegaan. Alhoewel deze exploitatieovereenkomst een privaatrechtelijke rechtsfiguur is, is deze door de in de wet op de Ruimtelijke Ordening opgenomen bepalingen in belangrijke mate publiekrechtelijk ingekaderd. Alhoewel de exploitatieovereenkomst in principe op basis van vrijwilligheid wordt aangegaan kan deze als voorwaarde worden gesteld voor het verlenen van planologische medewerking in de vorm van een bestemmingsplanherziening dan wel een procedure ex art. 19 WRO. Immers, de wetgever gaat ervan uit dat een bestemmingsplan economisch uitvoerbaar dient te zijn. Hiertoe wordt in

bestemmingsplan ook een economische paragraaf opgenomen. De economische haalbaarheid van een herziening van het bestemmingsplan kan middels de exploitatieovereenkomst gewaarborgd worden. Bovendien heeft de wetgever in de Wet op de Ruimtelijke Ordening aan de exploitatieovereenkomst als middel tot kostenverhaal een centrale rol toebedeeld. Toepassing van het systeem ontmoet als enig bezwaar de basis van vrijwilligheid waarop deze overeenkomst wordt aangegaan en het feit dat bij toepassing van artikel 11 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening in het geval waarin het gaat om een verplichte uitwerking het systeem niet kan worden toegepast. Het is systeem is echter naar de burger toe duidelijk. Vooraf worden bindende afspraken gemaakt over de te betalen kosten, met andere woorden, er wordt maatwerk geleverd.

Baatbelasting

Een tweede mogelijkheid is het gebruik van de baatbelasting voor het kostenverhaal. De baatbelasting is een alternatief voor een overeenkomst, waarmee in eerste instantie op de exploitatieovereenkomst wordt gedoeld. Wanneer de exploitatiekosten langs deze weg zijn voldaan is voor het opleggen van een baatbelasting geen plaats meer. Het voordeel van de baatbelasting is de afdwingbaarheid. Nadeel is echter de praktische uitvoerbaarheid bij de in onze gemeente zo dikwijls voorkomende individuele gevallen.

Financiële voorwaarde

De laatste mogelijkheid is het verbinden van een financiële voorwaarde aan een beschikking. Deze methode van kostenverhaal is echter slechts in een zeer gering aantal gevallen geoorloofd. Bekend is hier de vrijstellingsverlening onder financiële voorwaarden van het vereiste in een bouwvergunning dat bij een gebouw een voldoende aantal parkeerplaatsen moet worden ingericht. De mogelijkheden voor kostenverhaal via vrijstellingen zijn echter buitengewoon klein en wordt om praktische en juridische redenen afgewezen.

Naar aanleiding van het bovenstaande stellen wij u voor om aan het verlenen van planologische medewerking de eis van een exploitatieovereenkomst te verbinden, in die gevallen dat sprake is van een 'uitgebreide aansluiting'. Op basis hiervan kunnen de door de gemeente te maken kosten van de aanleg van riolering worden verhaald op de betreffende grondeigenaar. Deze kosten zijn veelal de aanleg van een hoofdriool maar kunnen in het buitengebied bijvoorbeeld ook betrekking hebben op de aanleg van een rioolpomp voor aansluiting op een aanwezige persleiding of iets dergelijks. De bestaande situatie waarbij de toevallige grondeigenaar profiteert van bestemmingsplanherzieningen (dikwijls via art. 19 WR0) en dus "goedkope" bouwgrond verkrijgt, waarbij de gemeente voor de lasten opdraait wordt hiermee beëindigd. Omdat de raad reeds een exploitatieverordening heeft vastgesteld (1994) kan op een redelijk eenvoudige manier gebruik worden gemaakt van het middel exploitatieovereenkomsten.

Anders ligt het natuurlijk bij bestemmingsplanherzieningen waarbij de voorzieningen al door de gemeente zijn aangelegd, zoals bij open plekken in de bebouwde kom het geval kan zijn. Hier is geen kostenverhaal meer mogelijk en rest slechts de heffing van het rioolaansluitrecht.

Verzoeken om op het riool aangesloten te worden, terwijl geen aansluitplicht bestaat, stellen wij voor om op een afwijkende wijze te behandelen. Omdat het hier gaat om dienstverlening op basis van vrijwilligheid kan met behulp van een opdrachtformulier een soort contract worden afgesloten; de geraamde (en in het contract vastgelegde) aansluitkosten worden in dat geval in rekening gebracht.

Wij achten het van groot belang om aanvragers van een bouwvergunning, of van medewerking

aan een artikel 19-procedure reeds bij aanvang van een procedure op dit nieuwe beleid te wijzen. De betreffende ambtenaren zullen hierover dan ook duidelijke werkinstructies ontvangen.

Wij merken tenslotte nog op dat we er in algemene zin vanuit gaan dat voorzieningen ten behoeve van de aansluiting op de riolering door de gemeente worden aangelegd. Uiteraard kan het voorkomen dat een aanvrager dit zelf wenst te verzorgen. In dat geval zal het toezicht op kwaliteit en dergelijke door de gemeente plaatsvinden en zal de financiële bijdrage aan de gemeente uiteraard aanmerkelijk lager kunnen zijn; ook dit 'maatwerk' zal vertaald worden in een exploitatieovereenkomst.

5. Afwikkeling lopende verzoeken

De afgelopen jaren zijn door de gemeente de voorzieningen getroffen en betaald voor aansluiting op het riool ten behoeve van particuliere woningbouw. Aansluitingen van bedrijven kwamen voor rekening van de bedrijven, waarbij een bijdrage ineens werd betaald, dan wel een betalingsregeling werd getroffen. Wij stellen voor dit beleid nog voort te zetten voor de op dit moment nog in behandeling zijnde verzoeken.

6. Voorstel

De bijgevoegde beleidsregels vaststellen en de nog lopende verzoeken afhandelen op grond van het tot nu toe steeds gevoerde beleid.

Ballum, 5 september 2000

Burgemeester en wethouders van Ameland,

B.S. Wilpstra , burgemeester.

J.J. de Vries , secretaris.

BELEIDSREGELS

VOOR HET VERREKENEN VAN KOSTEN IN VERBAND MET AANSLUITING OP HET
GEMEENTELIJK RIOLERINGSTELSEL

VAN

DE GEMEENTE

AMELAND

Nr. : 5-9-2000

Onderwerp : *Beleidsregels aansluiting riolering*

De **Raad** van de gemeente **Ameland**;

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders, d.d. 5 september 2000;

Gelet op het advies van de commissie Bestuurszaken/Financiën, d.d. 4 september 2000;

Gelet op Titel 4.3 van de Algemene wet bestuursrecht;

Gelet op de "Exploatieverordening gemeente Ameland 1994";

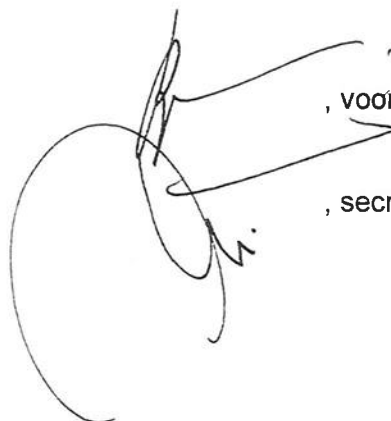
Gelet op artikel 22, onderdeel c, van de Verordening tot wijziging van de Legesverordening 2000 inzake rioolaansluitingen;

B E S L U I T:

Vast te stellen de:

BELEIDSREGELS VOOR HET VERREKENEN VAN KOSTEN IN VERBAND MET AANSLUITING OP HET GEMEENTELIJK RIOLERINGSTELSEL

Aldus besloten in de openbare vergadering van de **Raad** van de gemeente **Ameland**, gehouden op 18 september 2000.

 , voorzitter.
 , secretaris.

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

Voor de toepassing van deze beleidsregels wordt:

- a. onder standaard rioolaansluiting verstaan een aansluiting op het gemeentelijk rioleringstelsel die kan worden gerealiseerd door middel van alleen een uitlegger van hoofdriool tot de perceelgrens, zonder bijkomende, kostenverhogende voorzieningen;
- b. onder uitgebreide rioolaansluiting verstaan een aansluiting op het gemeentelijk rioleringstelsel, die alleen kan worden gerealiseerd met behulp van extra, kostenverhogende, voorzieningen zoals pomp, pompput, etc.

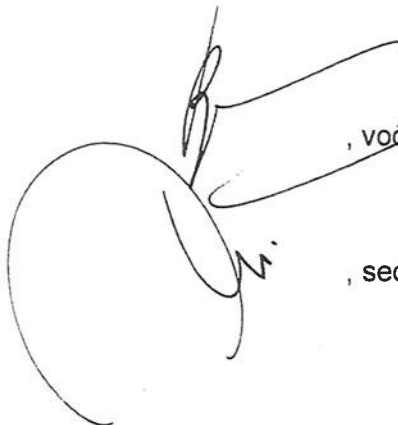
Artikel 2 Standaard aansluitingen

1. Voor het aansluiten van een bouwwerk op het gemeentelijk rioleringstelsel wordt onder de naam 'riolaansluitrecht' een recht geheven van degene die van het bouwwerk het genot heeft, of na realisering krijgt, krachtens eigendom.
2. De hoogte van het riolaansluitrecht is aangegeven in de "Verordening tot wijziging van de Legesverordening 2000 inzake rioolrechten".
3. Dit artikel is niet van toepassing indien artikel 3 van toepassing is.

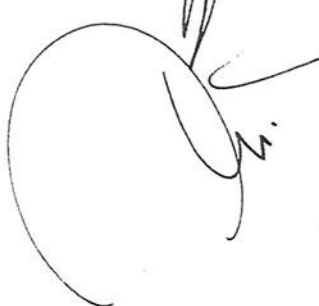
Artikel 3 Uitgebreide aansluitingen

1. Voor het aansluiten van een bouwwerk op het gemeentelijk rioleringstelsel, waarbij extra kostenverhogende voorzieningen noodzakelijk zijn als een pomp, een pompput, etc. worden de kosten in rekening gebracht bij degene die van het bouwwerk het genot heeft, of na realisering krijgt, krachtens eigendom.
2. Alvorens tot aansluiting op het gemeentelijk rioleringstelsel wordt overgegaan, wordt tussen de gemeente Ameland en de eigenaar van het aan te sluiten bouwwerk, dan wel nog te realiseren bouwwerk, een exploitatieovereenkomst gesloten, waarin onder meer de aan de gemeente te betalen bijdrage in de aansluitkosten is opgenomen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de **Raad** van de gemeente **Ameland**, gehouden op 18 september 2000.

, voorzitter.

, secretaris.

gemeente ameland

info 2000

bureau voorlichting

Bezoekadres: Jelmeraweg 1 - 9162 EA BALLUM

Corr.adres: Postbus 22 - 9160 AA HOLLUM

Tel. 0519 - 555555 Fax. 0519 - 555599

Emailadres: Gemeente@Ameland.nl

Abonnementen: f 80,- per jaar

Datum: 27 september 2000

Nr. 59

CONCEPT - NATUURBELEIDSPLAN

Door de gemeente Ameland is een Natuurbeleidsplan opgesteld. Aanleiding hiervoor is geweest de grote hoeveelheid regelgeving die de afgelopen jaren op het gebied van natuur is ontwikkeld door hogere overheden. Met dit Natuurbeleidsplan wil de gemeente Ameland de dialoog aangaan over de mogelijkheden en beperkingen van de natuur op Ameland.

De gemeente Ameland streeft hierbij enerzijds naar bescherming van de natuurwaarden, en anderzijds naar behoud van het historisch (Amelanders) medegebruik van de natuurgebieden.

In het plan wordt een beeld gegeven van de landschapstypen op Ameland. Hierbij is geïnventariseerd welk gebruik er momenteel plaatsvindt, welke beperkingen er liggen door regelgeving en welke instrumenten de gemeente kan inzetten bij het natuurbeleid. Vervolgens wordt de gemeentelijke visie gegeven over de natuur, waaronder een aantal concrete maatregelen per landschapstype. Belangrijke onderdelen in deze visie zijn:

- Behoud historisch medegebruik;
- Streven naar een zo hoog mogelijke biodiversiteit;
- Bepalingen Vogel- en Habitatrichtlijn opnemen in bestemmingsplannen;
- Koppeling met het Beheersplan Rijksgroten.

Inspiraak

Het concept-Natuurbeleidsplan ligt vanaf 28 september tot en met 25 oktober 2000 ter inzage in het gemeentehuis te Ballum. Gedurende deze termijn kunnen schriftelijk zienswijzen worden gegeven over dit plan. U kunt deze zienswijze richten aan het College van burgemeester en wethouders van Ameland, Postbus 22, 9160 AA HOLLUM.

Inlichtingen: sectie VROM, de heer C.K. Visser, tel: 0519 - 55 55 55

MEDEDELING

Burgemeester en wethouders maken bekend dat de raad van de gemeente Ameland in zijn vergadering van 18 september 2000 de volgende besluiten heeft genomen:

- het vaststellen van **beleidsregels aansluiting riolering**;
- het vaststellen van de **verordening tot wijziging van de legesverordening 2000** inzake rioolaansluitingen;

Deze besluiten treden in werking op **1 oktober 2000**.

Deze besluiten liggen gedurende één maand kosteloos ter inzage bij de receptie van het gemeentehuis tijdens de openingstijden.

Een ieder kan op verzoek tegen betaling van een bedrag aan leges een afschrift krijgen van deze besluiten.

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met de afdeling Middelen van de gemeente Ameland, tel. 0519 - 55 55 51.

COLLECTEN / INZAMELINGEN

Voor de periode van 1 oktober t/m 7 oktober 2000 is aan de Nederlandse Vereniging tot bescherming van dieren een collectevergunning verleend.

Voorstel

van het college aan de raad

Zaaknummer 561106
Vergaderdatum 14 september 2026
Organisatieonderdeel Fysieke leefomgeving
Portefeuillehouder Theo Faber

Onderwerp

Wijziging beleidsregels Verblijfsrecreatie.

Voorstel

1. De wijzigingen van de Beleidsregels Verblijfsrecreatie vast te stellen middels bijgaand wijzigingsbesluit (bijlage 1).

Inleiding

In 2023 heeft de gemeenteraad de Beleidsregels Verblijfsrecreatie vastgesteld. Hierin zijn onder andere specifieke voorwaarden gesteld ten aanzien van recreatief medegebruik van woningen. Deze voorwaarden zijn gebaseerd op en voortgebouwd uit het voorgaande beleidskader. Recent is geconstateerd dat bij de vaststelling van deze beleidsregels een voorwaarde uit het eerdere beleid niet is overgenomen, terwijl dit wel de bedoeling was. Het gaat om de eis dat appartementen en/of B&B-kamers direct toegankelijk moeten zijn vanuit de hoofdwoning. Ook is het zo dat de Beleidsregels Verblijfsrecreatie zijn vastgesteld voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024. Hierdoor bevatten de beleidsregels nog verwijzingen naar vervallen wetgeving en verouderde terminologie.

Alle voorgestelde wijzigingen zijn verwerkt in de bij dit voorstel toegevoegde gewijzigde versie Beleidsregels Verblijfsrecreatie (bijlage 2).

Beoogd effect

De omgevingskwaliteit wordt beschermd en versterkt.

Argumenten

1.1 De beleidsinconsistentie wordt hersteld.

Met het opnemen van deze voorwaarde wordt het beleid weer in lijn gebracht met het eerdere beleidskader waarop de huidige Beleidsregels Verblijfsrecreatie zijn gebaseerd. De onbedoelde afwijking wordt hersteld en de continuïteit van het gemeentelijk beleid blijft gewaarborgd.

1.2 Ongewenste zelfstandige recreatieve eenheden worden voorkomen.

De aanvullende voorwaarde zorgt ervoor dat recreatief medegebruik daadwerkelijk ondergeschikt blijft aan de woonfunctie. Zonder deze bepaling kan de situatie ontstaan dat zelfstandige recreatieve verblijven worden gerealiseerd, wat niet past binnen de doelstelling van recreatief medegebruik.

1.3 Actualisatie vergroot uitvoerbaarheid van beleid.

Het gebruik van actuele terminologie voorkomt interpretatieverschillen bij vergunningverlening, handhaving en communicatie met initiatiefnemers. Hierdoor kan het beleid eenduidig worden toegepast en sluit het aan op de systematiek, terminologie en juridische kaders van de Omgevingswet en het Omgevingsplan.

Kantttekeningen

N.v.t.

Afstemming

Intern heeft er afstemming plaats gevonden.

Vervolg

- De gewijzigde beleidsregel wordt officieel bekendgemaakt in het gemeenteblad (artikel 3:42 Awb) en gepubliceerd op lokaleoverheid.nl.
- Het besluit treedt in werking met ingang van de dag na publicatie in het gemeenteblad (artikel 3:40 Awb).

Bijlagen

1. Wijzigingsbesluit.
2. Gewijzigde versie Beleidsregels Verblijfsrecreatie.

Besluit

Raad

Zaaknummer 561106
Datum vergadering 14 september 2026
Onderwerp Wijziging beleidsregels Verblijfsrecreatie
Portefeuillehouder Theo Faber
Agendapunt 8

Besluit

De raad van de gemeente Ameland:

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders;

gelet op artikel 3:40, 3:42 en 4:84 Awb;

Besluit:

1. De wijzigingen van de Beleidsregels Verblijfsrecreatie vast te stellen middels bijgaand wijzigingsbesluit (bijlage 1).

Ballum, 14 september 2026

T. Willemsma
Burgemeester

J.M.J. Metz
Griffier

Besluit van de raad van gemeente Ameland tot wijziging van de Beleidsregel Verblifsrecreatie

De raad van de gemeente Ameland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders;

gelet op artikel 3:40, 3:42 en 4:84 Awb;

besluit:

Artikel I:

De Beleidsregel Verblifsrecreatie wordt gewijzigd als volgt.

A

Inleiding, 2^e alinea komt te luiden:

De gemeente handelt overeenkomstig deze beleidsregels, tenzij dat voor een of meer belanghebbenden gevolgen zou hebben die wegens bijzondere omstandigheden onevenredig zijn in verhouding tot de met de beleidsregel te dienen doelen (artikel 4:48 AWB)

In het omgevingsplan zijn de gebruiks- en de bouwmogelijkheden vastgelegd voor een gebied. Deze beleidsregels dienen als afwegingskader voor toekomstige ruimtelijke ontwikkeling in de verblifs-recreatieve sector op Ameland, die niet passen binnen het vigerende omgevingsplan.;

B

Artikel Groepsaccommodaties, lid 3 komt te luiden:

Voor groepsaccommodaties geldt dat deze functie kan worden gewijzigd naar een andere passende functie binnen het omgevingsplan niet zijnde horeca. De gemeente zal bij functiewijzigingen expliciet kijken of het mogelijk is het gebouw/gebied te her ontwikkelen voor woningbouw omdat dit de voorkeur heeft binnen de bebouwde kom. Voor groepsaccommodaties geldt dat deze functie kan worden gewijzigd naar een andere passende functie binnen het omgevingsplan niet zijnde horeca. De gemeente zal bij functiewijzigingen expliciet kijken of het mogelijk is het gebouw/gebied te her ontwikkelen voor woningbouw omdat dit de voorkeur heeft binnen de bebouwde kom. In de gevallen dat de bestemming van een groepsaccommodatie wordt omgezet in een andere bestemming, dient dat te gebeuren in het huidige gebouw. Als verbouwen van de bestaande accommodatie niet mogelijk is, is onder voorwaarden herbouw op dezelfde locatie mogelijk. Als laatste optie is nieuwbouw buiten de huidige situering mogelijk, waarbij de voorwaarde geldt dat bebouwing ruimtelijk goed inpasbaar moet zijn. Dat betekent in de meeste gevallen dat gekozen moet worden voor een clustering van de bebouwing. In het geval van omzetting naar een verblifsrecreatieve functie moet dit met de toevoeging bedrijfsmatige exploitatie en moet uitponen worden voorkomen. Bij het omzetten van een groepsaccommodatie in een andere verblifsrecreatieve functie wordt het maximum aantal eenheden en bedden bepaald en vastgelegd. Bij de beoordeling weegt de ruimtelijke en stedenbouwkundige inpassing zwaar. Daarnaast geldt de voorwaarde dat als er in de bestaande situatie een (bedrijfs)woning aanwezig is bij de groepsaccommodatie, deze woning aanwezig moet blijven in de nieuwe bestemming. Bij het omzetten van een groepsaccommodatie in een andere functie wordt gekozen voor een nieuw bestemmings-/omgevingsplan om voorwaarden en criteria te borgen

C

Artikel Recreatief (mede) gebruik van woningen, komt te luiden:

1. Volledig recreatief gebruik van woningen is niet toegestaan, de gemeente treedt hier actief tegen op.
2. Bedrijfswoningen worden in deze gelijkgeschakeld aan woningen.
3. Per woning mag maximaal 40% van het totale gebruiksoppervlak beschikbaar worden gemaakt voor recreatief medegebruik. Dit moet worden gerealiseerd in het hoofdgebouw al dan niet in een aan- of uitbouw en is zeer zeker geen vrijstaand gebouwtje. Bij de herziening van het omgevingsplan wordt dit medegebruik middels een binnenplanse vergunningplicht opgenomen in de omgevingsplanregels. Hierbij is van belang dat het recreatief medegebruik

van ondergeschikt belang is. Dit wordt geborgd middels specifieke beoordelingsregels (overgenomen uit deze beleidsregels) waaraan getoetst wordt bij een vergunningaanvraag voor recreatief medegebruik.

4. Een nieuw appartement of B&B in een woning wordt alleen toegestaan in een woning waar de eigenaar zelf staat ingeschreven en dus daadwerkelijk het hoofdverblijf heeft. In bijzondere gevallen zoals bij een erfsituatie kan hiervan worden afgeweken. Een appartement of B&B in een woning kan ruimtelijke gevolgen en gevolgen voor de leefbaarheid hebben. Dit betekent dat een appartement of B&B alleen wordt toegestaan in een woning die door de eigenaar zelf wordt bewoond. Op die manier is het appartement een manier voor de eigenaar-bewoner om de woonlasten te drukken, is er directe betrokkenheid bij het toeristisch product en is het toezicht en beheer gewaarborgd.
5. Het appartement of de B&B-kamers moeten zich in het woonhuis bevinden en moeten direct toegankelijk zijn vanuit het woonhuis.
6. Per woning mag er maximaal één appartement of mogen maximaal twee B&B-kamers aanwezig zijn of gerealiseerd worden.
7. Een nieuw appartement of B&B in een woning mag voor maximaal vier personen zijn.
8. Wanneer het feitelijk gebruik van een omgevingsvergunning of VR aanduiding in het omgevingsplan niet meer van toepassing is, kan deze ingetrokken c.q. verwijderd worden.
9. Vrijstaande bijgebouwen voor recreatief medegebruik zijn niet toegestaan. Een uitzondering geldt voor bestaande vrijstaande recreatieve bijgebouwen volgens de lijst van 1983 (in 2013 geactualiseerd). Het recreatieve gebruik van deze bijgebouwen wordt als activiteit toegestaan binnen de woonfunctie. Uitbreiding van het recreatieve gebruik is niet toegestaan. In de regels van het omgevingsplan wordt de voorwaarde opgenomen dat het recreatieve gebruik van het bijgebouw is gekoppeld aan het op het perceel aanwezige hoofdgebouw. In het omgevingsplan valt het recreatieve bijgebouw onder de normale regeling voor aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen, en wordt meegeteld bij de maximaal toegestane oppervlakte. In het omgevingsplan wordt het onderdeel vrijstaande recreatieve bijgebouwen verder uitgewerkt door het college.

D

Artikel Algemene regels, lid 1 komt te luiden:

Bestaande bestemmingen, waar nog niet gebouwd is, worden geïnventariseerd waarna een heroverweging plaatsvindt over de passendheid van de locatie. Verleende, doch ongebruikte, omgevingsvergunningen ouder dan twee jaar worden ingetrokken.

Ondertekening

Aldus vastgesteld de raad van de gemeente Ameland, in de vergadering van

14 september 2026.

Burgemeester

secretaris-directeur

Toelichting

In 2023 heeft de gemeenteraad de Beleidsregels Verblijfsrecreatie vastgesteld. Hierin zijn onder andere specifieke voorwaarden gesteld ten aanzien van recreatief medegebruik van woningen. Deze voorwaarden zijn gebaseerd op en voortgebouwd uit het voorgaande beleidskader. Recent is geconstateerd dat bij de vaststelling van deze beleidsregels een voorwaarde uit het eerdere beleid niet is overgenomen, terwijl dit wel de bedoeling was. Het gaat om de eis dat appartementen en/of B&B-kamers direct toegankelijk moeten zijn vanuit de hoofdwoning.

Het ontbreken van deze bepaling was niet beoogd en betreft een omissie bij de eerdere actualisatie van het beleid. Het college stelt daarom voor deze omissie te herstellen door het beleid aan te vullen met deze ontbrekende voorwaarde.

Ook is het zo dat de Beleidsregels Verblijfsrecreatie zijn vastgesteld voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024. Hierdoor bevatten de beleidsregels nog verwijzingen naar vervallen wetgeving en verouderde terminologie. De omgevingswet en de systematiek van het omgevingsplan zorgt er daarnaast voor dat recreatief medegebruik van woningen op een iets andere manier planologisch geregeld worden in het omgevingsplan dan in de bestemmingsplannen het geval is, namelijk middels een binnenplanse omgevingsvergunningplicht. In het eerste deelomgevingsplan Hollum wordt dit al toegepast en de komende jaren wordt dit gefaseerd geïmplementeerd op de rest van het eiland. Omdat het toetsingskader hetzelfde blijft zal dit voor de beoordeling van aanvragen geen gevolgen hebben.

Was	Wordt
Inleiding: (...) De gemeente handelt overeenkomstig deze beleidsregels, tenzij dat voor een of meer belanghebbenden gevolgen zou hebben die wegens bijzondere omstandigheden onevenredig zijn in verhouding tot de met de beleidsregel te dienen doelen (artikel 4:48 Awb) In het <i>bestemmingsplan</i> zijn de gebruiks- en de bouwmogelijkheden vastgelegd voor een gebied. Deze beleidsregels dienen als afwegingskader voor toekomstige ruimtelijke ontwikkeling in de verblijfs-recreatieve sector op Ameland, die niet passen binnen het vigerende <i>bestemmingsplan</i> .	Inleiding: De gemeente handelt overeenkomstig deze beleidsregels, tenzij dat voor een of meer belanghebbenden gevolgen zou hebben die wegens bijzondere omstandigheden onevenredig zijn in verhouding tot de met de beleidsregel te dienen doelen (artikel 4:84 Awb) In het omgevingsplan zijn de gebruiks- en de bouwmogelijkheden vastgelegd voor een gebied. Deze beleidsregels dienen als afwegingskader voor toekomstige ruimtelijke ontwikkeling in de verblijfs-recreatieve sector op Ameland, die niet passen binnen het vigerende omgevingsplan .
Bestaande accommodaties Voor groepsaccommodaties geldt dat <i>de bestemming omgezet kan worden in een andere passende bestemming</i> , niet zijnde horeca. De gemeente zal bij functiewijzigingen expliciet kijken of het mogelijk is het gebouw/gebied te herontwikkelen voor woningbouw omdat dit de voorkeur heeft binnen de bebouwde kom.	Bestaande accommodaties Voor groepsaccommodaties geldt dat deze functie kan worden gewijzigd naar een andere passende functie binnen het omgevingsplan niet zijnde horeca. De gemeente zal bij functiewijzigingen expliciet kijken of het mogelijk is het gebouw/gebied te herontwikkelen voor woningbouw omdat dit de voorkeur heeft binnen de bebouwde kom.
Recreatief (mede) gebruik van woningen 3. Per woning mag maximaal 40% van het totale gebruiksoppervlak beschikbaar worden gemaakt voor recreatief medegebruik. Dit moet worden gerealiseerd in het hoofdgebouw al dan niet in een aan- of uitbouw en is zeer zeker geen vrijstaand gebouwtje. <i>Bij de herziening van bestemmings-/omgevingsplannen wordt dit medegebruik middels een aanduiding</i>	Recreatief (mede) gebruik van woningen 3. Per woning mag maximaal 40% van het totale gebruiksoppervlak beschikbaar worden gemaakt voor recreatief medegebruik. Dit moet worden gerealiseerd in het hoofdgebouw al dan niet in een aan- of uitbouw en is zeer zeker geen vrijstaand gebouwtje. Bij de herziening van het omgevingsplan wordt dit medegebruik middels een binnenplanse omgevingsvergunningplicht opgenomen in de omgevingsplanregels. Hierbij is van belang dat het

<i>verblijfsrecreatie (VR) opgenomen. De voorwaarde hierbij is dat het recreatief medegebruik van ondergeschikt belang is. In de bestemmings-/omgevingsplannen en de beleidsregel 'Planologische kruimelgevallen' zal dit aspect nader worden uitgewerkt.</i>	recreatief medegebruik van ondergeschikt belang is. Dit wordt geborgd middels specifieke beoordelingsregels (overgenomen uit deze beleidsregels) waaraan getoetst wordt bij een vergunningaanvraag voor recreatief medegebruik.
Recreatief (mede) gebruik van woningen 5. Per woning mag er maximaal één appartement of mogen maximaal twee B&B-kamers aanwezig zijn of gerealiseerd worden. 6. Een nieuw appartement of B&B in een woning mag voor maximaal vier personen zijn. 7. Wanneer het feitelijk gebruik van een omgevingsvergunning of VR aanduiding in het <i>bestemmingsplan</i> niet meer van toepassing is, kan deze ingetrokken c.q. verwijderd worden. 8. Vrijstaande bijgebouwen voor recreatief medegebruik zijn niet toegestaan. Een uitzondering geldt voor bestaande vrijstaande recreatieve bijgebouwen volgens de lijst van 1983 (in 2013 geactualiseerd). <i>Deze bestaande vrijstaande recreatieve bijgebouwen krijgen een positieve bestemming binnen de bestemming Wonen, waarbij het bestaande bijgebouw, of deel van een bijgebouw, specifiek op de verbeelding wordt aangeduid.</i> Uitbreiding van het recreatieve gebruik is niet toegestaan. In de regels van de <i>bestemmingsplannen</i> wordt de voorwaarde opgenomen dat het recreatieve gebruik van het bijgebouw is gekoppeld aan het op het perceel aanwezige hoofdgebouw. In het <i>bestemmingsplan</i> valt het recreatieve bijgebouw onder de normale regeling voor aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen, en wordt meegeteld bij de maximaal toegestane oppervlakte. In de <i>bestemmings-/omgevingsplannen</i> en de <i>beleidsregel 'Planologische kruimelgevallen'</i> wordt het onderdeel <i>vrijstaande recreatieve bijgebouwen</i> verder uitgewerkt door het college.	Recreatief (mede) gebruik van woningen 5. Het appartement of de B&B-kamers moeten zich in het woonhuis bevinden en moeten direct toegankelijk zijn vanuit het woonhuis. 6. Per woning mag er maximaal één appartement of mogen maximaal twee B&B-kamers aanwezig zijn of gerealiseerd worden. 7. Een nieuw appartement of B&B in een woning mag voor maximaal vier personen zijn. 8. Wanneer het feitelijk gebruik van een omgevingsvergunning of VR aanduiding in het omgevingsplan niet meer van toepassing is, kan deze ingetrokken c.q. verwijderd worden. 9. Vrijstaande bijgebouwen voor recreatief medegebruik zijn niet toegestaan. Een uitzondering geldt voor bestaande vrijstaande recreatieve bijgebouwen volgens de lijst van 1983 (in 2013 geactualiseerd). Het recreatieve gebruik van deze bijgebouwen wordt als activiteit toegestaan binnen de woonfunctie. Uitbreiding van het recreatieve gebruik is niet toegestaan. In de regels van het omgevingsplan wordt de voorwaarde opgenomen dat het recreatieve gebruik van het bijgebouw is gekoppeld aan het op het perceel aanwezige hoofdgebouw. In het omgevingsplan valt het recreatieve bijgebouw onder de normale regeling voor aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen, en wordt meegeteld bij de maximaal toegestane oppervlakte. In het omgevingsplan wordt het onderdeel vrijstaande recreatieve bijgebouwen verder uitgewerkt door het college.
Algemene regels Bestaande bestemmingen, waar nog niet gebouwd is, worden geïnventariseerd waarna een heroverweging plaatsvindt over de passendheid van de locatie. Verleende, doch ongebruikte, bouwvergunningen ouder dan twee jaar worden ingetrokken.	Algemene regels Bestaande bestemmingen, waar nog niet gebouwd is, worden geïnventariseerd waarna een heroverweging plaatsvindt over de passendheid van de locatie. Verleende, doch ongebruikte, omgevingsvergunningen ouder dan twee jaar worden ingetrokken.

Gemeente Ameland

Beleidsregels Verblijfsrecreatie

Vastgesteld 24 april 2023

Inhoudsopgave

Inleiding.....	2
Toerismebeleid Ameland: Van meer naar beter	2
Begripsomschrijvingen.....	2
Beleidsregels Verblijfsrecreatie	5
Hotel- / pensionsector.....	5
Bestaande accommodaties	5
Appartementensector	5
Groepsaccommodaties	6
Bestaande accommodaties	6
Recreatiewoningen.....	6
Kampeerterreinen	6
Agrotoerisme.....	6
Recreatief (mede)gebruik van woningen.....	7
Algemene regels	8

Inleiding

In dit document worden de beleidsuitgangspunten per sector verder uitgewerkt. Deze beleidsregels vormen uiteraard maar één van de kaders die gebuikt worden bij de beoordeling van initiatieven. Ook zullen de gebruikelijke stedenbouwkundige-, milieukundige- en andere beoordelingen plaats moeten vinden. De geformuleerde beleidsuitgangspunten per sector zijn leidend. Voor dit beleid geldt de volgende algemene afwijkingsmogelijkheid:

De gemeente handelt overeenkomstig deze beleidsregels, tenzij dat voor een of meer belanghebbenden gevolgen zou hebben die wegens bijzondere omstandigheden onevenredig zijn in verhouding tot de met de beleidsregel te dienen doelen (artikel 4:84 Awb)

In het omgevingsplan zijn de gebruiks- en de bouw mogelijkheden vastgelegd voor een gebied. Deze beleidsregels dienen als afwegingskader voor toekomstige ruimtelijke ontwikkeling in de verblijfs-recreatieve sector op Ameland, die niet passen binnen het vigerende omgevingsplan.

Toerismebeleid Ameland: Van meer naar beter

Deze beleidsregels voor verblijfsrecreatie zijn een praktische uitwerking van de uitgangspunten zoals die zijn beschreven in het toerismebeleid Ameland: Van meer naar beter. Deze uitgangspunten zijn te vinden onder kans 2 in het beleid: Hoge eisen aan nieuwe verblijfsrecreatie.

Onderstaande criteria vormen de basis van de beleidsregels voor verblijfsrecreatie voor alle sectoren.

- Helder is hoe de kwaliteit van het verblijf vanuit ruimtelijk oogpunt verbetert;
- Gestreefd wordt naar een bescheiden beeldkwaliteit t.o.v. de omgeving en passend gebruik van materialen;
- Uitgewerkt is op welke wijze mogelijke overlast (geluid, parkeren, verkeersbewegingen, fietsvoorzieningen, et cetera) voor de omgeving wordt voorkomen;
- Het plan is voorzien van een natuurparagraaf;
- Het plan levert een bijdrage aan maatschappelijke kansen op Ameland;
- Het bouwplan moet passen binnen de bebouwingskarakteristiek van de directe omgeving. Dat betekent dat het plan passend is qua bouwvolume, materiaalgebruik, het ontwerp/design en inrichting;
- Nieuwe plannen zijn energieneutraal;
- Nieuwe plannen dienen met een inspanningsverplichting aan te tonen hoe personeelshuisvesting is geregeld.

Begripsomschrijvingen

Hieronder volgen de omschrijvingen van enkele veelvoorkomende begrippen in deze nota.

Bedrijfsmatig

Het als bedrijf deelnemen aan het economisch verkeer.

Bedrijfsmatige exploitatie

Onder bedrijfsmatige exploitatie wordt in dit kader verstaan het via een bedrijf, stichting of andere rechtspersoon voeren van een zodanig beheer / exploitatie van een recreatieverblijf of recreatieverblijven, dat daar permanente wisselende recreatieve (nachts)verblijfsmogelijkheden worden geboden.

Complex recreatiewoningen

Een aaneengesloten afgebakend terrein waarop zich permanent tenminste tien recreatiewoningen bevinden.

Diversiteit

Verschillende toeristische doelgroepen kunnen op Ameland een plaats vinden om te recreëren.

Gast

Een bezoeker die één of meer nachten achtereen in een logiesaccommodatie verblijft met uitzondering van bezoekers die meer dan twee maanden in een hotel of pension verblijven.

Groepsaccommodatie/kampeerberderijen

Een gebouwde / te bouwen groepsaccommodatie wordt omschreven als een bouwwerk, geen appartement, hotel of pension zijnde, dat blijkens haar indeling geschikt en bestemd is om voor een groep of groepen van personen te dienen als recreatief dag- en nachtverblijf. Hierbij bestaat een groep uit tenminste zestien personen die door gelijktijdige uitoefening van recreatief verblijf in een groepsaccommodatie verenigd zijn.

Horecabedrijf

Een bedrijf waar bedrijfsmatig dranken en etenswaren voor gebruik ter plaatse worden verstrekt en/of waarin bedrijfsmatig logies worden verstrekt in overwegend een- en tweepersoonskamers tegen boeking per nacht, één en ander al dan niet in combinatie met een vermaaksfunctie, met uitzondering van een erotisch getinte vermaaksfunctie.

Hotelappartement

Een verblijfseenheid die een gedeelte van een hotel uitmaakt, in welke eenheid tenminste aanwezig zijn: zitplaatsen, slaapplekken, kook- en wasgelegenheid, kook-, eet- en drinkgerei en een toilet. Dit type appartement wordt verhuurd met hoteldienstverlening en is bestemd voor verhuur overwegend gedurende perioden korter dan twee maanden.

Hotel/Pension

Een horecabedrijf dat in hoofdzaak bestaat uit het verstrekken van kortstondig nachtverblijf, met bijbehorende hotelfaciliteiten/hoteldienstverlening. Hieronder verstaan wij onder andere een gezamenlijke entree, een receptie, een (ontbijt)restaurant, dagelijkse schoonmaak en beddenopmaak, ontbijt- en roomservice, linnengoed, etc. aanwezig zijn. Er is geen keuken op de kamer aanwezig en de mogelijkheid bestaat bij een receptie per dag een kamer te kunnen reserveren en betalen. Onder een hotelvoorziening wordt niet verstaan permanente kamerverhuur, een appartementenhotel en/of overnachting (altijd meerdere nachten), noodzakelijk in verband met het verrichten van tijdelijke of seizoensgebonden werkzaamheden en/of arbeid, uitgezonderd kortstondig zakelijk verblijf.

Hoteldienstverlening

Het schoonhouden van kamers en opmaken van bedden gedurende het verblijf van gasten in logiesaccommodaties en het ter beschikking stellen van receptie, room- en telefoonservice.

Innovatie

Het invoeren van nieuwe ideeën, goederen, diensten en processen. Innovatie kan plaatsvinden binnen organisaties maar ook binnen bredere verbanden. Het proces van innovatie draait om dingen op een nieuwe (en zo mogelijk ook betere) manier aan te pakken.

Kampeerterein

Een terrein of een deel van een terrein bestemd voor het plaatsen van kampeermiddelen (waaronder tenten, toercaravans, kampeerauto's, stacaravans, tenthuisjes of trekkershutten) ten behoeve van recreatief nachtverblijf met tenminste wasgelegenheid en toiletten en 40 of meer standplaatsen.

Kwaliteitsverbetering

Het moderniseren van de bebouwing en interieur zodat het geheel beter past bij de eisen van deze tijd en dat de verhuurbaarheid toeneemt. Uiteraard zijn er andere vormen van kwaliteitsverbetering zoals het verbeteren van het gastheerschap of culinaire verbeteringen. Voor deze nota gaan we uit van de ruimtelijk relevante kwaliteitsverbetering.

Natuurkampeerterein

Een natuurkampeerterein wordt omschreven als een kampeerterein met een maximale oppervlakte van (al dan niet aaneengesloten) 1 ha, dat deel uitmaakt van een aaneengesloten gebied van > 25 ha, waarvan tenminste de helft bestaat uit bos- of natuurgebied. Dit gebied moet worden beheerd door één natuurlijke- of rechtspersoon, dan wel door een aantal natuurlijke- of rechtspersonen gezamenlijk. De maximale verblijfsduur per kampeermiddel is hier zes weken.

Recreatief gebruik van woningen

Het gebruik van een voor permanente woondoeleinden bestemde woning voor recreatief gebruik. Feitelijk wordt een dergelijke woning aan de woningvoorraad onttrokken.

Recreatief medegebruik van woningen

Het recreatief gebruik van een deel van een woning die voor permanente woondoeleinden is bestemd. In tegenstelling tot het recreatief gebruik van woningen wordt er bij recreatief medegebruik geen woning aan de woningvoorraad onttrokken. Het recreatieve medegebruik is mogelijk zolang er sprake is van ondergeschikte activiteiten.

Recreatieve vrijstaande bijgebouwen

Het recreatief gebruik van een vrijstaand bijgebouw, of deel ervan, kadastraal behorend tot een woning die voor permanente woondoeleinden is bestemd. Het recreatieve medegebruik is mogelijk zolang er sprake is van ondergeschikte activiteiten.

Recreatiewoning

Een tot bewoning bestemd gebouw dat gelegen is op een officieel voor recreatie aangewezen terrein en/of bestemd is voor bewoning gedurende de vakantie. Een recreatiewoning voldoet aan alle criteria die gelden voor woningen (volgens het CBS), maar niet noodzakelijk aan het oppervlakte criterium van 14 m².

Substitutie

Het vervangen van bedden in de ene verblijfsrecreatieve sector door bedden in een andere verblijfsrecreatieve sector.

Trekkershut

Een gebouw in de vorm van een lichte constructie voor recreatief verblijf, met een maximum oppervlakte van 40m² en maximum hoogte van 3.80m, met beperkt sanitaire voorzieningen en dat dient als periodiek verblijf voor wisselende groepen van recreanten die hun hoofdverblijf elders hebben. Er is sprake van een trekkershut indien er sprake is van bedrijfsmatige exploitatie.

Uitponden

Uitponden is het al dan niet gefaseerd geheel of gedeeltelijk te gelde maken van bezit door middel van het verkopen van een recreatieverblijf of recreatieverblijven.

Vakantieappartement

Een vakantieappartement wordt omschreven als een verblijfseenheid die een gedeelte van een gebouw uitmaakt, in welke eenheid tenminste aanwezig zijn: zitplaatsen, slaapplaatsen, wasgelegenheid, kook -, en drinkgerei en een toilet. Dit type appartement wordt verhuurd zonder hoteldienstverlening en is bedoeld voor recreatief nachtverblijfverhuur overwegend gedurende perioden korter dan twee maanden. Recreatief (mede)gebruik van woningen valt niet onder deze sector.

Vakantieappartementencomplex

Een vakantieappartementencomplex wordt omschreven als een gebouw of een groep gebouwen, bestaande uit minimaal 4 appartementen bestemd voor en bedoeld als recreatieverblijf.

Verhuurcomplex

Een complex van meerdere verhuurobjecten bestemd voor recreatief verblijf.

Verhuurobject

Een voor recreatief verblijf bestemd gebouw of deel van een gebouw.

Volwaardig agrarisch bedrijf

Een agrarisch bedrijf van voldoende aard en omvang en dat een arbeidsbehoefte van tenminste één volwaardige arbeidskracht heeft, waarvan de continuïteit ook op de langere termijn (minimaal 10 jaar) gewaarborgd is.

Beleidsregels Verblijfsrecreatie

Hotel- / pensionsector

1. Voor het beleid wordt geen onderscheid gemaakt tussen hotels en pensions.
2. Nieuwe hotels en pensions zijn niet toegestaan, de bestaande planologische situatie is maatgevend.

Bestaande accommodaties

3. De gemeente werkt alleen mee aan de verandering van (delen van) hotels of pensions naar hotelappartementen als de bestemming de toevoeging bedrijfsmatige exploitatie krijgt en uitponden wordt voorkomen.
4. Uitbreiding van bestaande accommodaties is niet mogelijk, de bestaande planologische situatie is maatgevend.

Appartementensector

1. De gemeente werkt niet mee aan nieuwbouw en/of uitbreiding van vakantieappartementencomplexen of vakantieappartementen. Als uitzondering hierop geldt de omzetting van groepsverblijven in appartementen en het recreatief medegebruik van woningen. Voor een verdere uitwerking hiervan wordt verwezen naar de paragraaf Groepsaccommodaties.

Groepsaccommodaties

1. Nieuwe groepsaccommodaties zijn niet toegestaan (uitgezonderd vrijkomende agrarische bebouwing, zie hiervoor de paragraaf agrotourisme).

Bestaande accommodaties

2. Uitbreiding bij bestaande groepsaccommodaties is niet mogelijk, de bestaande planologische situatie is maatgevend.
3. Voor groepsaccommodaties geldt dat deze functie kan worden gewijzigd naar een andere passende functie binnen het omgevingsplan, niet zijnde horeca. De gemeente zal bij functiewijzigingen expliciet kijken of het mogelijk is het gebouw/gebied te herontwikkelen voor woningbouw omdat dit de voorkeur heeft binnen de bebouwde kom. In de gevallen dat de bestemming van een groepsaccommodatie wordt omgezet in een andere bestemming, dient dat te gebeuren in het huidige gebouw. Als verbouwen van de bestaande accommodatie niet mogelijk is, is onder voorwaarden herbouw op dezelfde locatie mogelijk. Als laatste optie is nieuwbouw buiten de huidige situering mogelijk, waarbij de voorwaarde geldt dat bebouwing ruimtelijk goed inpasbaar moet zijn. Dat betekent in de meeste gevallen dat gekozen moet worden voor een clustering van de bebouwing. In het geval van omzetting naar een verblijfsrecreatieve functie moet dit met de toevoeging bedrijfsmatige exploitatie en moet uitpanden worden voorkomen. Bij het omzetten van een groepsaccommodatie in een andere verblijfsrecreatieve functie wordt het maximum aantal eenheden en bedden bepaald en vastgelegd. Bij de beoordeling weegt de ruimtelijke en stedenbouwkundige inpassing zwaar. Daarnaast geldt de voorwaarde dat als er in de bestaande situatie een (bedrijfs)woning aanwezig is bij de groepsaccommodatie, deze woning aanwezig moet blijven in de nieuwe bestemming. Bij het omzetten van een groepsaccommodatie in een andere functie wordt gekozen voor een nieuw bestemmings-/omgevingsplan om voorwaarden en criteria te borgen.
4. Wat betreft het omzetten van groepsverblijven in woningen is het uitdrukkelijk ook mogelijk om deze om te zetten in personeelshuisvesting, mits dit wordt gecombineerd met wonen en eventueel aanvullend verblijfsrecreatie.

Recreatiewoningen

1. Realisatie van nieuwe recreatiewoningen is niet toegestaan.
2. Een complex recreatiewoningen mag niet uitbreiden buiten het reeds bestemde gebied.

Kampeerterreinen

1. Op kampeerterreinen en gecombineerde bungalow- en kampeerterreinen wordt/is in het bestemmings- omgevingsplan vastgelegd welk oppervlak gereserveerd is voor welk type verblijfsaccommodatie.
2. De gemeente staat positief tegenover innovatieve kampeerconcepten. Dit zijn concepten waarbij geen blijvende belasting van het landschap en de natuur optreedt, voorbeelden hiervan zijn seizoen afhankelijke vakantieonderkomens.

Deze paragraaf heeft geen betrekking op kamperen bij de boer, dit wordt toegelicht in de paragraaf 'agrotourisme'.

Agrotourisme

1. Kamperen bij de boer is mogelijk op maximaal vier locaties binnen de gemeente, die direct behoren bij en grenzen aan een volwaardig agrarisch bedrijf. Nieuwe locaties zijn toegestaan mits

het maximale aantal van vier locaties nog niet is bereikt. Hierbij geldt het principe “wie het eerst komt, het eerst maalt”. De dag waarop alle benodigde gegevens voor een ontvankelijke aanvraag zijn ontvangen wordt als datum van ontvangst aangemerkt. Indien op één dag meerdere ontvankelijke aanvragen worden ontvangen, wordt toestemming gegeven op basis van loting.

2. Kamperen bij de boer moet aan de volgende voorwaarden voldoen:
 - a. Het aantal slaapplekken is maximaal 75, verdeeld over maximaal 25 standplaatsen, waarvan 10 uitsluitend voor tenten mogen worden bestemd;
 - b. Kampeermiddelen mogen alleen aanwezig zijn van 15 maart tot 31 oktober;
 - c. Op het bedrijf mag geen groepsaccommodatie aanwezig zijn;
 - d. Landschappelijke inpassing dient te geschieden middels een lage, bij het eiland passende beplanting (ca 3 meter hoog) rondom de camping die in de omgeving past. Geen beplanting met exoten als coniferen;
 - e. Sanitaire voorzieningen moeten inpandig en binnen het agrarische bouwvlak worden aangebracht. Een aparte vrijstaande bebouwing is in dit verband niet toegestaan;
 - f. Parkeervoorzieningen moeten binnen het agrarisch bouwvlak gerealiseerd worden;
 - g. De camping moet binnen het agrarisch bouwvlak of direct daaraan grenzend gesitueerd zijn;
 - h. De afstand tot de naastgelegen woning of bedrijf (de burens) dient minimaal 50 meter te zijn, gemeten vanaf de rand van de boerencamping.
3. Vrijkomende agrarische gebouwen (door bedrijfsbeëindiging of wijziging van de bedrijfsvoering) mogen benut worden voor verblijfsrecreatieve functies onder de volgende voorwaarden:
 - a. De verblijfsrecreatieve functie dient in het hoofdgebouw te zijn gevestigd, niet in bijgebouwen en (voormalige) ligboxstallen.
 - b. De uiterlijke verschijningsvorm van het oorspronkelijke boerderijpand (hoofdgebouw) dient te worden gehandhaafd. In de woning is omzetting niet toegestaan.
4. Het geschrevene onder drie van deze paragraaf geldt ook voor bedrijven in het buitengebied waar de agrarische functie al eerder is verdwenen.

Recreatief (mede)gebruik van woningen

1. Volledig recreatief gebruik van woningen is niet toegestaan, de gemeente treedt hier actief tegen op.
2. Bedrijfswoningen worden in deze gelijkgeschakeld aan woningen.
3. Per woning mag maximaal 40% van het totale gebruiksoppervlak beschikbaar worden gemaakt voor recreatief medegebruik. Dit moet worden gerealiseerd in het hoofdgebouw al dan niet in een aan- of uitbouw en is zeer zeker geen vrijstaand gebouwtje. Bij de herziening van het omgevingsplan wordt dit medegebruik middels een binnenplanse omgevingsvergunningplicht opgenomen in de omgevingsplanregels. Hierbij is van belang dat het recreatief medegebruik van ondergeschikt belang is. Dit wordt geborgd middels specifieke beoordelingsregels (overgenomen uit deze beleidsregels) waaraan getoetst wordt bij een vergunningaanvraag voor recreatief medegebruik.
4. Een nieuw appartement of B&B in een woning wordt alleen toegestaan in een woning waar de eigenaar zelf staat ingeschreven en dus daadwerkelijk het hoofdverblijf heeft. In bijzondere gevallen zoals bij een erfsituatie kan hiervan worden afgeweken. Een appartement of B&B in een woning kan ruimtelijke gevolgen en gevolgen voor de leefbaarheid hebben. Dit betekent dat een appartement of B&B alleen wordt toegestaan in een woning die door de eigenaar zelf wordt

bewoond. Op die manier is het appartement een manier voor de eigenaar-bewoner om de woonlasten te drukken, is er directe betrokkenheid bij het toeristisch product en is het toezicht en beheer gewaarborgd.

5. Het appartement of de B&B-kamers moeten zich in het woonhuis bevinden en moeten direct toegankelijk zijn vanuit het woonhuis.
6. Per woning mag er maximaal één appartement of mogen maximaal twee B&B-kamers aanwezig zijn of gerealiseerd worden.
7. Een nieuw appartement of B&B in een woning mag voor maximaal vier personen zijn.
8. Wanneer het feitelijk gebruik van een omgevingsvergunning of VR aanduiding in het omgevingsplan niet meer van toepassing is, kan deze ingetrokken c.q. verwijderd worden.
9. Vrijstaande bijgebouwen voor recreatief medegebruik zijn niet toegestaan. Een uitzondering geldt voor bestaande vrijstaande recreatieve bijgebouwen volgens de lijst van 1983 (in 2013 geactualiseerd). Het recreatieve gebruik van deze bijgebouwen wordt als activiteit toegestaan binnen de woonfunctie. Uitbreiding van het recreatieve gebruik is niet toegestaan. In de regels van het omgevingsplan wordt de voorwaarde opgenomen dat het recreatieve gebruik van het bijgebouw is gekoppeld aan het op het perceel aanwezige hoofdgebouw. In het omgevingsplan valt het recreatieve bijgebouw onder de normale regeling voor aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen, en wordt meegeteld bij de maximaal toegestane oppervlakte. In het omgevingsplan wordt het onderdeel vrijstaande recreatieve bijgebouwen verder uitgewerkt door het college.

Algemene regels

1. Bestaande bestemmingen, waar nog niet gebouwd is, worden geïnventariseerd waarna een heroverweging plaatsvindt over de passendheid van de locatie. Verleende, doch ongebruikte, omgevingsvergunningen ouder dan twee jaar worden ingetrokken.
2. Het saneren van agrarische opstallen (waaronder nadrukkelijk ook ligboxstallen) zal nader bekeken gaan worden wanneer er een aanvraag voor een verblijfsrecreatieve ontwikkeling plaatsvindt, dit om onnodige verstening tegen te gaan en te komen tot een optimale invulling qua ruimtelijke kwaliteit.
3. Als de gemeente medewerking verleent aan nieuwe plannen of ontwikkelingen dan dient er sprake te zijn van bedrijfsmatige exploitatie en dient uitponen zoveel mogelijk te worden voorkomen (op grond van een anterieure privaatrechtelijke overeenkomst).

Voorstel

van het college aan de raad

Zaaknummer 456774
Vergaderdatum 14 september 2026
Organisatieonderdeel Fysieke Leefomgeving
Portefeuillehouder Theo Faber

Onderwerp

Omgevingsvisie

Voorstel

1. Het ontwerp van de omgevingsvisie (bijlage 1) vast te stellen
2. Deze 6 weken ter inzage te leggen volgens de procedure uit de Inspraak- en participatieverordening

Inleiding

Een omgevingsvisie is onder de omgevingswet uw visie op de fysieke leefomgeving en is de opvolger van de [structuurvisie](#). Op 17 december 2024 heeft u de startnota van de omgevingsvisie vastgesteld. Sindsdien is gewerkt aan de uitwerking, waarover u voor het laatste bent bijgepraat in een themabijeenkomst op 18 mei 2026. Daarna is het conceptstuk ook gedeeld op onze website en in 2 avonden besproken met geïnteresseerde inwoners. Vervolgens is het ontwerp van de visie afgerond en een participatieverslag opgesteld (Bijlage 2). Deze laatste is door het college vastgesteld (zie kanttekening 1.3).

N.B.: De term 'fysieke leefomgeving' heeft geen vaste definitie, maar gaat volgens de omgevingswet in ieder geval over gebouwen, infrastructuur, water, bodem, lucht, landschap, natuur en erfgoed (zie ook par. 2.2 van de omgevingsvisie).

Beoogd effect

Een goede balans tussen beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving

Argumenten

1.1 Een omgevingsvisie is verplicht

Het vaststellen van een gemeentelijke omgevingsvisie is verplicht op basis van de Omgevingswet (artikel 3.1).

1.2 De visie bevat wat er volgens de Omgevingswet in moet staan

In de Omgevingswet (artikel 3.2) staat dat de omgevingsvisie de volgende dingen moet bevatten: (1) hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving, (2) hoofdlijnen van voorgenomen ontwikkeling, gebruik, beheer, bescherming en behoud van de fysieke leefomgeving en (3) de hoofdzaken van het integrale beleid voor de fysieke leefomgeving. De kwaliteit van de fysieke leefomgeving komt in het ontwerp van de omgevingsvisie bijvoorbeeld naar voren in hoofdstuk 1 en paragraaf 4.5. En in het hele hoofdstuk 4 is het beleid van de fysieke leefomgeving samengevat, waarin staat hoe we de fysieke leefomgeving nu en straks zowel gebruiken als beschermen.

1.3 Het stuk is tot stand gekomen met input van ketenpartners en bewoners

In het voortraject van de totstandkoming is met ketenpartners gesproken; partijen die belangrijk zijn voor de fysieke leefomgeving van Ameland. In die gesprekken is opgehaald wat zij belangrijk vinden. Ook bewoners zijn betrokken, omdat ze een ambtelijk concept van de visie konden lezen en die besproken is tijdens bewonersavonden. Op die avonden konden zij ook hun input geven via vragen en opmerkingen. Al die input is meegenomen, waarna afgewogen is of en hoe het in een plek moest krijgen in de visie. De input is samengevat in een door het college vastgesteld participatieverslag (Bijlage 2), waarin ook uitgelegd is of en waarom de input wel/niet in de visie is terechtgekomen.

1.4 De visie behoudt wat goed is

Zoals bij de startnota van de omgevingsvisie al is aangegeven, heeft Ameland al veel beleid op het gebied van de fysieke leefomgeving. Nieuw beleidskeuzes zijn op die vlakken dus niet nodig. Op veel punten is de visie dan ook op 2 manieren conserverend. Aan de ene kant omdat het bestaande beleid wordt samengevat en samengebracht in de omgevingsvisie. Aan de andere kant omdat de visie vooral inzet op behoud van al het goede wat Ameland kenmerkt (zie bv. par. 2.1 en 2.2).

1.5 Het maakt aanvullende keuzes waar nodig

Op sommige onderdelen was nog niet eerder beleidsmatig iets vastgelegd, of was het juist tijd om nieuwe/extra keuzes te maken. Zo legt de visie voor het eerst beleidsmatig vast hoe we aankijken tegen de veerverbinding en waar de gemeente zich op dat punt voor inzet (par. 4.2). Op het gebied van duurzaamheid erkennen we dan bijvoorbeeld weer dat er aanvullende energiebronnen nodig zijn om zowel onze eigen als de landelijke doelstellingen te halen (par. 4.4). Op andere vlakken moeten zaken nog uitkristalliseren en erkent de visie dat we moeten werken aan nieuw beleid (zoals het Integraal Waterplan (par. 4.4) en parkeerbeleid (par. 4.2).

2.1 Een inzageprocedure is verplicht voor de omgevingsvisie

De omgevingswet stelt (in artikel 16.26) dat [afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht](#) gevolgd moet worden bij de voorbereiding van een omgevingsvisie. Dat betekent onder andere dat het stuk (minimaal) 6 weken ter inzage moet komen te liggen, zodat belanghebbenden zienswijzen kunnen indienen.

2.2 Dit is ook in lijn met zowel goed gebruik als de Inspraak- en participatieverordening

Al langere tijd legt de gemeente vrijwel al haar beleid ter inzage (bv. het horeca- en detailhandelsbeleid en de vervoersvisie). Op die manier komen we te weten hoe de samenleving tegen het beleid aankijkt en ontdekken we wellicht nog dingen waar nog niet aan gedacht is. Dat doen we volgens de procedure uit onze Inspraak- en participatieverordening, die daarbij ook verwijst naar afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht. Ook zegt de verordening dat na afloop van de zienswijzeperiode in een verslag gereageerd moet worden op de ingebrachte zienswijzen.

Kantttekeningen

1.1 De visie zal niet op tijd definitief vastgesteld worden

Bij de totstandkoming van de Omgevingswet is (bij [koninklijk besluit](#)) besloten dat een omgevingsvisie binnen 3 jaar na de start van de Omgevingswet klaar moet zijn. Omdat de omgevingswet op 1 januari 2024 van kracht ging, zou de visie dus op 1 januari 2027 klaar moeten zijn. Nadat het ontwerp door u is vastgesteld, is echter tijd nodig voor de inzageprocedure, het verwerken van zienswijzen en de voorbereiding van het definitief vaststellen van de visie. Daardoor halen we die deadline niet. Daar hebben we wel steeds naar gestreefd, maar in de voorbereiding bleek meer tijd nodig om tot een goed ontwerp van de omgevingsvisie te komen. We hebben gemeend die tijd beter te nemen, dan tegen wil en dank de deadline te halen. Omdat u wel voor 1 januari 2027 het ontwerp van de visie vaststelt, verwachten we ook geen bezwaar van het rijk.

1.2 De visie heeft geen vaste looptijd, maar een dynamisch karakter

Onder de voorloper van de omgevingswet, de Wet ruimtelijke ordening, was het lang verplicht om bestemmingsplannen elke 10 jaar te herzien. Daarom had de structuurvisie vaak ook een looptijd van 10 jaar. Die verplichting is er echter niet in de Omgevingswet. Er is daarom in zekere zin sprake van een dynamisch karakter. Als het omgevingsplan straks klaar is (zie ook par. 4.6 van de omgevingsvisie), is er straks namelijk 1 omgevingsplan. Die kan (en zal) in de loop van de tijd wijzigen, maar nooit vervangen worden door een heel nieuw omgevingsplan. Zo gaat het ook met de omgevingsvisie. Als er op onderdelen nieuw beleid (nodig) is, is het dan ook logisch om de omgevingsvisie op die onderdelen (direct) te wijzigen (zie ook par. 5.4 van de visie).

1.3. Participatieverslag is collegebevoegdheid

In de voorbereiding van de visie is dus met verschillende partijen gesproken (argument 1.2). We vinden het belangrijk om aan hen (zowel ketenpartners als bewoners) terug te koppelen wat er met hun input is gebeurd. De participatie is weliswaar nog niet helemaal afgerond, omdat de inspraakprocedure ook als onderdeel van de participatie kan worden gezien. Maar toch leek het ons goed om de terugkoppeling nu al te geven. Daarom is een participatieverslag opgesteld. In de Inspraak- en participatieverordening is bepaald dat een dergelijk verslag door ons ter informatie met u gedeeld wordt. Daarom dat wij hem al vastgesteld hebben en ter informatie met u delen. Na de zienswijzeperiode wordt opnieuw een verslag (reactienota) opgesteld, die we samen met de definitieve visie ter vaststelling aan u aanbieden (zie ook Vervolg).

1.4 De visie is geen vervanger van losstaande beleidsstukken

De omgevingsvisie vat veel beleid samen en verwijst daarnaar. De bedoeling daarvan is om een samenhangende visie op de hele fysieke leefomgeving te creëren (zie ook argumenten 1.2 en 1.4). De bedoeling is niet om die beleidsstukken te laten vervallen (zie ook par. 2.4 van de omgevingsvisie). Dat betekent dat de visie de hoofdlijnen bevat en het losstaande beleidsstuk de uitwerking. Wel is het mogelijk dat we hier in de toekomst andere keuzes in maken. Het is bijvoorbeeld denkbaar dat we bij herziening van een beleidsstuk tot de conclusie komen dat het voldoende is om dat onderdeel in de omgevingsvisie te wijzigen (en dus geen nieuw beleidsstuk vast te stellen).

2.1 De Inspraak- en participatieverordening is formeel niet van toepassing op de omgevingsvisie

De verordening geeft aan dat voor instrumenten van de omgevingswet, zoals de omgevingsvisie, een handreiking opgesteld zou worden (artikel 9). En dat daarom de verordening in die gevallen niet van toepassing is (Toelichting, onder Reikwijdte). Die handreiking is er echter nog niet en dus ligt het wel voor de hand om de principes en procedure uit de Inspraak- en participatieverordening ook te gebruiken voor de omgevingsvisie. Daarnaast komt zoals gezegd die procedure in grote delen overeen met de verplichte procedure uit de omgevingswet.

Afstemming

Zie argument 1.2.

Vervolg

Na vaststelling van het ontwerp van de visie, wordt deze ter inzage gelegd. We houden daarbij rekening met de Amelandse herfstvakantie. Bekendmaking doen we in ieder geval via Gemeente Info, website en officiële bekendmakingen.nl. Naast de visie delen we daarbij ook het participatieverslag, zodat betrokken partijen (en anderen) weten welke afwegingen gemaakt zijn bij het opstellen van de visie.

Na de 6 weken inzage worden alle zienswijzen verzameld en wordt een afweging gemaakt of het nodig is de visie op basis daarvan aan te passen. Die afweging zal samen met een weergave van de zienswijzen in een reactienota terechtkomen. Die bieden we dan samen met de (definitieve) omgevingsvisie ter vaststelling aan u aan. We verwachten dat in februari 2027 te kunnen doen.

Bijlagen

1. Ontwerp Omgevingsvisie
2. Participatieverslag ontwerp omgevingsvisie

Besluit

Raad

Zaaknummer 456774
Datum vergadering 14 september 2026
Onderwerp Omgevingsvisie
Portefeuillehouder Theo Faber
Agendapunt 9

Besluit

De raad van de gemeente Ameland:

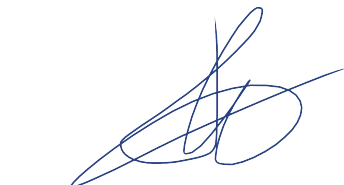
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders;

gelet op de Omgevingswet en de Inspraak- en participatieverordening gemeente Ameland 2023;

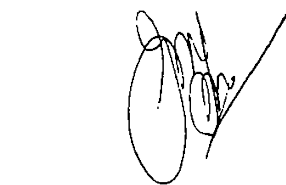
Besluit:

1. Het ontwerp van de omgevingsvisie (bijlage 1) vast te stellen
2. Deze 6 weken ter inzage te leggen volgens de procedure uit de Inspraak- en participatieverordening

Ballum, 14 september 2026

T. Willemsma
Burgemeester

J.M.J. Metz
Griffier

Omgevingsvisie Ameland (ontwerp)

September 2026

Voorwoord

Ameland is een eiland met een eigen karakter. Vier herkenbare dorpen, een buurtschap, een landschap gevormd door water en wind, en een gemeenschap die veel samen regelt. Natuur, kust en cultuurhistorie zijn waarden waar inwoners trots op zijn en waar bezoekers voor naar het eiland komen. Juist omdat Ameland zo'n bijzondere plek is, vraagt de toekomst om zorgvuldige keuzes.

De omgevingsvisie laat zien hoe we met onze fysieke leefomgeving willen omgaan: met de dorpen, het landschap, de natuur, de kust, wegen en voorzieningen, maar ook met onderwerpen als bereikbaarheid, wonen, toerisme, duurzaamheid en omgevingskwaliteit. Deze onderwerpen hangen sterk met elkaar samen. Bereikbaarheid beïnvloedt economie en leefbaarheid. Duurzaamheid raakt energie én water. Omgevingskwaliteit en landschap bepalen de identiteit van het eiland. Daarom kijken we in deze visie steeds naar het geheel.

Ameland kiest voor continuïteit. Veel is al goed en dat willen we behouden. Waar verbetering nodig is, doen we dat doelgericht en passend bij de schaal en het karakter van het eiland. Zorgvuldig verder betekent voor Ameland: voortbouwen op wat werkt, ruimte geven aan initiatieven die passen, en bijsturen waar dat nodig is. Niet door alles dicht te regelen, maar door helder te zijn over onze waarden en onze koers.

Het vertrekpunt is het Ameland van vandaag: het eiland zoals het nu is en zoals het wordt beleefd door inwoners en bezoekers. De kracht van Ameland zit in wat er al is: het landschap, de dorpen, de gemeenschap en de manier waarop natuur, wonen, werken en recreatie al lange tijd met elkaar samenhangen. Vanuit die bestaande kwaliteiten kijkt deze omgevingsvisie vooruit: hoe kan Ameland zich, met behoud van zijn karakter, zorgvuldig verder ontwikkelen?

Leeswijzer

Deze omgevingsvisie is bedoeld voor inwoners, ondernemers, organisaties, bezoekers van het eiland en overheden. U kunt het document van begin tot eind lezen, maar u kunt ook gericht een onderdeel opzoeken. Hieronder staat hoe de visie is opgebouwd.

De omgevingsvisie bestaat uit twee delen:

Deel A: Onze waarden en uitgangspunten. Dit gaat over een karakterschets van Ameland, waarom we een omgevingsvisie maken en wat andere overheden al hebben bepaald.

Deel B: Onze koers. Dit is de kern van de visie met het beleid dat er al is, waar we willen aanscherpen en hoe we de visie gaan gebruiken.

Deel A: Onze waarden en uitgangspunten

Hoofdstuk 1 Dit is Ameland

In dit hoofdstuk staat de karakterschets van Ameland: de kwaliteiten van het eiland, de dorpen en het landschap, en wat Ameland herkenbaar maakt. Dit is het vertrekpunt voor de hele visie.

Hoofdstuk 2 Waarom een omgevingsvisie?

Hier leggen we uit waarom de gemeente deze omgevingsvisie maakt, hoe dit past binnen de Omgevingswet en hoe we voortbouwen op de Structuurvisie Ameland (2010) en ander bestaand beleid.

Hoofdstuk 3 Verbonden met beleid op hogere schaalniveaus

In dit hoofdstuk plaatsen we de omgevingsvisie van Ameland in het bredere beleidskader van Rijk, provincie en regio. Op sommige onderwerpen heeft de gemeente veel invloed, op andere is de ruimte beperkt of ligt de verantwoordelijkheid grotendeels bij andere overheden. Dit hoofdstuk vormt daarmee het realistische vertrekpunt voor de koers die in hoofdstuk 4 wordt uitgewerkt: de ambities en keuzes van Ameland binnen de bestaande kaders.

Deel B: Onze koers

Hoofdstuk 4 De koers van Ameland: visie per thema

In dit hoofdstuk staat de kern van de omgevingsvisie: de koers van Ameland voor de komende jaren. We werken die koers uit in zes samenhangende thema's. Per thema hanteren we steeds dezelfde opbouw:

- **Wat er speelt:** de belangrijkste ontwikkelingen, knelpunten en afwegingen.
- **Hoofdlijn & ambitie:** wat Ameland in dit thema essentieel vindt, wil vasthouden en waar we naartoe willen.
- **Uitwerking:** een uitwerking van de hoofdlijn en ambitie.
- **Wat we doen:** hoe we hiermee verder gaan.

In dit hoofdstuk is per thema ook een kaart die de visie illustreert. Bij het thema Landschap en natuur is daarnaast ook een kaart die de huidige grenzen van Natura 2000 en Natuurnetwerk Nederland aangeeft. Ook is er aan het eind van het hoofdstuk voor elk van de 4 dorpen een aparte kaart, waarin alle thema's samenkomen.

Hoofdstuk 5 Van visie naar doen

In dit hoofdstuk vertalen we de visie naar een uitvoeringsaanpak.

Inhoud

Voorwoord.....	1
Leeswijzer.....	2
Deel A: Onze waarden en uitgangspunten	2
Deel B: Onze koers	2
1. Dit is Ameland.....	5
2. Waarom een Omgevingsvisie?.....	7
2.1 We bouwen voort op wat er al is	7
2.2 Waarom dan nu een omgevingsvisie?	7
2.3 We gebruiken de visie om richting te geven aan samenwerking	7
2.4 Visie, plan, programma en beleid.....	8
3. Verbonden met beleid op hogere schaalniveaus	9
3.1 Nationaal kader: richtinggevend voor water, natuur en ruimte	9
3.2 Provinciaal kader: randvoorwaarden en kwaliteitsprincipes	10
3.3 Regionaal 'kader': gezamenlijke opgaven, gedeelde verantwoordelijkheden	10
4. De koers van Ameland: visie per thema.....	13
4.1 Inleiding	13
4.2 Thema 1 BEREIKBAARHEID EN INFRASTRUCTUUR	14
4.3 Thema 2 WONEN EN LEEFBAARHEID.....	19
4.4 Thema 3 DUURZAAMHEID: energie, water en klimaat.....	23
4.5 Thema 4 ECONOMIE EN TOERISME.....	29
4.6 Thema 5 OMGEVINGSKWALITEIT	33
4.7 Thema 6 LANDSCHAP EN NATUUR	37
4.8 Tot slot.....	42
5. Van visie naar doen	47

5.1 Rolverdeling	47
5.2 Betrekken van de samenleving.....	47
5.3 Tempo van de uitvoering	47
5.4 Tot slot: een adaptieve uitvoeringsstrategie.....	47
Bijlage 1: uitvoering	48
Doorwerking in het omgevingsplan.....	48
Beleid en projecten	48
Onderzoek, stimulans en communicatie	49
Lobby	49

Deel A

Onze waarden en uitgangspunten

1. Dit is Ameland

Ameland is een veelzijdig eiland met sterke natuurwaarden, een rijk landschap, herkenbare dorpen en een hechte gemeenschap. Dit zijn de kwaliteiten waar bewoners trots op zijn en waar bezoekers zich door aangetrokken voelen. Samen vormen zij de basis van het eiland: dat wat Ameland maakt tot wat het is.

Het eiland is gevormd door water, wind en tijd. Zand en zee hebben Ameland opgebouwd, verschoven en opnieuw laten ontstaan. Die dynamiek is nog altijd zichtbaar in het landschap: in de duinen die het eiland beschermen, in het wad dat meerdere keren per dag verandert onder invloed van eb en vloed, en in de openheid van polders en kwelders. Het landschap van Ameland beweegt al eeuwenlang mee met de natuur.

Op deze natuurlijke ondergrond vestigden zich mensen. Eerst op de hogere delen van het eiland, later in herkenbare dorpen langs de binnenduintrand. Hollum, Ballum, Nes en Buren liggen compact in het landschap en vormen samen het hart van het eilandleven. Elk dorp heeft een eigen sfeer en geschiedenis, maar de schaal, het tempo en de verbondenheid zijn overal herkenbaar. Bebouwing, erven en wegen zijn afgestemd op het landschap en het leven met de zee. Historische structuren zijn nog altijd zichtbaar en geven de dorpen hun karakter. Naast de vier dorpen kent Ameland ook de Kooiplaats: een kleinschalig buurtschap met een bijzondere ligging en cultuurhistorische waarde.

Het eilandgevoel is één van de sterkste waarden van Ameland. Het ontstaat door de afstand tot het vasteland, de rust en de ruimte, maar ook door de manier waarop mensen hier met elkaar omgaan. De gemeenschap is hecht en veerkrachtig. Mensen kennen elkaar, organiseren veel samen en nemen verantwoordelijkheid voor hun omgeving. Tradities, dialect, verhalen en lokale gebruiken verbinden generaties met elkaar. Van juten tot de geschiedenis van de Cammingha's, van het verdwenen dorp Sier tot de walvisvaart: het verleden is zichtbaar en werkt door in het dagelijks leven.

Wonen op Ameland is nauw verbonden met werken en leven op het eiland. De woningvoorraad is gevarieerd en passend bij de dorpen en het

landschap. Veel woningen zijn al generaties lang in gebruik en maken deel uit van families en netwerken. Dat zorgt voor continuïteit en een sterk sociaal fundament. Voorzieningen, verenigingen en ontmoetingsplekken spelen een belangrijke rol in het dagelijks leven en dragen bij aan de leefbaarheid van de dorpen.

Toerisme is al lange tijd verweven met het leven op Ameland. Het draagt bij aan de economie, de voorzieningen en het levendige karakter van het eiland. Bezoekers komen vooral voor de zee en het strand, het landschap, de natuur en de sfeer van het eiland. Veel mensen keren jaarlijks terug, juist omdat Ameland herkenbaar en overzichtelijk blijft. De toeristische structuur is breed en veelzijdig, met campings/recreatieparken, recreatiewoningen, hotels en groepsaccommodaties, verspreid over het eiland en met concentraties aan de noordzijde van de dorpen. Daarnaast biedt Ameland een rijk aanbod aan recreatie, cultuur en evenementen: van wandelen, fietsen en strandrecreatie, tot musea, sportevenementen en de Kunstmaand. Het toeristisch aanbod is grotendeels verbonden met het landschap en het buitengebied en maakt het eiland toegankelijk op een manier die past bij de schaal en het karakter.

De economie van Ameland bestaat uit meer dan toerisme. Ook horeca, recreatie, landbouw, dienstverlening, bouw, techniek, zorg en transport zijn belangrijk voor het dagelijks functioneren van het eiland. De landbouw speelt hierin een bijzondere rol. Al langere tijd draagt zij bij aan het landschap en het open karakter van de polders. De landbouw is overwegend extensief en divers en vormt samen met natuur en recreatie een werklandschap waarin functies elkaar raken.

De bereikbaarheid vormt de levensader van Ameland. De veerverbinding met het vasteland maakt het eiland bereikbaar voor bewoners, bezoekers en goederen en is essentieel voor het functioneren van de samenleving en de economie. De haven van Nes is de toegangspoort tot het eiland. De overtocht is meer dan vervoer alleen: zij markeert de overgang van de wal naar het eiland en is onderdeel van de beleving en identiteit van Ameland. Op het eiland zelf nodigen fietspaden, dorpen en landschappen uit tot verplaatsen in een rustig tempo. Bereikbaarheid is daarmee niet alleen functioneel, maar ook onderdeel van het eilandgevoel.

De natuur op en rond Ameland is van grote waarde. Het eiland ligt midden in het Waddengebied, een voortdurend veranderend landschap. De Waddenzee wordt beschouwd als een gebied van uitzonderlijke universele waarde en is als zodanig vastgesteld als UNESCO Werelderfgoed. Duinen, kwelders, bossen, polders en zee vormen samen een rijk geheel waarin natuur, landbouw, recreatie en cultuur elkaar raken. Grote delen van het eiland maken deel uit van Natura 2000 en het Natuurnetwerk Nederland. Tegelijk is het landschap ook een werklandschap, waarin landbouw al eeuwenlang een rol speelt en bijdraagt aan het open en groene karakter van het eiland. Daarnaast geven cultuurhistorische elementen, recreatief medegebruik en functies zoals waterberging en natuurinclusieve landbouw het landschap mede vorm.

Onder het zichtbare landschap ligt een minder zichtbare, maar onmisbare basis. Duinen en dijken beschermen het eiland tegen het water. Drinkwater wordt gewonnen in de duinen, afvalwater wordt zorgvuldig afgevoerd en gezuiverd. Energie- en dataverbindingen lopen door de grond op het eiland en onder de Waddenzee. Deze infrastructuur is essentieel voor veiligheid en leefbaarheid en is door de jaren heen met zorg ingericht en onderhouden.

Alles bij elkaar wordt Ameland gevormd door het landschap, de natuur, de dorpen, de gemeenschap, het erfgoed, de economie en het eilandgevoel. Deze waarden zijn sterk en waardevol. Daarom kiest Ameland voor versterken van wat er al is. Niet door het eiland opnieuw uit te vinden, maar door voort te bouwen op wat goed is, en alleen daar bij te sturen waar dat nodig is.

2. Waarom een Omgevingsvisie?

Deze omgevingsvisie gaat niet over het opnieuw uitvinden van het eiland. Ze gaat over zorgvuldig verder: voortbouwen op wat goed is, behouden wat waardevol is, bijsturen waar dat nodig is en ruimte laten voor initiatieven die passen bij het karakter van Ameland.

2.1 We bouwen voort op wat er al is

Ameland begint niet vanaf nul. In 2010 stelde de gemeente de Structuurvisie Ameland vast. Deze visie gaf richting aan de ontwikkeling van het eiland voor de daaropvolgende jaren en bracht wonen, werken, toerisme, recreatie, landschap en ruimtelijke kwaliteit in samenhang in beeld. De structuurvisie fungeerde als kader voor de gemeentelijke organisatie en voor andere partijen op het eiland, zoals bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties.

Veel van die basis is nog steeds herkenbaar. Ameland is in de afgelopen jaren geleidelijk veranderd en meegegaan met maatschappelijke ontwikkelingen, maar heeft daarbij vastgehouden aan de kwaliteiten die het eiland maken tot wat het is. Die continuïteit is een kracht en vormt het vertrekpunt voor deze omgevingsvisie. De nadruk ligt daarbij op behoud, zorgvuldigheid en samenhang.

2.2 Waarom dan nu een omgevingsvisie?

Met de Omgevingswet werkt de gemeente met nieuwe instrumenten. De omgevingsvisie is daarin het document waarin de gemeente haar koers voor de fysieke leefomgeving vastlegt. Het gaat om de vraag wat we belangrijk vinden, waar ruimte is voor ontwikkeling en waar grenzen nodig zijn om waarden te beschermen.

De fysieke leefomgeving omvat alles wat we buiten zien, gebruiken en beleven: dorpen en gebouwen, wegen en paden, duinen en dijken, natuur en landschap, maar ook omgevingskwaliteit, gezondheid, veiligheid en

duurzaamheid. De omgevingsvisie helpt om deze onderwerpen niet los van elkaar te bekijken, maar in samenhang.

Er komt een herkenbaar beeld naar voren: op Ameland gaat veel goed en er is veel om trots op te zijn. Tegelijkertijd gaat de wereld niet aan het eiland voorbij. Ontwikkelingen zoals vergrijzing, druk op de woningmarkt, klimaatverandering en waterveiligheid, de energietransitie, de afhankelijkheid van toerisme en veranderingen in landbouw en natuurbeheer vragen op onderdelen om keuzes. Deze omgevingsvisie biedt daarvoor een kader. Niet door alles vast te leggen of te willen sturen, maar door richting te geven. Zorgvuldig verder betekent: vasthouden aan wat werkt, verbeteren waar dat nodig is en ruimte laten voor ontwikkelingen die passen bij het eiland.

De omgevingsvisie is een strategisch kader. Zij laat zien hoe Ameland wil omgaan met bescherming, gebruik en beperkte ontwikkeling van de fysieke leefomgeving, met oog voor de balans tussen natuur, economie en toerisme, leefbaarheid, gezondheid en cultuurhistorie.

Niet alles kan overal, zeker niet op een eiland waar de ruimte schaars is en de natuur kwetsbaar. Tegelijkertijd laat de visie ruimte voor maatwerk en voor bestaande beleidslijnen die goed functioneren. Waar beleid stevig staat en goed werkt, is vooral sprake van vasthouden en consequent uitvoeren.

De omgevingsvisie vormt het fundament voor verdere uitwerking in programma's, het omgevingsplan en andere beleidsinstrumenten.

2.3 We gebruiken de visie om richting te geven aan samenwerking

De omgevingsvisie laat zien welke koers Ameland vaart, maar biedt bewust ruimte voor initiatieven uit de samenleving. Ideeën van inwoners, ondernemers en organisaties die passen binnen de waarden en richting van het eiland krijgen ruimte en worden waar mogelijk ondersteund. Daarbij staat kwaliteit boven kwantiteit.

De uitvoering van deze visie is geen taak van de gemeente alleen. Dat gebeurt in samenwerking: met de gemeenschap, andere overheden, terreinbeheerders en maatschappelijke partners. Zo blijft Ameland een

eiland dat zich zorgvuldig en in eigen tempo ontwikkelt vanuit zijn eigen kracht.

2.4 Visie, plan, programma en beleid

Ameland heeft veel beleid binnen de fysieke leefomgeving al goed op orde. Daarom brengt deze visie vooral dat beleid samen. Dat betekent dat in het vervolg van deze visie regelmatig naar dat bestaande beleid verwezen wordt. In principe blijft dat beleid van kracht.

In de toekomst kan dat anders zijn. Het is goed mogelijk dat wanneer we beleid willen vernieuwen, we tot de conclusie komen dat het goed in de omgevingsvisie opgenomen kan worden. In dat geval kan de omgevingsvisie aangepast worden en het bestaande beleid ingetrokken.

In sommige andere gevallen kan het zijn dat de visie de basis vormt, maar er uitwerking nodig is. Dan is er aanvullend beleid nodig. Onder de Omgevingswet kan dat in een programma; soms is dat verplicht. Een programma is in feite een beleidsstuk, waarin de doelen uit deze omgevingsvisie concreter en specifiek worden. Bij vernieuwingen van beleid maken we steeds de afweging in hoeverre losstaand beleid/programma nodig is, of dat (een aanpassing van) de omgevingsvisie voldoende is.

Uiteraard is er onder de Omgevingswet ook het Omgevingsplan, dat veel concrete regels bevat en in plaats kwam van de bestemmingsplannen. Daarmee is het voor een belangrijk deel ook de uitwerking van deze omgevingsvisie. Het omgevingsplan werkt, ook technisch, anders dan de bestemmingsplannen. De komende jaren wordt daarom gewerkt aan het omzetten van de bestemmingsplannen naar het omgevingsplan.

3. Verbonden met beleid op hogere schaalniveaus

De karakterschets van Ameland, zoals beschreven in hoofdstuk 1 en 2, vormt het vertrekpunt voor deze omgevingsvisie. Op basis van deze karakterschets zijn de waarden en kwaliteiten van het eiland uitgewerkt door middel van zes thema's: bereikbaarheid en infrastructuur, wonen en leefbaarheid, duurzaamheid: energie, water en klimaat, economie en toerisme, omgevingskwaliteit, en landschap en natuur. Per thema wordt beschreven wat er speelt, welke kwaliteiten bepalend zijn en waar de kern van het beleid ligt. Zo ontstaat per thema een hoofdlijn die laat zien wat Ameland belangrijk vindt en waar het accent ligt.

Niet elk thema vraagt om verandering. Op veel onderdelen is het beleid van de gemeente Ameland stevig, consistent en effectief gebleken. Daar gaat het vooral om koers vasthouden en zorgvuldig uitvoeren. Waar ontwikkelingen, opgaven vanuit hogere overheden of veranderende omstandigheden daarom vragen, worden accenten gelegd of worden keuzes verkend.

De omgevingsvisie van Ameland staat niet op zichzelf. Keuzes voor de fysieke leefomgeving worden ook bepaald door beleid en regelgeving op nationaal en provinciaal niveau. Dat betekent dat niet overal dezelfde speelruimte bestaat. Op sommige onderwerpen heeft de gemeente duidelijke invloed, op andere onderwerpen is de ruimte beperkt of ligt de verantwoordelijkheid grotendeels elders.

Voor Ameland is het van belang om deze kaders expliciet te betrekken bij de visie. Niet om het eiland te laten sturen door externe agenda's, maar om realistische, uitvoerbare keuzes te maken. De omgevingsvisie laat zien welke ruimte er is binnen het beleid van hogere overheden en hoe Ameland die ruimte gebruikt voor eigen keuzes.

3.1 Nationaal kader: richtinggevend voor water, natuur en ruimte

Op nationaal niveau zijn met name de (ontwerp-)Nota Ruimte, de beleidskaders en beheerplannen voor de natuur en het Nationaal Waterprogramma bepalend voor de ruimte die Ameland heeft om keuzes te maken.

In de (ontwerp-)Nota Ruimte (NOVI) schetst het Rijk de langetermijnvisie op de ruimtelijke inrichting van Nederland richting 2030 en 2050, met een doorkijk naar 2100. Voor de Waddeneilanden ligt de nadruk op waterveiligheid, klimaatadaptatie, zorgvuldig ruimtegebruik en het versterken van natuurlijke systemen. Grote wateren, zoals de Waddenzee en de Noordzee, spelen hierin een sleutelrol. Voor Ameland betekent dit dat terughoudendheid geboden is bij nieuwe bebouwing in kwetsbare gebieden en dat ruimte moet blijven bestaan voor natuurlijke dynamiek, waterveiligheid en toekomstige aanpassingen aan klimaatverandering. Waar mogelijk geldt: binnendijs wat binnendijs kan.

In de Programmatistische Aanpak Grote Wateren geef het Rijk concreter aan hoe ze samen met andere partijen werkt aan toekomstbestendige grote wateren waar goede ecologische waterkwaliteit en hoogwaardige natuur goed samengaan met een krachtige economie.

Het Beleidskader Natuur Waddenzee beschrijft op hoofdlijnen hoe de natuurwaarden van de Waddenzee beschermd en versterkt moeten worden binnen het bredere gebruik van het gebied. Het kader concretiseert nationale en internationale verplichtingen en geeft richting over beleidskeuzes over vergunningverlening, beheer en ontwikkeling.

In de Natura 2000-beheerplannen is vastgelegd hoe beschermde natuurgebieden worden beheerd om Europese natuurdoelen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn te behouden of te herstellen. Ze geven aan welke maatregelen nodig zijn en welk gebruik wel of niet is toegestaan, en vormen daarmee een belangrijk juridisch toetsingskader. Dit zorgt ervoor dat ruimtelijke ontwikkelingen, recreatie en beheeractiviteiten op Ameland verplicht moeten aansluiten bij deze natuurdoelen.

De Waddenzee is één van de Natura 2000-gebieden. Daarnaast is ze sinds 2009 aangewezen als UNESCO werelderfgoed. Dat is vanwege de

‘uitzonderlijke universele waarde’, die blijkt uit de unieke geologie en ecologie. Werelderfgoed is opgenomen in de Omgevingswet. Dat heeft tot gevolg dat activiteiten die invloed kunnen uitoefenen op het werelderfgoed verantwoord moeten worden. Het gaat niet alleen om activiteiten in het werelderfgoed zelf, maar om alle activiteiten die invloed kunnen hebben. Dat is vaak dichtbij het erfgoed, maar kan ook verder weg zijn.

Het Nationaal Waterprogramma is de uitwerking van de NOVI en kent op zijn beurt twee uitvoeringsprogramma’s. Het Programma Noordzee bepaalt wat er op de Noordzee waar mogelijk is. Het Deltaprogramma is het uitvoeringsprogramma dat zich richt op waterveiligheid, zoetwatervoorziening en klimaatbestendigheid. Voor het Waddengebied is een voorkeursstrategie opgesteld waarin duinen, kwelders, wadplaten en de Waddeneilanden zelf een beschermende en dragende rol vervullen. Deze natuurlijke systemen maken het mogelijk dat op de eilanden veilig gewoond en gewerkt kan worden, nu en in de toekomst. Voor Ameland betekent dit dat de lange termijn van water en bodem richtinggevend is bij ruimtelijke keuzes, ook wanneer dat beperkingen oplegt aan ontwikkeling.

3.2 Provinciaal kader: randvoorwaarden en kwaliteitsprincipes

Op provinciaal niveau bepalen de actuele Omgevingsvisie Fryslân en de Omgevingsverordening Fryslân de belangrijkste randvoorwaarden voor gemeentelijk beleid, samen met de omgevingsvisie van Wetterskip Fryslân. Deze kaders werken door in gemeentelijke plannen en projecten en hebben daarmee invloed op de keuzes die Ameland kan maken, onder andere op het gebied van natuur, landschap, cultuurhistorie, waterveiligheid, energie en zorgvuldig ruimtegebruik.

De provinciale visie gaat uit van het versterken van bestaande kwaliteiten en het zorgvuldig omgaan met ruimte. Ontwikkelingen zijn mogelijk, maar alleen wanneer zij passen binnen de draagkracht van landschap en omgeving. Voor Ameland betekent dit dat behoud, kwaliteit en inpassing vaak leidend zijn en dat niet iedere ontwikkeling overal wenselijk of mogelijk is.

In de provinciale omgevingsvisie wordt daarnaast ruimte geboden voor innovatieve ontwikkelingen, zoals het verkennen van een mogelijke

dronecorridor boven het Waddengebied. Drones kunnen in de toekomst immers een rol spelen bij onder andere medische logistiek en andere vormen van transport.

Een blijvend inhoudelijk referentiekader vormt ook ‘Grutsk op ‘e Romte’, waarin de landschappelijke en cultuurhistorische kernkwaliteiten van Fryslân zijn beschreven. Voor het Waddengebied en Ameland gaat het onder meer om de losse ligging van de eilanden, de samenhang met de Friese kust, het open polderlandschap, de binnenduintrand, het dijkenstelsel, het maritieme erfgoed en de rust en leegte van strand en wad. Deze kwaliteiten vormen een duidelijke randvoorwaarde voor ruimtelijke keuzes op het eiland.

Ook Wetterskip Fryslân heeft een omgevingsvisie, een zogenoemde “Blauwe Omgevingsvisie” (BOVI). De visie is in samenwerking met de provincie opgesteld en draagt de titel “Fryslân Klimaatbestendig 2050+”. Het is een strategisch beleidsdocument dat richting geeft aan een klimaatbestendige inrichting van Fryslân. Hierin zijn water en bodem sturend voor ruimtelijke ontwikkelingen. Het vormt de langetermijnvisie op waterbeheer en klimaatadaptatie voor Fryslân en het Groninger Westerkwartier.

3.3 Regionaal ‘kader’: gezamenlijke opgaven, gedeelde verantwoordelijkheden

Naast nationaal en provinciaal beleid is ook de regionale samenwerking van belang. Omdat de gemeente Ameland hier zelf voor gekozen heeft, is het geen opgelegd kader. Maar uiteraard geeft het wel richting. Het Rijk, de provincies Fryslân en Noord-Holland en de vijf eilandgemeenten werken samen aan het versterken van de brede welvaart op de eilanden. Aanleiding is het besef dat de eilanden aantrekkelijk zijn, maar ook kwetsbaar, en dat balans nodig is tussen wonen, werken, toerisme en natuur.

De samenwerking richt zich op vijf programmalijnen: Goed Wonen & Leven, Toekomstbestendig Ondernemen & Ontwikkelen, Optimaal Bereikbaar & Verbonden, Duurzame Energie en Circulaire Economie. Deze thema’s sluiten nauw aan bij de hoofdthema’s van deze omgevingsvisie.

Het rijk, regio en de eilanden werken samen aan gerichte investeringen in leefbaarheid, bereikbaarheid en economische veerkracht. Voor Ameland biedt deze samenwerking daarmee een passend samenwerkings- en uitvoeringskader. De projecten versterken het eiland, zonder dat zij leiden tot grootschalige of ingrijpende veranderingen. Dat past bij de Amelandse keuze voor continuïteit en het behouden van de huidige koers.

Deel B

Onze koers

ONTWERP

4. De koers van Ameland: visie per thema

toekomstbestendig eiland, gedragen door sterke dorpen, een uniek landschap en een hechte gemeenschap.

Koesteren wat ons sterk maakt, bouwen aan wat nodig is
Ameland blijft een leefbaar, herkenbaar en toekomstbestendig eiland door zijn unieke kwaliteiten te koesteren en zorgvuldig ruimte te geven aan wonen, werken, natuur en ontwikkeling.

4.1 Inleiding

Ameland staat voor een toekomst waarin de kwaliteiten van het eiland behouden blijven én waarin we zorgvuldig inspelen op nieuwe ontwikkelingen. In de vorige hoofdstukken is beschreven hoe Ameland er vandaag voor staat. Dat vormt het fundament voor de keuzes die we in dit visiehoofdstuk maken.

De hoofdlijnen per thema vormen de schakel tussen die analyse en onze koers voor de toekomst. Ze vatten samen waar het in essentie om draait binnen elk thema en maken duidelijk welke kwaliteiten we willen behouden, welke opgaven urgent zijn en waar de ruimte ligt voor ontwikkeling. Zo formuleren we onze ambities en hoe we daar aan werken.

De zes thema's in dit hoofdstuk geven richting aan de ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkeling van Ameland:

1. Bereikbaarheid en infrastructuur
2. Wonen en leefbaarheid
3. Duurzaamheid: energie, water en klimaat
4. Economie en toerisme
5. Omgevingskwaliteit
6. Landschap en natuur

Samen vormen zij het kompas voor de keuzes die we de komende jaren maken. De visie is realistisch en behoudend waar dat nodig is, maar biedt ook ruimte voor gerichte verbeteringen en vernieuwing. Steeds staat centraal wat Ameland Ameland maakt: een leefbaar, herkenbaar en

4.2 Thema 1 BEREIKBAARHEID EN INFRASTRUCTUUR

Wat er speelt

Ameland draait op de veerverbinding met de wal. Onze samenleving en economie zijn volledig afhankelijk van de capaciteit en betrouwbaarheid van de veerdienst. De verbinding is essentieel voor wonen, werken, zorg, onderwijs en toerisme. Bereikbaarheid is daarom op Ameland geen “gewoon” thema. Het is randvoorwaardelijk: zonder bereikbaarheid kan het eiland niet functioneren. De regie voor deze verbinding ligt echter bij andere partijen. Dat maakt het thema extra actueel en complex.

De veerdienst is afhankelijk van concessie-afspraken, de rederij, de havens en vooral de bevaarbaarheid van de vaargeul. Het dichtslibben daarvan vormt een structureel risico.

In het MIRT-traject en bijbehorende onderzoeken (zoals rond Holwerd en mogelijke alternatieven) worden scenario's verkend die gevolgen kunnen hebben voor de vervoersketen.

De vervoersketen

De kwaliteit van bereikbaarheid wordt bepaald door de hele keten: parkeren op de wal, aansluiten op OV, logistiek en bagage, fietsparkeren en aansluitingen op het eiland. Juist op die overstappunten ontstaan knelpunten, zoals parkeren en piekdruk bij de veerdam (Nes), fietsparkeren en aansluiting van busdiensten op de sneldienst en tussen de dorpen.

Auto's

Auto's nemen ruimte in en beïnvloeden de beleving van rust en ruimte. Dat is versterkt doordat het aantal bezoekers en auto's op het eiland toenam. Daarbij is ook de situatie aan de wal, met name het parkeren en de overstap in Holwerd, bepalend. De gemeente Ameland heeft daar geen formele bevoegdheid, maar keuzes over parkeercapaciteit en inrichting in Holwerd hebben directe gevolgen voor het aantal auto's dat naar het eiland komt.

Havens

De havens (veerhaven/steiger, jachthaven, Ballumerbocht met werk-/museumhaven en KNRM) zijn belangrijk voor de logistiek en veiligheid.

Slibvorming en technische staat van voorzieningen kunnen de werking van havens en de veiligheid (zoals uitvaren KNRM) raken.

Fietsen en OV

Ameland is een echt fietseiland. Het netwerk van fietspaden is goed ontwikkeld en belangrijk voor bewoners én bezoekers. Ook het openbaar vervoer is aanwezig, met buslijnen die de dorpen en belangrijke plekken verbinden. Voor autoverkeer is de Verbindingsweg de hoofdroute over het eiland. Fietsen worden intensief gebruikt, vooral in het hoogseizoen. In die periode zijn er dan ook veel fietsen in de dorpscentra te vinden.

Hoofdlijn & ambitie

Een veerverbinding die betrouwbaar en betaalbaar is en waar eilanders zeggenschap over hebben. Voor Ameland is een structureel minder betrouwbare verbinding daarom geen aanvaardbaar toekomstbeeld. En dus is varen op tij nooit een optie.

Ook een situatie waar er wel over, maar niet met Ameland gepraat wordt, is geen optie. Zeggenschap betekent dat we lobbyen voor een voorziening waar het eilandbestuur en de bewoners meebeslissen. We streven daarbij naar de veerverbinding als publieke voorziening.

We streven daarnaast naar een afname van de druk van auto's op het eiland en het vanzelfsprekender en aantrekkelijker worden van duurzame alternatieven zoals fietsen en openbaar vervoer, zowel voor bezoekers als bewoners.

Uitwerking

Veerverbinding

Ameland wil een veerverbinding die betrouwbaar en betaalbaar is en waar eilandbestuur en -bewoners zeggenschap over hebben. De huidige concessiestructuur sluit onvoldoende aan bij de publieke belangen van het eiland. Het uitgangspunt is om toe te werken naar een publieke voorziening voor de veerverbinding, waarin het publieke belang en de continuïteit van het eiland centraal staan. Zolang de verbinding wordt uitgevoerd binnen een concessiemodel, blijft de gemeente zich actief inzetten om binnen dat model maximale betrouwbaarheid en betaalbaarheid en zeggenschap voor het eiland te waarborgen.

Betrouwbaarheid betekent daarbij dat de hele dag gevaren wordt, niet alleen bij vloed. Geen varen op tij of een andere vorm van waterstandsafhankelijk varen dus. Dat heeft immers door afname in frequentie en capaciteit en het varen op andere tijden (zoals de nacht) direct onaanvaardbare gevolgen voor wonen, werken, zorg, onderwijs, bevoorrading en toerisme. Daarnaast is dat ook in het kader van veiligheid bij calamiteiten onaanvaardbaar, omdat het eiland dan voor (versterking van) de hulpdiensten onbereikbaar is. In het kader van calamiteiten is het ook noodzakelijk dat Ameland de lighaven blijft voor de veerboten.

Betrouwbaarheid betekent ook dat de capaciteit op orde is. Voor Ameland betekent dat, dat de capaciteit (d.w.z. het aantal afvaarten en hoeveelheid plekken op die afvaarten) niet mag dalen beneden het niveau van die van 2024. Hier speelt ook de capaciteit voor vrachtverkeer. Die is nu niet geregeld in de concessie en in de praktijk is het bijna onmogelijk om dat door een andere partij dan de concessiehouder te laten doen. Daarom blijft Ameland zich via lobby inzetten om dit onderdeel te laten zijn van de concessie.

Als laatste is het voor Ameland belangrijk dat er 24 uur per dag een verbinding met de vaste wal mogelijk is; ook 's nachts.

Beleidsmatig is over de veerverbinding in het verleden niet eerder iets vastgelegd. Met deze omgevingsvisie positioneert Ameland zich dan ook in wat voor ons essentieel is. En hoe we samenwerken met andere overheden en partners om ervoor te zorgen dat besluiten die het eiland raken, recht doen aan onze leefbaarheid, economie en gemeenschap. Verdere uitwerking hiervan is onder andere te vinden in de brieven die samen met de andere Friese eilanden zijn verstuurd aan het Rijk in reactie op het Programma van Eisen en de Nota van Uitgangspunten voor de veerconcessie van (af) 2029.

Daarnaast ziet Ameland zich gesteund door de Agenda 2050 van het Waddengebied, die door het Rijk in samenwerking met vele anderen (waaronder Ameland) is opgesteld. Daarin is namelijk vastgelegd dat ook in de toekomst, net als nu, op de eilanden goed gewoond, gewerkt en gerecreëerd moet kunnen worden. En dat een goede en betrouwbare bereikbaarheid daarin een basisvoorziening is. Dit laatste is verder

uitgewerkt in de Routekaart van de Transitie Bereikbaarheid Waddeneilanden.

In die routekaart heeft het MIRT-traject een cruciale rol. Ameland volgt dat traject dan ook nauwlettend. Door het belang van snelle actie dringen we er bij het Rijk op aan om de planning te halen. In onze beleving is dat goed mogelijk door de waardevolle inzichten uit de voorloper van het traject, het Vervolgonderzoek bereikbaarheid 2030.

Cruciaal onderdeel van de bereikbaarheid van Ameland zijn ook de veerdam en havenfaciliteiten. Deze moeten klaar zijn voor de eisen van de toekomst. Door zeespiegelstijging en veranderende klimaatomstandigheden staan deze voorzieningen in toenemende mate onder druk. Onderhoud, aanpassing en ophoging van de veerdam en bijbehorende infrastructuur zijn noodzakelijk om de continuïteit van de veerverbinding te waarborgen. Dit vraagt forse investeringen die de gemeente niet kan dragen. Ameland is van mening dat dit de verantwoordelijkheid is van het Rijk. Daarom wordt samenwerking gezocht met provincie en Rijk en lobbyen we voor financiële ondersteuning.

Datzelfde geldt ook voor de loshaven in de Ballumerbocht. Die is belangrijk voor de aanvoer van (bijzondere) goederen naar Ameland, omdat medegebruik van de veerdam daarvoor bijna onmogelijk is. Om die zo te kunnen gebruiken, is een flinke investering nodig. Die kan de gemeente niet alleen dragen en daarom lobbyen we hiervoor bij Rijk en provincie.

Als laatste staan we open voor duurzame alternatieve vervoersvormen als aanvulling op de veerverbinding. We volgen in dat kader met belangstelling de ontwikkelingen op het gebied van verschillende vormen van elektrisch luchtverkeer. Onder andere daarom zetten we ons in ieder geval de komende 15 à 20 jaar in voor behoud van het vliegveld van Ameland.

Vervoer op het eiland

Ameland streeft naar een afname van de autodruk(te) op het eiland. De *Vervoersvisie Ameland: Vervoer in harmonie met eilandwaarden en seizoenen* (2023) schetst daarbij de kaders. Centraal staan veiligheid, comfort en duurzaamheid, met beperkte overlast voor natuur, landschap en leefomgeving. De visie richt zich vooral op vervoer óp Ameland, maar verbindt dit nadrukkelijk met de keten vanaf de wal. Een belangrijk doel is

om het aantal auto's van bezoekers naar het eiland te reduceren met 35% (terug richting het niveau van 2011) en ook het aantal bewegingen op het eiland te verminderen. In de uitvoering daarvan wordt nadrukkelijk gekeken naar de mogelijkheden van een vignet, die bijvoorbeeld het meenemen van de auto voor korte(re) vakanties tegengaat. Waar mogelijk houden we hierbij rekening met de seizoenen.

Om dat doel te bereiken op een manier dat Ameland aantrekkelijk blijft voor bezoekers, is de hele ketenreis belangrijk. Randvoorwaarden moeten daarom op orde zijn, zoals dat ook genoemd is in het *Toerismebeleid Ameland: Van meer naar beter* (2023). Dan gaat het onder andere om bagagevervoer en Openbaar Vervoer op het eiland. Dit ligt grotendeels ook bij andere partijen, zoals de concessienemer busvervoer en andere ondernemers. De gemeente spant zich echter samen met de andere eilanden in om uit te zoeken hoe bagagevervoer vorm kan krijgen. Ook lobbyt ze voor goede busverbindingen op alle veer- en sneldiensten en voor frequente busverbindingen tussen alle dorpen.

Een ander deel van die ketenreis is het parkeren in Holwerd. De huidige concessienemer van de veerdienst heeft hier momenteel zo goed als een monopolie. Dat vindt Ameland onwenselijk. Parkeren zou in publieke handen moeten zijn, zodat met goedkoop parkeren ook gestuurd kan worden op het aantal auto's dat meegenomen wordt naar Ameland. Ameland zal zich daarom actief en nadrukkelijk uitspreken over ontwikkelingen aan de wal en inzetten op oplossingen die onnodig autoverkeer naar het eiland beperken.

Een andere manier om de autodruk te verminderen is het autoluw(er) inrichten van de dorpscentra. In Nes functioneert het goed en de gemeente ziet mogelijkheden voor andere dorpen.

Uiteraard is ook parkeren op Ameland van groot belang. Er is momenteel nog geen integraal parkeerbeleid; dit wordt uitgewerkt. Dit is relevant voor knelpunten bij de veerдам, in de dorpen en bij drukbezochte locaties. De gemeente werkt aan samenhangend parkeerbeleid. Uitgangspunt is daarbij dat parkeren ondersteunend is aan leefbaarheid, bereikbaarheid en omgevingskwaliteit. Daarbij wordt gezocht naar oplossingen die passen bij de schaal van het eiland en die overlast in dorpskernen beperken, zonder

de bereikbaarheid voor bewoners, ondernemers en bezoekers onnodig te belemmeren.

De rol van de fiets op Ameland is gegroeid en zal waarschijnlijk blijven groeien. Dat zet soms druk op de infrastructuur, vooral bij grote en/of snelle fietsen op smalle fietspaden, zoals het pad door de duinen. Daar speelt ook dat een groot deel daarvan schelpenpad is en dit door afnemend aanbod van kwalitatief geschikte schelpen en toenemende kosten niet toekomstbestendig is. Ook zijn delen van het fietspad in natte tijden onbereikbaar. O.a. daarom willen we een visie op de toekomst van de fiets- en wandelinfrastructuur op Ameland.

Daarnaast vraagt het intensieve fietsgebruik, vooral in het hoogseizoen, blijvend aandacht voor voldoende en goed ingepaste voorzieningen voor fietsparkeren in de dorpen en bij belangrijke bestemmingen. Samen met bewoners en ondernemers zoeken we naar blijvende verbetering en toename van het gebruik van deze locaties. We kijken daarbij naar uitbreiding van het aantal plekken waar dat nodig en mogelijk is. Tegelijk accepteren we dat fietsparkeerfaciliteiten niet altijd afgestemd kunnen worden op de hoeveelheid fietsen op piekmomenten.

Andere infrastructuur

Een ander belangrijk onderdeel van de infrastructuur van Ameland zijn de primaire waterkeringen: de duinen (Noordzezijde) en de Waddenzeedijk (Waddenzezijde). Het Wetterskip Fryslân is beheerder van de Waddenzeedijk en het polderwaterbeheer; Rijkswaterstaat beheert de primaire duinwaterkering. Versterking en beheer van deze keringen volgen wettelijke normen en programma's, met eigen procedures en besluitvorming. Deze normen staan inmiddels ter discussie en er is sprake om deze te verlagen. Ameland is daar, net als de andere eilanden, de provincie en het Wetterskip, pertinent tegen. Die lijn is vastgelegd in de *Position Paper Verlaging dijknorm Waddeneilanden niet verantwoord* (2026).

Deze zeekeringen passen in het bredere thema van waterveiligheid, waarover de gemeente in samenwerking met de andere Waddeneilanden de hoofdlijn heeft vastgelegd in de *Integrale waterveiligheid strategie Waddeneilanden – Ameland* (2024). Ameland heeft daarbij de ambitie gekozen om in het geval van overstromingen in te zetten op schuilen,

overleven en basis voor herstel vitale infrastructuur. Dat betekent dat schuilplekken en vitale infrastructuur ook beschermd moeten worden. De gemeente neemt dit daarom op in het Omgevingsplan.

Beheer

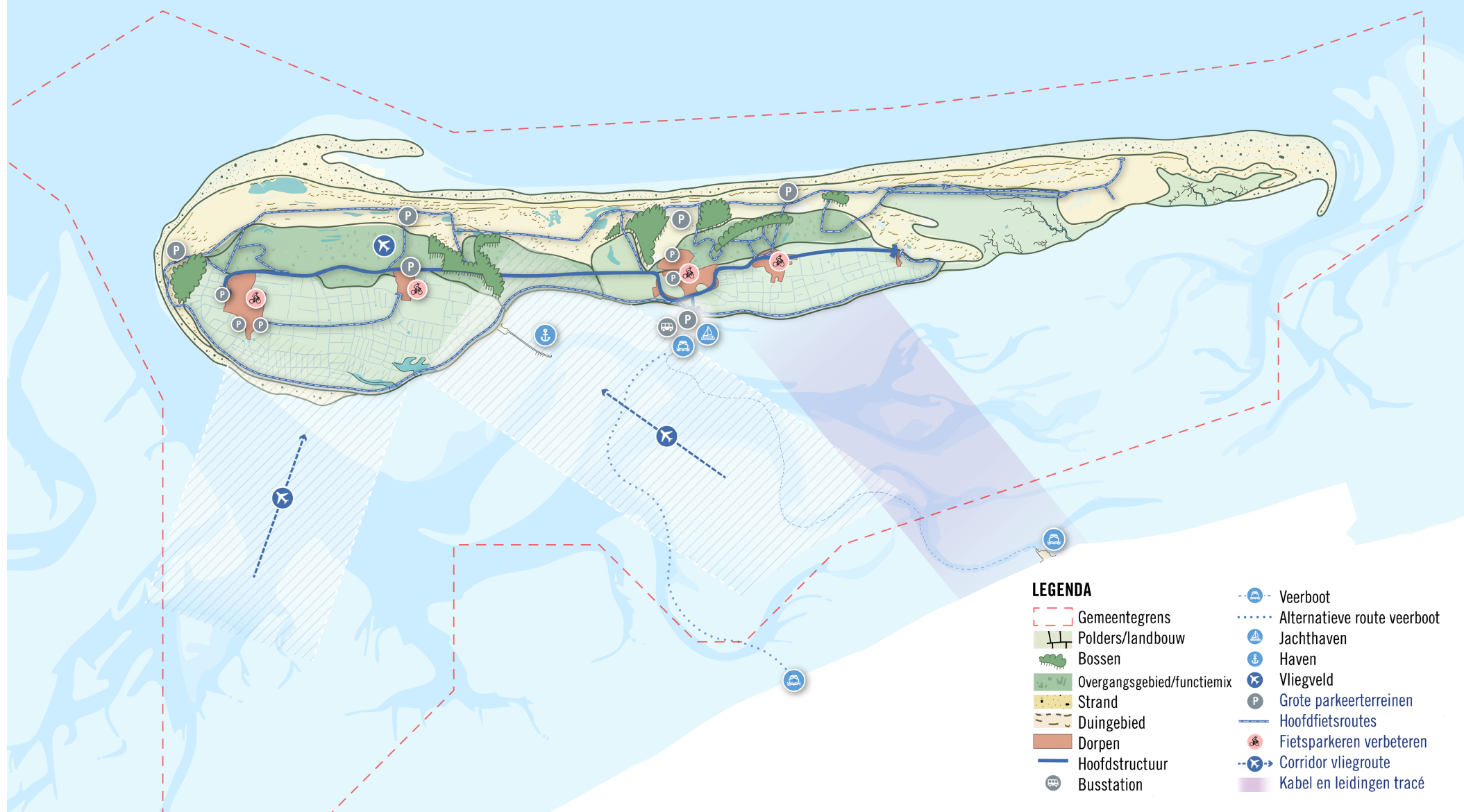
De gemeente is als eigenaar of (mede)beheerder verantwoordelijk voor de kwaliteit van veel infrastructuurele voorzieningen. Het uitgangspunt is: het huidige hoge kwaliteitsniveau behouden, op basis van beheer- en onderhoudsplannen. Dit gaat onder meer om wegen, fietsvoorzieningen, afvalinzameling, strandovergangen en delen van de openbare ruimte. In beheerplannen zijn deze zaken uitgewerkt, waarbij het beheerplan afval en reiniging wordt herzien.

Wat we doen

- We lobbyen in samenwerking met de andere eilanden voor de veerverbinding als publieke voorziening.
- We maken ons richting het Rijk sterk (lobby) voor een betrouwbare en betaalbare veerverbinding waar eilander bestuur en bewoners zeggenschap over hebben.
- We lobbyen voor parkeervoorzieningen in publieke handen aan de walzijde van de veerverbinding.
- We lobbyen om vrachtverkeer onderdeel te laten zijn van de concessie.
- We volgen de ontwikkelingen over elektrisch vliegverkeer.
- De mogelijkheid van autoluwere dorpen wordt samen met de dorpen verkend. Dit kan leiden tot gebiedsgerichte afspraken en, waar passend, tot aanpassingen in het omgevingsplan.
- We lobbyen voor busvervoer dat zowel op Ameland als in Holwerd op elke veerboot en sneldienst aansluit.
- We lobbyen voor frequente busverbindingen tussen alle dorpen.
- We lobbyen bij de busconcessiehouder om het Verdekspad (weer) op te nemen in de busroute, zodat die ook gebruikt kan worden voor lang(er) parkeren voor een reis naar het vaste land.
- We werken parkeerbeleid uit
- We stimuleren samen met de andere eilanden via onderzoek het verbeteren van het bagagevervoer van (in ieder geval) kofferbak tot accommodatie.

- We lobbyen om financiële ondersteuning van Rijk (en provincie) voor toekomstbestendig maken (o.a. ophogen) van de havenfaciliteiten (veerdam en Ballumerbocht).
- We ontwikkelen een visie voor de optimalisatie van de fiets- en wandelinfrastructuur.
- We zoeken samen met bewoners en ondernemers naar toenemende verbeteringen van het fietsparkeren in de dorpen
- We lobbyen tegen het verlagen van de dijknormeringen
- We vertalen de waterveiligheidsstrategie in ruimtelijke regels.
- We herzien het beheerplan afval en reiniging.
- We onderzoeken hoe de veerdam efficiënter ingericht kan worden op het gebied van auto- en fietsparkeren en -gebruik.

VISIEKAART: BEREIKBAARHEID EN INFRASTRUCTUUR

4.3 Thema 2 WONEN EN LEEFBAARHEID

Wat er speelt

Ameland is in de eerste plaats een eiland om te wonen. De ruim 3.800 inwoners wonen vooral in de vier dorpen: Hollum, Ballum, Nes en Buren. De natuurlijke grenzen van het eiland spelen een belangrijke rol. In combinatie met het belang van natuur, landschap en open ruimte zijn grote ontwikkelingen bijvoorbeeld niet vanzelfsprekend.

De leefbaarheid van het eiland wordt gedragen door sterke dorpen, een hechte sociale structuur en voorzieningen die passen bij de schaal van de gemeenschap. Daarnaast hangt het sterk samen met de beschikbaarheid van woningen, bereikbaarheid, ontmoetingsplekken en zorg dichtbij.

Op dit thema spelen ook demografische ontwikkelingen als vergrijzing (toename van het aantal ouderen) en ontgroening (afname van het aantal geboren kinderen). Deze ontwikkelingen hebben impact op de behoefte aan (soort) woningen en voorzieningen.

Ook toerisme speelt door op het thema wonen, bijvoorbeeld in personeelshuisvesting. In piekperioden is er extra personeel nodig, terwijl de woningmarkt krap is.

Hoofddlijn & ambitie

Wonen en leefbaarheid hangen nauw samen. Een prettig dorp gaat niet alleen over woningen, maar ook over voorzieningen, bereikbaarheid, ontmoetingsplekken en zorg dichtbij. Juist op een eiland is het belangrijk dat wonen, werken en voorzieningen in balans blijven. Dat bepaalt of Ameland ook in de toekomst een plek blijft waar mensen graag wonen, opgroeien, werken en oud worden.

We maken dan ook slimme keuzes: benutten wat er al is, zorgvuldig verdichten waar dat past, en goed kijken naar woningtypen en doelgroepen. Daarbij hanteren we duidelijke regels en oplossingen die passen bij het eiland en geen ongewenste druk zetten op de reguliere woningvoorraad.

We behouden de sterke sociale structuur van de dorpen. Dat betekent dat we zorgen voor passende voorzieningen en ontmoetingsplekken die

bijdragen aan vitaliteit, gezondheid en onderlinge samenhang. Ameland bouwt voort op een stevig fundament. Onze koers is bewust behoudend en zorgvuldig: versterken wat goed werkt en gericht inspelen op lokale behoeften.

Uitwerking

Voor dit thema bouwen we voort op bestaand beleid. Deze kaders bepalen hoe Ameland omgaat met wonen, voorzieningen en sociale opgaven. De omgevingsvisie brengt de samenhang tussen deze kaders in beeld en legt de ruimtelijke koers vast.

Woonvisie

De *Woonvisie 2024-2028* geeft richting aan het volkshuisvestingsbeleid. De kern is: “Het behouden en waar nodig extra realiseren van voldoende en betaalbare koop- en huurwoningen voor doelgroepen met een binding aan Ameland nu en in de verre toekomst.” De Woonvisie benadrukt daarbij drie uitgangspunten:

- De gemeenschap centraal.
- Werkers wonen op Ameland.
- Ameland aardgasloos en CO₂-neutraal in 2035 (koppeling met duurzaamheid).

De ruimtelijke lijn is herkenbaar: nieuwe woningen vooral binnen de kernen (inbreiding, herstructurering) en zorgvuldig omgaan met schaarse ruimte. Open ruimten tussen dorpen, en tussen dorp en landschap, blijven belangrijk om het eilandkarakter te behouden.

Ook behoud van bestaande woningen voor permanent wonen is belangrijk. Volledig recreatief gebruik van woningen is niet toegestaan en wordt actief tegengegaan. Alleen recreatief medegebruik, zoals een inpandig appartement, is onder voorwaarden en met vergunning mogelijk.

Ondanks dat de looptijd van de huidige woonvisie nog niet voorbij is, werken we wel aan de opvolger. Sinds de Wet versterking regie volkshuisvesting is de verplichte woonvisie namelijk vervangen door een verplicht Volkshuisvestingsprogramma.

Woningvoorraad

Het gemeentelijk woningbedrijf speelt een cruciale rol op het thema van wonen. Ze verhuurt niet alleen een belangrijk deel van de woningen op Ameland, maar houdt zich ook bezig met de vraag welke woningen waar nodig zijn. Het *Strategisch voorraadbeleid* is daarbij een belangrijke leidraad. De huidige dateert uit 2017 en momenteel wordt gewerkt aan een herziening onder de naam Strategisch complexbeheerplan woningvoorraad GWA. Dit is belangrijk om keuzes te maken over: voor wie bouwen en verhuren we, welke woningen zijn nodig (type, grootte, doelgroep) en hoe houden we de voorraad toekomstbestendig.

Personeelshuisvesting en bedrijfswoningen

Op dit moment is de *Beleidsnotitie bedrijfswoningen en personeelshuisvesting* (2017) leidend. De gemeente werkt echter aan een herziening. Het toerismebeleid en de woonvisie geven hiervoor met richtinggevende uitspraken het kader. Het uitgangspunt is dat werkers op Ameland wonen. En dat de mate van ondersteuning van de gemeente afhangt van de mogelijkheden die ondernemers zelf hebben. Dit onderwerp raakt wonen, economie en toerisme tegelijk.

Leefbaarheid, welzijn en zorg

Leefbaarheid gaat verder dan wonen. Bestaand beleid in het sociaal domein en welzijn beschrijft hoe Ameland werkt aan gezondheid, meedoen, ontwikkeling, ondersteuning en een sterke gemeenschap. Het gaat dan om het *Beleidskader sociaal domein regio Noordoost-Friesland* (2023), de visie op ouderenzorg *Een leven lang op Ameland* (2017) en de *Visie toekomstbestendig welzijnswerk Ameland* (2021). Het genoemde beleidskader sociaal domein wordt in 2026 herzien.

Het beleid is erop gericht dat iedereen een leven lang op Ameland kan wonen en meedoen. En dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig wonen met passende ondersteuning, of anders in woonvormen waar zorg dichtbij is. Dat vraagt om passende woningen (ook kleiner en gelijkvloers) en goede verbindingen met zorg en voorzieningen. Ameland ziet daarin goede kansen voor ouderenhofjes en doet daar verder onderzoek naar.

Tegelijk is de toegankelijkheid van de openbare ruimte, maatschappelijke voorzieningen en andere gebouwen van essentieel belang. Als gemeente houden we bij ruimtelijke ingrepen (d.w.z., inclusief (ver)bouwactiviteiten)

dan ook rekening met deze toegankelijkheid. Ook moedigen we anderen aan ditzelfde te doen. Op die manier zorgen we dat iedereen, bewoner en bezoeker, kan meedoen.

Maatschappelijke voorzieningen

Maatschappelijke voorzieningen spelen een belangrijke rol in leefbaarheid, doordat ze plek bieden voor ontmoeting en (sociale) activering. Toekomstbestendigheid van deze voorzieningen is dan ook belangrijk. Niet elk dorp heeft dezelfde schaal. Dat vraagt om bewuste keuzes: wat moet in elk dorp aanwezig blijven, wat kan gedeeld worden, en hoe zorgen we dat dorpen levendig blijven, ook buiten het hoogseizoen.

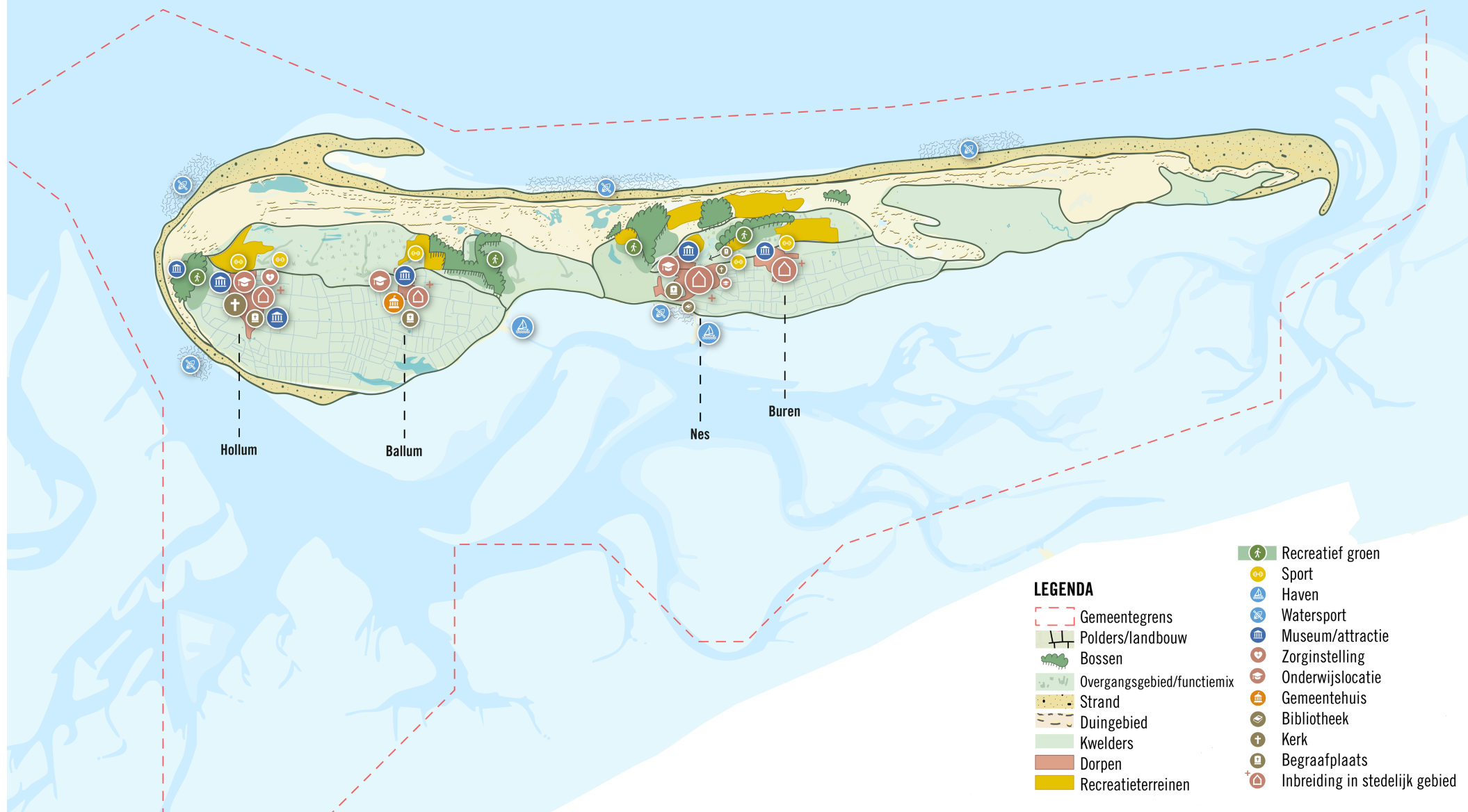
Het *Accommodatiebeleid gemeentelijke gebouwen* (2025-2026) is hier leidend, samen met de resultaten van het participatieproces. Op die manier geeft de gemeente samen met de samenleving richting aan de toekomst van de voorzieningen. Nu de onafhankelijk participatie voor Nes-Buren ook is afgerond, bekijken hoe we die mee nemen in het beleid en geven we uitvoering aan dat beleid.

Wat we doen

- We zetten in op integrale samenwerking tussen ruimtelijke ontwikkeling, economie, sociaal domein, zorg, onderwijs en maatschappelijke partners.
- Uitvoering geven aan de woonvisie, met o.a.
 - woningbouw, waarbij we bij toekomstige keuzes voor woningbouwlocaties het principe inbreiden boven uitbreiden hanteren;
 - waar mogelijk inzetten voor betaalbaarheid, zoals via sociale koopwoningen en startersleningen;
 - verder onderzoek naar ouderenhofjes
 - blijvend tegengaan van strijdig woninggebruik.
- Opstellen van Volkshuisvestingsprogramma als opvolger van de woonvisie.
- De huisvestingsverordening wordt samen met de op te stellen leegstandsverordening blijvend ingezet om schaarse woonruimte te beschermen en nieuwe ontwikkelingen te kunnen sturen.
- Opstellen Strategisch complexbeheerplan woningvoorraad GWA als opvolger van het Strategisch voorraadbeleid.

- Herziening Personeelshuisvestingsbeleid.
- Tegengaan recreatieve verhuur van permanente woningen.
- Uitvoering accommodatiebeleid.
- Uitwerken van nieuw beleidskader Sociaal Domein.
- We maken toegankelijkheid een leidend principe bij alle gemeentelijke ruimtelijke ingrepen.
- We moedigen anderen (bv. ondernemers) aan om datzelfde te doen.

VISIEKAART: WONEN EN LEEFBAARHEID

4.4 Thema 3 DUURZAAMHEID: energie, water en klimaat

Wat er speelt

Ameland heeft al sinds 2019 de ambitie om 15 jaar voor te lopen op landelijke doelstellingen voor het terugdringen van de CO₂-uitstoot. Die uitstoot neemt af op Ameland, met dank aan besparing, elektrificatie en de opwek van duurzame zonne-energie. Het tempo is echter te laag om de doelstelling te halen. Zonder andere vormen van duurzame energie is het zelfs onmogelijk om de landelijke doelstelling zelf te halen.

Daarnaast vraagt elektrificatie veel van het elektriciteitsnet. Netcongestie en het verzwaken van het netwerk door de netbeheerder zijn daarom ook bepalend voor wat wanneer mogelijk is.

Water is op een eiland een alomtegenwoordig onderwerp. Daarbij gaat het niet alleen om waterveiligheid (zie thema 1), maar ook om de drinkwatervoorziening. Door het veranderende klimaat neemt de druk op dit systeem steeds meer toe. Droogte en verzilting zorgen voor druk op de zoetwaterbel in de duinen, die versterkt wordt door de watervraag van het toerisme. Tegelijk zorgt klimaatverandering ook voor een toename van hevige buien, wat veel overlast veroorzaakt. Wateroverlast en droogte zijn daarom twee belangrijke vraagstukken. Op deze onderwerpen zijn er meerdere partijen met een rol. Naast de gemeente zijn dat Wetterskip Fryslân, Vitens, terreinbeheerders en het Rijk (Rijkswaterstaat).

Naast water zijn er andere grondstoffen die schaars worden en vragen om een handelswijze waarbij zo weinig mogelijk (nieuwe) grondstoffen gebruikt worden (circulariteit).

Hoofddlijn & ambitie

Ameland wil zo snel mogelijk de CO₂-uitstoot terugdringen. Dat doen we door zelfvoorzienend te zijn: gebruik maken van lokaal opgewekte energie en warmte, zodat we niet afhankelijk zijn van anderen. Het feit dat iedereen mee kan doen is daarbij belangrijker dan het precieze jaartal waarin de ambitie gehaald wordt. Wel zetten we een stap bij, door het

toevoegen van aanvullende betrouwbare bronnen van duurzame energie. Daarvoor onderzoeken we o.a. mogelijkheden voor windenergie op zee.

Om verschillende opgaven op gebied van watervoorziening en wateroverlast het hoofd te bieden, stellen we een integrale aanpak op. Met duidelijke vertrekpunten voor het vasthouden van water, het tegengaan van wateroverlast, drinkwater en klimaatadaptatie en met een gezamenlijk integraal waterplan (2027) als uitvoeringsinstrument.

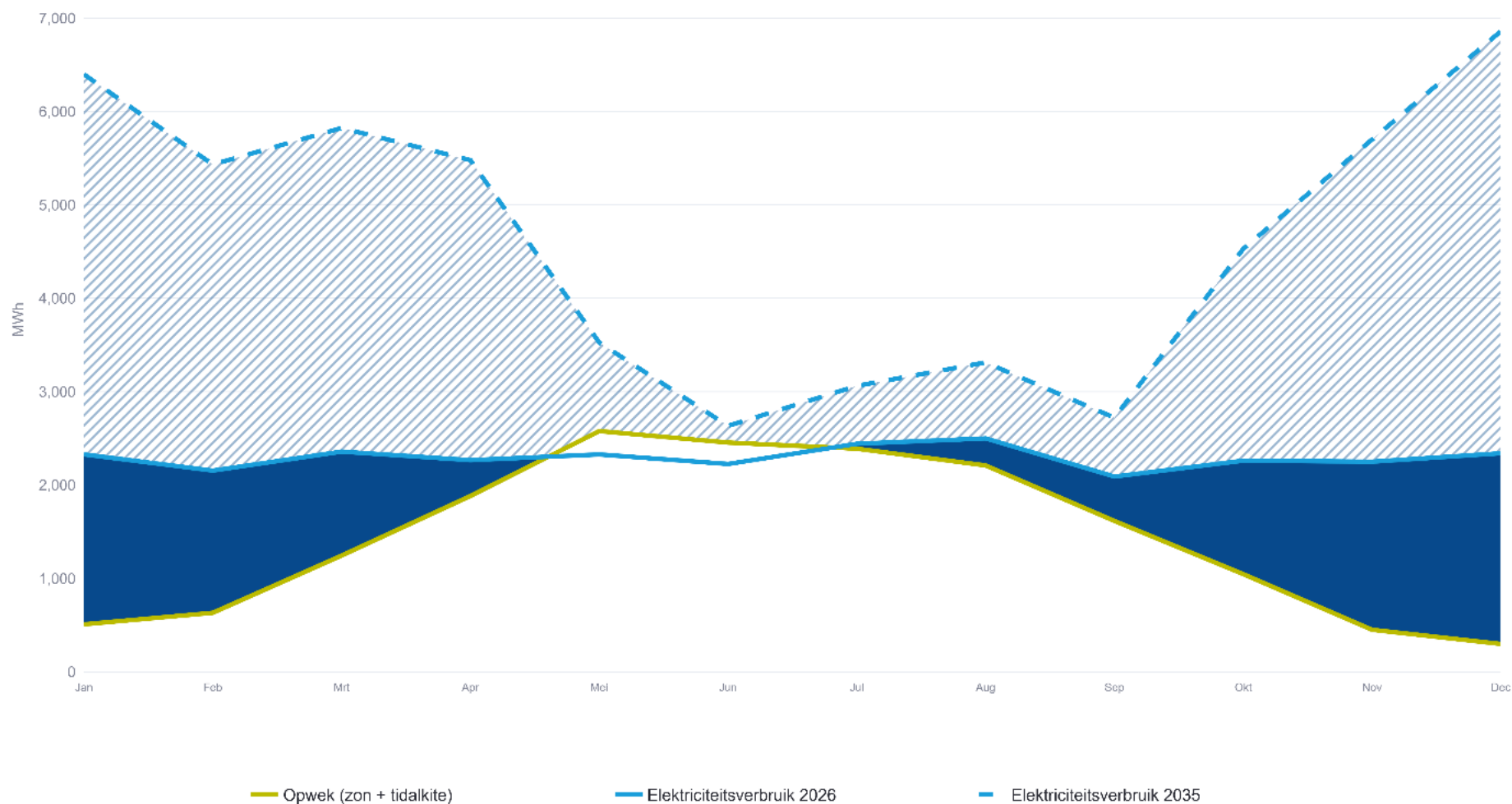
Uitwerking

Energie

Het *Programma Duurzaamheid 2023–2027* is de leidraad voor de ambitie van Ameland. Het programma richt zich via besparen, verwarmen, opslaan en opwekken op een betaalbaar, betrouwbaar, toekomstbestendig en slim energiesysteem ("Energienet Ameland"). Dit programma vormt het belangrijkste gemeentelijke kader voor de duurzaamheidsaanpak en blijft leidend voor de uitvoering. Wel is het toe aan een update, die we in 2026/2027 vormgeven.

Die versnelde update heeft te maken met het Programma Warmte, die gemeenten van het Rijk waarschijnlijk in 2027 moeten vaststellen. Dat programma is de opvolger van de Amelandse *Transitievisie Warmte* (2021), die richting geeft aan de overgang naar aardgasvrij verwarmen. In het programma warmte zullen we concreter bepalen welke gebieden wanneer aardgasloos worden en welke oplossingen daarbij passend zijn op het eiland.

De noodzaak van een update van het programma duurzaamheid hangt echter ook samen met het feit dat de ambitie toe is aan een realiteitscheck. Afgelopen jaren daalt het energie- en gasverbruik wel enigszins, maar nog lang niet snel genoeg om in de buurt te komen van de huidige ambitie van Ameland (vergelijk Figuur 1). Zeker omdat het elektriciteitsverbruik met name in de wintermaanden nog enorm zal toenemen door uitfasering van het aardgas. Verreweg de grootste bron van hernieuwbare energie op Ameland is op dit moment zonne-energie. Omdat die in de wintermaanden het minst oplevert, is er een noodzaak om andere bronnen van hernieuwbare energie toe te voegen aan de energiemix.

Figuur 1. Huidige elektriciteitsverbruik (doorgetrokken blauwe lijn), opwek (groene lijn) en verwacht elektriciteitsverbruik in 2035 (onderbroken blauwe lijn). Het donkerblauwe gebied is de energie die in de huidige tijd via de wadkabel binnengehaald wordt (en dus een tekort aan opwek op het eiland zelf). Het gestreepte gebied is de extra elektriciteit die daar bovenop in 2035 nog nodig is, door elektrificatie van warmte en vervoer.

We volgen daarom nauwgezet de ontwikkelingen rondom getijdenenergie in het Amelandse gat en willen opschalen als dat mogelijk is. Of dat echter haalbaar is, is hoogstens onzeker, waardoor we ook kijken naar andere bronnen. Windenergie is daarbij een ideale aanvulling, juist omdat die in de wintermaanden meer opwekt dan in de zomermaanden (Figuur 2). Vanwege de impact op het landschap, is wind op land niet wenselijk op Ameland. Om die reden wordt eerst naar andere oplossingen gekeken. Het valt echter niet uit te sluiten dat in de toekomst een keuze gemaakt moet worden tussen (zoveel mogelijk) zelfvoorzienend zijn qua energie / het halen van (landelijke) doelstellingen aan de ene kant en de bezwaren tegen windenergie op land aan de andere kant.

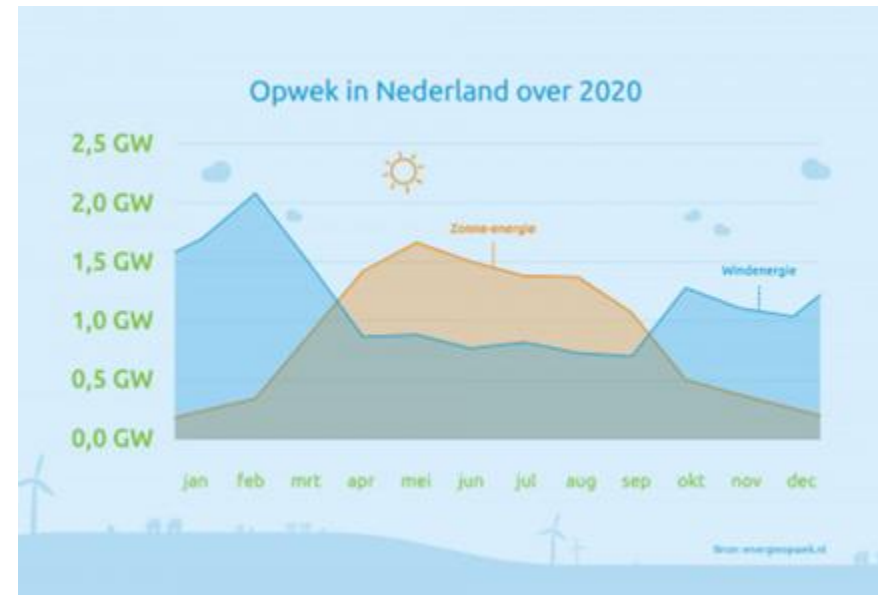
Een alternatief is wind op zee. Een locatie dichtbij de huidige NAM-productieplatforms op zee lijkt daarbij ideaal, omdat op die manier horizonvervuiling beperkt is en daar al een (zwarte) elektriciteitskabel ligt. Dit gebied ligt echter buiten de gemeente- en provinciegrens. We onderzoeken daarom in de komende periode hoe haalbaar dit is, wat daarvoor nodig is en wie we daarvoor mee moeten nemen.

In aanvulling daarop blijven we onderzoek doen naar en gaan we waar mogelijk over tot implementatie van andere vormen van duurzame energie, zoals bodemwarmte en vergassing. Ook zoeken we naar geschikte locaties voor installaties die nodig zijn voor deze vormen van energie. Bovengenoemde update en het op te stellen Programma Warmte werken deze keuzes verder uit.

De energietransitie kan niet zonder goede infrastructuur, maar die ligt grotendeels buiten onze macht. Wel lobbyen we daarom voor die goede infrastructuur, die we aanvullen met zoveel mogelijk lokale opwek en opslag. Voor die lokale opslag gaan we op zoek naar geschikte locaties dicht bij de dorpen en/of dicht bij de locaties waar de energie opgewekt wordt.

Zo hebben we maximale autonomie op het gebied van energie. Onderdeel daarvan is ook de huidige aardgasproductie, die niet past in een duurzame en autonome energietoekomst. We lobbyen daarom bij Rijk, NAM en andere betrokken partijen voor beëindiging van gaswinning op land en zee uiterlijk in 2035. En we maken daarbij afspraken maken over hergebruik van de bestaande stroomkabel. We willen die namelijk gebruiken voor de

energievoorziening van Ameland, inclusief de elektrificatie van de veerverbinding en andere functies op het eiland.

Figuur 2. Vergelijking tussen energie-opwek uit zon en uit wind in Nederland in 2020, door het jaar heen.

Water

Klimaatverandering zet het watersysteem op het eiland onder druk. Door droogte en een stijgende zeespiegel komt de zoetwaterbel op het eiland steeds meer onder druk te staan. Dit heeft gevolgen voor de watervoorziening op het eiland, zowel op het gebied van drinkwater als voor de watertoevoer van natuurgebieden. Ook de toenemende watervraag in de zomer als gevolg van toerisme op het eiland is daarbij een factor. Waterbesparing en slimmer omgaan met water wordt daarom ook steeds belangrijker voor de leefbaarheid van zowel mens als natuur. We zien het als onrealistisch dat Ameland zelfvoorzienend zal worden op het gebied van drinkwater en dus zal de verbinding met de wal belangrijk blijven. We lobbyen daarom voor behoud daarvan. Dat verandert echter niets aan de ambitie om zo zuinig mogelijk met (drink)water om te gaan op Ameland.

Tegelijk zorgt het veranderende klimaat ook voor wateroverlast. Hevige regenbuien, waarbij veel water in een relatief korte periode neerslaat, zorgen voor hoge druk op de waterafvoer van het eiland. Dat zorgt voor wateroverlast op o.a. recreatieterreinen en fietspaden. Waar mogelijk moet het overschot aan water vastgehouden worden, waarbij de overlast voor bestaande functies beperkt wordt. Daarbij is een goede samenhang vereist met peilbeheer in de polders en natuurgebieden.

De gemeente Ameland kan dat niet alleen. Op veel onderdelen zijn ook Wetterskip Fryslân, Rijkswaterstaat, Vitens en de provincie belangrijk. Een integrale samenwerking is daarom belangrijk en de gemeente is voorstander van een Integraal Waterplan. Dit wordt in samenwerking met de provincie, Wetterskip en Vitens opgesteld.

De belangrijkste vertrekpunten zijn daarbij het in stand houden van de zoetwaterbel en de drinkwatervoorziening. Ruimtelijke ontwikkelingen (zoals kelders) mogen daarbij de grondwaterstand en drinkwatervoorziening niet onder druk zetten. Er wordt gestuurd op het beperken van wateroverlast, het vasthouden van water waar dat kan en het versterken van natuurlijke systemen. Zoals bijvoorbeeld bij de Vleijen, waar het watersysteem verbeterd wordt, om naast de recreatieve kwaliteit ook de waterkwaliteit te verhogen.

Het rioleringsstelsel is een kernvoorziening voor volksgezondheid, het voorkomen van wateroverlast en een aantrekkelijke woon- en recreatieomgeving. Beleid daarover is op dit moment vastgelegd in het *Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2020-2025*, dat verlengd is tot en met 2026. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan de omzetting van het GRP naar een Programma Water en Riolerings (PWR). Dat programma gaat verder dan het GRP en zal ook gaan over oppervlakte- en grondwater. Daarin zetten we in op het beperken van wateroverlast, onder andere door waar mogelijk hemelwater van verhard oppervlak af te koppelen van het riool en regenwater lokaal vast te houden, te infiltreren of vertraagd af te voeren.

Waterveiligheid

Op het gebied van waterveiligheid werkt de gemeente Ameland samen met de andere Waddeneilanden. Hierbij is een Integrale Waterveiligheidsstrategie voor alle Waddeneilanden opgesteld (zie thema 1 Bereikbaarheid en infrastructuur).

Milieu, bodem en veiligheid

De gemeente werkt voor een deel van de milieutaken samen via de FUMO. Voor bodem gelden regionale kaders zoals de *Nota bodembeheer* (2011) en het bodemkwaliteitsbeleid. Deze vallen onder het overgangsrecht van de Omgevingswet en onderdelen daarvan worden meegenomen bij de vorming van het Omgevingsplan. Binnen het bodemdossier vragen ook nieuwe ontwikkelingen, zoals PFAS-verontreiniging, aandacht. Aanpak daarvan vraagt om afstemming met provincie en andere partners, waarbij landelijke normen en richtlijnen leidend zijn.

De gemeente Ameland is verantwoordelijk voor de veiligheid van inwoners, forenzen en toeristen die op Ameland wonen, werken en recreëren. Op een eiland als Ameland spelen op dit gebied verschillende onderwerpen, zoals scheepvaart, natuurbrandrisico, evenementen, strandveiligheid en crisisbeheersing. De omgevingswet vraagt om veiligheid vroegtijdig mee te nemen in ruimtelijke keuzes. Dit vraagt ook om afstemming met de Veiligheidsregio. Met het *Integraal Veiligheidsplan Ameland (2025-2028)* legt de gemeente de prioriteiten op het gebied van veiligheid vast. De vier hoofdpunten zijn daarbij jeugdoverlast, digitale veiligheid, ondermijning en een veilige woon- en leefomgeving. In aanvulling op die prioriteiten onderzoeken/bespreken we de veiligheid rondom de aardgasleiding op het eiland en de noodzaak om die te verhogen met strengere bouwweisen.

Circulariteit: onderwerp groeit, maar vraagt nog richting en keuzes

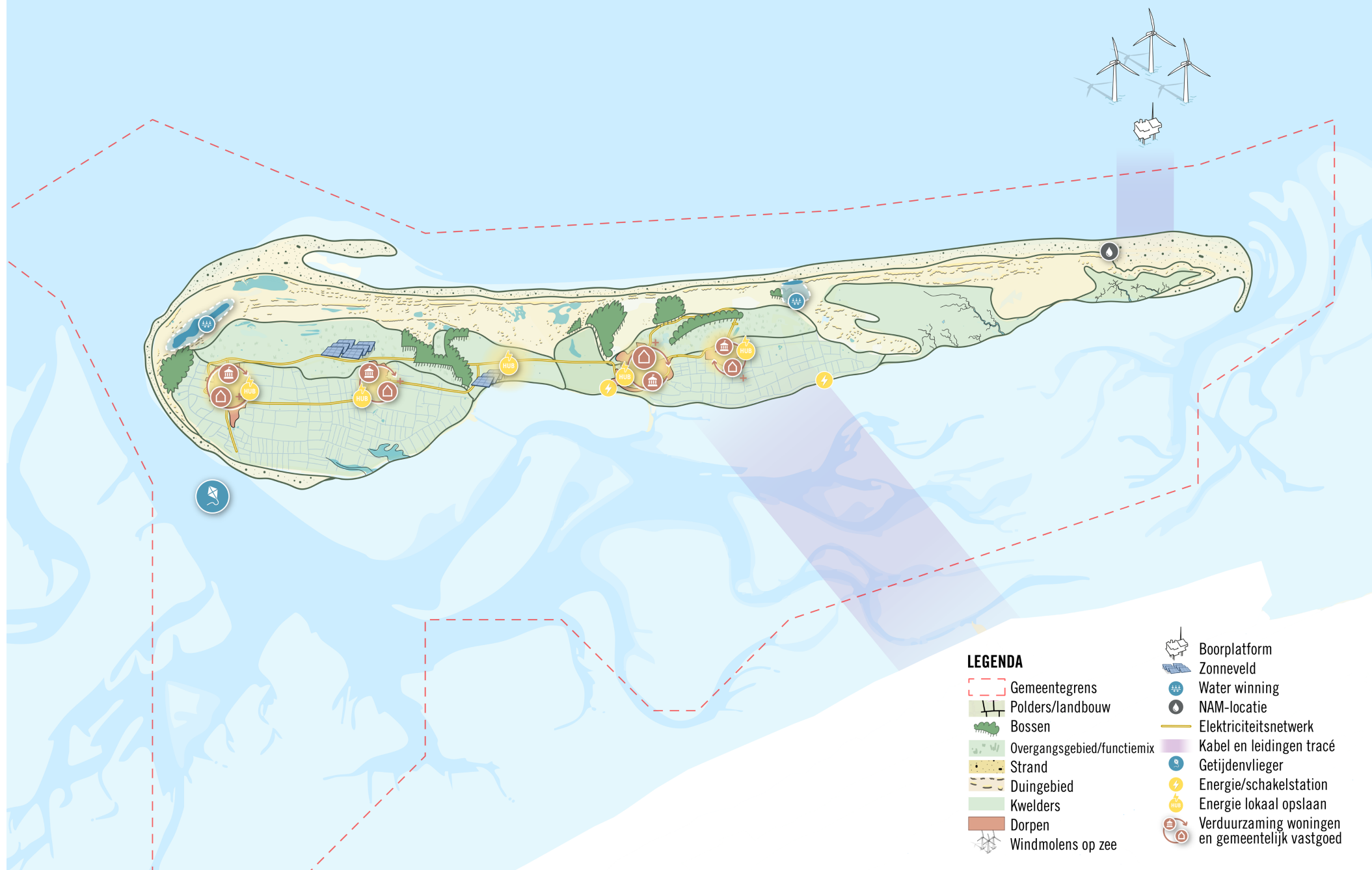
Circulariteit is breder dan afval. Het gaat ook om hergebruik van materialen bij bouw en onderhoud, slimmer omgaan met grondstoffen, en het beperken van verspilling van energie en water. Op Ameland is hier ruimte voor lokale initiatieven, maar het onderwerp vraagt nog om een heldere lijn: wat verwachten we bij nieuwbouw en renovatie, en hoe ondersteunen we goede voorbeelden. We sluiten daarbij aan op regionale en provinciale initiatieven zoals Circulair Fryslân en werken samen met de andere Waddeneilanden.

Wat we doen

- We onderzoeken of en hoe windenergie in de buurt van de huidige gasproductielocatie op zee mogelijk is.

- We lobbyen voor de afbouw van gaswinning en het overdragen van de huidige NAM-kabel aan Ameland, om te gebruiken voor de Amelandse energietransitie.
- We ronden de bouw van het energiepark en energierotonde in de Ballumerbocht af.
- Als getijdenenergie een succes blijkt, zetten we ons ervoor in om op te schalen.
- We blijven ons profileren als ideale locatie voor experimenten op het gebied van duurzame energie en warmte.
- We onderzoeken hoe en op welke locatie grote batterijen kunnen helpen om opgewekte energie op piekmomenten te gebruiken.
- We vernieuwen het programma Duurzaamheid en gaan verder met de uitvoering.
- We stellen een programma Warmte op en voeren deze uit.
- We lobbyen voor goede infrastructuur voor elektriciteit.
- We onderzoeken hoe bodemenergie in combinatie met collectieve warmtepompen onze dorpen kunnen verwarmen en waar installaties daarvoor geplaatst kunnen worden.
- We blijven inwoners en recreatiewoningeigenaren praktisch ondersteunen en stimuleren bij energiebesparing.
- We ronden het onderzoek naar de haalbaarheid van vergassing en vergisting af en geven het waar mogelijk een plek in de energievoorziening op piekmomenten.
- We lobbyen voor behoud van de waterleiding van de wal naar Ameland
- We werken samen met de provincie Fryslân, Wetterskip en Vitens aan een Integraal Waterplan.
- We onderzoeken/bespreken de noodzaak tot verhogen veiligheid rondom aardgasleiding.
- Samen met andere eilanden ondersteunen we initiatieven op het gebied van circulariteit en waterbesparing.
- We zetten het Gemeentelijk Rioleringsplan om naar een Programma Water en Rioleringsplan.
- Het gebied van de Vleijen wordt opnieuw ingericht ten behoeve van de waterkwaliteit.

VISIEKAART: DUURZAAMHEID

LEGENDA

- Gemeentegrens
- Polders/landbouw
- Bossen
- Overgangsgebied/functiemix
- Strand
- Duingebied
- Kwelders
- Dorpen
- Windmolens op zee
- Boorplatform
- Zonneveld
- Water winning
- NAM-locatie
- Elektriciteitsnetwerk
- Kabel en leidingen tracé
- Getijdenvlieger
- Energie/schakelstation
- Energie lokaal opslaan
- Verduurzaming woningen en gemeentelijk vastgoed

4.5 Thema 4 ECONOMIE EN TOERISME

Wat er speelt

Toerisme en recreatie zijn belangrijke economische pijlers van Ameland. Ze zorgen voor werkgelegenheid, inkomsten en draagvlak voor voorzieningen die ook voor inwoners van groot belang zijn. Maar Ameland is meer dan een toeristisch eiland. Er wordt geleefd en (ook op andere manieren) gewerkt. Landbouw is, naast toerisme, een tweede dragende kracht onder het landschap en het dagelijks leven. Samen met o.a. horeca, detailhandel, dienstverlening, bouw, techniek, zorg en transport vormt de landbouw een brede economische basis. Waar toerisme vooral zichtbaar is in de dorpen en recreatiegebieden, is landbouw zichtbaar in het landschap. Beide bepalen het karakter van Ameland.

De recreatieterreinen liggen vooral ten noorden van Hollum, Ballum, Nes en Buren. Hotels, groepsaccommodaties en andere verblijfsaccommodaties zijn verspreid over de dorpen en het buitengebied.

De aantrekkingskracht van Ameland zit in de combinatie van zee en strand, natuur, landschap en eilandsfeer. Bezoekers wandelen en fietsen, beleven het wad en de Noordzee en nemen deel aan uiteenlopende buitenactiviteiten. Cultuur en evenementen versterken daarbij het profiel van het eiland. Musea, de molen, de vuurtoren, de eendenkooi en het natuurcentrum zijn vaste trekpleisters. Evenementen zoals de Kunstmaand zorgen voor levendigheid, ook buiten het hoogseizoen.

De detailhandel en horeca in de dorpen zijn zowel een voorziening voor inwoners als onderdeel van de toeristische structuur. Nes is het belangrijkste centrum, gevolgd door Hollum. Ballum en Buren hebben een kleiner aanbod.

Hoofdpijn & ambitie

Ook op dit thema is de visie gebaseerd op bestaand beleid. Ameland bouwt daarmee voort op een sterke en veelzijdige toeristische sector, die al decennialang de economische motor van het eiland vormt. Tegelijkertijd bewaakt het eiland de balans tussen economie, leefbaarheid en landschap. Belangrijk daarbij is dat er geen ruimte is voor grootschalige of nieuwe verblijfsrecreatieve ontwikkelingen.

De economie is een markt en de gemeente is zich daarom bewust van haar rol: kaders en basisvoorwaarden op orde, zodat ondernemers kunnen ondernemen, innoveren en investeren.

We versterken daarmee de kwaliteit van het eiland, zorgen voor goede voorzieningen en zetten in op een economie die past bij de schaal, het landschap en de gemeenschap van Ameland.

Uitwerking

Ameland heeft op economie en toerisme al veel beleid dat richting geeft. Hieronder brengen we deze lijnen samen en maken we zichtbaar hoe ze doorwerken in de fysieke leefomgeving.

Toerisme

Het *Toerismebeleid: Van meer naar beter* (2023) is hier het richtinggevende beleidsstuk. Deze is recent en actueel en blijft daarom van kracht. Een balans tussen het profijt van het toerisme en de leefbaarheid op het eiland staat daarin centraal. Zo zorgen we voor een aantrekkelijk eiland voor bewoners en bezoekers.

De gemeente kiest daarom nadrukkelijk niet voor groei in aantallen, maar voor verbetering van kwaliteit, spreiding en beleving. Daarbij past ook dat er geen ruimte is voor nieuwe verblijfsrecreatie, buiten de mogelijkheden die er nog in het omgevingsplan zijn. In de *Beleidsregels Verblijfsrecreatie* (2023) ligt dat vast. Ook dat wijzigt niet. Deze beleidsregels geven ook duidelijke richtlijnen waar plannen die passen binnen de planologische kaders aan moeten voldoen.

Op basis van de beleidsregels verblijfsrecreatie is een inventarisatie gemaakt van de bouwruimte die er nog is voor verblijfsrecreatie in het huidige Omgevingsplan. Daaruit blijkt dat er op het eiland nog regelmatig locaties te vinden zijn waar nog veel mogelijk is. Dat is in het kader van de lijn uit het toerismebeleid onwenselijk. Daarom zullen we op termijn deze bouwvlakken verkleinen. Dat doen we op een manier dat de mogelijkheden voor die ondernemers op vernieuwing niet tenietgedaan wordt, maar grootschalige uitbreiding van bestaande accommodaties

onmogelijk wordt. Dit wordt op termijn concreet uitgewerkt en bekend gemaakt.

Landbouw

Landbouw is van oudsher een belangrijke drager van het leven op Ameland. Samen met visserij en handelsvaart vormde zij lange tijd de economische basis van het eiland. Vandaag is landbouw minder dominant in economische zin, maar ruimtelijk en landschappelijk is de betekenis onverminderd groot. Er is dan ook een duidelijke link met het thema landschap & natuur in deze.

Landbouw is daarmee niet alleen productie, maar ook landschapsonderhoud, natuurbeheer en cultuurhistorie. Die rollen zien we ook in de toekomst voor ons en we zetten ons daarom in voor behoud van de landbouwsector. Duurzame landbouw met een toekomstperspectief is daarbij het uitgangspunt. Zorgvuldig ruimtegebruik en voorkomen van versnippering is daarbij belangrijk. We behouden daarnaast de huidige mogelijkheden op nevenactiviteiten. Op het vlak van een boerencamping zijn de *Beleidsregels verblijfsrecreatie* (2023) leidend.

Voor landbouw geldt momenteel het *Landbouwbeleidsplan* uit 2010. Met de omgevingsvisie wordt de hoofdlijn daaruit hier vastgelegd en dus stellen we geen nieuw losstaand beleid op. Wel zien we een belangrijke rol voor het gebiedsproces, waar onder (bege)leiding van de provincie aan gewerkt wordt. Binnen onze mogelijkheden ondersteunen we dit proces en dragen we bij aan de door- en voortgang. We sluiten aan bij de uitkomsten van dit proces en leggen dit vast in het omgevingsplan waar nodig.

Horeca en detailhandel

Horeca en detailhandel spelen ook een belangrijke rol. Voor bezoekers, maar ook als voorziening voor bewoners. Het *Horeca- en detailhandelsbeleid* (2026), aangevuld met de *Beleidsregel ondergeschikte horeca 2026* en de *Beleidsregel standplaatsen* (2026), is recent en (blijft) leidend. Het beleid legt duidelijk vast wat waar mogelijk is als het gaat om nieuwe horeca en detailhandel. Dat is een evenwichtige spreiding van functies, passend bij de schaal en het karakter van de dorpen en in samenhang met omgevingskwaliteit. Het beleid zal op termijn opgenomen worden in het omgevingsplan.

Evenementen en overige recreatie

Ook evenementen spelen een belangrijke rol, voor zowel bezoekers als bewoners. Tegelijk kan het voor bewoners ook leiden tot overlast. Daarom zijn kaders en sturing belangrijk. De gemeente doet dat met het recente *Evenementenbeleid* (2025). Daarin is ook de hoofdlijn dat evenementen belangrijk zijn voor economie en levendigheid, maar dat de balans met natuur, leefbaarheid en draagkracht steeds meeweegt bij de afweging voor het toestaan van (nieuwe) evenementen. De gemeente vindt het daarbij belangrijk dat Ameland zelf de afweging kan maken wat waar wel en niet kan. Daarom lobbyt ze bij andere overheden om gebieden niet bij voorbaat uit te sluiten van evenementen, bijvoorbeeld in de stilteverordening van de provincie. Datzelfde geldt ook voor eigenaren van openbare gebieden die de drempel voor evenementen verhogen door substantiële bedragen te vragen voor het gebruik van openbare grond.

In de laatste jaren zijn sportieve vormen van recreatie in de buitenlucht steeds belangrijker geworden. De locaties waar dat kan zijn onder andere geregeld in de *Beleidsregel kitebuggyen en strandzeilen* op het Noordzeestrand en de *Beleidsregel kitesurfen aan het Noordzeestrand*. Beide regels herzien we, om ervoor te zorgen dat de locaties weer aansluiten bij de huidige dynamiek van wad en strand.

Ook de recreatiegebieden zijn hiervoor belangrijk en daarom zetten we in lijn met de *Visie spelen op Ameland* (2023) in op een goede kwaliteit van die gebieden. In dat kader gaan we aan de slag met de Vleijen, waar we de kwaliteit verbeteren. Dat doen we zowel door een upgrade van het recreatieve gehalte als door een verbetering van de waterkwaliteit (die ook de recreatie ten goede komt).

Bedrijventerrein

Ameland kent enkele grotere bedrijventerreinen. Aan de Fabrieksweg in Hollum en in de Ballumerbocht is nog ruimte voor extra bedrijvigheid. Aan de Achterdijken in Nes is dat anders. Daarom streven we daar naar uitbreiding, waarbij we eerst kijken naar de mogelijkheid om het open gedeelte tussen de twee delen van het bedrijventerrein op te vullen. Daarvoor zal wel de open zichtlijn van het dorp naar/tot de dijk opgegeven moeten worden.

Aan de Kattenplas is ook nog terrein die op dit moment de bestemming/functie bedrijventerrein heeft. De bedrijvigheid is daar inmiddels afgenomen en we zijn van mening dat het onwenselijk is dat daar nieuwe bedrijvigheid ontstaat. Daarom gaan we daar de functie wijzigen naar een andere passende functie. Wat dat is en hoe het gebied van en rond de Kattenplas zich moet ontwikkelen, zal eerst nog verder onderzocht moeten worden.

Economie algemeen

Het toerismebeleid gaat uitgebreid in op de visie op toerisme. Die is in lijn met de *Economische Visie 2030* uit 2019: blijvend profijt en leefbaarheid. Dat betekent duurzame economische ontwikkeling die past bij de eilandschaal en met behoud van natuur, cultuur en leefbaarheid. Een evenwicht tussen economie, ecologie en sociale waarden dus. Binnen die economie is er aandacht voor de toekomst van jongeren en een duurzame landbouw. Met het vaststellen van het toerismebeleid en deze omgevingsvisie is die kern geborgd, waardoor we geen nieuwe op zichzelf staande economische visie hoeven te ontwikkelen in de toekomst.

Een gezonde economie kan alleen functioneren als de randvoorwaarden op orde zijn. Er zijn op dit onderwerp dan ook duidelijk links naar andere thema's in deze omgevingsvisie, zoals de inzet voor een goede bereikbaarheid (thema 1), voldoende huisvesting voor personeel (thema 2), een stabiele energievoorziening (thema 3) en sterke voorzieningen en goed onderwijs (ook thema 2).

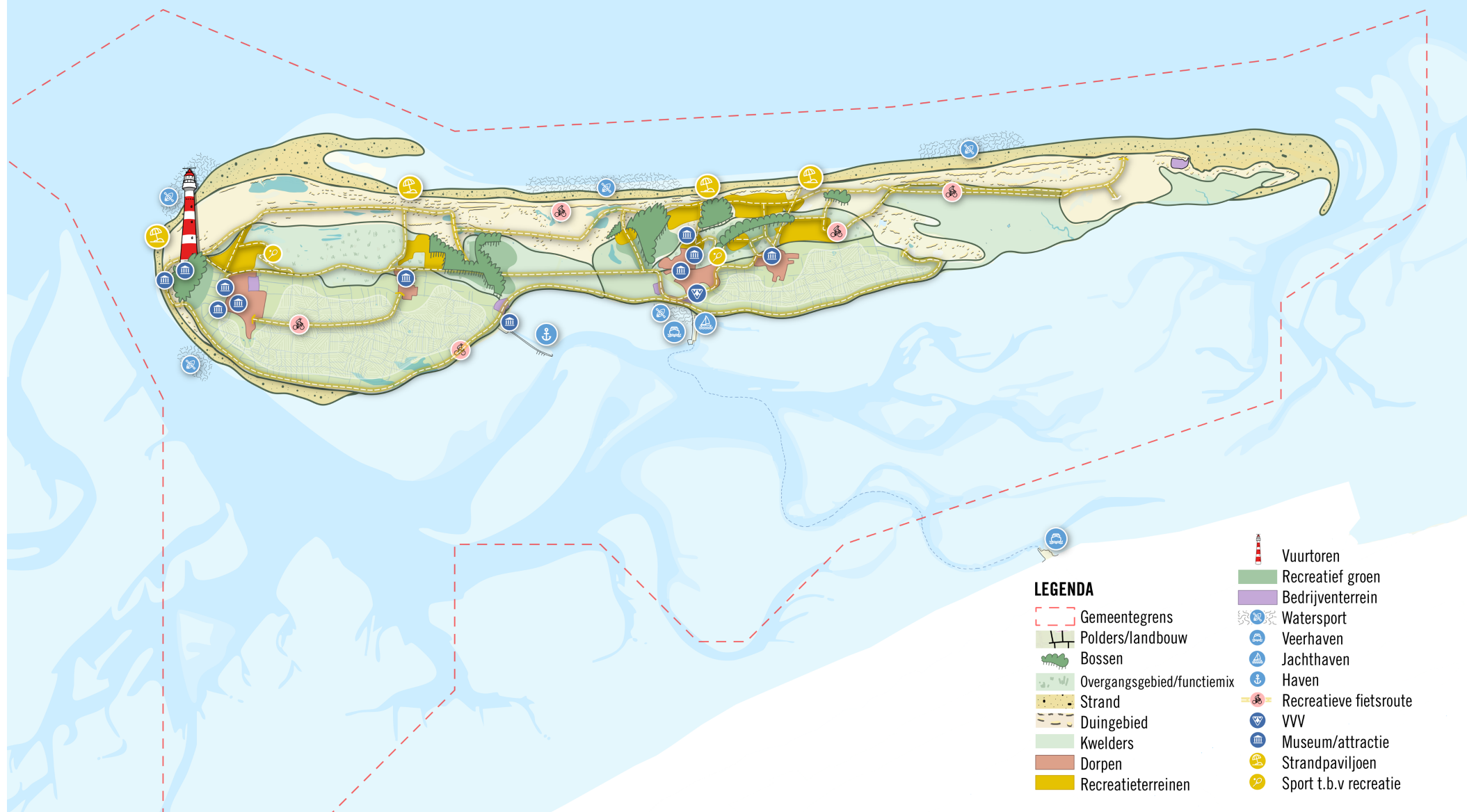
Rol gemeente

Het beleid op het gebied van toerisme en (andere) economie geeft richting aan de koers op dit onderwerp. Tegelijk is duidelijk, ook in dat beleid, dat de economie een markt is en dat ook op Ameland veel economische ontwikkelingen worden bepaald door bredere trends (landelijk en internationaal). De rol van de gemeente ligt vooral in het bewaken van kwaliteit, het stellen van randvoorwaarden en het op orde houden van basisvoorzieningen. De gemeente zorgt daarbij voor duidelijke regels en geeft ondernemers de ruimte voor ondernemen, vernieuwen en investeren.

Wat we doen

- We voeren stap voor stap het toerismebeleid uit, binnen de bestaande capaciteit.
- We verkleinen grootschalige bouwvlakken van verblijfsrecreatie.
- We geven ondernemers de ruimte voor ondernemen.
- Horeca- en detailhandelsbeleid wordt ruimtelijk verankerd.
- Het gebiedsproces landbouw wordt ondersteund en resultaten ruimtelijk verankerd.
- We werken nauw samen met ondernemers en ondernemersverenigingen.
- Binnen ons vermogen zorgen we dat basisvoorwaarden, zoals bereikbaarheid, huisvesting, energie, voorzieningen op orde blijven.
- De subsidie aan de VVV voor bestemmingsmanagement, -ontwikkeling en -marketing wordt voortgezet.
- Lobbyen voor zowel zelfbeschikking wat betreft toestaan van evenementen als voor gratis gebruik van openbare grond.
- Herzien beleidsregels voor kitebuggyen en strandzeilen en voor kitesurfen.
- Gebiedsontwikkeling de Vleijen.
- We onderzoeken in welke richting het gebied van en rond de Kattenplas in Nes zich moet ontwikkelen en welke planologische functie(s) daarbij passen.

VISIEKAART: ECONOMIE EN TOERISME

4.6 Thema 5 OMGEVINGSKWALITEIT

Wat er speelt

Omgevingskwaliteit gaat over de kwaliteit van de leefomgeving zoals mensen die ervaren. Het gaat niet alleen om losse gebouwen of objecten, maar om het totaalbeeld: de samenhang tussen dorpen, landschap, erfgoed, openbare ruimte, groen, rust en uitstraling. Juist die samenhang maakt Ameland herkenbaar en zorgt ervoor dat bewoners en bezoekers zich thuis voelen op het eiland.

Ameland heeft op dat punt veel in huis. In de dorpen zijn de schaal en uitstraling nog altijd duidelijk “Amelands”: compacte kernen, herkenbare bouwstijlen, materialen die passen bij het eiland en openbare ruimtes die overzichtelijk en dorpseigen aanvoelen.

Delen van Hollum, Ballum en Nes zijn aangewezen als beschermd dorpsgezicht. Dat betekent dat het niet alleen gaat om monumenten, maar vooral om de ruimtelijke structuur en onderlinge samenhang: straten, erven, zichtlijnen, gevelbeelden en de manier waarop bebouwing samen een historisch geheel vormt. Daarnaast dragen de silhouetten van de dorpen, gezien vanuit het buitengebied, bij aan de identiteit van het eiland.

Ook het groenbeleid en het beheer van de openbare ruimte dragen bij aan omgevingskwaliteit: straatprofielen, groenstructuren, bestrating, erfafscheidingen en de manier waarop dorpen “af” ogen. Uitstraling, herkenbaarheid en leefbaarheid in de kernen is daarbij belangrijk.

Naast het dorpsbeeld is er de brede omgevingskwaliteit van het Waddengebied. Kernkwaliteiten als rust, weidsheid, open horizon en natuurlijkheid, met inbegrip van duisternis, vormen de basis voor de beleving van de Waddenzee en het Waddengebied. De Waddenzee heeft een UNESCO-werelderfgoedstatus en staat wereldwijd bekend om haar dynamiek, openheid en natuurwaarden. Deze kwaliteiten zijn niet vanzelfsprekend: ze vragen om voortdurende aandacht en zorgvuldige keuzes.

Hoofdlijn & ambitie

Ameland streeft naar behoud en versterking van de unieke omgevingskwaliteit van het eiland. Dorpsgezichten blijven herkenbaar en authentiek. Nieuwe ontwikkelingen voegen kwaliteit toe en passen in de schaal en het karakter van Ameland. We werken blijvend aan een herkenbaar Ameland kwaliteitsniveau voor bebouwing, openbare ruimte en landschap. We houden vast wat goed is en sturen bij waar dat nodig is.

Uitwerking

Omdat de omgevingskwaliteit al langere tijd belangrijk wordt gevonden, heeft Ameland al veel bestaand beleid om deze kwaliteit te reguleren en te beschermen.

Amelander dorpen

Zo is er de *Welstandsnota* (2016), waarin de gemeente Ameland richtlijnen geeft voor bouwplannen en daarmee de kwaliteit van gebouwen en de uitstraling van dorpen bewaard. Onder de Omgevingswet wordt het onderwerp omgevingskwaliteit nadrukkelijker vastgelegd in het omgevingsplan. Daarmee verschuift de nadruk van “toetsen achteraf” naar vroeg nadenken over kwaliteit: wat past op deze plek, wat willen we hier behouden, en hoe zorg je dat een plan bijdraagt aan het geheel? Daarnaast is het begrip omgevingskwaliteit ook breder dan het begrip ruimtelijke kwaliteit, waar de *Welstandsnota* over gaat. Daarom herzien we de *Welstandsnota* naar een kader voor omgevingskwaliteit en wordt deze opgenomen in het omgevingsplan.

Omgevingskwaliteit zit ook in specifieke dingen: nette dorpsranden, verzorgde openbare ruimte, groene bermen, zichtlijnen en de afwezigheid van rommelige opslag of schreeuwerige reclame. Juist omdat Ameland op veel plekken nog “klopt”, valt een verstoring snel op. Met beleidsregels als de *Nota Reclamebeleid* (2018) en de *Nota Terrassenbeleid* (2018) blijven we deze verstoringen beperken.

In de praktijk komt verrommeling toch regelmatig voor. Denk aan rommelige opslag of tijdelijke bouwwerken die permanent worden. Er is daarbij regelmatig vraag naar duidelijke kaders, maar de gemeente mag/kan niet over alles regels maken. Daarnaast speelt dat handhaving altijd een afweging is, in verband met de beperkt beschikbare

tijd/capaciteit. In het *VTH-beleid 2025-2028* (Vergunningen, Toezicht & Handhaving; 2025) en het bijbehorende jaarlijkse uitvoeringsprogramma, wordt die afweging gemaakt.

Waar regels maken niet kan, maar verandering wel wenselijk is, zetten we in op communicatie. Eén van de onderwerpen waar dit speelt is bij bermparkeren. Dergelijke onderwerpen zijn ook belangrijk, omdat bermen, straten en pleinen in hoge mate bepalen hoe dorpen aanvoelen. Waar mogelijk maken we bermparkeren fysiek onmogelijk en communiceren we waarom het vrijhouden van bermen belangrijk is. Ook lobbyen we bij het Rijk om hier regels over te mogen opstellen. Op het gebied van uitwegen/inritten, vernieuwen we de *Beleidsregel uitwegvergunningen* (2004), die we vervolgens opnemen in het omgevingsplan. Zo zorgen we ook op dat vlak voor een meer uniforme uitstraling. Op het vlak van auto's in de straten, is de recent vernieuwde *Beleidsregel ontheffingen inrij- en parkeerverboden* (2026) van belang.

Bij grotere reconstructies kijken we integraal en nemen we omgevingskwaliteit vanaf het begin mee. Door bijvoorbeeld niet alleen de bestrating te vervangen, maar ook na te denken over groen, infrastructuur en de aansluiting met particuliere erven. De vernieuwing van de straten van Hollum-Zuid is hier een mooi voorbeeld van. Ook op andere vlakken bespreken we omgevingskwaliteit vroeg en laagdrempelig. Door niet alleen achteraf te toetsen, maar vooraf samen te verkennen wat goed past bij een plek. Positieve voorbeelden, zoals schetsateliers of een zorgvuldig proces rond zonnepanelen in beschermde dorpsgezichten, laten zien dat dit werkt en draagvlak oplevert.

Tot slot speelt het beleid voor verblijfsrecreatie en voorzieningen (zoals verblijfsaccommodaties en toeristische functies) een rol in het totaalbeeld. Het uitgangspunt is om dorpscentra blijvend te ontwikkelen als aantrekkelijke verblijfsgebieden. Een *place to be* in plaats van een *place to buy*. Dit maakt de dorpen levendige, uitnodigende plekken waar wonen, cultuurhistorie en eigentijdse bedrijvigheid samenkomen. Het *Horeca- en detailhandelsbeleid* (2026) geeft hiervoor kaders.

Erfgoed

Ameland kent veel monumenten, karakteristieke panden en andere objecten met historische waarde. Veel van dit erfgoed is al

geïnventariseerd en in bestaande planregels meegenomen om het te beschermen. De *Erfgoedverordening gemeente Ameland* (2025) geeft daarbij kaders voor de bescherming van karakteristieke panden en gemeentelijke monumenten. Toch zijn er nog veel objecten met historische waarde op het eiland die in kaart gebracht en beschermd kunnen worden. De gemeente Ameland zet zich in om deze objecten te inventariseren en op te nemen in ruimtelijke plannen zodat de historische waarden in stand blijven en bescherming in de toekomst duidelijk en juridisch stevig is.

Ameland kent ook veel kerkgebouwen, dit zijn vaak markante gebouwen die een belangrijke rol hebben gespeeld in de Amelandse gemeenschap. Veel kerken hebben voor Ameland een cultuurhistorisch belang en zijn ook toeristisch van betekenis. Om deze kerkgebouwen te behouden en toekomstperspectief te bieden voor het gebruik van deze gebouwen, is de *Kerkenvisie* (2022) opgesteld. De uitgangspunten van deze visie worden doorgevoerd in ruimtelijke besluiten.

Ook onder de grond ligt erfgoed: Ameland kent verschillende gebieden met archeologische waarden. Zo zijn resten van oude kerken gevonden in Hollum en Nes. Bij Buren en Ballum zijn aanwijzingen gevonden voor middeleeuwse boerderijen. Dit erfgoed is kwetsbaar, vaak onzichtbaar en vraagt daarom extra aandacht bij ingrepen in de bodem. Daarnaast zijn er nog veel vragen over de vroege bewoningsgeschiedenis van het eiland. Ameland werkt actief aan het inventariseren van de archeologische waarden van het eiland, om deze te beschermen en om de geschiedenis van Ameland in kaart te brengen.

Daarbij hoort ook het immateriële erfgoed: eilander gebruiken en tradities die verbonden zijn met strand, kust en het dagelijks leven. Het uitoefenen van deze gebruiken maakt de leefomgeving niet alleen mooi, maar ook betekenisvol. We zetten ons in voor het behoud van dit immateriële erfgoed.

Buitengebied

De *Strandnota* (2016) geeft een duidelijk kader over waar bebouwing en gebruik van het strand en de duinen mogelijk zijn en waar niet. De strandnota is op een aantal punten verouderd en daarom geven we hem een update. Het uitgangspunt blijft daarbij dat het strand open ruimte blijft,

met voorzieningen op zorgvuldig gekozen plekken en met oog voor natuur en landschap.

Om wildgroei van bouwwerken en verrommeling van het buitengebied te voorkomen is de *Nota Schuilgelegenheden* (2012) opgesteld.

Landschappelijke kernwaarden

Rust, weidsheid, open horizon en natuurlijkheid, met inbegrip van duisternis, zijn de landschappelijke kernwaarden voor de beleving van de Waddenzee en het Waddengebied. Deze waarden zijn vastgelegd in het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (Bkl) en benoemd in de Agenda voor het Waddengebied 2050. De gemeente Ameland zet zich in samenwerking met de andere eilanden in om deze waarden te beschermen door ze op te nemen in het kader voor omgevingskwaliteit.

Omgevingsplan

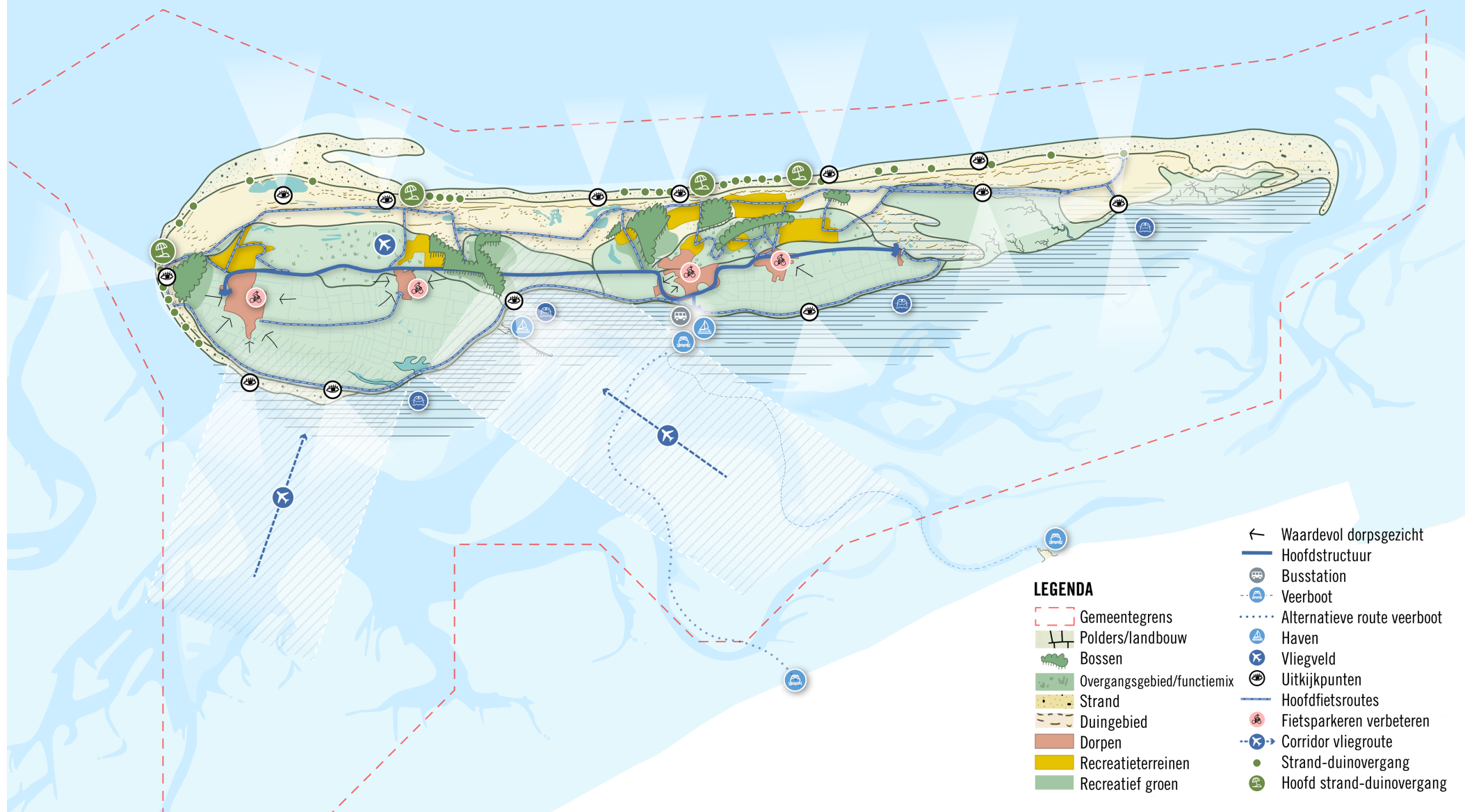
Het omgevingsplan is voor omgevingskwaliteit, en veel andere onderwerpen in deze visie, van groot belang. Op dit moment heeft de gemeente een tijdelijk omgevingsplan, waar alle bestaande bestemmingsplannen in zijn opgenomen. Deze plannen moeten de komende jaren (tot 2032) omgezet worden naar (de systematiek) van het omgevingsplan. Daarbij worden ze ook geactualiseerd waar nodig. Op die manier zorgen we voor zo zoveel mogelijk voor duidelijke, vindbare en herleidbare regels. Voor het deel van de gemeente Ameland dat deel uitmaakt van de Waddenzee en Noordzee, wordt daarvoor samengewerkt met de andere gemeenten die daaraan grenzen.

Wat we doen

- We vormen de Welstandnota om naar een kader voor omgevingskwaliteit en nemen deze op in het omgevingsplan.
- We blijven via het VTH-beleid gericht handhaven om verrommeling in de dorpen en in het buitengebied te voorkomen.
- We maken bermparkeren fysiek onmogelijk, lobbyen bij het Rijk om hier regels over op te mogen stellen en roepen inwoners op bermen vrij te houden.
- We vernieuwen de beleidsregel uitwegen.
- Integrale aanpak Hollum-Zuid.

- We inventariseren historisch waardevolle objecten en nemen ze op in het omgevingsplan.
- We voeren de uitgangspunten van de kerkenvisie door in ruimtelijke besluiten.
- We brengen de archeologische waarden van het eiland in kaart en nemen ze op in het omgevingsplan.
- We updaten de strandnota.
- We hanteren de leidraad landschappelijke kernwaarden voor het Waddengebied als inhoudelijk referentiekader bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en bij uitwerking van kwaliteitskaders.
- We zetten tot 2032 onze 'bestemmingsplannen' om naar (de systematiek van) het omgevingsplan.
- We stellen samen met andere Waddenzeegemeenten omgevingsplanregels op voor Waddenzee en Noordzee.

VISIEKAART: OMGEVINGSKwaliteit

4.7 Thema 6 LANDSCHAP EN NATUUR

Wat er speelt

Ameland kent een uitzonderlijk leesbaar en samenhangend landschap. Strand en duinen in het noorden, de binnenduintrand met dorpen in het midden en polders en kwelders in het zuiden vormen samen een herkenbare noord-zuidstructuur. Deze structuur, met haar openheid, biodiversiteit en cultuurhistorische waarden, is een kernkwaliteit die behouden moet blijven.

Natuur en landbouw zijn daarin geen tegenpolen, maar samen dragers van het landschap. De overwegend extensieve landbouw draagt bij aan het open polderlandschap en aan het beheer van natuurwaarden. Tegelijkertijd is het landschap een beleeflandschap waarin wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd. Dit medegebruik hoort bij de identiteit van Ameland.

De natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten van Ameland zijn het resultaat van zorgvuldige omgang met ruimte, natuur en gebruik. Die zorgvuldigheid komt terug in het huidige beleid van de gemeente. Veel is al vastgelegd, afgestemd en in de praktijk beproefd. Een belangrijk gegeven is dat niet alle keuzes lokaal gemaakt kunnen worden. Veel kaders voor natuur en water liggen vast op provinciaal, nationaal of Europees niveau.

De kernvraag is daarbij: hoe behouden we de samenhang en robuustheid van het landschap, terwijl gebruik, recreatie en landbouw zich blijven ontwikkelen? Die balans vraagt om duidelijke keuzes in zonering, beheer en samenwerking.

Hoofdlijn & ambitie

Ameland streeft naar het beschermen en versterken van natuurwaarden en het cultuurhistorische landschap, met ruimte voor extensieve landbouw. Het doel is een robuust, herkenbaar en toekomstbestendig landschap waarin natuur, landbouw, cultuurhistorie en recreatie zorgvuldig samengaan.

We behouden wat goed is, versterken waar dat nodig is en maken duidelijke keuzes over gebruik, bescherming en ontwikkeling.

De opgave is daarom niet om gebruik tegenover bescherming te zetten, maar om ze zorgvuldig met elkaar te verbinden. Bescherming van natuurwaarden en landschappelijke samenhang staat voorop, maar binnen die kaders blijft ruimte voor passend recreatief medegebruik en een toekomstbestendige landbouw.

Uitwerking

Zonering landbouw, natuur en recreatie

Voor natuur, landbouw en recreatie op Ameland spelen verschillende vraagstukken die vragen om duidelijke keuzes over ruimtegebruik en zonering.

De natuurwaarden op Ameland zijn groot en worden grotendeels beschermd via Natura 2000, het Natuurnetwerk Nederland en de UNESCO-status van de Waddenzee. Het eiland kent een hoge biodiversiteit, mede door de unieke combinatie van Waddenzee, Noordzee, duinen, polder, bossen en kwelders.

Toch staat de natuur onder druk. De recreatiedruk neemt toe. Klimaatverandering leidt tot verdroging en grotere wateropgaven en het vasthouden van zoet water wordt belangrijker. Invasieve exoten bedreigen de biodiversiteit en inheemse natuurwaarden, en vragen om actieve bestrijding. Ook veranderingen in beheer, eigendom en regelgeving hebben invloed op het landschap.

De Natura 2000-beheerplannen voor de Waddenzee, de Noordzeekustzone, en de Duinen Ameland beschrijven hoe de natuur wordt beschermd, beheerd en waar mogelijk versterkt. Een heldere bescherming van natuurgebieden vraagt om duidelijke en actuele begrenzingen. In overleg met de provincie en natuurbeheerders werken we aan correcte en begrijpelijke begrenzingen van Natura 2000 en het Natuurnetwerk Nederland, zodat duidelijk is wat waar kan.

De natuur op Ameland is een belangrijke reden voor veel toeristen om naar het eiland te komen. Daarom is het belangrijk dat de natuur behouden en verbeterd wordt waar nodig en beleefd kan worden waar en wanneer het kan. Door een recreatiezoneringsplan op te stellen in samenwerking met terreinbeheerders, ondernemers en

belangenorganisaties, creëren we een goede balans tussen 'natuur beschermen en beleven'.

Ameland heeft een landbouwsector die naast productie ook een belangrijke rol speelt in landschapsonderhoud, natuurbeheer en cultuurhistorie.

De polders en graslanden bepalen het open karakter van het eiland. Veehouderij, schapenhouderij, akkerbouw en paardenhouderij zorgen voor het beheer van het landschap. Dijken, kwelders en duinen worden begraasd. De polder is een waardevol weidevogelgebied, mede dankzij betrokken boeren en beheerders.

De landbouw op Ameland kent bijzondere kenmerken:

- overwegend extensief graslandgebruik,
- een mix van beroepsboeren, deeltijdboeren en hobbyboeren,
- toenemende koppelingen met natuurbeheer,
- aandacht voor duurzaamheid.

In het *Landbouwbeleidsplan* (2010) heeft de gemeente Ameland uitgangspunten geformuleerd om een blijvende en duurzame landbouwsector op het eiland te handhaven en te stimuleren. Daarbij zijn kaders opgesteld voor de zonering van de landbouw op het eiland. Er wordt onderscheid gemaakt tussen ontwikkelingsgebieden voor professionele landbouw en zoekgebieden voor hobby- en deeltijdboeren. Voor hobby- en deeltijdboeren wordt ingezet op concentratie rond de dorpen en op marginale gronden. Door deze gebieden op een semi-agrarische wijze te beheren blijft het waardevolle landschap gehandhaafd. Deze zonering wordt gehanteerd in het *Bestemmingsplan buitengebied* (2024), die wordt vertaald naar het Omgevingsplan Ameland.

Cultuurhistorisch medegebruik versterken

In de natuur op Ameland vindt ook cultuurhistorisch medegebruik plaats. Het gaat dan om gebruiken als juten, vissen, pieren steken, mossels- en kokkels rapen, garnalen kruien, cranberries plukken, kievitseieren zoeken, paaseieren gooien en jagen.

De gemeente Ameland heeft het *Natuurbeleidsplan* (2001) opgesteld om deze gebruiken te inventariseren en een plaats te geven in de beleidsplannen die voor de natuurgebieden van Ameland opgesteld

worden door het Rijk en de provincie Fryslân. Volledige lijsten zijn daarna in 2014 als bijlage opgenomen bij Natura 2000-beheerplannen. De gemeente Ameland zet zich bij Rijk en provincie in voor behoud van de in die lijst genoemde bestaande gebruiken. Dat betekent dat we bij beleidsprocessen van het Rijk en de provincie Fryslân, zoals het Beleidskader Natuur Waddenzee en de actualisatie van de Natura 2000-beheerplannen, lobbyen voor het blijvend vastleggen van deze gebruiken als toegestaan gebruik.

Landschap

De landschappelijke opbouw van het eiland is een kernkwaliteit. Het landschap kent een goede balans tussen open en beschutte plekken en kent een duidelijke samenhang tussen natuur, landbouw en dorpen. Deze landschappelijke opbouw moet behouden blijven. De landschappelijke en cultuurhistorische elementen worden beschermd door middel van verschillende beheersverordeningen en bestemmingsplannen waaronder het *Bestemmingsplan Buitengebied Ameland* (2024) die nu allemaal onderdeel zijn van het Omgevingsplan Ameland. In het buitengebied heeft dit plan een overwegend conserverend karakter: de bestaande situatie is vastgelegd en er is beperkte ruimte voor ontwikkelingen die passen bij de schaal en identiteit van het landschap. Grootschalige of ingrijpende veranderingen worden niet mogelijk gemaakt.

Het Amelandse landschap is rijk aan cultuurhistorische elementen zoals dijkes, dobbes en oude verkavelingsstructuren. We zetten ons in om deze elementen te behouden door ze op te nemen in de ruimtelijke plannen.

Groenbeleid

Binnen de dorpen en het overgangsgebied speelt het *Groenbeleidsplan: Ruimte voor waardevol groen* (2021) een belangrijke rol. Dit plan richt zich op het behoud en de kwaliteit van groen, zowel binnen als buiten de bebouwde kom. In het stuk zijn uitgangspunten opgenomen voor ecologisch maaibeheer en exotenbestrijding. Tegelijk vraagt de toenemende druk van invasieve exoten om actueel beleid voor exotenbestrijding. We maken nieuw beleid waarbij we inzetten op het informeren van bewoners en het afstemmen met beherende partijen op het eiland.

Voor het kappen en snoeien van bomen heeft de gemeente Ameland het bomenbeleid opgesteld. Dat staat nu verspreid op verschillende plekken. We zorgen dat deze regels straks samenkomen in het omgevingsplan.

Beheer

Ook het beheer van de openbare ruimte draagt bij aan de kwaliteit van het eiland. De gemeente is verantwoordelijk voor onder meer groen in de dorpen, strandovergangen en recreatiegebieden. Uitgangspunt is een verzorgde, toegankelijke leefomgeving met respect voor natuur en cultuurhistorie. Voor natuurgebieden werkt de gemeente samen met andere overheden en terreinbeheerders. Afstemming en samenwerking zijn daarbij essentieel.

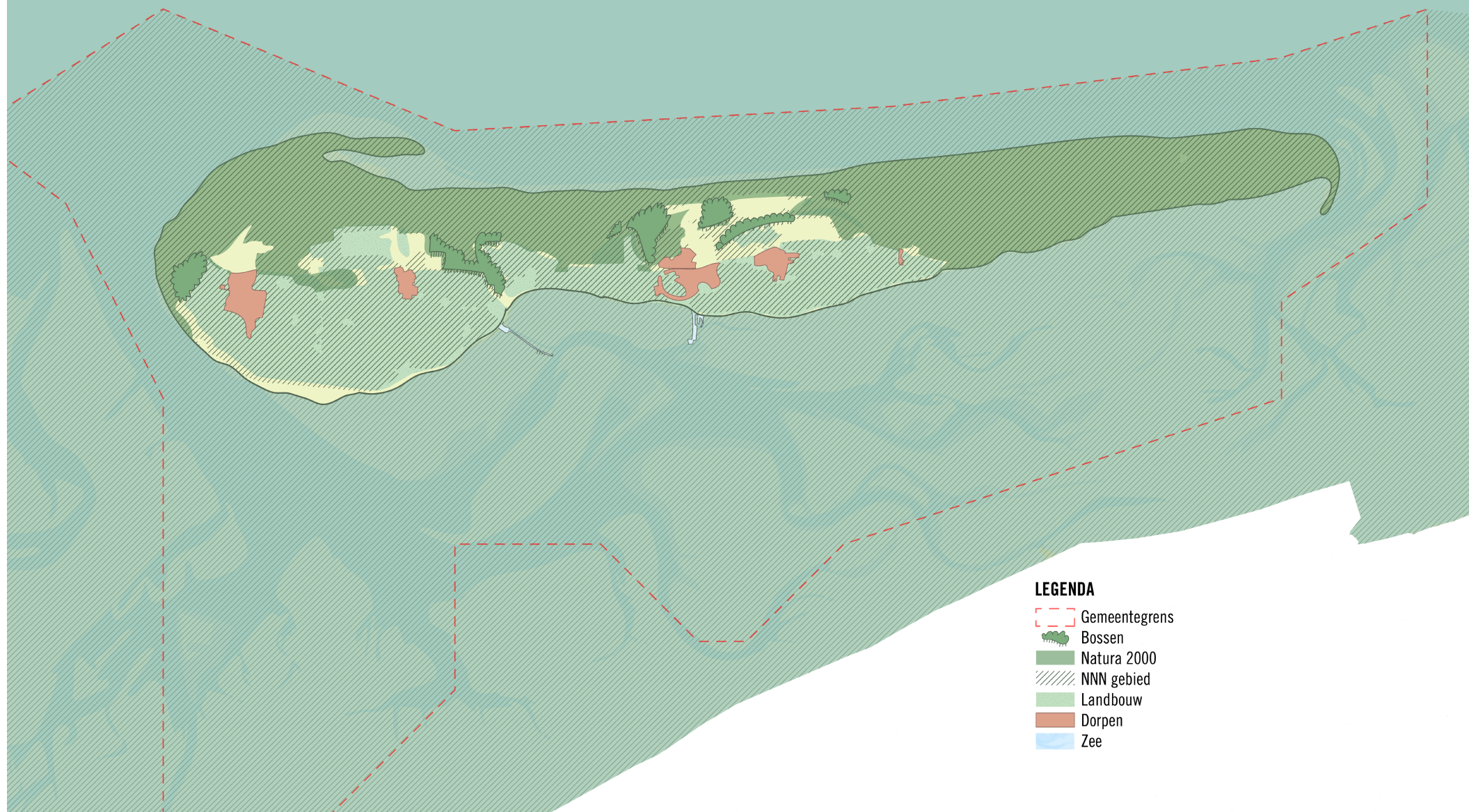
Wat we doen

- We gaan in gesprek met de provincie en natuurbeheerders over een correcte en begrijpelijke begrenzing van Natura 2000 en het Natuurnetwerk Nederland.
- We zetten ons in voor het behoud van cultuurhistorisch medegebruik in de natuur op en rond Ameland door te lobbyen bij beleidsprocessen van het Rijk en de provincie Fryslân.
- We sturen op zonering van landbouw, natuur en recreatie.
- We zetten ons in om cultuurhistorische elementen in het landschap zoals dijkjes, dobbes en oude verkavelingsstructuren te beschermen.
- We stimuleren biodiversiteit door ecologisch maaibeheer te hanteren bij onderhoud van bermen.
- We maken beleid voor exotenbestrijding, waarbij we inzetten op het informeren van bewoners en het afstemmen met beherende partijen op het eiland. Daarnaast blijven we exoten als de Japanse Duizendknoop structureel bestrijden op eigen grond.
- We voegen bestaand beleid over bomen samen in het omgevingsplan.
- We blijven toeristen voorlichten over natuurwaarden, in samenwerking met andere partijen op het eiland.

VISIEKAART: LANDSCHAP EN NATUUR

VISIEKAART: GEBIEDSAANDUIDINGEN

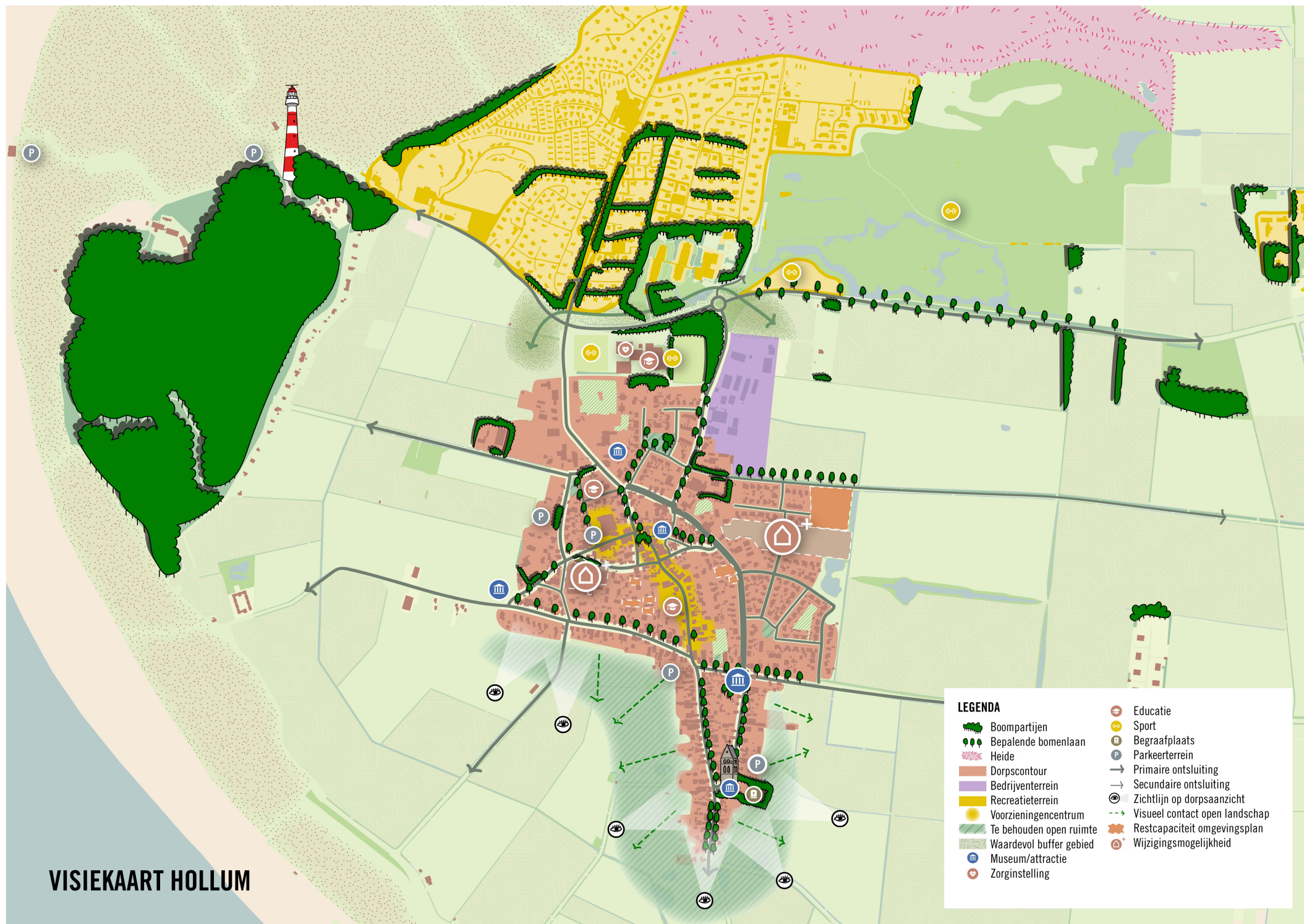

4.8 Tot slot

Deze visie schetst de koers voor de toekomst van Ameland: een eiland dat zijn unieke kwaliteiten koestert, zorgvuldig omgaat met ruimte en natuur, en realistisch maar doelgericht werkt aan de opgaven van deze tijd. De zes thema's vormen samen een samenhangend beeld van waar we naartoe willen en welke waarden daarbij leidend zijn.

In hoofdstuk 5 vertalen we deze visie daarom naar een heldere uitvoeringsaanpak. Niet opnieuw per thema, maar vanuit de aanpak en de rolverdeling. Zo ontstaat een uitvoeringshoofdstuk dat niet alleen aansluit op de visie, maar deze ook werkbaar en haalbaar maakt. Een aanpak die past bij Ameland: realistisch, zorgvuldig verder en gericht op het versterken van wat goed is.

VISIEKAART HOLLUM

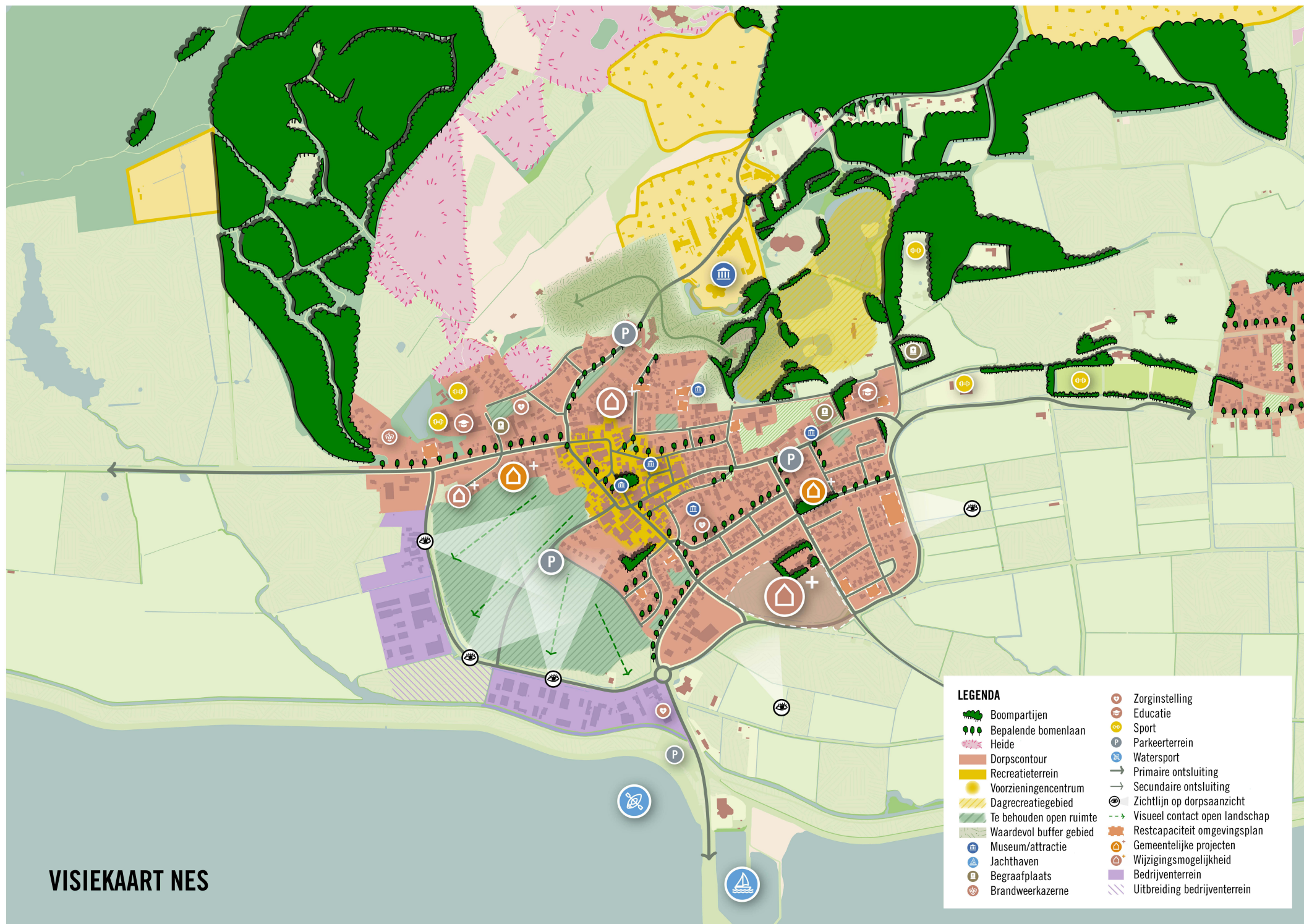

VISIEKAART BALLUM

LEGENDA

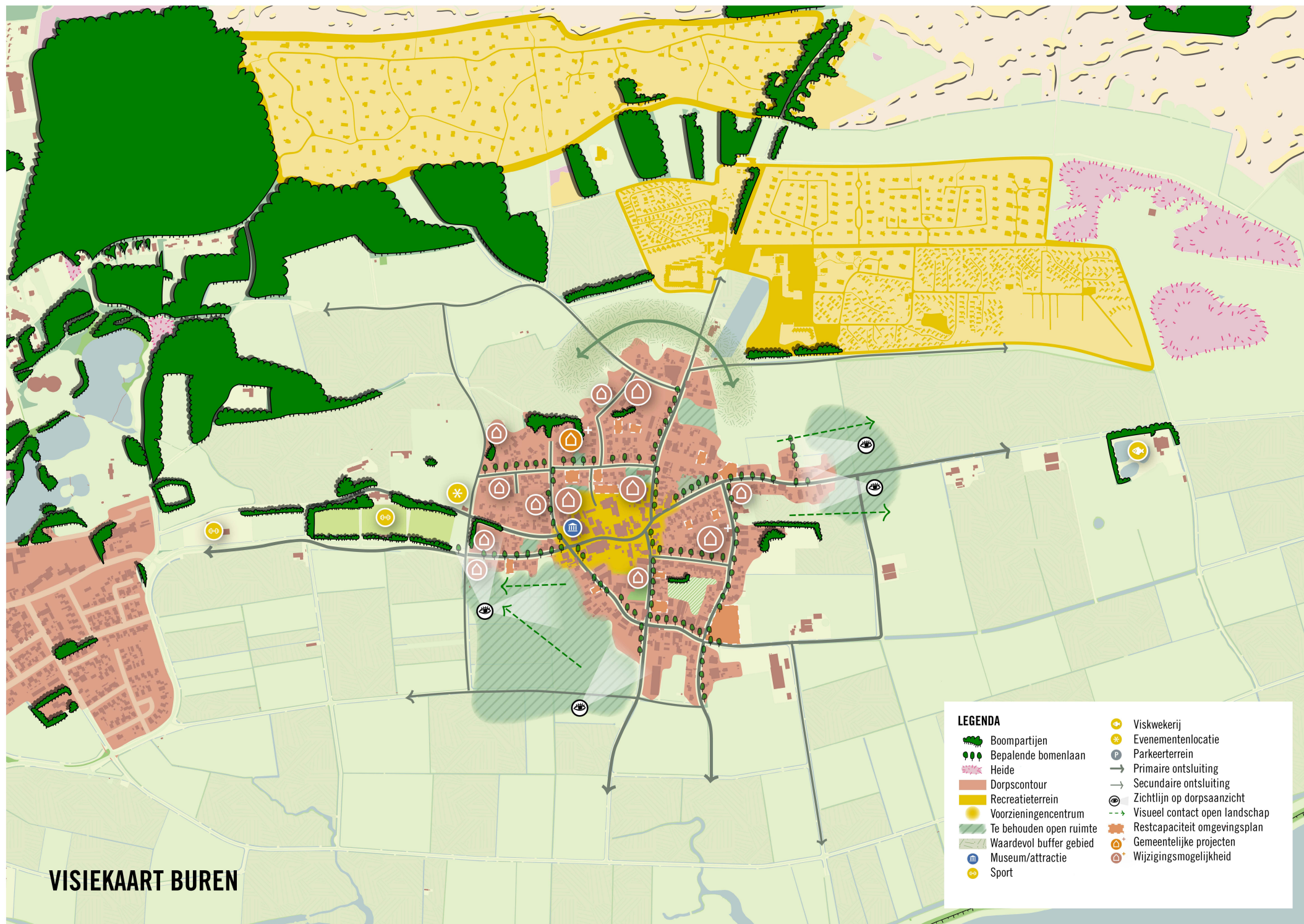
Boompertijen	Sport
Bepalende bomenlaan	Begraafplaats
Heide	Zorginstelling
Dorpscontour	Gemeentekantoor
Recreatieterrain	Primaire ontsluiting
Voorzieningscentrum	Secundaire ontsluiting
Te behouden open ruimte	Zichtlijn op dorpsaanzicht
Te handhaven OR	Visueel contact open landschap
Waardevol gebied	Restcapaciteit omgevingsplan
Museum/attractie	Gemeentelijke projecten
Vliegveld	Wijzigingsmogelijkheid

VISIEKAART NES

LEGENDA

Boompertijen	Zorginstelling
Bepalende bomenlaan	Educatie
Heide	Sport
Dorpscontour	Parkeerterrein
Recreatieterrein	Watersport
Voorzieningencentrum	Primaire ontsluiting
Dagrecreatiegebied	Secundaire ontsluiting
Te behouden open ruimte	Zichtlijn op dorpsaanzicht
Waardevol buffer gebied	Restcapaciteit omgevingsplan
Museum/attractie	Gemeentelijke projecten
Jachthaven	Wijzigingsmogelijkheid
Begraafplaats	Bedrijventerrein
Brandweerkazerne	Uitbreiding bedrijventerrein

VISIEKAART BUREN

5. Van visie naar doen

De omgevingsvisie geeft richting aan de toekomst van Ameland. De uitvoering maakt deze koers concreet. In hoofdstuk 4 zijn al veel actiepunten genoemd bij de verschillende thema's. In dit hoofdstuk staat echter niet het thema centraal, maar de aanpak en de rolverdeling. Zo ontstaat een uitvoeringsaanpak die past bij de schaal van Ameland: realistisch, zorgvuldig en gericht op het versterken van wat goed is.

5.1 Rolverdeling

In hoofdstuk 4 werd al duidelijk dat er verschillende categorieën zijn in de uitvoering. Soms kan de gemeente zelf de omgevingsvisie waarmaken, door bijvoorbeeld beleid op te stellen of een project uit te voeren. Soms gaan echter andere overheden ergens over en moeten we lobbyen. Vaak kunnen anderen meehelpen om de visie te realiseren, bijvoorbeeld door woningen te bouwen of bij te dragen aan natuurbeheer. En in veel gevallen werken we samen met andere partijen, zoals de andere Waddeneilanden. In bijlage 1 zetten we nogmaals alle in hoofdstuk 4 genoemde actiepunten op een rij en maken we duidelijk welke rol de gemeente daarin heeft.

5.2 Betrekken van de samenleving

De gemeente werkt als overheidsorgaan voor de samenleving. Daarom is het belangrijk die samenleving ook te betrekken bij het uitwerken/uitvoeren van de visie. Om die reden participeren we, waar mogelijk, bij beleidsvorming en grootschalige projecten. De *Inspraak- en participatieverordening gemeente Ameland 2023* is daarvoor leidend, samen met de leidraad voor de participatie onder de Omgevingswet, die momenteel opgesteld wordt. Dat betekent onder andere dat we alleen participeren als er daadwerkelijk beleidsvrijheid is voor de gemeente.

Met participeren proberen we de inhoud van onze plannen te verbeteren en het draagvlak voor die plannen te vergroten. Tegelijk beseffen we dat het onmogelijk is om iedereen het eens te laten zijn. Dat betekent dat er in participatie ruimte is voor discussie en meningsverschil, ook bij afloop van een participatietraject.

5.3 Tempo van de uitvoering

Ameland is een kleine gemeente met ook een kleine gemeentelijke organisatie. Dat betekent dat niet alles en niet alles tegelijk kan. Het uitvoeren van deze visie is dan ook niet op korte termijn klaar. Binnen de bestaande capaciteit maken we daarom steeds keuzes over wat eerst gebeurt. Daarvoor benutten we de financiële cyclus van kadernota, begroting en jaarrekening.

5.4 Tot slot: een adaptieve uitvoeringsstrategie

De uitvoering van de omgevingsvisie is geen eenmalige stap, maar een doorlopend proces. Opgaven veranderen, inzichten groeien en omstandigheden verschuiven. De omgevingsvisie is dan ook een dynamisch stuk. Dat betekent dat hij niet bedoeld is om jaren hetzelfde te blijven om hem vervolgens helemaal te vernieuwen. Het is juist de bedoeling om bij herziening van beleid telkens te kijken wat de visie zegt over dat onderdeel en of daar een aanpassing van nodig is.

Op die manier werkt ook de uitvoering. We zorgen voor flexibiliteit om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en zorgen voor heldere communicatie met inwoners, ondernemers en partners daarover.

Zo blijft Ameland zorgvuldig verder werken aan de toekomst van het eiland, stap voor stap, met respect voor wat er is en met aandacht voor wat nodig is.

Bijlage 1: uitvoering

In hoofdstuk 4 van de omgevingsvisie is bij elk thema aangegeven hoe we hier (in ieder geval) mee aan de slag gaan/willen. In deze bijlage worden al deze zaken nog eens op een rijtje gezet. We maken daarin onderscheid tussen verschillende rollen die de gemeente heeft:

- Hoe de visie doorwerkt in het omgevingsplan
- Welk beleid we opstellen of vernieuwen en welke projecten we uitvoeren
- Wat we onderzoeken, stimuleren en/of waar we over communiceren
- Waar we niet zelf over gaan, maar waarvoor we lobbyen bij andere overheden

Doorwerking in het omgevingsplan

Het omgevingsplan is het belangrijkste instrument om de visie te verankeren. Hierin leggen we onder andere vast:

- Waterveiligheidsstrategie
- ruimte voor woningbouw volgens het principe inbreiden boven uitbreiden
- verkleinen grootschalige recreatiebouwwlakken
- (uitwerking van het) Horeca- en detailhandelsbeleid
- kader omgevingskwaliteit
- te beschermen cultuurhistorische elementen in het landschap
- historische waardevolle objecten/gebouwen
- kerkenvisie
- bescherming van stilte, donkerte en erfgoed
- archeologische verwachtingskaart
- bestaande en te vernieuwen bestemmingsplannen en beheersverordeningen
- regels over Waddenzee en Noordzee die we samen met andere Waddengemeenten opstellen
- zonering voor landbouw, natuur en recreatie / uitkomsten gebiedsproces
- integraal bomenbeleid

Beleid en projecten

De gemeente stelt beleid op en voert projecten uit die direct bijdragen aan de visie:

- opstellen Parkeerbeleid
- ontwikkelen visie fiets- en wandelinfrastructuur
- uitbreiden en verbeteren fietsparkeren dorpen
- opstellen Beheerplan afval en reiniging
- gemeentelijke woningbouwprojecten
- tegengaan strijdig woninggebruik
- opstellen Volkshuisvestingsprogramma (was: woonvisie)
- opstellen Complexbeheerplan woningvoorraad GWA (was: strategisch voorraadbeleid)
- opstellen Leegstandsverordening
- uitwerken/vernieuwen Personeelshuisvestingsbeleid
- uitvoeren Accommodatiebeleid
- vernieuwen Beleidskader Sociaal Domein
- energiepark Ballumerbocht
- vernieuwen Programma Duurzaamheid
- opstellen en uitvoeren van het programma Warmte
- opstellen Integraal Waterplan (met provincie, Vitens, Wetterskip)
- opstellen Programma water en riolering (was: GRP)
- gebiedsontwikkeling de Vleijen
- verkleinen grootschalige recreatiebouwwlakken
- herzien beleidsregels kitebuggyen, strandzeilen, kitesurfen
- opstellen kader omgevingskwaliteit (was: welstandsnota)
- tegengaan verrommeling
- integrale aanpak Hollum-Zuid
- uitwerking en actualisatie erfgoedlocaties
- opstellen archeologische verwachtingskaart
- updaten strandnota
- opstellen zoneringsplan landbouw, natuur en recreatie
- opstellen beleid exotenbestrijding
- ecologisch maaibeheer

Onderzoek, stimulans en communicatie

De gemeente doet onderzoek naar en stimuleert en communiceert over:

- onderzoeken mogelijkheid op (andere) autoluwe kernen
- onderzoeken mogelijkheden op bagagevervoer en ondersteunen ondernemers die dat oppakken
- onderzoeken en ondersteunen verbetering van fietsparkeervoorzieningen
- onderzoek herinrichting Veerdam
- volgen de ontwikkelingen rond elektrisch vliegverkeer
- onderzoeken ouderenhofjes
- stimuleren betaalbaar wonen via startersleningen en sociale koopwoningen
- onderzoeken windenergie bij de NAM-locatie
- volgen ontwikkelingen en waar mogelijk opschalen getijdenenergie
- we blijven ons profileren als proeflocatie voor duurzaamheid
- onderzoeken locaties grote batterijen voor energieopslag
- onderzoeken bodemenergie i.c.m. collectieve warmtepompen
- blijvend ondersteunen/stimuleren (recreatie)woningeigenaren bij verduurzaming
- onderzoeken vergassing/vergisting als energie-/warmtebron
- onderzoeken veiligheid gebied aardgasleiding
- ondersteunen initiatieven circulariteit en waterbesparing (i.s.m. andere Waddeneilanden)
- ondersteunen gebiedsproces landbouw
- stimuleren toegankelijkheid als leidend principe
- blijvend de VVV stimuleren, o.a. om toeristen te blijven voorlichten over natuurwaarden
- onderzoeken passende functie gebied Kattenplas
- communiceren belang vrijhouden bermen

- de veerverbinding als publieke voorziening
- MIRT-besluiten over bereikbaarheid
- parkeren in Holwerd in publieke handen
- busvervoer op alle veer- en sneldiensten en tussen alle dorpen
- Verdekspad als bushalte in reguliere routes
- tegengaan verlaging dijknormering
- financiële ondersteuning voor toekomstbestendigheid havens (veerdam en Ballumerbocht)
- afbouw van gaswinning en overdracht kabel naar Ameland
- netverzwaring en energie-infrastructuur
- behoud waterleiding naar de wal
- zeggenschap over locaties evenementen
- lobbyen voor gratis gebruik openbare grond bij evenementen
- mogelijkheid om bermparkeren te verbieden
- duidelijke en goede grenzen Natura 2000 en NNN
- behoud van cultuurhistorisch medegebruik

Lobby

Ameland is afhankelijk van anderen bij veel van de genoemde opgaven. Daarom voeren we een actieve lobby bij Rijk, provincie en/of andere partijen op:

- een betrouwbare en betaalbare veerverbinding waar Ameland zeggenschap over heeft

Participatieverslag (ontwerp)

Omgevingsvisie gemeente Ameland

➤ september 2026

Inhoud

Inleiding	2
Ketenpartners	3
Vitens	4
Veiligheidsregio	6
Staatsbosbeheer	8
VVV Ameland	13
LTO Ameland.....	18
Dorpsbelang Hollum	20
Dorpsbelangen Nes en Buren	23
Dorpsbelang Ballum	26
Provincie Fryslân	27
Rijkswaterstaat	28
Ondernemersplatform Ameland	30
Wetterskip Fryslân	33
It Fryske Gea	37
Bewonersavonden	38
Algemeen.....	39
Thema 1: Bereikbaarheid en infrastructuur	39
Thema 2: Wonen en leefbaarheid	41
Thema 3: Duurzaamheid – energie, water en klimaat	42
Thema 4: Economie en toerisme	43
Thema 5: Omgevingskwaliteit	44
Thema 6: Landschap en natuur	45

Inleiding

Dit document is een verslag van de participatie bij het ontwerp van de omgevingsvisie van Ameland. Het bestaat uit 2 delen: ketenpartners en bewonersavonden.

Met de term 'ketenpartners' worden (andere) overheden, organisaties en verenigingen bedoeld, die van belang zijn voor de omgevingsvisie. Deze partijen zijn uitgenodigd voor een gesprek over de omgevingsvisie. Waar nodig is daar uitgelegd wat de omgevingsvisie is en is hen gevraagd naar hun input. Van al die gesprekken is een verslag gemaakt (zie hieronder). Daarnaast is hen ook nog een aantal vragen toegestuurd. Een aantal van de partners heeft die beantwoord en in dat geval zijn de antwoorden ook in dit document opgenomen.

Toen het ambtelijk concept op de website van de gemeente was te vinden, zijn dezelfde partners hier ook weer op gewezen. Eén van de partners heeft op basis daarvan nog een gesprek aangevraagd; ook het verslag van dat overleg is opgenomen in dit participatieverslag. Een andere partner stuurde nog een bericht na met opmerkingen, die eveneens is opgenomen in dit verslag.

Dit participatieverslag is niet alleen maar een weergave van de input van ketenpartners en bewoners. Ook is het een beantwoording op die input. In die beantwoording legt de gemeente uit of de input ook terecht is gekomen in de omgevingsvisie en waarom (niet). Bij elke ketenpartner gebeurt dat onder de hele input. Bij de bewonersavonden gebeurt dat onder elk punt.

Dit participatieverslag is geen eindverslag. Er volgt namelijk nog een inzageprocedure, waarbij iedereen nog een keer kennis kan nemen van de omgevingsvisie. En een zienswijze (reactie) kan indienen daarop. Ook van die procedure zal een verslag gemaakt worden, waarin ook een reactie van de gemeente op die zienswijzen zal staan.

Ketenpartners

Vitens

Verslag overleg 9-7-2025

Zelfvoorziening drinkwater

We hebben besproken dat op Ameland de wens ligt om zelfvoorzienend te worden in de drinkwatervoorziening. Eerder heeft Vitens al eens aangegeven dat de waterleiding onder het wad een levensduur heeft en zolang die blijft liggen dat zij water blijven leveren aan het eiland. Echter wordt er op het moment wel gekeken of er een opjager bij Dokkum geplaatst moet worden. Dit is een investering die binnen de komende 15 jaar gedaan moet worden. Deze opjager wordt alleen geplaatst als de wadleiding blijft liggen. Dat betekent dat er binnen 15 jaar een principe-uitspraak gedaan zal worden over de toekomst van de wadleiding.

Input

Vitens heeft 3 documenten gestuurd met wat zij zien als de belangrijkste punten om op het vlak van drinkwater mee te nemen in de visie: een handreiking over de zorgplicht voor drinkwater, een inspiratiedocument voor de omgevingsvisie en een staalkaart over drinkwater in het omgevingsplan.

Watervisie

Op Schiermonnikoog heeft Vitens een visie opgesteld voor de drinkbronnen op het eiland. Men wil dit ook graag voor Ameland en de andere eilanden doen.

Waterbesparing

Met de toenemende druk van toerisme op de watervoorziening pleit Vitens voor een duurzamer waterbeheer. De zoetwaterbel wordt kleiner door verdroging/klimaatverandering. Daarom is drinkwaterbesparing een belangrijk speerpunt. Aan de andere kant was op alle eilanden vorig jaar een neerslagoverschot. Dit water zou je willen opslaan. Maar als de duinen vol zijn, loopt het weg. Hier ligt dus nog een kans. Ook geeft Vitens aan dat ze waarschijnlijk in de toekomst geen vergunning krijgen om meer drinkwater te gaan winnen, maar dat de vraag naar drinkwater wel zal toenemen.

Grondwaterbeschermingsgebied

Vitens geeft aan dat het mooi zou zijn om de grondwaterbeschermingsgebieden die door de provincie Fryslân vastgesteld zijn op een kaart in de visie weer te geven.

Pfas

Vitens doet onderzoek naar Pfas in het drinkwater op Ameland. Het schijnt dat de locatie Buren in de top 3 van locaties zit met het meeste pfas in het drinkwater. Wel is hier een extra zuiveringsstap ingebouwd waardoor het drinkwater aan de normen voldoet.

Afgesproken is:

- Het bovenstaande in de visie te verwerken en een grondwater winning en beschermingsgebied kaart in de visie op te nemen.
- Concept van de omgevingsvisie voorleggen aan Vitens.
- Grondwaterwinning en beschermingsgebied op kaart zetten.
- Drinkwaterbesparende maatregelen meenemen.
- Eventueel tweede overleg plannen.

Reactie gemeente

We hebben de 2 drinkwatergebieden op onze visiekaarten gezet (Duurzaamheid & Landschap en natuur). Daarnaast hebben we het belang van waterbesparing ook opgenomen. Ondanks dat zien we het niet als realistisch dat Ameland zelfvoorzienend wordt op het gebied van water. Daarom hebben we ook opgenomen dat (behoud van) de wadleiding voor ons belangrijk is. Zie paragraaf 4.4 van de omgevingsvisie, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Water*. Voor verdere invulling van dit onderwerp,

kijken we ook naar de uitkomsten van het Integraal Waterplan (en werken we aan een Gemeentelijk Riolerings Programma).

We hebben de grondwatergebieden niet specifiek in de tekst van de visie benoemd. Wel zijn ze al opgenomen in ons Omgevingsplan (binnen het recente bestemmingsplan Buitengebied).

Veiligheidsregio

Verslag overleg 16-7-2025

Aardgasleiding

Atlas Veiligheid. Laat zien waar er risico's zijn qua veiligheid. Meest prominente is de aardgasleiding die naar de wal loopt. Die is op basis van de Bal aangewezen als brandaandachtsgebied (met een rood gebied op de kaart). Bouwen in dat gebied mag alleen met extra maatregelen. De veiligheidsregio vertelt echter dat het risicogebied eigenlijk veel groter is. De grens van het gebied is namelijk afgestemd op de intensiteit van een brand waar de brandweer niet dichtbij kan komen (ze noemen een waarde van 10 kW/m², terwijl het materieel van de brandweer bestand is tegen 3 kW/m²). Men pleit dus eigenlijk voor een groter gebied rondom de leiding waarin zwaardere bouweisen gelden. De veiligheidsregio kan dat niet afdwingen, de gemeente wel.

Natuurbranden

De risicoinventarisatie natuurbrand wordt momenteel geüpdatet. Dat is een (niet-openbare) kaart die inzicht geeft in de risico's op natuurbranden. Een groot deel van Ameland wordt daarin meegenomen.

Ze erkennen dat dit onderwerp misschien wat lastig te vertalen is naar de omgevingsvisie. Tegelijk kan het ook heel concreet gaan over rieten daken. Als natuurbrandenrisico in de duinen relatief groot is, is het dan wel zo verstandig om daar rieten daken toe te staan of voor te schrijven?

Reactietijd bij rampen

Op een eiland kan de brandweer moeilijk opschalen, dus dat moet van de wal komen. Daar gaan enkele uren overheen. Wel zijn er afspraken met de KNRM over de overzetting van materieel e.d. Ook met WPD zijn er nu goede afspraken, waardoor bij calamiteiten het transport van hulpverleningsvoertuigen is geregeld. De Veiligheidsregio heeft zich (met succes) ook ingespannen om dit in het Programma van Eisen voor de nieuwe veerbootconcessie goed te borgen. Dat gaat niet alleen over calamiteiten, maar ook over oefeningen.

Water(veiligheid)

Men verwijst voor de waterveiligheid naar de waterveiligheidsstrategie. Mooi zou zijn als die zodanig vertaald kan worden in de omgevingsvisie, dat het ook daadwerkelijk consequenties gaat hebben voor de ruimtelijke ordening. Dat zou uniek zijn in Nederland.

Men adviseert ook om in gesprek te gaan met Wetterskip over de kwetsbaarheden bij wateroverlast door regenval (>200mm per 48 uur).

Evacuatie en schuilen

Hier is nu een pilot over, die zou moeten zorgen voor concreet handelingsperspectief. Men noemt een aantal elementen die hierbij aandacht verdienen in de omgevingsvisie:

- de hoogte van de Verbindingsweg; ophoging is eigenlijk noodzakelijk voor evacuatie.
- de hoogte van het aanlandingspunt.
- kwetsbaarheid van de veerdam - die is snel onbruikbaar bij hoge waterstanden - bij waterstanden die nog ver onder de normering ligt voor dijken.

In dit kader noemt hij ook nog het feit dat een toeristisch eiland als Ameland een unieke verhouding tussen bewoners en bezoekers heeft. In reguliere rampenscenario's wordt vaak met het aantal inwoners gerekend. Op Ameland is het absoluut noodzakelijk om bezoekers mee te nemen.

Overig

De energietransitie zorgt voor nieuwe uitdagingen, omdat grote accu's ook een risico vormen.

Hittestress is op het gebied van klimaatverandering de belangrijkste bron van sterfte. Kan je daar iets mee in de omgevingsvisie? Bv. over hoe en waar je bouwt en hoe je de fysieke omgeving inricht?

Afgesproken is:

- Dat we de veiligheidsregio nog mee laten lezen bij een conceptversie van de omgevingsvisie.

Reactie gemeente

Aardgasleiding

We zien uw input over de (on)veiligheid van/rond de aardgasleiding als een extra stimulans om te werken aan een aardgasvrij Ameland. In dat kader weten we niet of het noodzakelijk is om de bouweisen nu nog te verhogen in het gebied rond die aardgasleiding. Zeker omdat de uitwerking daarvan waarschijnlijk ook jaren duurt. We hebben echter in onze visie opgenomen dat we dat willen onderzoeken (paragraaf 4.4, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Milieu, bodem en veiligheid*).

Natuurbranden

Natuurbrandrisico is zowel genoemd in onze omgevingsvisie, als in ons [Integraal Veiligheidsplan](#) waar we in de visie naar verwijzen (zie paragraaf 4.4 van de omgevingsvisie, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Milieu, bodem en veiligheid*). In de praktijk zetten we ons ook in voor het beperken van de natuurbrandrisico's. In de huidige maatregelkaart bij de risicoinventarisatie natuurbrandrisico is het aantal actiepunten van de gemeente weliswaar beperkt, maar we blijven desondanks met andere partijen in gesprek over (de uitvoering van) hun actiepunten. Daarnaast hebben we natuurlijk in samenwerking met brandweer en defensie blusputten gerealiseerd in de afgelopen jaren. De risico's van rieten daken zijn in onze beleving daarbij voldoende meegenomen. Het is dan ook niet onze ambitie om regelgeving hierover te wijzigen, ook omdat het een belangrijke waarde is binnen onze omgevingskwaliteit.

Reactietijd bij rampen

Ook voor ons is dit thema belangrijk. We hebben in de visie opgenomen dat om die reden varen op tijd ook geen optie is, omdat Ameland dan onbereikbaar is bij calamiteiten (paragraaf 4.2, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Veerverbinding*).

Waterveiligheid / Evacuatie en schuilen

In de visie hebben we opgenomen dat de Waterveiligheidsstrategie vertaald wordt in ruimtelijke regels (paragraaf 4.2, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Andere infrastructuur*). Dat betekent uiteraard ook dat we in de toekomst werken aan de onderwerpen uit die strategie, zoals het verhogen van het aanlandingspunt en de Verbindingsweg. De verhoging van de veerdam is daarnaast ook een thema in de visie (4.2, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Veerverbinding*). Uiteraard zijn we het ook volledig met u eens dat het noodzakelijk is dat calamiteitenplannen voor Ameland rekening houden met het aantal bezoekers.

Hittestress

We hebben dit thema niet opgenomen in de visie. Op de Waddeneilanden is het namelijk gemiddeld gezien aanzienlijk koeler en staat er meer wind, waardoor het hier minder vaak voorkomt. Daarnaast zijn er (al) op veel plekken in de dorpen bomen aanwezig, die in veel gevallen ook een beschermde status hebben. In verhouding tot andere uitdagingen heeft het daarom op dit moment geen prioriteit.

Staatsbosbeheer

Verslag overleg 16-7-2025

In het verleden is al veel gesproken met Staatsbosbeheer in het kader van het bestemmingsplan buitengebied. Ook loopt momenteel een gebiedsproces met de provincie Fryslân. Staatsbosbeheer is op het moment ook bezig met het opstellen van een visie tot 2050.

Verdroging

Bij Staatsbosbeheer ervaart men last van verdroging in natuurgebieden. Het is wenselijk om water in de natuur vast te kunnen houden en het over een langere tijd weg te laten sijpelen richting de landbouwgebieden. De zoetwaterbel is daarbij allesbepalend. Men vindt het positief dat de gemeente het kelderbesluit genomen heeft wat voorkomt dat diepe kelders in duingebieden worden aangelegd.

Primaire kering

Bij Staatsbosbeheer zijn ook zorgen over de klimaatverandering. Er is besproken dat objecten die buiten de primaire kering liggen op het moment kwetsbaar zijn. Wel worden er plannen opgesteld om in de toekomst te voorkomen dat in dit soort gebieden gebouwd wordt (Waterveiligheidsstrategie/Deltaprogramma).

Cultureel erfgoed

Men geeft aan dat het belangrijk is om landschapselementen met cultuurhistorische waarde als de stuifdijken, eendenkooien en dobbes te beschermen op het eiland.

Unieke natuur

Men geeft aan dat de natuur in de duingebieden van de eilanden 2 procent van het Nederlands landschap beslaat. Dit maakt de natuur op de eilanden uniek. Er wordt druk ervaren op deze natuur vanuit toerisme. Staatsbosbeheer geeft aan dat de cumulatieve effecten van verstoring op de natuur nog niet genoeg terug komen in beleid. Er worden een heleboel evenementen georganiseerd in de natuur, muziek, sportevenementen etc. Dit heeft effect op de natuur en bij Staatsbosbeheer is men van mening dat er voor al deze activiteiten beter getoetst moet worden wat de gevolgen op de natuur zijn.

Staatsbosbeheer bekijkt de natuur vanuit water- en bodem sturend. Daarbij bekijken ze het hele systeem. Instuiving vanuit de duinen is daarbij ook belangrijk, in samenwerking met Rijkswaterstaat. Ze werken ook aan kwaliteitsverbetering in de bossen van Ameland. Men wil de bossen langzaam omvormen en de diversiteit van de bossen vergroten.

Afgesproken is:

Staatsbosbeheer heeft de lijst met vragen toegestuurd gekregen en zal hier per mail nog op reageren.

Aanvulling 20-11-2025

Staatsbosbeheer heeft op 20 november 2025 de lijst met vragen ingevuld en doorgestuurd, zie hieronder.

Aanvulling

Algemene vragen

- *Welke waarden of kwaliteiten van Ameland zijn volgens Staatsbosbeheer essentieel om te behouden en/of te versterken?*

Water- en bodemsturende processen zijn belangrijk. Wij werken aan toekomstgericht natuurbeheer, waarbij systeemherstel een belangrijke rol speelt. Landschapsecologisch, de natuur ontwikkelt zich onder invloed van sturende processen in het landschap. Watersysteem, bodemsysteem en ecosysteem liggen in elkaars verlengde. Hierdoor kan het voorkomen dat een bepaald ecosysteem niet meer te redden is maar dat er wel een nieuwe kan ontstaan.

- *Wat vindt Staatsbosbeheer het belangrijkste aandachtspunt voor de omgevingsvisie van Ameland, vanuit jullie rol?*
Natuur en Landschap. Natuur robuuster maken, waarbij de natuurlandschappen zoals open duin behouden blijft. Nederland heeft maar 2% duinlandschap daarvan ligt het overgrote deel op de Waddeneilanden, waken dat deze landschappen behouden blijven. Daarnaast blijven inzetten op systeemherstel
 - *Als u kijkt naar Ameland richting 2040: wat ziet u dan als de grootste opgave of kans?*
Klimaatadaptatie en -acceptatie.
Jeugd en leefbaarheid
Afname biodiversiteit
 - *Zijn er thema's of ontwikkelingen die volgens Staatsbosbeheer nu nog onderbelicht blijven?*
Natuur inclusieve landbouw. Verduurzaming op welke wijze wordt deze ingestoken? Moeten zonneparken en windmolens in de natuur geplaatst worden? Vaak wordt die ruimte gezocht in de natuur.
 - *Wat merkt u in uw dagelijkse werk van veranderingen op Ameland – bijvoorbeeld in het gebruik van natuur, landschap of veiligheid?*
Grotere recreatedruk, men gaat meer naar buiten en gebruikt de natuur als ontspanning en vergeet daarbij de kwetsbaarheid van de natuur. Invloed van de mens is groot en laten veel sporen na. Geleiding is noodzakelijk om 'grotere' gebieden te beschermen. Goed voorbeeld is Hagedoornveld waar een mooie combinatie is gemaakt van recreatie en natuur.
 - *Welke beleidskeuzes van de gemeente ondersteunen uw werk – en welke maken het lastiger?*
Werk aan goede zonering waar leven/mensen, recreatie en natuur ruimte krijgen. Zorg dat natuur en landschap op orde is, dit geeft een positieve invloed op de gezondheid en het welzijn van de mensen. We noemen dat ook wel de kracht van de natuur.
 - *Wat zou u de gemeenteraad willen meegeven bij het maken van keuzes voor de toekomst van Ameland?*
Neem bij elk besluit alle facetten mee, die in de omgevingsvisie worden genoemd zodat ook deze voldoende worden afgewogen en meegenomen in de besluitvorming. En hoor bij de juiste stakeholders.
- Natuur, landschap en recreatie (gericht op Staatsbosbeheer)*
- *Welke rol speelt Ameland binnen jullie organisatie – wat maakt dit gebied bijzonder of complex?*
Ameland is een onderdeel van het Waddengebied en grenst aan het Werelderfgoed Waddenzee. Staatsbosbeheer heeft de Wadden aangewezen als prioritair gebied. Voor Ameland ligt de complexiteit wel in het feit dat er meerdere terreinbeheerders zijn waardoor met name voor de buitenwereld niet altijd helder is wie nou waar verantwoordelijk voor is.
 - *Welke balans zoekt u tussen natuurbescherming en beleving op Ameland?*
Staatsbosbeheer is een publieke organisatie, we zetten natuur op één, maar vergeten daarbij niet de omgeving en samenleving. We zijn een organisatie die met betrokken en deskundige medewerkers midden in de samenleving staat, samenwerkt met partners en burgers en bovenal natuur centraal stelt als fundament voor een duurzaam en leefbaar Nederland en in dit geval Ameland.
 - *Wat vinden jullie van de toeristische druk in en rond de natuurgebieden? Hoe kunnen we daar samen goed mee omgaan?*
Maak een goede zoneringsskaart in samenspraak met de andere (terrein)beheerders, zodat er een duidelijke afbakening kan komen en kaders gesteld worden. Dit is de basis naast het provinciaal en gemeentelijke evenementenbeleid voor bijvoorbeeld ondernemers. In deze zonering neem je mee de draagkracht van het gebied en geef je aan waar wel of totaal niet de mogelijkheden liggen. Ook het samenspel met de eilanders meenemen. Een voorbeeld is honden aan de lijn beleid. Zolang ook Amelanders dit niet goed tussen de oren hebben, wordt het lastig uit te leggen en te handhaven.
 - *Welke ontwikkelingen zetten volgens u het landschap of de natuur op Ameland onder druk?*
Versnippering van de gebieden, dorpsuitbreidingen, klimaatverandering. Ontwikkelen van nieuwe recreatieve activiteiten die dan weer commercieel gemaakt worden. Voorbeelden drone gebruik, soaren.

- *Zijn er natuurgebieden of kwaliteiten die volgens jullie meer aandacht of bescherming verdienen?*

Sowieso alle terreinen van de natuurorganisaties, daarnaast ook terrein van RWS, waaronder de Lange duinen Noord, Groene strand. Kort gezegd alle Natura 2000 gebieden. Deze gebieden vragen om gepaste zonering. Nogmaals 2% van het totale Nederlandse landoppervlak bestaat uit duin. En daarin leven zo'n 66% van alle Nederlandse plantensoorten en ook een groot deel van de Nederlandse broedvogelsoorten leven vertoeven daar.

- *Welke vormen van recreatief medegebruik zijn passend binnen de draagkracht van het eiland?*

Wandelen, fietsen, dat is waar Staatsbosbeheer op in blijft zetten. Ander recreatief medegebruik zal getoetst blijven worden of het passend en/of er draagkracht voor is in de gebieden. Daarnaast zal N2000 duinen Ameland een leidraad zijn.

- *Zijn er knelpunten rond evenementen, recreatieverkeer of seizoensdruk?*

Broedseizoen is bepalend wat wel of niet mogelijk is in de natuur. Daarnaast is het broedseizoen niet altijd op data vast te leggen, weersinvloeden zijn ook sturend in deze. Soms duurt het broedseizoen langer vanwege de gunstige omstandigheden. Voldoende parkeerplaatsen en de toerist meer ontzorgen. Helaas bemerken we dat mensen luier worden en sneller naar de auto grijpen en deze overal denkt te kunnen parkeren.

- *Wat is volgens u nodig om beleving en bescherming beter met elkaar te combineren?*

Zoals in ons ondernemingsplan genoemd staat; Klimaatverandering, verlies van biodiversiteit en de toenemende druk op de ruimte dwingt tot keuzes. Dat vraagt om een manier van denken en werken waarin de natuur wordt gezien als een gelijkwaardige kracht bij het realiseren van een schone, duurzame, biodiverse leefomgeving die bestand is tegen veranderingen en uitdagingen. Waar het mogelijk is worden robuuste natuurlijke systemen ingezet als sturende factor in de ruimtelijke ordening. Nogmaals Hagedoornveld aanpassing is een mooi voorbeeld hoe recreatie en natuur gecombineerd is.

Samenwerking en proces

- *Heeft u nog adviezen of signalen voor het vervolg van de omgevingsvisie?*

Geen kelderbouw meer toestaan in duinen!

Reactie gemeente

Cultureel erfgoed

We hebben in de visie opgenomen dat we ons inzetten voor behoud van elementen als dijkjes en dobbes (paragraaf 4.7 van de visie, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Landschap*). Veel van die elementen zijn overigens al beschermd in het Bestemmingsplan Buitengebied, die nu onderdeel is van het Omgevingsplan. Een aantal anderen zijn bij ons in beeld als monument of karakteristiek object en zullen op termijn opgenomen worden in het Omgevingsplan.

Druk op de natuur / zonering

We zijn het met u eens dat recreatie en natuur samen kunnen gaan. We zijn het echter eveneens eens dat niet altijd alles overal kan (zie ook hoofdstuk 2 van de omgevingsvisie). Daarom geven we in de omgevingsvisie ook aan dat we een voorstander zijn van zonering van landbouw, natuur en recreatie (paragraaf 4.7, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Zonering landbouw, natuur en recreatie*).

Evenementen

In ons evenementenbeleid geven we aan dat we de invloed op de natuur meenemen bij de beoordeling van (nieuwe) evenementen en dat we bijvoorbeeld rekening houden met het broedseizoen. Tegelijk ligt het onderwerp van natuur ook complex, omdat de gemeente in de meeste gevallen niet over die onderwerpen gaat (zie ook onze reactie in dit participatieverslag onder **Bewonersavonden**, bij Thema 4).

Terreinbeheerders

We horen ook van andere partijen dat er onduidelijkheid is over wie waar eigenaar en/of beheerder is. We zullen overwegen of het wenselijk en haalbaar is om dat in kaart te brengen. Zie ook onze

beantwoording hierover in dit participatieverslag bij de inbreng van Rijkwaterstaat en onder de **Bewonersavonden**, bij Thema 6.

Kelderbouw

We zijn het ermee eens dat (diepe) kelderbouw in duinen niet passend is. We hebben in de visie ook opgenomen dat ruimtelijke ontwikkelingen de grondwaterstand en drinkwatervoorziening niet onder druk mogen zetten (paragraaf 4.4, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Water*). Bij de uitwerking van het Integraal Waterplan blijven we hierover ook in gesprek met o.a. het Wetterskip. Ook nemen we dit mee bij de vorming van ons Omgevingsplan, met de ambitie om dit op het hele eiland goed te regelen. Voor meer informatie over het Omgevingsplan, zie paragraaf 4.6 van de omgevingsvisie, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Omgevingsplan*.

Overig

- Water/bodem: gemeente zet zich samen met anderen in voor een Integraal Waterplan, waarin de waterprocessen geanalyseerd worden en maatregelen voorgesteld worden (zie paragraaf 4.4 van de omgevingsvisie, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Water*). Zie daarnaast ook de reactie in dit participatieverslag onder **Rijkswaterstaat**, bij de subtitel *Documenten*.
- Landbouw: ons uitgangspunt is hierin duurzame landbouw met een toekomstperspectief (zie paragraaf 4.5 van de omgevingsvisie, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Landbouw*).
- Dorpsuitbreidingen: in lijn met de woonvisie, noemen we in de omgevingsvisie dat we voor toekomstige woningbouw de voorkeur hebben voor inbreiding (in de dorpen) boven uitbreiding van de dorpen (paragraaf 4.3 van de omgevingsvisie, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Woonvisie*).
- Parkeerplaatsen: we werken aan nieuw parkeerbeleid, die o.a. gaat over de vraag hoeveel parkeerplaatsen er waar nodig zijn (zie ook paragraaf 4.2 van de omgevingsvisie, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Vervoer op het eiland*).

VVV Ameland

Verslag overleg 11-8-2025

Verhuur particulieren recreatiewoningen

De VVV krijgt signalen dat er steeds meer woningen in de verkoop gaan, omdat het voor veel mensen niet meer te betalen is. Het belastingstelsel en de veranderingen daarin (box 3) spelen daar hoogstwaarschijnlijk een rol in. Het gevaar ligt op de loer dat dergelijke woningen alleen nog betaald kunnen worden door degenen die financieel niet meer de noodzaak hebben om het daarna te verhuren. Zo krijg je in feite (op een paar weken per jaar na) leegstand. Kan de gemeente op de één of andere manier dat reguleren?

Diversificatie economie

Indirect is het overgrote merendeel van de economie verbonden aan toeristen. Het gemeentelijk beleid spreekt over diversificatie van de economie, maar hoe realistisch is dat? Zouden we niet veel meer moeten focussen op de positieve gevolgen van toerisme: inkomsten, voorzieningen en recreatieve mogelijkheden (ook voor bewoners)?

Openbaar vervoer en auto's

De bus op het eiland rijdt nu op de boot, maar van Buren naar de vuurtoren is niet te doen. Dat zou anders moeten. Ook noemt men een combinatieticket van boot en bus. Door zulke ingrepen wordt het OV gebruiksvriendelijker en dus ook meer gebruikt.

Dat gebruik stimuleren is belangrijk in het omlaag brengen van het aantal auto(bewegingen) op het eiland. Dat begint natuurlijk al aan de vaste wal. Een goede ketenreis, waarbij het bereiken van de boot en daarna de accommodatie vlekkeloos moet verlopen. Ook vlekkeloos bagagevervoer tijdens de hele reis is belangrijk. Pas dan gebruiken mensen hun auto niet meer als koffervervoer. Uiteraard is een goede en voldoende parkeermogelijkheid aan de wal ook belangrijk. Op zomerse (en dus drukke) dagen is dat een hele grote uitdaging.

Andere opmerkingen onder dit punt

- als het gaat om vervoersbewegingen, zijn die van eilanders ook van belang
- medegebruik tussen fietsers en voetgangers is een uitdaging, zowel op fietspaden als bv. in centrum van Nes (wat ook een doorgaande fietsroute is) - ook is het niet altijd duidelijk wie wat hoe zou moeten gebruiken.
- kwaliteit van de fietspaden is niet overal even goed; specifiek wordt gesproken over 'gootjes'
- is de omgevingsvisie de plek om iets te zeggen over het monitoren van bezoekers?

Inclusie

In hoeverre staat Ameland open voor mindervaliden? Er zijn een paar groepsaccommodaties, maar de meeste kleinere accommodaties hebben geen voorzieningen. Ook in restaurants e.d. is vaak geen toilet die goed toegankelijk is (soms bv. op de 1e verdieping zonder lift). Maar denk ook aan de 'heuvel' bij de veerterminal in Nes. Al met al is niet goed geregeld op Ameland. Kunnen we daar als gemeente op sturen als het vooral bij anderen ligt?

Strandrolstoelen worden wel goed gebruikt. Zo goed dat ze eigenlijk altijd bezet zijn.

Diversiteit

M.n. de financiële diversiteit. Ameland had lang de slogan 'voor iedereen'. Maar is dat zo? Bootreis en ticket daarvoor is al een (financiële) drempel. Wel is op dit moment er diversiteit; van kamperen en groepen tot luxe huizen. Daardoor veel verschillende groepen. Wel steeds luxer, maar gast wil dat ook. Sluiten daar ook de voorzieningen (zoals restaurants) op aan?

Er is discussie of Ameland nu echt duur is; echt duurder dan andere Nederlandse bestemmingen lijkt wel mee te vallen. De 21% btw is wel een punt van zorg, vooral omdat de Duitse gast zo belangrijk is voor Ameland.

Wellicht liggen er kansen voor de zakelijke markt op Ameland.

Afgesproken is:

De toegestuurde vragen zal het VVV met elkaar bespreken en antwoorden en opmerkingen eind augustus toesturen.

Beantwoorde vragen:

Algemene vragen

Aanvulling

VVV heeft nog schriftelijk geantwoord op de toegestuurde vragen, zie hieronder.

Aanvulling

Algemeen

- *Welke waarden of kwaliteiten van Ameland zijn volgens jullie essentieel om te behouden en/of te versterken?*

De natuur, ruimte en rust zijn de kernkwaliteiten van Ameland. Daarnaast zijn cultuur en het eilander karakter van grote waarde: de kneuterigheid en charme van oude huisjes, de gastvrijheid van bewoners en de rust die al bij de overtocht met de veerboot begint. Het eilander gebruik om te leven met de natuur hoort daar onlosmakelijk bij. Ameland biedt de afwisseling tussen levendige, gezellige dorpen enerzijds en de stilte en ruimte van uitgestrekte stranden en natuur anderzijds, waar je tijdens een wandeling of fietstocht soms niemand tegenkomt. Deze combinatie van gemoedelijkheid, uitgestrektheid en mooie vergezichten maakt Ameland uniek.

- *Wat vinden jullie het belangrijkste aandachtspunt voor de omgevingsvisie van Ameland, vanuit jullie rol?*

Het behouden van de balans tussen toerisme, leefbaarheid en natuur. Ameland heeft dit goed georganiseerd; de uitdaging ligt erin dit vast te houden en te versterken.

- *Als u kijkt naar Ameland richting 2040: wat ziet u dan als de grootste opgave of kans?*

De grootste kans zien wij in het verder ontwikkelen van duurzame recreatie: uitbreiding van het wandelrouten netwerk, verbeteren van fietspaden en het versterken van de beleving van natuur en landschap. Dat draagt bij aan de kwaliteit van de gastbeleving en tegelijkertijd aan de leefbaarheid voor bewoners.

- *Zijn er thema's of ontwikkelingen die volgens jullie nu nog onderbelicht blijven?*

De samenhang tussen voorzieningen voor bezoekers en bewoners. Een hoog kwaliteitsniveau voor de gast betekent ook een hoog niveau voor de inwoner. Ameland is er goed in geslaagd om natuur, cultuur en toerisme te laten vervlechten, we mogen hier ook trots op zijn. En we moeten ons hier ook bewust van zijn, het hoge kwaliteitsniveau voor de inwoner is er mede dankzij de gast.

Als er nieuwe projecten zijn, moet er goed gekeken worden of dit bij het eiland past. Bijvoorbeeld het bouwen in de sfeer van oude huizen zoals ook door de gemeente gedaan is met de nieuwbouwwoningen. Daarnaast ook het gebruik van natuurlijke materialen voor bebording en een voorkeur voor kleinschaligheid boven grootschalige evenementen.

- *Wat merkt u in uw dagelijkse werk van veranderingen op Ameland – bijvoorbeeld in het gebruik van natuur, landschap of veiligheid?*

We zien dat er steeds meer waardering is voor rustige, kleinschalige beleving (wandelen, fietsen, natuur en cultuurhistorie). Tegelijk neemt het aantal bewegingen, ook van eilanders zelf, toe en lijkt de tolerantie naar elkaar af te nemen. Daar moeten we meer op sturen. Het is belangrijk dat we ons blijven realiseren wat Ameland bijzonder maakt: trots en gastvrijheid. In plaats van te klagen over drukte of beperkingen zouden we juist meer terug moeten naar die trotse en gastvrije houding die Ameland groot heeft gemaakt.

Natuur, landschap en recreatie

- *Wat vinden jullie van de toeristische druk op Ameland?*

De toeristische druk is beheersbaar en wordt van nature gereguleerd door de barrière van de veerboot. Dat zorgt voor een natuurlijke spreiding en balans. Er is wel steeds vaker vraag naar extra afvaarten. Hier is het belangrijk om een zorgvuldige afweging te maken: hoe kunnen we inspelen op de vraag zonder dat dit de balans of beleving op het eiland verstoort?

- *Wat vinden jullie van de beleving op Ameland?*

De beleving op Ameland is uniek: de natuur, rust en ruimte zijn onderscheidend. Dit kan nog verder versterkt worden door meer thematische routes aan te bieden (bijvoorbeeld cultuurhistorisch, natuurbeleving, culinair), waarmee ook de spreiding van bezoekers over het eiland bevorderd wordt. Zo blijft de beleving divers en aantrekkelijk, terwijl de druk op bepaalde hotspots wordt verminderd.

- *Welke ontwikkelingen zetten volgens u Ameland onder druk?*

Een risico zijn landelijke beleidsontwikkelingen, zoals veranderingen in box 3 of de verhoging van btw op recreatie naar 21% vanaf 2026. Dit kan leiden tot een verschuiving van eigendom: vakantiewoningen die opgekocht worden door kapitaalkrachtigere partijen die niet meer verhuren, waardoor het aanbod aan recreatieve verhuur vermindert. Dit zou zowel de toeristische economie als de leefbaarheid kunnen raken.

- *Zijn er knelpunten rond evenementen, recreatieverkeer of seizoensdruk?*

Er is meer en frequenter gebruik van alle wegen, mede door de opkomst van e-bikes, waardoor het eiland als het ware 'kleiner' is geworden. Dit zorgt voor meer bewegingen en een hogere verkeersdruk, ook buiten het hoogseizoen. Er zijn veel evenementen, maar deze worden in goede banen geleid, mede door de gemeente. Belangrijk aandachtspunt blijft dat evenementen goed gespreid worden over het jaar en niet onnodig in feestdagenweekenden (zoals bij Duitse feestdagen) plaatsvinden.

Een knelpunt rond evenementen is vooral de handhaving en de spreiding van drukte. Bij sommige evenementen, zoals Rugby en Madnes, begint de drukte al op de boot. Op het eiland zelf ervaren bewoners en bezoekers daardoor overlast, bijvoorbeeld door muziek tot diep in de nacht. Voor mensen die juist voor de rust komen, is dit storend.

- *Wat is volgens u nodig om beleving en bescherming beter met elkaar te combineren?*

We zien kansen in het toevoegen van themaroutes, die bezoekers actief spreiden en verrijken in hun beleving. Daarnaast kunnen positieve en stimulerende communicatie-uitingen bijdragen aan bewust gedrag in de natuur. Het gaat niet om verbieden, maar om enthousiasmerend en gastvrij duidelijk maken wat wél kan en hoe je je als gast verantwoord gedraagt. Daarmee versterken we de natuurbeleving en beschermen we tegelijkertijd onze kwetsbare waarden.

Leefomgeving

- *Wat zijn voor jullie de belangrijkste aandachtspunten op Ameland?*

Bereikbaarheid is essentieel voor Ameland, zowel voor inwoners als voor toeristen. Deze staat echter onder druk door onzekerheden rond de veerbootconcessie, Natura 2000-regelgeving en de MIRT-onderhandelingen. Het is belangrijk om hierin duidelijke keuzes te maken en langetermijnzekerheid te bieden. Daarnaast zien we kansen in het verbeteren van het openbaar vervoer: betere aansluitingen en alternatieve routes maken het gebruik aantrekkelijker en efficiënter.

- *Zijn er knelpunten in de bereikbaarheid?*

Als de boot stagneert, heeft dit direct gevolgen voor alle processen op het eiland: zorg, bevoorrading, toerisme en mobiliteit van bewoners. Het waarborgen van een robuuste en betrouwbare veerverbinding is daarom cruciaal voor de leefbaarheid en economie van Ameland.

Een echt knelpunt nu is dat er na zonsondergang niet naar de wal gevaren kan worden. Natuurlijk zijn er bij calamiteiten opties, maar dit is zeer beperkt dus echt een probleem.

- *Hoe kijkt u aan tegen de bereikbaarheid en veiligheid van kwetsbare groepen (zoals ouderen of zorginstellingen)?*

Bij het aanpassen en verbeteren van fietspaden en infrastructuur moet expliciet rekening gehouden worden met mindervaliden. Dit geldt ook voor de aanwezigheid van toegankelijke openbare toiletten.

Hoewel dit extra investeringen vraagt, levert het veel op: zowel bewoners als gasten profiteren van een inclusieve en toegankelijke inrichting van het eiland.

Duurzaamheid en energietransitie

- *Wat zijn volgens u de grootste kansen in de verduurzaming en energietransitie van Ameland?*

Ameland kan zich profileren als een duurzaam voorbeeld-eiland, maar het is van groot belang dat de recreatie- en toerismesector hierbij actief betrokken wordt. Dat is een uitdaging, gezien het versnipperde aanbod met veel particuliere eigenaren (soms met slechts 1 of 2 accommodaties, vaak woonachtig aan de wal). Niet iedere (kleine) ondernemer kan zelfstandig investeren, terwijl de gezamenlijke opgave groot is.

Samenwerking en proces

- *Hoe zou u de huidige samenwerking met de gemeente Ameland omschrijven? Wat gaat goed, wat kan beter?*

De samenwerking verloopt goed en er is frequent overleg. We zijn het niet altijd eens, maar er is ruimte voor discussie en het vinden van compromissen. Vroegtijdige betrokkenheid gaat steeds beter en gezamenlijke uitingen sluiten daardoor sterker op elkaar aan.

- *Welke samenwerking zou u verder willen verdiepen in de komende jaren?*

Meer monitoring is nodig: niet alleen gegevens verzamelen, maar deze actief gebruiken en ook naar buiten communiceren. Daarbij is het belangrijk om vooruit te kijken in plaats van achteraf te reageren. Hiervoor is nauwere samenwerking met meerdere stakeholders cruciaal, zoals de veerdienst, grotere horecaondernemers en natuurbeheerders.

- *Heeft u nog adviezen of signalen voor het vervolg van de omgevingsvisie?*

Investeer in voorzieningen die zowel de gast als de inwoner ten goede komen. Een hoog niveau voor toerisme betekent automatisch ook een hoog niveau voor leefbaarheid. Dit mag explicieter benoemd worden in de omgevingsvisie: investeren in Ameland als gastvrije bestemming is tegelijkertijd investeren in Ameland als fijne woonplaats

Reactie gemeente

Verhuur particulieren recreatiewoningen

We herkennen het beeld dat de kosten voor eigenaren van vakantiewoningen gestegen zijn de afgelopen jaren. Of dat ook leidt tot daadwerkelijk minder verhuur, is moeilijk voor ons vast te stellen. Die signalen dat dat zo is, zijn overigens niet nieuw; ook 5 jaar geleden was daar al sprake van. Dat was één van de redenen waarom de gemeente de *Beleidsregel bedrijfsmatige exploitatie en uitpanden 2021* heeft opgesteld. Op die manier kunnen we bij grootschalige nieuwe ontwikkelingen ervoor zorgen dat er verhuurd wordt. Bij bestaande situaties en zeker bij woningen die per woning in handen zijn van individuen/particulieren is dat niet mogelijk.

De rol van de gemeente is hierin dan ook beperkt, net als bij veel economische zaken (vergelijk ook paragraaf 4.5 van de omgevingsvisie, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Rol gemeente*). Ook de rol van de gemeente in de (gestegen) kosten is beperkt. Wel blijven we hier graag met u over in gesprek. Dat doen we ook ambtelijk met andere gemeenten om hun ervaringen te horen. Wellicht dat het op basis daarvan in de toekomst zinvol kan zijn om hierover een signaal af te geven aan de rijksoverheid.

Betaalbaarheid

Het thema betaalbaarheid raakt aan economische ontwikkelingen die groter zijn dan Ameland en waar de gemeente geen rol in kan/mag hebben (zie ook paragraaf 4.5 van de omgevingsvisie, onder **Uitwerking**, bij de subtitels *Rol gemeente* en *Economie algemeen*).

Diversificatie economie / toerisme als drager van leefbaarheid

Diversificatie komt niet letterlijk terug in het toerismebeleid of de economische visie. Wel heeft het aandacht binnen de samenwerking met de andere Waddeneilanden in de Regio Deal. We zijn het ermee eens dat het logisch is dat Ameland altijd een eiland zal zijn waar de economie vooral draait op toerisme. Dat betekent niet dat verbreding niet zinvol kan zijn, maar het zal de kwetsbaarheden van de economie niet weg kunnen nemen. Het is daarom ook geen doel op zich. Dat is ook de reden dat we

het niet noemen in de omgevingsvisie. Wel hebben we ook in de omgevingsvisie (net als in het toerismebeleid) de positieve kanten van het toerisme benoemd (zie paragraaf 4.5 van de omgevingsvisie). We zijn het namelijk met u eens dat het toerisme een belangrijke drager van de leefbaarheid van/op Ameland is; zowel door het profijt in financiële zin als in de vele voorzieningen.

OV en auto's

Het belang van OV en een goede ketenreis zien wij ook. De inhoud van het toerismebeleid en de vervoersvisie blijft met de omgevingsvisie nog steeds overeen, samen met de ambitie om die waar te maken (paragraaf 4.2). Eén van de onderdelen daarvan is ook dat we bij blijven lobbyen voor betere busverbindingen (zie onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Vervoer op het eiland*).

Overig (en onder Algemeen bij de ingestuurde antwoorden)

We herkennen de uitdagingen m.b.t. de fietspaden. We willen dan ook een toekomstvisie maken over de fiets- en wandelinfrastructuur (zie paragraaf 4.2, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Vervoer op het eiland*).

Inclusie

We blijven dat thema ook belangrijk vinden en hebben daarom in de visie opgenomen dat toegankelijkheid een leidend principe voor ons is bij ruimtelijke ingrepen (paragraaf 4.3, onder **Uitwerking** bij de subtitel *Leefbaarheid, welzijn en zorg*).

Leefomgeving

We herkennen de uitdagingen op het gebied van bereikbaarheid en besteden daar dan ook uitgebreid aandacht aan in met name paragraaf 4.2 van de omgevingsvisie. In diezelfde paragraaf (onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Vervoer op het eiland*) geven we ook aan dat verbeteringen van de busverbindingen inderdaad wenselijk is.

Duurzaamheid

Al langere tijd besteden we als gemeente aandacht aan het ondersteunen van de 'kleine' eigenaar van vakantieonderkomens. Hier gaan we mee door (zie ook hoofdstuk 4.4 van de omgevingsvisie, onder **Wat we doen**).

LTO Ameland

Verslag overleg 26-8-2025

Gebiedsproces Ameland

In 2024 is een onderzoek uitgevoerd op Ameland naar de toekomst van de landbouw op het eiland. Met de gegevens van dit onderzoek is een visie opgesteld waar een aantal aanbevelingen uit voortkwamen. Eén van deze aanbevelingen was om een gebiedsproces te starten met de verschillende belangenpartijen op Ameland, om te kijken of er samengewerkt kan worden om verschillende doelstellingen (landbouw, natuur, water) op het eiland te realiseren. Het gebiedsproces is gestart, maar men geeft aan dat het proces stroperig verloopt.

Huidige situatie

Op dit moment zijn er 11 melkveehouders op het eiland, hiervan is een klein deel vleesveehouder. Ook zijn er nog een aantal schapenhouders op het eiland. Er is geen intensieve veehouderij op het eiland. De wens van de landbouw is om door te gaan zoals het nu gaat. Men is met de huidige gang van zaken in principe tevreden. Maar er zijn wel zorgen over de toekomst. Er zijn boeren die stoppen, maar geen opvolger hebben. Men geeft aan dat het aantrekkelijker moet worden voor jonge boeren om zich op Ameland te vestigen, om zo de sector in stand te houden. En de boeren die er zijn moeten niet te veel belemmerd worden in hun bedrijfsvoering. Het is op dit moment moeilijk om vergunningen te krijgen voor uitbreidingen en er momenteel ook vrij strenge ammoniakregels van kracht. Dit heeft als gevolg dat er mest van de wal aangevoerd moet worden. Dit is niet wenselijk.

Agrarisch natuurbeheer

De landbouw op Ameland doet veel aan agrarisch natuurbeheer. Daarnaast zijn er veel bedrijven die een tegemoetkoming krijgen voor ganzenschade. Opvallend is echter dat er ook landeigenaren zijn die geen boerenbedrijf hebben maar wel een tegemoetkoming krijgen voor ganzenschade. Het is om deze reden vaak aantrekkelijk om dit land in eigendom te houden. Een nadeel hiervan is dat dit land niet gebruikt kan worden door andere boerenbedrijven die hier mogelijk belang bij hebben. Dit zit de ontwikkeling van de landbouw op Ameland in de weg geeft LTO aan.

Nevenbestemmingen

Er zijn wel mogelijkheden wat betreft nevenbestemmingen voor boerenbedrijven, zoals de mogelijkheid om een kampeerboerderij te beginnen of zelfgemaakte producten te verkopen. Maar over het algemeen is dit vaak veel werk en levert dit nog weinig op. Streekproducten zijn daarnaast vaak seizoensgebonden, in de zomer is er heel veel vraag door toeristen en in de winter is er weinig vraag.

Wat kan de gemeente betekenen

Men geeft in ieder geval het signaal mee dat ze het zonde vinden dat landeigenaren land in bezit houden voor de schadevergoeding voor ganzen terwijl ze geen boerenbedrijf meer hebben. Daarnaast geeft men aan dat de gemeente ook grond in bezit heeft dat goed gebruikt zou kunnen worden door boerenbedrijven. Ze geven aan dat er bij de gemeente Ameland ook nagedacht kan worden over pachtbeleid voor Ameland.

Bedreigingen

Wat ziet men als bedreigingen voor de landbouw op Ameland. Men noemt de focus op waterkwaliteit een bedreiging. Er zijn sloten op het eiland waar de waterkwaliteit slecht is. Hierbij wordt geregeld naar de landbouw gekeken als veroorzaker, maar LTO geeft aan dat op deze sloten ook rioolwater wordt geloosd in periodes waar het veel regent.

Men ziet meer natuurclaims ook als een bedreiging. Als er grote buffergebieden rondom de Natura2000 gebieden komen is men bang dat er geen landbouw op het eiland over blijft.

Men geeft nog mee dat de landbouw op Ameland samenhangt met onderhoud van het landschap. Het resultaat hiervan is dat er een groot weidevogellandschap op het eiland ligt.

Reactie gemeente

We zijn het met u eens dat de landbouw een belangrijke rol speelt in het Amelanders landschap. Onder andere om die reden vinden we het als gemeente belangrijk dat de landbouw op Ameland behouden blijft en een toekomstperspectief heeft. We hebben in de omgevingsvisie dan ook aangegeven dat we ons daarvoor inzetten (zie paragraaf 4.4 van de visie, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Landbouw*).

Dat betekent onder andere dat we het gebiedsproces ondersteunen waar mogelijk en dat we eventuele resultaten ook opnemen in onze ruimtelijke plannen. Buiten die ruimtelijke plannen is de invloed van de gemeente beperkt. Dat betekent dat we ook niet gaan over bijvoorbeeld de regels voor ammoniak en subsidies voor ganzenstade. Als dat laatste voor gestopte boeren een aantrekkelijke reden is om hun land niet te verkopen of verpachten, kunnen we dat daarom ook niet afdwingen.

Op het gebied van pachten moeten wij ook steeds voor ogen houden wat de toekomst van een gebied is. Met dat in gedachten hebben wij de indruk dat gronden die ook op de langere termijn voor landbouw geschikt zijn, nu verpacht zijn aan (hobby)boeren.

Dorpsbelang Hollum

Verslag overleg 4-9-2025

Dorpsbelang Hollum geeft aan dat het goed is dat Ameland de bewoners van het eiland blijft vertegenwoordigen bij grote ontwikkelingen op het gebied van bereikbaarheid etc.

Fietspaden

De fietspaden op het eiland zijn te smal en passen niet meer bij het fietsverkeer dat er nu is. Mensen fietsen nu vaak op brede fietsen, of met karretjes achter de fiets. Ook de kwaliteit van de fietspaden wordt steeds slechter, op sommige delen durven ouderen in de zomer niet meer door de duinen te fietsen. Dorpsbelang Hollum is voorstander van betonnen fietspaden, gaat langer mee en weinig onderhoud.

Daarnaast pleit Dorpsbelang Hollum voor mountainbike-paden. Er wordt nu vaak op allerlei plekken door de natuur gemountainbiked. Het zou goed zijn om dit te reguleren op MTB-paden.

Wonen

Het is voor de jeugd niet mogelijk om huizen te kopen en huurwoningen zijn vaak duur. Dit heeft als gevolg dat jongeren langer bij hun ouders blijven wonen. Er zijn veel oudere woningeigenaren die lang in hun woningen blijven wonen, waardoor deze huizen langer van de woningmarkt blijven. Het zou helpen als je deze woningeigenaren een goed alternatief biedt. Daarbij kan ook gedacht worden aan tiny-houses, of mantelzorgwoningen. Dit vergt echter een investering; het zou daarom aantrekkelijk moeten worden om mantelzorgwoningen aan te bouwen. Dit zou kunnen door het makkelijker te maken om deze woningen recreatief te verhuren, permanente bewoning toe te staan of te verhuren voor personeelshuisvesting.

Duurzaamheid

Dorpsbelang Hollum geeft aan dat het goed is dat er breed gekeken wordt naar de opties om de duurzaamheidsdoelen in 2035 te halen. Men wil niets wegstrepen, ook bijvoorbeeld windmolens niet. Toch wordt wel meegegeven dat windmolens plaatsen misschien een makkelijke manier is om de energiedoelen te halen, maar dat men het ook belangrijk vindt dat er nog steeds gekeken wordt naar nieuwe creatieve concepten zoals geothermie, waterstof etc.

Economie/toerisme

Veel horeca-accommodaties worden te duur, daarnaast is er personeelstekort waardoor restaurants bepaalde dagen dicht zijn. Het wordt hierdoor wel rustig in Hollum. Men geeft aan dat het na acht uur 's avonds vaak erg stil is in het dorp.

Kwaliteit van het landschap

Er zijn een aantal grote boeren rond Hollum die land opkopen van boeren die gestopt zijn. Resultaat is dat er massale kuilbalen ontstaan in het landschap. Dit is niet wenselijk. Het zou daarnaast goed zijn als er betere richtlijnen voor schuilgelegenheden in het landschap opgesteld worden om te voorkomen dat er allerlei verschillende bouwwerkjes ontstaan. Ook zou gedacht kunnen worden aan schuilgelegenheden als bomensingels. Men geeft aan dat het ook positief is dat zaken als biodiversiteit en bijen aandacht krijgen in de omgevingsvisie. Hou daarnaast rekening met het peil van het water en geef waterbeleid een plekje in de visie. Pas ook op dat het eiland geen nationaal park wordt.

Autoluw

Dorpsbelang geeft aan dat er vooral een groep horeca-ondernemers is die belang heeft bij het autoluw maken van het centrum. Maar zij vinden dat bedrijven ook voor auto's bereikbaar moeten blijven. Daarnaast wordt het dan wel heel rustig in het dorp. Dorpsbelang stelt dat het voor bewoners niet hoeft. Als dit onderwerp opnieuw besproken wordt, neem dan het hele dorp mee, is het advies.

Accommodatiebeleid

Kanttekening; het zou eigenlijk gemeentelijk accommodatiebeleid moeten heten, omdat het beleid gaat over gemeentelijke gebouwen. Dorpsbelang Hollum vindt het accommodatiebeleid voor Hollum

prima. Het is vooral belangrijk dat alle accommodaties in Hollum blijven, als daar bij hoort dat er geclusterd moet worden dan is dat prima.

Fietsparkeren

Er wordt niet per se veel overlast ervaren door geparkeerde fietsers. Als er overlast wordt ervaren aan geparkeerde fietsers, dan is het vooral in het hoogseizoen. Wel wordt er overlast ervaren bij (hoofd)strandopgangen, hulpdiensten kunnen er soms niet langs door geparkeerde fietsen. Men parkeert de fiets namelijk vaak op het betonnen pad, en niet in het zand waar de houten hekken staan.

Het zou wel goed zijn om fietsparkeren met laadpunten aan te bieden.

Ameland voor iedereen

Dorpsbelang Hollum geeft nog mee dat ze het initiatief 'Ameland voor iedereen' goed vonden. Het is jammer dat er nu niets meer mee gedaan wordt. Er kan in de inrichting van de openbare ruimte namelijk nog veel verbeterd worden voor mensen met een rolstoel of scootmobiel. Als voorbeeld wordt genoemd dat bepaalde straten erg bol zijn aangelegd, dit heeft voordelen voor afwatering maar niet voor bovenstaande groep.

Participatie

Dorpsbelang Hollum geeft aan dat het fijn is dat er een bewonersavond georganiseerd wordt, graag zouden ze dit nogmaals ziens voor het definitieve ontwerp. Daarnaast het Dorpsbelang graag meenemen in de uitnodiging.

Reactie gemeente

Fietspaden

We delen de zorgen over de fietsinfrastructuur. Daarom hebben we in de visie opgenomen dat we een visie op de fiets- en wandelinfrastructuur op Ameland willen ontwikkelen (zie paragraaf 4.2, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Vervoer op het eiland*). Daar kunnen we nu nog niet op vooruitlopen, maar we zullen het idee van MTB-paden meenemen.

Wonen

Als gemeente zetten we ons in voor voldoende en betaalbare woningen. Die ambitie uit de woonvisie wordt ook in de omgevingsvisie herhaald (paragraaf 4.3, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Woonvisie*). In dat kader wilden we zelf al aan de slag met beleid over meerdere woningen op één perceel. De rijksoverheid regelt dat nu echter al landelijk met de nieuwe Wet versterking regie op volkshuisvesting (en het bijbehorende besluit). Die gaan ook over voldoende betaalbare woningen. De bedoeling is dat die er onder andere voor zorgen dat er makkelijker een mantelzorg- of familiewoning gebouwd kan worden. Zo'n familiewoning is dan voor een eerstegraads familielid. Waarschijnlijk gaat dat in vanaf 2027.

De wet verandert echter niets aan de functie: de woningen zijn bedoeld voor mantelzorgers of familie. We kunnen als gemeente wel meer ruimte bieden als we dat zouden willen, bijvoorbeeld om de woning ook te laten gebruiken voor andere familieleden. Of we dat willen, moeten we nog bepalen. De afweging hierover doen we dus later, bijvoorbeeld bij het opstellen van het Volkshuisvestingsprogramma of de uitvoering daarvan.

Duurzaamheid

We blijven inderdaad breed zoeken naar een energiemix die kan opbrengen wat we verbruiken. De aandacht voor windenergie is zeker niet ten koste van andere vormen van opwek bedoelt (zie ook paragraaf 4.4 van de omgevingsvisie).

Autoluw

We hebben nu in de visie opgenomen dat we de mogelijkheden voor autoluwere dorpen samen met de dorpen verkennen (paragraaf 4.2, onder **Wat we doen**).

Ameland voor iedereen

We hebben nu in de visie opgenomen dat we bij ruimtelijke ingrepen rekening houden met de toegankelijkheid (paragraaf 4.3, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Leefbaarheid, welzijn en zorg*).

Dorpsbelangen Nes en Buren

Verslag overleg 4-9-2025

Presentatie

Dorpsbelang Nes heeft een aantal vragen over de presentatie. We geven aan dat de natuur op Ameland er niet op achteruit is gegaan, maar is deze er dan wel op vooruit gegaan? Daarnaast mist men geluid in het rijtje van ruimtelijke kwaliteit en vraagt zich af waarom stikstof en pfas onder duurzaamheid staat en niet onder ruimtelijke kwaliteit. Ook mist men de rijksbrieven over water en bodemsturend in de thema's van de omgevingsvisie. De gemeente geeft aan dat deze wel terugkomen onder het thema omgevingskwaliteit.

In de presentatie staat daarnaast dat het accommodatiebeleid medio 2025 vastgesteld zal worden, dit wordt waarschijnlijk eind '25 of medio '26.

Watervoorziening

Dorpsbelang Buren vraagt zich af waarom er gesproken wordt over zelfvoorziening van drinkwater, geeft aan dat er in het waterwingebied van Buren in de zomer droogte optreedt. Het is belangrijk om genoeg water te houden, de drinkwaterleiding vanaf de vaste wal is daarvoor belangrijk. De gemeente geeft aan dat ze met Vitens hebben gesproken en dat zij ook aangeven dat de waterleiding eerst blijft liggen, maar dat er in de toekomst wel gekeken wordt naar de levensduur van de leiding. Dan komt het thema zelfvoorziening wel weer ter sprake.

Bestemmingsplannen

Dorpsbelang Buren vraagt hoe het bestemmingsplan Buren uit 2015 zich verhoudt tot de nieuwe omgevingsvisie en het omgevingsplan. De gemeente geeft aan dat er één omgevingsplan komt voor het hele eiland, dat kan dynamisch aangepast worden. Dat hoeft dus niet meer iedere tien jaar.

Dorpsbelang Buren geeft aan dat het niet zo moet zijn dat burgers dan voor kosten komen te staan om dit omgevingsplan aan te passen. De gemeente geeft aan dat dit in de nieuwe situatie niet verandert met de huidige situatie.

Accommodatiebeleid

Men geeft aan dat er in Nes behoefte is aan extra voorzieningen, zoals punten waar geld gestort kan worden, openbare toiletten en fietsparkeerplaatsen. In Buren wordt fietsparkeren als een minder groot probleem gezien.

Daarnaast wordt gewezen op het halfjaarlijkse overleg tussen college en de dorpsbelangen; het is handig om deze lijst ook te bekijken en mee te nemen in de omgevingsvisie.

Toerisme

Dorpsbelangen Nes en Buren geven beide aan dat de seizoensverlenging voordelen heeft meegebracht, maar ook nadelen. De leefbaarheid, cultuur en tradities van het eiland ondervinden hinder van het langere toeristische seizoen. Ze noemen daarom seizoensverkorting als een mogelijk punt van aandacht. Daarbij speelt ook dat er tegenwoordig een ander soort toerist op het eiland af komt. De horeca wordt duurder, waardoor er een categorie bewoners is die de prijzen in de horeca niet meer kan betalen.

De kampeerboerderijen op het eiland moeten bestaan blijven, hier komt een grote groep Duitse toeristen op af, die hiervoor vaak terug komen.

Verlichting

Dorpsbelang Nes wil graag dat er beleid voor buitenverlichting opgenomen wordt in de omgevingsvisie, omdat er locaties zijn waar veel lichtervuiling is.

Duurzaamheid

Zowel dorpsbelang Nes als Buren zijn niet negatief tegenover windenergie, maar iemand vraagt zich hardop af of ze daarin representatief zijn voor de rest van de dorpsbewoners. De locatie maakt daarbij wel veel uit, er moet geen hinder zijn van schaduwslag en geluid. Maar het idee om twee/drie molens bij de boortoren op de Noordzee te zetten vindt men geen gek idee. Ook kan er nog nagedacht worden over kleinere windmolens, de gemeente moet hier een duidelijke keuze in maken.

Ook zou de gemeente meer flexibel moeten zijn met het verduurzamen van monumenten. Zonnepanelen in beschermd dorpsgezicht is op het moment lastig te realiseren. Daarnaast is het de vraag wat we nu doen met de zonneparken. Energie voor eilanders is via de AEC duur namelijk. Niemand profiteert op deze manier, de vraag is waarom we dit willen.

Voorzieningen/water

Wanneer het hard regent en er veel water valt, is dit moeilijk te verwerken door de voorzieningen in Nes en Buren. Misschien is buffers hiervoor een idee.

Participatie

Dorpsbelangen geven aan dat het belangrijk is dat bewoners goed meegenomen worden. Overweeg daarom ook meerdere bewonersavonden zodat je meer mensen bereikt.

Afgesproken is:

Veel van de vragen zijn al beantwoord maar de toegestuurde vragen zal dorpsbelang Nes en Buren nog nader bekijken, bespreken en antwoorden en opmerkingen toesturen.

Reactie gemeente

Algemeen

In de omgevingsvisie hebben we op het gebied van natuur beide kanten benadrukt: zowel dat de natuur op Ameland van hoge kwaliteit is en een belangrijke trekpleister, als het feit dat die onder druk staat (paragraaf 4.7 van de omgevingsvisie).

De keuze dat bepaalde onderwerpen onder een bepaald thema zijn geplaatst heeft te maken met de onderliggende relaties van onderwerpen.

Watervoorziening

We zijn het ermee eens dat de drinkwatervoorziening essentieel is. Zie paragraaf 4.4 van de omgevingsvisie, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Water*. We werken samen met bv. Vitens en het Wetterskip aan een Integraal Waterplan, waar dat ook een belangrijk onderwerp is. Waterbesparing zien we op dat gebied als essentieel. We zijn het echter ondanks dat met u eens dat zelfvoorzienend op het gebied van drinkwater niet realistisch is. We hebben dan ook op diezelfde plek in de omgevingsvisie opgenomen dat we willen dat de drinkwaterverbinding met de vaste wal in stand blijft.

Accommodatiebeleid (fietsparkeren)

In het accommodatiebeleid is vastgelegd dat we streven naar een openbaar toilet in elk dorp. Voor Nes betekent dit dat we inzetten op instandhouding van de huidige voorziening.

Wij vinden fietsparkeren ook belangrijk en hebben daarom ook opgenomen dat we samen met bewoners en ondernemers willen werken aan verbetering en uitbreiding (waar nodig en mogelijk) daarvan (paragraaf 4.2, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Vervoer op het eiland*).

Toerisme

Voor toerisme blijft de lijn uit het toerismebeleid leidend (zie ook paragraaf 4.5, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Toerisme*). Dat betekent dat we niet streven naar een toename, maar zeker ook niet naar een afname van het toerisme. Seizoensverkorting zien we dan ook niet als doel, juist ook omdat een breed seizoen belangrijk is voor de economie en die economie veel bijdraagt aan de leefbaarheid op het eiland. Natuurlijk is dat tegelijk niet hetzelfde als een jaarrond hoogseizoen en streven we er in lijn met het toerismebeleid naar dat toerisme inderdaad zoveel mogelijk bijdraagt aan de leefbaarheid en er niet ten koste van gaat.

Verlichting

Verlichting is geen op zichzelf staand thema in de omgevingsvisie. Wel is donkerte onderdeel van 'omgevingskwaliteit'. Dat komt straks ook terug in het kader voor omgevingskwaliteit, die de opvolger is van de welstandsnota (zie paragraaf 4.6, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Landschappelijke kernwaarden*).

Voorzieningen/water

Door klimaatverandering zullen piekbuien steeds vaker voorkomen. De verwerking van dat water, inclusief de afweging tussen vasthouden van water en het wegleiden van water is daarbij belangrijk. In algemene zin is dat onderdeel van het eerder genoemde Integraal Waterplan. Maar als gemeente gaan we ook werken aan nieuw beleid voor de riolering. Zie paragraaf 4.4, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Water*.

Dorpsbelang Ballum

Met Dorpsbelang Ballum is enkele keren contact geweest over een afspraak over de omgevingsvisie. Uiteindelijk is dat er om meerdere redenen niet van gekomen. Wel is het dorpsbelang er nog op gewezen dat het ambtelijk concept online te lezen was.

Provincie Fryslân

Verslag overleg 9-9-2025

Natuur

Bij het onderdeel natuur zou het handig om de habitattypenkaart N2000 van de provincie te gebruiken voor ons eigen kaart. Hier staan verschillende habitattypen zoals heide en struweelgebied op, maar ook verschillende typen bos, duinbossen, kruipwilg, duindoor etc. De provincie werkt op het moment van schrijven aan deze kaart, die rond het einde van het jaar klaar zou zijn.

Windenergie

Over mogelijke windenergie voor Ameland geeft men aan dat de NAM-locatie op de oostkant van het eiland zelf weinig kans heeft vanwege Natura2000. Bestuurlijk is dat ook ingewikkeld. In de Noordzee zou daarom een betere optie zijn, je zou ook als eiland kunnen participeren in een offshore windmolenpark waarbij een deel van de opbrengst naar het eiland gaat. De provincie noemt het boorplatform als locatie voor windenergie als een mogelijkheid. Daarnaast merken ze nog op dat er in Friesland veel coöperaties zijn die al vast plannen voor windenergie maken, zodat ze meteen door kunnen als de provincie ook zo ver is. Zou voor Ameland ook een tip kunnen zijn.

Landbouw

Over landbouw geeft de provincie aan dat mogelijkheden voor het Ameland product een toegevoegde waarde zou kunnen zijn. Een voorbeeld is Ameland rogge dat al door een boer op Ameland wordt verbouwd. Daarnaast wordt er ook al mosterdzaad verbouwd. Vroeger waren er meer roggevelden op Ameland, wat weer een foerageergebied voor de Blauwe Kiekendief was. Zo'n voorbeeld kan dus een mooie combinatie van cultuurhistorie, economie en toerisme zijn. Een optie om dit in praktijk te brengen is door meer landbouwpercelen te bestemmen als kruiden- en faunarijkgasland, een beheertype onder NNN (Natuur netwerk Nederland).

Natuurnetwerk Nederland

De provincie vraagt hoe de restopgave NNN terug komt in de omgevingsvisie van Ameland. De gemeente geeft aan dat dat nu ook onderwerp van gesprek is bij het gebiedsproces wat loopt op Ameland.

Licht/duisternis

De provincie merkt nog op dat men het goed vindt dat op Ameland groen licht wordt gebruik om vogels 's nachts zo weinig mogelijk te verstoren.

Reactie gemeente

Landbouw / NNN

We doen in de visie bewust geen uitspraken over de restopgave NNN. Zoals in het gesprek aangegeven, is wat ons betreft het lopende gebiedsproces daarvoor de juiste plek. In de visie hebben we dan ook opgenomen dat we dat proces blijven ondersteunen waar mogelijk en dat we de uitkomsten daarvan ruimtelijk verankeren (zie paragraaf 4.5 van de omgevingsvisie, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Landbouw*).

Rijkswaterstaat

Verslag overleg 15-9-2025

Groene strand

Rijkswaterstaat geeft als één van de gesprekspunten het groene strand bij Ballum aan. Dit gebied is dynamisch, het groeit oostwaarts aan. Het zal volgens RWS lastig worden om vanaf paviljoen Ballum door het groene strand richting zee te lopen. Er liggen nu een pad en een speelstrand, maar dit is volgens RWS niet een heel houdbaar concept. Dit wil men ook richting dorpsbelang Ballum communiceren. Ook het paviljoen bij Hollum is ongelukkig gelegen, dit zijn onderwerpen die terug gaan komen.

Vrije zeereep

Vanuit het oogpunt van kustbeheer wil RWS graag aandacht vragen voor het bebouwingsvrij houden van de zeereep. Men wil voor kustbeheer duinen dynamisch aan laten groeien, om dit goed te kunnen doen moet de zeereep vrij blijven van permanente bebouwing. Anders kan er geen doorstuiving plaats vinden. De gemeente geeft aan dat dit middels de strandnota geregeld wordt. Daarin is ook geregeld dat er buiten de paviljoens geen bebouwing op het strand mag komen. De gemeente geeft nog aan dat men bij Ballum graag een uitkijkpunt in de duinen wil aanleggen. RWS geeft aan dat dit met het oog op bovenstaande mogelijk een probleem kan zijn.

Primaire kering

RWS geeft aan dat men aan het verkennen is of een deel van de primaire kering verlegd kan worden, het gaat dan om een deel van de primaire kering dat van het binnenduingebied naar de zeereep komt te liggen. Dat houdt in dat een groter deel van Ameland binnendijks komt te liggen. Een deel van die verkenning gaat meer richting de eilandkop bij Hollum.

Windenergie

Over de NAM-locatie als mogelijke locatie voor windmolens geeft RWS aan dat je niet weet hoe deze locatie er over 50 jaar bij ligt omdat dit een dynamisch deel van de kust is. Op de vraag tot hoever vooruit wordt gekeken bij het in stand houden van de basiskustlijn geeft men aan dat er vrij ver vooruit wordt gekeken. En dat we er van uit mogen gaan dat RWS de kust op deze manier in stand wil houden voor in de toekomst.

Waterveiligheidsstrategie

Er wordt nog gesproken over de Waterveiligheidsstrategie die is opgesteld in het kader van het Deltaprogramma. RWS geeft aan dat de strategie goed past in het concept van meerlaagse veiligheid. Als de primaire keringen niet houden dan is de gemeente aan zet om het binnendijkse gebied daar op in te richten.

Beheerders

RWS geeft als laatste punt nog mee dat het soms onoverzichtelijk is welke partij welk deel van het eiland in beheer of pacht heeft. Zij geven aan dat het goed zou zijn om dit nog eens beter uit te zoeken en in kaart te brengen.

N.a.v. ambtelijk concept

Op 28 juli werd naar aanleiding van het ambtelijk concept nog onderstaande door Rijkswaterstaat toegezonden

Een aantal rijksprogramma's om mee te nemen in *Hoofdstuk 3.1 Nationaal kader: richtinggevend voor water, natuur en ruimte* hoofdstuk 3.1:

- Het NWP (Nationaal Waterprogramma 2028-2033), het beleid waarin keuzes worden gemaakt voor de thema's waterveiligheid, wateroverlast, zoetwaterbeschikbaarheid, waterkwaliteit (KRW), drinkwater, bevaarbaarheid vaarwegen en samenwerken, crisisbeheersing en

waterbewustzijn. Vervolgens dit verbinden aan het Deltaprogramma (dit is wel opgenomen in paragraaf 3.1), dit is het uitvoeringsprogramma van het Nationaal waterprogramma.

- Het WBS-beleid (Water Bodem Sturend) en hoe dit een sturende rol kan hebben bij ruimtelijke ontwikkelingen van de gemeente Ameland. Vanuit het Deltaprogramma is hiervoor een handreiking voor overheden ontwikkeld. Te raadplegen via: [Handreiking 'Sturen met water en bodem in omgevingsprogramma's' | Kennisportaal Klimaatadaptatie](#)
- Programma Noordzee 2028-2033 (wordt in mei 2027 verwacht). Dit programma geeft richting aan de ontwikkeling van het Nederlandse deel van de Noordzee in het licht van de natuur-, de voedsel- en de energietransitie.
- PAGW (Programmatische Aanpak Grote Wateren). Het Rijk werkt in de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) samen met andere organisaties aan toekomstbestendige grote wateren waar goede ecologische waterkwaliteit en hoogwaardige natuur goed samengaan met een krachtige economie. Nu is er in paragraaf 3.1 enkel Beleidskader Natuur opgenomen.

Daarnaast nog een aandachtspunt om mogelijk mee te nemen. In het kader van klimaatverandering en de kust kan het waardevol zijn om ook aandacht te besteden aan de wijze waarop wordt geanticipeerd op kustontwikkelingen en zeespiegelstijging. Denk hierbij aan het bieden van ruimte voor bijvoorbeeld dynamiseren van de kust (doorstuiving strand en duinen) of supplementies.

Reactie gemeente

Vrije zeereep

Dit onderwerp komt niet expliciet, maar eerder impliciet terug in de omgevingsvisie. Zoals in het gesprek aangegeven zijn er namelijk wel andere beleidsstukken die dit behandelen, waarnaar verwezen wordt in de omgevingsvisie. Naast de eerste genoemde strandnota, is er bijvoorbeeld ook op basis van het toerismebeleid geen ruimte meer voor nieuwe verblijfsrecreatieve bebouwing buiten de huidige planologische mogelijkheden (zie ook paragraaf 4.5 van de omgevingsvisie, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Toerisme*). En op basis van de woonvisie kiezen we bij het waarmaken van de woningbouwopgave in principe voor inbreiding in stedelijk gebied (zie ook paragraaf 4.3 van de omgevingsvisie, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Woonvisie*).

Beheerders

We herkennen de onduidelijkheid hier en hebben dat bijvoorbeeld ook gehoord van bewoners tijdens de bewonersavonden over de omgevingsvisie (zie in dit participatieverslag onder **Bewonersavonden**, bij thema 4 en 6). De complexiteit is in onze ogen groter dan alleen eigendom/beheer, omdat bevoegdheden van overheden soms verder gaan dan de gebieden waar men eigenaar is. Desondanks zou het soms wel kunnen helpen om te weten wie waar eigenaar/beheerder is. We zullen overwegen of het wenselijk en haalbaar is om dat in kaart te brengen.

Documenten/nazending

- We hebben het Nationaal Waterprogramma in paragraaf 3.1 van de omgevingsvisie nu genoemd op dezelfde plek als het Deltaprogramma. Daarbij hebben we nu ook de relatie gelegd met het Programma Noordzee.
- We hebben in dezelfde paragraaf nu ook kort verwezen naar de PAGW.
- Het principe van water en bodem sturend komt nu in paragraaf 3.2 wel ook al terug en zien we daarnaast als onderdeel van de Nota Ruimte. Overigens werken we met verschillende ketenpartners aan een Integraal Waterplan, waarin water- en bodemsystemen een belangrijke rol spelen (zie ook paragraaf 4.4 van de omgevingsvisie, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Water*).

Ondernemersplatform Ameland

Verslag overleg 29-9-2025

Bereikbaarheid & infrastructuur

- OPA mist het vrachtvervoer in het lijstje, die wel van wezenlijk belang is voor het eiland (maar formeel gezien niet in de concessie valt).
- Goed OV is belangrijk, ook op het eiland. Lost een hoop problemen op. Ze denken dan aan een heel regelmatige verbinding via een *hop-on, hop-off* concept. Ze geven verder aan dat Qbuzz niet meewerkt bij ideeën die er leven onder de eilander tak van de organisatie. Kan de gemeente daar nog een rol in spelen? Hoe zit het eigenlijk met een dergelijke OV-concessie, kunnen anderen dan nog wel een vervoersdienst beginnen (zoals dat *hop-on, hop-off*)?
- Bagagevervoer is daarin ook belangrijk. Bij voorkeur tot aan de accommodatie.
- Fatbikes en elektrische scooters zijn een ergernis. Kan daar niet tegen opgetreden worden? Verbreding van de fietspaden is wat OPA betreft in ieder geval niet een oplossing/optie hiervoor.
- Huidige soms chaotische fietsparkeren in de dorpen draagt bij aan gevoel van drukte.

Wonen en leefbaarheid

- Personeelshuisvesting is een probleem. Sommige ondernemers hebben het gevoel dat de gemeente niets doet.

Economie en toerisme

- OPA noemt, n.a.v. de ambtelijke opmerkingen, dat verbreding van de economie niet realistisch is. Versterking van toerisme zou veel meer een aandachtspunt moeten zijn, ook binnen de Regio Deal.
- OPA (vooral sommigen daarvan) maakt zich zorgen over de betaalbaarheid van Ameland voor bezoekers, zeker in de toekomst. Men ziet een trend van luxer en duurder (en bv. minder kampeerplaatsen), wat voor minder mensen te betalen is.
- Daarnaast ziet ze een neerwaartse spiraal in de verhuur van recreatiewoningen. Steeds meer woningen staan groot deel van het jaar leeg, omdat de eigenaren niet de noodzaak hebben om te verhuren. Met name bij de villa's aan de Zwarteweg tussen Nes en Buren speelt dit. Kan de gemeente daarop sturen? De gemeente geeft aan dat men verhuur niet kan afdwingen.
- In Buren staat de leefbaarheid niet onder druk door drukte, maar doordat er niets meer te beleven is in het dorp, door sluiting van horeca. OPA ziet graag meer mogelijkheden voor het starten van een nieuwe onderneming. Niet alleen rondom de Hoofdweg, maar ook in de rest van het dorp.
- Als de gemeente vindt dat ondernemers moeten kunnen innoveren, dan zal ze ook in de meewerkstand moeten bij initiatieven.
- Maken zich zorgen over de landbouw. Trend van schaalvergroting en afname van landbouwareaal.
- Op Terschelling gaat de horeca om 2 uur dicht, waardoor je niet tot diep in de nacht nog last hebt van uitgaanspubliek. Is dat op Ameland niet ook mogelijk?

Omgevingskwaliteit

- Reclamebeleid (die valt onder de welstandsnota): soms heerst het gevoel dat er voor supermarkten andere regels zijn dan voor andere ondernemers. De gemeente geeft aan dat de welstandsnota herzien wordt en dat ook de regels voor reclame dan onder de loep genomen worden.
-

Reactie gemeente

Bereikbaarheid en infrastructuur

Bijna al deze punten zijn in de visie beland:

- Vrachtervervoer: paragraaf 4.2, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Veerverbinding*
- OV: we lobbyen voor betere verbindingen; paragraaf 4.2, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Vervoer op het eiland*
- Bagagevervoer: paragraaf 4.2, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Veerverbinding*
- Fatbikes/scooters: het is op dit moment niet duidelijk of een verbod (op fatbikes) mogelijk is – daar wordt landelijk nog onderzoek naar gedaan. In onze ogen moet daar eerst uitsluitel over komen, voordat we überhaupt nadenken over de wenselijkheid van regulering. We bekijken wel de mogelijkheid om dit onderwerp aandacht te geven in de te ontwikkelen visie op de fiets- en wandelinfrastructuur (paragraaf 4.2, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Vervoer op het eiland*)
- Fietsparkeren: paragraaf 4.2, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Vervoer op het eiland*

Wonen en leefbaarheid

- Dat beeld herkennen wij niet. Wij staan open voor meedenken met ondernemers. Dat doen we op basis van de uitgangspunten die in de woonvisie hierover staan en die momenteel verder uitgewerkt worden in nieuwe personeelshuisvestingsbeleid (zie paragraaf 4.3 van de omgevingsvisie, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Personeelshuisvesting en bedrijfswoningen*)

Economie en toerisme

- Verbreiding economie: we zijn het ermee eens dat het logisch is dat Ameland altijd een eiland zal zijn waar de economie vooral draait op toerisme. Dat betekent niet dat verbreding niet zinvol kan zijn, maar het zal de kwetsbaarheden van de economie niet weg kunnen nemen. Het is daarom ook geen doel op zich. Dat is ook de reden dat we het niet noemen in de omgevingsvisie.
- Betaalbaarheid: we zien nog steeds een divers aanbod van toeristische accommodatie, zoals ook verwoord in het toerismebeleid. Dat neemt niet weg dat het leven het afgelopen jaar duurder is geworden. Dat zijn echter economische ontwikkelingen die groter zijn dan de gemeente (zie ook paragraaf 4.5 van de omgevingsvisie, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Rol gemeente*).
- Verhuur recreatiewoningen: De VVV kwam met hetzelfde punt; voor onze beantwoording verwijzen dan ook naar onze reactie in dit participatieverslag op de input van de VVV.
- Ondernemen in Buren: het horeca- en detailhandelsbeleid is hier leidend (zie paragraaf 4.5 van de omgevingsvisie, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Horeca en detailhandel*). Dat beleid biedt die ruimte.
- Meewerken: als gemeente streven we er altijd naar om bij elke aanvraag mee te denken, zowel bij ondernemers als bij (andere) bewoners. Daarnaast laten we ondernemen aan de ondernemers en zorgen we voor de randvoorwaarden (zie paragraaf 4.5 van de omgevingsvisie, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Economie algemeen*).
- Landbouw: deze ontwikkelingen liggen buiten onze invloed, maar voor zover mogelijk zetten we ons op verschillende manieren in voor behoud en de toekomstbestendigheid van de landbouw. Dit werken we ook uit in de omgevingsvisie. Zie paragraaf 4.5 en 4.7.

- Sluitingstijden horeca: de reguliere sluitingstijd op Ameland is 1 uur, maar een deel van de horecazaken heeft een voortdurende ontheffing tot 4 uur. Dit is te specifiek voor de omgevingsvisie, maar bij het horeca- en detailhandelsbeleid is aangegeven dat we een project willen opstarten om die ontheffingen te onderzoeken. Ons huidige beeld is echter dat de mogelijkheid tot 4 uur ook/nog voldoet aan een vraag en zo ook zorgt voor een positieve invloed op de leefbaarheid.

Omgevingskwaliteit

- Reclame/welstandsnota: wordt zoals gezegd herzien. Zie paragraaf 4.6 van de omgevingsvisie.

Wetterskip Fryslân

Verslag overleg 6-10-2025

BOVI / ruimtelijke opgaven

Wetterskip verwijst in ieder geval naar de BOVI, de Blauwe omgevingsvisie die het Wetterskip heeft opgesteld. Hier staan de uitgangspunten van het wetterskip op het gebied van water in vertaald. Wat betreft Ameland specifiek zijn er wel knelpunten. Er zijn vaak tegenstrijdige wensen wat betreft waterbeheer op het eiland. In het duinmassief heb je vaak te maken met kwel en daardoor wateroverlast. Het water wordt nu vaak snel afgevoerd naar de polder, maar eigenlijk zou je er naar toe willen dat het water langer in de duinen opgeslagen blijft. Maar hiervoor zul je ruimtelijke keuzes moeten gaan maken en technische maatregelen moeten gaan gebruiken. Wil je dit als gemeente?

Waterplan

Het Wetterskip geeft aan dat Schiermonnikoog bezig is met een waterplan over zoet water, in de lijn van het deltaprogramma. Wij geven aan dat we hier met de gemeente ook mee bezig gaan.

Dijkversterkingen

Wetterskip geeft aan dat dijkversterkingen in de toekomst ook om ruimte vragen. Deze ruimte moet waarschijnlijk aan de binnenkant van de dijken gevonden worden. De reserveringszones voor de dijken verdienen daarbij ook aandacht.

Adviescommissie water

Wetterskip geeft aan dat het goed zou zijn om de omgevingsvisie ook te delen in de adviescommissie water op Ameland.

Aanvulling 3 november:

Wetterskip heeft nog gereageerd met antwoorden op de vragen. Zie hieronder.

Aanvulling

- *Welke waarden of kwaliteiten van Ameland zijn volgens jullie essentieel om te behouden en/of te versterken?*
 - Zelfvoorzienendheid van het eiland voor drinkwater
 - Natuur is drager voor opgaves in het duingebied
 - Landbouw en weidevogels dragers opgaves in de polder
 - Watersysteem onderscheiden in polder vs duingebied
 - WF bedient alle opgaves, soms tegenstrijdig
- *Wat merkt u in uw dagelijkse werk van veranderingen op Ameland – bijvoorbeeld in het gebruik van natuur, landschap of veiligheid?*
 - Ruimte is beperkt en alles is belegd en bestemd
 - Opgaves te realiseren vraagt om lef in het ruimtelijk domein
 - Verwachte zeespiegelstijging.
 - De klimaatverandering vertaalt zich merkbaar in extremere weersomstandigheden
- *Welke rol speelt Ameland binnen jullie organisatie? Wat maakt dit gebied bijzonder of complex?*
 - Diversiteit aan functies en opgaves vraagt om soms tegenstrijdige aanpak en belangen
 - Ameland is voor Wetterskip Fryslân een bijzonder en complex deel van het beheergebied. Ameland heeft een zelfstandig functionerend watersysteem, waar zoetwatervoorziening, verzilting en waterveiligheid direct met elkaar samenhangen.
 - De dynamiek van het eiland, met duinen, kwelders en polders, zorgt voor een uniek samenspel van natuur, recreatie en landbouw. Het gebied is bovendien ecologisch en maatschappelijk waardevol, waardoor elk waterkundig ingrijpen zorgvuldig moet worden afgewogen en afgestemd met andere partijen zoals Staatsbosbeheer, de provincie en de gemeente.

- *Wat zijn volgens jullie belangrijke aandachtspunten voor de omgevingsvisie van Ameland, vanuit jullie rol?*
 - Ruimte voor uitwisseling van functies vraagt een open blik van alle partijen
 - Klimaatadaptatie en waterveiligheid moeten integraal onderdeel zijn van alle ruimtelijke keuzes.
 - Zoetwatervoorziening is een kwetsbaar systeem dat beter beschermd en adaptiever ingericht moet worden.
 - Ruimte voor water: bij ruimtelijke ontwikkelingen dient rekening te worden gehouden met waterberging, infiltratie en afvoer.
 - Natuur en water kunnen elkaar versterken, bijvoorbeeld door natuurontwikkeling in duinvalleien en kwelders.
 - Afstemming tussen partijen is cruciaal – keuzes in recreatie, landbouw of woningbouw hebben altijd een watercomponent.
 - Het is daarom goed om de uitkomsten van een Integraal Waterplan voor Ameland mee te nemen in de omgevingsvisie en in de omgevingsplannen ruimte te reserveren voor water gerelateerde opgaves.
- *Zijn er ontwikkelingen op Ameland die druk uitoefenen voor water gerelateerde zaken, waterkwaliteit of watervoorziening?*
 - Ruimtebeslag natuurvriendelijke oevers, ruimte voor toekomstige dijkverzwaring (reserveringszone), ruimte voor waterberging in duingebieden, ruimte voor aanpassingen in relatie tot klimaat adaptieve oplossingen.
 - Oplossingen zijn niet meer alleen maar technisch op te vangen
Toename van toerisme leidt tot hogere drinkwaterbehoefte en meer afvalwaterproductie. Langere droge perioden vergroten de druk op het beperkte zoetwaterreservoir in de duinen.
 - Verzilting neemt toe door een stijgende zeespiegel en intensiever grondwatergebruik.
 - Klimaatverandering vergroot de kans op wateroverlast in de dorpen en polders.
Veranderend landgebruik (zoals vernatting, tegengaan verzilting of natuurontwikkeling) vraagt om aanpassing van het waterbeheer.
 - Wetterskip Fryslân ziet de noodzaak om samen met de gemeente en terreinbeheerders te werken aan een robuuster en veerkrachtiger watersysteem.
- *Als u kijkt naar Ameland richting 2040: wat ziet u dan als de grootste opgave of kans?*
 - Polder heeft de meeste potentie om opgaves voor energie en water op te vangen.
 - Landbouwsector staat onder druk. Mogelijkheden voor anders boeren/collectief
 - De grootste opgave is het vinden van een duurzaam evenwicht tussen veiligheid, zoetwaterbeheer, natuur en ruimtegebruik onder veranderende klimaatomstandigheden.
bijvoorbeeld:
 - innovatieve vormen van zoetwateropslag;
 - natuurlijke waterberging in duinvalleien;
 - circulaire water- en afvalstromen bij toeristische voorzieningen;
 - integrale kustbescherming die natuur en veiligheid combineert
- *Welke beleidsontwikkelingen ziet u die van invloed zijn op water gerelateerde zaken?*
 - Ministerie besluit dit najaar over aanwijzing aandachtgebieden (NV-gebieden) en daarmee ook over KRW.
 - Deltaprogramma Zeespiegelstijging en Deltaprogramma Waddengebied vragen om strategische keuzes in waterveiligheid en zoetwaterbeheer.
 - De Kaderrichtlijn Water (KRW) stelt doelen voor waterkwaliteit die ook op Ameland relevant zijn en waarschijnlijk ook blijven.
 - De Provinciale Omgevingsvisie Fryslân en het Programma Waddengebied 2050 bevatten kaders die directe gevolgen hebben voor het eiland.
 - De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) benadrukt de noodzaak van klimaatrobuuste inrichting van het Waddengebied.
 - BOVI Wetterskip Fryslân
- *Zijn er thema's of ontwikkelingen die volgens jullie nu nog onderbelicht blijven?*
 - Langetermijn visie op polder en landbouw (gebiedsproces met provincie)
 - De langetermijn impact van verzilting op landbouw, natuur en drinkwatervoorziening (zou logisch onderdeel zijn van Integraal Waterplan (IWP))

- De ondergrondse waterstromen en de samenhang tussen grondwater en oppervlaktewater. (ook in IWP)
 - De afstemming van water- en energieprojecten, bijvoorbeeld bij warmtenetten of energieopslag.
 - De relatie tussen waterkwaliteit en recreatieve druk (riolering, afvalwater, zwemwaterkwaliteit).
- *Wat zou u de gemeenteraad willen meegeven bij het maken van keuzes voor de toekomst van Ameland?*
- Houd rekening met dat oplossingen in relatie tot klimaat niet altijd technische oplossingen zijn maar ook kunnen betekenen dat bepaalde zaken niet meer kunnen.
 - Bodem en watersturend leidend in keuzes.
 - Neem water en klimaat als structureel uitgangspunt voor alle ruimtelijke besluiten. Een toekomstbestendig Ameland begint met veiligheid, voldoende zoetwater en schoon water.
 - Investeer in een robuust watersysteem dat meebeweegt met natuur en klimaat, en houd ruimte vrij voor toekomstige aanpassingen.
 - Kies voor kwaliteit boven kwantiteit in ruimtelijke ontwikkeling, zodat economie, ecologie en veiligheid in balans blijven.
- *Hoe zou u de huidige samenwerking met de gemeente Ameland omschrijven? Wat gaat goed, wat kan beter?*
Prettig en constructief
- *Spelen er beleidsprocessen op Ameland waarin u beter of eerder betrokken wilt worden?*
- Water en rioleringsplan
 - Gebiedsontwikkelingen
 - De woningbouwopgave (afwatering, riolering, klimaatadaptatie);
 - toeristische uitbreidingen (watergebruik, afvalwater, waterkwaliteit);
 - Energietransitie projecten (bodem- en waterinvloed);
 - inrichting van openbare ruimte (infiltratie, vergroening).
 - Een vroegtijdige afstemming kan bijdragen aan efficiëntere, duurzame oplossingen
- *Heeft u nog adviezen of aandachtspunten voor het vervolg van de omgevingsvisie Ameland?*
We hebben een adviescommissie waterschapszaken voor Ameland. Een concept omgevingsvisie zouden we daar op de agenda kunnen zetten ter adviseren aan gemeente.

Verslag overleg 7-7-2025

We praten op voorstel van Wetterskip nog eens door over het onderwerp water, naar aanleiding van het ambtelijk concept dat gelezen is.

Over het algemeen is er tevredenheid over de visie en het feit dat het thema water terugkomt en in het bijzonder water- en bodemsturend. Het onderwerp water is wel wat verspreid in de visie naar het oordeel van Wetterskip. Daarnaast mist het soms wat concreetheid of voorbeelden. In de beleving van Wetterskip zou dat soms wel wat duidelijker kunnen en dat niet (alleen) over te laten aan het Integraal Waterplan.

Opmerkingen/wensen

- De zorgen over klimaatverandering en de zoetwaterbel zouden best wat steviger benoemd mogen worden. Ze raken de leefbaarheid namelijk direct.
- In dat kader wijzen ze ook op de BOVI van het Wetterskip, waarin staat dat de gevolgen daarvan betekenen dat je moet accepteren dat er overlast is. Dat zouden ze ook graag terugzien in de visie.
- Er wordt doorgesproken over kelders onder woningen in het duingebied. De ambities van beide partijen zijn hetzelfde: dit zoveel mogelijk beperken. In de visie komt dat alleen nog niet zo duidelijk naar voren.
- Men maakt zich zorgen over eventuele nieuwe (recreatieve) ontwikkelingen in de binnenduinrand. Het beleid van de gemeente dat er niet meer meegewerkt wordt aan

nieuwe ontwikkelingen die niet al mogelijk zijn in het omgevingsplan, was voor het Wetterskip niet direct duidelijk in de visie.

- Het Wetterskip maakt zich zorgen over exoten en vraagt zich af of die zorgen niet duidelijker in de visie zouden kunnen komen.

Daarnaast wordt nogmaals door beide partijen bevestigd dat het belangrijk is om elkaar telkens in een vroeg stadium te vinden bij ontwikkelingen. In dat kader wordt ook de door de gemeente te ontwikkelen visie op de fiets- en wandelinfrastructuur genoemd. De 'acceptatie van overlast' gaat namelijk ook nadrukkelijk over de lagergelegen delen van die infrastructuur in de binnenduinrand van Ameland.

Afgesproken is:

Beide partijen komen elkaar ook tegen bij de adviescommissie water op Ameland en het te ontwikkelen Integraal Waterplan. Afgesproken wordt dat kelders in het duingebied bij die laatste ook onderwerp van gesprek is. Daarnaast zal in de adviescommissie het ontwerp van de omgevingsvisie ook geagendeerd worden.

Reactie gemeente

Klimaatverandering/zoetwaterbel: we hebben de tekst in de visie hierover iets aangepast, om te benadrukken wat de bedreiging enerzijds en de ambitie anderzijds hierin zijn. Zie paragraaf 4.4, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Water*.

Wateroverlast: we hadden en hebben in de visie (paragraaf 4.4, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Water*) bewust gekozen voor de formulering 'beperken van wateroverlast' en niet voor 'voorkomen van overlast'. Dat dekt uw lading dat overlast niet altijd te voorkomen is en er soms bij hoort. Tegelijk vinden we het belangrijk om dat beperken wel als ambitie te hebben. De afweging tussen beiden maken we graag samen met u in het Integraal Waterplan.

Kelders: in de visie staat dat ruimtelijke ontwikkelingen de grondwaterstand en drinkwatervoorziening niet onder druk mogen zetten (paragraaf 4.4, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Water*). We hebben daar kelders nu expliciet genoemd om het iets te verduidelijken en blijven bij het Integraal Waterplan graag met u in gesprek hoe we dit ruimtelijk kunnen borgen.

Recreatieve ontwikkelingen: in paragraaf 4.5 staat dat er geen ruimte is voor nieuwe verblijfsrecreatieve ontwikkelingen, behalve diegene die er al zijn in het omgevingsplan. Dat stond er al, maar hebben we voor de duidelijkheid iets herschreven.

Exoten: de huidige formulering dat exoten een bedreiging zijn voor biodiversiteit en natuurwaarden laat wat ons betreft weinig aan de verbeelding over. We denken dan ook dat we een duidelijke lijn kiezen met de ambitie om hier, in overleg met verschillende partijen, beleid over op te stellen. Zeker in het licht van het feit dat de gemeente maar beperkt bestrijder is van invasieve exoten, door het feit dat dit zich vaak afspeelt op grond van anderen. Zie paragraaf 4.7 van de visie, onder **Uitwerking**, bij de subtitels *Zonering landbouw, natuur en recreatie* en *Groenbeleid*.

It Fryske Gea

Verslag overleg 7-10-2025

Evenementen

It Fryske Gea geeft nog aan dat ze het belangrijk vinden dat de natuur niet teveel verstoring ondervindt van evenementen op het eiland. Meestal gaat dit goed, maar een meerdaags evenement zou bijvoorbeeld wel verstorend kunnen werken omdat er dan te veel menselijke activiteit is in de natuur.

Windenergie

Wat betreft het idee rond windenergie, is het Fryske Gea geen voorstander van de NAM-locatie op het Oerd. Wel zien ze de locatie achter het boorplatform als mogelijke locatie, ook omdat de infrastructuur hier al ligt.

Reactie gemeente

Evenementen

In de omgevingsvisie hebben we herhaald wat ook in ons evenementenbeleid is opgenomen, namelijk dat we bij het beoordelen van (nieuwe) evenementen ook altijd kijken naar de balans met de natuur (paragraaf 4.5 van de omgevingsvisie, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Evenementen en overige recreatie*). Tegelijk zijn verantwoordelijkheden rond het onderwerp natuur niet altijd eenvoudig (zie ook ons antwoord in dit participatieverslag onder **Bewonersavonden**, bij Thema 4).

Bewonersavonden

Onderstaande is een puntsgewijs verslag van de 2 bewonersavonden over de omgevingsvisie van de gemeente Ameland. Die vonden plaats op 23 juni 2026 in het Wantij in Buren en op 24 juni in het gemeentehuis in Ballum. Op de eerste avond waren 15 aanwezig, op de tweede avond 16.

Op beide avonden is het ambtelijk concept van de visie besproken, die voor die tijd op de website van de gemeente al was te lezen. Dat concept was nog zonder het kaartmateriaal.

Het verslag focust zich op de op die avonden ingebrachte wensen en verzoeken. Dat betekent dat informerende vragen die zijn beantwoord op de avonden in principe niet zijn meegenomen in dit verslag.

In het verslag is in het groen waar nodig/mogelijk ook de reactie van de gemeente te vinden op de ingebrachte thema's.

Algemeen

- Werelderfgoed: het feit dat dat nu toch onderdeel is van regelgeving (omgevingswet) voelt als een gebroken belofte, omdat in het verleden is gezegd dat dat nooit zou gebeuren. Over die opname zijn zorgen dat dit in de toekomst voor meer beperkingen/regels zal zorgen. Bijvoorbeeld omdat argumenten tegen baggeren ook voort zouden komen uit de werelderfgoedstatus.
We delen de vrees voor toekomstige beperkingen in het (mede)gebruik van onze eigen omgeving. Of dat nu vasthangt aan de status van werelderfgoed of Natura 2000. Ondanks dat we er niet zelf over gaan, blijven we ons waar mogelijk inzetten om ons tegen die beperkingen te verzetten. Dat hebben we daarom ook zo opgenomen in de omgevingsvisie (paragraaf 4.7).
- In het kader van de paragraaf 'Dit is Ameland': belangrijk is ook om Ameland zo te houden. Daar kunnen we ons in vinden. De visie gaat er daarom ook vanuit dat we het goede behouden/versterken en alleen bijsturen waar nodig. Zie bv. het einde van het hoofdstuk 1.
- Hoe krijgt de gemeente het voor elkaar om al deze actiepunten uit te voeren? Stellen jullie prioriteiten?
De omgevingsvisie is (ook) een langetermijnvisie. Dat betekent dat de uitvoering niet allemaal in één keer gaat. En, inderdaad, dat kan ook niet. Dus we stellen inderdaad prioriteiten wat we doen. Sommige zaken lopen al, en bij andere maken we keuzes. Zie ook par. 5.3 van de omgevingsvisie.
- Er is een verzoek om op de hoogte gehouden te worden over de voortgang van de omgevingsvisie. Met specifiek de behoefte om aanvullingen zoals de kaarten nog rustig na te lezen.
Nadat de visie in ontwerp is vastgesteld door de gemeenteraad, gaat hij ter inzage. Dat betekent dat iedereen de tijd krijgt om de visie (inclusief kaarten) nog eens te lezen en er op te reageren.

Thema 1: Bereikbaarheid en infrastructuur

- Meerdere aanwezigen maken zich zorgen over de kwaliteit van de fietspaden, in het bijzonder van de schelpenpaden. Zeker omdat de visie aangeeft dat het in het kader van reductie van auto's het doel is om fietsen aantrekkelijker te maken.
We (h)erkennen dit zelf ook. Daarom staat in de visie dat we willen werken aan een visie op de toekomst van die fietspaden (en wandelpaden). Zie paragraaf 4.2, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Vervoer op het Eiland*.
- In dat kader (fietsen aantrekkelijker) zijn er ook zorgen over het fietsparkeren.
Dat vinden wij zelf ook. Daarom hebben we in de visie opgenomen dat we dat willen verbeteren en uitbreiden waar nodig/mogelijk. Maar ook dat er altijd momenten in het jaar kunnen/zullen zijn dat er meer fietsen dan parkeerplekken zijn. Zie paragraaf 4.2, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Vervoer op het Eiland*.

- Iemand is van mening dat, in navolging van andere gemeenten, een verbod op fatbikes en e-scooters op Ameland passend zou zijn.
Deze plannen zijn er nu niet. Landelijk wordt ook nog onderzoek gedaan of een dergelijk verbod eigenlijk wel haalbaar/houdbaar is. We bekijken wel de mogelijkheid om dit onderwerp aandacht te geven in de te ontwikkelen visie op de fiets- en wandelinfrastructuur. Zie paragraaf 4.2, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Vervoer op het Eiland*.
- Eén van de aanwezigen verbaast zich over het feit dat de gemeente pleit voor een veerdienst waar het eiland zeggenschap over heeft, maar zich vervolgens niet actief inzet voor het uitbaten van een eigen veerdienst.
Als gemeente zetten we ons voor 2 dingen in (zie paragraaf 4.2 van de omgevingsvisie, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Veerverbinding*). (1) Allereerst vinden we dat de veerdienst een publieke voorziening zou moeten zijn, waardoor de overheid ook in de uitvoering veel meer betrokken is. Dan heb je namelijk geen concessie meer nodig en ook niet elke keer die onzekerheid. We denken dat zonder die concessie de belangen van het eiland beter gediend worden. (2) Zolang er sprake is van een concessie, zijn we voorstander dat we als eiland meer zeggenschap hebben over waar de concessie aan moet voldoen. Maar het model van een concessie is een model waarin bedrijven inschrijven, niet overheden. Daarom kunnen/mogen we ons ook als overheid (ook financieel) niet bemoeien met de partijen die inschrijven.
- Breder heerst een gevoel dat ondanks alle signalen die de samenleving en de gemeente hierover (zeggenschap bij veerdienst) afgegeven hebben, er niet veel veranderd is bij het Rijk. We herkennen het gevoel dat we niet (genoeg) gehoord worden. Daarom besteden we hier in de visie uitgebreid aandacht aan en blijven we ons daarvoor inzetten.
- Iemand geeft aan dat het vliegveld gemist wordt in de visie. Zeker ook in het kader van de rol die het speelt voor de bereikbaarheid van de trauma- en ambulancehelikopter.
De gemeenteraad heeft nog niet zo heel lang geleden uitgesproken dat ze het vliegveld belangrijk vindt en graag wil behouden. Dat heeft niet per se te maken met de helikopters, omdat die flexibeler zijn qua start- en landingslocatie. Wel omdat het nu een goede voorziening is en omdat er in de toekomst misschien mogelijkheden zijn voor elektrische luchtvaart. Dat laatste thema hadden we al wel genoemd, maar het vliegveld zelf nog niet. Dat hebben we nu alsnog gedaan. Zie paragraaf 4.2, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Veerverbinding*.
- Meerdere aanwezigen zijn benieuwd of er al actie ondernomen is om het aantal auto's naar de eilanden te verminderen. Een ander geeft aan moeite te hebben met die doelstelling.
We onderzoeken hoe we dit kunnen/mogen doen. Zo wordt er onder andere naar een vignet gekeken. Zie paragraaf 4.2, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Vervoer op het Eiland*.
- Een aanwezige verbaast zich over het feit dat er wel aan de veerdam gewerkt wordt, maar dat er niet wordt opgehoogd.
We zijn het ermee eens dat de veerdam opgehoogd moet worden om toekomstbestendig te zijn. Dat is ingewikkeld, onder andere door de eigendomssituatie. Rijkswaterstaat is namelijk eigenaar van de oostelijke kant van de kop van de veerdam, terwijl de gemeente eigenaar is van de rest van de veerdam. Dat is namelijk in het verleden van Rijkswaterstaat overgedragen aan de gemeente. Dat betekent dat de gemeente ook verantwoordelijk is voor het ophogen van (dat deel van) de veerdam. De kosten daarvoor zijn echter nooit door de gemeente te betalen. Vanwege het belang van een hogere veerdam willen we dan ook dat het Rijk hier aan meebetaald. We hebben in de omgevingsvisie dit ook opgenomen (paragraaf 4.2, bij **Uitwerking**, onder de subtitel *Veerverbinding*).
- Een aantal aanwezigen vragen aandacht voor parkeren op de veerdam. Ook omdat er geen busverbinding van het Verdekspad naar de veerhaven (meer) is.
We streven naar verbetering voor parkeren op de veerdam, maar zijn ook tot de conclusie gekomen dat het een complexe puzzel is. We blijven echter zoeken naar verbeteringen en hebben dat ook zo opgenomen in de visie (paragraaf 4.2, bij **Wat we doen**). Wat betreft het

Verdekspad lobbyen we bij de busvervoerder om dat weer als halte in de busroute op te nemen. Dat hebben we nu ook toegevoegd bij **Wat we doen** in paragraaf 4.2.

- Parkeren in Holwerd: als de gemeente Ameland meer zeggenschap over parkeren in Holwerd wil, zou het dan niet zelf grond kunnen aankopen om parkeerterrein te ontwikkelen?
In de omgevingsvisie staat dat we streven naar parkeren in publieke handen (zie paragraaf 4.2 van de visie, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Veerverbinding*). Het gaat hier in de eerste plaats over de bestaande parkeerfaciliteiten. Wij vinden dus dat de overheid daarover zou moeten gaan. Ons doel is namelijk dat parkeren in Holwerd geen verdienmodel is, maar helpt om onze doelen waar te maken. Die overheid die over het parkeren gaat is niet per se de gemeente Ameland zelf (nog los van de vraag of dat wel kan/mag). Het zou waarschijnlijk logischer zijn dat de gemeente Noardeast-Fryslân dat doet. Met hen hebben we over dit onderwerp dan ook goed contact.
- Aantal aanwezigen mist de secundaire zeekering in de visie. Dat houdt ook verband met het feit dat RWS niets meer aan onderhoud doet (zie ook hieronder bij thema 6).
Door de discussie die er nu is over de normering, hebben we primaire keringen opgenomen in de visie. Bij secundaire zeekeringen is die discussie er niet, daarom dat we dat niet vermelden. Zie voor de rol van RWS de beantwoording bij Thema 6.

Thema 2: Wonen en leefbaarheid

- Meerderen noemen het belang van onderwijs; iemand geeft specifiek aan dat dat thema gemist wordt in de omgevingsvisie. Zeker ook in het kader van de relatie die dat heeft met wonen en bereikbaarheid. Op dat laatste punt is sprake van een ontzorgen van het praktische onderwijs (wat als fijn ervaren wordt), maar niet van het theoretische onderwijs. Daar zouden gelden beschikbaar voor moeten zijn vanuit het Rijk; de gemeente zou daarvoor kunnen pleiten, of een SPUK (specifieke subsidie) voor kunnen inzetten.
Het klopt dat leerlingenvervoer voor specifieke groepen door ons ontzorgd wordt (het beleid daarover is te vinden in de verordening bekostiging leerlingenvervoer). Voor leerlingen in het speciaal basisonderwijs moeten we dat vervoer ontzorgen. Dat doen we door voor hen de sneldienst te boeken en te betalen en (waar nodig) taxivervoer te regelen van Holwerd naar school. Datzelfde doen we ook voor het speciaal voortgezet onderwijs en het praktijkonderwijs. Dat is dus niet verplicht, maar vinden we wel belangrijk. Aan de ene kant omdat voor hen geen onderwijs op Ameland is en aan de andere kant omdat het vaak om kinderen gaat die moeilijk zelfstandig met het Openbaar Vervoer kunnen reizen.

Dat is anders voor kinderen op het theoretisch onderwijs. Voor de meeste van hen is onderwijs beschikbaar op Ameland. Dat onderwijs houden we graag in stand, omdat het belangrijk is voor de leefbaarheid op Ameland. Daarom ontzorgen en vergoeden we hen niet, als ze toch onderwijs aan de wal willen volgen.

Voor de bovenbouwleerlingen van havo en vwo is de situatie anders. Voor hen hebben we wel een (inkomensafhankelijke) financiële tegemoetkoming, maar geen praktische ontzorging. Dat zien we als een goede oplossing. Ze kunnen namelijk geen onderwijs op Ameland volgen, maar zijn normaal gesproken wel in staat om zelfstandig met het OV te reizen. Daarom zien we daar voor ons als overheid geen rol weggelegd in het vervoer zelf. Daarmee zijn zij aangewezen op het reguliere Openbaar Vervoer. Dat komt net als voor de andere reizigers met uitdagingen, maar ook daar zetten we ons waar mogelijk in voor een goed verloop van de reis. Zo hebben we in het verleden aangedrongen op een directe lijn naar Dokkum in de ochtend en de loop van de middag.

- Op dit thema wordt ook aandacht gevraagd voor de combinatie van onderwijs en opvang, zowel naschools, als kinder/peuter. Het zou wenselijk zijn als dit op één locatie zou plaatsvinden. Het ophalen/brengen is namelijk voor ouders moeilijk te combineren met werken, zeker aan de wal.
We delen dat uitgangspunt. In het accommodatiebeleid voor de gemeentelijke gebouwen is hier dan ook aandacht voor. Daarin is o.a. opgenomen dat we in Hollum een integraal

kindcentrum (IKC) willen bij Ambla. We hebben gezien dat dit voor Nes en Buren in het onafhankelijk participatieproces ook genoemd is. We bestuderen op dit moment die uitkomsten en bekijken wat die betekenen voor de visie op de gemeentelijke accommodaties.

- Iemand vraagt ook aandacht voor het personeelshuisvestingsbeleid. In zijn optiek is het voor ondernemers lastig, nu woningen niet meer verhuurd mogen worden.
Het klopt dat de gemeenteraad eerder besloten heeft dat een woning niet binnen 4 jaar na kopen verhuurd mag worden (dat is geregeld in de [Huisvestingsverordening](#)). We begrijpen dat dat voor ondernemers soms lastig is, maar dat is een bewuste keuze geweest. Op die manier proberen we ervoor te zorgen dat er genoeg woningen beschikbaar zijn voor eilanders (zie ook [de toelichting op de Woonvisie](#)).
Dat betekent niet dat we personeelshuisvesting niet belangrijk vinden; integendeel. Daarom is daar in de Woonvisie al over gesproken. In de Omgevingsvisie hebben we nu opgeschreven dat we werken aan nieuw beleid (paragraaf 4.3, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Personeelshuisvesting en bedrijfswoningen*). Dat beleid is ook bedoeld om duidelijk te maken wat de rol van de gemeente daarin is en wat ondernemers zelf kunnen regelen. Tegelijk is er vanuit de Regio Deal nu een pilot om te kijken of het mogelijk is om iets op grotere schaal te regelen op Ameland: een werkgeverscampus.

Thema 3: Duurzaamheid – energie, water en klimaat

- Iemand geeft aan het thema verzilting van het land te missen in de visie; een thema die steeds relevanter wordt door stijging van zeespiegel in combinatie met bodemdaling. Breder wordt aandacht gevraagd voor de afweging wat we aan water vasthouden en afvoeren. Want in de winter is het vaak te nat en in de zomer te droog.
Het thema water en de verhouding tussen afvoeren en vasthouden is inderdaad belangrijk. Daarom dat we samenwerken met provincie, Wetterskip en Vitens aan een Integraal waterplan. Zie paragraaf 4.3, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Water*. Ondanks dat verzilting op dit moment op Ameland (zeker in vergelijking met andere plekken) nog geen probleem lijkt, is het wel ook een thema binnen dat Integraal waterplan.
- Iemand geeft aan moeite te hebben met de doelen op het gebied van hernieuwbare energie, omdat alle investeringen daarin zullen leiden tot lastenverzwaringen voor burgers. Er wordt dan ook gepleit voor vrijwilligheid op deze punten en geen subsidies.
Als gemeente zien wij hier wel een belangrijke rol voor zowel de Amelandse samenleving als de overheid. Niet alleen omdat we als gemeente de plicht hebben om hieraan te werken. Maar ook omdat we zien dat het belangrijk is om zoveel mogelijk zelfvoorzienend te zijn in onze energie. Zo zijn we namelijk niet afhankelijk van levering van ver weg. We ondervinden nu namelijk allemaal dat dat onzekerheid en grote prijsschommelingen oplevert.
- Meerdere aanwezigen zijn blij met de aandacht voor windenergie rondom het huidige NAM-platform op zee. Meerdere van hen hebben in de basis ook geen probleem met windmolens op land, al zijn anderen het daar pertinent mee oneens.
- Iemand vraagt zich af of de gemeente woningeigenaren gaat verplichten om iets te doen met de riolering en afkoppelen. Hij is van mening dat dat inconsequent zou zijn, omdat de gemeente ook niets doet met de woningen van het GWA op deze punten.
De opvang van regenwater afkoppelen van de riolering is wel onze ambitie (zie paragraaf 4.4 van de omgevingsvisie, bij **Uitwerking**, onder de subtitel *Water*). In het Programma Water en Riolering werken we dat later concreter uit. Een verplichting hoort daarbij wel tot de mogelijkheden, maar hoe, waar en wanneer weten we nu dus nog niet. Uiteraard gelden (toekomstige) regels ook voor woningen in eigendom van het Gemeentelijk Woningbedrijf en doen we er alles aan om onze ambitie daar ook waar te maken.

Thema 4: Economie en toerisme

- Meerdere aanwezigen wijzen op de onwenselijkheid van evenementen in natuurgebieden. Deelnemers blijven namelijk lang niet altijd op wegen en paden. Met name op grond van RWS gaat dat vaak mis, omdat er geen voorwaarden, controle of toezicht is. Het is ook onduidelijk wie er verantwoordelijk is, omdat verschillende partijen (terreinbeheerders, gemeente, provincie, gemeente) naar elkaar verwijzen.

We geven toe dat het niet makkelijk is om te weten wie waar over gaat. Soms is dat ook voor ons niet altijd meteen duidelijk. We kunnen het daarom helaas ook niet makkelijk maken. Bij een dergelijk evenement komen er namelijk een hoop zaken samen:

- De gemeente geeft een evenementenvergunning af, waar voorschriften in staan. Hier kunnen ook regels instaan over de route, bv. dat die goed aangegeven moet worden en/of dat die goed afgestemd moet zijn met de terreinbeheerder.
- De terreinbeheerder(s), bijvoorbeeld Staatsbosbeheer en/of Rijkswaterstaat, geven toestemming voor het gebruik van hun grond voor het evenement. Ook met hen wordt de route afgestemd. Daarnaast zijn er vaak huisregels van een terreinbeheerder dat je überhaupt alleen maar op wegen en paden mag komen.
- De provincie gaat over de natuurwaarden en soms is dan ook een vergunning nodig van de provincie voor het evenement.

De vraag wie er dan verantwoordelijk is als de routes niet gevolgd wordt, is dan ook complex. Als mensen afwijken van de route omdat hij slecht is aangegeven, dan kan het zijn dat de organisator zich niet houdt aan de voorschriften uit de gemeentelijke vergunning. Als door de afwijking van de route natuurwaarden/-regels overtreden worden, dan gaat de provincie erover. En afwijken van de paden kan ook een overtreding zijn van de 'huis' regels van de terreinbeheerder.

- Er wordt gevraagd naar de spelregels als het gaat om overlast van de horeca en de rol die de omgevingsvisie en in het bijzonder het horeca- en detailhandelsbeleid hierin spelen. In het centrum van Nes wordt namelijk op veel avonden (ook doordeweeks) tot laat overlast ervaren van versterkte muziek of activiteiten. Ook meldingen hierover bij de gemeente en inbreng in het convenant veilig uitgaan brengen geen verbeteringen teweeg.

De meeste regels over geluid staan in het Omgevingsplan en de Algemene Plaatselijke Verordening (zie ook par. 2.2 van de bijlage bij het horeca- en detailhandelsbeleid over de relatie met andere stukken). Daarnaast staan de specifieke regels voor evenementen in het evenementenbeleid. Die regels zijn best technisch, maar in de basis komt het er op neer dat er voor dagelijkse situaties normen zijn hoeveel geluid er op welk tijdstip van de dag geproduceerd mag worden. Bij een (vooraf gemelde) incidentele festiviteit mag het geluid harder zijn en bij een toegestaan evenement is dat vaak nog wat meer.

Al die regels zijn voor een groot deel gebaseerd op landelijke normen. Omdat we denken dat we daarmee op dit moment een goede keuze maken, staan die regels nu niet ter discussie. Dat is de belangrijkste reden dat we ze niet expliciet noemen in de omgevingsvisie.

We krijgen echter inderdaad wel relatief veel signalen over geluidsoverlast in het centrum van Nes. Ons vermoeden is dat dat niet zozeer aan de regels ligt, maar mogelijk aan het naleven daarvan. Voordat we daadwerkelijk kunnen ingrijpen tegen overtreding van regels, moeten we die overlast echter zelf vaststellen door geluidsmetingen. Door de speciale apparatuur en de tijd die het kost, zijn die controles niet eenvoudig. We doen dat echter vanwege de meldingen hierover de laatste jaren regelmatig. In de meeste gevallen constateren we daar geen overschrijding van de geluidsnormen. Dat betekent uiteraard niet dat die er op andere momenten niet zijn. Het zou bijvoorbeeld best kunnen dat men weet dat we controleren en het daarom rustiger is.

Hoeveel tijd en geld we steken in de handhaving op een onderwerp is meestal steeds een afweging (zie ook par. 4.6 van de omgevingsvisie, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Amelandor dorpen*). Voorlopig blijven we ons echter inzetten om deze ervaren overlast tegen te gaan. Niet alleen door handhaving, maar ook door het gesprek te faciliteren bij het

convenant veilig uitgaan. Ook werken we aan een informatiefolder, waarin we ondernemers de regels ook nog eens duidelijk uitleggen.

Thema 5: Omgevingskwaliteit

- Verrommeling als thema leeft. Daaruit spreekt een behoefte aan (a) duidelijkheid over wat daar onder valt en (b) aanpak daarvan. Het nadrukkelijke verzoek komt van iemand om de regels daarover duidelijk te communiceren als preventieve maatregel.
We streven zelf ook naar duidelijkheid over wat wel en niet gewenst is; dat doen we in het omgevingskwaliteitskader (zie ook antwoord hieronder). Als dat klaar is, zijn we zeker van plan daar duidelijk over te communiceren. Dat proberen we altijd te doen, omdat het belangrijk is dat iedereen weet welke regels gelden. Waar de handhaving capaciteit op wordt ingezet is meestal steeds een afweging tussen verschillende onderwerpen. Dat doen we niet in de omgevingsvisie, maar in het VTH-beleid. Zie ook paragraaf 4.6 van de omgevingsvisie, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Amelandse dorpen*.
- Iemand maakt zich zorgen over het feit dat welstand/omgevingskwaliteit getoetst worden door personen van buiten, zonder lokale kennis.
Deze commissie toetst plannen altijd aan ons eigen beleid. We streven daarom ook naar 2 dingen:
 - Het te vernieuwen beleid zo uitwerken dat voor een commissie duidelijk is wat wel/niet wenselijk is (hier maken we een begin mee in paragraaf 4.6 van de omgevingsvisie, maar dit krijgt een vervolg in de herziening van de welstandsnota – zie in datzelfde paragraaf, onder **Uitwerking**, bij de subtitel *Amelandse dorpen*);
 - De commissie uit te breiden met mensen van het eiland, zodat de lokale kennis dat beleid beter kan ondersteunen.
- Iemand vraagt om meer/betere communicatie over participatie bij een omgevingsvergunning. De regels uit de omgevingswet bieden namelijk voor omwonenden de mogelijkheid om in een vroeg stadium betrokken te zijn. Als een omwonende dat weet, kan hij/zij daar ook beter van gebruik maken. Dat is ook al aangegeven bij de gemeente en zou op de info verschijnen, maar dat is tot nu toe niet gebeurd.
Het klopt dat de omgevingswet participatie belangrijk vindt en dat dit ook blijkt uit de procedure bij een omgevingsvergunning. Dat begint al voor de aanvraag. De bedoeling is namelijk dat iemand die een aanvraag wil indienen van te voren al mensen die dat aangaat daar bij betreft. Als een vergunning aangevraagd wordt, moet dan ook aangegeven worden of er geparticipeerd is en wat het resultaat daarvan is. Dat aangeven is verplicht, maar het participeren zelf in principe niet. Die verplichting is er alleen voor specifieke gevallen die de gemeente aangewezen heeft (zie ook www.ameland.nl/participatie). Verplicht of niet, het is dus de bedoeling van de wet dat omwonenden op deze manier al vroeg betrokken worden bij een plan. Dat betekent overigens niet dat de aanvrager het plan alleen maar mag indienen als iedereen het ermee eens is. Als gemeente kunnen we dat bijvoorbeeld ook niet als reden gebruiken om iets te weigeren.

Daarnaast is er nog de rol van de gemeente. In de Gemeente Info maken we altijd bekend dat iemand een vergunning heeft aangevraagd. En later als die verleend is, vertellen we dat ook in die info. Iemand die het aangaat kan daarna bezwaar maken. Maar dat is dus pas als de vergunning er al is. We kunnen ons voorstellen dat er soms behoefte is om al te reageren als er een vergunning is aangevraagd. Op die manier horen we als gemeente misschien wel eens dingen, die we nog niet wisten. En die we kunnen meenemen bij het beoordelen van de aanvraag. Zo'n reactie is op dit moment niet gebruikelijk en onze formulering in de Gemeente Info ontmoedigt dat nu ook. Daar willen we wat aan doen. We streven ernaar om daar duidelijk te maken dat iemand die dat wil ook in die fase al zijn mening kan geven over de aanvraag.

Thema 6: Landschap en natuur

- Over het algemeen is er tevredenheid over wat er in het concept staat over historisch medegebruik. Wel zijn er vragen of de gemeente in gesprek is/gaat over de recente onrust op dit thema. De gemeente bevestigt dat en verwijst naar de recent door de gemeenteraad aangenomen [motie](#) hierover.
We blijven ons als gemeente inzetten voor het (mede)gebruik van onze natuurlijke omgeving. Dat schrijven we ook in de visie (paragraaf 4.7) en dat voeren we al uit in gesprekken over de plannen van andere overheden voor natura 2000-gebieden. Dat is ook in lijn met een nieuwe [motie](#) van de gemeenteraad over ditzelfde onderwerp.
- Er zijn meerdere vragen/reacties over de rol van terreinbeheerders. Met name als het gaat over RWS. Zij doen niet aan onderhoud (of handhaving), terwijl hun gronden wel verslechteren. Dat heeft gevolgen voor de veiligheid (want zeekeringen verlagen), maar ook voor het toerisme: hun gronden en de paden daarop zijn ook een belangrijke trekpleister voor toeristen. Zou de gemeente hierin niet een rol kunnen en moeten spelen? Evt. in samenspraak met andere terreinbeheerders?
We zijn het ermee eens dat Rijkswaterstaat niet altijd aan onderhoud lijkt toe te komen. Inmiddels weten we dat dit in de toekomst nog zal verergeren. Dat zien wij ook als probleem, omdat veel paden op hun gronden inderdaad belangrijke recreatieve paden zijn. Daarom dat we ook kijken of het mogelijk is dat we sommige paden van hen overnemen. Hoe dat verder gaat weten we nu nog niet. Maar als het al zover komt, zal het dus alleen gaan om (enkele) paden. Dat betekent dat ook in de toekomst veel gronden niet van ons zullen zijn. Dat betekent in ieder geval ook dat gemeentelijke handhaving in die gebieden niet kan (zie ook onze reacties hieronder).
- Iemand vraagt hoe de balans tussen natuur en recreatie gevonden gaat worden. Want nu tast recreatie vaak natuurwaarden aan. Denk aan loslopende honden en groepen die van wegen/paden afgaan.
We erkennen dat die balans niet eenvoudig is. We zijn zowel voorstander van respect en zorg voor als beleefbaarheid van natuur. Voor zover wij er zelf over gaan, proberen we ook regels/beleid te maken die met beide rekening houden. Op het onderwerp natuur liggen veel gebieden en dus verantwoordelijkheden niet in onze handen (zie ook hieronder). Wel zijn we regelmatig in overleg met (andere) terreinbeheerders, over o.a. deze onderwerpen. Daarnaast proberen we (o.a. via de VVV) bezoekers zo goed mogelijk te informeren over regels en respect. Dat doen we o.a. door subsidie aan de VVV. Zij denken over al hun communicatie goed na, waardoor bijvoorbeeld honden op hun foto's altijd aangelijnd zijn. Het bereiken van bezoeken blijft echter een uitdaging, ook omdat ze vaak wisselen. Ondanks dat blijven we ons zo goed mogelijk voor bovenstaande inzetten.
- Ook in dit kader wordt aangegeven dat het ook bij overheden en anderen niet duidelijk lijkt te zijn wie waar verantwoordelijk voor is. Want bij meldingen/klachten wordt een indiener van het kastje naar de muur gestuurd (vergelijk ook op de opmerking over evenementen bij thema 4). Hierboven bij thema 4 schreven we over evenementen ook al dat het helaas ingewikkeld is en niet makkelijk te maken is. Dat geldt hier in algemenere zin natuurlijk ook. Dus het klopt dat het ook voor ons en/of andere overheden niet altijd direct duidelijk is wie erover gaat. Ook omdat het soms zo is dat meerdere partijen erover gaan. In algemene zin kunnen we wel zeggen dat op gebieden die niet van de gemeente zijn (bv. bos en strand en duinen), de gemeente zelden verantwoordelijk is of mag zijn. Dat is vaak de eigenaar of beheerder van de grond, of de provincie. Zij (de provincie) gaat namelijk over natuurbescherming. De gemeente komt dan vaak pas in beeld als bijvoorbeeld de 'openbare orde' verstoord wordt, bijvoorbeeld als iemand illegaal een feest geeft. We begrijpen dat weten wie waar beheerder/eigenaar van een gebied is, ook niet makkelijk is. We denken er daarom over na of het haalbaar en handig is als we dat in kaart brengen.

Voorstel

van het college aan de raad

Zaaknummer	563405
Vergaderdatum	14 september 2026
Organisatieonderdeel	Staf
Portefeuillehouder	Piet IJnsen

Onderwerp

Jaarverslag 2025 Burgemeester Walda Scholengemeenschap.

Voorstel

1. Het jaarverslag 2025 van de Burgemeester Walda Scholengemeenschap vast te stellen.

Inleiding

Op grond van artikel 5.46 van de Wet op het Voortgezet Onderwijs moet het bevoegd gezag van een school voor voortgezet onderwijs jaarlijks een jaarverslag opstellen en indienen bij de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Bijgevoegd treft u het jaarverslag van de Burgemeester Walda Scholengemeenschap (BWS) voor 2025 aan.

De financiële positie van de BWS is goed. Het afgelopen kalenderjaar is er een negatief financieel resultaat behaald van € 284.862, terwijl er een negatief resultaat van € 167.944 was begroot. De oorzaak van het verschil is te verklaren door de personele lasten. Deze zijn hoger dan begroot uitgevallen.

Aan het einde van 2025 bedroeg de hoogte van de algemene reserve van de school € 805.373 op een begroting van € 2.426.666 (2025). Het mogelijk bovenmatig eigen vermogen bedraagt per 31-12-2025 € 154.120.

De afgelopen jaren is er sprake van flinke nadelige exploitatie resultaten voor de BWS. Ten opzichte van de vastgestelde begrotingen blijkt er in de jaarrekening telkens een fors verschil te zijn op de personele lasten. Voor 2026 en 2027 is nog geen begroting voor de BWS vastgesteld.

Het college neemt nu meer tijd om via een zorgvuldig proces in overleg met de directeur te komen tot een goede meerjarenbegroting. Het doel ervan is een zo sluitend mogelijke begroting met behoud van een solide financiële positie.

Beoogd effect

Voldoen aan de wettelijke verplichting als bedoeld in artikel 5.46 van de Wet op het voortgezet onderwijs.

Argumenten

1.1. Het jaarverslag geeft een juist en volledig beeld over het gevoerde beleid over het jaar 2025 en over de financiële resultaten.

1.2. Het jaarverslag voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

Het verslag is opgesteld in overeenstemming met de regeling jaarverslaglegging onderwijs. In deze regeling is uitputtend opgenomen waaraan het jaarverslag moet voldoen.

1.3. De gemeenteraad heeft de bevoegdheid het jaarverslag vast te stellen.

Kanttekeningen

Niet van toepassing.

Afstemming

Aksos accountants heeft een goedkeurende accountantsverklaring afgegeven voor het jaarverslag 2025 van de BWS.

Vervolg

Het jaarverslag 2025 van de BWS is ingediend bij DUO.

Bijlagen

1. Jaarverslag 2025 Burgemeester Walda Scholengemeenschap inclusief controleverklaring Aksos.

Besluit
Raad

Zaaknummer 563405
Datum vergadering 14 september 2026
Onderwerp Jaarverslag 2025 Burgemeester Walda Scholengemeenschap
Portefeuillehouder Piet IJnsen
Agendapunt 10

Besluit

De raad van de gemeente Ameland:

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 14 juli 2026;

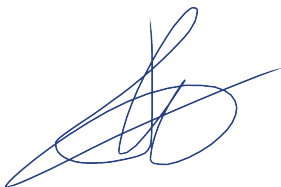
gelet op:

- de Wet op het voortgezet onderwijs;
- het advies van de commissie intern toezicht van ;
- het advies van de raadscommissie van 7 september 2026;

Besluit:

- het jaarverslag 2025 van de Burgemeester Walda Scholengemeenschap vast te stellen.

Ballum, 14 september 2026

T. Willemsma
Burgemeester

J.M.J. Metz
Griffier

Jaarverslag 2025

BURGEMEESTER WALDA SCHOLENGEMEENSCHAP

10028 - 19HY

Inhoudsopgave

Voorwoord	6
Bestuursverslag	8
1. Algemene Instellingsgegevens	10
1.1 Kernactiviteiten	10
1.2 Organisatiestructuur	10
1.3 Missie en visie	11
Missie	11
Visie	11
1.5 Huisvesting	14
1.6 Materieel	15
1.8 Resultaten en kwaliteitszorg	16
2. Onderwijsaanbod	25
2.1 Toelatingsbeleid	25
2.2 Onderbouw	25
2.3 Bovenbouw	26
2.4 Determinatie	27
2.5 Toetsing en examinering	27
2.6 Leerlingbegeleiding en welbevinden	27
2.7 Leerlingenzorg en passend onderwijs	28
2.8 Burgerschap	29
2.9 Internationalisering	29
2.10 Onderzoek en ontwikkeling (Schoolplan)	30
2.11 Toekomstige ontwikkelingen	32
3. Personeel en organisatie (HRM)	35
3.1 Directie	35
3.2 Onderwijzend personeel (OP)	35
3.3 Onderwijs ondersteunend personeel (OOP)	36
3.4 Arbeidsomstandigheden	36
3.5 Werkdrukmiddelen	36
3.6 Uitkeringen na ontslag	37
4. Samenwerkingen	38
4.1 Samenwerking met PO Ameland	38
5. Continuïteitsparagraaf	39
5.1 Meerjarenraming exploitatie	39

5.1a Analyse exploitatie 2025 in relatie tot de begroting	40
5.2 Balans meerjarenperspectief	40
5.2a Toelichting ontwikkeling balansposten	41
5.3 Ontwikkeling Leerlingenaantallen	41
5.4 Ontwikkelingen personele bezetting	41
5.5 Ontwikkeling kengetallen	41
5.6 Mogelijk bovenmatig eigen vermogen.....	43
5.7 Risico- en beheersmaatregelen	43
5.8 Treasurybeleid	44
6. Intern Toezicht / Gemeenteraad.....	45
Jaarrekening.....	49
1. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	51
Algemeen	51
Balans	52
Exploitatierekening	54
Kasstroomoverzicht.....	55
2. Balans (na resultaatbestemming).....	56
3. Staat van baten en lasten.....	57
4. Kasstroomoverzicht.....	58
5. Toelichting balans	59
Vaste activa.....	59
Vlottende activa	60
Passiva.....	61
6. Verantwoording subsidies	63
7. Toelichting staat van baten en lasten	64
Baten.....	64
Lasten	65
Financiële baten en lasten	67
8. Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (semi) publieke sector.....	68
Vermelding topfunctionarissen.....	68
2025	68
2024	69
9. Niet uit de balans blijvende verplichtingen.....	71
10. Verbonden partijen.....	72
11. Gebeurtenissen na balansdatum.....	73
12. Ondertekening door bestuurders en toezichthouders	74
Overige gegevens	75

1.	Bestemming van het resultaat.....	77
2.	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	78

Voorwoord

Met dit jaarverslag legt het bestuur verantwoording af aan de stakeholders van de BWS. Ook voldoet het bestuur hiermee aan de wettelijke verplichting om verslag aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap te doen van de resultaten van het gevoerde beleid en de financiële situatie.

De BWS is een zelfstandige school voor voortgezet onderwijs op Ameland. De school wordt bestuurd volgens de integrale bestuursvorm. De BWS is sterk op het eiland verankerd. Binnen de BWS is sprake van hetero- en homogene klassen en er worden verschillende niveaus aangeboden, van vmbo-basis tot en met vwo.

Het is de ambitie van het gemeentebestuur om kwalitatief goed voortgezet onderwijs op Ameland te waarborgen en deze school ook op lange termijn in stand te houden. Dit betekent dat zoveel mogelijk leerlingen op Ameland van passend onderwijs worden voorzien.

Nu en in de nabije toekomst is er een aantal ontwikkelingen en uitdagingen, die vraagt om een heroriëntatie op de huidige bestuursstructuur en de governance van de school.

Binnen de integrale bestuursvorm vormt het college gelijktijdig het schoolbestuur. Daarmee is in de beschikbaarheid van bestuurders automatisch voorzien, maar is het besturen van één of meer scholen een “neventaak” of een “portefeuille”. Onderwijsbestuur vraagt echter om ervaring in het onderwijs, een onderwijsnetwerk en samenwerking met andere scholen en instellingen. In de praktijk blijkt dit moeilijk met elkaar te combineren. Tijdens het toezicht van de inspectie van het onderwijs op de BWS in de afgelopen jaren bleek dat de bestuurlijke kwaliteitszorg een aandachtspunt van beleid was en is.

Daarnaast hebben wij te maken met leerlingenkrimp, krapte op de arbeidsmarkt en het feit dat de BWS op Ameland één van de weinige scholen voor voortgezet onderwijs in Nederland, zo niet de enige is, die nog wordt bestuurd volgens deze bestuursvorm en nog geen onderdeel is geweest van schaalvergroting en waar nog geen verzelfstandiging heeft plaatsgevonden.

In 2026 zal er dan ook onder begeleiding van een extern bureau, op basis van de huidige feitelijke situatie, een onderzoek naar een toekomstbestendige, passende bestuursstructuur en governance van de BWS gedaan worden, waarbij de genoemde ontwikkelingen en uitdagingen de komende jaren zo goed mogelijk het hoofd geboden kan worden. Een randvoorwaarde hierbij is het behoud van het huidige aanbod van voortgezet onderwijs op Ameland op lange termijn binnen de huidige onderwijsvisie.

Bestuursverslag

1. Algemene Instellingsgegevens

1.1 Kernactiviteiten

De Burgemeester Walda Scholengemeenschap (verder: BWS) is een openbare school voor voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo). Het onderwijsaanbod bestaat uit de basisberoepsgerichte-, de kaderberoepsgerichte- en de theoretische leerweg. Daarnaast bieden wij havo en vwo aan tot en met klas 3. Hierdoor kunnen ook deze leerlingen langer op het eiland blijven om een goede vooropleiding te volgen en de bovenbouw voort te zetten op een school aan de wal. De BWS heeft een licentie voor alle leerwegen van het vmbo. De school heeft geen licentie voor speciaal- en praktijkonderwijs.

1.2 Organisatiestructuur

De bestuurlijke inrichting van de BWS wordt beheerst door het bepaalde in artikel 1.1. onder a.1 van de Wet voortgezet onderwijs 2020. Dit betekent dat het college van burgemeester en wethouders het bevoegd gezag vormt van de BWS. In onderwijstermen wordt dit de integrale bestuursvorm voor het openbaar onderwijs genoemd. Het college is ook de werkgever van de directeur. Het college wijst uit haar midden een portefeuillehouder onderwijs aan. Tot en met 21 september 2025 vervulde de burgemeester die rol en daarna was dat tot aan het einde van het jaar wethouder IJnsen. De portefeuillehouder onderwijs is de dagelijks bestuurder van de BWS. Vanuit die hoedanigheid overlegt de portefeuillehouder periodiek met de directeur en voert hij gesprekken met betrokkene over de gang van zaken op de BWS.

De gemeenteraad fungeert overeenkomstig het bepaalde in de Gemeentewet als de interne toezichthouder voor het openbaar voortgezet onderwijs. Voor het interne toezicht op de BWS heeft de gemeenteraad een interne toezichtcommissie ingericht, die verslag doet van haar bevindingen aan de gemeenteraad. Voor de namen van de toezichthouders, inclusief hun betaalde en onbetaalde nevenfuncties wordt verwezen naar het verslag van de toezichthouder op pagina 44.

De dagelijkse leiding van de BWS is in handen van de directeur van de school. De directeur wordt hierbij ondersteund door twee coördinatoren. Het managementstatuut beschrijft overeenkomstig het bepaalde in artikel 7.6 van de Wet voortgezet onderwijs 2020 welke (wettelijke) taken en bevoegdheden door het bevoegd gezag zijn overgedragen aan de directeur van de school.

De leerling- en financiële administratie wordt op school gevoerd. De personeels- en salarisadministratie wordt op het gemeentehuis gevoerd. De financiële administratie van de school maakt overeenkomstig de regelgeving van de integrale bestuursvorm voor het openbaar onderwijs onderdeel uit van de gemeenteadministratie.

1.3 Missie en visie

Missie

De BWS is er om leerlingen zich optimaal te laten ontplooiën, zodat zij een passende vervolgopleiding kiezen en een zelfstandig bestaan in de maatschappij verwerven.

Wij stellen ons ten doel:

1. De leerlingen kennis en vaardigheden te verschaffen om vervolgstappen te kunnen maken in hun lerende en werkende leven.
2. De leerlingen maatschappelijk toe te rusten.
3. De leerlingen mogelijkheden te bieden voor hun persoonlijke vorming.

Visie

Op het leren

Op de BWS zitten leerlingen van verschillende niveaus vaak bij elkaar in de klas. Deze heterogene groepen hebben onder andere als voordeel dat leerlingen veel van elkaar kunnen leren. Dit geldt op het gebied van leervermogen en kennis, maar ook op het gebied van vaardigheden als samenwerken en presenteren.

Om aan het niveau van een leerling recht te doen, is er veel aandacht voor differentiatie en verschillen tussen leerlingen. Het aanbod wordt afgestemd op wat de individuele leerlingen nodig hebben voor hun leerproces.

Op de leerlingbegeleiding

De leerlingbegeleiding zorgt ervoor, dat alle individuele leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen. De leerlingbegeleiding van de BWS is gericht op de ondersteuning van de leerling in zijn onderwijs- en zorgbehoefte.

We streven naar een proactieve werkwijze. Dit betekent dat ook docenten een beroep kunnen doen op het begeleidingsteam wanneer zij in de les bij een leerling stagnatie in het leren waarnemen.

Op het gebruik van ICT

Het gebruik van ICT is geen doel op zich. We kijken steeds naar het gebruik van ICT in relatie tot de maatschappelijke ontwikkelingen. Het vervolgonderwijs en het toekomstige beroep vragen om ICT-vaardige leerlingen. Onze leerlingen zullen in toenemende mate in een technologische en een door media bepaalde omgeving leven. Medialessen zijn daarom essentieel om goed te kunnen functioneren in onze veranderende maatschappij.

Leerlingen kunnen verschillen in leertempo en niveau. Met behulp van ICT, zoals adaptieve methodes, kunnen de docenten hierop inspelen. Voor leerlingen met bepaalde leerproblemen (bijvoorbeeld dyslexie en dyscalculie) biedt ICT ook een groot scala aan remediërende, adaptieve programma's, waardoor het voor docenten mogelijk wordt om maatwerk aan te bieden.

Op de schoolorganisatie

Lesgeven is de kernactiviteit van onze school waarmee bovengenoemde visies worden vormgegeven. De schoolorganisatie is erop ingericht om dit zo goed mogelijk te faciliteren. Alle medewerkers hebben een takenpakket om onze kernactiviteit zo goed mogelijk te laten verlopen.

Het managementteam (MT) heeft als taak om kadering aan de organisatie te geven en om het team (OP en OOP) te faciliteren en te coachen bij de uitvoering van zijn taken. Het MT vertrouwt erop, dat de mensen in het team goed zijn in hun vak, hun verantwoordelijkheid nemen en teamspelers zijn. Bij sollicitatieprocedures wordt hier nadrukkelijk op geselecteerd.

Op de kwaliteit van onderwijs

Wij bewaken de kwaliteit van ons onderwijs systematisch en structureel. Hierbij betrekken wij niet alleen het onderwijsrendement en de kwaliteitscriteria, zoals die zijn beschreven in het toezichtkader van de onderwijsinspectie, maar wij formuleren ook jaarlijks verbeterdoelen. Deze doelen worden vastgelegd in de jaarplannen die verband houden met het schoolplan. Jaarlijks evalueren wij onze resultaten en handelen op basis van de te trekken conclusies. Eens in de vier jaar wordt een nieuw schoolplan geschreven.

Bij de vormgeving van goed bestuur op de BWS wordt de Code Goed Onderwijsbestuur VO gehanteerd en toegepast. De code is bedoeld om bewustwording van, kritische reflectie door en waarden gedreven handelen van bestuur en intern toezicht te stimuleren en invulling te geven aan bestuurlijke thema's zoals regionale samenwerking, betrokkenheid van belanghebbenden en samenspel tussen bestuur en intern toezicht.

Het handelen op de BWS wordt zoveel als mogelijk geïnspireerd door de vier principes uit de code: verantwoordelijkheid, professionaliteit, integriteit en openheid. De integrale bestuursvorm brengt met zich mee dat het soms met elkaar (dagelijks bestuur, directie, intern toezicht en medezeggenschap) zoeken is om de juiste invulling te geven aan het samenspel van bestuur en intern toezicht.

Als het gaat om de publicatieplicht van het bestuur, zoals gesteld in de genoemde code, zijn documenten gepubliceerd. Onder publicatie wordt in dit geval verstaan dat deze vindbaar zijn via de website van de BWS dan wel via de website van de gemeente Ameland in verband met de integrale bestuursvorm.

De volgende documenten staan op de website van de BWS:

- Het jaarverslag 2024 van de BWS
- De klachtenregeling BWS
- De klokkenluidersregeling BWS
- Integriteitscode

De publicatieplicht ten aanzien van samenstelling en nevenfuncties en honorering van bestuur en toezichthouders wordt beheerst door de bepalingen uit de Gemeentewet en informatie hierover is ook beschikbaar via de website van de gemeente Ameland.

Een bestuursreglement en een integriteitscode werden in 2023 opgesteld, vastgesteld en gepubliceerd op de website van de BWS. Het bestuur volgt de Governancecode Funderend onderwijs. Er is geen rooster van aftreden voor de intern toezichthouders. De intern toezichthouders zijn de leden van de gemeenteraad van Ameland. Hun aftreden wordt bepaald door de bepalingen in de Gemeentewet en de raadsleden zijn daardoor automatisch aftredend na 4 jaar.

Er zijn in het verslagjaar geen klachten ingediend en afgehandeld.

De bezetting en de nevenfuncties van het bestuur zagen er in 2025 als volgt uit:

Naam	Functie	Periode	Nevenfuncties
De heer L.P. Stoel	Burgemeester	1-1 t/m 21-09	-Lid sectie wedstrijdzeilen koninklijke watersportvereniging Sneek -Nationale judge watersportverbond -Vertrouwenspersoon VVD Fryslân -Lid toezichthoudend bestuur Samenwerkingsverband Fryslân Noard
Mevrouw T. Willemsma	Burgemeester	30-09 t/m 31-12	-Bestuurslid VIP Hegewarren -Voorzitter bestuur stichting Sielesâlt -Bestuurslid Slachtemarathon
De heer T.E.F.W. Faber	Wethouder	1-1 t/m 31-12	-Vrijwilliger dorpsbelang Hollum -Voorzitter Stichting Paardenreddingsboot Ameland
De heer P.J. IJnsen	Wethouder	1-1 t/m 31-12	-Voorzitter Begrafnisvereniging De Laatste Eer -Aandeelhouder/Bestuurder Exploitatie Mij Ameland bv -Voorzitter politieke groepering Algemeen Belang Ameland -Lid toezichthoudend bestuur Samenwerkingsverband Fryslân Noard

De BWS is sterk verankerd in de Amelandersamenleving. De BWS stelt desgewenst informatie aan anderen over het eigen functioneren of presteren ter beschikking.

De BWS is transparant en zichtbaar in de omgeving.

1.5 Huisvesting

De school is gehuisvest in een energieneutraal gebouw. In de periode 2012-2013 heeft er een proces van vernieuwbouw plaatsgevonden. Een deel van het bestaande pand is volledig vernieuwd en er heeft nieuwbouw plaatsvonden. De school wordt nu verwarmd door middel van een op houtsnippers gestookte kachel, er is Schoolvision ledverlichting in het gebouw aanwezig en er zijn zonnepanelen aangebracht op de nabijgelegen sporthal. Onderhoud vindt plaats volgens het vastgestelde meerjaren onderhoudsplan (MJOP). In 2023 is er een nieuw onderhoudsplan 2024-2033 ontwikkeld en vastgesteld.

1.6 Materieel

Het in stand houden van de missie en de kwaliteit van de school leidt tot een stijgende druk op de financiële positie. Een stijging van uitgaven is te verwachten voor onder andere:

- Kosten voor vervoer en onderdak op het eiland voor forensen;
- ICT, aanschaf iPads en MacBooks, ELO;
- Studiekosten personeel
- Buitenschoolse activiteiten
- Personeelskosten algemeen
- Leerlingbegeleiding.

Investeren in ICT blijft een belangrijke post in de financiële huishouding. De afgelopen jaren hebben we veel geld gestoken in de aanschaf van digiborden, iPads en MacBooks. Bijna elk lokaal heeft nu een digibord en alle leerlingen hebben een iPad. De BWS biedt ICT geïntegreerd, gepersonaliseerd onderwijs, waarbij de boeken naast digitale middelen gebruikt worden om leerlingen een goede mix aan te bieden. De didactische ontwikkelingen vragen om nog meer investeringen in ICT in de komende jaren.

In de vastgestelde meerjarenbegroting zijn de investeringen voor de komende jaren meegenomen op basis van een investeringsplan voor onder andere ICT, leer- en hulpmiddelen en meubilair. De school zal daardoor in staat zijn de noodzakelijke investeringen te blijven doen.

1.7 Onderwijskundig

Speerpunten* van de school zijn:

- 1. Begrijpend lezen
- 2. Heterogeniteit met speciale aandacht voor havo-vwo leerlingen
- 3. Het uiterste uit iedere leerling halen, ongeacht niveau of leerjaar

Ad 1. Uit het overleg met LC-docenten en bevestigd door de overige teamleden is gebleken, dat de leesvaardigheid en specifiek begrijpend lezen bij onze leerlingen op alle niveaus van mindere kwaliteit wordt. Dit is in het huidige onderwijs zo belangrijk, dat wij besloten hebben dit tot één van onze speerpunten te maken.

Ad 2. Het aantal leerlingen op havo-vwo niveau wordt op onze school steeds groter en wij vinden het belangrijk, dat deze groep zo lang mogelijk op het eiland kwalitatief goed onderwijs kan genieten.

Ad 3. Algemene inzet blijft continuering van het ingezette beleid met het vasthouden van een, binnen de financiële en organisatorische mogelijkheden, zo hoog mogelijke kwaliteit van onderwijs voor zoveel mogelijk leerlingen van het eiland.

*zie voor een uitgebreide beschrijving van deze speerpunten naar blz. 11 t/m 21 van de schoolgids onder het kopje: “Doelen en speerpunten 2024-2028”.

1.8 Resultaten en kwaliteitszorg

Over het primaire proces op de BWS zijn we ook over 2025 zeer tevreden. Alle leerlingen zijn geslaagd en ook alle overige resultaten zijn goed, zoals uit de opbrengsten en de NCO-rapportage blijkt.

Over de doorstroomcijfers naar havo en vwo zijn we tevreden. De meeste van onze leerlingen, die deze overstap maken, ronden hun opleiding af op het hbo of een universiteit. Er wordt structureel aandacht geschonken aan goede voorlichting, zowel hier op het eiland als aan de wal, over de vervolgopleidingen.

De resultaten van de leerlingen, die de afgelopen jaren hun schoolloopbaan op de BWS gevolgd hebben, zijn goed. Ook de aansluiting met de vervolgscholen aan de wal in klas 4 havo en 4 vwo is prima. Dit wordt regelmatig geëvalueerd door het decanaat en de afdeling kwaliteitszorg. Ook dit blijkt uit de NCO-rapportage.

De kwaliteit van de lessen wordt regelmatig gemonitord door middel van lesbezoek van de directeur en collegiale feedback in de leergebieden. Dit komt vervolgens weer terug tijdens pop- en functioneringsgesprekken.

Als gevolg van de herstelopdracht van de inspectie over het ontbreken van een helder stelsel van kwaliteitszorg is er in overleg met directie en bestuur een nieuw stelsel ingericht met daarbij duidelijke afspraken over aanleveren en verantwoorden van resultaten van alle geledingen van de BWS. Het volledige document vindt u hieronder:

Wat is kwaliteitszorg in het algemeen en specifiek op de BWS

Kwaliteitszorg bestaat uit systematische en cyclische aandacht voor kwaliteit door middel van doelen, normen en tevredenheidsmetingen. De verantwoordelijkheid voor kwaliteitszorg ligt primair bij de school. Meestal wordt onderscheid gemaakt tussen interne en externe kwaliteitszorg. Interne kwaliteitszorg strekt zich uit over alle beleidsterreinen van de school met als basis het primaire proces. Het gaat dan om het pedagogisch en didactisch handelen van de leraren en het leren van de leerlingen.

Bij externe kwaliteitszorg toetsen deskundigen, collega's van andere scholen of de subsidiegever de inhoud en opbrengst van het onderwijs. Instrumenten daarbij zijn integraal schooltoezicht, visitaties en schooldoorlichtingen. De Inspectie van het Onderwijs verzorgt in Nederland die rol met het waarderingskader als basis. Het waarderingskader schrijft voor dat het bestuur en de scholen een stelsel van kwaliteitszorg hebben, van waaruit ze de kwaliteit van het onderwijsproces en de leerresultaten bewaken. Er zijn toetsbare doelen geformuleerd die regelmatig worden geëvalueerd. Als de onderwijskwaliteit tekortschiet, worden verbeteringen doorgevoerd. Het bestuur en toezichthouders houden toezicht op de kwaliteit van het onderwijs.

Specifiek voor de BWS

In onderstaand schema staat de interne kwaliteitszorg centraal.

In de kolommen wordt: een onderwerp benoemd, een doel geformuleerd en aangegeven of dit meetbaar of merkbaar is. Waar een doel meetbaar is, wordt een norm of streefwaarde aangegeven. Waar het doel merkbaar is, lukt dat minder goed. Vervolgens wordt aangegeven wat de vindplaats van het betreffende meetbare of merkbare doel is. In de op één na laatste kolom wordt geschetst aan wie en voor wie het doel verantwoord wordt. Tot slot wordt verwoord met welke frequentie het gestelde doel in de PDCA cyclus terugkomt.

Onderwerp	Doelen	Meetbaar of merkbaar	Instrument of methode	Aan wie	Wanneer in cyclus
Onderwijsproces	De school heeft een breed onderwijsaanbod dat voldoet aan de eisen, en gericht is op een brede, algemene ontwikkeling van leerlingen. De school heeft een profiel dat is afgestemd op de specifieke eilandsituatie.	Tenminste aanbod van: vmbo-b/ vmbo-k/ vmbo-t de profielen: dienstverlening en producten, Vmbo-t kent ook de profielen economie, techniek en zorg & welzijn.	0 schoolplan 0 schoolgids	0 bestuur 0 ouders	0 1x per 4 jaar 0 1x per jaar
	De school borgt de kernwaarden openbaar onderwijs; waaronder de algemene toegankelijkheid	Oordeel van bestuur, directie en MR.	0 schoolplan	0 bestuur 0 ouders	
	Basisvaardigheden taal, rekenen/ wiskunde en burgerschap zijn op orde.	Referentieniveaus vmbo: rekenen 2F en taal 2F	0 inspectienormen 0 Scholen op de kaart VO	0 bestuur	0 1x per jaar
	De school kent de ontwikkeling van de leerlingen en stemt het onderwijs daar op af: passend onderwijs	Alle leerlingen in het LVS: Magister Verwijzingspercentage van 0- 5%	0 LVS (Magister) 0 SWV rapportage	0 bestuur	0 1x per 4 jaar
	De school voldoet aan de wettelijke urennorm voor het voortgezet onderwijs per opleiding dwz 3700 uur voor het vmbo	Analyse onderwijstijd en lesuitval: maximale afwijking is 4%	0 inspectie 0 rapportage urennorm	0 bestuur	0 1 x per jaar
	De school heeft een percentage geslaagden van 97%- 98% gemeten over 3 jaar	Analyse eindexamenresultaten, PTA	0 examencommissie	0 bestuur	0 1x per jaar
	Examenkwaliteit	Aansluiting SE en CE: verschil interne en externe afsluiting ≤ 0.5 cijferpunten	0 examencommissie	0 bestuur	0 1x per jaar
Leerlingen	De leerlingen voelen zich veilig	De leerlingen geven aan zich veilig te voelen: score op vijfpuntschaal ≥ 4.1.	0 veiligheids-monitor	0 bestuur 0 ouders 0inspectie	0 1 x per jaar
	De school realiseert onderwijsopbrengsten op de leergebieden die passen bij de leerlingenpopulatie	De resultaten liggen op of boven het landelijk gemiddelde Onderbouwsnelheid ≥ 95,5 % Bovenbouwsucces ≥ 90 %	0 Scholen op de kaart VO 0 NCO	0 bestuur 0 ouders 0inspectie	0 1 x per jaar
	Leerlingen worden door hun mentoren begeleid in wat zij nodig hebben om tot leren te komen	Een actieve rol van de leerling in zijn begeleiding.	0 95% driehoeks-gesprekken gevoerd 0 uitvoering document 'mentoraat'	0 bestuur	0 2 x per jaar

	en hebben daar inbreng op.				
	De leerlingen vervolgen met succes hun loopbaan in het onderwijs nadat zij de BWS hebben verlaten	Voor de leerlingen met een diploma vmbo b/k betekent dat mbo niveau 2 (vooral b) na vier jaar afgerond: 80% Of mbo niveau 3 (vooral k) na vier jaar afgerond: 55% Voor de leerlingen met een diploma t betekent dat havo na twee jaar afgerond: 83%. Of mbo niveau 4 na vier jaar afgerond: 68%	0 NCO	0 bestuur	0 1 x per jaar
	De leerlingen die na drie jaar naar de wal gaan, stromen soepel in.	Terugkoppeling via doorstroomcoach cijfers	0 rapportage 0 NCO	0 bestuur	0 1 x per jaar
	De leerlingen zijn tevreden over de school	De leerlingen beoordelen de school gemiddeld met een 7 of hoger	0 enquête tevredenheid (VO spiegel)	0 bestuur 0 ouders	0 1 x per 2 jaar
Medewerkers	Alle docenten voldoen aan de bekwaamheidseisen en beschikken bij voorkeur over meerdere bevoegdheden vanwege de eilandsituatie.	Het oordeel van de directeur. Elke docent moet bevoegd zijn. Voor zover nog niet aan de orde, wordt daar via persoonlijke afspraken aan gewerkt en gefaciliteerd.	0 lesbezoek 0 flitsbezoek	0 bestuur	0 tenminste 1 x per jaar
	Leskwaliteit: de lessen vertonen de kenmerken van een effectieve les.	Merkbaar aan: organisatorische, interpersoonlijke, (vak) didactisch criteria	0 lesbezoek 0 gezamenlijke lesvoorbereiding	0 bestuur	0 1 x per jaar
	De docenten nemen initiatieven en zijn betrokken bij de ontwikkeling van hun professionele vaardigheden	Alle leraren voldoen aan de eisen van inspectiekader en wet BIO	0 POP 0 nascholing 0 IPTO	0 bestuur	0 1 x per jaar
	De docenten zijn tevreden over hun werkplek en zij werken in een veilige omgeving	De docenten beoordelen de school gemiddeld met een 7 of hoger	0 enquête tevredenheid (VO spiegel)	0 bestuur	0 tenminste 1 x per 2 jaar
	Voor de docenten zijn de taken uitvoerbaar en is de werkdruk hanteerbaar.	De docenten beoordelen hun werkdruk als hanteerbaar; werkgever voert hier gericht taakbeleid op	0 enquête tevredenheid (VO spiegel) 0 Rol MR 0 normen taakbeleid	0 bestuur	0 tenminste 1 x per 2 jaar
	Het onderwijsondersteunend personeel is geschikt en/of bevoegd voor de taken die zij uitvoeren	Het oordeel van de directeur die hier gericht beleid op voert.	0 teamplan OOP	0 bestuur	0 tenminste 1 x per 2 jaar
	Het OOP is tevreden over hun werkplek en zij werken in een veilige omgeving	Het OOP beoordeelt de school met gemiddeld een 7 of hoger	0 enquête (VO spiegel)	0 bestuur	0 tenminste 1 x per 2 jaar
	Voor de medewerkers wordt een actief P&O beleid gevoerd waardoor zie een zo optimaal mogelijke balans tussen werk en privé kunnen realiseren.	Het beïnvloedbare kortdurende ziekteverzuim ligt onder 3% De meldingsfrequentie is lager dan 1	0 Personeelssysteem 0 Q2 en Q4	0 bestuur	0 2 x per jaar
Ouders/ verzorgers en belanghebbenden	Ouders/ verzorgers zijn tevreden over de school	De ouders/ verzorgers beoordelen de school gemiddeld met een 7 of hoger	0 enquête tevredenheid (VO spiegel) 0 klachtenoverzicht in jaarverslag	0 bestuur 0 ouders	0 tenminste 1 x per 2 jaar

		Het aantal klachten blijft ≤ 5 per jaar.			
Kwaliteitszorg en leiding	De school zorgt voor kwaliteit van onderwijs en personeel en verbetert zich voortdurend	Borging van de PDCA -cyclus en systematische bijstelling: follow-up	0 kwaliteitsbeleid 0 personeels- en nascholingsplan 0 gesprekken-cyclus	0 bestuur	0 jaarlijks
	De school verantwoordt zich volgens wettelijke eisen over de kwaliteit en voert een actieve dialoog met belanghebbenden	Het oordeel van ouders en belanghebbenden (horizontale dialoog)	0 schoolplan 0 jaarverslag 0 schoolgids 0 driehoeks-gesprekken	0 bestuur	0 jaarlijks
	De directeur is een onderwijskundig leider De directeur is integraal verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding van de school zie wettelijke kaders o.a. WVO	Het oordeel van docenten, ouders/ verzorgers en belanghebbenden	0 bila's 0 functioneringsgesprek 0 planningsgesprek	0 bestuur	0 meerdere x per jaar 0 1 x per jaar
	De directeur handelt integer en transparant en bevordert daarmee de kwaliteitscultuur op de school	Het oordeel van medewerkers en bestuur.	0 enquête tevredenheid 0 gesprekken-cyclus met bestuur 0 integriteitscode	0 bestuur	0 tenminste 1 x per 2 jaar
Organisatieproces	De school benut de formatieve mogelijkheden op een wijze die het onderwijs maximaal faciliteert	Het oordeel van medewerkers en bestuur	0 schoolformatieplan	0 bestuur 0 MR	0 1x per jaar
Financiën	De school voert een solide financieel beleid gericht op realisatie van de strategie en continuïteit van de organisatie	Kengetallen binnen grenzen van OC&W Bovenmatig EV binnen de norm	0 meerjarenbegroting 0 jaarrekening 0 plan afbouw EV	0 bestuur	0 1x per 2 jaar
	De school benut de financiële middelen volledig	Vier jaar na afbouw EV is de exploitatie sluitend.	0 begroting en jaarrekening	0 bestuur 0 intern toezicht	0 jaarlijks
	De continuïteit van het onderwijs is gewaarborgd	90 % van het potentieel aan leerlingen kiest voor de BWS Leerlingenaantallen per 1 oktober.	0 maraps	0 bestuur	
Huisvesting	Het schoolgebouw is goed onderhouden en wordt optimaal benut voor het onderwijs	Medewerkers en leerlingen oordelen positief over het gebouw	0 enquête tevredenheid 0 meerjaren-onderhoudsplanning 0 opvolging RIE	0 bestuur	0 tenminste 1 x per 2 jaar
Medezeggenschap	De MR kent zijn wettelijke taken en bevoegdheden, zoals vastgelegd in statuut en reglement, en wordt in staat gesteld deze naar behoren uit te voeren.	Het oordeel van de directeur, de MR en de commissie intern toezicht volgens jaarplanning.	0 jaarverslag MR 0 gesprek met commissie intern toezicht	0 bestuur	0 1 x per jaar 0 2 x per jaar

1.9 Didactiek

Op het gebied van didactiek besteden we veel aandacht aan:

- Leerstof
- Vaardigheden
- Studiehouding
- Differentiatie

Op het gebied van leerstof wordt er gekeken naar de bevordering in de samenhang en de mogelijkheden van vakoverstijgende vaardigheden en/of competenties. Dit komt het meest tot uiting bij de leergebieden Mens & Natuur en Mens & Maatschappij. Tijdens de lessen “Cursus” in de onderbouw komen veel aspecten op het gebied van vaardigheden en studiehouding aan de orde, maar ook leren-leren, planning en mediawijsheid.

Gezien ons aanbod van vijf verschillende leerwegen en het relatief geringe aantal leerlingen, zie je bij ons veel samengestelde groepen met leerlingen van verschillende niveaus. Dit vereist van alle docenten dat ze veel aandacht schenken aan differentiatie. Onder andere door de ons verleende subsidie van heterogeniteit kunnen wij deze docenten in veel lessen ondersteuning bieden van een onderwijsassistent, zodat zij dit ook op een goede manier uit kunnen voeren, waarbij iedere leerling zo veel mogelijk tot zijn recht komt.

We ontwikkelen veel lesmateriaal zelf zoals bij het vak Mens & Natuur, waarbij de docenten de gehele methode zelf interactief hebben ontwikkeld. Daarnaast maken we ook gebruik van methodes, die hier al op zijn ingericht.

In het kader van een goede aansluiting op het vervolgonderwijs (2e Fase en mbo) proberen wij onze leerlingen een zelfstandige en actieve houding bij te brengen. Het onderwijs richt zich dan ook op het toepassen van werkvormen gericht op zelfstandig en samenwerkend leren en op vakoverstijgende vaardigheden/competenties.

De studiehouding wordt in het driehoeksgesprek aan de orde gesteld. Zie hiervoor ook paragraaf 2.5.

1.10 Risicoanalyse BWS ICT-infrastructuur volgens BIVA Classificatie

1. Inleiding

Deze risicoanalyse heeft als doel de risico's voor de ICT-infrastructuur van de Burgemeester Walda School (BWS) te identificeren, classificeren en beoordelen in overeenstemming met de BIVA-classificatie. Daarnaast wordt getoetst of de bestaande beheersmaatregelen adequaat zijn om de geïdentificeerde risico's te mitigeren.

2. Identificatie van ICT-middelen

- *Hardware:* Binnen de BWS maken we gebruik van een WiFi netwerk wat een verbinding met het Internet mogelijk maakt voor de leerlingen en medewerkers binnen de BWS. Deze dienst wordt verzorgd door Eduroam (eduroam.org). Het onderhoud en beheer van de netwerkkapparatuur (routers en switches) wordt verzorgd door de afdeling ICT van Piter Jelles waarmee we een overeenkomst hierover hebben afgesloten.
- De apparaten waarmee leerlingen en medewerkers binnen de BWS werken zijn iPads die eigendom zijn van de leerlingen, laptops die door de BWS in bruikleen aan de medewerkers zijn verstrekt evenals de iPads van docenten. Daarnaast zijn er nog een vijftal desktopcomputers die door de administratie, conciërge, directeur en de roostermaker gebruikt worden. Het beheer en de goede werking van deze apparaten valt onder de verantwoordelijkheid van de gebruiker zoals is vastgelegd in de gebruikersovereenkomst (Bijlage II) die de gebruiker (medewerker) bij in ontvangst name van het apparaat heeft getekend.
- *Software:* Leerplatforms, administratieve systemen, communicatietools. Binnen de BWS worden verschillende leerplatforms, administratieve en communicatiepools gebruikt.

3. BIVA Classificatie

- *Beschikbaarheid:* Onderbreking van ICT-diensten, bijvoorbeeld door hardware storingen of cyberaanvallen.
- *Integriteit:* Ongeautoriseerde toegang tot gegevens, dataverlies, onjuiste gegevensmanipulatie.
- *Vertrouwelijkheid:* Ongeoorloofde toegang tot gevoelige informatie, datalekken.
- *Aantoonbaarheid:* Hoe te zorgen dat de data integer is.

Beschikbaarheid: Deze leerplatforms zijn allemaal diensten die in de Cloud draaien. De continuïteit hiervan is afhankelijk van de beschikbaarheid van een stabiele internetverbinding en de stabiliteit van de systemen van de aanbieder van de betreffende dienst. Op dit laatste kan de BWS weinig directe invloed uitoefenen. Een uitzondering hierop is het programma Klaslokaal/classroom. Dit programma wordt gebruikt om de iPads van de leerlingen tijdens de lessen te monitoren en van relevante lesmaterialen te voorzien. De verbinding die hierbij tot stand komt vervalt zodra de les afgelopen is en de fysieke afstand tussen de docent en de leerlingen te groot wordt en zodra de docent de les afsluit.

Integriteit: De ongeautoriseerde toegang tot gegevens, dataverlies en onjuiste gegevens manipulatie wordt gewaarborgd doordat voor kritieke systemen als Magister, Zermelo en Office365 (mail) 2FA ingesteld is. Daarnaast wordt er bij wijziging van cijfers in Magister een mail met een samenvatting van de wijzigingen aan zowel de docent als een apart e-

mailadres verstuurd zodat er ook achteraf vastgesteld kan worden wat er gebeurd is, als er een onverwachte wijziging plaatsgevonden heeft.

Vertrouwelijkheid: Omdat er binnen de BWS met gevoelige persoonsgegevens gewerkt wordt is de bescherming hiervan absolute noodzaak. De meest gevoelige systemen zijn dan ook beveiligd met een 2FA om te voorkomen dat er ongeoorloofde toegang tot gevoelige informatie plaats kan vinden. Als er ondanks deze voorzorgsmaatregelen toch een datalek plaatsvindt, handelen we volgens de richtlijnen van de autoriteit persoonsgegevens. En nemen we maatregelen om zo mogelijk verdere inbreuk en verspreiding te voorkomen.

Aantoonbaarheid: De juiste personen kunnen de gegevens aanpassen en het gewaarborgd dat dit niet door anderen gedaan kan worden. Denk hierbij aan cijfers die alleen door een vakdocent aan te passen zijn, persoonsgegevens die alleen door een geautoriseerde medewerker verwerkt kunnen worden.

De BIVA Classificatie hebben we binnen de BWS volgens onderstaande puntenschaal toegepast:	Categorie	B	I	V	A
	1	Onbelangrijk	Onbelangrijk	Publiek	Onbelangrijk
	2	Belangrijk	Belangrijk	Intern	Belangrijk
	3	Noodzakelijk	Noodzakelijk	Vertrouwelijk	Noodzakelijk
	4	Essentieel	Essentieel	Geheim	Essentieel

4. Risico-identificatie

De risico's, die we binnen de BWS lopen met betrekking tot ICT, zijn onder te verdelen in twee hoofdgroepen te weten:

Bedreigingen:

- Cyberaanvallen (malware, ransomware).
- Fysieke schade aan hardware door bijvoorbeeld brand of vandalisme.
- Onopzettelijke gegevensverlies door menselijke fouten.
- Onvoldoende software-updates.

Kwetsbaarheden:

- Zwakke wachtwoorden en gebrekkige authenticatie.
- Onvoldoende bewustzijn en training van gebruikers.
- Onvoldoende fysieke beveiliging van ICT-middelen.

5. Beheersmaatregelen en Mitigatie

Bedreigingen: tegen Cyberaanvallen nemen de partijen die de diensten verzorgen die wij afnemen maatregelen, Deze maatregelen zijn de afgelopen jaren voldoende gebleken omdat we niet of nauwelijks te maken hebben gehad met down-time van de diensten door Cyberaanvallen. Fysieke schade door brand en/of vandalisme wordt voorkomen door kwetsbare ICT-infrastructuur zodanig te installeren dat deze zeer moeilijk bereikbaar is voor kwaadwillenden. Software van tegenwoordig slaat wijzigingen automatisch en tussentijds op zodat er geen werk meer verloren gaat doordat men vergeet zaken op te slaan. Cloudopslag slaat daarnaast ook oudere versies op zodat bij verlies een oudere versie terug te halen valt. Automatische updates zorgen ervoor dat de software altijd up to date is. Voor software, die niet op de cloud draait en/of waarvoor de gebruiker geen automatische updates ingeschakeld heeft, bestaat wel de mogelijkheid dat een oude versie draait waarin kwetsbaarheden zitten.

Kwetsbaarheden: Zwakke wachtwoorden en hergebruik blijft een probleem vanwege gemakzucht. Door het inschakelen van 2FA wordt dit ondervangen.

Beschikbaarheid:

- Maatregel: Leg in een protocol vast wat er gedaan moet worden om de systemen up to date te houden en werk volgens dit protocol. Maak medewerkers en leerlingen bewust van het belang van actuele software en stimuleer het aanzetten van automatische updates.
- Toetsing: Regelmatige evaluatie van het protocol en toetsing of dit juist wordt uitgevoerd.

Integriteit:

- Maatregel: Maak een plan waarin beschreven wordt welke rollen binnen de BWS welk niveau van toegang hebben in de diensten die door de BWS gebruikt worden.
- Toetsing: Periodieke audits om te controleren of dit plan nog steeds actueel is en juist uitgevoerd wordt.

Vertrouwelijkheid:

- Maatregel: daar waar mogelijk 2FA instellen bij inloggen en medewerkers en leerlingen informeren en adviseren gebruik te maken van een wachtwoordmanager zodat er voor elke inlog een sterk en uniek wachtwoord gebruikt kan worden
- Toetsing: Periodieke beoordeling van inloggegevens en gebruikersaccounts.

Authenticiteit:

- Maatregel: Implementeer daar waar mogelijk multi-factor authenticatie.
- Toetsing: Regelmatige evaluatie van het gebruik en de effectiviteit van multi-factor authenticatie.

6. Conclusie:

Op basis van de risicoanalyse en toetsing van beheersmaatregelen zijn de volgende conclusies getrokken:

- De belangrijkste risico's zijn geïdentificeerd en geclassificeerd volgens de BIVA-classificatie.
- De huidige beheersmaatregelen zijn over het algemeen effectief.

Deze risicoanalyse wordt periodiek herzien en bijgewerkt om rekening te houden met veranderingen in de ICT-infrastructuur en de beveiligingsomgeving van de BWS. Het volledige document inclusief alle bijlages is vertrouwelijke informatie en ligt bij de directie en de ICT-coördinator ter inzage.

1.11 Zaken met een politieke of maatschappelijke impact (overheidsprioriteiten)

De BWS tracht binnen de mogelijkheden zoveel mogelijk leerlingen van passend onderwijs te voorzien. Daarmee levert de BWS een belangrijke bijdrage aan inclusiviteit.

Er is verder geen sprake van specifieke overheidsprioriteiten.

2. Onderwijsaanbod

2.1 Toelatingsbeleid

Op de website van de school is het beleid en de procedure ten aanzien van aanname, toelating en plaatsing (ATP) van leerlingen opgenomen.

De criteria om een leerling wel of niet in te schrijven, staan beschreven in het ondersteuningsprofiel van de school (zie bijlage schoolgids).

PrO-leerlingen (praktijkonderwijs) en/of leerlingen met een IQ lager dan 75 kunnen op de BWS niet worden toegelaten. Het praktijkonderwijs is voor leerlingen van wie vastgesteld kan worden, dat ze niet met succes één van de leerwegen in het vmbo kunnen gaan afronden. Het praktijkonderwijs is eindonderwijs en leidt direct toe naar werk. Het vmbo leidt op voor het vervolgonderwijs op een school voor mbo of havo.

De plaatsing van nieuwe leerlingen wordt verzorgd door de toelatingscommissie onder leiding van de directeur. Leerlingen, die bij ons op school willen komen, krijgen onderwijs geboden dat past bij het niveau van de leerling. Belangrijke criteria voor plaatsing zijn:

- Het schooladvies van de leerkracht van de basisschool;
- De uitslag van de doorstroomtoets;
- De Friese plaatsingswijzer
- De resultaten (DLE-score) voor technisch en begrijpend lezen, spelling en inzichtelijk rekenen uit het leerlingvolgsysteem van de basisschool;
- Uitkomsten van eventueel afgenomen aanvullende onderzoeken.

2.2 Onderbouw

De BWS heeft een 2-jarige onderbouw. In deze twee jaar wordt de leerling intensief gevolgd en voorbereid op het maken van belangrijke keuzes aan het einde van leerjaar 2 en in leerjaar 3.

Op de BWS leggen we in de onderbouw de nadruk op belangrijke elementen in de ontwikkeling van de leerlingen:

- De leerling leert actief en in toenemende mate zelfstandig;
- De leerling leert in een uitdagende en veilige leeromgeving;
- De leerling leert samen met anderen;
- De leerling leert in samenhang;

We bereiden de leerlingen voor op hun weg naar het vervolgonderwijs door de leerling zelf medeverantwoordelijk te maken voor zijn leerproces. We volgen en begeleiden de leerling in zijn groei door onder andere het voeren van mentor- en driehoeksgesprekken (meer info hierover bij het onderdeel 2.6 “Leerlingbegeleiding en welbevinden”).

In de bovenbouw van het vmbo en aansluitend mbo en in de 2e fase van het havo/vwo, worden vaardigheden als zelfstandigheid, verantwoordelijkheid nemen en plannen gevraagd.

Het onderbouwteam van de BWS schenkt veel aandacht aan deze vaardigheden. Dat is mogelijk doordat we ook werken in leergebieden. In een leergebied zijn vakken, die veel samenhang hebben, aan elkaar gekoppeld.

Hierdoor staan er meerdere docenten van de verschillende vakken voor de complete jaargroep. Deze kan naar didactische en pedagogische inzichten verdeeld worden in kleinere groepen waarbij de extra docenten ondersteuning kunnen bieden aan de leerlingen, die dat nodig hebben.

De leergebieden zijn:

M&M: Mens en Maatschappij: aardrijkskunde, geschiedenis en economie. Dit geldt alleen voor vmbo-BKT. Havo/vwo hebben de vakken apart.

M&N: Mens en Natuur: biologie, natuur-/scheikunde, techniek en verzorging.

Heterogene Brugklassen

We hebben in de onderbouw standaard een klas havo-vwo en een klas basis-kader-theoretisch. We stellen de groepen per vak en per leerjaar verschillend samen.

Bij het leergebied Mens & Natuur worden alle niveaus samengevoegd en staan er drie docenten voor de groep.

Bij het leergebied Mens & Maatschappij splitsen we in basis-kader-theoretisch, met twee docenten en havo-vwo met één docent.

Bij het leergebied Mens & Cultuur worden de vakken afzonderlijk gegeven.

In klas 1 hebben we nu bij de kernvakken twee verschillende groepen, namelijk 1bkt en 1hv, met telkens 1 docent.

We zijn zeer tevreden met deze gevarieerde, flexibele samenstelling, die recht doet aan de onderwijsbehoefte van iedere individuele leerling.

Daarnaast zijn er nog de afzonderlijke vakken Nederlands, Engels, Duits, Frans, wiskunde en lichamelijke opvoeding. We beginnen elke dag met een half uur Keuze Werk Tijd (KWT).

Tijdens deze KWT-momenten zijn er mentor- en vak ondersteunende lessen, cursussen, stilleestijd en zo mogelijk het werken aan uitdagende keuzeopdrachten.

Bij de samengestelde groepen zetten we naast de docent ook bijna altijd een onderwijsassistent in voor extra ondersteuning. Dit gebeurt ook vaak bij de kernvakken.

2.3 Bovenbouw

Het aanbod van de BWS in de bovenbouw is breed. Zeker gelet op de grootte van de school is het onderwijsaanbod zelfs uitzonderlijk groot. Ontwikkelingen in mbo en havo/vwo

verdienen het om nauwlettend in de gaten te worden gehouden, zodat de aansluiting van onze leerlingen optimaal is.

Het onderwijs in de beroepsgerichte opleidingen is gebaat bij verbreding en praktisch onderwijs.

Hiervoor bieden wij in klas 3 het modulaire programma Dienstverlening & Producten aan. Wij zijn lid van het landelijk netwerk “Platform vmbo Dienstverlening en Producten”.

2.4 Determinatie

Naast aandacht voor de cognitieve vorderingen die onder andere tot uitdrukking komen in de cijferlijsten, wordt er meer en meer gekeken naar vaardigheden. Hierin wordt de leerling beoordeeld op criteria als inzicht, zelfstandigheid, motivatie en inzet. Om nog beter te kunnen determineren maken wij gebruik van:

- Cito-advies toetsen in klas 1,2 & 3;
- Vaardighedenkaart en een portfolio in alle klassen;
- Integraal leerlingvolgsysteem vanaf leerjaar 1.

Op de BWS komt dit onder andere aan het einde van leerjaar 2 aan de orde in het doorstroomadvies.

In het kader van de kwaliteitszorg zijn alle instrumenten geëvalueerd, maar dit heeft niet tot bijstellingen geleid. De mentoren maken actief gebruik van het leerlingvolgsysteem.

2.5 Toetsing en examinering

Bij de schoolexaminering is het programma van toetsing en afsluiting (PTA) leidend. Deze staat onder controle van de examencommissie, bestaande uit de examensecretaris, een docent en de schooladministrateur. Deze commissie komt in ieder geval twee keer per jaar bijeen om de afgelopen periode te evalueren, bij te stellen en vooruit te blikken. Ook stelt de examencommissie in juni vast welke leerlingen geslaagd zijn, een herexamen dienen te maken of afgewezen zijn. Om alles in goede banen te leiden, hebben wij een examenreglement opgesteld, dat naast het jaarplan van de examencommissie als basis dient voor het functioneren van deze commissie.

De afdeling kwaliteitszorg enquêteert elk jaar de examenkandidaten over de afgelopen (school-) examenperiode. Dit kan leiden tot verbeterpunten, welke door de examencommissie doorgevoerd worden.

2.6 Leerlingbegeleiding en welbevinden

Op de BWS is de mentor de spil van de dagelijkse begeleiding voor leerlingen. Hij/zij is aanspreekpunt voor de leerlingen zelf, voor vakdocenten en ouders. Elke leerling heeft een mentor. Tussen de onder- en bovenbouw zijn er verschillen in de organisatie van het

mentoraat. Voor elke mentor geldt, dat hij/zij de meest direct betrokkene bij de schoolloopbaan en het welbevinden van zijn of haar mentorleerlingen is. We streven ernaar begeleiding een continu proces te laten zijn waarbij aandacht voor de leerling het sleutelwoord is. Bij specifieke problemen neemt de mentor initiatief voor een verder begeleidingstraject.

In de onderbouw hebben de mentoren elke week mentortijd met hun klas onder andere bestemd voor het aanleren van studievaardigheden, het bespreken van activiteiten, bevordering van de sfeer in de klas en voor individuele gesprekken en begeleiding. De mentor is het eerste aanspreekpunt in school voor de ouders/ verzorgers. Hij/zij begeleidt het determinatie-proces in de tweede klas.

In de loop van de schoolcarrière van een leerling treedt een verschuiving op in het contact tussen mentor en ouders/ verzorgers. Naarmate de leerling ouder wordt, kan hij/zij steeds meer verantwoordelijkheid aan. Het is zaak zo goed mogelijke begeleiding te bieden aan mentorleerlingen door ze te laten reflecteren op ontwikkelingen en keuzes op het gebied van studie- en beroep (in samenwerking met de decaan) en de persoonlijke en sociale ontwikkeling. In de regel bespreekt de bovenbouwmentor zaken in eerste instantie met de leerling zelf. Wanneer nodig en gewenst worden de ouders/ verzorgers erbij betrokken.

Twee of zo nodig drie keer per jaar vinden er driehoeksgesprekken plaats. Dat zijn gesprekken tussen leerling, mentor en ouders. De leerling leidt het gesprek en heeft zelf ook de agenda voor het gesprek opgesteld, daarbij gecoacht door de mentor. Aan de basis van deze agenda liggen de resultaten van de tool leerlingbespreking.nl (Catwise) ten grondslag die door de vakdocenten zijn ingevuld en de gesprekskaart met vragen ter reflectie en vooruitkijken.

De BWS werkt met een coördinator leerlingen (onder- en bovenbouw). Deze coördineert, faciliteert en ondersteunt de mentoren bij het uitvoeren van hun taken.

Samen met de anti-pestcoördinator zijn de mentoren alert op het voorkómen en bestrijden van pesten. Ook als dat digitaal gebeurt via mobiel, social media etc. Deze vorm van pesten vindt vaak buiten school plaats. Ouders worden bij de aanpak ervan ingeschakeld.

2.7 Leerlingenzorg en passend onderwijs

Op 1 oktober 2025 telde de school 145 leerlingen. De BWS, als enige school voor voortgezet onderwijs op Ameland, streeft ernaar zoveel mogelijk leerlingen van het eiland op basis van het ondersteuningsprofiel onderwijs te bieden. Onze ondersteuning is erop gericht alert te zijn als leerlingen niet goed (meer) functioneren en in overleg met ouders te treden. Het is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van ouders en school om in dat geval een passend ondersteuningstraject te starten.

De ondersteuning van leerlingen wordt steeds complexer en vraagt extra financiële middelen en een uitbreiding op het personeel/ formatieve vlak. Dit geeft ons de mogelijkheid om zoveel mogelijk leerlingen van het eiland van passend onderwijs te voorzien.

De extra ondersteuning is kortdurend. Als de geboden zorg niet toereikend is, dan kan

geadviseerd worden professionele begeleiding buiten school te zoeken.

Samenwerking met externen is onontbeerlijk. Het samenwerkingsverband Fryslân-Noard neemt voor ondersteuning en kennisoverdracht een duidelijke plaats in. Van dit samenwerkingsverband maken diverse besturen van voortgezet onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs deel uit. Daarnaast levert de GGD en schoolmaatschappelijk werk een bijdrage.

De BWS heeft een Zorg-Advies-Team (ZAT) bestaande uit een gedragsdeskundige van het samenwerkingsverband, een medewerker van de GGD, schoolmaatschappelijk werk, de intern begeleider, de zorgcoördinator en de coördinator leerlingen. Zij bespreken één keer in de twee maanden de leerlingen die extra hulp en begeleiding behoeven.

Voor 2025 kregen wij van het Samenwerkingsverband Fryslân-Noard € 154.290,86 bestemd voor extra ondersteuning. Wij hebben dit bedrag volledig ingezet voor de IB-er (intern begeleider) en de onderwijsassistentes.

2.8 Burgerschap

Bij burgerschap leren jongeren te functioneren vanuit eigen idealen, waarden en normen in een pluriforme, democratische samenleving. We willen bij hen het vermogen ontwikkelen aan deze samenleving een eigen bijdrage te leveren. Onderwerpen zijn onder andere staatsinrichting, cultuur, religie, zorgvraagstukken, seksualiteit, migratie, mensenrechten en wat maar actueel en relevant is op dat moment. Om te waarborgen dat iedere leerling voldoende kennis aangeboden krijgt met betrekking tot burgerschap, is er het vak Mens en Maatschappij. Binnen dit vak is er een doorlopende leerlijn in het curriculum van Mens en Maatschappij van klas 1 en 2.

Leerlingen zijn betrokken bij de school en kunnen onder andere door de leerlingenraad en hun vertegenwoordiging in de medezeggenschapsraad hun stem laten horen. Ook wordt hen regelmatig gevraagd om door middel van leerling enquêtes hun mening te geven over de lessen en vaardigheden van individuele docenten. Ook deze gegevens worden door de directeur gebruikt bij de functioneringsgesprekken. Daarnaast maakt een leerling standaard deel uit van de sollicitatiecommissies.

2.9 Internationalisering

Er zijn regelmatig contacten met scholen uit Duitsland, die op Ameland verblijven en graag op de BWS langs willen komen. Incidenteel heeft dit geleid tot enkele korte kennismakingsbijeenkomsten. Wij streven ernaar in ieder geval met een school in onze zusterstad Kleve een duurzame samenwerking op te zetten met wederzijdse uitwisseling.

Ook met een school in Borken zijn we hierover in gesprek. Voordeel van deze school in de grensstreek ter hoogte van Enschede is dat zij hier ook Nederlands als moderne vreemde taal op het lesrooster hebben staan, wat meer balans brengt in de uitwisseling. Er zijn twee docenten gevraagd deze internationale contacten te onderhouden en uit te bouwen.

2.10 Onderzoek en ontwikkeling (Schoolplan)

In 2021 hebben we ervoor gekozen om onze speerpunten structureel aan te pakken door middel van het instellen van werkgroepen. De teamvergaderingen op de dinsdagmiddag hadden veelal een informatief, algemeen karakter. Door in kleinere groepen de speerpunten te bespreken en aan te pakken, krijgen we een hoger rendement.

Elke docent is in principe lid van één van de vijf werkgroepen, die regelmatig bijeen komen en elk een specifieke opdracht hebben. De opdracht en daarbij behorende speerpunten zijn elk omschreven in het volledige schoolplan. Goed om hierbij te noemen is dat het een dynamisch groeidocument is. We zijn van mening dat je doelen en speerpunten gedurende het proces moet kunnen bijstellen om tot een zo goed mogelijk resultaat te komen. Vandaar dat we werken met hoofd- en deelvragen en een PDCA-cyclus.

Elke groep staat onder leiding van één van de LC-docenten. Van de LC-docenten verwachten wij dat ze zich verantwoordelijk voelen voor de resultaten en het proces van hun eigen groep, maar ook voor de samenhang met de andere groepen.

Elke groep is in principe een kleine denktank, die zelfstandig opereert, maar ook de andere groepen cq. groepsleden nodig heeft. Binnen de groep zorgt de LC-docent ervoor dat de doelen duidelijk zijn en verdeelt hij/zij de taken qua uitvoering en bijvoorbeeld verslaglegging. Er is hier en daar inhoudelijk overlap, vandaar dat er ook afstemming en overleg met de andere groepen moet zijn. Dit kan tijdens de ingeroosterde momenten op de dinsdagen, maar ook graag op andere momenten, wanneer dat noodzakelijk is.

In het teamoverleg wordt de voortgang van de speerpunten cq. het schoolplan regelmatig aan de orde gesteld om op deze manier te voorkomen dat we op eilandjes werken. Het schoolplan is immers uiteindelijk van de hele school en het hele team.

Hieronder de speerpunten met doel en hoofdvraag:

Volwaardig VWO-onderwijs op de BWS

Doel: Het doel is te onderzoeken of het aanbod van onderwijs aan Vwo-leerlingen voldoende is en waar nodig dit te verbeteren. Daarnaast kijken we of de uitstraling hiervan naar buiten toe verbeterd kan worden.

Hoofdvraag:

Hoe creëren we een zo volwaardig mogelijk VWO op de BWS?

De rol van toetsing

Doel: Het doel is om uniformiteit te krijgen in de toets-/lesuurverhouding, in de vraagstelling en in de normering binnen vakken/vakgroepen. Wellicht is dat op punten ook schoolbreed mogelijk, als dat gewenst is.

Hoofdvraag:

Zijn de toetsen kwalitatief, kwantitatief en qua normering uniform en passend bij het niveau van een leerling? Zo niet, (hoe) willen we dat aanpassen?

Leesbevordering en begrijpend lezen binnen de BWS

Doel: Niveau begrijpend lezen verhogen

Hoofdvraag:

Vorig schooljaar is er al een start gemaakt met leesbevordering en begrijpend lezen. Echter, omdat we dit onderwerp zo belangrijk vinden, hebben we dit doel groter gemaakt en zal er in het huidige schoolplan nog steeds veel aandacht zijn voor dit onderwerp.

KWT breed: projecten voor alle niveaus

Doel: Jaarrond passende inhoud geven aan de KWT-uren.

Hoofdvraag: Hoe maken we KWT nuttig voor leerlingen van alle leerjaren en niveaus?

Sinds 2021 hebben we op de BWS ingezet op meer variatie in de KWT-uren. Op de dinsdagmiddag hebben we tweejaarlijks een aanbod voor de leerlingen waarbij ze in verschillende cursussen hun talenten kunnen ontdekken.

De Plusgroep bood al projecten aan voor de leerlingen die meer uitdaging kunnen gebruiken. Deze worden vanaf het schooljaar 2023/2024 meegenomen in de werkgroep KWT. Naast de projecten/cursussen willen we ook meer kijken naar een juiste invulling van de “gewone” KWT’s.

Praktijkgericht onderwijs voor alle VMBO-leerlingen

Doel: De inhoud van de praktijkvakken en praktische vaardigheden in het VMBO op de BWS zo goed mogelijk aan laten sluiten bij wat vanuit de vervolgopleidingen en de beroepspraktijk gevraagd wordt.

Hoofdvraag: Welke algemene praktische vaardigheden moeten de leerlingen op de BWS beheersen om een zo goed mogelijke overstap te kunnen maken naar het mbo of een werken/leren-traject en, hoe verwerken we het aanleren van deze vaardigheden in het curriculum?

De LC-docenten overleggen regelmatig met de schoolleiding over het proces en de resultaten.

2.11 Toekomstige ontwikkelingen

Toekomstige ontwikkelingen:

1. Onderwijs
2. Onderzoek
3. Kwaliteitszorg
4. Personeel
5. Huisvesting
6. Investerings
7. Duurzaamheid

Ad.1 Speerpunten zijn:

- Ontwikkeling Keuze Werktijd
- Digitale geletterdheid
- Begrijpend lezen
- Doorontwikkeling vwo
- Toetsen

Naast deze speerpunten, willen we ons in de komende jaren ook bezighouden met het versterken van het rekenonderwijs. Hieronder de eerste aanzet hiertoe:

Basisvaardigheden rekenen versterken

Doel:

- Rekenen vakoverstijgend afstemmen;
- Rekenen automatiseren versterken.

Hoofdvraag:

Hoe kunnen we het rekenniveau van onze leerlingen verhogen?

Deelvragen:

- Hoe kunnen we rekenen vakoverstijgend afstemmen? Wie/wat/waar/hoe?
- Hoe kunnen we digitale middelen (Numo) inzetten om niveau functioneel rekenen te verhogen?
- Welke praktische werkvormen kunnen we gebruiken?
- Hoe kunnen we leerlingen met rekenproblematiek begeleiden?

PDCA-cyclus:

Plan:

- Rekencoördinator benoemen, die de opleiding gaat volgen;
- Werkgroep samenstellen;
- Concept rekenbeleidsplan opstellen.

Do:

Studie rekencoördinator	September 2023 – juli 2024
Overleg met MT n.a.v. studie m.b.t. invullen werkgroep rekenen. Opstellen conceptbeleidsplan.	Januari – juli 2026
Samenstellen werkgroep rekenen	Maart – Juli 2026
Start werkgroep rekenen: onderzoek a.d.h.v. concept rekenbeleidsplan	Augustus 2026
Oefenfase uitvoering rekenbeleidsplan	Januari 2027 – juli 2027
Bijstellen en evalueren oefenfase + implementeren	Juli 2027 – januari 2028

Check:

- Resultaten rekenen (Numo)/wiskunde/examens. Zijn er trends?
- Ervaringen docenten inventariseren.

Act:

Vanaf 2026 evalueren en waar nodig verbeterpunten toepassen in werkgroep/kleinere setting.

Ad.2 Er wordt onderzoek gedaan:

- Governance structuur. Zoals in het voorwoord al aangegeven gaan wij ons komend jaar onder andere bezighouden met een onderzoek naar de bestuursvorm van de BWS.
- Neon. Ook gaan wij ons aansluiten bij een nieuwe vereniging van schoolbesturen, die onderzoekt of wij in gezamenlijkheid tot een nieuw stelsel kunnen komen op het gebied van schoolboeken, zowel digitaal als op papier. Op het eerste gezicht leidt dit niet alleen tot kwalitatief betere boeken, maar ook tot meer flexibiliteit en niet onbelangrijk tot een besparing van wel 80%.

Ad.3 We zijn tevreden over ons stelsel van kwaliteitszorg met enquêtes over en door al onze geledingen. Resultaten hiervan worden gedeeld met betrokkenen op individuele en groepsbasis. De directie voert structureel flits- (10-15 min.) en gewone lesbezoeken (45 min.) bij iedere docent. Beoordeling en feedback vindt vervolgens plaats op basis van vooraf bekendgemaakte criteria.

Ad.4 Op het gebied van personeel maken we ons nog steeds zorgen, want er zijn twee concrete bedreigingen. Ten eerste is er een landelijk tekort aan gekwalificeerd personeel en dat beginnen wij ook steeds meer te merken. De reacties op onze vacatures worden kwantitatief, maar ook kwalitatief steeds minder. Op de laatste vacature Engels kwam slechts 1 geschikte kandidaat en op de vacature Kunstvakken zelfs geen enkele reactie. Gezien de eilandsituatie is dit voor ons nog eens een groter probleem gezien het gebrek aan betaalbare woningen op het eiland. Gelukkig zijn er wel bouwplannen, maar de vraag is groot.

Ook voor forensen wordt het steeds minder aantrekkelijk, want het tweede probleem is de reistijd. We kunnen weliswaar gebruik maken van de sneldienst en op het eiland van taxivervoer, maar de problemen met de boten hebben vervelende consequenties voor de afvaarten in de ochtend, wanneer de docenten naar het eiland moeten komen. Wanneer je dan ziet hoeveel vacatures er aan de wal zijn, is de kans groot dat steeds meer collega's ons zullen verlaten. We doen ons uiterste best om faciliterend hen te ondersteunen, maar dat zal niet altijd toereikend zijn.

Ad.5 Wij zijn tevreden met de huidige huisvesting, maar hebben wel de wens om intern meer kleine werkplekken/zithoekjes voor leerlingen te creëren voor zelfwerkzaamheid en stillezen. We denken na over de mogelijkheden om een overkapping te maken boven de kantine tussen lokaal W.1 en O.14. ook willen we graag structurele huisvesting voor personeel van de wal d.m.v. het plaatsen van zogenaamde Tiny Houses. Hierover zijn wij met de gemeente in gesprek.

Ad.6 Zie ad.5. Daarnaast willen we nog meer investeren in behoud van en welzijn van personeel. In 2025 hebben wij een uitgebreid preventief medisch onderzoek (PMO) onder het personeel laten uitvoeren, waaraan iedereen heeft deelgenomen. Mede als gevolg hiervan hebben wij besloten het personeel vrijwel kosteloos lid te laten worden van Beweegzorg Ameland, waar zij onbeperkt kunnen sporten en cursussen kunnen volgen.

Ad.7 Op het gebied van duurzaamheid zijn er niet echt ontwikkelingen te verwachten. Wij stonden jarenlang in de top 10 van duurzame scholen in Nederland en wij hebben daar nog steeds continue aandacht voor. Alles wat we mogelijkerwijze kunnen doen, gebeurt eigenlijk al.

2.12 Nieuwkomers

Er hebben zich op Ameland bij de BWS in 2025 geen nieuwkomers gemeld en dus zijn er in dit kader ook geen acties ondernomen om deze leerlingen te ondersteunen.

3. Personeel en organisatie (HRM)

De BWS heeft 30 mensen in dienst, waarvan 22 docenten (6x LC en 16x LB) en naast de directeur nog 7 collega's in onderwijsondersteunende taken. Dat laatste is relatief veel, maar gezien de eilandsituatie hebben wij bijvoorbeeld in verhouding veel zorgleerlingen en wij vinden het belangrijk om die optimaal te begeleiden. Daarnaast hebben wij veel zorg- en dyslectische leerlingen die veel tijd, energie en begeleiding kosten.

Het taakbeleid van de BWS is er sowieso op gericht om optimaal aandacht te besteden aan de individuele behoeften van leerlingen aan onderwijs, begeleiding en stimulering.

De taakstelling en taakrealisering hebben tot doel het maximaal benutten van de mogelijkheden die een eilandschool als de BWS te bieden heeft. Van elke docent en onderwijsondersteunend personeelslid wordt verwacht dat zij taken vervullen, die met deze doelstelling overeenstemmen. Het bestaande overzicht met gewaardeerde taken, zoals beschreven in het formatieplan, wordt elk jaar geëvalueerd. Afhankelijk van de mogelijkheden, de noodzaak en de behoefte worden wijzigingen aangebracht. Deze kunnen betrekking hebben op het belang van de taak, de omvang, de invulling en de uitvoering of de personele bezetting.

Op de BWS zijn er voor alle functies binnen de school functieomschrijvingen gemaakt, die volgens het FUWA-systeem zijn gewaardeerd.

Functies:

- administratief medewerker;
- directeur;
- docent LB, LC & LD;
- facilitair medewerker A, B & C;
- onderwijsassistent A & B;
- zorgcoördinator A & B.

Daarnaast worden jaarlijks functioneringsgesprekken gevoerd. Iedere docent heeft meerdere gesprekken met de directeur gevoerd en hierin zijn ook de Persoonlijke Ontwikkelings Plannen (POP) vastgesteld. Hierin staan telkens minimaal één ontwikkel- en één rendementsafspraken. Daarnaast bezoekt de directeur elk jaar van elke docent minimaal één les of een gedeelte hiervan. Daarvoor wordt een observatieformulier gebruikt dat gebaseerd is op de Wet BIO. De bevindingen worden nabesproken met de betrokken docent.

3.1 Directie

De directie bestaat uit één directeur. De directeur wordt ondersteund door twee coördinatoren belast met enkele taken ten aanzien van de organisatie en begeleiding. Overeenkomstig het bepaald in artikel 7.16 van de Wet op het voortgezet onderwijs 2020 zijn de taken en bevoegdheden vastgelegd in het managementstatuut van de BWS.

3.2 Onderwijzend personeel (OP)

In 2025 zijn er 22 OP-ers werkzaam op de BWS. De bezetting is totaal 16,4 fte.

Door de geringe omvang van de school, de specifieke problematiek en het gedifferentieerde onderwijs is de behoefte aan leraren met meerdere bevoegdheden blijvend. Een docent van de BWS moet in dit kader op vele terreinen van het onderwijs een zogenaamde

"duizendpoot" zijn.

De ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en de geïsoleerde positie van de BWS op personeelsgebied kunnen een kwalitatief probleem worden. Kleine schommelingen zijn vaak intern nog op te vangen. Het invullen van grotere vacatures en met name tijdelijk vervanging kan een probleem worden. Onder andere om die reden heeft de BWS een strategische partner in de vorm van een grote scholengemeenschap aan de wal en zijn we lid van de onderwijsgroep Pompeblêd. Belangrijk is het om het huidige lerarenbestand met haar verscheidenheid aan dubbele of meervoudige bevoegdheden te behouden. Dit betekent dat hierop in het kader van opleiding/nascholing gericht wordt gestuurd.

Gelet op de onderwijskundige visie gekoppeld aan de differentiatie en de rendementseisen van de inspectie, zal ook in de toekomst op het gebied van scholing veel aandacht aan het ontwikkelen van een professionele organisatie besteed worden. In relatie tot de wet Beroepen in het Onderwijs (wet BIO) worden de bekwaamheidseisen voor leraren aan de orde gesteld en eventueel worden school specifieke eisen toegevoegd. Vervolgens worden ze besproken in de functionerings- en popgesprekken.

In het kader van de kwaliteitszorg zijn wij lid van VO-spiegel om door middel van (anonieme) enquêtes feedback te krijgen en de kwaliteit van ons onderwijs te verhogen.

3.3 Onderwijs ondersteunend personeel (OOP)

In 2025 werken er 7 OOP'ers op de BWS onder aansturing van de directeur. Een conciërge/ICT-medewerker, een administrateur, een zorgcoördinator/decaan, twee onderwijsassistentes, een schoonmaakster/ kantinebeheerster en nog een extra schoonmaakster. In totaal 5,4 fte. De financiering voor OOP via de Lumpsum geeft ruimte voor ca. 2,0 fte maar wij gaan hier, zoals aangegeven, ruim overheen.

3.4 Arbeidsomstandigheden

De school en inventaris voldoet aan de normen van de Arbowet. Er zijn diverse personeelsleden opgeleid tot bedrijfshulpverlener en een aantal is gecertificeerd EHBO'er. Ieder jaar worden zij bijgeschoold. Het ziekteverzuim bedroeg in het jaar 2025: 3,29%. Het aantal invaluren, zoals voor iedereen is berekend in het formatieplan, wordt over het algemeen niet overschreden. Dit wordt elk jaar in de formatiebesprekingen geëvalueerd. Vervanging is een deel van de leraarstaak, een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Er wordt in de formatie opgenomen dat iedereen die meer dan 1% van zijn/haar formatieomvang ingezet wordt voor vervanging dit in mindering wordt gebracht in het volgende schooljaar. Dit is in 2025 niet aan de orde geweest.

3.5 Werkdrukmiddelen

Er is in totaal voor 2025 € 52.576,02 te besteden, verdeeld over een individueel en een collectief gedeelte.

Voor het collectieve gedeelte hebben wij een extra onderwijsassistent benoemd. Dit is eerst met het team besproken en vervolgens als voorstel bij de MR ingediend. Beide waren akkoord en hebben instemming verleend.

De onderwijsassistent wordt voornamelijk ingezet in heterogene klassen om zo de docent te ontlasten. Ook wordt zij ingezet bij hulplessen aan individuele leerlingen en kleine groepen.

Tenslotte wordt zij veelvuldig ingezet bij surveillance tijdens toetsweken en examens.

De voortgang en de effectiviteit worden regelmatig besproken tijdens het zorgoverleg en in

het team leerlingbegeleiding. Op het eind van het schooljaar is het onderdeel van de evaluatie met de MR.

3.6 Uitkeringen na ontslag

In het verslagjaar zijn er geen transitievergoedingen uitgekeerd. Uitkeringen na ontslag, die voor rekening van de BWS komen, worden ten laste van de exploitatie gebracht.

De BWS heeft aandacht voor de loopbaanwensen van het personeel en ontwikkelt acties op het gebied van in-, door- en uitstroom. Het is de bedoeling de BWS als aantrekkelijke werkgever te positioneren. Dat zal naar verwachting ook tot gevolg hebben dat (een deel van) werkloosheidskosten wordt voorkomen.

3.7 Banenafpraak

Wij hebben nog niet kunnen voldoen aan de wens van overheid en werkgevers- en werknemersorganisaties om een werkplek te creëren voor mensen met een arbeidsbeperking. Er waren binnen de BWS een beperkt aantal vacatures in 2025. Bij deze vacatures hebben zich geen sollicitanten gemeld, die behoren tot de doelgroep. Wanneer dit wel het geval zal zijn in de toekomst, zullen wij daar zeker aandacht aan besteden.

3.8 Vog

Tabel tijdige aanwezigheid verklaring omtrent het gedrag

Nieuwe VOG's in 2025	VOG aanwezig op ingangsmoment	VOG te laat aanwezig (tussen 1 en 5 rapporteert u met '<5')	VOG niet aanwezig (tussen 1 en 5 rapporteert u met '<5')
Nieuwe medewerkers in loondienst	<5	0	0
Nieuwe personen in loondienst met een VOG- verplichting	0	0	0

Wij hebben voor nieuwe medewerkers voor wie wij in de periode 17 juli t/m 17 oktober reeds een VOG hadden aangevraagd niet een nieuwe VOG aangevraagd, naar aanleiding van het advies van het ministerie van OCW.

We hebben onze accountant niet de opdracht gegeven om de werkzaamheden zoals opgenomen in de bijlage IV bij het Onderwijsaccountantsprotocol inzake de tijdige aanwezigheid van de VOG in 2025 uit te voeren.

4. Samenwerkingen

4.1 Samenwerking met PO Ameland

De relaties met de toeleverende basisscholen van Ameland worden consequent onderhouden. Het is in het belang van de leerling en van de BWS om te blijven zorgen voor een goede communicatie tussen het basis- en voortgezet onderwijs. Overdracht van leerlingen die naar de BWS komen, gebeurt onder andere op basis van de plaatsingsgesprekken tussen de plaatsingscommissie BWS, de leerkracht en de interne begeleider van de basisschool. Er vindt een warme overdracht plaats tussen de leerling- en zorgcoördinator BWS en de groepsleerkracht van de basisschool.

4.2. Lokaal onderwijs overleg Ameland (Loo)

Binnen de gemeente Ameland functioneert een permanent lokaal onderwijs overleg (Loo). Alle besturen en scholen participeren in dit overleg en worden vertegenwoordigd door de directies en/of bestuurders. In 2025 heeft dit overleg drie keer plaatsgevonden.

De gemeente is initiator voor het overleg en verzorgt de planning, agenda's en verslaglegging. Het Loo is een breed onderwijs overleg waarin diverse onderwerpen worden besproken en waarover afspraken worden gemaakt. In 2025 zijn de volgende onderwerpen binnen het Loo aan de orde geweest: leerplicht-RMC-doorstroompunt, bestuurlijke fusie primair onderwijs West Ameland, onderwijsachterstandenbeleid, onderwijs aan nieuwkomers en vertrouwenspersoon.

4.3. Samenwerking met OVOFN (Openbaar Voortgezet Onderwijs Fryslân Noord)

De BWS heeft een samenwerkingsovereenkomst gesloten met scholengemeenschap OVOFN met volledig behoud van eigen autonomie en bestaande bestuursstructuren.

OVOFN en de BWS werken samen op de volgende terreinen:

- Onderwijskundig beleid, in eerste instantie ten aanzien van de overgang van Havo/Vwo leerlingen;
- Gezamenlijke inkoop; boeken, kantoorinrichting, papier, etc.;
- Personeel & organisatie; uitwisseling P&O beleid; detachering & uitwisseling personeel;
- Informatie en communicatietechnologie.

Wij kunnen nu op alle mogelijke gebieden hulp en ondersteuning krijgen en dat is gezien de schaalgrootte en de kwetsbaarheid van de BWS van groot belang.

Daarnaast hebben we meer zicht en feedback op resultaten en welzijn van oud-leerlingen, die naar OVOFN zijn gegaan.

De BWS krijgt desgevraagd van de P&O medewerkers van OVOFN advies, o.a. op het gebied van personeelsbeleid en bovendien zijn wij bij tijdelijk of structurele vervanging minder kwetsbaar. Ook kunnen collega's over en weer op vrijwillige basis gedetacheerd worden. Op het gebied van ICT hebben wij een specifieke overeenkomst getekend, waarbij OVOFN verantwoordelijk is voor het gehele netwerk. Dat is tegenwoordig zo gespecialiseerd, dat wij niet meer voldoende knowhow in huis hebben om dit verantwoord zelf te doen. Wij huren server ruimte van OVOFN en betalen op uurbasis voor onderhoud en ontwikkeling van dit netwerk. Ook deze overeenkomst wordt jaarlijks geëvalueerd.

5. Continuïteitsparagraaf

De, met instemming van de medezeggenschapsraad laatst vastgestelde meerjarenbegroting betreft de meerjarenbegroting 2025 – 2028. Op moment van vaststelling van de jaarrekening is de meerjarenbegroting voor 2026 en verder nog niet vastgesteld. Hierdoor is noodzakelijkerwijs begrotingsschijf 2029 een kopie van 2028. Het meerjarenperspectief ziet er op basis van deze gegevens als volgt uit.

5.1 Meerjarenraming exploitatie

	Begroting 2025	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Rijksbijdragen	2.414.666	2.415.096	2.522.235	2.484.858	2.507.030	2.507.030
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	0	0	0	0	0	0
Overige baten	12.000	11.800	12.000	12.000	12.000	12.000
totaal opbrengsten	2.426.666	2.426.896	2.534.235	2.496.858	2.519.030	2.519.030
Personele lasten	2.168.739	2.292.701	2.209.518	2.192.479	2.238.627	2.238.627
Afschrijvingen	60.151	74.243	56.878	53.711	51.845	51.845
Huisvestingslasten	89.005	73.011	88.600	90.405	91.545	91.545
Overige lasten	281.084	287.313	274.200	274.200	274.200	274.200
totaal kosten	2.598.979	2.727.268	2.629.196	2.610.795	2.656.217	2.656.217
Saldo baten en lasten	-172.313	-300.373	-94.961	-113.937	-137.187	-137.187
Financiële baten en lasten	4.368	15.509	3.500	3.500	3.500	3.500
Resultaat	-167.945	-284.864	-91.461	-110.438	-133.688	-133.688

De financiële administratie van de school wordt uitgevoerd door de gemeente Ameland. Mede door de regeling uitzonderingsscholen wordt een tamelijk stabiele meerjarenbegroting verwacht. De algemene reserve van de school wordt als buffer gezien voor perioden waarin de financiën van de school onder druk komen te staan. Er is regelmatig overleg tussen de school en de gemeente over de financiële positie van de school. De gemeenteraad stelt de meerjarenbegroting en het jaarverslag van de school vast.

Het rekeningresultaat van 2025 is - € 284.864. Dit heeft vooral te maken met hogere personele lasten.

5.1a Analyse exploitatie 2025 ten opzichte van de begroting

	Begroting 2025	Jaarrekening 2025	Vershil
3.1 Rijksbijdragen	2.414.666	2.415.096	-430
3.2 Overige overheidsbijdragen	0	0	0
3.5 Overige baten	12.000	11.800	200
Baten	2.426.666	2.426.896	-230

	Begroting 2025	Jaarrekening 2025	Vershil
4.1 Personele lasten	2.168.739	2.292.701	-123.962
4.2 Afschrijvingen	60.151	74.243	-14.092
4.3 Huisvestingslasten	89.005	73.011	15.994
4.4 Overige lasten	281.084	287.313	0
Lasten	2.598.979	2.727.268	-122.060

De salariskosten zijn hoger uitgevallen dan begroot.

De stelselwijziging waarbij groot onderhoud wordt geactiveerd en de voorziening voor groot onderhoud wordt opgeheven, zorgt voor afschrijvingslasten waar in de begroting 2025 nog geen rekening mee was gehouden.

Voor wat betreft de huisvestingslasten is er sprake van een voordelig verschil ten aanzien van het dagelijks onderhoud.

5.2 Balans meerjarenperspectief

	Begroting 2025	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Materiële vaste activa	255.018	322.645	208.141	164.429	122.585	122.585
Vaste activa	255.018	322.645	208.141	164.429	122.585	122.585
Kortlopende vorderingen	1.181	83.572	1.181	1.181	1.181	1.181
Liquide middelen	924.724	721.612	900.636	828.951	736.786	736.786
Vlottende activa	925.905	805.184	901.817	830.132	737.967	737.967
Activa	1.180.922	1.127.828	1.109.958	994.561	860.552	860.552
Eigen vermogen	738.155	805.373	646.694	536.257	402.573	402.573
Voorzieningen	243.738	18.800	264.233	259.274	258.951	258.951
Kortlopende schulden	199.028	303.655	199.028	199.028	199.028	199.028
Passiva	1.180.921	1.127.829	1.109.958	994.561	860.555	860.555

Er worden geen ontwikkelingen verwacht met betrekking tot de financieringsstructuur, het huisvestingsbeleid, contractactiviteiten en derde geldstroomactiviteiten en mutatie van reserves, fondsen, en voorzieningen m.b.t. de balans.

5.2a Toelichting ontwikkeling balansposten

	Jaarrekening 2025	Jaarrekening 2024
Materiële vaste activa	322.645	385.722
Vaste activa	322.645	385.722
Kortlopende vorderingen	83.572	76.699
Liquide middelen	721.612	947.310
Vlottende activa	805.184	1.024.009
Activa	1.127.828	1.409.730
Eigen vermogen	801.602	1.090.235
Voorzieningen	18.800	17.246
Kortlopende schulden	307.426	302.247
Passiva	1.127.829	1.409.730

De mutatie in materiële vaste activa omvat grotendeels afschrijving, en een tweetal investeringen voor een totale omvang van € 11.000 in zonwering en banken. Verder zorgt het negatieve exploitatiesaldo (- ruim € 288.000) voor een mutatie in het eigen vermogen.

Ten aanzien van de liquide middelen zien we ten opzichte van 2024 een grote daling. Dit is uiteraard vooral het gevolg doordat de uitgaven in 2025 een stuk hoger waren dan de inkomsten.

5.3 Ontwikkeling Leerlingenaantallen

De ontwikkeling van het aantal leerlingen op de peildatum van 1 oktober ziet er volgens de prognoses als volgt uit:

1-10-2025	1-10-2026	1-10-2027	1-10-2028	1-10-2029
143	150	145	140	140

5.4 Ontwikkelingen personele bezetting

De personele bezetting van de school ontwikkelt zich de komende jaren in fte's als volgt:

	31 december 2025	31 december 2026	31 december 2027	31 december 2028	31 december 2029
Directie	1,0	1,0	0,8	0,8	0,8
Docenten	16,80	16,20	16,20	16,20	16,20
Ondersteunend personeel	5,35	5,35	5,35	5,35	5,35
totaal	23,15	22,55	22,35	22,35	22,35

Het gemiddelde aantal FTE's over 2025 bedroeg 23,788 (directie 1, docenten 17,042 en ondersteunend personeel 5,746).

5.5 Ontwikkeling kengetallen

Aan de hand van een aantal kengetallen wordt inzicht geboden in de financiële positie. De kengetallen zijn gebaseerd op de verwachte personele bezetting, de verwachte leerlingenaantallen en meerjarenramingen voor balans en exploitatierekening.

	Begroting 2025	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Vermogensbeheer						
Solvabiliteit	62,5%	71,4%	62,5%	58,3%	47,0%	47,0%
Huisvestingsratio	3,7%	3,3%	3,7%	3,6%	3,7%	3,7%
Budgetbeheer						
Rentabiliteit	-7,0%	-12,0%	-7,0%	-4,0%	-5,0%	-5,0%
Liquiditeit	4,7	2,7	4,7	4,5	3,7	3,7
Weerstandsvermogen						
Weerstandsvermogen	30,4%	33,2%	30,4%	25,5%	16,4%	16,4%

Een analyse van de huidige financiële situatie geeft aan dat er sprake is van een gezonde financiële basis voor de toekomst van de school. De in de afgelopen jaren opgebouwde algemene reserve biedt een buffer voor de verwachte exploitatietekorten in de komende jaren.

Solvabiliteit

De solvabiliteit wordt bepaald door het eigen vermogen uit te drukken in een percentage van het balanstotaal. Voor de BWS is dit percentage 71,4%. Binnen de sector Voortgezet Onderwijs wordt een normpercentage van 30% gehanteerd. Hier zit de BWS in 2025 nog ruim boven. Door toekomstige exploitatietekorten daalt dit percentage naar verwachting de komende jaren.

Rentabiliteit

De rentabiliteit wordt bepaald door het 'resultaat uit de gewone bedrijfsvoering' uit te drukken in een percentage van het totaal aan baten. In non-profit organisaties wordt de rentabiliteit ook wel het begrotingsoverschot genoemd (of het begrotingstekort bij een negatief exploitatieresultaat). In algemene zin geldt voor dit kengetal dat de voorspellingswaarde niet zo groot is en afhankelijk van de financiële positie. Logischerwijze kan een organisatie niet jaren achter elkaar een negatief exploitatieresultaat behalen, maar incidenteel is dat vaak geen probleem. De rentabiliteit van de BWS in 2024 bedraagt -12%. Omdat er sprake is van een voldoende hoge financiële buffer (Algemene reserve), is een dergelijk jaarresultaat geen probleem.

Liquiditeit

De liquiditeit geeft aan in hoeverre het bestuur op korte termijn aan haar verplichtingen kan voldoen, oftewel in staat is kortlopende schulden, de betalingen van salarissen en allerlei andere verplichtingen te betalen. Het betreft een verhoudingsgetal tussen de vlottende activa en de kortlopende schulden. Als ondergrens voor dit kengetal geldt voor de BWS een norm van 1,5. Met een liquiditeit van 2,7 wordt hier in 2025 aan voldaan.

Weerstandvermogen

Weerstandvermogen is een indicator van de financiële draagkracht van een organisatie op langere termijn. Het kengetal wordt berekend als 'Eigen vermogen' als percentage van de totale baten in een jaar. Binnen de sector Voortgezet Onderwijs wordt een weerstandvermogen van 5% gezien als signaleringswaarde. Over 2025 bedraagt het eigen vermogen circa € 805.000. Hierdoor ontstaat er een weerstandvermogen van 33,2 %, hetgeen ruim boven de indicator is.

5.6 Mogelijk bovenmatig eigen vermogen

Per 31 december 2025 is de hoogte van het mogelijk bovenmatig vermogen € 154.120.

Op 31 december 2024 bedroeg het mogelijk bovenmatig eigen vermogen nog € 391.835. Het mogelijk bovenmatig eigen vermogen kent flinke daling, als gevolg van een negatief exploitatieresultaat over het jaar 2025.

De gemeenteraad heeft in april 2025 de meerjarenbegroting 2025-2028 vastgesteld. Mede als gevolg van een dalend leerlingenaantal zal het exploitatieresultaat negatief zijn, waardoor het mogelijk bovenmatig eigen vermogen wordt verlaagd.

5.7 Risico- en beheersmaatregelen

Met een mogelijk krimpend leerlingenaantal, wordt de bekostiging vanuit het Rijk lager, terwijl het steeds moeilijker wordt om kwalitatief goed personeel aan te trekken en te behouden. Hieraan zijn wat betreft opleiding en facilitering steeds hoger wordende kosten verbonden. Het budget voor de lerarenbeurs is behoorlijk afgenomen, terwijl niet elke potentiële zij-instromer voldoet aan de criteria voor deelname.

Door het lerarentekort aan de wal wordt het voor onze forensen steeds aantrekkelijker om onze school te verlaten en dus zullen we manieren moeten vinden om deze collega's blijvend aan ons te binden. Dat zulke maatregelen altijd extra geld kosten, is duidelijk.

Als relatief kleine, zelfstandige school met een breed spectrum van vmbo-basis tot en met vwo, worden wij gedwongen extra formatie in te zetten om al onze leerlingen van goed onderwijs te voorzien en dus maatwerk te leveren. Door de verbeterde bootverbindingen lopen wij het risico dat leerlingen met een hoog vwo-advies al vanaf klas 1 kiezen voor vwo-opleiding aan de wal. Dit is in de nabije toekomst een risico.

Daarnaast is het grote aantal leerlingen, dat extra zorg en begeleiding nodig heeft, er verantwoordelijk voor dat wij substantieel meer OOP inzetten dan wij vergoeding voor krijgen.

Aan de andere kant is er ook structurele verlichting van de financiële druk:

- Aanvullende middelen in het kader van de regeling uitzonderingsscholen
- Zorgbudget (via het Samenwerkingsverband).

Door de gezamenlijke inspanning van de directies en besturen van de Waddenscholen zijn de scholen op de Wadden bij het ministerie van OC en W aangemerkt als zogenaamde uitzonderingsscholen en worden in overeenstemming daarmee gesubsidieerd. Hiermee

kunnen wij een gedeelte van de bovengenoemde extra kosten financieren. Daarnaast hebben wij een relatief grote financiële buffer, waarmee wij de resterende risico's kunnen afdekken.

Om nu en in de toekomst de verantwoordelijkheden ten aanzien van de beheersing van zowel de personele als materiële baten en lasten te kunnen dragen en de risico's die daaraan verbonden zijn blijvend te beheersen, is een goed werkende planning- en controlcyclus van groot belang. De BWS stuurt er actief op om alle processen op alle niveaus in de organisatie op orde te hebben. De sturing en verantwoording daarvan gebeurt onder andere door middel van planning- en controldocumenten. In 2025 zijn onder andere de volgende documenten geleverd:

- Bestuurlijk jaarverslag en jaarrekening 2024
- Managementrapportages in 2025
- Begroting 2025-2028

5.8 Treasurybeleid

In 2024 is het treasurybeleid voor de BWS op- en vastgesteld. Er is in 2025 geen sprake van beleggingen en uitgezette of aangetrokken geldleningen.

Uitgangspunt voor dit treasurystatuut is een gezonde financiële positie, met sluitende meerjarenbegrotingen. De Burgemeester Walda School (verder: BWS) bekostigt jaarlijkse uitgaven vooral met hiervoor ontvangen rijksmiddelen, of beschikbare liquiditeiten. Financiering door middel van het aantrekken van kort- of langlopende geldleningen vindt niet plaats.

In het kader van dit statuut betreft treasury dan ook met name het beheer van de beschikbare liquide middelen, waarbij het statuut van toepassing is op de publieke en private middelen van BWS Ameland.

In het statuut worden bovendien de bevoegdheden en verantwoordelijkheden en de organisatie van de treasuryfunctie vastgelegd.

6. Intern Toezicht / Gemeenteraad

De raad van de gemeente Ameland is intern toezichthouder van het openbaar voortgezet onderwijs op het eiland. De BWS is bestuurlijk ingericht overeenkomstig de integrale bestuursvorm zoals bepaald in artikel 1.1 onder a 1 van de Wet voortgezet onderwijs 2020. Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Ameland vormt het bevoegd gezag van de BWS.

Het college heeft het dagelijks bestuur toegedeeld aan de voorzitter van het college die vervolgens de taken en bevoegdheden heeft gemandateerd aan de directeur van de school, zoals vastgelegd in het managementstatuut van de BWS.

De raad als intern toezichthouder wil functioneren als een onafhankelijk en proactief toezichthoudend orgaan, dat integraal toeziet op het besturingsproces waarin risico's, resultaten en kernwaarden van de BWS een hoofdrol spelen. De raad voelt zich verantwoordelijk voor goed toezicht en oefent dit toezicht transparant uit met het oog op verantwoording. Daarbij gaat het om verantwoordelijkheid zien, deze nemen, uitvoeren en samen dragen. Daarnaast heeft de toezichthouder de rol als werkgever en de evaluatie van het bestuur.

Als missie formuleert de intern toezichthouder voor het intern toezicht: *“geen toezicht zonder verantwoordelijkheid en geen verantwoordelijkheid zonder verantwoording”*.

Visie op toezicht:

Het intern toezichtsorgaan van de BWS wil werken vanuit een aantal uitgangspunten, namelijk:

- Het interne toezicht van de BWS laat zich leiden door een maatschappelijk perspectief, waarbij wettelijke kaders, inspectievoorschriften en het bereiken van gestelde doelen voor stakeholders leidend zijn.
- Het interne toezicht van de BWS wordt gestuurd vanuit de kernwaarden van de organisatie; verbinden en verantwoorden. De Code Goed Onderwijsbestuur wordt gevolgd, zij het in aangepaste vorm aan de specifieke eilandsituatie en het integraal bestuur.
- Het interne toezicht van de BWS richt zich op de strategische koers, waarin continuïteit, kwaliteit en groei worden vertaald in ambities en doelstellingen op alle beleidsdomeinen van het onderwijs.
- Toezicht houden vergt kwalitatieve en kwantitatieve informatie, die vooral wordt verkregen vanuit diverse informatiebronnen, instrumenten voor monitoring en datasystemen.
- Toezichthouders informeren zich ook via andere bronnen, binnen en buiten de organisatie, en heeft oog voor "soft signals".
- Het toezicht van de BWS is gericht op effectiviteit, waarbij een professionele werkwijze en efficiënte instrumenten hier deel van uit maken. Het instellen van een commissie voor intern toezicht en het benoemen van leden maakt het mogelijk dat het intern toezicht als collegiaal orgaan kan opereren.
- Goed toezicht voldoet aan een aantal waarden, die kenmerkend zijn voor toezichthouders en daarmee goed toezicht typeren: onafhankelijk, transparant, professioneel, selectief, slagvaardig en samenwerkend;

- Het intern toezicht van de BWS besteed jaarlijks aandacht aan professionalisering door zowel permanente als eenmalige activiteiten.

De inspectie van het onderwijs heeft in 2022 een vierjaarlijks onderzoek uitgevoerd bij het bestuur van en in de BWS. Het bestuur heeft herstelopdrachten ontvangen.

In september 2023 heeft de inspectie een herstelonderzoek uitgevoerd bij het bestuur en bij de school. De inspectie heeft daarbij de bestuurlijke kwaliteitszorg opnieuw als onvoldoende. Op twee van de drie standaarden uit het kwaliteitsgebied, namelijk: “visie, ambities en doelen (besturing)” en “evaluatie, verantwoording en dialoog (ambitie)” werd nog een onvoldoende gegeven. Het kwaliteitsgebied “uitvoering en kwaliteitscultuur (kwaliteitszorg)” werd wel als voldoende beoordeeld.

In 2024 is hier voortvarend mee aan de slag gegaan, om te gaan voldoen aan de volgende zaken:

- Bewaken onderwijskwaliteit;
- Toetsbare doelen voor alle onderdelen van het kwaliteitsbeleid;
- Toezicht op zinvolle besteding van de middelen.

In het voorjaar van 2024 heeft opnieuw een herstelonderzoek plaatsgevonden en in het najaar is hierop aangegeven dat alles voldoende is gewaarborgd.

Gang van zaken 2025

Bezetting gemeenteraad als intern toezichthouder van de BWS. Er is verder geen onderlinge taakverdeling binnen de toezichthouder.

Naam raadslid	Periode
De heer D.W. Engels	01-01 t/m 31-12
Mevrouw. V. E. Nagtegaal	01-01 t/m 31-12
De heer K.E. van der Laag	01-01 t/m 31-12
De heer W.A. de Jong	01-01 t/m 31-12
De heer D.F. Metz	01-01 t/m 31-12
Mevrouw E.P. Oud	01-01 t/m 27-01
Dhr. M. Boelens	27-01 t/m 31-12
De heer R.F. Oud	01-01 t/m 24-02
Mw. A. Langemaat	24-02 t/m 31-12
Mevrouw M. Rijpstra	01-01 t/m 31-12
Mevrouw S.M.A. Twickler	01-01 t/m 31-12
De heer I.J. de Vries	01-01 t/m 31-12
De heer R.J. Teuben	01-01 t/m 31-12

De leden van de gemeenteraad krijgen een vergoeding voor hun werkzaamheden op grond van de Gemeentewet. Voor de betaalde en onbetaalde nevenfuncties van de leden wordt verwezen naar de website van de Gemeente Ameland.

Naast de gesprekken en contacten die er in 2025 zijn geweest in het kader van het intern toezicht, zijn door de intern toezichthouder de volgende zaken uitgevoerd:

- Op 14 april 2025 heeft de toezichthouder de begroting 2025-2028 van de BWS vastgesteld;
- In 2025 zijn drie vergaderingen geweest van de commissie Intern Toezicht deels met en deels zonder de MR en/of portefeuillehouder. De gemeenteraad als geheel vergadert maandelijks conform een vooraf vastgesteld schema;
- Op 23 juni 2025 is er middels een live verbinding een gesprek geweest met de accountants van Aksos waarin een aantal zaken besproken werden, die als aandachtspunt kunnen gaan dienen voor de komende periode.
- Op 15 september 2025 is het Jaarverslag 2024 van de BWS door de gemeenteraad vastgesteld. Dit is het tweede jaarverslag wat door Aksos accountants is gecontroleerd en van een goedkeurende verklaring voorzien. De overeenkomst met Aksos loopt voor de kalenderjaren 2022 tot en met 2025.

De raad heeft kennisgenomen van de inhoudelijke verantwoording van de het bestuur en de directie alsmede de behaalde resultaten op financieel gebied. Het neerwaarts bijstellen van het mogelijke bovenmatig eigen vermogen is een aandachtspunt van beleid de komende jaren.

- De commissie intern toezicht heeft verschillende gesprekken gevoerd om haar taken op een goede wijze uit te kunnen voeren, namelijk met het bestuur, de directeur en de medezeggenschapsraad. De commissie intern toezicht heeft informatie ingewonnen bij verschillende partijen om de raad zo goed mogelijk van advies te dienen, alsmede klankbord te zijn voor het college. Naast overleg met diverse partijen en het vergaren van relevante informatie via vakliteratuur, abonnementen en overige (digitale) informatie heeft de toezichthouder in 2025 geen aanvullende professionaliseringsactiviteiten uitgevoerd. De samenstelling van de commissie intern toezicht is in 2025 niet gewijzigd.
- De financiële-, personele- en salarisadministratie is ondergebracht bij de gemeente Ameland. Het interne risicobeheersingssysteem van de gemeente Ameland is hierop van toepassing. Dit instrumentarium bestaat onder meer uit het geheel van instrumenten en activiteiten die daaruit voortvloeien met betrekking tot begroting, kadernota, jaarrekening, mandaatstatuut, mandaatregister, budgethoudersregeling en managementrapportages. Ook langs deze weg houdt de gemeenteraad toezicht en is dit genoegzaam verankerd.
- Uit het overleg met de Medezeggenschapsraad bleek ongerustheid te bestaan over het bestaande Managementstatuut en de mandaatregeling, waardoor de medezeggenschapscommissie zich niet altijd zeker voelde ten aanzien van haar rol en bevoegdheden. Daarom zijn in het vernieuwde managementstatuut een aantal wijzigingen doorgevoerd. Een kleine zorg blijft bestaan ten aanzien van het tijdig aanleveren van gegevens behorende bij het toezichtkader, zodat zinvolle en tijdige

reactie vanuit zowel de commissie Intern toezicht als de medezeggenschapscommissie gegeven kan worden.

Jaarverslag 2025:

De financiële positie van de school is goed en is dat zeker decennia lang geweest. Voor de komende jaren is het in balans houden van de financiële positie een aandachtspunt van beleid, zeker in het licht van de verwachte leerlingendaling.

Er is vastgesteld dat er per 31 december 2025 opnieuw sprake is van een mogelijk bovenmatig eigen vermogen. Het is een aandachtspunt van beleid om het vermogen binnen de daartoe vastgestelde grenzen te brengen. Over het kalenderjaar 2025 is conform de verwachting en in lijn met de begroting een negatief exploitatieresultaat behaald, waardoor de hoogte van het mogelijk bovenmatig eigen vermogen enigszins is gedaald ten opzichte van de situatie per 31 december 2024.

In 2025 heeft geen specifieke evaluatie van het uitvoerend bestuur plaatsgevonden. Dit heeft onder meer te maken met een wijziging in de portefeuillevverdeling onderwijs binnen het schoolbestuur gedurende het loopjaar. De portefeuillehouder onderwijs heeft wel regelmatig overleg gevoerd met de commissie intern toezicht onderwijs en verantwoording afgelegd over het gevoerde en het te voeren beleid ten aanzien van het openbaar voortgezet onderwijs op Ameland.

Aan de jaarlijkse accountantscontrole wordt door alle betrokkenen volledige medewerking verleend. Transparantie is hierbij een vanzelfsprekendheid. Vragen van de accountant worden beantwoord, stukken worden geleverd en bevindingen worden overgenomen in de bedrijfsvoering en in het jaarverslag.

Het intern toezicht ziet toe op de doelmatige besteding van de middelen van de BWS. Dit doet zij vanuit haar rol als toezichthouder door middel van gesprekken met de directeur en het bestuur van de school over interne rapportages, de meerjarenbegroting en het jaarverslag.

Uit deze gesprekken heeft het intern toezicht een goed beeld gekregen van de doelmatigheid van de ingezette middelen.

Namens de raad van de gemeente Ameland,
i.c. Commissie intern toezicht

Jaarrekening

1. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

In deze jaarrekening zijn de activiteiten van de Burgemeester Walda Scholengemeenschap Ameland verantwoord.

Bij de inrichting van de jaarrekening zijn de richtlijnen van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs (RJO) gehanteerd.

Vanaf het verslagjaar 2000 zijn nieuwe richtlijnen van toepassing voor de inrichting van het financiële jaarverslag voor onder meer scholen in de sector VO. Deze richtlijnen van het ministerie van OC en W zijn gebaseerd op de bepalingen uit het Burgerlijk Wetboek (in het bijzonder Titel 9, Boek 2) en de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

De in de jaarrekening opgenomen bedragen luiden in euro's.

Schattingswijziging

In 2025 heeft het bestuur de activatiegrens voor materiële vaste activa verhoogd van € 1.000 naar € 5.000. Deze wijziging betreft een schattingswijziging in de zin van RJ 145 en is daarom prospectief verwerkt. Nieuwe investeringen onder deze grens worden vanaf 2025 direct ten laste van het resultaat gebracht. De wijziging heeft geen invloed op de waarderingsgrondslagen en leidt niet tot herrekening van vergelijkende cijfers.

Stelselwijziging

In 2025 is een stelselwijziging doorgevoerd waarbij groot onderhoud niet meer voorzien wordt maar waar deze geactiveerd wordt. Conform de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving is deze aanpassing retrospectief uitgevoerd. Als gevolg hiervan zijn de vergelijkende cijfers van 2024 aangepast. Als gevolg van de stelselwijziging is de voorziening groot onderhoud per 1 januari 2025 vrijgevallen naar het eigen vermogen en is er per 1 januari 2025 groot onderhoud geactiveerd welk is uitgevoerd vanaf 1 januari 2019.

Onderstaand worden de effecten van de stelselwijziging in de vergelijkende cijfers van 2024 weergegeven.

	Jaarrekening 2024 jaarschijf 2024	Jaarrekening 2025 jaarschijf 2024	Vershil
Materiële vaste activa (gebouwen)	52.867	87.627	-34.760
Eigen vermogen	823.582	1.090.235	-266.653
Voorziening groot onderhoud	231.893	0	231.893
Afschrijvingen	60.551	69.873	-9.322
Dotatie groot onderhoud	23.079	0	23.079
Resultaat boekjaar 2024	-183.003	-169.245	-13.758

Balans

Algemeen

- Voor zover niet anders vermeld zijn activa en passiva opgenomen tegen de nominale waarde;
- In de balans is het bestemmingsvoorstel van het resultaat reeds verwerkt.

Materiële vaste activa

- Investerings zijn geactiveerd wanneer de aanschafprijs hoger is dan € 5.000. Bij bedragen lager dan € 5.000 wordt de aanschaf verantwoord in de exploitatierekening.
- Investerings zijn gewaardeerd tegen aanschafprijs, verminderd met eventueel ontvangen bijdragen van derden en afschrijvingen.
- Investerings worden lineair afgeschreven, voor het eerst in het jaar ná aanschaf.
- Het juridisch en het economisch eigendom van de gebouw(en) van de Burgemeester Walda Scholengemeenschap berust bij de gemeente Ameland. Hetgeen onder gebouwen en terreinen op de balans is verantwoord betreft het Pannaveld dat in 2017 is aangeschaft en onderdelen van groot onderhoud waaronder schildwerkzaamheden en noodverlichting.

Financiële vaste activa

- Onder financiële vaste activa worden uitsluitend aandelen en andere deelnemingen verstaan. Deze zijn niet van toepassing voor de BWS. Overige vorderingen worden verantwoord onder kortlopende vorderingen.

Kortlopende vorderingen

- Kortlopende vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan een jaar, tenzij in de toelichting op de balans anders is aangegeven. Wanneer dit noodzakelijk wordt geacht, vindt aftrek plaats van een voorziening voor oninbaarheid.
- Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde en vervolgens tegen geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld.
- Overlopende activa betreft vooruit betaalde bedragen die aan toekomstige perioden worden toegerekend en nog te ontvangen bedragen, voor zover ze niet onder andere kortlopende vorderingen zijn te rubriceren.

Liquide middelen

- Liquide middelen betreft middelen die direct ter beschikking staan. Liquide middelen die niet direct ter beschikking staan worden opgenomen onder de vorderingen en liquide middelen die gedurende een periode langer dan 12 maanden niet direct ter beschikking staan, worden opgenomen als financiële vaste activa.
- Liquide middelen worden tegen nominale waarde gewaardeerd.

Algemene reserve

- De Algemene Reserve wordt aangemerkt als niet gebonden, voortkomend uit door (semi-)overheidsinstellingen gefinancierde activiteiten. Jaarlijkse exploitatiesaldi worden verrekend met deze reserve.
De algemene reserve vormt een financiële buffer ter waarborging van de continuïteit van de Burgemeester Walda Scholengemeenschap.

Voorzieningen

- Voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen die op balansdatum bestaan en waarvan de omvang onzeker maar wel betrouwbaar is in te schatten.
- De voorziening voor jubileumgratificaties is bedoeld ter dekking van bestaande verplichtingen uit hoofde van ambtsjubilea. De hoogte van de voorziening is bepaald op basis van de contante waarde van toekomstige uitbetalingen en is afhankelijk van de ingeschatte blijf-kans, gemiddelde salarisstijging en disconteringvoet. Betaalde bedragen worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Kortlopende schulden

- Dit betreft schulden met een resterende looptijd van maximaal één jaar.
- Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde en vervolgens tegen geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en de geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld.
- Overlopende passiva betreft vooruit ontvangen bedragen die aan toekomstige perioden worden toegerekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder andere kortlopende schulden zijn te rubriceren.

Exploitatierekening

Algemeen

- De baten en lasten worden, voor zover niet anders vermeld, toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben;
- Lasten worden verantwoord wanneer deze bekend of voorzienbaar zijn. Baten worden verantwoord indien deze zijn gerealiseerd.

Rijksbijdragen

- Onder de Rijksbijdragen OCW worden de vergoedingen voor de exploitatie opgenomen verstrekt door het Ministerie OCW. Tevens worden hier verantwoord de door het samenwerkingsverband ontvangen doorbetalingen van de Rijksbijdrage;
- De ontvangen (normatieve) rijksbijdrage en de niet geoormerkte OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule) worden in het jaar waarop de toekenningen betrekking hebben volledig verwerkt als bate in de staat van baten en lasten;
- Geoormerkte OCW subsidies met een vrij besteedbaar overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsideerde activiteiten. Het deel van de subsidies waarvoor nog geen activiteiten zijn verricht per balansdatum, worden verantwoord onder de overlopende passiva;
- Geoormerkte OCW subsidies met een verrekeningsclausule worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord in het jaar waarin de gesubsideerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn niet is verlopen

Overige overheidsbijdragen

- Onder de overige overheidsbijdragen worden de vergoedingen opgenomen verstrekt door gemeente, provincie of andere overheidsinstellingen. De overige overheidsbijdragen worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige baten

- Onder de overige baten worden de vergoedingen opgenomen die niet verstrekt zijn door het Ministerie van OCW, gemeenten, provincie of andere overheidsinstellingen. De overige baten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Pensioenen

- De Burgemeester Waldaschool heeft een pensioenregeling. Pensioenen voor het onderwijspersoneel zijn ondergebracht bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP). Per eind 2025 heeft dit pensioenfonds een dekkingsgraad van 123,5%. De pensioenverplichting wordt gewaardeerd volgens de "verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering". In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de staat van baten en lasten verantwoord. Er bestaat geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bedragen in het geval van een tekort bij het ABP, anders dan het effect van hogere premies.

Afschrijvingen

- Afschrijving vindt lineair plaats, op basis van de economische levensduur en voor het eerst in het jaar ná aanschaf;
- Voor de afschrijvingstermijnen geldt de volgende tabel:

Afschrijvingstermijnen BWS	
Soort actief	Termijn in jaren
Gebouwen	4,5,8,12 of 15
Machines en installaties	10 of 15
Meubilair en inrichting	15
ICT-middelen	4

Kasstroomoverzicht

Algemeen

- Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij deze methode wordt het nettoresultaat aangepast voor de posten van de exploitatierekening die geen invloed hebben op de ontvangsten en uitgaven in het boekjaar;
- Het kasstroomoverzicht bestaat uit drie onderdelen:
 - Operationele activiteiten – transacties of gebeurtenissen die een opbrengst of kosten tot gevolg hebben in de exploitatierekening;
 - Investeringsactiviteiten – (des) investeringen in immateriële, materiële of financiële vaste activa;
 - Financieringsactiviteiten – activiteiten die ter financiering van de operationele en investeringsactiviteiten staan.

2. Balans (na resultaatbestemming)

Activa	31-12-2025	31-12-2024
Vaste activa	322.645	385.722
Materiele vaste activa	322.645	385.722
Vlottende activa	805.184	1.024.009
Kortlopende vorderingen	83.572	76.699
Liquide middelen	721.612	947.310
Totaal activa	1.127.829	1.409.731
Passiva	31-dec-25	31-dec-24
Eigen vermogen	805.373	1.090.235
Voorzieningen	18.800	17.246
Kortlopende schulden	303.655	302.247
Totaal passiva	1.127.828	1.409.731

3. Staat van baten en lasten

	Jaarrekening 2025	Begroting 2025	Jaarrekening 2024
Baten	2.426.896	2.426.666	2.439.559
Rijksbijdragen	2.415.096	2.414.666	2.433.542
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	0	0	0
Overige baten	11.800	12.000	6.017
Lasten	2.727.268	2.598.979	2.629.735
Personele lasten	2.292.701	2.168.739	2.222.793
Afschrijvingen	74.243	60.151	69.873
Huisvestingslasten	73.011	89.005	71.642
Overige lasten	287.313	281.084	265.427
Saldo baten en lasten	-300.373	-172.313	-190.177
Rentebaten	15.509	4.368	20.931
Rentelasten	0	0	0
Saldo schoolexploitatie	-284.862	-167.944	-169.245

4. Kasstroomoverzicht

	Jaarrekening 2025	Jaarrekening 2024
Geldstromen uit operationele activiteiten	-214.530	-48.084
Saldo exploitatie	-284.862	-169.245
<i>correctie voor:</i>		
Afschrijvingen	74.243	69.873
Mutaties voorzieningen	1.554	5.017
<i>Veranderingen in vlottende middelen:</i>		
Mutaties vorderingen	-13.211	12.837
Mutaties schulden	7.746	33.434
Geldstromen in verband met investeringen	-11.166	-55.793
Investerings	-11.166	-55.793
Desinvesteringen		0
Geldstromen in verband met financiering	0	0
Mutatie liquide middelen in 2025	-225.696	-103.877
Beginsaldo liquide middelen 1 januari	947.310	1.051.188
Mutatie liquide middelen	-225.696	-103.877
Eindsaldo liquide middelen 31 december	721.614	947.310

5. Toelichting balans

Vaste activa

Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt:

	Aanschafwaarde per 1 jan. 2025	Cumulatieve afschrijvingen tot en met 1 jan. 2025	Boekwaarde per 1 jan. 2025	Mutaties 2025	Boekwaarde per 31 dec. 2025
Gebouwen en terreinen	157.960	70.333	87.627	-15.930	71.697
Machines en installaties	157.869	87.950	69.920	-8.975	60.945
Meubilair en inrichting	479.364	301.338	178.025	-19.897	158.128
ICT-middelen	82.801	33.772	49.029	-18.200	30.829
Buitenmateriaal	1.121	0	1.121	-75	1.046
Materiële vaste activa	879.115	493.393	385.722	-63.077	322.645

	Specificatie mutaties 2025			Aanschafwaarde per 31 dec. 2025	Cumulatieve afschrijvingen tot en met 31 dec. 2025
	Investerings	Desinvesterings	Afschrijvingen		
Gebouwen en terreinen	0	0	15.930	157.960	86.263
Machines en installaties		0	8.975	157.870	96.925
Meubilair en inrichting	11.166	0	31.063	490.529	332.401
ICT-middelen	0	0	18.200	82.801	51.972
Buitenmateriaal	0	0	75	1.121	75
Materiële vaste activa	11.166	0	74.243	890.281	567.636

De investering in 2025 betreffen meubilair (zonweringsdoeken en banken).

Flottende activa

Kortlopende vorderingen

De specificatie van de vorderingen is als volgt:

	2025	2024
Debiteuren	6.628	5.868
Nog te ontvangen rente	13.297	17.606
Overlopende activa	63.647	51.589
Overige kortlopende vorderingen		1.636
Vorderingen	83.572	76.698

Onder de post debiteuren is onder andere een vordering van € 4.768 opgenomen met een looptijd van meerdere jaren. Dit betreft een schade ten gevolge van een 'hack' die in termijnen van € 100 per maand wordt terugbetaald.

Daarnaast is er een vordering van € 13.297 opgenomen voor nog te ontvangen rente.

Liquide middelen

De specificatie van de liquide middelen is als volgt:

	2025	2024
Rabobank	586.873	901.019
Bank Nederlandse gemeenten	134.739	46.291
Liquide middelen	721.612	947.310

De post Rabobank bestaat uit een drietal rekeningen:

- Rabobank spaarrekening
- Rabobank schoolreis
- Rabobank betaalrekening

Passiva

Eigen vermogen

De specificatie en het verloop van het eigen vermogen is in 2025 vervolgens als volgt:

	Saldo 1 januari	Resultaat	Overige mutaties	Saldo 31 december
Algemene reserve	1.090.235	-284.862	0	805.373
Eigen vermogen	1.090.234	-284.862	0	805.373

Het exploitatietekort over 2025 is in mindering gebracht op de Algemene reserve.

In 2025 is een stelselwijziging doorgevoerd waarbij groot onderhoud niet meer voorzien wordt maar waar deze geactiveerd wordt. Conform de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving is deze aanpassing retrospectief uitgevoerd. Als gevolg hiervan zijn de vergelijkende cijfers van 2024 aangepast. Als gevolg van de stelselwijziging is de voorziening groot onderhoud per 1 januari 2025 vrijgevallen naar het eigen vermogen en is er per 1 januari 2025 groot onderhoud geactiveerd welk is uitgevoerd vanaf 1 januari 2019.

Voorzieningen

De specificatie en het verloop van de voorzieningen is in 2025 vervolgens als volgt:

	Saldo 1 januari	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Saldo 31 december
Voorziening jubileumgratificaties	17.246	5.027	3.473		18.800
Voorzieningen	17.245	5.027	3.473	0	18.800

De voorziening ambtsjubilea is bedoeld om de kosten voor ambtsjubilea van 25 en 40 jaar in dienst te dekken. De hoogte van deze voorziening wordt bepaald op basis van een inschatting dat personeelsleden voor deze gratificatie in aanmerking komen volgens het model van de VO Raad. Werkelijke kosten komen ten laste van deze voorziening.

De verdeling over de looptijd van de voorziening is als volgt:

Verdeling looptijd	
< 1 jaar	1.116
1 < jaar < 5	8.059
> 5 jaar	9.625

Kortlopende schulden

De specificatie van de kortlopende schulden is als volgt:

	2025	2024
Crediteuren	48.148	14.945
Vooruitontvangen subsidies Ond.	24.499	46.081
Eindheffing WKR	5.457	13.186
Verschuldigde bindingstoelage/oktobertoelage	5.815	7.267
Verschuldigd vakantiegeld	74.158	70.188
Af te dragen premies	27.296	26.727
Af te dragen loonheffingen	113.088	100.938
Te betalen overige salariskosten	292	22.914
Nog te betalen accountantskosten	4.902	0
Kortlopende schulden	303.655	302.246

6. Verantwoording subsidies

Er zijn drie opties bij model G1:

- Onderhanden (de subsidie loopt nog conform de subsidiebeschikking)
- Ja (de subsidie is afgerond conform de subsidieverplichtingen)
- Nee (de subsidie is afgerond, echter niet cf. de subsidieverplichtingen)

Model G: Verantwoording subsidies BWS

G1. Subsidies waarbij het eventueel niet aangewende deel van de subsidie, mits de activiteiten volledig zijn uitgevoerd kan worden besteed aan andere activiteiten waarvoor bekostiging wordt verstrekt.

Omschrijving	Toewijzing	De activiteiten zijn ultimo 2024 conform de subsidiebeschikking geheel uitgevoerd en afgerond	
	Kenmerk	datum	
Studieverlof / Lerarenbeurs	147378	20 aug. 2024	J
Studieverlof/ Lerarenbeurs	175849	20-jun-25	Onderhanden
Zij-instroom	425639981	20-11-2024	Onderhanden
Zij-instroom	428139977	20-11-2024	Onderhanden
Verbetering baissvaardigheden	VBV25-VO-0374	28-4-2025	Onderhanden

G2A. Subsidies die uitsluitend mogen worden aangewend voor het doel waarvoor de subsidie is verstrekt, aflopend per ultimo verslag jaar

Omschrijving	Toewijzing	Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m 2024	Totale subsidiale kosten t/m 2024	Saldo per 1 januari 2025	Ontvangen in 2025	Subsidiale kosten in 2025	Te verrekenen per 31 december '25
	Kenmerk	datum	€	€	€	€	€	€
		Totaal	0	0	0	0	0	0

G2B. Subsidies die uitsluitend mogen worden aangewend voor het doel waarvoor de subsidie is verstrekt doorlopend in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing	Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m 2024	Totale subsidiale kosten t/m 2024	Saldo per 1 januari 2025	Ontvangen in 2025	Subsidiale kosten in 2025	Te verrekenen per 31 december '25
	Kenmerk	datum	€	€	€	€	€	€
		Totaal	0	0	0	0	0	0

7. Toelichting staat van baten en lasten

Baten

Rijksbijdragen

Rijksbijdragen	Jaarrekening 2025	Begroting 2025	Jaarrekening 2024
Rijksbijdragen OCW	2.206.322	2.185.355	2.208.128
Overige subsidies OCW	49.629	75.020	68.744
Doorbetalingen rijksbijdragen samenwerkingsverbanden	159.145	154.291	156.670
	2.415.096	2.414.666	2.433.542

Ten opzichte van de begroting zijn de rijksbijdragen in 2025 € 22.773 hoger uitgekomen. Dit heeft onder meer te maken met de verhoging van de rijksbekostiging ten gevolge van loon- en prijsontwikkelingen.

Overige overheidsbijdragen en -subsidies

Overige overheidsbijdragen en -subsidies	Jaarrekening 2025	Begroting 2025	Jaarrekening 2024
Overige overheden	0	0	0
	0	0	0

Overige baten

Overige baten	Jaarrekening 2025	Begroting 2025	Jaarrekening 2024
Opbrengsten kantine	3.707	4.000	4.630
Ouderbijdragen			0
Overige baten	8.093	8.000	1.387
	11.800	12.000	6.017

De overige baten in 2025 betreffen onder andere eigen bijdragen van ouders voor herstel schades aan iPads en de subsidie onderwijsregio.

Lasten

Personele lasten

Personele lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2025	Jaarrekening 2024
Lonen en salarissen	2.184.915	2.072.039	2.103.535
Overige personele lasten	122.671	96.700	146.012
Af: Ontvangen vergoedingen	-14.885		-26.754
	2.292.701	2.168.739	2.222.793
<i>Uitsplitsing Lonen en salarissen:</i>			
Brutolonen en salarissen	1.700.451		1.642.631
Sociale lasten	251.408		237.277
Pensioenpremies	233.056		223.627
	2.184.915		2.103.535
<i>Uitsplitsing Overige personele lasten:</i>			
Dotatie voorzieningen	5.027	0	21.276
Personeel niet in loondienst	0	0	0
Overige	117.644	96.700	124.736
	122.671	96.700	146.012

Tengevolge van CAO-ontwikkelingen is er sprake van een stijgende trend in de salariskosten.

Het personeelsbestand van de BWS is als volgt opgebouwd (gemiddeld over het jaar).

Functie	2025	2024
	Totale FTE	
Directeur	1,0	1,0
Onderwijzend personeel	17,0	16,3
Onderwijsondersteunend personeel	5,7	6,6
	23,8	23,9

Afschrijvingslasten

Afschrijvingslasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2025	Jaarrekening 2024
Afschrijvingen materiële vaste activa	74.243	60.151	69.873
	74.243	60.151	69.873

Huisvestingslasten

Huisvestingslasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2025	Jaarrekening 2024
Onderhoudslasten	18.444	32.880	18.516
Energie en water	44.416	44.125	42.690
Schoonmaakkosten	3.729	4.500	4.456
Belastingen en heffingen	6.422	7.500	5.980
Dotatie voorziening onderhoud	0		0
	73.011	89.005	71.642

Overige lasten

Overige lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2025	Jaarrekening 2024
Administratie en beheer	85.372	65.950	65.039
Inventaris en apparatuur	85.600	75.000	73.633
Leer- en hulpmiddelen	63.610	71.750	57.994
Overige	52.731	68.384	68.761
	287.313	281.084	265.427
<i>Specificatie accountantskosten:</i>			
Onderzoek jaarrekening	17.492	10.000	6.798
Overige	0		0
	17.492	0	6.798

Financiële baten en lasten

Financiële baten en lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2025	Jaarrekening 2024
Rentebaten	15.509	4.368	20.931
	15.509	4.368	20.931

8. Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (semi) publieke sector

Vermelding topfunctionarissen

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens in werking getreden. De WNT is van toepassing bij de Burgemeester Walda Scholengemeenschap.

De hierna volgende overzichten geven de bezoldiging weer over de jaren 2025 en 2024 van de leidinggevende topfunctionaris met dienstbetrekking voor de BWS.

Het voor de BWS toepasselijke bezoldigingsmaximum betreft € 146.000.

De toepasbare klasse voor het WNT-maximum voor het onderwijs, is klasse A.

WNT klasse	
Gemiddelde totale baten	2
Gemiddeld aantal studenten	1
Gewogen aantal onderwijssoorten	1
Totaal aantal complexiteitspunten	4

2025

1a Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking

Bedragen x € 1		BT Kamsma
Functiegegevens		Directeur
Aanvang en einde dienstvervulling 2025		01/01 - 31/12
Deeltijdfactor in fte		1,0
Dienstbetrekking		ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenverg.		119.353
Beloning betaalbaar op termijn		17.832
Subtotaal		137.185
Toepasselijk bezoldigingsmaximum		146.000
Overschrijding		-
Totale bezoldiging 2025		137.185

2024

Bedragen x € 1		BT Kamsma
Functiegegevens		Directeur
Aanvang en einde dienstvervulling 2024		01/01 - 31/12
Deeltijdfactor in fte		1,0
Dienstbetrekking		ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenverg.		107.201
Beloning betaalbaar op termijn		16.390
Subtotaal		123.592
Toepasselijk bezoldigingsmaximum		138.000
Overschrijding		-
Totale bezoldiging 2024		123.592

1d Topfunctionarissen met bezoldiging van € 2.100 of minder

Naam	Functiegegevens	Periode in 2025
L.P. Stoel	Burgemeester, bestuurder (voorzitter)	01-01 t/m 29-09
T. Willemsma	Burgemeester, bestuurder (voorzitter)	30-09 t/m 31-12
T.E.F.W. Faber	wethouder, bestuurder	01-01 t/m 31-12
P.J. IJnsen	wethouder, bestuurder	01-01 t/m 31-12
D.W. Engels	raadslid, toezichthouder	01-01 t/m 31-12
V.E. Nagtegaal	raadslid, toezichthouder	01-01 t/m 31-12
M. Boelens	raadslid, toezichthouder	27-01 t/m 31-12
W.A. de Jong	raadslid, toezichthouder	01-01 t/m 31-12
D.F. Metz	raadslid, toezichthouder	01-01 t/m 31-12
E.P. Oud	raadslid, toezichthouder	01-01 t/m 27-01
R.F. Oud	raadslid, toezichthouder	01-01 t/m 24-02
M. Rijpstra	raadslid, toezichthouder	01-01 t/m 31-12
A. Langemaat	raadslid, toezichthouder	24-02 t/m 31-12
S.M.A. Twickler	raadslid, toezichthouder	01-01 t/m 31-12
I.J. de Vries	raadslid, toezichthouder	01-01 t/m 31-12
R.J. Teuben	raadslid, toezichthouder	01-01 t/m 31-12
K.E. van de Laag	raadslid, toezichthouder	01-01 t/m 31-12

De bestuurders en toezichthouders van de BWS zijn de leden van het college van burgemeester en wethouders, respectievelijk raadsleden van de gemeente Ameland. Zij krijgen in die hoedanigheid een vergoeding voor hun werkzaamheden op grond van de Gemeentewet. Voor de werkzaamheden als bestuurder of toezichthouder vindt geen aanvullende bezoldiging plaats.

3 Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een diensbetrekking die in 2025 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

9. Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Voor de Burgemeester Walda Scholengemeenschap is er geen sprake van niet uit de balans blijkende verplichtingen van materiële omvang.

10. Verbonden partijen

Burgemeester Walda Scholengemeenschap participeert in het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Fryslân-Noard. Ten aanzien van dit samenwerkingsverband zijn er geen financiële verplichtingen voor de BWS.

De gemeente Ameland kan als lokale overheid als een verbonden partij worden beschouwd. Daarnaast voert de gemeente zowel de financiële-, personele- de salarisadministratie voor de BWS.

11. Gebeurtenissen na balansdatum

Er is geen sprake van gebeurtenissen na balansdatum die van invloed zijn op de waardering van de in de balans aangegeven balansposten of op het resultaat over 2025.

12. Ondertekening door bestuurders en toezichthouders

T. Willemsma

T.E.F.W. Faber

P.J. IJnsen

D.W. Engels

K.E. van de Laag

W.A. de Jong

G. Brunotte

R. A. Kiewiet

M. J. Oud

S.M.A. Twickler

M. Rijpstra

R. Hatzmann

J. Kiewiet

Overige gegevens

1. Bestemming van het resultaat

Het resultaat over 2025 van - € 284.862 wordt ten laste gebracht van de Algemene reserve.

In de balans is deze mutatie al verwerkt.

De gemeentelijke school voor voortgezet onderwijs zonder zelfstandige rechtspersoonlijkheid van de gemeente Ameland

Datum
30 juni 2026

Behandeld door
C. Elsinga RA EMA

Kenmerk
8177/CE/AW/NJ

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad van de gemeente Ameland

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2025

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2025 van de gemeentelijke school voor voortgezet onderwijs zonder zelfstandige rechtspersoonlijkheid van de gemeente Ameland te Nes gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de gemeentelijke school voor voortgezet onderwijs zonder zelfstandige rechtspersoonlijkheid van de gemeente Ameland op 31 december 2025 en van het resultaat over 2025 in overeenstemming met de Regelgeving jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2025 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 'Referentiekader' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2025.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2025;
2. de staat van baten en lasten over 2025; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2025 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeentelijke school voor voortgezet onderwijs zonder zelfstandige rechtspersoonlijkheid van de gemeente Ameland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2025 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die is vereist op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en op grond van de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2025 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2025 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.2.2 'Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol 2025.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs.

Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving

opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 'Referentiekader' van het Onderwijsaccountants-protocol OCW 2025.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders afwegen of de organisatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het college van burgemeester en wethouders de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het college van burgemeester en wethouders het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2025, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
 - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten,
 - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn,

- het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de gemeenteraad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 30 juni 2026

AKSOS Assurance B.V.
namens deze

Digitaal ondertekend door:

Cor Elsinga
30 juni 2026 14:52 +02:00

C. Elsinga RA EMA

ADVIES COMMISSIE INTERN TOEZICHT OPENBAAR ONDERWIJS AMELAND

Datum: 10-09-2026

Geachte leden van de raad,

In verband met de korte voorbereidingstijd en het niet tijdig kunnen plannen van een overleg heeft de voorzitter van de commissie de leden van de commissie, te weten Anna Klein, Marloes Rijpstra, Vera Nagtegaal en Malou IJnsen-Westerhof en voorzitter Riekus Hatzmann, gevraagd om schriftelijk input te leveren voor een advies van de commissie aan de Raad.

De Gemeenteraad Ameland heeft bespreking van het Jaarverslag BWS geagendeerd in de vergadering van 14 september aanstaande.

In de raadscommissievergadering van 7 september hebben diverse fracties vragen gesteld bij de jaarrekening. Deze vragen om verduidelijking en in sommige gevallen ook politieke keuzes zijn onderwerp voor discussie in de raad.

Het advies van de Commissie Intern Toezicht richt zich niet op politieke onderwerpen maar ziet toe op de correctheid van het jaarverslag.

Planning & Control

De commissie constateert dat het jaarverslag laat beschikbaar is gekomen. Hierdoor hebben de raad, de MR en de commissie intern toezicht minder tijd om hun rol goed uit te voeren. Zowel de Commissie Intern Toezicht als ook de MR geeft aan dat stukken niet altijd tijdig beschikbaar zijn.

Zo is het jaarverslag BWS 2025 erg laat verschenen ten gevolge van afstemming tussen Bestuur (het College van B&W van Ameland) en de Directeur van de BWS. Het verschil van inzicht tussen bestuur en directeur is van dien aard dat het de commissie zorgen baart dat na een wisseling van de portefeuillehouder na vertrek van de burgemeester in september vorig jaar en de komst van een waarnemend burgemeester deze verschillen ten aanzien van het financiële verslag geconstateerd worden. Discontinuïteit in de bezetting van het Bestuur zou niet mogen leiden tot dergelijke vertragingen waardoor de gehele planning&control cyclus onder druk komt te staan.

De overschrijding op personeelskosten komt onder andere voort uit een relatief groter aantal docenten/assistenten per leerling dan de norm. Dit komt de onderwijskwaliteit ten goede en dat wordt ook dit jaar weer bewezen met hoge scores bij het eindexamen. In het verleden is dit geaccepteerd omdat ook het bovenmatig eigen vermogen van de school gereduceerd moet worden.

Advies aan de raad:

Vraag het college om duidelijke afspraken te maken over de planning van begrotingen, rapportages en jaarverslagen en kaders te geven waarbinnen rapportage moet plaatsvinden, zodat iedereen zijn taak op tijd kan uitvoeren. Daarbij is continuïteit in de relatie Bestuur – Directie van groot belang.

Governance en bestuursstructuur

In het jaarverslag staat dat er onderzoek wordt gedaan naar de toekomstige bestuursstructuur van de BWS. Er is ook in eerdere jaren kritiek geweest op onderdelen van de bestuurlijke kwaliteitszorg waarbij als onderliggende issue gewezen is op de unieke governance structuur op Openbaar Onderwijs op Ameland

Advies aan de raad:

Volg zorgvuldig het proces van verandering in governance op de BWS

Kwaliteitsindicatoren

In het jaarverslag staan veel doelen en normen, maar het is niet altijd duidelijk welke doelen zijn gehaald en welke niet.

Advies aan de raad:

Vraag het college om in toekomstige jaarverslagen niet alleen te laten zien welke doelen wel of niet zijn gehaald, maar ook welke verbeteracties worden ingezet als doelen niet worden bereikt. Dan wordt ook duidelijk wat er met de uitkomsten wordt gedaan.

Personeel

Uit het jaarverslag blijkt dat het steeds lastiger wordt om personeel te vinden en te behouden. Dat vormt een risico voor de continuïteit van het onderwijs.

Advies aan de raad:

Vraag het college om regelmatig te rapporteren over personeelstekorten, personeelsverloop en de maatregelen die worden genomen om voldoende personeel te behouden en aan te trekken.

Technische vragen Jaarrekening 2025 BWS.

Vooraf

Het college heeft u voorgesteld het Jaarverslag van de BWS vast te stellen.

Dit jaarverslag bevat de feitelijke inkomsten en uitgaven die gedaan zijn over 2025, waarbij een goedkeurende accountantsverklaring zit van de door uw raad aangewezen accountant Aksos. Het door u nog vast te stellen Jaarverslag is eerder al door het college als bevoegd gezag voor de school (vóór de daarvoor geldende deadline van 1 juli) aangeleverd bij DUO (loket van de Rijksoverheid).

Het jaarverslag is in lijn met het geldende managementstatuut voor het grootste deel opgesteld door de directie van de BWS. Vanwege de krappe tijdslijnen en de geldende Governance (waarbij 4 interne gremia, de accountant en DUO zijn 'opgelijnd') is het goed doorlopen van de jaarrekeningprocedure zeer uitdagend geworden. Dit heeft volgens het college vooral te maken met het aanscherpen van de Governance afspraken (proces) en het wegvallen van incidentele subsidiemogelijkheden (inhoud), niet met de betrokken personen. De lijntjes zijn kort en er wordt met elkaar gesproken.

Uiteraard beantwoordt het college in het licht van deze omstandigheden graag de bij de raadsleden levende vragen. En tegelijk is het proces, en ook de jaarrekening op inhoud, op dit moment niet van het niveau dat we voor de toekomst nastreven. Het college heeft hierover met de directie een goed overleg. Dit heeft onder andere geleid tot een onderzoeksproces naar een toekomstig Governance Model (zie vraag PvdA hieronder).

Afgelopen vrijdag 11 september heeft de portefeuillehouder, in regulier overleg met de directie BWS, de tips van de PvdA voor toekomstige verantwoording expliciet gedeeld. Ook is goed gesproken over de uitdaging met betrekking tot een sluitende(r) begroting in de komende jaren. Dat de oplossing uiteindelijk ligt in het beperken van de personeelsformatie, in het licht van verwachte dalende leerlingenaantallen, is een feit waarover we het eens zijn.

Vragen PvdA

Governance en toezicht

1. Welke concrete verbeteringen zijn zichtbaar sinds de herstelopdrachten van de Inspectie, en hoe zijn deze geborgd?

Deze vraag van de PvdA is op 11 september 2026 doorgeleid aan de directie van de BWS omdat deze tips bevatten voor het jaarverslag van volgend jaar. Dit is in lijn met het begrip dat het college heeft omtrent de bedoeling van de vraagsteller.

2. Welke bestuursmodellen worden in 2026 onderzocht en wanneer verwacht u een besluit?

Voor het antwoord op deze vraag verwijst het college graag naar de openbare raadsinformatiebrief van 7 juli 2026. Onder paragraaf 8 staan de te onderzoeken modellen.

In een kort voortgangsbericht aan het college deze week meldt de externe procesbegeleider dat hij met Directie BWS, MR BWS en Bevoegd Gezag (college) in de week direct na de Amelander Herfstvakantie een eerste advies wil bespreken. Dit overleg is inmiddels gepland.

We zullen de commissie ITOO daarover als eerste informeren en uiteraard in overleg met betrokkenen ook bezien wanneer uitkomsten meer openbaar kunnen worden besproken. Het college meent dat allereerst van belang is om personeel en leerlingen / ouders goed mee te nemen in dit proces.

Onderwijs en kwaliteit

1. Begrijpend lezen is een speerpunt. Welke meetbare resultaten zijn in 2025 bereikt?

Deze vraag van de PvdA is op 11 september 2026 doorgeleid aan de directie van de BWS omdat deze tips bevatten voor het jaarverslag van volgend jaar. Dit is in lijn met het begrip dat het college heeft omtrent de bedoeling van de vraagsteller.

2. Waarom ontbreken in het jaarverslag concrete uitkomsten van veel kwaliteitsindicatoren en tevredenheidsonderzoeken?

Deze vraag van de PvdA is op 11 september 2026 doorgeleid aan de directie van de BWS omdat deze tips bevatten voor het jaarverslag van volgend jaar. Dit is in lijn met het begrip dat het college heeft omtrent de bedoeling van de vraagsteller.

Personeel

1. Hoe groot is momenteel het risico van personeelstekorten voor de continuïteit van het onderwijs?

Deze vraag van de PvdA is op 11 september 2026 doorgeleid aan de directie van de BWS omdat deze tips bevatten voor het jaarverslag van volgend jaar. Dit is in lijn met het begrip dat het college heeft omtrent de bedoeling van de vraagsteller.

2. Welke concrete maatregelen worden genomen om personeel te behouden en nieuwe medewerkers aan te trekken?

Deze vraag van de PvdA is op 11 september 2026 doorgeleid aan de directie van de BWS omdat deze tips bevatten voor het jaarverslag van volgend jaar. Dit is in lijn met het begrip dat het college heeft omtrent de bedoeling van de vraagsteller.

Vragen CDA

1. Negatief financieel resultaat van € 284.862 terwijl € 167.944 was begroot dit wordt veroorzaakt door de hogere personeelskosten. Wat zijn dit voor kosten, is dit vanwege ziekte? Of worden er extra leerkrachten aangesteld?

Strikt genomen wordt het afnemen van het eigen vermogen veroorzaakt door het exploitatieverlies in enig jaar. Het exploitatieverlies over 2025, gerelateerd aan de begroting, kan verklaard worden doordat de feitelijke personeelskosten de raming overschrijden. Uit analyse blijkt dat dit komt doordat de kosten te laag zijn ingeschat (CAO verhoging en reis- en verblijfkosten). Meerjarig is het wel zo dat er bewust voor is gekozen de formatie nog op peil te houden terwijl het leerlingenaantal (waaraan de rijksbijdrage en dus de inkomsten zijn gekoppeld) volgens de prognoses gaat dalen. Dat zou tijdelijk moeten zijn ten laste van het mogelijk bovenmatig eigen vermogen, op termijn zal dus de personeelsformatie moeten dalen omdat structurele kosten (personeel) nu eenmaal niet gedekt kunnen worden uit incidentele middelen (een historisch spaarpotje, in dit geval het eigen vermogen).

2. Bovenmatig eigen vermogen van 2024: € 391.835 naar 2025: € 154.120, door mede een dalend leerlingenaantal van 5 leerlingen? Waardoor nog meer? Wat zijn overige lasten?

Zie het antwoord op vraag 1 (CDA) voor toelichting op het vermogen. Overige lasten zijn niet te specificeren in de bestaande categorieën van de begroting, daarom heten ze 'overig'.

3. Post debiteuren, blz 61. Hier is een vordering van € 4.768 ten gevolge van een "hack". Wat was deze hack en wat is eraan gedaan?

Het ging om een zogenaamde 'social hack' waardoor uiteindelijk een ongeautoriseerde betaling kon worden gedaan aan een 'oplichter'. Naar aanleiding hiervan zijn de protocollen voor betalingen nog eens aangescherpt en de betrokken medewerkers daarop 'geschoold'. De kans dat zoiets nog eens kan voorkomen is daardoor sterk afgenomen.

In dit uitzonderlijke geval is de dader gevat en die moet de schade nu terugbetalen via een betalingsregeling (vandaar de vordering). Deze post staat overigens al enkele jaren in de boeken en is niet nieuw.

4. Ten opzichte van de begroting zijn rijksbijdragen 2025 € 22.773 hoger, terwijl eerder beweerd wordt dat deze rijksbijdragen afnemen. Hoe valt dit te rijmen?

De verwachting is dat de rijksbijdrage (naar verhouding) zal afnemen door dalend leerlingenaantal. Soms overtreft de index op de rijksbijdrage de korting door een leerlingdaling (de bijdrage stijgt dan nominaal, maar ondertrendmatig), aangezien de CAO ook (trendmatig) geïndexeerd wordt, kan dan toch het tekort op de begroting toenemen.

Voorstel

van het college aan de raad

Zaaknummer 568513
Vergaderdatum 14 september 2026
Organisatieonderdeel Financiën
Portefeuillehouder Tytsy Willemsma

Onderwerp

Kadernota 2026

Voorstel

1. De Kadernota 2026 als bestuursrapportage 2026 en kaderstellend document voor de meerjarenbegroting 2027 – 2030 vast te stellen;
2. In te stemmen met de lijst met nieuwe beleidsvoornemens bij deze Kadernota en daarvoor de derde begrotingswijziging 2026 vast te stellen;
3. De eerste, tweede en vierde begrotingswijziging 2026 vast te stellen;
4. Een krediet beschikbaar te stellen van € 460.000 voor het impuls kwaliteit bestratingsmateriaal;
5. Een krediet beschikbaar te stellen van € 100.000 voor het verbreden van fietspaden;
6. Een krediet beschikbaar te stellen van € 33.000 voor de aanschaf van nieuwe elektrische strandstoelen en de stalling daarvan;
7. Een krediet beschikbaar te stellen van € 90.000 voor het aanleggen van prefab betonnen platen aan het Galgeslootpad;
8. Een krediet beschikbaar te stellen van € 85.000 voor het verbreden van de Pietje Miedeweg;
9. Een krediet beschikbaar te stellen van € 217.800 voor vervanging van de tunnels aan bij de golfbaan in Hollum;
10. Een krediet beschikbaar te stellen van € 450.000 voor de uitgifte van SVn Startersleningen;
11. Een aanvullend krediet beschikbaar te stellen van € 50.000 voor de sloopkosten van De Stelp;
12. Vooruitlopend op de nieuwe belastingverordening het tarief van de toeristenbelasting 2027 reeds vast te stellen op € 2,14;
13. Het voornemen te bevestigen om bij de vaststelling van de belastingverordeningen 2027 de tarieven voor de afvalstoffenheffing, reinigingsrechten, rioolheffing, precariobelasting en forensenbelasting ongewijzigd te laten ten opzichte van 2026;
14. Het voornemen te bevestigen om bij de vaststelling van de belastingverordeningen 2027 de tarieven zodanig vast te stellen dat de opbrengsten voor onroerendezaakbelastingen toenemen met 3%;
15. Het voornemen te bevestigen om bij de vaststelling van de belastingverordeningen 2027 de tarieven van de overige heffingen te verhogen met 3%.

Inleiding

Bijgaand treft u de Kadernota 2026 aan.

Hoofdstuk 1 betreft de inleiding. In hoofdstuk 2 zijn beleidsmatige beschouwingen opgenomen, waarbij de indeling in programma's zijn gevolgd zoals ook opgenomen in de programmabegroting. Per programma wordt kort stilgestaan bij de beleidspunten waaraan wordt gewerkt (*"Wat zijn we aan het doen?"*), waarna nieuwe beleidsvoornemens worden toegelicht (*"Wat gaan we aanvullend doen?"*).

Na de programma's volgen de paragrafen Overhead en Dekkingsmiddelen, zoals dat ook geldt voor de programmabegroting. In de paragraaf Dekkingsmiddelen worden onder meer belastingvoorstellen gedaan.

In hoofdstuk 3 volgt de financiële positie. Het financiële uitgangspunt van deze Kadernota is de meerjarenbegroting 2026 – 2029. Deze meerjarenbegroting is op 27 oktober 2025 door de raad vastgesteld.

Vervolgens zijn bijstellingen doorgerekend op basis van de slotwijziging 2025 en de jaarrekeningcijfers 2025. Hiervoor heeft een analyse plaatsgevonden van budgetten 2025, werkelijke cijfers over 2025 en in hoeverre de lopende meerjarenbegroting vanaf 2026 op basis daarvan aanpassingen vraagt. Ook externe effecten zijn verwerkt in deze wijziging, zoals bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen, en de ontwikkeling van de Algemene (rijks)uitkering.

Deze bijstellingen zijn allemaal opgenomen in de eerste begrotingswijziging over 2026 (**bijlage 1** bij Kadernota).

De belangrijkste begrotingswijzigingen zijn per activiteitengroep weergegeven in paragraaf 3.2.

De financiële effecten van besluiten van college en raad die zijn genomen nadat de meerjarenbegroting 2026 – 2029 is vastgesteld, zijn opgenomen in de tweede begrotingswijziging 2026 (**bijlage 2** bij Kadernota).

In begrotingswijziging 3 is een overzicht opgenomen van nieuw beleid (**bijlage 3** bij Kadernota).

De vierde begrotingswijziging betreft uitsluitend het effect van gewijzigde kapitaallasten, omdat investeringen een jaar eerder of later plaatsvinden dan eerder aangenomen, of voor een gewijzigd bedrag worden opgenomen. Bovendien zijn in deze cijfers de kapitaallasten van nieuwe beleidsvoornemens verwerkt, voor zover het hier gaat om investeringen. (**bijlage 4** bij Kadernota).

De financiële vertaling van Kadernota 2026, inclusief nieuwe wensen en projecten en belastingvoorstellen, leidt tot de volgende saldi* voor de meerjarenbegroting 2027 – 2030, inclusief het lopende begrotingsjaar 2026:

	2026	2027	2028	2029	2030
Startpositie Kadernota 2026					
Meerjarenbegroting '26 - '29	-695.743	-502.819	-21.821	-64.636	-64.636
Effecten					
Eerste begrotingswijziging 2026	33.325	-553.056	-97.254	336.802	666.020
Tweede begrotingswijziging 2026	57.426	48.805	50.124	47.502	60.297
Derde BW, nieuw beleid	81.899	679.841	437.339	475.898	480.696
Vierde begrotingswijziging 2026	50.277	50.724	268.893	279.630	490.923
Belastingwijzigingen	0	-146.067	-284.747	-284.747	-284.747
Financiële eindsituatie					
Startpositie meerjarenbegroting 2027 - 2030	-472.816	-422.572	352.535	790.449	1.348.552

**Hierbij is het goed om te vermelden dat in de tabel een -/- bedrag een positief resultaat betreft en een +/- een negatief resultaat betreft.*

Beoogd effect

Een vastgesteld kader, als basis voor de op te stellen meerjarenbegroting 2027 – 2030.

Argumenten

1.1 Op grond van de financiële verordening biedt het college aan de raad een Kadernota aan

In de financiële verordening is aangegeven dat het college aan de raad een nota aanbiedt over de kaders voor het volgende begrotingsjaar en de daarop volgende drie jaren. Deze Kadernota voldoet hieraan.

2.1 Hiermee is duidelijk aan welke 'projecten' raad en college prioriteit toekennen

In de Kadernota worden de zaken benoemd die als nieuw beleid in de komende jaren ambtelijke en politieke aandacht vragen en waar financiële middelen voor beschikbaar moeten worden gesteld. De instemming met deze lijst schept duidelijkheid en geeft aan waar in de komende tijd op gefocust dient te worden.

3.1 Met deze wijzigingen worden budgetten in formele zin weer op het juiste niveau gebracht

De bijstelling is nodig om de begroting van het lopende jaar 2026 bij te stellen. De raad stelt via de begroting middelen beschikbaar voor de diverse activiteitengroepen. Met deze bijstellingen wordt een en ander in formele zin weer geactualiseerd.

4.1 tot en met 11.1 De raad is bevoegd om investeringskredieten beschikbaar te stellen, dan wel te wijzigen

Voor rechtmatige bestedingen van middelen, is het onder meer noodzakelijk dat de raad kredieten beschikbaar stelt voor investeringen. Het gaat hier om de volgende investeringen:

Impuls kwaliteit bestratingsmateriaal en verbreden fietspaden:

Als gevolg van het activeren van bestratingsmateriaal en het verbreden van fietspaden in plaats van eenmalig de kosten te boeken, is formeel nu nog een akkoord noodzakelijk voor deze investeringen.

Het aanleggen van prefab betonnen platen aan het Galgeslootpad, het verbreden van de Pietje Miedeweg, het vervangen van tunnels golfbaan Hollum en aanschaf van nieuwe elektrische strandstoelen en de stalling daarvan.

Voor deze investeringen zijn kredieten noodzakelijk zodat op korte termijn gestart kan worden.

Uitgifte van SVn Startersleningen:

Op basis van een liquiditeitenprognose en de reeds verstrekte geldleningen is het voorstel om in 2026 opnieuw een krediet beschikbaar te stellen voor startersleningen. Uiteindelijk wordt verwacht dat het fonds bij Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn) revolverend zal zijn (aflossingen en rente zijn voldoende om nieuwe leningen te verstrekken).

Sloop van De Stelp:

De werkelijke sloopkosten van De Stelp zijn hoger uitgekomen dan het toegekende krediet van € 550.000. Daarom is bijstelling van het krediet formeel noodzakelijk.

12.1 Een tijdig besluit komt tegemoet aan veel vragen uit de toeristische sector

De gemeente Ameland besluit pas in het laatste kwartaal over de belastingverordeningen van het volgende jaar. Met het vaststellen en het communiceren van het tarief voor 2027 kan de toeristische sector rekening houden met dit tarief. De formele vaststelling van de verordening toeristenbelasting 2027 kan eind 2026 'gewoon' plaatsvinden.

13.1 tm 15.1 Deze voornemens kunnen worden vertaald in de belastingverordeningen voor 2027

De tariefsontwikkelingen worden verwerkt in de diverse belastingverordeningen 2027 en worden eind 2026 aan de raad aangeboden ter vaststelling.

12.2, 14.2 en 15.2 Extra inkomsten zijn doorgerekend

In de financiële eindsituatie is rekening gehouden met de extra opbrengsten door de voorgestelde belastingverhogingen. Deze verhogingen worden ook in de programmabegroting 2027 meegenomen.

Kantttekeningen

De meerjarenraming is op dit moment niet sluitend, de komende periode ligt hier een opgave. Omdat het begrotingsjaar 2027 wel sluit, voldoet de gemeente aan de wettelijke eis voor een sluitende begroting.

Afstemming

De kadernota is intern ambtelijk integraal voorbereid. Ook is overleg gevoerd met de provinciale toezichthouder. Omdat er nog geen definitief nieuw bestuursprogramma ligt, kon dit niet worden meegenomen, dat zal later - indien nodig - nog vertaling vragen.

Vervolg

Zodra de kadernota door de raad is geaccordeerd, zal de begroting, met de meerjarenraming, worden voorbereid en ter besluitvorming worden voorgelegd aan de raad.

Bijlagen

1. Kadernota 2026

Besluit

Raad

Zaaknummer	568513
Datum vergadering	14 september 2026
Onderwerp	Kadernota 2026
Portefeuillehouder	Tytsy Willemsma
Agendapunt	11

Besluit

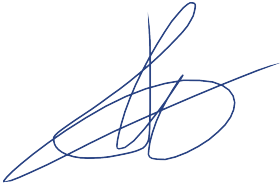
De raad van de gemeente Ameland:

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders;

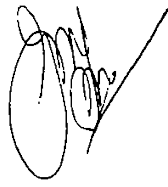
gelet op de Financiële verordening Gemeente Ameland 2026 en artikel 192 Gemeentewet;

Besluit:

1. De Kadernota 2026 als bestuursrapportage 2026 en kaderstellend document voor de meerjarenbegroting 2027 – 2030 vast te stellen;
2. In te stemmen met de lijst met nieuwe beleidsvoornemens bij deze Kadernota en daarvoor de derde begrotingswijziging 2026 vast te stellen;
3. De eerste, tweede en vierde begrotingswijziging 2026 vast te stellen;
4. Een krediet beschikbaar te stellen van € 460.000 voor het impuls kwaliteit bestratingsmateriaal;
5. Een krediet beschikbaar te stellen van € 100.000 voor het verbreden van fietspaden;
6. Een krediet beschikbaar te stellen van € 33.000 voor de aanschaf van nieuwe elektrische strandstoelen en de stalling daarvan;
7. Een krediet beschikbaar te stellen van € 90.000 voor het aanleggen van prefab betonnen platen aan het Galgeslootpad;
8. Een krediet beschikbaar te stellen van € 85.000 voor het verbreden van de Pietje Miedeweg;
9. Een krediet beschikbaar te stellen van € 217.800 voor vervanging van de tunnels aan bij de golfbaan in Hollum;
10. Een krediet beschikbaar te stellen van € 450.000 voor de uitgifte van SVn Startersleningen;
11. Een aanvullend krediet beschikbaar te stellen van € 50.000 voor de sloopkosten van De Stelp;
12. Vooruitlopend op de nieuwe belastingverordening het tarief van de toeristenbelasting 2027 reeds vast te stellen op € 2,14;
13. Het voornemen te bevestigen om bij de vaststelling van de belastingverordeningen 2027 de tarieven voor de afvalstoffenheffing, reinigingsrechten, rioolheffing, precariobelasting en forensenbelasting ongewijzigd te laten ten opzichte van 2026;
14. Het voornemen te bevestigen om bij de vaststelling van de belastingverordeningen 2027 de tarieven zodanig vast te stellen dat de opbrengsten voor onroerendezaakbelastingen toenemen met 3%;
15. Het voornemen te bevestigen om bij de vaststelling van de belastingverordeningen 2027 de tarieven van de overige heffingen te verhogen met 3%.

A handwritten signature in blue ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke extending to the right.

T. Willemsma
Burgemeester

A handwritten signature in black ink, featuring a large, stylized 'M' and a long, sweeping horizontal stroke.

J.M.J. Metz
Griffier

Kadernota 2026

Bestuursrapportage 2026 en de kaders voor begroting 2027 (-2030)

Gemeente Ameland

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
2.1 Programma 1 Bestuur.....	6
Bestuur	6
Openbare orde en veiligheid	7
2.2 Programma 2 Sociaal Domein.....	9
Algemene voorzieningen	9
Musea en culturele voorzieningen	11
Maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	12
Jeugdwet	12
Participatiewet	13
2.3 Programma 3 Onderwijs.....	15
Openbaar primair en voortgezet onderwijs	15
Lokaal onderwijsbeleid	16
2.4 Programma 4 Fysieke leefomgeving	18
Infrastructuur	18
Openbare Ruimte	21
Afval en milieu	23
Ruimtelijke ordening	24
2.5 Programma 5 Economie	26
Toerisme	26
Overige sectoren	27
2.6 Programma 6 Duurzaamheid	28
Energietransitie	28
2.7 Programma 7 Volkshuisvesting.....	31
Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland	31
Volkshuisvestingsbeleid.....	33
2.8 Overhead.....	34
2.9 Dekkingsmiddelen	39
3. Financiën	41
3.1 Inleiding	41
3.2 Eerste begrotingswijziging 2026	43
3.3 Tweede begrotingswijziging 2026	54
3.4 Derde begrotingswijziging 2026, nieuw beleid.....	55
3.5 Vierde begrotingswijziging 2026, kapitaallasten	56
3.6 Financiële eindsituatie, basis voor meerjarenbegroting 2027 - 2030	57

Bijlagen	59
Bijlage 1: Eerste begrotingswijziging 2026	60
Bijlage 2: Tweede begrotingswijziging 2026.....	61
Bijlage 3: Derde begrotingswijziging 2026.....	63
Bijlage 4: Vierde begrotingswijziging 2026.....	65

1. Inleiding

Deze Kadernota 2026 wordt aangeboden in een bijzondere bestuurlijke context. Op het moment van opstelling is nog geen nieuwe raadsagenda vastgesteld en heeft de vorming van een coalitie nog niet geleid tot een coalitieakkoord. Daardoor ontbreken op dit moment nieuwe politieke beleidskaders die als uitgangspunt kunnen dienen voor de verdere uitwerking van de begroting.

Desondanks blijft het van belang om, binnen de reguliere planning- en controlcyclus, inzicht te geven in de actuele financiële positie van de gemeente en de ontwikkelingen die van invloed zijn op de meerjarenraming. De Kadernota 2026 biedt daarvoor het financiële en beleidsmatige vertrekpunt voor de voorbereiding van de programmabegroting 2027 - 2030.

De beleidsmatige kant bij de programma's wordt in hoofdstuk 2 uitgewerkt. Hierin wordt per programma stilgestaan wat er bereikt dient te worden, de actuele onderwerpen van het lopende beleid (operationele punten zijn weggelaten) en wat het nieuwe beleid/de wensen zijn die aanvullend uitgevoerd gaan worden.

Naar aanleiding van de beleidsmatige keuzes zijn de financiën geactualiseerd en worden deze in hoofdstuk 3 weergegeven en toegelicht. Bij de inleiding van hoofdstuk 3 wordt aangegeven welke begrotingswijzigingen er zijn doorgevoerd.

Vervolgens volgen er nog een aantal bijlagen, waarbij de overzichten van de diverse begrotingswijzigingen worden weergegeven.

Eventuele nieuwe beleidsprioriteiten en financiële keuzes die voortvloeien uit de bestuurlijke en politieke besluitvorming kunnen op een later moment worden verwerkt en via afzonderlijke besluitvorming aan de raad worden voorgelegd.

2.1 Programma 1 Bestuur

De volgende activiteitengroepen vallen onder het programma bestuur:

- Bestuur
- Openbare orde en veiligheid

Bestuur

Wat willen we bereiken?

Het bestuur wil in complexe situaties blijven ontwikkelen door niet alleen te focussen op het 'wat' en 'hoe', maar ook op het 'waarom', met oog voor zowel korte termijnproblemen als lange termijnvisie voor Ameland. Daarbij staat het belang van de Amelanders gemeenschap centraal. Daarnaast is de bestuurlijke zelfstandigheid van het eiland een cruciaal uitgangspunt. Samenwerking blijft belangrijk, zowel met andere Waddengemeenten als op nationaal en internationaal niveau. Samenwerking met andere gemeenten of regio's wordt gezocht, wanneer dat effectief en/of efficiënt is. Kortom: het gemeentebestuur wil dat Ameland een aantrekkelijk eiland blijft waar het goed leven en recreëren is.

Wat zijn we aan het doen?

Transcriptie vergaderingen

Om te voldoen aan huidige en toekomstige wettelijke verplichtingen en om het democratisch besluitvormingsproces zo toegankelijk mogelijk te maken, is in 2026 geëxperimenteerd met het maken van automatische transcripten (letterlijke weergave) van de raads- en raadscommissievergaderingen. Het experiment heeft niet het gewenste resultaat opgeleverd en is daarom stopgezet. Dit levert een besparing op van € 5.000 vanaf 2027.

In samenwerking met de andere Waddeneilanden is besloten om nu de applicatie Debatrijk in te zetten. Debatrijk maakt alle informatie over de gemeenteraad helder en toegankelijk voor inwoners. Voor 2026 wordt hiervoor eenmalig € 7.000 gevraagd en vanaf 2027 structureel € 8.250, de raad heeft hier eerder al apart over besloten.

Deze maatregel draagt bij aan transparantie en betere toegankelijkheid van informatie voor inwoners en andere belanghebbenden.

Participatie

De verwachting dat de gemeente doelgroepen actief betreft bij beleidsontwikkelingen neemt toe. Participatie wordt in de praktijk steeds beter geïntegreerd in beleidsprocessen, maar er blijft behoefte aan duidelijke richtlijnen, een heldere werkwijze en praktische handvatten. Daarom wordt gewerkt aan een participatieleidraad en wordt de participatievisie geëvalueerd. In 2026 worden beide trajecten verder uitgewerkt.

Samenwerking in Waddenverband

Op 1 november 2023 is de 'Regio Deal De Waddeneilanden' ondertekend, een convenant tussen een viertal ministeries, de provincies Fryslân en Noord-Holland en de Waddeneilanden. De Regio Deal bestaat uit een Rijksbijdrage en regionale financiering, met een totale omvang van € 36 miljoen. Het Rijk heeft een bedrag van € 5 miljoen uitgekeerd voor besteding aan Quick Wins woningbouw (via Terschelling) en € 15,5 miljoen voor het uitvoeren van projecten volgens een vijftal programmalijnen (via Ameland). De regionale financiering wordt gedaan door de provincies en de eilandgemeenten. Voor gemeente Ameland gaat het in totaal om een bedrag van € 1.937.500. Hier is een Reserve Projecten Waddeneilanden voor ingesteld. Inmiddels is door de eilandgemeenten 50% van deze cofinanciering overgemaakt aan de Regiokassier (gemeente Ameland), in 2027 wordt de overige 50% in rekening gebracht.

Samenwerkingsverband De Waddeneilanden is eindverantwoordelijk voor de Regio Deal.

Projecten Regio Deal en Quick Wins woningbouw

Vanuit de Regio Deal is tot nu toe voor € 2,78 miljoen aan middelen toegekend aan de gemeente Ameland, voor verschillende projecten.

Een substantieel deel (€ 1,51 miljoen) van de Regio Deal-middelen is ingezet voor de Quick wins. Het gaat hierbij om Fase 2 woningbouw GWA (€ 610.000), Ambla (€ 800.000) en Paasduinweg (€ 100.000). Met deze bijdragen wordt ingezet op versnelling van woningbouw en het vergroten van de beschikbaarheid van woningen op Ameland.

Daarnaast is € 1,27 miljoen aan Regio Deal-middelen toegekend voor projecten die bijdragen aan de inhoudelijke programmalijnen. Het gaat hierbij onder andere om herinrichting van De Vleijen (€ 275.000), Energierotonde Ballumerbocht (€ 700.000), zoetwaterbeheer (€ 225.000) en onderdelen van het accommodatiebeleid.

Daarnaast zijn er verschillende gezamenlijke samenwerkingsprojecten. Voorbeelden hiervan zijn het samenwerkingsproject zoetwaterbeheer, het onderzoek naar verbreding van het mbo-aanbod, grip op drinkwaterconsumptie en andere gezamenlijke ontwikkelprojecten.

Versterken strategische rol griffie

Door de doorontwikkeling van de griffie middels aanvullende ondersteuning vanuit de ambtelijke organisatie via een dienstverleningsovereenkomst ontstaat meer ruimte voor de strategische ondersteuning van de raad.

Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?

Ameland is een gemeente waar iedereen zich prettig, veilig en beschermd voelt. Toezicht en handhaving is nodig voor een veilige en leefbare gemeente.

Op een toeristisch eiland als Ameland komen regelmatig veel mensen bij elkaar. Er zijn dan ook afspraken nodig over onder meer het gebruik van de soms beperkte ruimtes, het houden van evenementen, openingstijden het gebruik van voorzieningen en het terugdringen van (geluids-) overlast. Ook op het gebied van een aantal specifieke kwesties, bijvoorbeeld scheepvaart ten noorden van Ameland, ontwikkelingen rondom opvang vluchtelingen, ondermijning, blijft aandacht noodzakelijk.

Gelet op de eilandsituatie is het belangrijk dat de verschillende hulpdiensten in noodsituaties snel en gecoördineerd worden ingezet. Iedereen moet immers kunnen vertrouwen op adequate hulp bij ongelukken en calamiteiten.

Wat zijn we aan het doen?

Openbare orde en veiligheid

Voor openbare orde en veiligheid worden de gemeentelijke inzetplannen geactualiseerd en in het najaar wordt een grote multidisciplinaire oefening georganiseerd. Daarnaast worden de acties uit het uitvoeringsplan 2026 van het Integraal Veiligheidsbeleid gerealiseerd. Er wordt onder andere aandacht besteed aan drugscontroles, weerbaarheid, natuurbrandbestrijding en cyberveiligheid. De politiecijfers, de uitkomsten van de Veiligheidsmonitor en de actualiteiten van 2026 vormen de basis voor het jaarplan 2027, dat aan het einde van het jaar wordt opgesteld.

2.2 Programma 2 Sociaal Domein

De volgende activiteitengroepen vallen onder het programma sociaal domein:

- Algemene voorzieningen
- Sportevenementen
- Musea en culturele voorzieningen
- Maatschappelijke ondersteuning (Wmo)
- Jeugdwet
- Participatiewet

Voor de activiteitengroep 'Sportevenementen' zijn geen bijzondere ontwikkelingen te rapporteren, waardoor deze activiteitengroep niet nader wordt toegelicht in deze kadernota.

Algemene voorzieningen

Wat willen we bereiken?

Algemene voorzieningen zijn laagdrempelige (preventieve) voorzieningen die voor alle inwoners beschikbaar zijn. Bijvoorbeeld bibliotheekwerk, peuteropvang, (jeugd)gezondheidszorg, sportvoorzieningen, schuldhulpverlening, maatschappelijk werk, welzijns- en dorpshuiswerk en jongerenwerk. Hiermee kunnen (groepen) inwoners vanuit de eigen vraag laagdrempelig deelnemen aan en gebruik maken van gemeenschappelijke voorzieningen die ondersteunen bij maatschappelijke deelname, zelfredzaamheid en participatie op Ameland. Algemene voorzieningen zijn 'voorliggend' aan individuele, geïndiceerde, hulp/ondersteuning/zorg.

Wat zijn we aan het doen?

Bibliotheek

Met de verwachte wijziging (tweede helft 2026) van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) per 2027 wordt onder meer een wettelijke zorgplicht voor gemeenten voor de openbare bibliotheek ingevoerd (bibliotheekvoorziening op het eiland, samenwerking tussen bibliotheek en onderwijs, innovatie in netwerk regio Friesland Noord). Voor de extra verantwoordelijkheden en taken worden gemeenten vanaf 2027 via de algemene uitkering van het gemeentefonds financieel gecompenseerd. Voor Ameland bedraagt dit naar verwachting € 100.000 per jaar. In de regio Noord-Friesland werken de gemeenten en de Stichting Bibliotheken gezamenlijk aan beleid en een plan voor de uitvoering. Uitgangspunt is dat de extra inzet overeenkomt met de jaarlijkse extra inkomsten (€ 100.000).

Veld sportlocatie Hollum (amendement)

De gemeenteraad heeft meerdere moties, amendementen en raadsvragen behandeld over de toekomst van de sportvoorzieningen, waaronder het verzoek om onderzoek naar collectorvelden en het amendement waarbij € 600.000 is gereserveerd voor de realisatie van een kunst/grasveld of multifunctioneel veld in Hollum.

De uitvoering van het accommodatiebeleid is leidend. De daarin opgenomen ambities worden uitgewerkt tot concrete voorstellen. Deze zijn bepalend voor de inrichting van de omgeving en daarmee voor de sportvoorzieningen. Op basis daarvan wordt beoordeeld of en hoe de door de raad aangenomen moties en amendementen hierin kunnen worden ingepast en of aanvullend onderzoek noodzakelijk is.

Voorzieningencluster Hollum

Voor het voorzieningencluster Hollum (nabij Ambla) wordt ter uitvoering van het vastgestelde deel van het accommodatiebeleid een plan van aanpak opgesteld. Dit wordt, inclusief een voorbereidingskrediet (voor projectbegeleiding, ruimtelijke verkenning, opstellen plan en programma van eisen, etc.) in de tweede helft van 2026 aan de raad voorgelegd. Uitgangspunt is dat de inhoud en functionaliteit van de voorzieningen, inclusief de kansen/mogelijkheden voor samenwerking (zoals bijvoorbeeld tussen zorg en welzijnswerk), in dit gebied leidend zijn voor de fysieke realisatie (inhoud eerst, dan de 'stenen').

Professionalisering Welzijnswerk

Voor de uitvoering van welzijnswerk (laagdrempelige toegang algemene voorzieningen en gebiedsgericht werken (Gebiedsteam)) is de relatie met Stichting Sociaal Werk Ameland meer geprofessionaliseerd. In de afgelopen periode is de uitvoering van financieel advies (inwoners met betalingsproblemen e/o schulden) ondergebracht bij het team Sociaal Werk. Ook is met ondersteuning van P&O van de gemeente de wervingsprocedure voor een nieuwe directeur van de stichting door de RvT gerealiseerd.

Evaluatie subsidiebeleid

Gemeente Ameland verleent jaarlijks subsidies aan diverse instellingen, stichtingen en verenigingen op Ameland. Het plan is om in 2026 het subsidieproces te evalueren, inclusief de basis voor subsidieverlening (algemene subsidieverordening). Vanuit deze basis dienen alle subsidies te worden verleend. Veelal gebeurt dit op basis van onderliggende uitvoeringsregelingen (inhoudelijke verantwoordelijkheid ligt bij de diverse clusters/teams). Gelet op vertraging in het proces van het accommodatiebeleid (aan het gebruik van gemeentelijke accommodatie is subsidie gekoppeld) en het lopende proces van de coalitievorming is het streven de evaluatie in de eerste helft van 2027 af te ronden.

Wat gaan we aanvullend doen?

Preventief medewerker middelengebruik

Sinds een aantal jaren wordt vanuit Sociaal Werk Ameland laagdrempelig een preventief medewerker middelengebruik ingezet. Samen met het Gebiedsteam biedt deze medewerker in een zo vroeg mogelijk stadium 'achter de voordeur' ondersteuning en hulp bij verslavingsproblematiek (alcohol, drugs, gokken). Door deze preventieve aanpak worden inwoners eerder en (hopelijk) in een (nog) vroegtijdig stadium geholpen. De wens is de inzet vanaf 2027 structureel te maken en hiervoor de jaarlijkse structurele subsidie aan de Stichting SWA te verhogen met een bedrag van € 25.000. Tot heden werd de incidentele subsidie gedekt via de 'SPUK IZA/GALA/AZWA'. Per 2027 verandert de opzet van deze SPUK en is de verwachting dat hiermee de subsidie voor de inzet van deze medewerker niet meer kan worden gedekt. Indien in 2027 blijkt dat dit toch mogelijk is, is er sprake van een 'financiële meevaller'.

DVO gemeente Noardeast Fryslân

Gelet op benodigde expertise in relatie tot onze organisatieomvang is het nodig voor bepaalde zaken en processen gebruik te maken van externe deskundigen. Dat geldt ook voor de complexe inkoopprocedures in het Sociaal Domein/Wmo, toezichthoudende taken op kwaliteit van zorgaanbieders en specifieke advisering en vertegenwoordiging in overlegstructuren van Sociaal Domein Fryslân (SDF). Tot nu toe vond de externe ondersteuning via de gemeente Noardeast-Fryslân ad-hoc, op incidentele basis plaats. Gelet hierop en de gewenste regionale afstemming in Noordoost Friesland is een structurele oplossing wenselijk en is voor de ondersteuning bij de betreffende zaken en processen een concept DVO (Dienstverleningsovereenkomst) met de gemeente Noardeast-Fryslân opgesteld. Na duidelijkheid over de financiële impact van de uitvoering van de DVO (daaraan wordt nog gewerkt) is de DVO definitief en kan deze worden ondertekend. De verwachting is dat voor de uitvoering van de DVO vanaf 2027 jaarlijks een budget van € 20.000 nodig is.

Musea en culturele voorzieningen

Wat willen we bereiken?

Met de activiteitengroep musea en culturele voorzieningen streven we behoud en expositie van het specifieke eilander cultuurhistorisch erfgoed en natuurlijke waarden na. Stichting Ameland Museum (STAM) exploiteert een aantal musea in gebouwen die in erfpacht door de gemeente zijn overgedragen. Via de musea worden exposities gehouden, excursies en activiteiten georganiseerd en worden de eilander scholen betrokken. De Musea vormen een belangrijk onderdeel van het toeristische aanbod op het eiland. Onder het cultuurhistorisch erfgoed vallen ook historische kerken, begraafplaatsen en dergelijke. Daarnaast is de STAM nadrukkelijk betrokken bij onderzoeken en het behoud van de flora, fauna en de natuur op Ameland en biedt het mogelijkheden om inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt werk te bieden en 'mee te laten doen'.

Wat zijn we aan het doen?

Kosten onderhoud

In de tweede helft van 2026 worden voor de gebouwen/musea, die de gemeente in erfpacht aan de STAM heeft overgedragen (Natuurcentrum, Maritiem museum, Sorgdragermuseum, Landbouw-Juttermuseum, Molens), de meerjarenonderhoudsplannen geactualiseerd. Op basis van de samenwerkingsafspraken en de erfpachtovereenkomst is de STAM voor deze gebouwen verantwoordelijk voor het plannen en uitvoeren van het onderhoud. De STAM ontvangt hiervoor een bijdrage op basis van de meerjarenonderhoudsplannen. In de periode 2021-2026 (met voor subsidieverlening de meerjarenonderhoudsplannen uit 2020 als basis) was er sprake van een forse stijging van de onderhoudskosten. Hierdoor wordt verwacht dat vanaf 2027 de bijdrage voor onderhoud met circa € 40.000 per jaar verhoogd moet worden.

Maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Wat willen we bereiken?

Inwoners van Ameland, ook inwoners met beperkingen, kunnen zo lang mogelijk zelfstandig wonen en deelnemen aan de samenleving en sociale activiteiten. Wanneer inwoners in hun dagelijks functioneren problemen ervaren, biedt de gemeente via de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) hulp in de vorm van bijvoorbeeld woningaanpassingen, hulpmiddelen, vervoersvoorzieningen, begeleiding/dagopvang en huishoudelijk hulp.

Een belangrijk uitgangspunt hierbij is zelfredzaamheid, de toepassing van het eigen netwerk en het gebruik van algemene voorzieningen. Op het moment dat dit onvoldoende is, kunnen aanvullend individuele voorzieningen worden ingezet.

Wat zijn we aan het doen?

Begeleid en beschermd wonen

Op basis van de resultaten van de ontwerpfasen wordt half 2026 in samenwerking met een externe deskundige en in overleg met betrokken eilander organisaties en betrokken eilanders gestart met de uitwerking van de geadviseerde ontwerpsuggesties. De kosten van de externe inhuur worden financieel gedekt via de afrekening (overschot) beschermd wonen van de centrumgemeente (Gemeente Leeuwarden).

Jeugdwet

Wat willen we bereiken?

Jongeren op Ameland groeien veilig en gezond op tot volwassenen. Voor het opgroeien en ontwikkelen van jongeren is een sterke samenleving nodig. De opvoeding vindt plaats binnen de gezinnen, het onderwijs en in de buurt. Wanneer door omstandigheden onvoldoende sprake is van een gezonde en veilige ontwikkeling, kan basishulp worden geboden via huisarts, jeugdgezondheidszorg, maatschappelijk werk, welzijnswerk, of het gebiedsteam. Wanneer deze lichte ondersteuning niet volstaat, wordt gespecialiseerde jeugdhulp ingezet.

Wat zijn we aan het doen?

Preventie/toezicht en handhaving vermindering alcohol en drugsgebruik jongeren

Vanaf medio 2024 is een gemeentelijk regisseur aanpak middelengebruik jongeren aangesteld. Onder regie van deze gemeentelijke regisseur en in samenwerking met Sociaal Werk Ameland, scholen, GGD/Jeugdgezondheidszorg, ouders, dorpshuizen, politie, Verslavingszorg en andere partijen, wordt deze aanpak in 2026 en verder ontwikkeld en uitgevoerd. Daarbij ligt het accent de komende periode onder meer op 'ouderbetrokkenheid'. In 2026 wordt de aanpak ook geëvalueerd. De verwachting is dat de aanpak na 2026 wordt voortgezet. Voor de financiering van de genoemde zaken zijn in de begroting, via SPUKS van het Rijk (Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord, AZWA) voldoende financiële middelen beschikbaar.

Voorzieningen Jeugd

Los van de inzet van individuele, specialistische Jeugdhulp zet de gemeente aan de voorkant (preventief) nadrukkelijk in op jeugdvoorzieningen, zoals:

- Inzet jongerenwerk en -activiteiten door SWA (vaak in samenwerking met de BWS en andere organisaties op het eiland);
- Inzet voorschoolse educatie in de kinderopvang;
- Leesbevordering via de Bibliotheek in de kinderopvang en op de basisscholen;
- Uitvoering speelplaatsenbeleid (o.a. nieuwe pumptrackbaan en vernieuwing speeltoestellen);
- Beschikbaar stellen sportvoorzieningen en dorpshuizen;
- Subsidie aan sport- en cultuurverenigingen (met jeugdleden);
- Uitvoering project middelengebruik onder jongeren;
- Inzet Jeugdfonds sport en cultuur.

Hiermee wordt laagdrempelig 'meedoen' aan het positief opgroeien van de eilander jeugd gestimuleerd. Een groot deel van de jeugd maakt gebruik van de voorzieningen.

Participatiewet

Wat willen we bereiken?

Inwoners nemen naar hun mogelijkheden deel aan het arbeidsproces. Wanneer mensen niet zelfstandig in staat zijn om het wettelijk minimumloon te verdienen, biedt de gemeente via de Participatiewet ondersteuning. Bij voorkeur wordt getracht om inwoners, met begeleiding, regulier werk te bieden. Wanneer dit niet lukt, worden extra instrumenten ingezet. Inwoners die moeten rondkomen van een laag inkomen en niet in eigen onderhoud kunnen voorzien, kunnen financiële steun ontvangen in de vorm van bijvoorbeeld bijzondere bijstand, kwijtschelding van gemeentelijke belastingen, of andere minimaregelingen. Ter voorkoming van en begeleiding bij financiële problemen wordt financieel advies gegeven.

Wat zijn we aan het doen?

Individuele voorzieningen

Voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt wordt laagdrempelig de mogelijkheid geboden om met inzet van loonkostensubsidie en begeleiding het wettelijk minimumloon te verdienen en mee te doen in de samenleving. Deze aanpak levert goed maatwerk op. In deze dynamische omgeving is het nodig alert te blijven om vernieuwingen/verbeteringen aan te brengen. In de afgelopen periode is de samenwerking/afstemming met Gebiedsteam, jobcoach, en werkgevers op het eiland (waaronder de groenvoorziening van ons eigen cluster Buitendienst) meer gestructureerd.

Minimaregelingen

De bestaande (gemeentelijke) minimaregelingen zijn in 2025 geïnventariseerd. Op basis hiervan zijn begin 2026 opties voor het actualiseren en aanvullen van de regelingen uitgewerkt. Het streven is om in 2026 de toekomstige minimaregelingen te bepalen. Vanaf 2027 kan dan met de uitvoering worden gestart. Via de website en andere communicatiemiddelen worden inwoners actief geïnformeerd over de toepassing van de (nieuwe) minimaregelingen. Naar verwachting neemt het gebruik in de toekomst toe. Vanaf 2026 is in de begroting voor de uitvoering van minimaregelingen structureel al een extra bedrag van € 20.000 opgenomen.

2.3 Programma 3 Onderwijs

De volgende activiteitengroepen vallen onder het programma onderwijs:

- Openbaar primair en voortgezet onderwijs
- Lokaal onderwijsbeleid

Openbaar primair en voortgezet onderwijs

Wat willen we bereiken?

De gemeente wil onderwijs faciliteren. Dit gebeurt onder andere door professionele ondersteuning van het openbaar voortgezet onderwijs. Ook zal de gemeente haar nieuwe rol vormgeven ten aanzien van het openbaar basisonderwijs, voortkomend uit de bestuurlijke verzelfstandiging en de bestuurlijke fusie.

De kwaliteit van het onderwijs heeft grote invloed op de toekomst van onze jeugd. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt op basis van de wettelijke taak bij verschillende stakeholders: de schoolbesturen, de ouders, de leerlingen, en de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

Wat zijn we aan het doen?

Begroting BWS

Over 2024 en 2025 heeft de BWS een fors en oplopend nadelig financieel exploitatieresultaat gerealiseerd. Bij doorrekening van de door de school aangeleverde begroting voor de periode 2026 -2029 bleek een structureel exploitatietekort voor alle jaren. Dat is de reden waarom er nu nog geen nieuwe begroting ter besluitvorming is aangeboden.

Het schoolbestuur neemt wat meer tijd om via een zorgvuldig proces in overleg met de school te komen tot een goede, realistische en zo mogelijk, op termijn, sluitende meerjarenbegroting. Het resultaat moet een begroting zijn, waarbij uiteindelijk bovenmatig eigen vermogen wordt afgebouwd naar aanvaardbare proporties en waarbij anderzijds een solide financiële basis wordt behouden. De verwachting is dat in het 2^e halfjaar van 2026 een meerjarenbegroting voor besluitvorming kan worden aangeboden.

Bestuurlijke verzelfstandiging openbaar basisonderwijs West Ameland

Het openbaar basisonderwijs op Ameland is per 1 januari 2025 gefuseerd met het protestants-christelijk basisonderwijs op Ameland. De stichting samenwerkingsbestuur houdt drie basisscholen in stand. Door de bestuurlijke verzelfstandiging van het openbaar basisonderwijs zijn de begroting en de jaarrekening hiervoor aangepast. Dit betekent dat ongeveer € 900.000 aan baten en lasten is gecorrigeerd. De gemeente geeft invulling aan de gewijzigde rol ten aanzien van het openbaar basisonderwijs.

Toezicht en Governance BWS

Een punt van aandacht voor het college, het schoolbestuur, is de Governance (bestuur, processen, toezicht etc.) van de BWS.

De vraag die daarbij beantwoord moet worden is welke bestuursvorm en welke structuur het meest geschikt is om op de lange termijn kwalitatief goed voortgezet onderwijs op het eiland te waarborgen. In 2026 huren we, vanuit het schoolbudget, externe expertise in als het gaat om dit vraagstuk.

Door de externe begeleider zijn en worden gesprekken gevoerd met alle betrokkenen, wordt onderzoek gedaan en een advies gegeven over de gewenste Governance van de BWS. Het maken van een stappenplan maakt eveneens onderdeel uit van de opdracht.

Lokaal onderwijsbeleid

Wat willen we bereiken?

De eilander jeugd mogelijkheden bieden zich te ontplooiën tot zelfstandige burgers, zodat ze in sociaaleconomisch en maatschappelijk opzicht op een goede wijze in de samenleving kunnen functioneren.

Wat zijn we aan het doen?

Onderwijshuisvesting

De onderwijshuisvesting in onze gemeente is betrokken bij en onderdeel van het accommodatiebeleid. Eind 2025 is het beleid vastgesteld en is voor een deel van de schoolgebouwen een toekomstperspectief vastgesteld. Dat gaat over het onderwijs binnen voorzieningencluster Hollum, de school in Ballum en de BWS in Nes.

Onder andere voor het basisonderwijs en de peuter- en kinderopvang in Nes en Buren is een visie en participatieproces doorlopen. Medio 2026 is het eindverslag van dat proces opgeleverd. Op basis van de resultaten van dat proces zal ook voor deze gebouwen een perspectief en een advies voor het college en de raad worden voorbereid.

Leerlingenprognoses

Eind 2025 zijn nieuwe leerlingenprognoses opgesteld voor het basis- en voortgezet onderwijs. Deze prognoses worden gebruikt voor het lokaal onderwijsbeleid en zijn ook beschikbaar gesteld aan de directies en schoolbesturen van de scholen op Ameland. We implementeren de prognoses in 2026 en zullen over een aantal jaren nieuwe prognoses laten opstellen.

Leerplichtambtenaar

Iedere gemeente is verplicht via de aanwijzing van één of meer leerplichtambtenaren toezicht te houden op de leerplichtwet. Gegeven de schaal van de gemeente Ameland betreft het een functie voor één persoon.

Aan het ambt van leerplichtambtenaar worden nieuwe en strengere eisen gesteld, zoals permanente educatie en het hebben en onderhouden van de BOA bevoegdheid. Geconcludeerd is dat de noodzakelijke kwaliteit en de continuïteit onvoldoende gewaarborgd kan worden met een leerplichtambtenaar in dienst van de gemeente Ameland.

We hebben regionale aansluiting gezocht en zijn een dienstverleningsovereenkomst aangegaan met de gemeente Leeuwarden voor deze functie. We implementeren deze dienstverleningsovereenkomst in overleg met betrokken partijen.

2.4 Programma 4 Fysieke leefomgeving

Fysieke leefomgeving is een belangrijk factor voor goed wonen, werken en recreëren op Ameland. In dit programma komen de volgende activiteitengroepen aan bod:

- Infrastructuur
- Openbare Ruimte
- Afval en milieu
- Ruimtelijke ordening

Infrastructuur

Wat willen we bereiken?

Gemeente Ameland is als eigenaar of (mede)beheerder verantwoordelijk voor de kwaliteit en staat van onderhoud van veel onderdelen in de openbare ruimte. Voor de gemeentelijke infrastructuur zijn de onderhoudsniveaus inmiddels vastgelegd in actuele beheerplannen (wegen, havens en gebouwen). De werkzaamheden worden plan- en projectmatig uitgevoerd. Naast de werkzaamheden uit de plannen of projecten worden meldingen van bewoners behandeld (de zogenaamde MOR-meldingen). Periodiek worden plannen geactualiseerd of nieuw opgesteld, op dit moment voor riolering. Verkeer & Vervoer valt ook onder Infrastructuur. De inzet op de veerverbinding krijgt continu aandacht.

Wat zijn we aan het doen?

Programma Water & Riolering en Integraal Waterplan

In 2026 is gestart met het opstellen van een Programma Water en Riolering (PWR). Binnen dit programma wordt inzicht verkregen in het functioneren van het gemeentelijke waterbeheer. Deze inzichten vormen de basis voor de actualisatie van het water- en rioleringsstelsel en het opstellen van een uitvoeringsprogramma voor de komende jaren.

Parallel hieraan wordt gewerkt aan een Integraal Waterplan (IWP). In dit plan worden de verschillende belangen, ontwikkelingen en opgaven rondom water in samenhang beschouwd. Daarbij wordt gekeken naar thema's als natuur, landbouw, wonen, recreatie, klimaatadaptatie en drinkwatervoorziening. Het IWP wordt geïnitieerd en gefinancierd door de provincie en opgesteld in samenwerking met betrokken partijen. De uitkomsten van het plan bieden een belangrijke basis voor toekomstige beleidskeuzes en maatregelen binnen de gemeente.

Met beide trajecten wordt gewerkt aan een toekomstbestendig watersysteem en een zorgvuldige afweging van de verschillende belangen die samenkomen in de fysieke leefomgeving van Ameland.

Veerverbinding

MIRT-verkenning

De strategische inzet voor de veerverbinding wordt voortgezet. Mede dankzij inzet van de gemeente heeft de minister van I&W het startbesluit van de MIRT-verkenning voor de vaarroute genomen. De gemeente participeert ambtelijk en bestuurlijk in deze verkenning, vergelijkbaar met de Verkenning Bereikbaarheid Ameland.

Veerconcessie

De aanbesteding van de nieuwe veerconcessie is in voorbereiding. De gemeente levert intensieve bijdragen op ambtelijk, bestuurlijk en (waar nodig) politiek niveau. Deze werkzaamheden worden uitgevoerd in samenwerking met de andere Waddengemeenten.

Onderhoud havens

De huidige loswal verkeert in een dusdanige staat dat groot onderhoud niet leidt tot een duurzame kwaliteitsverbetering. Om veiligheidsredenen is de loswal afgesloten en niet langer in gebruik. Het college zal de raad een voorstel voorleggen over de toekomstige inrichting van de loswal, waarbij een keuze wordt gemaakt tussen vernieuwing of verwijdering. Bij de afweging spelen de huidige MIRT-verkenning en enkele onderzoeken vanuit de Regiodeal een rol.

Onderzoek parkeren omgeving veerdam

Het voornemen was om begin 2026 een voorstel te presenteren voor een aanpassing van het (fiets)parkeren op de veerdam. In aanloop daarnaartoe is binnen de randvoorwaarden van de kadernota gewerkt aan een beperkte aanpassing van de huidige inrichting. Met deze aanpassing zou een uitstapstrook kunnen worden gerealiseerd en meer ruimte ontstaan voor het stallen van fietsen. Tijdens een inloopavond zijn op deze voorgenomen aanpassingen reacties opgehaald.

Uit die reacties kwam vooral naar voren dat met deze beperkte aanpassing het structurele tekort aan met name het 24-uur parkeren niet wordt opgelost. Daarnaast zijn aandachtspunten benoemd op het gebied van verkeersveiligheid, zoals de veiligheid van in- en uitritten, de voorrangssituatie en het buiten de parkeervakken parkeren van busjes. Om deze reacties zorgvuldig te kunnen meewegen, is meer tijd nodig om te beoordelen of een grotere aanpassing van de inrichting mogelijk is.

Vervoersvisie

In navolging van de in 2023 vastgestelde Vervoersvisie zijn in september 2024 de beheer- en onderhoudsplannen voor wegen en havens door de gemeenteraad vastgesteld. Volgens de oorspronkelijke planning zou in het najaar van 2024 worden gestart met de uitwerking van het beleidsplan Parkeren. Vanwege aanhoudende moeilijkheden bij het vinden van een civieltechnische medewerker, heeft deze planning vertraging opgelopen. Op basis van voortschrijdend inzicht is een meer generieke functie van beleidsmedewerker openbare ruimte gecreëerd. Deze inmiddels aanwezige functionaris voert de regie op beleidsmatige processen binnen dit domein. Er is inmiddels gestart met het beleidsplan en de verwachting is dat dit in de loop van 2027 ter besluitvorming wordt aangeboden.

In lijn met de ambities uit de Vervoersvisie is er een voorstel voorgelegd aan de stuurgroep van de Regio Deal om onderzoek te doen naar de (juridische) mogelijkheden en effecten van autoreductie en het scheiden van personen- en vrachtvervoer. Er is inmiddels goedkeuring en de aanbesteding is opgestart. De planning is dat er in de zomer wordt gestart met de onderzoeken en dat ze in het najaar van 2026 zijn afgerond.

Ambities beeldkwaliteit en verkeersveiligheid wegen

Naast het reguliere wegonderhoud wordt ingezet op aanvullende kwaliteitsverbeteringen die gecombineerd kunnen worden met planmatig onderhoud. Voor het realiseren van een uniform straatbeeld in de dorpskernen is in de Kadernota 2024 een investeringskrediet van € 1.450.000 beschikbaar gesteld. Van het totale krediet is nog € 880.000 beschikbaar. De uitvoering wordt afgestemd op het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) en de meerjarige onderhoudsplanning wegen.

Voor de verbreding van de fietspaden langs de Verbindingsweg en Veerweg is in de Kadernota 2024 een investeringskrediet van € 900.000 beschikbaar gesteld, waarvan € 100.000 voor de voorbereiding in 2026. Uit verkeersonderzoek blijkt dat verbreding van het volledige fietspad langs de Verbindingsweg alleen mogelijk is na grondverwerving. De technische, ruimtelijke en financiële haalbaarheid wordt nader onderzocht, waarbij ook alternatieve uitvoeringsvarianten worden betrokken. De raad wordt hierover op een later moment geïnformeerd.

De investeringen zijn in de Kadernota 2024 opgenomen met dekking vanuit de Reserve Projecten. Op basis van de wet- en regelgeving van het Besluit begroten en verantwoorden (BBV) dienen deze investeringen echter te worden geactiveerd. In deze Kadernota zijn de investeringen daarom geactiveerd en zijn de kapitaallasten verwerkt in de meerjarenbegroting. Hierdoor vindt geen onttrekking aan de Reserve Projecten meer plaats voor deze projecten.

Wat gaan we aanvullend doen?

Pilot betonnen prefab platen Galgeslootpad (90.000)

Een deel van het Galgeslootpad is overgenomen van Wetterskip Fryslân. Dit deel is niet opgenomen in het wegenbeheerplan en er is momenteel geen krediet gereserveerd voor het herstel van het fietspad, dat slecht is. Vooruitlopend op het mogelijk verharderen van meer fietspaden op Ameland, zouden prefab betonplaten een alternatief kunnen zijn voor een mobiele betoncentrale ter plaatse. Het overige deel van het Galgeslootpad is van Staatsbosbeheer.

Extra krediet Pietje Miedenweg (85.000)

De Pietje Miedenweg is een relatief smalle weg die wordt gebruikt door landbouwverkeer, auto's en fietsers. Door deze gemengde verkeersstromen worden de bermen regelmatig kapot gereden en ontstaan onveilige situaties.

Om de verkeersveiligheid en het gezamenlijke gebruik van de weg door zwaar verkeer, auto's en fietsers te verbeteren, worden de bermen verbreed met grasstenen. Deze speciale grasstenen zorgen voor een stevigere bermconstructie en dragen tegelijkertijd bij aan verkeersremming, doordat automobilisten snelheid minderen wanneer zij over de grasstenen rijden. Hierdoor wordt zowel de veiligheid als de kwaliteit van de berm verbeterd.

Onderzoek mogelijke aanpassing strandwegen + Oranjeweg (125.000)

De strandtoegangen van Ameland vormen belangrijke schakels tussen de dorpen en het strand en worden jaarlijks intensief gebruikt door bewoners, recreanten en bezoekers. Voor de Strandwegen van Nes en Buren ligt de komende jaren een aanzienlijke onderhoudsopgave. Tegelijkertijd worden op deze locaties verkeerskundige knelpunten ervaren, waarbij de huidige inrichting niet altijd aansluit bij het toenemende gebruik door voetgangers, fietsers en gemotoriseerd verkeer.

Ook bij de de Oranjeweg nabij de vuurtoren, doen zich vraagstukken voor op het gebied van verkeersveiligheid, gebruik en inrichting. Daarnaast is het wenselijk om inzicht te krijgen in de huidige en toekomstige situatie van de Strandweg in Ballum. Dit biedt de mogelijkheid om de strandtoegangen van Ameland in samenhang te beschouwen en te beoordelen welke maatregelen nodig zijn om deze locaties duurzaam, veilig en toekomstbestendig in te richten.

Voorgesteld wordt een voorbereidingskrediet van €125.000 beschikbaar te stellen voor een integraal onderzoek naar de strandtoegangen van Nes, Buren, Hollum en Ballum. Hierbij worden de verkeerskundige knelpunten, mogelijke inrichtingsvarianten, ruimtelijke kwaliteit, recreatieve functie en de financiële consequenties in beeld gebracht. Op basis van deze verkenning wordt een voorkeursvariant uitgewerkt die ter besluitvorming aan de raad kan worden voorgelegd.

De totale kosten zijn voorlopig geraamd op circa €5.000.000. Het gaat om een globale raming op basis van m2 verharding. Uit het definitieve ontwerp volgt een gedetailleerde raming, waarbij (zo nodig) een krediet zal worden gevraagd.

Voorbereidingskrediet versterking historisch straatbeeld Hollum Zuid gekoppeld aan rioolvervanging (100.000)

De noodzakelijke rioolwerkzaamheden in Hollum Zuid bieden meer dan alleen een technische oplossing; zij vormen tevens een kans om de openbare ruimte integraal te verbeteren binnen het programma revitalisatie/reconstructie 2.0 voor dorpen en wijken. Hollum Zuid, grotendeels gelegen binnen beschermd dorpsgezicht, biedt daarbij kansen om het historische straatbeeld te versterken door het toepassen van eenduidige verharding, uniforme inritten en het behoud van open bermen, waarmee bermparkeren wordt voorkomen. Ook kan de visafslag bij de kerk in oude staat worden hersteld, passend bij het historische karakter van het dorp. Om de parkeerdruk op te vangen en bermparkeren daadwerkelijk tegen te gaan, is het daarnaast noodzakelijk parkeerplaats Oosterlaan te herinrichten en waar mogelijk te vergroten, evenals het toevoegen van voldoende fietsopstelplaatsen.

Voorgesteld wordt een voorbereidingskrediet van €100.000 beschikbaar te stellen voor om mogelijke inrichtingsvarianten, ruimtelijke kwaliteit en de financiële consequenties in beeld te brengen. Op basis van deze verkenning wordt een voorkeursvariant uitgewerkt die ter besluitvorming aan de raad kan worden voorgelegd.

Openbare Ruimte

Wat willen we bereiken?

Goed beheer van openbare ruimte en aanwezige gemeentelijke voorzieningen heeft de blijvende aandacht. Verbeteren van de beeldkwaliteit van onder andere beschermde dorpsgezichten nemen we mee. Gemeente Ameland is verantwoordelijk voor het beheer van grote delen van de openbare ruimte op het eiland. Variërend van groen in de dorpen en speeltoestellen over het hele eiland, tot strandovergangen en recreatiegebieden zoals De Aanleg en De Vleijen.

Op het gebied van de natuur worden de meeste taken uitgevoerd door andere overheidsorganisaties en terrein behorende organisaties. Samenwerking en afstemming over het beheer met deze instanties vraagt een meer planmatige benadering. Onderwerpen als verantwoord recreatief gebruik, bescherming, onderhoud en herstel zijn daarbij belangrijke items.

Wat zijn we aan het doen?

Waterkwaliteit De Vleijen

In 2024 is gestart met de voorbereiding van maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit in De Vleijen. Uit onderzoek blijkt dat het te baggeren slib niet verontreinigd is en dat de hoeveelheid bekend is. De aanbesteding voor het baggeren en de aanleg van een helofytenfilter is in voorbereiding. Voor de uitvoering is in 2025 op basis van eerdere besluitvorming nog een bedrag van € 190.000 beschikbaar.

Het project heeft even stilgelegen doordat het baggerwerk meer voorbereidingen vroeg dan vooraf was voorzien. De verwachting was dat het baggeren dit najaar zou worden uitgevoerd. Er is echter een stuk grond nodig van minimaal 2 hectare waarop 2 jaar lang de bagger gestort kan worden. Vooralnog is het niet gelukt om een grondeigenaar te vinden die hier aan mee wil werken.

Inrichting en voorzieningen Vleijen

Voor De Vleijen is een integraal plan ontwikkeld met alternatieven voor vervanging van speeltoestellen en gebiedsinrichting. Voor de meest optimale variant is op basis van eerdere besluitvorming een investering van € 1.000.000 in de Kadernota 2025 opgenomen. Er is bovendien een bijdrage bij de Regio Deal van € 275.000,- ontvangen.

Voor de voorbereiding is een bedrag van € 120.000 beschikbaar gesteld, nodig voor ontwerp- en engineeringkosten, vergunningsprocedures en aanbestedingsvoorbereiding. Dit bedrag wordt in 2026 besteed, vooruitlopend op een concreet kredietvoorstel voor de totale uitvoering van het in ontwikkeling zijnde totaalplan.

LIOR (Leidraad Inrichting Openbare Ruimte)

De ontwikkeling van een leidraad voor de inrichting van de openbare ruimte beoogt efficiëntere besluitvorming over materiaal- en inrichtingskeuzes. Het ontbreken van standaarden leidt tot tijdverlies (en discussies met beslissers en belanghebbenden) bij de realisatie van plannen. Voor het opstellen van de LIOR is in 2025 een budget van € 24.000 beschikbaar gesteld. Dit budget is bij slotwijziging 2025 doorgeschoven. Het voornemen is om in 2026 daadwerkelijk te starten met het laten opstellen van de LIOR.

Wat gaan we aanvullend doen?

B-speellocaties (225.000)

Per dorp is er in de visie Spelen op Ameland een locatie benoemd die ingericht dient te worden als B-locatie. Dit houdt in dat er speel- of sport toestellen toegevoegd moeten worden. Dit wordt uitgevoerd in de stijl van de visie en bij natuurlijke vervangingsmomenten worden ook de bestaande toestellen vervangen op deze wijze.

Opstellen beheerplan openbare ruimte (35.000)

Het realiseren van een beheerplan voor de openbare ruimte. Er is een gedateerd plan recreatieve voorzieningen, waar niet alle objecten in staan vermeld. Zo zijn kunstwerken,abri's en de pumptrackbaan nog nergens vermeld.

Vervanging tunnels golfbaan (217.800)

Er is geconstateerd dat de keerwanden van de fietstunnels op de golfbaan verrot zijn. De tunnels zijn in 1993 aangelegd en zijn niet in een beheerplan gekomen. De gevaarlijke situatie die is ontstaan, is tijdelijk verholpen met ondersteuning, maar dient vervangen te worden. Dit was eerder onjuist opgenomen in het jaarplan wegen, maar wordt op deze wijze correct verwerkt, zoals beoogd in de aangenomen raadsnotie (ingediend door CDA).

Extra krediet Oosterhiemweg + parkeerplaatsen Pumptrackbaan (95.000)

Om een uniform straatbeeld te realiseren dat aansluit bij de inrichting van de overige campinggebieden, wordt een gedeelte van de Oosterhiemweg heringericht met Frieslandmix-verharding. Het bestaande asfalt, dat aan vervanging toe is, wordt daarbij verwijderd en vervangen door bestrating die beter past bij de gewenste uitstraling van het gebied. Daarnaast wordt aan de westzijde van de pumptrackbaan een nieuwe entree met parkeervoorzieningen aangelegd in grasstenen. Hiermee wordt voorzien in extra parkeergelegenheid, passend bij de groene en recreatieve uitstraling van deze locatie.

Afval en milieu

Wat willen we bereiken?

Bij de afvalinzameling willen we streven naar een adequate duurzame inzameling en verwerking. Hierbij is veel aandacht voor (plastic) zwerfvuil. Via de Regio Deal wordt hier aandacht aan gegeven (project in voorbereiding) met een samenwerkingsaanpak.

Wat zijn we aan het doen?

Beheer- en onderhoudsplan afvalinzameling & reiniging

Voor een toekomstbestendige en efficiënte uitvoering van de afvalinzameling en reiniging is het van belang om te beschikken over een integraal beheer- en onderhoudsplan. Met dit plan wordt ingezet op een structurele aanpak van het onderhoud en de (tijdige) vervanging van inzamelvoorzieningen, zoals ondergrondse containers en verzamelplaatsen.

Het plan draagt bij aan een verbeterde voorspelbaarheid van zowel de kosten als de benodigde werkzaamheden in de uitvoering. Dit maakt het mogelijk om beter te plannen, storingen en klachten te verminderen en gericht te sturen op duurzaamheid en kwaliteit in de openbare ruimte.

Voor de planontwikkeling wordt een bedrag van € 35.000 gevraagd. Dit is nodig voor het opstellen van het plan, het in kaart brengen van de huidige voorzieningen, het analyseren van de onderhoudsbehoefte en het opzetten van een realistisch uitvoeringsprogramma voor de komende jaren. De inzet wordt verdeeld over 2026 en 2027.

Ruimtelijke ordening

Wat willen we bereiken?

We willen een veilige, gezonde en leefbare gemeente waarin wonen, werken en leven goed is geregeld. Voldoende woningen voor de verschillende doelgroepen, bedrijven afgestemd op de omgeving en de vraag naar producten, en een leefomgeving waar het goed vertoeven is. De omgevingsvisie, het omgevingsplan, vergunningen en het toezicht daarop zijn belangrijke instrumenten om te komen tot een veilige, gezonde en leefbare gemeente. Gestreefd wordt naar een goede toepassing van beleid en regelgeving.

Wat zijn we aan het doen?

Kader omgevingskwaliteit

Omgevingskwaliteit is een term die nieuw is onder de omgevingswet. Het gaat over de integrale kwaliteit van de ruimte. Dat is een abstract begrip, dat we zelf concreet moeten maken. Dat gebeurt al in de (concept) omgevingsvisie en moet in het omgevingsplan een vervolg krijgen. Dat doen we onder andere door het uitwerken een kader voor omgevingskwaliteit, wat de opvolger gaat zijn van de welstandsnota. In de loop van 2026 en in 2027 gaan we hiermee aan de slag. Hierbij nemen we onder andere de input en bouwstenen van Hûs en Hiem en VNG mee.

Omgevingsplan

Het omgevingsplan is de vervanging van wat tot 2024 bestemmingsplannen heette. Een andere naam, maar ook een andere systematiek. Op dit moment hebben we een tijdelijk omgevingsplan. Dat betekent dat alle bestemmingplannen in de oude vorm nu onderdeel zijn het van het omgevingsplan. Voor 2032 moeten al deze bestemmingsplannen omgezet zijn naar de systematiek van het omgevingsplan. In dat proces geven we deze plannen ook een update en uniformeren we ze (verder).

Op dit moment gebeurt dat met het deel van het omgevingsplan dat over het dorp Hollum gaat. We noemen dat voor het gemak deelomgevingsplan Hollum. We hopen dat later dit jaar in ontwerp aan de gemeenteraad voor te leggen. Daarna kunnen we verder werken aan andere delen. De planning is dat dan eerst de recreatieterreinen van Ballum en Nes opgepakt worden.

In dit kader zijn ook de eerste voorbereidingen gestart met betrekking tot de actualisatie van de beheerverordening Waddenzee en Noordzee. Dit resulteert in een deel-omgevingsplan Waddenzee en Noordzee. Actualisatie gebeurt in samenwerking met alle aangrenzende gemeenten van het Waddengebied.

Omgevingsvisie

De omgevingsvisie is de gemeentelijke visie op de fysieke leefomgeving, die de gemeenteraad moet vaststellen. De visie beoogt vast te leggen hoe we ervoor zorgen dat we ook in de toekomst een leefomgeving hebben die bijdraagt aan de leefbaarheid. Over het proces van de visie zijn raads- en commissieleden in een themabijeenkomst op 18 mei geïnformeerd. In september hopen we het ontwerp aan de gemeenteraad voor te kunnen leggen.

Wat gaan we aanvullend doen?

Verhoging subsidieplafond subsidie Dorpsvernieuwing (€ 74.000 per jaar)

Op Ameland kennen we veel panden met bijzondere en beschermingswaardige kenmerken. Dat beschermen kan onder andere door het pand in het omgevingsplan aan te duiden als karakteristiek, of door het aan te wijzen als gemeentelijke monument. Het afgelopen jaar is (verder) gewerkt aan de actualisatie van de lijst met (potentiële) karakteristieke panden en gemeentelijke monumenten. Het is de intentie van het college om meer panden op Ameland die bescherming te geven. Voor een eigenaar kan die bescherming extra kosten opleveren. De subsidie Dorpsvernieuwing is (onder andere) daarvoor bedoeld. We willen die regeling een update geven, om er zo zeker van te zijn dat eigenaren van panden die we (in overleg) aanwijzen, aanspraak kunnen maken op die subsidie.

Daarmee zal het aantal panden dat aanspraak kan maken op die subsidie aanzienlijk toenemen. Daarom is een verhoging van het subsidieplafond noodzakelijk. Op dit moment bedraagt die € 26.000 (per jaar); dit willen we ophogen naar € 100.000.

Formatie voor handhavingsjurist (€ 96.676 + jaarlijkse indexerings)

Om op een goede manier uitvoering te geven aan ons VTH beleid en het VTH jaarprogramma is toezicht en handhaving van belang. Het team voor toezicht en handhaving is op dit moment stabiel en compleet met 3 fte. Er zijn twee toezichthouders en één ondersteunend. Ondanks het aanscherpen van de prioritering lukt het niet altijd om efficiënt (genoeg) te werken. Er zijn dagelijks vragen en geen casus is gelijk. Dit zorgt ervoor dat dossiers soms een lange doorlooptijd kennen en we minder zaken kunnen oppakken dan we zouden willen. Om ervoor te zorgen dat de toezichthouders daadwerkelijk naar buiten kunnen om toezicht te houden, is het wenselijk een handhavingsjurist toe te voegen aan dit team. Deze jurist kan de voorkomende vraagstukken uitzoeken en beantwoorden, meedenken over een juiste aanpak voor een bepaalde casus, juridisch correcte brieven schrijven en overleg voeren met andere toezichthoudende instanties zoals de FUMO. Deze handhavingsjurist ontlast bovendien het team juridische zaken door de dagelijkse zaken op te pakken. Team juridische zaken blijft beschikbaar voor ingewikkelde casussen en procesvertegenwoordiging.

DVO voor BOA samenwerking met gemeenten (€ 50.000 per jaar)

We hebben ervaring met de inhuur van boa's via een detacheringsbureau. Deze ervaringen zijn niet (altijd) positief. Na een recent faillissement hebben we besloten een samenwerking te verkennen met een andere gemeente in plaats van een nieuwe aanbesteding te doen. We voeren, ook namens de andere Waddeneilanden Schiermonnikoog en Terschelling, gesprekken met de gemeenten Leeuwarden en Noardeast Fryslân. Het doel is een 'waddenpoule' van boa's waarbij we via een dienstverleningsovereenkomst deze boa's inzetten. De uitlenende gemeente zorgt dan voor de vereiste opleiding en uitrusting. Omdat een andere gemeente waarschijnlijk duurder is dan via een detacheringsbureau is er extra budget nodig. Ondertussen wisselen we ervaringen uit en houden we de ontwikkelingen ten aanzien van het nieuwe boa-bestel in de gaten via netwerkbijeenkomsten met andere Friese gemeenten.

2.5 Programma 5 Economie

De volgende activiteitengroepen vallen onder het programma economie:

- Toerisme
- Overige sectoren

Toerisme

Wat willen we bereiken?

In lijn met het toerismebeleid streven we naar een vitale toeristische sector, die via zowel economie als maatschappij de leefbaarheid van het eiland bewerkstelligt (en daar dus niet ten koste van gaat). We streven daarvoor niet naar meer (maar ook niet minder), maar wel naar beter. Dat vraagt een constante (duurzame) ontwikkeling, om aan te blijven sluiten bij wensen van de Amelanders gasten.

Wat zijn we aan het doen?

Uitvoering toerismebeleid

De uitvoering van het toerismebeleid is een doorgaand proces en staat niet op zichzelf. Het toerismebeleid kent raakvlakken met vele andere terreinen, zoals vervoer, evenementen, horeca- en detailhandel en (personeels-) huisvesting (zie hieronder en andere programma's). Aan al deze dingen wordt gewerkt. Daarnaast worden binnen de bestaande capaciteit telkens prioriteiten gesteld om zo stap voor stap van meer naar beter te gaan.

We zijn bezig met een eerste evaluatie van het toerismebeleid. Het doel daarvan is om te inventariseren hoe de uitvoering ervoor staat en waar we de komende jaren de focus opleggen. We verwachten dit in de tweede helft van dit jaar met u te kunnen delen.

In navolging van de inventarisatie van resterende bouwruimte bij verblijfsrecreatiebestemmingen, wordt in de omgevingsvisie aandacht aan die bouwruimte besteed. Na vaststelling van de omgevingsvisie, wordt dit verder uitgewerkt in een concreet plan.

Wat gaan we aanvullend doen?

Onderzoek certificering duurzaam toerisme (€ 25.000)

We laten al langere tijd de duurzaamheid van ons toerisme beoordelen door Green Destinations. Daaruit komt elke 2 jaar een rapport met aanbevelingen voor verbeteringen (zie ook informatiebrief van 12 mei met de titel Vernieuwing award duurzaam toerisme). Eerdere aanbevelingen zijn niet integraal planmatig opgepakt. Dat past in onze ogen niet bij de ambities die we hebben op het gebied van duurzaamheid en duurzaam toerisme. En bij de voorbeeldrol die we op dat gebied ook hebben naar de samenleving. Daarom willen we bekijken of we hiermee aan de slag kunnen. Voordat we dat doen willen we eerst onderzoeken of de certificering van Green Destinations hiervoor de beste methode is en wat ervoor nodig is om hiermee aan de slag te gaan. Dat onderzoek kunnen we niet zelf doen en moeten we daarom uitbesteden.

Overige sectoren

Wat willen we bereiken?

Behoud en ondersteuning van bestaande brede economische activiteiten op Ameland en ondersteuning en stimulans voor de ontwikkeling van nieuwe activiteiten.

Wat zijn we aan het doen?

Landbouw/natuur

De gemeente is betrokken bij verschillende processen en gesprekken over landbouw en natuur. In al deze gesprekken wordt in ieder geval ingezet op het behoud van een vitale duurzame landbouwsector enerzijds en cultuurhistorisch duurzaam medegebruik anderzijds.

Zo vragen we bij processen als Beleidskader Natuur Waddenzee en de herziening van de Natura 2000-beheerplannen nadrukkelijk aandacht voor de noodzaak tot behoud van de leefbaarheid op Ameland. Dan gaat het in het bijzonder om bereikbaarheid en om het behoud van de (de lijst van) historisch (mede)gebruik van de natuur.

Op het gebied van landbouw loopt op initiatief van de provincie Friesland het integraal gebiedsproces nog steeds. Op dit moment worden geen financiële consequenties voorzien. Wij zullen u op de hoogte houden van de ontwikkeling van het gebiedsproces.

In de omgevingsvisie komen bovenstaande onderwerpen ook terug. De uitkomsten uit het gebiedsproces moeten in het omgevingsplan (deelplan buitengebied) worden verwerkt.

Stimuleringsfonds Regio Deal

Binnen de Regio Deal is er sprake van een [stimuleringsfonds](#). Begin dit jaar is dat opengesteld voor ondernemers en verenigingen. De bedoeling is dat deze groepen hierdoor ondersteund kunnen worden bij plannen die passen bij de doelstellingen van de Regio Deal op het gebied van economie, duurzame energie en circulariteit. Dit is de verantwoordelijkheid van het Waddenkantoor, die begin dit jaar ook op het eiland geweest is om de samenleving hierover te informeren. In het najaar doen ze dat nog een keer. Daarnaast is ook het Ondernemersplatform nauw betrokken bij de totstandkoming en start van het fonds. Waar mogelijk wijzen wij Amelandse ondernemers en verenigingen op de mogelijkheden van dit fonds.

2.6 Programma 6 Duurzaamheid

De volgende activiteitengroep valt onder het programma Duurzame ontwikkeling:

- Energietransitie

Energietransitie

Wat willen we bereiken?

De gemeenteraad heeft in juni 2019 bekrachtigd dat Ameland koploper wil zijn in de energietransitie, dat wil zeggen: Ameland heeft de ambitie om in 2035 de landelijke doelstellingen voor reductie van de CO₂-uitstoot te hebben bereikt. Om daar te komen, heeft de gemeenteraad in november 2023 het Programma Duurzaamheid vastgesteld. Ameland werkt op verschillende speelvelden aan de energietransitie. Daarbij werkt de gemeente veel en intensief met partijen samen. Het doel is een integraal, betaalbaar, toekomstbestendig en slim energiesysteem voor Ameland.

Wat zijn we aan het doen?

Algemeen

Gemeenten zijn in het Klimaatakkoord verantwoordelijk gemaakt voor verschillende stappen in de energietransitie, met een nadrukkelijke rol in de gebouwde omgeving. Omdat iedere (woning)eigenaar of huurder zich in een ander stadium van de energie- en warmtetransitie bevindt, is het belangrijk om iedereen hierin mee te nemen. De financiering van gemeenten gebeurt vanuit het Rijk met tijdelijk geld, wat deze opgave extra uitdagend maakt.

Energierotonde Ballumerbocht

Enkele jaren geleden is Ameland begonnen met het ontwikkelen van een toekomstbestendig energiesysteem voor het eiland. De te ontwikkelen 'Energierotonde' in de Ballumerbocht is daar een belangrijk onderdeel van en bestaat uit verschillende technieken van opwek, opslag en omzetting van energie.

Vanuit de Regio Deal is een bedrag van € 700.000 toegekend voor het inpassen, aanleggen en afstemmen van de benodigde infrastructuur voor het realiseren van deze hele energieketen in de Ballumerbocht, in combinatie met de gemeentelijke gebouwen en opslagterreinen. Nog dit jaar worden de voorbereidende werkzaamheden voor het realiseren van een snellaadhaven voor elektrische voertuigen uitgevoerd.

In 2022 hebben de AEC, Wetterskip Fryslân en gemeente Ameland samen Energiepark Ballumerbocht BV opgericht. Inmiddels is het (tweede) zonnepark gerealiseerd. Dit jaar wordt een businesscase voor een aan te schaffen batterij-opstelling ontwikkeld. Naar verwachting wordt hierover vervolgens een investeringsbeslissing genomen door de aandeelhouders van Energiepark Ballumerbocht BV.

Formatie duurzaamheid

Voor de meeste ontwikkelingen op het gebied van duurzame energie stelt de rijksoverheid budgetten per gemeente beschikbaar. Deze zijn zeker gesteld door het rijk tot en met 2030. De formatie van één van de medewerkers van het programma duurzaamheid wordt hieruit bekostigd zonder beslag te leggen op de algemene middelen van de gemeente. We verwachten voor het op te stellen Programma Duurzaamheid en het verplicht op te leveren Warmteprogramma geen extra middelen, naast de rijksmiddelen, nodig te hebben.

Netcongestie

Ameland kampt in toenemende mate met netcongestie, evenals heel Nederland. Voor oplossingen is de gemeente afhankelijk van netbeheerder Liander, die voortgang en prioritering bepaalt en ook zelf daarover communiceert. Het probleem zal naar verwachting niet binnen enkele jaren worden opgelost, waardoor de gemeentelijke ambitie om in 2035 energieneutraal te zijn onder druk staat. We laten als college de doelstelling echter (nog) niet los, maar we gaan wel realistisch plannen maken. We zetten in, bij voorkeur Waddenbreed, op een lobby richting rijk om de netcongestie te verzachten.

Onderzoek zelfvoorzienend in water

In het kader van het Deltaprogramma Waddengebied werken de vijf Waddeneilanden samen op de thema's Waterveiligheid, Zoetwater en Ruimtelijke Adaptatie. Voor elk van deze thema's is een ambtelijk team samengesteld, bestaande uit vertegenwoordigers van de betrokken eilandgemeenten. Waar nodig sluit ook het Wetterskip Fryslân aan.

Op Schiermonnikoog is het onderzoek naar een zelfvoorzienende zoetwatervoorziening in 2025 afgerond. Eenzelfde onderzoeksopzet lijkt voor Ameland ook toepasbaar. Dit is inmiddels opgestart. Kennis en inzicht in het bestaande zoetwatersysteem op Ameland laat zien dat volledig zelfvoorzienend op gebied van zoetwater niet gaat lukken. Met gerichte maatregelen zoals besparen, langer vasthouden en hergebruik van (regen)water kunnen we zuiniger met zoetwater omgaan op het eiland.

OVEF/verbonden partij

Provincie Friesland, Wetterskip Fryslân en alle Friese gemeenten nemen samen deel in de uitvoeringsorganisatie OVEF (Coöperatie Openbare Verlichting en Energie Fryslân U.A.). Zij is de leverancier van energie (ook aan gemeente Ameland) en beheert de openbare verlichting (dit laatste niet op Ameland) en laadpalen voor de deelnemende partijen. Onderzocht wordt of OVEF een rol kan spelen in het vormen van een provinciaal warmtebedrijf.

Verduurzaming gebouwde omgeving

Eind 2022 is het warmteproces met inwoners gestart door informatieavonden per dorp, waarbij verschillende opties werden gepresenteerd. De gemeenteraad stelde vervolgens de (voorgeschreven) Transitievisie Warmte vast.

Na onderzoek zijn diepe geothermie en waterstof als warmteroutes afgevallen. De huidige focus van onderzoek ligt op minder diepe geothermie (500-800 meter) en ondiepe geothermie (maximaal 500 meter) in combinatie met warmtenetten en diverse warmtebronnen. Centraal staat realisatie van een toekomstbestendige warmtevoorziening die aansluit bij de specifieke eilandsituatie. Uiteindelijk moet de gemeenteraad een besluit nemen over de definitieve route van de warmtetransitie op Ameland. Dit besluit zal worden opgenomen in het door het Rijk verplichte Warmteprogramma dat uiterlijk in december 2027 moet zijn vastgesteld. Het op te stellen gemeentelijk Warmteprogramma vormt de wettelijke opvolger van de bestaande Transitievisie Warmte.

Wat gaan we aanvullend doen?

Installatie van Energie Management Systeem (EMS) bij de sporthal BWS en Ambla

Voor het meten en installeren van een EMS met de daarbij horende meetapparatuur bij de sporthal/BWS in Nes en Ambla in Hollum is een budget van € 40.000 per locatie nodig. In totaal dus € 80.000.

Hierbij is het ook wenselijk een standpunt in te nemen hoe de EMS'sen ingesteld worden (maximaal voorkomen netcongestie, besparen op energie, besparen op structurele onderhoud etc.). Om de verschillende opties op een rij te zetten met daarbij de motivering en data-analyse zal externe deskundigheid ingezet worden.

IKW-subsidieaanvraag Slim Energiesysteem Ameland (looptijd 4 jaar)

Elektrificatie is het grootste onderdeel van de energietransitie. Om die een passende vorm te geven, is een slim systeem nodig. In de in juni 2026 ingediende IKW-aanvraag bij het Waddenfonds staat de toekomstige elektrificatie, met het beperken van netcongestie, centraal. In dit programma worden nieuwe contractvormen en slimme koppelingen tussen energie-, opslag, -opwek en -verbruik ontwikkeld om netcongestie te verminderen in combinatie met het investeren in energieopslagsystemen.

De omvang van de IKW-aanvraag voor Slim Energiesysteem Ameland gaat over € 7.000.000 aan investering, waarvan € 4.000.000 ingebracht wordt door de partners in de subsidietermijn. Bij het Waddenfonds en provincie Friesland wordt een subsidiebijdrage van € 2.000.000 gevraagd. Als cofinanciering van gemeente Ameland vragen wij € 1.000.000 uit de Reserve Projecten.

De definitieve omvang van de gemeentelijke bijdrage wordt bepaald op basis van de uitgewerkte businesscase en de definitieve subsidiebeschikking.

PIOENNIERS subsidieaanvraag - Onderzoek warmte en inhuur deskundige (looptijd 3 jaar)

Samen met een aantal koplopergemeenten en bedrijven wordt onder coördinatie van de provincie Drenthe een EFRO-subsidieaanvraag ingediend bij SNN (uitvoeringsorganisatie van drie noordelijke provincies voor subsidieaanvragen) waarin koplopers in de energietransitie onderzoek op gebied van energiehub's en warmteoplossingen kunnen laten uitvoeren. Voor Ameland gaat het om het verder onderzoeken van ons warmteproces waardoor we inzicht in de mogelijke systeemintegratie van elektriciteit en warmte met gebruikmaking van lokale bronnen, opwek en opslag krijgen. In het PIOENNIERS-project wordt € 500.000 subsidie voor gemeente Ameland gereserveerd waarvan de helft aan cofinanciering door gemeente Ameland ingebracht wordt via te besteden uren. Deze uren zouden we anders binnen onze reguliere werkzaamheden ook aan onderzoeken en het warmteproces op Ameland besteden. Voor dit project hoeft buiten de gemeentelijke uren, geen budget ingezet worden.

PAWOZ middelen (Tranche 2)

Voor de mogelijke aanlanding van waterstofleidingen vanuit toekomstige energieopwekking met wind en omzetting naar waterstof op zee ten noorden van de Waddeneilanden, stelt het rijk financiële middelen beschikbaar. De oostkant van Ameland valt onder de onderzoeksgebieden waar mogelijk waterstofleidingen in de toekomst gelegd worden. Voor elke gemeente die dit betreft is een gebiedsbudget van 5 miljoen euro in het vooruitzicht gesteld. Daarvoor worden plannen ingediend die gaande het proces van toekenning van de budgetten nog aangepast kunnen worden.

2.7 Programma 7 Volkshuisvesting

De volgende activiteitengroepen vallen onder het programma Volkshuisvesting:

- Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland
- Volkshuisvestingsbeleid

Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland

Wat willen we bereiken?

In de afgelopen jaren zijn ongeveer 40 woningen en 44 zorgappartementen (Ambla) toegevoegd aan het woonbestand van het Gemeentelijk Woonbedrijf Ameland (GWA). Daarnaast zijn de Huisvestingsverordening van gemeente Ameland en het Huurbeleid van het GWA geactualiseerd, met name om woningzoekenden met een langdurig maatschappelijke binding dezelfde voorrang te verlenen als woningzoekenden met een economische binding. Dit heeft geresulteerd in een verkorting van de gemiddelde wachttijd voor een gemeentelijke huurwoning tot ongeveer 1,5 jaar.

Wat zijn we aan het doen?

Complexbeheerplan opstellen

Het GWA heeft inmiddels het totale woningbezit doorgenomen en maakt toekomstplannen voor de exploitatie en het beheer van de woningen. Hieruit zullen diverse projecten voortvloeien, waaronder verduurzaming en sloop/nieuwbouw, die zowel financiële middelen als formatie vergen. In het resulterende strategisch complexbeheerplan zullen ook de uitgangspunten voor het onderhoudsniveau worden benoemd. Het ontwerp van het strategisch complexbeheerplan is gereed. Het complexbeheerplan zal naar verwachting in oktober 2026 aan college en gemeenteraad worden voorgelegd. Benodigde investeringen voor verduurzaming en nieuwbouw zullen via afzonderlijke projectvoorstellen worden aangevraagd, waarbij de raad per project een besluit neemt over de beschikbaarstelling van de benodigde kredieten en (eventuele) onrendabele top.

In 2024 is een budget van € 24.000 beschikbaar gesteld voor het opstellen van het strategisch complexbeheerplan. Het opstellen van het plan blijkt meer te kosten dan vooraf verwacht, waardoor een aanvullend bedrag van € 25.000 gevraagd wordt.

Huurdersorganisatie

De gemeente vindt huurdersparticipatie voor het GWA van groot belang. Op verschillende manieren is geprobeerd dit van de grond te krijgen, waarbij uit de vorige beoordeling bleek dat de gemeente het al goed doet en dat het op Ameland vooral ook 'pragmatisch' kan. In 2024 is een afspraak gemaakt over aansluiting bij de onafhankelijke partij Huurdersbelang Fryslân (voorheen de Bewonersraad). Het college heeft besloten om een samenwerking van één jaar aan te gaan (opstart 2024, deelname 2025), deze is in 2026 verlengd en bij blijvend succes zal de samenwerking structureel worden voortgezet vanaf 2027.

In 2026 heeft de visitatie van het GWA plaatsgevonden, uitgevoerd door Pentascope. Het college heeft het visitatierapport inmiddels ter kennisgeving aan de raad aangeboden.

Meerjarenonderhoudsplan

Het huidige meerjarenonderhoudsplan (MJOP) voor GWA-woningen heeft een looptijd van 2017 t/m 2025. Inmiddels is een nieuw MJOP, inclusief de recent nieuw gebouwde woningen en Ambla, opgesteld. Dit moet nog worden vastgesteld, in combinatie met het complexbeheerplan voor de komende jaren. De financiële effecten zijn al wel in deze Kadernota meegenomen (binnen de exploitatie van het GWA). De opgenomen budgetbedragen zijn berekend op basis van gemiddelden over de totale looptijd van 25 jaar. De bedragen dienen daarom als een genormaliseerde inschatting en niet als verwachte kasstromen per individueel jaar.

Onrendabele top Paasduinweg

Naar aanleiding van een brand bij de woning Paasduinweg 22 in Buren en de te verwachten hoge vervangings- en onderhoudskosten, is besloten om vier woningen aan de Paasduinweg te slopen en het gebied te herstructureren. De raad is hierover geïnformeerd bij raadsinformatiebrief van 18 juli 2023. De zeven nieuwe huurwoningen, verdeeld over twee blokken van respectievelijk drie en vier woningen, worden in 2026 gerealiseerd. De onrendabele top van dit bouwproject wordt als eenmalige kosten verantwoord, waarbij dekking plaats vindt via de Reserve Projecten. Een bijdrage van € 100.000 vanuit de versnellingsgelden van de Quick Wins (voorloper Regio Deal De Waddeneilanden) en de vergoeding van de brandverzekering komen hierop in mindering. Besluitvorming van de raad heeft al plaatsgevonden via een apart kredietbesluit in de raad van oktober 2025. De woningen worden naar verwachting eind 2026 opgeleverd.

Wat gaan we aanvullend doen?

Woonbehoefteonderzoek

In 2026 zullen partijen geselecteerd worden voor de uitvoering van een woonbehoefte onderzoek ter onderbouwing van de cijfermatige uitgangspunten van het volkshuisvestingsprogramma. Het daadwerkelijke woonbehoefteonderzoek vindt in Q1 2027 plaats. Budget benodigd € 25.000.

Saldo startersleningen ophogen

Sinds 2020 heeft de gemeente Ameland een deelnemersovereenkomst met de Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn).

De afgelopen jaren heeft de gemeente in totaal € 1.250.000 beschikbaar gesteld voor Startersleningen. Van deze leningen wordt volop gebruik gemaakt. Op basis van een liquiditeitsprognose met daarin enkele aannames over in de toekomst te verstrekken geldleningen, is het voorstel om voor 2026 een aanvullend krediet van € 450.000 beschikbaar te stellen voor de Startersleningen. De verwachting is dat hierna het fonds revolverend zal zijn. De te betalen aflossingen en rente zullen dan voldoende zijn om nieuwe leningen mee te verstrekken. In de praktijk zullen we dit monitoren.

Volkshuisvestingsbeleid

Wat willen we bereiken?

Het behouden en waar nodig extra realiseren van voldoende en betaalbare koop- en huurwoningen voor doelgroepen met een binding aan Ameland nu en in de verre toekomst.

Wat zijn we aan het doen?

Personeelshuisvesting

De kaders voor beleid personeelshuisvesting zijn opgenomen in de Woonvisie. In het uitvoeringsprogramma is uitwerking van deze kaders voorzien. Momenteel wordt gewerkt aan het beleid voor personeelshuisvesting. Het ontwerp daarvan is gereed. Daarnaast loopt er een Waddenbreed onderzoek naar piekhuisvesting vanuit de regio deal.

Verordeningen

De herziene Huisvestingsverordening (incl. urgentieverordening) en nieuwe Leegstandsverordening worden naar verwachting eind 2026 aan de raad voorgelegd.

Het college heeft eerder de ontwerp Urgentieverordening ter visie gelegd en de gemeenteraad heeft geen zienswijze gegeven op de ontwerp Centrumregeling 'uitvoering Urgentieverordening'. De wet versterking regie op de volkshuisvesting is per 1 juli 2026 aangenomen. Door de aangenomen novelles zullen er aanpassingen nodig zijn in de urgentieverordening en dient op provinciaal niveau afstemming plaats te vinden.

Wat gaan we aanvullend doen?

Volkshuisvestingsprogramma

Vanuit de aangenomen wet versterking regie op de volkshuisvesting dient ter vervanging van de woonvisie een volkshuisvestingsprogramma opgesteld te worden in 2027. Budget benodigd € 25.000,- voor het laten uitvoeren van verdere benodigde onderzoeken en vervolgens opstellen van het daadwerkelijke volkshuisvestingsprogramma.

Scootmobiel stalling 't Noorderlicht

In verband met toename van het gebruik van scootmobielen en gebrek aan stallingsruimte, wordt een inpandige stallingsruimte gerealiseerd. Daarvoor wordt krediet gevraagd van € 40.000,- .

2.8 Overhead

Op grond van artikel 8 BBV wordt in begroting en jaarrekening een apart overzicht opgenomen van de kosten van overhead. In de programma's worden alleen de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces.

In de jaarlijkse begrotingen en jaarrekeningen van gemeente Ameland wordt een tabel opgenomen waarin de kosten van overhead en toerekenmethodiek worden uiteengezet. Het overheadpercentage blijkt te schommelen rond de 25%.

Wat zijn we aan het doen?

Aanbesteding herinrichting gemeentewerf en energierotonde Ballumerbocht

Zoals nader toegelicht in de raadsinformatiebrief d.d. 8 juli 2026 over de aanbesteding van de herinrichting van de gemeentewerf en de energierotonde Ballumerbocht, is de aanbesteding inmiddels afgerond. De laagste geldige inschrijving ligt € 230.000 boven de geraamde uitvoeringskosten. Daarnaast zijn de kosten voor aanvullende stikstofberekeningen, vergunningprocedures en het aanbestedingsproces circa € 25.000 hoger uitgevallen dan geraamd. Hierdoor is een aanvullend investeringskrediet van € 255.000 noodzakelijk.

Tijdens de mededelingen in de raadscommissie van 6 juli 2026 is uw raad reeds geïnformeerd over deze kostenoverschrijding en de financiële consequenties. Gezien de uiterste datum voor definitieve gunning op 30 juli 2026 en het ontbreken van een raadsvergadering vóór het zomerreces, heeft het college het voornemen de opdracht na afloop van de bezwaartermijn definitief te gunnen, onder voorbehoud dat de bezwarenprocedure daartoe geen aanleiding geeft. Via deze Kadernota wordt voorgesteld het investeringskrediet met € 255.000 te verhogen.

Accommodatiebeleid

In december 2025 zijn het accommodatiebeleid en het bijbehorende faseringsplan vastgesteld, met uitzondering van de uitwerking voor de dorpen Nes en Buren. Voor deze dorpen is een aanvullend participatietraject doorlopen. De uitkomsten hiervan worden nader uitgewerkt tot een gedragen voorstel. Besluitvorming hierover wordt in het eerste kwartaal van 2027 verwacht.

Ten tijde van de Kadernota 2025 was nog niet exact duidelijk welke maatregelen in het accommodatiebeleid zouden worden opgenomen en op welke wijze deze zouden worden gefaseerd en geprioriteerd. Dit was mede afhankelijk van de besluitvorming door de gemeenteraad over de beleidsnota in december 2025. Wel is bij de Kadernota besloten om hiervoor financiële ruimte te reserveren. In de begroting 2026 en verder zijn daarom stelposten opgenomen voor zowel de structurele kapitaallasten van de benodigde investeringen als voor eenmalige kosten. De eenmalige kosten, waaronder kosten die reeds in 2025 zijn gemaakt, kunnen worden gedekt uit de Reserve Projecten.

Inmiddels is gebleken dat de oorspronkelijk voorziene investeringsplanning te ambitieus was. Daarom is de fasering van de investeringen bijgesteld en meer over de jaren verspreid. Voor de jaren 2027 tot en met 2030 wordt uitgegaan van de volgende verdeling van de investeringen: 2027 € 0, 2028 € 2 miljoen, 2029 € 1 miljoen en 2030 € 10 miljoen.

Bestuursondersteuning college

De uitdaging voor de komende jaren is om, in een veranderende samenleving en onder toenemende druk op de uitvoering, goed te blijven presteren en tegelijkertijd te investeren in nieuwe manieren van werken en organiseren. Door de invoering van de Omgevingswet, voortgaande digitalisering, veranderende wet- en regelgeving en ambities op het gebied van dienstverlening, blijft structurele investering in de gemeentelijke organisatie noodzakelijk.

WOO

Burgers hebben recht op informatie van de overheid. Dat staat in de Wet open overheid (de Woo). De gemeente moet daarom steeds meer informatie beschikbaar stellen. Op eigen initiatief (actief) én op verzoek (passief). Zo kunnen bedrijven, organisaties, onderzoekers, volksvertegenwoordigers, journalisten en burgers beter volgen en nagaan hoe de overheid besluiten neemt. Iedereen kan bij de overheid informatie opvragen via een Woo-verzoek. De gemeente ziet de afgelopen jaren een toename in het aantal Woo-verzoeken. Door deze toename en met name door twee (zeer) omvangrijke Woo-verzoeken is besloten een samenwerking aan te gaan met de Woo-desk van EIFFEL. Deze Woo-desk ontlast onze medewerkers bij piekbelasting in Woo-verzoeken, is sparringpartner, zorgt voor kennisoverdracht, beschikt over een slim softwaresysteem en geeft advies over de implementatie van onze plicht tot actieve openbaarmaking. De Woo-desk werkt met vaste uurtarieven op basis van nacalculatie.

Capaciteitsanalyse GWA

Door allerlei omstandigheden is de hoeveelheid taken voor de collega's van het GWA de afgelopen jaren gegroeid. Hoewel externe inhuur tijdelijk de werkdruk kan opvangen, biedt een structurele uitbreiding van de formatie een betere oplossing om de diverse werkzaamheden vanuit verhuur, onderhoud en verduurzaming te kunnen opvangen en de doorstroming op de woningmarkt soepel te laten verlopen. Dit onderwerp is de afgelopen periode onderzocht en overwogen.

Vooralsnog wordt geen voorstel gedaan voor structurele uitbreiding voor verhuur. Wel is de samenwerking op administratief gebied met het KCC versterkt en wordt onderzocht of een formatie-uitbreiding bij het KCC helpend is. Daarnaast is de formatie verhoogd door de Strategisch Adviseur GWA vast aan te stellen, waarmee het woonbedrijf structureel is versterkt.

Formatie en inhuur

De in de begroting 2026 opgenomen formatie is 91 fte. Er zijn geen WSW medewerkers meer werkzaam in de gemeentelijke organisatie, wel 4 garantiebanen. Er zijn wel 7 WSW'ers via de gemeente gedetacheerd.

De bezetting is feitelijk iets lager vanwege enkele openstaande vacatures. Geprobeerd wordt om de vacatures zo snel mogelijk in te vullen; zo zijn in 2026 inmiddels 2 vacatures ingevuld en voor 2 andere vacatures wordt nog een wervings- en selectieprocedure gevoerd.

Ook op Ameland lukt het niet altijd om vacatures via een eerste werving- en selectieprocedure in te vullen. De krapte op de arbeidsmarkt is ook voor onze gemeente merkbaar. In die gevallen wordt geprobeerd creatief te zijn in de arbeidsmarktbenadering en -communicatie.

Wanneer het invullen van vacatures ondanks alle inspanningen niet mogelijk blijkt, wordt tijdelijk personeel ingehuurd. Zo nodig wordt bij langdurige ziekte eveneens tijdelijk personeel ingehuurd om noodzakelijke werkzaamheden uit te kunnen blijven voeren. Ten slotte worden externe deskundigen ingehuurd wanneer specialistische kennis in onze organisatie niet aanwezig is.

Om de continuïteit in de uitvoering van gemeentelijke taken te waarborgen werken we daarnaast incidenteel en structureel op basis van dienstverleningsovereenkomsten samen binnen het samenwerkingsverband GR de Waddeneilanden en met gemeenten aan de vaste wal.

De omvang van externe inhuur schommelt al enige jaren rond het streven van 20%. In 2025 is dit uitgekomen op 21,9%. Voor Ameland wordt de som van alle transacties bijeen genomen, waaronder externe deskundigen, externe deskundigen sociaal domein en personeel derden. De omvang van de inzet van externe inhuur blijft een aandachtspunt.

Loonsom

Voor het berekenen van de loonsom in de meerjarenbegroting 2026–2029 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. De salarisaanpassingen van het Cao-akkoord 2025 -2027, dat loopt van 1 april 2025 tot 1 april 2027 zijn verwerkt. In 24 maanden krijgen de hogere salarisschalen ongeveer 7% erbij en de lagere schalen tot ongeveer 8,5%;
2. Er wordt gerekend met de maximale schaalsalarissen, maar zonder garanties;
3. In de meerjarenbegroting wordt rekening gehouden met een loonsomstijging van 3% per jaar vanaf 31 maart 2027.
4. Extra bestuurs/raadkosten door 0,4 fte wethouder en extra commissieleden.

Huisvesting

In 2024 zijn belangrijke stappen gezet in het verbeteren van de werkomgeving. De kantines op beide locaties zijn vernieuwd, alle kantoren zijn voorzien van nieuwe bureaus en vergaderruimtes kregen nieuwe tafels. Daarnaast zijn de bestaande stoelen opnieuw gestoffeerd, wat heeft bijgedragen aan een frisse en comfortabele werkomgeving.

In 2026 zijn de raadszaal, de kamers van de burgemeester en wethouders en het entreegebied vernieuwd. Daarnaast worden in 2026 nog enkele kleinere bouwkundige aanpassingen uitgevoerd, zoals het verbeteren van de spreekkamers met een burgerfunctie, het optimaliseren van de flexplekken en het inrichten en vernieuwen van de derde wethouderskamer.

Er volgt nog een derde fase. Deze fase sluit aan op bouwkundige ingrepen en richt zich op verduurzaming van de schil van het gemeentehuis en op de meer cosmetische aspecten van de werkomgeving, zoals raambekleding, schilderwerk in kleur en afbeeldingen op de muren. Hiermee wordt de uitstraling van de werkomgeving verder versterkt.

ICT en informatiebeveiliging

De gemeente Ameland werkt binnen de centrumregeling Shared Service Centrum (SSC) samen met meerdere Friese gemeenten. In dit verband verzorgt de gemeente Leeuwarden de ICT-voorzieningen voor Ameland. Via ambtelijke werkgroepen wordt actief deelgenomen aan de beleidsvorming en uitvoering van gezamenlijke ICT-projecten.

Door strengere overheidsnormen op het gebied van informatiebeveiliging en privacy zijn aanvullende maatregelen noodzakelijk waarvoor de gemeente Leeuwarden ondersteuning levert aan de Wadeneilanden.

De kosten voor ICT nemen toe door het groeiende aantal accounts en apparaten, stijgende werkplektarieven en grote projecten zoals de vernieuwing van de Office-werkplek. Het tegenvallende jaarresultaat van de ICT-kosten over 2025 van € 40.000 heeft een structurele doorwerking naar de

ICT-kosten van 2026 en 2027. Om de ontwikkeling verder op te vangen, wordt vanaf 2026 de ICT-bijdrage met 4,5% geïndexeerd en vanaf 2027 met 3,5%.

Kunstcollectie gemeente Ameland

In 2025 en begin 2026 is door een onafhankelijke expert in samenwerking met de STAM een gedetailleerde inventarisatie opgesteld van alle gemeentelijke kunstwerken (in het gemeentehuis). Deze inventarisatie geeft een goed inzicht in de toestand van de werken en het (toekomstige) beheer/onderhoud ervan. In het verlengde van de inventarisatie wordt een voorstel voorbereid over de te behouden kunstwerken, de via de STAM tentoon te stellen kunstwerken en de te ontzamen kunstwerken.

Voor het uitvoeren van het proces van de laatstgenoemde categorie is expertise nodig. De kosten hiervan kunnen gedekt worden uit eerder beschikbaar gesteld budget voor dit proces. Er wordt mogelijk een niet geraamde inkomst gerealiseerd via de verkoop van de kunstwerken en er blijft waarschijnlijk een deel van het budget over nu de bruikleenwerken niet op korte termijn grote restauratie nodig hebben. Deze twee schilderijen van de Cammingha's, die de gemeente in bruikleen heeft van het Fries Museum, worden op advies van het Fries Museum in 2026 volgens een verbeterd concept in het gemeentehuis opgehangen/geëxposeerd.

Wat gaan we aanvullend doen?

Nieuwe Digitale Werkplek Omgeving (DWO) (€ 72.000)

Verdere vernieuwing van de digitale werkplek is noodzakelijk. Door te investeren in werken in de Cloud en tegelijkertijd de Citrix-servers af te bouwen, is de digitale werkplek voor de komende jaren weer toekomstbestendig. Dit leidt tot eenmalige projectkosten. Het project wordt regionaal via SSC Leeuwarden ingezet.

Overbrengen oud archief (1997-2026) en GWA-Woningdossiers (€ 30.000)

In het kader van de Archiefwet moet archiefblok 1997 t/m 2026 uit het actieve archief overgebracht worden naar het statisch archief. Deze werkzaamheden worden door nieuwe afspraken met de archivaris (van NoardEast Fryslan) niet door de archivaris zelf uitgevoerd, die behoort toezicht te houden op het werk. Voor deze werkzaamheden zal daarom tijdelijk extern worden ingehuurd.

Bij GWA is het nodig een efficiëncyslag te maken door de GWA-dossiers te digitaliseren en de applicatie te vernieuwen. De digitaliseringsslag van de GWA-dossiers zal met inzet van de archivaris worden opgepakt. Doordat de huidige leverancier de applicatie niet meer onderhoudt, zal een vervangende applicatie worden geïmplementeerd in 2027.

Uitbreiding dienstauto's (€ 6.500 structureel)

Op dit moment staan er twee dienstauto's ter beschikking voor dienstreizen binnen de gemeente vanaf het gemeentehuis. De huidige bezetting van deze twee beschikbare voertuigen is tijdens kantooruren hoog. Werknemers worden regelmatig beperkt in hun mobiliteit voor afspraken, inspecties en werkzaamheden buiten het gemeentehuis.

Daarnaast is de wens uitgesproken om de capaciteit voor toezicht en handhaving uit te breiden, zodat toezichthouders meer aanwezig kunnen zijn in de openbare ruimte. Deze uitbreiding zal leiden tot een verdere toename van het gebruik van de beschikbare voertuigen.

Om de continuïteit van de werkzaamheden te waarborgen en knelpunten in de planning te voorkomen, is uitbreiding van het wagenpark noodzakelijk. Voorgesteld wordt één extra auto toe te voegen.

Voor het laden van dit extra voertuig kan gebruik worden gemaakt van de bestaande laadinfrastructuur. De huidige twee laadpalen bieden voldoende capaciteit voor drie elektrische voertuigen. De lease kosten van een extra en vergelijkbaar voertuig worden geraamd op een bedrag van € 6.500 per jaar. Voor de toekomst wordt onderzocht of de leaseconstructies worden gecontinueerd.

Externe inhuur bij afdeling Financiën voor uitvoering prioriteiten bedrijfsvoering (€ 15.000 structureel + eenmalig € 20.000 in 2027)

Begin dit jaar heeft de Rekenkamercommissie het rapport 'Hoeveel geld is er eigenlijk' uitgebracht over de financiën van de Waddengemeenten en de sturing van de raden daarop. In dit rapport zijn conclusies en aanbevelingen gedeeld met de gemeenteraad. Daarnaast is onlangs de jaarrekening 2025 door de gemeenteraad vastgesteld en is het accountantsrapport gedeeld. In dit rapport worden ook enkele aanbevelingen gegeven met betrekking tot de bedrijfsvoering.

De auditcommissie heeft in haar advies bij de jaarrekening 2025 punten ter prioritering aangegeven. Voor het uitbesteden van de Verbijzonderde Interne Controles (VIC) is € 15.000 structureel budget nodig.

Daarnaast wordt eenmalig budget van € 20.000 gevraagd om aan de slag te kunnen met het actualiseren van een risico-analyse (weerstandsvermogen) en de Nota Reserves en Voorzieningen. Het college komt nog met een prioriteitenplanning te bespreken in de auditcommissie.

2.9 Dekkingsmiddelen

Algemeen

Voor de uitvoering van de programma's die de gemeenteraad heeft bepaald, zijn financiële middelen nodig. Deze dekkingsmiddelen worden gevormd door rijksbijdragen, eigen gemeentelijke belastingen en retributies, huren, pachten en dergelijke.

Voor rijksmiddelen als de zogenaamde algemene uitkering uit het gemeentefonds en gemeentelijke belastingen gelden geen specifieke bestedingsdoelen.

Voor retributies (leges en dergelijke heffingen) geldt dat opbrengsten niet hoger mogen zijn dan de bijbehorende kosten.

Gemeentefonds

Het gemeentefonds bestaat uit de algemene uitkering, decentralisatie uitkeringen en integratie uitkeringen. De berekende uitkering gemeentefonds in deze Kadernota is gebaseerd op de meicirculaire 2026, de meest recente circulaire van het ministerie van Binnenlandse zaken en koninkrijksrelaties. De financiële effecten hiervan zijn verwerkt in de eerste begrotingswijziging. De uitkeringen van het gemeentefonds stijgen, op basis van de meicirculaire, jaarlijks tot boven € 12 miljoen.

Belastingen en retributies

Er wordt voorgesteld om niet tot tariefstijgingen te besluiten ten opzichte van de tarieven van 2026 voor afvalstoffenheffing, reinigingsrechten, rioolheffing, precariobelasting en forensenbelasting.

Voor reiniging wordt beleid gemaakt waarbij ook de kosten in beeld worden gebracht. Het is logischer om daarna ook de (gewenste) tarieven van de afvalstoffenheffing en de reinigingsrechten erbij te betrekken.

Er wordt gewerkt aan een nieuw Programma Water en Riolering (actualisatie van het gemeentelijk rioleringsplan (GRP)), waarbij ook de (gewenste) baten (riool- en waterzorgheffing) worden betrokken.

Er wordt voorgesteld de opbrengsten onroerendezaakbelasting met 3% te verhogen in 2027 (in lijn met CPI 2025) ten opzichte van 2026 en in de meerjarenraming een verhoging van 2,5% op te nemen voor 2028 (ten opzichte van 2027, op basis van de verwachte CPI 2026). Voor de overige heffingen (bijvoorbeeld leges) wordt voorgesteld de tarieven te verhogen met 3% in 2027 ten opzichte van 2026. In de meerjarenraming, jaarschijf 2028, is een verhoging van 2,5% doorgerekend ten opzichte van 2027.

Tenslotte wordt voorgesteld om het tarief toeristenbelasting in 2027 te verhogen tot € 2,14 (2026: € 2,08) en in 2028 uit te gaan van een tarief van € 2,20. Beoogd is ook hier de CPI index te volgen.

Als basis voor de op te stellen meerjarenbegroting 2027 - 2030 gelden hiermee de volgende belastingontwikkelingen:

Onroerendezaakbelastingen

Onroerendezaakbelastingen					
	2026	2027	2028	2029	2030
Opbrengststijging	2,0%	3,0%	2,5%	0,0%	0,0%

Overige heffingen

Overige heffingen					
	2026	2027	2028	2029	2030
Tariefverhoging	0,0%	3,0%	2,5%	0,0%	0,0%

Toeristenbelasting

Toeristenbelasting					
	2026	2027	2028	2029	2030
Tariefverhoging	2,00%	2,88%	2,80%	0%	0%
Tariefstelling	2,08	2,14	2,20	2,20	2,20

Als algemene opmerking geldt dat de meeropbrengsten van de hier voor 2027 en 2028 voorgestelde belastingverhogingen worden verwerkt in de op te stellen meerjarenbegroting 2027-2030.

De specifieke tariefstelling per belastingsoort wordt verwerkt in de diverse belastingverordeningen die in het najaar 2026 aan de raad worden voorgelegd voor 2027.

3. Financiën

3.1 Inleiding

Op 27 oktober 2025 is de meerjarenbegroting 2026 - 2029 door de raad vastgesteld. Deze meerjarenbegroting is de basis voor de uitvoering van werkzaamheden in het lopende begrotingsjaar 2026. De 'jaarschijf 2026' bestaat immers uit door de raad beschikbaar gestelde budgetten voor de verschillende activiteitengroepen als onderdeel/onderdelen van een programma.

Daarnaast geeft deze meerjarenbegroting het financiële kader voor de jaren tot en met 2029. Deze meerjarenbegroting is daarmee de uitgangspositie voor deze kadernota, waarbij het jaar 2029 'gemakshalve' wordt gekopieerd naar 2030.

De begrotingssaldi* voor deze jaren zijn de volgende:

	2026	2027	2028	2029	2030
Meerjarenbegroting 2026 - 2029	-695.743	-502.819	-21.821	-64.636	-64.636

**Hierbij is het goed om te vermelden dat in de tabel een -/- bedrag een positief resultaat betreft en een +/- een negatief resultaat betreft.*

In dit hoofdstuk komen belangrijke afwijkingen van dit financiële beeld aan de orde. Hiermee ontstaat een nieuw kader als basis voor beschouwingen in het college en de raad over zaken als nieuw beleid, wensen en belastingmaatregelen. De besluiten die daaruit voortvloeien, vormen de basis voor de daarna op te stellen meerjarenbegroting 2027 - 2030.

De belangrijke afwijkingen voor het jaar 2026 worden formeel aan de raad voorgelegd in de vorm van begrotingswijzigingen 2026, met effecten voor de komende jaren. Er zijn vier voorgestelde begrotingswijzigingen opgesteld die hierna aan de orde komen.

In paragraaf 3.2 wordt het totaalbeeld geschetst van de eerste begrotingswijziging 2026. De belangrijkste onderwerpen welke hierin zijn verwerkt, zijn als volgt:

- Budgettaire effecten van de jaarrekening 2025 op de meerjarenbegroting, aangevuld met analyse van huidige budgetten;
- Doorgeschoven budgetten van 2025 die in 2026 of later alsnog tot uitgaven zullen leiden;
- Verwerking van externe effecten, zoals bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen;
- Geactualiseerde salariskosten;
- Verwerking van ontwikkeling algemene uitkering op basis van de meest recente (mei)circulaire.

Bij deze eerste begrotingswijziging wordt per activiteitengroep (het niveau waarop de raad budgetten autoriseert) een toelichting gegeven op wijzigingen/afwijkingen groter dan € 10.000.

De tweede begrotingswijziging 2026 is in paragraaf 3.3 uitgewerkt. Hierin zijn de financiële effecten verwerkt van College- en Raadsbesluiten welke zijn genomen nádat de meerjarenbegroting 2026 - 2029 is vastgesteld.

In paragraaf 3.4 is de derde begrotingswijziging 2026 uitgewerkt. Dit betreft de financiële effecten van nieuwe beleidsvoornemens in deze Kadernota, welke zijn opgenomen in de programma's - activiteitgroepen onder de kop "Wat gaan we aanvullend doen?".

Het effect van de gewijzigde kapitaallasten inclusief de nieuwe investeringen, is in de vierde begrotingswijziging 2026 verwerkt en wordt in paragraaf 3.5 weergegeven. De geplande (en nieuwe) investeringen zijn opnieuw in kaart gebracht waarbij er verschuivingen hebben plaatsgevonden, wat leidt tot wijziging in kapitaallasten.

Tot slot wordt afgesloten met paragraaf 3.6, waarin de financiële eindsituatie wordt weergegeven. Deze dient als basis voor de op te stellen nieuwe meerjarenbegroting 2027 - 2030.

Ook wordt hier nog stilgestaan bij de lijst van reserves.

3.2 Eerste begrotingswijziging 2026

De jaarrekening over 2025 sluit met een voordelig saldo van € 2.159.174. Ten opzichte van het begrote saldo (na wijziging) van € 1.415.616 is er sprake van een voordelig verschil van € 743.558.

Op basis van de analyse van de jaarrekening 2025 is beoordeeld in hoeverre budgetten in de vastgestelde begrotingen 2026 - 2029 bijstelling vragen. Deze bijstellingen zijn verwerkt in de eerste begrotingswijziging 2026. Ook enkele doorgeschoven budgetten van 2025 die in 2026 of later alsnog tot uitgaven zullen leiden komen in de wijziging naar voren, zoals: het aanwijzen van monumenten en beeldbepalende panden, het project rondom parkeren in bermen, het verbeteren van de waterkwaliteit van de Vleijen en het participatietraject accommodatiebeleid.

Daarnaast zijn de financiële gevolgen van de salarisberekeningen verwerkt, zijn de bedragen van de Algemene Uitkering op basis van de meest recente (mei)circulaire verwerkt, zijn de bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen als Veiligheidsregio Friesland en GR De Waddeneilanden geraamd en is er een index opgenomen voor de ICT-Kosten op basis van de perspectiefnota van SSC Leeuwarden.

Een totaaloverzicht van de eerste begrotingswijziging op activiteitengroepsniveau is opgenomen in **bijlage 1** van deze Kadernota. Een totaaloverzicht van alle wijzigingen per product- en grootboeknummer is ter informatie beschikbaar. Het totaaleffect van deze eerste begrotingswijziging 2026 is:

	2026	2027	2028	2029	2030
Effecten van jaarrekening 2025, externe ontwikkelingen, etc.	33.325	-553.056	-97.254	336.802	666.020

De belangrijkste begrotingswijzigingen worden hierna per activiteitengroep toegelicht. Hierbij is het goed om te vermelden dat in de tabellen een -/- bedrag een positief effect betreft (hogere baten of lagere lasten) en een +/- een negatief effect betreft (lagere baten of hogere lasten).

Programma 1 Bestuur | Bestuur

Activiteitengroep Bestuur				
2026	2027	2028	2029	2030
1.064.539	1.074.933	114.918	117.502	158.508

Wijzigingen binnen de activiteitengroep Bestuur > € 10.000:

- Voor de jaren 2026 en 2027 worden de regionale bijdragen van gemeente Ameland voor de Regio Deal geboekt waar een onttrekking uit Reserve Waddeneilanden tegenover staat. Bij deze activiteit leidt dit twee jaar tot kosten van € 968.750;
- De conceptbegroting 2027 GR De Waddeneilanden is verwerkt en hierdoor is de inkomensoverdracht aan gemeenschappelijke regeling in de jaren 2027 t/m 2030 hoger (structureel € 30.000);
- De salariskosten zijn doorerekend op basis van de geldende CAO. Voor de periode na de looptijd van de CAO is gerekend met 3% stijging. Het grootste deel van de stijging is het gevolg van de doorrekening van de uitbreiding fte bij de wethouders;
- De Reserve politieke ambtsdragers is vanaf 2025 een voorziening geworden in verband met BBV voorschriften. Waar voorheen de mutaties van de reserve onder 'Overige inkomsten en uitgaven' vielen, wordt de toevoeging en vrijval van de voorziening binnen de activiteitengroep geboekt waar de kosten betrekking op hebben (structureel € 45.000);
- In 2026 is eenmalig € 15.000 opgenomen voor het afscheid/benoeming van de (nieuwe) burgemeester;
- Bij de slotwijziging is € 13.000 voor overplaatsen archief op verkeerde activiteit geboekt en wordt daardoor gecorrigeerd, waardoor in 2026 € 13.000 eenmalig is toegevoegd aan budget Bestuur;
- Vanaf 2027 is structureel een bate van € 13.013 voor werkzaamheden HR voor de GR De Waddeneilanden opgenomen. Daarnaast is in 2026 een eenmalige last van € 15.000 opgenomen voor de aansluiting op het regionaal E-HRM Platform.

Programma 1 Bestuur | Openbare orde en veiligheid

Activiteitengroep Openbare orde en veiligheid				
2026	2027	2028	2029	2030
-	-22.198	-6.596	944	29.821

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- Op basis van de vastgestelde begroting 2027 zijn de juiste inkomensoverdrachten voor de Veiligheidsregio Fryslân verwerkt (€ 22.198 in 2027, € 29.821 in 2030).

Programma 2 Sociaal Domein | Algemene voorzieningen en Musea

Activiteitengroep Algemene voorzieningen				
2026	2027	2028	2029	2030
€ -10.028	€ 7.140	€ 7.140	€ 7.140	€ 7.140

Activiteitengroep Musea en culturele voorzieningen				
2026	2027	2028	2029	2030
€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000

Wijzigingen binnen de activiteitengroep algemene voorzieningen > € 10.000:

- Het aanbrengen van kurk op het kunstgrasveld Geel Wit is in 2025 al uitgevoerd, waardoor er een verschuiving heeft plaatsgevonden van kosten 2026 naar 2025 (€ 25.000);
- Er is eenmalig € 20.000 opgenomen (in 2026) voor de inzet van externe deskundige voor het opstellen van het meerjarenonderhoudsplan voor gebouwen/musea, welke in erfpacht zijn overgedragen aan Stichting Amelander Musea.

Programma 2 Sociaal Domein | Maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Activiteitengroep Maatschappelijke ondersteuning (Wmo)				
2026	2027	2028	2029	2030
€ 84.541	€ 3.328	€ 6.720	€ 8.094	€ 15.868

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- Er is een aanvraag voor een financiële tegemoetkoming voor een woningaanpassing op basis van de Wmo van bijna € 100.000 toegekend. Een aanvraag van dermate omvang komt niet vaak voor, dus hier wordt in de meerjarenbegroting dan ook niet 'standaard' rekening mee gehouden (€ 75.000 in 2026);
- Er is een structurele bijstelling geboekt van de zorgkosten voor huishoudelijke hulp Wmo op basis van budgetanalyse (€ 40.000 structureel);
- In verband met gewijzigde IV3 voorschriften heeft een andere toerekening van salariskosten plaatsgevonden. Dit zorgt per saldo voor structureel lagere toerekening van salariskosten binnen deze activiteitengroep, en hogere salariskosten binnen 'Jeugdhulpwet' (structureel 30.459 minder kosten).

Programma 2 Sociaal Domein | Jeugdwet

Activiteitengroep Jeugdhulpwet				
2026	2027	2028	2029	2030
€ 30.459	€ 30.459	€ 30.459	€ 30.459	€ 30.459

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- In verband met gewijzigde IV3 voorschriften heeft een andere toerekening van salariskosten plaatsgevonden. Dit zorgt per saldo voor structureel hogere toerekening van salariskosten binnen deze activiteitengroep, en minder salariskosten binnen 'Maatschappelijke ondersteuning' (structureel € 30.459 meer kosten).

Programma 2 Sociaal Domein | Participatiewet

Activiteitengroep Participatiewet				
2026	2027	2028	2029	2030
€ 9.190	€ 9.465	€ 9.749	€ 10.041	€ 18.921

Geen bijzonderheden.

Programma 3 Onderwijs | Openbaar primair en voortgezet onderwijs

Activiteitengroep Openbaar primair en voortgezet onderwijs				
2026	2027	2028	2029	2030
€ -	€ -	€ -	€ -	€ -

Voor uitleg over de verwerking, ontwikkeling en de begroting van de BWS, zie onderaan paragraaf "3.6 Financiële eindsituatie".

Programma 3 Onderwijs | Lokaal onderwijsbeleid

Activiteitengroep Lokaal onderwijsbeleid				
2026	2027	2028	2029	2030
€ 46.653	€ 1.933	€ 1.933	€ 1.933	€ 1.933

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- In de loop van 2025 zijn afspraken gemaakt voor het structureel uitbesteden van werkzaamheden voor leerplicht. Facturatie heeft in 2025 niet plaatsgevonden en per abuis is er geen rekening gehouden met een kortlopende schuld op de balans in de jaarrekening. Dit zorgt voor lasten van zowel 2025 als 2026 in 2026 (€ 44.720 meer kosten in 2026).

Programma 4 Fysieke leefomgeving | Infrastructuur

Activiteitengroep Infrastructuur				
2026	2027	2028	2029	2030
€ -51.366	€ -1.160.500	€ -233.000	€ 662.446	€ 1.081.697

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- In overleg met de provincie wordt in de jaren 2026 t/m 2028 de eenmalig geraamde last van impuls bestratingsmateriaal en verbreden fietspaden geactiveerd. Tegenover deze incidentele lasten was een onttrekking aan de Reserve Projecten geraamd, zie hiervoor de activiteitengroep 'Overige inkomsten en uitgaven' (in 2026 minder kosten € 462.500, in 2027 € 1.162.500 en in 2028 € 235.000);
- In 2026 wordt nog een gedeelte van de sloopkosten Stelp geboekt € 368.634 (deze kosten worden onttrokken uit Reserve Projecten);
- Er is structureel € 17.500 extra in de kosten opgenomen voor dagelijks onderhoud watergangen, op basis van budgetanalyse;
- In 2029 en 2030 zijn kosten opgenomen conform onderhoudsplan wegen aansluiting (2029: € 621.000 en 2030: € 1.049.000). Hier staat een onttrekking aan de Onderhoudsfonds Wegen tegenover (zie activiteitengroep Overige inkomsten en uitgaven);
- In 2029 en 2030 zijn kosten opgenomen conform onderhoudsplan havens aansluiting (2029: € 38.538 en 2030: € 21.782). Hier staat een onttrekking aan de Onderhoudsfonds Havens tegenover (zie activiteitengroep Overige inkomsten en uitgaven);
- Er is eenmalig in 2026 € 15.000 aan budget toegevoegd voor het uitvoeren van extra dagelijks onderhoud aan verkeersmaatregelen;
- Voor de vervanging van armaturen is in 2026 eenmalig € 30.000 in het budget opgenomen. Deze vervanging is nodig doordat blijkt dat de behuizing van de armaturen niet optimaal is gecoat, waardoor deze doorbranden en vervangen moeten worden.

Programma 4 Fysieke leefomgeving | Openbare ruimte

Activiteitengroep Openbare Ruimte				
2026	2027	2028	2029	2030
€ 336.000	€ -	€ -	€ -	€ -

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- De werkzaamheden met betrekking tot parkeren in bermen vindt in 2026 plaats (€ 75.000 in 2026);
- De werkzaamheden rondom de waterkwaliteit van de Vleijen zijn verschoven naar 2026 (€ 190.000 in 2026);
- De afronding van het onderhoud van de paardenbak in Nes/Buren vindt in 2026 plaats (€ 35.000 in 2026);
- De inhuur voor het opstellen van een lijst beschermde bomen/LIOR is niet doorgeschoven bij slotwijziging, daarom eenmalig € 36.000 opgenomen in 2026.

Programma 4 Fysieke leefomgeving | Afval en milieu

Activiteitengroep Afval en milieu				
2026	2027	2028	2029	2030
€ 30.848	€ 30.848	€ 30.848	€ 30.848	€ 30.848

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- Er is structureel € 29.048 opgenomen voor de inkomensoverdracht gemeenschappelijke regelingen op basis van de ontwerpbegroting 2027 FUMO.

Programma 4 Fysieke leefomgeving | Ruimtelijke ordening

Activiteitengroep Ruimtelijke ordening				
2026	2027	2028	2029	2030
€ 54.500	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- De werkzaamheden met betrekking tot de archeologische kansenkaart zijn doorgeschoven 2026, waardoor eenmalig € 12.500 is opgenomen bij de slotwijziging 2025;
- Een deel van de budgetten van de implementatie Omgevingswet is doorgeschoven naar 2026, waardoor eenmalig € 15.000 is opgenomen bij de slotwijziging 2025;
- De bepaling van monumenten en beeldbepalende panden is doorgeschoven naar 2026, waardoor eenmalig € 24.000 is opgenomen bij de slotwijziging 2025.

Programma 5 Economie | Economie

Activiteitengroep Toerisme				
2026	2027	2028	2029	2030
€ -44.150	€ -41.650	€ -41.650	€ -41.650	€ -41.650

Activiteitengroep Overige sectoren				
2026	2027	2028	2029	2030
€ -12.492	€ -13.617	€ -14.775	€ -14.775	€ -14.775

Wijzigingen binnen de activiteitengroep Overige sectoren > € 10.000:

- De kosten voor subsidie Waddencampus zijn structureel naar € 0 geboekt, maar de contributies/lidmaatschappen naar € 25.000 (structureel) ten behoeve van Triple Helix.

Wijzigingen binnen de activiteitengroep Toerisme > € 10.000:

- Subsidie IMF is structureel naar beneden bijgesteld (€ 20.000);
- De inzet externe deskundigen is niet meer nodig, daarom bijgesteld naar € 0 (impact structureel € 13.650 minder kosten).

Programma 6 Duurzaamheid | Energietransitie

Activiteitengroep Energietransitie				
2026	2027	2028	2029	2030
€ -200.000	€ -	€ -	€ -	€ -

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- De vaststelling van de Europese subsidie IANOS wordt dit najaar verwacht en daarmee kan het gereserveerde bedrag op de balans als eenmalige bate worden opgenomen in de exploitatie (€ 200.000).

Programma 7 Volkshuisvesting | Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland

Activiteitengroep Gemeentelijk woningbedrijf Ameland				
2026	2027	2028	2029	2030
€ -89.727	€ -155.450	€ -190.844	€ -225.936	€ -221.745

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- Er zijn hogere huuropbrengsten berekend op basis van juiste toepassing indexering en budgetanalyse (€ 91.620 in 2026, oplopend naar € 297.821 in 2030).

Programma 7 Volkshuisvesting | Volkshuisvestingsbeleid

Activiteitengroep Volkshuisvestingbeleid				
2026	2027	2028	2029	2030
€ -105.785	€ -	€ -	€ -	€ -

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- In 2026 is besloten met het stoppen van het project 'flexwoningen'. De geraamde onrendabele top kan uit de begroting, wat een voordeel oplevert. Hier staat een onttrekking tegenover van de Reserve Projecten, binnen de activiteitengroep 'overige inkomsten en uitgaven' (€ 150.000 in 2026);
- De reeds gemaakte voorbereidingskosten zijn tot nu toe verwerkt onder de immateriële vaste activa. Nu besloten is niet verder te gaan met dit project, dienen deze kosten conform BBV voorschriften als eenmalige lasten te worden verantwoord (€ 44.215 in 2026).

Overhead

Activiteitengroep Overhead				
2026	2027	2028	2029	2030
€ 172.381	€ 210.675	€ 202.350	€ 208.768	€ 464.217

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- Bij de slotwijziging 2025 is besloten om € 60.000 door te schuiven naar 2026 voor uitvoering van het participatietraject accommodatiebeleid;
- De salariskosten zijn gebaseerd op de cao-gemeenten 2025-2027. Er is ook een herrekening van de salariskosten als gevolg van de HR21 waardering verwerkt. De hogere kosten zijn verrekend met de eerder geboekte stelpost. Het effect hiervan is in 2026: € 16.717, in 2027: € 19.841, in 2028: € 80.633, in 2029: € 82.051 en in 2030 € 337.500;
- De indexering van de ICT bijdrage aan de gemeente Leeuwarden is geactualiseerd, en daarnaast incidentele kosten voor project DWO (€ 64.000 in 2026, € 82.000 in 2027 en verder + eenmalige lasten van € 74.000 voor project DWO in 2027);
- Er is een toevoeging aan voorziening verlofsparen geboekt, structureel € 20.000;
- Ten behoeve van materiaal/materieel wordt er in 2026 eenmalig € 10.000 opgenomen voor de aanschaf van elektrisch gereedschap. Daarnaast wordt structureel € 15.000 aan de activiteit toegevoegd voor de stijgende brandstofprijzen.

Dekkingsmiddelen | Gemeentefonds

Activiteitengroep Gemeentefonds				
2026	2027	2028	2029	2030
€ -326.970	€ -770.171	€ -332.971	€ 546	€ -236.561

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- De berekening Algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire (positief effect, hogere opbrengsten).

Dekkingsmiddelen | Belastingen

Activiteitengroep Belastingen				
2026	2027	2028	2029	2030
€ -51.515	€ -51.515	€ -51.515	€ -51.515	€ -51.515

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- Op basis van een herrekening is de toeristenbelasting structureel verhoogd met € 52.590.

Dekkingsmiddelen | Retributies

Activiteitengroep Retributies				
2026	2027	2028	2029	2030
€ 21.625	€ 11.625	€ 11.625	€ 11.715	€ 15.769

Wijzigingen binnen de activiteitengroep > € 10.000:

- De opbrengst vastrecht containers is neerwaarts bijgesteld met € 11.625 (structureel).

Dekkingsmiddelen | Huren en pachten

Activiteitengroep Huren en pachten				
2026	2027	2028	2029	2030
€ -	€ -	€ -	€ -	€ -

Geen bijzonderheden.

Dekkingsmiddelen | Overige inkomsten en uitgaven

Activiteitengroep Overige inkomsten en uitgaven				
2026	2027	2028	2029	2030
€ -950.378	€ 253.639	€ 330.355	€ -447.758	€ -650.915

Onvoorziene lasten en baten (2026: € 620.000, lagere lasten):

- Bij de slotwijziging 2025 is de afrekening WKR meegenomen (last € 40.000 structureel);
- In 2026 is een teruggaaf omzetbelasting opgenomen van € 10.000 uit eerdere jaren;
- De planning voor accommodatiebeleid is iets bijgesteld, waardoor aan eenmalige lasten € 650.000 is verschoven van 2026 naar 2030. Hiertegenover staat een onttrekking aan de Reserve Projecten.

Rente (2026: € 206.821, lagere lasten):

- Hogere renteopbrengsten van schatkistbankieren (€ 200.000)
- Op basis van de liquiditeitsprognose en de planning van de investeringen die zijn opgenomen in deze begroting wordt is het aannemelijk dat vanaf 2028 geld zal moeten worden aangetrokken middels een geldlening. Er is reeds rekening gehouden met de te verwachten rentekosten die hiermee gepaard gaan (€ 40.000 in 2028, oplopend naar € 380.000 in 2030).

Nutsbedrijven

- De jaarlijkse dividendopbrengst Stedin is in 2026 € 54.000 en toegevoegd aan de wijziging. Vanaf 2027 is structureel € 14.000 toegevoegd.

Mutaties reserves

- In 2026 en 2027 onttrekking aan reserve Waddeneilanden in verband met gemaakte kosten Regio Deal (beide jaren € 968.750);
- In de jaren 2026 tot en met 2028 worden de kosten voor bestratingsmateriaal en verbreden fietspaden gecorrigeerd en geactiveerd (€ 462.500, € 1.162.500 en € 235.000);
- In 2026 vindt een verschuiving plaats naar 2030 voor de eenmalige lasten accommodatiebeleid (€ 650.000);
- De onrendabele top wordt uit de begroting gehaald nadat is besloten te stoppen met het project 'flexwoningen'. Hierdoor wordt er geen € 150.000 onttrokken uit Reserve Projecten;
- In 2026 wordt € 368.634 onttrokken uit de Reserve Projecten in verband met sloopkosten Stelp;
- In 2029 en 2030 is de onttrekking aan Onderhoudsfonds Wegen conform onderhoudsplan wegen (€ 621.000 en € 1.049.000);
- In 2029 en 2030 is de onttrekking aan Onderhoudsfonds Havens conform onderhoudsplan havens (€ 39.536 en € 34.841);
- De reserve politieke ambtsdragers is vanaf 2025 een voorziening. De financiële wijzigingen in de jaren 2026 t/m 2030 zijn verwerkt.

3.3 Tweede begrotingswijziging 2026

Na vaststelling van de meerjarenbegroting 2026 – 2029 zijn in het college en de raad besluiten genomen die een financieel effect hebben op deze lopende meerjarenbegroting.

Het overzicht hiervan is opgenomen in *bijlage 2* bij deze Kadernota. Het totaaleffect van deze tweede begrotingswijziging 2026* is:

	2026	2027	2028	2029	2030
Effecten van besluiten ná vaststellen meerjarenbegroting 2026 - 2029	57.426	48.805	50.124	47.502	60.297

**Hierbij is het goed om te vermelden dat in de tabel een -/- bedrag een positief effect betreft (hogere baten of lagere lasten) en een +/+ een negatief effect betreft (lagere baten of hogere lasten).*

3.4 Derde begrotingswijziging 2026, nieuw beleid

In deze Kadernota 2026 zijn nieuwe beleidsvoornemens benoemd per activiteitengroep onder "wat gaan we aanvullend doen?". De financiële effecten hiervan zijn opgenomen in *bijlage 3* bij deze Kadernota.

Hieronder de totaaltelling van de derde begrotingswijziging 2026*:

	2026	2027	2028	2029	2030
Effecten van nieuw beleid bij Kadernota 2026	81.899	679.841	437.339	475.898	480.696

**Hierbij is het goed om te vermelden dat in de tabel een -/- bedrag een positief effect betreft (hogere baten of lagere lasten) en een +/+ een negatief effect betreft (lagere baten of hogere lasten).*

3.5 Vierde begrotingswijziging 2026, kapitaallasten

Deze paragraaf 3.5 bevat uitsluitend het effect van **gewijzigde kapitaallasten**, omdat investeringen een jaar eerder of later plaatsvinden dan eerder aangenomen, of voor een gewijzigd bedrag worden opgenomen.

Bovendien zijn in deze vierde wijziging de kapitaallasten van nieuwe beleidsvoornemens verwerkt, voor zover het hier gaat om investeringen. In de derde begrotingswijziging zijn deze investeringen opgenomen en is het financiële effect aangegeven, de feitelijke doorrekening van rente en afschrijving vindt plaats via de verwerking in de activastaat en komt daarmee tot uiting in deze vierde begrotingswijziging.

Het totaaleffect van de vierde begrotingswijziging 2026* is het volgende:

	2026	2027	2028	2029	2030
Effecten van aangepaste activastaat	50.277	50.724	268.893	279.630	490.923

**Hierbij is het goed om te vermelden dat in de tabel een -/- bedrag een positief effect betreft (hogere baten of lagere lasten) en een +/+ een negatief effect betreft (lagere baten of hogere lasten).*

3.6 Financiële eindsituatie, basis voor meerjarenbegroting 2027 - 2030

De verwerking van de voorgaande begrotingswijzigingen leidt tot het volgende financiële eindplaatje*, als basis voor de op te stellen meerjarenbegroting 2027 – 2030:

	2026	2027	2028	2029	2030
Startpositie Kadernota 2026					
Meerjarenbegroting '26 - '29	-695.743	-502.819	-21.821	-64.636	-64.636
Effecten					
Eerste begrotingswijziging 2026	33.325	-553.056	-97.254	336.802	666.020
Tweede begrotingswijziging 2026	57.426	48.805	50.124	47.502	60.297
Derde BW, nieuw beleid	81.899	679.841	437.339	475.898	480.696
Vierde begrotingswijziging 2026	50.277	50.724	268.893	279.630	490.923
Belastingwijzigingen	0	-146.067	-284.747	-284.747	-284.747
Financiële eindsituatie					
Startpositie meerjarenbegroting 2027 - 2030	-472.816	-422.572	352.535	790.449	1.348.552

**Hierbij is het goed om te vermelden dat in de tabel een -/- bedrag een positief resultaat betreft en een +/- een negatief resultaat betreft.*

Ontwikkeling Reserve projecten

In de huidige meerjarenbegroting 2026 – 2029 en in een aantal begrotingswijzigingen zoals hiervoor opgenomen, worden diverse eenmalige kosten gedekt door een bijdrage uit de Reserve projecten. Ten opzichte van de begroting ontbreken nu de onttrekkingen verbreden fietspaden en kwaliteit bestratingsmateriaal. In overleg met de provincie wordt in de jaren 2026 t/m 2028 de eenmalig geraamde lasten geactiveerd, waardoor de geraamde onttrekkingen niet meer zichtbaar zijn in de Reserve projecten.

Jaarlijks wordt het positieve exploitatiesaldo toegevoegd aan de Reserve projecten, hierdoor loopt (na verwerking van het rekeningsaldo 2025) het beginsaldo 2026 op tot € 11,5 miljoen.

Op de volgende pagina is het verloop van de reserve aangegeven:

Ontwikkeling Reserve projecten					
	2026	2027	2028	2029	2030
Stand reserve projecten begin jaar	11.593.564	10.019.735	9.044.735	7.969.735	6.894.735
Begrootte mutaties:					
Onttrekking kwaliteit bestratingsmateriaal	0	0	0	0	0
Onttrekking sloop Stelp	-368.634				
Onttrekking onrendabele top flexwoningen	0				
Onttrekking eenmalig deel accommodatiebeleid	-200.000	-775.000	-775.000	-875.000	-650.000
Onttrekking verbreden fietspad Verbindingsweg, voorbereiding	0				
Onttrekking verbreden fietspad Verbindingsweg, uitvoering		0	0	0	0
Onttrekking aankoop Oosterlaan 29 GWA	-253.000				
Onttrekking paasduinweg	-752.195				
Onttrekking investeringsprojecten IKW		-200.000	-300.000	-200.000	-300.000
Stand reserve projecten einde jaar	10.019.735	9.044.735	7.969.735	6.894.735	5.944.735

Ontwikkeling GWA en Reserve ABR

Het exploitatiesaldo van het GWA wordt volledig onttrokken uit reserve ABR. Om dit tot en met 2029 volledig te kunnen dekken, is er een stelpost opgenomen in de jaren 2028 t/m 2030 (1e jaar € 50.000, 2e jaar € 100.000 en 3e jaar € 150.000). Het negatieve exploitatiesaldo t/m 2029 wordt volledig gedekt uit het ABR. In 2030 ontstaat er een negatief saldo op de Reserve ABR van € 227.792. Hierdoor is het nodig om een taakstelling aan het GWA op te dragen voor bezuinigingen op de exploitatie in de komende jaren.

Ontwikkeling BWS

Op het moment van schrijven aan de Kadernota 2026 ligt er nog geen vastgestelde begroting 2026-2029 voor de BWS. Hierdoor is de exploitatie budgetneutraal opgenomen en blijft de Reserve BWS de komende jaren in saldo gelijk. Het streven is om bij de vaststelling van de programmabegroting 2027-2030 de juiste mutaties te verwerken en door te voeren in de exploitatie en Reserve BWS. Gezien de huidige ontwikkelingen en het negatieve exploitatiesaldo, is het niet ondenkbaar dat de Reserve BWS vanaf 2028 een negatief saldo laat zien. Ook hier wordt er een taakstelling opgedragen en zal deze te zijner tijd uitgewerkt worden.

Bijlagen

Gemeente Ameland

Bijlage 1: Eerste begrotingswijziging 2026

Eerste begrotingswijziging 2026 (Effecten jaarrekening 2025, budgettaire aanpassingen 2026)						
Programma	Activiteitengroep	2026	2027	2028	2029	2030
1	Bestuur	1.064.539	1.074.933	114.918	117.502	158.508
1	Openbare orde en veiligheid	-	-22.198	-6.596	944	29.821
2	Algemene voorzieningen	-10.028	7.140	7.140	7.140	7.140
2	Musea en culturele voorzieningen	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
2	Maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	84.541	3.328	6.720	8.094	15.868
2	Jeugdhulpwet	30.459	30.459	30.459	30.459	30.459
2	Participatiewet	9.190	9.465	9.749	10.041	18.921
3	Openbaar prim. en voortgez. onderwijs	-	-	-	-	-
3	Lokaal onderwijsbeleid	46.653	1.933	1.933	1.933	1.933
4	Infrastructuur	-51.366	-1.160.500	-233.000	662.446	1.081.697
4	Openbare ruimte	336.000	-	-	-	-
4	Afval en milieu	30.848	30.848	30.848	30.848	30.848
4	Ruimtelijke ordening	54.500	3.000	3.000	3.000	3.000
5	Toerisme	-44.150	-41.650	-41.650	-41.650	-41.650
5	Overige sectoren	-12.492	-13.617	-14.775	-14.775	-14.775
6	Duurzaamheid	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
6	Energietransitie	-200.000	-	-	-	-
7	Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland	-89.727	-155.450	-190.844	-225.936	-221.745
7	Volkshuisvestingbeleid	-105.785	-	-	-	-
Overhead	Overhead	172.381	210.675	202.350	208.768	464.217
Dekkingsmiddelen	Huren en pachten	-	-	-	-	-
Dekkingsmiddelen	Gemeentefonds	-326.970	-770.171	-332.971	546	-236.561
Dekkingsmiddelen	Belastingen	-51.515	-51.515	-51.515	-51.515	-51.515
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	-950.378	253.639	330.355	-447.758	-650.915
Dekkingsmiddelen	Retributies	21.625	11.625	11.625	11.715	15.769
Totaal effect eerste wijziging		33.325	-553.056	-97.254	336.802	666.020

Bijlage 2: Tweede begrotingswijziging 2026

Tweede begrotingswijziging 2026 (Effecten van besluiten ná vaststellen meerjarenbegroting 2026-2029)											
Programma	Activiteitengroep	Krediet		2026	2027	2028	2029	2030	Datum	Besluit	Toelichting
1	Openbare Orde en Veiligheid	-	Lasten	7.500	3.750	3.750	3.750	3.750	09/09/2025	College	Jaarlijkse bijdrage natuurbrandbestrijding
1	Openbare Orde en Veiligheid	-	Lasten	10.000	-	-	-	-	06/01/2026	College	Uitvoeringsplan 2026 integraal veiligheidsplan
1	Bestuur	-	Lasten	-	29.304	30.623	28.001	40.796	21/04/2026	College	Bijgesteld obv conceptbegroting GR de Waddeneilanden 2027 (obv raadsbesluit april 2026)
1	Bestuur	-	Lasten	7.000	8.250	8.250	8.250	8.250	18/05/2026	Raad	Aanschaf Debatrijk
2	Musea en culturele voorzieningen	-	Baten	5.000	9.999	9.999	9.999	9.999	20/01/2026	College	Uitbreidingsovereenkomst Erfpachtcanon Oosterlaan 29
2	Algemene Voorzieningen	-	Lasten	12.630	-	-	-	-	10/02/2026	College	Desinvestering maxmobielen
2	Algemene Voorzieningen	-	Lasten	4.000	-	-	-	-	10/02/2026	College	Aanschaf duwstrandrolstoelen
2	Maatschappelijke ondersteuning (wmo)	-	Lasten	40.000	-	-	-	-	17/02/2026	College	Hybride zorgteam begeleid en beschermd wonen
2	Maatschappelijke ondersteuning (wmo)	-	Lasten	-62.021	-	-	-	-	17/02/2026	College	Hybride zorgteam begeleid en beschermd wonen
2	Algemene Voorzieningen	-	Lasten	7.000	-	-	-	-	04/05/2026	College	Beëindiging 65+ regeling busvervoer Qbuzz
2	Algemene Voorzieningen	-	Lasten	3.539	-	-	-	-	06/01/2026	College	SPUK IDO
2	Algemene Voorzieningen	-	Baten	3.539	-	-	-	-	06/01/2026	College	SPUK IDO
2	Algemene Voorzieningen	-	Lasten	4.000	-	-	-	-	06/01/2026	College	Vliegwielfbudget 4k bibliotheek
2	Algemene Voorzieningen	-	Baten	4.000	-	-	-	-	06/01/2026	College	Vliegwielfbudget 4k bibliotheek
2	Algemene Voorzieningen	-	Lasten	6.000	-	-	-	-	06/01/2026	College	Vliegwielfbudget 6k SSWA
2	Algemene Voorzieningen	-	Baten	6.000	-	-	-	-	06/01/2026	College	Vliegwielfbudget 6k SSWA
4	Infrastructuur	-	Lasten	255.000	-	-	-	-	27/10/2025	Raad	Civieltechnische werkzaamheden Paasduinweg
4	Infrastructuur	-	Lasten	882.600	-	-	-	-	31/03/2026	College	Bijstellen onderhoudskosten riolering obv jaarplan (tlv reserve)
4	Infrastructuur	-	Lasten	-882.600	-	-	-	-	31/03/2026	College	Bijstellen onderhoudskosten riolering obv jaarplan (reserve)
4	Infrastructuur	-	Lasten	1.408.403	-	-	-	-	31/03/2026	College	Bijstellen onderhoudskosten wegen obv jaarplan (tlv reserve)
4	Infrastructuur	-	Lasten	17.500	17.500	17.500	17.500	17.500	Volgt nog	College	Lobby veerdienst
4	Ruimtelijke ordening	-	Baten	63.634	-	-	-	-	08/07/2025	College	Collegevoorstel budget soortenmanagementplan Ameland
4	Ruimtelijke ordening	-	Lasten	72.450	-	-	-	-	08/07/2025	College	Collegevoorstel budget soortenmanagementplan Ameland
4	Afval en Milieu	-	Lasten	10.000	-	-	-	-	11/08/2026	College	Bestrijding Amerikaanse rode rivierkreeft
6	Energietransitie	-	Lasten	50.000	-	-	-	-	16/12/2025	College	Samenwerkingsovereenkomst energiehubregisseur

Tweede begrotingswijziging 2026 (Effecten van besluiten ná vaststellen meerjarenbegroting 2026-2029)											
6	Energietransitie	-	Baten	50.000	-	-	-	-	16/12/2025	College	Samenwerkingsovereenkomst energiehutregisseur
6	Energietransitie	-	Lasten	40.000	-	-	-	-	10/02/2026	College	Subsidie Slimme energiesystemen NESSIE
6	Energietransitie	-	Baten	40.000	-	-	-	-	10/02/2026	College	Subsidie Slimme energiesystemen NESSIE
7	Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland	-	Lasten	863.580	-	-	-	-	27/10/2025	Raad	Onrendabel deel bouw Paasduinweg
7	Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland	-	Baten	366.385	-	-	-	-	27/10/2025	Raad	Baten brandverzekering en Regio Deal voor nieuwbouw Paasduinweg
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	-	Baten	752.195	-	-	-	-	27/10/2025	Raad	Onttrekking reserve projecten voor nieuwbouw Paasduinweg
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	-	Baten	253.000	-	-	-	-	10/02/2026	Raad	Activa Oosterlaan 29 naar GWA
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	-	Lasten	253.000	-	-	-	-	10/02/2026	Raad	Activa Oosterlaan 29 naar GWA
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	2.355.000		pm	pm	pm	pm	pm	27/10/2025	Raad	Krediet beschikbaarstellen Paasduinweg (7woningen)
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	-	Baten	1.408.403	-	-	-	-	31/03/2026	College	Bijstellen onderhoudskosten wegen obv jaarplan (reserve)
				57.426	48.805	50.124	47.502	60.297			

Bijlage 3: Derde begrotingswijziging 2026

Derde begrotingswijziging 2026 (Effecten van nieuw beleid bij Kadernota 2026)

Programma	Activiteitengroep	Omschrijving	financiële omvang	eenmalige of structurele lasten	Baten/lasten	startjaar	2026	2027	2028	2029	2030
1	Bestuur	Inhuur overbrengen oud archief en GWA-woningdossiers	30.000	Eenmalig	Lasten	2027	-	30.000	-	-	-
2	Algemene Voorzieningen	Verhogen subsidie aan SWA voor preventief medewerker middelengebruik	25.000	Structureel	Lasten	2027	-	25.000	25.000	25.000	25.000
2	Algemene Voorzieningen	DVO gemeente Noardeast Fryslan voor complexe inkoopprocedures in Sociaal Domein/Wmo	20.000	Structureel	Lasten	2027	-	20.000	20.000	20.000	20.000
4	Openbare ruimte	Opstellen beheerplan openbare ruimte	35.000	Eenmalig	Lasten	2027	-	35.000	-	-	-
4	Ruimtelijke ordening	Verhogen/aanvullen subsidieplafond dorpsvernieuwing	74.000	Structureel	Lasten	2026	-	74.000	74.000	74.000	74.000
4	Openbare ruimte	DVO voor BOA Samenwerking met gemeenten Leeuwarden/Noard-East	50.000	Structureel	Lasten	2027	-	50.000	50.000	50.000	50.000
4	Openbare ruimte	Formatie voor handhavingsjurist	pm	Structureel	Lasten	2027	-	96.676	100.307	103.316	106.416
4	Infrastructuur	Pilot betonnen prefab platen Galgeslootpad	90.000	Kapitaallasten	Lasten	2026	3.000	4.740	4.680	4.620	4.560
4	Infrastructuur	Extra krediet verbreden Pietje Miedenweg	85.000	Kapitaallasten	Lasten	2026	4.250	5.865	5.780	5.695	5.610
4	Infrastructuur	Vorbereidingskrediet aanpassing strandwegen Nes en Buren + Oranjeweg	5.125.000	Kapitaallasten	Lasten	2028	-	-	100.000	238.000	324.000
4	Infrastructuur	Vorbereidingskrediet versterking historisch straatbeeld Hollum Zuid gekoppeld aan rioolvervanging	100.000	Kapitaallasten	Lasten	2027	-	-	-	-	-
4	Openbare ruimte	B-speellocaties	225.000	Kapitaallasten	Lasten	2027	-	22.500	26.550	26.100	25.650
4	Openbare ruimte	Vervanging tunnels golfbaan	217.800	Kapitaallasten	Lasten	2026	8.712	12.894	12.720	12.545	12.371
4	Openbare ruimte	Extra krediet Oosterhiemweg + parkeerplaatsen Pumptrackbaan	95.000	Kapitaallasten	Lasten	2027	-	4.750	6.555	6.460	6.365
5	Toerisme	Onderzoek certificering duurzaam toerisme	25.000	Eenmalig	Lasten	2027	-	25.000	-	-	-
6	Energietransitie	Dataanalyse en motivatie voor instelling EMS	10.000	Eenmalig	Lasten	2027	-	10.000	-	-	-
6	Duurzaamheid	Reservering onrendabele top en samenhangende financiële risico's - IKW subsidie aanvraag	1.000.000	Structureel	Lasten	2027	-	200.000	300.000	200.000	300.000
6	Energietransitie	EMS bij de Sporthal	40.000	Kapitaallasten	Lasten	2027	-	2.667	3.413	3.360	3.307
6	Energietransitie	EMS bij de Ambla	40.000	Kapitaallasten	Lasten	2027	-	2.667	3.413	3.360	3.307
7	Volkshuisvestingbeleid	SVN Startersleningen saldo ophogen	450.000	Rentelasten	Lasten	2027	-	9.000	9.000	9.000	9.000
7	Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland	Opstellen strategisch voorraadbeleid. Aanvullend budget	25.000	Eenmalig	Lasten	2027	-	25.000	-	-	-

Derde begrotingswijziging 2026 (Effecten van nieuw beleid bij Kadernota 2026)											
7	Volkshuisvestingbeleid	Uitvoeren van verdere benodigde onderzoeken en opstellen volkshuisvestingprogramma	25.000	Eenmalig	Lasten	2027	-	25.000	-	-	-
7	Volkshuisvestingbeleid	Realisatie in pandige stallingsruimte 't Noorderlicht	40.000	Eenmalig	Lasten	2027	-	40.000	-	-	-
7	Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland	Verwerking complexbeheerplan GWA in de begroting (excl. kapitaallasten)	pm	Structureel	Lasten	2026	-10.776	924.438	858.693	849.914	758.371
7	Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland	Verwerking complexbeheerplan GWA in de begroting (kapitaallasten)	0	Kapitaallasten	Lasten	2026	22.828	44.768	44.311	43.854	37.965
Overhead	Overhead	Nieuwe Digitale Werkplek Omgeving (DWO)	72.000	Eenmalig	Lasten	2027	-	72.000	-	-	-
Overhead	Overhead	Externe inhuur uitvoering VIC - Financiën	15.000	Structureel	Lasten	2026	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Overhead	Overhead	Externe inhuur - Actualisatie en opstellen financieel beleid - Financiën	20.000	Eenmalig	Lasten	2027	-	20.000	-	-	-
Overhead	Overhead	Uitbereiding dienstauto's (+1) op Ameland	0	Structureel	Lasten	2027	-	6.500	6.500	6.500	6.500
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	Onttrekking reserve projecten tegenover investeringsprojecten (IKW)	1.000.000	Structureel	Baten	2027	-	200.000	300.000	200.000	300.000
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	Verwerking complexbeheerplan GWA in de begroting (excl. kapitaallasten) - verwerking ABR Reserve	pm	Structureel	Baten	2026	-77.675	813.773	712.161	667.832	574.592
		Totaaltelling effecten nieuw beleid					120.689	789.690	653.762	828.893	912.830

Waarvan via activastaat, als kapitaallasten, opgenomen in Vierde Begrotingswijziging

38.790 109.850 216.422 352.995 432.134

Waarvan direct via exploitatierekening, dus exclusief kapitaallasten, in deze Derde Begrotingswijziging						81.899	679.841	437.339	475.898	480.696
--	--	--	--	--	--	---------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Bijlage 4: Vierde begrotingswijziging 2026

Vierde begrotingswijziging 2026 (Effecten van aangepaste activastaat)							
Programma	Activiteitengroep		2026	2027	2028	2029	2030
1	Bestuur	Toegerekende rente	0	0	0	0	-594
1	Openbare orde en veiligheid	Afschrijvingen	546	546	546	546	546
1	Openbare orde en veiligheid	Toegerekende rente	186	175	164	153	-148
2	Algemene voorzieningen	Afschrijvingen	11.625	12.435	12.435	12.435	11.301
2	Algemene voorzieningen	Toegerekende rente	2.473	2.901	3.193	2.786	688
2	Musea en culturele voorzieningen	Toegerekende rente	0	0	0	0	-1.364
3	Lokaal onderwijsbeleid	Afschrijvingen	0	0	0	0	-12.786
3	Lokaal onderwijsbeleid	Toegerekende rente	0	0	0	0	-3.096
4	Afval en milieu	Afschrijvingen	4.712	4.712	32.212	28.774	16.231
4	Afval en milieu	Toegerekende rente	638	544	450	4.206	1.058
4	Infrastructuur	Afschrijvingen	37.232	-43.018	17.507	67.507	364.751
4	Infrastructuur	Toegerekende rente	-13.727	13.998	-77.241	-73.381	-37.007
4	Openbare ruimte	Afschrijvingen	-52.760	51.284	45.534	38.959	1.786
4	Openbare ruimte	Toegerekende rente	-8.841	-13.948	12.964	11.653	4.891
4	Ruimtelijke ordening	Afschrijvingen	0	0	0	0	-750
4	Ruimtelijke ordening	Toegerekende rente	0	0	0	0	-60
6	Energietransitie	Afschrijvingen	2.000	7.334	7.334	7.334	7.334
6	Energietransitie	Toegerekende rente	280	10.240	11.693	11.547	11.400
7	Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland	Afschrijvingen	22.828	22.828	22.828	22.828	22.828
7	Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland	Toegerekende rente	0	21.939	21.483	21.026	15.137
7	Volkshuisvestingbeleid	Toegerekende rente	-7.000	-7.000	2.000	2.000	2.000
Overhead	Overhead	Afschrijvingen	25.665	25.665	25.665	25.665	12.800
Overhead	Overhead	Toegerekende rente	-29.002	10.453	9.940	9.426	3.922
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	Afschrijvingen	-1.572	-31.062	104.832	75.582	66.880
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	Toegerekende rente	54.994	-39.302	15.355	10.585	3.174
	Totaal		50.277	50.724	268.893	279.630	490.923

ADVIES AUDITCOMMISSIE BIJ AGENDAPUNT KADERNOTA in raad d.d. 14-09-2026

Hollum, 11 september 2026

Geachte leden van de raad,

Op 10 september heeft de auditcommissie – Niels van der Geest, Wietze Hoekstra en Riekus Hatzmann, helaas was Anneke Touwen afwezig – overleg gevoerd met de Portfeuillehouder Financien – Burgemeester Willemsma), Iwan Valk (gemeentesecretaris), Marjolijn Werkman (commissie-griffier/Controller), José Kooiker (ambtelijke organisatie) en Jacqueline Metz (Griffier)

De auditcommissie heeft geconstateerd dat de Kadernota voldoet aan de vereisten. Een aantal vragen zijn inhoudelijk besproken en de antwoorden geven de commissie voldoende vertrouwen om een positief advies voor behandeling van de Kadernota in de aanstaande raadsvergadering te geven.

1. Risico's

De auditcommissie heeft specifiek gevraagd naar de risico's die voort zouden komen uit het veel genoemde Ravijnjaar. Met het ravijnjaar wordt feitelijk bedoeld op een aanzienlijke verlaging van de structurele inkomsten uit het Gemeentefonds. Voor Ameland is dit ravijnjaar echter niet van toepassing en er komen geen extra risico's uit voort

2. Overheadpercentage

De auditcommissie constateert dat er in de afgelopen jaren een aanzienlijke stijging van de aan Overhead toe te rekenen kosten heeft plaatsgevonden. De feitelijke constatering is correct maar kan verklaard worden door zowel wijzigingen in de interne toewijzingssystematiek (waarbij een stringenter urenregistratie van inzet wordt gehanteerd als door gewijzigde wet- en regelgeving waardoor verplicht meer kosten worden toegerekend aan overhead.

De auditcommissie begrijpt de uitleg en adviseert om in bijvoorbeeld jaarrekening en begroting ook een staatje op te nemen waaruit duidelijk wordt waar overhead aan toegerekend wordt. De portefeuillehouder en controller bevestigen dat door goede monitoring en het vaststellen van een signaalwaarde er goed gestuurd kan worden en de overhead kosten niet onbeperkt en onbewust kunnen groeien.

3. Risicobeheersing en weerstandsvermogen

De auditcommissie komt terug op de risicobeheersing en weerstandsvermogen, hoe deze systematiek in elkaar steekt en hoe dit in relatie staat tot de (wijziging) van reserves. In zowel de begroting als de jaarrekening zit een paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing, dit is voorgeschreven door het BBV. Deze paragraaf geeft antwoord op de vraag in welke mate de financiële positie van gemeente Ameland toereikend is om de financiële gevolgen van risico's die de gemeente loopt op te kunnen vangen. Op dit moment wordt gewerkt aan deze paragraaf en middels risico-inventarisaties die zijn uitgevoerd wordt getracht de paragraaf een update te geven. Nadat deze risico's zijn geïnventariseerd kan de Raad uiteindelijk bepalen of de hoogte van de Algemene Reserve voldoende is. Een update van de Nota reserves en voorzieningen krijgt is begin volgend jaar voorzien.

4. Budgetaanvragen

In de Kadernota wordt voor verschillende wegen een budget aangevraagd. Hoe ziet de planning en uitvoering er over het totaal van wegen uit, en zou je dit voor meerdere jaren kunnen opstellen en vaststellen?

Het college stelt op basis van het MJOP wegen een jaarplan voor het onderhoud van wegen vast en onder andere de technische staat zorgt hierbij voor volgordeelijke prioritering. Het college probeert deze planning meerjarig te krijgen, maar zit nu vooral in de fase om de cyclische aanpak in beheer te

krijgen en technisch gezien de juiste volgorde van werkzaamheden met elkaar te bepalen. De paragraaf kapitaalgoederen in de programmabegroting geeft meer aan over de werkwijze hierover.

5. Voorbereidingskredieten en investeringen

N.a.v. de korte discussie in de raadscommissie met betrekking tot beleidsarme kadernota en de voor het ene project wel opgenomen voorbereidingskredieten/ investeringen en voor het andere project niet. Na enige wisseling van argumenten wordt duidelijk dat ook de auditcommissie daar nog geen duidelijk advies over heeft doordat omvang maar ook inhoud van projecten verschillende keuzes mogelijk maken. De commissie adviseert de Raad dan ook om vooralsnog niet voor één werkwijze te kiezen maar dit afhankelijk van soort project, hoogte bedragen, risico's etc. te wegen en vast te stellen. Wel is het belangrijk vinger aan de pols te houden.

De auditcommissie sluit af met de constatering dat de organisatie goed op weg is n.a.v. de in ons vorige advies benoemde prioritaire acties. Een kleine vertraging m.b.t. het opstellen van een nieuwe nota reserves en voorzieningen is verklaarbaar en acceptabel. De overige zaken liggen op schema.

Namens de Auditcommissie,
Riekus Hatzmann, voorzitter

Onderwerp: **Ingekomen stukken aan de raad, afhandeling toezeggingen en verdere vragen 22 juni tot en met 2 september 2026**

Raadsvergadering: **14 september 2026**

Agendapunt:

In het kader van de Algemene Verordening Gegevensbescherming worden persoonlijke brieven geanonimiseerd; indien de schrijver volledige publicatie van NAW gegevens wenst kan contact opgenomen worden met de griffier. Voor de raadsleden liggen de originele brieven ter inzage.

Kenmerken: A = brieven gericht aan de raad, B = brieven aan het college van B&W en in afschrift aan de raad, C = stukken ter kennisgeving aan de raad, D = uitnodigingen
E = Ingekomen stukken vanuit het college.

Voor het besluit tot afhandeling wordt verwezen naar de besluitenlijst van deze vergadering.

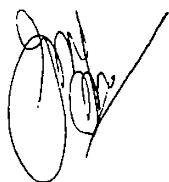
Datum	Ken merk	Onderwerp	Afzender	Voorstel afhandeling Presidium
A				
22-6-26	A1	Wat kan de lokale ombudsman voor u als raadslid betekenen	Nationale ombudsman	Voor kennisgeving aannemen
22-6-26	A2	Reactie op brief VPPG	Ned.Ver. voor Raadsleden	Voor kennisgeving aannemen
22-6-26	A3	Motie vreemd aan de orde Solidariteit met bedreigde collega's	Gemeenteraad Zaanstad	Adhesie betuigen
13-7-26	A4	Actualisatie Gemeenschappelijk financieel toezichtkader GTK2026	Provincie Friesland	In handen van College stellen
13-7-26	A5	E-mail en bezwaarschrift omgevingsvergunning Kievitsweg 24	Omwonenden Kievitsweg 24	In handen van College stellen
15-7-26	A6	Motie Solidair met bedreigde collega's	Gemeente Zoetermeer	Adhesie betuigen
16-7-26	A7	Motie vreemd aangenomen beheerplannen van RWS m.b.t. waddengebied	Gemeente Terschelling	Betrekken bij overige correspondentie omtrent dit onderwerp
24-7-26	A8	Verzoek tot ontslag als raadslid Gemeente Ameland	De heer Engels	Voor kennisgeving aannemen
29-7-26	A9	De toekomst van de Waddenzee	De heer C. van der Knaap	Voor kennisgeving aannemen

31-08-26	A10	Reactie uitspraak/besluit op bezwaar	Toeristenprotest	In handen van College stellen
02-09-26	A11	Motie vreemd een aanval op 1 is een aanval op allen	Gemeenteraad Hengelo	Adhesie betuigen
B				
26-6-26	B1	Oproep tot lokale inzet voor bescherming vee	Bezorgde Toerist	in handen van college stellen
2-7-26	B2	Vanuit preventie zorgen voor een gezonde generatie	VNN	Voor kennisgeving aannemen
10-6-26	B3	Zienswijze Ministerie IenW Reikwijdte en detailniveau MIRT verkenning Bereikbaarheid Ameland	College B&W Ameland	Voor kennisgeving aannemen
C				
2-7-26	C1	Vastgestelde stukken bestuursvergadering Jobinder 2 juli 2026	Jobinder	Voor kennisgeving aannemen
2-7-26	C2	Nieuwsbrief Regio Deal de Waddeneilanden	GR De Waddeneilanden	Voor kennisgeving aannemen
2-7-26	C3	Jaarverslag Regiodeal De Waddeneilanden	GR De Waddeneilanden	Voor kennisgeving aannemen
3-7-26	C4	Jaarstukken 2025 FUMO	FUMO	Voor kennisgeving aannemen
7-7-26	C5	Jaarverslag en rekening 2025 en Begroting 2027 GR De Waddeneilanden	GR De Waddeneilanden	Voor kennisgeving aannemen
8-7-26	C6	Jaarverslag 2025 Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân	ZVHF	Voor kennisgeving aannemen
9-7-26	C7	Nieuwsbrief 28 Zomerse Wadden	GR De Waddeneilanden	Voor kennisgeving aannemen
11-7-26	C8	Nieuwsbrief Friese Energietafel juli 26	Friese Energietafel	Voor kennisgeving aannemen
11-7-26	C9	Nieuwsbrief EuropaPact Fryslan juli 2026	EuropaPact Friesland	Voor kennisgeving aannemen
17-8-26	C10	Zwartboek structurele uitsluiting van mensen met een beperking	Werkgroep Parkeren en mobiliteit	Voor kennisgeving aannemen
20-8-26	C11	Nieuwsbericht Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân nr. 1	ZVHF	Voor kennisgeving aannemen
07-08-26	C12	Actiepunten- en toezeggingen van het College	College van B&W	Voor kennisgeving aannemen
D				
13-7-26	D1	Uitnodiging Nederlandse Kustdagen 23 en 24 september	KIMO	Voor kennisgeving aannemen
E				
16-6-26	E1	Informatiebrief indexatie WOZ-waarde Huisvestingsverordening gemeente Ameland 2023	College van B&W	Voor kennisgeving aannemen
23-6-26	E2	Informatiebrief Startnotitie Parkeerbeleid	College van B&W	Voor kennisgeving aannemen
30-6-26	E3	Informatiebrief Jaarverantwoording Kinderopvang, gemeente Ameland 2025	College van B&W	Voor kennisgeving aannemen
30-6-26	E4	Informatiebrief beëindiging onderzoek pilot flexwoningen Kwekerij	College van B&W	Voor kennisgeving aannemen
30-6-26	E5	Informatiebrief Piekhuisvesting	College van B&W	Voor kennisgeving aannemen

30-6-26	E6	Informatiebrief Regionale inkoop Specialistische Jeugdhulp en Verblijf	College van B&W	Voor kennisgeving aannemen
07-7-26	E7	Informatiebrief onderzoek Governance Burgemeester Walda Scholengemeenschap (BWS	College van B&W	Voor kennisgeving aannemen
07-7-26	E8	Informatiebrief aanbesteding herinrichting gemeentewerf	College van B&W	Voor kennisgeving aannemen
12-5-26	E9	Informatiebrief vernieuwing award duurzaam toerisme	College van B&W	Voor kennisgeving aannemen
14-07-26	E10	Informatiebrief Regioplan gebiedsinvesteringen PAWOZ tranche 2	College van B&W	Voor kennisgeving aannemen
14-07-26	E11	Informatiebrief Visitatie Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland	College van B&W	Voor kennisgeving aannemen
11-08-26	E12	Informatiebrief Wijziging deelname Monitoring & Commissie Bodemdaling Ameland	College van B&W	Agenderen voor de raad van 26 oktober a.s.bij de te bespreken brieven (vragen CDA)
11-08-26	E13	Informatiebrief Aanpak dakloosheid in Friesland 2026-2032	College van B&W	Voor kennisgeving aannemen
25-08-26	E14	Informatiebrief Start werkzaamheden tunnels golfbaan	College van B&W	Voor kennisgeving aannemen
01-09-26	E15	Informatiebrief		

Aldus vastgesteld in de vergadering van de raad van de gemeente Ameland,

Ballum, 14 september 2026

J.M.J. Metz

Griffier

Wat kan de lokale ombudsman voor u als raadslid betekenen?

[Lees online](#) | [Afmelden](#)

nationale ombudsman

Beste leden van de gemeenteraad,

Als uw gemeentelijke ombudsman feliciteer ik u van harte met uw benoeming. De komende vier jaar heeft u de uitdagende taak om het goede te doen voor inwoners door uw kennis en kunde in te zetten voor dienstverlening die écht werkt.

De Nationale ombudsman is voor uw gemeente, ook de lokale ombudsman. Samen met mijn medewerkers behandel ik klachten van inwoners in uw gemeente die vinden dat hun klacht niet goed is afgehandeld door de gemeente. Dat doen we door advies te geven, te bemiddelen om tot een oplossing te komen of onderzoek te doen naar een klacht. Vaak geven we ook advies om vergelijkbare klachten in de toekomst te voorkomen. Onze aanpak is persoonlijk, informeel en oplossingsgericht.

Agenderen

Klachten gaan vaak over onderwerpen die inwoners raken. Elk jaar ontvangt de gemeenteraad een rapportage over de klachten die zijn behandeld door of over uw gemeente. Uw burgemeester ziet toe op een zorgvuldige behandeling van klachten. U kunt de rapportage agenderen in een raadsvergadering, daarover vragen stellen aan het college en een oordeel geven over de kwaliteit van de klachtbehandeling. Zorgvuldige klachtbehandeling geeft gemeenten de kans om te leren en hun dienstverlening te verbeteren.

Versterken klachtbehandeling

Door goede en zorgvuldige klachtbehandeling neemt uw gemeente haar inwoners serieus. Uw gemeente kan leren van klachten en zo haar dienstverlening verbeteren. Wij helpen klachtbehandelaren met kennis en advies over professionele klachtbehandeling. Dat doen we met workshops, webinars, een advieslijn voor professionals ([070 356 35 50](tel:0703563550)) en onze online community De Raadbaak. In deze community kunnen klachtbehandelaren, intermediairs, professionals, en ook u als raadslid, kennis en ervaringen delen.

Onderzoek uit eigen beweging

De Nationale ombudsman doet onderzoek uit eigen beweging wanneer er veel signalen en klachten zijn over een probleem binnen de overheid. Vaak raken deze onderzoeken aan het werk van gemeenten. Denk aan onze rapporten over demonstratierecht, Wmo, Participatiewet, Jeugdwet, Veteranenwet en het bieden van herstel.

Speciaal voor gemeenteraadsleden

Op [Lokale ombudsman](#) | [Nationale ombudsman voor Professionals](#) vindt u informatie over de rol en het werk van de lokale ombudsman. Lees meer over onderwerpen zoals: behoorlijkheid, klachtbehandeling, onderzoeken, vaak gestelde vragen en antwoorden, de Kinderombudsman en Veteranenombudsman.

Met vriendelijke groet,
de Nationale ombudsman,
Reinier van Zutphen

Nationale ombudsman

Bezuidenhoutseweg 151

2594 AG

Den Haag

[\(070\) 356 35 50](tel:(070)3563550)

Volg ons:

T.a.v. Gemeenteraad en presidium/fractievoorzitteroverleg

Datum: 22 juni 2026
Betreft: Lidmaatschap Nederlandse Vereniging voor Raadsleden en
reactie op de brief VPPG

Geachte raadsleden,
Geachte griffier,

U heeft begin juni kennis kunnen nemen van een uw raad gerichte brief van dhr. Zinken namens de Vereniging Plaatselijke Politieke Groeperingen (VPPG). In deze brief wordt geschetst dat u als raadslid een keuze zou moeten maken tussen het lidmaatschap van de VPPG enerzijds en dat van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden (NVvR) anderzijds.

Omdat deze voorstelling van zaken onjuist is en de wettelijke kaders onvolledig worden weergegeven, informeren wij u met dit schrijven graag over de feitelijke en juridische situatie.

Het wettelijk kader en de status van de NVvR

De belangrijkste misvatting die wij willen wegnemen, is dat er voor uw raad of het college een keuze tussen beide verenigingen voorligt. Dit is niet het geval. Raadsleden kunnen namelijk probleemloos van beide organisaties tegelijkertijd lid zijn; de verenigingen sluiten elkaar geenszins uit.

De werkelijke en enige vraag die hier getoetst moet worden, is een juridische en financiële: voldoet een vereniging aan de wettelijke criteria om de contributie door de gemeente te laten vergoeden? Voor de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden is dat onomstotelijk het geval.

Vanwege deze status ontvangt de NVvR rijkssubsidie en treden wij op als de vaste, officiële gesprekspartner aan overlegtafels met het parlement, de ministeries en de VNG. Wij vertegenwoordigen hierin meer dan 6.700 raads- en commissieleden, waarvan het grootste deel via collectief lidmaatschap aan de vereniging is verbonden.

Sinds de invoering van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers (artikel 3.3.4, zie kader) is de vergoeding van contributie gekoppeld aan de titel 'beroepsvereniging'.

Het artikel bepaalt dat de gemeente de contributie vergoedt wanneer het college van oordeel is dat de vereniging voldoet aan de eisen van een voor ieder raadslid toegankelijke, landelijk georganiseerde beroepsvereniging.

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden is de enige onafhankelijke beroeps- en belangenvereniging voor alle raads-, commissie- en eilandraadsleden in Nederland, ongeacht politieke kleur.

Artikel 3.3.4

Indien een raadslid, een wethouder of de burgemeester als zodanig lid is van een voor ieder raadslid, iedere wethouder of iedere burgemeester toegankelijke, landelijk georganiseerde beroepsvereniging die blijkens haar statuten deskundigheidsbevordering of belangenbehartiging van de functie van raadslid, wethouder of burgemeester ten doel heeft of mede ten doel heeft, wordt de contributie van die beroepsvereniging ten laste van de gemeente vergoed, tenzij het college van burgemeester en wethouders van oordeel is dat de activiteiten van de vereniging onvoldoende invulling geven aan het in de eerste volzin bedoelde doel.

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden

Waar de VPPG zich specifiek richt op plaatselijke politieke groeperingen, richt de NVvR zich primair op de ondersteuning van het raadslidmaatschap in de breedste zin van het woord, alsook de positie van de raad als hoogste orgaan. Wij zetten ons dagelijks in om ervoor te zorgen dat u uw controlerende, kaderstellende en volksvertegenwoordigende rol optimaal kunt invullen. Dit doen wij via de volgende pijlers:

- **Belangenbehartiging en lobby:** Wij kaarten de structurele hoge werkdruk, de rechtspositie en de veiligheid van raadsleden rechtstreeks aan in Den Haag. Als officiële gesprekspartner zorgen we dat de stem van de lokale democratie gehoord wordt bij wetswijzigingen.
- **Opleiding en ontwikkeling:** Via onze digitale leeromgeving, digitale en fysiek bijeenkomsten bieden wij doorlopende scholing aan over complexe dossiers en positie van het raadslid. Deze zijn ook gratis toegankelijk voor leden.
- **Onderzoek en kennisdeling:** Wij voeren doorlopend onderzoek uit naar het functioneren van de gemeenteraden, de tijdsbesteding van raadsleden en de ondersteuning door griffies. Daarnaast ondersteunen we landelijk gefinancierd onderzoek naar thema's rondom de rol en positie van de raad, en vertalen dit naar praktische handvatten.
- **Individuele ondersteuning:** Raadsleden kunnen bij ons terecht voor advies over hun rechtspositie, integriteitsvraagstukken of professionele dilemma's.

Samenwerking en keuzevrijheid

We willen benadrukken dat wij niet lijnrecht tegenover de VPPG staan. Beide verenigingen dragen op eigen wijze bij aan de lokale democratie. De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden is echter politiek onafhankelijk en maakt geen onderscheid tussen landelijke of lokale partijen.

Wij vertrouwen erop u hiermee de juiste feiten en kaders te hebben geschetst ten behoeve van uw besluitvorming. Wij wensen u veel succes met uw waardevolle raadswerk, en hopen u te mogen verwelkomen als lid van onze vereniging.

Met vriendelijke groet,

Petra Paulides

Directeur

Nederlandse Vereniging voor Raadsleden

26M20 MOTIE VREEMD AAN DE ORDE SOLIDARITEIT MET BEDREIGDE COLLEGA'S

De raad van de gemeente Zaanstad, in vergadering op dinsdag 12 mei 2026,

Constaterende dat

- in de afgelopen weken op meerdere plaatsen gewelddadige protesten zijn geweest
- hierbij in de gemeenten Wijdmeren en IJsselstein ook de gemeentehuizen doelwit waren van vernielingen

Overwegende dat

- het gemeentehuis het hart is van de lokale democratie, waar gekozen raadsleden en vele anderen zich inzetten om de algemene zaak te dienen
- het van het grootste belang is dat het politieke en bestuurlijke proces in een veilige omgeving, zonder dwang of intimidatie kan plaatsvinden
- een aanval op een gemeentehuis een aanval is op alle gemeentehuizen

Spreekt uit

- alle geweld gericht tegen gemeentehuizen of gemeentelijke instellingen ten stelligste te veroordelen
- solidair te zijn met de raadscollega's in de genoemde gemeenten
- betrokken te zijn en blijven bij alle raadscollega's die getroffen worden door geweld, bedreiging, of welke vorm van intimidatie dan ook

Roept de landelijke regering op

- krachtig op te treden tegen het recente geweld en de groepen die daarvoor verantwoordelijk zijn
- de decentrale overheden in woord en daad bij te staan in het voorkomen of beteugelen van gewelddadige incidenten

En vraagt de Griffier van de gemeente Zaanstad

- om deze motie ter ondersteuning te versturen naar de raden van de gemeenten Wijdmeren en IJsselstein
- een afschrift van deze motie te versturen naar alle andere gemeenteraden van Nederland, vergezeld van de suggestie om deze of een soortgelijke motie ook daar in stemming brengen
- een afschrift van deze motie te sturen aan de minister-president, de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, en de minister van Justitie en Veiligheid

En gaat over tot de orde van de dag.

Namens ROSA
Hans Kuyper

Namens de SP
Anna de Groot

Namens GL/PvdA
Jonathan van der Sluis

Namens D66
Merel Kingma

Namens de PvdD
Stella Pieterse

Aangenomen, zie besluitenlijst in het raadsinformatiesysteem.

Aan de raad van de gemeente Ameland
Postbus 22
9160 AA Hollum

Leeuwarden, 7 juli 2026
Verzonden, **7 JULI 2026**

Ons kenmerk : 02535302
Domein/ Team : Bestuurszaken
Behandeld door : J. van der Velde / (058) 292 51 53 of jacob.vandervelde@fryslan.frl
Uw kenmerk :
Bijlage(n) : 1. Gemeenschappelijk financieel toezichtkader 2026 voor gemeenten
Onderwerp : Actualisatie Gemeenschappelijk financieel toezichtkader GTK 2026

Geachte gemeenteraad,

Inleiding

Ieder jaar informeren wij u over relevante en actuele onderwerpen waarop uw (meerjaren)begroting wordt beoordeeld vanuit onze wettelijke financiële toezichtstaak. Vanuit onze rol als toezichthouder hebben wij u begin april 2026 de begrotingscirculaire 2027 gestuurd met hierin de actuele ontwikkelingen met betrekking tot de gemeentefinanciën benoemd. Het is voor u van belang, als primair verantwoordelijke voor de financiële positie van uw gemeente, u goed te laten informeren. Uw kaderstellende en controlerende taak brengen met zich mee dat u erop toeziet dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is.

In de u toegezonden begrotingscirculaire 2027 is ook aangekondigd dat met de ingang van de begroting 2027 een geactualiseerd Gemeenschappelijk financieel toezichtkader van kracht zal zijn. De afgelopen maanden hebben de twaalf provincies in gezamenlijkheid gewerkt aan de actualisatie hiervan. Dit toezichtkader is door alle twaalf Gedeputeerde Staten vastgesteld en vormt hierbij vanaf de begroting 2027 het kader bij de beoordeling van de gemeentelijke begrotingen.

Bijgaand treft u het door ons vastgestelde Gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK 2026) aan.

Waarom een nieuw GTK?

Het GTK Gemeenten 2020 was aan vernieuwing toe, enerzijds omdat de uit 2020 daterende versie actualisatie behoefde, omdat diverse wijzigingen in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) hebben plaatsgevonden. Anderzijds is sinds kort een risicomodel in ontwikkeling, welke in het vernieuwde GTK 2026 wordt ingeleid.

Wat zijn de belangrijkste verschillen ten opzichte van het vorige GTK?

Sinds 2020 zijn er diverse aanpassingen geweest in de wet- en regelgeving. Naast beperkte wijzigingen in het BBV, zijn door de Commissie BBV enkele nieuwe notities uitgebracht, zoals de nota structurele en incidentele baten en lasten. De belangrijkste wijzigingen in het GTK 2026 zijn de volgende:

- Sinds de begroting 2025 is het voor gemeenten mogelijk om het surplus van de algemene reserve in te zetten. Door afspraken binnen het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (BOFv) eind 2023 zijn de kaders voor het inzetten van de reserves als structureel dekkingsmiddel verduidelijkt en verruimd. Hierdoor heeft de vermogenspositie een directere invloed op het toetsingscriterium structureel en reëel evenwicht. Deze mogelijkheid is nu ook verwerkt in het financieel toezichtkader.
- De herziene nota structurele en incidentele baten en lasten volgend, wordt gemeenten in het geactualiseerde GTK 2026 de mogelijkheid geboden om een specifieke stelpost onderuitputting op te nemen. Dit geeft gemeenten de ruimte om op voorhand in de begroting ermee rekening te houden dat niet alle plannen worden gerealiseerd. Op die manier wordt de (investerings-)planning direct betrokken bij de beoordeling van het structureel en reëel evenwicht.
- Ten slotte wordt in deze actualisatie het in ontwikkeling zijnde risicomodel toegelicht. Met dit model kan naast de beoordeling van het structureel reëel begrotingssaldi een breder beeld van de gemeentelijke financiële positie geschetst worden. Hiermee wordt aangesloten op de beantwoording van de minister van BZK naar aanleiding van een eerder door de Tweede Kamer aangenomen motie.

Bovenstaande wijzigingen met betrekking tot de extra mogelijkheden om de begroting structureel sluitend te maken zijn niet nieuw. Reeds eerder is uw gemeenteraad middels de begrotingscirculaire 2027 geïnformeerd over deze mogelijkheden. Ook in de ambtelijke gesprekken met de gemeenten zijn de bovenstaande onderwerpen aan de orde gekomen.

Het GTK Gemeenten 2026 zal van toepassing zijn vanaf de begroting 2027.

Tot slot

Gezien het financieel technische karakter van dit toezichtkader is deze ook verzonden naar de financieel contactpersoon bij uw gemeente.

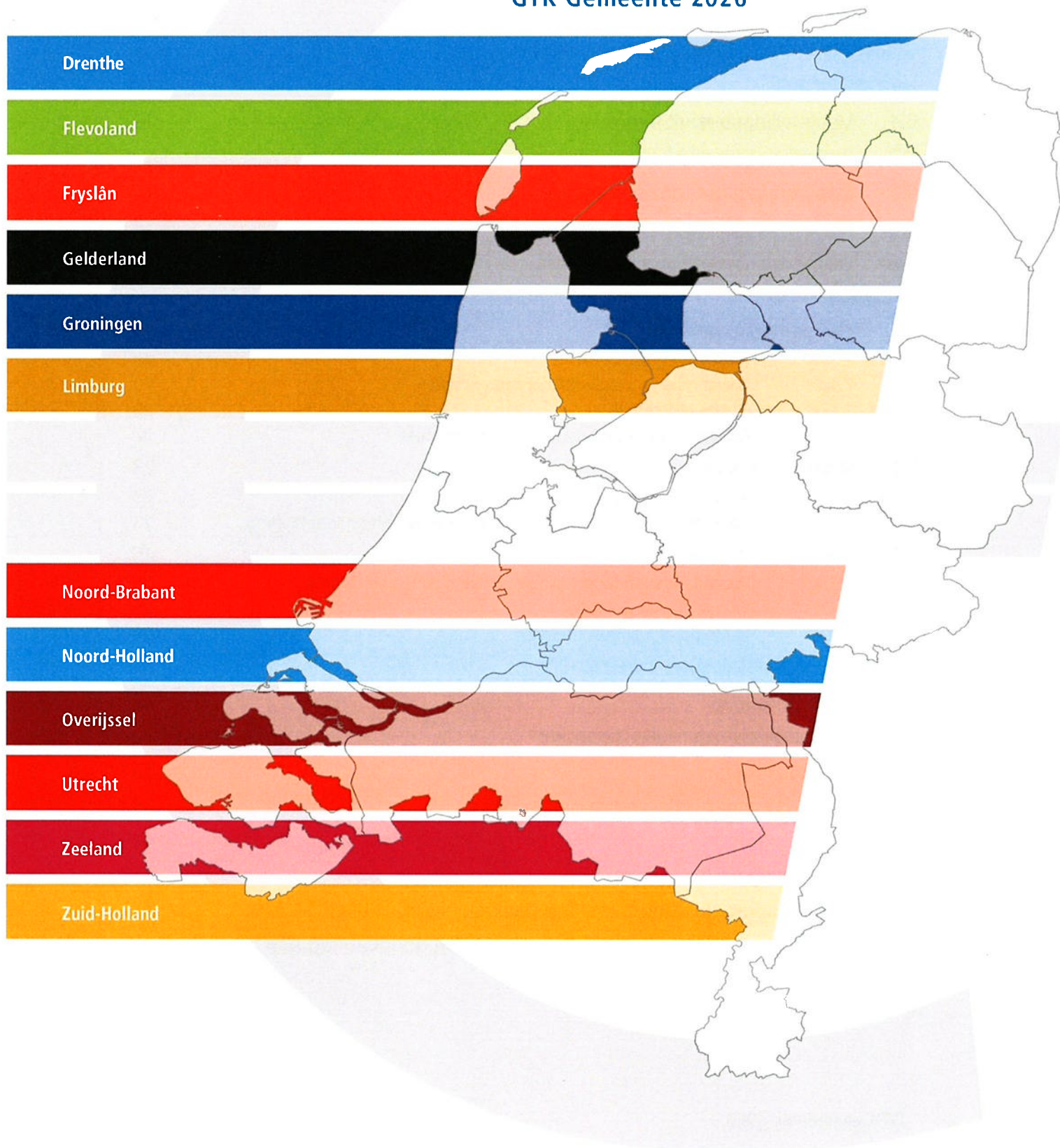
Namens het college van Gedeputeerde Staten,

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'N' followed by a long horizontal line.

mevr. N. Nijp
Stafhoofd Bestuurszaken

GEMEENSCHAPPELIJK FINANCIËEL TOEZICHTKADER

GTK Gemeente 2026

INHOUD

1	INLEIDING	3
2	DOEL VAN HET FINANCIEEL TOEZICHT	4
3	ACTOREN BIJ HET FINANCIEEL TOEZICHT	5
4	UITGANGSPUNTEN	7
5	VORMEN VAN FINANCIEEL TOEZICHT	11
6	HET PROCES	12
6.1	Vaststellingsbesluit begroting	12
6.2	Inzending van stukken	12
6.3	Bepalen van het toezichtregime	14
6.4	Uitvoeren van repressief toezicht	14
6.5	Uitvoeren van preventief toezicht	14
7	KADERS	19
7.1	Structureel evenwicht	19
7.1.1	Structureel evenwicht	19
7.1.2	Structurele en incidentele baten en lasten	20
7.1.3	Reservemutaties	20
7.1.4	Opschuivend sluitend meerjarenperspectief	22
7.2	Reëel evenwicht	23
7.2.1	Algemene uitkering	23
7.2.2	Taakstellingen, bezuinigingen, ombuigingen en onderuitputting	23
7.3	Financiële positie	25
7.3.1	Weerstandsvermogen, weerstandscapaciteit en risico's	25
7.3.2	Financiële kengetallen	28
7.3.3	Onderhoud kapitaalgoederen	29
8	OVERIGE VORMEN VAN TOEZICHT	32
8.1	Verordeningen	32
8.2	Kasgeldlimiet en renterisiconorm	32
8.3	Herindelingen	35
8.4	Artikel 12 Financiële-verhoudingswet	38
	BIJLAGEN	41
1.	Toelichting op het risicomodel	41
2.	Rekenvoorbeeld onderuitputting kapitaallasten	43
3.	Termijnen voor het al dan niet verlenen van goedkeuring aan de begroting	45
4.	Begrippenlijst	46

1 INLEIDING

Waarom een (nieuw) GTK?

Het gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK) is aan vernieuwing toe, enerzijds omdat de uit 2020 daterende versie actualisatie behoeft en anderzijds omdat er diverse ontwikkelingen zijn geweest, waaronder de ontwikkeling van een risicomodel, regelgeving over het ramen van onderuitputting en het onder voorwaarden kunnen inzetten van de algemene reserve als structureel dekkingsmiddel waardoor het GTK niet meer volledig was.

Doelgroep

Dit GTK kent een brede doelgroep die vooral bestaat uit bestuurders en ambtenaren van de gemeenten als toezichtontvangers en de bestuurders en ambtenaren van de provincies, als toezichthouders.

Financieel toezichthouders zijn de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), als stelselverantwoordelijke en toezichthouder op de provincies, en Gedeputeerde Staten (GS) van de provincies als toezichthouder op de gemeenten. Dit GTK heeft betrekking op het financieel toezicht door GS op gemeenten.

Voor het financieel toezicht op gemeenschappelijke regelingen is een afzonderlijk gemeenschappelijk toezichtkader vastgesteld. De kaders voor het toezicht op waterschappen worden nog door de gezamenlijke provincies vastgesteld en zijn in dit GTK buiten beschouwing gelaten.

Status

GS van de twaalf provincies formuleren gezamenlijk in het GTK de taak van de financieel toezichthouder, vanuit de wettelijke opdracht. De afstemming hierover vindt plaats in het landelijk Vakberaad Gemeentefinanciën. Het GTK is hiermee een uitwerking van het wettelijk kader voor het financieel toezicht op decentrale overheden. Het GTK is vastgesteld door de colleges van GS van de twaalf provincies.

Dit toezichtkader vervangt voor gemeenten het *Gemeenschappelijk financieel toezichtkader GTK gemeenten* uit 2020 en is van toepassing op de begroting 2027 en verder.

Leeswijzer

Het doel van financieel toezicht en de betrokken actoren wordt toegelicht in respectievelijk hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de algemene uitgangspunten. Vervolgens beschrijft hoofdstuk 5 de vormen van financieel toezicht en gaat hoofdstuk 6 in op de wijze waarop het financieel toezicht wordt uitgevoerd. In hoofdstuk 7 zijn de specifieke kaders uitgewerkt. De toezichtvorm bij gemeentelijke herindelingen, financieel toezicht op financiering decentrale overheden en overige relevante zaken die een relatie hebben met het financiële toezicht komen aan de orde in hoofdstuk 8.

In de bijlagen is het risicomodel opgenomen, een rekenvoorbeeld onderuitputting kapitaallasten, de termijnen voor goedkeuring begroting en de begrippenlijst.

2 DOEL VAN HET FINANCIËEL TOEZICHT

Maatschappelijk belang

Financieel toezicht helpt gemeenten bij het bevorderen van een gezonde financiële huishouding en biedt daarmee meerwaarde aan de kwaliteit van het openbaar bestuur. Financieel toezicht is een wezenlijk onderdeel van de 'checks and balances' binnen het openbaar bestuur en draagt hiermee bij aan het voorkomen dat een gemeente niet meer in staat is financiële tekorten zelf op te lossen. Een gemeente die toch nog in financiële moeilijkheden komt, kan op grond van *artikel 12 Financiële-verhoudingswet* een beroep doen op de collectieve middelen in het gemeentefonds. Iedere gemeente betaalt dan mee aan de financiële problemen van deze gemeente. Het belang van het financieel toezicht ligt dus bij de gezamenlijkheid van gemeenten. Het toezicht draagt hiermee bij aan het borgen van een gezonde financiële huishouding van gemeenten.

Ondersteunen van de horizontale controle en verantwoording

Afgeleid van bovenstaande doelstelling hebben de toezichthouders zich ook tot doel gesteld de horizontale verantwoording aan en de controle door de gemeenteraad en daarmee de kwaliteit van het openbaar bestuur te versterken.

Elke gemeente is verantwoordelijk voor haar eigen financieel beleid en beheer. De meerwaarde van het financieel toezicht is dat het een bijdrage kan leveren aan de kwaliteit van de democratische horizontale verantwoording en de sturing en controle door de gemeenteraad. Onderdeel van de meerwaarde is de onafhankelijke positie van de toezichthouder en het breder inzicht in problematiek en ontwikkelingen bij meerdere gemeenten.

De toezichthouder versterkt het inzicht in de stand van zaken van de gemeentelijke financiën als geheel en geeft signalen af ten behoeve van het publiek debat. Toezicht houden is niet zo zeer 'bemoeien met', maar veeleer 'betrokken zijn bij'. Het gaat om een constructieve dialoog waarin betrokken partijen met behoud van ieders rol en verantwoordelijkheid elkaar aanspreken en kritisch bevragen.

3 ACTOREN BIJ HET FINANCIËEL TOEZICHT

De raad

De raad heeft een kaderstellende en controlerende taak. Als volksvertegenwoordiging legt ze de beleidsdoelen met de daarbij behorende budgetten in de begroting vast. Zij moeten daarbij zorgen dat de begroting een structureel en reëel evenwicht vertoont (*artikel 189 Gemeentewet*).

De raad kan bij zijn controlerende taak gebruik maken van de informatie van de accountant en de lokale rekenkamer. Het financieel toezicht is complementair aan de horizontale kaderstellende en controlerende taak van de raad. Alle drie de externe partijen hebben dus een andere rol ten aanzien van de controlerende taak van de raad.

- De financieel toezichthouder kijkt vooruit en anticipeert op actuele gebeurtenissen, die mogelijk invloed hebben op de gemeentelijke financiën. Deze vormt zich een oordeel over het structureel en reëel evenwicht van de begroting en meerjarenraming. Daarbij heeft de toezichthouder ook een meedenkende rol, maar grijpt ook in als dat nodig is. Financieel toezicht moet niet worden verward met controle van de (financiële) administratie. Dat is een taak van de accountant (zie hieronder). De jaarrekening en de bevindingen van de accountant maken wel onderdeel uit van het begrotingsonderzoek door de financieel toezichthouder (*artikel 203 Gemeentewet*).
- De accountant blikt vooral terug. Deze controleert het getrouwe beeld van de jaarrekening en de rechtmatigheid en vormt zich een oordeel over de administratieve organisatie en de interne controle en kan daarover ook aanbevelingen doen. De accountant heeft ook een adviserende rol. Dit doet de accountant in opdracht van de raad, die daarbij ook aanvullende eisen kan stellen (*artikel 213 Gemeentewet*).
- De lokale rekenkamer doet vooral doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken. De rekenkamer is onafhankelijk en bepaalt zelf haar agenda. Het doel van de onderzoeken is ondersteuning van de raad bij zijn controlerende taak (*artikel 182 Gemeentewet*).

In aanvulling hierop is relevant dat het college ook verplicht is periodiek doelmatigheid- en doeltreffendheidsonderzoeken te (laten) doen naar het door hem gevoerde bestuur (*artikel 213a Gemeentewet*).

De toezichthouder

GS zijn financieel toezichthouder op gemeenten. Het betreft de uitvoering van de wettelijk opgedragen taak, zoals omschreven in *artikelen 186 tot en met 215 Gemeentewet* en *artikel 12 Financiële verhoudingswet*.

De landelijke afstemming van het financieel toezicht vindt plaats in het Vakberaad Gemeentefinanciën. Dit is een overlegorgaan van de gezamenlijke toezichthouders (provincies en BZK) en vertegenwoordigers van de VNG en de ROB. De kaders voor het toezicht worden aangereikt vanuit het Vakberaad Gemeentefinanciën en zijn vastgelegd in dit toezichtkader. Provincies kunnen daar, in de werkwijze, eigen accenten en prioriteiten aan toevoegen.

De minister van BZK

De minister van BZK is stelselverantwoordelijke van het toezicht. De provincies leveren jaarlijks aan de minister van BZK informatie over het uitgevoerde toezicht op gemeenten. De minister neemt dit op in het jaarlijkse toezichtsverslag aan de Tweede Kamer.

De minister van BZK is, samen met de minister van Financiën, verantwoordelijk voor het beheer van het Gemeentefonds. Voor een extra beslag op de middelen uit dit fonds kunnen gemeenten onder bepaalde voorwaarden een aanvraag doen op grond van artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet. Het ministerie van BZK voert het zogenoemde artikel 12-toezicht uit volgens de [Handleiding artikel 12 Financiële-verhoudingswet](#).

4 UITGANGSPUNTEN

Financieel toezicht vindt zijn basis in de wet en is gebaseerd op vertrouwen. De wetgever heeft bepaald dat GS zich een oordeel vormen over het al dan niet structureel en reëel in evenwicht zijn van de begroting en meerjarenraming van de gemeenten. Uitgangspunt hierbij is dat iedere gemeente zelf verantwoordelijk is voor een gezond financieel beleid en beheer. GS laten de gemeente daarom haar eigen verantwoordelijkheid, maar zijn alert op beslissingen met financiële consequenties die het begrotingsevenwicht (kunnen) aantasten.

GS doen (waar nodig) uitspraken over het financieel beleid, de verordeningen (volgens [artikel 212 Gemeentewet](#)) en het financieel beheer, waaronder het weerstandsvermogen en de risicobeheersing. Daarnaast kan GS, vanuit hun toezichthoudende taak, suggesties geven die de overige beleidsvelden raken.

Structureel en reëel resultaat in brede context

De beoordeling van het structureel resultaat en de realiteit daarvan door GS gaat verder dan enkel de incidentele baten en lasten te elimineren uit het resultaat. Het gaat om een beoordeling van de gehanteerde uitgangspunten en aannames waarop de ramingen zijn gebaseerd alsook de kwaliteit van de financiële organisatie en de realisaties van de afgelopen jaren. De Gemeentewet, de boekhoudvoorschriften (BBV) en dit Gemeenschappelijk toezichtkader bieden daar handvatten voor. Zo kan ook bijvoorbeeld verdiepend (thema-)onderzoek gedaan worden. Daarnaast is het goede gesprek met de gemeente en de ervaringen in eerdere jaren zeer belangrijk om de realiteit van de uitgangspunten en aannames te toetsen. De Gemeentewet laat hier expliciet ruimte voor het oordeel van Gedeputeerde Staten. Zo is de beoordeling van de incidentele baten en lasten of de nog te realiseren bezuinigingen geen exacte wetenschap en wordt dit beoordeeld in de bredere context van de financiën van een gemeente. We toetsen dus niet alleen of het structureel en reëel evenwicht “op papier” structureel en reëel is, maar beoordelen het totale financiële beeld en de mate waarin de raming en het beleid uitvoerbaar en beheersbaar zijn.

De brede toetsing houdt in dat structureel en reëel evenwicht het vertrekpunt is voor het toezichtregime, maar dat het oordeel over ‘structureel en reëel’ steeds wordt geplaatst in de bredere financiële context van de gemeente. Daarbij wordt onder meer gekeken naar de plausibiliteit van de ramingen en de dekking (waaronder de gehanteerde uitgangspunten en aannames, zoals loon- en prijsontwikkelingen, en het realiteitsgehalte en de uitvoerbaarheid van bezuinigingen en taakstellingen, mede in het licht van ervaringen uit eerdere jaren). Voorts worden de financiële kengetallen zoals opgenomen in het BBV in samenhang betrokken (waaronder in ieder geval netto schuldquote, solvabiliteitsratio, structurele exploitatieruimte, grondexploitatie en belastingcapaciteit), evenals de ontwikkeling en inzetbaarheid van reserves en voorzieningen en de omvang en beheersing van (geïntermediate) risico's in relatie tot de beschikbare weerstandscapaciteit. Tot slot kunnen soft controls worden meegenomen, zoals de kwaliteit van de planning-en-controlcyclus, de werking van interne beheersing en het verantwoordingsproces, de tijdigheid en betrouwbaarheid van managementinformatie en de kwaliteit en continuïteit van de (financiële) organisatie en governance, voor zover deze relevant zijn voor de duiding van risico's en de betrouwbaarheid van de ramingen.

Daarnaast zijn door de afspraken uit het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (BOFv) eind 2023 de kaders voor het inzetten van de reserves als structureel dekkingsmiddel verduidelijkt en verruimd.

Hierdoor heeft de vermogenspositie een directere invloed op het toetsingscriterium structureel en reëel evenwicht. Hetzelfde geldt voor de nieuwe mogelijkheid voor gemeenten om een specifieke stelpost onderuitputting op te nemen. Dit geeft gemeenten de ruimte om op voorhand in de begroting rekening te houden dat niet alle plannen worden gerealiseerd. Op die manier wordt de (investerings-) planning direct betrokken bij de beoordeling van het structureel en reëel evenwicht.

Het oordeel van GS over de realiteit van de ramingen, de specifieke stelpost onderuitputting en de verruimde mogelijkheden om het vermogen in te zetten als dekkingsmiddel zorgen ervoor dat de norm voor het bepalen van het toezichtregime afdoende is en aanpassing op dit moment niet nodig is.

Uitgangspunten financieel toezicht

De uitvoering van het financieel toezicht door GS is gebaseerd op het gedachtengoed van het ATT (zie ook de Agenda Toekomst van het (interbestuurlijk) Toezicht¹)

1. Uniformiteit en maatwerk
2. Risicogericht toezicht
3. Toezicht is proportioneel
4. Transparantie

1. Uniformiteit en maatwerk

GS streven naar uniformiteit en daarmee ook naar meer eenduidigheid ten aanzien van de gehanteerde criteria.

Na toepassing van uniforme kaders voor het bepalen van het toezichtregime, is het toezicht vooral maatwerk en vindt het plaats op basis van contact en dialoog. Het toezicht is veranderd naar lerend toezicht, waarbij het niet alleen draait om het beoordelen, maar ook om het signaleren en vooral een constructieve dialoog tussen GS en gemeenten. Hierbij wordt expertise ingebracht en aan beide zijden wordt geleerd om het toezicht te optimaliseren. Er is ruimte voor maatwerk in de uitvoering van toezicht, maar ook voor gerichte interventies waar die nodig blijken.

Aan het maatwerk wordt in dit GTK uitvoering gegeven door de uitgangspunten risicogericht en proportioneel te hanteren. Risicogericht en proportioneel toezicht houdt in dat GS bepalen hoeveel (extra) aandacht een gemeente naar hun oordeel nodig heeft. GS stemmen de intensiteit van het onderzoek en het contact met de gemeente daarop af.

Voor het bepalen van het structureel en reëel evenwicht is in dit GTK een stap gezet om meer uniformiteit in de criteria te realiseren. Bij het begrotingsonderzoek maken GS gebruik van een risicomodel (zie bijlage 1).

¹ In 2018 is door Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen afgesproken om te "werken aan vernieuwing van het interbestuurlijk en financieel toezicht, zodat het toezicht zo effectief mogelijk is en passend is bij een gezamenlijke aanpak van maatschappelijke opgaven." Dit is uitgewerkt in de [Agenda Toekomst Toezicht \(ATT\)](#), die in 2018 aan de Tweede Kamer is aangeboden. In 2020 is het [Actieplan Agenda Toekomst van het Toezicht](#) aangeboden. In november 2023 is de agenda ambtelijk afgerond. In december 2025 heeft de Minister van BZK de Kamer geïnformeerd over een drietal onderwerpen in het financieel toezicht op gemeenten en provincies wat nader onderzocht wordt.

GS kunnen meerwaarde bieden door gebruik te maken van de kennis over de desbetreffende gemeente die bij de provincie aanwezig is. Naast kennis vanuit de toezichthoudende rol is er ook kennis aanwezig doordat de provincies samenwerken met de gemeenten. Door interne afstemming en regelmatig contact en dialoog met gemeenten, kunnen GS op de hoogte blijven van wat er in een gemeente speelt. Ook het volgen van landelijke en provinciale trends en ontwikkelingen, waaronder wetwijzigingen, kan bijdragen aan het leveren van meerwaarde. Dankzij deze integrale benadering kunnen provincies, binnen de in dit GTK opgenomen kaders, eigen accenten en prioriteiten toevoegen aan de wijze waarop zij het toezicht vorm willen geven.

2. Risicogericht toezicht

Een tweeledige benadering van het toezichtregime (waarbij de keuze is beperkt tot repressief of preventief toezicht) geeft nog onvoldoende duiding over de financiële positie van een gemeente en de financiële risico's die zij loopt. Bevindingen zullen altijd binnen een bepaalde context geplaatst moeten worden. Om een inschatting te maken van de kans dat een gemeente op termijn in financiële problemen kan komen, wordt een risicoprofiel opgesteld. Dit profiel helpt GS bij het inschatten van de mogelijke extra aandacht die een gemeente nodig heeft. Uiteraard zijn GS zich bewust van het feit dat zich onverwachte (lokale) ontwikkelingen kunnen voordoen, die niet te vangen zijn in een uniform risicoprofiel.

Dit risicoprofiel komt niet in de plaats van de risico-inventarisatie die de gemeente zelf opstelt voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit. Het profiel is in eerste instantie bedoeld als hulpmiddel voor de oordeelsvorming van GS en het daaraan gekoppelde proportionele toezicht en geeft aanvullende informatie voor de dialoog met de gemeente. Het (primaire) uitgangspunt blijft het structureel en reëel in evenwicht zijn van de begroting.

Het streven is om het risicomodel de komende tijd verder te ontwikkelen en is daarmee niet in 'beton gegoten'. De toetspuntenlijst, zoals deze in het voorgaand GTK nog was opgenomen, komt daarmee te vervallen. Veruit de meeste toetspunten krijgen aandacht in het risicomodel.

3. Toezicht is proportioneel

GS willen zo effectief mogelijk optreden en tegelijkertijd zo efficiënt mogelijk werken. Daarbij willen GS de administratieve last voor gemeenten beperken, ofwel: licht waar het kan, zwaarder waar het nodig is. Er wordt zoveel mogelijk uitgegaan van beschikbare informatie. Als voor de oordeelsvorming over de financiële positie nadere informatie nodig is, zal hierom verzocht worden.

Als de begroting van een gemeente voldoet aan de wettelijke criteria om in aanmerking te komen voor repressief toezicht (zie hoofdstuk 5), dan zullen GS zich meestal beperken tot regulier contact met de gemeente. Op basis van het risicoprofiel maken GS een inschatting van de financiële positie. Als de financiële positie zwakker is, zullen GS meer aandacht voor die gemeente hebben. Dit kan zich vertalen naar diepgaander onderzoek van de financiële stukken en intensiever ambtelijk en/of bestuurlijk contact. Bij intensiever financieel toezicht wordt ingespeeld op de individuele situatie van de gemeente. Immers, niet iedere gemeente is hetzelfde en financiële knelpunten kunnen door uiteenlopende oorzaken ontstaan.

4. Transparantie

Het toezichtoordeel

Transparant betekent dat van tevoren helder is wat GS van de gemeente verwachten en wat de gemeente van GS kan verwachten. Naast de beleidslijnen in dit GTK houden GS gemeenten op de hoogte van het beleid over actuele ontwikkelingen in de jaarlijkse begrotingscirculaire. Bovendien moeten GS in staat zijn het toezichtoordeel uit te leggen.

Financiële (toezicht)informatie

Het belang van de openbaarheid van publieke informatie (transparante overheid) voor de democratische rechtstaat, de burger en het bestuur, is groot. Binnen de provincies gebeurt er al veel op het gebied van inventariseren en openbaar maken van financiële (toezicht)informatie. Het streven is te komen tot meer uniformiteit tussen provincies. Deze ambitie van de gezamenlijke toezichthouders zal de komende jaren naar verwachting verder worden opgepakt en ingevuld.

5 VORMEN VAN FINANCIIEEL TOEZICHT

In dit hoofdstuk worden de twee wettelijke vormen van financieel toezicht kort toegelicht:

1. Repressief toezicht
2. Preventief toezicht

GS bepalen de vorm van toezicht op basis van:

- Gemeentewet (GW).
- Algemene wet bestuursrecht (Awb).
- Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV), de notities van de Commissie BBV en de algemene vragen en antwoorden van de Commissie BBV
- Het GTK 2026 en aanvullende begrotings- of themacirculaires.

1. *Repressief toezicht*

Repressief toezicht is standaard. Deze vorm van toezicht houdt in dat de begroting en begrotingswijzigingen direct uitgevoerd kunnen worden (rechtskracht krijgen), zonder afhankelijk te zijn van een voorafgaande goedkeuring van GS.

Er is altijd sprake van repressief toezicht als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- De begroting is naar het oordeel van GS structureel en reëel in evenwicht. De structurele baten dekken de structurele lasten en de ramingen zijn realistisch. Als het begrotingsjaar niet structureel en reëel in evenwicht is, dan moet aannemelijk zijn dat dit evenwicht uiterlijk in het laatste jaar van de meerjarenraming tot stand wordt gebracht.
- De jaarrekening en begroting zijn op tijd ingezonden. De jaarrekening vóór 15 juli van het jaar volgend op het verslagjaar en de begroting vóór 15 november van het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar.

2. *Preventief toezicht*

Preventief toezicht is uitzondering en wordt ingesteld als niet voldaan is aan het criterium structureel en reëel evenwicht. Preventief toezicht kan ook worden ingesteld als niet is voldaan aan de wettelijke inzendtermijnen. Overschrijding van de uiterste inzenddata leidt in beginsel tot preventief toezicht, ook voor een financieel gezonde gemeente. De reden hiervoor is dat GS tijdig over informatie moeten beschikken om zich een oordeel te kunnen vormen over de financiële positie. Bovendien kan het niet voldoen aan de termijnen een signaal zijn dat een gemeente de financiële huishouding niet op orde heeft.

Preventief toezicht betekent dat de begroting en de daaropvolgende wijzigingen eerst moeten worden goedgekeurd door GS, voordat deze kunnen worden uitgevoerd.

6 HET PROCES

6.1 Vaststellingsbesluit begroting

Het vaststellingsbesluit van de begroting moet een compleet beeld geven van de besluitvorming door de raad. Hierin staat:

- welke begroting vastgesteld is;
- wat er is veranderd ten opzichte van de ter behandeling aangeboden begroting, al dan niet door middel van een aparte begrotingswijziging (indien van toepassing);
- wanneer als structureel dekkingsmiddel de inzet van het surplus van de algemene reserve is toegepast;
- welke (her)investeringskredieten door de raad beschikbaar zijn gesteld (zie onderstaande toelichting);
- wanneer het saldo van baten en lasten inclusief reservemutaties in het begrotingsjaar een tekort heeft, de wijze waarop het begrotingsjaar sluitend is gemaakt (bijvoorbeeld door een onttrekking aan de algemene reserve) en hoe het structureel en reëel evenwicht tot stand is gebracht.

(Her)investeringskredieten

Bij de vaststelling van de begroting door de raad worden niet alleen de baten en lasten geautoriseerd, maar stelt de raad ook de (her)investeringen vast. Er is geen aanvullende besluitvorming meer nodig om de (her)investeringen uit te voeren. Overigens kan de raad bij de begrotingsbehandeling en -vaststelling aangeven van welke (her)investering(en) op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het (her)investeringskrediet gewenst is.

6.2 Inzending van stukken

Om de begroting te kunnen beoordelen, moeten GS over voldoende informatie beschikken. Gemeenten zijn daarom verplicht een aantal documenten aan te leveren. GS moeten deze stukken archiveren. Het gaat daarom om volledige documenten, die door de raad zijn vastgesteld. GS kunnen zelf bepalen hoe de inzending geregeld wordt, bijvoorbeeld in een digitale vorm (zoals pdf) of een bepaald e-mailadres, de Berichtenbox of het digitale loket van de provincie. Digitale aanlevering in een webversie (HTML of link) van het document is niet toegestaan.

Voor de aanlevering van de stukken gelden termijnen. In onderstaand overzicht zijn de verplicht in te zenden stukken gespecificeerd, inclusief de inzendtermijnen.

Tabel 1 Verplicht in te zenden stukken financieel toezicht

Aan te leveren stukken	De stukken bevatten minimaal	Termijn
(Financiële) verordeningen	- Uitgangspunten en regels voor het financiële beleid en beheer - Getekend raadsbesluit (inclusief raadsvoorstel)	- Maximaal twee weken na besluitvorming
Begroting en meerjarenraming	- Beleidsbegroting - Financiële begroting - Meerjarenraming - Gelijktijdig met de begroting vastgestelde begrotingswijzigingen - Aangenomen moties en amendementen (inclusief financiële consequenties voor de begroting) - Getekend raadsbesluit (inclusief raadsvoorstel)	- Maximaal twee weken na besluitvorming en vóór 15 november in het jaar voorafgaand aan het betreffende begrotingsjaar
Jaarstukken	- Jaarverslag - Jaarrekening - Getekende Controleverklaring - Accountantsverslag - Aangenomen moties en amendementen - Getekend raadsbesluit (inclusief raadsvoorstel)	- Maximaal twee weken na besluitvorming en vóór 15 juli in het jaar volgend op het jaar waarop de jaarrekening betrekking heeft
Alle begrotingswijzigingen	- Raadsvoorstel met bijlagen - Aangenomen moties en amendementen - Getekend raadsbesluit (inclusief raadsvoorstel)	- Maximaal twee weken na besluitvorming

Vaststellen jaarstukken

De jaarstukken kunnen pas worden vastgesteld als ze compleet zijn (zie *Titel IV, hoofdstuk XIII, paragraaf 2 Gemeentewet*). Jaarstukken kunnen bijvoorbeeld niet, in afwachting van de controleverklaring, onder voorbehoud door de raad worden vastgesteld. Als hierdoor de wettelijke inzendtermijn wordt overschreden, is het van belang dat de gemeente hierover in overleg treedt met GS.

Overige relevante documenten en informatie

De documenten worden niet losstaand beoordeeld, maar in samenhang met elkaar en vanuit historisch besef. Voor het beoordelen van deze stukken raadplegen GS, naast de hierboven genoemde verplichte documenten, vaak ook andere documenten en informatie, zoals:

- Kadernota en/of andere tussentijdse (bestuurs)rapportages.
- Conceptbegroting, na behandeling door het college.
- Meerjarenprogramma grondexploitaties.
- Financiële beleidsnota's.
- Beheerplannen kapitaalgoederen.
- Meerjarige berekeningen (vier jaar) van de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

6.3 Bepalen van het toezichtregime

Naleven inzendtermijnen

Het niet naleven van termijnen kan een indicatie zijn voor minder goed functioneren van de gemeentelijke financiële huishouding. Daarom hebben GS wettelijke bevoegdheid om een gemeente onder preventief financieel toezicht te plaatsen, als inzendtermijnen worden overschreden. De gronden voor het instellen van dit preventief toezicht zijn facultatief en bieden GS de mogelijkheid deze bevoegdheid zo nodig met enige soepelheid uit te oefenen.

Gemeenten moeten dus rekening houden met de inzendtermijnen, bijvoorbeeld bij het plannen van raadsvergaderingen. Er moet voldoende tijd zijn om de stukken, na de vaststelling door de raad, in te zenden. Wanneer een gemeente voorziet dat de wettelijke inzendtermijn niet gehaald kan worden, moet GS hiervan direct in kennis worden gesteld. GS kunnen met de gemeente maatwerkafspraken maken over de consequenties van de termijnoverschrijving. GS toetsen of er bijzondere omstandigheden zijn die de termijnoverschrijding veroorzaken en of die omstandigheden verschoonbaar en/of beïnvloedbaar zijn. Er moet dan sprake zijn van calamiteiten waar de gemeente geen invloed op heeft en die de beraadslaging over de begroting ernstig verstoren. Agendatechnische redenen zijn hierbij geen argument om af te zien van preventief toezicht.

Beoordelen begrotingsevenwicht

Nadat de benodigde documenten zijn aangeleverd, vormen GS zich een oordeel over het structurele en reële begrotingsevenwicht. Bij het begrotingsonderzoek maken GS onder andere gebruik van het risicomodel. Voor de indicatoren die zijn opgenomen in het risicomodel wordt verwezen naar bijlage 1.

Als de begroting, op basis van verder onderzoek, naar het oordeel van GS niet structureel en reëel in evenwicht is en het niet aannemelijk is dat dit evenwicht uiterlijk in het laatste jaar van de meerjarenraming wordt hersteld, zullen GS besluiten tot het instellen van preventief toezicht (*artikel 203 Gemeentewet*). Zodra deze situatie zich voordoet, bieden GS de raad gelegenheid tot overleg. Hiermee stellen GS de raad in staat aanvullende maatregelen te treffen.

GS stellen de raad uiterlijk 31 december schriftelijk in kennis van het toezichtregime voor het komende jaar met een afschrift aan het college.

6.4 Uitvoeren van repressief toezicht

Zoals eerder vermeld, vindt het repressieve begrotingstoezicht risicogericht en proportioneel plaats. Provincies kunnen eigen accenten en prioriteiten toevoegen aan de wijze waarop zij het toezicht vormgeven. Op basis van onder andere het risicoprofiel van een gemeente (zie hoofdstuk 4) kunnen GS beoordelen welke (extra) werkzaamheden worden uitgevoerd. Hierbij kan gedacht worden aan verdiepend onderzoek op basis van (aanvullende) stukken, het volgen van de ontwikkelingen binnen gemeenten, extra ambtelijke overleggen en extra bestuurlijke overleggen.

6.5 Uitvoeren van preventief toezicht

Goedkeuring van begroting en begrotingswijzigingen

Als een gemeente door GS voor het begrotingsjaar onder preventief financieel toezicht is geplaatst, behoeven de begroting en de wijzigingen daarop de goedkeuring van GS. Hiervoor gelden de volgende termijnen (*artikel 10:31 Awb* en bijlage 3):

- GS maken een besluit over al dan niet goedkeuring van de begroting of een begrotingswijziging, binnen 13 weken na het besluit dat de begroting goedkeuring behoeft, bekend.
- Om goedkeuring op de begroting te verkrijgen, moet de gemeente actie ondernemen op basis van de met GS gemaakte afspraken, zoals bijvoorbeeld het indienen van een door de raad vastgesteld herstelplan.
- GS kunnen de termijn van 13 weken éénmaal met ten hoogste 13 weken verlengen (verdagening). Dat moet gebeuren vóór het verstrijken van de eerste termijn van 13 weken.
- Onthouding van goedkeuring of gedeeltelijke goedkeuring, vindt niet eerder plaats dan nadat GS de raad gelegenheid tot overleg hebben geboden. De motivering van het goedkeuringsbesluit verwijst naar hetgeen in dit overleg aan de orde is gekomen (*Artikel 10:30 Awb*).
- Zolang aan de begroting geen goedkeuring is verleend, kunnen wijzigingen daarop niet afzonderlijk worden goedgekeurd. Als een besluit tot wijziging van de begroting ter goedkeuring wordt aangeboden, terwijl de begroting nog niet is goedgekeurd, dan begint de termijn van 13 weken derhalve te lopen op de dag dat de begroting is goedgekeurd.
- Als GS niet op tijd beslissen, wordt de begroting of begrotingswijziging geacht te zijn goedgekeurd en kan de gemeente overgaan tot uitvoering ervan. Het preventieve toezicht vervalt hiermee niet. Voor nieuwe begrotingswijzigingen gelden daarna ook bovenstaande termijnen, tenzij GS hebben besloten het preventieve toezicht te beëindigen.

De termijn waarbinnen een besluit genomen dient te worden, kan eenmaal voor zes maanden worden verdaagd als voor het nemen van een besluit raadgeving van een adviseur is vereist. De adviseur moet wel aan bepaalde voorwaarden voldoen (*artikel 10:31 lid 3 Awb* en *artikel 3:5 Awb*). Dit kan bij hoge uitzondering voorkomen; er zijn geen praktijkvoorbeelden bekend waarbij dit aan de orde is geweest.

Beoordelingsnormen

Het preventief toezicht heeft als doel te voorkomen dat een gemeente een beroep moet doen op de collectiviteit van de middelen. In de *Handleiding artikel 12 financiële verhoudingswet 2017* staat de aanbeveling om, in geval van ingesteld preventief toezicht, dezelfde beoordelingsnormen te hanteren, zoals die gelden onder het artikel 12-regime.

Aangaan van verplichtingen vóór goedkeuring van de begroting

Zolang de begroting of een besluit tot wijziging van de begroting (nog) niet is goedgekeurd door GS, behoeft het gemeentebestuur voor het aangaan van verplichtingen de toestemming van GS. GS kunnen bepalen voor welke posten en tot welk bedrag het gemeentebestuur geen goedkeuring behoeft voor het aangaan van verplichtingen, voordat de begroting is goedgekeurd, of nadat goedkeuring aan de begroting is onthouden. Met de gemeente worden hierover afspraken gemaakt. Hierdoor worden de reguliere bedrijfsvoering, de uitvoering van wettelijke taken en uitvoering van het beleid niet onnodig verstoord.

Op een verzoek om toestemming tot het doen van uitgaven moeten GS binnen twee maanden beslissen. Als binnen deze termijn geen besluit is genomen, dan wordt de toestemming geacht te zijn verleend (*artikel 208 lid 3 Gemeentewet*).

Als afwegingskader ten aanzien van nieuwe verplichtingen gelden de criteria conform de *Handleiding artikel 12 Financiële-verhoudingswet*. De verplichtingen moeten onontkoombaar en onuitstelbaar zijn. Hieraan wordt bijvoorbeeld voldaan wanneer:

- er sprake is van een wettelijke verplichting, of
- uitstel leidt tot aansprakelijkstelling of kapitaalvernietiging, of
- toekomstige onvermijdbare uitgaven worden voorkomen.

Uitzondering: dringende spoed

Het gemeentebestuur mag alleen in gevallen van dringende spoed verplichtingen aangaan zonder verkregen goedkeuring van GS (*artikel 209 Gemeentewet*). Het gaat hier om uitgaven waarbij voorafgaande toestemming van GS niet tijdig mogelijk is.

Of deze noodzaak aanwezig is, is ter beoordeling van de raad. Raadsleden die vóór stemmen lopen daarbij een zeker risico. Als GS later goedkeuring onthouden aan de begrotingswijziging, kunnen de betreffende raadsleden persoonlijk aansprakelijk worden gesteld (*artikel 210 Gemeentewet*).

Samen met de gemeente op zoek naar de oplossing

In geval van preventief toezicht gaan GS samen met de gemeente aan de slag om helder te krijgen waar exact de pijnpunten liggen. Dit is meestal een periode van een intensieve dialoog tussen GS en gemeente, zowel ambtelijk als (indien noodzakelijk) bestuurlijk. Vaak moeten er moeilijke keuzes door de gemeente worden gemaakt.

De gemeente kan haar financiële situatie op verschillende manieren (laten) onderzoeken. Bijvoorbeeld met een begrotingsanalyse of een begrotingsscan. Daarnaast kan de provincie aanvullende onderzoeken laten uitvoeren op specifieke onderwerpen.

- **Begrotingsanalyse:** De gemeente kan een vergelijking maken van haar uitgaven en die van een andere of meerdere gemeenten. Hiervoor is een *digitaal rekenblad* beschikbaar. Gemeenten kunnen deze zelf invullen.
- **Begrotingsscan:** GS kunnen indien er sprake is van preventief toezicht – in samenwerking met de gemeente – een begrotingsscan maken, gebaseerd op data van de gemeente en het ministerie van BZK. Een begrotingsscan geeft dus inzicht waar gemeenten uitgaven kunnen verlagen, inkomsten kunnen verhogen, vermogen moeten opbouwen en/of schulden moeten afbouwen. De begrotingsscan wordt op verzoek toegelicht in de raad, of een commissie uit die raad, zodat de raadsleden een helder beeld krijgen van de (on)mogelijkheden. Hiermee wordt de raad in zijn positie versterkt verantwoordelijkheid te nemen voor een structureel en reëel sluitende begroting. De uitkomsten van een begrotingsscan zijn niet vrijblijvend. Als follow-up wordt van de raad of het college een schriftelijke reactie richting GS gevraagd, in het bijzonder ten aanzien van de geschetste oplossingsrichtingen en in hoeverre deze worden meegenomen bij de opstelling van de begroting. De conclusies en aanbevelingen zijn ook input voor overleg tussen de gemeente en de provincie.
- GS kunnen daarnaast ook zelf aanvullend onderzoek doen.

Het is de verantwoordelijkheid van de raad om (een pakket van) maatregelen te treffen om het structureel en reëel begrotingsevenwicht te herstellen.

Al dan niet beëindigen van het preventieve toezicht

Het preventieve toezicht is in beginsel het hele begrotingsjaar van kracht, maar er bestaat een mogelijkheid voor GS om het preventieve toezicht gedurende het jaar te beëindigen. Er zijn enkele opties nadat de begroting is goedgekeurd, waarvan de twee onderstaande opties de meest voorkomende zijn:

1. Intrekken van preventief toezicht (*artikel 203 lid 5 Gemeentewet*).
Een situatie van preventief toezicht zal in de praktijk vaak leiden tot het op onderdelen bijstellen van de bestaande begroting; meestal wordt dit een herstelplan genoemd. Als GS vinden dat het structurele en reële evenwicht is hersteld, bijvoorbeeld doordat de gemeente heeft besloten tot een concreet bezuinigingsplan, dan kunnen GS op dat moment de begroting alsnog goedkeuren en beslissen het preventieve toezicht daarna te beëindigen.

2. In stand houden van preventief toezicht gedurende de rest van het begrotingsjaar.
Indien preventief toezicht is ingesteld wegens termijnoverschrijding, bestaat de mogelijkheid om dit weer in te trekken als de begroting/jaarrekening alsnog is ingezonden. Dit omdat op het moment dat de begroting en jaarrekening zijn aangeleverd, GS er een financieel oordeel over kunnen vormen.

Onthouding goedkeuring begroting

Als, ondanks een eventueel herstelplan, niet voldoende aannemelijk is dat er sprake is van herstel van het structureel en reëel evenwicht, zullen GS de goedkeuring aan de begroting moeten onthouden. Het preventieve toezicht blijft dan onverminderd van kracht, tot de begroting van het daaropvolgende jaar is ingediend en GS hebben beoordeeld of er sprake is van herstel van het structureel en reëel evenwicht. Het blijft gedurende deze periode de verantwoordelijkheid van de raad om zo spoedig mogelijk te zorgen voor het herstel van het structurele en reële evenwicht op de begroting.

Voorafgaand aan het onthouden van de goedkeuring, wordt de raad gelegenheid gegeven tot overleg (*artikel 10:30 Awb*). De raad kan aan het college opdracht geven dit overleg te voeren (*artikel 160 lid 1 sub b Gemeentewet*). Het is ook mogelijk dat de raad een delegatie uit zijn midden afvaardigt, waarbij de aanwezigheid van de verantwoordelijk portefeuillehouder gewenst kan zijn.

De winkel moet open blijven

Als aan de begroting de goedkeuring wordt onthouden, dan worden de kaders en gemaakte afspraken met betrekking tot het aangaan van verplichtingen en het doen van uitgaven, zoals eerder in dit hoofdstuk toegelicht, heroverwogen. Er is immers nog steeds geen sprake van een begroting als basisstuk waarop wijzigingen kunnen worden doorgevoerd of verplichtingen kunnen worden aangegaan. GS kunnen bepalen welke verplichtingen of uitgaven geen toestemming vooraf behoeven, maar zullen hier, in de situatie waarbij goedkeuring aan de begroting is onthouden, terughoudend mee omgaan. Dit benadrukt de noodzaak voor de raad om zo spoedig mogelijk maatregelen te benoemen die een daadwerkelijk evenwichtsherstel aantonen. Tot die tijd zullen GS het niveau waarop uitgaven mogen worden gedaan vaststellen tot het niveau van de laatst vastgestelde en goedgekeurde begroting waarbij afhankelijk van de specifieke situatie maatwerk wordt toegepast.

Op zoek naar een oplossing

De gemeente moet dus blijven werken aan een oplossing om het evenwicht te herstellen (herstelplan). De raad is hiervoor verantwoordelijk. Het contact tussen provincie en gemeente wordt in deze periode verder geïntensiveerd. GS doen via het toezicht al het nodige ter verbetering van de financiële positie van de betrokken gemeente.

De gemeente verwerkt de maatregelen in de begroting voor het eerstvolgende jaar. Op basis daarvan beoordelen GS of die begroting in aanmerking kan komen voor repressief toezicht. Ook hierbij gelden uiteraard de in dit GTK toegelichte kaders.

De niet goedgekeurde begroting heeft geen juridische status. Het is, in het kader van rechtmatigheid van de uitgaven, van belang dat de gemeente de budgetten laat aansluiten op de laatst vastgestelde begroting die onder repressief toezicht viel (of laatst goedgekeurde begroting die onder preventief toezicht viel) aangevuld met de verplichtingen waar GS toestemming voor hebben gegeven. De jaarrekening, die op deze cijfers is gebaseerd, is het sluitstuk van het preventieve begrotingsjaar. Het desbetreffende preventieve begrotingsjaar kan dan met een door de raad vastgestelde jaarrekening en een goedkeurende accountantsverklaring worden afgesloten.

Nazorg preventief toezicht

Nadat een gemeente onder preventief toezicht heeft gestaan, kunnen GS aan deze gemeente nog een periode van bijvoorbeeld een jaar extra aandacht besteden. GS en de gemeente maken zo nodig afspraken over periodiek ambtelijk en bestuurlijk overleg tijdens deze periode. Deze overleggen kunnen worden gekoppeld aan de planning-en-control-cyclus van de gemeente. In deze overleggen kan worden vastgesteld of de afspraken, die tijdens het preventieve toezicht zijn gemaakt, zijn nagekomen.

7 KADERS

7.1 Structureel evenwicht

7.1.1 Structureel evenwicht

Structureel evenwicht betekent dat in een jaarschijf structurele lasten gedekt worden door structurele baten. De raad heeft de wettelijke taak een begroting vast te stellen die structureel en reëel in evenwicht is. GS hebben de wettelijke taak om te beoordelen of er sprake is van structureel en reëel evenwicht.

Om vast te kunnen stellen dat sprake is van een structureel evenwicht is het belangrijk dat inzicht bestaat in welk deel van de baten en lasten structureel is en welk deel incidenteel. In de begroting moet daarom een overzicht worden opgenomen waar alle incidentele baten en lasten overzichtelijk gepresenteerd en toegelicht worden.

Met het opnemen van alleen een (verplicht) cijfermatig overzicht van incidentele baten en lasten ontstaat nog niet automatisch het inzicht of er sprake is van een structureel begrotings- of jaarrekeningsaldo. Door het betrekken van het overzicht van incidentele baten en lasten bij het saldo van baten en lasten inclusief reservemutaties wordt inzicht gegeven in het structureel begrotingssaldo. Dit kan op de volgende wijze eenvoudig in de begroting en jaarstukken worden gepresenteerd:

Tabel 2 Presenteren structureel begrotingssaldo

Structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1000)	B	B+1	B+2	B+3
Lasten exclusief mutaties reserves				
Baten exclusief mutaties reserves				
Geraamd saldo van baten en lasten				
Toevoegingen reserves				
Onttrekkingen reserves				
Geraamd resultaat				
Incidentele lasten (excl. reservestortingen)				
Incidentele baten (excl. reserveonttrekkingen)				
Incidentele toevoegingen reserves				
Incidentele onttrekkingen reserves				
Saldo van incidentele baten en lasten				
Structureel begrotingssaldo				

De in de tabel op te nemen bedragen incidentele lasten en baten en incidentele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves zijn gelijk aan de totalen uit het overzicht incidentele baten en lasten.

Het is belangrijk dat de som van de incidentele reservemutaties op het overzicht van incidentele baten en lasten en de structurele reservemutaties op het overzicht van structurele reservemutaties overeenkomt met de totale reservemutaties op het overzicht van baten en lasten. Wanneer dit niet het geval is kan het zijn dat reservemutaties onterecht als structureel meegenomen worden en het structureel evenwicht een onjuist beeld geeft.

7.1.2 Structurele en incidentele baten en lasten

In het algemeen geldt dat een gemeente structurele taken uitvoert en daarvoor structurele baten en lasten raamt in de begroting. Structurele baten en lasten zijn dus de regel, incidentele baten en lasten zijn de uitzondering. Deze uitzonderingen moeten inzichtelijk worden gemaakt in het verplichte overzicht van incidentele baten en lasten. De Commissie BBV heeft in de *Notitie structurele en incidentele baten en lasten* onder meer het onderscheid tussen incidentele en structurele baten en lasten verduidelijkt, zodat de begrippen 'incidenteel' en 'structureel' meer eenduidig toegepast worden. Deze verduidelijking vindt plaats door middel van een algemeen kader en diverse uitgewerkte (niet limitatieve) voorbeelden. De aard van de baten en lasten betekent in het kader van de notitie dat de soort of de eigenschap van een begrotingspost binnen een taakveld in eerste instantie bepalend is of een post als incidenteel of structureel aangemerkt wordt. Voor structurele baten en lasten geldt in het algemeen, dat zij tot nadere besluitvorming voor onbepaalde tijd opgenomen zijn. Voor de in het overzicht van incidentele baten en lasten opgenomen posten is een toelichting vereist op grond van een stellige uitspraak van de Commissie BBV. Onder een goede toelichting wordt verstaan dat is onderbouwd waarom een post voldoet aan de criteria voor incidenteel (aard, einddatum en materialiteit). Enkel een beschrijving van de post is niet voldoende.

Op basis van artikel 23, onderdeel b, van het BBV gelden dezelfde bepalingen voor de toelichting op de meerjarenraming. Dit houdt in, dat alle incidentele baten en lasten, al dan niet gespecificeerd, in het meerjarig overzicht van incidentele baten en lasten opgenomen worden. Dit geldt ook voor incidentele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.

7.1.3 Reservemutaties

In het BBV staat dat in principe toevoegingen en onttrekkingen aan reserves incidenteel van aard zijn. Dit geldt ook voor egalisatiereserves voor bijvoorbeeld algemene uitkering, verkiezingen, jeugdzorg/sociaal domein, tarief heffingen, onderhoud of andere reserves waarmee wordt gestreefd een gesloten systeem te creëren. De volgende drie uitzonderingen zijn als structurele onttrekkingen aan de reserves toegestaan. De drie uitzonderingen kunnen afzonderlijk worden toegepast zolang aan de voorwaarden per regeling is voldaan.

7.1.3.1 Inzet surplus algemene reserve

Onder voorwaarden (sinds 1 januari 2024) is het voor gemeenten toegestaan om uit het surplus in de algemene reserve onttrekkingen te doen, direct ten gunste van de exploitatie, ter dekking van structurele lasten. Het surplus in de algemene reserve is dat deel dat niet nodig is voor het afdekken van risico's (benodigde weerstandscapaciteit). Voor toepassing van deze surplus regeling dient de volledige benodigde weerstandscapaciteit uit de algemene reserve te worden gedekt zonder andere onderdelen van de weerstandscapaciteit (bijvoorbeeld stille reserves) in te zetten. Van dit surplus kan een gemeente jaarlijks maximaal 10% inzetten voor het dekken van structurele lasten. Hierbij geldt dat de solvabiliteit, berekend op 1 januari van het begrotingsjaar, groter of gelijk aan 20% is en ook na inzet groter of gelijk aan 20% blijft. De inzet van het surplus van de algemene reserve wordt door dit gebruik als structurele baat bestempeld. Deze inzet van het surplus is een uitwerking van de notitie incidentele en structurele lasten van de commissie BBV.

De voorwaarden die hierbij gelden zijn:

1. Tot de inzet wordt bij vaststelling van de begroting besloten door de raad.
2. De inzet kan in de begroting en jaarlijks in de meerjarenraming plaatsvinden. Daarbij geldt dat de inzet van het surplus in het laatste jaar van de meerjarenraming alleen mogelijk is als het niet lukt om met inzet van het surplus het begrotingsjaar sluitend te maken.

3. De weerstandsratio is minimaal 1,0 (voldoende) gedurende alle jaren dat de inzet plaatsvindt. GS vormen zich een oordeel over het vermogen van de gemeente om financiële risico's op te vangen en toetsen of deze gebaseerd is op een adequate risico-inventarisatie en een gedegen risicomanagement (zie paragraaf 7.3.1). GS kunnen een afwijkend oordeel vormen over het beschikbare vermogen van de gemeente om financiële risico's op te vangen.
4. De inzet is maximaal 10% van het surplus in de algemene reserve, gebaseerd op de stand per 1 januari van het betreffende jaar (gebaseerd op de geprognoseerde balans). Bij inzet in de meerjarenraming moeten positieve en negatieve saldi in eerdere jaren verwerkt zijn in de stand van de algemene reserve per 1 januari van het betreffende jaar.
5. De geprognoseerde solvabiliteit is gedurende ieder jaar van de inzet van de algemene reserve per 1 januari groter of gelijk aan 20%.
6. Bij toepassing van het surplus op grond van bovenstaande artikel moet deze worden opgenomen in het overzicht structurele reservemutaties met de onderbouwing in de bijbehorende toelichting.

Bij toepassing van deze regeling dient de gemeente vooraf in contact te treden met GS voor een afstemming of aan de voorwaarden wordt voldaan.

Als aan een van bovenstaande voorwaarden niet is voldaan zullen GS de reserveonttrekkingen als incidentele baten aanmerken. GS toetsen bij elke begroting opnieuw of aan de voorwaarden is voldaan.

7.1.3.2 Inzet bestemmingsreserve dekking kapitaallasten

Voor de dekking van kapitaallasten, die uit de activering van investeringen voortvloeien, kan de raad een bestemmingsreserve kapitaallasten instellen. Onttrekkingen aan een bestemmingsreserve kapitaallasten mogen als structureel worden aangemerkt, mits aan de voorwaarden voor deze bestemmingsreserve is voldaan. Deze zijn als volgt beschreven in de Notitie materiële vaste activa 2020 van de Commissie BBV.

1. Een bestemmingsreserve kapitaallasten moet op het moment van besluitvorming van voldoende omvang zijn om de kapitaallasten gedurende de gehele vastgestelde afschrijvingsperiode aan de reserve te kunnen onttrekken.
2. Om de volledige kapitaallasten aan de bestemmingsreserve kapitaallasten te kunnen onttrekken, moet het saldo van de bestemmingsreserve kapitaallasten gelijk zijn aan de boekwaarde van de desbetreffende activa.
3. Wanneer het saldo van de bestemmingsreserve kapitaallasten minder is dan de boekwaarde van de desbetreffende activa, dan kunnen de kapitaallasten slechts naar rato aan de bestemmingsreserve kapitaallasten worden onttrokken, waarbij de afschrijvingstermijn gelijk moet blijven.
4. Als de afschrijvingstermijn wordt gewijzigd, moet de inzet van de dekking opnieuw worden berekend.
5. De bestemmingsreserves kapitaallasten zijn gekoppeld aan de betreffende investeringen. Dit houdt in dat wanneer de investering vertraging oploopt, de onttrekking evenredig lager zal zijn en vice versa.
6. Onttrekking van de rente uit de bestemmingsreserve kapitaallasten is alleen mogelijk indien er bespaarde rente over het saldo van deze reserve wordt toegevoegd. Wanneer er geen bespaarde rente wordt toegevoegd, dan kan alleen de jaarlijkse afschrijving onttrokken worden aan deze reserve.

7. De mutaties in deze bestemmingsreserve worden inzichtelijk gemaakt in het (verplichte) overzicht van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. In de toelichting van het overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves wordt verklaard/aangegeven dat de bestemmingsreserve voldoende van omvang is om de kapitaallasten of een gedeelte daarvan gedurende de gehele looptijd van de boekwaarde af te dekken.

7.1.3.3 Inzet surplus algemene reserve voor een specifiek beleidsdoel

Bij gemeenten met een groot surplus in de algemene reserve bestaat, onder strikte aanvullende voorwaarden, de mogelijkheid om een gedeelte van het surplus te onttrekken en dit te storten in een nieuwe te vormen dekkingsreserve. Een belangrijke voorwaarde is dat het gaat om een eenmalige onttrekking aan de algemene reserve ten gunste van (een vooraf aangegeven) programma of specifiek beleidsdoel anders dan voor de dekking van kapitaallasten.

De voorwaarden die hierbij gelden zijn:

1. Voor het totaal van de inzet van de algemene reserve wordt bij raadsbesluit een afzonderlijke dekkingsreserve gevormd. Deze dekkingsreserve wordt gekoppeld aan het vooraf benoemd programma of specifiek beleidsdoel. Er kunnen meerdere dekkingsreserves worden gevormd, gekoppeld aan meerdere programma's of beleidsdoelen. Dit kan als onderdeel van de begroting en meerjarenraming, maar bij voorkeur in de vorm van een apart raadsbesluit inclusief een passende toelichting/uitwerking. De raad neemt het besluit uiterlijk in dezelfde raadsvergadering als waarin zij de begroting vaststelt. Voor de inzet van de dekkingsreserve geldt een looptijd van maximaal 10 jaar.
2. De inzet van de algemene reserve geldt alleen voor het deel dat geen onderdeel vormt van de benodigde weerstandscapaciteit, die noodzakelijk is voor het afdekken van de geïntariseerde risico's (= surplus). De weerstandsratio is na de vorming van de dekkingsreserve minimaal 1,0. GS vormen zich een oordeel over het vermogen van de gemeente om financiële risico's op te vangen (zie paragraaf 7.3.1). GS kunnen een afwijkend oordeel vormen over het beschikbare vermogen van de gemeente om financiële risico's op te vangen.
3. De solvabiliteit is op het moment van het instellen van een dekkingsreserve groter dan 20% en blijft ook, na inzet, groter dan of gelijk aan 20%.
4. Het totaalbedrag van de te vormen dekkingsreserve moet op het moment van het besluit beschikbaar zijn in het surplus van de algemene reserve.
5. Het moment van ingaan van de inzet van de in de dekkingsreserve gestorte middelen hoeft niet het begrotingsjaar te zijn, maar kan ook een van de daaropvolgende jaren binnen de meerjarenraming zijn.
6. Na het besluit tot het instellen van een dekkingsreserve blijft het totaal van de inzet onveranderd. Wel kan de onttrekking per jaar variëren. Er kan ook worden besloten de dekkingsreserve voor het einde van de looptijd vrij te laten vallen ten gunste van de algemene reserve.
7. Bij toepassing van het surplus op grond van bovenstaande artikel moet deze worden opgenomen in het overzicht structurele reservemutaties met de onderbouwing in de bijbehorende toelichting.

Als aan een van bovenstaande voorwaarden niet is voldaan zullen GS de reserveonttrekkingen als incidentele baten aanmerken. GS toetsen dit bij instelling van een dekkingsreserve.

7.1.4 Opschuivend sluitend meerjarenperspectief

Het is mogelijk om een begroting aan te leveren waarin geen structureel en reëel evenwicht is in het begrotingsjaar, maar waarin het evenwicht zich in het laatste jaar van de meerjarenraming herstelt.

Het is echter niet wenselijk dat het herstel van het evenwicht zich steeds verder in de tijd uitstelt. Er moet sprake zijn van een perspectief waarbij het sluitend zijn van de begroting telkens een jaar dichterbij komt, totdat uiteindelijk een sluitende begroting voor het komende jaar en een sluitende meerjarenraming voor de opvolgende periode van drie jaar wordt bereikt. Het jaarlijks aanleveren van een begroting die alleen in het laatste jaar sluit wordt niet toegestaan en kan de basis zijn voor het opleggen van preventief toezicht. Dit zogenoemd opschuivend sluitend meerjarenperspectief is voor GS aanleiding om de realiteit van de ramingen nader te onderzoeken. Uiteraard zullen GS hierbij rekening houden met nieuwe feiten die van invloed kunnen zijn op de meerjarenraming.

7.2 Reëel evenwicht

Reëel evenwicht betekent dat de geraamde baten en lasten in de begroting en meerjarenraming volledig en realistisch zijn. De baten en lasten moeten met elkaar in overeenstemming zijn. De keuze om ramingen (inclusief nieuw beleid) te baseren op constante prijzen of lopende prijzen moet consistent zijn toegepast op zowel de baten als de lasten met voldoende indexering op basis van de CPI met toelichting van afwijkingen. Dit kan door verwerking in de ramingen of door het ramen van een stelpost. Als van dit uitgangspunt is afgeweken, dan moet deze afwijking in de begroting beargumenteerd zijn.

Daarnaast moet de gemeente de baten en lasten onderbouwen en de ontwikkeling daarin baseren op vastgesteld beleid en historische ontwikkelingen.

In de volgende paragrafen is een toelichting opgenomen over onze beoordeling van het reëel evenwicht.

7.2.1 Algemene uitkering

De algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt geraamd op basis van reële uitgangspunten en op basis van tenminste de meicirculaire met de daarin opgenomen uitkeringsfactoren. Gemeenten hebben de vrijheid om de septembercirculaire in de ramingen te verwerken. De keuze welke circulaire wordt verwerkt in de begroting, is op basis van consistent beleid.

7.2.2 Taakstellingen, bezuinigingen, ombuigingen en onderuitputting

Taakstellingen, bezuinigingen, ombuigingen, onderuitputting en daarmee gemoeide stelposten, beoordelen GS op hardheid en haalbaarheid. Ook wordt beoordeeld of ze binnen de termijn van de raming naar verwachting gerealiseerd kunnen worden. Het is noodzakelijk dat de ramingen hiervan reëel zijn onderbouwd. Deze onderbouwing dient onder andere in te gaan op de manier waarop het te besparen bedrag bepaald is, de concrete stappen die genomen gaan worden om de besparing te realiseren en de causaliteit tussen de maatregel en de besparing. Het proces dat bij het concretiseren gevolgd gaat worden moet ook vastliggen. Bezuinigingen en ombuigingen moeten concreet en ten minste op programmaniveau zijn ingevuld.

Als naar het oordeel van GS de taakstellingen, bezuinigingen, ombuigingen of onderuitputting en daarmee gemoeide stelposten onvoldoende reëel zijn ingevuld, worden de begrotingssaldi hierop negatief bijgesteld. Ook ervaringen met eerdere maatregelen worden in de beoordeling betrokken. Deze bijstelling kan tot gevolg hebben dat de begroting en meerjarenraming naar het oordeel van GS niet structureel en reëel in evenwicht zijn.

Voor een nadere toelichting op de begrippen taakstellingen, bezuinigingen, ombuigingen, onderuitputting en stelposten wordt verwezen naar de begrippenlijst in bijlage 4.

7.2.2.1 Paragraaf taakstellingen, bezuinigingen, ombuigingen en onderuitputting

Geadviseerd wordt, indien van toepassing, een integraal beeld van de opgenomen taakstellingen, bezuinigingen, ombuigingen of onderuitputting en daarmee gemoeide stelposten te presenteren in een aparte paragraaf. In deze paragraaf worden alle taakstellingen, bezuinigingen en eventuele ombuigingen, die verspreid over de begroting op programmaniveau zijn opgenomen, weergegeven. Daarnaast kan in deze paragraaf aandacht worden besteed aan de voortgang (realisatie, monitoren en zo nodig bijsturen) van eerder vastgestelde bezuinigingsmaatregelen.

7.2.2.2 Taakstelling verbonden partijen

De ramingen van de gemeente moeten gelijk zijn aan de vastgestelde begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen. Er kunnen taakstellingen of bezuinigingen zijn opgelegd aan een verbonden partij, zoals een gemeenschappelijke regeling. Deze worden door GS alleen als reëel beschouwd, als het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling heeft besloten of en hoe deze opgelegde taakstelling daadwerkelijk wordt ingevuld. Er moet aannemelijk worden gemaakt dat de gemeenschappelijke regeling de taakstelling concreet heeft ingevuld en verwerkt in de begroting. Zo niet, dan wordt de gemeentelijke begroting daarop bijgesteld.

7.2.2.3 Bezuiniging onderhoud kapitaalgoederen

Een bezuiniging op het regulier en groot onderhoud van kapitaalgoederen wordt alleen als reëel aangemerkt, als voldoende aannemelijk is gemaakt dat de verlaging van het kwaliteitsniveau van het onderhoud niet zal leiden tot achterstallig onderhoud, kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties. Daarnaast zal actualisatie van het beheerplan, op basis van de door de raad vastgestelde verlaging van het kwaliteitsniveau, noodzakelijk zijn (zie paragraaf 7.3.3).

7.2.2.4 Onderuitputting

De door de Commissie BBV in de notitie Structurele en incidentele baten en lasten 2026 opgenomen specifieke stelposten voor loonkosten en kapitaallasten zijn in dit GTK nader uitgewerkt. Een algemene stelpost onderuitputting is naar ons oordeel niet reëel. Toestaan van een stelpost is altijd naar het oordeel van GS.

Stelpost onderuitputting loonkosten:

Het uitgangspunt is een reële loonkostenraming, bij uitzondering kan onderuitputting loonkosten structureel worden begroot. In het geval dat de gemeente de stelpost onderuitputting loonkosten wil ramen moet de gemeente deze goed onderbouwen (op basis van de vastgestelde formatie) en laten aansluiten bij reële verwachtingen. Hierbij moet ook het verband met de raming externe inhuur en historie worden meegenomen. In de laatste jaarschijf van de meerjarenraming moet de stelpost zijn afgebouwd. Om een stelpost onderuitputting loonkosten op te nemen in de begroting is afstemming vooraf met GS noodzakelijk.

Stelpost onderuitputting kapitaallasten:

Het uitgangspunt blijft realistisch begroten. De stelpost kan alleen betrekking hebben op nieuwe investeringen waarvan de kapitaallasten ten laste van de exploitatie komen. Voor de investeringen waarvan de kapitaallasten worden gedekt uit een dekkingsreserve kapitaallasten of via een kostendekkende exploitatie riool en afval is geen stelpost mogelijk. Naar het oordeel van GS is een stelpost onderuitputting kapitaallasten uitsluitend reëel op basis van historische realisatiegegevens van de laatste twee vastgestelde jaarrekeningen en bedraagt deze maximaal 20% van de geraamde kapitaallasten van nieuwe investeringen. Als een gemeente de stelpost onderuitputting wil ramen moet de gemeente deze goed onderbouwen en laten aansluiten bij reële verwachtingen. Hierbij moet ook het verband met de investeringsplanning en historie worden meegenomen. In bijlage 2 is een rekenvoorbeeld opgenomen.

Bij de beoordeling betrekken GS een eventueel negatief structureel rekeningsaldo. Om een stelpost onderuitputting kapitaallasten op te nemen in de begroting is afstemming vooraf met GS noodzakelijk.

7.3 Financiële positie

7.3.1 Weerstandvermogen, weerstandscapaciteit en risico's

GS vormen zich een oordeel over het vermogen van de gemeente om financiële risico's op te vangen die niet anderszins zijn afgedekt. Het weerstandvermogen geeft de verhouding aan tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit.

Voor een uniforme wijze van werken in het financieel toezicht is het belangrijk dat begrippen eenduidig worden gedefinieerd en dat helder is op welke wijze GS zich hierover een mening vormen.

7.3.1.1 Weerstandscapaciteit

Artikel 11 van het BBV verplicht gemeenten om de beschikbare weerstandscapaciteit te inventariseren. De weerstandscapaciteit is te onderscheiden in een incidentele en een structurele component.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit kan bestaan uit:

1. Algemene reserve
2. Onvoorzien incidenteel
3. Stille reserves
4. Incidentele begrotingsruimte

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves zijn reserves waaraan de raad een bepaalde bestemming heeft gegeven (artikel 43 BBV). Uitgangspunt is dat de bestemmingsreserves niet worden gekwalificeerd als incidentele weerstandscapaciteit. Een bestemmingsreserve is bijvoorbeeld een dekkingsreserve kapitaallasten.

Het is denkbaar dat onder de bestemmingsreserves zich middelen bevinden waarvan het specifieke bestedingsdoel van algemene aard is of dat de middelen al voor langere tijd beschikbaar zijn zonder dat er zicht is op daadwerkelijke uitvoering van de beoogde bestemming. In die gevallen is een heroverweging tot overheveling van deze middelen naar de algemene reserve te rechtvaardigen. Bij deze situaties gaan GS ervan uit dat de gemeente met het oog op juiste beeldvorming over de beschikbare incidentele capaciteit zelf de afwegingen zal maken of hiertoe moet worden overgegaan.

1. Algemene reserve

In zijn berekeningen voor het bepalen van de incidentele weerstandscapaciteit bij de beoordeling van de begroting hanteren GS voor de algemene reserve het bedrag aan algemene reserve zoals geraamd door de gemeente per 1 januari van het begrotingsjaar. De algemene reserve is vrij besteedbaar.

Ondergrens algemene reserve

Uitgangspunt is dat de raad zelf - in het licht van zijn kaderstellende rol - een ondergrens kan bepalen voor de minimale omvang van de algemene reserve. Ten behoeve van het opvangen van tegenvallers, zoals een negatief jaarrekeningresultaat, zal namelijk altijd een buffer in stand gehouden moeten worden. Zodra GS constateren dat de algemene reserve lager wordt dan de door de gemeente vastgestelde minimale omvang, zullen zij daarover met de gemeente in gesprek gaan.

Negatieve algemene reserve

De omvang van de algemene reserve kan onvoldoende zijn om een rekeningtekort te dekken. Daardoor kan de algemene reserve een negatieve stand verkrijgen.

Wanneer dit zich voordoet, moet de gemeente deze negatieve stand binnen de termijn van de meerjarenraming wegwerken. Lukt dit niet en is er een langere periode dan vier jaar nodig en kan daardoor niet worden voldaan aan het criterium van een 'structureel en reëel evenwicht', dan is er altijd sprake van preventief toezicht.

Over de sanering van een negatieve algemene reserve maken de gemeente en GS afspraken, die zij bestuurlijk afstemmen én vaststellen.

2. Onvoorzien incidenteel

De post onvoorzien betreft een, op grond van het BBV, verplichte raming die hiervoor in de begroting is opgenomen. Gemeenten kunnen werken met een incidentele post onvoorzien. Deze wordt toegerekend aan de incidentele weerstandscapaciteit. Deze post zal veelal jaarlijks in omvang fluctueren. Bij toepassing door een gemeente zal het bedrag van de incidentele post onvoorzien ook moeten worden opgenomen in de lijst van incidentele baten en lasten.

3. Stille reserves

Stille reserves vormen een onderdeel van de incidentele weerstandscapaciteit voor het waardeverschil tussen actuele marktwaarde en de boekwaarde, zoals weergegeven in de laatst vastgestelde jaarrekening. GS nemen deze reserves alleen mee bij de berekening van de incidentele weerstandscapaciteit als de actuele marktwaarde reëel is onderbouwd, bijvoorbeeld door een officiële taxatie. Voorts mag de stille reserve geen gebruiksnut meer hebben voor de gemeente en moet deze op korte termijn beschikbaar kunnen komen.

In het kader van een zo goed mogelijke beeldvorming over de incidentele weerstandscapaciteit door de raad adviseren GS gemeenten die stille reserves kennen, maar die niet nader benoemen, deze toch zo veel mogelijk te inventariseren.

4. Incidentele begrotingsruimte

Incidentele begrotingsruimte verwijst naar de middelen in de lopende begroting die geen structurele bestemming hebben en eenmalig vrijgemaakt kunnen worden om risico's af te dekken. Voorbeeld: incidenteel onvoorzien, exploitatieoverschot en overige incidentele posten.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit kan bestaan uit:

1. Onbenutte belastingcapaciteit
2. Onvoorzien structureel
3. Structurele begrotingsruimte

1. Onbenutte belastingcapaciteit

Bij het bepalen welke mogelijkheden tot belastingheffing de gemeente heeft wordt door GS het zogenoemde belastingpakket gehanteerd. Dit betreft de ramingen aangaande de OZB, de afvalstoffen- en rioolheffingen.

Daarbij is de nog onbenutte OZB gelijk aan de belastingheffing die nog kan plaatsvinden tot het niveau dat een gemeente moet heffen om voor toelating van een zogenoemde artikel 12 aanvraag in aanmerking te kunnen komen. Bij de afvalstoffen- en rioolheffingen is de nog onbenutte belastingcapaciteit alleen de ruimte totdat 100% kostendekking is gerealiseerd. Uitgangspunt vormen de tarieven die gaan gelden in het begrotingsjaar.

2. Onvoorzien structureel

De post onvoorzien betreft een, op grond van het BBV, verplichte raming die hiervoor in de begroting is opgenomen. De post onvoorzien betreft de ramingen die hiervoor in de begroting, als wel in de daarbij behorende meerjarenramingen, structureel zijn opgenomen. Wettelijk is hieraan geen minimum of maximum verbonden. Veel gemeenten hebben een eigen norm voor onvoorzien ontwikkeld (bijvoorbeeld via een x bedrag per inwoner). GS gaan ervan uit dat hiervoor een reëel bedrag wordt geraamd.

3. Structurele begrotingsruimte

Als de begroting en de meerjarenraming structureel sluiten met een positief saldo, is er sprake van begrotingsruimte die kan worden ingezet voor het opvangen van structurele financiële tegenvallers. Daarmee is deze begrotingsruimte aan te merken als structurele weerstandscapaciteit. GS accepteren enkel de positieve begrotingsruimte die zich minimaal in zowel het begrotingsjaar als de meerjarenraming voordoet als structurele weerstandscapaciteit.

7.3.1.2 Risico's

De gemeente is verantwoordelijk voor het inventariseren en kwantificeren van de risico's die zij loopt. Het gaat daarbij in beginsel om die risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie, ofwel die een substantiële impact op de financiële positie kunnen hebben. Daarmee is sprake van een open norm. Voor toepassing van het financieel toezicht wordt daarom uitgegaan van het door de gemeente gepresenteerde beeld. Bijstelling van dit beeld kan plaatsvinden als naar het oordeel van GS het realiteits- en volledigheidsgedrag daarvan in twijfel wordt getrokken. Eventuele gezichtspunten met betrekking tot (de kwaliteit van) het systeem van risicobeheersing bij de gemeente, kunnen daarbij worden betrokken. Een bijstelling wordt altijd onderbouwd door GS.

Verschillende zaken kunnen zich aandienen voor een eventuele bijstelling. Bijvoorbeeld risico's die zich voordoen in een samenwerkingsverband, waarbij niet elke deelnemende gemeente het risico op dezelfde wijze opneemt of implementeert in haar paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Hetgeen ook regelmatig voorkomt, is het voor een aantal jaren achtereen benoemen van een risico als p.m. post. Opname van pm-posten doet afbreuk aan het reëel bepalen van het weerstandsvermogen.

7.3.1.3 Norm weerstandsvermogen

De verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (incidenteel + structureel) en de aanwezige risico's wordt in het algemeen uitgedrukt in een weerstandsratio. Gemeenten hanteren daarbij vaak een eigen norm. GS kunnen de dialoog voeren met de gemeente over de hoogte van de weerstandsratio. Dit gebeurt in ieder geval als de gemeente haar eigen vastgestelde norm onderschrijft. Uitgangspunt daarbij is of ten aanzien van de risicobeheersing een realistisch beeld is neergezet.

GS kunnen de norm van de gemeente vergelijken met bijvoorbeeld de risicomatrix van de Universiteit Twente.

Tabel 3 Risicomatrix van de Universiteit Twente

Weerstandsnorm		
Waardering	Ratio	Betekenis
A	≥ 2.0	Uitstekend
B	$1.4 < 2.0$	Ruim voldoende
C	1.0 , 1.4	Voldoende
D	$0.8 < 1.0$	Matig
E	$0.6 < 0.8$	Onvoldoende
F	< 0.6	Ruim onvoldoende

7.3.2 Financiële kengetallen

Met ingang van de begroting 2016 en de jaarrekening 2015 is het voor gemeenten verplicht (*Regeling vaststelling wijze waarop kengetallen worden vastgesteld en opgenomen in begroting en jaarverslag provincies en gemeenten*) een basisset van vijf financiële kengetallen op te nemen. Deze kengetallen zijn bedoeld om de gemeentelijke financiële positie inzichtelijker te maken en de vergelijkbaarheid tussen gemeenten te vergroten.

Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over hoe de financiële positie van een gemeente moet worden beoordeeld. De kengetallen zullen altijd in samenhang moeten worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een beeld geven van de financiële positie van een gemeente. Het is dan ook van belang dat de kengetallen door het college worden voorzien van een adequate toelichting en worden geprognosticeerd voor vier jaar, zodat transparant wordt waar het gevoerde en voorgestelde beleid heen leidt. Vanuit de kaderstellende en controlerende rol, is het aan de raad om eventueel bijstellingen te verlangen.

Bij de invoering van de kengetallen is door de wetgever een bewuste keuze gemaakt om geen norm op te leggen. Het is aan gemeenten zelf om ervoor te kiezen de kengetallen te normeren. De raad kan het college opdragen maatregelen te treffen als de gemeente de gestelde normen niet haalt. Een kengetal, of de ontwikkeling van een kengetal, is een weerspiegeling van het gevoerde beleid. Voor GS hebben de kengetallen een signaleringswaarde. Ze kunnen worden betrokken bij het krijgen van een completer inzicht in de financiële situatie en risicopositie van een gemeente. GS hanteren dus geen normering, maar maakt zo nodig gebruik van onderstaande signaleringswaarden.

Tabel 4 Signaleringswaarden financiële kengetallen

Kengetal	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Netto schuldquote (nsq)	$< 90 \%$	90-130 %	$> 130 \%$
Nsq gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	$< 90 \%$	90-130 %	$> 130 \%$
Solvabiliteitsratio	$> 50 \%$	20-50 %	$< 20 \%$
Grondexploitatie	$< 20 \%$	20-35 %	$> 35 \%$
Structurele exploitatieruimte (begroting)	$> 0 \%$	0 %	$< 0 \%$
Belastingcapaciteit	$< 95 \%$	95-105 %	$> 105 \%$

De intentie is dat gemeente zelf normen vaststelt en hierop gaat sturen. Hoe de kengetallen in relatie tot de financiële positie moeten worden beoordeeld is aan de gemeente.

7.3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

De *Notitie materiële vaste activa december 2020* van de Commissie BBV geeft een overzicht van alle relevante aspecten van materiële vaste activa (investeringen/kapitaalgoederen) met betrekking tot vraagstukken van begroting en verantwoording. In de notitie zijn de onderdelen investeringen, activeren, waarderen, afschrijven, onderhoud en aandachtspunten voor de financiële verordening samengebracht.

Investeringen/kapitaalgoederen

In de financiële begroting wordt op grond van artikel 20 BBV onder andere de uiteenzetting van de financiële positie, en de toelichting daarop in *artikel 21 BBV*, opgenomen. Daarbij moet afzonderlijke aandacht worden besteed aan de investeringen. De lasten die voortvloeien uit deze investeringen (afschrijvingslasten en rentelasten) worden in het overzicht van baten en lasten opgenomen. Dit zijn de kapitaallasten. Voor het moment van beginnen met afschrijven heeft de gemeente de keuze uit de mogelijkheden die zijn opgenomen in de notitie. De gekozen mogelijkheid wordt toegepast op alle kapitaalgoederen die gereedkomen/verworven worden.

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Doel van de paragrafen is dat onderwerpen, die versnipperd in de begroting staan, worden gebundeld, waardoor de raad inzicht krijgt. De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting. Om vast te stellen of in de begroting en meerjarenraming sprake is van reële ramingen, vormt de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen voor GS een essentieel onderdeel van de begroting en de jaarstukken.

De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen bevat deze informatie over de kapitaalgoederen voor tenminste: wegen (inclusief civiele kunstwerken), riolering, water, groen en gebouwen.

De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen is bij uitstek de plaats om inzicht te geven in de vastgestelde beleidskaders, de aanwezigheid en actualiteit van beheerplannen, de financiële vertaling daarvan in de begroting en of er sprake is van achterstallig onderhoud.

Om de financiële gevolgen volledig inzichtelijk te maken, is het wenselijk dat in de paragraaf per kapitaalgoed wordt aangegeven welke onderhoudsmaatregelen in de komende jaren worden verwacht en hoe deze lasten zijn verwerkt in de begroting en meerjarenraming. Dit bevordert de transparantie over de mate waarin de gemeente in staat is om het gewenste kwaliteitsniveau daadwerkelijk te realiseren binnen het beschikbare budget.

Beleidskaders

Kapitaalgoederen kunnen op verschillende kwaliteitsniveaus worden onderhouden. De raad is autonoom om het kwaliteitsniveau vast te stellen, maar het kwaliteitsniveau mag niet onvoldoende zijn. Dit houdt in dat kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties moeten worden voorkomen.

Beheerplannen

De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen is bij uitstek de plaats om inzicht te geven in de aanwezigheid en actualiteit van beheerplannen. Daarbij moet aangegeven worden:

- wat de geldende beheerplannen zijn;
- wat de actualiteit van de beheerplannen is (wanneer vastgesteld, looptijd);
- de financiële vertaling in de begroting;
- of er wel of geen sprake is van achterstallig onderhoud.

Een recent beheerplan is maximaal vijf jaar oud ten opzichte van het verslagleggingsjaar. Deze vijf jaar dient te worden gehanteerd als richttermijn waar gemotiveerd van kan worden afgeweken. Een gemotiveerde afwijking houdt in dat deze motivatie is geautoriseerd door de raad en verantwoord is in de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' van de begroting en jaarstukken. Tussentijdse bijstelling van het beheerplan binnen de vijf jaar is verplicht, wanneer een belangrijke afwijking is opgetreden in de staat van het onderhoud.

Financiële vertaling in de begroting

De in de begroting opgenomen ramingen moeten in overeenstemming zijn met het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau (zie bovenstaande toelichting bij 'beleidskaders'). Wanneer deze overeenstemming ontbreekt, kunnen GS het geraamde budget aanmerken als een niet reële raming. Bij het opstellen van de begroting dient duidelijk te worden aangegeven welk deel van de onderhoudslasten betrekking heeft op klein onderhoud en welk deel op groot onderhoud.

De lasten van regulier, klein onderhoud moeten in het jaar van uitvoering ten laste van de exploitatie worden gebracht.

De lasten van groot onderhoud kunnen op twee manieren verwerkt worden in de begroting/jaarrekening:

1. De lasten worden in het jaar van uitvoering direct ten laste van de exploitatie gebracht.
2. De lasten komen ten laste van een vooraf gevormde voorziening (artikel 44 lid 1c BBV). Ze worden dan gelijkmatig verdeeld over verschillende begrotingsjaren.

De hoogte van de periodieke toevoeging aan de voorziening wordt bepaald op basis van een recent (meerjarig) beheerplan. Hiermee wordt bewerkstelligd dat de lasten gelijkmatig worden verdeeld over een langere periode. De toevoeging dient minimaal gebaseerd te zijn op de onderhoudslasten die in het beheerplan zijn opgenomen voor het begrotingsjaar en voor de drie jaren van de meerjarenraming.

Wanneer het geldende beheerplan geen inzicht meer geeft in de onderhoudslasten van één of meerdere jaren van de meerjarenraming, zal er voor vaststelling van de eerstvolgende begroting een nieuw beheerplan vastgesteld moeten worden. De jaarlijkse (gelijkblijvende) storting voor de begroting en meerjarenraming dient dan berekend te worden op basis van het nieuwe (vastgestelde) beheerplan.

In de praktijk komt het voor, dat gemeenten onderhoudsvoorzieningen vrij (moeten) laten vallen. In de meeste gevallen omdat niet meer voldaan wordt aan de voorwaarde van het hebben van een recent beheerplan. Er zijn gemeenten die als (tijdelijke) oplossing de vrijgevalle middelen, bij resultaatbestemming, in een bestemmingsreserve groot onderhoud storten om op die manier de lasten voor groot onderhoud te kunnen blijven egaliseren over meerdere begrotingsjaren. Het BBV biedt echter alleen de mogelijkheid om onderhoudslasten structureel te egaliseren via een voorziening (*artikel 44 lid 1c BBV*). Het BBV biedt dus niet de mogelijkheid om onderhoudslasten structureel via een bestemmingsreserve te egaliseren².

De omvang van de voorziening, rekening houdend met de jaarlijkse toevoegingen, moet toereikend zijn om het toekomstig geplande groot onderhoud op elk moment in de tijd ten laste van de voorziening te kunnen brengen. Een onderhoudsvoorziening kan op basis van een geactualiseerd

² In de notitie structurele en incidentele baten en lasten 2026 is opgenomen: In de toelichting op de wijziging van het BBV in 2013 staat dat in principe alle toevoegingen en onttrekkingen aan reserves incidenteel van aard zijn. Dit geldt ook voor egaliseringsreserves inzake bijvoorbeeld algemene uitkering, verkiezingen, jeugdzorg/sociaal domein, tarief heffingen, onderhoud of andere reserves waarmee wordt gestreefd een gesloten systeem te creëren.

beheerplan te laag zijn. Het te lage bedrag in de onderhoudsvoorziening moet worden aangevuld door de jaarlijks in de begroting geraamde stortingen zodanig te verhogen, via begrotingswijziging, zodat de voorziening over de gehele looptijd genomen weer toereikend is voor het bekostigen van de uitvoering van het onderhoud.

Indien bij het opmaken van de jaarrekening geconstateerd wordt dat er sprake is van een (per ultimo jaar verwachte) negatieve onderhoudsvoorziening dan moet er een eenmalige toevoeging plaats vinden, een negatieve voorziening is niet toegestaan. Dit is overigens de enige situatie waarin een eenmalige toevoeging ten laste van de exploitatie moet plaatsvinden.

Achterstallig onderhoud / Kapitaalvernietiging

Er kan sprake zijn van achterstallig onderhoud zonder dat dit leidt tot kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties. Daar is sprake van wanneer de onderhoudstoestand van een kapitaalgoed lager is dan het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau. Wanneer dit veroorzaakt wordt door onvoldoende beschikbaar gesteld budget door de raad, is het noodzakelijk dat de raad een besluit neemt om óf meer budget beschikbaar te stellen óf het gewenste kwaliteitsniveau naar beneden bij te stellen zonder dat dit leidt tot kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties.

Op basis van CROW advies is het uitgangspunt voor financieel toezicht (conform gehanteerd beleid Artikel 12) dat er sprake is van kapitaalvernietiging als de staat van het onderhoud niet meer voldoet aan minimaal kwaliteitsniveau C (bij onderhoud wegen), of een vergelijkbaar niveau als er een andere systematiek wordt toegepast.

In geval van achterstallig onderhoud wordt er op basis van *artikel 44 lid 1 a BBV* een voorziening gevormd. Deze voorziening kan gevoed worden met een onttrekking aan de algemene reserve. Het financieel inlopen van achterstallig onderhoud mag niet in de meerjarenraming worden opgelost door de achterstand financieel over meerdere jaren uit te smeren. De voorziening moet worden gevormd zodra sprake is van kapitaalvernietiging of een onveilige situatie. Het plan voor herstel moet direct worden opgenomen in de begroting, inclusief de financiële dekking.

8 OVERIGE VORMEN VAN TOEZICHT

8.1 Verordeningen

In *artikel 214 Gemeentewet* is bepaald dat de volgende verordeningen binnen twee weken na vaststelling moeten worden toegezonden aan GS:

- Financiële verordening (*artikel 212 Gemeentewet*).
- Controleverordening (*artikel 213 Gemeentewet*).
- Verordening inzake periodieke onderzoeken (*artikel 213a Gemeentewet*).

De verordeningen behoeven niet de goedkeuring van GS. GS kunnen toetsen of de verordeningen voldoen aan de wet of aan krachtens de wet gegeven regels.

Hoewel de vaststelling van de rekening bij de raad ligt, heeft de wetgever bepaald dat GS te allen tijde een onderzoek kunnen instellen om na te gaan of het beheer en de inrichting van de financiële organisatie voldoen aan de daaraan gestelde eisen (*artikel 215 Gemeentewet*). Een dergelijk onderzoek komt niet in de plaats van de normale controle. GS zullen slechts in uitzonderlijke gevallen een eigen onderzoek instellen. Dat kan bijvoorbeeld aan de orde zijn wanneer er sprake is van preventief begrotingstoezicht.

8.2 Kasgeldlimiet en renterisiconorm

Algemeen

De *Wet financiering decentrale overheden* (Wet fido), de *Uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden* en de *Regeling schatkistbankieren decentrale overheden* bevatten regels over het financieringsbeleid van openbare lichamen (provincies, gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen), hierna te noemen 'gemeente'. De nadruk ligt hierbij op de kredietwaardigheid van een gemeente en op de flexibiliteit en transparantie van het financieringsbeleid. De regels over het financieringsbeleid betreffen onder andere het aangaan van leningen, de kasgeldlimiet, de liquiditeits- en schuldpositie, de renterisiconorm en de verplichting om middelen aan te houden in rekening-courant bij het Rijk.

In het kader van de financieringsfunctie heeft de toezichthouder een aantal taken die uit de Wet fido voortvloeien. De meest expliciete taak heeft de toezichthouder ten aanzien van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Korte financiering en kasgeldlimiet

Met korte financiering worden tijdelijke liquiditeitstekorten opgevangen. Voor korte financiering kan het renterisico aanzienlijk zijn, omdat fluctuaties in de korte rente relatief grote impact op de rentelasten hebben. Om dit risico in te perken, stelt de kasgeldlimiet een grens aan de korte financiering.

De kasgeldlimiet heeft betrekking op de gemiddelde netto-vlottende schuld per kwartaal. In de wet staat: "De gemiddelde netto-vlottende schuld per kwartaal van een openbaar lichaam overschrijdt de kasgeldlimiet niet". Er is sprake van een structurele overschrijding, wanneer een openbaar lichaam voor het derde achtereenvolgende kwartaal de kasgeldlimiet overschrijdt.

De hoogte van de kasgeldlimiet wordt eens per drie jaar bepaald door een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage van de totale lasten (inclusief toevoegingen aan reserves) van de begroting, inclusief de tegelijkertijd met de begroting door de raad vastgestelde wijzigingen ervan.

De informatie over de kasgeldlimiet moet worden opgenomen in de Paragraaf financiering van de begroting en het jaarverslag. Deze informatie betreft ten minste de kasgeldlimiet bij aanvang van het voorgaande jaar en de gemiddelde netto vlottende schuld in elk van de kalenderkwartalen van het jaar.

Voor de interne bedrijfsvoering zijn kwartaalrapportages van belang voor het signaleren van overschrijdingen. Bij een structurele overschrijding, in drie achtereenvolgende kwartaalrapportages, gelden de volgende uitgangspunten voor het financieel toezicht:

- De gemeente heeft een meldplicht (uiterlijk bij de derde overschrijding) aan de toezichthouder.
- De gemeente legt de drie opeenvolgende kwartaalrapportages met een overschrijding en een plan van aanpak, om binnen de kasgeldlimiet te blijven, ter goedkeuring voor aan de toezichthouder.
- Zolang dit plan niet is goedgekeurd, dan wel blijkt dat het plan niet wordt uitgevoerd, kan de toezichthouder een aanwijzing geven om een aangepast plan in te zenden en maatregelen te treffen.
- De toezichthouder kan bepalen dat voor het aangaan van nieuwe kortlopende geldleningen voorafgaande toestemming van de toezichthouder vereist is.
- De toezichthouder kan een maximum voor de schuld in rekening-courant van de gemeente vaststellen.

Het verscherpte toezicht, zoals hierboven beschreven, vervalt zodra het plan van aanpak, naar het oordeel van de toezichthouder, voldoende ten uitvoer wordt gebracht.

Als de gemiddelde liquiditeitspositie van drie achtereenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet overschrijdt, moet de betrokken decentrale overheid de drie kwartaalrapportages en een plan van aanpak om weer te voldoen aan de kasgeldlimiet ter goedkeuring toezenden aan de toezichthouder.

Ontheffing kasgeldlimiet

Bij incidentele wijzigingen in het inkomsten- en uitgavenpatroon, bijvoorbeeld voorfinanciering van grondexploitatie, kan de toezichthouder ontheffing verlenen voor het overschrijden van de kasgeldlimiet (*artikel 4 Wet fido*). Dit is toegestaan voor een periode van maximaal twee kwartalen. Indien de ontheffing wordt verleend is dit met ingang van het kwartaal waarin de ontheffing is aangevraagd en dus niet met terugwerkende kracht.

Een ontheffing heeft geen opschortende werking. Dus, als er ontheffing is verleend mag de kasgeldlimiet niet langer dan drie kwartalen worden overschreden. Daarna moet er een plan van aanpak worden toegezonden.

Een lage korte rente is onvoldoende reden om ontheffing te verlenen. Aan de ontheffing kunnen door de toezichthouder aanvullende voorschriften worden verbonden en beperkingen gesteld.

Ontheffingsverzoeken moeten bij de toezichthouder worden ingediend zodra er zicht is op een dreigende overschrijding van de kasgeldlimiet. In het ontheffingsverzoek moet ten minste worden opgenomen:

- de onderbouwing waarom er een ontheffing wordt gevraagd;
- voor welk bedrag ontheffing wordt gevraagd;

- een onderbouwing van de tijdelijkheid van de overschrijding en dus voor welke periode de ontheffing wordt aangevraagd (maximaal twee kwartalen).

De toezichthouder toetst dat achteraf via de jaarrekening.

Lange financiering en de renterisiconorm

Bijna alle gemeenten hebben vaste schulden. Op het moment dat daarvoor de rente wordt aangepast, loopt de gemeente een zeker risico; hogere rente leidt tot hogere lasten. De rente wordt meestal aangepast bij herfinanciering van schuld. Het is daarom van belang dat de leningenportefeuille met een zekere meerjarige spreiding is opgebouwd. Hierdoor wordt het renterisico ingeperkt. De renterisiconorm geeft daar het kader voor.

De renterisiconorm houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan een vastgesteld percentage van de totale lasten (inclusief toevoegingen aan reserves) van de begroting. Daarbij is sprake van een minimumbedrag om te sterke beperking van de mogelijkheden voor herfinanciering te voorkomen. De renterisiconorm is vastgelegd in de *Uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden*.

Het renterisico wordt bepaald voor de komende vier jaren. De informatie over de renterisiconorm moet worden opgenomen in de paragraaf financiering bij de begroting en het jaarverslag.

De toezichthouder toetst aan de hand van de gegevens in het jaarverslag of de gemeente de vastgestelde norm overschrijdt. Wanneer dit het geval is zal via overleg een oplossingsrichting worden afgesproken. Mocht dit onverhoopt geen resultaat opleveren dan zullen de sanctiemogelijkheden van de Wet fido worden ingezet. De toezichthouder geeft dan een aanwijzing om maatregelen te nemen om het renterisico op het begrotingstotaal te verminderen. Wanneer deze aanwijzing niet wordt opgevolgd, moet de gemeente een plan van aanpak ter goedkeuring aan de toezichthouder aanbieden. Zolang dit plan niet is goedgekeurd of niet wordt uitgevoerd kan de toezichthouder bepalen dat voor het aangaan van nieuwe leningen voorafgaande toestemming is vereist.

Ontheffing renterisiconorm

Voor de toezichthouder is het mogelijk in bijzondere omstandigheden ontheffing van de renterisiconorm te verlenen (*artikel 6 Wet fido*). Een ontheffingsverzoek moet worden ingediend zodra redelijkerwijs bekend is dat de norm zal worden overschreden, in dit geval tegelijk met de begroting voor het komende jaar (dus vóór 15 november voorafgaand aan het begrotingsjaar). De afwijking van de norm moet in het ontheffingsverzoek duidelijk worden gemotiveerd.

De beoordeling van een ontheffingsverzoek gebeurt integraal en in meerjarig perspectief. Het is daarom noodzakelijk dat in de paragraaf financiering bij de begroting een meerjarige prognose van het renterisico op de vaste schuld is opgenomen.

Om een integrale afweging te kunnen maken over de soliditeit van het beleid en over het al dan niet verlenen van een ontheffing, moet de toezichthouder via verslaglegging van de gemeenten voldoende inzicht hebben in het financieringsbeleid en de financiële positie. Als de toezichthouder hiervoor additionele informatie nodig heeft, zal de toezichthouder deze uitvragen bij de gemeente. Bij het onderzoek kunnen alle relevante factoren (in meerjarig perspectief) worden betrokken, zoals: cash-flow, kengetallen (bijvoorbeeld schuldquote en solvabiliteit), reservepositie etc. Hierbij kan de toezichthouder de raad adviseren om verschillende scenario's met verschillende rentepercentages te laten uitwerken om te zien wat het effect hiervan zou zijn.

8.3 Herindelingen

Algemeen

De Wet algemene regels herindeling (Wet arhi) definieert in [artikel 1](#) gemeentelijke herindeling als "wijziging van gemeentelijke indeling". Daaronder wordt verstaan "instelling en opheffing van gemeenten" en "wijziging van gemeentegrenzen die naar verwachting het inwonertal van tenminste een van de betrokken gemeenten met 10% of meer zal doen toe- of afnemen".

Een wijziging van de gemeentelijke indeling geschiedt bij wet. Een herindelingswet kan worden voorbereid door de betrokken gemeenten, de provincie of door de minister van BZK. Dat het herindelingsproces is gestart blijkt uit een ondertekend raadsbesluit van de betrokken gemeente(n), maar kan ook blijken uit een besluit van GS als de provincie het initiatief tot herindeling neemt of uit een besluit van de minister van BZK. In dit GTK is de wetsvoorbereiding door de betrokken gemeenten opgenomen. In dat geval stellen de raden van de beoogde partnergemeenten het herindelingsontwerp vast. Aan het opstellen van een herindelingsontwerp gaat over het algemeen een zogenaamd 'principebesluit' (of 'intentiebesluit') van de betrokken gemeenteraden vooraf. Een principebesluit is een gelijkkluidend besluit van de betrokken gemeenteraden en kent doorgaans vier elementen:

- of de gemeente tot herindeling wil overgaan;
- in welke samenstelling (met wie) de gemeente wil herindelen;
- wanneer de beoogde datum van herindeling is;
- hoe de gemeente de herindelingsprocedure wil doorlopen en inrichten.

Herindelingsscan

Een vraag die bij een herindeling altijd aan de orde komt, is of de nieuw te vormen gemeente financieel gezond zal zijn. Omdat er zowel politiek als bestuurlijk vaak vragen leven omtrent de financiële positie van de bij de herindeling betrokken gemeenten en de nieuwe gemeente, kan een herindelingsscan worden uitgevoerd.

Een herindelingsscan geeft een beeld maar garandeert niet dat er later alsnog 'lijken uit de kast' kunnen komen. Deze scan kan worden uitgevoerd door de provincie, maar ook door een extern bureau, eigen medewerkers of een combinatie daarvan. De betreffende gemeenten zijn hier nauw bij betrokken en zullen onder meer zorgdragen voor het aanleveren van de noodzakelijke gegevens. De herindelingsscan wordt aangeboden aan de betrokken colleges die hem van een bestuurlijke reactie voorzien en de betrokken gemeenteraden erover informeren.

Een herindelingsscan geeft onder andere inzicht in de volgende zaken:

- Aandachtspunten voor het (financieel) beleid van de nieuw te vormen gemeente.
- Inzicht in financiële verbeterpunten en risico's.
- De effecten van de herindeling op de algemene uitkering van het gemeentefonds.
- Het doel en de berekening van de 'maatstaf herindeling' en de duiding van mogelijke frictiekosten.
- De mogelijke effecten op de belastingen en de bijbehorende tarieven.
- De financiële positie van de afzonderlijke gemeenten.

Instellen preventief financieel (arhi-)toezicht

In de Wet arhi is een bijzondere vorm van financieel toezicht opgenomen. Dit preventief toezicht geldt voor gemeenten die in het kader van een herindeling worden opgeheven. Dit toezicht is daarom niet van toepassing voor de gemeente die bij een lichte samenvoeging³ niet wordt opgeheven. Het doel van dit preventief toezicht is het voorkomen dat besluiten van op te heffen gemeente(n) de financiële positie van de nieuw te vormen gemeente op onevenredige wijze beperkt (het zogenoemde potverteren). GS voeren het preventief toezicht uit en treedt hierbij op als belangenbehartiger van de nieuw te vormen gemeente. Deze bijzondere vorm van financieel toezicht is gecreëerd, omdat de wetgever van mening is dat het financieel toezicht op basis van de Gemeentewet onvoldoende bescherming biedt aan de nieuw te vormen gemeente bij herindeling. Dit preventief toezicht is van kracht naast het financieel toezicht op basis van de Gemeentewet. Het preventief toezicht gaat van rechtswege in op de dag waarop een gemeente volgens een herindelingsontwerp, een herindelingsadvies of een voorstel van wet in aanmerking komt om te worden opgeheven.

Besluiten die goedkeuring behoeven

Anders dan bij het reguliere (preventief) begrotingstoezicht is de focus bij dit toezicht gericht op de nieuw te vormen gemeente. Op weg naar de herindeling gelden toezichtcriteria die ervoor moeten zorgen dat een nieuwe gemeente ontstaat die zo goed als mogelijk een financieel gezonde start kan maken. Dit houdt in dat goedkeuring aan besluiten kan worden onthouden, als een besluit van een op te heffen gemeente, naar het oordeel van GS, in strijd is met het financiële belang van de nieuw te vormen gemeente. Daarbij streven GS ernaar reguliere ontwikkelingen in de bij de herindeling betrokken gemeenten niet te blokkeren.

Op grond van *artikel 21 Wet arhi* kunnen GS categorieën van besluiten aanwijzen die de goedkeuring behoeven. De in dit kader aangewezen besluiten kunnen zonder goedkeuring van GS niet worden uitgevoerd. De gemeente dient (voor zover nodig) partijen die betrokkenen zijn bij zo'n besluit erop te wijzen dat het besluit goedkeuring van GS behoeft en pas na deze goedkeuring uitgevoerd kan worden. In de regel zijn dit besluiten die kunnen leiden tot:

- Nieuwe uitgaven.
- Verhoging van bestaande uitgaven.
- Verlaging van bestaande inkomsten.
- Vermindering van vermogen.

GS stellen nadrukkelijk dat de raden van gemeenten die worden opgeheven hun verantwoordelijkheid voor een structureel sluitende begroting behouden ook nu GS in de besluitvorming is betrokken.

Bij een herindelingstraject worden de besluiten binnen de genoemde categorieën afgestemd met de beoogde fusiepartners. De op te heffen gemeente(n) legt daartoe deze besluiten ter afstemming voor aan alle betrokken gemeenten. Dit doet zij voordat daarover haar eigen besluitvorming plaatsvindt. Het resultaat van deze afstemming maakt onderdeel uit van de uiteindelijke besluitvorming over het besluit door de raad van de op te heffen gemeente. Het ligt daarom in de rede dat bij het inzenden van besluiten aangegeven wordt wat de uitkomsten zijn van het gevoerde overleg met de beoogde partnergemeenten.

³ Bij een "lichte" samenvoeging wordt ten minste één van de betrokken gemeenten niet opgeheven en worden de andere betrokken gemeenten wel opgeheven en samengevoegd met de niet op te heffen gemeente. De rechtsgevolgen die zijn verbonden aan opheffing blijven voor de niet op te heffen gemeente achterwege. Er is bij lichte samenvoeging sprake van twee aanvullende criteria. Er is overeenstemming tussen de betrokken gemeenten over toepassing van de variant 'lichte samenvoeging', blijkend uit een eensluidend vastgesteld herindelingsontwerp en er zijn afspraken over de rechtspositie van het personeel, waarbij zoveel mogelijk wordt voorkomen dat de medewerkers van de op te heffen gemeente(n) in een nadeliger positie verkeren dan de medewerkers van de niet op te heffen gemeente.

Uitgangspunt is dat de instemming gebeurt door hetzelfde orgaan dat het besluit heeft genomen. Dit orgaan kan dit delegeren. In gevallen dat niet blijkt dat onderling is afgestemd, kunnen GS ertoe overgaan het besluit zelf aan de desbetreffende fusiegemeenten voor te leggen.

Beoordelen besluiten

GS beoordelen de ingezonden besluiten op grond van de eigen verantwoordelijkheid als belangenbehartiger van de nieuw te vormen gemeente. Daarom zullen de besluiten die leiden tot verarming van de gemeente doorgaans geen goedkeuring krijgen, omdat deze in strijd zijn met het financieel belang van de nieuw te vormen gemeente. Te allen tijde beoordelen GS of er op een aanvaardbare wijze in dekking is voorzien. Hierbij geldt voor de inzet van het surplus van de algemene reserve dat de gemeente niet alleen aantoonst dat aan de voorwaarden is voldaan (zie paragraaf 7.1.3.1) maar ook aantoonst dat de inzet in het belang is van de nieuwe gemeente en financieel gezien verantwoord is. De inzet kan betrekking hebben op een jaarschijf waarin de gemeente al is opgeheven. De verantwoording bestaat dan ook uit onderbouwde maatregelen die de nieuwe gemeente kan nemen om de inzet te voorkomen. De inzet verdient apart overleg voor overeenstemming tussen de fusiepartners. GS beoordelen de inzet ieder jaar opnieuw en besluiten ieder jaar opnieuw over goedkeuring van de inzet. Om de inzet van het surplus van de algemene reserve op te nemen in de begroting of meerjarenraming is afstemming vooraf met GS noodzakelijk.

Bij de beoordeling van deze besluiten zullen GS uitgaan van de navolgende criteria:

- Onvoorzien.
- Onuitstelbaar.
- Onontkoombaar.
- Overeenstemming tussen fusiepartners.
- Dekking verzekerd.

Deze criteria gebruiken GS om te toetsen of de besluiten in het belang van de nieuw te vormen gemeente zijn, waarbij als uitgangspunt geldt dat reguliere ontwikkelingen in de betrokken gemeente en de gemeenten/ organisaties waarmee de gemeente een samenwerkingsverband heeft niet worden geblokkeerd. Naar mate de datum van herindeling nadert, zal aan deze criteria steeds meer gewicht worden gehangen.

Het beoordelingsbeleid kort voor de herindeling verdient een bijzondere vermelding. Dit beleid houdt in, dat in de periode gelegen tussen de besluitvorming over de herindelingswet in de Tweede Kamer en Eerste Kamer en de datum van ingang van herindeling ook de navolgende aspecten bij de beoordeling worden betrokken. GS zullen nagaan of het besluit niet kan worden uitgesteld dan wel vermeden. Besluiten tot uitgaven met een meer ingrijpend karakter en/of van aanzienlijke omvang komen dan in het algemeen niet voor goedkeuring in aanmerking. Ook wordt de behandeling van besluiten die worden ingezonden in de laatste maand voordat de herindeling ingaat opgeschort tot na de herindeling, om aan de nieuwgevormde gemeente te vragen of het verzoek om goedkeuring gehandhaafd blijft of wordt ingetrokken.

Begroting nieuwe gemeente

Voor een nieuwe gemeente (die ontstaat uit twee of meer opgeheven gemeenten) en ook voor een gemeente die grote gebiedsdelen verliest of verkrijgt, is het opstellen van de begroting niet eenvoudig. Een tijdige opstelling heeft prioriteit boven een begroting die tot in detail aan alle voorschriften voldoet. Hoe eerder in het herindelingsproces is begonnen met het harmoniseren van het financieel beleid (bijvoorbeeld afschrijvingsmethodiek, uitgangspunten algemene uitkering, onderhoud kapitaalgoederen), hoe gemakkelijker de eerste begroting kan worden opgesteld. In verband met de vele onzekerheden, die de eerste begroting van een nieuwgevormde gemeente bevat, is de eerste

begroting doorgaans beperkt tot bestaand beleid. Nieuw beleid kan terughoudend worden geraamd of in een stelpost worden opgenomen, zodat aanwending later in het jaar kan plaatsvinden. Omdat de nieuw gekozen raad pas vanaf de herindelingsdatum bevoegd is om lasten, baten en investeringen te autoriseren, is het niet mogelijk de begroting vóór ingang van de herindeling vast te stellen. Dit betekent, dat de nieuwe gevormde gemeente voor het eerste begrotingsjaar onder preventief financieel toezicht staat wegens overschrijding van de inzendtermijn van de begroting (*artikel 203 lid 2 sub a Gemeentewet*).

In *artikel 47 lid 2 Wet arhi* is geregeld, dat voor het tijdvak waarin voor de nieuwe gemeente nog geen begroting vastgesteld is, de nieuwe gemeente bevoegd is tot het doen van uitgaven, voor zover daartegen bij GS geen bezwaar bestaat. In het algemeen hebben GS geen bezwaar tegen het doen van uitgaven op basis van de laatst vastgestelde begrotingen (bestaand beleid) van de opgeheven gemeenten. Wel hebben GS bezwaar tegen het doen van uitgaven op basis van nog niet vastgesteld nieuw beleid. Vaststellen van nieuw beleid is een bevoegdheid van de nieuwe raad en kan pas bij of na het vaststellen van de begroting plaatsvinden. In de Wet arhi is formeel niet geregeld wanneer de begroting uiterlijk door de raad vastgesteld dient te worden. Het is echter gewenst dat de periode waarin uitgaven gedaan (moeten) worden zonder dat daar een vastgestelde begroting aan ten grondslag ligt, zo kort mogelijk is. Daarom wordt geadviseerd, dat de eerste begroting voor 15 april door de raad vastgesteld wordt. De datum 15 april is ook de uiterlijke datum dat de Iv3 van de begroting ingezonden dient te worden bij het CBS. Wanneer inzending van de Iv3 van de begroting na 15 april plaatsvindt, kan het Ministerie van BZK besluiten om de uitbetaling van de algemene uitkering op te schorten.

Beëindiging toezicht

Het arhi-toezicht vervalt op de datum van herindeling of de datum waarop de Minister van BZK bepaalt dat het toezicht is vervallen. Als het bijzonder toezicht eindigt gedurende een begrotingsjaar, dan blijft het toezicht op basis van de Gemeentewet (financieel toezicht) voor het begrotingsjaar van kracht. Wanneer de vorm van toezicht preventief is, vanwege het ontbreken van structureel en reëel begrotingsevenwicht, behoeven de begroting en begrotingswijzigingen (nog steeds) de goedkeuring van GS.

8.4 Artikel 12 Financiële-verhoudingswet

Regeling aanvullende uitkering gemeentefonds

In de *Regeling aanvullende uitkering gemeentefonds* zijn nadere regels neergelegd voor het nemen van een besluit omtrent het verlenen van een aanvullende uitkering uit het gemeentefonds conform *Artikel 12 Financiële-verhoudingswet*.

De regels betreffen onder andere het verslag dat GS uitbrengen over de financiële positie van de gemeente die een aanvullende uitkering heeft aangevraagd. Bovendien worden de bij de besluitvorming te hanteren begrippen 'aanmerkelijk tekort' en 'redelijk peil van de eigen inkomsten' nader bepaald.

De regeling bevat ook enkele beleidsregels die de ministers van BZK en Financiën zullen hanteren bij het beslissen op een verzoek omtrent een aanvullende uitkering. Deze regels strekken ertoe dat bij de besluitvorming géén honorering plaatsvindt van financieel beleid van de gemeente dat heeft geleid of kan leiden tot een verzwakking van de financiële positie van de gemeente.

De regels beogen tevens te bewerkstelligen dat gemeenten die een aanvullende uitkering willen ontvangen, en gemeenten die zo'n uitkering ontvangen, het niveau van eigen inkomsten op een redelijk peil brengen en respectievelijk op dit peil houden.

Verslag van GS

In *artikel 2 Regeling aanvullende uitkering gemeentefonds* is bepaald dat door GS een verslag wordt uitgebracht over de financiële positie van een gemeente. GS zenden dit verslag gelijktijdig aan de ministers en de raad.

Het verslag is een logisch gevolg van de toezichthoudende verantwoordelijkheid inzake de financiële positie van gemeenten die aan GS in de Gemeentewet is toegekend. Het verslag geeft inzicht in de oorzaken van de ontstane financiële problematiek en de maatregelen die de provincie heeft genomen. In de regel zal een gemeente die tot het aanvragen van een aanvullende uitkering overgaat, al de bijzondere aandacht van GS hebben, omdat zij al eerder onder preventief toezicht is gesteld. De gegevens van de betreffende gemeente, die in dit verslag moeten worden opgenomen, zijn in dat geval bij GS bekend.

Het verslag van GS bevat in ieder geval:

- Een beschrijving van de maatregelen die GS hebben getroffen om de gemeente te bewegen maatregelen te nemen om structureel evenwicht in de begroting van de gemeente te brengen of te houden.
- Een analyse van de ontwikkelingen in de lasten en baten van de gemeente.
- Een analyse van de ontwikkelingen in de reserves en voorzieningen van de gemeente.
- Een analyse van de ontwikkelingen in de gegevens over de fysieke, sociale en financiële structuur van de gemeente.
- Een berekening en beoordeling van de mate waarin sprake is van een aanmerkelijk en structureel tekort en van een redelijk peil van de eigen inkomsten van de gemeente. (Zie voor 'redelijk peil': *Artikel 24 van het besluit financiële verhouding 2001*⁴ en *Artikel 4 Regeling aanvullende uitkering gemeentefonds*)

Bij het verslag worden betrokken:

- De vastgestelde begroting van de gemeente voor het jaar waarover de aanvullende uitkering wordt aangevraagd.
- De begrotingswijzigingen die gelijktijdig met de begroting zijn vastgesteld.
- De begrotingen voor de vijf jaren voorafgaand aan het onder het eerste punt bedoelde jaar.
- De rekeningen over de vier jaren die voorafgaan aan het jaar waarin een aanvullende uitkering voor een volgend jaar wordt gevraagd.

Het verslag van GS vormt voor de artikel 12-inspecteur bij het ministerie van BZK achtergrondinformatie bij het te verrichten onderzoek. Bij een eerste aanvraag van een aanvullende uitkering door een gemeente zal het verslaguitgebreider zijn. Bij eventueel daaropvolgende jaren kunnen GS zich beperken tot het redelijk peil van de eigen heffingen en actuele ontwikkelingen. Over de jaren waarover een gemeente een aanvullende uitkering zal ontvangen wordt ook verslag gedaan van de mate waarin in de gemeente sprake is van een aanmerkelijke verbetering van de financiële positie. Daarnaast wordt ingegaan op de wijze waarop de gemeente zich heeft gehouden aan de van toepassing zijnde voorschriften.

⁴ Het percentage van de heffingsmaatstaf, bedoeld in artikel 24, eerste lid, onder a, van het besluit financiële verhouding 2001, bedraagt 0,1164.

GS hebben specifieke verantwoordelijkheden in verband met het toezicht op de gemeentelijke begroting. Het verslag zal daarom behalve op de meer financieel technische aspecten en een analyse ervan, ook moeten ingaan op de maatregelen die in het ambtelijk en eventueel bestuurlijk verkeer zijn overeengekomen, of van de zijde van de provincie zijn ingebracht. Het gaat hierbij om de afspraken die zijn gemaakt en de wijze waarop hier door de gemeente mee is omgegaan.

De analyse van de lasten en de baten van de gemeente richt zich zowel op de toekomst (onontkoombare en onuitstelbare lasten voor nieuw beleid) als op het verleden. Van belang is wat het lastenpatroon van een gemeente is geweest in de jaren voorafgaand aan de artikel 12-aanvraag. De analyses van de ontwikkelingen in de reserves en voorzieningen en ontwikkelingen in de gegevens over de fysieke, sociale en financiële structuur moeten hierin meer inzicht geven. *(Bron: Toelichting bij het besluit van 14 november 1996, Stcrt. 1996, 239)*

BIJLAGEN

1. Toelichting op het risicomodel

Algemeen

In het GTK 2020 en de ATT is aangegeven dat de toezichthouders (financieel toezicht) een werkwijze ontwikkelen met behulp waarvan proportioneel en risicogericht toezicht kan worden uitgeoefend. Dit voornemen sluit aan bij [het antwoord van het kabinet aan de 2e Kamer](#) over de ontwikkeling van de criteria voor het financieel toezicht.

Vanuit dit gezichtspunt is een risicomodel ontwikkeld waar de provincies al enige ervaring mee hebben opgedaan. Het risicomodel wordt primair als een (intern) hulpmiddel voor de toezichthouder gebruikt. Het model zal verder worden doorontwikkeld.

Het uitgangspunt is dat er zoveel mogelijk informatie uit de (openbare) stukken van de gemeenten wordt benut. In gevallen dat dat niet zo is en aanvullende gegevens noodzakelijk zijn, wordt alsnog contact gezocht met betreffende gemeente.

De optelsom van de indicatoren geeft inzicht in het risicoprofiel van gemeenten. Onderstaand zijn de (huidige) indicatoren uit het risicomodel aangegeven:

Structureel en reëel evenwicht	
1	Structureel begrotingsresultaat N
2	Structureel begrotingsresultaat N+1
3	Structureel begrotingsresultaat N+2
4	Structureel begrotingsresultaat N+3
5	Structureel resultaat jaarrekening N-2
6	Lasten (totaal) sociaal domein hoger of lager dan geraamd in laatste jaarrekening
Onderhoud Kapitaalgoederen	
7	Aantal actuele beheerplannen (wegen, kunstwerken en gebouwen)
8	Achterstallig onderhoud (ja/ nee, herstelplan?)
9	Lasten beheerplannen correct geraamd in begroting?
Taakstellingen, Bezuinigingen en Ombuigingen	
10	Taakstellingen, Bezuinigingen en Ombuigingen (opgave gemeente)
Weerstandsvermogen	
11	Weerstandratio (oordeel gemeente)
12	Risicobedrag per inwoner (vergeleken met gemiddelde provincie/landelijk)
13	Algemene reserve per inwoner (vergeleken met gemiddelde provincie/landelijk)
Kengetallen	
14	Netto schuldquote
15	Solvabiliteitsratio
16	Onbenutte belastingcapaciteit (wendbaarheid)(OZB, Afval en Riool)
Grondexploitaties	
17	Kengetal grondexploitaties

18	Nog te maken kosten grondexploitaties
19	Nog te realiseren opbrengsten grondexploitaties
Verbonden partijen	
20	Structurele lasten (bijdrage aan) verbonden partijen

2. Rekenvoorbeeld onderuitputting kapitaallasten

De norm van de maximale toegestane onderuitputting kapitaallasten van 20% is gebaseerd op een analyse van de IV3-rapportages van alle Nederlandse gemeenten voor de kostensoort afschrijvingen over de jaarrekening 2024 ten opzichte van de begroting 2024. Deze is aangevuld met de rentecomponent en de inschatting van de investeringen in rioleringswerken en investeringen gedekt door bestemmingsreserves kapitaallasten.

Voor de berekening van de onderuitputting kapitaallasten gaan we uit van nieuwe investeringen van het begrotingsjaar B-1. Aangenomen mag worden dat eerdere investeringen zijn gerealiseerd of opnieuw zijn gepland.

Op de volledige kapitaallasten dienen de bijdrage uit de reserve kapitaallasten en de afwijkingen op kapitaallasten van riool- en afvalinvesteringen welke indirect worden gedekt via egalisatievoorzieningen, gecorrigeerd te worden.

Afhankelijk van het gekozen startmoment van afschrijving (meeste gemeenten gebruiken de methodiek: afschrijving start in het sjaar na de investering) zijn de nieuwe kapitaallasten van begrotingsjaar B gebaseerd op de investeringen van begrotingsjaar B-1. Door vertraging in de uitvoering van investeringen in begrotingsjaar B-1 treedt onderuitputting op in de nieuwe kapitaallasten begrotingsjaar B. Het is niet aannemelijk dat deze onderuitputting van begrotingsjaar B-1 ook in latere begrotingsjaren optreedt en daarmee een structureel karakter krijgt. Dat geldt wel voor de investeringen uit begrotingsjaar B welke door vertraging in de uitvoering kunnen leiden tot onderuitputting kapitaallasten in het begrotingsjaar B+1. Idem ook voor latere investeringsjaren.

Fictief investeringsplan 2026-2030*Uitgangspunten:*

- Gemiddelde afschrijvingsduur van 20 jaar
- Rente van 3%
- Afschrijving start in het jaar volgend op het investeringsjaar
- Rente in het investeringsjaar is $\frac{1}{2} * 3\%$ (aanname: investeringen worden gedurende het gehele jaar gestart)

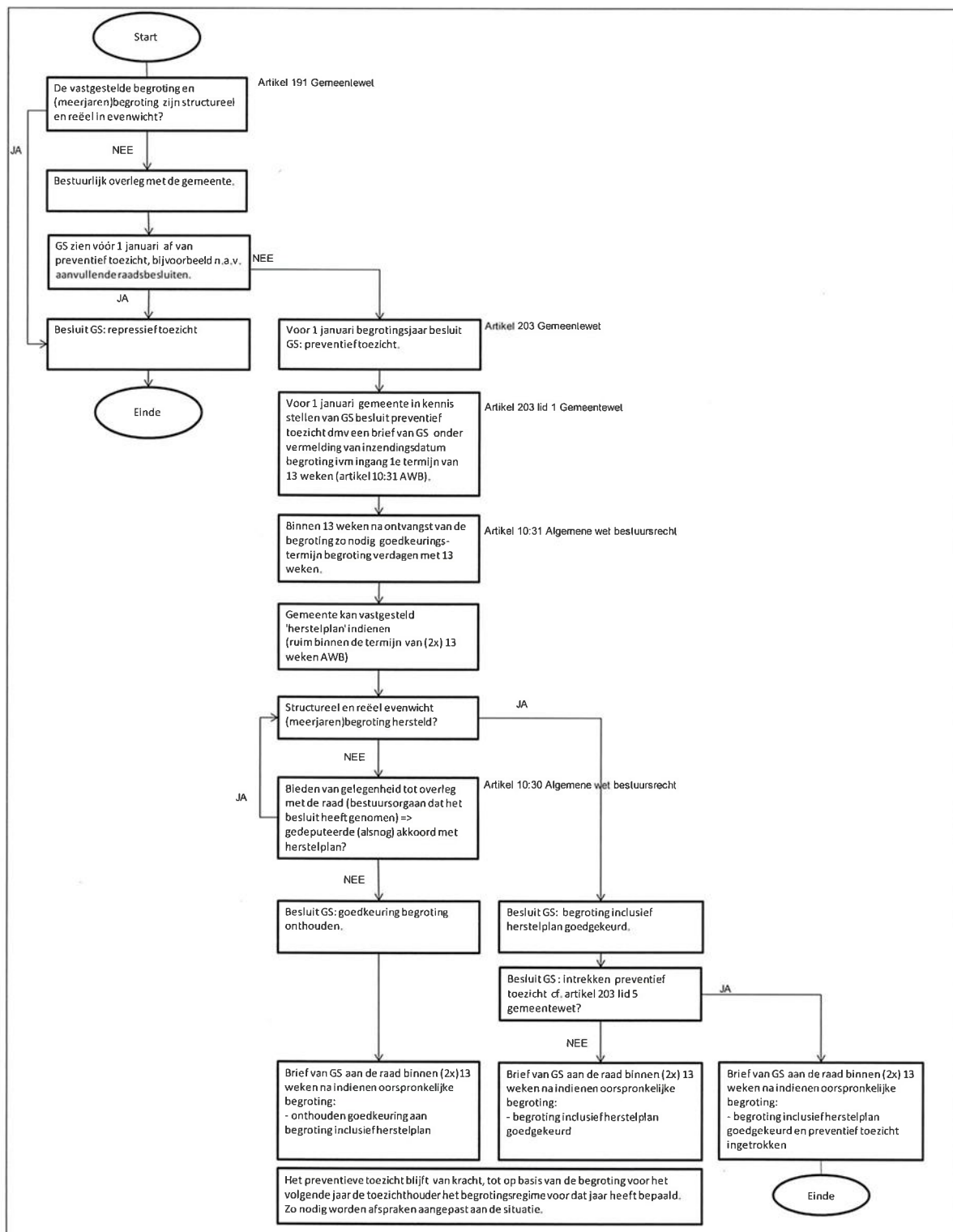
	2026	2027	2028	2029	2030
Investeringen	20.000.000	18.000.000	30.000.000	25.000.000	42.000.000
Waarvan ten laste van reserve kapitaallasten	-2.000.000	-3.000.000	-4.000.000	-4.500.000	-5.000.000
Waarvan ten laste van gesloten riool/afvalexploitatie	-2.000.000	-2.000.000	-2.500.000	-3.000.000	-3.500.000
Resterende investeringen	16.000.000	13.000.000	23.500.000	17.500.000	33.500.000

	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Programmabegroting						
Afschrijving volgend uit vorig investeringsjaar		800.000	650.000	1.175.000	875.000	1.675.000
Rente volgend uit vorig investeringsjaar		480.000	390.000	705.000	525.000	1.005.000
Rente uit lopend investeringsjaar	240.000	195.000	352.500	262.500	502.500	0
Totaal kapitaallasten investeringen B-1		1.475.000	1.392.500	2.142.500	1.902.500	2.680.000
Maximale onderuitputting à 20%		295.000	278.500	428.500	380.500	536.000

Toelichting:

- De investeringen 2026 (netto € 16 miljoen) leiden tot kapitaallasten in 2027 van € 1.475.000;
- De investeringen 2027 (netto € 13 miljoen) leiden tot kapitaallasten in 2028 van € 1.392.500;
- De investeringen 2028 (netto € 23,5 miljoen) leiden tot kapitaallasten in 2029 van € 2.142.500;
- De investeringen 2029 (netto € 17,5 miljoen) leiden tot kapitaallasten in 2030 van € 1.902.500;
- De toegestane onderuitputting bedraagt maximaal 20% van de nieuwe investeringen van het vorige boekjaar. De onderuitputting werkt niet cumulatief door en moet worden onderbouwd op basis van de laatste twee jaarrekeningen.

3. Termijnen voor het al dan niet verlenen van goedkeuring aan de begroting

4. Begrippenlijst

Achterstallig onderhoud	Onderhoud dat niet op tijd is uitgevoerd, waardoor een onderhoudsrichtlijn is overschreden en niet (meer) wordt voldaan aan het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau. Achterstallig onderhoud kan leiden tot schade en / of onveilige situaties, hetgeen vaak leidt tot hogere herstelkosten.
Algemene reserve	Eigen vermogensbestanddeel waaraan door de raad nog geen bestemming is gegeven.
Begrotingsanalyse	De gemeente kan een vergelijking maken van haar uitgaven en die van een andere gemeente of gemeenten. Hiervoor is een digitaal rekenblad beschikbaar via: : www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2016/04/28/begrotingsanalyse-2016 Gemeenten kunnen deze zelf invullen.
Begrotingsscan	GS maken – in samenwerking met de gemeente - een begrotingsscan, gebaseerd op data van de gemeente en het ministerie van BZK. Zij beoordelen de financiële situatie en doen aanbevelingen voor verbetering. Alleen gemeenten die door hun financiële positie onder preventief toezicht staan van de provincie kunnen deze scan aanvragen.
Berichtenbox	Een persoonlijk, beveiligde brievenbus voor digitale post van overheidsorganisaties.
Bestemmingsreserves kapitaallasten	Bestemmingsreserves voor het dekken van kapitaallasten van reeds gerealiseerde of nog te realiseren investeringen. De omvang van de reserve moet bij besluitvorming voldoende zijn om (een deel van) de kapitaallast gedurende de gehele afschrijvingstermijn te dekken.
Bezuinigingsmaatregelen	Lasten verlagende maatregelen om een begrotingstekort weg te werken. Een bezuiniging is iets wat al rechtstreeks op de lasten van de begroting wordt verwerkt. In de begroting zijn deze bezuinigingen op programmaniveau verwerkt.
Budgetrecht	De bevoegdheid om financiële middelen beschikbaar te stellen. Door de begroting vast te stellen geeft bijvoorbeeld de raad het college toestemming om geld uit te geven aan de afgesproken activiteiten.
Checks and balances	Systeem waarbij bevoegdheden over verschillende organen worden verspreid en ieder orgaan over de uitoefening van zijn bevoegdheden verantwoording verschuldigd is aan een ander orgaan.
Dekkingsmiddelen	Middelen die worden gegenereerd c.q. aangewend om de lasten in de begroting op te vangen.
Dringende spoed	Verplichtingen zijn aangegaan zonder vooraf verkregen goedkeuring van GS. Het gaat hier om uitgaven waarbij voorafgaande toestemming van GS niet tijdig mogelijk was (Art. 209 Gemeentewet).
Financiële functie	Alles wat van belang is voor de wijze waarop gemeenten omgaan met hun financiële middelen, zoals de beleidsbegroting, financiële begroting, meerjarenraming, de productenraming, het jaarverslag en de jaarrekening, de treasuryfunctie, de planning en control, de kostprijzen, de rechtmatigheid, de doelmatigheid en de doeltreffendheid.
Financiële kengetallen	Getallen waarmee inzicht verkregen kan worden in de financiële positie van een gemeente.
Financiële positie	Het vermogen van een gemeente in relatie tot de exploitatie, met inachtneming van de risico's. Belangrijk daarbij is dat het bij de financiële positie uitdrukkelijk gaat om het beeld van de financiën van de gemeente in het recente verleden (rekeningen) en over het begrotingsjaar en de daarop volgende jaren (meerjarenraming)

Geïnterpreteerde risico's	In kaart gebrachte kansen op gevaar of schade met financieel gevolg van substantiële omvang.
Gekwantificeerde risico's	Het totaal van de financiële gevolgen van de kansen op gevaar of schade
Groot Onderhoud	Uitvoering van correctieve maatregelen, als gevolg van slijtage na een langere periode van gebruik, om een object in goede staat (op een vooraf bepaald kwaliteitsniveau) te houden of te brengen. Groot onderhoud dient zich in de regel aan, is daarom vaak gepland, is veelal ingrijpend van aard en betreft een groot of belangrijk deel van het object.
Herstelplan	Een beschrijving van de maatregelen die getroffen worden om een bepaald doel (bijvoorbeeld oplossen van een financieel probleem of een begrotingstekort) te bereiken. Het plan geeft tevens aan binnen welke periode dit gebeurt.
Incidentele baten	De aard van de begrotingspost is altijd leidend voor het al dan niet incidentele karakter ervan. Een hulpmiddel bij het bepalen van het karakter van de begrotingspost is de tijdsduur. Incidentele baten zijn posten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. Baten die zich drie jaar of minder voordoen kunnen worden gekwalificeerd als incidenteel, maar kunnen ook structureel van aard zijn. Lasten die zich vier jaar of langer voordoen zijn in beginsel structureel van aard. De scheidslijn tussen drie jaar of langer is een hulpmiddel bij het bepalen of er sprake is van structureel of incidenteel; de soort of de eigenschap van een begrotingspost van het taakveld gaat altijd boven dit hulpmiddel.
Incidentele lasten	De aard van de begrotingspost is altijd leidend voor het al dan niet incidentele karakter ervan. Een hulpmiddel bij het bepalen van het karakter van de begrotingspost is de tijdsduur. Incidentele lasten zijn posten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. Lasten die zich drie jaar of minder voordoen kunnen worden gekwalificeerd als incidenteel, maar kunnen ook structureel van aard zijn. Lasten die zich vier jaar of langer voordoen zijn in beginsel structureel van aard. De scheidslijn tussen drie jaar of langer is een hulpmiddel bij het bepalen of er sprake is van structureel of incidenteel; de soort of de eigenschap van een begrotingspost van het taakveld gaat altijd boven dit hulpmiddel.
Intensiever financieel toezicht	Het verzwaren van het toezicht door GS, zowel inhoudelijke als procedureel, op het structureel in evenwicht zijn van de begroting en de jaarstukken van de gemeente.
Investeringsbudgetten	Het bedrag dat beschikbaar gesteld wordt om investeringen te doen waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt.
Inzendtermijnen	De periode waarbinnen financiële stukken, op basis van de Gemeentewet, ingezonden dienen te worden aan GS.
Klein onderhoud	Preventieve maatregelen en dagelijkse reparaties die noodzakelijk zijn om het object in goede, werkende en veilige staat te houden tegen een van te voren vastgesteld kwaliteitsniveau.
Kwaliteitsniveau van het onderhoud	Een maat (norm) voor de staat van onderhoud waarop een kapitaalgoed zich moet bevinden.
Lokale heffingen	Retributies en eigen belastingen die de gemeente ontvangt op basis van publiekrechtelijke regels, zoals bijvoorbeeld onroerende zaakbelasting, leges, rioolheffing en afvalstoffenheffing.
Materiële vaste activa	Investerings met een meerjarig economisch nut of met een meerjarig maatschappelijk nut.

Onderuitputting	Er is sprake van onderuitputting wanneer er minder lasten worden gerealiseerd dan begroot. Dit wordt ook wel onderschrijding van de begroting genoemd. Artikel 189, lid 2, van de Gemeentewet bepaalt dat de begroting structureel en reëel sluitend hoort te zijn. Vanuit dit uitgangspunt wordt het opnemen van een algemene stelpost voor onderuitputting niet wenselijk geacht, omdat dit kan wijzen op een te weinig realistische raming. Specifieke stelposten onderuitputting kunnen daarentegen passend zijn, mits zij goed zijn onderbouwd en aansluiten bij reële verwachtingen. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van historische patronen ter ondersteuning van de onderbouwing.
Onontkoombaar en onuitstelbaar	Hieraan wordt voldaan wanneer: - er sprake is van een wettelijke verplichting, of - uitstel leidt tot aansprakelijkheidsstelling of kapitaalvernietiging, of - toekomstige onvermijdbare uitgaven worden voorkomen.
Ombuigingen	Bijstelling van de ramingen op grond van beleidsinhoudelijke overwegingen. Een ombuiging heeft geen gevolgen voor de hoogte van de totale begroting, maar kan wel budgettaire gevolgen hebben op programma- of taakveldniveau.
Onderhoud kapitaalgoederen	Het systematisch aan de hand van beheerplannen onderhouden van in de gemeente aanwezige kapitaalgoederen.
Opschuivend sluitend meerjarenperspectief	In de Gemeentewet is bepaald dat een meerjarenraming voor (tenminste) de drie jaren volgend op het begrotingsjaar wordt opgesteld. Als het begrotingsjaar geen structureel en reëel evenwicht laat zien, moet aannemelijk worden gemaakt dat het evenwicht uiterlijk in het derde jaar van de meerjarenraming door de gemeente tot stand kan worden gebracht. Het is daarom in beginsel voor GS niet acceptabel als ieder jaar opnieuw een meerjarenraming wordt opgesteld waarbij er uitsluitend in het laatste jaar weer evenwicht is.
Preventief toezicht	Wanneer de begroting niet aan de wettelijke criteria voor structureel en reëel evenwicht voldoet, is er sprake van preventief toezicht. In dat geval behoeven de begroting en de daarop volgende wijzigingen vooraf de goedkeuring van GS.
Prijscompensatie	In het kader van reëel ramen moet, als een gemeente de algemene uitkering op basis van lopende prijzen heeft geraamd, aan de lastenkant van de meerjarenraming rekening worden gehouden met een mutatie van de prijsontwikkeling van tenminste het in de gehanteerde circulaire genoemde Bruto Binnenlands Product.
Reconstructie van een weg	Maatregelen om de verharding en de inrichting van de weg aan te passen aan de huidige (hogere) eisen.
Reëel evenwicht	Met reëel evenwicht wordt bedoeld dat de geraamde baten en lasten in de begroting en meerjarenraming volledig en realistisch zijn.
Repressief toezicht	Wanneer de begroting aan de wettelijke criteria voor structureel en reëel evenwicht voldoet en tijdig is ingezonden, is er sprake van repressief toezicht. Dit is de standaardvorm van toezicht en houdt in dat de begroting en de begrotingswijzigingen direct uitgevoerd kunnen worden (rechtskracht krijgen), zonder afhankelijk te zijn van een voorafgaande goedkeuring van GS.
Realiteit van de ramingen	Bij de toets of het realiteitsgehalte van de ramingen voldoende is, spelen diverse aspecten een rol. Zo is bijvoorbeeld voor de toetsing van het realiteitsgehalte het verschil tussen vorige begrotingen en de jaarrekeningen van belang. Onder- of overschatten is een belangrijk signaal voor GS.

Risicogericht en proportioneel toezicht	GS bepalen aan de hand van de bij de gemeente door hem geconstateerde risicovolle zaken hoeveel (extra) aandacht een gemeente naar zijn oordeel nodig heeft. De intensiteit van het onderzoek en het contact met de gemeente wordt daarop afgestemd.
Risico-inventarisatie	Een overzicht van de kansen van een positieve of een negatieve gebeurtenis van materieel belang.
Risicomanagement	De gestructureerde beheersing van het risico, dat een organisatie om financiële dan wel niet financiële redenen de beleidsdoelen niet of niet volledig realiseert, dan wel slechts met niet-begrote kosten en/of niet binnen de geplande tijd.
Signaleringswaarde	Het door GS gehanteerde criterium om een kengetal te wegen.
Stelpost	Begrotingspost waarvan de concretisering nog moet worden uitgewerkt.
Structureel en reëel evenwicht (SRE)	Deze situatie is aan de orde als, uitgaande van het bestaande beleid en inclusief nieuw aanvaard beleid, - alle structurele lasten tenminste worden gedekt door structurele baten en - incidentele lasten worden gedekt door incidentele baten of structurele baten.
Taakstelling	Opdracht tot bezuinigingen, terwijl (nog) geen concrete maatregelen zijn genomen. Pas op langere termijn worden de positieve financiële effecten verwacht.
Termijnoverschrijding	De situatie waarbij de gemeente niet in staat is om de verplicht toe te zenden financiële stukken aan te leveren bij GS binnen de daartoe gestelde termijnen of vóór de daartoe vastgestelde data.
Toezichtcriterium structureel en reëel evenwicht	De begroting is structureel en reëel in evenwicht. De structurele baten dekken in het begrotingsjaar de structurele lasten en de ramingen zijn realistisch. Als de begroting niet structureel en reëel in evenwicht is, dan moet aannemelijk zijn gemaakt dat dit evenwicht uiterlijk in het laatste jaar van de meerjarenraming tot stand wordt gebracht.
Transparant	Van tevoren is helder wat GS van de gemeente verwacht en wat de gemeente van GS kan verwachten.
Uitkering Artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet	Een aanvullende uitkering uit het gemeentefonds, die op grond van artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet voor één of meerdere jaren door de beheerders van het gemeentefonds wordt verstrekt, op verzoek van een gemeente waarvan de algemene middelen aanmerkelijk én structureel tekort schieten om in de noodzakelijke behoefte te voorzien, terwijl de eigen inkomsten van die gemeente zich op een redelijk peil bevinden.
Vakberaad Gemeentefinanciën	Het ambtelijk overlegorgaan van de gezamenlijke toezichthouders (provincies en BZK) en vertegenwoordigers van de VNG en ROB. Hier vindt ook de landelijke afstemming van het financieel toezicht plaats.
Verbeterplan	Een beschrijving van de maatregelen die getroffen worden om een bepaald doel te bereiken. Het plan geeft tevens aan binnen welke periode dit gebeurt.
Weerstandsvermogen	Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin de gemeente in staat is middelen vrij te maken dan wel middelen heeft vrijgemaakt om niet begrote financiële tegenvallers op te vangen, zonder ingrijpende beleidswijzigingen. Het weerstandsvermogen bestaat uit twee onderdelen, namelijk de beschikbare weerstandscapaciteit en de risico's. Het weerstandsvermogen geeft de verhouding tussen deze twee onderdelen aan.
Weerstandscapaciteit, incidenteel	Het vermogen om onverwachte eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van taken op het geldende niveau.
Weerstandscapaciteit, structureel	Het vermogen om onverwachte tegenvallers structureel in de lopende begroting op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken.

provincie Drenthe

Geachte mevrouw Metz, griffier gemeente Ameland,

Wij lichten u graag in over de zorgen die wij als omwonenden hebben bij het nieuwbouwplan voor de woning aan de Kievitsweg 24 in Nes. Wij hebben op 8 juli jl bezwaar aangetekend bij het college van B&W tegen de afgegeven omgevingsvergunning. Hierbij een kopie.

In het beleid van gemeente Ameland is de natuur leidend als het gaat om ruimtelijke ontwikkeling en recreatie. Er wordt in de toeristische ontwikkelingen rekening gehouden met de bescherming van natuur en landschap. Als eigenaren van een vakantiewoning aan de Kievitsweg in Nes prijzen wij de gemeente met het maken en navolgen van die keuzerichting. Natuur en landschap op Ameland zijn prachtig, uniek en van grote waarde.

Dat er een trend gaande is van steeds grotere en luxere vakantiewoningen op Ameland, is een feit. Dat er juist dan streng op regels gehandhaafd zou moeten worden is ook een feit. Dat zien wij niet terug in de goedkeuring van het bouwplan van vakantiewoning 'De Kreukel', midden in het fraaie duingebied van de Kievitsweg. Dat er 'groter dan groot' gebouwd mag worden, past niet bij de gewenste duurzame ontwikkeling van het eiland en heeft een onnodig grote impact op landschap en leefomgeving van natuur, planten, dieren en mensen. Daarom maken wij als omwonenden bezwaar tegen de goedkeuring van dit bouwplan. Wij menen dat ook leden van de gemeenteraad Ameland hiervan op de hoogte moeten zijn. Met deze brief plus ons bezwaarschrift aan de griffier van gemeente Ameland menen wij u als leden van de gemeenteraad voldoende geïnformeerd te hebben. Mocht er toelichting van onze kant nodig zijn dan komen we graag naar Ballum om een en ander toe te lichten.

NB. Het college van B&W is op de hoogte dat wij u een kopie van het bezwaarschrift hebben gestuurd.

Met vriendelijke groeten,

Namens de omwonenden die het bijgaande bezwaarschrift hebben ondertekend.

5.1.2e

Bijlage: Bezwaarschrift tegen omgevingsvergunning Kievitsweg 24, Nes d.d. 6 juli 2026 – FL/.../530634

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens definitief geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Omschrijving	Pagina's
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	1

Nes-Ameland, 6 juli 2026

Betreft: Bezwaar tegen omgevingsvergunning Kievitsweg 24, Nes – FL/.../530634

Aan: College van Burgermeester en Wethouders van de gemeente Ameland
Van: omwonenden vakantiewoning Kievitsweg 24

Geacht College,

'Mag het, en als het mag, past het?'

Dat de natuur leidend is bij de ontwikkeling van het toerisme op Ameland spreekt ons aan. Als eigenaren van een vakantiewoning aan de Kievitsweg en als gasten op Ameland zijn we zuinig op de Wadden en de impact die we als mensen op dit gebied maken. Dat nieuwe woningen groter en luxer worden lijkt te passen in een trend. Samen zorgen we ervoor dat het allemaal binnen de regels van het omgevingsplan gebeurt. Dat er aan de Kievitsweg een nog grotere dan grote woning op een centrale plek in het duin gepland wordt, baart ons zorgen. Vandaar onze zienswijze, die op 31 januari jl namens acht omwonenden (te weten, eigenaren van woningen die in de directe nabijheid van het perceel Kievitsweg 24 te Nes zijn gelegen) naar de gemeente is gestuurd. Omdat we willen benadrukken dat de natuur bij de gevraagde uitzondering op het omgevingsplan leidend moet zijn, en de impact op landschap, mensen en dieren niet onevenredig groot mag worden.

Een antwoord op onze vraag 'Mag het, en als het mag, past het?' kregen we niet. Niet van de initiatiefnemer en niet van de gemeente Ameland. Dat stelt ons teleur. Dus tekenen wij bezwaar aan tegen de goedkeuring van B&W op het bouwplan van de nieuwe Kreukel.

Onze bezwaren komen in grote lijnen overeen met de eerder door de groep van omwonenden ingediende zienswijze. Zie bijlage 1.

Hieronder volgt een opsomming van onze bezwaren en zorgen. De tweede kolom betreft het document onderdeel van de door u afgegeven omgevingsvergunning. En de derde kolom geeft ons bezwaar weer.

1.	Omgevingsvergunning – FL/.../530634	Bezwaar
1.1	"In de kaart van de bestemmingsplan is een aanduiding begrenzing Deltakering aangegeven. Van het plan is een vergunning van Rijkswaterstaat overlegd voor de werkzaamheden en bouwactiviteiten in de Deltakering. Het aspect deltakering c.q. kustbeheer is derhalve niet in het gedrang door deze aanvraag."	De door Rijkswaterstaat afgegeven beschikking heeft verschillende voorschriften. Voorschrift 4 geeft verschillende technische voorschriften o.m. 'De ontgraven gronden en het onttrokken zand, vrijkomend op het betreffende perceel, moet binnen het perceel hergebruikt worden.' Het plan voorziet in een kelder onder de gehele woning. Dit betekent dat circa 400-500m ³ zal moeten worden afgegraven en verdeeld over het perceel. De ruimte op het perceel waar het zand kan worden verdeeld is beperkt vanwege bebouwing, terras, paden, parkeerplaats etc. Kortom aan het door Rijkswaterstaat gestelde voorschrift kan niet worden voldaan. Het aspect Deltakering is derhalve wel degelijk in het gedrang door deze aanvraag.

		Bovendien, kijkend naar het landschapsplan, is het kennelijk ook niet de intentie van de initiatiefnemer om het zand op het perceel terug te brengen. De door Rijkswaterstaat gestelde voorwaarde maakt dat het plan, op basis van de verstrekte informatie, landschappelijk niet kan worden ingepast en daarmee (formeel) niet realiseerbaar is.
1.2	"Het college kan door middel van een omgevingsvergunning afwijken van de bepaling dat zomerhuizen niet uitgebreid mogen worden, mits: het plan in overeenstemming is met de evenwichtige toedeling van functies aan locaties ('ETFAL'), geen blijvende onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de hoofdlijnen als opgenomen in artikel 4.2 van de Planregels."	Artikel 4.2 van de Planregels stelt eisen aan de landschappelijke inpassing van bouwplannen. Namelijk: - ...nieuwbouw op dezelfde zorgvuldige wijze in te passen in het landschap. - Het handhaven en beschermen bestaande duinreliëf. - De bebouwingshoogten mogen niet zodanig uitkomen boven de bos- en duinrand dat geen sprake meer is van een inpassing in het landschap maar eerder het uitstijgen boven het landschap. Het plan wordt gerealiseerd op een hoger gelegen perceel in het duingebied van de Kievitsweg. Met een bouwhoogte van 8,3 meter en een bouwoppervlakte van 132 m² tekent de woning zich scherp af tegen de natuurlijk glooiende lijn van het duinlandschap en de direct omliggende woningen. Het bestaande duinreliëf wordt aldus niet gerespecteerd maar geweld aangedaan. Van inpassing in het landschap laat staan van het op zorgvuldige wijze inpassen in het landschap van het bouwplan is zodoende geen sprake. Zie in verband met de ETFAL hierna onder 1.3.
1.3	".....en wordt voldaan aan de in artikel 4.8., aanhef en onder a. van de Planregels voorgeschreven afmetingen van uitbreiden zomerhuis. De Planregels schrijven de volgende afmetingen voor: - hoogte niet meer dan 8 meter - oppervlakte van een zomerhuis exclusief bergruimte niet meer dan 100m²	U geeft terecht aan dat het plan niet in overeenstemming is met de in artikel 4.8 van de Planregels voorgeschreven afmetingen. Daarbij stelt u dat de Planregels 120m² aan oppervlakte toestaat waarbij u de 20m² van de aangebouwde bergruimte optelt bij de 100m² van het zomerhuis. Dit kan in onze ogen niet, want de definitie van wat een aangebouwde bergruimte is laat dit niet toe¹.

¹ Definitie aangebouwde bergruimte in de context van een omgevingsplan: Is een direct aan het hoofdgebouw (de woning) vastzittende, overdekte en afsluitbare ruimte die qua constructie en functie ondergeschikt is aan de woning en uitsluitend dient voor de opslag van goederen.

	- oppervlakte aangebouwde bergruimte niet meer dan 20m² - minimale afstand tot perceelgrens 3 meter. - d.m.v. deze vrijstellingen geen blijvend onevenredig afbreuk gedaan zal worden aan de beschrijving in artikel 4.2 Afwijkingen van 10% van de afmetingen zijn toegestaan mits plan wordt voorgelegd aan Adviescommissie Omgevingskwaliteit Ameland en de afwijking geen afbreuk doet aan de verschijningsvorm en natuurlijke waarden van het terrein."	Artikel 4.8 onderstreept andermaal dat met deze vrijstellingen geen blijvend onevenredig afbreuk gedaan zal worden aan de beschrijving in artikel 4.2 inzake landschappelijke inpassing. Het bouwplan neemt alle ruimte die de planregels bieden inclusief de 10% afwijkingsmarge. Het resultaat: een recreatiewoning met ruimte voor minimaal 9 personen en mogelijk meer (waarover later meer in dit bezwaarschrift). De parkeervoorziening is ingetekend voor twee auto's maar met de capaciteit van de woning zal dit zomaar een parkeerplek voor drie auto's gaan worden. Wij zijn van mening dat het plan in zijn huidige vorm afbreuk doet aan de verschijningsvorm en natuurlijke waarden van het terrein en zijn het dus niet eens met het verruimen van de afmetingen van het plan zoals door de gemeente toegestaan. Zo is niet duidelijk onderbouwd waarom de maximale beleidsruimte wordt toegestaan. U stelt: <i>'Op basis van de geldende 'Beleidsregels planologische kruimelgevallen gemeente Ameland 2018' wordt medewerking verleend aan een onderlinge afstandsmaat van 22,5m mits de bebouwing niet te massaal wordt en de uitbreidingsmogelijkheden van belendende percelen niet onevenredig aangetast worden. In het omliggende gebied en andere gelijksoortige gebieden op Ameland komt een onderlinge afstand van minder dan 25m, respectievelijk 22,5m vaker voor met bouwmassa's groter dan 120m², respectievelijk 132m².'</i> In de eerste plaats is deze motivering onvoldoende omdat wij van mening zijn dat de bebouwing op deze plaats nu juist wél te massaal wordt. In de tweede plaats is de motivering ontoereikend omdat u niet per aangrenzend perceel heeft toegelicht en onderbouwd dat de uitbreidingsmogelijkheden niet onevenredig worden aangetast. In dit kader merken wij op dat de tekening met
--	--	--

	de afstandscircels geen adequaat beeld geeft van de afstand t.o.v. de omliggende woningen. Op basis van deze tekening kan niet geconcludeerd worden dat onderlinge afstand binnen de gestelde afstandsmaat blijft. Verder is niet duidelijk hoeveel de afstand tot de perceelsgrens bedraagt. U stelt dat die minder is dan de maximaal toegestane 3 meter. Maar de vraag is hoeveel de afstand precies is. Dat vermeldt u niet. De afwijking zou maximaal $3 \text{ meter} \times 10\% = 0,30 \text{ meter}$ mogen bedragen. Voorzover de afwijking groter is, is dat sowieso niet toegestaan. U stelt dat <i>'de totale oppervlakte van het voorgenomen zomerhuis ongeveer 132 m² is, terwijl de bepaling slechts 120 m² toestaat'</i>. Wij zijn van mening dat voor het oppervlak van het woonhuis uitgegaan dient te worden van 100 m² en niet van 120 m² (de berging van 20 m² mag niet meegeteld worden). De afwijking zou dus maximaal $100 \text{ m}^2 \times 10\% = 10 \text{ m}^2$ mogen bedragen. Al het meerdere, te weten 22 m², is niet toegestaan. Tenslotte besteed u in de omgevingsvergunning geen aandacht aan de bouwhoogte van 8,30 meter wat meer is dan het voorgeschreven maximum van 8 meter. De motivering om de overschrijding toe te staan ontbreekt. Wij zijn van mening dat, mede vanwege de hogere ligging van het perceel ten opzichte van naast gelegen percelen, het passender is om op deze plek de woning weg te laten zakken in het duin. Met een bouwhoogte van 8,30 meter past de woning niet bij het aanwezige duinlandschap. Kort en goed zijn wij van mening dat het plan niet voldoet aan de eis dat er sprake moet zijn van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties ('ETFAL'). Daarnaast zijn naar onze mening de door u toegestane afwijkingen van de van toepassing zijnde normen/ beleidsregels door u onvoldoende onderbouwd en gemotiveerd. Hetgeen kan leiden tot
--	---

		willekeur in beleid zodat het belang van belanghebbenden geschaad kan worden.
1.4	"Het plan is ruimtelijk onderbouwd met een landschapsplan."	Het landschapsplan houdt geen rekening met het voorschrift van Rijkswaterstaat om al het vrijgekomen zand terug te brengen op het perceel. Het landschapsplan dat wordt gepresenteerd geeft een verkeerd beeld.
1.5	"Het parkeren van auto's vindt plaats op eigen terrein."	De ingetekende parkeervoorziening is gezien de omvang van de woning naar verwachting te klein. Bezwaarmakers betwisten dat de ingetekende parkeerplaatsen op eigen terrein toereikend zijn.
1.6	"Voor deze ontwikkeling heeft een participatieproces plaatsgevonden. Daarnaast is op 31 januari 2026 een zienswijze tegen het plan ingediend. De zienswijze is teruggekoppeld met de aanvrager en deze heeft extra participatie met de omwonenden gevoerd. Tijdens het participatietraject zijn omwonenden, belanghebbenden en betrokken organisatie geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld om hun aandachtspunten en wensen kenbaar te maken."	Wij hebben namens een groep van acht omwonenden aan de Kievitsweg een zienswijze ingediend. Naar wij begrijpen, heeft -na aandringen van u- de initiatiefnemer op 5 maart 2026 de omwonenden uitgenodigd voor overleg. Per brief van 12 maart 2026 hebben wij namens de omwonenden gereageerd dat wij graag met de initiatiefnemer in gesprek gaan. Vervolgens hebben wij niets meer gehoord en uiteindelijk is er geen overleg geweest tussen initiatiefnemer en de groep van omwonenden. Uw stelling dat er extra participatie met omwonenden is gevoerd is niet juist. Wij waren hier al bang voor vandaar dat wij u op 31 maart jl een brief hebben gestuurd met onze zorg over het uitblijven van overleg met initiatiefnemer (zie bijlage 2). Ook heeft geen overleg, noch bestuurlijk noch ambtelijk, met de gemeente plaatsgevonden voorafgaand aan afgeven van de omgevingsvergunning. Hier hebben wij in dezelfde brief van 31 maart jl om gevraagd. Kortom het participatieproces heeft de facto niet plaatsgevonden.
1.7	"De rioolaansluiting moet worden aangelegd op aanwijzing van de medewerkers van de cluster "Beheer en onderhoud" van de gemeente Ameland."	Met een beoogd zwembad in de kelder en een bezetting van minimaal 9 personen vragen wij ons af of het riool aan de Kievitsweg voldoende capaciteit heeft en niet overbelast zal raken met alle vervelende gevolgen voor de bewoners van de Kievitsweg. Graag vernemen wij uw mening hierover. In het verlengde hiervan vragen wij ook aandacht voor de capaciteit/druk van de waterleiding. Met zwembad/wellness, drie douches en vier toiletten wordt er veel

		gevraagd van een reeds overbelaste waterleiding in het duingebied van de Kievitsweg.
2.	Landschapsplan	Bezwaar
	Een citaat uit het landschapsplan: "Daarbij blijft de bestaande ruimtelijke inbedding behouden en wordt geen nieuwe verstoring van het duinlandschap geïntroduceerd."	Het volume van de nieuwe woning is groot. Er komt een grote bouwput en 400-500m³ zandverplaatsing is omvangrijk. Dit gaat grote invloed hebben op het duinlandschap. Anders dan in het landschapsplan wordt gesteld, kunnen wij ons niet voorstellen dat er geen nieuwe verstoring van het duinlandschap wordt geïntroduceerd. Het allerbelangrijkste: het landschapsplan besteedt geen aandacht aan de verwerking op het perceel van de 400-500m³ zand die vrijkomt bij uitgraven van de kelder.
3.	Onderbouwing buitenplanse omgevingsplancapaciteit	Bezwaar
	Een paar citaten uit de onderbouwing: "De extra 12m² (NB: 132m² i.p.v. 120m²) is noodzakelijk om een functionele indeling en hedendaags comfort te realiseren binnen de compacte bouwtypologie van recreatiewoningen op Ameland. Het ontwerp biedt de gebruikers een slaapkamer met sanitaire voorzieningen op de begane grond, hetgeen essentieel is om het recreatieverblijf breed toegankelijk, comfortabel en toekomstbestendig te maken." "De geringe overschrijding leidt niet tot aantasting van omgevingskwaliteit: - de woning blijft een éénlaagse bebouwing met kap, waardoor het volume bescheiden blijft."	Een slaapkamer op de begane grond ontbreekt. Een eerdere versie van het plan (december 2025) bevatte wel een slaapkamer op de bgg maar deze is in de definitieve tekening vervangen door een loungeruimte. Daarmee vervalt de argumentatie voor de noodzaak om extra m² te realiseren. Overigens is de loungeruimte met een beperkte bouwkundige ingreep in een handomdraai omgetoverd in een slaapkamer en wordt de capaciteit van de woning vergroot met een slaapkamer voor twee personen. Met alle gevolgen voor extra parkeren, terras, verkeer etc. van dien. De onderbouwing houdt geen rekening met het feit dat het perceel hoger ligt dan omliggende percelen en dat dit in combinatie met een nokhoogte van 8,30 meter de facto betekent dat de nieuwe woning fors uitsteekt boven de bestaande woningen. Bovendien bevindt de woning zich op een zichtlocatie aan de Kievitsweg, aangezien het perceel zich in de oksel van de Kievitsweg bevindt. Dit geeft een uitstraling aan de woning die niet als 'bescheiden in volume' kan worden getypeerd.

		Het document 'tekening.pdf' dat bij de omgevingsvergunning stukken zit, maakt dit zichtbaar.
4.	Participatieverslag	Bezwaar
	"Bij deze brief zijn kopieën gevoegd van de ontvangen e-mails van [] en een gezamenlijke e-mail namens omwonenden." "Met het verzamelen en vastleggen van bovenstaande reacties wordt het participatietraject als afgerond beschouwd. De ontvangen opmerkingen en aandachtspunten worden betrokken bij de verdere uitwerking van het plan."	Het participatieverslag bevat twee e-mails van omwonenden of belanghebbenden. Eén daarvan is namens een groep van acht omwonenden. Met deze groep is géén overleg geweest. Graag waren wij met de initiatiefnemer in gesprek gegaan. Bovendien blijkt uit de vergunning en de onderliggende stukken niet hoe onze zienswijze inhoudelijk is beoordeeld en afgewogen. Daarmee is voor ons niet controleerbaar of onze belangen daadwerkelijk zijn betrokken bij de besluitvorming. Wij verzoeken het college daarom inzichtelijk te maken op welke wijze onze zienswijze is behandeld en welke afwegingen daarbij zijn gemaakt.
5.	Beschikking Rijkswaterstaat	
	Afgegeven beschikking d.d. 22 mei 2026.	De door Rijkswaterstaat afgegeven beschikking heeft een vijftal voorschriften. Voorschrift 4 geeft verschillende technische voorschriften o.m. 'De ontgraven gronden en het onttrokken zand, vrijkomend op het betreffende perceel, moet binnen het perceel hergebruikt worden.' Het plan voorziet in een kelder onder de gehele woning. Dit betekent dat circa 400-500m³ zal moeten worden afgegraven en verdeeld over het perceel. De ruimte op het perceel waar het zand kan worden verdeeld is beperkt vanwege bebouwing, terras, paden, parkeerplaats etc. Kortom aan het door Rijkswaterstaat gestelde voorschrift kan niet worden voldaan. Bovendien, kijkend naar het landschapsplan, is het ook niet de intentie van de initiatiefnemer om het zand op het perceel terug te brengen. De door Rijkswaterstaat gestelde voorwaarde maakt dat het plan landschappelijk niet kan worden ingepast.
6.	Hus en Hiem 7-4-2026	Bezwaar
	"Op basis van de ingediende gegevens concludeert de commissie dat het plan bijdraagt aan het in stand houden van goede omgevingskwaliteit. Het plan past binnen het door de gemeenteraad vastgestelde beleid."	Helaas ontbreekt de inhoudelijke argumentatie waarom de commissie van oordeel is dat het plan bijdraagt aan het in stand houden van goede

	"Het plan wordt als voorstelbaar gezien, de eerder geuite kritiek is in het aangepaste plan in voldoende mate ondervangen."	omgevingskwaliteit. Wij hebben hierover een andere mening. Kennelijk is het oorspronkelijke plan gewijzigd. De enige aanpassingen die wij hebben vastgesteld ten opzichte van het eerdere in december 2025 ingediende plan zijn: - de slaapruijnte met vier slaapplaatsen onder de nok van het dak staat niet meer op de tekening. - de slaapkamer op de bgg is vervangen door een loungerruimte. Terwijl de sanitaire voorzieningen zijn gehandhaafd! Door deze aanpassingen daalt de capaciteit van de woning van 15 naar 9 personen. Deze aanpassingen zijn eenvoudig terug te draaien en daarom de vraag hoe de gemeente hierop gaat toezien (lees: handhaven), mocht het huidige plan onverhoopt gerealiseerd worden.
--	--	--

Samengevat:

1. Het bouwplan is landschappelijk niet inpasbaar en naar onze mening ontbreekt voldoende concrete onderbouwing waarom het plan wel inpasbaar zou zijn. Er wordt niet voldaan aan de eis dat er sprake is van ETFAL. Daarnaast zijn naar onze mening de door u toegestane afwijkingen van de van toepassing zijnde normen/ beleidsregels door u onvoldoende onderbouwd en gemotiveerd. Hetgeen kan leiden tot willekeur in beleid zodat het belang van belanghebbenden geschaad kan worden.
2. Er is in het bouw- en landschapsplan geen rekening gehouden met verwerking van het vrijgekomen zand op het perceel.
3. De planomschrijving is niet consistent met de plantekening.
4. De groep van omwonenden is niet gehoord door de initiatiefnemer en de gemeente. Wij zijn dan ook van mening dat -anders dan dat in de verleende omgevingsvergunning wordt gesteld- geen participatie laat staan een zorgvuldig participatieproces heeft plaatsgevonden.

Gelieve uw correspondentie per mail te sturen aan de volgende mailadressen:

In afwachting van uw reactie tekenen wij,

Met vriendelijke groeten,

Nes-Ameland

►

Nes Ameland

Nes-Ameland

Nes-Ameland

Nes-Ameland

Nes-Ameland

Nes-Ameland

Nes-Ameland

'Mag het, en als het mag, past het?'

Nes Ameland, 31 januari 2026

Betreft: Zienswijze n.a.v. 'Afwijken van regels in omgevingsplan' bij nieuwbouw vakantiewoning Kievitsweg 24 in Nes, in publicatie v gemeente op 29 december 2025

Aan: College van Burgemeester en Wethouders gemeente Ameland

Van: eigenaren vakantiewoningen rondom vakantiewoning no 24 (voorheen De Kreukel)

Zeer geacht College,

Graag vragen we uw aandacht voor verzochte 'Afwijking van regels in omgevingsplan' d.d. 29 december 2025 i.v.m. nieuwbouw vakantiewoning op Kievitsweg 24 in Nes. Dit met als doel onze zienswijze mee te nemen in uw besluitvorming.

Waarom geen te grote/hoge/diepe 15-persoons woning in duingebied Kievitsweg?

1. De kwaliteit van Ameland is de ongerepte natuur, met zee, duin en Wad. In een duingebied als dat van de Kievitsweg past geen te grote/hoge vakantiewoning. Het doet afbreuk aan het landschap en de natuurwaarde van het gebied.
2. Het Waddengebied is werelderfgoed. We zijn er zuinig op. We zoeken daarin onze weg met respect voor de natuur. Niet alles past en er zijn grenzen aan de inbreuk die we daarop mogen maken. Als Ameland zich (toeristisch) duurzaam wil ontwikkelen past daarin een duurzaam gebruik van landschap, bebouwing, energie en water. Ook voor vakantiewoningen.
3. Als eigenaar van een vakantiewoning zijn we gast op het eiland en gast van de Amelanders. Bouwen doen we met respect voor de natuur en met respect voor de Amelanders, en de toekomst van hun eiland. Meerwaarde van de hier aan de orde zijnde grote vakantiewoning is er voor de eilanders nauwelijks.
4. Voor de toekomst is in het toeristisch beleid voor Ameland de natuur leidend. Dat waarderen wij. Wat ons betreft betekent dat ook dat er bij nieuwbouw van een recreatiewoning gelet wordt op inpassing in het landschap en het gebruik van duurzame materialen en inrichting. Een te grote/diepe/hoge vakantiewoning, met grote parkeerplaats, zwembad, jacuzzi, een of meerdere sauna's en buitenverlichting (waar ook vogels last van hebben) past niet. Bovendien, volgens de van toepassing zijnde regelgeving in het bestemmingsplan, dient het duinlandschap na de bouwperiode zoveel mogelijk te worden teruggebracht in de oorspronkelijke staat.
5. Er zijn ook plantentechnische bezwaren t.a.v. de voorgestelde nieuwbouw:
 - a. Bebouwd oppervlakte is 132 m² en ruim 30% meer dan de toegestane 100 m²
 - b. Bouwhoogte met 8,3 meter is hoger dan de maximaal toegestane 8 meter
 - c. Het zuidelijke terras bevindt zich op de erfgrans terwijl afstand t.o.v. erfgrans minimaal 3 meter moet zijn
 - d. Dakhelling bedraagt rond de 20 graden terwijl deze minimaal 30 graden moet zijn
 - e. Een beroep doen zonder meer op de 10%-regel om af te wijken van de norm (onder verwijzing naar gangbare beleidsvrijheid) lijkt ons hier niet gerechtvaardigd en niet onderbouwd. Een project van iets mindere omvang kan binnen de geldende normen wel gemakkelijk gerealiseerd worden.

- f. Voor kelder en zwembad zal minimaal 400m³ duinzand worden afgegraven, afgevoerd en teruggebracht. Dat is onmogelijk.
 - g. Door Rijkswaterstaat is een zeewering ingetekend die over het perceel Kievitsweg 24 loopt. Hierdoor zijn er beperkingen t.a.v. de bouw en is ondergronds bouwen niet toegestaan (zie kaart Rijkswaterstaat 2006).
 - h. Een 15-persoons woning zal door haar omvang leiden tot extra overlast voor de omgeving door meer verkeersbewegingen, meer dan twee parkeerplaatsen en grotere terrassen, met extra schade aan het duinlandschap als gevolg.
6. Tot slot, bouwen en inpassen in landschap doe je in overleg met burens en omwonenden. Helaas zijn wij als omwonenden niet gekend in het onderhavige plan en daarom wenden wij ons tot u, de gemeente Ameland.
Samen dragen wij de verantwoordelijkheid voor een duurzame toekomst van dit mooie duingebied. Dat is tot nu toe, met respect voor de natuur en voor elkaar, overwegend op harmonische wijze gedaan. Dat zouden we graag zo houden.

Wij vragen u onze zienswijze mee te nemen in uw beoordeling van de voorgestelde nieuwbouw aan Kievitsweg 24 en vast te houden aan de regels van het omgevingsplan. Want, los van of het mag, is een wezenlijker vraag of het past. Wij zijn van mening dat binnen de kaders van de regelgeving het mogelijk is een project te realiseren dat passend is in het huidige duinlandschap en tegemoetkomt aan de belangen van het eiland en omwonenden.

Bij voorbaat dank voor uw tijd en aandacht,

Met vriendelijke groeten,

Omwonenden van no 24: '

(huisnummers

Kievitsweg)

Bijlage 2: Brief aan gemeente Ameland d.d. 31 maart 2026 – verzoek tot overleg met gemeente

Nes-Ameland, 31 maart 2026

**Betreft: Verzoek tot overleg met wethouder en ambtenaren over plan nieuwbouw
vakantiewoning Kievitsweg 24 (De Kreukel) in Nes**

Aan: _____, wethouder Ruimtelijke Ordening) en

Van: omwonenden vakantiewoning Kievitsweg 24

Geachte heren _____ en

Graag hebben wij met u een overleg voordat u definitief besluit over het al dan niet afgeven van een omgevingsvergunning voor de nieuwbouw aan de Kievitsweg 24 te Nes.

Op 31 januari j.l. stuurden wij u als omwonenden onze zienwijze ten aanzien van het nieuwbouwplan voor Kievitsweg 24. U vroeg de initiatiefnemer met omwonenden in overleg te gaan. Naaste bewoners ontvingen op 6 maart via mail een uitnodiging waarop op 12 maart door ons positief werd gereageerd. We zijn nu een paar weken verder maar hebben nog geen uitnodiging voor een gesprek mogen ontvangen.

Wel vernemen wij via de mailservice van Overheid.nl dat een vergunningaanvraag (26 maart) voor Kievitsweg 24 bij Rijkswaterstaat is ingediend. Dat geeft een ongemakkelijk gevoel. Waar gaan we straks nog met de initiatiefnemer over in gesprek als het plan praktisch in kunnen en kruiken is? Onze zorg betreft de inpasbaarheid van het bouwplan in het duingebied van de Kievitsweg, zoals toegelicht in onze zienwijze. Hopelijk krijgen we binnenkort een uitnodiging van de initiatiefnemer daarover in gesprek te gaan.

Wij vinden het van belang om ook met u nader te overleggen voordat u overgaat tot definitieve besluitvorming. Graag hebben we dit overleg op locatie zodat u een beter beeld krijgt bij de zorgen die wij hebben ten aanzien van het bouwplan voor no 24. Zorgen die alles te maken hebben met de kwaliteit van de natuur en leefbaarheid van het duingebied voor dieren en mensen, en die overigens één op één aansluiten bij het gemeentelijk beleid van Ameland zoals o.m. verwoord in 'Beleidsregels verblijfsrecreatie 2023'. Tot slot zou het voor u de moeite waard zijn om de Kievitsweg en de locatie Kievitsweg 24 in het bijzonder te bezoeken zodat u zich alvast kunt oriënteren.

In afwachting van uw antwoord verblijven wij,

Met vriendelijke groeten,

Omwonenden no 24:

VERGADERING RAAD d.d.:

Aangenomen

02 JULI 2026

2607-3gA

motie

SOLIDAIR MET BEDREIGDE COLLEGA'S

De raad van de gemeente Zoetermeer in vergadering bijeen op 2 juli 2026,

Constateernde dat

- de gemeenteraad van Zaanstad het initiatief nam om steun uit te spreken voor de gemeentebesturen waar het democratisch proces onder druk kwam te staan door gewelddadige protestacties waarbij zelfs de gemeentehuizen doelwit waren van vernielingen (ingekomen stuk 26-208),
- Zaanstad een oproep deed aan de andere raden om een soortgelijke motie aan te nemen,

Overwegende dat

- het stadhuis het hart is van de lokale democratie, waar gekozen raadsleden en vele anderen zich inzetten om de algemene zaak te dienen,
- het democratisch proces altijd in alle vrijheid en veiligheid moet kunnen plaatsvinden,

Spreekt uit

- alle geweld en alle bedreigingen gericht tegen raadsleden, bestuurders, gemeentehuizen en andere gemeentelijke instellingen scherp te veroordelen,
- solidair te zijn met de collega's van de gemeenten Wijdmeren en IJsselstein en ook met andere raadsleden in andere gemeenten die geconfronteerd worden met gewelddadige protestacties, bedreigingen en vormen van intimidatie,

Roept de regering op

- krachtig op te treden tegen het geweld en de groepen die daarvoor verantwoordelijk zijn,
- de decentrale overheden in woord en daad bij te staan in het voorkomen of beugelen van gewelddadige incidenten,

En verzoekt de griffier,

- deze motie ter ondersteuning te versturen naar de raden van de gemeenten Wijdmeren, IJsselstein en Zaanstad,
- een afschrift van deze motie te versturen naar de andere gemeenteraden van Nederland,
- een afschrift van deze motie te sturen aan de minister-president, de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, en de minister van Justitie en Veiligheid

En gaat over tot de orde van de dag.

Roel van der Vlies - **Zó! Zoetermeer**

Rosalie Bedijn - PRO Zoetermeer

Berend Aptroot - de Zoetermeerse VVD

Esmael Zamani - D66 Zoetermeer

Charlotte Hensen - CDA Zoetermeer

Stefan Smits - PVV Zoetermeer

Monique Siegelaer - LHN

Tamara Haak - PDvZ

Francijn Brouwer - CU/SGP

Juliëtte Meurs-Troch - Zoetermeer Vooruit

Willeke Mertens - 50PLUS Zoetermeer

Daniël Westhoek - SP Zoetermeer

ZOETERMEER

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID
ZOETERMEER

ONDSCHIEDEND

PDvZ

Partij Democratie
voor Zoetermeer

Christen
Unie

SGP

Zoetermeer

50
PLUS

Zoetermeer

Plaatselijk Belang Terschelling

1

MOTIE

Motie over een niet op de agenda opgenomen onderwerp

De raad van de gemeente Terschelling in vergadering bijeen d.d. 3 juni 2026

Onderwerp: voorgenomen beheerplannen van Rijkswaterstaat met betrekking tot het waddengebied

De Raad,

Constaterende dat: *in de media berichten zijn verschenen dat*

- Rijkswaterstaat in de conceptbeheerplannen voor het waddengebied voornemens is grote delen van het waddengebied af te sluiten voor bewoners en bestaande gebruikers;
- In deze conceptplannen specifiek voor Terschelling gesproken wordt over het afsluiten van (aanzienlijke gedeelten van) de Noordsvaarder, de Boschplaat en het strand ten noordoosten van de Boschplaat;
- Dit tot grote onrust hierover leidt onder eilandbewoners, bezoekers en onder eilander ondernemers;

Overwegende dat:

- Rijkswaterstaat de aanleiding voor de ontstane ophef afdoet als slechts een concept en stelt dat de maatregelen niet eerder dan in 2028 in zouden gaan;
- Rijkswaterstaat hierbij voorbijgaat aan de zorgen en belangen van eilanders die ervaren dat een fors gedeelte van hun leefgebied tot verboden gebied dreigt te worden verklaard en daarmee voor hen ontoegankelijk zou worden;
- Rijkswaterstaat zich evenmin rekening lijkt te geven van de economische schade die op het eiland zal optreden als toeristen, die merendeels Terschelling als bestemming kiezen vanwege de weidse natuur en de mogelijkheden die te beleven, zullen afzien van hun bezoek aan het eiland omdat grote gedeelten van die natuur niet langer toegankelijk zijn en kunnen worden beleefd;
- Dit voor Terschelling grote gevolgen kan hebben die de eilander samenleving aan de wortel raakt;

Van mening dat:

- De onzorgvuldige wijze waarop Rijkswaterstaat de conceptmaatregelen "over de schutting heeft gekieperd" tot een dusdanige onrust leidt dat kwaliteit van leven van eilanders daardoor nu al negatief wordt beïnvloed;
- Deze negatieve invloeden en de mogelijke gevolgen op economisch gebied minstens even zwaar dienen te wegen als de door Rijkswaterstaat met de plannen beoogde verbetering van de natuur;
- Eilanders hart hebben voor de kwaliteit van de natuur, het is immers hun leefgebied dat zij altijd hebben verzorgd en dat die eilanders ook vrije burgers zijn, die niet vanachter prikkeldraad naar hun leefomgeving zouden moeten hoeven kijken;

Verzoekt het college:

1. Bij Rijkswaterstaat en alle overige relevante partijen de ernstige zorg van de raad en de eilander samenleving over deze plannen van Rijkswaterstaat onder de aandacht te brengen;
 2. Hierbij samenwerking te zoeken met de overige Waddeneilanden en andere betrokken gemeenschappen in het waddengebied;
 3. Met alle hem ten dienste staande middelen uitvoering van de plannen in deze vorm te voorkomen;
- en gaat over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

De fractie van Samen Terschelling

G. Bos

K. Smit

Fractie CDA

M. van 't Leven - Lodder,

Fractie PBT

J.C. Smit,

A.H.E. Feenstra,

Deze Motie is

- ☒ Aangenomen
☐ Verworpen

.....
, Griffier

Stemverhouding

	LT	PB	VVD	ST	PvdA	CDA	Totaal
Voor	2	2	2	2	2	1	11
Tegen							0

Van: Engels, Dennis <dengels@ameland.nl>

Verzonden: vrijdag 24 juli 2026 09:29

Aan: Metz, Jacqueline <jmetz@ameland.nl>

Onderwerp: Verzoek tot ontslag als raadslid

Geachte mw. Willemsma,

Via deze weg wil ik graag een verzoek tot ontslag als raadslid van de gemeente Ameland indienen.

Met vriendelijke groet,

Dennis Engels

De toekomst van de Waddenzee.

27 juli 2026

Brief gericht aan Den Haag, de provincies Noord-Holland, Friesland, Groningen, en de gemeenteraden van de Waddeneilanden.

Voorwoord.

Deze brief is voor de bestuurders van Nederland, zowel op gemeentelijk, provinciaal en landelijk niveau. U bent degene die de richting voor de toekomst bepaald in ons land en ik hoop dan ook dat deze brief u aan het denken zet over de problematiek die te maken heeft met de Waddenzeetoekomst.

De Waddenzee en zijn zorgen.

Dat is op twee manieren uit te leggen. Je kunt je zorgen maken om een gebied als de Waddenzee maar je kunt er ook voor zorgen dat er een balans blijft bestaan waarbij verschillende partijen zich niet in het nauw gedreven voelen.

U begrijpt het al, het gaat over de afsluiting van gebieden in de Waddenzee, waarbij het verboden wordt voor menselijke activiteiten.

Ik ga even terug in de geschiedenis. In het verleden, en dan spreek ik over de jaren 80 van de vorige eeuw kwamen we er langzaam achter dat er voor wat betreft milieu en natuurproblematiek kortzichtig werd gedacht. Vergiften en andere stoffen kwamen door menselijk toedoen in de Waddenzee en de Noordzee terecht. Er ontstonden organisaties als Greenpeace, Milieudefensie enz die het dumpen van vergiften en andere gevaarlijke stoffen tegen gingen, wat toe te juichen was. Eindelijk gebeurde er iets en werd er aandacht gegeven aan de zeeën die als vuilnisvat werden gebruikt, althans dat is in tegenwoordige tijd de bedoeling van organisaties als hier boeven genoemd, maar hoe gaat het verder....

De garnalenvisser.

Ga ik even naar de Waddenzee, dan hangt het toegankelijk houden van verschillende gebieden voor de mens aan een zijden draadje, beroepsvisserij waartoe de garnalenvisserij al van generatie op generatie toe behoort wordt het al decennialang moeilijk gemaakt.

In eerste instantie was afgesproken, en opgeschreven, historisch recht, dat de garnalenvisserij de mogelijkheid mocht behouden om, en dat zeker met de

visserijtechniek die ze tot op heden gebruiken, om hun boterham te mogen blijven verdienen op de Waddenzee en nabij de Nederlandse kust, om hierbij ook in de voedselvoorziening een aandeel te leveren.

Gezien de ontwikkelingen van de afgelopen 20-25 jaar kun je alleen maar constateren dat het de garnalenvisser behoorlijk moeilijk wordt gemaakt, en wel zo dat het hoofd bijna of niet boven water gehouden kan worden. Ik roep u bij deze dan ook op om de garnalenvisser de ruimte te geven om zijn beroep te kunnen blijven uitoefenen op de Waddenzee en de Nederlandse kustgebieden. Nu is het zo dat deze beroepsgroep wordt geconfronteerd met de ene rechtszaak na de andere, iets waar je nu niet bepaald vrolijk van wordt.

Als voorbeeld: Nederland telt 9,4 miljoen auto's en deze auto's gebruiken tot op heden fossiele brandstof.(hoeveel uitstoot geeft dat wel niet.....) Nederland een klein land wat op zich niet erg is, we zijn met een bevolkingsdichtheid van meer dan 500 mensen op een vierkante kilometer gewoon een METROPOOL.

Daar dienen we ons dan ook naar te gedragen. Als ik dan zie dat de garnalenvissers, een kleine hoeveelheid schepen t.o.v. het aantal auto's in Nederland, draconische maatregelen wordt opgelegd dan begint er bij mij toch een vraagteken te ontstaan. Bij een wind uit het Zuidwesten gaat natuurlijk ook een aanzienlijk deel van de uitstoot uit Nederland over de Waddenzee heen. Ik vind dat niet erg in zoverre, het zou van de zotte zijn als ik tegen de Nederlander zou zeggen dat hij niet meer mag autorijden, om over de economische schade maar niet te spreken.

Voor wat betreft het visbestand, er worden zorgen geuit over bepaalde visbestanden, en ja het is pragmatisch, maar aangezien we in Nederland natuur beheren, zorgen dat de ene soort niet de andere overwoekert, is populatie beheersing van de zeehonden dan een niet veel logischere oplossing? En dan heb ik het over beheren zodat de verhoudingen weer een beetje in balans zijn. (of mag daar niet over gesproken worden, beheren,..... we doen in Nederland niet anders...).

Het toerisme.

Zoals u weet zijn de Waddeneilanden voor een belangrijk deel afhankelijk van het toerisme. In de plannen die er zijn wordt ook de recreatie op de Waddenzee aan banden gelegd. Zoals de plannen er nu liggen worden grote gebieden ook gesloten voor de recreant. Pleziervaart, zoals zeilen mag daar niet meer. Wadlopen zodat mensen op een positieve manier kennis kunnen maken met de Waddenzee mag niet meer. Stranden worden verboden gebied. De veerverbindingen met de Waddeneilanden waarbij geulen op diepte moeten worden gehouden om de veerverbinding te kunnen onderhouden worden door extreme eisen die het baggeren met zich meebrengt, in gevaar gebracht. Dit zijn een paar voorbeelden maar er zijn er meerdere.

De vraag rijst dan ook, wie zijn de mensen die ervoor zorgen dat dit allemaal kan gebeuren. Zijn het natuurorganisaties, de Waddenvereniging, Greenpeace, milieudefensie, Vogelverenigingen of RWS die zich helemaal suf lobbyen om de Waddenzee naar hun inzicht in te richten?

Eigen energievoorziening waar de eilander dan zelf eigenaar van is, en het dient de natuur door minder uitstoot.

De angst die wordt uitgestraald is dat het gebied er bijzonder slecht voorstaat en er mag dan ook niets meer, maar is dat waar? Lees ik als ander voorbeeld dat een stroomkabel van de Noordzee onder Schiermonnikoog door, op grote bezwaren stuit van o.a. organisaties als natuurmonumenten en de Waddenvereniging dan zet ik daar ook een vraagteken bij. De publieke opinie wordt op en dusdanige manier warm gemaakt om tegen een kabel onder Schiermonnikoog te protesteren. (Ook de inwoners van Schiermonnikoog worden door desinformatie hiervoor bang gemaakt). Even voor de goede orde, de kabel wordt op een diepte van 8 meter onder Schiermonnikoog doorgetrokken, de bezwaren voor blijvende schade is dan ook ongegrond. (bij aanleg zie je er na een tijdje niets meer van) Wordt de kabel linksom of rechtsom gelegd, dus om Schiermonnikoog heen, dan moet hij evengoed door het Waddengebied....

Anders gezegd....., hoe zit het dan met de stroomkabels van de provincie Noord-Holland en Friesland naar de Waddeneilanden toe?, dan zouden die ook, de denkwijze volgend van de mensen die de tegenwerkende organisaties vertegenwoordigen, weggehaald moeten worden. Van een nuchtere kijk op het geheel is geen sprake meer. De tegenwerking van het opwekken van elektriciteit wat we hard nodig hebben, ook om in de toekomst waterstof te kunnen maken zodat we grotendeels van de fossiele brandstof verlost worden, wordt hiermee tegengewerkt.

Even ruimer meenemend, we zien veel op dit moment veel onrust in de wereld, neem de straat van Hormuz, Rusland enz. (en dan het absurde verhaal van de Griekse reder die gas uit Rusland vervoerd, en hiermee ontzettend veel geld verdient, dat moet toch zo snel mogelijk van de baan?)

Het gebruik van fossiele brandstof is helaas nog noodzakelijk maar het mag wel ingevoerd worden van landen buiten Europa waar we eigenlijk, zie de ontwikkelingen wereldwijd, niet afhankelijk van willen zijn en toch....., wordt de gaswinning in de Waddenzee verboden.

Hebben organisaties als de Waddenvereniging dan zoveel macht? Het blijkt van wel. Het mag kortzichtig genoemd worden. Het is ook niet zo dat de Waddenzeebodem bij boring 100 meter de diepte ingaat. Er staan geen huizen en het gas kan op een humane manier naar boven gehaald worden. Problemen zoals in de provincie Groningen worden dan vermeden. Uiteindelijk moeten we natuurlijk zo snel mogelijk van de afhankelijkheid van buiten Europa en fossiele brandstof af. Er mag zeker van organisaties als

Natuurmonumenten of de Waddenvereniging een andere gedachtegang worden verwacht. Bijgevolgd wordt de Waddeneilanden ook door de organisaties hierboven genoemd, verboden om met relatief kleine windmolens, dorpsmolens van kleine omvang in hun eigen energieopwekking te voorzien. (windzoekgebieden bij o.a. Texel zijn verwijderd, en dat terwijl we op de Waddeneilanden juist heel veel wind voorhanden hebben). Dit uiteraard ook met dank aan de vogelverenigingen die van Muizen Olifanten maken.

Unesco gebied.

Ook dit breng ik onder de aandacht. Al enige jaren is de Waddenzee een Unesco gebied. Dat er Unesco is op de wereld is alleen maar goed te noemen. Bijzondere gebouwen en natuur wordt beschermd, en de bewoners rondom het gebied hebben er ook min of meer baat bij. Ik val meteen met de deur in huis. Unesco betekent ook dat de omgeving er voordeel van heeft. Zoals het nu wordt geprojecteerd, komt er een zware delegatie van Unesco, die gaat kijken of wegen of de Waddenzee nog wel Unescogebied mag zijn.... De voorwaarden worden mede gevoed door de Waddenvereniging en Natuurmonumenten, waardoor je ervan uit kunt gaan dat, zoals het er nu uit ziet, de uitslag van de delegatie mede daardoor beïnvloed wordt.

Als het dan zo is dat de garnalenvisserij niet meer op de traditionele manier op de Waddenzee en de Nederlandse kustgebieden mag worden uitgeoefend, is dat dan een uitkomst die je moet willen?

Als het dan zo is dat er gebieden gesloten worden en er niet meer op het wad mag worden gelopen, deelgenoot wordend van de natuur, is dat dan een uitkomst die je moet willen?

Als er stranden worden afgesloten zodat ook daar de toeristen niet meer mogen komen, is dat dan een uitkomst die je moet willen?

Als er gebieden op de Waddeneilanden worden verboden voor mensen die bijvoorbeeld met hun zeiljacht over het Wad willen varen, is dat dan een uitkomst die je moet willen?

Als het opwekken van eigen energie op de eilanden wordt verboden, en dat terwijl er mooie alternatieven met wind voorhanden zijn (geen fossiele brandstof meer), is dat dan een uitkomst die je moet willen (wie betaald de energierekening?, en dan de afhankelijkheid van buiten Europa....., of moet een ander dat maar doen.....).

Zo kan ik nog meerdere argumenten aangeven, maar waar het om gaat is dat Unesco het lijstje is van het schilderij. Als we nu het schilderij behouden maar de lijst er vanaf halen....., met het gevoel van de ketenen of de dwangbuis verlost te zijn, is dat dan niet veel beter?

En dan op een realistische wijze blijven beheren zodat de Waddenzee op een andere manier een mooi schilderij blijft, zonder lijst, in de METROPOOL die Nederland heet.

Waarbij de garnalenvisser zijn beroep in de voedselvoorziening, met de gebruikte visserijtechniek mag voortzetten.

De toerist zich welkom mag blijven voelen en mag genieten van de natuur zoals hij of zij dat ziet.

De inwoners van de Waddeneilanden zich niet ongerust hoeven te maken over hun toeristen inkomen, en zich weer gerust voelen zonder een zwaard van Damocles boven het hoofd, waarbij iemand het touwtje door kan knippen.

Nawoord

U denkt nu misschien dat ik niet veel met de natuur op heb maar het tegenovergestelde is het geval. Dat er bijvoorbeeld bij het broedseizoen wel een verbod is om de gebieden te bezoeken, is natuurlijk een prima maatregel. We moeten zuinig zijn op onze natuur maar het vel over de neus trekken zoals kleine groepen mensen zoals die Natuurmonumenten en de Waddenvereniging vertegenwoordigen, willen, lijkt me niet echt verstandig en realistisch.

Ik hoop u met deze brief op een goede manier te hebben geïnformeerd, zodat u de balans op kunt maken.

Ik begrijp ook dat u vele malen bezoek krijgt van organisaties zoals Natuurmonumenten, de Waddenvereniging, RWS enz, en dat deze organisaties iets van u verlangen wat in Nederland eigenlijk helemaal niet kan, nl een echt natuurgebied. Daar zijn we veel te dicht bevolkt voor. Wat mogelijk is qua natuurbeheer is goed, wat niet mogelijk is bij een METROPOOL. Dit ook nog even meenemend.....We zijn in Europa Democratisch, we moeten dat wel beschermen en ervoor zorgen dat we niet meer afhankelijk zijn van krachten buiten Europa. Daar hoort zelfredzaam zijn bij.....mocht het zijn dat u in de komende weken of maanden beslissingen moet nemen over de Waddenzee, dan hoop ik dat u ook het geheel afweegt.

Vriendelijke groeten vanaf Texel

Als persoonlijke boodschap naar u toegestuurd, hoogachtend,

Cor v.d. Knaap.

Inwoner van Texel, ook commissielid van het CDA Texel.

(even voor de duidelijkheid, dit is op eigen initiatief, dus buiten de politiek om).

PS: Mocht het zo zijn dat u als beslissers over 10 jaar terug kunt kijken op de beslissingen die u nu in 2026 neemt, dan hoop ik dat u kunt zeggen, ondanks de adviezen en de druk van verschillende Natuurorganisaties of de Waddenvereniging, RWS, vogelverenigingen enz, heb ik een goed beluit kunnen nemen waar we nu en in de verdere toekomst Nederland veiliger hebben gemaakt en waar dan, dus in 2036, de vruchten van mogen blijven plukken.

Ik wens u een wijze besluitvorming toe,

Hierbij Nederland, en dan de Waddeneilanden in het bijzonder, en Europa een voor zover mogelijk, een zekere toekomst meegevend.

Van: Griffie Ameland
Onderwerp: FW: Reactie uitspraak/besluit op bezwaar
Aktie: anonimiseren en ingekomen stukken

Van: Toeristenprotest Ameland <5.1.2e@ziggo.nl>
Verzonden: Monday, 31 August 2026 11:03:16
Aan: 5.1.2e <5.1.2e@ameland.nl>
Onderwerp: Reactie uitspraak/besluit op bezwaar

U ontvangt niet vaak e-mail van 5.1.2e@ziggo.nl. [Ontdek waarom dit belangrijk is](#)
 Geachte gemeenteraadsleden,

Graag maak ik er op attent dat ik onderstaande mail heb verzonden i.v.m de door het college van de gemeente Ameland genomen beslissing zonder u te consulteren. Uw inbreng is echter zeer gewenst omdat de belangen van bezwaarmakers, tegen het besluit van het college om een illegaal gebouwde Ecolodge op Klein Vaarwater voor de duur van 5 jaar te gedogen met uitzicht op algehele legalisering, ernstig worden geschaad. In haar besluit gaat zij echter haar boekje ver te buiten door o.a. de inhoud van het oorspronkelijke besluit aan te passen in het nadeel van de bezwaarmakers en u niet mee te nemen in de besluitvorming.

Kortom, hier wordt een beroep gedaan op uw plicht om de macht te controleren.

Hopende dat u uw taak serieus neemt, hoor ik graag zo spoedig mogelijk uw reactie. Tevens verzoek u om druk uit te oefenen op het presidium om deze zaak op de agenda voor te bespreken zaken te krijgen, zodat deze discussie ook in volledige openheid kan worden gevoerd.

5.1.2e

Toeristenprotest Ameland.

Van: Toeristenprotest Ameland <5.1.2e@ziggo.nl>
Datum: 31 augustus 2026 om 10:31:04 CEST
Aan: 5.1.2e@ameland.nl
Onderwerp: Reactie uitspraak op bezwaar

Reactie op "Beslissing op bezwaar ecolodge Klein Vaarwater".

Mevrouw 5.1.2e,

Na uw informatieve schrijven van 26 augustus 2026 waren wij nog voorzichtig optimistisch. Helaas heeft de beslissing op bezwaar van 28 augustus 2026 dit optimisme totaal teniet gedaan.

Naar aanleiding van de bezwaren, heeft het college besloten

1. de bezwaren ongegrond te verklaren;
2. het volgende in de omgevingsvergunning opgenomen voorschrift in te trekken

"De ecolodge is al gebouwd en heeft een bebouwd oppervlak van 100m². Deze

omgevingsvergunning is alleen geldig als het bebouwd oppervlak van de ecolodge binnen 6 weken na verlening van deze vergunning wordt teruggebracht naar 80m². "

3. de omgevingsvergunning voor het overige in stand te laten, maar de motivering van de omgevingsvergunning aan te vullen met hetgeen is vermeld onder het kopje 'Heroverweging'

Dit is een merkwaardige beslissing. Het bezwaar is ongegrond verklaart maar het besluit wordt wel aangepast in het nadeel van bezwaarmakers.

Onder "heroverweging" wordt vooral veel gedraaid en verondersteld, wat overduidelijk moet leiden tot legalisatie van het illegaal gebouwde object.

De Ecolodge voldoet niet aan het geldende bestemmingsplan. Bezwaarcommissie bevestigt dit. Toch wordt Bopa opa.

Binnenplanse omgevingsplanactiviteit (OPA)

Buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA)

In de beslissing op bezwaar staat dat; "mits de oppervlakte wordt teruggebracht

naar 80 m² en voldoet aan de overige in de omgevingsvergunning opgenomen voorschriften" de vergunning in stand blijft. Maar hoe zit het dan met het gegeven dat de Ecolodge al is gebouwd op een verhoging en met een vaste verbinding met de grond (op een palen fundatie) ipv geplaatst op de grond, dat de Ecolodge bestaat uit meerdere delen en mogelijk ook na verkleining niet voldoet aan de maximale grote van 80m², omdat het tussenstuk van 7m² niet wordt meegerekend (punt uit de zitting bezwaarschriftencommissie van 5.1.2e

5.1.2e) Dit is allemaal nu al in strijd met het bestemmingsplan. Hier wordt niet over gerept.

Het verwijderen van de termijn waarbinnen de verkleining moet zijn voltooid, 6 weken na uitgifte omgevingsvergunning, is de klap op de vuurpijl. Dit gaat tegen al het gevoel van rechtvaardigheid in. Zo kun je iets recht breien wat krom is. Als de gemeente Ameland volhardt indeze dan zal de gang naar de rechter en/of ombudsman onvermijdelijk zijn. Ook zal de publiciteit worden gezocht om haar handelen aan de kaak te

stellen. Dit is namelijk niet de eerste keer dat de gemeente Ameland de belangen van bezwaarmakers op een bedenkelijke manier ondergeschikt maakt aan geldende wetgeving.

Het argument dat het hier maar om 1 bouwwerk handelt en dat het om een tijdelijke vergunning gaat leidt tot de conclusie dat het bouwwerk daarom gelegaliseerd kan worden is een drogreden en opmaat voor algehele legalisatie voor een illegaal geplaatst bouwwerk.

Door het legaliseren van een illegaal bouwwerk op discutabele gronden wordt de gemeente chantabel.

Het argument dat Klein Vaarwater voornemens is om grootschalig te herstructureren is discutabel. Er wordt al tientallen jaren gezegd dat KV dit wil maar er gebeurt niets. Ook uit de notulen van de laatste aandeelhoudersvergaderingen blijkt dat er geen grond is om aan te nemen dat de mening van de aandeelhouders de komende jaren zal veranderen.

Het is goed dat de gemeente Ameland haar medewerking wil geven aan herstructurering van KV, maar dan wel via de geldende wetgeving en niet via voorkeursbehandeling/chantage, meten met 2 maten, handjeklap, achterkamertjespolitiek. En dat over de ruggen van recreanten die in de gemeente Ameland geen stem hebben in deze slecht riekende verwikkelingen.

Ook kan de vraag gesteld worden waarom de gemeenteraad wederom door het college buiten spel wordt gezet. Maar de vraag kan ook anders gesteld worden, namelijk is de gemeenteraad horend doof. Of laat zij zich buiten spel zetten door haar rol van het controleren van de macht te verzaken.

KV heeft diverse malen aangegeven dat het verkleinen van het Ecolodge van 100 naar 80m² binnen een week kan zijn uitgevoerd. Het feit is dat binnen de gestelde termijn van 6 weken alleen de buitenbekleding van het te verwijderen deel is verwijderd. Alle argumenten waarom dit zo is gelopen (excuses zoeken noem ik dat) doen niet ter zake. Dat er ondanks diverse meldingen, door handhaving niets is ondernomen geeft aan dat er sprake is van belangenverstrengeling/voorkeursbehandeling tussen gemeente Ameland en KV.

Er wordt niet gerept over het voorstel om na verkleining van de Ecolodge de brandveiligheidsregels voor standplaats E17 te herzien, zodat deze stacaravan mogelijk niet hoeft te worden verplaatst.

Het lijkt er sterk op dat de gemeente Ameland, door tijdens het spel de regels te veranderen, de bezwaarmakers buiten spel wil zetten. De bezwaarmakers voelen zich daarom wel gedwongen om stappen te ondernemen tegen de gemeente Ameland.

Tot slot een gewetensvraag.

Als u dit allemaal tot u neemt en consumeert, kunt u dan nog wel trots zijn op en voldoening krijgen uit uw werk als jurist? Ik ben mij bewust van de impact van deze vraag maar stel hem toch, mede omdat de gemeente Ameland geen enkel blijk van inlevingsvermogen heeft om in te zien wat haar handelen teweegbrengt bij weerloze burgers.

Wie de schoen past trekt hem aan!

Ik zie uw schriftelijke reactie uiterlijk vrijdag 4 september 12:00 uur tegemoet.

Voor de bezwaarmakers,

5.1.2e

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens definitief geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Omschrijving	Pagina's
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	1, 2, 4

MOTIE
AANVAARD

Motie vreemd een aanval op 1 is een aanval op allen

De gemeenteraad van Hengelo in vergadering bijeen op woensdag 26 augustus 2026.

Constaterende dat

- raadsleden, wethouders en burgemeesters in toenemende mate te maken krijgen met uitingen van haat, bedreigingen en intimidatie, zowel online als offline;
- gemeentehuizen steeds vaker doelwit zijn van agressie, vernielingen en intimidatie, waarmee niet alleen een gebouw maar ook de lokale democratie wordt geraakt.
- ook binnen de gemeente Hengelo raadsleden de afgelopen periode slachtoffer zijn geworden van online haat, bedreigingen en intimidatie;
- deze vormen van agressie een grote persoonlijke impact kunnen hebben en ertoe kunnen leiden dat volksvertegenwoordigers zich minder vrij voelen om hun werk uit te oefenen;

Overwegende dat

- een veilige werkomgeving een basisvoorwaarde is voor het goed functioneren van de lokale democratie;
- politieke verschillen nooit mogen leiden tot uitingen van haat, bedreiging of intimidatie van volksvertegenwoordigers of bestuurders;
- iedere vorm van agressie tegen één raadslid, wethouder of burgemeester een aanval is op de democratische rechtsstaat en daarmee op ons allen;
- de gemeenteraad samen met de griffie een agressieprotocol gaat opstellen;

Spreekt uit dat

- iedere vorm van uitingen van haat, bedreiging en intimidatie tegen raadsleden, wethouders en burgemeesters, zowel online als offline, onacceptabel is;
- de gemeenteraad solidair is met iedereen die vanwege zijn of haar publieke functie met dergelijke agressie wordt geconfronteerd;
- een aanval op één een aanval is op allen;

verzoekt het college:

- bij de regering aan te dringen op een verdere versterking van de bescherming en ondersteuning van raadsleden, wethouders en burgemeesters die slachtoffer worden van uitingen van haat, bedreiging of intimidatie;
- bij de regering aan te dringen op een snelle en zorgvuldige opvolging van meldingen van bedreiging en intimidatie tegen politieke ambtsdragers door politie en Openbaar Ministerie;
- bij de regering aan te dringen op voldoende ondersteuning voor gemeenten bij het ontwikkelen van beleid en voorzieningen ter bescherming van politieke ambtsdragers tegen zowel fysieke als online agressie en intimidatie.

Verzoekt de griffier

- deze motie ter kennis te brengen van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties;
- deze motie tevens te delen met de griffiers van alle Nederlandse gemeenteraden, met de oproep zich gezamenlijk uit te spreken tegen agressie en intimidatie richting lokale volksvertegenwoordigers en bestuurders;
- deze motie te delen met de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden.

En gaat over tot de orde van de dag.

Nicolien Boekhoudt
GroenLinks-PvdA

Sander Janssen
VVD

Sebastiaan van der Pal
D66

Han Daals
Burger Belangen

Renée -Denise van der Pijl
ANDERS!

Aan het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Ameland

Geacht college,

Met grote bezorgdheid zie ik dat tijdens deze periode van extreme hitte ook in Ameland dieren (zoals paarden en schapen) nog steeds in de volle brandende zon in de wei staan zonder bescherming, beschutting of schaduw. Hoewel de verantwoordelijkheid voor dierenwelzijn primair bij de veehouder ligt en de NVWA toeziet op de naleving van de wet, blijkt in de praktijk dat handhaving zeer beperkt is. Landelijke handhavingsinstanties, zoals de NVWA, reageren nauwelijks of te laat op meldingen van burgers.

Ameland staat bekend als een eiland waar natuur, landschap en dierenwelzijn hoog in het vaandel staan. Juist daarom zou de gemeente hierin een voorbeeldfunctie kunnen vervullen. Ik verzoek het college daarom om actief verantwoordelijkheid te nemen voor het welzijn van dieren op Ameland.

Ik vraag u onder meer om:

- in dringend overleg te treden met lokale veehouders over voldoende schaduwvoorzieningen en drinkwater tijdens hitte;
- inwoners en toeristen te informeren waar zij situaties van mogelijk dierenleed lokaal kunnen melden;
- bij aangekondigde hitteperioden extra aandacht te besteden aan dierenwelzijn;
- in overleg te treden met de provincie Fryslân, de LTO en de NVWA over een gezamenlijke aanpak.

Ik verzoek u mijn brief te agenderen voor bespreking binnen het college en de gemeenteraad en mij te informeren over de acties die u naar aanleiding hiervan wilt ondernemen.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e _____,

bezorgde toerist

5.1.2e _____

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens definitief geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Omschrijving	Pagina's
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	1

Vanuit preventie zorgen voor een gezonde generatie

Beste college van B&W en gemeenteraad,

Met de gemeenteraadsverkiezingen achter de rug is het tijd om richting te geven aan de toekomstige gezondheid en leefbaarheid van onze lokale gemeenschappen. Verslavingspreventie en outreachend werk spelen daarin een onmisbare rol.

VNN wil dit samen met jullie naar een hoger niveau tillen met een nieuwe aanpak:

Een meerjarige basisstructuur verslavingspreventie. Er zijn Noordelijke gemeentes waarin al een ambitieuze start is gemaakt vanuit deze visie.

Verslavingsproblematiek in Noord Nederland

Onderzoek wijst uit dat zo'n 7% van Nederlanders kampt met verslavingsproblematiek. In Noord-Nederland gaat het om ruim **100.000** mensen, waarvan circa **16.200 jongeren** onder de 24 jaar. Voor elk van deze inwoners zijn er ook twee tot drie naasten die serieus te lijden hebben onder de gevolgen van deze problemen.

Ook in uw gemeente gaat het om een grote groep inwoners. Veel van hen vinden niet, of pas laat, de weg naar hulp. Daardoor groeien problemen onnodig ver door. De gevolgen zijn onder andere te zien in de jeugdzorg, waar gezinssituaties te vaak onhoudbaar worden. Dit moet voorkomen worden.

Kansen: een meerjarige basisstructuur

VNN ziet kans om de huidige aanpak van verslavingspreventie verder op te schroeven door een meerjarige basisstructuur van verslavingspreventie neer te zetten in elke gemeente.

Wetenschappelijk onderbouwde en succesvolle maatregelen worden nu al wel ingezet, maar nog te versnipperd. We weten dat deze effectiever zijn als ze op meerdere levensgebieden worden ingezet, zodat ze elkaar versterken. Met een vast pakket van 6 basisinterventies en een overlegstructuur in elke gemeente kunnen we dit effect benutten. [Op onze website](#) wordt dit verder uitgelegd.

Inzicht op gemeenteniveau

VNN heeft een helder beeld van de uitdagingen en mogelijkheden op het gebied van middelengebruik, verslaving en preventie. Zowel op provincieniveau als gemeentelijk niveau. Onze medewerkers schakelen nu al regelmatig met beleidsmedewerkers en medewerkers van bijvoorbeeld Wijk teams.

In een meerjarige basisstructuur van verslavingspreventie zien we deze samenwerking en kennisdeling met de gemeente graag nog robuuster. Samen kunnen we elkaars bereik vergroten en gaten in het net structureel afdichten.

Kennisdeling

Kennis benutten, betekent kennis delen. Dit speelt een centrale rol in onze visie. Het is zaak bewustzijn en vaardigheden te verspreiden waar die het meest effectief zijn. Vanuit die gedachte delen we graag onze ervaring en inzichten met u. Op onze website is [ons streven naar een meerjarige basisstructuur](#) in grote lijnen beschreven.

In gesprek?

We lichten graag toe wat voor mogelijkheden wij zien om de situatie voor de inwoners van uw gemeente te verbeteren. U kunt hiervoor contact opnemen met:

Peter van der Laan

Relatiebeheerder

[+3612986593](tel:+3612986593)

P.vanderLaan@vnn.nl

Lineke Nieland

Zorgverkoop

[+31633023800](tel:+31633023800)

L.Nieland@vnn.nl

Afdeling Voorlichting Preventie

[088 2343434](tel:0882343434)

Info@vnn.nl

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Participatie
o.v.v. Bereikbaarheid Ameland
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Zaaknummer: 559773
Datum: 10 juni 2026
Bijlagen: -
Onderwerp: Zienswijze op Nota Reikwijdte en Detailniveau MIRT
Verkenning Bereikbaarheid Ameland
Verzenddatum: 10 juni 2026

Geachte heer of mevrouw,

Het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Ameland heeft kennis genomen van de Nota Reikwijdte en Detailniveau van de MIRT Verkenning Bereikbaarheid Ameland (NRD). Hierbij ontvangt u onze zienswijze op de nota.

Referentiesituatie

U beschrijft op pagina 44 van de nota de referentiesituatie. De alternatieven die in de MIRT-verkenning worden ontwikkeld worden hieraan afgemeten wat betreft hun effecten. De referentiesituatie is daarom van groot belang. In de referentiesituatie maakt u het vergunning vrije baggerplafond van 2 mln m³/jaar leidend. U stelt dat in de komende jaren het baggerbezwaar daarbovenuit zal stijgen, en dat in de referentiesituatie de onderhoudsdimensies van de vaargeul aangepast worden op het baggerplafond, met gevolgen voor de capaciteit van de veerverbinding.

Wij zijn het fundamenteel oneens met deze redenering. Het uitgangspunt van de verkenning is in de basis het accommoderen van de vervoervraag zoals die nu is. De voortzetting huidige vervoercapaciteit dient daarom als referentie te worden genomen, en dus ook de huidige onderhoudsdimensies. Ook als dit leidt tot een overschrijding van de baggervolumes. Alleen dit uitgangspunt is een goede referentiesituatie.

De door u in paragraaf 5.6 beschreven variant is passender op de referentie. Daarom verzoeken wij u om het in paragraaf 5.6 beschreven 'nulplus-alternatief' als referentie te hanteren.

U noemt in paragraaf 5.6 expliciet als maatregel de verhoging van de bestaande veerdammen om rekening te houden met de zeespiegelstijging. Dit is naar onze mening geen onderdeel van de scope van de verkenning. Het klimaatbestendig maken van infrastructuur behoort tot de zorgplicht van de eigenaren, zo nodig gefinancierd uit middelen voor klimaatadaptatie.

Thema 'Haalbaarheid'

Op p. 44 noemt u een aantal aspecten voor het thema 'haalbaarheid'.

Bij het thema 'vergunbaarheid' benoemt u het risico op het niet succesvol doorlopen van de ADC-toets. Wij vragen u om zeer terughoudend om te gaan met dit criterium. De mate waarin een overheid risico wil lopen is een politieke keuze. Hier dienen geen ambtelijke keuzes in gemaakt te worden.

Hetzelfde geldt voor de situatie dat mitigatie niet mogelijk zou zijn. Mitigatie is altijd mogelijk, het gaat om de mate waarin. Dit is afhankelijk van fysieke mogelijkheden, financiën, maar evenzeer van politieke wil.

Bij de business case voor de concessiehouder wijzen wij op het standpunt van alle Friese gemeenten dat het Rijk als concessieverlener zo nodig de concessie financieel dient te ondersteunen uit de middelen OV en Spoor, zoals we dit hebben ingebracht bij onze inbreng bij de nieuwe Concessies Waddenveren. Wij vragen u om dit expliciet mee te nemen bij de financiële onderbouwing van de MIRT-verkenning.

Beschikbare middelen

In paragraaf 3.3.5 benoemt u het voor de uitvoering gereserveerde bedrag op de Rijksbegroting van € 250 mln. Naar verwachting zal het voorkeursalternatief een groot aantal maatregelen omvatten, die niet alleen betrekking hebben op Rijksinfrastructuur, maar ook op zaken als OV, bagagevervoer en andere publieke en private investeringen. Wij vragen u om samen met de regionale partijen een voorkeursalternatief mogelijk te maken en daartoe zo nodig de beschikbare middelen breder in te zetten dan puur voor Rijksinfrastructuur.

Met vriendelijke groet,

T. Wi.
Burgemeester

I.J.W. '
Secretaris-directeur

jobinder

ferfier yn ús regio

Jaarstukken 2025

*GR Mobiliteitsbureau
Noordoost Fryslân*

Hynstebloem 4
9104 BR Damwâld
info@Mobiliteitsbureau.nl

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding.....	3
2	Algemene gegevens.....	4
2.1	Bedrijfsvoeringsorganisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân	4
2.2	Taken Mobiliteitsbureau	4
2.3	Bestuur Mobiliteitsbureau.....	5
2.4	Organogram.....	6
2.5	Regiemodel op vervoer in Noordoost Fryslân.....	6
2.6	Opdrachtgevers met een DienstVerleningsOvereenkomst.....	7
3	Financiële uiteenzettingen	8
3.1	Algemene beeld jaarstukken	8
3.2	Analyse op hoofdlijnen	9
3.3	Controleprotocol Mobiliteitscentrale.....	12
3.4	Gebeurtenissen na balansdatum.....	12
4	Programmaverantwoording vervoersysteem Noordoost Fryslân	13
4.1	Wat hebben we gedaan?.....	13
4.2	Wat heeft het gekost?	13
4.3	Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	16
5	Verplichte paragrafen BBV	17
5.1	Algemene toelichting.....	17
5.2	Weerstandvermogen en risicobeheersing	17
5.3	Financiering	19
5.4	Bedrijfsvoering.....	21
5.5	Openbaarheid	23
6	Jaarrekening	24
6.1	Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.....	24
6.2	Toelichting op de balans.....	26
6.3	Overzicht baten en lasten per taakveld.....	28
6.4	Toelichtingen overzicht baten en lasten	29
7	Rechtmatigheidsverantwoording	32

1 Inleiding

Het jaar 2025 was een spannend jaar voor Jobinder. Verschillende spannende uitdagingen lagen op onze weg.

Balans tussen vraag en gecontracteerd aanbod

In 2024 bleek dat de vraag naar vervoer veel groter was dan dat de jaren geleden gesloten contracten aan capaciteit boden. Na goede afspraken met de gecontracteerde vervoerders konden we gelukkig de dienstverlening bieden die reizigers van ons gewend waren, alhoewel het op meerdere momenten in het jaar best spannend was. De discussie die speelde rondom opstapplaatsen heeft naast een oplopende discussie ook iets moois opgeleverd: Een rapport met verbeterpunten van dhr. Willy de Groot. In het komende jaar is de uitdaging aan de ambtelijke adviesgroep om invulling te geven aan de aanbevelingen zodat het bestuur goed gefundeerde besluiten kan nemen. Waar ik als bestuursvoorzitter het meest naar uitkijk is het beter betrekken van de mensen die gebruik maken van de diensten van Jobinder. Dat helpt ons ongetwijfeld verder in het verbeteren van de diensten.

Bestuur en bedrijfsvoering

In het bestuur van Jobinder was in 2025 één wisseling van wacht: Caroline de Pee werd wethouder op Vlieland. Haar plaats is voorlopig ingevuld door Doeke Fokkema.

Onze coördinator, Paul Maasbommel, heeft in het afgelopen jaar aangegeven vanaf halverwege 2026 van zijn pensioen te gaan genieten. Momenteel wordt hard gewerkt aan een passende invulling van het coördinatorschap. We verwachten als bestuur daar in het tweede kwartaal van 2026 een besluit over te kunnen nemen.

Vooruitkijken naar 2026

Ook 2026 belooft weer een interessant jaar te worden voor Jobinder. De kans is aanwezig dat na de formatie van de nieuwe colleges van B&W een bestuurswissel bij Jobinder plaatsvindt. Daarnaast beraadt de provincie Fryslân zich op haar rol binnen Jobinder. In het jaar 2026 moet duidelijk worden hoe die rol eruit zal zien en of – en zo ja hoe- Jobinder een rol kan spelen in de gewenste transitie naar publieke mobiliteit. Om die vraag beantwoord te krijgen zal zowel op ambtelijk als op bestuurlijk niveau ook de discipline mobiliteit aangehaakt moeten zijn.

De overgang van contract naar de nieuwe vervoerders wordt in 2026 voorbereid. De overgang naar de nieuwe vervoerders zullen we vanuit de bedrijfsvoering en vanuit het bestuur nauwlettend volgen.

Tevredenheid gebruikers

We zijn er trots op dat ondanks de spanning op de capaciteit de tevredenheidscijfers hoog blijven. Dat gaat niet vanzelf; Elke dag zetten de chauffeurs van de vervoerders, de mensen van de Mobiliteitscentrale en ons Mobiliteitsbureau zich enthousiast in om de reizigers veilig, efficiënt en comfortabel op de plaats van bestemming te krijgen. Als bestuur spreken we daar onze waardering voor uit.

Namens het bestuur,

Ing. C.A. Wielstra, Voorzitter

2 Algemene gegevens

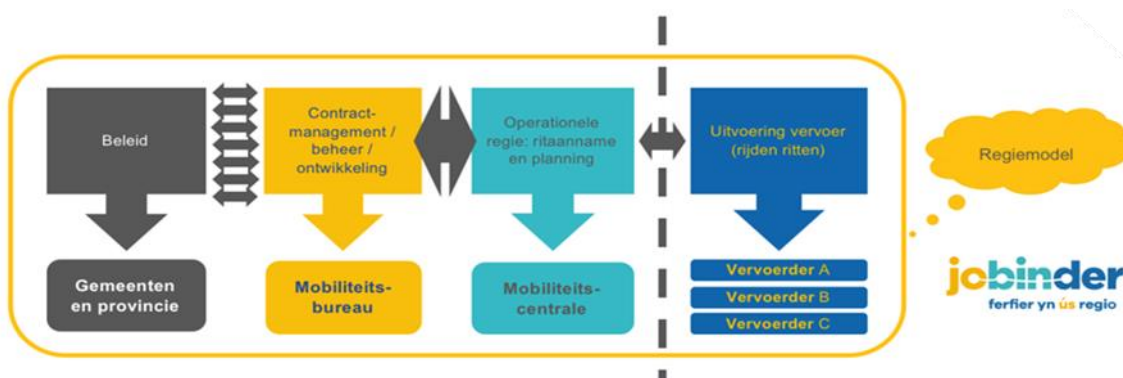
2.1 Bedrijfsvoeringsorganisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân

Voor het Mobiliteitsbureau is door de partners van de gemeenschappelijke regeling (GR) gekozen voor een bedrijfsvoeringsorganisatie. Een bedrijfsvoeringsorganisatie is een lichte vorm van GR omdat het een enkel bestuur heeft. Van alle partners is één collegelid vertegenwoordigd in het bestuur. Het voert alleen bedrijfsvoeringstaken uit. Door middel van een eigen begroting en jaarrekening wordt financieel verantwoording afgelegd. Elk van de partners heeft bij deze vorm evenveel zeggenschap. De invloed van raden en Staten is hierbij het meest gewaarborgd. Elk jaar wordt een begroting opgesteld en voorgelegd. De partners blijven - omdat de bedrijfsvoeringsorganisatie alleen over uitvoering gaat - zelf verantwoordelijk voor het beleid.

2.2 Taken Mobiliteitsbureau

De hoofdtaak van het Mobiliteitsbureau is ervoor zorgen dat er een samenhangend vervoerssysteem is. Deze taak is onderverdeeld naar de volgende taken:

- de aanbesteding van de Mobiliteitscentrale en het door de deelnemers opgedragen vervoer;
- het beheer van het contract met de Mobiliteitscentrale en de contracten met de vervoerders;
- het bewaken van de budgetten;
- het verder ontwikkelen van het vervoerssysteem: de deelnemers gevraagd en ongevraagd adviseren over de optimalisatie van het vervoerssysteem;
- het voeren van overleg met stakeholders, om te komen tot een zo optimaal mogelijk vervoerssysteem.

2.3 Bestuur Mobiliteitsbureau

Het bestuur van het Mobiliteitsbureau wordt gevormd door wethouders van de betrokken gemeenten en een gedeputeerde van de provincie Fryslân.

De samenstelling van het bestuur in 2025 was als volgt:

Gemeente Achtkarspelen:	De heer T.O. Brinkman
Gemeente Dantumadiel:	De heer C.A. Wielstra (voorzitter)
Gemeente Noardeast-Fryslân:	Mevrouw E. Vellinga – Zeilstra
Gemeente Tytsjerksteradiel:	Mevrouw. C. de Pee (tot 18-12-2025) De heer D. Fokkema (vanaf 18-12-2025)
Provincie Fryslân:	De heer M.A.C. de Vries

Ambtelijk secretaris bestuur: De heer Sj. Hoekstra.

Het bestuur heeft in 2025 4 keer vergaderd.

Gemeenten

T.O. Brinkman

C.A. Wielstra

E. Vellinga - Zeilstra

C. de Pee

D.A. Fokkema

Provincie

M.A.C. de Vries

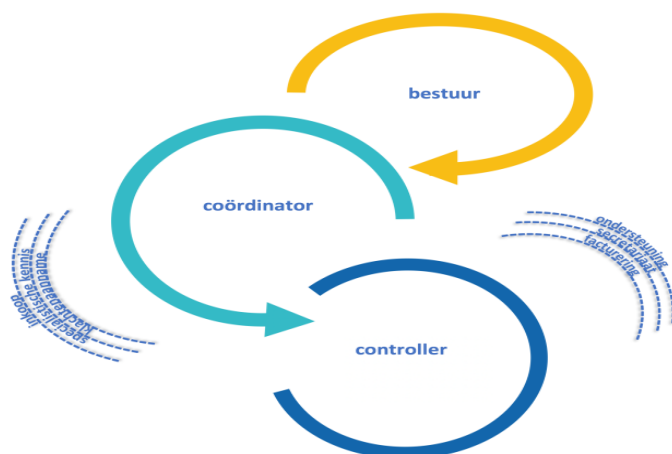
Secretaris

Sj. Hoekstra

2.4 Organogram

Het Mobiliteitsbureau is 'lyts en linich'. Typierend voor de organisatie is 'gearwurking'. Het Mobiliteitsbureau is de spin in het web. Open samenwerking - met elkaar, met de gemeenten en provincie, de ondersteuners en externe partijen - is een voorwaarde voor het regiemodel. De samenwerking in werkprocessen en het elkaar intern en extern aanvullen komt ook tot uitdrukking in de vormgeving van het organogram. De coördinator en de secretaris hebben mandaat van het bestuur om tot € 30.000 individuele opdrachten te verlenen binnen de vastgestelde begroting.

Coördinator

Paul Maasbommel

Controller

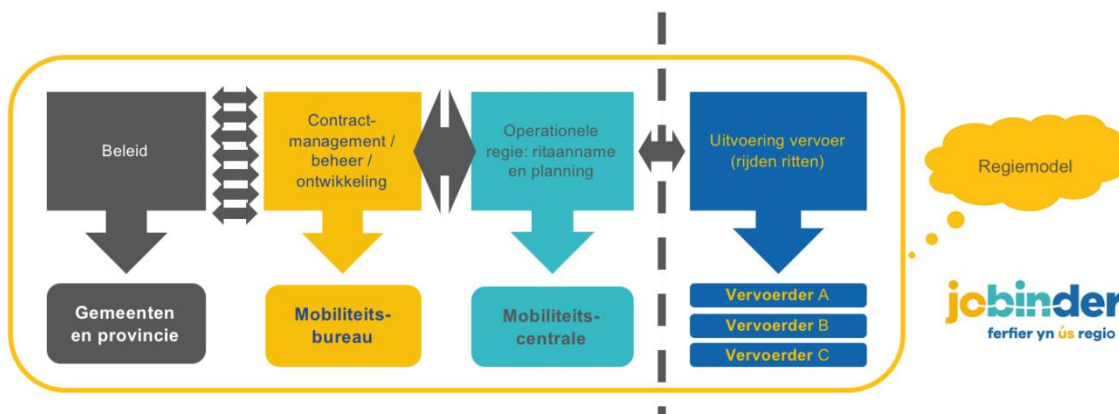
Jacob Dijkstra

Secretariaat

Tineke Lijzenga

2.5 Regiemodel op vervoer in Noordoost Fryslân

Jobbinder werkt met een regiemodel. Gemeenten en Provincie zijn verantwoordelijk voor het beleid. Het Mobiliteitsbureau is verantwoordelijk voor het contractmanagement en de doorontwikkeling van het systeem. De Mobiliteitscentrale verzorgt de planning van de ritten en de uitvoering daarvan ligt bij de vervoerders.

2.6 Opdrachtgevers met een DienstverleningsOvereenkomst

Gemeenten Ameland en Schiermonnikoog

Ameland en Schiermonnikoog waren voor de start van Jobinder aangehaakt bij de contracten voor het WMO-vervoer van Dongeradeel, Ferwerderadiel, Kollumerland CA, Dantumadiel en Achtkarspelen. In het vervoerssysteem haakt de gemeente Ameland aan met het WMO-vervoer op het eiland en aan de wal, en met het leerlingenvervoer aan de wal.

De gemeente Schiermonnikoog brengt het WMO-vervoer en het leerlingenvervoer aan de wal onder bij Jobinder. Om deze afspraken vast te leggen, zijn dienstverleningsovereenkomsten opgesteld tussen de individuele gemeenten en het Mobiliteitsbureau.

3 Financiële uiteenzettingen

3.1 Algemene beeld jaarstukken

De accountant heeft een goedkeurende verklaring afgegeven bij deze jaarrekening 2025. Zie de separaat bijgevoegde controleverklaring.

De realisatie 2025 per partner t.o.v. de geactualiseerde begroting 2025 incl. btw kan als volgt worden weergegeven:

Specificatie opbrengsten 2025 Mobiliteitsbureau (incl. btw)

Partner	Geactualiseerde Begroting 2025	Realisatie 2025	Verschil	Procentueel aandeel in totaal
Noardeast-Fryslân	€ 2.725.053	€ 2.692.760	€ 32.293	38,2%
Tytsjerksteradiel	€ 1.828.191	€ 1.748.615	€ 79.576	24,8%
Achtkarspelen	€ 1.519.075	€ 1.438.845	€ 80.230	20,4%
Dantumadiel	€ 875.785	€ 926.780	€ -50.995	13,1%
Ameland	€ 125.977	€ 130.659	€ -4.682	1,9%
Schiermonnikoog	€ 53.292	€ 45.791	€ 7.501	0,6%
Provincie Fryslân	€ 39.726	€ 34.039	€ 5.687	0,5%
Overige opbrengsten	€ -	€ 39.048	€ -39.048	0,6%
Totaal	€ 7.167.099	€ 7.056.537	€ 110.562	100,0%

De bedragen in bovenstaand overzicht zijn inclusief btw omdat de geactualiseerde begroting 2025 inclusief btw is vastgesteld. Over de bijdrage van de partners wordt btw verrekend. Aangezien het Mobiliteitsbureau als onderneming wordt aangemerkt voor de btw verrekening mag alle btw binnen de GR Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân worden verrekend en wordt over alle doorberekende lasten aan de partners btw afgedragen. Alle navolgende tabellen die betrekking hebben op de opbrengsten en lasten zijn daarom exclusief btw aangegeven.

De bovenstaande verdeling van de opbrengsten is gebaseerd op de vastgestelde verdeelsleutels die aansluiten op de daadwerkelijke afname van regie en vervoer in 2025 van de individuele partners. De kosten voor het leerlingenvervoer (regie en uitvoering) zijn verdeeld op basis van uitgevoerde ritten en gereden beladen kilometers. Voor het vraagafhankelijk vervoer worden deze kosten eveneens verdeeld op basis van het aantal uitgevoerde ritten en afgenomen beladen kilometers.

Ten slotte zijn de kosten van het Mobiliteitsbureau verdeeld op basis van het aantal inwoners per gemeente. De Provincie Fryslân betaalt voor de kosten van het Mobiliteitsbureau een vaste procentuele bijdrage van de werkelijke kosten van het Mobiliteitsbureau.

Onder het kopje Overige opbrengsten worden de rente-inkomsten en de vergoeding uit de rechtsbijstandverzekering voor de gevoerde procedures in de aanbesteding van het gymvervoer verantwoord.

De geactualiseerde begroting voor 2025 is gebaseerd op het totaal van de vastgestelde budgetten van de aangesloten partners. De kostenverdeling in de begroting 2025 is gebaseerd op de historische kostenverdeling. De afwijking in de jaarrekening per partner wordt grotendeels verklaard door meer of minder afgenomen vervoer in 2025.

3.2 Analyse op hoofdlijnen

Het bestuur heeft doelstellingen en prestatie indicatoren voor 2025 vastgesteld op het gebied van klanttevredenheid, kwaliteit, financiën en efficiency en ontwikkeling.

Dashboard Jobinder 2025								
Nr.	Prestatie indicator (KPI)	Realisatie 2024	Geactualiseerde begroting 2025	Realisatie Q1-2025	Realisatie Q2-2025	Realisatie Q3-2025	Realisatie Q4-2025	Realisatie 2025
Klanttevredenheid								
1	Klanttevredenheid totaal Jobinder	8,0	8,0	-	-	-	7,9	7,9
2	Aantal klachten per 1.000 ritten	0,2	1,0	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2
Kwaliteit								
3	Stiptheidpercentage vraagafhankelijk vervoer*	94,2%	95,0%	95,1%	94,7%	94,7%	93,7%	94,6%
4	No show % vraagafhankelijk vervoer **	1,7%	2,0%	1,8%	2,0%	1,6%	1,8%	1,8%
5	Stipheidspercentage routevervoer	-	95,0%	94,9%	95,2%	94,0%	95,4%	95,0%
Financiën								
6	Realisatie tov begroting	-1,9%	0,0%	0,7%	-3,5%	-3,8%	-1,5%	-1,5%
7	Kosten Wmo- en zittend zorgvervoer per beladen km	€ 2,41	€ 2,45	€ 2,46	€ 2,46	€ 2,52	€ 2,56	€ 2,50
8	Kosten LLV per beladen km	€ 0,95	€ 0,96	€ 1,00	€ 0,99	€ 0,92	€ 0,89	€ 0,95
Efficiency en ontwikkeling								
9	Combinatiegraad ritten Wmo- en zorgvervoer	38,5%	43,0%	42,6%	39,6%	35,9%	41,7%	40,1%
10	Bezettingsgraad vraagafhankelijk vervoer***	1,45	1,47	1,51	1,46	1,42	1,48	1,47
11	Gemiddeld aantal leerlingen per rit	5,2	5,0	5,1	5,1	5,1	5,1	5,1
12	Ritfactor basisvervoer	1,64	1,60	1,66	1,67	1,61	1,68	1,66

* Realisatie 2024 alleen Wmo vervoer

** Realisatie 2024 alleen Wmo vervoer

*** Realisatie 2024 bezettingsgraad Wmo vervoer en zittend zorgvervoer

Klanttevredenheid

In het vierde kwartaal van 2025 is een klanttevredenheid onderzoek uitgevoerd voor WMO vervoer en leerlingenvervoer. Wederom was er sprake van een hoge klanttevredenheid. De ouders van de leerlingen die gebruik maken van het leerlingenvervoer gaven gemiddeld een 7,7 en de gebruikers van het WMO vervoer gemiddeld een 8,0.

Desondanks zijn er verbeterpunten te constateren op het gebied van leerlingenvervoer: minder wisselingen van chauffeurs, kortere reisduren en betere communicatie bij wijzigingen van vervoer. Bij WMO vervoer wordt aangegeven: actuele informatie op de website van Jobinder en de klantvriendelijkheid van de chauffeurs. Al deze punten zullen door het MB extra worden gemonitord.

In 2025 zien we dat het aantal klachten per 1.000 ritten met 0,2 klachten ruim onder de vastgestelde doelstelling van 1,0 ligt. In onderstaande tabel is een nadere specificatie opgenomen van de soort klachten en het aantal en percentage verwijtbare klachten in 2025:

Overzicht klachten 2025

Omschrijving	Aantal	Verwijtbaar	Percentage	Toelichting verwijtbaar
Te vroeg/laat opgehaald	22	19	86%	Planning / telefonie / drukte / chauffeur / storing
Houding/gedrag chauffeurs	12	8	67%	Rijgedrag / navigatie / humeur
Clïënt niet opgehaald	7	5	71%	planning / communicatie / gemeente / Kijlstra (Opstapper)
Houding Personeel MC	4	3	75%	houding/gedrag telefonisten/planners
Onrust (pesten) in de bus	1	1	100%	teveel drukke kinderen / geen begeleiding
Rit te duur / geld terug	2	0	0%	
Rit te lang onderweg	3	2	67%	verwijtbaar aan planning MC/vervoerders
Beleid gemeente	3	2	67%	verwijtbaar aan planning MC/vervoerders
Totaal	54	39	72%	

Elke klacht wordt indien deze betrekking heeft op een chauffeur en/of vervoerder voorgelegd aan de Mobiliteitscentrale die het onderzoek uitvoert en terugkoppelt aan het Mobiliteitsbureau. Klachten over de Mobiliteitscentrale zelf worden door het Mobiliteitsbureau zelf opgepakt en met de manager van de Mobiliteitscentrale onderzocht. Het resultaat van het onderzoek van een klacht wordt door het Mobiliteitsbureau schriftelijk teruggekoppeld naar de indiener van de klacht.

In 2025 is vrijwel alle vervoer in Noordoost Fryslân in het kader van zittend zorgvervoer uitgevoerd onder de vlag van Jobinder. Jobinder heeft hierover afspraken gemaakt met Taxi Dorenbos, de houder van het contract voor dit type vervoer in Fryslân. Jobinder heeft hierdoor de combinatiegraad in het vraagafhankelijk vervoer kunnen verbeteren, hetgeen leidt tot lagere kosten in deze categorie vervoer. In de aanloopperiode heeft dit wel geleid tot vermindering van het stiptheidspercentage, zie hiervoor de volgende paragraaf.

Kwaliteit

Het stiptheidspercentage WMO-vervoer geeft aan of de rit binnen de afgesproken marge is uitgevoerd. Als streefwaarde voor 2025 wordt conform PvE een stiptheidspercentage van 95% gehanteerd. Bij deze streefwaarde arriveert de taxi bij 95% van de ritten binnen een tijdvenster van vijftien minuten vóór tot vijftien minuten na de gewenste tijd. In 2025 is de stiptheid in het vraagafhankelijke vervoer met 94,6% net onder de doelstelling geëindigd. Ondanks de toegenomen combinatiegraad en bezettingsgraad is de doelstelling net niet gehaald. Hiervoor valt moeilijk een duidelijke oorzaak voor aan te wijzen. Wel is het zo dat ritten die te vroeg worden gestart ook als niet stipt worden genoteerd. Met name als het gaat om retour ritten in het zorgvervoer zal de passagier dit eerder op prijs stellen dan dat deze klaagt dat er te vroeg gereden wordt. Desondanks kan gesteld worden dat met de huidige bezetting voor het vraagafhankelijke vervoer naar tevredenheid het betreffende vervoer is uitgevoerd. Het 'No show percentage' voor het vraagafhankelijke vervoer ontwikkelde zich in 2025 met 1,8% binnen de vastgestelde doelstelling.

De stiptheid voor het routevervoer is wel conform doelstelling op 95% uitgevoerd.

Financiën

De uitgaven en inkomsten over 2025 ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2025 geven een positieve afwijking aan van € 106.976 (-1,6%) exclusief BTW. Hiervan wordt € 276.847 verklaard door een budgetvoordeel op programma 2. routevervoer. Dit werd vooral veroorzaakt doordat vanaf augustus 2025 vanuit de gemeenten meer gestuurd is op zelfredzaamheid van leerlingen en ouders door middel van de inzet van eigen vervoer of Openbaar Vervoer. Hierdoor was een daling te

constateren in het aantal leerlingen dat met Jobinder reist. Daarentegen was een budgetnadeel te constateren in programma 1. Vraagafhankelijk vervoer van € 159.355 en in programma 3. Overhead van € 10.517. Ten opzichte van 2024 zien we met name in programma 1. een stijging in het Wmo vervoer. Het aantal afgenomen Wmo kilometers nam toe met 6,3% en het aantal uitgevoerde Wmo ritten met 5,1%. De overschrijding in programma 3. is mede veroorzaakt door extra kosten in verband met een kort geding en hoger beroep voor een Europese aanbesteding van groot materieel voor met name gymvervoer. De betreffende extra kosten zijn vanuit de rechtsbijstandsverzekering voor € 14.029 vergoed. Daarnaast heeft de GR rentebaten ontvangen over de lopende tegoeden op de bankrekeningen van € 25.019. De daadwerkelijk te betalen kosten voor de partners voor programma 3 blijven als bovenstaande twee effecten worden geëlimineerd binnen budget.

Programma	Begroot 2025	Realisatie 2025	Vershil
1. Vraagafhankelijk vervoer	€ 2.684.983	€ 2.844.338	€ -159.355
2. Routevervoer	€ 3.653.766	€ 3.376.919	€ 276.847
3, Overhead	€ 394.132	€ 404.649	€ -10.517
Totaal	€ 6.732.881	€ 6.625.905	€ 106.976

De kosten WMO per beladen kilometer van gemiddeld € 2,50 per beladen kilometer ontwikkelden zich zoals hierboven is aangegeven negatief ten opzichte van de begroting. De hogere kosten dan begroot in 2025 waren het gevolg van toegenomen WMO vervoer en zittend zorgvervoer. De kosten per beladen kilometer voor Jobinder leerlingenvervoer waren met € 0,95 per beladen kilometer lager dan begroot. Een verklaring hiervoor ligt onder andere in de afname van het aantal leerlingen dat via Jobinder wordt vervoerd door toegenomen zelfredzaamheid. De bezettingscapaciteit per route lag gemiddeld op 5,1 leerlingen per route in 2025. Het percentage routes met 1-2 leerlingen lag in 2025 op 16,8 procent. Dit betreft veelal leerlingen met een afwijkende indicatie welke zorgdragen voor substantieel hogere kosten voor het leerlingenvervoer. Door inzet bij de deelnemende gemeenten om meer in gesprek te gaan met ouders en leerlingen om de zelfredzaamheid te stimuleren, lijkt vooralsnog een einde te komen aan de druk op de vervoerscapaciteit door afname van aantal leerlingen dat met Jobinder worden vervoerd.

Efficiency en ontwikkeling

Over 2025 kan geconstateerd worden dat de efficiency binnen Jobinder is toegenomen. Dit is zichtbaar in een beperkt gestegen combinatiegraad van WMO vervoer van 38,5 procent in 2024 naar 40,1 procent in 2025. Bovendien is de ritfactor voor het basisvervoer in 2024 gestegen van 1,64 naar 1,66. De ritfactor geeft aan hoeveel ritten per uur worden uitgevoerd. Het aantal vervoerde personen per rit in het vraagafhankelijk vervoer (WMO-vervoer en zittend zorgvervoer) steeg licht van 1,45 in 2024 naar 1,47 in 2025. Ten slotte nam het gemiddeld aantal leerlingen per route af van 5,2 in 2024 naar 5,1 leerlingen per route in 2025.

Voor het efficiënt blijven uitvoeren van vraagafhankelijk vervoer is het van groot belang dat er vervoersvolumes worden toegevoegd. Toename van vervoersvolume zorgt ervoor dat stilstand afneemt en dat efficiency en combinatiemogelijkheden toenemen.

3.3 Controleprotocol Mobiliteitscentrale

De gedeclareerde kosten door vervoerders zoals opgenomen in de jaarrekening zijn gebaseerd op de rittenadministratie van de Mobiliteitscentrale. Het Mobiliteitsbureau heeft in 2025 bij de start van het nieuwe contract voor de regie met de Mobiliteitscentrale afgesproken dat er een accountantsverklaring wordt overlegd door de accountant van Connexxion voor de rittenadministratie van het desbetreffende jaar. Deze accountantsverklaring over de juistheid en volledigheid van de rittenadministratie en betreffende managementinformatie over 2025 is in februari 2026 door het Mobiliteitsbureau ontvangen. Daarnaast zijn diverse beheersmaatregelen om de juistheid van deze rittenadministratie vast te stellen en daarmee de facturen van de vervoerders te kunnen beoordelen. Onderdeel hiervan zijn werkzaamheden door analyse van ritten en declaraties, ontwikkelingen van de prestatie-indicatoren ten opzichte van de doelstellingen en het beoordelen van de klachtenregistratie en uitgevoerde klanttevredenheidsonderzoeken.

3.4 Gebeurtenissen na balansdatum

De economische situatie is in 2025 weer enigszins hersteld. Dit heeft geleid tot stabielere rentes en een minder sterk oplopende inflatie. Desondanks blijft de economische situatie precair mede door de oorlogssituatie in het Midden Oosten en Oekraïne. Olie, gas en kosten van elektra kunnen als gevolg hiervan weer sterk gaan fluctueren.

De gunning van vervoer is definitief geworden per 13 maart 2026. Dit betekent dat de implementatie kan worden gestart. Doel is dat de overgang naar het nieuwe contract per 1 januari 2027 zo geruisloos mogelijk zal gaan zodat reizigers zo weinig mogelijk last hebben.

4 Programmaverantwoording vervoersysteem Noordoost Fryslân

4.1 Wat hebben we gedaan?

Algemeen

Momenteel worden zes verschillende vormen van vervoer geïntegreerd uitgevoerd. Voor het vraagafhankelijke vervoer betreffen dit WMO-vervoer, het Opstappervervoer en zittend zorgvervoer. Voor het routevervoer heeft dit betrekking op leerlingenvervoer, jeugdwetvervoer en gymvervoer. Het regiecontract met de Mobiliteitscentrale is in 2024 Europees aanbesteed en opnieuw met Connexxion afgesloten voor in principe acht jaar van 2025-2032. Na 3 jaar zal de samenwerking worden geëvalueerd. De contracten met de vervoerders zijn in 2022 verlengd tot en met december 2026. In 2025 is hiervoor een Europese aanbesteding voor vervoer in de markt gezet. In maart 2026 is deze definitief gegund aan drie vervoersbedrijven waarbij het Jobinder vervoer vanaf 1 januari 2027 nagenoeg 100 procent elektrisch zal worden uitgevoerd.

4.2 Wat heeft het gekost?

Baten en lasten 2025 per taakveld excl. BTW						
Totaal GR Mobiliteitsbureau						
Taakveld	Omschrijving	Geactualiseerde begroting 2025	Realisatie 2025	Verschil	Eenmalige baten/lasten	Begroting origineel 2025
		ex BTW	ex BTW	ex BTW	ex BTW	ex BTW
6.6	Netto deelnemersbijdragen Wmo vervoer*	€ 2.387.183	€ 2.558.201	€ -171.018		€ 2.724.344
6.6	Baten reizigersbijdragen Wmo vervoer	€ 297.800	€ 286.137	€ 11.663		€ 278.303
6.6	Totale Baten Wmo vervoer	€ 2.684.983	€ 2.844.338	€ -159.355	€ -	€ 2.446.041
	Totale baten programma 1 Vraagafhankelijk vervoer	€ 2.684.983	€ 2.844.338	€ -159.355		€ 2.446.041
4.3	Baten deelnemersbijdragen Leerlingenvervoer	€ 3.485.234	€ 3.206.188	€ 279.046		€ 3.346.546
4.3	Baten deelnemersbijdragen gymvervoer	€ 154.312	€ 153.551	€ 761		€ 150.734
6.72	Baten deelnemersbijdragen jeugdwetvervoer	€ 14.220	€ 17.180	€ -2.960		€ 10.183
	Totale baten programma 2 Routevervoer	€ 3.653.766	€ 3.376.919	€ 276.847		€ 3.507.463
0.4	Deelnemersbijdragen Mobiliteitsbureau (overhead)	€ 394.132	€ 365.601	€ 28.531	€ 64.456	€ 404.463
0.5	Rentebaten		€ 25.019	€ -25.019		
0.4	Uitkering rechtsbijstandsverzekering		€ 14.029	€ -14.029		
	Totale baten programma 3 (regiekosten)	€ 394.132	€ 404.649	€ -10.517	€ 64.456	€ 404.463
	Totale baten	€ 6.732.881	€ 6.625.905	€ 106.976	€ 64.456	€ 6.357.967
6.6	Totale lasten WMO-vervoer	€ 2.684.983	€ 2.844.338	€ -159.355		€ 2.446.041
	Totale lasten programma 1 Vraagafhankelijk vervoer	€ 2.684.983	€ 2.844.338	€ -159.355	€ -	€ 2.446.041
4.3	Lasten Leerlingenvervoer	€ 3.485.234	€ 3.206.188	€ 279.046		€ 3.346.546
4.3	Lasten Gymvervoer	€ 154.312	€ 153.551	€ 761		€ 150.734
6.72	Lasten Jeugdwetvervoer	€ 14.220	€ 17.180	€ -2.960	€ -	€ 10.183
	Totale lasten programma 2 Routevervoer	€ 3.653.766	€ 3.376.919	€ 276.847	€ -	€ 3.507.463
0.4	Lasten Mobiliteitsbureau (overhead)	€ 394.132	€ 404.649	€ -10.517	€ 64.456	€ 404.463
	Totale lasten programma 3 (regiekosten)	€ 394.132	€ 404.649	€ -10.517	€ 64.456	€ 404.463
	Totale lasten	€ 6.732.881	€ 6.625.905	€ 106.976	€ 64.456	€ 6.357.967
	Resultaat voor mutatie reserves	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00		€ 0,00
	Onttrekkingen reserves	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00		€ 0,00
	Toevoegingen reserves	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00		€ 0,00
	Resultaat na mutatie reserves	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00		€ 0,00

* Dit is de netto deelnemersbijdrage die door de gemeenten wordt betaald voor Wmo vervoer

De uitgaven en de deelnemersbijdragen over 2025 ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2025 geven een positieve afwijking ex BTW aan van € 106.976. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door lagere kosten voor routevervoer van € 276.847, hogere kosten voor het vraagafhankelijk vervoer van € 159.355 en hogere overheadkosten van het Mobiliteitsbureau van € 10.517. De eenmalige kosten van € 64.456 hebben betrekking op externe inhuur voor de aanbesteding van vervoer en bijzondere personeelskosten in verband met onderzoek MB en wervingskosten coördinator. Daarnaast is juridische expertise ingehuurd voor deze aanbesteding en het kort geding en hoger beroep inzake aanbesteding groot materieel voor gymvervoer. Hiervoor is € 14.029 ontvangen vanuit de rechtsbijstandsverzekering.

Programma	Begroot 2025	Realisatie 2025	Vershil
1. Vraagafhankelijk vervoer	€ 2.684.983	€ 2.844.338	€ -159.355
2. Routevervoer	€ 3.653.766	€ 3.376.919	€ 276.847
3, Overhead	€ 394.132	€ 404.649	€ -10.517
Totaal	€ 6.732.881	€ 6.625.905	€ 106.976

Het vraagafhankelijk vervoer vertoont ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2025 een negatieve afwijking van € 159.355. (+5,9%) Dit wordt met veroorzaakt door toegenomen vervoersvolume voor Wmo vervoer met 5,1 procent. Daarentegen is het Opstapper- en zorgvervoer afgenomen. Door de nieuwe OV concessie in Fryslân met Qbuzz worden de opstapper ritten vanaf december 2024 rechtstreeks door vervoerders uitgevoerd. Vervoersmanagement Dorenbos heeft deze ritten vervolgens weer ondergebracht bij Jobinder. Hierdoor wordt momenteel circa 40 procent van de totale Opstapper ritten in Jobinder werkgebied uitgevoerd. Daarnaast is ook een afname te constateren van het zittend zorgvervoer. Ook dit vervoer wordt ingebracht door Vervoersmanagement Dorenbos. In zijn totaliteit namen de uitgevoerde ritten voor het vraagafhankelijk vervoer met 3,5 procent af. Hierdoor kon er minder efficiënt worden gereden, waardoor de kosten toenamen.

Overzicht aantal uitgevoerde ritten vraagafhankelijk vervoer 2025-2024

Partner	Realiteit 2025	Realiteit 2024	Mutatie 2025-2024	procentuele mutatie
Noardeast-Fryslân	34.676	33.226	1.450	4,4%
Achtkarspelen	13.278	12.877	401	3,1%
Tytsjerksteradiel	16.636	16.706	-70	-0,4%
Dantumadiel	12.483	10.361	2.122	20,5%
Ameland	3.450	3.359	91	2,7%
Schiermonnikoog	145	233	-88	-37,8%
Wmo vervoer	80.668	76.762	3.906	5,1%
Opstapper	4.479	10.686	-6.207	-58,1%
Zittend zorgvervoer	13.275	14.498	-1.223	-8,4%
Vraagafh.vervoer	98.422	101.946	-3.524	-3,5%

De kosten voor Leerlingenvervoer waren € 276.847 (+7,6%) lager dan begroot. Het aantal ritten in het routevervoer nam af met 3,5 procent en het aantal beladen kilometers met 3,9 procent.

Met name het dalend aantal leerlingen van 816 naar 770 leerlingen dat in 2025 via Jobinder reist heeft gezorgd voor lagere kosten dan begroot. Vooral het stimuleren van zelfredzaamheid van leerlingen door middel van fiets, Openbaar Vervoer of vervoer door ouders heeft voor een dalend aantal leerlingen gezorgd dat via Jobinder reist. De verwachting is dat dit aantal verder zal dalen aangezien er nog diverse leerlingen aan het proefdraaien zijn in het Openbaar Vervoer.

Overzicht aantal uitgevoerde ritten leerlingenvervoer 2025-2024

Partner	Realiteit 2025	Realiteit 2024	Mutatie 2025-2024	Procentuele mutatie 2025-2024
Noardeast-Fryslân	75.619	80.809	-5.190	-6,4%
Achtkarspelen	58.293	62.600	-4.307	-6,9%
Tytsjerksteradiel	67.340	66.777	563	0,8%
Dantumadiel	30.988	30.275	713	2,4%
Ameland	1.298	1.464	-166	-11,3%
Schiermonnikoog	1.926	2.080	-154	-7,4%
Totaal	235.464	244.005	-8.541	-3,5%

De kosten voor gymvervoer waren € 761 lager dan begroot. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door uitgevallen gymvervoer. Door het kort geding en hoger beroep is met Veenstra reizen een overbruggingscontract afgesloten waarbij de prijs gebaseerd was op het laatste contract voor het gymvervoer. Alleen de gemeenten Tytsjerksteradiel en Noardeast Fryslân maakten in 2025 gebruik van gymvervoer. Nu de opdracht definitief gegund is kan vanaf begin 2026 de prijs worden gehanteerd waarmee Europees is ingeschreven.

Voor de gemeenten Noardeast-Fryslân en Tytsjerksteradiel hebben in 2025 in totaal acht personen welke geïndiceerd zijn via de jeugdwet gebruik gemaakt van Jobinder vervoer. Het gaat hier veelal om vervoer naar dagbestedingen of zorginstellingen c.q. zorgboerderijen.

De betreffende kosten voor jeugdwetvervoer zijn € 2.960 hoger uitgekomen dan begroot. Dit heeft grotendeels betrekking op toegenomen jeugdwetvervoer vanuit Tytsjerksteradiel.

De kosten van het Mobiliteitsbureau zijn € 10.517 (+2,7%) hoger uitgevallen dan gebudgetteerd. Dit nadeel heeft grotendeels betrekking op een plus voor ontvangen rentebaten van € 25.019 tegenover een min van € 64.456 eenmalige kosten. Deze eenmalige kosten hebben betrekking op externe inhuur voor de aanbesteding van vervoer en bijzondere personeelskosten in verband met onderzoek MB en wervingskosten coördinator. Daarnaast is juridische expertise ingehuurd voor de aanbesteding van het vervoer en het kort geding en hoger beroep inzake aanbesteding groot materieel voor gymvervoer. Voor de juridische kosten voor het kort geding en hoger beroep van de aanbesteding van groot materieel is € 14.029 ontvangen vanuit de rechtsbijstandsverzekering. Voor een gedetailleerd overzicht van de overhead zie de tabel op blz. 30 van dit document.

4.3 Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Het Mobiliteitsbureau beschikt gedurende het jaar door bevoorschotting van de partners over algemene dekkingsmiddelen. Deze bijdragen worden toegerekend aan taakvelden waar deze betrekking op hebben. Er is in de begroting een post onvoorzien opgenomen van € 50.661. Hiervan is € 21.109 ingezet. Er hebben geen toevoegingen of onttrekkingen plaatsgevonden in 2025 aan reserves of voorzieningen.

5 Verplichte paragrafen BBV

5.1 Algemene toelichting

Het betreft hier de volgens het Besluit Begroting en Verantwoording verplichte paragrafen. In deze jaarrekening zijn alleen de paragrafen opgenomen die relevant zijn voor het Mobiliteitsbureau. De paragrafen grondbeleid, lokale heffingen en onderhoud kapitaalgoederen zijn niet van toepassing op de Gemeenschappelijke Regeling Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân en komen daarom in dit jaarverslag niet voor. Het Mobiliteitsbureau heeft geen verbonden partijen, waardoor verantwoording in een aparte paragraaf ook niet van toepassing is.

De verplichte paragrafen zijn op de volgende pagina's opgenomen en betreffen achtereenvolgens:

- Weerstandvermogen en risicobeheersing;
- Financiering;
- Bedrijfsvoering;
- Openbaarheid.

5.2 Weerstandvermogen en risicobeheersing

Algemeen

In de Gemeenschappelijke Regeling is vastgesteld dat het Mobiliteitsbureau geen eigen vermogen aanhoudt en hierdoor geen weerstandvermogen opbouwt. Meevallers en tegenvallers worden jaarlijks ten laste of ten gunste van de partners gebracht.

Kengetal	Geactualiseerde begroting 2025	Realisatie 2025	Realisatie 2024
Netto schuldpositie	0%	0%	0%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen	0%	0%	0%
Solvabiliteitsratio	0%	0%	0%
Structurele exploitatieruimte	0%	0%	0%

Risicobeheersing

Een geactualiseerde inventarisatie van de risico's van de GR leidt tot het volgende overzicht:

Risicoanalyse Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân			
Categorie	Potentieel risico	Extern/Intern	Risico classificatie
Personeel & Organisatie	Kwetsbaarheid bezetting Mobiliteitsbureau (2,5 FTE)	Intern	Midden
Financieel	Inflatie, oplopende gas, olie en electra prijzen en oplopende vergrijzing zorgen voor eenmalige of structureel verhoogde kosten de komende jaren binnen Jobinder.	Intern	Midden
Technologie	Adequate beveiliging van informatietechnologie en communicatiesystemen is essentieel in verband met continuïteit van juiste dataregistratie.	Intern	Midden
Markt	Implementatie nieuwe vervoerscontracten en toezicht houden op overgang van chauffeurs conform OPOV regelingen.	Extern	Hoog
Communicatie	Klachten reizigers worden ondanks hoge klanttevredenheid uitvergroot via social media, pers en politiek.	Extern	Laag
Contractmanagement	Huidige vervoerscontracten contractueel juist uitdienen conform afspraken	Extern	Midden

De huidige inflatie, oplopende gas, olie en elektra prijzen door oorlog in het Midden Oosten en oplopende vergrijzing zorgen voor eenmalige of structureel hogere kosten. Het is daarom van groot belang dat binnen de Jobinder regio het vervoer zo efficiënt mogelijk wordt uitgevoerd en op elkaar aansluit en of met elkaar wordt gecombineerd. Daarnaast is adequate beveiliging van de informatie-technologie en communicatiesystemen van Jobinder van groot belang in verband met de continuïteit van juiste dataregistratie. De beveiligingsrisico's nemen toe doordat criminelen steeds inventiever worden en het elektriciteitsnet tegen de maximale grenzen aan zit. Aangezien de huidige vervoerscontracten eind december 2026 aflopen zal vanuit het Mobiliteitsbureau moet worden toegezien dat deze contracten contractueel juist worden uitgediend conform contractuele afspraak. Nu de gunning definitief is zal het Mobiliteitsbureau in 2026 de implementatie van de nieuwe vervoerscontracten in goede banen moeten leiden. Daarnaast zal het Mobiliteitsbureau toezicht houden op juiste overgang van chauffeurs conform OPOV regelingen.

Kengetallen

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bepaalt dat gemeenschappelijke regelingen een basis set van financiële kengetallen moeten opnemen in de begroting en de jaarrekening, om op eenvoudige wijze inzicht te geven in de financiële positie. De volgende kengetallen zijn (ook) van toepassing op het Mobiliteitsbureau:

- Netto schuldquote
- De solvabiliteitsratio
- Structurele exploitatieruimte

Doordat alle baten en lasten van het Mobiliteitsbureau worden afgerekend met de gemeenten en provincie, en geen vermogen wordt opgebouwd, hebben deze kengetallen beperkte waarde.

Toelichting

Netto schuldquote

Dit kengetal geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van het Mobiliteitsbureau ten opzichte van de omzet. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. De netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen is eveneens 0%, omdat er in verhouding tot de omzet geen vaste financieringsmiddelen zijn.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin het Mobiliteitsbureau in staat is aan de financiële verplichtingen te voldoen. Dit kengetal is 0%, omdat jaarlijks alle baten en lasten afgerekend worden met de partners. Er wordt dus geen eigen vermogen aangehouden of opgebouwd.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte het Mobiliteitsbureau heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Dit kengetal is 0%, omdat alle (incidentele) baten en lasten worden afge-rekend met de gemeenten en de Provincie.

Grondexploitatie en belastingcapaciteit.

Deze kengetallen zijn voor het Mobiliteitsbureau niet van toepassing.

5.3 Financiering

Treasury

Treasury heeft als doel het sturen en beheersen, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële positie en de hieraan verbonden risico's. De uitvoering van treasury is geregeld in de uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden (UFdo). De treasuryfunctie binnen het Mobiliteitsbureau dient uitsluitend de publieke taak en geschiedt binnen de regeling schatkistbankieren decentrale overheden en regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo). De regels met betrekking tot de treasury zijn neergelegd in de financiële beleids-regels (artikel 212 Gemeentewet en artikel 213 Provinciewet) en het treasury statuut van het Mobiliteitsbureau.

Financieringspositie

Het Mobiliteitsbureau maakt sinds de oprichting geen gebruik van langlopende geldleningen. Om financiële middelen beschikbaar te hebben voor de reguliere bedrijfsvoering op basis van de vastgestelde begroting worden per kwartaal voorschotten in rekening gebracht bij de partners en opdrachtge-vers.

Wet- en regelgeving

In de wet FIDO is vastgelegd wat het bedrag is dat voor een periode van maximaal een jaar geleend mag worden (kasgeldlimiet). Voor het Mobiliteitsbureau is de kasgeldlimiet voor 2025 van € 587.700. Dit is tevens de vrije ruimte aangezien op grond van de vastgestelde Regeling Bedrijfsvoeringsorga-nisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân en het treasurystatuut van het Mobiliteitsbureau geen leningen worden opgenomen via de geld- of kapitaalmarkt. Het Mobiliteitsbureau heeft in 2025 geen kasgeldleningen afgesloten en voldoet hiermee aan de limiet. De benodigde middelen ontvangt het Mobiliteitsbureau via bevoorschotting per kwartaal van de partners. Er is derhalve alleen sprake van kortlopend renterisico van maximaal drie maanden over de ontvangen bevoorschotting via rekening courant. Indien het saldo op rekening courant groter is dan € 500.000 wordt het meerdere automatisch afgeroomd naar de rekening bij de centrale schatkist. Bij tekorten wordt het overtollige kasgeld weer opgenomen. Aangezien er geen rentebaten en rentelasten zijn verrekend is de renteomslag vastgesteld op nul procent.

Rentetoerekening conform BBV

Totaal GR Mobiliteitsbureau	
Omschrijving	Realisatie 2025
A1. Externe rentelasten over de lange financiering	€ 0,00
A2. Externe rentelasten over de korte financiering	€ 0,00
B. Externe rentebaten	€ 0,00
Totaal door te rekenen externe rente	
C1. Rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	€ 0,00
C2. Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld wordt toegerekend	€ 0,00
Saldo door te berekenen externe rente	
D1. Rente over eigen vermogen	€ 0,00
D2 Rente over voorzieningen	€ 0,00
Aan taakvelden (programma's inclusief overzicht overhead) toe te rekenen rente	
E. Werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht overhead)	
toegerekende rente (renteomslag)	€ 0,00
F. Renteresultaat op het taakveld treasury	€ 0,00
Beoordeling hoogte renteomslag:	
Boekwaarde investeringen op 1 januari 2025	€ 0,00
Aan taakvelden (programma's inclusief overzicht overhead) toe te rekenen rente	€ 0,00
Renteomslag	0,0%
Verschil (moet minder zijn dan 0,5%)	0,0%
Rente-omslag 2025	0,0%

Renterisiconorm

Het Mobiliteitsbureau blijft binnen de renterisiconorm van € 1,43 miljoen. Derhalve is er in 2025 geen overschrijding geweest van de renterisiconorm.

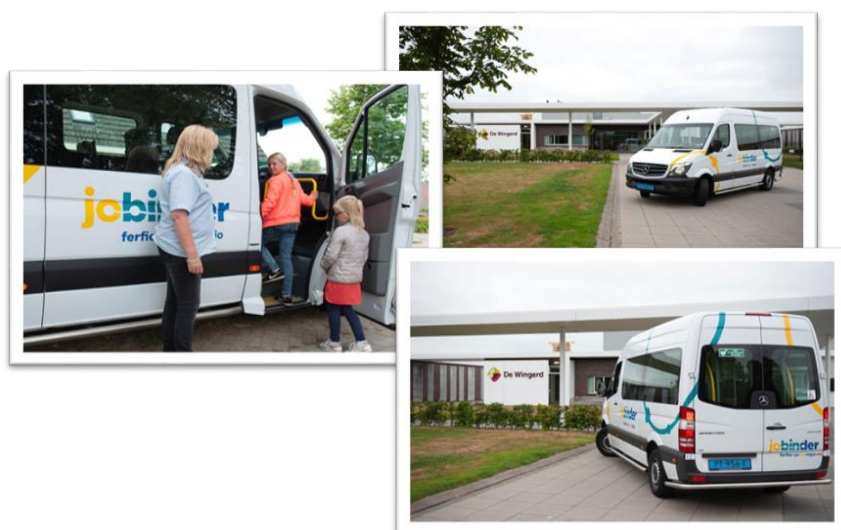
Schatkistbankieren

De regeling schatkistbankieren verplicht om overtollige liquide middelen aan te houden in de schatkist bij het rijk. De drempel voor het verplicht schatkistbankieren is afhankelijk van het begrotingstotaal, of minimaal € 1.000.000. Voor Jobinder betekent dit dat alle liquide middelen die in een kwartaal gemiddeld het drempelbedrag van € 1.000.000 overstijgen, afgeroomd moeten worden naar een daartoe geopende werkrekening Schatkistbankieren (SKB), waarna de Bank Nederlandse Gemeente (BNG) het doorstort naar 's Rijks schatkist. Doordat Jobinder alle liquide middelen boven € 500.000 afroomt, is het risico op een overschrijding nihil. In 2025 heeft dan ook geen overschrijding plaatsgevonden.

5.4 Bedrijfsvoering

Het Mobiliteitsbureau is een organisatie die 'lyts en linich' is georganiseerd. Het is 'lyts' omdat er gewerkt wordt met een kleine vaste bezetting die de structurele taken uitvoert.

Niet alles kan door de vaste bezetting worden gedaan. Op gezette tijden zullen meer mensen betrokken zijn bij het Mobiliteitsbureau. Denk bijvoorbeeld aan het uitvoeren van een deeltaak, of de inhuur van specialistische kennis. Zelf doen wat nodig is en in de samenwerking slim organiseren waar het kan; zo blijft de organisatie 'linich' en de vaste kostenpost beperkt.

Met ingang van verslagjaar 2023 dient het bestuur van het Mobiliteitsbureau in de jaarrekening een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen, waarin verantwoording wordt afgelegd over haar (financiële) handelingen en beslissingen. In hoofdstuk 7 van de jaarstukken is de rechtmatigheidsverantwoording over 2025 opgenomen. De rechtmatigheidsverantwoording heeft betrekking op drie criteria: begrotingscriterium, voorwaardencriterium en het misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O) criterium.

Begrotingscriterium

Het begrotingscriterium heeft betrekking op het financiële handelen binnen het kader van de geautoriseerde begroting. Financiële beheers handelingen die ten grondslag liggen aan de baten en lasten (exploitatie), alsmede balansposten (investeringen), dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting.

In onderstaande tabel is per programma de daadwerkelijke realisatie van de lasten uiteengezet tegen de begroting. Doordat de begrotingswijziging in december 2025 niet op de juiste basis is geformaliseerd door het bestuur wijken onderstaande cijfers af van de gepresenteerde cijfers voor programma 1. Vraagafhankelijk vervoer en programma 3. Overhead in de begroting en jaarrekening 2025. Onderstaande extra lasten worden gedekt door opbrengsten uit deelnemersbijdragen, eigen

bijdragen Wmo die worden verrekend met de deelnemersbijdragen, rentebaten en een verzekeringsvergoeding.

Programma	Begroot 2025	Realisatie 2025	Vershil
1. Vraagafhankelijk vervoer	€ 2.684.983	€ 2.844.338	€ -159.355
2. Routevervoer	€ 3.653.766	€ 3.376.919	€ 276.847
3, Overhead	€ 394.132	€ 404.649	€ -10.517
Totaal	€ 6.732.881	€ 6.625.905	€ 106.976

Uit bovenstaande tabel blijkt dat op totaalniveau de lasten niet zijn overschreden. Er is dus ook geen reden geweest tot aanvullende wijzigingen op de begroting. Wel is via een tussentijdse rapportage een overschrijding van € 130.000 op programma 1 gemeld en geautoriseerd door het bestuur. Daardoor is de resterende begrotingsonrechtmatigheid op programma 1 €29.000. Tot slot wordt de overschrijding op programma 3 gecompenseerd door direct gerelateerde inkomsten, waardoor deze overschrijding volledig als acceptabel is beoordeeld.

Voorwaardencriterium

Het voorwaardencriterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheers handelingen. De eisen/voorwaarden zijn afkomstig uit diverse wet- en regelgeving.

Om het voorwaardencriterium te toetsen heeft Jobinder diverse interne controles uitgevoerd. Jobinder heeft beoordeeld in hoeverre de uitkomsten van deze interne controles tot bevindingen hebben geleid ten aanzien van het voorwaardencriterium. Jobinder heeft hierbij onder andere aandacht gehad voor Algemene wet bestuursrecht, staatssteunregels, Aanbestedingswet en regelgeving omtrent AVG/privacy & informatiebeveiliging.

Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden zijn geen bevindingen boven de rapporteringsgrens geconstateerd.

Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

Misbruik is onrechtmatig, oneigenlijk gebruik niet. Wanneer sprake is van misbruik van overheids-gelden moeten deze gelden door Jobinder worden teruggevorderd.

Jobinder heeft hierbij aandacht gehad voor het in 2024 opgestelde en vastgestelde M&O-beleid en heeft geanalyseerd of er in 2025 door cliënten rechtmatig gebruik is gemaakt van het vervoer.

Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden is geconcludeerd dat er voor Jobinder geen sprake is van rechtmatigheidsfouten.

5.5 Openbaarheid

Per 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) ingevoerd. De Woo is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) en regelt het recht van burgers op informatie van de overheid. De Woo is ook van toepassing op Jobinder en is daarom opgenomen in het geactualiseerde normenkader van 18 december 2025. Om invulling te geven aan deze wet publiceert Jobinder de programmabegroting, tussentijdse rapportages en Jaarrekening via de websites van de aangesloten gemeenten.

6 Jaarrekening

6.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften die het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) daarvoor geeft. Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. Het Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân gaat ervan uit dat de activiteiten nog ongewijzigd doorgaan en wij verwachten geen majeure wijzigingen in beleid. Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de organisatie over verschillende zaken zich een oordeel vormt en dat de leiding schattingen maakt die essentieel zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten. Ten opzichte van het voorgaande boekjaar hebben geen schattingswijzigingen of stelselwijzigingen plaatsgevonden. Het toerekening beginsel van de jaarrekening is gebaseerd op de periode waarin de kosten zijn gemaakt of de prestatie is geleverd.

De waardering van de activa en de passiva vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij het betreffende balansonderdeel anders vermeldt worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De financiële uitvoeringsregels van het Mobiliteitsbureau en het beleid voor misbruik & oneigenlijk gebruik zijn vastgesteld in de bestuursvergadering van 18 december 2025. Er is bepaald dat het Mobiliteitsbureau geen eigen vermogen heeft en dat conform de afgesproken verdeelsleutels de kosten over de partners worden verdeeld.

Immateriële-, materiële- en financiële vaste activa

Geen

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Vorderingen wegens oninbaarheid worden met de nominale waarde van de vorderingen verrekend.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Overlopende activa

De overlopende activa zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Eigen Vermogen, voorzieningen en vaste schulden

Geen

Netto vlottende schulden

De waardering van netto- vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar geschiedt tegen nominale waarde.

Overlopende passiva

De waardering van overlopende passiva geschiedt tegen nominale waarde. In de balans worden afzonderlijk onder overlopende passiva opgenomen de verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen.

Rechtmatigheidsverantwoording

De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid. Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten, balansmutaties alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële-verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat:
 - Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader zoals op 18 december 2025 door het bestuur is vastgesteld;
 - Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig zijn, waarbij voor een aantal scenario's in de financiële verordening is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Voor over- en onderschrijdingen van baten, onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan het bestuur zijn gemeld. Tijdige melding dient plaats te vinden via de laatste tussentijdse rapportage over het boekjaar. Verder gaat het bestuur ervan uit dat (resterende) onder prestatie lager dan € 100.000 niet wordt meegewogen in het oordeel;
 - Vanwege de omvang van de organisatie steunt Jobinder ten aanzien van het M&O criterium op de reguliere AO/IC. Dat betekent dat het bestuur verwacht dat binnen de processen in elk geval functiescheiding en het vier ogenprincipe zijn geïmplementeerd. Eventuele gevallen van misbruik (mits cumulatief met andere fouten of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens) worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.
- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2025 van de Commissie BBV alsmede onze eigen financiële uitvoeringsregels. Dit betekent dat:

- Een verantwoordingsgrens van 2 % (zijnde € 132.000) is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
- Een rapporteringstolerantie van € 10.000 is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen.

Balans

Activa

Model Balans volgens het BBV	Geldend voor jaarstukken 2025		
Vaste activa	31-dec-25		31-dec-24
Totaal vaste activa	0		0
Vlottende activa			
Voorraden (art. 38)	0		0
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar (art. 39)	371.515		464.510
a. Vorderingen op openbare lichamen	46.174		3.225
d. Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	325.341		461.286
Liquide middelen (art. 40)	329.793		296.461
. Banksaldi	329.793		296.461
Overlopende activa (art. 40a)	37.212		7.501
begrotingsjaren komen	37.212		7.501
Totaal vlottende activa	738.520		768.472
Totaal generaal	738.520		768.472
Recht op verliescompensatie krachtens Wet vpb 1969 (art. 40b)			

Passiva

Model Balans volgens het BBV	Geldend voor jaarstukken 2025		
Vaste passiva	31-dec-25		31-dec-24
Totaal vaste passiva	0		0
Vlottende passiva			
Netto vlottende schulden (art. 48)	471.440		560.646
d. Overige schulden	471.440		560.646
Overlopende passiva (art. 49)	267.080		207.826
a. Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen (m.u.v. arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume)	267.080		207.826
Totaal vlottende passiva	738.520		768.472
Totaal generaal	738.520		768.472
Gewaarborgde geldleningen en garantstellingen (art. 50)			

6.2 Toelichting op de balans

Activa

Vaste activa

Het Mobiliteitsbureau bezit geen vaste activa. Door middel van een DienstVerleningsOvereenkomst met de gemeente Noardeast-Fryslân en Dantumadiel zijn de benodigde roerende en onroerende goederen in 2025 gehuurd.

Flottende activa

Jobinder heeft per balansdatum een vordering van € 46.174 bij de belastingdienst inzake te vorderen BTW. De vorderingen onder de overlopende activa hebben betrekking op nog te ontvangen eindafrekeningen van een tweetal gemeenten over 2025 en nog te ontvangen rente inzake schatkistbankieren over het vierde kwartaal van 2025.

Banksaldo en schatkistbankieren

Decentrale overheden zijn verplicht hun overtollige middelen in 's Rijks schatkist aan te houden. Het drempelbedrag dat het Mobiliteitsbureau maximaal mag aanhouden als banksaldo in 2025 bedraagt € 1,0 miljoen. Deze limiet is niet overschreden doordat Jobinder heeft ingesteld dat het saldo boven € 0,5 miljoen al wordt afgeroomd naar de rekening bij de centrale schatkist. Het betreffende banksaldo en het aandeel in de centrale schatkist is per kwartaal in onderstaande tabel gespecificeerd aangegeven per kwartaal ultimo. Daaruit blijkt dat het bedrag aan middelen op de lopende bankrekening aan het einde van elk kwartaal onder de € 0,5 miljoen is gebleven.

Overzicht banksaldi 2025

Omschrijving	31-12-2024	31-3-2025	30-6-2025	30-9-2025	31-12-2025
Bank	296.461	78.762	156.055	145.566	329.793
Schatkistbankieren	461.286	526.220	785.224	850.073	325.341
Totaal	757.747	604.982	941.279	995.639	655.134

Passiva

Vaste passiva

Het Mobiliteitsbureau houdt geen eigen vermogen en voorzieningen aan. Daarnaast worden geen vaste leningen aangetrokken. Het bestuur heeft op basis van de uitgevoerde evaluatie besloten dat de GR geen weerstandsvermogen mag aanhouden en dat jaarlijks met de partners wordt afgerekend.

Flottende passiva

De overige schulden bestaan uit crediteurenposities en heeft voornamelijk betrekking op nog te betalen facturen die betrekking hebben op afgenomen diensten van het Mobiliteitsbureau en kosten van regie en vervoer over 2025.

Onder de overlopende passiva zijn de eindafrekeningen over 2025 opgenomen waarbij op onderdelen de partners in 2026 bedragen terug ontvangen van het Mobiliteitsbureau.

Langlopende financiële verplichtingen en rechten

Het Mobiliteitsbureau is voor een bepaalde periode verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijken financiële verplichtingen. Hieronder volgt een specificatie van de betreffende contractuele verplichtingen per ultimo 2025. Er is voor gekozen de uitgaven in 2025 van deze contracten te verant-

woorden. De contracten lopen langer door, maar de waarde van de verplichting de komende jaren is afhankelijk van de afname van vervoer.

Lopende contracten per 31/12/2025

Omschrijving contract	Einddatum	Contractwaarde	Soort aanbesteding
Vervoerscontracten	31-12-2026	5.381.810	Eur.aanb.vervoer
Regiecentrale	31-12-2032	5.654.245	Eur.aanb.regiecentrale
DVO inzake Detachtering, huisvesting en ICT Mobiliteitsbureau	31-12-2026	1.905.323	DVO NO Frl.
* Waarde exclusief BTW	Totaal	12.941.378	

6.3 Overzicht baten en lasten per taakveld

Totaal GR Mobiliteitsbureau						
Taakveld	Omschrijving	Geactualiseerde begroting 2025	Realisatie 2025	Vershil	Eenmalige baten/lasten	Begroting origineel 2025
		ex BTW	ex BTW	ex BTW	ex BTW	ex BTW
6.6	Netto deelnemersbijdragen Wmo vervoer*	€ 2.387.183	€ 2.558.201	€ -171.018		€ 2.724.344
6.6	Baten reizigersbijdragen Wmo vervoer	€ 297.800	€ 286.137	€ 11.663		€ 278.303
6.6	Totale Baten Wmo vervoer	€ 2.684.983	€ 2.844.338	€ -159.355	€ -	€ 2.446.041
	Totale baten programma 1 Vraagafhankelijk vervoer	€ 2.684.983	€ 2.844.338	€ -159.355		€ 2.446.041
4.3	Baten deelnemersbijdragen Leerlingenvervoer	€ 3.485.234	€ 3.206.188	€ 279.046		€ 3.346.546
4.3	Baten deelnemersbijdragen gymvervoer	€ 154.312	€ 153.551	€ 761		€ 150.734
6.72	Baten deelnemersbijdragen jeugdwetvervoer	€ 14.220	€ 17.180	€ -2.960		€ 10.183
	Totale baten programma 2 Routevervoer	€ 3.653.766	€ 3.376.919	€ 276.847		€ 3.507.463
0.4	Deelnemersbijdragen Mobiliteitsbureau (overhead)	€ 394.132	€ 365.601	€ 28.531	€ 64.456	€ 404.463
0.5	Rentebaten		€ 25.019	€ -25.019		
0.4	Uitkering rechtsbijstandsverzekering		€ 14.029	€ -14.029		
	Totale baten programma 3 (regiekosten)	€ 394.132	€ 404.649	€ -10.517	€ 64.456	€ 404.463
	Totale baten	€ 6.732.881	€ 6.625.905	€ 106.976	€ 64.456	€ 6.357.967
6.6	Totale lasten WMO-vervoer	€ 2.684.983	€ 2.844.338	€ -159.355		€ 2.446.041
	Totale lasten programma 1 Vraagafhankelijk vervoer	€ 2.684.983	€ 2.844.338	€ -159.355	€ -	€ 2.446.041
4.3	Lasten Leerlingenvervoer	€ 3.485.234	€ 3.206.188	€ 279.046		€ 3.346.546
4.3	Lasten Gymvervoer	€ 154.312	€ 153.551	€ 761		€ 150.734
6.72	Lasten Jeugdwetvervoer	€ 14.220	€ 17.180	€ -2.960	€ -	€ 10.183
	Totale lasten programma 2 Routevervoer	€ 3.653.766	€ 3.376.919	€ 276.847	€ -	€ 3.507.463
0.4	Lasten Mobiliteitsbureau (overhead)	€ 394.132	€ 404.649	€ -10.517	€ 64.456	€ 404.463
	Totale lasten programma 3 (regiekosten)	€ 394.132	€ 404.649	€ -10.517	€ 64.456	€ 404.463
	Totale lasten	€ 6.732.881	€ 6.625.905	€ 106.976	€ 64.456	€ 6.357.967
	Resultaat voor mutatie reserves	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00		€ 0,00
	Onttrekkingen reserves	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00		€ 0,00
	Toevoegingen reserves	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00		€ 0,00
	Resultaat na mutatie reserves	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00		€ 0,00

* Dit is de netto deelnemersbijdrage die door de gemeenten wordt betaald voor Wmo vervoer

De geactualiseerde begroting voor 2025 is door het bestuur vastgesteld op 18 december 2025. De begroting 2025 is geactualiseerd in verband met de verwachte lagere kosten voor programma 2 routevervoer. In deze geactualiseerde begroting is programma 2 routevervoer met € 125.000 inclusief BTW verlaagd en programma 1 vraagafhankelijk vervoer met € 125.000 inclusief BTW verhoogd.

6.4 Toelichtingen overzicht baten en lasten

Algemeen

In de tekst van de GR is vastgelegd dat jaarlijks alle lasten van het Mobiliteitsbureau worden verrekend met de partners conform de door het bestuur vastgestelde verdeelsleutels. De opbrengsten en de lasten zijn aangegeven exclusief btw aangezien het Mobiliteitsbureau voor de btw aangifte wordt aangemerkt als belaste onderneming waarbij alle btw belast en verrekenbaar is.

Mobiliteitscentrale

De kosten van de Mobiliteitscentrale bestaan uit de regie- en automatiseringskosten van de Mobiliteitscentrale zoals contractueel afgesloten.

Vraagafhankelijk-vervoer

Het vraagafhankelijk vervoer vertoont ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2025 een negatieve afwijking van € 159.355. (+5,9%) Dit wordt veroorzaakt door toegenomen vervoersvolume voor Wmo vervoer met 5,1 procent. Daarentegen is het Opstapper- en zorgvervoer afgenomen. Door de nieuwe OV concessie in Fryslân met Qbuzz worden de opstapper ritten vanaf december 2024 rechtstreeks door vervoerders uitgevoerd. Vervoersmanagement Dorenbos heeft deze ritten vervolgens weer ondergebracht bij Jobinder. Hierdoor wordt momenteel circa 40 procent van de totale Opstapper ritten in Jobinder werkgebied uitgevoerd. Daarnaast is ook een afname te constateren van het zittend zorgvervoer. Ook dit vervoer wordt ingebracht door Vervoersmanagement Dorenbos. In zijn totaliteit namen de uitgevoerde ritten voor het vraagafhankelijk vervoer met 3,5 procent af. Hierdoor kon er minder efficiënt worden gereden, waardoor de kosten toenamen.

Leerlingenvervoer

De kosten voor Leerlingenvervoer waren € 276.847 (-7,6%) lager dan begroot. Het aantal ritten in het routevervoer nam af met 3,5 procent en het aantal beladen kilometers met 3,9 procent.

Met name het dalend aantal leerlingen van 816 naar 770 leerlingen dat in 2025 via Jobinder reist heeft gezorgd voor lagere kosten dan begroot. Met name het stimuleren van zelfredzaamheid van leerlingen door middel van fiets, Openbaar Vervoer of eigen uitgevoerd vervoer door ouders heeft voor een dalend aantal leerlingen gezorgd dat via Jobinder reist. De verwachting is dat dit aantal verder zal dalen aangezien er nog diverse leerlingen aan het proefdraaien zijn in het Openbaar Vervoer.

Gymvervoer

De kosten voor gymvervoer waren € 761 lager dan begroot. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door uitgevallen gymvervoer. Door het kort geding en hoger beroep is met Veenstra reizen een over-bruggingscontract afgesloten waarbij de prijs gebaseerd was op het laatste contract voor het gymvervoer. Alleen de gemeenten Tytsjerksteradiel en Noardeast Fryslân maakten in 2025 gebruik van gymvervoer. Nu de opdracht definitief gegund is kan vanaf begin 2026 de prijs worden gehanteerd waarbij Europees is ingeschreven.

Jeugdwetvervoer

Voor de gemeenten Noardeast-Fryslan en Tytsjerksteradiel hebben in 2025 in totaal acht personen welke geïndiceerd zijn via de jeugdwet gebruik gemaakt van Jobbinder vervoer. Het gaat hier veelal om vervoer naar dagbestedingen of zorginstellingen c.q. zorgboerderijen.

De betreffende kosten voor jeugdwetvervoer zijn € 2.960 hoger uitgekomen dan begroot. Dit heeft grotendeels betrekking op toegenomen jeugdwetvervoer vanuit Tytsjerksteradiel.

Baten en lasten overhead 2025

Omschrijving			
	Geactualiseerde Begroting 2025	Realisatie 2025	Vershil
	ex BTW	ex BTW	ex BTW
PERSONEEL	€ 213.884	€ 210.444	€ 3.440
KOSTEN FLEXIBELE INZET	€ 54.959	€ 78.208	€ -23.249
FACILITAIRE KOSTEN	€ 62.066	€ 62.080	€ -14
OVERIGE BEDRIJFSKOSTEN	€ 12.562	€ 18.780	€ -6.218
Ontwikkelkosten en onvoorzien	€ 50.661	€ -3.910	€ 54.571
Rentebaten Bank Nederlandse Gemeenten	€ -	€ 25.019	€ -25.019
Uitkering rechtsbijstandsverzekering	€ -	€ 14.029	€ -14.029
MOBILITEITSBUREAU	€ 394.132	€ 404.649	€ -10.517

Mobiliteitsbureau

De kosten van het Mobiliteitsbureau € 10.517 (+2,7%) hoger dan gebudgetteerd. Dit nadeel heeft grotendeels betrekking op een plus van ontvangen rentebaten van € 25.019 en een min van € 64.456 eenmalige kosten. Deze eenmalige kosten hebben betrekking op externe inhuur voor de aanbesteding van vervoer en bijzondere personeelskosten in verband met onderzoek MB en wervingskosten coördinator. Daarnaast is juridische expertise ingehuurd voor deze aanbesteding en het kort geding en hoger beroep inzake aanbesteding groot materieel voor gymvervoer. Voor de juridische kosten voor het kort geding en hoger beroep van de aanbesteding van groot materieel is € 14.029 ontvangen vanuit de rechtsbijstandsverzekering.

Er zijn er binnen het Mobiliteitsbureau geen toefunctionarissen werkzaam die meer verdienen dan de maximale bezoldigingsnorm. Zie onderstaande specificatie.

Gegevens 2025	
bedragen x € 1	
P. Maasbommel	
Functiegegevens ⁵	
Coördinator mobiliteitsbureau	
Aanvang ⁶ en einde functievervulling in 2025	01/01 t/m 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte) ⁷	0,900
Dienstbetrekking ⁸	Nee
Bezoldiging ⁹	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 103.374
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 0
Subtotaal	€ 103.374
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum ¹⁰	€ 221.400
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag ¹¹	N.v.t.
Bezoldiging	€ 103.374
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan ¹²	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling ¹³	N.v.t.
Gegevens 2024	
bedragen x € 1	
P. Maasbommel	
Functiegegevens ⁵	
Coördinator mobiliteitsbureau	
Aanvang en einde functievervulling in 2024	01/01 t/m 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte) ⁷	1
Dienstbetrekking ⁸	Nee
Bezoldiging ⁹	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 107.107
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 0
Subtotaal	€ 107.107
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum ¹⁰	€ 233.000
Bezoldiging	€ 107.107

Er zijn er geen bestuursleden die een bezoldiging vanuit de GR hebben ontvangen in 2025 van meer dan € 2.100. Zie onderstaande specificatie.

Topfunctionarissen met een bezoldiging van € 2.100 of minder

Naam toefunctionaris	Functie
Mevrouw C. de Pee	Bestuurder
De heer D. Fokkema	Bestuurder
De heer M.A.C. de Vries	Bestuurder
Mevrouw L. Vellinga - Zeilstra	Bestuurder
De heer T. Brinkman	Bestuurder
De heer C.A. Wielstra	Voorzitter

7 Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid bestuur

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het bestuur toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd.

Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door het bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting en verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door het bestuur op 18 december 2025 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door het bestuur bepaald en bedraagt 2% (maximaal 2) van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 132.000. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2025 van de Commissie BBV van september 2025.

Bevinding

Het bestuur stelt vast dat de omvang van de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen bedrag € 169.000 bedraagt. Dit is hoger dan de daarvoor gestelde grens van € 132.000. Van de niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties is volgens het bestuur overigens een bedrag van € 140.000 acceptabel op basis van door het bestuur vastgestelde afspraken.

De geconstateerde afwijkingen zien volledig toe op het begrotingscriterium:

- Op programma 1 is sprake van een overschrijding op de lasten van € 159.355, die voor € 130.000 acceptabel is.
- Op programma 3 is sprake van een overschrijding op de lasten van € 10.000, die ook voor € 10.000 acceptabel is.

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met het bestuur aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het bestuur ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Ondertekening

Vastgesteld in de vergadering van het bestuur van de GR Bedrijfsvoeringsorganisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân op 2 juli 2026.

De heer ing. C.A. Wielstra
Voorzitter Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân
Wethouder Dantumadiel

De heer T. Brinkman MSc
Wethouder Achtkarspelen

Mevrouw E. Vellinga - Zeilstra
Wethouder Noardeast-Fryslân

De heer D.A. Fokkema
Wethouder Tytsjerksteradiel

De heer M.A.C. de Vries
Gedeputeerde Provincie Fryslân

De heer S. Hoekstra
Ambtelijk secretaris bestuur

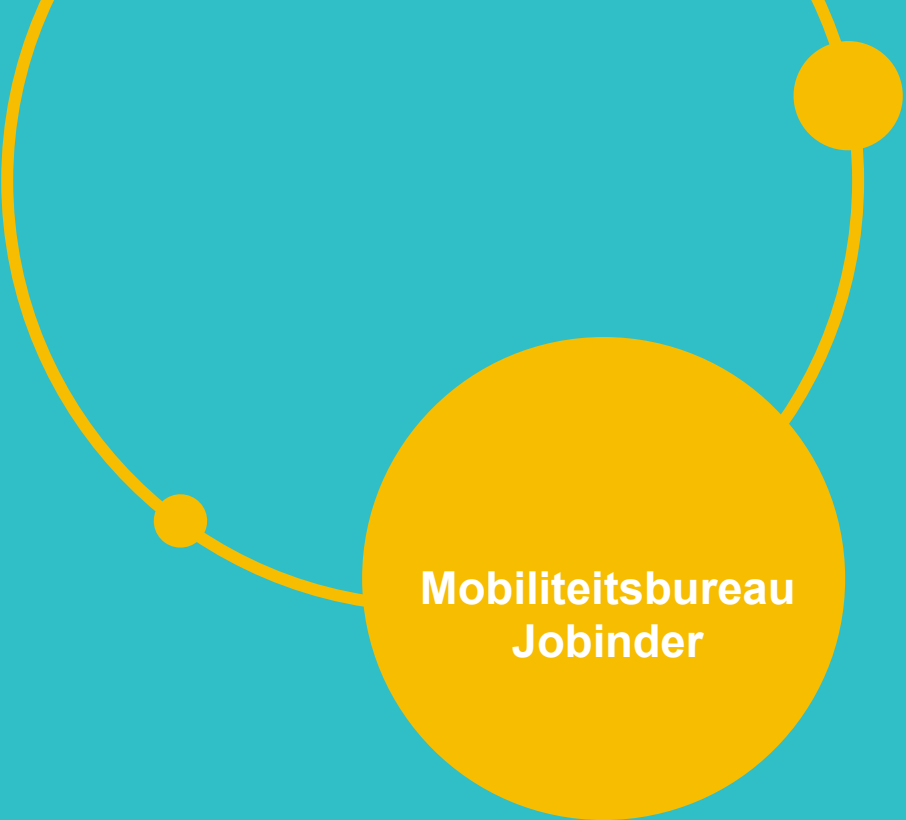
Colofon

Opgesteld door:

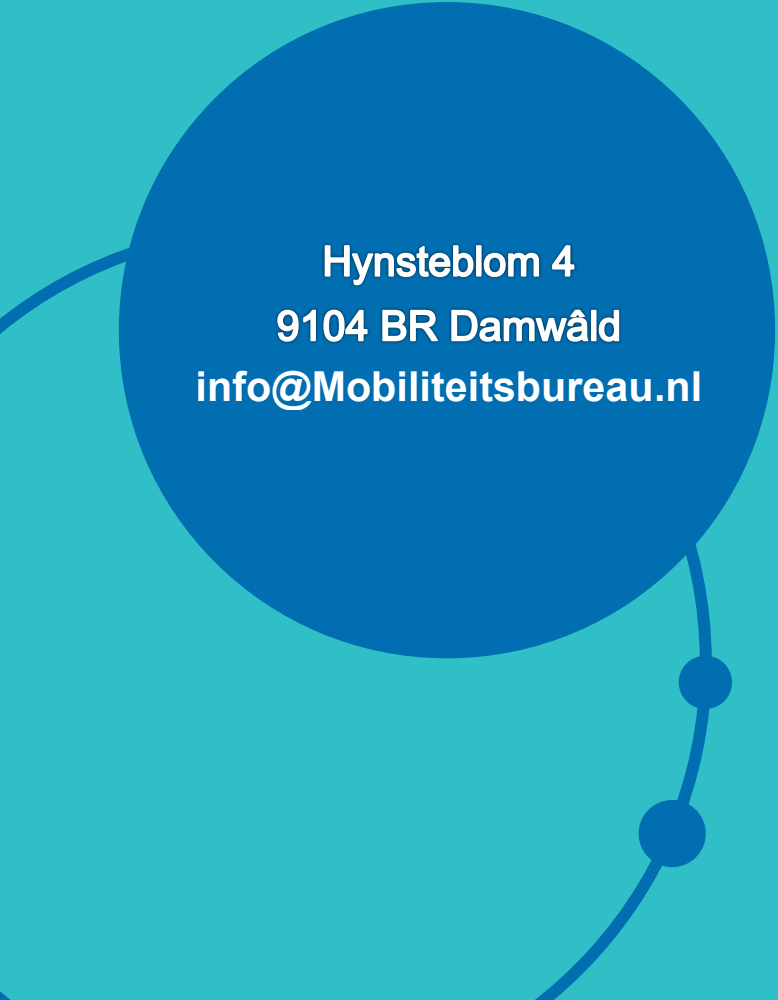
Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân : Paul Maasbommel | coördinator
Jacob Dijkstra | controller

Behandeld in:

Financiële werkgroep: 26 maart 2026
Ambtelijke adviesgroep: 25 maart 2026
Auditcommissie: 1 april 2026
Bestuur Mobiliteitsbureau: 9 april 2026

**Mobiliteitsbureau
Jobinder**

**Hynstebloem 4
9104 BR Damwâld
info@Mobiliteitsbureau.nl**

Van: Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân
Aan: Bestuur Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân
Betreft: Klant Tevredenheid LLV en WMO 1^e kwartaal 2026
Datum: 13-5-26

Inleiding

Met ingang van het jaar 2026 heeft het Mobiliteitsbureau gekozen voor een andere opzet van het onderzoeken van de Klanttevredenheid van de gebruikers van de diensten van Jobinder.

Hiervoor had het MB twee redenen:

1. In het sinds 1 januari 2025 lopende contract met Connexxion voor de exploitatie van de Mobiliteitscentrale is opgenomen dat elk kwartaal een bonus kan worden verdiend. Onder andere de waardering van de klanten van Jobinder is bepalend voor de hoogte van deze bonus. Ook in de per 1 januari 2027 ingaande contracten met de nieuwe vervoerders is een dergelijke bepaling opgenomen.
2. Door per kwartaal een groep gebruikers te vragen naar hun oordeel over het afgelopen kwartaal liggen de gebeurtenissen uit het betreffende kwartaal nog beter in het geheugen dan bij eenmalig in het vierde kwartaal uitvragen over het hele jaar.

In de bijlagen 8B en 8C de resultaten van dit onderzoek over het eerste kwartaal.

Aanpak

Voor het onderzoek wordt gebruik gemaakt van dezelfde vraagstelling als in het verleden bij de jaarlijkse uitvraag. Hierdoor blijven de resultaten vergelijkbaar. Ook wordt vooreerst van dezelfde media gebruik gemaakt. Voor het LLV 100% digitaal, we beschikken van alle ouders/verzorgers over een mailadres. Voor het WMO hoofdzakelijk door de vragenlijst per post toe te sturen aan de geselecteerde groep. Er wordt onderzocht of het voor de WMO-groep mogelijk is het onderzoek uit te zetten via de mobiele telefoon, bv. Door gebruik te maken van Whatsapp.

Elke inwoner wordt in principe eenmaal benaderd. Gebruikers van de Jobinder diensten die in een kwartaal benaderd zijn en hebben gereageerd worden bij de volgende kwartalen overgeslagen.

Resultaten

In de bijgevoegde rapportages kunt u zien dat:

- De respons representatief is, in beide onderzoeken ruim boven de 30%
- Voor WMO het waarderingscijfer op 8,1 uitkomt
- Voor LLV het waarderingscijfer op 7,9 uitkomt

Dit levert gemiddeld een 8,0 op.

**GR Mobiliteitsbureau
Noordoost Fryslân
Geactualiseerde
Begroting 2026
en 2027**

**Hynstebloem 4
9104 BR Damwâld
info@mobiliteitsbureau.nl**

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	3
1.1.	Taken Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân.....	3
1.2.	Bedrijfsvoeringsorganisatie Mobiliteitsbureau	4
1.3.	Organogram Mobiliteitsbureau	5
2.	Het programmaplan van de beleidsbegroting.....	6
2.1.	Beleidskaders 2026 en 2027	6
3.	De BBV paragrafen van de beleidsbegroting.....	11
3.1.	Paragraaf lokale heffingen.....	11
3.2.	Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing	11
3.3.	Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen	12
3.4.	Paragraaf financiering.....	12
3.5.	Paragraaf bedrijfsvoering	13
3.6.	Paragraaf verbonden partijen	13
3.7.	Paragraaf grondbeleid	13
4.	Financiële begroting	14
4.1.	Budgettaire kaders	14
4.2.	Toelichting begroting.....	16
4.3.	Opbrengsten deelnemers	17
4.4.	Kosten overhead.....	17
5.	Bijlagen.....	19
5.1.	Geprognosticeerde balans.....	19
5.2.	Overzicht van structurele en incidentele baten en lasten	20
5.3.	Bijdrage per deelnemer 2026-2027	21
5.4.	Definitie prestatie-indicatoren	23

1 Inleiding

Voor u liggen de geactualiseerde begroting 2026 en de begroting 2027 van de GR Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân. In de geactualiseerde begroting 2026 zijn de effecten verwerkt van veranderingen in het vervoer in 2025 na publicatie van de laatste geactualiseerde begroting in september 2025.

De begroting voor 2027 is de eerste begroting waarin de kosten van het vervoer worden bepaald door de voor de periode 2027 – 2034 afgesloten contracten met de nieuwe vervoerders. De eind 2025, begin 2026 afgeronde Europese aanbesteding heeft geresulteerd in contracten met twee vervoerders namelijk Dorenbos Vervoer Management en Taxi Centrale Raalte op het vaste land voor in totaal vijf percelen.

Het perceel Ameland is gewonnen door vervoerder Cosi-Tax. Deze vervoerder heeft iets hogere prijzen geoffreerd dan de prijzen die golden voor 2026. De kosten voor het vervoer op Ameland zullen dus iets hoger uitvallen.

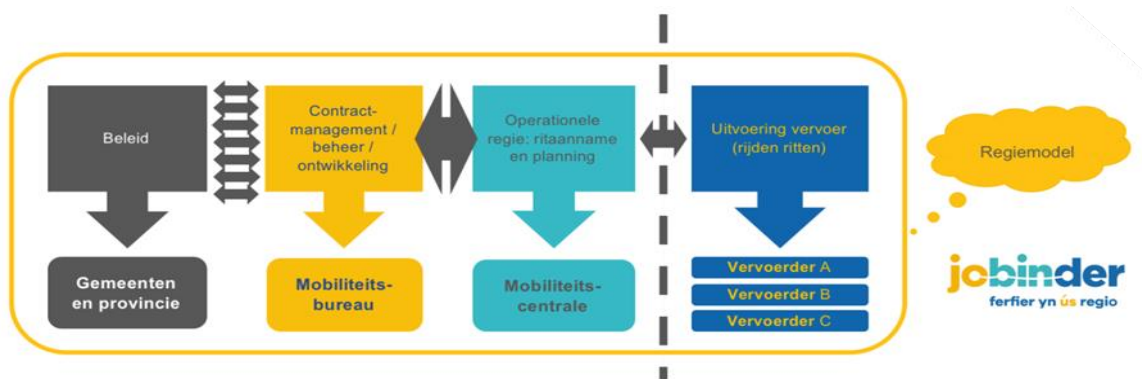
De te verwachten bedragen voor de percelen op de vaste wal van Fryslân vallen minder makkelijk te vergelijken met de prijzen zoals die golden voor 2026. Hiervoor zijn verschillende factoren verantwoordelijk:

- Vanaf 2027 wordt alle vervoer in een perceel door een en dezelfde vervoerder uitgevoerd
- Vanaf 2027 kennen de diverse percelen een andere grootte
 - Van relatief kleine basepoints is overgestapt naar grotere gebieden, ruwweg ter grootte van de deelnemende gemeenten, met uitzondering van Noardeast-Fryslân, dat is verdeeld in een westelijk (inclusief Dokkum) deel en een oostelijk deel
- In de percelen op het vaste land ligt de prijs iets lager dan de huidige prijs. Op Ameland ligt deze iets hoger dan het huidige tarief

1.1. Taken Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân

De hoofdtaak van het Mobiliteitsbureau is ervoor zorgen dat er een samenhangend vervoersysteem is. Deze taak is onderverdeeld naar de volgende taken:

- a. aanbesteding van de Mobiliteitscentrale en het door de deelnemers opgedragen vervoer;
- b. beheer van het contract met de Mobiliteitscentrale en de contracten met de vervoerders;
- c. bewaken van de budgetten;
- d. verder ontwikkelen van het vervoersysteem: de deelnemers gevraagd en ongevraagd adviseren over de optimalisatie van het vervoersysteem;
- e. voeren van overleg met stakeholders om te komen tot een zo optimaal mogelijk vervoersysteem.

1.2. Bedrijfsvoeringsorganisatie Mobiliteitsbureau

Voor de inrichting van het Mobiliteitsbureau is door de partners gekozen voor een bedrijfsvoeringsorganisatie. Een bedrijfsvoeringsorganisatie is een lichte vorm van GR omdat het een enkel bestuur heeft. Van alle partners is één collegelid vertegenwoordigd in het bestuur. Het Mobiliteitsbureau voert alleen uitvoeringstaken uit en maakt geen beleid. Doordat het een eigen begroting opstelt, is het financieel transparant. Elke deelnemer heeft bij deze vorm evenveel zeggenschap.

Bij deze vorm van GR is de invloed van raden en Staten het meest gewaarborgd. Elk jaar wordt een begroting opgesteld en voorgelegd. De raden en Staten blijven - omdat de bedrijfsvoeringsorganisatie alleen over uitvoering gaat - zelf verantwoordelijk voor het beleid.

Bestuur Mobiliteitsbureau

Het bestuur van het Mobiliteitsbureau wordt gevormd door wethouders van de betrokken gemeenten en de verantwoordelijk gedeputeerde van de provincie Fryslân.

De samenstelling van het bestuur is als volgt:

Gemeente Achtkarspelen:	De heer T. Brinkman BSc
Gemeente Dantumadiel:	De heer ing. C.A. Wielstra (Voorzitter)
Gemeente Noardeast-Fryslân:	Mw. E. Vellinga - Zeilstra
Gemeente Tytsjerksteradiel:	De heer D.A. Fokkema
Provincie Fryslân:	De heer M.A.C. de Vries
Secretaris bestuur:	De heer Sj. Hoekstra

Bestuurders gemeenten:

T. Brinkman

C.A. Wielstra

E. Vellinga - Zeilstra

D.A. Fokkema

Bestuurder

Provincie:

M.A.C. de Vries

De secretaris:

Sj. Hoekstra

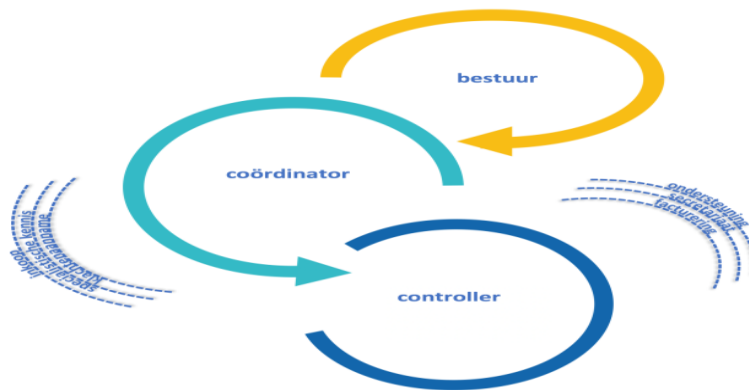
1.3. Organogram Mobiliteitsbureau

Het Mobiliteitsbureau is 'lyts en linich'. Typerend voor de organisatie is 'gearwurking'. Het Mobiliteitsbureau is de spin in het web. Open samenwerking - met elkaar, met gemeenten en Provincie, met de ondersteuners en externe partijen - is een voorwaarde voor het regiemodel. De samenwerking in werkprocessen en het elkaar intern en extern aanvullen komt ook tot uitdrukking in de vormgeving van het organogram. Het Mobiliteitsbureau bestaat uit:

Coördinator de heer P. Maasbommel

Controller de heer J. Dijkstra

Mevrouw T. Lijzenga verzorgt de secretariële en financiële ondersteuning.

Coördinator

Controller

Secretariaat

2. Het programmaplan van de beleidsbegroting

2.1. Beleidskaders 2026 en 2027

In Noordoost Fryslân hebben vier gemeenten en de provincie Fryslân het WMO-vervoer, het leerlingenvervoer, gymvervoer en het Jeugdwetvervoer gezamenlijk georganiseerd. De concessiehouder busvervoer Qbuzz heeft de regie over de Opstapper belegd bij Kijlstra Personenvervoer te Drachten. Dit bedrijf heeft de uitvoering van dit vervoer in de Jobinder regio toegewezen aan Taxi Dorenbos en Taxicentrale Waaksma. Deze beide vervoerders staan onder contract bij Jobinder. Met Taxi Dorenbos is afgesproken dat deze ritten worden doorgezet naar de Mobiliteitscentrale. Soortgelijke afspraken zijn gemaakt voor het zittend zorgvervoer in de Jobinder regio. Deze beide vervoersoorten geven Jobinder de mogelijkheid de combinatiegraad in met name het WMO-vervoer te verhogen en daarmee de kosten van dit vervoer voor de gemeenten te verlagen.

De gemeenten en de Provincie hebben voor de organisatie van de hiervoor genoemde vervoersvormen een Mobiliteitsbureau opgericht in de vorm van een samenwerkingsverband op basis van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen. Naast de vier bij de Gemeenschappelijke Regeling aangesloten gemeenten maken ook de gemeenten Ameland en Schiermonnikoog gebruik van de vervoersdiensten van Jobinder op het vasteland van Fryslân. Deze gemeenten hebben daarvoor een DienstverleningsOvereenkomst met het Mobiliteitsbureau afgesloten. De partners in de GR blijven verantwoordelijk voor het beleid.

Het Mobiliteitsbureau is een publiekrechtelijk orgaan en voert namens de partners het contractmanagement en beheer uit en zorgt daarnaast voor de doorontwikkeling van het vervoersysteem.

Doelstelling is met de bestaande budgetten de leefbaarheid in Noordoost Fryslân te handhaven door optimale bereikbaarheid binnen het gehele gebied te waarborgen. Hierbij moet rekening gehouden worden met de te verwachten toename van het betreffende kleinschalig vervoer door verdere vergrijzing en op langere termijn bevolkingskrimp.

De Mobiliteitscentrale is een privaatrechtelijk bedrijf dat de operationele regie uitvoert met betrekking tot de ritaanname en de planning. De Mobiliteitscentrale is onafhankelijk en heeft derhalve geen belang in de deelnemende vervoerbedrijven. De aangesloten vervoerbedrijven zorgen voor uitvoering van het vervoer dat door de Mobiliteitscentrale wordt ingepland. Door bovengenoemde scheiding kunnen de ritten zo efficiënt mogelijk worden uitgevoerd binnen de vastgestelde beleidskaders.

Basis op orde

In de begroting van de GR worden de volgende drie programma's onderscheiden:

1. Programma vraagafhankelijk vervoer
2. Programma routevervoer
3. Programma Mobiliteitsbureau

Het WMO-vervoer, het zittend ziekenvervoer en de Opstapper vallen onder programma 1. Dit vervoer wordt volledig door de vervoerder die het perceel toegewezen heeft gekregen uitgevoerd. Het leerlingenvervoer, het gymvervoer en vervoer in het kader van de Jeugdwet vallen onder programma 2. Hiervoor is extra capaciteit beschikbaar. De overhead valt onder programma 3. Een specificatie van de overhead is opgenomen in paragraaf 4.2 Toelichting begroting.

Voor de regie en het vervoer zijn door het bestuur doelstellingen vastgesteld op het gebied van klanttevredenheid, kwaliteit, financiën en efficiency. Deze aandachtsgebieden vallen onder de basisdienstverlening en moeten net als in voorgaande jaren op orde zijn.

Actieplan doorontwikkeling

De focus blijft liggen op het verder ontwikkelen van een efficiënt en effectief regiemodel zodat partners beleidskeuzes kunnen maken en de begrotingen van het Mobiliteitsbureau nog beter kunnen worden onderbouwd. Het actieplan kent de volgende vier sporen:

1. Stimuleren OV en andere vervoeroplossingen
2. Instroom nieuwe vervoersvormen of partners
3. Aanpassen spelregels
4. Op maat toegang tot vervoer

De instroom van nieuwe partners of nieuwe vervoersvormen heeft tot op heden geresulteerd in de toevoeging van het zittend zorgvervoer. Sinds 1 januari 2024 wordt het zittend zorgvervoer in de Jobinder regio aangestuurd door de Mobiliteitscentrale en uitgevoerd door de vervoerders die bij Jobinder onder contract staan. Hiermee wordt bereikt dat de ingezette voertuigen efficiënter kunnen worden ingezet. Hierdoor stijgt de combinatiegraad van het WMO-vervoer (een van de indicatoren, zie tabel 1 op blz. 9) en wordt voorkomen dat meerdere busjes halfleeg achter elkaar aan rijden naar dezelfde bestemming.

Dashboard Jobinder 2026-2027

Nr.	Prestatie indicator (KPI)	Realisatie 2025	Geactualiseerde begroting 2026	Begroting 2027	Rood	Oranje	Groen
Klanttevredenheid							
1	Klanttevredenheid totaal Jobinder	7,9	8,0	8,0	=< 7,0	7,0 > en < 7,5	=> 7,5
2	Aantal klachten per 1.000 ritten	0,2	1,0	1,0	=> 2,0	1,0 > en < 2,0	=< 1,0
Kwaliteit							
3	Stiptheidpercentage vraagafhankelijk vervoer	94,6%	95,0%	95,0%	=< 92%	92% > en < 95%	=> 95%
4	No show % vraagafhankelijk vervoer	1,8%	2,0%	2,0%	=> 3%	2% > en < 3%	=< 2%
5	Stipheidspercentage routevervoer	95,0%	95,0%	95,0%	=< 92%	92% > en < 95%	=> 95%
Financiën							
6	Realisatie tov begroting	-1,5%	0,0%	0,0%	=> 3%	1% > en < 3%	=< 1%
7	Kosten Wmo- en zittend zorgvervoer per beladen km	€ 2,50	€ 2,54	€ 2,61	=> € 2,54	€ 2,49 > en < € 2,54	=< € 2,49
8	Kosten LLV per beladen km	€ 0,95	€ 0,96	€ 0,99	=> € 0,96	€ 0,92 > en < € 0,96	=< € 0,92
Efficiency en ontwikkeling							
9	Combinatiegraad ritten Wmo- en zorgvervoer	40,1%	43,0%	45,0%	=< 40%	40% > en < 43%	=> 43%
10	Bezettingsgraad vraagafhankelijk vervoer	1,47	1,48	1,50	=< 1,48	1,46 > en < 1,48	=> 1,46
11	Gemiddeld aantal leerlingen per rit	5,1	5,2	5,3	=< 5,1	5,1 > en < 5,2	=> 5,2
12	Ritfactor basisvervoer	1,66	1,68	1,70	=< 1,65	1,60 > en < 1,65	=> 1,6

Tabel 1.

Klanttevredenheid

Deze indicatoren hebben betrekking op programma 1 Vraagafhankelijk vervoer en programma 2 Routevervoer. De klanttevredenheid is een belangrijke graadmeter van de tevredenheid van de klanten over het vervoersysteem Jobinder. Deze wordt gemeten via een elektronische of schriftelijke enquête. De streefwaarde is 8,0. Een breed uitgevoerd onderzoek eind 2025 heeft voor het WMO-vervoer een waarde van 8,0 opgeleverd en voor het leerlingenvervoer een 7,7, waarmee het gemiddelde op 7,9 uitkwam.

Uit vergelijkingen met soortgelijke vervoersystemen en uit het klachtenniveau van de afgelopen jaren blijkt dat het klachtenniveau binnen Jobinder op een laag niveau ligt en dat de doelstelling van maximaal één klacht per duizend ritten een acceptabele norm is.

Kwaliteit

Deze indicatoren hebben betrekking op programma 1 Vraagafhankelijk vervoer. Het stiptheidspercentage voor vraagafhankelijk vervoer geeft aan of de rit binnen de afgesproken marge is uitgevoerd. Als streefwaarde wordt conform PvE een stiptheidspercentage van 95 procent gehanteerd. Bij deze streefwaarde arriveert de taxi voor WMO-vervoer bij 95 procent van de ritten binnen een tijdvenster van vijftien minuten voor tot vijftien minuten na de gewenste tijd.

Voor het No show percentage voor vraagafhankelijk vervoer wordt een maximum van 2,0% beoogd. Voor het routevervoer wordt ook een stiptheidspercentage van 95,0 procent ten doel gesteld.

Financieel

Deze indicatoren hebben betrekking op alle programma's. Doelstelling is de werkelijke kosten binnen het begrote budget te houden. Hierbij wordt een kleine budgetoverschrijding van minder dan één procent nog acceptabel geacht. Een overschrijding van één tot drie procent geeft aan dat er alertheid is geboden en dat bijsturing op onderdelen gewenst is. Een overschrijding van meer dan drie procent is niet acceptabel en vraagt om noodzakelijke beleidsmatige bijsturingsmaatregelen. Daarnaast is bij het aangaan van niet begrote verplichtingen vooraf toestemming nodig vanuit het bestuur door middel van het vaststellen van een goedgekeurde geactualiseerde begroting.

De kosten per beladen WMO- en zittend zorgvervoer kilometer worden voor 2027 begroot op € 2,61 (doel 2026 is € 2,54). De kosten per beladen kilometer voor leerlingenvervoer voor 2027 op € 0,99 (doel 2026 is € 0,96). Hierbij is rekening gehouden met een verwachte prijsstijging van drie procent in 2027.

Efficiency

Deze indicatoren hebben betrekking op programma 1 Vraagafhankelijk vervoer en programma 2 Routevervoer. In 2024 is, zoals hiervoor al gesteld (zie 2.1), vanuit Taxi Dorenbos het zittend ziekenvervoer in de regio ingebracht bij de Mobiliteitscentrale. Dit moet leiden tot een hogere combinatiegraad en een stijging van het aantal vervoerde personen per rit in WMO- en zorgvervoer. Voor 2027 is een combinatiegraad van 45% (2026: 43%) procent ten doel gesteld en een bezettingsgraad vraagafhankelijk vervoer van 1,50 (2026: 1,48) en 5,3 (2026: 5,2) leerlingen per rit. Ten slotte wordt een ritfactor van 1,70 (2026: 1,68) ten doel gesteld. Dit betekent dat er gemiddeld per uur 1,70 rit wordt gereden in de vervoerscapaciteit die structureel wordt ingezet gedurende de gehele dag/week.

3. De BBV paragrafen van de beleidsbegroting

In dit hoofdstuk komen de verplichte paragrafen van de BBV aan de orde.

3.1. Paragraaf lokale heffingen

Bij het Mobiliteitsbureau is geen sprake van lokale heffingen.

3.2. Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het Mobiliteitsbureau heeft geen algemene reserve om niet begrote kosten te dekken. Dit is een bewuste keuze. Alle mee- en tegenvallers ten opzichte van de begroting worden rechtstreeks verrekend met de deelnemers aan de GR. Mee- en tegenvallers die in de loop van het jaar optreden worden gemeld in de tussenrapportage en leiden zo nodig tot een geactualiseerde begroting inclusief een aanpassing van de financiële bijdragen van de deelnemers.

Een geactualiseerde inventarisatie van de risico's van de GR leidt tot het volgende overzicht:

Risicoanalyse Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân			
Categorie	Potentieel risico	Extern/Intern	Risico classificatie
Personeel & Organisatie	Kwetsbaarheid bezetting Mobiliteitsbureau (2,5 FTE)	Intern	Midden
Financieel	Inflatie, oplopende gas, olie en electra prijzen en oplopende vergrijzing zorgen voor eenmalige of structureel verhoogde kosten de komende jaren binnen Jobinder.	Intern	Midden
Technologie	Adequate beveiliging van informatietechnologie en communicatiesystemen is essentieel in verband met continuïteit van juiste dataregistratie.	Intern	Midden
Markt	Implementatie nieuwe vervoerscontracten en toezicht houden op overgang van chauffeurs conform OPOV regelingen.	Extern	Hoog
Communicatie	Klachten reizigers worden ondanks hoge klanttevredenheid uitvergroot via social media, pers en politiek.	Extern	Laag
Contractmanagement	Huidige vervoerscontracten contractueel juist uitdienen conform afspraken	Extern	Midden

* Geactualiseerd maart 2026

Tabel 2.

De huidige inflatie, oplopende gas, olie en elektra prijzen door oorlog in het Midden Oosten en oplopende vergrijzing zorgen voor eenmalige of structureel hogere kosten. Het is daarom van groot belang dat binnen de Jobinder regio het vervoer zo efficiënt mogelijk wordt uitgevoerd en op elkaar aansluit en of met elkaar wordt gecombineerd. Daarnaast is adequate beveiliging van de informatietechnologie en communicatiesystemen van Jobinder van groot belang in verband met de continuïteit van juiste dataregistratie. De beveiligingsrisico's nemen toe doordat criminelen steeds inventiever worden en het elektriciteitsnet tegen de maximale grenzen aan zit. Aangezien de huidige vervoerscontracten eind december 2026 aflopen zal vanuit het Mobiliteitsbureau moet worden toegezien dat deze contracten contractueel juist worden uitgediend conform contractuele afspraak. Nu de gunning definitief is zal het Mobiliteitsbureau in 2026 de implementatie van de nieuwe vervoerscontracten in

goede banen moeten leiden. Daarnaast zal het Mobiliteitsbureau toezicht houden op juiste overgang van chauffeurs conform OPOV regelingen.

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bepaalt dat gemeenschappelijke regelingen een basis set van financiële kengetallen moeten opnemen in de begroting en de jaarrekening, om op eenvoudige wijze inzicht te geven in de financiële positie. De volgende kengetallen zijn (ook) van toepassing op het Mobiliteitsbureau:

Kengetal	Begroting 2027
Netto schuldpositie	0%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen	0%
Solvabiliteitsratio	0%
Structurele exploitatieruimte	0%

Tabel 3

Doordat de baten en lasten van het Mobiliteitsbureau worden afgerekend met de partners, het Mobiliteitsbureau geen onroerend goed exploiteert en geen vermogen wordt opgebouwd, hebben deze kengetallen beperkte waarde.

3.3. Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Bij het Mobiliteitsbureau is geen sprake van kapitaalgoederen.

3.4. Paragraaf financiering

Deze paragraaf biedt inzicht in de financieringsbehoefte. Het Mobiliteitsbureau kent geen investeringen en reserves en geen geldleningen. Een beperkte financiële buffer maakt het noodzakelijk om de liquiditeitspositie goed te monitoren. De uitgaven en opbrengsten van de gemeenschappelijke regeling vertonen geen gelijk patroon. De vergoedingen voor de bedrijfsvoering en aan de vervoerders lopen het hele jaar door met piekmomenten in bepaalde perioden. De financiële bijdragen van de deelnemers van de GR vinden per kwartaal plaats. In artikel 19 van het instellingsbesluit van de GR is opgenomen dat “de deelnemende gemeenten en provincie bij wijze van voorschot vóór 15 januari, 15 april, 15 juli en 15 oktober telkens één vierde gedeelte van de voor dat jaar geldende bijdrage betalen”.

3.5. Paragraaf bedrijfsvoering

Deze paragraaf verschaft inzicht in de stand van zaken en beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering. De GR maakt gebruik van drie medewerkers die in dienst zijn van de gemeente Noard-east-Fryslân en worden gedetacheerd bij de GR. Wat betreft de huisvesting wordt gebruik gemaakt van de faciliteiten van de gemeente Dantumadiel en de ICT wordt verzorgd via de gemeente Noard-east-Fryslân.

De sturing van de GR is geoptimaliseerd door de ontwikkeling van een set prestatie indicatoren om de voortgang op het gebied van klanttevredenheid, kwaliteit, financiën en efficiency te meten. De rapportage over de indicatoren is nu integraal onderdeel van de planning en control cyclus van het Mobiliteitsbureau. De ontwikkeling van de prestatie indicatoren wordt dagelijks geactualiseerd in het nieuw ingerichte dashboard dat door de Mobiliteitscentrale is aangeboden in hun inschrijving voor het nieuwe contract. Hierdoor kan er sneller dan voorheen worden bijgestuurd en geacteerd op ongunstige ontwikkelingen.

3.6. Paragraaf verbonden partijen

Het Mobiliteitsbureau heeft geen bestuurlijke en financiële belangen in andere organisaties.

3.7. Paragraaf grondbeleid

Bij het Mobiliteitsbureau is geen sprake van grondbeleid of het exploiteren van gronden.

4. Financiële begroting

Taakveld	bedragen in €	Realiteit 2025	Vastgestelde begroting 2026	Geactualiseerde begroting 2026	begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Vraagafhankelijk vervoer								
6.6	gemeentelijke bijdrage Wmo vervoer	3.164.961	3.109.900	3.263.500	3.415.000	3.573.700	3.740.100	3.914.500
6.6	reizigersbijdrage Wmo vervoer	-286.137	-309.700	-296.600	-305.500	-314.700	-324.100	-333.800
	Totaal programma 1	2.878.824	2.800.200	2.966.900	3.109.500	3.259.000	3.416.000	3.580.700
Routevervoer								
4.3	bijdragen leerlingen- en gymvervoer	3.513.237	3.930.600	3.565.900	3.672.900	3.783.100	3.896.600	4.013.500
6.72	bijdragen jeugdwetvervoer	18.726	16.100	19.000	19.600	20.200	20.800	21.400
4.3	Bijdragen vervoer Oekraïense leerlingen	159.290	210.900	161.700	166.600	171.600	176.700	182.000
	Totaal programma 2	3.691.253	4.157.600	3.746.600	3.859.100	3.974.900	4.094.100	4.216.900
Mobiliteitsbureau								
0.4	bijdrage aan Mobiliteitsbureau	486.460	496.100	496.000	510.900	526.200	541.900	582.000
	Totaal programma 3	486.460	496.100	496.000	510.900	526.200	541.900	582.000
	Totaal baten	7.056.537	7.453.900	7.209.500	7.479.500	7.760.100	8.052.000	8.379.600
Vraagafhankelijk vervoer								
6.6	Lasten Wmo vervoer gemeenten	2.513.242	2.442.200	2.602.000	2.733.700	2.872.000	3.017.300	3.170.000
6.6	reizigersbijdrage Wmo vervoer	-286.137	-309.700	-296.600	-305.500	-314.700	-324.100	-333.800
6.6	regiekosten MC Wmo vervoer	651.719	667.700	661.500	681.300	701.700	722.800	744.500
2.5	Lasten opstappervervoer/lijnbus	0	0	0	0	0	0	0
2.5	reizigersbijdrage Opstappervervoer	0	0	0	0	0	0	0
2.5	regiekosten MC Opstappervervoer	0	0	0	0	0	0	0
	Totaal programma 1	2.878.824	2.800.200	2.966.900	3.109.500	3.259.000	3.416.000	3.580.700
Routevervoer								
4.3	Lasten leerlingvervoer	3.191.476	3.597.400	3.239.300	3.336.500	3.436.600	3.539.700	3.645.900
4.3	Lasten gymvervoer	167.370	174.900	169.900	175.000	180.300	185.700	191.300
4.3	regiekosten MC leerlingvervoer	154.391	158.300	156.700	161.400	166.200	171.200	176.300
6.72	Lasten jeugdwetvervoer	18.726	16.100	19.000	19.600	20.200	20.800	21.400
4.3	Vervoer Oekraïense leerlingen	159.290	210.900	161.700	166.600	171.600	176.700	182.000
	Totaal programma 2	3.691.253	4.157.600	3.746.600	3.859.100	3.974.900	4.094.100	4.216.900
Mobiliteitsbureau								
0.4	Personeelslasten	254.637	269.200	262.000	269.900	278.000	286.300	294.900
0.4	Kosten flexibele inzet	94.631	69.200	97.400	100.300	103.300	106.400	109.600
0.4	Facilitaire kosten	75.117	78.100	77.300	79.600	82.000	84.500	87.000
0.4	Overige bedrijfskosten	22.723	15.800	23.400	24.100	24.800	25.500	26.300
0.4	Ontwikkelstn. en onvoorzien	39.352	63.800	35.900	37.000	38.100	39.200	64.200
	Totaal programma 3	486.460	496.100	496.000	510.900	526.200	541.900	582.000
	Totaal lasten	7.056.537	7.453.900	7.209.500	7.479.500	7.760.100	8.052.000	8.379.600
	Resultaat voor vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen reserves	0	0	0	0	0	0	0
	Toevoegingen reserves	0	0	0	0	0	0	0
	Resultaat na mutatie reserves	0	0	0	0	0	0	0

Tabel 4.

4.1. Budgettaire kaders

Het uitgangspunt is dat de regie- en vervoerkosten budgetneutraal zijn. De kosten voor het Mobiliteitsbureau (extra kosten) verdienen zich terug door een aanbestedingsvoordeel van vervoer en een professionalisering van het contract beheer. De voordelen op de langere termijn zijn mede afhankelijk van de beleidskeuzes die worden gemaakt door de partners.

Er wordt één begroting opgesteld voor het gehele regiemodel. De ramingen zijn inclusief btw en afgerond op honderden euro's. Op aangeven van de accountant worden de reizigersbijdragen voor de WMO en Opstapper bruto gepresenteerd in deze begroting in zowel de baten als de lasten. In de bijdragen per partner worden voor het WMO-vervoer de netto lasten aangegeven. De netto lasten per partner bestaan uit de bruto lasten minus de reizigersbijdragen. De bijdragen van de partners worden

bepaald op basis van de uitgangspunten zoals beschreven in de regeling en de memo verdeelsleutel kosten regiemodel vervoer, vastgesteld door alle betrokken colleges op 8 november 2016. In de regeling is afgesproken om de bijdragen van de partners elk kwartaal te bevoorschotten. En deze verdeelsleutels elk jaar te actualiseren. De verdeelsleutels in deze begroting zijn geactualiseerd op basis van de procentuele kostenverdeling binnen Jobinder over 2025.

Verdeling van de kosten over de partners

Uitgangspunten voor de verdeling van de kosten:

1. De verdeelsystematiek is transparant en eerlijk, waarbij:
 - a) alle deelnemers evenveel profiteren van en naar rato bijdragen aan het regiemodel;
 - b) de verdeelsleutel dicht aansluit bij de huidige systematiek en geen grote begrotingsverschillen bij de partners teweegbrengt;
 - c) de verdeelsystematiek periodiek wordt geëvalueerd bij eventuele onevenredige effecten voor individuele partners. Op basis van de kostenverdeling over de laatste jaren is hier geen aanleiding voor;
2. De variabele vervoerkosten worden verdeeld op basis van het gebruik: de afnemer betaalt, waardoor de effecten van beleidskeuzes zichtbaar zijn in de hoogte van de kosten;
3. De regiekosten van de Mobiliteitscentrale worden verdeeld op basis van het aantal uitgevoerde ritten voor het routevervoer (leerlingen-, gym- en jeugdwetvervoer) en vraagafhankelijk vervoer (het WMO-vervoer, zittend zorgvervoer en Opstapper);
4. De vaste kosten van het Mobiliteitsbureau (de beheer- en ontwikkelkosten) staan los van het vervoer en worden verdeeld op basis van het aantal inwoners per gemeente, en een vaste bijdrage van de provincie;
5. De bijdragen van Ameland en Schiermonnikoog (vanwege de inkoop van hun vervoer bij het Mobiliteitsbureau) worden bepaald op basis van dezelfde principes.

4.2. Toelichting begroting

Toelichting geactualiseerde begroting 2026

In de geactualiseerde begroting voor 2026 zijn de effecten van de werkelijke indexeringen verwerkt. In de eerder vastgestelde begroting voor 2026 was uitgegaan van een algehele indexering van drie procent. De stijging van de regie- en vervoerskosten is werkelijk uitgekomen op 1,5 procent (NEA index) BTW), voor de kosten van het Mobiliteitsbureau betekent dit een verhoging van 2,9 procent (CPI index). De reizigersbijdrage is vervolgens verhoogd met 3,66 procent (LBI index). De tarieven van de eigen bijdragen voor het WMO vervoer zijn gelijk aan de OV tarieven in Fryslân. Buiten Jobinder gebied en boven de 25 kilometer betaalt de klant een commercieel tarief van € 2,58 per km. Ten slotte is voor vraagafhankelijk vervoer bij met name het WMO vervoer uitgegaan van een groei van 2,0 procent en bij het vervoersvolume voor routevervoer wordt stabilisatie verwacht. Bij de geactualiseerde begroting 2026 wordt ten opzichte van de eerder vastgestelde begroting 2026 een daling van kosten verwacht van € 244.400. Met name de lager vastgestelde NEA index van 1,5 procent ten opzichte van de verwachte indexering van 3,0 procent en het dalend aantal leerlingen in 2025 in het routevervoer zorgen grotendeels voor dit voordeel.

Toelichting begroting 2027

Voor 2027 wordt rekening gehouden met een indexering voor onder andere inflatie van 3,0 procent op de regiekosten van de Mobiliteitscentrale en de kosten van het Mobiliteitsbureau over 2026.

Voor de kosten van het vervoer wordt gewerkt met de nieuwe tarieven die voortvloeien uit de aanbesteding die in maart 2026 is afgerond. Geconcludeerd kan worden dat op totaal niveau ondanks het feit dat de vervoerders vanaf 1 januari 2027 nagenoeg volledig emissievrij gaan rijden er geen sprake is van een prijsverhoging. Meerjarig wordt voor de jaren 2027 t/m 2030 verwacht dat de inflatie stabiel zal blijven op drie procent. Daarnaast wordt verwacht dat de vervoersvolumes van 2027-2030 voor vraagafhankelijk vervoer jaarlijks met 2,0 procent zullen toenemen. De vervoersvolumes voor routevervoer worden meerjarig als stabiel verondersteld.

4.3. Opbrengsten deelnemers

Het Mobiliteitsbureau heeft geen eigen vermogen en reserves. Jaarlijks worden de kosten conform vastgestelde verdeelsleutels verdeeld over de partners. Aan het begin van elk kwartaal bevoorschotten de partners het Mobiliteitsbureau conform het aandeel in de begroting. Aan het eind van het jaar ontvangt elke partner een eindafrekening per vervoersvorm.

De bevoorschotting door de partners op basis van de geactualiseerde begroting 2026 ziet er als volgt uit:

Periode	Da-diel	NO Frl.	T-diel	8K	A-land	Schier	Provincie	TOTAAL
jan-26	236.968	684.482	457.296	368.245	33.646	11.409	10.329	1.802.375
apr-26	236.968	684.482	457.296	368.245	33.646	11.409	10.329	1.802.375
jul-26	236.968	684.482	457.296	368.245	33.646	11.409	10.329	1.802.375
okt-26	236.968	684.482	457.296	368.245	33.646	11.409	10.329	1.802.375
Totaal	947.871	2.737.928	1.829.185	1.472.979	134.585	45.636	41.317	7.209.500

Tabel 5.

Het overzicht voor de begroting 2027 ziet er als volgt uit:

Periode	Da-diel	NO Frl.	T-diel	8K	A-land	Schier	Provincie	TOTAAL
jan-27	246.113	710.584	473.913	381.724	35.102	11.800	10.639	1.869.875
apr-27	246.113	710.584	473.913	381.724	35.102	11.800	10.639	1.869.875
jul-27	246.113	710.584	473.913	381.724	35.102	11.800	10.639	1.869.875
okt-27	246.113	710.584	473.913	381.724	35.102	11.800	10.639	1.869.875
Totaal	984.453	2.842.335	1.895.652	1.526.896	140.406	47.200	42.558	7.479.500

Tabel 6.

4.4. Kosten overhead

In onderstaande specificatie worden de overheadkosten van de begroting 2027 aangegeven. Om de verschillen in kaart te brengen zijn de cijfers van de geactualiseerde begroting 2026 ook opgenomen. Dit betreffen de begrote kosten van programma 3 Mobiliteitsbureau. Voor 2027 zijn de begrote kosten van het Mobiliteitsbureau met 3,0 procent verhoogd ten opzichte van de geactualiseerde begroting van 2026.

Kosten programma 3 Mobiliteitsbureau

	Totaal Mobiliteitsbureau		
	Begroting 2027	Geactualiseerde begroting 2026	Vershil
personeel	269.900	262.000	7.900
kosten flexibele inzet	100.300	97.400	2.900
facilitaire kosten	79.600	77.300	2.300
overige bedrijfskosten	24.100	23.400	700
ontwikkelkosten en onvoorzien	37.000	35.900	1.100
MOBILITEITSBUREAU	€ 510.900	€ 496.000	14.900

Tabel 7.

Vennootschapsbelasting

In de geactualiseerde begroting 2026 en voorgestelde begroting 2027 wordt geen rekening gehouden met een heffing voor de vennootschapsbelasting (er wordt geen winst gemaakt).

Algemene dekkingsmiddelen en mutaties reserves

Er wordt geen gebruik gemaakt van algemene dekkingsmiddelen en zijn er geen onttrekkingen en toevoegingen begroot van of aan de reserves aangezien alle kosten in het begrotingsjaar direct worden doorbelast aan de partners.

5. Bijlagen

5.1. Geprognosticeerde balans

Bedragen x € 1.000	Vastgestelde Begroting 2026	Geactualiseerde Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Vaste activa	0	0	0	0	0	0
Vorraden	0	0	0	0	0	0
Vorderingen	540	532	548	564	581	599
Liquide middelen	313	308	318	327	337	347
Nog te ontvangen	225	222	228	235	242	249
Totaal activa	1.078	1.062	1.094	1.126	1.160	1.195
Eigen vermogen	0	0	0	0	0	0
Voorzieningen	0	0	0	0	0	0
Leningen	0	0	0	0	0	0
Vlottende schuld	357	352	362	373	384	396
Nog te betalen	721	710	731	753	776	799
Totaal passiva	1.078	1.062	1.094	1.126	1.160	1.195

Tabel 8.

De vorderingen in de jaarrekening hebben betrekking op het uitzetten van gelden bij het Rijk in het kader van schatkistbankieren. In de geprognosticeerde balans wordt vanaf 2026 rekening gehouden met € 532.000 - € 599.000 aan uitstaand geld in het kader van schatkistbankieren. Voor de vergelijking zijn de geprognosticeerde balanswaarden van de vastgestelde begroting 2026 ook opgenomen bij alle onderdelen.

De liquide middelen in de jaarrekening hebben betrekking op het banksaldo. In de geprognosticeerde balans wordt vanaf 2026 rekening gehouden met jaarlijks € 308.000 – € 347.000 aan liquide middelen.

De nog te ontvangen bedragen hebben betrekking op nog te ontvangen financiële bijdragen van de deelnemers van de GR (de afrekeningen na het aflopen van het boekjaar). In de geprognosticeerde balans wordt vanaf 2026 rekening gehouden met jaarlijks € 222.000 – € 249.000 aan nog te ontvangen bijdragen van de deelnemers.

Het eigen vermogen van de GR is en blijft door de systematiek van het jaarlijks direct verrekenen van mee- en tegenvallers met de deelnemers nihil.

De vlottende schuld wordt voor de jaren vanaf 2026 geraamd op € 352.000 - € 396.000.

De nog te betalen bedragen hebben betrekking op nog te verrekenen bedragen met de partners. In de geprognosticeerde balans wordt vanaf 2026 rekening gehouden met jaarlijks € 710.000 – € 799.000 aan nog te betalen crediteuren. Dit heeft met name betrekking op regie- en vervoerskosten over de maand december van het desbetreffende jaar.

5.2. Overzicht van structurele en incidentele baten en lasten

Bedragen x € 1.000	Vastgestelde Begroting 2026	Geactualiseerde Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Structurele baten	7.454	7.210	7.480	7.760	8.052	8.380
Structurele lasten	7.454	7.210	7.480	7.760	8.052	8.380
Resultaat	0	0	0	0	0	0
Incidentele baten	0	0	0	0	0	0
Incidentele lasten	0	0	0	0	0	0
Incidenteel resultaat	0	0	0	0	0	0

Tabel 9.

Voor 2026 en 2027 en volgende jaren zijn geen incidentele baten en lasten begroot. Vermeerderingen en verminderingen in de geraamde exploitatielasten worden één op één doorvertaald naar de deelnemersbijdragen (baten). Hierdoor is het begrote exploitatiesaldo in elk jaar nul.

5.3. Bijdrage per deelnemer 2026-2027

In de volgende tabellen is een specificatie opgenomen van de bijdrage per deelnemers (in €).

Geactualiseerde begroting 2026 inclusief BTW:

Omschrijving	Da-diel	NO Frl.	T-diel	8K	A-land	Schier	Provincie	TOTAAL
Wmo bruto lasten	395.007	1.079.432	560.279	471.211	86.601	9.471		2.602.000
Reizigersbijdrage Wmo	45.026	123.044	63.866	53.713	9.872	1.080		296.600
WMO netto lasten	349.980	956.388	496.413	417.498	76.729	8.391		2.305.400
Voor Elkaar Pas	0	0	0	0	0	0		0
Opstapper/lijnbus taxi bruto lasten								0
Reizigersbijdrage Opstapper								0
Opstapper/lijnbus taxi netto lasten								0
Leerlingenvervoer	390.813	1.136.431	897.943	767.294	15.410	31.408		3.239.300
Gymvervoer		111.794	58.106					169.900
Jeugdwetvervoer		7.317	11.683					19.000
Vervoer Oekraïense leerlingen	17.464	32.017	69.693	42.527				161.700
MC vraagafh verv	102.364	284.353	136.420	108.883	28.291	1.189	0	661.500
MC routevervoer	20.622	50.324	44.814	38.794	864	1.282		156.700
Mobiliteitsbureau	66.627	159.304	114.113	97.983	13.291	3.365	41.317	496.000
Totaal	947.871	2.737.928	1.829.185	1.472.979	134.585	45.636	41.317	7.209.500

Tabel 10.

Geactualiseerde begroting 2026 exclusief BTW:

Omschrijving	Da-diel	NO Frl.	T-diel	8K	A-land	Schier	Provincie	TOTAAL	BTW
Wmo bruto lasten	362.391	990.304	514.018	432.304	79.450	8.689	0	2.387.156	9%
Reizigersbijdrage Wmo	45.026	123.044	63.866	53.713	9.872	1.080	0	296.600	0%
WMO netto lasten	317.365	867.261	450.152	378.591	69.579	7.609	0	2.090.556	
Voor Elkaar Pas	0	0	0	0	0	0	0	0	9%
Opstapper/lijntaxi bruto lasten								0	9%
Reizigersbijdrage Opstapper								0	0%
Opstapper/lijntaxi netto lasten	0	0	0	0	0	0	0	0	
Leerlingenvervoer	358.544	1.042.598	823.801	703.940	14.137	28.815	0	2.971.835	9%
Gymvervoer	0	102.563	53.308	0	0	0	0	155.872	9%
Jeugdwetvervoer	0	6.713	10.718	0	0	0	0	17.431	9%
Vervoer Oekraïense leerlingen	16.022	29.373	63.938	39.016	0	0	0	148.349	9%
MC vraagafh verv	84.598	235.002	112.744	89.986	23.381	983	0	546.694	21%
MC routevervoer	17.043	41.590	37.037	32.061	714	1.059	0	129.504	21%
Mobiliteitsbureau	55.064	131.656	94.308	80.977	10.985	2.781	34.146	409.917	21%
Totaal	848.636	2.456.756	1.646.006	1.324.571	118.795	41.247	34.146	6.470.158	

Tabel 11.

Begroting 2027 inclusief BTW:

Omschrijving	Da-diel	NO Frl.	T-diel	8K	A-land	Schier	Provincie	TOTAAL
Wmo bruto lasten	415.000	1.134.067	588.638	495.061	90.984	9.950		2.733.700
Reizigersbijdrage Wmo	46.378	126.736	65.782	55.325	10.168	1.112		305.500
WMO netto lasten	368.622	1.007.331	522.856	439.737	80.816	8.838		2.428.200
Voor Elkaar Pas	0	0	0	0	0	0		0
Opstapper/lijnbustaxi bruto lasten								0
Reizigersbijdrage Opstapper								0
Opstapper/lijnbustaxi netto lasten								0
Leerlingenvervoer	402.540	1.170.532	924.887	790.318	15.872	32.351		3.336.500
Gymvervoer		115.150	59.850					175.000
Jeugdwetvervoer		7.548	12.052					19.600
Vervoer Oekraïense leerlingen	17.993	32.987	71.805	43.816				166.600
MC vraagafh verv	105.428	292.864	140.503	112.142	29.138	1.225	0	681.300
MC routevervoer	21.241	51.833	46.159	39.957	890	1.320		161.400
Mobiliteitsbureau	68.629	164.089	117.541	100.926	13.691	3.466	42.558	510.900
Totaal	984.453	2.842.335	1.895.652	1.526.896	140.406	47.200	42.558	7.479.500

Tabel 12.

Begroting 2027 exclusief BTW:

Omschrijving	Da-diel	NO Frl.	T-diel	8K	A-land	Schier	Provincie	TOTAAL
Wmo bruto lasten	380.734	1.040.429	540.035	454.185	83.471	9.128	0	2.507.982
Reizigersbijdrage Wmo	46.378	126.736	65.782	55.325	10.168	1.112	0	305.500
WMO netto lasten	334.356	913.693	474.252	398.860	73.304	8.017	0	2.202.482
Voor Elkaar Pas	0	0	0	0	0	0	0	0
Opstapper bruto lasten								0
Reizigersbijdrage Opstapper								0
Opstapper netto lasten	0	0	0	0	0	0	0	0
Leerlingenvervoer	369.303	1.073.882	848.520	725.062	14.562	29.680	0	3.061.009
Gymvervoer	0	105.642	54.908	0	0	0	0	160.550
Jeugdwetvervoer	0	6.925	11.057	0	0	0	0	17.982
Vervoer Oekraïense leerlingen	16.507	30.263	65.876	40.198	0	0	0	152.844
MC vraagafh verv	87.131	242.036	116.118	92.680	24.081	1.012	0	563.058
MC routevervoer	17.554	42.838	38.148	33.023	735	1.091	0	133.388
Mobiliteitsbureau	56.718	135.611	97.141	83.410	11.315	2.865	35.172	422.231
Totaal	881.569	2.550.890	1.706.020	1.373.233	123.996	42.664	35.172	6.713.545

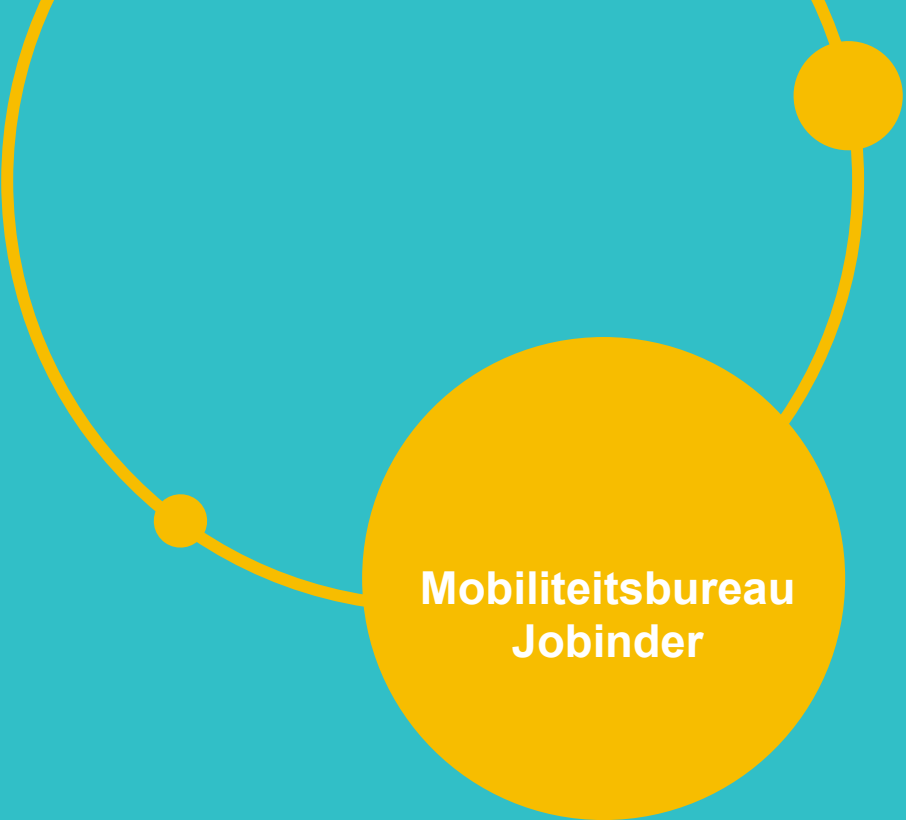
Tabel 13.

5.4. Definitie prestatie-indicatoren

Onderstaand is de definitie van de prestatie-indicatoren uit hoofdstuk 2 aangegeven.

Nr.	Prestatie indicator (KPI)	Definitie
Klanttevredenheid		
1	Klanttevredenheid totaal Jobinder	Gemiddelde waardering Jobinder vervoer op uitgevoerd vervoer van 0-10
2	Aantal klachten per 1.000 ritten	Aantal klachten per duizend ritten
Kwaliteit		
3	Stiptheidpercentage vraagafhankelijk vervoer	Percentage dat aangeeft hoeveel procent van het vraagafhankelijk vervoer op tijd worden opgehaald
4	No show % vraagafhankelijk vervoer	Percentage losgemelde ritten van totaal aantal ritten in het vraagafhankelijke vervoer
5	Stiptheidspercentage routevervoer	Percentage dat aangeeft hoeveel procent van het routevervoer op tijd worden opgehaald
Financiën		
6	Realisatie tov begroting	Procentuele afwijking realisatie tov begroting
7	Kosten Wmo- en zittend zorgvervoer per beladen km.	Kosten regie en vervoer voor Wmo en zittend zorgvervoer inclusief BTW gedeeld door aantal beladen kilometers Wmo- en zittend zorgvervoer.
8	Kosten LLV per beladen km	Kosten regie en vervoer voor LLV inclusief BTW gedeeld door aantal beladen kilometers leerlingenvervoer
Efficiency en ontwikkeling		
9	Combinatiegraad ritten Wmo- en zorgvervoer	Percentage aantal ritten Wmo- en zorgvervoer dat gecombineerd wordt met andere ritten voor Wmo- en zorgvoer
10	Bezettingsgraad vraagafhankelijk vervoer	Aantal vervoerde cliënten per rit in het vraagafhankelijke vervoer
11	Gemiddeld aantal leerlingen per rit	Aantal vervoerde leerlingen gedeeld door aantal ritten leerlingenvervoer
12	Ritfactor basisvervoer	Aantal uitgevoerde ritten in het uitgevoerde basisvervoer per uur

Tabel 14.

**Mobiliteitsbureau
Jobinder**

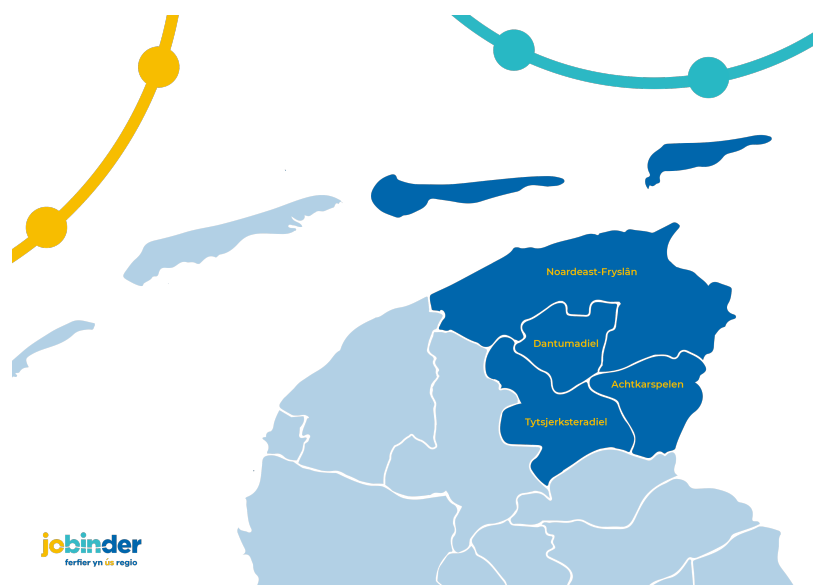

**Hynstebloem 4
9104 BR Damwâld
info@mobiliteitsbureau.nl**

Klanttevredenheid leerlingenvervoer

Cumulatieve rapportage 2026, Q1

Datum: 18-05-2026 / versie 1

Opdrachtgever: Dhr. ... / Jobinder

Opdrachtnemer: Dhr. R. Jansen / Marble Research B.V.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Achtergrond	2
Totaalcijfer	2
Chauffeur	3
Voertuig	4
Informatievoorziening	5
Mobiliteitscentrale	6
Klachtenprocedure	7

Samenvatting

	Q1	Totaal
Totaalcijfer leerlingenvervoer	7,9	7,9
Rapportcijfer chauffeur	8,5	8,5
Rapportcijfer voertuig	8,2	8,2
Rapportcijfer informatievoorziening	7,7	7,7
Rapportcijfer ouderportaal	7,1	7,1
Rapportcijfer app	6,9	6,9
Rapportcijfer klantvriendelijkheid telefonist(e)	7,9	7,9
Totaalcijfer mobiliteitscentrale Jobinder	7,7	7,7

Tabel 1: Alle rapportcijfers

Achtergrond

	Q1	Totaal
Respondenten	68	68
Leeftijd	10,3	10,3
Reistijd heenweg (min.)	36	36
Reistijd terugweg (min.)	37	37

Tabel 2: Respondenten, gemiddelde leeftijd en gemiddelde reistijd

	Q1		Totaal	
	aantal	kol. %	aantal	kol. %
Basisschool	2	3%	2	3%
Voortgezet onderwijs	2	3%	2	3%
Speciaal basisonderwijs (SBO)	33	49%	33	49%
Speciaal onderwijs (SO)	17	25%	17	25%
Voortgezet speciaal onderwijs (VSO)	14	21%	14	21%
Totaal	68	100%	68	100%

Tabel 3: Verdeling naar schoolsoort

Totaalcijfer

	Q1	Totaal
Totaalcijfer leerlingenvervoer	7,9	7,9

Tabel 4: Totaalcijfer leerlingenvervoer

Chauffeur

	Q1	Totaal
Rapportcijfer chauffeur	8,5	8,5

Tabel 5: Rapportcijfer chauffeur

		Q1		Totaal	
		aantal	kol. %	aantal	kol. %
Helpt voldoende bij in- en uitstappen	Mee eens	55	87%	55	87%
	Noch mee eens/oneens	3	5%	3	5%
	Mee oneens	5	8%	5	8%
	Totaal	63	100%	63	100%
Is beleefd	Mee eens	64	96%	64	96%
	Noch mee eens/oneens	3	4%	3	4%
	Mee oneens	0	0%	0	0%
	Totaal	67	100%	67	100%
Omgang met kinderen is prettig	Mee eens	62	97%	62	97%
	Noch mee eens/oneens	1	2%	1	2%
	Mee oneens	1	2%	1	2%
	Totaal	64	100%	64	100%
Zet hulpmiddelen goed vast	Mee eens	17	89%	17	89%
	Noch mee eens/oneens	1	5%	1	5%
	Mee oneens	1	5%	1	5%
	Totaal	19	100%	19	100%
Ziet toe op gebruik veiligheidsgordel	Mee eens	62	95%	62	95%
	Noch mee eens/oneens	2	3%	2	3%
	Mee oneens	1	2%	1	2%
	Totaal	65	100%	65	100%

Tabel 6: Stellingen chauffeur

Voertuig

	Q1	Totaal
Rapportcijfer voertuig	8,2	8,2

Tabel 7: Rapportcijfer voertuig

		Q1		Totaal	
		aantal	kol. %	aantal	kol. %
Er heerst rust in de taxi/bus	Mee eens	46	75%	46	75%
	Noch mee eens/oneens	12	20%	12	20%
	Mee oneens	3	5%	3	5%
	Totaal	61	100%	61	100%
Kind zit comfortabel in taxi/bus	Mee eens	62	93%	62	93%
	Noch mee eens/oneens	5	7%	5	7%
	Mee oneens	0	0%	0	0%
	Totaal	67	100%	67	100%
Sfeer in de taxi/bus is goed	Mee eens	54	83%	54	83%
	Noch mee eens/oneens	11	17%	11	17%
	Mee oneens	0	0%	0	0%
	Totaal	65	100%	65	100%
Taxi/bus is schoon en netjes	Mee eens	51	94%	51	94%
	Noch mee eens/oneens	2	4%	2	4%
	Mee oneens	1	2%	1	2%
	Totaal	54	100%	54	100%

Tabel 8: Stellingen voertuig

Informatievoorziening

	Q1	Totaal
Rapportcijfer informatievoorziening	7,7	7,7
Rapportcijfer ouderportaal	7,1	7,1
Rapportcijfer app	6,9	6,9

Tabel 9: Rapportcijfers informatievoorziening

		Q1		Totaal	
		aantal	kol. %	aantal	kol. %
Bekend met ouderportaal	Ja	53	78%	53	78%
	Nee	15	22%	15	22%
	Totaal	68	100%	68	100%
Bekend met website Jobinder	Ja	61	90%	61	90%
	Nee	7	10%	7	10%
	Totaal	68	100%	68	100%

Tabel 10: Bekendheid website en ouderportaal

		Q1		Totaal	
		aantal	kol. %	aantal	kol. %
Gebruik ouderportaal/app	Ja, ik gebruik de app	42	79%	42	79%
	Ja, ik gebruik de website	3	6%	3	6%
	Ja, ik gebruik app en website	4	8%	4	8%
	Nee, ik gebruik het ouderportaal/de app niet	4	8%	4	8%
	Totaal	53	100%	53	100%

Tabel 11: Gebruik ouderportaal/app

Mobiliteitscentrale

	Q1	Totaal
Rapportcijfer klantvriendelijkheid telefonist(e)	7,9	7,9
Totaalcijfer mobiliteitscentrale Jobinder	7,7	7,7

Tabel 12: Rapportcijfers mobiliteitscentrale

		Q1		Totaal	
		aantal	kol. %	aantal	kol. %
Telefonisch contact met mobiliteitscentrale	Ja	52	76%	52	76%
	Nee	16	24%	16	24%
	Totaal	68	100%	68	100%

Tabel 13: Contact mobiliteitscentrale

		Q1		Totaal	
		aantal	kol. %	aantal	kol. %
Contacten met mobiliteitscentrale zijn prettig	Mee eens	52	83%	52	83%
	Noch mee eens/oneens	8	13%	8	13%
	Mee oneens	3	5%	3	5%
	Totaal	63	100%	63	100%
Mobiliteitscentrale informeert goed bij wijzigingen	Mee eens	40	66%	40	66%
	Noch mee eens/oneens	9	15%	9	15%
	Mee oneens	12	20%	12	20%
	Totaal	61	100%	61	100%

Tabel 14: Stellingen mobiliteitscentrale

Klachtenprocedure

		Q1		Totaal	
		aantal	kol. %	aantal	kol. %
Afgelopen jaar klacht ingediend	Ja	9	13%	9	13%
	Nee	58	87%	58	87%
	Totaal	67	100%	67	100%
Bekend met klachtenprocedure	Ja	28	42%	28	42%
	Nee	39	58%	39	58%
	Totaal	67	100%	67	100%

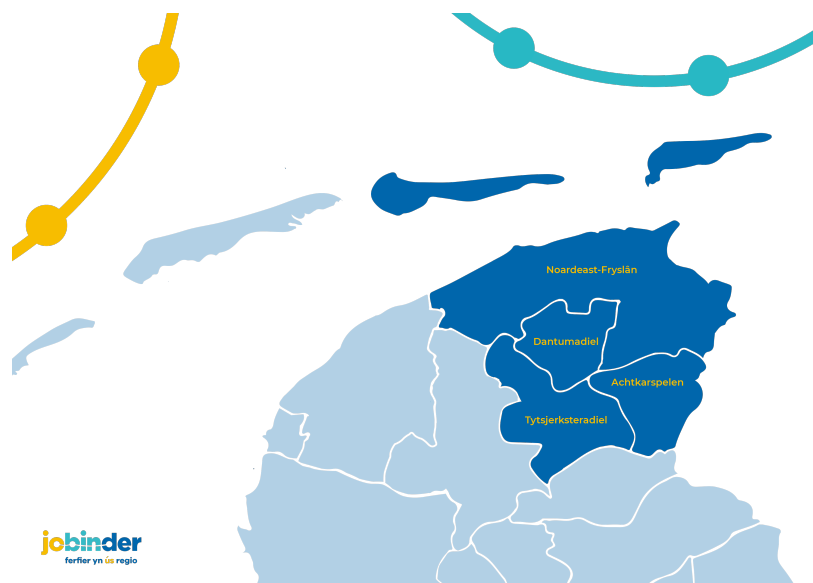
Tabel 15: Klachtenprocedure

		Q1		Totaal	
		aantal	kol. %	aantal	kol. %
Klacht goed opgelost	Tevreden	6	67%	6	67%
	Noch tevreden/ontevreden	3	33%	3	33%
	Ontevreden	0	0%	0	0%
	Totaal	9	100%	9	100%

Tabel 16: Oordeel afhandeling klacht

Klanttevredenheid Wmo-vervoer

Cumulatieve rapportage 2026, Q1

Datum: 18-05-2026 / versie 1

Opdrachtgever: Dhr. ... / Jobinder

Opdrachtnemer: Dhr. R. Jansen / Marble Research B.V.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Achtergrond	2
Totaalcijfer	2
Reis en gebruik	3
Chauffeur, rit en reservering	5
Informatievoorziening	8
Klachtenprocedure	9
Vrijwillige vervoersdiensten	10
Belangrijkste aspecten	11

Samenvatting

	Q1	Totaal
Totaalcijfer Wmo-vervoer	8,1	8,1
Rapportcijfer klantvriendelijkheid telefonist(e) mobiliteitscentrale	8,5	8,5
Rapportcijfer chauffeur(s)	8,3	8,3
Rapportcijfer voertuig	7,7	7,7
Rapportcijfer website van Jobinder	7,8	7,8
Rapportcijfer mobiliteitscentrale Jobinder	8,1	8,1

Tabel 1: Alle rapportcijfers.

Achtergrond

	Q1		Totaal	
	aantal	kol. %	aantal	kol. %
Man	52	35%	52	35%
Vrouw	96	65%	96	65%
Overig	0	0%	0	0%
Totaal	151	100%	151	100%

Tabel 2: Respondenten naar gender.

	Q1	Totaal
Man	67	67
Vrouw	75	75
Overig	-	-
Totaal	72	72

Tabel 3: Gemiddelde leeftijd.

Totaalcijfer

	Q1	Totaal
Totaalcijfer Wmo-vervoer	8,1	8,1

Tabel 4: Totaalcijfer Wmo-vervoer.

Reis en gebruik

		Q1		Totaal	
		aantal	kol. %	aantal	kol. %
Wanneer heeft u voor het laatst met het Wmo-vervoer gereisd?	In de afgelopen week	45	30%	45	30%
	Vorige week	21	14%	21	14%
	Twee weken geleden	17	11%	17	11%
	Drie tot vier weken geleden	30	20%	30	20%
	Langer dan een maand geleden	33	22%	33	22%
	Weet niet	5	3%	5	3%
	Totaal	151	100%	151	100%

Tabel 5: Wanneer voor het laatst met het Wmo-vervoer gereisd.

		Q1		Totaal	
		aantal	kol. %	aantal	kol. %
Met welk voertuig reist u meestal met het Wmo-vervoer?	Taxi (personenauto)	109	44%	109	44%
	Gewone taxibus	93	37%	93	37%
	Toegankelijke taxibus (lage instap, geschikt voor rolstoel)	44	18%	44	18%
	Weet niet	1	0%	1	0%
	Anders, namelijk:	2	1%	2	1%
	Totaal	151	100%	151	100%

Tabel 6: Voertuig.

		Q1		Totaal	
		aantal	kol. %	aantal	kol. %
Voor welke reismotieven gebruikt u het Wmo-vervoer?	Bezoek partner/vrienden/familie in zorg- of verpleeginstelling	32	10%	32	10%
	Bezoek familie/vrienden thuis	95	30%	95	30%
	Van / naar werk	6	2%	6	2%
	Medische behandeling of verpleging in ziekenhuis	89	28%	89	28%
	Medische behandeling bij huisarts/fysiotherapeut/andere behandelaar	40	13%	40	13%
	Winkelen of boodschappen doen	21	7%	21	7%
	Onderwijs volgen	0	0%	0	0%
	Recreatie of sport	20	6%	20	6%
	Vrijwilligerswerk, mantelzorg of oppassen	3	1%	3	1%
	Anders, namelijk	13	4%	13	4%
Totaal		151	100%	151	100%

Tabel 7: Reismotief.

		Q1		Totaal	
		aantal	kol. %	aantal	kol. %
Hoe vaak maakt u gemiddeld gebruik van het Wmo-vervoer?	4 of meer keer per week	4	3%	4	3%
	1 tot 3 keer per week	26	17%	26	17%
	1 tot 3 keer per maand	61	40%	61	40%
	1 tot 2 dagen per kwartaal	34	23%	34	23%
	Minder dan 1 dag per kwartaal	12	8%	12	8%
	Dit was de eerste keer	2	1%	2	1%
	Weet niet	12	8%	12	8%
	Totaal	151	100%	151	100%

Tabel 8: Reisfrequentie.

		Q1		Totaal	
		aantal	kol. %	aantal	kol. %
Welke afstand legt u doorgaans af als u een rit maakt met het Wmo-vervoer?	0 tot 5 km	18	9%	18	9%
	5 tot 10 km	36	17%	36	17%
	10 tot 15 km	60	29%	60	29%
	Meer dan 15 km	87	42%	87	42%
	Weet niet	7	3%	7	3%
Totaal		151	100%	151	100%

Tabel 9: Afstand.

		Q1		Totaal	
		aantal	kol. %	aantal	kol. %
Maakt u wel eens gebruik van het Wmo-vervoer 's-avonds na 22:00 uur?	Ja	25	17%	25	17%
	Nee	126	83%	126	83%
	Totaal	151	100%	151	100%

Tabel 10: Reizen na 22:00 uur.

Chauffeur, rit en reservering

	Q1	Totaal
Rapportcijfer klantvriendelijkheid telefonist(e) mobiliteitscentrale	8,5	8,5
Rapportcijfer chauffeur(s)	8,3	8,3
Rapportcijfer voertuig	7,7	7,7

Tabel 11: Rapportcijfer klantvriendelijkheid mobiliteitscentrale, chauffeur en voertuig.

		Q1		Totaal	
		aantal	kol. %	aantal	kol. %
Hoe bestelt u een rit met het Wmo-vervoer?	Telefonisch via de mobiliteitscentrale	128	75%	128	75%
	Via het Wmo-portaal (website)	23	13%	23	13%
	Meestal bestelt iemand anders een rit voor mij	16	9%	16	9%
	Weet niet	2	1%	2	1%
	Anders, namelijk:	2	1%	2	1%
Totaal		151	100%	151	100%

Tabel 12: Rit bestellen.

		Q1		Totaal	
		aantal	kol. %	aantal	kol. %
De behulpzaamheid chauffeur bij het in-/uitstappen	Uitstekend	49	33%	49	33%
	Goed	84	56%	84	56%
	Matig	3	2%	3	2%
	Voldoende	12	8%	12	8%
	Onvoldoende	2	1%	2	1%
	Slecht	0	0%	0	0%
	Totaal	150	100%	150	100%
De vriendelijkheid van de chauffeur	Uitstekend	44	29%	44	29%
	Goed	86	57%	86	57%
	Matig	7	5%	7	5%
	Voldoende	13	9%	13	9%
	Onvoldoende	0	0%	0	0%
	Slecht	0	0%	0	0%
	Totaal	150	100%	150	100%
Het comfort tijdens de rit	Uitstekend	30	20%	30	20%
	Goed	82	55%	82	55%
	Matig	16	11%	16	11%
	Voldoende	18	12%	18	12%
	Onvoldoende	3	2%	3	2%
	Slecht	1	1%	1	1%
	Totaal	150	100%	150	100%
Het reserveringsgemak	Uitstekend	45	30%	45	30%
	Goed	91	61%	91	61%
	Matig	3	2%	3	2%
	Voldoende	9	6%	9	6%
	Onvoldoende	1	1%	1	1%
	Slecht	1	1%	1	1%
	Totaal	150	100%	150	100%
Het vastzetten van hulpmiddelen, zoals rolstoelen	Uitstekend	28	30%	28	30%
	Goed	57	61%	57	61%
	Matig	1	1%	1	1%
	Voldoende	8	9%	8	9%
	Onvoldoende	0	0%	0	0%
	Slecht	0	0%	0	0%
	Totaal	94	100%	94	100%

Tabel 13: Chauffeur, rit en reservering.

		Q1		Totaal	
		aantal	kol. %	aantal	kol. %
De betrouwbaarheid van het vervoer	Uitstekend	33	22%	33	22%
	Goed	94	63%	94	63%
	Matig	10	7%	10	7%
	Voldoende	11	7%	11	7%
	Onvoldoende	1	1%	1	1%
	Slecht	1	1%	1	1%
	Totaal	150	100%	150	100%
De prijs	Uitstekend	31	21%	31	21%
	Goed	94	64%	94	64%
	Matig	8	5%	8	5%
	Voldoende	13	9%	13	9%
	Onvoldoende	2	1%	2	1%
	Slecht	0	0%	0	0%
	Totaal	148	100%	148	100%
De reisduur	Uitstekend	22	15%	22	15%
	Goed	98	66%	98	66%
	Matig	14	9%	14	9%
	Voldoende	13	9%	13	9%
	Onvoldoende	1	1%	1	1%
	Slecht	1	1%	1	1%
	Totaal	149	100%	149	100%
De sociale veiligheid	Uitstekend	38	25%	38	25%
	Goed	94	62%	94	62%
	Matig	2	1%	2	1%
	Voldoende	13	9%	13	9%
	Onvoldoende	3	2%	3	2%
	Slecht	1	1%	1	1%
	Totaal	151	100%	151	100%

Tabel 14: Reisduur, prijs, betrouwbaarheid en veiligheid.

Informatievoorziening

	Q1	Totaal
Rapportcijfer website van Jobinder	7,8	7,8
Rapportcijfer mobiliteitscentrale Jobinder	8,1	8,1

Tabel 15: Rapportcijfer informatievoorziening.

		Q1		Totaal	
		aantal	kol. %	aantal	kol. %
Bekend met het Wmo-portaal/de website van Jobinder	Ja	65	43%	65	43%
	Nee	86	57%	86	57%
	Totaal	151	100%	151	100%

Tabel 16: Bekend met het Wmo-portaal/de website van Jobinder.

Klachtenprocedure

		Q1		Totaal	
		aantal	kol. %	aantal	kol. %
Afgelopen jaar klacht ingediend over het Wmo-vervoer	Ja	15	10%	15	10%
	Nee	136	90%	136	90%
	Totaal	151	100%	151	100%

Tabel 17: Klacht ingediend over het Wmo-vervoer.

		Q1		Totaal	
		aantal	kol. %	aantal	kol. %
Klacht goed opgelost	Zeer tevreden	0	0%	0	0%
	Tevreden	6	40%	6	40%
	Noch tevreden/noch ontevreden	2	13%	2	13%
	Ontevreden	6	40%	6	40%
	Zeer ontevreden	1	7%	1	7%
	Anders, namelijk:	0	0%	0	0%
	Totaal	15	100%	15	100%

Tabel 18: Oordeel afhandeling klacht.

Vrijwillige vervoersdiensten

		Q1		Totaal	
		aantal	kol. %	aantal	kol. %
Met welke vrijwillige vervoersdiensten reist u wel eens?	BUMO	5	3%	5	3%
	Burgermobiel	4	3%	4	3%
	ANWB Automaatje	4	3%	4	3%
	Geen van bovenstaande	128	84%	128	84%
	Anders, namelijk:	12	8%	12	8%
Totaal		151	100%	151	100%

Tabel 19: Vrijwillige vervoersdiensten.

		Q1		Totaal	
		aantal	kol. %	aantal	kol. %
Hoe vaak reist u doorgaans met de vrijwillige vervoersdiensten?	Meerdere keren per week	1	4%	1	4%
	Minder dan een keer per week	3	13%	3	13%
	1 tot 3 keer per maand	10	43%	10	43%
	Minder dan 1 keer per maand	9	39%	9	39%
	Totaal	23	100%	23	100%

Tabel 20: Reisfrequentie vrijwillige vervoersdiensten.

Belangrijkste aspecten

		Q1		Totaal	
		aantal	kol. %	aantal	kol. %
De prijs	1e plaats	6	29%	6	29%
	2e plaats	9	43%	9	43%
	3e plaats	6	29%	6	29%
	Totaal	21	100%	21	100%
De vriendelijkheid van de chauffeur	1e plaats	12	19%	12	19%
	2e plaats	22	35%	22	35%
	3e plaats	28	45%	28	45%
	Totaal	62	100%	62	100%
Het comfort	1e plaats	11	41%	11	41%
	2e plaats	7	26%	7	26%
	3e plaats	9	33%	9	33%
	Totaal	27	100%	27	100%
Het gemak om een reservering te maken	1e plaats	26	47%	26	47%
	2e plaats	15	27%	15	27%
	3e plaats	14	25%	14	25%
	Totaal	55	100%	55	100%
Het gemak waarmee ik mijn reis kan plannen in mijn dagschema	1e plaats	9	28%	9	28%
	2e plaats	13	41%	13	41%
	3e plaats	10	31%	10	31%
	Totaal	32	100%	32	100%
Het gezamenlijk reizen met andere reizigers in het voertuig	1e plaats	0	0%	0	0%
	2e plaats	2	67%	2	67%
	3e plaats	1	33%	1	33%
	Totaal	3	100%	3	100%
Niet te lang onderweg te zijn	1e plaats	11	30%	11	30%
	2e plaats	12	32%	12	32%
	3e plaats	14	38%	14	38%
	Totaal	37	100%	37	100%
Op de hoogte te worden gebracht als een rit vertraagd is	1e plaats	15	37%	15	37%
	2e plaats	10	24%	10	24%
	3e plaats	16	39%	16	39%
	Totaal	41	100%	41	100%
Op het afgesproken tijdstip aankomen	1e plaats	26	37%	26	37%
	2e plaats	26	37%	26	37%
	3e plaats	18	26%	18	26%
	Totaal	70	100%	70	100%
Op het afgesproken tijdstip vertrekken	1e plaats	35	42%	35	42%
	2e plaats	28	33%	28	33%
	3e plaats	21	25%	21	25%
	Totaal	84	100%	84	100%

Tabel 21: Belangrijkste aspecten van het vervoer.

Aan: Bestuur
Van: Mobiliteitsbureau
Versie: 27 mei 2026
Onderwerp: **Tussentijdse rapportage t.m. het eerste kwartaal 2026**

Jobinder kent twaalf belangrijke prestatie indicatoren die samen een integraal dashboard vormen over het functioneren van het totale vervoerssysteem Jobinder in Noordoost Fryslân.

In bijgaande tussentijdse rapportage over het eerste kwartaal van 2026 wordt nader toegelicht hoe de realiteit zich verhoudt ten opzichte van de gestelde doelen op het gebied van klanttevredenheid, kwaliteit, financiën, efficiency en ontwikkeling.

Er kan geconstateerd worden dat klanttevredenheid, de No Show in het vraagafhankelijk vervoer en de financiën op orde zijn. Aandachtspunten zijn de stiptheid, kosten per beladen km en combinatiegraad ritten WMO en zorgvervoer. Ten opzichte van de doelstellingen lopen we op deze onderdelen iets achter. Dit kan deels verklaard worden door de zeven dagen in januari en februari dat er door hevige sneeuwval niet gereden kon worden, maar er wel kosten zijn gemaakt en er veel vertragingen zijn opgetreden. Er wordt hard gewerkt om dit effect in de rest van het jaar weer te corrigeren, maar dat zal een behoorlijke inspanning vragen.

Het blijft van essentieel belang dat het huidige vervoer behouden blijft en dat nieuwe vervoersvormen worden toegevoegd. Zoals uitbreiding van het jeugdwetvervoer en toevoegen van andere door de gemeenten gefinancierde vervoersvormen zoals bijvoorbeeld het WMO dagbestedingsvervoer.

Er worden meer ZE voertuigen ingezet ter vervanging van afgeschreven voertuigen, maar dit kan niet afgedwongen worden. Inmiddels zijn de contracten voor de vervoerscapaciteit voor 2027 en later afgesloten met de nieuwe vervoerders en is duidelijk dat vanaf 1 januari 2027 volledig ZE zal worden gereden. Met de nieuwe vervoerders worden al implementatiegesprekken gevoerd, waarin vooral de overgang van personeel en het regelen van de laadcapaciteit hoog op de agenda staan.

Het bestuursbesluit:

Het bestuur neemt kennis van de actuele performance.

Nadere toelichting:

Dashboard Jobinder 2026

Nr.	Prestatie indicator (KPI)	Realisatie 2025	Geactualiseerde begroting 2026	Realisatie Q1-2026	Realisatie 2026
Klanttevredenheid					
1	Klanttevredenheid totaal Jobinder	7,9	8,0	8,0	8,0
2	Aantal klachten per 1.000 ritten	0,2	1,0	0,2	0,2
Kwaliteit					
3	Stiptheidpercentage vraagafhankelijk vervoer*	94,6%	95,0%	94,6%	94,6%
4	No show % vraagafhankelijk vervoer **	1,8%	2,0%	1,7%	1,7%
5	Stipheidspercentage routevervoer	95,0%	95,0%	94,0%	94,0%
Financiën					
6	Realisatie tov begroting	-1,5%	0,0%	-0,6%	-0,6%
7	Kosten Wmo- en zittend zorgvervoer per beladen km	€ 2,50	€ 2,54	€ 2,91	€ 2,91
8	Kosten LLV per beladen km	€ 0,95	€ 0,96	€ 1,19	€ 1,19
Efficiency en ontwikkeling					
9	Combinatiegraad ritten Wmo- en zorgvervoer	40,1%	43,0%	40,8%	40,8%
10	Bezettingsgraad vraagafhankelijk vervoer	1,47	1,48	1,45	1,45
11	Gemiddeld aantal leerlingen per rit	5,1	5,2	5,1	5,1
12	Ritfactor basisvervoer	1,66	1,68	1,59	1,59

Klanttevredenheid

Met ingang van 2026 wordt de klanttevredenheid per kwartaal gemeten. Daarvoor zijn meerdere redenen te geven. Allereerst is in het contract met de centrale per 1 januari 2025 vastgelegd dat er per kwartaal bonussen kunnen worden uitgekeerd. Ten tweede worden klanten nu bevraagd over ritten die maximaal 3 maanden in het verleden liggen en niet zoals eerder over het hele afgelopen jaar. De resultaten over het eerste kwartaal komen neer op een 7,9 in routevervoer en een 8,1 in het vraagafhankelijk vervoer. Voor heel Jobinder komt dit neer op een 8,0 gemiddeld. De respons is representatief en ligt ongeveer op het niveau van de jaarlijkse enquête uit het verleden.

Overzicht klachten t.m. 31-03-2026

Omschrijving	Aantal	Verwijtbaar	Percentage	Toelichting verwijtbaar
Te vroeg/laat opgehaald	3	1	33%	Planning / telefonie / drukte / chauffeur / storing
Houding/gedrag chauffeurs	2	1	50%	Rijgedrag / navigatie/ humeur
Clïent niet opgehaald	3	2	67%	planning / chauffeur /communicatie m. gemeente /school
Rit te lang onderweg	1	1	100%	verwijtbaar aan planning MC/vervoerders
Beleid gemeente	4	1	25%	verwijtbaar aan planning MC/vervoerders
Totaal	13	6	46%	

13 klachten over 3 maanden is erg laag. In de periode waarop de klachten betrekking hebben zijn meer dan 83.000 ritten uitgevoerd. Dit komt neer op een klachtenpercentage van 0,2 per 1000 ritten.

Kwaliteit

Het stiptheidspercentage in het vraagafhankelijk vervoer bedroeg 94,6% en in het routevervoer 94,0%. Dit ligt onder de doelstelling van 95,0%. Bij deze streefwaarden arriveert de taxi bij 95,0% van de ritten binnen een tijdvenster van vijftien minuten vóór tot vijftien minuten na de gewenste tijd. Zoals al eerder opgemerkt wordt dit voor een belangrijk deel veroorzaakt door de problemen met sneeuwval in het begin van het jaar. Er vindt geregeld overleg met de Mobiliteitscentrale plaats om hierin wel de vinger aan de pols te houden en waar mogelijk bij te sturen.

Het 'No show percentage' voor het vraagafhankelijke vervoer bedroeg 1,5%. Dit is beter dan de doelstelling van 2,0%.

Financiën

Omschrijving	Begroot Q1-2026			Realisatie Q1-2026			Verschil Real.-Begr. 2026		
	Excl. BTW	BTW	Incl. BTW	Excl. BTW	BTW	Incl. BTW	Excl. BTW	BTW	Incl. BTW
MC vraagafh vervoer	€ 136.674	€ 28.701	€ 165.375	€ 141.895	€ 29.798	€ 171.693	€ 5.222	€ 1.097	€ 6.318
Wmo bruto lasten	€ 596.789	€ 53.711	€ 650.500	€ 589.065	€ 53.016	€ 642.081	€ -7.724	€ -695	€ -8.419
Reizigersbijdrage Wmo	€ -74.150	€ 0	€ -74.150	€ -50.720	€ 0	€ -50.720	€ 23.430	€ 0	€ 23.430
Subtotaal WMO netto lasten	€ 522.639	€ 53.711	€ 576.350	€ 538.346	€ 53.016	€ 591.362	€ 15.707	€ -695	€ 15.012
Programma 1 Vraagafhankelijk vervoer	€ 659.313	€ 82.412	€ 741.725	€ 680.241	€ 82.814	€ 763.055	€ 20.929	€ 401	€ 21.330
MC routevervoer	€ 35.614	€ 7.479	€ 43.092	€ 33.207	€ 6.973	€ 40.180	€ -2.407	€ -505	€ -2.912
Leerlingenvervoer	€ 817.255	€ 73.553	€ 890.808	€ 813.714	€ 73.234	€ 886.948	€ -3.541	€ -319	€ -3.859
Vervoer Oekraïense leerlingen	€ 40.796	€ 3.672	€ 44.468	€ 20.871	€ 1.878	€ 22.749	€ -19.925	€ -1.793	€ -21.718
Gymvervoer	€ 42.865	€ 3.858	€ 46.723	€ 41.809	€ 3.763	€ 45.572	€ -1.056	€ -95	€ -1.151
Jeugdwevervoer	€ 4.794	€ 431	€ 5.225	€ 2.083	€ 187	€ 2.270	€ -2.711	€ -244	€ -2.955
Programma 2 Routevervoer	€ 941.323	€ 88.993	€ 1.030.315	€ 911.683	€ 86.036	€ 997.720	€ -29.639	€ -2.956	€ -32.595
Mobiliteitsbureau regulier	€ 102.479	€ 21.521	€ 124.000	€ 101.796	€ 21.377	€ 123.173	€ -683	€ -144	€ -827
Programma 3 Overhead	€ 102.479	€ 21.521	€ 124.000	€ 101.796	€ 21.377	€ 123.173	€ -683	€ -144	€ -827
Totaal GR Mobiliteitsbureau	€ 1.703.114	€ 192.926	€ 1.896.040	€ 1.693.721	€ 190.227	€ 1.883.948	€ -9.394	€ -2.698	€ -12.092
								Proc. afwijking	-0,6%

De belangrijkste financiële prestatie-indicator betreft de absolute afwijking van de door het bestuur vastgestelde begroting 2026. Doelstelling is niet negatief af te wijken ten opzichte van de geactualiseerde begroting. Tot en met maart 2026 is ten opzichte van de geactualiseerde begroting een overschot te constateren van € 12.092 (-/- 0.6%). De overschrijding ter grootte van € 21.330 (+ 1,1%) op programma 1. (Vraagafhankelijk vervoer) wordt ruimschoots gecompenseerd. Deze hogere kosten voor dit vervoer hebben met name te maken met toegenomen WMO vervoer en afgenomen Opstapper vervoer.

De kosten van programma 2. (Routevervoer) en 3. (Kosten Mobiliteitsbureau) komen respectievelijk € 32.595 (-/- 1,7%) en € 827 (-/- 0,0%) lager uit.

De kosten van vraagafhankelijk vervoer per beladen kilometer van gemiddeld € 2,91 weken ongunstig af ten opzichte van de in de begroting gehanteerde streefwaarde van € 2,54. De kosten per beladen kilometer voor Jobbinder leerlingen vervoer bedroegen € 1,19. Dit is hoger dan de doelstelling van € 0,96 per beladen km. Met name door de eerder genoemde problemen begin

januari is de kostprijs per beladen km in het totale vervoer hoger dan begroot. In het eerste kwartaal van 2026 werd 16,3% van de routes met twee of minder leerlingen uitgevoerd.

Efficiency en ontwikkeling

Tot en met het kwartaal 1 van 2026 kan geconstateerd worden dat de efficiency binnen Jobbinder onder druk staat. Op alle fronten blijven de cijfers achter bij de gestelde doelen. Zoals al vaker opgemerkt is dit deels te wijten aan de problemen in januari en februari, maar met name de combinatiegraad vraagafhankelijk vervoer baart zorgen en is onderwerp van gesprek tussen Mobiliteitsbureau, Mobiliteitscentrale en vervoerder Dorenbos, die het zorgvervoer inbrengt.

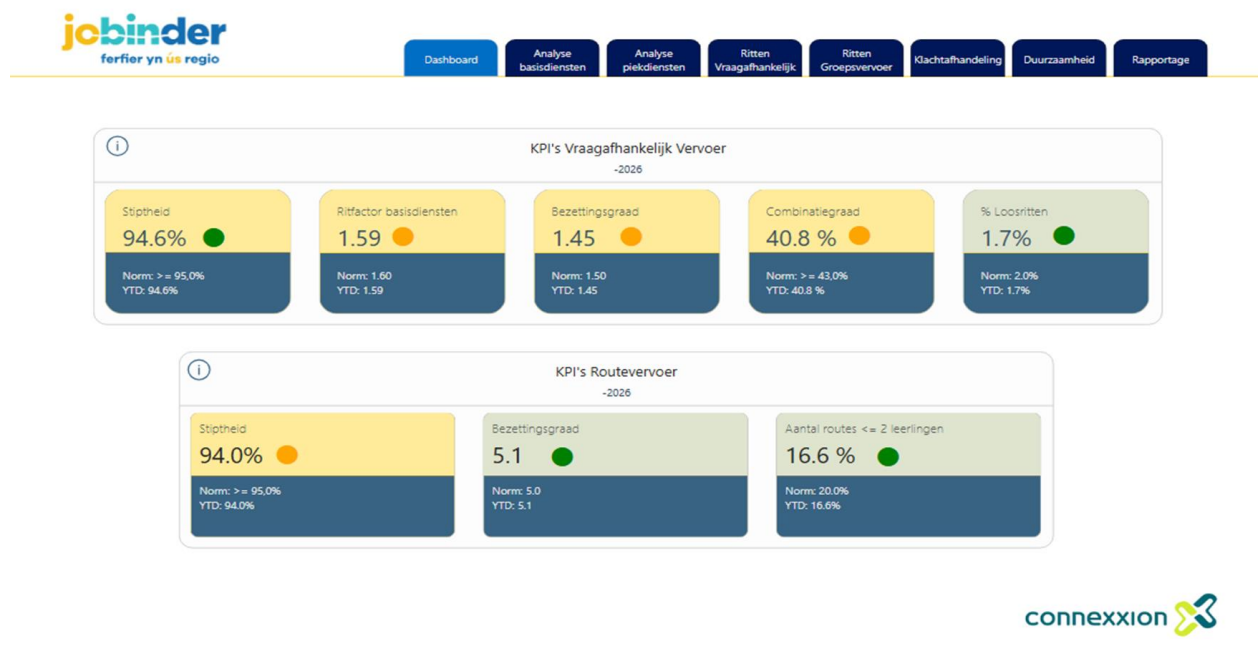
Conclusie

Er kan geconstateerd worden dat de klanttevredenheid en financiën grotendeels op orde zijn.

Uitdagingen voor het komende jaar voor het Mobiliteitsbureau zijn:

- 1) Het weer op orde krijgen van kwaliteit en efficiency.
- 2) Het in goede banen leiden van de implementatie van de nieuwe vervoerscontracten per 1 januari 2027.
- 3) Het bewaken van adequaat contractmanagement in de tweede helft van 2026. De huidige vervoerscontracten lopen op het eind, maar de prestatie en contractuele afspraken moet gehandhaafd blijven tot eind 2026.

Online dashboard Jobbinder t.m. eerste kwartaal 2026

Bijlage definities prestatie-indicatoren 2026:

Nr.	Prestatie indicator (KPI)	Definitie
Klanttevredenheid		
1	Klanttevredenheid totaal Jobbinder	Gemiddelde waardering Jobbinder vervoer op uitgevoerd vervoer van 0-10
2	Aantal klachten per 1.000 ritten	Aantal klachten per duizend ritten
Kwaliteit		
3	Stiptheidpercentage vraagafhankelijk vervoer	Percentage dat aangeeft hoeveel procent van het vraagafhankelijk vervoer op tijd worden opgehaald
4	No show % vraagafhankelijk vervoer	Percentage loosgemelde ritten van totaal aantal ritten in het vraagafhankelijke vervoer
5	Stiptheidspercentage routevervoer	Percentage dat aangeeft hoeveel procent van het routevervoer op tijd worden opgehaald
Financiën		
6	Realisatie tov begroting	Procentuele afwijking realisatie tov begroting
7	Kosten Wmo- en zittend zorgvervoer per beladen km.	Kosten regie en vervoer voor Wmo en zittend zorgvervoer inclusief BTW gedeeld door aantal beladen kilometers Wmo- en zittend zorgvervoer.
8	Kosten LLV per beladen km	Kosten regie en vervoer voor LLV inclusief BTW gedeeld door aantal beladen kilometers leerlingenvervoer
Efficiency en ontwikkeling		
9	Combinatiegraad ritten Wmo- en zorgvervoer	Percentage aantal ritten Wmo- en zorgvervoer dat gecombineerd wordt met andere ritten voor Wmo- en zorgvervoer
10	Bezettingsgraad vraagafhankelijk vervoer	Aantal vervoerde cliënten per rit in het vraagafhankelijke vervoer
11	Gemiddeld aantal leerlingen per rit	Aantal vervoerde leerlingen gedeeld door aantal ritten leerlingenvervoer
12	Ritfactor basisvervoer	Aantal uitgevoerde ritten in het uitgevoerde basisvervoer per uur

2 juli 2026

ACCOUNTANTSVERSLAG

GR Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân (Jobinder)

Aanbiedingsbrief

Aan het bestuur van
GR Mobiliteitsbureau Noordoost
Fryslân
Hynstebloom 4
9104 BR Damwâld

Leeuwarden, 2 juli 2026

Ter informatie: De digitale versie van dit document is vanaf de inhoudsopgave interactief. Aan de hand van de navigatiebalk bovenaan de pagina kan door het document genavigeerd worden.

[← Vorige pagina](#) [→ Volgende pagina](#)

[📖 Inhoudsopgave](#) [☰ Bijlagen](#)

Geachte leden van het bestuur,

Naar aanleiding van onze controle van de jaarrekening 2025 van GR Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân (hierna: Jobinder) brengen wij door middel van deze rapportage verslag uit over de relevante zaken die zijn voortgekomen uit de door ons uitgevoerde controle.

Dit rapport gaat in op onze belangrijkste controlebevindingen. Het document bevat tevens onze mededelingen uit hoofde van onze functie als controlerend accountant aan het bestuur, voor zover noodzakelijk geacht. Waar mogelijk gaan onze bevindingen vergezeld van aanbevelingen voor verbetering.

De jaarrekening 2025 is opgesteld met inachtneming van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). In de jaarrekening is tevens de rechtmatigheidsverantwoording van het bestuur opgenomen. Onze controle is gericht op de getrouwheid van de jaarrekening, inclusief de getrouwheid van deze rechtmatigheidsverantwoording.

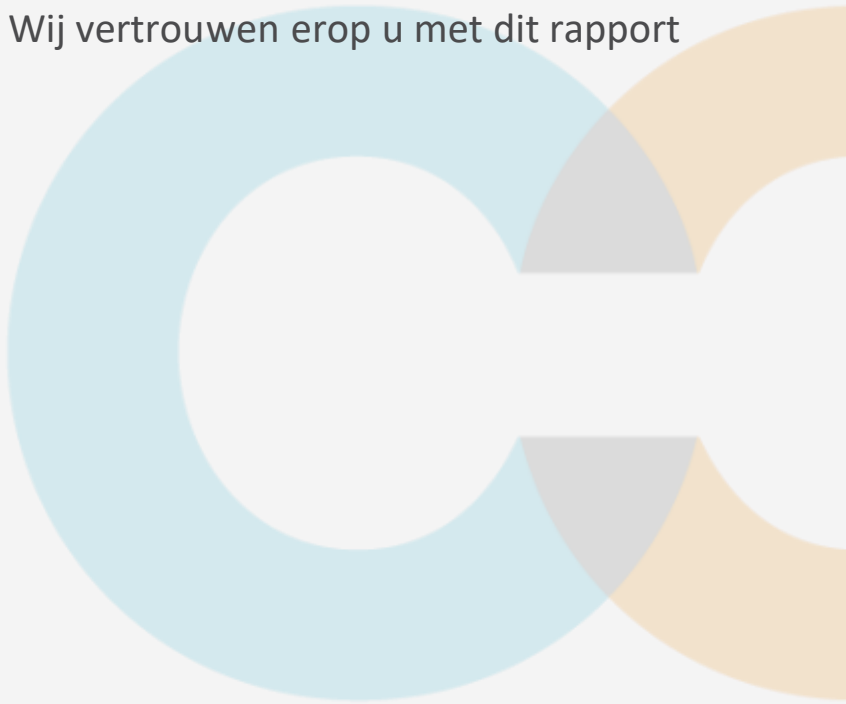
Dit rapport is uitsluitend bestemd voor gebruik door het bestuur van Jobinder en mag niet voor andere doeleinden worden gebruikt, tenzij vooraf schriftelijke toestemming is verleend door Omnyacc In Control B.V.

Wij bedanken de organisatie voor de medewerking die wij bij de uitvoering van onze werkzaamheden hebben gekregen. Wij vertrouwen erop u met dit rapport van dienst te zijn. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om een nadere toelichting op de inhoud te geven.

Met vriendelijke groet,

Omnyacc In Control B.V.
Voor deze:

Was getekend:
M. (Mathijs) de Groot RA MSc
Registeraccountant

1 Samenvatting

2 Controleplan

- 2.1 Controleplan – Onze opdracht
- 2.2 Controleplan – Vaktechnisch
- 2.3 Controleplan – Risico analyse
- 2.4 Controleplan – Gegevensverwerking

3 Bevindingen interne beheersing

- 3.1 Bevindingen interne beheersing – AO/IB
- 3.2 Bevindingen interne beheersing – Kans x Impact
- 3.3 Bevindingen interne beheersing – Overzicht
- 3.4 Bevindingen interne beheersing – Toelichting

4 IT bevindingen

- 4.1 IT bevindingen in de jaarrekeningcontrole
- 4.2 Informatiebeveiliging

5 Controlebevindingen

6 Overige bespreekpunten

7 Bijlagen

- A. Overzicht van geconstateerde afwijkingen

1. Samenvatting

Strekking controleverklaring

- Wij zijn voornemens een goedkeurende controleverklaring te verstrekken bij de jaarrekening 2025 van Jobinder. Onderdeel hiervan is de getrouwheid van de in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording.
- De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het BBV. De beoogde verklaring is gebaseerd op de jaarrekening zoals aan ons ter controle is aangeboden en de controle-informatie die wij tot op heden hebben verkregen.

Uitkomst van onze controle

Voor een uitgebreidere toelichting verwijzen wij naar hoofdstuk 5. De belangrijkste bevindingen betreffen:

- begrotingsrechtmatigheid: onrechtmatigheden van € 169.000, waarvan € 140.000 acceptabel op basis van door het bestuur vastgestelde afspraken;
- verdere formalisering van prestatielevering, factuurafhandeling en betalingsproces;
- blijvende aandacht voor implementatie van de nieuwe vervoerscontracten per 1 januari 2027 en digitale weerbaarheid.

Controleverschillen

- Voor een overzicht verwijzen wij naar de bijlage. Op basis van onze werkzaamheden zijn geen ongecorrigeerde controleverschillen geconstateerd.
- De in de jaarrekening toegelichte rechtmatigheidsbevindingen doen geen afbreuk aan de beoogde controleverklaring.

Administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB)

Onze bevindingen inzake de AO/IB zijn nader toegelicht in hoofdstuk 3. De belangrijkste punten betreffen:

- zichtbare vastlegging van prestatielevering bij factuurafhandeling;
- zichtbare autorisatie van wijzigingen in crediteurenstamgegevens en handmatige betalingen;
- tijdige formalisering van begrotingswijzigingen;
- contractmanagement rond de overgang naar nieuwe vervoerders;
- gegevensverwerking en informatiebeveiliging.

2.1 Controleplan – Onze opdracht

Doel en object van de controle

Het doel van de controle is het geven van een onafhankelijk oordeel of de jaarrekening 2025 van Jobinder, in alle van materieel belang zijnde opzichten, is opgesteld in overeenstemming met het BBV.

Opdracht en controleaanpak

Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd conform de met u gemaakte afspraken in de opdrachtbevestiging. Tevens beoordelen wij de verenigbaarheid van de overige informatie met de jaarrekening en of deze geen materiele afwijkingen bevat op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins.

Onze controleaanpak is gebaseerd op een gegevensgerichte en risicogerichte benadering. Daarbij hebben wij onder meer aandacht besteed aan de rittenadministratie en vervoerdersfacturen, de afrekening met deelnemers, begrotingsrechtmatigheid, overlopende posten, WNT en de in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording.

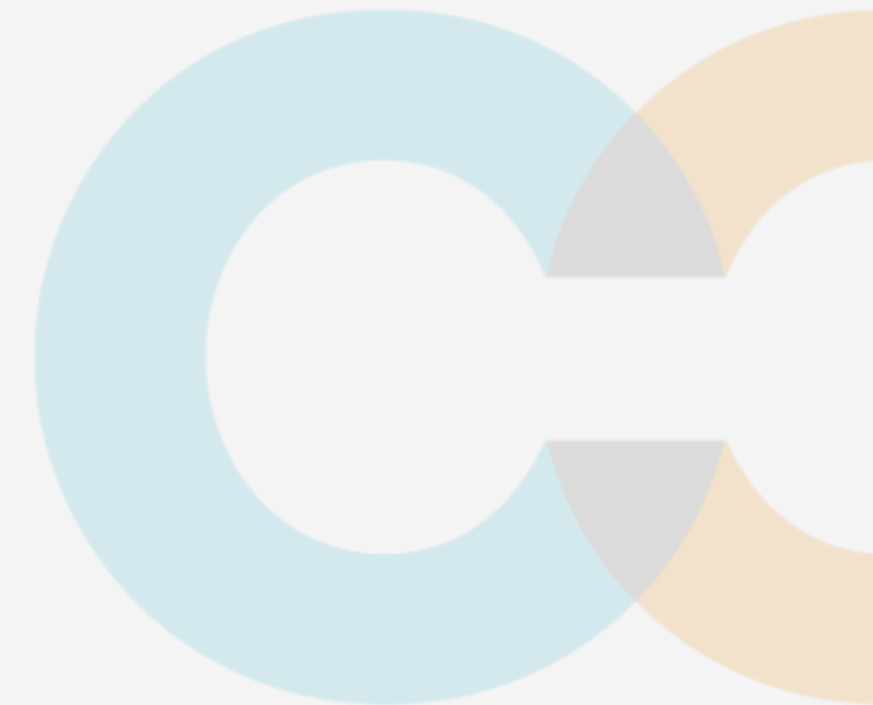
Strekking van de controleverklaring

Tijdens onze controle hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie verkregen om vast te stellen dat de jaarrekening 2025 een getrouw beeld geeft van de grootte en samenstelling van baten, lasten, activa en passiva van Jobinder.

Wij zijn voornemens een goedkeurende controleverklaring te verstrekken.

Onafhankelijkheid

Nederlands recht en overige beroepsregels, zoals de Verordening inzake de Onafhankelijkheid van accountants bij Assurance-opdrachten (ViO), vereisen dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controleclienten. Wij zijn van mening dat door ons is voldaan aan deze eisen. Naast de controle voeren wij geen overige dienstverlening uit.

2.2 Controleplan – Vaktechnisch

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de besluitvorming van gebruikers van de jaarrekening.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming en het BADO hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op afgerond € 132.000. De gehanteerde benchmark is (afgerond) 2% van de totale lasten 2025 van € 6.625.905.

Naast de kwantitatieve materialiteit houden wij rekening met afwijkingen die kwalitatief materieel kunnen zijn. De grens voor duidelijk triviale afwijkingen bedraagt € 1.900.

Voor de rechtmatigheidsverantwoording is door het bestuur een verantwoordingsgrens gehanteerd van 2% van de totale lasten, zijnde € 132.000

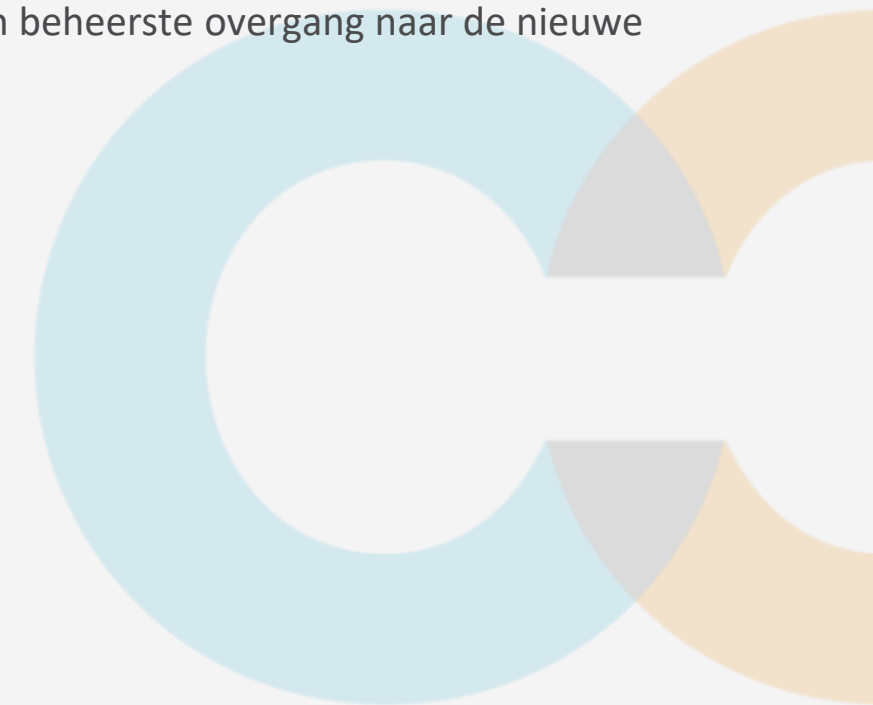
Fraude

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude en onjuistheden berust bij het bestuur en de organisatie. Onze controle is niet specifiek gericht op het ontdekken van fraude, maar bij de planning en uitvoering houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude.

Wij hebben de mogelijke frauderisico's en situaties van misbruik en oneigenlijk gebruik besproken en controlewerkzaamheden uitgevoerd rondom management override, memoriaalboekingen, schattingen en ongebruikelijke transacties. Deze werkzaamheden hebben geen indicaties voor materiele fraude opgeleverd.

Continuïteit

Jobinder bouwt geen eigen vermogen op; jaarlijkse mee- en tegenvallers worden afgerekend met de partners. Wij hebben kennisgenomen van de begroting, de financiële positie, de contracten en de risicoanalyse. Op basis daarvan achten wij de continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar. Wel blijft de organisatie afhankelijk van tijdige financiering door partners en een beheerste overgang naar de nieuwe vervoerscontracten.

2.3 Controleplan – Risico analyse

Risico analyse en controle aanpak

Zoals eerder aangegeven kent onze controle een top-down benadering en een risicogerichte aanpak. De belangrijkste risico's voor de jaarrekening die zijn geïdentificeerd zijn:

- risico op onjuiste of onvolledige vervoerskosten en deelnemersbijdragen door afhankelijkheid van rittenadministratie, vervoerdersfacturen en verdeelsleutels;
- risico op begrotingsonrechtmatigheid bij programma-overschrijdingen en niet tijdige bestuursautorisatie;
- risico op niet-naleving van aanbestedings- en contractafspraken;
- risico op doorbreken van interne beheersing door management;
- risico op onjuiste of onrechtmatige betalingen door beperkte functiescheiding in een kleine organisatie.

Rittenadministratie en deelnemersbijdragen

Wij hebben de aansluiting beoordeeld tussen de rittenadministratie, vervoerdersfacturen, de door de Mobiliteitscentrale aangeleverde informatie, de verdeelsleutels en de eindafrekeningen met partners. Tevens is kennisgenomen van de externe accountantsinformatie bij de Mobiliteitscentrale.

Begrotingsrechtmatigheid en naleving wet- en regelgeving

Wij hebben de lasten per programma getoetst aan de geautoriseerde begroting, de rapportage in de paragraaf bedrijfsvoering en de rechtmatigheidsverantwoording. Daarnaast is aandacht besteed aan aanbestedings- en, contractmanagement.

Risico op doorbreken interne beheersing door management

Het bestuur en de organisatie verkeren in een positie om beheersmaatregelen te doorbreken. Wij hebben gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd op memoriaalboekingen, overlopende posten, schattingen en ongebruikelijke transacties.

risico op onjuiste of onrechtmatige betalingen

Gezien de grootte van de organisatie is het mogelijk om zelfstandige betalingen te verrichten zonder afgedwongen 4-ogen principe. Hierdoor bestaat het risico op onrechtmatige / onjuiste uitgaande betalingen.

2.4 Controleplan – Gegevensverwerking

Geautomatiseerde gegevensverwerking

De accountant besteedt in het kader van de jaarrekeningcontrole aandacht aan de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking voor zover relevant voor de jaarrekening.

Wij hebben de IT-omgeving van Jobinder uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld. Hierbij hebben wij ons gericht op systemen en gegevensstromen die invloed hebben op de financiële administratie en de jaarrekening, waaronder de rittenadministratie van de Mobiliteitscentrale, de informatie voor vervoerdersfacturen en de financiële administratie.

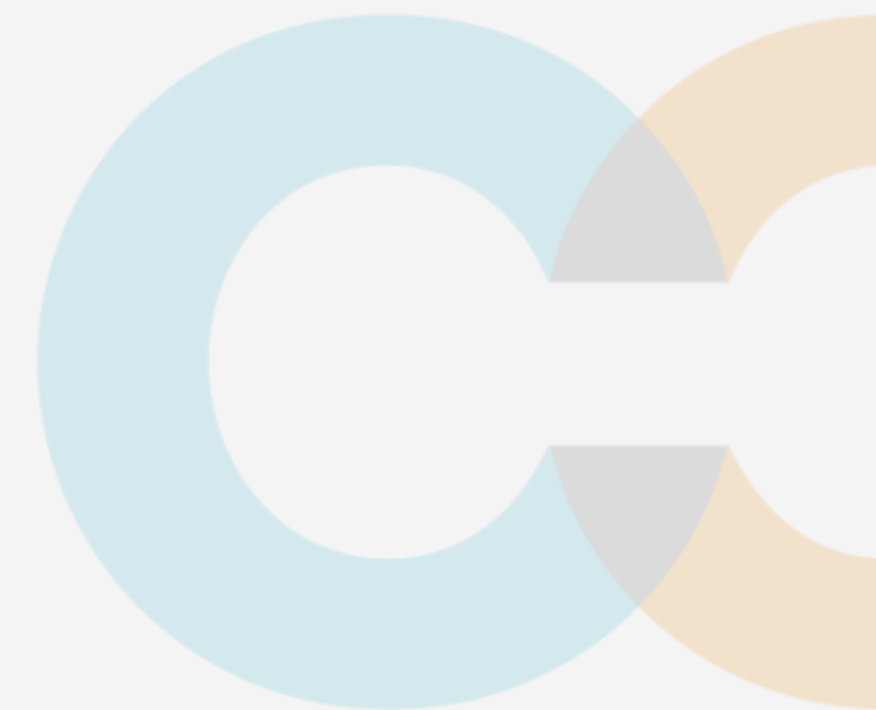
Onze bevindingen zijn opgenomen in hoofdstuk 4 - IT bevindingen in de jaarrekeningcontrole.

Aandachtspunt dataketen

Jobinder werkt met een regiemodel waarin beleid, contractmanagement, planning en uitvoering bij verschillende partijen zijn belegd. Voor de jaarrekeningcontrole is daardoor vooral de betrouwbaarheid van de gegevensketen van belang: van ritregistratie en planning tot facturatie, verdeling van kosten en eindafrekening met partners.

Wij zien dat Jobinder diverse beheersmaatregelen toepast, waaronder analyses op ritten en declaraties, beoordeling van KPI's, klachtenregistratie en klanttevredenheidsonderzoeken. Ook is over 2025 externe accountantsinformatie ontvangen bij de rittenadministratie van de Mobiliteitscentrale.

Wij adviseren de uitgevoerde controles op deze keten blijvend zichtbaar te documenteren en de opvolging van uitzonderingen vast te leggen. Dit draagt bij aan een overdraagbaar proces en ondersteunt de rechtmatigheids- en getrouwheidsverantwoording.

3.1 Bevindingen interne beheersing AO/IB

Opzet en bestaan van de Administratieve Organisatie en Interne Beheersing (hierna: AO/IB)

In het kader van de controle van de jaarrekening hebben wij een onderzoek uitgevoerd naar de processen en ondersteunende systemen van Jobinder.

Jobinder is een kleine en flexibele organisatie ('lyts en linich') met een beperkte vaste bezetting. Dat maakt een efficiënte inrichting van interne beheersing noodzakelijk, maar beperkt tegelijkertijd de mogelijkheden tot volledige functiescheiding.

De primaire doelstelling van onze werkzaamheden is om een beeld te krijgen van de aanwezigheid van beheersmaatregelen rondom de processen en de ondersteunende systemen die relevant zijn voor de jaarrekeningcontrole.

Wij hebben gekozen voor een overwegend gegevensgerichte controleaanpak. De belangrijkste bevindingen zijn in de volgende paragrafen opgenomen.

De volgende processen zijn beoordeeld voor zover relevant voor de jaarrekeningcontrole:

- rittenadministratie en vervoerdersfacturen;
- deelnemersbijdragen en eindafrekeningen;
- inkoop, factuurafhandeling en prestatielevering;
- betalingsproces en crediteurenstamgegevens;
- begrotingsbewaking en rechtmatigheidsverantwoording;
- contractmanagement en aanbestedingen;
- financiële afsluiting en overlopende posten;
- IT-proces en gegevensverwerking.

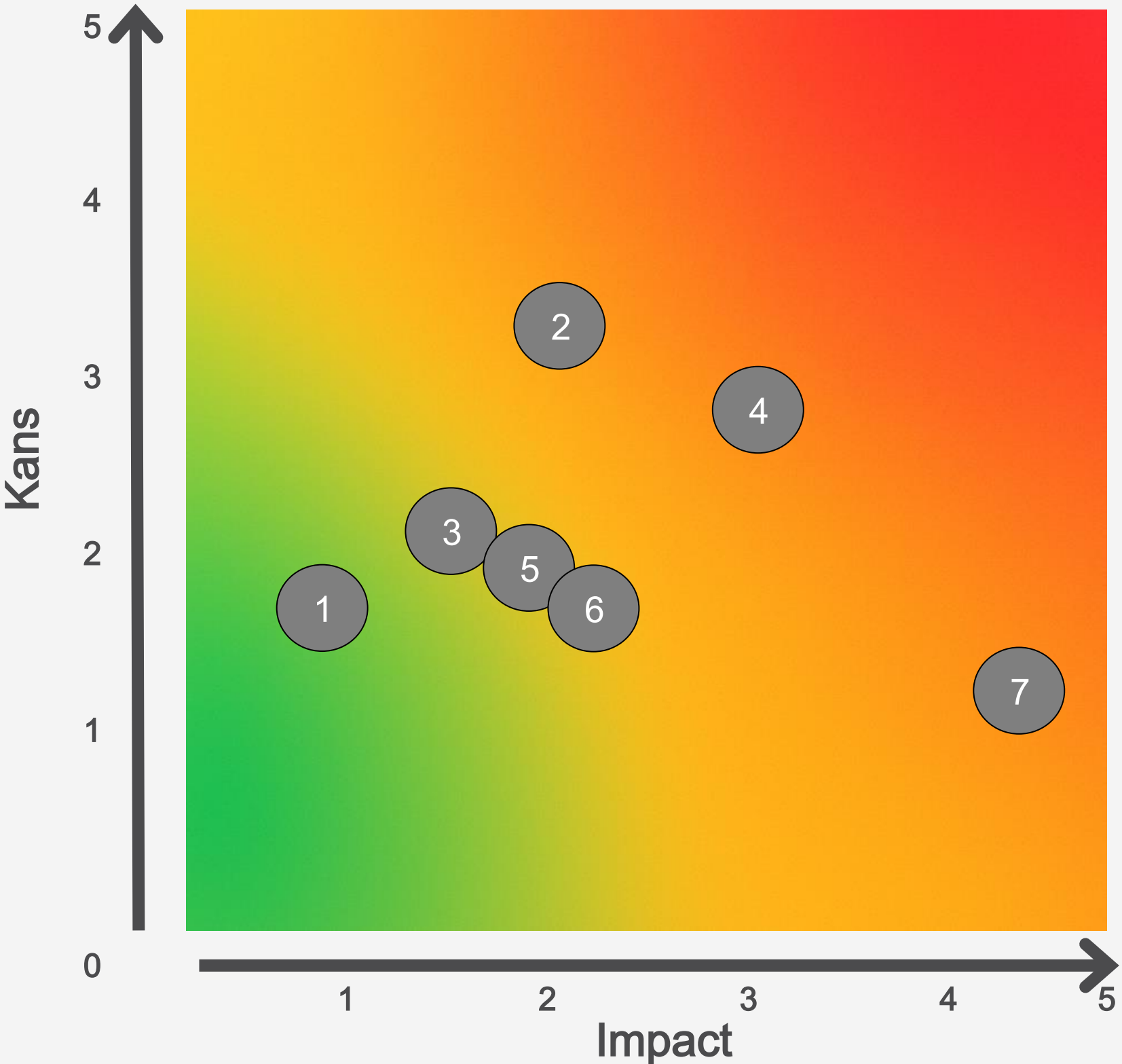

3.2 Bevindingen interne beheersing – Kans x Impact

Hiernaast is een tabel opgenomen waarin wij vanuit ons oogpunt het niveau van de kans en impact van onze bevindingen in relatie tot de interne beheersingsmaatregelen van de gecontroleerde processen vastleggen. Op de volgende pagina's wordt in detail ingegaan op de bevindingen.

1	Rittenadministratie en deelnemersbijdragen
2	Factuurafhandeling en prestatielevering
3	Betalingen en crediteurenstamgegevens
4	Begrotingsrechtmatigheid
5	Contractmanagement en aanbestedingen
6	Financiële administratie en afsluiting
7	IT en gegevensverwerking

3.3 Bevindingen interne beheersing – Overzicht

Bevinding	Omschrijving bevinding	Status
A. Factuurafhandeling en prestatielevering	De vastlegging van de beoordeling van prestatielevering bij facturen kan risicogerichter en consistenten worden gedocumenteerd. Een geformaliseerd inkoopbeleid en normbedragen kunnen hierbij helpen.	
B. Betalingen en crediteurenstamgegevens	Beperke functiescheduling binnen het financiële proces	
C. Begrotingsrechtmatigheid	Lastenoverschrijdingen op programma 1 en 3 leiden tot € 169.000 begrotingsonrechtmatigheid, waarvan € 140.000 acceptabel is. De resterende € 29.000 vraagt tijdige formalisering.	
D. IT-Proces (zie paragraaf 4.1)	Geen zichtbare monitoring op IT contracten met externe partijen	

Onvoldoende Verbeterpunten Voldoende

3.4 A Factuurafhandeling en prestatielevering

Bevinding en risico

Net als voorgaand jaar blijft het zichtbaar documenteren van de wijze waarop prestatielevering is vastgesteld een aandachtspunt. Inkoop- en vervoersfacturen hebben vaak betrekking op contractuele afspraken, ritten, externe ondersteuning of specifieke aanbestedingskosten.

Wanneer de beoordeling van prestatielevering niet aantoonbaar is vastgelegd, ontstaat het risico dat kosten worden verwerkt terwijl de geleverde prestatie onvoldoende is onderbouwd. Dit risico is vooral relevant bij externe inhuur, juridische kosten, aanbestedingskosten en incidentele of complexe prestaties.

Aanbeveling

Wij adviseren de vaststelling van prestatielevering risicogericht in te richten en vast te leggen in een geformaliseerd inkoopbeleid. Daarbij kan onderscheid worden gemaakt naar omvang en risicoprofiel van de factuur.

Concreet adviseren wij het uitbestedingscontract met de mobiliteitscentrale zichtbaar monitoren ten einde prestatielevering van de ritten te kunnen vaststellen.

Reactie organisatie

Het inkoopbeleid wordt in de bestuursvergadering van 2 juli 2026 voorgelegd aan het bestuur ter vaststelling. 2026 staat in het teken staan van het implementeren de nieuwe vervoerscontracten en het zorgvuldig uitvoeren van het contractmanagement van de huidige (af)lopende contracten en nieuwe contracten voor de interne bedrijfsvoering van het Mobiliteitsbureau. Hierin zullen duidelijke afspraken gemaakt worden over de gevraagde prestatielevering en de aan te leveren bewijsstukken. In het tweede halfjaar van 2026 zal een controleplan worden opgesteld waarin de prestatielevering en de betreffende facturering hiervan gedurende 2026-2027 zal worden gecontroleerd. Ook voor kleinere opdrachten en aankopen zal een plan worden opgesteld hoe eenvoudig kan worden vastgelegd welke prestatie wordt verwacht en hoe dit wordt gecontroleerd. Dit alles rekening houdend met de kleine schaal waarop het Mobiliteitsbureau is ingericht.

3.4 B Betalingen en crediteurenstamgegevens

Bevinding en risico

Door de beperkte omvang van de vaste organisatie zijn functiescheidingen in algemene zin niet altijd te realiseren.

Wij hebben geconstateerd dat voor uitgaande betalingen altijd een 4-ogen principe wordt afgedwongen. Wel hebben wij vastgesteld dat de functionarissen belast met uitgaande betalingen tevens uitgebreide rechten hebben in de financiële administratie. Dit is een veelvoorkomend aandachtspunt bij kleinere organisaties, maar verdient blijvende aandacht vanwege het risico op onjuiste danwel frauduleuze financiële mutaties.

Aanbevelingen

Wij adviseren aanvullende zichtbare beheersmaatregelen in te richten binnen het betalingsproces:

- periodieke beoordeling van rechten in bankapplicaties en financiële administratie;
- rechtenstructuur in de financiële administratie op zodanige wijze in te richten dat medewerkers enkel de functionaliteiten en rechten bezitten die zij voor het uitoefenen van hun functie nodig hebben.

Reactie organisatie

Het vierogen principe wordt bij alle uitgaande betalingen toegepast conform het BNG autorisatieprofiel. Hierbij is er functiescheiding vastgelegd tussen registratie en controle en betaling. Bij wijziging van stamgegevens van crediteuren wordt er altijd een bericht gestuurd naar een andere gebruiker binnen Exact voor controle. Bij deze vierogen controle is extra aandacht voor gewijzigde banrekeningnummers. Twee keer per jaar wordt door een onafhankelijke functionaris een rechtmatigheidscontrole uitgevoerd. Een van de vaste onderdelen is de controle en autorisatie op de uitgaande betalingen en wijziging van de stamgegevens. .

3.4 C Begrotingsrechtmatigheid

Bevinding en risico

In de jaarrekening 2025 is in de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen dat de omvang van de niet rechtmatig tot stand gekomen baten, lasten en balansmutaties € 169.000 bedraagt. Dit ligt boven de verantwoordingsgrens van € 132.000.

De geconstateerde afwijkingen zien volledig toe op het begrotingscriterium. Op programma 1 Vraagafhankelijk vervoer is sprake van een lastenoverschrijding van € 159.355, waarvan € 130.000 acceptabel is. Op programma 3 Overhead is sprake van een overschrijding van circa € 10.000, die volledig acceptabel is door direct gerelateerde inkomsten.

Het resterende niet-acceptabele bedrag bedraagt daarmee circa € 29.000.

Aanbeveling

Wij adviseren de begrotingsbewaking en formele besluitvorming verder aan te scherpen. Met name bij verwachte programma-overschrijdingen is het van belang dat tijdig wordt vastgesteld of een begrotingswijziging nodig is en of deze op de juiste basis door het bestuur wordt geformaliseerd dan wel tenminste informeel kenbaar gemaakt.

Concreet adviseren wij:

- tussentijdse prognoses per programma zichtbaar vast te leggen;
- overschrijdingen tijdig aan het bestuur te melden;
- besluitvorming expliciet te documenteren in bestuursstukken.

Reactie organisatie

Op basis van de tussentijdse rapportage over het eerste halfjaar van een bepaald jaar wordt beoordeeld of er per programma een begrotingsaanpassing noodzakelijk is. Als dit noodzakelijk wordt geacht dan wordt in september van het betreffende jaar een geactualiseerde begroting voorgelegd aan het bestuur. Die legt deze geactualiseerde begroting vervolgens voor aan de raden en Staten voor zienswijzen. In december van het betreffende jaar kan vervolgens de geactualiseerde begroting worden vastgesteld. Als blijkt dat in december op basis van de derde kwartaal rapportage aanvullende tekorten ontstaan dan wordt dit gemeld in de tussentijdse rapportage voor het derde kwartaal en vastgelegd in de notulen van de bestuursvergadering. Het Mobiliteitsbureau zal de eventuele begrotingswijzigingen voortaan voldoende ruim berekenen en voorleggen zodat er per saldo geen kleine onrechtmatige tekorten ontstaan zoals die in 2025 zijn ontstaan.

4.1 IT bevindingen in de jaarrekeningcontrole

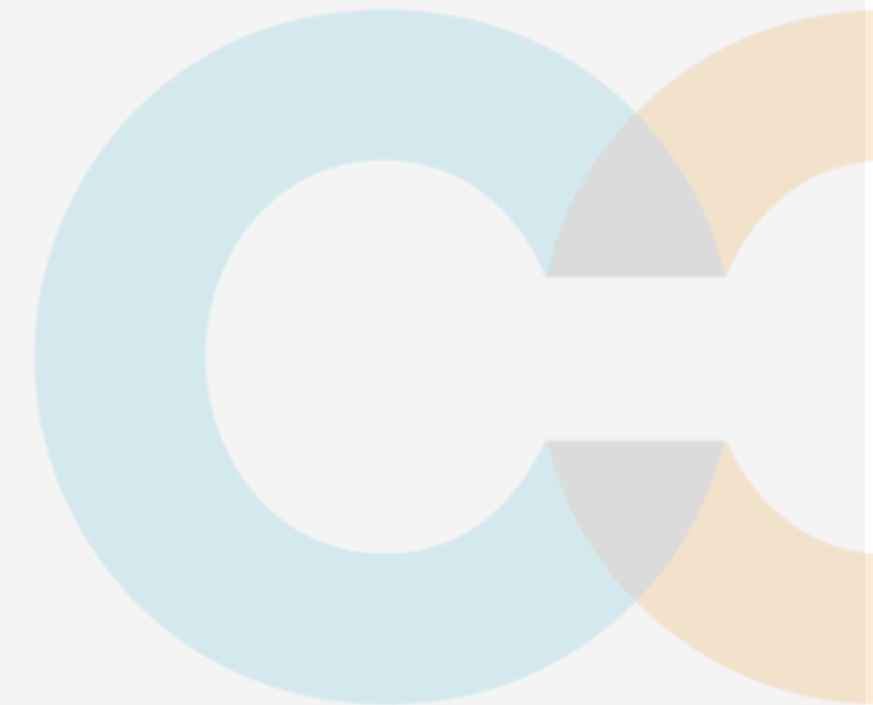
Als onderdeel van onze jaarrekeningcontrole hebben wij inzicht verkregen in de IT-omgeving van Jobinder. Onze werkzaamheden waren gericht op de systemen en gegevensverwerking die relevant zijn voor de jaarrekeningcontrole. Het betreft onder meer de financiële administratie, de ritten- en planningsinformatie van de Mobiliteitscentrale, rapportages voor vervoerdersfacturen, bankbetalingen en gegevens voor de eindafrekening met partners.

Voor de beheersing van de IT-omgeving richten wij ons in de jaarrekeningcontrole op drie onderwerpen:

- logische toegangsbeveiliging;
- wijzigingsbeheer;
- continuïteitsbeheer.

Jobinder is ten aanzien van haar IT in hoge mate afhankelijk van gemeente Noardeast-Fryslân. Wij hebben vastgesteld dat er een contract ten grondslag ligt aan deze uitbesteding. Wij hebben echter vastgesteld dat dit contract verouderd is en dat er geen actieve monitoring plaats vindt op de naleving van dit contract. Daarnaast staan er geen specifieke aspecten in rondom dataveiligheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Wij raden aan om dit nadere afspraken te maken rondom de genoemde aspecten en periodiek te monitoren in hoeverre deze afspraken worden nageleefd.

4.2 Informatiebeveiliging

Informatiebeveiliging en cybersecurity - digitale weerbaarheid:

Digitale weerbaarheid is een belangrijk thema voor Jobinder. De organisatie is in hoge mate afhankelijk van betrouwbare gegevensuitwisseling met de Mobiliteitscentrale, vervoerders, partners en ondersteunende applicaties. Verstoring van deze gegevensuitwisseling kan leiden tot operationele vertragingen, fouten in declaraties of problemen in de dienstverlening aan reizigers. Daarnaast werkt u met gevoelige persoonsgegevens.

Een cyberincident of ICT-verstoring kan resulteren in:

- verstoring van bedrijfsvoering en dienstverlening;
- verlies of wijziging van ritten- en persoonsgegevens;
- datalekken door ongeautoriseerde toegang;
- fouten in facturatie of rapportage;
- reputatieschade en bestuurlijke druk.

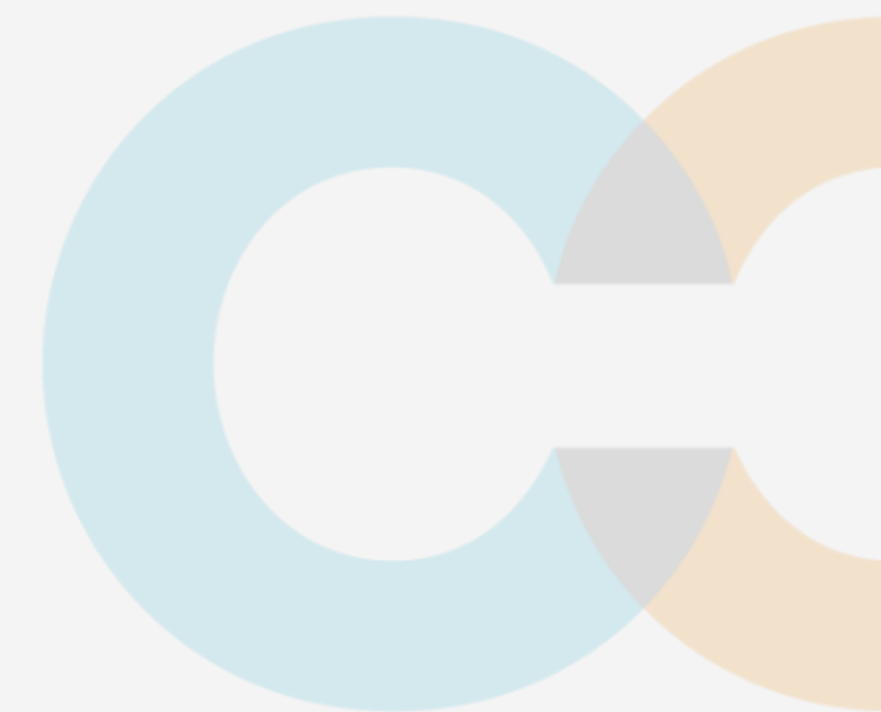
Tijdens onze werkzaamheden

Wij constateren dat informatiebeveiliging in de risicoanalyse van Jobinder nadrukkelijk aandacht krijgt. Adequate beveiliging van informatietechnologie en communicatiesystemen is essentieel voor continuïteit van juiste dataregistratie.

Wij adviseren het bestuur om digitale weerbaarheid structureel te agenderen en de volgende punten zichtbaar vast te leggen:

- periodieke beoordeling van gebruikers en rechten;
- back-up- en herstelprocedures van kritieke data;
- afhankelijkheden van cloud- en serviceorganisaties;
- incidentprocedure en meldingsroute bij datalekken of cyberincidenten;
- zelfevaluatie op relevante cybersecurity- en NIS2-vereisten.

Deze aanbevelingen zijn aanvullend op de jaarrekeningcontrole en vormen geen afzonderlijke assurance-conclusie.

5. Controlebevindingen (1/2)

Rechtmatigheidsverantwoording

De jaarrekening 2025 bevat de rechtmatigheidsverantwoording van het bestuur. De verantwoordingsgrens is vastgesteld op 2% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan reserves, zijnde € 132.000.

Het bestuur rapporteert € 169.000 aan onrechtmatigheden. Deze hebben volledig betrekking op het begrotingscriterium. Van dit bedrag is € 140.000 acceptabel op basis van door het bestuur vastgestelde afspraken. De resterende begrotingsonrechtmatigheid bedraagt circa € 29.000.

Wij hebben beoordeeld of deze verantwoording getrouw is weergegeven in de jaarrekening en of de toelichting in de paragraaf bedrijfsvoering voldoende inzicht geeft.

Mobiliteitscentrale en nieuwe vervoerscontracten

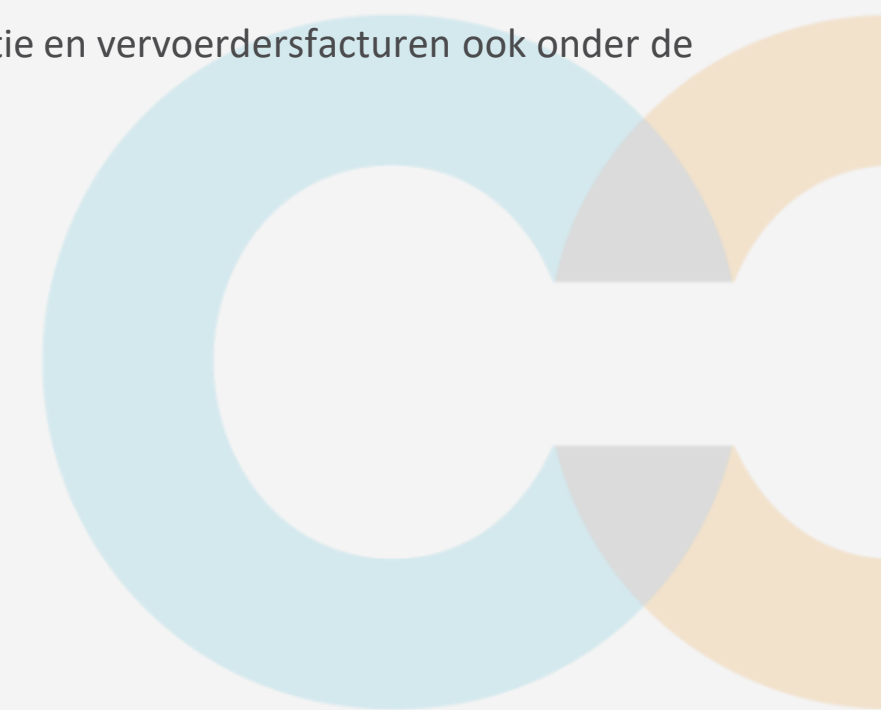
De vervoerskosten zijn in belangrijke mate gebaseerd op de rittenadministratie van de Mobiliteitscentrale. Jobinder heeft in 2025 bij de start van het nieuwe contract voor de regie met de Mobiliteitscentrale afgesproken dat jaarlijks externe accountantsinformatie wordt overlegd over de rittenadministratie en managementinformatie. Deze informatie over 2025 is ontvangen.

Daarnaast is in 2025 een Europese aanbesteding voor vervoer in de markt gezet. In maart 2026 is deze definitief gegund aan drie vervoersbedrijven. De overgang naar de nieuwe contracten per 1 januari 2027 is een belangrijk aandachtspunt voor 2026.

Aanbeveling

Wij adviseren voor de implementatie van de nieuwe vervoerscontracten een zichtbaar project- en risicodossier bij te houden, met aandacht voor contractuele afspraken, OPOV-overgang van chauffeurs, planning, communicatie richting reizigers, datakoppelingen, prestaties/KPI's en financiële effecten.

Verder adviseren wij de controles op de rittenadministratie en vervoerdersfacturen ook onder de nieuwe contracten vanaf de start zichtbaar in te richten.

5. Controlebevindingen (2/2)

Verslaggeving, BBV en WNT

De jaarrekening 2025 is opgesteld met inachtneming van het BBV. Het Mobiliteitsbureau bezit geen vaste activa en houdt geen eigen vermogen of voorzieningen aan. Mee- en tegenvallers worden jaarlijks afgerekend met partners.

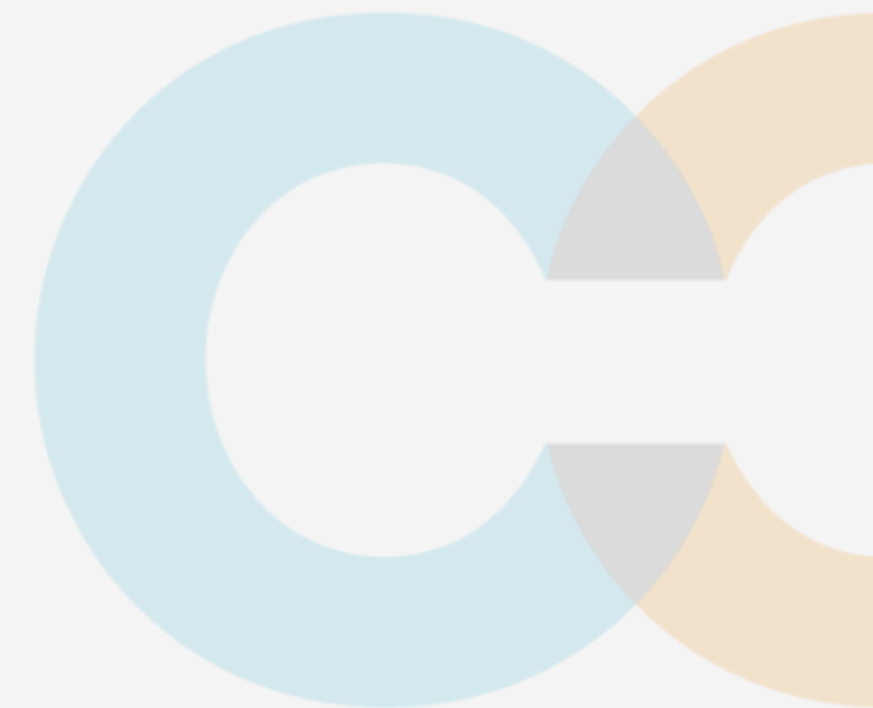
Wij hebben vastgesteld dat de jaarrekening op hoofdlijnen aansluit bij de voorgeschreven BBV-indeling en dat de WNT-toelichting is opgenomen. De coördinator is in de WNT-verantwoording opgenomen met een bezoldiging beneden het toepasselijke maximum. Bestuursleden hebben geen bezoldiging vanuit de GR ontvangen boven de grens van € 2.100.

Wij hebben geen bijzonderheden geconstateerd die afzonderlijke rapportage vereisen.

Resultaat en vermogenspositie

Het resultaat 2025 bedraagt € 0, conform de systematiek waarbij alle baten en lasten met de partners worden afgerekend. De totale lasten en baten bedragen € 6.625.905 exclusief btw. Ten opzichte van de geactualiseerde begroting is sprake van een positief verschil van € 106.976.

Doordat geen eigen vermogen wordt opgebouwd, blijft tijdige afrekening met de partners van belang voor liquiditeit en continuïteit.

6. Overige bespreekpunten

Omvang entiteit / verslaggevingskader

Jobinder is een gemeenschappelijke regeling in de vorm van een bedrijfsvoeringsorganisatie. De jaarrekening is opgesteld conform het BBV. De paragrafen grondbeleid, lokale heffingen, onderhoud kapitaalgoederen en verbonden partijen zijn niet van toepassing.

Juridische procedures

Voor zover ons bekend zijn geen juridische geschillen of procedures aanwezig die een materiele invloed hebben op de jaarrekening 2025, anders dan de in de jaarrekening toegelichte aanbesteding gerelateerde kosten en ontvangen rechtsbijstandsvergoeding.

Overtredingen wet- en regelgeving

Wij hebben geen aanwijzingen verkregen voor overtredingen van wet- en regelgeving die een materiele invloed hebben op de jaarrekening.

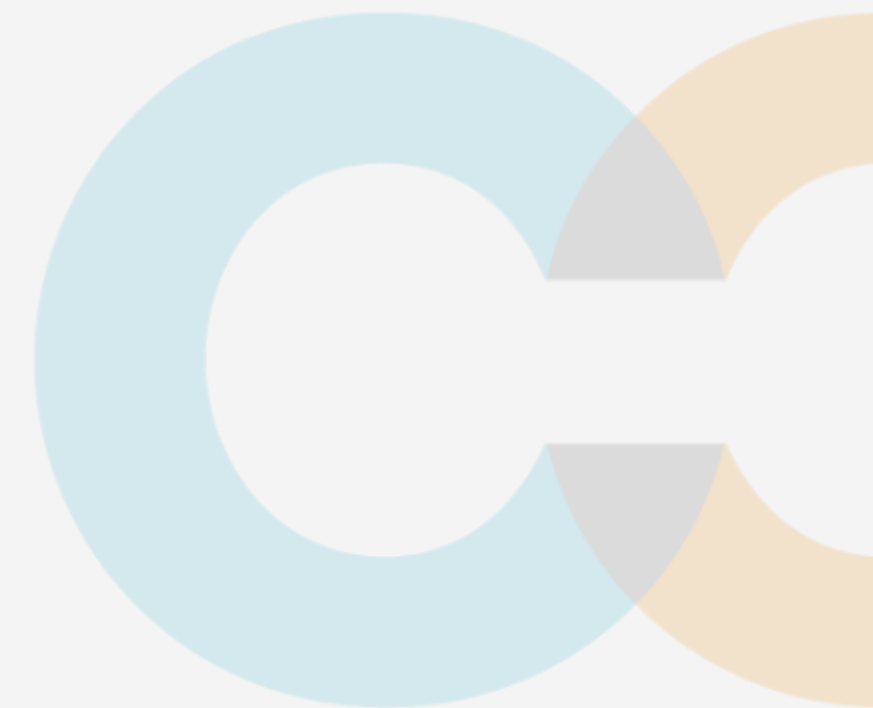
Gebeurtenissen na balansdatum

De definitieve gunning van vervoer is per 13 maart 2026 tot stand gekomen. Dit is in de jaarrekening toegelicht als gebeurtenis na balansdatum. De implementatie richting 1 januari 2027 vraagt bestuurlijke en operationele aandacht.

Evaluatie controle

De samenwerking met de organisatie in het kader van de accountantscontrole is als positief ervaren. De organisatie heeft op constructieve wijze meegewerkt en aanvullende vragen zijn adequaat opgepakt.

Voor toekomstige jaren blijft het van belang om controle-informatie rondom prestatielevering, begrotingswijzigingen, contractmanagement en de dataketen van de Mobiliteitscentrale tijdig en zichtbaar vast te leggen.

Onderdeel	Bedrag	Invloed	Toelichting
Niet-gecorrigeerde controleverschillen getrouwheid	Nihil	Geen	Geen te rapporteren niet-gecorrigeerde controleverschillen op basis van de beschikbare controle-informatie.
Onzekerheden getrouwheid	Nihil	Geen	Geen te rapporteren onzekerheden die de beoogde controleverklaring belemmeren.
Begrotingsonrechtmatigheden	€ 169.000	Geen effect indien juist toegelicht	Volledig begrotingscriterium. Hiervan is € 140.000 acceptabel; resterend circa € 29.000.

STERK! VOOR
ONDERNEMERS

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het bestuur van de gemeenschappelijke regeling Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2025

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2025 van de gemeenschappelijke regeling Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân te Damwâld gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2025 en van het vermogen van de gemeenschappelijke regeling Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân op 31 december 2025 alsmede een getrouw beeld van de financiële rechtmatigheid over 2025 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:

1. Het overzicht van baten en lasten over 2025.
2. De balans per 31 december 2025.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, waaronder de rechtmatigheidsverantwoording van het bestuur over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties over 2025.
4. De bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het normenkader dat is vastgesteld door het bestuur op 12 november 2025 en de Regeling Controleprotocol WNT 2025 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van gemeenschappelijke regeling Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-

opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA). Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2025 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- Het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat. Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen, zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld door het bestuur op 12 november 2025.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving en de naleving van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de gemeenschappelijke regeling in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's

bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeenschappelijke regeling in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of gemeenschappelijke regeling haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeenschappelijke regeling de financiële risico's niet kan opvangen.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Leeuwarden, 2 juli 2026

Omnyacc In Control B.V.

Was getekend:
M. de Groot RA MSc

NIEUWS

Juni 2026

Stimuleringsfonds vliegend van start

Het Stimuleringsfonds is nog maar een paar maanden open, maar de belangstelling is nu al groot. Ondernemers, organisaties en initiatiefnemers weten het fonds goed te vinden met plannen die bijdragen aan een sterke en toekomstbestendige eilandeneconomie.

Een paar feitjes sinds de opening in februari:

- Meer dan 100 vragen per mail beantwoord
- Ruim 50 telefoongesprekken gevoerd
- 10 aanvragen ontvangen voor het Opstartbudget
- 8 aanvragen ingediend voor Pilots & Projecten

Ook de eerste aanvragen zijn inmiddels toegekend. Van een ontwikkeltafel voor ondernemersverenigingen tot het verwaarden van wei van Kaasmakerij de Terschellinger, een mouterij op Texel en een onderzoek naar een mini-wolverwerkingsmolen. Een mooie mix van innovatieve en lokaal gewortelde initiatieven!

Heb je zelf een goed idee? Het Opstartbudget is doorlopend aan te vragen. Voor Pilots & Projecten (activiteiten 1 t/m 3) loopt de eerst volgende aanvraagronde van 1 september t/m 31 oktober.

Meer weten? Mail naar stimuleringsfonds@dewaddeneilanden.nl

Lees meer op de website

Jaarverslag 2025

We zijn halverwege de looptijd van onze Regio Deal en goed op stoom. De eerste pilots en campagnes zijn gestart, meerdere iconische eilandprojecten gerealiseerd of gestart, nieuwe samenwerkingsvormen ontstaan en de Waddentafel is gelanceerd.

Lees de voortgang van ons Regio Deal programma in dit jaarverslag. Weinig tijd? Scroll naar de visuele samenvattingen in hoofdstuk 3 van het rapport.

Lees het jaarverslag

Besluiten stuurgroep juni 2026

Meer weten over een project? Klik op de naam of neem contact op met onze procesleiders.

 GOED WONEN & LEVEN	• Piekhuisvesting Schiermonnikoog • Eilandwonen betaalbaar en beschikbaar - Onderzoek	Procesleider: Simone Rommets Bestuurlijk trekker: Danny Ruige
---	--	---

 TOEKOMSTBESTENDIG ONDERNEMEN & ONTWIKKELEN	• 't Schylger Jouw Terschelling	Procesleider: Stien Jasper Bestuurlijk trekker: Johan Hagen
---	---	---

 OPTIMAAL BEREIKBAAR & VERBONDEN	• Piekbelasting onder de loep – AI Dashboard • Bewegen, actief en gezond 2.0 – Pilot en haalbaarheid	Procesleider: Ebo Del Grosso Bestuurlijk trekker: Theo Faber
---	---	--

 DUURZAME ENERGIE	• Voortgang en aanpak Duurzame Recreatiewoningen	Procesleider: Simone Rommets Bestuurlijk trekker: Caroline de Pee
--	--	---

NIEUWS

Juni 2026

Stimuleringsfonds vliegend van start

Het Stimuleringsfonds is nog maar een paar maanden open, maar de belangstelling is nu al groot. Ondernemers, organisaties en initiatiefnemers weten het fonds goed te vinden met plannen die bijdragen aan een sterke en toekomstbestendige eilandeneconomie.

Een paar feitjes sinds de opening in februari:

- Meer dan 100 vragen per mail beantwoord
- Ruim 50 telefoongesprekken gevoerd
- 10 aanvragen ontvangen voor het Opstartbudget
- 8 aanvragen ingediend voor Pilots & Projecten

Ook de eerste aanvragen zijn inmiddels toegekend. Van een ontwikkeltafel voor ondernemersverenigingen tot het verwaarden van wei van Kaasmakerij de Terschellinger, een mouterij op Texel en een onderzoek naar een mini-wolverwerkingsmolen. Een mooie mix van innovatieve en lokaal gewortelde initiatieven!

Heb je zelf een goed idee? Het Opstartbudget is doorlopend aan te vragen. Voor Pilots & Projecten (activiteiten 1 t/m 3) loopt de eerst volgende aanvraagronde van 1 september t/m 31 oktober.

Meer weten? Mail naar stimuleringsfonds@dewaddeneilanden.nl

Lees meer op de website

Jaarverslag 2025

We zijn halverwege de looptijd van onze Regio Deal en goed op stoom. De eerste pilots en campagnes zijn gestart, meerdere iconische eilandprojecten gerealiseerd of gestart, nieuwe samenwerkingsvormen ontstaan en de Waddentafel is gelanceerd.

Lees de voortgang van ons Regio Deal programma in dit jaarverslag. Weinig tijd? Scroll naar de visuele samenvattingen in hoofdstuk 3 van het rapport.

Lees het jaarverslag

Besluiten stuurgroep juni 2026

Meer weten over een project? Klik op de naam of neem contact op met onze procesleiders.

GOED WONEN & LEVEN

- [Piekhuisvesting Schiermonnikoog](#)
- [Eilandwonen betaalbaar en beschikbaar - Onderzoek](#)

Procesleider:
Simone Rommets

Bestuurlijk trekker:
Danny Ruige

TOEKOMSTBESTENDIG ONDERNEMEN & ONTWIKKELEN

- ['t Schylger Jouw Terschelling](#)

Procesleider:
Stien Jasper

Bestuurlijk trekker:
Johan Hagen

OPTIMAAL BEREIKBAAR & VERBONDEN

- [Piekbelasting onder de loep – AI Dashboard](#)
- [Bewegen, actief en gezond 2.0 – Pilot en haalbaarheid](#)

Procesleider:
Ebo Del Grosso

Bestuurlijk trekker:
Theo Faber

DUURZAME ENERGIE

- [Voortgang en aanpak Duurzame Recreatiewoningen](#)

Procesleider:
Simone Rommets

Bestuurlijk trekker:
Caroline de Pee

JAARVERSLAG

2025

Mei 2026

Fotocredit: Jantina Scheltema

In dit jaarverslag zijn de resultaten opgenomen van alle projecten die in 2024 en 2025 zijn opgestart. De bestedingen zijn tot 1 januari 2026 verwerkt.

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	3
Voor ruim €16 miljoen aan projecten toegekend	4
Samenwerking	4
Leeswijzer	4
 1. Financiën	 5
Overzicht projecten	6
 2. Voortgang projecten Regio Deal	 9
Programmalijn 1 Goed wonen en leven	9
Programmalijn 2 Toekomstbestendig ondernemen & ontwikkelen	13
Programmalijn 3 Optimaal bereikbaar & verbonden	15
Programmalijn 4 Duurzame energie	17
Programmalijn 5 Circulaire economie	19
 3. Visuele samenvatting	 22
 Bijlage	 28
Uitkomsten evaluatie bestuurlijke werkafspraken	

INLEIDING

Voor u ligt het tweede jaarverslag van Regio Deal De Waddeneilanden. Dit jaarverslag geeft een beeld van de voortgang van het programma (zoals opgenomen in het convenant) zowel inhoudelijk als financieel. We zijn nu halverwege de looptijd van onze Regio Deal en goed op stoom. De eerste pilots en campagnes zijn gestart, meerdere iconische eilandprojecten gerealiseerd of gestart, nieuwe samenwerkingsvormen ontstaan en de Waddentafel is gelanceerd.

Op 3 juni 2025 werd woon- en zorgcomplex Ambla op Ameland geopend. Een van de iconische eilandprojecten binnen de Regio Deal. Ameland ontving in 2024 een bijdrage van €800.000 uit de Versnellingsgelden voor de realisatie van 44 wooneenheden.

Op 13 oktober 2025 werd LOC de Viermaster op Schiermonnikoog geopend. Een van de iconische eilandprojecten binnen de Regio Deal. Schiermonnikoog ontving in 2025 een bijdrage van €1.000.000 uit de Regio Deal voor de bouw en realisatie van het centrum waar kinderopvang, basisschool, voortgezet onderwijs en Schieracademy samenkomen.

De projecten binnen de vijf programmalijnen (zie hoofdstuk 'Voortgang projecten Regio Deal') laten zien dat de eilanden niet alleen investeren in hun eigen toekomst. Ze zetten ook in op gezamenlijke slagkracht en brede welvaart. De uitdagingen blijven groot. Netcongestie, stikstofproblematiek, druk op voorzieningen en beperkte capaciteit vragen om innovatieve en gezamenlijke oplossingen. In plaats van op elk eiland het wiel uit te vinden, kiezen we voor kennisdeling, gezamenlijke pilots en slimme taakverdeling. We sluiten zoveel mogelijk aan bij bestaande structuren en betrekken partijen die actief bijdragen aan de doelen van de Regio Deal.

Voor ruim €16 miljoen aan projecten toegekend

Er is door de stuurgroep tot en met eind 2025 voor ruim €16 miljoen aan projecten toegekend. Een aanzienlijk deel daarvan €3,6 miljoen betreft het stimuleringsfonds (subsidieregeling) voor duurzame en circulaire initiatieven van ondernemers en maatschappelijke partijen op de eilanden dat sinds februari 2026 operationeel is. Daarnaast betreft het circa €7,4 miljoen voor samenwerkingsprojecten en cofinanciering en ruim €5 miljoen voor eilandprojecten. Naast de middelen uit de Regio Deal zijn er de zogenaamde Versnellingsgelden (totaal €5 miljoen). In het convenant is daarvoor een resultaat opgenomen van 75 woningen. Inmiddels is de tussenstand 177 woningen.

De VAT-kosten geven de broodnodige speelruimte om alle benodigde expertise voor het programma aan boord te halen. In 2025 hebben we ongeveer €800 duizend uitgegeven aan de programmaorganisatie: personeelskosten van het programmateam, communicatie, externe (juridische en financiële) expertise, kosten voor de Regiokassier, huisvesting en het organiseren van bijeenkomsten etc.

Samenwerking

Met oog op de gemeenteraadsverkiezingen maart 2026 zijn de bestuurlijke werkafspraken geëvalueerd. Daarvoor is de hulp ingeschakeld van Planbureau Fryslân. Geconcludeerd wordt dat de samenwerking dankzij de Regio Deal een slinger krijgt. Er heerst een overwegend positief beeld van de samenwerking: de stuurgroep functioneert goed, leden zijn betrokken, de sfeer is constructief en de besluitvorming verloopt soepel. Het samenspel tussen procesleiders en bestuurlijk trekkers wordt gezien als cruciaal voor de kwaliteit van besluitvorming. Stuurgroepleden zijn over het algemeen positief over de kwaliteit van de projecten die binnen de Regio Deal worden uitgevoerd. De programmafinanciën geven géén aanleiding tot bijsturing van het programma. De stuurgroep kan met het bestaande instrumentarium voldoende sturen op een evenwichtige verdeling van de beschikbare middelen over de eilanden (zie bijlage voor uitgebreide evaluatie van bestuurlijke werkafspraken).

Leeswijzer

In dit jaarverslag is een overzicht van alle door de stuurgroep goedgekeurde projecten en van de financiën opgenomen. In het hoofdstuk 'Voortgang projecten Regio Deal' wordt de voortgang per samenwerkingsproject beschreven en tot slot wordt het geheel op hoofdlijnen visueel samengevat.

Is de informatiehonger na het doornemen van dit jaarverslag nog niet gestild? Op onze website www.regiodealdewaddeneilanden.nl zijn alle nieuwsbrieven en meerdere filmpjes te vinden die te samen een goed beeld schetsen van wat er in de ruim twee jaar Regio Deal De Waddeneilanden allemaal is gebeurd en gerealiseerd.

1. FINANCIËN

In onderstaande overzicht zijn de door de stuurgroep toegekende bijdragen, de daadwerkelijke bestedingen en de resterende ruimte voor besluiten opgenomen op actielijnniveau. Bestedingen lopen achter op de toegekende bedragen omdat de meeste projecten meerdere jaren lopen, het Stimuleringsfonds vanaf 2026 de eerste bijdragen uitkeert en in 2025 toegekende bijdragen gedeeltelijk pas in 2026 uitgekeerd worden. Het algehele beeld is dat we halverwege de looptijd, met ruim de helft van de beschikbare middelen toegekend aan projecten, goed op koers zijn.

Doorkijk financiën Regio Deal 2024-2027	Totale bijdragen	Besluiten 2024	Besteed in 2024	Besluiten 2025	Besteed 2025	Rest.ruimte besluiten 2026/2027
Programmalijn 1 Goed wonen en leven	5.500.000					
1.1 Meer passende woningen realiseren		250.000	0	400.000	72.332	1.050.000
1.2 Maatschappelijke voorzieningen optimaliseren		1.900.500	0	1.745.400	1.855.474	154.100
Programmalijn 2 Toekomstbestendig ondernemen & ontwikkelen	6.500.000					
2.1 Economie breder maken		476.400	6.123	1.716.851	81.319	189.749
2.2 Gastvrijheidssector verstevigen		55.000	0	550.000	31.823	50.000
2.3 Continuïteit en kwaliteit van het onderwijs verhogen		1.560.000	0	0	1.118.762	1.190.000
2.4 Werken en leren meer combineren		132.000	14.907	500.000	216.016	80.000
Programmalijn 3 Optimaal bereikbaar & verbonden	4.000.000					
3.1 Werken aan betere bereikbaarheid		0	0	285.000	40.000	2.416.000
3.2 Vervoer verduurzamen		40.000	0	230.000	42.302	630.000
3.3 Digitale en mobiele dekking optimaliseren		20.000	3.485	131.000	137.297	248.000
Programmalijn 4 Duurzame energie	5.000.000					
4.1 Energiesystemen robuuster en innovatiever maken		75.000	0	1.595.00	749.713	1.855.000
4.2 Eilander gebouwen sneller verduurzamen		40.000	0	355.000	42.661	365.000
4.3 Eilander eigenaarschap en ondernemerschap in de energietransitie		75.000	0	425.000	0	215.000
Programmalijn 5 Circulaire economie	6.000.000					
5.1 Gunstig ontwikkelklimaat voor circulaire economie		565.000	32.942	1.293.000	376.563	922.000
5.2 Dat wat een eiland biedt optimaal benutten		485.039	0	735.900	184.483	979.061
5.3 Slimmer omgaan met water		70.000	0	540.000	131.182	410.000
Subtotaal	27.00.000	5.743.939	57.457	10.502.151	5.079.926	10.753.910
VAT kosten*	4.000.000	850.000	623.810	950.000	802.731	2.573.459
Totaal		6.592.939	681.267	11.452.151	5.882.657	13.327.369

Er is in de kolom 'besteed' geen rekening gehouden met de uitgaven van het Stimuleringsfonds. Het fonds is namelijk pas open gegaan in 2026. Er is in dit overzicht in de kolom 'besluiten 2025' wél rekening gehouden met het beschikbaar gestelde Stimuleringsfonds.

* bedragen verdeeld op basis van meerjarenbegroting Samenwerkingsverband De Waddeneilanden

Opgestarte projecten

In 2024 en 2025 is al een groot aantal voorstellen aan de stuurgroep voorgelegd. Veel samenwerkingsprojecten met bijbehorende deelprojecten zijn opgestart, diverse eilandprojecten hebben bijdragen ontvangen en er zijn incidentele subsidies verleend aan projecten en programma's die aansluiten bij de doelen van onze Regio Deal. In onderstaande overzicht staan alle door de stuurgroep goedgekeurde voorstellen. In hoofdstuk 2 wordt uitgebreider stil gestaan bij de voortgang van de projecten.

Overzicht projecten Regio Deal		2024	2025
Programmalijn 1 Goed wonen en leven			
Actielijn 1.1 Meer passende woningen realiseren			
Eilandwonen betaalbaar en beschikbaar	samenwerkingsproject	250.000	
Het nieuwe eilandwonen	samenwerkingsproject		200.000
Piekhuisvesting	samenwerkingsproject		200.000
Actielijn 1.2 Maatschappelijke voorzieningen optimaliseren			
Flidunen Vlieland (reservering)	eilandproject		915.000
Thijsssehuis Texel	eilandproject	1.575.000	
IJsbaan Texel	eilandproject	247.500	
de Vleijen Ameland	eilandproject		275.400
Torenstraat Brandarisplein Terschelling	eilandproject		255.000
Maatschappelijke voorzieningen onder de loep	samenwerkingsproject	78.000	90.000
Eindbijeenkomst samen oud worden op de waddeneilanden	samenwerkingsproject		22.000
Zorg en Medisch Centrum Schiermonnikoog	eilandproject		15.000
Cultureel Centrum Schiermonnikoog	eilandproject		15.000
Participatie accommodatiebeleid Ameland	eilandproject		30.000
Gezondheidscentrum Texel	eilandproject		50.000
Vlieland Flidunen (voorbereiding)	eilandproject		50.000
Eilandhealth	samenwerkingsproject		50.000
Programmalijn 2 Toekomstbestendig ondernemen & ontwikkelen			
Actielijn 2.1 Bredere economie realiseren			
Stimuleringsfonds startkrediet	samenwerkingsproject	50.000	
Creatieve broedplaatsen + Waddencampus 2.0	samenwerkingsproject		
Masterclas toekomstbestendig ondernemen en ontwikkelen	samenwerkingsproject		
Vervolg Bruisplek Terschelling kwartiermaker en regisseursrol	samenwerkingsproject		60.000
Creatieve broedplaats Vlieland	samenwerkingsproject	26.400	
Creatieve broedplaats Vlieland en Schiermonnikoog	samenwerkingsproject		70.000
Nieuwe economie	samenwerkingsproject		
Pre-stimuleringsfonds	incidentele subsidie		100.000
Visserijweek op Texel	incidentele subsidie	400.000	

Actielijn 2.2 Gastvrijheid verstevigen				
Duurzaam toerisme: een toekomstgerichte gastvrijheidseconomie	samenwerkingsproject/ incidentele subsidie	55.000	50.000	
Actielijn 2.3 Continuïteit en kwaliteit van het onderwijs verhogen				
Het nieuwe leren, eilander leer- en ontwikkelplekken	samenwerkingsproject	100.000		
LOC Schiermonnikoog	eilandproject	1.000.000		
Eiland praktijkgeschoold	samenwerkingsproject/incidentele subsidie	460.000		
Actielijn 2.4 Werken en leren meer combineren				
Waddencampus 2.0: triple-helix in de praktijk	samenwerkingsproject	132.000		
Programmalijn 3 Optimaal bereikbaar & verbonden				
Actielijn 3.1 Werken aan betere bereikbaarheid				
Transport en logistiek onder de loep	samenwerkingsproject		160.000	
Slimme eilandmobiliteit	samenwerkingsproject		125.000	
Actielijn 3.2 Vervoer verduurzamen				
Rondje Waddenbaai	cofinanciering	40.000		
Agenda autoluw	samenwerkingsproject		190.000	
Piekbelasting onder de loep	samenwerkingsproject		40.000	
Actielijn 3.3 Digitale en mobiele dekking optimaliseren				
Meetnet leefbare Waddeneilanden	samenwerkingsproject	20.000	131.000	
Programmalijn 4 Duurzame energie				
Actielijn 4.1 Energiesystemen robuuster en innovatiever maken				
Slimme energiesystemen	samenwerkingsproject	75.000	160.000	
Energieronde Ballumerbocht	eilandproject		700.000	
Reservering voor overige eilandprojecten			700.000	
Actielijn 4.2 Eilander gebouwen sneller verduurzamen				
Duurzame waddendorpen	samenwerkingsproject	20.000	80.000	
Duurzame eilander voorzieningen	samenwerkingsproject		225.000	
Duurzame recreatiewoningen	samenwerkingsproject	20.000	50.000	
Actielijn 4.3 Eilander eigenaarschap en ondernemerschap in de energietransitie				
Eilander energiediensten organisatie	samenwerkingsproject	75.000	75.000	
Programmalijn 5 Circulaire economie				
Actielijn 5.1 Gunstig ontwikkelklimaat voor circulaire economie				
Eilander materiaalstromen in beeld	samenwerkingsproject			
Ondernemers circulair op weg	samenwerkingsproject		1.293.000	
Bedrijfsafvalstromen Vlieland, swill verwerking Terschelling & overige pilots	samenwerkingsproject		80.000	
Wad gaat Om	incidentele subsidie	400.000		
Campagne Circulair denken en doen	samenwerkingsproject	50.000	178.000	
Circulair netwerk en ambachtsroute Terschelling	samenwerkingsproject	45.000	35.000	
Circulair inkopen	samenwerkingsproject	70.000		

Actielijn 5.2 Dat wat een eiland biedt optimaal benutten			
Circulaire eilandbouw	samenwerkingsproject	60.000	
Circulaire eilandbouw, meerkosten circulaire sloop	eilandprojecten	150.000	
Circulaire sloop Yn de Mande Schiermonnikoog	eilandprojecten		49.910
Circulaire sloop 't Schylger JouwTerschelling	eilandprojecten		25.990
Vers van eilander bodem	samenwerkingsproject	275.039	
Pilot organische reststromen Schiermonnikoog	samenwerkingsproject		60.000
Actielijn 5.3 Slimmer omgaan met water			
Grip op drinkwater	samenwerkingsproject	70.000	150.000
Zoetwaterbeheer voor de Waddeneilanden	samenwerkingsproject		50.000
Waterrijke toekomst Texel	incidentele subsidie		25.000
Zoetwaterbeheer Schiermonnikoog	eilandprojecten		90.000
Zoetwaterbeheer Ameland	eilandprojecten		225.000

2. VOORTGANG PROJECTEN REGIO DEAL

In dit hoofdstuk wordt van alle samenwerkingsprojecten (zie ook artikel 4 – beoogde resultaten van het convenant) die gestart zijn kort de voortgang beschreven. Dit is op volgorde van de actielijnen gedaan.

PROGRAMMALIJN 1 GOED WONEN EN LEVEN

Meer passende woningen realiseren

Eilandwonen betaalbaar en beschikbaar

De vijf Waddeneilanden werken gezamenlijk aan het terugdringen van ongewenst woninggebruik en het beschikbaar houden van woningen voor eilandbewoners. Binnen dit samenwerkingsproject is in 2025 ingezet op drie sporen: het versterken van samenwerking en kennisdeling tussen de eilanden, het inzetten van aanvullende juridische expertise en het gezamenlijk organiseren van extra handhavingscapaciteit.

In 2025 is op alle vijf de eilanden gewerkt met een gezamenlijke handhaver. Door deze gezamenlijke inzet zijn concrete stappen gezet in het terugdringen van oneigenlijk woninggebruik en is tegelijkertijd de samenwerking tussen de eilanden versterkt. Kennisdeling vindt steeds meer structureel plaats, waardoor een gelijkere manier van werken ontstaat. Ook is aanvullende expertise ingezet om complexe vraagstukken sneller verder te brengen.

In 2026 wordt deze samenwerking voortgezet. De eilanden werken toe naar verdere harmonisatie van werkwijzen en het ontwikkelen van een gezamenlijke 'gereedschapskist' met praktische instrumenten om ongewenst woninggebruik tegen te gaan.

Behaalde resultaten

- De vijf eilanden werken steeds meer samen aan een uniformere aanpak van wonen en handhaving.
- Door gezamenlijke inzet van expertise en handhaving zijn stappen gezet richting het terugdringen van illegaal en oneigenlijk woninggebruik.
- Kennisontwikkeling en samenwerking zijn versterkt, waardoor beter kan worden ingespeeld op actuele ontwikkelingen en regelgeving.
- In 2025 is op alle vijf de eilanden gewerkt met een gezamenlijke handhaver als belangrijke stap richting een structurele aanpak.

Versnelling eilander woningbouw: onrendabele toppenfonds

Begin 2025 is de eerder vastgestelde lijst met woningbouwprojecten herzien. Daarbij is gekeken welke projecten nog actueel en uitvoerbaar waren, zodat beschikbare middelen gericht konden worden ingezet voor de onrendabele top.

Met de inzet van de versnellingsgelden is in 2024 en 2025 de bouw van in totaal 177 extra woningen op de Waddeneilanden ondersteund of versneld. Hiermee dragen de eilanden bij aan het vergroten van het aanbod betaalbare woningen en het behoud van belangrijke maatschappelijke voorzieningen.

Behaalde resultaten

- Via het onrendabele toppenfonds zijn woningbouwprojecten financieel haalbaar gemaakt.
- De versnellingsgelden zijn ingezet voor betaalbare woningen en maatschappelijke accommodaties.
- De oorspronkelijke doelstelling van circa 75 woningen is ruim overstegen; in 2025 zijn al 177 woningen ondersteund of versneld.

Het nieuwe eilandwonen

In de tweede helft van 2025 stelde de stuurgroep het samenwerkingsproject Het nieuwe eilandwonen vast. Vervolgens is het project inhoudelijk verder uitgewerkt en is een projectleider aangesteld.

Binnen dit project werken de Waddeneilanden gezamenlijk aan innovatieve, kleinschalige en natuurgerichte woonconcepten die aansluiten bij veranderende woonwensen en bijdragen aan een toekomstbestendig woningaanbod. Daarbij wordt nadrukkelijk rekening gehouden met actuele uitdagingen zoals stikstofproblematiek en netcongestie.

In 2026 start de uitvoering van het project en wordt toegewerkt naar één of meerdere pilotprojecten die als voorbeeld kunnen dienen voor alle eilanden.

Behaalde resultaten

- Het samenwerkingsproject voor innovatieve en natuurgerichte woonvormen is eind 2025 gestart.
- De eerste verkenningen naar kansrijke locaties en alternatieve woonconcepten zijn voorbereid.

Piekhuisvesting

Goede huisvesting voor tijdelijk personeel is essentieel voor een goed functionerende toeristische sector op de Waddeneilanden. In 2025 stelde de stuurgroep het projectvoorstel voor personeelshuisvesting vast.

Voor Texel, Vlieland, Terschelling en Ameland is een projectleider aangesteld. Deze is gestart met een inventarisatie van de bestaande situatie en de belangrijkste knelpunten. Via de Waddentafel worden ondernemers actief betrokken bij het zoeken naar oplossingen.

Daarnaast wordt samengewerkt met het al lopende traject op Schiermonnikoog. In 2026 moet dit leiden tot een voorstel voor een pilotproject voor personeelshuisvesting op minimaal één eiland.

Behaalde resultaten

- Het gezamenlijke project voor personeelshuisvesting is eind 2025 gestart.
- Op alle eilanden wordt gewerkt aan inzicht in de behoefte aan tijdelijke huisvesting voor personeel.
- Ondernemers en gemeenten werken gezamenlijk aan creatieve en praktische oplossingen.

Maatschappelijke voorzieningen optimaliseren**Multifunctionele gebouwen en verblijfsgebieden**

Met multifunctionele gebouwen en verblijfsgebieden versterken de Waddeneilanden de leefbaarheid, sociale samenhang en voorzieningenstructuur. Door functies zoals sport, cultuur, educatie en ontmoeting te combineren, blijven voorzieningen toekomstbestendig.

In 2025 zijn naast eerdere projecten op Texel nog drie eilandprojecten goedgekeurd:

- Op Ameland wordt gewerkt aan recreatief verblijfsgebied De Vleijen.
- Op Vlieland wordt sport- en ontmoetingscentrum Flidunen vernieuwd.
- Op Terschelling wordt gewerkt aan de herinrichting van de Torenstraat en het Brandarisplein.

Alle projecten bevonden zich in 2025 in de voorbereidende fase. De uitvoering start in 2026.

Behaalde resultaten

- Op meerdere eilanden zijn concrete projecten voorbereid waarin kunst, cultuur, educatie en welzijn samenkomen.
- Bijna alle eilanden hebben inmiddels een initiatief gestart of voorbereid gericht op multifunctioneel gebruik van gebouwen en verblijfsgebieden.

Maatschappelijke voorzieningen onder de loep

Binnen dit samenwerkingsproject werken de eilanden aan toekomstbestendige maatschappelijke voorzieningen op het gebied van zorg, welzijn, sport en cultuur.

In 2025 is samen met Planbureau Fryslân en de Rijksuniversiteit Groningen gewerkt aan het onderzoek 'Samen oud worden op de Waddeneilanden'. Hierin is onderzocht welke factoren bijdragen aan verantwoord ouder worden op de eilanden en welke knelpunten daarbij ontstaan.

Daarnaast zijn verschillende eilandprojecten gestart, waaronder:

- een participatief traject voor accommodatiebeleid op Ameland;
- de voorbereiding van een nieuw gezondheidscentrum op Texel;
- een verkenning naar een toekomstbestendig zorg- en medisch centrum op Schiermonnikoog;
- de versterking van sport- en ontmoetingscentrum Flidunen op Vlieland.

Met deze projecten bouwen de eilanden gezamenlijk kennis op over toekomstbestendige maatschappelijke voorzieningen.

Behaalde resultaten

- Via onderzoek en eilandprojecten zijn behoeften en knelpunten van maatschappelijke organisaties beter in beeld gebracht.
- Diverse financiële en organisatorische initiatieven zijn voorbereid om maatschappelijke organisaties te ondersteunen.
- De samenwerking tussen eilanden en maatschappelijke organisaties is versterkt.

Eiland-Health

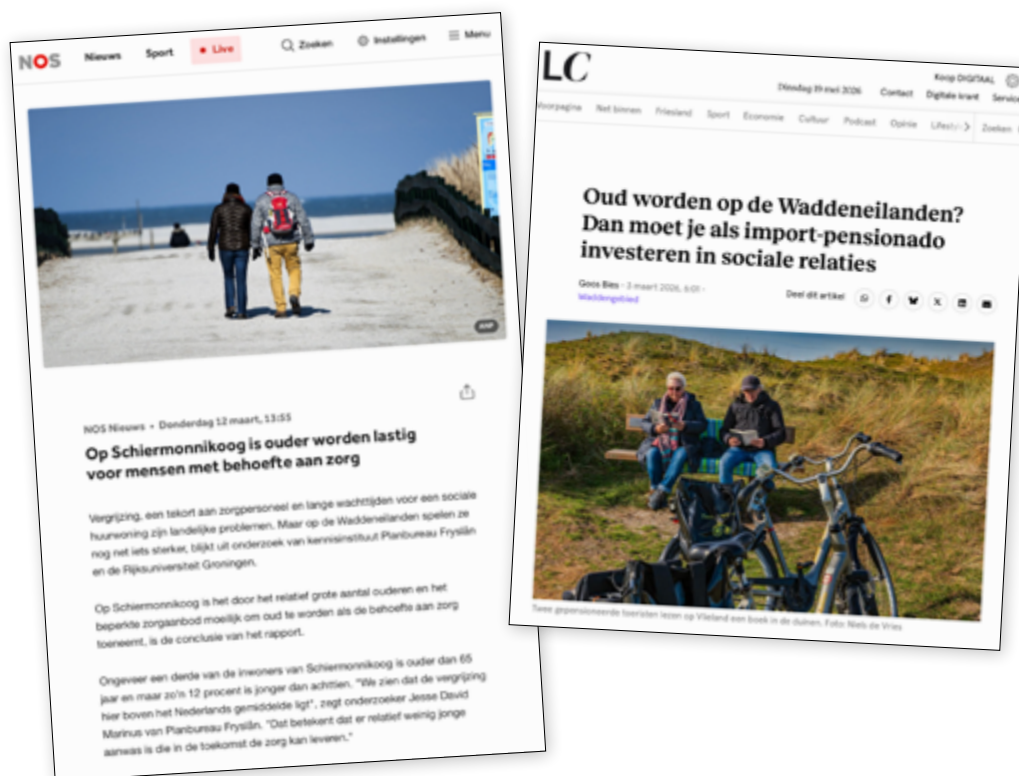
Het samenwerkingsproject Eiland-Health is in 2025 uitgevoerd. Binnen dit project is onderzocht hoe eHealth en zorg op afstand kunnen bijdragen aan toekomstbestendige zorg op de Waddeneilanden.

Twee studenten van NHL Stenden deden onderzoek op Schiermonnikoog en Terschelling bij zorgpartijen en maatschappelijke organisaties. Daarbij zijn kansen, uitdagingen en mogelijkheden van eHealth-toepassingen in kaart gebracht.

De uitkomsten vormen de basis voor meerdere pilotprojecten die in 2026 worden voorbereid.

Behaalde resultaten

- [Onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden van eHealth en zorg op afstand.](#)
- Kansen en knelpunten voor digitale zorgtoepassingen op de eilanden zijn in beeld gebracht.
- Voorbereiding gestart voor pilotprojecten in 2026.

PROGRAMMALIJN 2 TOEKOMSTBESTENDIG ONDERNEMEN & ONTWIKKELEN

Creatieve broedplaatsen

Op meerdere eilanden is in 2025 gewerkt aan creatieve broedplaatsen waar ondernemers, onderwijs, overheid en inwoners samenwerken aan innovatie en nieuwe initiatieven.

Vlieland

Voor Natuur Educatief Centrum De Lepelaar zijn plannen gemaakt voor verbouw en inrichting van een creatieve broedplaats. In 2026 start de verbouwing en opent het centrum zijn deuren.

Behaalde resultaten

- Voorbereidingen voor verbouwing en inrichting zijn afgerond.
- Het centrum wordt een plek voor ontmoeting, innovatie en duurzaam toerisme.

Terschelling

Op Terschelling heeft de bruisplek een thuisbasis gevonden bij De Tonnenloods. Samen met onderwijsinstellingen, culturele organisaties en gemeente wordt gewerkt aan een netwerk van innovatie- en ontmoetingsplekken.

Behaalde resultaten

- Samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid is versterkt.
- Een enquête onder ondernemers heeft geleid tot nieuwe projectideeën en samenwerking met studenten.
- De Waddencampus-aanpak wordt verder uitgerold over meerdere eilanden.

Duurzaam toerisme: een toekomstgerichte gastvrijheidseconomie

De Friese Waddeneilanden werken gezamenlijk aan verduurzaming van de gastvrijheidseconomie en een Green Destinations-certificering.

In 2025 zijn gezamenlijke werksessies georganiseerd en is gewerkt aan:

- duurzame indicatoren binnen bezoekersmonitoring;
- de ontwikkeling van de Staat van Bestemming;
- versterking van kennisdeling en samenwerking;
- koppeling met andere Waddenprojecten.

Daarnaast is via het samenwerkingsproject Monitoring Gastheerschap gewerkt aan gezamenlijke monitoring en kennisontwikkeling rondom toerisme.

Behaalde resultaten

- Verdere ontwikkeling van gezamenlijke toeristische monitoring.
 - Versterking van kennisnetwerken en samenwerking rondom duurzaam toerisme.
 - Concrete stappen richting Green Destinations-certificering.
-

Het nieuwe leren: eilander leer- en ontwikkelplekken

Om onderwijsvoorzieningen toekomstbestendig te houden werken de eilanden samen aan integrale leer- en ontwikkelplekken.

Vanuit de Regio Deal is bijgedragen aan de realisatie van het LOC op Schiermonnikoog. De nieuwe school De Viermaster is in oktober 2025 officieel geopend.

Daarnaast zijn op meerdere eilanden bestaande MBO-academies versterkt en is gewerkt aan uitbreiding van het onderwijsaanbod richting zorg, techniek en groen.

Behaalde resultaten

- De nieuwe schoolvoorziening op Schiermonnikoog is gerealiseerd.
 - Op alle eilanden zijn initiatieven voor MBO-onderwijs verder ontwikkeld.
 - Het onderwijsaanbod is verbreed richting meerdere sectoren.
 - Samenwerking tussen onderwijs, ondernemers en overheden is versterkt.
-

Waddencampus 2.0: triple helix in de praktijk

In 2025 is een advies opgeleverd voor de inrichting van een WaddenCampus Netwerk als centrale samenwerkingsstructuur tussen onderwijs, ondernemers en overheden.

Hierbij is gekozen voor een netwerkbenadering waarin de Waddentafel het strategische platform vormt voor samenwerking, kennisdeling en programmering.

Behaalde resultaten

- Een gezamenlijke netwerkstructuur voor samenwerking is voorbereid.
- De Waddentafel is verder ontwikkeld als strategisch platform.
- Lokale broedplaatsen en initiatieven zijn verbonden binnen één netwerk.

PROGRAMMALIJN 3 OPTIMAAL BEREIKBAAR & VERBONDEN

Mobiliteitshubs

In 2025 is gestart met de voorbereiding van het samenwerkingsproject Mobiliteitshubs. Het project richt zich op het verbeteren en verduurzamen van personen- en goederenvervoer.

Er is gewerkt aan:

- plannen van aanpak per eiland;
- onderzoek naar goederenvervoer;
- shuttle- en bagagevervoer;
- onderzoek naar bereikbaarheid van Lauwersoog.

Daarnaast zijn kansen verkend voor bundeling van goederenstromen en duurzame logistieke oplossingen.

Behaalde resultaten

- Voorbereiding gestart voor gezamenlijke mobiliteitshubs.
- Onderzoek uitgevoerd naar duurzamer goederen- en personenvervoer.
- Samenwerking met kennisinstellingen en vervoerders versterkt.

Toegangsvignet

In 2025 is gestart met de voorbereiding van een onderzoek naar een toegangsvignet als gedragsveranderingsprikkel om autogebruik op de eilanden te verminderen.

De focus lag op de voorbereiding van juridische, technische en praktische kaders en op samenwerking met ondernemers, vervoerders en overheden.

Behaalde resultaten

- Onderzoeksopzet voor een toegangsvignet voorbereid.
- Mogelijke sturingsmechanismen en gedragsaspecten verkend.
- Samenwerking en draagvlak georganiseerd.

Meetnet Leefbare Waddeneilanden

In 2025 is het project Meetnet Leefbare Waddeneilanden succesvol afgerond. Op alle vijf de eilanden zijn meetpunten geplaatst die inzicht geven in verkeersstromen van voetgangers, fietsers en gemotoriseerd verkeer.

De data zijn openbaar beschikbaar en vormen een belangrijke basis voor datagedreven beleid rondom bereikbaarheid, leefbaarheid en mobiliteit.

Behaalde resultaten

- Op alle vijf de eilanden is een meetnet gerealiseerd.
- Verkeersstromen worden structureel gemonitord.
- De eilanden beschikken over een gezamenlijke basis voor beleidsontwikkeling en monitoring.

PROGRAMMALIJN 4 DUURZAME ENERGIE

Slimme eilander energiesystemen

Binnen het samenwerkingsproject Slimme eilander energiesystemen werken de Waddeneilanden aan robuuste en toekomstbestendige energiesystemen.

In 2025 is ingezet op monitoring en forecasting van energiegebruik en op het versterken van expertise via energiehubregisseurs. Op Ameland is gestart met het project Energierotonde Ballumerbocht als voorbeeldproject voor slimme energieoplossingen.

Daarnaast zijn financiële kaders vastgesteld voor het ondersteunen van nieuwe energie-initiatieven.

Behaalde resultaten

- Monitoring en forecasting van energiegebruik zijn opgestart.
- Op Ameland is een eerste slim energieproject gestart, titel project: 'Energierotonde'.
- Samenwerking tussen gemeenten, energiecoöperaties en ondernemers is versterkt.
- Energiehubregisseurs ondersteunen lokale verduurzamingsinitiatieven.
- Verdiepend onderzoek naar energiehub is uitgevoerd op Texel.
- Met inzet van energiehubregisseurs is gewerkt aan gezamenlijke kennisopbouw op de vijf eilanden.
- De samenwerking tussen eilanden, ondernemers en regisseurs is versterkt richting een toekomstbestendig energienetwerk.
- De basis is gelegd voor een gezamenlijke strategische visie op robuuste en innovatieve energiesystemen op de Waddeneilanden.

Duurzame waddendorpen

In 2025 is gekozen voor een gezamenlijke aanpak via een digitaal adviesplatform voor verduurzaming van karakteristieke panden.

Het platform biedt eigenaren inzicht in energieprestaties, verduurzamingsmogelijkheden en subsidieregelingen. Gemeenten krijgen hiermee tevens beter inzicht in voortgang en beleidsmogelijkheden.

Behaalde resultaten

- Een gezamenlijk digitaal adviesplatform is aangeschaft en ingericht.
 - Voorbereidingen getroffen voor training van energiecoaches en gemeentelijke medewerkers.
 - De basis gelegd voor een gezamenlijk adviesloket voor verduurzaming.
-

Duurzame eilander voorzieningen

Binnen dit project werken de eilanden aan verduurzaming van intensief gebruikte maatschappelijke voorzieningen.

Op ieder eiland wordt in een publiek gebouw een Energy Management Systeem (EMS) toegepast. Hiermee wordt energiegebruik slimmer gestuurd en verspilling verminderd.

Behaalde resultaten

- De uitvoering van EMS-projecten op de eilanden is gestart.
 - Gemeenten bouwen gezamenlijk kennis op over energiemanagementsystemen.
 - Inzichten worden actief gedeeld met maatschappelijke organisaties.
-

Duurzame recreatiewoningen

De vijf eilanden werken gezamenlijk aan verduurzaming van recreatiewoningen.

In 2025 is gestart met inventarisaties en de voorbereiding van een gezamenlijke aanpak. Eind 2025 bleek dat de gekozen aanpak onvoldoende voortgang opleverde door complexe databronnen, AVG-beperkingen en beperkte capaciteit.

In 2026 wordt het project geëvalueerd en volgt een aangepaste aanpak.

Behaalde resultaten

- Een gezamenlijke inventarisatie van recreatiegebieden en woningtypen is gestart.
 - Inzicht verkregen in knelpunten rondom verduurzaming van recreatiewoningen.
 - Voorbereiding gestart voor een vernieuwde aanpak in 2026.
-

Duurzame dialoog en duurzame ondernemerskringen

De doelstellingen voor duurzame ondernemerskringen worden vanaf 2026 ondersteund via het Stimuleringsfonds.

In 2025 zijn hiervoor de voorbereidingen getroffen en is budget gereserveerd voor onderzoeken, pilots en projecten vanuit ondernemers, stichtingen en verenigingen.

Behaalde resultaten

- De samenwerking tussen overheden, energiecoöperaties en ondernemers is versterkt.
- De basis gelegd voor ondersteuning van lokale verduurzamingsinitiatieven.
- Eerste signalen voor nieuwe initiatieven en aanvragen zijn ontvangen.

PROGRAMMALIJN 5 CIRCULAIRE ECONOMIE

Eilander materiaalstromen in beeld

De materiaalstroomanalyse die eerder door Metabolic is uitgevoerd vormt in 2025 belangrijke input voor andere circulaire projecten.

Vanaf 2026 kunnen ondernemers via de campagne Circulair Denken & Doen ondersteuning krijgen bij materiaalstroomanalyses.

Behaalde resultaten

- Materiaalstromen op alle eilanden zijn in beeld gebracht.
- De analyses worden ingezet als basis voor circulaire projecten en beleid.

Ondernemers circulair op weg

In 2025 is gewerkt aan de voorbereiding van het Stimuleringsfonds, waarin veel ruimte komt voor circulaire initiatieven en start-ups.

Daarnaast is op Terschelling gewerkt aan de ontwikkeling van 'Makers van het Eiland': een netwerk van makers, ondernemers en circulaire initiatieven.

Behaalde resultaten

- De basis gelegd voor ondersteuning van circulaire start-ups.
- Samenwerking tussen ondernemers en onderwijs versterkt.
- Eerste stappen gezet richting een makers- en ambachtsroute op Terschelling.

Pilot Bedrijfsafval Vlieland

Binnen dit project is gewerkt aan circulaire inzamelings- en verwerkingsmogelijkheden voor afvalstromen op Vlieland.

In 2025 zijn de huidige afvalketen en mogelijke vervolgrichtingen in beeld gebracht.

Behaalde resultaten

- Knelpunten en kansen in de afvalketen zijn geïnventariseerd.
- Een eerste richting voor verdere uitwerking van circulaire afvalverwerking is bepaald.

Circulair denken en samenwerken

In 2025 is gewerkt aan de voorbereiding van een meerjarige campagne 'Circulair Denken en Doen' om circulaire samenwerking te stimuleren.

Daarvoor zijn behoeften en sentimenten onderzocht en is een strategie ontwikkeld gericht op zowel inwoners als ondernemers.

Behaalde resultaten

- Een meerjarige aanpak voor circulaire bewustwording is opgesteld.
 - Verbindingen gelegd tussen ondernemers, initiatieven en gemeenten.
 - Voorbereidingen getroffen voor campagnes, workshops en roadshows.
-

Grip op drinkwaterconsumptie

In 2025 is gewerkt aan een gezamenlijke campagne voor drinkwaterbesparing gericht op inwoners, ondernemers en toeristen.

Er is een campagnestrategie ontwikkeld waarbij ondernemers binnen de gastvrijheidssector communicatiemiddelen kunnen inzetten richting hun gasten.

Behaalde resultaten

- Samenwerking opgezet met partners rondom drinkwaterbesparing.
 - Een gezamenlijke campagnestrategie ontwikkeld.
 - De basis gelegd voor zichtbare publiekscampagnes vanaf 2026.
-

Zoetwaterbeheer voor Waddeneilanden

In 2025 is samen met partners een verkenning uitgevoerd naar een integrale aanpak voor zoetwaterbeheer op de Waddeneilanden.

De urgentie voor een gezamenlijke aanpak is bevestigd, mede doordat de eilanden volledig afhankelijk zijn van regenwater.

Behaalde resultaten

- De noodzaak voor een integrale aanpak van zoetwaterbeheer is in beeld gebracht.
 - Samenwerking tussen eilanden en partners is versterkt.
 - Voorbereiding gestart voor verdere uitvoering in 2026.
-

Stimuleringsfonds

In 2025 zijn de voorbereidingen getroffen voor de uitvoering van het Stimuleringsfonds. Hiervoor zijn twee verordeningen opgesteld en is de basis gelegd voor de procescoördinatie.

Het fonds ondersteunt vanaf 2026 initiatieven op het gebied van:

- bredere economie;
- werken en leren;
- duurzame energie;
- circulaire economie;
- waterbesparing.

Vanaf 2026 kunnen ondernemers, verenigingen en stichtingen aanvragen indienen voor pilots, projecten en opstartbudgetten.

Behaalde resultaten

- De juridische en organisatorische basis voor het fonds is vastgesteld.
- De uitvoering van het fonds is voorbereid.
- De eerste subsidierondes worden in 2026 opengesteld.

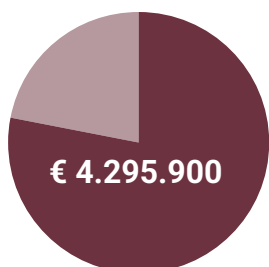
Foto: Evalien Weterings

3. VISUELE SAMENVATTING JAARVERSLAG 2025

Totale bijdrage:
€ 5.500.000

Toegezegd door stuurgroep:

Besteed: € 1.927.806

Totale bijdrage:
€ 6.500.000

Toegezegd door stuurgroep:

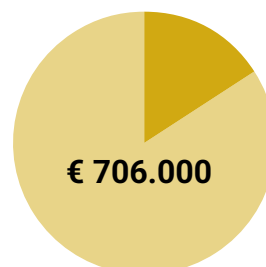

Besteed: € 1.468.950

Totale bijdrage:
€ 4.000.000

Toegezegd door stuurgroep:

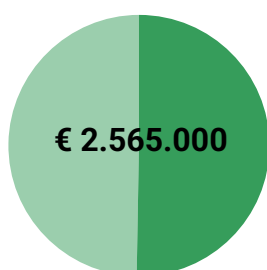

Besteed: € 223.084

Totale bijdrage:
€ 5.000.000

Toegezegd door stuurgroep:

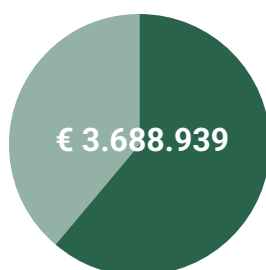

Besteed: € 792.374

Totale bijdrage:
€ 6.000.000

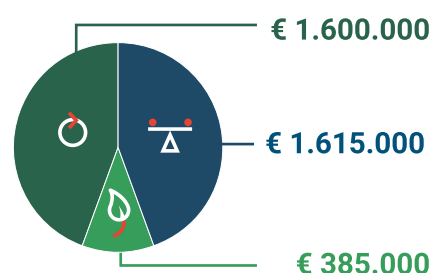

Toegezegd door stuurgroep:

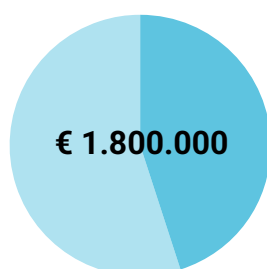
Besteed: € 725.169

Stimuleringsfonds: € 3.600.000

Totale VAT-kosten
(organisatie): € 4 mln

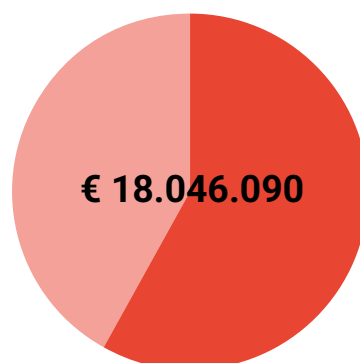
Beschikbaar voor 2024 + 2025:

Besteed: € 1.426.541

TOTAAL: € 31 mln

Toegezegd door stuurgroep:

Besteed: € 6.563.924

PROGRAMMALIJN 1

GOED WONEN EN LEVEN

● Gerealiseerd

ACTIELIJN: 1.1 Meer passende woningen realiseren

Eilandwonen:
betaalbaar en beschikbaar

Het nieuwe eilandwonen

Piekhuisvesting

Versnelling eilander woningbouw:
onrendabele toppenfonds

ACTIELIJN: 1.2 Maatschappelijke voorzieningen

Multifunctionele gebouwen
en verblijfsgebieden

Eiland-health

Maatschappelijke voorzieningen
onder de loep

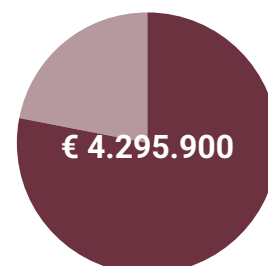
Totaal beschikbaar versnellingsgelden:
€ 5.000.000

Texel - Den Hoorn	32 woningen	€ 350.000
Texel - Oosterend	28 woningen	€ 265.000
Texel - Den Burg	27 woningen	€ 392.668
Ameland - Ambla	44 wooneenheden	€ 800.000
Ameland - Tweede fase	26 woningen	€ 610.000
Schiermonnikoog - Oude Centrale	20 woningen	€ 400.000
Totaal toegekend		€ 2.817.668

Totale bijdrage:
€ 5.500.000

Toegezegd door stuurgroep:

Besteed: € 1.927.806

PROGRAMMALIJN 2

TOEKOMSTBESTENDIG ONDERNEMEN EN ONTWIKKELEN

● Gerealiseerd

ACTIELIJN: 2.1 Economie breder maken

Creatieve broedplaatsen

Nieuwe economie

**Eiland in bedrijf: toekomst-
bestendig bedrijventerrein**

ACTIELIJN: 2.2 Gastvrijheidssector verstevigen

**Duurzaam toerisme: een toekomst-
gerichte gastvrijheidseconomie**

ACTIELIJN: 2.3 Continuïteit en kwaliteit van het onderwijs verhogen

**Het nieuwe leren:
eilander leer- & ontwikkelplekken**

Eiland-praktijkgeschoold

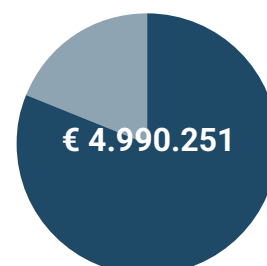
ACTIELIJN: 2.4 Werken en leren meer combineren

**Waddencampus 2.0:
triple-helix in de praktijk**

Totale bijdrage:
€ 6.500.000

Toegezegd door stuurgroep:

Besteed: € 1.468.950

PROGRAMMALIJN 3

OPTIMAAL BEREIKBAAR EN VERBONDEN

● Gerealiseerd

ACTIELIJN: 3.1 Werken aan betere bereikbaarheid

Transport en logistiek onder de loep

Autonoom goederenvervoer

Slimme eilandmobiliteit

ACTIELIJN: 3.2 Vervoer verduurzamen

Agenda autoluw

Piekbelasting onder de loep

Stimuleringsprojecten: bewegen, actief & gezond

ACTIELIJN: 3.3 Digitale en mobiele dekking optimaliseren

Self-supporting Digital Islands

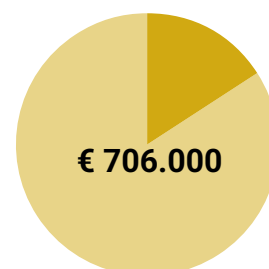

Meetnet leefbare Waddeneilanden

Totale bijdrage:
€ 4.000.000

Toegezegd door stuurgroep:

Besteed: € 223.084

PROGRAMMALIJN 4

DUURZAME ENERGIE

● Gerealiseerd

ACTIELIJN: 4.1 Energiesystemen robuuster en innovatiever maken

Slimme eilander energiesystemen

Eilanden werken duurzaam samen

ACTIELIJN: 4.2 Eilander gebouwen sneller verduurzamen

Duurzame Waddendorpen

Duurzame eilander voorzieningen

Duurzame recreatiewoningen

ACTIELIJN: 4.3 Eilander eigenaarschap en ondernemerschap in de energietransitie

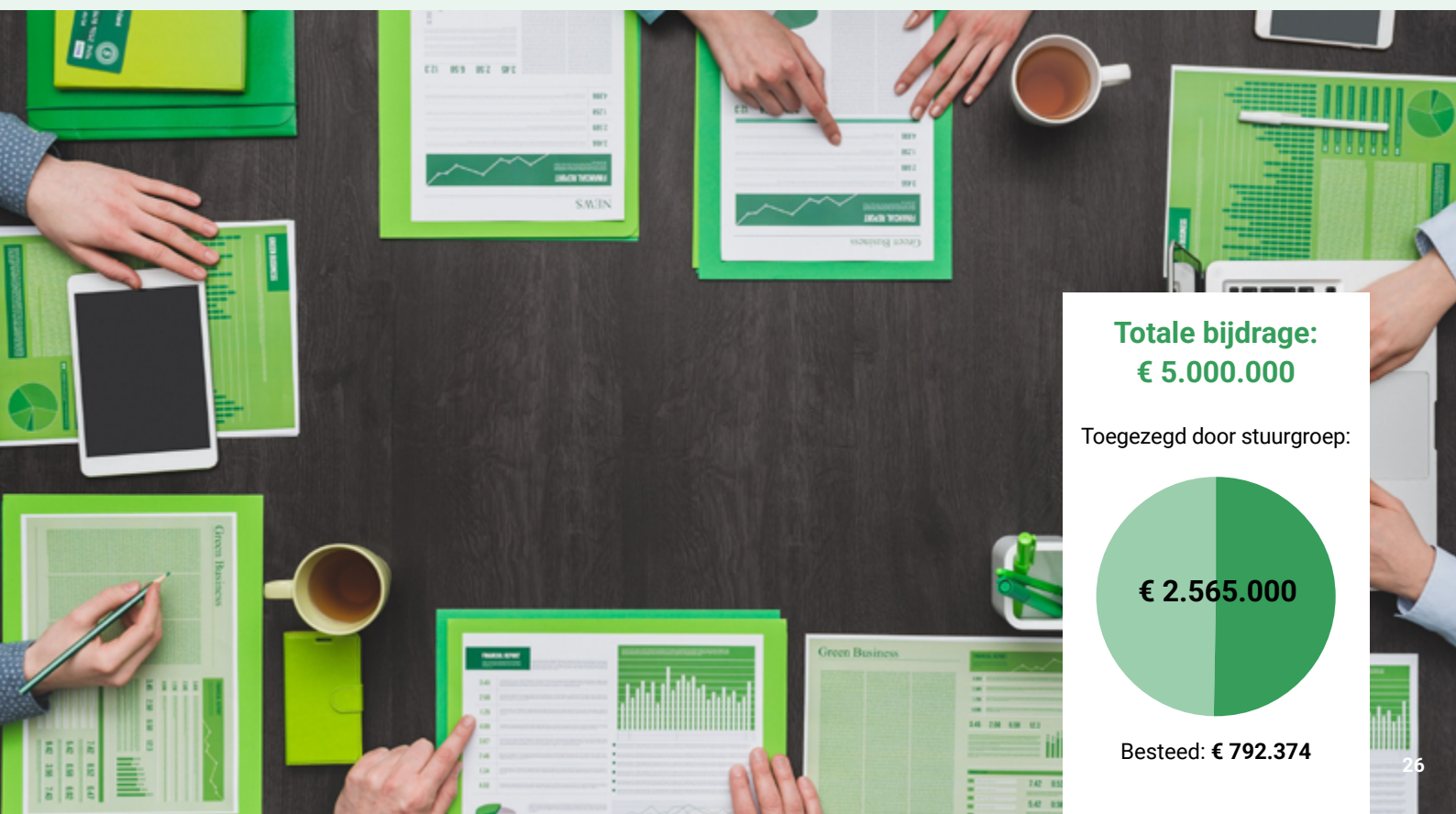
Duurzame dialoog

Eilander Energiedienstenorganisatie

Duurzame Ondernemerskringen

PROGRAMMALIJN 5

CIRCLAIRE ECONOMIE

● Gerealiseerd

ACTIELIJN: 5.1 Gunstig ontwikkelklimaat voor de circulaire economie

Eilander materiaalstromen in beeld

Ondernemers circulair op weg

Circulaire eilandfestivals

Circulair inkopen

ACTIELIJN: 5.2 Dat wat het eiland biedt optimaal benutten

Circulaire eiland-bouw

Vers van eilander bodem

ACTIELIJN: 5.3 Slimmer omgaan met water

Grip op drinkwaterconsumptie

Zoetwaterbeheer voor
Waddeneilanden

BIJLAGE

**Uitkomsten evaluatie
bestuurlijke werkafspraken**

Uitkomsten Evaluatie bestuurlijke werkafspraken

Aanleiding

Provincie Noord-Holland, Provincie Fryslân en Samenwerkingsverband De Waddeneilanden hebben met elkaar bestuurlijke werkafspraken gemaakt en vastgesteld ten behoeve van de uitvoering van de Regio Deal. In dit document zijn afgesproken gemaakt over: governance / programmasturing & programmafinanciën.

Met oog op de gemeenteraadsverkiezingen maart 2026 zijn de bestuurlijke werkafspraken (zoals daarin ook bepaald) geëvalueerd. Daarvoor is de hulp ingeschakeld van Planbureau Fryslân. Planbureau heeft zich in een gespreksronde voornamelijk gefocust op het onderdeel governance / programmasturing. Er is gesproken met alle stuurgroepleden, ambtelijke coördinatoren van de provincies en een functionaris van de Regiokassier.

Met betrekking tot het onderdeel programmafinanciën zijn in dit verslag de hoofdlijnen opgenomen.

Governance / programmasturing

De samenwerking krijgt dankzij de Regio Deal een slinger, zo geven de meeste betrokkenen aan. Betrokkenen geven een overwegend positief beeld van de samenwerking: de stuurgroep functioneert goed, leden zijn betrokken, de sfeer is constructief en de besluitvorming verloopt soepel. Het samenspel tussen procesleiders en bestuurlijk trekkers wordt gezien als cruciaal voor de kwaliteit van besluitvorming. Stuurgroepleden zijn over het algemeen positief over de kwaliteit van de projecten die binnen de Regio Deal worden uitgevoerd.

Belangrijkste aandachtspunten

Ondanks de positieve basis komt een aantal inhoudelijke en organisatorische aandachtspunten naar voren:

1. Vergaderfocus: meer ruimte voor strategische sturing

Stuurgroepleden ervaren dat vergaderingen vooral draaien om het beoordelen van afzonderlijke projectvoorstellen. Daardoor komt strategisch overleg – zoals onderlinge leerprocessen, koppelkansen met landelijke/Europese ontwikkelingen en gezamenlijke koersbewaking – nog onvoldoende uit de verf. Provincie Noord-Holland pleit ervoor om sturing meer te richten op jaarplannen en samenwerkingsprojecten en individuele eilandprojecten alleen te agenderen bij afwijkingen van deze kaders. Dit zou bovendien bureaucratie verminderen.

2. Tijdige besteding en toekomstbestendigheid

Er is breed gedeelde zorg dat het moeilijk wordt om alle Regio Deal-middelen binnen de looptijd te besteden. Bestuurders benoemen de noodzaak om dit scenario organisatorisch en financieel te regelen. Daarnaast is er behoefte aan visie op de periode ná de Regio Deal: hoe wordt de opgebouwde samenwerking en kennis geborgd? Het gedeelde beeld is: samenwerking is noodzakelijk om als kleine eilandgemeenten autonoom en toekomstbestendig te blijven. Dit vraagt om duurzaam partnerschap.

3. Afstemming met de provincies

De financieringswijze van provincie Fryslân – deels gekoppeld aan specifieke beleidsdoelen – vraagt meer administratie en afstemming dan de lumpsumconstructies van andere partijen. Dit heeft geleid tot extra werkdruk en soms vertraging in jaarplannen. Inmiddels is een werkbare praktijk ontstaan, maar deze wijkt af van de werkafspraken en vraagt om herformulering. Betere en eerdere betrokkenheid van provinciale ambtenaren in o.a. ontwikkelteams kan frictie voorkomen.

4. Aansluiting van individuele gemeenten

De mate waarin gemeenten bestuurlijk, politiek en ambtelijk zijn aangehaakt bij de Regio Deal verschilt. Goede aanhaking leidt tot minder discussie in raden, beter geïnformeerde bestuurlijk trekkers en sterkere inbreng in de stuurgroep. Nieuwe stuurgroepleden moeten daarom goed worden meegenomen in besluitvormingsstructuur en rolverdeling, bijvoorbeeld via een overdrachtdossier.

5. Rol en aandachtspunten voor de regiokassier

De samenwerking regiokassier - programmteam functioneert goed, maar de regiokassier waarschuwt voor risico's in de administratieve organisatie (o.a. in relatie tot het Stimuleringsfonds). Onvoldoende administratieve borging aan de voorkant kan leiden tot problemen bij verantwoording aan de achterkant. De kassier en programmaorganisatie zoeken gezamenlijk naar werkbare balans tussen verantwoording en uitvoerbaarheid. De sinds kort uitgebreide procescapaciteit binnen het programmteam wordt gezien als een positief hulpmiddel.

Programmafinanciën

In de bestuurlijke werkafspraken is ook de regionale cofinanciering opgenomen. Het aandeel in de Regio Deal voor de gezamenlijke Waddeneilanden is € 7,75 miljoen. Overeenkomstig de voor gezamenlijke kosten gekozen verdeelsleutel, betekent dat per eiland een bijdrage van:

- Texel 30% van € 7,75 miljoen	=	€ 2.325.000
- Vlieland 10% van € 7,75 miljoen	=	€ 775.000
- Terschelling 25% van € 7,75 miljoen	=	€ 1.937.500
- Ameland 25% van € 7,75 miljoen	=	€ 1.937.500
- Schiermonnikoog 10% van € 7,75 miljoen	=	€ 775.000

Bij de verdeling van beschikbare middelen over projecten is het principe van de Regio Deal leidend, namelijk dat er sprake is van beschikbare middelen voor de gehele regio en niet voor individuele gemeenten. De toekenning van bijdragen aan projecten vindt dan ook plaats op basis van de hiervoor vastgestelde criteria (afwegingskader). Het kan zo zijn dat het ene eiland hierdoor in financiële zin meer profijt heeft van de Regio Deal dan het andere. Omdat er meer projecten worden uitgevoerd, of omdat er sprake is van 'grotere projecten', waarvoor een hogere bijdrage beschikbaar is gesteld. Doormiddel van de jaarplannen, het afwegingskader en beslissingen van de Stuurgroep kan voldoende gestuurd worden op een evenwichtige verdeling over de eilanden.

Multiplijer per eiland

De multiplijer is voor de samenwerkingsprojecten voor alle eilanden gelijk (€1 wordt €4). Wel kan gekeken worden in hoeverre de individuele eilanden ook profiteren van Regio Deal bijdragen voor eilandprojecten en in hoeverre dat evenwichtig is ten opzichte van de cofinanciering.

Bijdragen aan eilandprojecten per eiland:

Texel: circa 2,3 miljoen (inclusief 0,4 miljoen viskweek)

Vlieland: circa 0,9 miljoen

Terschelling: circa 1,3 miljoen (inclusief reservering 1 miljoen Schylger Jouw)

Ameland: circa 1,2 miljoen

Schiermonnikoog: circa 1,1 miljoen

Bijdragen vanuit versnellingsgelden*:

Texel: circa 1 miljoen

Vlieland: circa 0,5 miljoen (reservering)

Terschelling: circa 1,1 miljoen (reservering)

Ameland: circa 1,5 miljoen

Schiermonnikoog: circa 0,9 miljoen (waarvan 0,5 miljoen reservering)

** de versnellingsgelden zijn geen onderdeel van de Regio Deal financiering.*

Conclusie

Texel en Schiermonnikoog hebben beiden al meer ontvangen aan bijdragen dan dat ze aan cofinanciering moeten bijdragen. Voor Vlieland geldt dat ook als de reservering voor Flidunen wordt meegeteld. Terschelling en Ameland zitten beiden nog onder de eigen bijdrage aan cofinanciering.

Belangrijk is om te vermelden dat alle eilanden profiteren van de samenwerkingsprojecten, maar dat, dat niet financieel is uit te drukken. Daarnaast is het pas opengestelde Stimuleringsfonds met een omvang van 3,6 miljoen ook een belangrijke factor.

De programmafinanciën geven géén directe aanleiding tot bijsturing van het programma. De stuurgroep kan met het bestaande instrumentarium voldoende sturen op een evenwichtige verdeling

Jaarstukken 2025

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

1 Inleiding

Met de jaarstukken over het jaar 2025 sluiten wij onze planning- en controlcyclus van dit jaar af. De jaarstukken geven u inzicht in de inhoudelijke en financiële ontwikkelingen binnen de FUMO.

Leeswijzer

We laten in deze jaarstukken zien wat de voortgang van de FUMO was en welke doelen en prestaties uit de programmabegroting 2025 we realiseerden. Daarnaast zijn het jaarverslag en de jaarrekening in de jaarstukken opgenomen. We presenteren de lasten en de baten als positieve bedragen in hele euro's, tenzij dit in de betreffende tabel anders is aangegeven. De jaarstukken zijn opgesteld volgens de eisen die het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) hieraan stelt.

Hoofdstuk 2 is een bestuurlijke samenvatting van de belangrijkste ontwikkelingen en resultaten uit deze jaarstukken. Hoofdstuk 3 gaat in op de interne en externe ontwikkelingen. In hoofdstuk 4 lichten we de programma's toe, eerst de programma's van het primaire proces toe, Vergunningverlening en Specialistisch Advies (VSA) en Toezicht en Handhaving (TH). Daarna komt het programma bedrijfsvoering en de volgens het BBV en voor de FUMO relevante paragrafen Bedrijfsvoering (4.2.1), Weerstandsvermogen en risicobeheersing (4.2.2), Financiering (4.2.3) en de Openbaarheidsparagraaf (4.2.4) aan de orde.

Hoofdstuk 5 bevat de jaarrekening waaronder de waarderingsgrondslagen, de balans, de winst- en verliesrekening en de toelichtingen hierop.

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

2

Bestuurlijke samenvatting

2025 gaat de boeken in als een onrustig jaar voor de FUMO. Het was een jaar waarin de FUMO en haar deelnemers geen overeenstemming konden bereiken over welke investeringen nodig en/of onontkoombaar waren voor de doorontwikkeling van de FUMO. Dit leidde tot een amendement op de ontwerpbegroting, waarbij investeringen on hold zijn gezet, in afwachting van een onderzoek naar wat er nodig is om de FUMO robuust te maken. In nauwe samenspraak met de deelnemers is dit onderzoek in 2025 opgestart en begin 2026 afgerond.

In november 2025 is Jan Willem Strebus aangesteld als interim secretaris/directeur van de FUMO. De bevindingen die hij in zijn eerste maanden heeft gedaan zijn meegenomen in het genoemde onderzoek en in de nadere uitwerking hiervan richting de begroting van 2027.

In financieel opzicht was 2025 geen goed jaar. De FUMO heeft te maken met een hoog ziekteverzuim en met hogere kosten dan begroot om de organisatie staande te kunnen houden. Dit heeft geleid tot een tekort van € 468.000. De FUMO signaleerde al vroeg in 2025 dat er een tekort zou ontstaan en heeft het bestuur hier in 2025 periodiek over geïnformeerd. Ook zijn maatregelen genomen, zoals uitstel van opleidingen en het verminderen van het werkoverleg, om het tekort zoveel mogelijk te beperken. Het financiële effect van deze maatregelen is € 250.000. Bij de resultaatsbestemming wordt een voorstel aan het algemeen bestuur gedaan hoe met dit tekort om te gaan.

2.1 Ontwikkelingen

2.1.1 Versterking VTH-stelsel

In 2021 concludeerde de commissie Van Aartsen dat het VTH-stelsel versterking behoeft, waarna binnen het interbestuurlijk programma IBP VTH robuustheidscriteria zijn vastgesteld waaraan omgevingsdiensten per 1 april 2026 moeten voldoen. De FUMO heeft zich hieraan getoetst en werkt sinds

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondermijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

2024 via een verbeterplan en plan van aanpak aan resterende aandachtspunten, waaronder kwaliteitscriteria 3.0, opleidingsbudget, overdracht van basistaken en BI-capaciteit.

In 2025 heeft het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat een subsidie opengesteld ter ondersteuning van het proces ‘robuust worden’ van omgevingsdiensten. Aan de FUMO is een bedrag van € 245.000 toegekend.

2.1.2 ZZS

In 2025 is een Meerjarenagenda (MJA) ZZS opgesteld. Deze MJA biedt betrokken partijen inzicht en houvast bij het realiseren van de gemeenschappelijke ambitie: het minimaliseren van emissies en het terugdringen van de aanwezigheid van zeer schadelijke stoffen in lucht, water en bodem. De MJA bevat acht Actielijnen als ondersteunende structuur voor het verkennen en onderzoeken van wat nodig is om de gezamenlijke ZZS-doelstellingen te behalen. Hierbij ligt in 2026 de focus voornamelijk op het risico- en branchegericht inventariseren en (verkenkend) onderzoeken van aanwezigheid, gebruik en uitstoot van ZZS.

2.2 Productie

Over 2025 is 93,5% van de begrote taken (exclusief extra opdrachten en projecten) uitgevoerd. Er waren 191.000 uren begroot en er zijn 177.000 gerealiseerd. In de nacalculatie betalen we een bedrag van € 403.000 terug aan de deelnemers voor deze niet gerealiseerde uren.

De inzet op extra opdrachten ligt op 94,3% van de begroting. Hierbij is het belangrijk om aan te geven dat dit niet ten koste gaat van de urenbesteding aan reguliere basis- en plustaken, aangezien het veelal om andersoortige specialismes gaat die voor deze opdrachten ingezet worden. Daarnaast zijn 2.274 uren besteed aan projecten. In hoofdstuk 4 is een specificatie van de totale urenbesteding opgenomen.

In het jaarverslag VTH-basistaken geven we een inhoudelijke toelichting op de prestaties van de FUMO, zowel voor de uren als de aantallen.

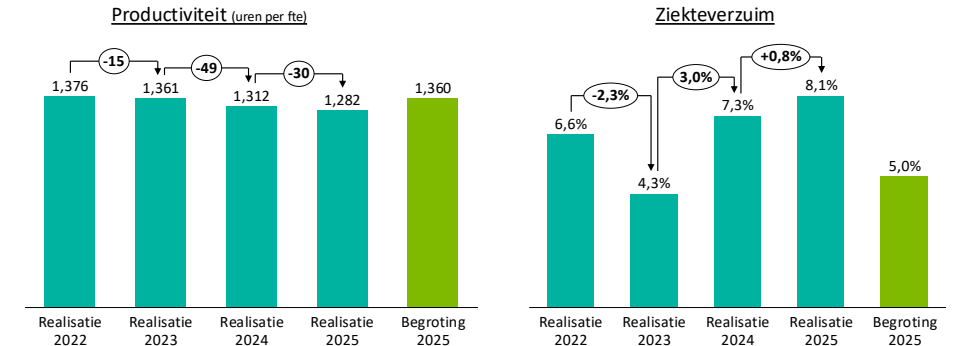
2.3 Personeelsinzet

	REALISATIE 2022	REALISATIE 2023	REALISATIE 2024	REALISATIE 2025	BEGROTING 2025
Formatieve bezetting (gemiddeld) (fte)	118,4	134,3	156,9	151,5	140,3
Aantal productieve uren per fte	1.376	1.361	1.312	1.282	1.360
Ziekteverzuim*	6,6%	4,3%	7,3%	8,1%	5,0%
Flexibele schil	21,4%	20,5%	15,8%	11,5%	15,0%

*Dit betreft het ziekteverzuim van medewerkers in loondienst van de FUMO.

Onze bezetting in het primaire proces lag in 2025 gemiddeld 11 fte hoger dan begroot.

De belangrijkste oorzaak hiervoor is het lager aantal productieve uren per fte dan begroot. Hierdoor is meer bezetting nodig om de begrote uren te realiseren. Dit is met name het geval in het programma VSPA (vergunningverlening en specialistisch advies). In de toelichting op het programma wordt hier nader op ingegaan. Ook heeft de provincie Fryslân na het opstellen van de begroting nog aanvullende uren opgenomen heeft in het uitvoeringsprogramma. Om deze uren te realiseren was extra bezetting nodig.

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

De productiviteit over 2025 is uitgekomen op 1.282. Dit is lager dan de norm van 1.360 en ook lager dan over 2024 (1.312). Dit wordt vooral veroorzaakt door een hoger ziekteverzuim, hogere verlofopname en meer scholingsuren. Het personeelsbestand van de FUMO is de afgelopen jaren flink verjongd. Deze jonge medewerkers, die onder andere in het kader van de Omgevingswet zijn aangetrokken, hebben relatief veel scholing nodig, onder meer om te voldoen aan de kwaliteitscriteria. Hier wordt door de FUMO volop in geïnvesteerd.

Het ziekteverzuim vertoont een stijgende trend en bedraagt 8,1% op basis van het 12-maands voortschrijdend gemiddelde. Gezien het feit dat het verzuim vooral (meer dan 6%) langdurig en zeer langdurig, zijn de bijsturingsmogelijkheden beperkt. De FUMO heeft een voorstel opgesteld voor de aanscherping van de aanpak van het ziekteverzuim. Daarbij is extra aandacht voor preventie.

De flexibele schil vertoont een dalende trend en is cumulatief 11,5%. Hiermee wordt voldaan aan de begrotingsnorm van maximaal 15%.

2.4 Financieel resultaat

Over 2025 is een negatief resultaat gerealiseerd van € 467.822,45. In dit resultaat is ook de aanvulling van de reserve als gevolg van het tekort over 2024 opgenomen (€ 361.793,87). Zonder deze bijdrage was het tekort over 2025 € 829.616,21.

Dit resultaat komt als volgt tot stand (afgerond op € 1.000).

OMSCHRIJVING	BEDRAG	VOOR/NADEEL
Effect nacalculatie begrote taken	-€ 403.000	Nadeel
Hogere personeelskosten primair proces	-€ 223.000	Nadeel
Hogere personeelskosten overhead	-€ 155.000	Nadeel
Hogere ontwikkelkosten	-€ 142.000	Nadeel
Hogere huisvestingskosten	-€ 140.000	Nadeel
Overige effecten	-€ 115.000	Nadeel
Hogere ICT-kosten	-€ 92.000	Nadeel
Lagere overige bedrijfskosten incl kapitaallasten	€ 73.000	Voordeel
Lagere opleidingskosten	€ 88.000	Voordeel
Onttrekking aan reserves	€ 129.000	Voordeel
Lagere besteding outplacementbudget	€ 150.000	Voordeel
Subtotaal 2025	-€ 830.000	Nadeel
Bijdrage rekeningresultaat 2024	€ 362.000	Voordeel
Rekeningresultaat 2025	-€ 468.000	Nadeel

De belangrijkste oorzaken voor het tekort zijn hogere personeelskosten, een lagere productiviteit (door het hoge ziekteverzuim) en hogere ontwikkel- en huisvestingskosten. In de tussentijdse rapportages van 2025 is het algemeen bestuur op verschillende momenten al geïnformeerd over het verwachte tekort.

Het uiteindelijke tekort is lager uitgevallen dan in de bestuurlijke halfjaar rapportage is opgenomen. Dit komt enerzijds door de genomen maatregelen, zoals uitstel van opleidingen en het verminderen van het werkoverleg. Het financiële effect van deze maatregelen is € 250.000. Daarnaast waren er meevallers in de opbrengsten als gevolg van hogere subsidie-inkomsten en een hogere onttrekking aan de algemene reserve voor kosten die betrekking hebben op de i-visie.

In hoofdstuk 7 wordt het resultaat uitgebreid toegelicht.

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondermijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Ontwikkelingen

3.1 Versterking VTH-stelsel

In 2021 concludeerde de commissie Van Aartsen dat het VTH-stelsel versterking behoeft, waarna binnen het interbestuurlijk programma IBP VTH robuustheidscriteria zijn vastgesteld waaraan omgevingsdiensten per 1 april 2026 moeten voldoen. De FUMO heeft zich hieraan getoetst en werkt sinds 2024 via een verbeterplan en plan van aanpak aan resterende aandachtspunten, waaronder kwaliteitscriteria 3.0, opleidingsbudget, overdracht van basistaken en BI-capaciteit.

In 2025 heeft het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat een subsidie opengesteld ter ondersteuning van het proces ‘robuust worden’ van omgevingsdiensten, met een maximum van € 245.000 per dienst. De aanvraag van de FUMO is gehonoreerd; een bedrag van € 245.000 is toegekend en wordt ingezet voor de uitvoering en borging van de robuustheidsmaatregelen.

3.2 ZZS

In 2025 is een Meerjarenagenda (MJA) ZZS opgesteld. Deze MJA biedt betrokken partijen inzicht en houvast bij het realiseren van de gemeenschappelijke ambitie: het minimaliseren van emissies en het terugdringen van de aanwezigheid van zeer schadelijke stoffen in lucht, water en bodem. De MJA bevat acht Actielijnen als ondersteunende structuur voor het verkennen en onderzoeken van wat nodig is om de gezamenlijke ZZS-doelstellingen te behalen. Hierbij ligt in 2026 de focus voornamelijk op het risico- en branchegericht inventariseren en (verkennend) onderzoeken van aanwezigheid, gebruik en uitstoot van ZZS. Zodat vervolgens aan de hand van data- en informatieanalyse ingezet wordt op (meer) bewustwording en (betere) naleving van en handhaving op het voorzorgsbeginsel, de zorgplicht en de minimalisatieverplichting.

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

3.3 Omgevingswet

Wanneer doe je als omgevingsdienst je werk goed onder de Omgevingswet? Verricht de FUMO goed werk bij elk individueel afgehandeld verzoek (een koekjesfabriek)? Doet dat recht aan het initiatief en de initiatiefnemer?

De initiatiefnemer mag zelf kiezen wanneer hij wat wil indienen. Mag je van de initiatiefnemer verwachten dat hij weet waar hij aan moet voldoen en ben je als omgevingsdienst in staat om te overzien wat er precies gedaan moet worden en of dat ook wordt gedaan? Doordat de Omgevingswet alles in activiteiten heeft geknipt en de onlosmakelijkheid is losgelaten, is het lastig te zien of alle benodigde verzoeken zijn ingediend omdat een deel van de verzoeken ook bij een gemeente of een waterschap zijn ingediend. Juridisch gezien zit het wel in de wet maar dat is vanuit de initiatiefnemer niet goed (bij elkaar) georganiseerd. Hoe houd je als overheid zicht op het geheel (dat deels is ingediend, deels ooit nog ingediend moet worden en verzoeken die bij verschillende organisaties liggen)?

Door het ontbreken van de koppeling (de verdwenen onlosmakelijkheid) met ruimtelijke ordening en bouw wordt er binnen de gemeentehuizen ook minder met de afdeling milieu of met de FUMO besproken en komen er minder aanvragen, meldingen en informatieplichten binnen. Dit is geen goede ontwikkeling want initiatiefnemers worden er niet op gewezen dat er ook voor milieu toestemmingen en vergunningen nodig zijn; dat hoeft ook niet onder de Omgevingswet maar de initiatiefnemer denkt dat hij alles heeft gedaan wat nodig is. Met in gedachte de doelstelling van de Omgevingswet te opereren als één overheid om het voor de initiatiefnemers eenvoudiger te maken, is er regionaal en binnen de eigen organisaties nog werk aan de winkel.

Dit is een voorbeeld waarin tot uiting komt dat de transitie van de Omgevingswet nog volop gaande is en dit zal de komende jaren ook zo blijven.

Het begint met de filosofie vanuit de wetgever; de rol van VTH richting initiatiefnemers en hoe verhoudt zich dat tot tegenstrijdige zaken in het omgevingsloket en in de Omgevingswet?

Het ministerie van I&W (verantwoordelijk voor de inhoud van de wet) zou zich de koekjesfabriek moeten aantrekken want dat zegt wat over de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Dit is een reden waarom de FUMO graag in gesprek gaat met het ministerie van I&W maar ook met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (als stelsel verantwoordelijke). Het gesprek over de FUMO brief m.b.t. het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en de Omgevingswet wordt dit voorjaar gevoerd samen met nog een aantal omgevingsdiensten en met Omgevingsdienst NL. Het ministerie van BZK komt in ieder geval.

3.4 Herijking missie en visie

Het algemeen bestuur heeft de missie en visie FUMO 2024–2028 vastgesteld, na intensieve bespreking en aanvaarding van een amendement. Daarbij werd expliciet afgesproken dat er een fundamentele discussie gevoerd moet worden over de toekomstige positionering en robuustheid van de FUMO. Het dagelijks bestuur heeft hiervoor opdracht gekregen een extern bureau onderzoek te laten doen en met een voorstel richting het algemeen bestuur te komen. Hiermee werd een belangrijke stap gezet in de verdere doorontwikkeling van de organisatie.

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

3.5 Ondernijning

In april 2024 heeft het algemeen bestuur het plan van aanpak Ondernijning vastgesteld. Ter uitvoering van dit plan zijn in 2025 bewustwordingssessies voor medewerkers georganiseerd en volgden toezichthouders samen met de politie een verdiepingscursus. Ook is een intern meldpunt ingericht.

Het algemeen bestuur vroeg het VTH MO een advies uit te brengen aan het dagelijks bestuur over een gezamenlijke aanpak van ondernijning door de deelnemers. Een werkgroep, bestaande uit medewerkers van gemeenten en provincie met ondersteuning van het RIEC, heeft aan de beantwoording van deze vraag gewerkt.

3.6 Onderzoek robuustheid

In 2025 werd, naar aanleiding van het aangenomen amendement, gestart met het opstellen van een gezamenlijke visie en plan voor een robuuste FUMO.

Het dagelijks bestuur gaf opdracht aan een extern bureau en organiseerde een klankbordgroep ter begeleiding van het traject. De uitkomsten werden besproken tijdens een bestuurdersconferentie begin 2026.

Daarmee werd invulling gegeven aan de opdracht om te komen tot een gedragen en uitgewerkt toekomstperspectief.

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondermijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

4

Jaarverslag

4.1 Programmaverantwoording

4.1.1 Programma Vergunningverlening en Specialistisch Advies

Wat hebben we gedaan en wat hebben we bereikt

Ondanks het vertrek van 2 teamleiders vergunningverlening en het afdelingshoofd VSA is de reguliere dienstverlening in 2025 goed verlopen en is onze ervaring met de Omgevingswet verder toegenomen. De aandacht voor extra projecten of pilots heeft hierdoor wel minder focus gehad dan vooraf was voorzien.

Naast het afhandelen van meldingen en beschikkingen onder de Omgevingswet, hebben we ook in 2025 nog steeds gewerkt aan het afhandelen van zaken onder de “oude” Wabo. Uiteraard wordt dit steeds minder en hebben we in het tweede jaar onder de Omgevingswet alweer meer ervaring opgedaan met deze nieuwe wet. De Omgevingswet vraagt veel van de medewerkers, van onze deelnemers en ook van ons als adviseurs, juristen en vergunningverleners. Steeds ontdekken we nieuwe kanten van de wet. Dat vraagt nog meer om samen op te trekken en elkaar te helpen en dat maakt het werk boeiender en leuker. De komende jaren is in elkaar blijven investeren en elkaar opzoeken en helpen nodig om de uitdagingen van de Omgevingswet om te zetten in goede dienstverlening en heldere omgevingsplannen, die bijdragen aan een goed toezicht op het milieu in Fryslân. De afdeling VSA blijft zich hierin ook verder ontwikkelen.

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Actualiseren vergunningen

We zijn dit jaar gestart met het projectmatig actualiseren van vergunningen. Het actualiseren is deels naast de reguliere vergunningverlening opgepakt en zou een vast onderdeel worden van de werkzaamheden van de vergunningverleners. Gedurende het jaar is gebleken dat actualiseren hierdoor in het gedrang is gekomen en dat we hierdoor de onszelf opgelegde aantallen actualisaties niet volledig hebben behaald.

Eind 2025 zijn nieuwe interne afspraken gemaakt om het actualisatieproces los te trekken van de reguliere behandeling van meldingen en beschikkingen en deze te beleggen bij een beperkt aantal vergunningverleners, die zich hierop gaan focussen. Begin 2026 gaat de FUMO extra dashboards inrichten binnen de afdeling VSA om de sturing op alle processen verder te verbeteren inclusief de sturing op het actualiseren en het beperken van de doorlooptijden.

Toepassing Artificiële Intelligentie (AI) bij meldingen

In het eerste halfjaar van 2025 is door middel van een ‘proof of concept’ samengewerkt met de leverancier van ons zaakstelsel om AI in te zetten. Hierbij worden meldingen meer geautomatiseerd afgehandeld om zo een efficiëncyslag te realiseren. Hiermee houden de medewerkers meer tijd over voor andere werkzaamheden. Op landelijk niveau zijn er meerdere Omgevingsdiensten die de toepassing van AI aan het uitproberen zijn. Dit is gesignaleerd door Omgevingsdienst NL. Zij gaan in 2026 een gedetailleerde inventarisatie doen om na te gaan welke initiatieven er nu zijn bij de diverse Omgevingsdiensten en hoe we onze krachten kunnen bundelen voor de toepassing van AI.

De FUMO is gevraagd input te geven om business rules op te stellen (in feite de indieningsvereisten van meldingen wanneer iets wel of niet geaccepteerd kan worden). Aangezien de FUMO heeft besloten niet meer te investeren in het huidige zaakstelsel (i.v.m. onderzoek en implementatie van een nieuw zaakstelsel in 2026 e.v.) zijn verdere acties ‘on hold’ gezet.

Innovatie van het proces vergunningverlening

Tijdens de informatiebijeenkomst missie en visie voor bestuurders d.d. 14 juni 2024 is vanuit Vereniging Circulair Friesland (VCF) het belang van bedrijven aangegeven ten aanzien van het versnellen van het vergunningproces. Het verkorten van de doorlooptijd voor vergunningaanvragen levert een belangrijke bijdrage aan het versnellen een aanjagen van de circulaire economie in Fryslân. In 2025 is hiervoor een pilot ingericht die liep tot november 2025. De resultaten worden begin april 2026 gepresenteerd tijdens een bijeenkomst van VCF.

Vooruitlopend op de volledige toelichting, zijn dit alvast de eerste conclusies: Vooroverleg en frequente communicatie tussen alle betrokkenen (bevoegd gezag, Fumo, aanvrager en zijn adviseur) bij de vergunningaanvraag leidt tot beter begrip voor elkaar, wederzijds vertrouwen en een snellere en gemakkelijkere communicatie en daarmee tot een kwalitatief betere vergunningaanvraag. Goede en tijdige communicatie is hierbij van zeer groot belang.

Inhoudsopgave

1

Inleiding

2

Bestuurlijke samenvatting

2.1

Ontwikkelingen

2.2

Productie

2.3

Personeelsinzet

2.4

Financieel resultaat

3

Ontwikkelingen

3.1

Versterking VTH-stelsel

3.2

ZZS

3.3

Omgevingswet

3.4

Herijking missie en visie

3.5

Ondermijning

3.6

Onderzoek robuustheid

4

Jaarverslag

4.1

Programmaverantwoording

4.2

Paragrafen

5

Jaarrekening 2025

5.1

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

5.2

Balans per 31 december 2025

5.3

Toelichting op de balans

5.4

Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025

5.5

Toelichting op het overzicht van baten en lasten

5.6

Vermogensmutaties

5.7

Rechtmatigheidsverantwoording

5.8

Taakvelden

5.9

Specifieke uitkeringen (Sisa)

5.10

Overige gegevens

5.11

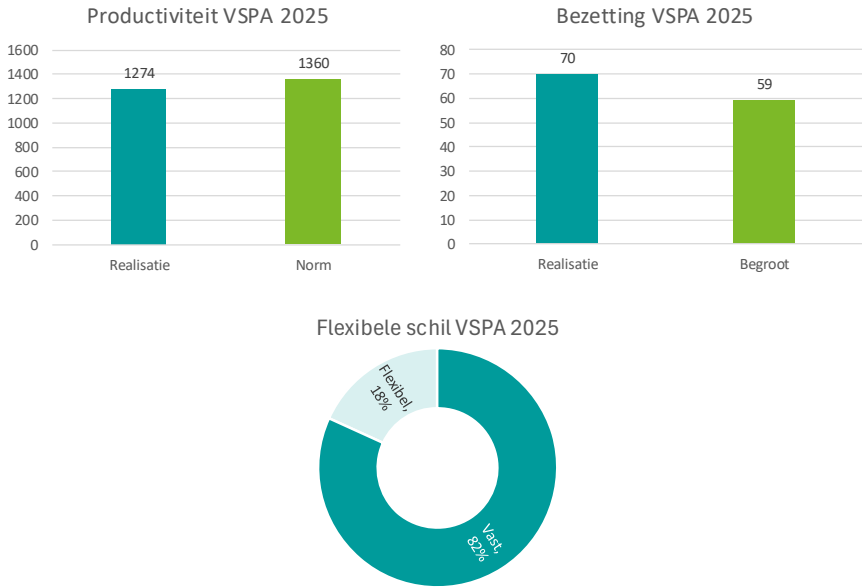
Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Personeelsinzet

De gemiddelde bezetting was hoger (11 fte) dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door een aantal factoren:

- Extra inbreng van taken door de provincie Fryslân**
In het uitvoeringsprogramma 2025 van de provincie Fryslân zijn de uren naar boven bijgesteld. Dit komt omdat op enkele taakvelden meer inzet nodig bleek dan was begroot. Daarnaast bleek dat de als gevolg van de invoering van de Omgevingswet ingeschatte effecten van overdracht van taken naar gemeenten niet altijd correct was. Zo blijkt door overgangsrecht bij bodemtaken nog veel zaken bij de provincie te blijven. De extra ingebrachte taken hebben vooral betrekking op de afdeling VSPA.

- Een hoog ziekteverzuim**
Met name binnen het team Leefomgeving was er dit jaar sprake van een hoog ziekteverzuim van meer dan 10%. Dit kwam door langdurig en niet werkgerelateerd verzuim. Extra inhuur was nodig om de taken uit te voeren. Het verzuim van VSPA is in totaal uitgekomen op 6,3%. Dit is 1,3% hoger dan de norm van 5%.
- Scholing**
In 2025 is door de medewerkers van VSA bijna het dubbele aan scholingsuren (100 uur per fte) besteed dan de norm (60 uur per fte). Er is extra inhuur ingezet om de werkzaamheden uit te voeren.

Ziekteverzuim en scholing zijn de belangrijkste oorzaken voor de lage productiviteit van afdeling VSPA. De productiviteit bedroeg 1.274. Dit is bijna 100 uur lager dan de norm en dit is ook lager ten opzichte van 2024 (toen 1.292).

Door de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt is het lastig om ervaren en gekwalificeerd personeel te werven. Hierdoor zijn medewerkers in dienst gekomen die minder ervaren en minder gekwalificeerd zijn. In 2024 zijn er eenmalig meer inwerkuren beschikbaar gesteld om dit gedeeltelijk op te vangen. In 2025 zijn die extra uren niet meer beschikbaar en merken we dat het ook nu meer tijd kost om deze medewerkers verder op te leiden en te begeleiden.

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Wat heeft het gekost

PROGRAMMA VERGUNNINGVERLENING EN SPECIALISTISCH ADVIES	BEGROTING 2025	REKENING 2025
Lasten		
Personeelslasten	5.982.175	6.643.597
Overige kosten	-	-
	5.982.175	6.643.597
Baten		
Taken Projecten	436.958	328.897
Brikstaken	78.028	-
Overige baten		-
Toegerekende deelnemersbijdragen	5.467.189	5.416.536
	5.982.175	5.745.433
Resultaat programma VSPA	-0	-898.164
- Onttrekkingen aan reserves	-	-
- Toevoegingen aan reserves		-
	-	-
Resultaat programma T&V na vermogensmutaties	-0	-898.164

Tabel 1. Financieel resultaat VSA 2025

Zie hoofdstuk 7 voor een toelichting op het resultaat.

4.1.2 Programma Toezicht en Handhaving

Wat hebben we gedaan en wat hebben we bereikt

Innovatie in toezicht

In 2025 hebben we mooie stappen gezet op innovatiegebied. We hebben in samenwerking met de Omgevingsdienst Twente een concept-Innovatie & ontwikkelagenda gemaakt als onderdeel van de IBP-VTH pijlers. In 2025 hebben we concreet naar een aantal innovatiemogelijkheden gekeken. Hierbij zijn er twee innovaties waar we mee aan de slag zijn gegaan. Als eerste zijn we begonnen met een pilot met het risicomodel wat I-GO heeft ontwikkeld voor inmiddels al de helft van de Omgevingsdiensten. Dit is gelabeld als ‘Best Practice’ door Omgevingsdienst NL. Het risicomodel maakt gebruik van landelijk beschikbare gegevens zoals de energiegegevens, RVO dieraantallen, SCIOS, LMA, Inspectieview en KIWA gegevens. Deze combineren we met gegevens uit het zaakstelsel. Door deze gegevens te combineren ontstaat een controleprogramma wat gebaseerd is op actuele gegevens. Met dit risicomodel gaan we daar controleren waar het meest nodig is.

Naast het risicomodel zijn we bezig met GEO kaartsystemen die bijvoorbeeld de bodemtoezichthouders in het veld kunnen gebruiken. Ons doel hiermee is dat een bodemtoezichthouder in het veld meteen toegang heeft tot belangrijke gegevens die nodig zijn voor het werk. Denk aan meldingen uit de DSO.

Innovatie en ontwikkeling lopen door in 2026. Het is een vast onderdeel van het werk van FUMO en moet altijd doorgaan. Zo voorkomen we dat we achterlopen of kansen missen om ons werk beter en efficiënter te maken. Ook in de toekomst is hiervoor voldoende capaciteit nodig. Naast onze eigen innovaties overleggen we regelmatig met de omgevingsdiensten Groningen, Drenthe, Twente en IJsselland. Het doel is om samen op te trekken bij innovaties en ontwikkelingen. Naast de twee concrete innovaties werken we aan nog tientallen andere ideeën die we aan het verkennen zijn. In 2025 heeft een ateliergroep studenten van NHL

Inhoudsopgave

1

Inleiding

2

Bestuurlijke samenvatting

2.1

Ontwikkelingen

2.2

Productie

2.3

Personeelsinzet

2.4

Financieel resultaat

3

Ontwikkelingen

3.1

Versterking VTH-stelsel

3.2

ZZS

3.3

Omgevingswet

3.4

Herijking missie en visie

3.5

Ondermijning

3.6

Onderzoek robuustheid

4

Jaarverslag

4.1

Programmaverantwoording

4.2

Paragrafen

5

Jaarrekening 2025

5.1

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

5.2

Balans per 31 december 2025

5.3

Toelichting op de balans

5.4

Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025

5.5

Toelichting op het overzicht van baten en lasten

5.6

Vermogensmutaties

5.7

Rechtmatigheidsverantwoording

5.8

Taakvelden

5.9

Specifieke uitkeringen (Sisa)

5.10

Overige gegevens

5.11

Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

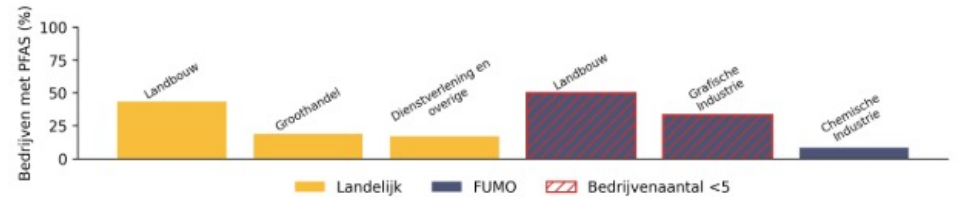
Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Stenden voor FUMO onderzocht welke extra innovatiemogelijkheden er zijn. Dit heeft geleid tot een lijst met 11 innovaties die we nu verder onderzoeken.

Inventarisatie ZZS

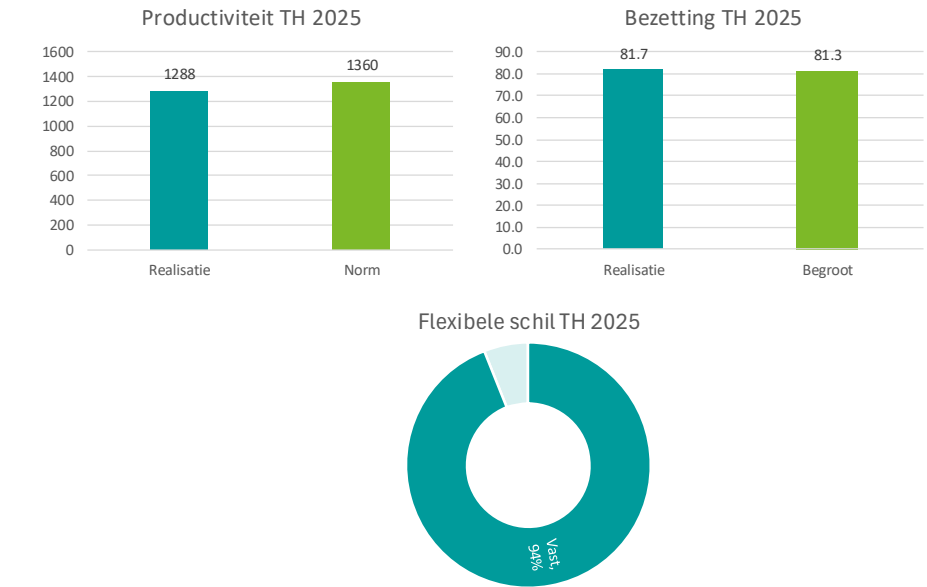
In 2025 hebben de toezichthouders industrie en afval tijdens hen controles de zeer zorgwekkende stoffen geïnventarieerd. Bij deze controles hebben we de veiligheidsinformatiebladen opgevraagd en deze hebben we toegevoegd aan onze zzs tool die deze bladen kan lezen. Hieruit blijkt dat 8% van de gecontroleerde bedrijven met PFAS werkt. Met het in inzichtelijk maken van het zzs gebruik bij bedrijven willen we het gebruik van zzs reduceren. Dit begint met inzicht.

Registreren milieubelastende activiteiten

De toezichthouders industrie, afval en agrarisch registreren na elke reguliere milieucontrole de milieubelastende activiteiten van dat bedrijf in ons zaakstelsel. Elk jaar krijgen we hierdoor de MBA's steeds beter en nauwkeuriger in beeld.

Personeelsinzet

De productiviteit betrof 1.288 uur per fte. Dit is lager dan de norm van 1.360. Dit komt door een hoger ziekteverzuim (9,6%), maar ook door een hogere opname van verlof dan begroot.

De bezetting van TH lag in lijn met de begroting.

De flexibele schil van afdeling TH lag over 2025 gemiddeld op 5,8%. Hiermee wordt ruimschoots voldaan aan de norm van maximaal 15%. Het afgelopen jaar is de flexibele schil fors gedaald en is meer ingezet op de inzet van vaste medewerkers.

Inhoudsopgave

1

Inleiding

2

Bestuurlijke samenvatting

2.1

Ontwikkelingen

2.2

Productie

2.3

Personeelsinzet

2.4

Financieel resultaat

3

Ontwikkelingen

3.1

Versterking VTH-stelsel

3.2

ZZS

3.3

Omgevingswet

3.4

Herijking missie en visie

3.5

Ondermijning

3.6

Onderzoek robuustheid

4

Jaarverslag

4.1

Programmaverantwoording

4.2

Paragrafen

5

Jaarrekening 2025

5.1

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

5.2

Balans per 31 december 2025

5.3

Toelichting op de balans

5.4

Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025

5.5

Toelichting op het overzicht van baten en lasten

5.6

Vermogensmutaties

5.7

Rechtmatigheidsverantwoording

5.8

Taakvelden

5.9

Specifieke uitkeringen (Sisa)

5.10

Overige gegevens

5.11

Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Wat heeft het gekost

PROGRAMMA VERGUNNINGVERLENING EN SPECIALISTISCH ADVIES	BEGROTING 2025	REKENING 2025
Lasten		
Personeelslasten	7.345.305	6.825.858
Overige kosten	-	6.286
	7.345.305	6.832.144
Baten		
Taken Projecten	436.958	460.123
Brikstaken	78.028	120.145
Toegerekende deelnemersbijdragen	6.830.318	6.643.331
Overige baten	-	-
	7.345.304	7.223.599
Resultaat programma T&H	-1	391.455
- Onttrekkingen aan reserves	-	-
- Toevoegingen aan reserves	-	-
	-	-
Resultaat programma T&H na vermogensmutaties	-1	391.455

Zie hoofdstuk 7 voor een toelichting op het resultaat.

4.1.3 Urenbesteding

Hiernaast is de urenbesteding per taakgebied opgenomen. We geven een toelichting op de grootste afwijkingen (10%) ten opzichte van de begroting. Een meer inhoudelijk en gedetailleerd overzicht kunt u lezen in het jaarverslag VTH-basistaken.

TAAKGEBIED	UITVOERINGSPROGRAMMA	REALISATIE	%	NR
Basistaken gemeenten				
Inrichtingen - Regulering	33.827	30.243	89%	1
Inrichtingen - Toezicht - lokaal	23.566	24.368	103%	
Handhaving	5.658	4.971	88%	2
Algemene vragen	1.940	2.011	104%	
Asbest - regulering	3.381	2.806	83%	3
Asbest - toezicht	2.034	1.808	89%	4
Bodem - regulering	12.918	9.787	76%	5
Bodem - toezicht (excl vrije veld toezicht)	6.535	5.011	77%	6
Bodem - vrije veld toezicht	2.162	2.246	104%	
Ontgrondingen - regulering	-	13	>100%	
Ontgrondingen - toezicht	-	13	>100%	
Energietoezicht (niet SPUK)	1.870	2.171	116%	7
Totaal basistaken gemeenten	93.891	85.448	91%	
Regionaal toezicht	6.845	6.601	96%	
Provinciaal uitvoeringsprogramma	56.673	51.376	91%	
Plustaken gemeenten	13.373	13.796	103%	
BOA-coördinatie	700	1.043	149%	8
Collectieve opdrachten*	7.200	9.661	134%	9
Ketentoezicht*	5.440	5.659	104%	
SPUK Energie	5.559	4.386	79%	10
Brikstaken	1.360	714	53%	11
Totaal excl extra opdrachten en projecten	191.041	178.684	94%	
Incidentele opdrachten	7.616	7.180	94%	
Inzet op projecten	3.241	2.274	70%	12
Totaal incl extra opdrachten en projecten	201.898	188.138	93%	

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

- 1. Er waren minder uren nodig om de ingediende meldingen, informatieplichten en vergunningen af te handelen. Regulering is een vraaggestuurd product, de FUMO heeft geen invloed op de aantallen af te handelen producten.
- 2. Handhaving betreft het opleggen van (voorlopige) last onder dwangsommen (LOD). In de begroting wordt gerekend met een schatting van de benodigde uren. In werkelijkheid waren minder uren nodig.
- 3. Er zijn minder asbestmeldingen ingediend dan begroot. Daardoor waren er ook minder uren nodig.
- 4. Conform het uitvoeringsbeleid houdt FUMO risicogericht toezicht op ca 20% van de asbestmeldingen. Omdat het aantal meldingen lager was, waren er ook minder toezichtsuren nodig.
- 5. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn het Besluit Bodemkwaliteit (Bbk) en de Wet Bodembescherming (WBB) komen te vervallen. Ook zijn er taken verschoven van bevoegd gezag provincie naar de gemeenten. In de begroting zijn aannames gedaan voor wat betreft de wijzigingen op het gebied van de bodemtaken. In de praktijk zien we dat de reguleringstaken op het gebied van bodem voor gemeenten te ruim zijn ingeschat. In de begroting van 2026 zijn de bodem-uren voor gemeentelijke deelnemers neerwaarts bijgesteld.
- 6. De lagere urenbesteding voor bodemtoezicht bij gemeentelijke deelnemers hangt samen met het lager aantal meldingen.
- 7. Er zijn meer uren ingezet voor het energietoezicht voor gemeenten. Er bleek in meer gevallen een hercontrole nodig te zijn dan waar in de begroting rekening mee was gehouden.
- 8. De uren voor BOA-coördinatie lopen voor op de begroting. In de praktijk zien we dat er relatief veel tijd nodig is voor de coördinatie van de BOA-taken in Fryslân. Dit wordt mede veroorzaakt door het feit dat bepaalde deelnemers de BOA-domein II taken zelf uitvoeren en andere deelnemers deze inbrengen als plustaak. In 2024 is, vanuit de provincie Fryslân, een evaluatie uitgevoerd naar de Fryslân-brede BOA-structuur. De provincie is bezig met een verdere uitwerking van deze evaluatie en hiervoor is een werkgroep in het leven geroepen.
- 9. De uren voor collectieve opdrachten waren hoger dan begroot. Dit komt doordat er meer uren nodig waren voor taken zoals programmavorming en monitoring. De inschattingen die in de begroting en het uitvoeringsprogramma zijn gedaan, blijken in de praktijk te laag te zijn. Het aantal gerealiseerde inwerkuren lag in lijn met de begroting.
- 10. De uren voor SPUK-energie waren lager dan begroot. Het energie-team had te maken met een hoog ziekteverzuim en in de SPUK-regeling is opgenomen dat deze taak niet door externe medewerkers mag worden uitgevoerd. Daardoor is de begrote urenbesteding niet gehaald.
- 11. De BRIKS-taken voor provinciale inrichtingen zijn gedurende 2025 uitbesteed aan de gemeente Leeuwarden. Daarom is de urenbesteding van de FUMO op dit onderdeel lager dan begroot.
- 12. Er zijn minder projecturen gemaakt dan gepland. Vanaf 2026 gaat de FUMO actiever inzetten op portfoliomanagement om zo het beheer en de prioritering van projecten te verbeteren.

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondermijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

4.1.4 Programma bedrijfsvoering (incl. management)

De afdeling Bedrijfsvoering verzorgt alle activiteiten die het primair proces van de FUMO zo effectief en efficiënt mogelijk laten verlopen. De ondersteuning door de afdeling heeft betrekking op de volgende domeinen: personeel & organisatie, financiën & control, informatisering, automatisering & DIV/archief; facilitaire zaken, communicatie, bestuurs- en directiesecretariaat & frontoffice en beleidsondersteuning & advies.

Het programma Bedrijfsvoering is onderverdeeld in de thema’s Mensen, Huisvesting en Digitalisering.

Wat hebben we gedaan en wat hebben we bereikt

Thema mensen

Medewerkers vormen het belangrijkste kapitaal van de FUMO. Door het periodiek uitvoeren van medewerkers tevredenheidsonderzoeken (MTO), preventief medisch onderzoek (PMO) en het voeren van individuele gesprekken beschikt de FUMO over inzicht in de aandachtspunten en vraagstukken die onder medewerkers leven. Op basis van deze inzichten maakt de FUMO jaarlijks afgewogen keuzes. Deze keuzes vormen, naast de geldende wet- en regelgeving, de leidraad voor een gestructureerde en integrale uitvoering van het Human Resource Management (HRM)-beleid.

Vanuit zorg voor het personeel en goed werkgeverschap wordt gebruikgemaakt van diverse HR-instrumenten, waaronder leren & ontwikkelen en gesprekken over onder andere functioneren, in-, door- en uitstroom. De FUMO wil een inclusieve organisatiecultuur waarin medewerkers worden gewaardeerd om hun kennis, ervaring en talenten en waarin ruimte is om zichzelf te zijn.

In 2025 zijn enkele belangrijke ontwikkelingen te benoemen, waaronder de uitvoering van het preventief medisch onderzoek en de doorontwikkeling van (het team) P&O.

Ook is vastgesteld dat binnen de lijnorganisatie sprake is van een relatief hoog verloop en uitstroomrisico onder leidinggevend. Veelgenoemde oorzaken hiervoor zijn onduidelijkheid over rollen en verantwoordelijkheden, een gevoel van onvoldoende ondersteuning en ervaren onderwaardering.

De FUMO beschikt over een sterk organisatie-DNA, gekenmerkt door betrokkenheid bij de maatschappelijke opdracht, het milieu en de verbinding met de overheid. Tegelijkertijd is sprake van een spanningsveld in de samenwerking met de deelnemers van de FUMO in de dagelijkse praktijk, evenals van beperkte organisatorische ruimte als gevolg van veranderende wet- en regelgeving en verloop en wisselingen in het personeelsbestand.

Preventief medisch onderzoek

In april 2025 is door TIGRA een Preventief Medisch Onderzoek (PMO) uitgevoerd. Dit onderzoek bestond uit drie samenhangende onderdelen: een werkvermogensonderzoek, een fysiek onderzoek en een doelformuleringsgesprek. Het PMO is maatwerk en afgestemd op de specifieke werkzaamheden binnen de FUMO, de uitkomsten van de RI&E en de organisatiecultuur.

Het PMO heeft als wettelijk doel het vroegtijdig signaleren van werkgerelateerde gezondheidseffecten bij individuele medewerkers. Daarnaast is het onderzoek gericht op het voorkomen van arbeidsgerelateerde aandoeningen en op het bewaken en bevorderen van de gezondheid en duurzame inzetbaarheid van medewerkers.

Een gezonde leefstijl en een gezonde werkomgeving vormen de basis voor duurzame inzetbaarheid. Door het tijdig signaleren van mogelijke gezondheidsrisico’s kunnen preventieve maatregelen worden genomen en kan langdurig verzuim worden voorkomen. Het meten van gezondheid en werkvermogen biedt daarmee handvatten voor zowel het beperken van uitval als het bevorderen van inzetbaarheid op de lange termijn. Het uitvoeren van een PMO onderstreept bovendien het belang dat de FUMO hecht aan

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

goed werkgeverschap, hetgeen in het licht van arbeidsmarktkrapte en de beschikbaarheid van gekwalificeerd personeel steeds relevanter wordt.

Het onderzoek is in april 2025 uitgevoerd. Medewerkers hebben hun individuele resultaten direct na afronding van het onderzoek ontvangen. In totaal heeft 44% van de medewerkers deelgenomen aan het PMO. De resultaten laten zien dat medewerkers van de FUMO (die deelnamen aan het onderzoek) bovengemiddeld scoren op het aspect leefstijl. Het werkvermogen ligt op het niveau van de benchmark.

Op het thema arbeid gerelateerde gezondheid scoort de FUMO lager dan vergelijkbare organisaties. De behaalde totaalscore bedraagt 84,9, tegenover een landelijke benchmark van 88,6. De belangrijkste factoren die de lagere score veroorzaken zijn visusklachten, lichamelijke klachten (met name aan rug, nek en schouders) en mentale belasting.

De uitkomsten van het onderzoek vormden voor een beperkt aantal medewerkers aanleiding om een vervolgtraject gericht op duurzame inzetbaarheid te overwegen. In enkele gevallen waren al eigen maatregelen getroffen, een deel van de betrokken medewerkers heeft afgezien van verdere begeleiding en één medewerker heeft gebruikgemaakt van het door de FUMO aangeboden vervolgtraject. Dit traject wordt voortgezet in 2026.

Doorontwikkeling team P&O

Sinds medio mei 2025 is gestart met de doorontwikkeling van de afdeling P&O, met focus op twee pijlers: het versterken van de rol en positionering van P&O, inclusief de opdracht en teamsamenstelling en het verbeteren van het P&O-beleid, de processen en systemen, waarmee de basis op orde komt en P&O meer bijdraagt aan de (strategische) doelstellingen van de organisatie.

Concrete aandachtspunten voor team P&O zijn minder operationeel en taakgericht werken en het werken volgens een heldere kernopdracht en een strategisch P&O plan, door een sterker team P&O.

In 2025 zijn met betrekking tot P&O belangrijke stappen gezet. De basis is gelegd voor vernieuwd beleid en meer efficiënte processen. We zijn aan de slag gegaan met het beschrijven en waarderen van diverse functies, het optimaliseren van het werving- en selectiebeleid en het indiensttredingsproces, het opstellen van een stappenplan bij onboarding, het ontwikkelen van performance- en competentie management, het actualiseren van het personeelshandboek, het ontwikkelen van een visie en beleid op vitaliteit en verzuim en het aanbesteden van een nieuwe Arbodienst.

Ook de koers van P&O is verduidelijkt, waarbij de afdeling zich nadrukkelijker heeft gepositioneerd binnen de organisatie. De strategisch P&O-adviseur is structureel betrokken bij tactische en strategische vraagstukken en heeft een stevige werkrelatie opgebouwd met het dagelijks bestuur en het managementteam. Met de vaststelling van de strategische P&O-notitie 2025–2028 is richting gegeven aan de verdere ontwikkeling van P&O als strategische partner binnen de organisatie. De vervolgfase vraagt om focus, ruimte en ondersteuning, waarbij het van belang is dat voldoende capaciteit beschikbaar blijft voor strategische thema’s en de organisatiebrede doorvertaling daarvan.

In 2026 wordt op voorgaande voortgeborduurd door middel van verdere optimalisatie, structuur, uitvoeren van Strategische Personeelsplanning (SPP) en gecentraliseerde ondersteuning door team P&O aan de organisatie.

Thema huisvesting

De FUMO is gevestigd aan de J.W. de Visserwei 10 te Grou en huurt het kantoorpand van de gemeente Leeuwarden. De oorspronkelijke huurovereenkomst liep af per 1 januari 2026. De gemeente Leeuwarden had de wens uitgesproken de huurovereenkomst met een periode van tien jaar te verlengen, mede in verband met voorgenomen verduurzamingsmaatregelen aan het pand.

Vanuit het perspectief van de FUMO is een dergelijke langjarige verlenging op dit moment niet goed te overzien. De organisatie is niet volledig tevreden

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

over de huidige huisvesting. Tijdens piekmomenten is sprake van een tekort aan parkeerplaatsen en ontbreken voldoende concentratiewerkplekken en vergaderruimten. Ook zijn er problemen met de klimaatbeheersing en de luchtbehandeling. Het systeem werkt niet naar behoren en de koeling en luchtverversing heeft in de zomerperiode van 2025 zelfs helemaal uitgestaan.

Voorts verandert de directe omgeving van het pand door de geplande ontwikkeling van een nieuwe woonwijk met bijbehorende voorzieningen, waaronder een jachthaven. De openbare weg zal direct langs het pand worden aangelegd, hetgeen naar verwachting zowel tijdens de bouwfase als in de gebruiksfase zal leiden tot extra overlast en toenemende parkeerdruk.

Deze ontwikkelingen gezamenlijk gaven aanleiding om in 2025 de huisvesting integraal te evalueren en te komen tot een weloverwogen keuze. Daarbij zijn twee scenario's beschouwd: het voortzetten van de huisvesting in het huidige pand, onder de voorwaarde van noodzakelijke aanpassingen en het verkennen van een alternatieve locatie die beter aansluit bij de behoeften van de organisatie.

Begin 2025 is ICS-huisvestingsadviseurs verzocht om een programma van eisen en een afwegingsdocument op te stellen. Het programma van eisen is in het voorjaar van 2025 opgeleverd en vormde de basis voor het afwegingsdocument, dat direct na de zomer van 2025 is afgerond. In de tussentijd is met de gemeente Leeuwarden een tijdelijke verlenging van de huurovereenkomst voor de duur van twee jaar overeengekomen. Deze verlenging

bodde de ruimte om tot een zorgvuldig onderbouwde afweging te komen en deze gemotiveerd voor te leggen aan het algemeen bestuur.

Het algemeen bestuur heeft in de vergadering van 18 december 2025 besloten om in te stemmen met de ontwikkeling van een nieuwbouw-huurlocatie naast het Aquaverium in Grou als toekomstige huisvesting voor de FUMO. Daarbij heeft het bestuur enkele financiële kaders meegegeven en is aan het DB-opdracht gegeven om deze ontwikkeling verder uit te werken.

Thema digitalisering

Aan het thema digitalisering wordt primair invulling gegeven door team I&A (Informatisering en Automatisering). Maar veel van de ontwikkelingen die vanuit team I&A worden gerealiseerd hebben grote impact op de FUMO en haar deelnemers. Team I&A ondersteunt de FUMO op het gebied van ICT en vervult een belangrijke rol op het gebied van stabiliteit en kwaliteit.

Naast deze ondersteunende rol is, op basis van de iVisie, zwaar ingezet op de rol van enabler om de iVisie voortvarend op te pakken en de FUMO verder te brengen richting een moderne en effectieve organisatie. Concrete stappen hierin zijn onder meer de aanstelling van een teamleider voor team I&A, die een tweeledige opdracht heeft: uitvoering geven aan de iVisie en het effectief inrichten van team I&A. En hiertoe heeft de teamleider ook een positie in het MT gekregen (als CDIO).

In 2025 is geconcludeerd dat de aanbesteding en implementatie van een nieuw zaakstelsel zowel wettelijk vereist is, als randvoorwaardelijk voor verdere digitalisering en realisatie van de iVisie. Tot deze aanbesteding is dan ook besloten en deze is in 2025 opgestart, met als doel per 1 januari 2027 het huidige VTH-zaakstelsel te hebben vervangen door een toekomstbestendig alternatief. Naast de wettelijke verplichting in dezen, zijn operationele stabiliteit en tijdige realisatie van toekomstige ontwikkelingen belangrijke doelstellingen voor de verwerving van een nieuw systeem.

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondermijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Naast de operationele stabiliteit en de verwerving van een nieuw zaakstelsel heeft team I&A de realisatie van de iVisie als leidraad. Spoor vijf van de iVisie behelst de inrichting van team I&A. Hiertoe zijn succesvol nieuwe medewerkers geworven, wat heeft geresulteerd in een aanzienlijke toename van kennis en capaciteit. Naast de bemensing en indeling is ook voortgang geboekt met betrekking tot de manier van werken en de professionalisering van team I&A als ICT en kwaliteitsafdeling. Met name het incidentproces en het wijzigingsproces zijn opnieuw ingericht, wat leidt tot een hogere voorspelbaarheid en stabiliteit. Verder wordt er gewerkt aan de inrichting van portfoliomanagement (spoor twee van de iVisie: Manage grote veranderopgaves, inclusief de standaardisering van projectmanagement).

Spoor drie van de iVisie, effectieve ketenrelaties GR-FUMO, is in 2025 getemporiseerd. Hier ligt een kans met de introductie van het nieuwe zaakstelsel. De werkgroep iVisie van het VTH-VO zal worden gevraagd om, parallel aan de verwerving en realisatie van het nieuwe zaakstelsel, hierover mee te denken.

Verder vraagt de iVisie de ontwikkeling van een kader waarbinnen informatie gestuurd werken in de keten kan worden gefaciliteerd (spoor vier: datagedreven werken) en om doelgerichte en doelmatige dienstverlening, ofwel maatschappelijk effect (spoor één). De basis voor de realisatie van deze doelstellingen bestaat uit de inrichting van een datawarehouse (datalake) en het verbeteren van de datakwaliteit. Concrete voorbeelden van invulling van deze eisen zijn de pilot met het RPM (Risico Prioriteiten Model) en de inrichting van een energiedashboard.

Naast nieuwe ontwikkelingen wordt ook gekeken naar ICT-rationalisatie. In het kader hiervan is het gebruik van de applicaties Corsa en A3-jaarplannen beëindigd. De ICT-DVO met de Provincie Fryslân is geëvalueerd en geüpdatet en wordt wederom met één jaar verlengd.

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Baten en lasten programma Bedrijfsvoering

PROGRAMMA BEDRIJFSVOERING	BEGROTING 2025	REKENING 2025
Lasten		
Personeelslasten	6.238.581	6.000.287
Kapitaallasten	214.419	199.982
Vaar- en voertuigen	202.198	237.079
Huisvesting	720.183	860.143
Administratie	57.957	54.737
ICT	592.582	685.459
Implementatie Omgevingswet	75.000	-
Ondersteuning Robuustheid	-	132.232
Overige kosten	650.918	793.861
Incidenteel	-	-
	8.751.838	8.963.781
Baten		
Deelnemersbijdragen Basistaken	14.133.795	12.988.451
Deelnemersbijdragen Plustaken	4.607.013	5.020.613
Deelnemersbijdragen Transitiebegroting	-	46.797
Deelnemersbijdragen Collectieve taken	1.530.731	1.813.132
Deelnemersbijdragen Implementatie Omgevingswet	75.000	74.999
Deelnemersbijdragen negatief resultaat voorgaand jaar	-	361.794
Overige baten	-	78.722
Toegerekende deelnemersbijdrage aan Progr. T&H	-6.830.318	-6.643.331
Toegerekende deelnemersbijdrage aan Progr. VSPA	-5.467.189	-5.416.536
Subsidie ondersteuning robuustheid	-	106.245
Specifieke uitkering THE	656.407	509.598
	8.705.440	8.940.484
Resultaat progr. Bedrijfsvoering voor vermogensmutaties	-46.398	-23.297
- Onttrekkingen aan reserves	-	128.502
- Toevoegingen aan reserves	-	-
	-	128.502
Resultaat progr. Bedrijfsvoering na vermogensmutaties	-46.398	105.204

Zie hoofdstuk 7 voor een toelichting op het resultaat.

4.1.5 Overzicht algemene dekkingsmiddelen

OVERZICHT ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	BEGROTING 2025	REKENING 2025
Onvoorzien	103.600	174.956
Financiële baten	150.000	131.516
Financiële lasten	-	22.878
	46.400	-66.318

Zie hoofdstuk 7 voor een toelichting op het resultaat.

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

4.2 Paragrafen

4.2.1 Bedrijfsvoering

Zie paragraaf 5.1 voor een toelichting op het programma bedrijfsvoering. In deze paragraaf gaan we nader in op de rechtmatigheidsverantwoording.

De rechtmatigheidsverantwoording heeft betrekking op drie criteria:

1. Begrotingscriterium
2. Voorwaardencriterium
3. Het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

Begrotingscriterium

Volgens de kadernota rechtmatigheid is de definitie van begrotingsrechtmatigheid:

Van begrotingsonrechtmatigheid is sprake als het dagelijks bestuur bij de realisatie van doelen en het realiseren van activiteiten de door het algemeen bestuur vastgestelde budgetten voor lasten of investeringsbudgetten overschrijdt (1), toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves die niet door het algemeen bestuur zijn vastgesteld (2) en als bij onderschrijdingen van lasten of investeringsbudgetten en/of lagere of hogere baten dan begroot de begroting niet tijdig met begrotingswijzigingen is aangepast (3).

In beginsel zijn alle afwijkingen van de begroting onrechtmatig. Er kunnen hierover in de financiële verordening afspraken zijn gemaakt voor welke afwijkingen het algemeen bestuur vindt dat deze acceptabel zijn. In de financiële verordening is hierover in artikel 10 lid 4 en 5 het volgende bepaald:

Artikel 10 lid 4:

Uitgangspunt is dat iedere afwijking van de begroting als onrechtmatig wordt beschouwd. Afwijkingen worden als acceptabel aangemerkt in de volgende situaties:

- a. Er is sprake van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren.
- b. Er is sprake van een overschrijding op een open-einde regeling.
- c. De overschrijding is geautoriseerd door middel van de vaststelling van een tussentijdse rapportage.

Omdat het algemeen bestuur maar beperkt vergadert en er een zienswijze termijn van 12 weken van toepassing is, is het niet goed mogelijk om afwijkingen via een begrotingswijziging te corrigeren. Wel wordt het (algemeen) bestuur op hoofdlijnen geïnformeerd over de financiële situatie bij de halfjaarlijkse bestuursrapportage. Dit is weliswaar niet op programmaniveau maar de belangrijkste over- en onderschrijdingen worden daar wel benoemd. Daarnaast kunnen er besluiten door het algemeen bestuur worden genomen om uitgaven te autoriseren zonder dat daarvoor de begroting voor dat jaar nog wordt gewijzigd.

Per programmaonderdeel is nagegaan in hoeverre voldaan is aan het begrotingscriterium.

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Samengevat ziet dit er als volgt uit:

OVERZICHT ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	BEGROTING LASTEN	REALISATIE LASTEN	VERSCHIL	BEGROTING BATEN	REALISATIE BATEN	VERSCHIL
Programma VSPA	5.982.175	6.643.597	-661.422	5.982.175	5.745.433	-236.742
Programma T&H	7.345.305	6.832.144	513.161	7.345.304	7.223.599	-121.705
Programma bedrijfsvoering	8.751.838	8.963.781	-211.943	8.705.440	8.940.484	235.044
Programma algemene dekkingsmiddelen	103.600	197.834	-94.234	150.000	131.516	-18.484
	22.182.918	22.637.356	-454.438	22.182.919	22.041.032	-141.887

	BEGROOT	REALISATIE	VERSCHIL
Investerings	0	262.720	-262.720

Uit het overzicht blijkt dat de begrote lasten zijn overschreden bij de programma's VSPA, Bedrijfsvoering en Algemene Dekkingsmiddelen.

Bij het programma VSPA is over 2025 de productiviteit behoorlijk achtergebleven als gevolg van ziekte, opleidingsuren en extra opgenomen verlof. Om de werkvoorraad te kunnen wegwerken is daarom ook extra inhuur noodzakelijk geweest, waardoor de bezetting gemiddeld over 2025 een stuk hoger was dan was begroot. Dit heeft tot gevolg dat de begrote lasten fors zijn overschrijden en ondanks de extra inhuur niet alle begrote uren konden worden gerealiseerd waardoor ook aan de batenkant een tekort is ontstaan.

Bij het programma T&H was de bezetting gedurende 2025 ongeveer gelijk aan de begrote bezetting. De flexibele schil was echter een stuk lager dan begroot waardoor er minder lasten waren.

Bij het programma bedrijfsvoering zijn de lasten met circa € 212.000 overschreden. Dit komt vooral doordat de ICT kosten en overige huisvestingskosten fors hoger uitvielen dan begroot. Daarnaast zijn er kosten gemaakt (€ 106.245) voor het plan van aanpak om te kunnen voldoen aan de robuustheidseisen. Deze kosten worden gedekt door een subsidie die in 2025 is verkregen. Deze subsidie (en bijbehorende kosten) was niet begroot. De

ICT kosten zijn hoger als gevolg van de uitwerking van de I-visie. In 2025 is als extra kosten voortvloeiend uit de I-visie een bedrag van € 128.502. Voor deze kosten heeft het algemeen bestuur in april 2024 een apart besluit genomen. Deze kosten worden gedekt door een onttrekking uit de algemene reserve. Aan de batenkant ontstaat daardoor ook een verschil omdat deze onttrekking eveneens niet was begroot. Daarnaast zijn er diverse over- en onderschrijdingen, bijvoorbeeld lagere (overige) personeelskosten en hogere overige kosten. Via de bestuursrapportage is het bestuur hierover in oktober 2025 geïnformeerd. Formeel is er echter sprake van een overschrijding van de lasten van het programma bedrijfsvoering en telt dit mee als rechtmatigheidsfout.

Bij het programma algemene dekkingsmiddelen zijn de lasten overschreden met ruim € 94.000. Dit betreft de post onvoorzien en rentelasten over de aangetrokken geldlening bij de NWB. Deze rente was niet begroot. De overschrijding van de post onvoorzien is ook vermeld in de bestuursrapportage net als de ontvangen (niet begrote) rentebate over het saldo van het Schatkistbankieren. Overigens zijn de rentelasten en rentebaten direct gerelateerd. De opgenomen geldlening, voor zover niet aflosbaar, leidt tot een hoger saldo van het Schatkistbankieren. Het renteverskil tussen beide is minimaal.

Ten slotte zijn er nog enkele investeringen gedaan die niet waren begroot. Dit betreft de investering in laptops en smartphones (€ 82.657), vergaderapparatuur (€ 37.350) en de vervanging van de toezichtsboot. De investering van de

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondermijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

laptops en smartphones betreft aanschaf en vervanging van deze apparaten die voorheen onderdeel uitmaakten van de DVO met de provincie Fryslân. Vanaf 2024 heeft de FUMO nu zelf deze laptops geactiveerd en worden hierop afgeschreven. De kapitaallasten van deze investering waren wel begroot. Deze zijn inbegrepen in de post ‘Dienstverleningsovereenkomst provincie Fryslân’. Omdat de investering is uitgesteld is ook een voordeel op deze post ontstaan.

In 2024 is tevens een investering gedaan in nieuw vergaderapparatuur in het FUMO gebouw. De investering was niet begroot maar vanwege de urgentie heeft het algemeen bestuur hier in april een apart besluit over genomen om deze uitgaven te mogen doen. De investering is in 2025 afgerond. De kapitaallasten hierover zullen met ingang van 2026 worden opgenomen in de begroting.

In het kader van de ontvlechting van de provincie is in 2025 gestart met een tweetal projecten te weten Conncted Workplace en Verbetering LAN netwerk. Deze investeringen waren niet begroot en hebben respectievelijk € 102.974 en € 57.725 gekost. Met ingang van 2026 wordt hierop afgeschreven.

Omdat de investeringen niet waren begroot is dit formeel een begrotingsonrechtmatigheid die als fout moet worden aangemerkt. Dit geldt niet voor de investering in vergaderapparatuur omdat het algemeen bestuur hierover een besluit heeft genomen om deze uitgaven te mogen doen.

Volgens de kadernota rechtmatigheid 2025 van de commissie BBV zijn alle overschrijdingen van de lasten onrechtmatig in het kader van begrotingsrechtmatigheid.

Samenvattend is er sprake van een bedrag van € 1.230.319 aan begrotingsonrechtmatigheid.

PROGRAMMA	BEGROTINGSONRECHTMATIGHEID
Bedrijfsvoering	211.943
Vergunningverlening	661.422
Algemene dekkingsmiddelen	94.234
Investeringen	262.720
Totaal	1.230.319

Voorwaardencriterium

Bij het voorwaardencriterium wordt vooral gekeken of de financiële beheershandelingen binnen de gemeenschappelijke regeling voldoen aan de eisen/voorwaarden zoals die gesteld zijn in de wet- en regelgeving; het zgn. normenkader. In het normenkader is de interne en externe regelgeving waaraan getoetst wordt opgenomen. Het normenkader wordt actueel gehouden en jaarlijks aangepast op basis van nieuwe wet- en regelgeving. Het normenkader 2025 is in de vergadering van het algemeen bestuur van 18 december vastgesteld. Het normenkader bestaat uit externe wet- en regelgeving, zoals de Aanbestedingswet en het BBV en uit intern, door het algemeen bestuur vastgestelde regelingen. Voorbeelden van dit laatste zijn de financiële verordening, mandaat- en ondermandaatbesluit en de Budgethoudersregeling. Bij de beoordeling of voldaan is aan het voorwaardencriterium moet dus voor alle financiële beheershandelingen worden nagegaan in hoeverre voldaan is aan de voorwaarden zoals zijn opgenomen in de in het normenkader opgenomen wet- en regelgeving.

In het interne controleplan is de interne controle hierop beschreven. Dit gaat vooral om de controle op inkopen en salarissen (incl. declaraties) en de controle op aanbestedingen. Bij de controle op aanbestedingen is onderscheid gemaakt in controle van inhuur van personeel en de overige inkopen, inclusief langlopende contracten. Er is bij de controle alleen gekeken in hoeverre is voldaan aan de verplichting om EU-aanbestedingen te doen, anders dan is vastgelegd in het ‘Inkoop- en aanbestedingsbeleid’ in het normenkader. Er is dus niet gecontroleerd of er volgens het inkoop- en aanbestedingsbeleid een meervoudige aanbesteding had moeten plaatsvinden terwijl er een enkelvoudige aanbesteding heeft plaatsgevonden.

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Uit een spendanalyse van uitgaven over de periode 2022-2025 en een cijferanalyse op de uitgaven aan inhuur van personeel is geconstateerd dat bij een verstrekte opdracht aan een extern bureau de kosten hoger zijn uitgevallen dan de EU-aanbestedingsgrens. Deze opdracht betreft de doorlichting en begeleiding van het cluster P&O. De kosten hiervan waren € 254.269. Deze opdracht had EU aanbesteedt moeten worden, hetgeen niet heeft plaatsgevonden.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Dit criterium betekent dat de organisatie maatregelen treft om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. De FUMO heeft geen specifiek beleid ten aanzien van misbruik en oneigenlijk gebruik. De reden hiervoor is dat de FUMO geen regelingen kent waar derden aanspraak op kunnen maken. De FUMO is een uitvoeringsorganisatie die taken uitvoert voor de deelnemers en kent geen externe klanten. Het risico op misbruik en oneigenlijk gebruik is daarom als laag te classificeren. Wel heeft de FUMO een integriteitsbeleid voor de medewerkers. Iedere medewerker heeft de eed en belofte afgelegd waarin wordt gevraagd om zich als een goed ambtenaar integer en professioneel op te stellen. Hiertoe behoort ook het verantwoord omgaan met voorzieningen en regelingen van de FUMO, privé-activiteiten goed gescheiden houden van het werk als FUMO-medewerker en geen vriendjespolitiek zal bedrijven ten opzichte van familieleden, vrienden en ex-collega's.

Hoewel er geen specifieke maatregelen getroffen om misbruik en oneigenlijk gebruik (vanwege een laag risicoprofiel) te voorkomen hebben we gedurende het jaar geen gevallen van misbruik en oneigenlijk gebruik of fraudegevallen geconstateerd.

4.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In deze paragraaf beschrijven we in welke mate de weerstandscapaciteit voldoende is om eventuele risico's op te vangen.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden om onverwachte en belangrijke kosten op te kunnen vangen. Hiervoor kan de algemene reserve en de post onvoorzien worden gebruikt. Als blijkt dat deze capaciteit niet genoeg is om de geschatte risico's te dekken dan is de FUMO aangewezen op een extra bijdrage van de deelnemers.

Bepalingen in de Gemeenschappelijke regeling FUMO

In artikel 29 van de GR FUMO staan regels over het opbouwen van een weerstandsvermogen. Een batig saldo van een bepaald jaar wordt toegevoegd aan het weerstandsvermogen, dat maximaal 10% van de jaaromzet bedraagt. Als het batig saldo van een bepaald jaar leidt tot een weerstandsvermogen van meer dan 10% van de jaaromzet, wordt het extra geld uitgekeerd aan de deelnemers in verhouding tot hun bijdragen. Een nadelig saldo in een bepaald jaar wordt ten laste gebracht van de deelnemers naar rato van hun bijdragen, als het niet volledig of deels ten laste van het weerstandsvermogen kan worden gebracht.

Nota weerstandsvermogen

Begin 2018 is een nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement met een geactualiseerde risico-inventarisatie opgesteld waarin de uitgangspunten voor het bepalen van de noodzakelijke omvang van het weerstandsvermogen zijn aangegeven. In het AB FUMO van 29 maart 2018 is de nota vastgesteld. Begin 2026 is een risico-inventarisatie uitgevoerd. In onderstaande tabel is deze per hoofdonderwerp opgenomen. In bijlage I is een uitgebreide risicoanalyse opgenomen. Hieruit blijkt dat de FUMO een weerstandsvermogen nodig heeft van € 652.500. Eind 2025 wordt hieraan niet voldaan met een weerstandsvermogen van € 276.444.

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

NR	ONDERWERP	BEDRAG	KANS (HOOG, MIDDEL, LAAG)	IMPACT
1	Inflatie	300.000	M	€ 150.000
2	Rente	75.000	M	€ 37.500
3	Productiviteit	350.000	M	€ 175.000
4	ICT-Omgevingswet	300.000	H	€ 240.000
5	Outplacementkosten	250.000	L	€ 50.000
Totaal		1.275.000		€ 652.500

Kengetallen

In het BBV staat dat er in de jaarstukken enkele kengetallen moeten worden opgenomen.

De kengetallen staan in onderstaande tabel.

OMSCHRIJVING	2025
Netto schuld quote	3%
Netto schuld quote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	3%
Solvabiliteitsratio	5%
Structurele exploitatieruimte	0%

4.2.3 Financiering

De FUMO is als gemeenschappelijke regeling op basis van de Wet financiering decentrale overheden (FIDO) verplicht om in de begroting en de jaarrekening een paragraaf financiering op te nemen. Daarin worden ontwikkelingen opgenomen over de kasgeldlimiet, de rente-risiconorm, de verwachte af- of toename van geldleningen of uitzettingen en het beleid ten aanzien van treasury.

De FUMO wordt gefinancierd door de deelnemersbijdragen die per kwartaal vooruit worden betaald. Voor eventuele investeringen kunnen daarnaast leningen worden aangetrokken. Eind 2023 is de bestaande lening van de FUMO voortgezet, waarbij de hoofdsom is verlaagd van € 3.000.000 naar € 1.000.000.

De lening is een zogenaamde roll-over lening met een looptijd van 3 jaar. Van het bedrag van € 1,0 miljoen is gedurende deze looptijd een bedrag van € 200.000 niet aflosbaar.

In de financiële verordening is aangegeven op welke manier wordt omgegaan met het aantrekken en uitzetten van geldmiddelen. Zo gaan we alleen geldleningen aan voor de taken van de FUMO en voor zover er geen andere financieringsbronnen (zoals reserves) aanwezig zijn.

Het drempelbedrag voor het schatkistbankieren is het totaal aan middelen dat een decentrale overheid maximaal buiten de schatkist mag aanhouden. Dit bedraagt 2% van het begrotingstotaal, met een minimum van € 1.000.000. Dit drempelbedrag is vastgelegd in artikel 7 lid 2 van de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden.

In 2025 is voor € 22.878 aan rentelast verantwoord over de hiervoor genoemde lening. Daarnaast is voor € 131.516 aan renteopbrengst verantwoord, die voortkomt uit het saldo op het schatkistbankieren.

De FUMO rekent geen rente toe aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden.

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

4.2.4 Openbaarheidsparagraaf

De Wet open overheid (Woo) schrijft in artikel 3.5 Openbaarheidsparagraaf voor dat een bestuursorgaan in de jaarlijkse begroting en het jaarverslag aandacht besteedt aan de beleidsvoornemens m.b.t. het transparanter maken van de organisatie en de verbetering van de informatiehuishouding.

Actieve openbaarmaking

Actieve openbaarmaking is wanneer de overheid uit zichzelf zonder dat iemand daarom vraagt informatie openbaar maakt.

Organisatiegegevens van de FUMO zijn te vinden op de Woo-index:

https://organisaties.overheid.nl/woo/24474641/Fryske_Utfieringstsjinst_Miljeu_en_Omjouwing

Documenten van de FUMO zijn te vinden op Wooverheid:

<https://woogle.wooverheid.nl>

Wooverheid is een initiatief rond de Wet open overheid (Woo), dat zich richt op het toegankelijk maken en doorzoekbaar maken van overheidsinformatie via zoekmachines zoals Woogle. De Universiteit van Amsterdam beheert en ontwikkelt woogle.wooverheid.nl.

Logius/KOOP (de rijksoverheid) ontwikkelt een Handmatig Aanleverloket (HAL). Dit is een platform waar overheidsorganisaties die kleine hoeveelheden documenten openbaar maken deze kunnen publiceren. De FUMO heeft zich aangemeld voor een pilot van het Handmatig Aanleverloket.

Passieve openbaarmaking

Per 1 januari 2025 heeft de FUMO het mandaat voor afhandeling van Woo-verzoeken teruggegeven aan de deelnemers. Dit betekent dat als er een Woo-verzoek binnenkomt dat over documenten gaat waarvan

een deelnemer bevoegd gezag is wij dit doorsturen en de deelnemer dit afhandelt. De deelnemer regelt alle procedurele zaken zoals het versturen van zienswijzebrieven, een ontvangstbevestiging, vraagt indien nodig om precisering, onderhoud het contact met de aanvrager en neemt een besluit op het Woo-verzoek.

De rol van de FUMO is beperkt tot het aanleveren van documenten die niet in het bezit zijn van de deelnemers. Dit is het overgrote gedeelte van de Woo-verzoeken omdat de FUMO alle werkzaamheden in opdracht van deelnemers uitvoert. Alleen wanneer een Woo-verzoek over interne bedrijfsvoering zaken van de FUMO gaat dan zal het dagelijks bestuur hier een besluit over nemen.

In het jaar 2025 is er één verzoek door de FUMO ontvangen dat gedeeltelijke over de bedrijfsvoering van de FUMO ging. Over dit onderdeel van het woo-verzoek heeft ons dagelijks bestuur een besluit (op basis van de Algemene wet bestuursrecht) genomen. Het andere gedeelte van dit Woo-verzoek is doorgestuurd naar een deelnemer (de gemeente Smallingerland). Tegen dit besluit is bezwaar gemaakt. Dit bezwaar is ongegrond verklaard en hiertegen is geen beroep ingesteld.

Verder hebben we regelmatig zienswijzebrieven van andere overheden ontvangen en hierop gereageerd met inhoudelijke opmerkingen of de mededeling dat we afzien van het indienen van een zienswijze.

Ten slotte heeft het Algemeen bestuur op 18 december 2025 het Aanwijzingsbesluit elektronisch kanaal verzoeken Wet open overheid (Woo) vastgesteld.

Verbetering van de informatiehuishouding

In 2025 zijn we begonnen met de overgang naar SharePoint. Daarnaast is er een informatiebeheerplan opgesteld. Het toegankelijk en vindbaar maken van informatie heeft onze blijvende aandacht.

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondermijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

5

Jaarrekening 2025

5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening 2025 is opgesteld op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de financiële verordening en de hieraan gerelateerde nota's over de financiële spelregels.

Algemene grondslagen

Wij waarderen onze activa (bezittingen) en passiva (schulden) tegen de oorspronkelijke kosten waarvoor we ze hebben verkregen en niet tegen de actuele marktwaarde. Dit zijn de nominale waarden. We hebben de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden, tenzij dit op de balans anders staat aangegeven. De baten en lasten wijzen we toe aan het jaar waarin ze plaatsvinden. Baten en winsten nemen we alleen op als ze op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die vóór het einde van het begrotingsjaar zijn ontstaan, nemen we mee als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn. Personeelslasten wijzen we meestal toe aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben en in sommige gevallen aan de periode waarin ze worden uitbetaald. Dit doen we vanwege het verbod op het opnemen van voorzieningen of schulden voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten en gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening toe te passen, moet de leiding van onze organisatie eerst een oordeel vellen over belangrijke financieel gerelateerde zaken. Op basis hiervan schatten we bedragen die we gebruiken in de jaarrekening. Omdat het om schattingen gaat, kan de werkelijke uitkomst afwijken.

Inhoudsopgave

1	Inleiding
2	Bestuurlijke samenvatting
2.1	Ontwikkelingen
2.2	Productie
2.3	Personeelsinzet
2.4	Financieel resultaat
3	Ontwikkelingen
3.1	Versterking VTH-stelsel
3.2	ZZS
3.3	Omgevingswet
3.4	Herijking missie en visie
3.5	Ondermijning
3.6	Onderzoek robuustheid
4	Jaarverslag
4.1	Programmaverantwoording
4.2	Paragrafen
5	Jaarrekening 2025
5.1	Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
5.2	Balans per 31 december 2025
5.3	Toelichting op de balans
5.4	Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
5.5	Toelichting op het overzicht van baten en lasten
5.6	Vermogensmutaties
5.7	Rechtmatigheidsverantwoording
5.8	Taakvelden
5.9	Specifieke uitkeringen (Sisa)
5.10	Overige gegevens
5.11	Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Bij het opstellen van de jaarrekening gaan we ervan uit dat wij onze activiteiten als FUMO voortzetten (continuïteitsveronderstelling). We richten de jaarrekening volgens het BBV in. Dit is inclusief de wijzigingen die sinds 2018 voor gemeenschappelijke regelingen gelden (bijvoorbeeld de presentatie overhead). Er zijn in de grondslagen verder geen wijzigingen ten opzichte van voorgaande jaren.

De rechtmatigheidsverantwoording die in de jaarrekening is opgenomen, is opgesteld op basis van de kaders zoals die zijn besloten in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid. Dit betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten, balansmutaties, alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële-verhoudingswet.
- De financiële rechtmatigheid waaronder het voorwaarden criterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat:
 - Voor het voorwaarden criterium bestaat de norm uit het normenkader zoals op 18 december 2025 door het algemeen bestuur van de FUMO is vastgesteld;
 - Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig zijn, waarbij voor een aantal scenario's in de financiële verordening is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Voor over- en onderscheidingen van baten, onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan het algemeen bestuur zijn gemeld.
 - De FUMO kent geen specifiek beleid ten aanzien van het M&O criterium. Omdat de FUMO een uitvoeringsorganisatie is, is er een beperkt risico op misbruik en oneigenlijk gebruik. Wel kent de FUMO een integriteitsbeleid waarmee een preventieve werking ontstaat om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Omdat alleen bij misbruik sprake is van een onrechtmatigheid, zijn eventuele gevallen van misbruik (mits cumulatief met andere fouten of

onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens) opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.

- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2025 van de Commissie BBV alsmede onze eigen financiële verordening. Dit betekent dat:
 - Een verantwoordingsgrens van 2% van de lasten (zijnde € 452.747) is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
 - Een rapporteringstolerantie van € 100.000 is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen

Balans

Op de balans zijn alleen de posten opgenomen die bij de FUMO aanwezig zijn. Bij het opstellen van de jaarrekening 2025 gingen we uit van het vastgestelde financiële beleid zoals opgenomen in de Financiële verordening.

Activa

Vaste Activa

Artikel 59 BBV beschrijft het onderscheid tussen investeringen met uitsluitend maatschappelijk nut in de openbare ruimte en investeringen met een (beperkt) economisch nut. Investerings met nut zijn investeringen die op enige wijze kunnen leiden tot - of bijdragen aan - het verwerven van inkomsten. De vraag of we de investering geheel kunnen terugverdienen, is niet relevant voor de classificatie. De afschrijvingen worden volgens de door het AB FUMO vastgestelde afschrijvingstermijnen berekend en een afschrijving begint te lopen vanaf 1 januari van het jaar na oplevering van de investering. Er worden geen rentelasten toegerekend.

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondermijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Materiële vaste activa met economisch nut

Materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijging- of vervaardigingsprijs.

De afschrijvingstermijnen die we hanteren, zijn:

- Technische installaties in bedrijfsgebouwen 15 jaar
- Veiligheidsvoorzieningen bedrijfsgebouwen; kantoormeubilair: 10 jaar
- Software; automatiseringsapparatuur; telefooninstallaties: 3 tot 5 jaar
- Verbouwingen, termijn afhankelijk van looptijd huurcontract, inclusief optietermijn verlenging: 1 tot 10 jaar
- Voertuigen: 8 jaar
- Meetapparatuur: 5 jaar

Investerings met een verkrijgingsprijs van minder dan € 10.000 activeren we niet.

Duurzame waardeverminderingen van vaste activa nemen we onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking.

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

De FUMO kent geen investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut.

Financiële vaste activa

Financiële vaste activa bestaan uit vorderingen op medewerkers en zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa nemen we onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde in mindering gebracht.

Vlottende activa

Vlottende activa bestaan uit de voorraden, de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar (voor zover aanwezig), de liquide middelen en de overlopende activa. Voorraden zijn (voor zover aanwezig) gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Vorderingen, overlopende activa en liquide middelen waarderen we tegen nominale waarde. Voor eventuele oninbaarheid vormen we een voorziening.

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Passiva

Passiva worden ingedeeld in vaste en vlottende passiva.

Vaste passiva

Onder vaste passiva verstaan we het eigen vermogen, de voorzieningen en de vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer (voor zover aanwezig). Het eigen vermogen bestaat uit reserves (voor zover aanwezig) en het resultaat na bestemming volgend uit de programmarekening. Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves verantwoorden we volgens de besluiten van het AB FUMO. Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves (voor zover aanwezig) verantwoorden we in de programmarekening. Voorzieningen waarderen we op het nominale bedrag van de betrokken verplichting, of in voorkomende gevallen het voorzienbare verlies. Voorzieningen worden gevormd vanwege:

- a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, maar die wel redelijk in te schatten zijn;
- b. op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijk in te schatten is;
- c. kosten die we gedeeltelijk in het begrotingsjaar en een volgend begrotingsjaar maken, of kosten die we in een voorafgaand begrotingsjaar maakten waarbij de voorziening zorgt voor een gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;
- d. van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

Vlottende passiva

Onder vlottende passiva vallen voorschotbedragen van overheden en netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar. De kortlopende schulden en de overlopende passiva waarderen we tegen de nominale waarde.

Waarborgen en garantstellingen

De FUMO kent geen waarborgen en garantstellingen.

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

5.2 Balans per 31 december 2025

ACTIVA	31-12-2025		31-12-2024	
Vaste activa				
Materiële vaste activa		951.909		851.822
- investeringen met een economisch nut	951.909		851.822	
- Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	-		-	
Financiële vaste activa		21.088		17.920
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	-		-	
- Overige langlopende leningen	21.088		17.920	
Totaal vaste activa		972.997		869.742
Viottende activa				
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		3.693.537		4.608.975
- Vorderingen op gemeenten	455.382		1.107.944	
- Vorderingen op gemeenschappelijke regelingen	171.466			
- Vorderingen op overige overheden	1.218.653			
- Overige vorderingen	11.751		4.923	
- Rekening courant verhouding met het Rijk	1.836.286		3.496.108	
Liquide middelen		85.811		30.099
- Kassaldi	-		-	
- Banksaldi	85.811		30.099	
Overlopende activa.		128.521		114.414
- overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	128.521		114.414	
Totaal viottende activa		3.907.869		4.753.488
Totaal Activa		4.880.866		5.623.230

PASSIVA	31-12-2025		31-12-2024	
Vaste passiva				
Eigen vermogen		243.182		839.506
- Algemene reserve	639.009		1.129.304	
- Bestemmingsreserves	71.996		71.996	
- Gerealiseerde resultaat	-467.822		-361.794	
Voorzieningen		59.875		56.184
- Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	59.875		56.184	
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		200.000		200.000
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	200.000		200.000	
Totaal vaste passiva		503.056		1.095.690
Viottende passiva				
Netto-viottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		3.991.985		4.070.542
- Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	800.000		800.000	
- Overige schulden	3.191.985		3.270.542	
Overlopende passiva		385.825		456.998
- Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	-		10.517	
- De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren;	385.825		446.481	
- Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen.	-		-	
Totaal viottende passiva		4.377.810		4.527.540
Totaal Passiva		4.880.866		5.623.230

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

5.3 Toelichting op de balans

5.3.1 Activa

Vaste activa

Tot onze vaste activa behoren de materiële, immateriële en de financiële vaste activa.

Immateriële vaste activa (bijvoorbeeld geactiveerde kosten van geldleningen) horen ook bij vaste activa, maar komen bij de FUMO niet voor. Daarom presenteren we alleen de financiële vaste activa en materiële vaste activa.

Materiële vaste activa

De FUMO investeerde in 2025 in vergaderapparatuur, verbetering van het LAN-netwerk, implementatie van connected workplace en een motorboot.

De specificaties per balansdatum en het verloop van de boekwaarden van de materiële vaste activa staan in het volgende overzicht.

	BOEKWAARDE 31-12-2024	INVESTERINGEN	DESINVESTERINGEN	AFSCHRIJ- VINGEN	BOEKWAARDE
Bedrijfsgebouwen	392.853	0	0	58.026	334.827
Vervoermiddelen	9.917	19.364	7.851	2.066	19.364
Machines, apparaten en installaties	449.051	280.706	0	132.038	597.719
Totaal	851.822	300.070	7.851	192.131	951.909

Financiële vaste activa

In 2019 zijn we gestart met een fietsplan voor onze werknemers. Zij kunnen op rekening van de FUMO een fiets kopen en deze gedurende drie jaar afbetalen via een inhouding op het salaris.

	BOEKWAARDE 31-12-2024	INVESTERINGEN	DESINVESTERINGEN	AFSCHRIJ- VINGEN	BOEKWAARDE
Overige langlopende leningen	17.920	20.546	0	17.378	21.088
Totaal	17.920	20.546	0	17.378	21.088

Viottende activa

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar

De post ‘vorderingen op openbare lichamen’ bestaat voornamelijk uit vorderingen op deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling.

De post ‘ministerie van Financiën’ verwijst naar het saldo van de rekening van het schatkistbankieren bij het ministerie van Financiën.

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder, specificeren we als volgt:

	BOEKWAARDE 31-12-2025	VOORZIENING ONINBAARHEID	BALANSWAARDE 31-12-2025	BALANSWAARDE 31-12-2024
Vorderingen op openbare lichamen	1.845.501	0	1.845.501	1.107.944
Overige vorderingen	11.751	0	11.751	4.923
FUMO Bank: Ministerie van Financien 21444	1.836.286	0	1.836.286	3.496.108
Totaal	3.693.537	0	3.693.537	4.608.975

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondermijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Vorderingen op openbare lichamen

BALANSWAARDE 31-12-2025	
Vorderingen op gemeenten	455.382
Vorderingen op gemeenschappelijke regelingen	171.466
Vorderingen op overige overheden	816.607
Vorderingen op Belastingdienst inz. BTW	402.046
Voorziening oninbaarheid	0
Totaal	1.845.501

De vorderingen op openbare lichamen zijn gestegen ten opzichte van het voorgaande jaar. De vorderingen op openbare lichamen bestaan uit afrekeningen die aan de deelnemers zijn verstuurd over de nacalculatie van de werkelijke bestede uren ten opzichte van de begrote uren en uit facturen voor incidentele opdrachten.

Schatkistbankieren

	KWARTAAL 1	KWARTAAL 2	KWARTAAL 3	KWARTAAL 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden	81.883	73.665	11.635	9.399
Ruimte onder het drempel bedrag	918.117	926.335	988.365	990.601

In principe moeten alle overtollige middelen in de schatkist worden aangehouden, tenzij deze middelen onder het drempelbedrag gerekend kunnen worden. Voor de FUMO geldt een drempelbedrag van € 1.000.000. Uit bovenstaande tabel blijkt de drempelbedragen niet worden overschreden.

De balanspost Liquide middelen kent drie componenten:

- 1. Kassaldi: Dit is het saldo contant geld voor het doen van kleine uitgaven.
- 2. Rabobanknummer 1: Dit is de gewone lopende rekening van de FUMO.
- 3. Rabobanknummer 2: Dit is de bankrekening voor het opnemen en storten van contant geld en voor het doen van internetaankopen. Deze rekening wordt gevoed door kantine-opbrengsten en, indien nodig, aanvullingen vanaf de gewone lopende rekening.
- 4. Rabobanknummer 3: Dit is de bankrekening van de activiteitencommissie.

Het saldo van de liquide middelen is als volgt opgebouwd:

	BALANSWAARDE 31-12-2025	BOEKWAARDE 31-12-2024
Kassaldi	0	0
Rabobank 1	69.200	11.030
Rabobank 2	925	657
Rabobank 3	15.686	18.411
Totaal	85.811	30.099

Overlopende activa

Onder de overlopende activa nemen we de nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen op. Van beide posten volgt hieronder een korte toelichting voor de belangrijkste bestanddelen.

Nog te ontvangen bedragen:

- In januari 2026 is rente ontvangen over het 4e kwartaal 2025 m.b.t. Schatkistbankieren: € 24.136

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Vooruitbetaalde bedragen:

- Deze post bestaat uit een aantal facturen die in eerste instantie in 2025 betaald zijn, maar die betrekking hebben op 2026. De grootste hiervan zijn:
 - Factuur Digitale Checklists: € 14.944
 - Factuur Topdesk: € 20.206
 - Factuur DGMR: € 14.702

Dit geeft voor de overlopende activa het volgende totaalbeeld:

	BALANSWAARDE 31-12-2025	BOEKWAARDE 31-12-2024
Overige nog te ontvangen bedragen	24.136	45.798
Vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	104.385	68.616
Totaal	128.521	114.414

5.3.2 Passiva

Vaste passiva

Eigen vermogen

Voor het positieve resultaat van boekjaar 2023, dat € 71.996 bedroeg, is in 2024 na goedkeuring door het AB FUMO een bestemmingsreserve gevormd voor de kosten van de inhuur van een projectleider voor de implementatie van de I-visie. Deze bestemmingsreserve is in 2025 nog niet aangesproken. We hebben ervoor gekozen om eerst de het team I&A robuust in te richten met onder meer een teamleider en pas daarna een vervolg te geven aan de uitvoering van de I-visie.

Over 2025 is een negatief resultaat gerealiseerd van -/- € 467.822. Dit is opgevoerd als alsnog te bestemmen resultaat.

	BALANSWAARDE 31-12-2025	BOEKWAARDE 31-12-2024
Algemene reserve	639.009	1.129.304
Bestemmingsreserves	71.996	71.996
Nog te bestemmen resultaat	-467.822	-361.794
Totaal	243.182	839.506

Het verloop in 2025 geven we in onderstaand overzicht per reserve weer:

	BOEKWAARDE 31-12-2024	TOEVOEGING	ONTTREKKING	BESTEMMING RESULTAAT VORIG BOEKJAAR	VERMINDERING TER DEKKING VAN AFSCHRIJVING	BOEKWAARDE 31-12-2025
FUMO Algemene reserve	1.129.304	-	128.502	-361.793	-	639.009
FUMO Bestemmings-reserve i-visie	71.996	-	-	-	-	71.996
Totaal	1.201.300	-	128.502	-361.793	-	711.005

Conform het besluit van het algemeen bestuur in de vergadering van 11 april 2024 dekken we de kosten die betrekking hebben op de I-visie in 2024 en 2025 uit de algemene reserve. In 2025 betrof dit € 128.502.

Conform het besluit van het algemeen bestuur in de vergadering van 10 juli 2025 is het negatieve rekeningresultaat van 2024 van € 361.793 in rekening gebracht bij de deelnemers. Deze bijdrage is verwerkt in de opbrengsten van 2025.

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Voorzieningen

Medewerkers van de FUMO kunnen hun bovenwettelijke verlofuren omzetten in uren voor verlofsparen. Verlofspaaruren verjaren niet en daarom is hiervoor een voorziening gevormd op basis van het saldo verlofspaaruren per 31 december 2025.

	BOEKWAARDE 31-12-2024	TOEVOEGING	VRIJVAL	AANWENDING	BOEKWAARDE 31-12-2025
Voorziening Verlof sparen	56.184	3.691	-	-	59.875
Totaal	56.184	3.691	-	-	59.875

Vaste schulden met een rente typische looptijd langer dan één jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar is als volgt:

	BOEKWAARDE 31-12-2024	BOEKWAARDE 31-12-2025
Onderhandse leningen		
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	-	200.000
Totaal	200.000	200.000

In onderstaand overzicht geven we het verloop weer van de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar over het jaar 2025:

	BOEKWAARDE 31-12-2024	TOEVOEGING	VRIJVAL	AANWENDING	BOEKWAARDE 31-12-2025
Roll over lening NWB	200.000	-	-	-	200.000
Totaal	200.000	-	-	-	200.000

In 2023 is de roll-over lening verlengd, waarbij de hoofdsom is verlaagd van € 3.000.000 naar € 1.000.000. Hiervan is 20% niet aflosbaar.

Flottende passiva

Onder de flottende passiva zijn opgenomen:

	BOEKWAARDE 31-12-2024	BOEKWAARDE 31-12-2025
Netto-flottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	3.991.985	4.070.542
Overlopende passiva	385.825	456.998
Totaal	4.377.810	4.527.540

Netto-flottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar

Deze post bestaat uit 3 onderdelen:

1. De post ‘Handelscrediteuren’: Deze bestaat uit diverse facturen die per balansdatum open stonden. Hieronder zijn ook openstaande debiteuren met een negatief saldo opgenomen.
2. Een schuld aan de Belastingdienst ivm te verrekenen/af te dragen BTW
3. De rekening-courant verhouding met de activiteitencommissie.
4. De post ‘Kasgeldleningen van openbare lichamen’. In 2023 is de roll-over lening verlengd, waarbij de hoofdsom is verlaagd van € 3.000.000 naar € 1.000.000. Hiervan is 20% niet aflosbaar. Het aflosbare deel van € 800.000 is gepresenteerd onder de netto-flottende schulden. Over 2025 is voor € 22.877,55 aan rente betaald over deze lening.

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

	BOEKWAARDE 31-12-2025	BOEKWAARDE 31-12-2024
Handelscrediteuren	3.175.240	3.016.461
Belastingdienst	1.059	235.670
Rekening courant Activiteitencommissie	15.686	18.411
Kasgeldlening NWB	800.000	800.000
Totaal	3.991.985	4.070.542

Overlopende passiva

De overlopende passiva bestaan uit:

- Het niet-bestede deel van de ontvangen voorschotten inzake specifieke uitkeringen: Specifieke Uitkering Toezicht en Handhaving Energiebesparingsplicht (€ 296.070).
- Het niet-bestede deel van de ontvangen voorschotten inzake een subsidie ondersteuning robuustheid (€ 89.755)

Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	0	10.517
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	385.825	446.481
Totaal	385.825	456.998

De ontvangen voorschotbedragen zijn beide ontvangen van Nederlandse overheidsorganisaties. Hieronder hebben we het verloopoverzicht van de voorschotbedragen opgenomen.

	ONTVANGEN VAN	SALDO 31-12-2024	INKOMSTEN	UITGAVEN	AFLOS- SINGEN	SALDO 31-12-2025
SPUK THE	RVO	446.481	359.187	509.598	-	296.070
Subsidie ondersteuning robuustheid.	Omgevingsdienst.nl	-	196.000	106.245	-	89.755
Totaal		446.481	555.187	615.843	-	385.825

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

De FUMO is een aantal langlopende verplichtingen aangegaan:

- Een dienstverleningsovereenkomst met de provincie Fryslân voor de financiële dienstverlening met een duur van drie jaar, tot 1 januari 2028. De kosten op jaarbasis bedragen ca € 260.000.
- Een dienstverleningsovereenkomst met de provincie Fryslân op het gebied van ICT met een duur van 1 jaar, tot 1 januari 2026. Deze overeenkomst is voor 2026 met 1 jaar verlengd en de FUMO heeft de intentie uitgesproken voor een meerjarige verlenging. De kosten op jaarbasis bedragen ca € 305.000.
- Dienstverleningsovereenkomst met de gemeente Leeuwarden inzake huisvesting: Duur 12 jaar tot 1 januari 2026, bedrag per jaar ongeveer € 430.000.
- Contract Century Autolease: Duur 6 jaar t/m 2021, bedrag per jaar ca. € 180.000. Eind 2021 zijn onder deze overeenkomst leasecontracten voor 6 jaar afgesloten; Er zal een nieuwe aanbesteding worden gedaan voor 2027.
- Contract SBA (zaaksysteem): Duur 4 jaar t/m 2021, bedrag per jaar ca. € 240.000. Dit contract wordt jaarlijks met een jaar verlengd.

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025

Conform het BBV dient ontstaand overzicht van baten en lasten onderdeel uit te maken van de jaarrekening. Voor de sturing en de inhoudelijke verantwoording van de FUMO wordt het overzicht op de volgende pagina gebruikt.

De volgende onderwerpen zijn niet van toepassing bij de FUMO en zijn daarom niet opgenomen in de tabel:

- Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is
- Algemene uitkeringen
- Dividend

BEDRAGEN (X€ 1.000)	BEGROTING 2025			REALISATIE 2025		
	BATEN	LASTEN	SALDO	BATEN	LASTEN	SALDO
PROGRAMMA:						
Programma Vergunningverlening en Specialistisch Advies	€ 5.982	€ 5.982	€ 0	€ 5.745	€ 6.644	-€ 898
Programma Toezicht en Handhaving	€ 7.345	€ 7.345	€ 0	€ 7.224	€ 6.832	€ 391
Totaal programma's	€ 13.327	€ 13.327	€ 0	€ 12.969	€ 13.476	-€ 507
Algemene dekkingsmiddelen:						
Saldo van de financieringsfunctie	€ 150	€ 0	€ 150	€ 132	€ 23	€ 109
Overige algemene dekkingsmiddelen	€ 0	€ 104	-€ 104	€ 0	€ 175	-€ 175
Totaal algemene dekkingsmiddelen	€ 150	€ 104	€ 46	€ 132	€ 198	-€ 66
Kosten van de overhead	€ 8.705	€ 8.752	-€ 46	€ 8.940	€ 8.964	-€ 23
Bedrag van de heffing voor vennootschapsbelasting	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	€ 22.183	€ 22.183	€ 0	€ 22.041	€ 22.637	-€ 596
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	€ 0	€ 0	€ 0	€ 129	€ 0	€ 129
Gerealiseerde resultaat	€ 22.183	€ 22.183	€ 0	€ 22.170	€ 22.637	-€ 468

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondermijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN	BEGROTING 2025	REKENING 2025
Lasten		
Personeelslasten	18.426.177	18.726.936
Overige personeelslasten	1.139.884	805.689
Kapitaallasten	214.419	222.859
Vaar- en voertuigen	202.198	237.079
Huisvesting	720.183	860.143
Administratie	57.957	54.737
ICT	592.582	685.459
Overige kosten	650.918	869.497
Implementatie Omgevingswet	75.000	-
Onvoorzien	103.600	174.956
Totale lasten	22.182.918	22.637.356
Baten		
Deelnemersbijdragen basistaken	14.133.795	12.988.451
Brikstaken	156.056	120.145
Deelnemersbijdragen plustaken	4.607.013	5.067.410
Deelnemersbijdragen collectieve taken	1.530.731	1.813.132
Deelnemersbijdragen Impl. Omgevingswet	75.000	74.999
Deelnemersbijdragen negatief resultaat voorgaand jaar	-	361.794
Inkomsten specifieke uitkeringen	656.407	509.598
Subsidie ondersteuning robuustheid	-	106.245
Extra taken projecten	873.916	789.020
Overige baten	-	78.722
Rentebaten	150.000	131.516
Totale baten	22.182.918	22.041.032
Resultaat gewone bedrijfsvoering	-	-596.324
Vermogenssituaties		
Onttrekking aan reserves	-	128.502
Toevoeging aan reserves	-	-
Resultaat vermogenssituaties	-	128.502
Resultaat na vermogenssituaties	-	-467.822

5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten

5.5.1 Toelichting op de lasten

Personeelskosten

De personeelskosten zijn met € 301.000 overschreden. In onderstaande tabel hebben we deze nader gespecificeerd.

BEDRAGEN (X€ 1.000)	BEGROTING	REALISATIE	VERSCHIL
Personeelskosten			
Personeelskosten primair proces	13.299	13.523	224
Personeelskosten management en bedrijfsvoering	4.365	4.520	155
DVO Provincie	622	572	-50
DVO gem Leeuwarden	112	77	-35
Detachering Wetterskip	28	35	7
Totaal personeelskosten	18.426	18.727	301

Uit deze tabel blijkt dat de personeelskosten in het primaire proces € 223.000 (1.7%) hoger zijn dan begroot. Er zijn verschillende factoren die de personeelskosten in het primaire proces beïnvloeden.

- a. De bezetting was zo'n 11 fte hoger dan begroot, dit zorgt voor hogere personeelskosten. De belangrijkste oorzaak hiervoor is dat de provincie Fryslân na het opstellen van de begroting nog ca 8.000 uren extra opgenomen heeft in het uitvoeringsprogramma. Om deze uren te realiseren, is extra formatie nodig. Dit betreft bijna 6 fte. Daarnaast is als gevolg van een lagere productiviteit meer bezetting nodig om de begrote uren te realiseren. Dit is met name het geval in het programma VSPA (vergunningverlening en specialistisch advies). In de toelichting op het programma wordt hier nader op ingegaan.

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondermijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

- b. De flexibele schil was met 15% lager dan de norm van 20% waarmee in de begroting wordt gerekend. Dit zorgt voor een dempend effect op de personeelskosten.
- c. Het personeelsbestand van de FUMO is behoorlijk verjongd, voornamelijk als gevolg van traineeships maar ook door uitstroom van oudere medewerkers die de pensioengerechtigde leeftijd bereikten. De gemiddelde leeftijd van medewerkers in het primaire proces is de afgelopen anderhalf jaar met ruim drie jaar gedaald naar gemiddeld 48 jaar. Een jonger personeelsbestand heeft een positief effect op ontwikkeling van de personeelskosten.

De personeelskosten voor management en bedrijfsvoering waren ca. € 155.000 hoger dan begroot. De personeelskosten bij bedrijfsvoering worden overschreden. Dit komt vooral door hogere inhuur wegens ziektevervanging en hogere inhuur voor het ontlasten van clusters met een te hoge werkvoorraad, zoals P&O en beleid.

De kosten voor de DVO met de provincie Fryslân zijn lager dan begroot. Dit komt onder meer door een verschuiving van de kapitaallasten, die eerst in de DVO waren opgenomen maar die we sinds 2024 zelf dragen. In de begroting van 2026 is hier al rekening mee gehouden.

Overige personeelskosten

De overige personeelskosten waren € 334.195 lager dan begroot. De belangrijkste reden is het nauwelijks hoeven aanwenden van het outplacement budget. Dit leidde tot een voordeel van

€ 150.000. Daarnaast zijn de scholingskosten zijn met € 88.000 onderschreden doordat er opleidingen zijn geannuleerd of uitgesteld als gevolg van genomen maatregelen om het tekort over 2025 te beperken.

Kapitaallasten

De kapitaallasten bestaan uit afschrijvingen op

- inventaris in het kantoorgebouw van de FUMO **€ 58.026**
- investeringen in een vaar- en voertuigen (nagenoeg het gehele wagenpark van de FUMO wordt geleased) **€ 9.917**
- Meetapparatuur (gascamera en geluidsmeters) **€ 24.091**
- Investerings in hardware (laptops en telefoons) **€ 107.947**

Daarnaast wordt de betaalde rente op de lening hier verantwoord.

Vaar- en voertuigen

Wij maken gebruik van leaseauto's. In 2022 ging de FUMO (gedeeltelijk) over op elektrische auto's. Daarnaast declareren medewerkers dienstreizen met hun eigen auto. De totale kosten zijn hoger dan begroot vanwege hogere leasebedragen. Dit komt door de uitbreiding van het wagenpark door aanpassingen die aan de dienstauto's zijn gedaan. Hierdoor zijn ook de leasetermijnen gestegen.

Huisvesting

De totale huisvestingskosten zijn hoger dan begroot. Onder onze huisvestingskosten vallen onze huurlasten en overige huisvestingskosten. Onder de overige huisvestingskosten zijn de kosten van de facilitaire ondersteuning meegenomen die de gemeente Leeuwarden voor ons verzorgt. Dit zijn de kosten van de huismeesters, de schoonmaak van het gebouw en inventaris (de gemeente Leeuwarden heeft hiervoor een contract met Breedweer), de koffie- en theevoorziening en de beveiliging.

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondermijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

In 2025 waren de kosten hoger als gevolg hogere onderhoudskosten voor installaties waar in de begroting geen ruimte voor was, maar die gezien de staat van bijvoorbeeld het klimaatsysteem wel noodzakelijk zijn. In de ontwerpbegroting van 2027 is hiervoor budget aangevraagd.

Administratie

De kosten voor administratie bestaat uit accountantskosten, de kosten voor de Verbijzonderde Interne Controle (VIC) en bureaукosten. De kosten over 2025 waren lager dan begroot.

ICT

De kosten voor ICT hebben betrekking op het volgende:

OMSCHRIJVING	BEGROTING	REALISATIE	VERSCHIL
Licenties zaaksysteem	169.739	227.480	57.742
Overige licenties	306.458	375.127	68.669
Overige ICT-kosten	116.385	82.852	-33.532
Totaal ICT-kosten	592.581	685.459	92.878

De kosten voor het zaaksysteem zijn gestegen als gevolg van een toename van het aantal gebruikers, maar ook door indexeringen. Daarnaast worden de hogere overige licentiekosten veroorzaakt door de ingebruikname van nieuwe (deels verplichte) software, waarmee in de begroting geen rekening was gehouden. Deels dekken we deze hogere kosten via de algemene reserve uit de kosten van de i-visie, waarover in april 2024 door het algemeen bestuur van de FUMO is besloten. In de ontwerpbegroting van 2026 is aanvullend budget voor ICT-kosten opgenomen, zodat dit tekort vanaf 2026 wordt voorkomen.

Overige kosten

Onder de overige kosten vallen de kosten van abonnementen, verzekeringen, communicatiekosten en diverse andere kosten. De overschrijding van de overige kosten wordt vooral veroorzaakt door een stijging van de kosten van OD-NL, de koepelorganisatie voor Omgevingsdiensten. De FUMO heeft zeer beperkte invloed op deze kosten. In de ontwerpbegroting van 2026 is hiervoor extra budget opgenomen.

Ook de ontwikkelkosten vallen onder de overige kosten. De ontwikkelkosten zijn met € 142.000 overschreden. Dit heeft de volgende oorzaken:

- Er is € 222.000 besteed aan een onderzoek en de uitwerking hiervan voor het op orde brengen van de P&O functie binnen de FUMO. Dit was niet begroot.
- Daarnaast is een bedrag van € 80.000 opgenomen voor de ontwikkeling van het RPM (Risico Prioriteiten Model), waarmee de FUMO een impuls gaat geven aan het meer risico gericht toezichthouden.
- Tenslotte verantwoorden we de interne uren die aan projecten zijn besteed onder de ontwikkelkosten. Dit betrof in 2025 ruim 2.200 uren (€ 188.000).

Implementatie Omgevingswet

Er zijn in 2025 geen kosten gemaakt inzake de implementatie van de Omgevingswet.

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Onvoorzien (10)

De post Onvoorzien kan als volgt worden gespecificeerd:

OMSCHRIJVING	BEDRAG
Controles brandveiligheid	38.213
Robuustheidsonderzoek	35.280
Grondstromenkaart	26.200
VTH-netwerkdag	11.291
Evaluatie governance	6.000
Monsternames	5.227
Bereikbaarheidsonderzoek	4.498
Ondernijning	3.800
Overig	44.446
Totaal	174.956

De post overig bestaat uit een optelsom van kleine bedragen < € 2.500.

5.5.2 Toelichting op de baten

In totaal zijn de baten € 141.886 lager dan begroot. Dit is een afwijking van 0,6 %. Hieronder lichten we de afzonderlijke posten toe.

Deelnemersbijdragen basistaken

We hebben de bijdragen voor basistaken in 2025 - volgens de bepalingen in artikel 29 van de GR FUMO - bij de deelnemers in rekening gebracht. Dit deden we op basis van de bedragen die in de begroting zijn vastgesteld. Facturering vond in vier gelijke kwartaaltermijnen plaats. Enkele deelnemers voldeden hun bijdrage in twee halfjaarlijkse termijnen.

Sinds 2022 is de huidige sturings- en financieringssystematiek van kracht. Een belangrijk onderdeel is dat wij de taken die wij voor deelnemers uitvoeren, afrekenen op basis van een nacalculatie van de werkelijk bestede uren.

De urenbesteding voor de reguliere basistaken was lager dan begroot. Met name op het gebied van gemeentelijke bodemtaken zijn niet alle uren besteed. Dit is nader toegelicht in paragraaf 4.3. Per saldo ontvingen de deelnemers ruim € 1,1 miljoen terug van de FUMO door de lagere urenbesteding voor de basistaken.

Brikstaken

De urenbesteding voor de Briks-taken was lager dan begroot. Dit komt doordat we in 2025 de Briks-taken voor provinciale inrichtingen hebben uitbesteed aan gemeente Leeuwarden.

Deelnemersbijdragen plustaken

De afrekening voor plustaken was € 460.000 hoger dan begroot. Onder plustaken vallen bijvoorbeeld het uitvoeren van geluidsmetingen, werkzaamheden in het kader van externe veiligheid en taken met betrekking tot bezwaar en beroep.

Deelnemersbijdragen collectieve taken

De deelnemersbijdrage aan collectieve taken is hoger dan begroot. In het jaarverslag VTH-basistaken wordt hier een nadere toelichting op gegeven.

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondermijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Deelnemersbijdragen implementatie Omgevingswet

Deze post is conform begroting in rekening gebracht bij de deelnemers.

Inkomsten specifieke uitkeringen

De Specifieke Uitkering Toezicht en Handhaving Energiebesparingsplicht (SPUK-THE) loopt over de periode 2022-2026. In totaal ontvangt de FUMO hiervoor een bedrag van bijna € 2.1 mln. In 2025 zijn 4.386 uren besteed. De totale besteding bedroeg € 509.598. We hebben dit bedrag meegenomen aan zowel de batenkant als de kostenkant.

In paragraaf 5,9 is de sisa-verantwoording voor deze SPUK-regeling opgenomen.

Extra taken projecten

Onder deze post vallen opdrachten die deelnemers aan de FUMO verstrekken bovenop de begrote taken. Denk aan extra opdrachten in het kader van de stikstofproblematiek en aan extra ureninzet bij politiek gevoelige dossiers. In de begroting is een doelstelling van een kleine € 900.000 opgenomen. De werkelijke inkomsten vielen lager uit.

Overige baten

Onder de overige baten vallen enkele doorbelastingen van bedrijfsvoeringskosten en opbrengsten uit detachering van personeel.

Rentebaten

Vanaf juli 2022 ontvangen we rente over het saldo bij schatkistbankieren. Vanaf 2025 nemen we hiervoor een bate op in de begroting, om zo de deelnemersbijdrage zo laag mogelijk te houden. Nadat de begroting is opgesteld, is de rente gedaald.

Over 2025 is een renteopbrengst gerealiseerd van € 131.516. Dit is € 18.000 lager dan begroot, waardoor hier een nadeel ontstaat.

Incidentele baten en lasten 2025

Het BBV schrijft voor dat de incidentele baten en lasten in de jaarstukken staan. Dit is vastgelegd in artikel 28, lid c van het BBV:

Hieronder staan incidentele baten en lasten van de FUMO over het verslagjaar 2025.

OMSCHRIJVING	BEDRAG
Robuustheidsonderzoek	35.280
Evaluatie governance	6.000
Bereikbaarheidsonderzoek	4.498
Totaal	45.778

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondermijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

5.6 Vermogensmutaties

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN	BEGROTING 2025	REKENING 2025
Vermogensmutaties		
Onttrekking aan reserves	-	128.502
Toevoeging aan reserves	-	-
Resultaat vermogensmutaties		128.502

Toelichting: In 2025 is een onttrekking aan de reserve geweest. Deze is toegelicht in paragraaf 7.3.2

5.7 Rechtmatigheidsverantwoording

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het dagelijks bestuur van de FUMO toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de algemeen bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting en verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderinggrondslagen in de jaarrekening is het door de het algemeen bestuur op 18 december 2025 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de het algemeen bestuur bepaald en bedraagt 2% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 452.747. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2025 van de Commissie BBV van september 2025.

Bevinding

Het dagelijks bestuur stelt vast dat de omvang van de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen bedrag € 1.230.319 bedraagt. Van de niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties is volgens het dagelijks bestuur overigens een bedrag van €234.746 acceptabel op basis van door het algemeen bestuur vastgestelde afspraken. Dit betreft overschrijdingen van de lasten van het programma bedrijfsvoering waartegenover direct gerelateerde baten staan.

Daarnaast is vastgesteld dat er een onrechtmatigheidsfout heeft plaatsgevonden ten aanzien van het voorwaardencriterium. Dit betreft het verstrekken van een opdracht aan een extern bureau in verband met de doorlichting en begeleiding van het cluster P&O. De kosten (€ 254.269) hiervan waren hoger dan de EU-aanbestedingsgrens. Echter is deze opdracht onderhands verstrekt en niet aanbesteed.

De geconstateerde afwijkingen betreffen:

- Begrotingsonrechtmatigheid € 1.230.319. Dit betreft overschrijdingen van de begrote lasten van een aantal programma's.
- Fout voorwaardencriterium € 254.269. Dit betreft het niet voldoen aan de verplichting tot EU-aanbesteding.

De totale rechtmatigheidsfout in 2025 bedraagt derhalve € 1.484.588. Dit is hoger dan de verantwoordingsgrens van € 452.747.

In de paragraaf bedrijfsvoering (4.2.1) heeft het dagelijks bestuur per criterium beschreven welke controles zijn uitgevoerd en welke bevindingen er waren.

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

5.8 Taakvelden

REKENING FUMO	2025	0,1 BESTUUR	0,4 OVERHEAD, ONDERSTEUNING ORGANISATIE	0,8 OVERIGE BATEN EN LASTEN	7,4 MILIEU-BEHEER	8,3 WONEN EN BOUWEN	TOTAAL
Personeelskosten	18.042.278	40.000	4.505.299		13.376.834	120.145	
Inbesteding o.b.v. DVO's	649.298		649.298				
Detachering Wetterskip	35.360				35.360		
Materiele lasten	3.735.464		3.735.464				
Onvoorzien	174.956			174.956			
Totaal lasten	22.637.356	40.000	8.890.062	174.956	13.412.194	120.145	22.637.356
Baten:							
Basistaken	12.988.451				12.988.451		
Aanvullende taken	5.187.555				5.067.410	120.145	
Extra taken projecten	3.111.750				3.111.750		
Overige baten	621.760			621.760			
Rentebaten	131.516		131.516				
Totaal baten	22.041.032	-	131.516	621.760	21.167.611	120.145	22.041.032
Saldo voor vermogensmutaties	-596.324						
Vermogensmutaties	128.502						
Saldo na vermogensmutaties	-467.822						

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2025 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 07-01-2026								
Verstreker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
KGG	K21	Eenmalige specifieke uitkeringen ten behoeve van extra ondersteuning voor toezicht op en handhaving van de energiebesparingsplicht	Besteding (jaar 1)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Wordt voldaan aan het bepaalde in artikel 6, tweede lid van de Regeling (ja/nee)	Wordt voldaan aan het bepaalde in artikel 6, zesde lid, van de Regeling (ja/nee)	Eindverantwoording (ja/nee)	
			Aard controle R Indicator: K21/01	Aard controle n.v.t. Indicator: K21/02	Aard controle R Indicator: K21/03	Aard controle D2 Indicator: K21/04	Aard controle R Indicator: K21/05	
			€ 509.598	€ 1.429.428	Ja	Ja	Nee	

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondermijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

5.10 Overige gegevens

5.10.1 Structurele mutaties 2025 in reserves

Bepaalde regels in het BBV schrijven voor dat de structurele mutaties in reserves in de jaarstukken staan. Dit wordt geregeld in artikel 28, lid d van het BBV:

In het verslagjaar zijn geen structurele toevoegingen en/of onttrekkingen aan de reserves verantwoord.

Voorstel tot bestemming van het resultaat 2025

Het AB FUMO is bevoegd tot het bestemmen van het resultaat. Hierover ontvangt het AB FUMO binnenkort een apart voorstel.

Algemene reserve (weerstandsvermogen)

Volgens artikel 29 lid 8 van de GR FUMO mag het weerstandsvermogen van de FUMO niet meer bedragen dan tien procent van de jaaromzet. Voor zover het batig saldo van enig jaar leidt tot een weerstandsvermogen van meer dan tien procent van de jaaromzet, wordt het meerdere uitgekeerd naar rato van de deelnemersbijdrage in het verslagjaar.

Algemene reserve per 1-1-2025	1.129.304
Mutaties algemene reserve 2025	-233.291
Saldo algemene reserve voor resultaatbestemming 2025	639.009
De jaaromzet 2025 bedraagt	22.041.032
Maximale toegestaan weerstandsvermogen volgens artikel 29 lid 8 GR (10%)	2.204.103

5.10.2 Wet normering topinkomens

Per 1 januari 2013 is de Wet Normering Topinkomens (WNT) ingegaan. Dat betekent dat de FUMO zich moet houden aan het algemeen WNT-maximum. In 2025 is het algemene maximum € 246.000, -, inclusief belaste kostenvergoedingen en pensioenbijdrage werkgever. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen ook de duur) van het dienstverband, waarbij de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Voor topfunctionarissen met en zonder vaste dienstbetrekking gelden verschillende berekeningen die in onderstaande tabel zijn opgenomen.

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Bezoldiging topfunctionarissen

Onderstaand tabel is van toepassing op leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking. En gaat in vanaf de dertiende maand van de functievervulling.

GEGEVENS 2025 BEDRAGEN X € 1	P. HOFSTRA	J. VAN VEEN	NVT
Functiegegevens	Secretaris/ directeur	Waarnemend Secretaris/ directeur	
Aanvang en einde functievervulling in 2025	1/1 t/m 31/12	14/7 t/m 5/11	
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1	
Dienstbetrekking?	Ja	Ja	
Bezoldiging			
Beloning plus belast- bare onkostenvergoe- dingen	€ 146.413,19	€ 44.099,09	
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 23.191,08	€ 6.739,50	
Subtotaal	€ 169.604,27	€ 50.838,59	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 246.000	€ 77.506,85	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	
Bezoldiging	€ 169.604,27	€ 50.838,59	
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de over- schrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	
Toelichting op de vorde- ring wegens onverschul- digde betaling	N.v.t.	N.v.t.	

GEGEVENS 2024 BEDRAGEN X € 1	P. HOFSTRA	NVT	S. BOENDER
Functiegegevens	Secretaris/ directeur		Waarnemend Secretaris/ directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2024	1/1 t/m 31-12		6/6 t/m 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1		0,57
Dienstbetrekking?	Ja		Ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkosten- vergoedingen	€ 158.536,39		€ 72.972,36
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 23.384,52		€ 10.462,72
Subtotaal	€ 181.920,91		€ 83.435,09
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 233.000		€ 132.778,08
Bezoldiging	€ 181.920,91		€ 83.435,09

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

BEDRAGEN X € 1		J.W. STREBUS		
Functiegegevens		Secretaris/ directeur		
Kalenderjaar		2025	2024	2023
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang - einde)		6-11 t/m 31-12		
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar		2		
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar		170	0	0
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum				
Maximum uurtarief in het kalenderjaar		€ 235	€ 221	€ 212
Maxima op basis van de normbedragen per maand		€ 65.400	€ 0	€ 0
Individueel toepasselijk maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12		€ 39.950		
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)				
Bezoldiging in de betreffende periode		€ 31.875	€ 0	€ 0
Totale bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12		€ 31.875		
(-/-) Onverschuldigd betaald bedrag en nog niet terugontvangen bedrag		€ 0		
Totale bezoldiging, exclusief BTW		€ 31.875		
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan		n.v.t.		
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling		n.v.t.		

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

VANUIT DEELNEMER	NAAM	FUNCTIE AB	FUNCTIE DB	2025	(GEWEZEN) TOP-FUNCTIONARIS	MET DIENST-BETREKKING (JA/NEE)	BELONING	BELASTBARE VAST EN VARIABELE INKOSTEN-VERGOEDING	VOORZIENINGEN TEN BEHOEVE VAN BETALINGEN BETAALBAAR OP TERMIJN	TOTALE BEZOLDIGING	DUUR VAN HET DIENST-VERBAND IN HET JAAR (IN DAGEN)	OMVANG VAN HET DIENST-VERBAND IN HET JAAR (FTE)
Achtkarspelen	De heer E. van Esch	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Achtkarspelen	Mevrouw L. van der Tuin-Kuipers	Lid		aftreden per 1 juni 2025								
Ameland	De heer P. IJnsen	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Dantumadiel	Mevrouw A. Haga	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
De Fryske Marren	Mevrouw I. Groeneveld	Lid	Lid/ Voorzitter	ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Harlingen	De heer H. Sijtsma	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Heerenveen	De heer R. Tromp	Lid	Lid	ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Leeuwarden	De heer H. de Haan	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Noardeast-Fryslân	Mevrouw M. Prins	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Ooststellingwerf	De heer G. But	Lid	Lid	aftreden maart 2025								
Ooststellingwerf	Mevrouw L. Edema	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Opsterland	De heer M. Van Opzeeland	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Provincie Fryslân	De heer M. De Vries	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Provincie Fryslân	Mevrouw E. Folkerts	Lid	Lid	ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Schiermonnikoog	Mevrouw I. Zonneveld	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Smallingerland	Mevrouw M. Le Roy	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Súdwest-Fryslân	Mevrouw P. van den Akker	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Terschelling	De heer D. Ruige	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Tytsjerksteradiel	Mevrouw B. van Zandbergen	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Vlieland	De heer M. Schrier	Lid	Lid	ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Waadhoeke	De heer K. Arendz	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Weststellingwerf	Mevrouw H. den Hartigh	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Wetterskip Fryslân	Mevrouw M. Plantinga	Lid	Lid	ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.

Uit bovenstaande overzichten blijkt dat de norm voor de WNT in 2025 niet wordt overschreden.

5.10.3 Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die een materieel effect hebben op de financiële positie van de FUMO.

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

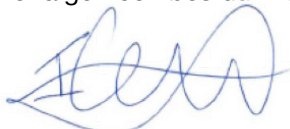
Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

5.11 Ondertekening

I. Groeneveld

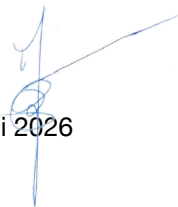
Voorzitter algemeen bestuur FUMO

Datum: 11 juni 2026

J.W. Strebus

Secretaris/ directeur FUMO

Datum: 11 juni 2026

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondernijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

NR.	ONDERWERP	OMSCHRIJVING	BEHEERSMAATREGELEN	BEDRAG	KANS (HOOG, MIDDEL, LAAG)	IMPACT
1	Inflatie	In de begroting van 2027 is rekening gehouden met een indexering van 4,2%. Dit is gebaseerd op de Middellange termijn raming van het CPB van september 2025. Het is onzeker wat de inflatie de komende periode gaat doen. Hierdoor ontstaat het risico dat de indexering ontoereikend is. Met name CAO-effecten kunnen tot extra kosten leiden. Een stijging van 2% boven op de indexering van de loonkosten, betekent een extra kostenpost van circa € 300.000.	Geen beheersmaatregelen mogelijk	300.000	M	€ 150.000
2	Rente	In de begroting 2027 is rekening gehouden met een renteopbrengst van € 100.000. Het risico bestaat dat de rente verder gaat dalen en dat de begrote opbrengst niet gerealiseerd gaat worden. Het maximale risico wordt geschat op € 50.000.	Geen beheersmaatregelen mogelijk	75.000	M	€ 37.500
3	Productiviteit	De productiviteitsnorm is in de begroting 2027 verlaagd naar 1.330 uren per fte. Dit is hoger dan de realisatie van 2024 (1.312) en 2025 (1.290). Doordat de overhead met een vaste bijdrage wordt gedekt, is het financiële risico al fors verlaagd. Uitgaande van een realisatie van 1.300 uur en een formatie van 150 fte, schatten we het maximale risico in op € 350.000.	• Sturing op het behalen van de productiviteitsnorm. Hierbij kan gekeken worden naar de wijze van tijdsregistratie. • Met de deelnemers en het bestuur in gesprek gaan over de haalbaarheid van de productiviteitsnorm en deze eventueel bijstellen.	350.000	M	€ 175.000
4	ICT-Omgevingswet	Het ICT-landschap, waaronder het zaaksysteem LEEF, dient te worden aangepast aan de veranderende wet- en regelgeving. Daarnaast vereist de aansluiting op het digitale stelsel een organisatie die geheel digitaal kwalitatieve, hoogstaande informatie verzamelt en opmaakt. Dit betekent dat (interne) processen en systemen opnieuw ingericht moeten worden. Omvang van het risico is moeilijk te bepalen. Schatting risico is € 300.000.	• Werken met een gedegen projectplanning, waarin prioriteiten worden gesteld op basis van beschikbare uren/budget. • Goed verwachtingsmanagement richting de deelnemers.	300.000	H	€ 240.000
5	Outplacementkosten	In de begroting van de FUMO is een budget van € 200.000 opgenomen voor outplacementkosten. Het risico bestaat dat dit budget niet voldoende is om de werkelijke outplacementkosten te dekken.		250.000	L	€ 50.000
Totaal				1.275.000		652.500

* Bij een hoog risico wordt de financiële impact voor tachtig procent meegenomen, bij een gemiddeld risico voor vijftig procent en bij een laag risico voor twintig procent.

Op basis van de risico-inventarisatie bedraagt de financiële impact € 652.500. Het huidige weerstandsvermogen van de FUMO is niet van voldoende omvang, waardoor de FUMO optredende risico's niet kan opvangen.

- 1 Inleiding
- 2 Bestuurlijke samenvatting
 - 2.1 Ontwikkelingen
 - 2.2 Productie
 - 2.3 Personeelsinzet
 - 2.4 Financieel resultaat
- 3 Ontwikkelingen
 - 3.1 Versterking VTH-stelsel
 - 3.2 ZZS
 - 3.3 Omgevingswet
 - 3.4 Herijking missie en visie
 - 3.5 Ondermijning
 - 3.6 Onderzoek robuustheid
- 4 Jaarverslag
 - 4.1 Programmaverantwoording
 - 4.2 Paragrafen
- 5 Jaarrekening 2025
 - 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
 - 5.2 Balans per 31 december 2025
 - 5.3 Toelichting op de balans
 - 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
 - 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
 - 5.6 Vermogensmutaties
 - 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
 - 5.8 Taakvelden
 - 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
 - 5.10 Overige gegevens
 - 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

DESKUNDIGHEIDSGEBIED	RESULTAAT	TOELICHTING
1. Casemanagen		-
3. Vergunningverlening milieu		-
5. Toezicht en handhaving milieu		Voldoet, met uitzondering van een aantal onderdelen ten aanzien van opleiding en aanvullende kennis, die in het Opleidingsplan 2026 zijn opgenomen.
6. Toezicht en handhaving bodem		-
7. Toezicht en handhaving natuur		-
8. Behandelen juridische zaken		Aan de vereisten van dit deskundigheidsgebied wordt voldaan, met uitzondering van 1 opleiding. Het team gaat deze opleiding in 2026 volgen.
9. Ketentoezicht		Ketentoezicht kent zware criteria, onder meer omdat zes medewerkers aan de vereisten moeten voldoen. Drie medewerkers behalen de frequentie-eisen, maar voldoen nog niet aan de vereisten qua opleiding en kennis. Hiervoor is een traject gestart, dit vergt echter tijd. De vacature voor een vierde fulltime medewerker staat open. De laatste twee formatieplaatsen zijn (ten tijde van schrijven van deze bijlage) opgenomen in de (ontwerp)begroting 2027.
10. Buitengewone opsporing natuur en milieu en fysieke leefomgeving		-
14. Sloop en asbest		-
15. Afvalwater		-
16. Bodem, bouwstoffen, water		Door het recente vertrek van een medewerker wordt niet voldaan aan de kwaliteitscriteria; de vacature moet nog worden ingevuld.
17. Omgevingsveiligheid		Aan de vereisten qua opleiding en kennis wordt voldaan. Ten opzichte van de KC 2.3 is nieuw dat 5 beoordelingen op PGS-richtlijnen ter plaatse moeten worden uitgevoerd; dit wordt in 2026 georganiseerd. Daar waar nodig wordt QRA-expertise bij een andere OD ingehuurd.
18. Geluid & trillingen		Voldoet, met uitzondering van een aantal onderdelen ten aanzien van opleiding en aanvullende kennis, die in het Opleidingsplan 2026 zijn opgenomen.
19. Luchtkwaliteit & geur		Voldoet, met uitzondering van een aantal onderdelen ten aanzien van opleiding en aanvullende kennis, die in het Opleidingsplan 2026 zijn opgenomen.
22. Verduurzaming energie		Aan de vereisten van dit deskundigheidsgebied wordt grotendeels voldaan. Ten aanzien van een deel van de taken ontbreekt echter bij 1 medewerker de vereiste werkervaring en frequentie. Dit heeft in 2026 aandacht.
23. Advisering fysieke leefomgeving		Landelijk bestaat onduidelijkheid over de criteria van dit deskundigheidsgebied. Daarom kan op dit moment nog niet worden aangegeven in hoeverre de FUMO hieraan voldoet.

	Voldoet aan de kwaliteitscriteria
	Voldoet, met uitzondering van kleine tekortkomingen, aan de kwaliteitscriteria
	Voldoet niet aan de kwaliteitscriteria
	Onduidelijk of aan de kwaliteitscriteria wordt voldaan

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2025

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2025 van de gemeenschappelijke regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing te Grou gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2025 en van het vermogen van de gemeenschappelijke regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing op 31 december 2025 alsmede een getrouw beeld van de financiële rechtmatigheid over 2025 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:

1. Het overzicht van baten en lasten over 2025.
2. De balans per 31 december 2025.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.
4. De rechtmatigheidsverantwoording over 2025.
5. De SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen.
6. De bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), controleprotocol dat is vastgesteld door het (algemeen) bestuur op 18 december 2025 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens WNT 2025 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Paragraaf ter benadrukking van bepaalde aangelegenheden - rechtmatigheidsverantwoording

Wij vestigen de aandacht op de financiële rechtmatigheid van de baten, lasten en balansmutaties in de rechtmatigheidsverantwoording, op pagina 43 in de jaarrekening, waarin door het dagelijks bestuur wordt toegelicht dat een deel van de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutatie niet rechtmatig tot stand zijn gekomen. Deze onrechtmatigheden zien toe op het voorwaarden criterium en het begrotings criterium. Het totaal aan geconstateerde afwijkingen (rechtmatigheidsfouten), voor een bedrag van in totaal € 1.484.588, ligt boven de door het algemeen bestuur vastgestelde verantwoordingsgrens. Hiervan is € 1.249.842 niet acceptabel. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 452.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt 2% van de totale lasten exclusief de toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 en 3 Bado. In de Nota verwachtingen accountantscontrole 2025 zijn tevens een aantal specifieke controle- en rapportagetoleranties opgenomen, die wij hebben toegepast.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2025. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 22.600 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2025 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6 sub a WNT en artikel 5 lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. De andere informatie bestaat uit:

- Het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Wij hebben onderzocht of de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen als bedoeld in artikel 17 Financiële-verhoudingswet (hierna: de specifieke uitkeringen) rechtmatig tot stand zijn gekomen. In de jaarrekening is verantwoordingsinformatie opgenomen over deze specifieke uitkeringen (de SiSa-bijlage).

Naar ons oordeel zijn de baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2025 met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - Regeling informatieverstrekking sisa.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen, in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - de Regeling informatieverstrekking sisa. In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Ingevolge artikel 217 lid 3 (b) Provinciewet hebben wij onderzocht of de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen als bedoeld in artikel 17 Financiële-verhoudingswet (hierna: de specifieke uitkeringen) rechtmatig tot stand zijn gekomen. Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2025, zoals opgenomen in de Nota procedure aanlevering sisa-verantwoordingsinformatie 2025 in bijlage 2 van de Regeling informatieverstrekking sisa. Wij hebben bij de controle van de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen als gevolg van fraude of fouten niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling.
- Het evalueren of de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening en getrouw weergeven van de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2025 en van het vermogen op 31 december 2025 alsmede het getrouw weergeven van de financiële rechtmatigheid over 2025 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de gemeenschappelijke regeling in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het dagelijks bestuur gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate, maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 18 december 2025, het Controleprotocol WNT 2025, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeenschappelijke regeling in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan omtrent de financiële positie. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van de gemeenschappelijke regeling.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij zijn verantwoordelijk voor het plannen en uitvoeren van de controle van de jaarrekening om voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen met betrekking tot de in de jaarrekening van de gemeenschappelijke regeling opgenomen financiële informatie ten aanzien van activiteiten uitgevoerd door uitvoeringsorganisaties van de gemeenschappelijke regeling als basis voor het vormen van een oordeel over de jaarrekening.

Tevens zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de beoordeling van de controlewerkzaamheden die in het kader van de controle van de jaarrekening van de gemeenschappelijke regeling zijn uitgevoerd. Wij dragen de volledige verantwoordelijkheid voor onze controleverklaring.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 25 juni 2026

Eshuis Registeraccountants B.V.

Was getekend: drs. H. Kuperus RA

Concept Jaarverslag en rekening

GR De Waddeneilanden 2025

Resultaten 2025

	Begroot		Werkelijk	
Personeel	€ 626.500		€ 644.576	
Regio Deal		€ 950.000		€ 802.731
Huisvesting	€ 19.500		€ 19.376	
Bureaunkosten	€ 72.800		€ 65.388	
Organisatiekosten	€ 83.000		€ 71.372	
Governance Wadden	€ 72.200		€ 67.861	
Onvoorzien	€ 10.000		€ 0	
Totaal:	€ 884.000	€ 950.000	€ 868.573	€ 802.731

Inhoudsopgave

Voorwoord	04
Managementsamenvatting	05
Jaarverslag	
1. Droge Wad	06
2. Kustveiligheid en Water	06
3. Waddenzeezaken	08
4. Bereikbaarheid	09
5. Trilaterale samenwerking	10
6. Regio Deal	11
7. Belangbehartiging en public affairs	12
8. Kennisuitwisseling en Deskundigheidsbevordering	13
9. Communicatie	13
10. Organisatie	13
11. Paragrafen	14
<i>Treasury</i>	
<i>Bedrijfsvoering</i>	
<i>Risico's</i>	
<i>Verbonden partijen</i>	
<i>Wet open overheid</i>	
Jaarrekening	
Algemeen	19
Balans per 31 december 2025	20
Toelichting op de balans	21
Staat van baten en lasten 2025	23
Toelichting op de realisatie	24
Overzicht baten en lasten per taakveld	25
Bijdragen per eiland	25
Controleverklaring 2025	26
Bijlagen	26
Wet normering topinkomens	26
Samenstelling besturen	26
Sisa	29

Voorwoord

Hierbij treft u het financieel en inhoudelijk jaarverslag 2025 aan van GR De Waddeneilanden.

De inhoudelijke verantwoording geeft u een beeld van hetgeen we hebben ingezet en bereikt in het afgelopen jaar.

Onze missie daarbij is: *'het versterken van de bestuurskracht van de afzonderlijke gemeenten door onomkeerbare, niet vrijblijvende en doelgerichte samenwerking met behoud van bestuurlijke zelfstandigheid'.*

Samenwerken gedijt het beste bij elkaar zien (ontmoeten), oog hebben voor ieders belangen, en elkaar zaken gunnen. En dan uiteraard gezamenlijk in actie komen.

Maandelijks heeft de Directieraad (DR) met elkaar gesproken over bedrijfsmatige samenwerkingspunten. Het Dagelijks Bestuur (DB) vergaderde maandelijks over de voortgang van de beleidsmatige samenwerking, bestuurlijke vraagstukken en nam besluiten waar nodig. Het Algemeen Bestuur is in 2025 3 maal bijeengeweeest.

In november heeft de jaarlijkse Raads-driedaagse plaatsgevonden op Vlieland met de focus op de resultaten van de Regiodeal en dan met name de uitdagingen op het gebied van circulariteit en (zoet)waterbeheer.

Op 16 januari 2025 hebben we officieel ons nieuwe kantoorpand aan de Droogstraat 3 in Harlingen in gebruik genomen. Een geweldige stap vooruit. Een ruim, representatief en eigentijds pand met voldoende werk- en overlegplekken voor het team van Waddenkantoor, het team Regiodeal, maar ook voor medewerkers en bestuurders van de eilanden die aan de vaste wal iets hebben te bespreken. We zijn hier erg blij mee.

Belangrijk omdat het programma Regiodeal inmiddels op volle stoom is gekomen met veel tijdelijke medewerkers om de programma's en projecten uit te voeren.

Het was een pittig en vol jaar met veel aandacht voor bestuurlijke afstemming en acties samen met portefeuillehouders op het gebied van bereikbaarheid, water, wonen en sociaal domein. We zijn een samenwerkingspilot overeengekomen op het gebied van strategische vraagstukken Sociaal Domein.

De voorgenomen verbetering van de samenwerking met de provinciale overheden Friesland en Noord-Holland begint zijn vruchten af te werpen. Verbeterde samenwerking binnen de Regio Deal, een directieoverleg Regio Deal, proactieve afstemming binnen de Waddengovernance en ook op het gebied van lobby- en netwerken.

Samen hebben we ook dit jaar weer bestuurlijke delegaties van Bonaire, Sint Eustatius en Saba in juni ontvangen op Vlieland. Daarbij waren ook het ministerie van BZK en de VNG aanwezig. Het DB heeft het initiatief genomen voor een intentieovereenkomst waarmee we stappen zetten naar een meer structurele samenwerking onder de naam E8 (Acht Eilanden). Samen met provincies, BZK en VNG is deze overeenkomst getekend op 20 juni. In het vervolg van 2025 zijn we verdere afspraken over de samenwerking gaan maken.

In 2025 hebben we afscheid genomen van (oud voorzitter) Leo Pieter Stoel en voorzitter Ineke van Gent. We danken beiden voor hun bestuurlijke inzet die van grote waarde is geweest voor de samenwerking van de afgelopen jaren.

De wil om samen sterk te staan en de eilandbelangen te behartigen is groot. En dat is iets om bijzonder trots op te zijn.

Kees Praamstra, secretaris-directeur

Managementsamenvatting

Uit de cijfers op pagina 23 blijkt dat het jaar 2025 sluit met een positief resultaat van € 15.427,- voor het Samenwerkingsverband en met een positief resultaat van € 147.269,- voor de Regio Deal (VAT kosten).

Verrekening van het exploitatieresultaat met de deelnemende gemeenten vindt normaliter naar rato van de gebruikelijke verdeelsleutel plaats na vaststelling van de rekening (artikel 46 van de GR). Het Algemeen Bestuur kan echter besluiten tot vorming van een fonds (algemene en/of bestemmingen reserve), waarin rekeningoverschotten van enig jaar worden gestort (artikel 47 van GR).

Met betrekking tot het positieve rekeningresultaat over het jaar 2025 wordt voorgesteld aan het Algemeen Bestuur om dit geringe bedrag te bestemmen voor de onvoorziene hogere lasten ten aanzien van een eigenrisicoverplichting, die gestart is in 2025 en doorloopt in 2026.

Voor wat betreft het positieve rekeningresultaat van de VATkosten Regio Deal De Waddeneilanden wordt voorgesteld aan het Algemeen Bestuur om deze te laten staan in een reserve of voorziening bestemd voor de VATkosten en te gebruiken voor de verwachte doorlooptijd na einde van het programma.

De overige afwijkingen tussen de werkelijke en begrote cijfers zijn op pagina 24 uitgewerkt.

Jaarverslag

1. Droge Wad

Het Rijk en de provincies proberen door middel van diverse aanpassingen in wet- en regelgeving invulling te geven aan de verschillende maatschappelijke uitdagingen waarmee Nederland wordt geconfronteerd. De uitwerking hiervan is echter afhankelijk van politieke besluitvorming. Eén factor die in alle gevallen centraal staat, is 'ruimte', dit is schaars, zeker op de Waddeneilanden. Deze ruimte is van essentieel belang voor onder andere de transitie in de landbouw, het adaptief omgaan met de gevolgen van klimaatverandering en het bieden van ruimte voor een leefbare regio met adequate (woon)voorzieningen.

In 2025 hebben wij actief deelgenomen aan de volgende consultatietrajecten en zienswijzen ingediend op de bijbehorende nota's:

- Gewijzigd Besluit en Regeling Versterking Regie Volkshuisvesting
- Ontwerp Huisvestingsverordening Urgent Woningzoekenden Fryslân (Urgentieverordening)
- Instructieregel Permanente Bewoning
- Wet Aanpak Leegstand
- Nota Ruimte
- NRD Beheerplannen Waddenzee en Noordzeekustzone
- Wijziging Omgevingsverordening Fryslân 2022 (Stilteverordening)
- Contourenschets Provinciale Omgevingsverordening (POVI)

Daarnaast is er in februari 2025 een werkbezoek georganiseerd op Vlieland, waarbij leden van de landelijke Versnellingstafel, die zich richten op de versnelling van de woningbouwopgave, aanwezig waren. Tijdens dit werkbezoek werd uitgebreid gesproken over de Woondeal voor de Friese Waddeneilanden. Door middel van locatiebezoeken aan onder andere de Willem de Vlaminghweg, De Vliehorst en Boswijk, hebben wij de knelpunten gepresenteerd die zich voordoen op de Waddeneilanden.

2. Kustveiligheid en Water

1. Waterveiligheid

De Waddeneilanden worden beschermd tegen de zee door duinen, dijken en kwelders. Door de stijgende zeespiegel en toename van stormintensiteit komen zowel de natuurlijke als kunstmatige waterkeringen onder druk te staan. Het Deltaprogramma richt zich daarom op de strategische versterking van de primaire waterkeringen, volgens de principes van meerlaagsveiligheid. De bereikbaarheid van de Waddeneilanden vormt hierbij een extra uitdaging, aangezien de havens voor, tijdens en na een mogelijke ramp onbereikbaar of niet operationeel kunnen zijn.

1.1 Waterveiligheidsstrategie per eiland

In 2025 zijn de vijf Waddeneilanden gestart met de uitvoering van de aanbevelingen uit de in 2024 opgeleverde Integrale Waterveiligheidsstrategieën. Dit zal resulteren in een uitvoeringsagenda per eiland. Voor dit vervolg is in de kadernota reeds financiële ruimte gereserveerd. In dit project zal tevens samenwerking plaatsvinden met andere organisaties die actief zijn op de eilanden, aangezien veel vitale en kwetsbare objecten niet onder gemeentelijk beheer vallen.

Per vitaal object en/of onderdeel van de infrastructuur wordt onderzocht wat er eventueel extra moet worden gedaan om de veiligheid voor de toekomst te waarborgen, zodat we niet voor onverwachte situaties komen te staan op cruciale momenten.

1.2 Normering dijken

Om de twaalf jaar wordt landelijk beoordeeld of aanpassing van de normering van de primaire waterkeringen noodzakelijk is. Dit proces is in 2024 gestart door het Directoraat-generaal Water en Bodem (DGWB) van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, met als doel eind 2025 een advies aan de minister te leveren.

Volgens een Kamerbrief (15 januari 2025) stelt het ministerie dat uit de technische analyse blijkt dat een minder strenge norm voor bijna alle Waddeneilanden nodig is. Deze conclusie wordt door de regio (provincie, waterschap, veiligheidsregio en Waddeneilanden) afgewezen. Gezien de zeespiegelstijging vinden wij het onaanvaardbaar om de norm te verlagen. Een lagere dijknorm (laag 1) kan namelijk verstrekkende gevolgen hebben voor de maatregelen in de andere lagen van meerlaagsveiligheid (laag 2: gevolgbeperking / ruimtelijke adaptatie, laag 3: crisisbeheersing, laag 4: herstel). In 2025 hebben hierover gesprekken plaatsgevonden met de Minister van Infrastructuur en Waterstaat en Directoraat-generaal Water en Bodem, waarbij wij samen optrokken met onze regiopartners in de Stuurgroep Deltaprogramma Wadden.

2. Zoetwaterbeschikbaarheid

Door klimaatverandering valt er in de wintermaanden steeds meer neerslag, terwijl de zomers droger worden. Dit veroorzaakt zowel wateroverlast in de winter als droogte in de zomer. Het doel bij het zoetwaterbeheer is het vasthouden van water (voor droge periodes), met zo min mogelijk (grond)wateroverlast.

2.1 Integraal Waterplan en bestuurlijke inzet voor zoetwater

De zoetwaterproblematiek op de eilanden verschilt van die op het vasteland, aangezien de eilanden beschikken over een eigen zoetwatervoorraad (zoetwaterbel) die alleen door regenwater wordt aangevuld. Voor drie eilanden wordt drinkwater aangevoerd vanuit de vaste wal.

Het Regionaal Water Programma (RWP) erkent dat de Friese eilanden elk hun eigen hydrologische systemen hebben. Daarom is afgesproken dat voor de vier Friese eilanden een Integraal Waterplan wordt opgesteld. Voor Schiermonnikoog heeft de provincie Fryslân in juli 2025 dit plan al afgerond. We zetten ons in om ook op de andere eilanden een integraal waterplan te realiseren.

De zoetwaterproblematiek was niet bestuurlijk belegd. Er ontbrak integraal beleid en sturing. Vanuit de gemeenten en het waterschap is hiervoor meerdere keren gesproken met provincie Fryslân in 2024 en 2025. Dit heeft geleid tot de conclusie dat we de eiland specifieke situatie beter moeten adresseren binnen het bestaande Provinciaal Bestuurlijk Overleg Water (PBOW), als opmaat voor het Regionaal Bestuurlijk Overleg Noord (RBO Noord).

2.2 Verkenning zoetwaterbeheer en -beschikbaarheid voor de Waddeneilanden

In 2025 is een verkenning gestart naar het zoetwaterbeheer en de -beschikbaarheid op de vijf Waddeneilanden. Dit initiatief komt voort uit samenwerking tussen De Waddeneilanden, de Regio Deal en het IKW-Waddenfonds. De verkenning biedt inzicht in hoe de huidige en toekomstige zoetwaterproblematiek beheerd kan worden. Het vervolg van deze verkenning is de ontwikkeling van een programmatische aanpak, die de opdrachtgevers helpt bij het nemen van inhoudelijke en financiële beslissingen rondom zoetwater gerelateerde projecten en initiatieven op de Waddeneilanden.

2.3 Subsidietraject Deltaprogramma Zoetwater

In 2025 werden middelen beschikbaar gesteld uit de derde tranche van het Deltaprogramma Zoetwater voor waterprojecten. Wij hebben een eerste lijst van kansrijke maatregelen gepresenteerd voor uitvoering vanaf 2028. De voorgestelde projecten richten zich op het afkoppelen van regenwaterafvoer, waterbesparing en (ondergrondse) opslag van regenwater.

3. Ruimtelijke adaptatie

De gevolgen van klimaatverandering, zoals toegenomen neerslag, langere periodes van droogte en hittestress, raken ook de Waddeneilanden. Om schade te voorkomen en toekomstbestendige keuzes te maken, is ruimtelijke adaptatie noodzakelijk. Dit houdt in dat de fysieke leefomgeving zo wordt ingericht dat deze bestand is tegen de veranderende klimaatomstandigheden.

3.1 Integraal werken aan een klimaatbestendige leefomgeving

Ruimtelijke adaptatie is een integrale opgave die verweven is met andere beleidsdoelen en moet worden opgenomen in omgevingsvisies. De deltaonderwerpen waterveiligheid, zoetwaterbeschikbaarheid en ruimtelijke adaptatie zijn met elkaar verbonden. Zo zal de integrale waterveiligheidsstrategie in de toekomst voor een groot deel een ruimtelijke uitwerking krijgen, en ook de aanpassingen op het gebied van zoetwater zullen veelal een fysieke component bevatten. Acties zoals waterbesparende maatregelen (bijvoorbeeld regentonnen) en vergroening (zoals 'tegels wippen' voor verkoeling) maken deel uit van de deltaprogramma's.

Sinds 2021 werken de Waddeneilanden intensiever samen om oplossingen te vinden voor de gevolgen van klimaatverandering. Dit gebeurt binnen de kaders van het landelijke Deltaprogramma Wadden en via een Dienstverleningsovereenkomst tussen de vijf Waddeneilanden. De beleidscoördinatie van het Waddenkantoor ondersteunt de eilandvertegenwoordigers in de Stuurgroep Deltaprogramma Waddengebied.

3. Waddenzeezaken

De hoofddoelstelling voor de Waddenzee is het bereiken van een duurzame bescherming en ontwikkeling van het gebied als natuurgebied, met behoud van het unieke open landschap. Het realiseren van deze doelstelling heeft gevolgen voor het omliggende Waddengebied. Evenzo kunnen ontwikkelingen in het Waddengebied invloed hebben op het behalen van de doelstellingen voor de Waddenzee. Daarom zijn de doelstellingen voor het Waddengebied, in verband met het behoud van de Waddenzee, eveneens van belang.

De hoofddoelstelling voor het Waddengebied is om het in 2050 veilig, vitaal en veerkrachtig te maken. Dit betekent dat het gebied veilig moet zijn door tijdig in te spelen op de gevolgen van klimaatverandering en zeespiegelstijging. Het moet vitaal blijven door te zorgen voor de continuïteit van wonen, werken, onderwijs en zorg op de eilanden en langs de kust, en door de economische sectoren te versterken binnen de context van het UNESCO Werelderfgoed Waddenzee. Daarnaast moet het Waddengebied veerkrachtig zijn, met robuuste natuur en een landschap van wereldklasse dat de effecten van klimaatverandering en duurzame ontwikkeling kan opvangen.

De beleidscoördinatie van het Waddenkantoor bereidt de eilandvertegenwoordigers voor in het Bestuurlijk Overleg Waddengebied, het Omgevingsberaad Waddengebied en het MT Wadden.

In 2025 lag de nadruk op de evaluatie van de Agenda en het Uitvoeringsprogramma (eindrapport Decisio), evenals het vervolg op het ABDTOPConsult-rapport over de bekostiging van de opgaven in de Agenda (eindrapport JJ de Graeff). Daarnaast werd gewerkt aan de structurele financiering van de Waddenacademie, het Beleidskader Natuur Waddenzee, de status van de Waddenzee, de Natura 2000 Beheerplannen voor de Waddenzee en Noordzeekustzone, de Routekaart Bereikbaarheid Waddeneilanden en de concessie voor de Waddenveren, net als de verkenning van kabels en leidingen in de Waddenzee (PAWOZ) en het instellen van een Jongerenberaad.

4. Bereikbaarheid

4.1 Concessie Friese Waddenveren

De concessie Friese Waddenveren vormt de essentiële verbinding tussen het vasteland en de Friese Waddeneilanden. Via deze concessie wordt dagelijks betrouwbaar, veilig en toegankelijk vervoer geboden aan inwoners, bedrijven en bezoekers. De veerdiensten zijn daarmee niet alleen een vervoersvoorziening, maar een cruciale randvoorwaarde voor de leefbaarheid van de eilandgemeenschappen (levensader). Zij maken zorg en onderwijs bereikbaar en dragen bij aan de regionale economie en de toeristische aantrekkingskracht van het Waddengebied.

In 2025 heeft het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat gereageerd op de door de portefeuillehouders bereikbaarheid ingediende zienswijzen op het nieuwe Programma van Eisen. Uit deze reactie blijkt dat meerdere wensen van de eilandgemeenten zijn overgenomen, terwijl andere voorstellen niet uitvoerbaar bleken. Zo krijgen gemeenten en consumentenorganisaties een formele adviesrol bij dienstregelingen en majeure ontwikkelingen, met een verlengde adviestermijn. Het huidige prijsniveau blijft het uitgangspunt, met gemaximeerde jaarlijkse tariefstijgingen en de afspraak dat elektrificatie niet mag leiden tot hogere tarieven. Kortingen voor eilandbewoners blijven gehandhaafd en gemeenten behouden ruimte voor eigen mobiliteitsbeleid.

Ook op het gebied van dienstregeling, veiligheid en regionale binding zijn verbeteringen doorgevoerd. Gemeenten worden eerder betrokken bij wijzigingen in de dienstregeling, veiligheidseisen zijn aangescherpt en plannen voor vlootvernieuwing worden tijdig gedeeld met de Veiligheidsregio Fryslân. Bij een wisseling van concessiehouder wordt personeel in beginsel overgenomen. Daarnaast zijn regionale samenwerking en maatschappelijke impact opgenomen als gunningscriteria. Voor goederenvervoer blijft per verbinding minimaal één dagelijkse vrachtmogelijkheid gegarandeerd. Tarieven worden transparanter en gekoppeld aan CBS-indexatie.

Niet alle voorstellen zijn overgenomen. Zo is het innen van toeristenbelasting via rederijen niet opgenomen en is volledige reservering van plaatsen voor eilandbewoners niet gerealiseerd. Voor de oostelijke Waddeneilanden wordt een tussenconcessie van zeven jaar ingericht, met de mogelijkheid tot verlenging afhankelijk van de uitkomsten van het MIRT-onderzoek. De ambities op het gebied van verduurzaming blijven onverminderd van kracht, met gefaseerde elektrificatie in de periode 2030–2040 en een extra afvaart per verbinding in het oostelijk deel van het Waddengebied.

De beleidscoördinatie van het Waddenkantoor vervult nog steeds een centrale rol in dit proces. Zij ondersteunt de eilandvertegenwoordigers in het portefeuillehouders overleg door het afstemmen van gezamenlijke standpunten, het coördineren van de lobby richting het ministerie en het duiden van relevante beleidsinformatie. Daarnaast bewaakt de beleidscoördinatie de voortgang en naleving van afspraken, signaleert zij ontwikkelingen binnen de concessie en adviseert zij over bestuurlijke en beleidsmatige consequenties. Hiermee wordt gezorgd voor een consistente en goed onderbouwde inbreng van de eilandgemeenten in de besluitvorming rond de concessie Friese Waddenveren.

4.2 Routekaart Bereikbaarheid Wadden

De Routekaart Bereikbaarheid Wadden biedt richting aan de transitie naar een toekomstbestendige, emissieloze, impactarme en adaptieve bereikbaarheid van de Waddeneilanden. De Routekaart beschrijft welke besluiten in de periode 2025–2044 noodzakelijk zijn om de bereikbaarheid te waarborgen en tegelijkertijd de druk op natuur, leefomgeving en infrastructuur te verminderen. Deze opgave is urgent door verzanding van vaargeulen, toenemende mobiliteit, druk op de leefbaarheid in kust- en eilandgemeenten en de verslechterende staat van de Waddenzeenatuur.

In 2025 is intensief samengewerkt binnen de werkgroep Bereikbaarheid Waddeneilanden. Daarbij is een gezamenlijk feitenbeeld opgebouwd over mobiliteitsontwikkelingen, de houdbaarheid van de vaargeulen en ecologische drukfactoren. Op basis hiervan zijn drie centrale veranderopgaven geformuleerd: het verbeteren van de ketenmobiliteit, de elektrificatie van de Waddenveren en emissieloos en ecosysteemgericht baggeren. Daarnaast is specifiek aandacht besteed aan de

urgente situatie in de vaargeul naar Ameland en de benodigde oplossingen binnen de lopende MIRT-verkenning.

Belangrijke resultaten van deze samenwerking zijn het bestuurlijk commitment voor de (per veerverbinding) samenwerkingsovereenkomsten voor de gehele mobiliteitsketen, het eindbeeld van volledig elektrisch varen en de beschikbaarstelling van € 50 miljoen uit het Klimaatfonds voor de aanleg van energie-infrastructuur. Tevens is een gezamenlijke aanpak gestart voor het verkennen van emissieloos baggeren en zijn de eerste pilots voor ecosysteemgericht baggeren uitgevoerd. Ook is inzicht verkregen in de termijn waarop per verbinding voldoende netcapaciteit beschikbaar kan zijn.

Met de oplevering van de Routekaart is een gedeeld handelingsperspectief ontstaan voor het Rijk, provincies, gemeenten, rederijen, havens en natuurorganisaties. De werkgroep heeft haar opdracht afgerond. In de komende jaren ligt de focus op uitvoering, borging van besluitvorming en het organiseren van voldoende capaciteit om de volgende stappen te zetten richting een duurzame en betrouwbare bereikbaarheid van de Waddeneilanden.

De beleidscoördinator is verantwoordelijk geweest voor het borgen van samenhang, consistentie en voortgang binnen de Routekaart Bereikbaarheid. In deze rol verbindt de beleidscoördinator continue de beleidsterreinen mobiliteit, natuur, energie en concessies, zodat beleidskeuzes elkaar versterken en besluitvorming plaatsvindt op basis van een integraal afwegingskader. Daarbij wordt bewaakt dat afzonderlijke trajecten en projecten bijdragen aan de gezamenlijke langetermijnambitie voor de bereikbaarheid van de Waddeneilanden.

4.3 Samenhang beleidscoördinatie en Regio Deal Waddeneilanden

De inzet voor de beleidscoördinatie van de GR rond de concessie Friese Waddenveren en de Routekaart Bereikbaarheid Wadden vormt het inhoudelijke kader voor de toekomstige bereikbaarheid van de Waddeneilanden. De concessie richt zich primair op de randvoorwaarden voor een toekomstbestendige veerdienst, zoals betrouwbaarheid, betaalbaarheid en verduurzaming. De Routekaart beschrijft de bredere transitieopgave, waarbij de gehele mobiliteitsketen wordt betrokken. Omdat beide beleidslijnen sterk samenhangen, is inhoudelijke afstemming noodzakelijk.

De bestuurlijke samenwerkingsovereenkomsten per verbinding sluiten aan op zowel de concessievoorwaarden als de ketenaanpak uit de Routekaart. Ook beleidsmatige onderzoeken, zoals het haalbaarheidsonderzoek naar een autovignet, leveren belangrijke inzichten op voor lokale mobiliteitskeuzes en dragen bij aan de integrale afweging binnen beide beleidskaders.

Daarnaast ondersteunt de samenwerking met de Rijksuniversiteit Groningen de beleidsvorming door kennisontwikkeling op het gebied van bezoekersstromen, mobiliteitsgedrag en ketenmobiliteit. Deze kennis wordt benut bij de verdere uitwerking en uitvoering van de Routekaart Bereikbaarheid en draagt bij aan goed onderbouwde beleidskeuzes binnen de Regio Deal Waddeneilanden.

5. Trilaterale Samenwerking

In 2025 lag de nadruk op het ontwikkelen van een systematiek waarmee initiatiefnemers en bevoegde gezagen op een gedegen manier de effecten van ontwikkelingen op de uitzonderlijke Universele Waarde van de Waddenzee kunnen betrekken bij de besluitvorming. Dit proces moet leiden tot besluitvorming in 2026.

Het gastheerschapprogramma is in 2025 voortvarend gestart, hoewel het werkpakket samenwerking vertraging heeft opgelopen. Dit heeft inmiddels geresulteerd in een plan voor de verdere vormgeving van de samenwerking. De onderdelen van eenduidige uitstraling zijn eind 2025 gestart. Wat betreft het werkpakket educatie is er veel werk verricht in het operationaliseren van de Heritage Impact Assessment (HIA)-methode. Daarnaast is er een inventarisatie uitgevoerd naar de behoeften van de

Waddencentra. Een training voor ambtenaren en bestuurders van gemeenten en provincies over de Werelderfgoedstatus is eveneens georganiseerd. Het onderdeel bestemmingsmanagement verloopt goed, met campagnes van Visit Wadden en de ontwikkeling van een bezoekersmonitor en de staat van de bestemming. Natuurorganisaties zijn inmiddels goed betrokken bij het programma en zullen naar verwachting in 2027 formeel aansluiten.

In 2025 heeft het UNESCO Werelderfgoedcomité, zoals ook in 2023 en 2024, een State of Conservation (SOC) opgesteld over de bescherming van de trilaterale Waddenzee. In dit document uit UNESCO haar zorgen over diverse activiteiten in en rondom de Waddenzee. Het accent lag dit keer vooral op het uitblijven van een definitief besluit over de gaswinning bij Ternaard en de trage voortgang van de Plan MER. Daarnaast bracht UNESCO het onderwerp Bufferzone ter sprake, met het verzoek aan de drie betrokken landen om een bufferzone in te stellen rondom de Waddenzee. De drie landen hebben gezamenlijk besloten hier niet in mee te gaan, aangezien zij ervan overtuigd zijn dat de huidige bescherming, in Nederland geregeld via de Omgevingswet, voldoende is. Er zal hierover een gesprek met UNESCO worden gevoerd.

De beleidscoördinatie zorgt voor de voorbereiding van de verantwoordelijke bestuurder(s) in de Trilaterale Samenwerking Waddenzee Werelderfgoed, waaronder de WaddenSeaBoard. Samen met de Waddenkustgemeenten, de provincies en het ministerie van LNV financieren we de Coördinator Waddenzee Werelderfgoed, die actief is op het snijvlak van bescherming, duurzaam gebruik en trilaterale samenwerking.

6. Regio Deal

In 2025 vonden vier stuurgroepvergaderingen plaats, waarin op basis van het jaarplan 2024 en 2025 besluiten zijn genomen over in totaal 38 samenwerkings- en eilandprojecten. Daarnaast werd een Stimuleringsfonds ingericht, met twee subsidieregelingen voor ondernemers, verenigingen, stichtingen en onderwijs op de eilanden. De besluiten werden tussentijds gecommuniceerd via een nieuwsbrief. In juli 2025 werd het eerste jaarverslag (2024) van de Regio Deal De Waddeneilanden gedeeld, en in juli 2026 volgt het jaarverslag 2025. Het jaarverslag biedt een inhoudelijke voortgangsrapportage van de Regio Deal-projecten, met een beknopte weergave van de resultaten.

De eerste stuurgroepvergadering in maart werd gecombineerd met een Rijk-Regio Dag, waar de resultaten van het eerste jaar werden gepresenteerd. Er vond tevens overleg plaats met de vier betrokken ministeries over de voortgang van de Regio Deal.

Daarnaast werden presentaties verzorgd voor de gemeenteraden van Terschelling en Vlieland en tijdens de jaarlijkse Raads2Daagse.

Samen met de ondernemersverenigingen van de eilanden en onderwijspartijen is de Waddentafel opgericht. De Waddentafel adviseert de stuurgroep van de Regio Deal en het Algemeen Bestuur van GR De Waddeneilanden over sociaaleconomische ontwikkelingen op de eilanden.

Planbureau Fryslân heeft onderzocht hoe de samenwerking tot dusver verloopt, en de bevindingen zijn gepresenteerd in een rapport. Op basis van het onderzoek van Planbureau Fryslân is de bestaande programma-organisatie uitgebreid, met extra ondersteuning op juridische zaken (inkoop/aanbesteding, staatssteun en subsidies), projectenontwikkeling en -coördinatie. In de toelichting op de resultaten op pagina 24 wordt alleen ingegaan op het gedeelte van de VAT kosten, aangezien dit onderdeel is van de begroting van de GR. Het programma Regio Deal De Waddeneilanden heeft een eigen jaarverslag en jaarwerkplan die middels een zelfstandige beleidscyclus gedeeld word.

7. Belangenbehartiging en public affairs

Om externe besluitvorming in het belang van de Waddeneilanden effectief te beïnvloeden, is een doelgerichte inzet op public affairs noodzakelijk. Public affairs vormt een strategisch instrument om tijdig in te spelen op ontwikkelingen, kansen en risico's die voortkomen uit politiek-maatschappelijke veranderingen, publieke opinievorming en bestuurlijke besluitvorming. De daadwerkelijke lobby vormt hierbij het sluitstuk.

In 2025 lagen de belangrijkste public-affairsdossiers op de volgende onderwerpen:

1. Concessieverlening Waddenveren (2029–2044), met name het programma van eisen
2. Beleidskader Natuur Waddenzee
3. De status (State of Conservation) van het Werelderfgoed
4. Zienswijzen en beleidsprocessen op het gebied van:
 - Wonen, waterveiligheid en zoetwaterbeschikbaarheid
 - Nota Ruimte
 - Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) Beheerplannen Waddenzee en Noordzeekustzone
 - Wijziging Omgevingsverordening Fryslân 2022 (stilteverordening)
 - Contourenschets Provinciale Omgevingsverordening (POVI)

Daarnaast vormde de verdere uitwerking van de Regio Deal een belangrijk dossier, in samenwerking met het Rijk en de provincies. De Regio Deal richt zich op het bevorderen van brede welvaart op de eilanden, met aandacht voor goed wonen en leven, toekomstbestendig ondernemen en ontwikkelen, duurzame energie, een circulaire economie en optimale bereikbaarheid en verbondenheid. Het overkoepelende thema binnen de Regio Deal is samenwerking.

De gezamenlijke belangen van de eilandgemeenten zijn behartigd via structurele gesprekken en deelname aan zowel bestuurlijke als ambtelijke overleggen. Belangrijke overlegstructuren hierbij waren onder andere het Bestuurlijk Overleg Wadden (BOW), het Omgevingsberaad Wadden (OBW), de stuurgroep Deltaprogramma Waddengebied (SG DPW) en de WaddenSeaBoard (WSB), waarin de trilaterale samenwerking tussen Denemarken, Duitsland en Nederland plaatsvindt.

Een bijzonder instrument binnen de belangenbehartiging is het Convenant Waddeneilanden. Dit convenant vormt een kansrijk platform om thema's onder de aandacht te brengen bij het Rijk en de betrokken provincies. Daarbij is de zogenoemde 'Waddentoets' (Motie 29 659 nr. 25, voorgesteld d.d. 24 april 2008 | officielebekendmakingen.nl) van belang. Voor de Waddeneilanden geldt specifieke wet- en regelgeving die op onderdelen afwijkt van de rest van Nederland. Dit vraagt om voortdurende aandacht en tijdige signalering van mogelijke knelpunten.

Ook in 2025 is wekelijks gebruikgemaakt van de dienstverlening van Den Haag Centraal (DHC). Via deze dienstverlening werd een overzicht ontvangen van relevante politieke ontwikkelingen in Den Haag, inclusief geplande commissievergaderingen en signalering van relevante Kamervragen. De wekelijkse rapportages zijn gedeeld met de leden van het Dagelijks Bestuur, de colleges van burgemeester en wethouders, de raadsgriffies, convenantpartners, gemeentesecretarissen en betrokken ambtenaren. Hierdoor bleef het samenwerkingsverband structureel goed geïnformeerd over politieke dossiers en de agenda's van de Eerste en Tweede Kamer.

Voorafgaand aan het commissiedebat Wadden 2025 hebben Waddenbestuurders, samen met een afvaardiging van de gemeenteraden, gesprekken gevoerd met leden van de Tweede Kamer. Deze gesprekken vonden plaats tijdens een door het samenwerkingsverband georganiseerd Waddenontbijt, waarbij de standpunten en belangen van de eilanden nadrukkelijk onder de aandacht zijn gebracht.

8. Kennisuitwisseling en Deskundigheidsbevordering

Gedurende het jaar vond er binnen het thema bereikbaarheid structurele kennisuitwisseling plaats tussen het Rijk, provincies, eiland- en kustgemeenten, rederijen en betrokken kennispartners. In de verschillende overleggen rondom de concessie Friese Waddenveren en de Routekaart Bereikbaarheid werden ontwikkelingen, gegevens en werkwijzen gedeeld. Deze uitwisseling heeft bijgedragen aan een gezamenlijke aanpak en het afstemmen van beleid en strategieën voor de bereikbaarheid van de Waddeneilanden. Daarnaast wordt er 6 wekelijks binnen het kernteam Fysieke Leefomgeving en de werkgroepen waterveiligheid en zoetwater kennis uitgewisseld tussen de eilandmedewerkers op het gebied van diverse beleidsterreinen.

Deskundigheidsbevordering werd gerealiseerd door het inzetten van externe expertise en het organiseren van technische en inhoudelijke verdiepingssessies. Hierbij werd onder andere aandacht besteed aan onderzoeken naar energie-infrastructuur voor de elektrificatie van de Waddenveren, analyses van logistieke ketens en technische verkenningen binnen de Routekaart, zoals emissieloos baggeren en adaptieve veerconcepten. Daarnaast werden er professionele sessies georganiseerd met netbeheerders, adviesbureaus en kennisinstellingen om de gevolgen van netcongestie, mogelijke infrastructuuroplossingen en de praktische uitvoerbaarheid van beleidsopties te verduidelijken. Deze activiteiten hebben bijgedragen aan een beter geïnformeerde beleidsvoorbereiding en hebben gezorgd voor een consistentere afweging van de verschillende onderdelen van de bereikbaarheidsopgave.

9. Communicatie

Communicatie via het Samenwerkingsverband richt zich zowel op interne als externe doelgroepen. De interne communicatie heeft als doel het bevorderen van kennisdeling over actuele ontwikkelingen, het vergroten van het draagvlak en het versterken van de impact van de samenwerking op lokale vraagstukken, en vice versa. De externe communicatie richt zich op het informeren van inwoners en stakeholders via verschillende mediakanalen, met als doel de bekendheid en betekenis van de samenwerking te vergroten.

In 2025 is er elk kwartaal een nieuwsbrief uitgebracht, waarin de resultaten van samenwerkingsthema's, besluiten van het Dagelijks Bestuur en adviezen van de Directieraad werden gedeeld. Deze nieuwsbrief werd breed verspreid, zowel intern als extern. Daarnaast is de website regelmatig geactualiseerd met nieuws en relevante ontwikkelingen, waarbij de berichtgeving is afgestemd met de Regio Deal. Via LinkedIn zijn nieuwsberichten actief gedeeld en bij relevante momenten zijn persberichten opgesteld.

10. Organisatie

Het secretariaat vervult een centrale rol in de planning en organisatie van de bestuurlijke vergaderingen van het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de Directieraad. De kerntaken omvatten onder andere de verslaglegging, het bijhouden van besluiten- en actielijsten, agendabeheer, het reserveren van vergaderruimtes en het ontvangen van gasten. Vanwege langdurig ziekteverzuim van de office manager zijn deze werkzaamheden tijdelijk binnen het team verdeeld. In oktober is de office manager volledig hersteld, waardoor de continuïteit van de werkzaamheden is hersteld.

De office manager is tevens aangesteld als centraal contactpunt voor WOO-gerelateerde vragen. Deze centralisatie zorgt voor een eenduidige aanspreekstructuur en een efficiëntere afhandeling van verzoeken in lijn met de Wet open overheid (WOO). Ook zorgt het secretariaat voor een accurate archivering van ingekomen en uitgaande poststukken, evenals belangrijke interne en externe documenten, dit zou in 2025 verwerkt worden in het zaakstelsel Mozard. Door afwezigheid is er

afgelopen jaar een achterstand ontstaan in de archivering. Dit is inmiddels weer opgepakt, waarbij de verwachting is dat de archivering in de loop van 2026 volledig up-to-date zal zijn.

11. Paragrafen

De verplichte paragrafen die het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voorschrijft, zijn de afgelopen jaren toegevoegd aan het jaarverslag. Daarmee is nog niet alles conform wet- en regelgeving. Dit is bekend en daar wordt jaarlijks een stap verder in gezet. Dit jaar is ingegaan op onderstaande paragrafen:

Treasury

Op 1 januari 2001 is de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido) in werking getreden. In deze wet worden de kaders gesteld voor een verantwoorde, prudente en professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van decentrale overheden. Deze functie wordt als volgt gedefinieerd: 'Het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële positie en de hieraan verbonden risico's'. In het jaar 2025 zijn geen financiële transacties met derden afgesloten. De liquiditeiten van GR De Waddeneilanden zijn aangehouden op een betaalrekening bij de Bank Nederlandse Gemeenten en een klein bedrag op een betaalrekening bij de ABN-AMRO Bank voor contante betalingen.

Bedrijfsvoering

Er zijn diverse zaken op het gebied van bedrijfsvoering opgepakt in 2025:

Personele zaken:

We hebben afscheid genomen van één van onze beleidscoördinatoren (0,8 FTE) en door de toenemende vraag en om het aandachtsgebied te specificeren hebben we twee nieuwe beleidscoördinatoren (2 x 0,6 FTE) aangetrokken. De beleidscoördinator Wonen/Huisvesting & Fysieke leefomgeving is per 1 december gestart en de beleidscoördinator strategie zal in maart 2026 starten.

ICT:

Er is een hoop gebeurd op ICT vlak: de toenemende opkomst en gebruik van Artificial intelligence (AI) merken we ook op de eilanden en het Waddenkantoor. De wens en behoefte om hier gebruik van te maken wordt steeds sterker. In overleg met onze regionale samenwerkingspartners is er gestart met 'lichte' versie, waarbij al gauw de conclusie was om hier verder naar te kijken en te onderzoeken wat we hierin kunnen, mogen en qua veiligheid wenselijk vinden. Dit wordt gecontinueerd in 2026. Ook is er begonnen met gesprekken over een Informatie visie en Informatiebeleidsplan, waardoor we alles op het gebied van ICT gaan structureren, efficiënter maken en aanpassen waar nodig. Ook dit zal in 2026 vervolg worden.

Privacy - Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG):

De afgelopen maanden hebben we de vier Friese Waddeneilanden en het Waddenkantoor zich bezig gehouden met het op orde krijgen van alles wat te maken heeft met de AVG. Vanuit een nulmeting is gebleken dat we nog een hoop te doen hadden. Dit is samen met een expert opgepakt en de basis op orde gebracht. Er zijn een hoop beleidsstukken en documenten gemaakt waardoor we inmiddels grotendeels voldoen aan de AVG.

Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E):

Om als organisatie te voldoen aan wettelijke Arbo eisen en te zorgen voor een veilige werkomgeving, is in 2025 gestart met een Risico-Inventarisatie & Evaluatie. De inventarisatie en het schrijven van het advies loopt nog tot in 2026 door. op basis van het advies kijken we wat nodig is om aan wet- en regelgeving te voldoen.

Dienstverleningsovereenkomsten (DVO's):

Dit jaar zijn evaluatiegesprekken gevoerd met de deelnemers van alle lopende DVO's. Daar waar nodig zijn aanpassingen gedaan en/of andere afspraken met elkaar gemaakt. Samen met de vier Friese Waddeneilanden is in een werkgroep onder begeleiding van een juridisch expert, een nieuw inkoopbeleid geschreven en nadat dit door de colleges is goedgekeurd, is dit per 1 november 2025 van kracht gegaan.

Samenwerking:

Eind januari 2025 heeft het Dagelijks Bestuur en de Directieraad van GR Samenwerkingsverband de Waddeneilanden een dag met elkaar gesproken over de toekomst van de samenwerking vanuit een gedeeld/gemeenschappelijk inzicht over:

- Samenwerking in historisch perspectief
- Hoe werken we nu samen
- Gewenste beweging naar de toekomst, stip op de horizon

Om dit vorm te geven is een position paper opgesteld dat gaat over het door ontwikkelen van een succesvolle samenwerking. Vervolggesprekken en implementatie hiervan zal in 2026 gaan plaatsvinden.

Risico's

Op dit moment zijn voor GR De Waddeneilanden geen specifieke risico's te onderkennen. De lasten worden in de komende jaren geheel gedekt door bijdragen van de deelnemende gemeenten.

GR De Waddeneilanden is niet belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting.

Tot en met het jaar 2020 werd de in rekening gebrachte BTW via de zogenaamde "doorschuif-BTW" verrekend door de deelnemende eilandgemeenten. Vanaf het jaar 2021 wordt binnen de GR gebruik gemaakt van de zogenaamde koepelvrijstelling voor samenwerkingsverbanden van gemeenten. Hierover is in 2021 contact gezocht met de Belastingdienst die heeft aangegeven begin 2022 aan de GR over de jaren 2016 tot en met 2020 naheffingsaanslagen op te leggen, dit richt zich specifiek op de ICT facturen. Voor het Samenwerkingsverband vloeien hier beperkte financiële gevolgen uit voort omdat de door de Belastingdienst opgelegde aanslagen door de deelnemende gemeenten weer met de Belastingdienst kunnen worden verrekend. Per saldo hebben het Samenwerkingsverband en deelnemende gemeenten dus geen financiële nadelen, met uitzondering van mogelijk door de Belastingdienst op te leggen (wettelijke) heffingsrente. Dit financiële risico wordt echter als niet-materieel ingeschat. De kosten die het adviesbureau hiervoor in rekening brengt zijn ten laste van het ICT budget.

Kengetallen

Kengetallen jaarrekening			
	Jaarrekening 2025	Begroting 2025	Jaarrekening 2024
netto schuldquote	-27	p.m.	-36
solvabiliteitsratio	12	p.m.	29
structurele exploitatieruimte	2	p.m.	11

Betekenis kengetallen:

Netto schuldquote: weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Solvabiliteitsratio: geeft inzicht in de mate waarin de GR in staat is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Structurele exploitatieruimte: in hoeverre de GR in staat is om de structurele lasten te voldoen uit de structurele baten.

De kengetallen voor de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen en voor grondexploitaties zijn niet opgenomen, omdat er geen verstrekte leningen en geen grondexploitaties zijn.

Frauderisicofactoren

Er zijn in 2025 geen relevante, geïdentificeerde frauderisico's geconstateerd.

Interne beheer

Het dagelijks bestuur komt tot haar oordeel omdat op grond van de door haar gestelde kaders en het feitelijke beheer namens haar wordt gevoerd door de secretaris-directeur van GR De Waddeneilanden. Gelet op de zeer beperkte omvang van de organisatie is er geen sprake van aparte interne controle. Alle relevante financiële documenten worden door de adviseur bedrijfsvoering en secretaris-directeur gezien. Mochten er onverhoopt zaken blijken dan is snelle communicatie direct mogelijk en wordt indien nodig actie ondernomen.

Inkooprechtmatigheid

De belangrijkste financiële beheershandelingen hebben betrekking op inkoop. Er zijn in 2025 geen inkooponrechtmatigheden geconstateerd.

Overige bevindingen

Uit het beheer en toezicht blijken verder geen bijzondere zaken.

Rechtmatigheid

Algemeen

Conform artikel 75, lid 2 BBV geeft de commissie BBV via de kadernota rechtmatigheid haar visie over de invulling van het begrip rechtmatigheid in de rechtmatigheidsverantwoording van decentrale overheden. Als gevolg hiervan heeft de commissie BBV in april 2025 de geactualiseerde Kadernota rechtmatigheid 2025 opgesteld.

Voor verslaggevingsjaar 2025 gelden dan ook de volgende uitgangspunten.

Op grond van artikel 24 en 58b van BBV, wordt in de jaarrekening een specifieke verklaring rechtmatigheid opgenomen. Daarnaast is in artikel 58b bepaald dat een verantwoordingsgrens van 2% geldt, van de totale lasten, exclusief de toevoegingen aan de reserves.

Criteria

Het begrip financiële rechtmatigheid is concreet gemaakt met behulp van negen criteria. In de jaarrekening legt het Dagelijks Bestuur verantwoording af over alle negen criteria van rechtmatigheid. De eerste zes criteria, die betrekking hebben op getrouwheid en óók onderdeel zijn van rechtmatigheid, komen tot uitdrukking in de balans en het overzicht van baten en lasten.

De drie specifieke rechtmatigheidscriteria (begrotingscriterium, voorwaardencriterium en misbruik- en oneigenlijk gebruikcriterium) komen tot uitdrukking in de rechtmatigheidsverantwoording van het Dagelijks Bestuur.

Begrotingscriterium

Het Algemeen Bestuur autoriseert met het vaststellen van de begroting de totale baten en lasten voor het jaar 2025.

Rechtmatigheidsverantwoording van het Dagelijks Bestuur

Als onderdeel van de jaarrekening 2025 is de 'Verantwoording Rechtmatigheid' van het Dagelijks Bestuur opgenomen. De verantwoordingsgrens is bepaald op 2% van de lasten, exclusief de toevoegingen aan de reserves, oftewel € 88.000.

De werkelijke afwijkingen van baten en lasten bedragen € 2.754.903. De conclusie is dat de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens van € 88.000.

Toelichting rechtmatigheidsverantwoording

Voor het jaar 2025 is de (financiële) rechtmatigheid van de exploitatie van de GR getoetst. Daarnaast voert de GR administratie voor een groot deel van de Regio Deal (VAT-kosten en samenwerkingsprojecten). Tegenover deze kosten staat een vergoeding van de Regio Deal (daarmee financieel neutraal). Deze baten en lasten worden verantwoord in de jaarrekening van de GR, dus worden derhalve ook meegenomen in deze rechtmatigheidsverantwoording.

In de jaarrekening 2025 is sprake van de volgende verschillen:

Begrotingscriterium			
	Begroting 2025	Jaarrekening 2025	Vershil
Baten	€ 1.834.000	€ 3.225.860	€ 1.391.860
Lasten	€ 1.834.000	€ 3.197.043	€ 1.363.043
Totaal	€ -	€ 28.818	€ 2.754.903

Omdat er geen specifieke afspraken zijn vastgelegd over afwijkingen, worden alle verschillen tussen begrote en werkelijke baten en tussen alle begrote en werkelijke lasten als onrechtmatig beschouwd.

Het grootste gedeelte van deze onrechtmatigheid heeft te maken met de samenwerkingsprojecten van de Regio Deal. Deze projecten worden namelijk niet opgenomen in de begroting van de GR, maar wel verantwoord in de jaarrekening. Het gaat hier voor 2025 om een totale omvang van € 1.522.958.

Voorwaardencriterium

Het voorwaardencriterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De eisen/voorwaarden zijn afkomstig uit diverse wet- en regelgeving en hebben betrekking op aspecten als doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur.

Van afwijkingen is in het verslagjaar niet gebleken.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Vast onderdeel van het beheer en toezicht op zowel de processen als balansposten is het onderkennen van misbruik en oneigenlijk gebruik van (financiële) middelen (fraude). Er zijn geen relevante, geïdentificeerde frauderisico's geconstateerd of gebleken dat misbruik of oneigenlijk gebruik heeft plaatsgevonden.

Verbonden partijen

In deze paragraaf zijn de 'verbonden partijen' opgenomen. Dit zijn organisaties waarbij GR De Waddeneilanden financieel, dan wel bestuurlijk is betrokken. Er zijn geen verbonden partijen. De vijf eilandgemeenten zijn deelnemende gemeenten.

Wet open overheid

Op 1 mei 2022 trad de wet open overheid (de Woo) in werking, als vervanging van de Wet openbaarheid van bestuur (de Wob). Nog meer dan voorheen wil de wetgever transparantie en openheid van de verschillende overheden bevorderen. Voor de GR betekent dit concreet dat we op twee vlakken moeten zorgen dat we aan de wet voldoen:

1. De actieve openbaarmaking: we maken uit onszelf informatie openbaar. Op termijn op een landelijk platform, maar zo lang dat er nog niet is volstaan andere digitale kanalen zoals onze website;
2. De passieve openbaarmaking: op verzoek maken we documenten openbaar over een bestuurlijke kwestie.

In 2025 zijn er geen Wob- en/of Woo-verzoeken ingediend.

Jaarrekening

Algemeen

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn opgenomen.

De in de jaarrekening opgenomen bedragen luiden in euro's.

Balans

Algemeen

- Voor zover niet anders vermeld zijn activa en passiva opgenomen tegen de nominale waarde.

Materiële vaste activa met economisch nut

- De materiële vaste activa betreft kantoormeubilair. Deze investering is gewaardeerd tegen aanschafprijs, verminderd met eventueel ontvangen bijdragen van derden en afschrijvingen;
- De investering wordt lineair in 15 jaar afgeschreven, voor het eerst in het jaar ná aanschaf;
- Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.

Kortlopende vorderingen en overlopende activa

- Dit betreft vorderingen met een resterende looptijd korter dan een jaar;
- Wanneer dit noodzakelijk wordt geacht, vindt aftrek plaats van een voorziening voor mogelijke oninbaarheid.

Liquide middelen

- Liquide middelen (banksaldi) betreft middelen die direct ter beschikking staan.

Algemene reserve

- De Algemene reserve wordt aangemerkt als vrij besteedbaar.

Bestemmingsreserves

- De Bestemmingsreserve Project Duurzame Wadden betreft met provincie Friesland en deelnemende gemeenten te verrekenen bedragen in het kader van een specifieke subsidieregeling.
- De Bestemmingsreserve Bijdrage Waddenacademie betreft een reservering voor de bijdrage aan de Waddenacademie in 2027. In november 2024 is hiertoe een besluit genomen door het Dagelijks Bestuur.

Voorzieningen

- De Voorziening verlofsparen is gevormd voor verplichtingen die op balansdatum bestaan, waarvan de omvang redelijk betrouwbaar is te schatten.

Kortlopende schulden

- Dit betreft schulden met een resterende looptijd van maximaal één jaar.

Exploitatierekening

Algemeen

- De baten en lasten worden, voor zover niet anders vermeld, toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben;
- Lasten worden verantwoord wanneer deze bekend of voorzienbaar zijn, baten worden verantwoord indien deze zijn gerealiseerd.

Balans per 31 december 2025

Activa	31-12-2025	31-12-2024
<i>Materiële vaste activa</i>		
Investerings met economisch nut	€ 2.293	€ 4.495
<i>Uitzettingen met looptijd korter dan een jaar</i>		
Vorderingen op openbare lichamen	€ 1.353.015	€ 768.626
Overige vorderingen		
<i>Liquide middelen</i>		
Banksaldi	€ 604.924	€ 247.588
<i>Overlopende activa</i>		
Overlopende activa	€ 61.964	€ 50.237
Totaal activa	2.022.195	1.070.946

Passiva	31-12-2025	31-12-2024
<i>Eigen vermogen</i>		
Algemene Reserve	€ 170.324	€ 170.324
Bestemmingsreserve Bijdrage Waddenacademie	€ 52.250	€ -
Te bestemmen resultaat	€ 28.817	€ 135.597
<i>Voorzieningen</i>		
Voorziening verlofsparen	€ 25.555	€ 15.496
<i>Netto vlottende schulden</i>		
<i>Crediteuren</i>		
Transitoria	€ 1.592.703	€ 630.182
	€ 152.546	€ 119.346
Totaal passiva	2.022.195	1.070.946

Toelichting op de balans

De balans is weergegeven vóór resultaatbestemming.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa omvatten de investeringen in kantoormeubilair en dergelijke die bij de ingebruikname van het kantoor in Harlingen zijn aangeschaft. Deze activa worden in een periode van 15 jaar afgeschreven.

Het verloop in 2025 is als volgt:

Boekwaarde 1 januari 2025	€ 6.697
Investerings in 2025	€ 0
Afschrijvingen in 2025	€ 2.202
Stand per 31 december 2025	€ 2.293

Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar

Dit betreft met name vorderingen op deelnemende gemeenten, vorderingen in het kader van de Regio Deal en te vorderen omzetbelasting. De vorderingen hebben een looptijd korter dan een jaar.

De specificatie is als volgt:

Vordering gemeenten	€ 428.008
Vordering Regio Deal	€ 780.800
Te vorderen omzetbelasting	€ 120.706
Overige vorderingen	€ 23.499
Stand per 31 december 2025	€ 1.353.014

Liquide middelen

Dit betreft het direct opneembare tegoed bij de Bank Nederlandse Gemeenten en de ABN AMRO Bank.

Overlopende activa

Dit betreft vooruitbetaalde kosten voor het jaar 2025. De vorderingen hebben een looptijd van korter dan een jaar.

Eigen vermogen

Algemene reserve

De mutaties in de Algemene Reserve zijn in 2024 als volgt:

Stand per 1 januari 2025	€ 170.324
Bij: jaarresultaat 2024	€ 135.597
Af: uitkering deelnemende gemeenten	€ 83.347
Af: Reserve Bijdrage Waddenacademie	€ 52.250
Stand per 31 december 2025	€ 170.324

Bestemmingsreserve Bijdrage Waddenacademie

Voor een bijdrage in aan de Waddenacademie in 2027 is er bij het bestemmen van het positieve rekeningresultaat over 2024 voor gekozen een storting in een bestemmingsreserve te plaatsen. De mutatie van de Bestemmingsreserve Waddenacademie is hiermee als volgt:

Stand per 1 januari 2025	€ 0
Bij: deel bestemming rekeningresultaat 2024	€ 52.250
Stand per 31 december 2025	€ 52.250

Voorzieningen

Voorziening verlofsparen

Deze voorziening is opgenomen voor opgebouwde verlofrechten.

De mutaties in deze voorziening zijn in 2025 als volgt:

Stand per 1 januari 2025	€ 15.496
Bij: toevoeging 2025	€ 10.059
Stand per 31 december 2025	€ 25.555

Netto vlottende schulden

Crediteuren

De specificatie is als volgt:

Gemeenten	€ 1.232.831,40
Overige crediteuren	€ 512.417,24

Staat van baten en lasten 2025

	Begroot		Werkelijk	
<i>Personeel:</i>				
Salariskosten medewerkers	445.500		579.853	
Parlementaire informatievoorziening	16.000		13.052	
Communicatieadvies	20.000		4.828	
Formatieruimte	100.000		0	
Opleiding en training	10.000		432	
Reis-, verblijfs- en overige personeelskosten	25.000		25.209	
Inhuur advies	10.000		0	
Uitkeringsverplichting			21.203	
	626.500		644.576	
<i>Regiodeal:</i>				
Vorbereiding, Administratie en Toezicht (VAT) kosten		950.000		802.731
Samenwerkingsprojecten lasten				1.522.958
Samenwerkingsprojecten baten				1.522.958-
		950.000		802.731
<i>Huisvesting:</i>				
Huur en energie	19.500		19.376	
	19.500		19.376	
<i>Bureaunkosten</i>				
DVO Financiële administratie	14.500		15.448	
DVO HRM & JZP	5.400		5.719	
DVO Archivering	6.700		0	
Accountant	9.200		15.730	
Diverse administratiekosten	5.000		1.071	
Afschrijving	3.500		2.202	
Diversen	28.500		25.218	
	72.800		65.388	
<i>Organisatiekosten:</i>				
Algemeen Bestuur	3.500		714	
Dagelijks Bestuur	2.500		8.135	
Directie Raad	6.000		9.046	
Bijeenkomsten raden 5 eilanden	25.000		37.897	
Bijeenkomsten medewerkers 5 eilanden	16.000		0	
Portefeuillehoudersoverleggen	5.000		0	
Werkbezoeken	15.000		6.308	
Kennisuitwisseling / Deskundigheidsbevordering	10.000		290	
Projecten 4 eilanden			8.981	
	83.000		71.372	
<i>Governance Wadden:</i>				
Bijdrage Omgevingsberaad Waddengebied	37.800		37.580	
Bijdrage Werelderfgoed	20.500		16.381	
Bijdrage Deltaprogramma Waddengebied	13.900		13.900	
	72.200		67.861	
<i>Onvoorzien:</i>				
Onvoorzien	10.000		0	
	10.000		0	
Totaal	884.000	950.000	868.573	802.731

Toelichting op de realisatie

Algemeen

De jaarrekening sluit met een positief resultaat van € 15.427,- voor het Samenwerkingsverband en met een positief resultaat van € 147.269,- voor de Regio Deal (VAT kosten).

Personeel (€ 18.076,- nadelig)

De overschrijding heeft vooral te maken met de hogere salarisschaal van de officemanager, ten opzichte van de officemanager hiervoor. Daarnaast zijn de uren uitgebreid van één van de beleidscoördinatoren en hebben we een eigenrisicoverplichting waar geen rekening mee is gehouden. Qua communicatie hebben we gebruik gemaakt van een communicatieadviseur die een aantal zaken voor de GR heeft opgepakt.

Regio Deal (€158.742,- voordelig)

De Regio Deal bestaat grofweg uit 3 kosten-soorten.

Kosten voor VAT (Vorbereiding, Administratie en Toezicht), samenwerkingsprojecten en eilandprojecten.

Kosten voor zowel samenwerkingsprojecten als voor VAT worden geadministreerd en verantwoord via de SiSa binnen de financiële administratie van de GR de Waddeneilanden.

Hier staat een bijdrage van de Regio Deal tegenover, dus per saldo loopt dit budgettair neutraal.

Kosten voor eilandprojecten worden geadministreerd en verantwoord bij de eilandgemeente die het eilandproject uitvoert.

Hieronder wordt alleen ingegaan op het gedeelte dat valt onder de VAT kosten, deze zijn onderdeel van de begroting van de GR. Een uitgebreid jaarverslag zal via het Programma Regio Deal De Waddeneilanden gedeeld worden.

	Begroot	Werkelijk
Personeel (vast)	453.973	411.120
Communicatie	80.000	103.834
Financiële administratie en control (DVO)	85.000	33.386
Projectleiderspool	225.000	88.378
Monitoring en lerende evaluatie	52.500	62.322
Externe expertise	35.000	55.895
Bijeenkomsten en vergaderkosten	25.000	26.053
Overige kosten	5.000	21.743
Totaal	961.473	802.731

Personeel is lager dan begroot omdat er begin dit jaar afgesproken is dat de procesleider Optimaal Bereikbaar en Verbonden minder uren voor de Regio Deal is gaan maken en meer als beleidscoördinator. Daar staat een stijging van externe expertise (externe inhuur) tegenover.

Communicatie is hoger omdat in de loop van het jaar gebleken is dat extra communicatie noodzakelijk was, bijvoorbeeld in aanloop naar de Raads2Daagse en voor de opzet van het Stimuleringsfonds.

Financiële administratie is lager aangezien het aantal uren uit de DVO toereikend bleek en bovendien maar zeer beperkt extern advies noodzakelijk was.

Projectleiderspool is lager uitgekomen, omdat de extra benodigde capaciteit pas in de loop van het jaar is ingevuld.

Monitoring en lerende evaluatie is hoger; er geen rekening was gehouden met de btw.

Externe expertise is hoger uitgevallen doordat er met name veel juridische expertise ingezet is i.v.m. inkoop/aanbesteding, subsidie- en staatsteunvraagstukken.

In overige kosten zit een overschrijding omdat een bijdrage aan de huisvestingskosten niet begroot was.

Bureaunkosten (€ 7.412,- voordelig)

Ondanks de behoorlijke stijging van de kosten voor de accountant, door het toenemen van het aantal uren voor de controle, is deze post lager uitgevallen omdat het bedrag dat begroot was voor de DVO Archivering uitgekomen is op nu;. Dit omdat degene die voor het Waddenkantoor bezig was met archivering gestopt is en er besloten werd dat de uitvoering hiervan bij het Waddenkantoor zelf kwam te liggen.

Organisatiekosten (€ 11.628,- voordelig)

De kosten voor het Dagelijks Bestuur en de Directieraad zijn hoger aangezien er een DB/DR tweedaagse is geweest. Het totale bedrag is verdeeld over beide posten.

De bijeenkomst voor de medewerkers van alle vijf de Waddeneilanden heeft dit jaar niet plaatsgevonden, vorig jaar is besloten om deze één keer per twee jaar te organiseren.

De kosten voor de Raadsbijeenkomst zijn hoger aangezien er een 3-daagse is georganiseerd in plaats van een 2-daagse, dit heeft geresulteerd in een extra overnachting en overige kosten voor alle raadsleden en betrokkenen.

Governance Wadden (€ 4.339,- voordelig)

De bijdrage voor Werelderfgoed waren lager dan verwacht.

Verklaring rechtmatigheid

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het Dagelijks Bestuur toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door het Algemeen Bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving.

In de waarderingsgrondslagen bij de jaarrekening zijn de algemene grondslagen voor het opstellen van deze rechtmatigheidsverantwoording opgenomen.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is in het BBV bepaald op 2% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 88.000. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota rechtmatigheid 2025 van de Commissie BBV van april 2025.

Bevindingen

Het Dagelijks Bestuur stelt vast dat de omvang van de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen € 2.754.903 bedraagt. Dit bedrag is een stuk hoger dan de gestelde grens van € 88.000.

De onrechtmatigheid heeft vooral te maken met de samenwerkingsprojecten van de Regio Deal. Deze projecten worden namelijk niet opgenomen in de begroting van de GR, maar wel verantwoord in de jaarrekening.

Resumerend zijn deze bevindingen in de tabel op de volgende pagina nog eens weergegeven.

In de paragraaf rechtmatigheid is enige aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid.

Samenvatting rechtmatigheid	
Begrotingscriterium	
Baten en lasten	€ 2.754.903
Investeringskredieten	€ -
Totaal	€ 2.754.903
Waarvan rechtmatig	
	€ -
Begrotingsonrechtmatigheid	€ 2.754.903
Voorwaarden criterium	
Geen bevindingen	€ -
M&O criterium	
Geen bevindingen	€ -

Overzicht baten en lasten per taakveld

Recapitulatie per taakveld:

Omschrijving	Begroting 2025			Realisatie 2025		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
0. Bestuur en ondersteuning						
0.4 Overhead	€ 884.000	€ 884.000	€ -	€ 871.353	€ 900.170	€ 28.818
0.10 Mutatie reserves	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal Bestuur en ondersteuning	€ 884.000	€ 884.000	€ -	€ 871.353	€ 900.170	€ 28.818
Saldo baten en lasten	€ 884.000	€ 884.000	€ -	€ 871.353	€ 900.170	€ 28.818

Overzicht structurele en incidentele baten en lasten:

De incidentele kosten in 2025 zijn de eigenrisicoverplichting geweest.

Bijdragen per eiland

Binnen GR De Waddeneilanden zijn de volgende afspraken gemaakt met betrekking tot de door de eilanden te vergoeden bijdragen:

De bijdragen van de eilanden worden voor wat betreft de “Vijf eilanden taken” verdeeld op basis van de volgende verdeelsleutel:

Texel, 30% | Vlieland, 10% | Terschelling, 25% | Ameland, 25% | Schiermonnikoog 10% |

De bijdragen van de Friese eilanden worden voor wat betreft de “Vier eilanden taken” verdeeld in de verhouding:

Vlieland, 1/6 deel | Terschelling, 1/3 deel | Ameland, 1/3 deel | Schiermonnikoog 1/6 deel |

Lasten vijf eilanden		€ 868.573	Baten vijf eilanden	
			Bijdrage gemeente Texel	€ 265.200
			Bijdrage gemeente Vlieland	€ 88.400
			Bijdrage gemeente Terschelling	€ 221.000
			Bijdrage gemeente Ameland	€ 221.000
			Bijdrage gemeente Schiermonnikoog	€ 88.400
				€ 884.000
Overige lasten		€ 2.779	Overige baten	€ 16.170
Totaal van de lasten		€ 871.353	Totaal van de baten	
Resultaat 2024 (positief)		€ 28.818		
Totaal van de lasten na resultaat bestemming		€ 900.170	Totaal van de baten	
			€ 900.170	

Controleverklaring (nog in te vullen)

Bijlagen

Wet normering topinkomens

Gegevens 2025	
	Kees Praamstra
Functiegegevens	
Aanvang en einde functievervulling in 2025	1-1-2025 - 31-12-2025
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,8
Dienstbetrekking	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 93.248
Beloning betaalbaar op termijn	€ 14.838
<i>Subtotaal</i>	€ 108.086
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 196.800
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t
Bezoldiging	€ 108.086
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t
Gegevens 2024	
Functiegegevens	
Aanvang en einde functievervulling in 2024	1-1-2024 - 31-12-2024
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,8
Dienstbetrekking	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 90.885
Beloning betaalbaar op termijn	€ 20.631
<i>Subtotaal</i>	€ 111.516
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 186.400
Bezoldiging	€ 111.516
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t

De omvang van de functie is 28,8 uur per week. Het gehele jaar bleef de totale bezoldiging onder de geldende WNT-norm. Er is geen sprake van bezoldiging uit nevenwerkzaamheden of uit werkzaamheden bij gelieerde instellingen) of van een fictieve dienstbetrekking.

Samenstelling besturen

Dagelijks Bestuur van 1-1-25 tm 21-09-25:

	Texel	Vlieland	Terschelling	Ameland	Schiermonnikoog
Naam	M. Pol	M. Schier	R. Cazemier	L.P. Stoel	I. van Gent
Functie	Lid DB	Lid DB	Lid DB	Lid DB	Lid DB

Dagelijks Bestuur van 22-9-2025 tm 31-12-25:

	Texel	Vlieland	Terschelling	Ameland	Schiermonnikoog
Naam	M. Pol	M. Schier	R. Cazemier	T. Willemsma	I. van Gent
Functie	Lid DB	Lid DB	Lid DB	Lid DB	Lid DB

Algemeen Bestuur van 1-1-25 tot 4-4-2025

	Texel	Vlieland	Terschelling	Ameland	Schiermonnikoog
Naam	M. Pol	M. Schier	R. Cazemier	L.P. Stoel	I. van Gent
Naam	C. Hooijschuur	R. de Jong	G. van Essen	P. IJnsen	J. Hagen
Naam	R. van de Belt	M. Vellinga-Beemsterboer	J. Hoekstra-Sikkema	T. Faber	I. Zonneveld
Naam	R. Kieft				

Algemeen Bestuur van 28-4-25 tot 4-6-2025

	Texel	Vlieland	Terschelling	Ameland	Schiermonnikoog
Naam	M. Pol	M. Schier	R. Cazemier	L.P. Stoel	I. van Gent
Naam	C. Hooijschuur	T. van Mourik	G. van Essen	P. IJnsen	J. Hagen
Naam	R. van de Belt	M. Vellinga-Beemsterboer	J. Hoekstra-Sikkema	T. Faber	I. Zonneveld
Naam	R. Kieft				

Algemeen Bestuur van 9-7-25 tm 21-09-25:

	Texel	Vlieland	Terschelling	Ameland	Schiermonnikoog
Naam	M. Pol	M. Schier	R. Cazemier	L.P. Stoel	I. van Gent
Naam	Corry Heijne-Dros	T. van Mourik	B. Wassink	P. IJnsen	J. Hagen
Naam	R. van de Belt	M. Vellinga-Beemsterboer	D. Ruige	T. Faber	I. Zonneveld
Naam	R. Kieft		A. Goldhoorn		

Algemeen Bestuur van 22-9-25 tm 12-11-25:

Texel Vlieland Terschelling Ameland Schiermonnikoog

Naam	M. Pol	M. Schrier	R. Cazemier	T. Willemsma	I. van Gent
Naam	Corry Heijne-Dros	T. van Mourik	B. Wassink	P. IJnsen	J. Hagen
Naam	R. van de Belt	M. Vellinga-Beemsterboer	D. Ruige	T. Faber	I. Zonneveld
Naam	R. Kieft		A. Goldhoorn		

Algemeen Bestuur van 1-12-25 tm 31-12-25:

	<i>Texel</i>	Vlieland	Terschelling	Ameland	Schiermonnikoog
Naam	M. Pol	M. Schrier	R. Cazemier	T. Willemsma	I. van Gent
Naam	C. Heijne-Dros	T. van Mourik	B. Wassink	P. IJnsen	J. Hagen
Naam	R. van de Belt	C. de Pee	D. Ruige	T. Faber	I. Zonneveld
Naam	R. Kieft		A. Goldhoorn		

Sisa bijlage verantwoordingsinformatie 2025 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking sisa - d.d. 07-01-2026							
Verstreker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering	Uitkeringscode	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
VRO	J96B	Regiodeals 4e tranche	Onvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
				Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Naam actielijn/ programmaalijn/ pijler	Besteding per actielijn/ programmaalijn/ pijler (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Besteding regionale financiering (jaar T) per actielijn/ programmaalijn/ pijler.
				Aard controle n.v.t. Indicator: J96B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J96B/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J96B/03	Aard controle R Indicator: J96B/05
				1 060060 Gemeente Ameland	2023-0000369116	Goed wonen en leven	€ 43.908
				2 060060 Gemeente Ameland	2023-0000369116	Toekomstbestendig ondernemen en ontwikkelen	€ 170.851
				3 060060 Gemeente Ameland	2023-0000369116	Optimaal bereikbaar en verbonden	€ 103.868
				4 060060 Gemeente Ameland	2023-0000369116	Duurzame energie	€ 39.082
				5 060060 Gemeente Ameland	2023-0000369116	Circulaire economie	€ 284.612
				100	Totale cumulatieve besteding per actielijn/ programmaalijn/ pijler (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve besteding regionale financiering (t/m jaar T) per actielijn/ programmaalijn/ pijler.	Toelichting
				Aard controle n.v.t. Indicator: J96B/06	Aard controle R Indicator: J96B/07	Aard controle R Indicator: J96B/08	Aard controle n.v.t. Indicator: J96B/09
				1 060060 Gemeente Ameland	€ 43.908	€ 43.908	
				2 060060 Gemeente Ameland	€ 179.541	€ 179.541	
				3 060060 Gemeente Ameland	€ 105.308	€ 105.308	
				4 060060 Gemeente Ameland	€ 39.082	€ 39.082	
				5 060060 Gemeente Ameland	€ 299.657	€ 299.657	
				100	Totale compensabele BTW (t/m jaar T) deel rijksbijdrage	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
				Cumulatieve besteding uitvoeringskosten zijnde kosten ten behoeve van Voorbereiding, Administratie en Toezicht (VAT-kosten) (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen			
				Aard controle n.v.t. Indicator: J96B/10	Aard controle R Indicator: J96B/11	Aard controle n.v.t. Indicator: J96B/12	
				€ 656.832	€ 179.151	Nee	

Algemeen Bestuur Gemeenschappelijke Regeling De Waddeneilanden

Het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling De Waddeneilanden, gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van Gemeenschappelijke Regeling De Waddeneilanden van 15 juni 2026,

Besluit:

het Jaarverslag en rekening 2025 definitief vast te stellen en in te stemmen met het voorstel met betrekking tot het positieve resultaat;

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van het Algemeen Bestuur van het Samenwerkingsverband De Waddeneilanden van 2 juli 2026.

de voorzitter,

M. Schrier

de secretaris-directeur,

K. Praamstra

ALGEMEEN BESTUUR DE WADDENEILANDEN

Het Algemeen Bestuur van Gemeenschappelijke Regeling De Waddeneilanden, gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van Gemeenschappelijke Regeling De Waddeneilanden

BESLUIT

de conceptbegroting 2027 vast te stellen;

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van het Algemeen Bestuur van Gemeenschappelijke Regeling De Waddeneilanden d.d. 2 juli 2026.

de voorzitter,

M. Schrier

de secretaris-directeur,

C.J. Praamstra

Advies

Aan: Algemeen Bestuur

Van: Dagelijks Bestuur

Datum: 17-6-2026

Onderwerp: reactie zienswijzen tav conceptbegroting GR De Waddeneilanden 2027

Een samenvatting van beide ingediende zienswijzen:

De conceptbegroting 2027 van GR De Waddeneilanden laat een positieve ontwikkeling zien en is overzichtelijk van opzet. Tegelijkertijd constateren de gemeenten dat de begroting nog onvoldoende functioneert als volwaardig sturingsinstrument. Er ontbreekt essentiële financiële context, zoals realisatiecijfers, prognoses, een meerjarige uitwerking op kostensoortniveau en inzicht in de financiële positie via een balans. Hierdoor zijn met name de stijgende kosten en gesignaleerde risico's, onder andere op het gebied van personeel, onvoldoende te beoordelen. Daarnaast voldoet de begroting op onderdelen niet aan de BBV-voorschriften. Gemeenten spreken daarom de wens uit om de begroting in de toekomst verder te verbeteren en te versterken op het gebied van transparantie, onderbouwing en BBV-conformiteit.

Naar aanleiding hiervan heeft GR De Waddeneilanden al de volgende concrete stappen ondernomen:

Er is een aanbestedingsprocedure gestart voor een tijdelijke financiële adviseur om het jaarrekening- en begrotingsproces te optimaliseren en borgen zodat deze voldoen aan alle relevante wet- en regelgeving, de administratieve gegevens uit Key2Financien efficiënter en beter in begrotings- en jaarrekening- voorstellen kunnen worden verwerkt en goed voorbereidt is op de jaarlijkse accountantscontrole.

Daarnaast willen wij als antwoord aan gemeente Ameland en gemeente Terschelling het volgende antwoord op de zienswijze geven:

Het Algemeen Bestuur dankt de gemeenten voor hun zienswijzen en herkent de gesignaleerde verbeterpunten ten aanzien van transparantie, financiële onderbouwing en BBV-conformiteit van de begroting. De opmerkingen over het ontbreken van voldoende context, zoals realisatiecijfers, prognoses en inzicht in de financiële positie, worden onderschreven.

Om deze punten te verbeteren is een aanbestedingsprocedure gestart voor een tijdelijke financieel adviseur. Deze zal het begrotings- en jaarrekeningproces optimaliseren en borgen, zodat deze voldoen aan alle relevante wet- en regelgeving en beter aansluiten op de informatiebehoefte van de gemeenten. De verwachting is dat de begroting en jaarrekening vanaf volgend jaar aantoonbaar verbeteren en BBV-conform zijn.

De zienswijzen worden daarmee betrokken bij de verdere doorontwikkeling van de financiële documenten.

Wij stellen u voor om:

1. In te stemmen met de conceptbegroting GR De Waddeneilanden 2027 en het aangepaste bedrag voor de bijdrage van de Regio Deal en deze ter vaststelling voor te leggen aan het Algemeen Bestuur op 3 juli 2025.
2. In te stemmen met de reactie op de zienswijze van de raad van de gemeente Ameland en de gemeente Terschelling en deze te communiceren naar alle raden.

Aldus ingestemd dd 2-7-2026.

A photograph of a beach with several seashells in the foreground. The shells are mostly light-colored with some orange and brown patterns. The background shows the ocean with gentle waves and a clear blue sky.

Concept Begroting

GR De Waddeneilanden 2027

Inkomsten/uitgaven in één oogopslag

Inkomsten

Texel:	€ 312.448
Vlieland:	€ 104.149
Terschelling:	€ 260.374
Ameland:	€ 260.374
Schiermonnikoog:	€ 104.149

Uitgaven

Personeel:	€ 735.000
Huisvesting:	€ 17.994
Bureaunkosten:	€ 131.500
Organisatiekosten:	€ 78.500
Governance Wadden:	€ 68.500
Onvoorzien:	€ 10.000

€ 1.041.494

Regio Deal

Personeel (vast)	€ 500.000
Personeel (inhuur)	€ 300.000
Communicatie	€ 110.000
Financiële administratie + control	€ 70.000
Monitoring + Lerende Evaluatie	€ 65.000
Externe expertise	€ 50.000
Bijeenkomsten en vergaderkosten	€ 30.000
Overige kosten	€ 25.000

€ 1.150.000

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Leeswijzer	5
Visie en missie	6
Governance	7
Werkplan 2027	8
· Wonen, fysieke leefomgeving, economie en sociaal domein	
· Bestuurlijk samenwerking Rijk en Regio	
· Trilaterale Samenwerking UNESCO	
· Kustveiligheid en Water	
· Bereikbaarheid	
· Organisatiekosten Regio Deal De Waddeneilanden	
· Public Affairs	
· Communicatie	
· Paragrafen	
Financiële begroting	18
Toelichting financiële begroting	19
personele inzet team GR	19
Meerjarenbegroting	20
Meerjarig DVO tarief	20

Voorwoord

Voor u ligt de begroting en werkplan 2027, deze is gebaseerd op het in 2023 vastgestelde Meerjarig Programmaplan.

Het overgrote deel van onze jaarlijkse begroting bestaat uit personeelslasten. Hiermee verzorgen we gezamenlijke beleidscoördinatie op het gebied van eiland- en Waddenzee gerelateerde thema's. Daarnaast werken we ook aan gezamenlijke bedrijfsvoeringsopgaven, communicatie, belangbehartiging en public affairs. En last but not least de uitvoering van het Programma Regio Deal De Waddeneilanden.

De wijze waarop we hieraan invulling zullen geven in 2027 treft u aan in deze begroting. Een onderbouwing van de personele inzet in FTE's treft u aan in de toelichting op de financiële paragraaf.

Met inachtneming van het bovenstaande zien we de volgende trends:

1. De Regio Deal zal in 2027 in de slotfase komen. Belangrijk is om na te denken en te werken aan het vervolg. Hoe kunnen we onze samenwerking zoals die vorm heeft gekregen binnen de Regiodeal continueren in samenwerking met Rijk en Provincies.
2. Na een periode van opbouw van de personele samenstelling van het team GR verwachten we op in 2027, ondanks een licht toenemende vraag naar bestuurlijke en ambtelijke coördinatie, voldoende flexibiliteit te hebben in het GR team om vraagstukken op het gebied van ruimte, water, bereikbaarheid, natuur, economie, welzijn en gezondheid en public affairs op te kunnen vangen binnen de bestaande formatie. Daarmee anticiperen wij op landelijke ontwikkelingen in wet- en regelgeving die de belangen van de eilanden raken.
3. GR De Waddeneilanden (GR) heeft de afgelopen periode goede resultaten geboekt (programma Regio Deal, versnellingsgelden wonen, toepassen Waddentoets, invloed in de Waddengovernance, doorontwikkeling dienstverleningsovereenkomsten). Dit effect is merkbaar in onze samenwerking. We zullen vanuit de besluiten in 2026 over de doorontwikkeling van de samenwerking tot een uitvoeringsprogramma met een transparante en strategische agenda komen om meer proactief te werken en slim en strategisch samenspel op de mat te kunnen leggen. Een agenda met focus die kan dienen als opvolger voor de programmatische aanpak van Regio Deal De Waddeneilanden. Zowel op het gebied van beleidscoördinatie, public affairs als bedrijfsvoering.
4. Ook in 2027 zullen we werken aan meer bestuurlijke en ambtelijke samenwerking met en tussen de provincies en het Rijk. Het Waddengebied verbindt ons. We streven naar heldere aanspreekpunten bij deze bestuurslagen en naar meer partnerschap om onze bestuurskracht te versterken.

Namens GR De Waddeneilanden,

Michiel Schrier
Voorzitter

Kees Praamstra
Secretaris-directeur

Leeswijzer

Deze leeswijzer biedt een overzicht van de opbouw en inhoud van dit document. Per hoofdstuk wordt kort toegelicht wat de lezer kan verwachten.

1. Visie en missie

In dit hoofdstuk worden de visie en missie van de organisatie uiteengezet. Hierin wordt beschreven waar de organisatie voor staat, welke kwetsbaarheden er spelen en hoe de visie en missie tot stand zijn gekomen.

2. Governance

Dit hoofdstuk beschrijft de bestuurlijke inrichting en werkwijze van de organisatie. Er wordt ingegaan op rollen, verantwoordelijkheden, besluitvormingsprocessen en de samenwerking tussen de betrokken partijen.

3. Activiteitenplan 2027

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de voorgenomen activiteiten en prioriteiten voor het jaar 2027. De volgende thema's komen aan bod:

- Wonen en Fysieke Leefomgeving, economie en sociaal domein – Inzet op woningbouw, leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit, economische zaken, recreatie en toerisme en zorg en welzijn.
- Governance Waddengebied – Samenwerking en bestuurlijke afstemming binnen het Waddengebied.
- Trilaterale Samenwerking UNESCO Werelderfgoed Waddenzee – Internationale samenwerking binnen het UNESCO Werelderfgoedkader.
- Kustveiligheid en Water – Beleidsinzet en projecten op het gebied van waterveiligheid en klimaatadaptatie.
- Bereikbaarheid – Verbetering en borging van bereikbaarheid van en tussen de eilanden.
- Organisatiekosten (VAT) Regio Deal De Waddeneilanden – Toelichting op de organisatiekosten in relatie tot de Regio Deal.
- Public Affairs – Vertegenwoordiging van belangen richting regionale, nationale en internationale partners.
- Communicatie – Interne en externe communicatieactiviteiten ter ondersteuning van de doelstellingen.
- Paragrafen – Overige verplichte en aanvullende onderdelen, zoals risico's en bedrijfsvoering.

4. Financiële begroting

Dit hoofdstuk bevat de financiële begroting voor 2027. Hierin worden de geraamde inkomsten en uitgaven overzichtelijk gepresenteerd.

5. Toelichting financiële begroting

In dit hoofdstuk wordt een nadere toelichting gegeven op de begroting. Belangrijke afwijkingen, aannames en financiële keuzes worden hier uitgelegd.

6. Meerjarenbegroting en bijdrage per eiland

Tot slot wordt de meerjarenbegroting gepresenteerd, inclusief een overzicht van de financiële bijdragen per eiland. Dit biedt inzicht in de financiële ontwikkeling en verdeling op langere termijn.

Visie en missie

De vijf eilandgemeenten Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog hebben een bijzondere positie. Samen zo'n 25.000 inwoners: daarmee vormen we misschien wel de kleinste samenwerkende regio in Nederland. Maar als nationale en internationale hotspot voor toerisme en recreatie hebben de Waddeneilanden een unieke dynamiek. Het inwonertal wordt 's zomers dagelijks wel tienmaal overtroffen door het grote aantal bezoekers. Jaarlijks bezoeken meer dan drie miljoen mensen de eilanden en vinden er meer dan tien miljoen toeristische overnachtingen plaats. Dit legt steeds meer druk op de bestuurbaarheid, voorzieningen én op de leefbaarheid in de relatief kleine eilandgemeenschappen.

Die druk wordt op allerlei manieren gevoeld. Ruimte voor wonen is op de eilanden schaars. Betaalbare woningen voor eilanders zijn moeilijk te vinden. Ook woonruimte voor personeel, nodig om de voorzieningen op de eilanden in stand te houden, is er te weinig. Er is een voortdurende strijd tussen de belangen van toerisme en natuurbehoud op de rand van Unesco Werelderfgoed Waddenzee. Daarbij speelt ook het ontbreken van achterland een bepalende rol: spreiding van de druk is nauwelijks mogelijk. Voorzieningen voor onderwijs, zorg en veiligheid staan door de kleinschaligheid permanent onder druk.

Vrijwel de gehele economie en een groot deel van de gemeentelijke financiën zijn direct en indirect afhankelijk van het toerisme. Dat maakt eiland economieën kwetsbaar. Ook de bereikbaarheid is een punt van voortdurende zorg. De reis naar de eilanden, per veerboot over de Waddenzee, is een uniek onderdeel van de eilandbeleving, maar voor eilanders is de bereikbaarheid soms problematisch.

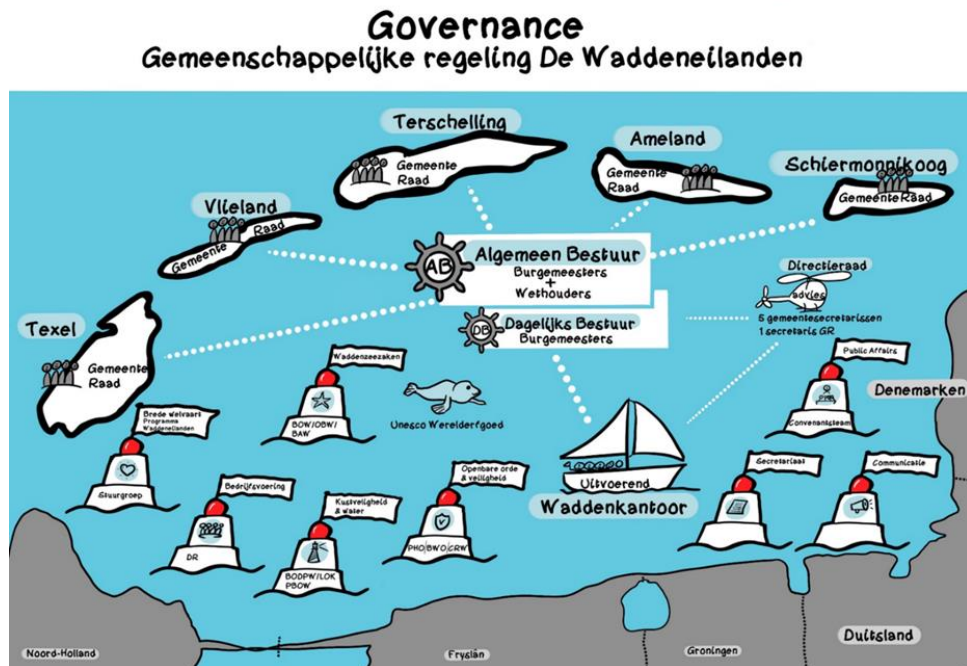
Vanuit het bovenstaande en vanuit de historische samenwerking is onderstaande visie en missie geformuleerd:

Onze visie

Wij zijn vijf bloeiende, levendige en leefbare eilandgemeenschappen op de grens met het Unesco Werelderfgoed Waddenzee. Dat is wat wij willen dat de Waddeneilanden zijn én blijven. Eilanden waar het prettig wonen, werken, ondernemen en recreëren is; met goede voorzieningen en een uitstekende bereikbaarheid. En waar duurzaamheid en een circulaire economie vanzelfsprekend zijn.

Onze missie

Het versterken van de bestuurskracht van de afzonderlijke eilandgemeenten door gecommitteerde structurele en doelgerichte samenwerking op de specifieke eilandvraagstukken, werken aan gedeelde strategische meerjarige doelen en het waar nodig het delen van capaciteit in menskracht. Dit alles met behoud van bestuurlijke zelfstandigheid.

Al ruim veertig jaar werken de Waddeneilanden samen. Eerder vooral op opgaven rondom (het beleid en beheer van) de Waddenzee. Sinds 2014 wordt er nauwer samengewerkt met als doel de bestuurskracht te versterken, de efficiëntie te vergroten en de dienstverlening aan eilandbewoners te verbeteren. Daartoe is de Gemeenschappelijke Regeling (GR) De Waddeneilanden opgericht. Ook ondertekenden de vijf Waddeneilandgemeenten in 2015 een samenwerkingsconvenant met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, provincies Fryslân en Noord-Holland. Met als doel: versterking intergemeentelijke samenwerking en betere afstemming op specifieke situaties voor de Waddeneilanden bij ontwikkeling van beleid en wet- en regelgeving.

GR dD Waddeneilanden is een collegeregeling. Het Dagelijks Bestuur wordt gevormd door de burgemeesters van de 5 eilandgemeenten. Het Algemeen Bestuur bestaat uit de voltallige Colleges van B&W. De Directieraad wordt gevormd door de 5 gemeentesecretarissen. Het GR 'Waddenkantoor' in Harlingen, onder leiding van de secretaris-directeur, ondersteunt de samenwerking.

Jaarlijks organiseren de 5 gemeenteraadsgriffies een gezamenlijke Raadsdriedaagse waarbij één van eilanden de gemeenteraadsleden van de overige eilanden ontvangt. Ook in 2027 zal deze ontmoeting weer plaatsvinden waarbij er veel ruimte is voor onderlinge uitwisseling en het bespreken van de voortgang van de samenwerking in de GR.

Een ander inmiddels jaarlijks terugkerend fenomeen is de uitwisseling en samenwerking met de BES-eilanden (Bonaire, st. Eustatius, Saba). Samen vormen we de 8 eilanden die Nederland rijk is met veel overeenkomsten en gezamenlijke uitdagingen. In 2027 zullen we onze samenwerking verder uitbouwen onder de naam: E8.

Het doel van onze samenwerking is om de bestuurskracht, leefbaarheid en duurzame ontwikkeling van kleine eilandgemeenschappen te versterken door middel van kennisdeling, belangenbehartiging en gezamenlijke netwerksamenwerking. We werken daarbij nauw samen met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en VNG internationaal.

Werkplan 2027:

- **Wonen, fysieke leefomgeving, economie en sociaal domein**

De centrale opgave voor de Waddeneilanden is het realiseren van een duurzame balans tussen leefbaarheid, economie en ecologie. De fysieke leefomgeving vormt hiervoor de basis. Wonen, ruimtelijke ontwikkeling, infrastructuur, recreatie, landbouw en natuur zijn op de eilanden onlosmakelijk met elkaar verbonden en kennen een bijzondere samenhang en kwetsbaarheid.

De leefbaarheid staat onder druk door demografische ontwikkelingen zoals vergrijzing, ontgroening en een toenemende druk op de woningmarkt. Het behoud van vitale eilandgemeenschappen vraagt om voldoende betaalbare woningen voor starters, gezinnen en essentiële beroepsgroepen, binnen de ruimtelijke en ecologische randvoorwaarden van het Waddengebied. Tegelijkertijd nemen vraagstukken rond klimaatadaptatie, bereikbaarheid, energie-infrastructuur en de kwaliteit van de openbare ruimte in belang toe.

Sinds 2024 is op diverse beleidsterreinen een gewijzigde landelijke koers ingezet. In 2025 en 2026 zijn deze hoofdlijnen verder uitgewerkt in wetgeving, beleidsprogramma's en uitvoeringskaders. In 2027 zal een belangrijk deel hiervan in uitvoering komen. Voor de Waddeneilanden blijft het echter onzeker hoe deze beleidswijzigingen worden vertaald naar wet- en regelgeving en provinciaal beleid. En welke concrete gevolgen dit heeft voor de eilanden, mede in het licht van het nieuwe kabinet (2026). Deze onzekerheid wordt versterkt doordat verschillende beleidsvoornemens op gespannen voet staan met bestaande wet- en regelgeving, onder meer op het gebied van woningbouw, stikstof, natuur, klimaat en energie.

De voortdurende stroom aan Kamerbrieven, beleidsdocumenten, wetsvoorstellen en consultaties onderstreept het belang van gezamenlijke belangenbehartiging. Door kennis te bundelen, taken te verdelen en gezamenlijk de impact van nieuw beleid te duiden, kunnen de Waddeneilanden proactief anticiperen op ontwikkelingen en in een vroeg stadium aandacht vragen voor hun bijzondere positie. Het consequent toepassen van de Waddentoets blijft hierbij van groot belang.

Beleidsmatige aandachtsgebieden

De beleidscoördinator vervult voor de Waddeneilanden een rol op de volgende thema's:

- *Woningbouw en volkshuisvesting*
De landelijke woningbouwopgave blijft groot. De herijkte Woondeals vormen het kader voor regionale afspraken. Voor de eilanden is het een blijvende uitdaging om hieraan bij te dragen, gezien de beperkte ruimte, de aanwezige natuurwaarden en de beperkte uitvoeringscapaciteit.
- *Implementatie Wet versterking regie volkshuisvesting (Wvrv)*
Naar verwachting treedt de aangepaste Wvrv in 2027 volledig in werking. De wettelijke eis dat ten minste twee derde van de nieuwbouwwoningen betaalbaar moet zijn, waarvan 30% sociale huur, vraagt om maatwerk voor de eilanden. Dit geldt eveneens voor provinciale programmering, regionale afstemming en sturingsinstrumenten.
- *Urgentie en regionale woonruimteverdeling*
De Friese urgentieverordening en bijbehorende uitvoeringsorganisatie (centrumregeling) zijn naar verwachting in 2027 operationeel. De effecten voor de Friese Waddeneilanden worden gemonitord en waar nodig bijgesteld. Voor Texel wordt de implementatie binnen de regio Kop van Noord-Holland in 2027 verder uitgewerkt.
- *Specifieke eilandknelpunten*
Structurele belemmeringen blijven nadrukkelijk onder de aandacht, waaronder de stikstofproblematiek, de nabijheid van Natura 2000- en NNN-gebieden, netcongestie en de hoge bouwkosten (onrendabele top) bij woningbouwprojecten. Deze factoren maken dat landelijke normen en tempo's niet zonder meer toepasbaar zijn op de eilanden.

- *Natuur en ruimtelijke ontwikkeling*
Na vaststelling van het Beleidskader Natuur Waddenzee bevindt deze regeling zich in de fase van implementatie en uitvoering. De samenhang tussen natuurdoelen en ruimtelijke ontwikkelingen, waaronder woningbouw en infrastructuur, blijft een belangrijk aandachtspunt.
- *Nota Ruimte en provinciaal beleid*
De nieuwe Nota Ruimte vormt in 2027 een belangrijk kader voor de langetermijnontwikkeling van Nederland. In samenhang met de vernieuwde Provinciale Omgevingsvisies van Fryslân en Noord-Holland vormt deze nota de basis voor gemeentelijke omgevingsvisies en -programma's. Daarbij wordt ingezet op een expliciete, gebiedsgerichte benadering van de Waddeneilanden.
- *Landelijk gebied, landbouw en natuur*
Na het beëindigen van het Nationaal Programma Landelijk Gebied wordt meer duidelijkheid verwacht over de rijksinzet op landbouw, voedselzekerheid en natuur. De doorwerking in provinciale programma's en de gevolgen voor de eilanden blijven een belangrijk aandachtspunt.
- *Economische Zaken, Recreatie & Toerisme (EZ/RT)*
Werkgroep EZ/RT: Ambtelijk overleg – 1 keer in de 6 weken. Doornemen agenda, inspelen op kansen en bedreigingen.
- *Sociaal domein*
De thematiek rondom het sociaal domein is voornamelijk een afstemming tussen de 4 Friese gemeenten. Er is een maandelijks PHO Sociaal domein met de Friese wethouders. In 2025 is een pilot overeen gekomen voor meer samenwerking op het gebied van strategische vraagstukken gecoördineerd vanuit het kantoor Harlingen. We kijken hoe we de krachten van de Waddeneilanden kunnen bundelen door aan de voorkant het proces (inventarisatie, informatievoorziening, analyse, impactbepaling en advisering) waar mogelijk gezamenlijk uit te voeren, met als doel bedreigingen (ontwikkelingen die de lokale uitvoering dreigen te verstoren) af te wenden en kansen te benutten. De eilanden besluiten vervolgens zelfstandig of en hoe zij uitvoering hieraan gaan geven.
In 2027 evalueren we de pilot en nemen we een besluit over het vervolg.

Het specificeren van beleidsdoelstellingen blijft complex, aangezien de werkzaamheden van de beleidscoördinator sterk afhankelijk zijn van initiatieven vanuit het Rijk en de provincies. Met bestuurlijke wisselingen en mogelijke koerswijzigingen is niet volledig te voorzien welke vraagstukken zich in de komende periode aandienen. Onverminderd uitgangspunt blijft de behartiging van de eilandbelangen en het bieden van een stevige vertegenwoordiging, ongeacht beleidsveranderingen.

Bestuurlijke en ambtelijke vertegenwoordiging

De beleidscoördinator fungeert als verbindende schakel voor de Waddeneilanden op het gebied van wonen, volkshuisvesting en fysieke leefomgeving, economie en sociaal domein. In deze rol worden de eilanden onderling verbonden en worden contacten onderhouden met provinciale en landelijke overheden. Doel is het efficiënt afstemmen van beleidsinitiatieven, het realiseren van gedeelde doelen en het bieden van optimale ondersteuning aan de lokale gemeenschappen. Dit draagt bij aan duurzame ontwikkeling en versterking van de leefbaarheid, met respect voor de unieke kenmerken van de Waddenregio.

Structurele ambtelijke afstemming vindt plaats via werkgroepen waarin kennisdeling, beleidsafstemming en gezamenlijke standpuntbepaling centraal staan, onder meer ten behoeve van thematafels, consultatiereacties en zienswijzen. Bij nieuwe vraagstukken wordt doelgericht en adaptief gehandeld. De rol van de beleidscoördinator kan daarbij variëren van procesleiding en het verbinden van betrokken partijen tot advisering en inhoudelijke voorbereiding.

Daarnaast blijft regelmatige bestuurlijke afstemming essentieel voor effectieve belangenbehartiging. De bestaande overlegstructuur binnen het dossier Wonen, waarbij de beleidscoördinator de verbinding legt tussen ambtelijk en bestuurlijk niveau, dient als voorbeeld voor andere domeinen binnen de fysieke leefomgeving. Waar nodig wordt actief gestuurd op tijdige en zorgvuldige afstemming.

- **Bestuurlijke samenwerking Rijk en Regio binnen het Waddengebied (Governance Waddengebied)**

In 2020 is de vernieuwde governance voor het Waddengebied van start gegaan. Deze governance is ingericht langs drie pijlers: het Bestuurlijk Overleg Waddengebied (BOW), het Omgevingsberaad Waddengebied (OBW) en de Beheerautoriteit Waddenzee (BAW).

De Waddeneilanden zijn in het BOW vertegenwoordigd door de burgemeester van Texel. In dit overleg nemen het Rijk (bewindspersonen van IenW, LVVN, KGG, EZ en Defensie), provincies, gemeenten en waterschappen deel. In het OBW worden de Waddeneilanden vertegenwoordigd door de burgemeester van Vlieland. In dit beraad participeren maatschappelijke en sectorale organisaties (waaronder visserij, havens, landbouw, recreatie en toerisme, en natuur- en milieuorganisaties) en de wetenschap.

Doelstellingen Waddenzee en Waddengebied

- De hoofddoelstelling van de bestuurlijke samenwerking in de Waddenzee is het realiseren van duurzame bescherming en ontwikkeling van het gebied als natuurgebied, met behoud van het unieke open landschap. Het bereiken van deze doelstelling heeft gevolgen voor het omliggende Waddengebied. Omgekeerd kunnen ontwikkelingen in het Waddengebied van invloed zijn op het behalen van de doelstellingen voor de Waddenzee. Om die reden zijn ook de doelstellingen voor het Waddengebied, in samenhang met het behoud van de Waddenzee, van groot belang.
- De hoofddoelstelling voor het Waddengebied is dat het gebied in 2050 veilig, vitaal en veerkrachtig is:
 - Veilig: tijdig inspelen op de gevolgen van klimaatverandering en zeespiegelstijging.
 - Vitaal: borging van de continuïteit van wonen, werken, onderwijs en zorg op de eilanden en langs de kust, en versterking van economische sectoren binnen de context van het UNESCO Werelderfgoed Waddenzee.
 - Veerkrachtig: een robuuste natuur en een landschap van internationale kwaliteit, bestand tegen klimaatverandering en duurzame ontwikkeling.

Evaluaties

In 2025 heeft economisch onderzoeks- en adviesbureau Decisio een evaluatie uitgevoerd van de *Agenda voor het Waddengebied 2050* (hierna: de Agenda) en het *Uitvoeringsprogramma 2021–2026* (hierna: het UP). Daarnaast heeft Lysias Advies met adviseurs Jan Jaap de Graeff en Carla de Rie, vervolg gegeven aan het ABDTOPConsult-rapport over de bekostiging van de opgaven uit de Agenda.

Conclusies Decisio

De hoofdconclusie van het Decisio-rapport is dat de Agenda sinds 2020 met name procesmatige meerwaarde heeft gehad voor regionale overheden, maatschappelijke organisaties en het Rijk, met name in de samenwerking en uitvoering. Inhoudelijk bezien, in samenhang met het UP en het Doelendocument, is echter een substantiële bijstelling noodzakelijk om ook in de toekomst betekenisvol te blijven voor de Waddenzee en het Waddengebied. Met de huidige Agenda, het Doelendocument en het UP worden de gestelde doelen nog onvoldoende gerealiseerd, terwijl alle betrokken partijen deze ambitie delen.

Conclusies “Werk aan de Wadden”

In het eindrapport *Werk aan de Wadden* concludeert De Graeff dat het moment is aangebroken om vanuit een zekere ‘sur place’ tot verdere beweging te komen. De basis is aanwezig en er is breed inzicht in de bestaande beperkingen. Verdere voortgang vereist echter politiek en bestuurlijk commitment. Dit vraagt om wederkerigheid, gezamenlijke inzet en de bereidheid om tijd, middelen en capaciteit beschikbaar te stellen. Deze houding is essentieel voor het slagen van de voorgestelde verbeteringen.

De Graeff heeft aanbevelingen gedaan op het gebied van prioritering, governance, financiering, uitvoeringskracht en de toekomst van de Waddenacademie.

Vervolg en actualisatie

De evaluaties vormen input voor het versterken van de Waddengovernance en het opstellen van een geactualiseerd Uitvoeringsprogramma voor de periode vanaf 2027. De Agenda en het UP zullen de komende jaren blijvend aandacht vragen van de Samenwerking, inclusief actieve bestuurlijke en ambtelijke deelname aan de governance van het Waddengebied.

De beleidscoördinator van het Waddenkantoor neemt ambtelijk deel aan de Waddengovernance en verzorgt de voorbereiding van de eilandvertegenwoordigers in:

- het Bestuurlijk Overleg Waddengebied,
- het Omgevingsberaad Waddengebied,
- het MT Wadden.

Zij worden geadviseerd over het uitdragen van de gezamenlijke lijn namens de Waddeneilanden.

Financiering

De eilandgemeenten dragen samen met de Waddenkustgemeenten bij aan de kosten van de Waddengovernance. De kosten worden volgens de afgesproken verdeelsleutel verdeeld over:

- Rijk: 34%
- Provincies: 38%
- Gemeenten: 19%
- Waterschappen: 9%

Voor het overgangsjaar 2027 heeft het dagelijks bestuur besloten om in de begroting van de gemeenschappelijke regeling (GR) eenmalig een bedrag van € 52.250 op te nemen als bijdrage aan de Waddenacademie. Hiervoor is een bestemmingsreserve gevormd, gevoed vanuit het positieve rekeningresultaat 2024.

Voor de periode 2028–2032 wordt de bijdrage aan de Waddenacademie gefinancierd door het Rijk (25%), de provincies (25%) en het Waddenfonds (50%).

• **Trilaterale Samenwerking UNESCO Werelderfgoed Waddenzee**

De samenwerking tussen de drie Waddenzeelanden – Denemarken, Duitsland en Nederland – inzake de bescherming van de Waddenzee bestaat sinds 1978. Binnen deze trilaterale samenwerking wordt invulling gegeven aan de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de status van de Waddenzee als UNESCO Werelderfgoed.

De drie landen dragen gezamenlijk zorg voor de instandhouding van het Werelderfgoed. Daarnaast wordt de Werelderfgoedstatus, evenals de unieke kwaliteiten van het gebied, benut als inspiratiebron voor duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen. De bescherming van het Werelderfgoed vindt plaats met bestaande juridische en beleidsmatige instrumenten; de UNESCO-status leidt niet tot aanvullende regelgeving.

Van 27 tot en met 29 mei 2026 vond in Esbjerg (Denemarken) de 15e Trilaterale Regeringsconferentie over de Bescherming van de Waddenzee plaats. In de tijdens deze conferentie vastgestelde regeringsverklaring bevestigen Denemarken, Duitsland en Nederland opnieuw hun gezamenlijke inzet voor het behoud van het wereldwijd unieke Waddenzee-ecosysteem, dat op de UNESCO Werelderfgoedlijst is geplaatst.

Tijdens de conferentie is het voorzitterschap van de trilaterale samenwerking voor een periode van vier jaar overgedragen van Denemarken aan Nederland. De vertegenwoordiging van de eilanden en kustgemeenten binnen de Wadden Sea Board wordt in de periode 2027–2028 verzorgd door de Gemeenschappelijke Regeling De Waddeneilanden.

De coördinator Waddenzee Werelderfgoed wordt gezamenlijk gefinancierd door de Waddeneilanden, de Waddenkustgemeenten, de provincies en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. In 2027 richt de coördinator zich op zowel het behoud van de Werelderfgoedstatus als het versterken en profileren daarvan.

Het MT Wadden, waarin de secretaris-directeur van de Gemeenschappelijke Regeling De Waddeneilanden zitting heeft, treedt op als ambtelijk opdrachtgever van de coördinator Waddenzee Werelderfgoed. De inhoudelijke afstemming vindt plaats met de beleidscoördinatoren van het Waddenkantoor.

• **Kustveiligheid en Water**

Nederland staat voor ingrijpende keuzes op het gebied van waterbeheer als gevolg van de toenemende effecten van klimaatverandering, waaronder droogte, extreme neerslag, verzilting, hitte, bodemdaling en zeespiegelstijging. Voortbouwend op de eeuwenlange waterstaatkundige traditie worden maatregelen getroffen om het land veilig, leefbaar en economisch vitaal te houden. Het waterbeheer is van groot belang voor onder meer de beschikbaarheid van zoetwater en drinkwater, natuur en ecologische waterkwaliteit, de bevaarbaarheid voor beroeps- en recreatievaart, economische sectoren zoals landbouw, visserij en recreatie, alsmede voor ruimtelijke kwaliteit en voedselzekerheid. Dit vereist zorgvuldige afwegingen ten aanzien van de verdeling van schaarser wordend zoetwater, ruimte voor dijkversterking en waterberging, en een toekomstbestendige ruimtelijke inrichting.

Ook voor de Waddeneilanden worden de gevolgen van klimaatverandering steeds nadrukkelijker voelbaar. De stijgende zeespiegel vergroot de druk op waterveiligheid, zoetwatervoorziening en ruimtelijke adaptatie. Dit vraagt in de komende jaren om extra aandacht, capaciteit en financiële middelen.

In samenwerking met de DVO-coördinator van Schiermonnikoog en de beleidscoördinator van het Waddenkantoor werken de eilanden aan:

- de uitvoering van vervolgacties uit de Integrale Waterveiligheidsstrategieën (IWVS);
- de verdere ontwikkeling van het Programma Zoetwater Waddeneilanden;
- het opstellen van een integraal Waterplan per eiland;
- de bescherming van buitendijks bebouwd en bewoond gebied.

De beleidscoördinator van het Waddenkantoor verzorgt tevens de voorbereiding van de bestuurlijk vertegenwoordiger van de Waddeneilanden, de burgemeester van Vlieland, voor deelname aan de Stuurgroep Deltaprogramma Waddengebied.

• **Bereikbaarheid**

In 2027 richt de inzet van de beleidscoördinator zich op het borgen en versterken van de bereikbaarheid van de Friese Waddeneilanden, met specifieke aandacht voor continuïteit, kwaliteit en toekomstbestendigheid. Daarbij wordt een coördinerende en verbindende rol vervuld tussen bestuurlijke en ambtelijke partners. Procesbewaking, voortgang en onderlinge samenhang staan hierbij centraal.

Een belangrijk onderdeel van de werkzaamheden in 2027 betreft het coördineren van de eilandbelangen voor de concessie voor de Friese Waddenveren. In dit kader wordt structureel overleg gevoerd met het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en wordt gefungeerd als schakel

tussen het ministerie, de provincie en overige betrokken partijen. Bestuurlijke en beleidsmatige aandachtspunten worden tijdig gesignaleerd en zorgvuldig ingebracht in het besluitvormingsproces.

Daarnaast ligt in 2027 een nadrukkelijk accent op de uitvoering en verdere ontwikkeling van de routekaart bereikbaarheid. De beleidscoördinator neemt deel aan de werkgroep die verantwoordelijk is voor de implementatie en doorontwikkeling van deze routekaart en bewaakt de samenhang tussen bereikbaarheid, verduurzaming en ketenmobiliteit. Binnen de werkgroep Elektrificatie Friese Waddenveren wordt zorggedragen voor inhoudelijke afstemming, voortgangsbewaking en een goede verbinding tussen ambtelijke voorbereiding en bestuurlijke besluitvorming. Hiermee wordt bijgedragen aan een consistente en toekomstgerichte aanpak van de bereikbaarheid.

Binnen de bestuurlijke samenwerkingsovereenkomst Ketenmobiliteit wordt, in samenwerking met de Vereniging van Waddengemeenten, een coördinerende en ondersteunende rol vervuld. Deze rol omvat de ambtelijke ondersteuning, de inhoudelijke voorbereiding van bestuurlijke overleggen en het bewaken van de uitvoering van gemaakte afspraken. De nadruk ligt op het versterken van de samenwerking tussen betrokken overheden en partners en op het realiseren van samenhangende en uitvoerbare afspraken op het gebied van ketenmobiliteit.

Tot slot is de beleidscoördinator verantwoordelijk voor het coördineren van het portefeuillehouderoverleg Bereikbaarheid. In deze hoedanigheid wordt zorggedragen voor een zorgvuldige voorbereiding en organisatie van het overleg, voor ambtelijke ondersteuning van de portefeuillehouders en voor een transparant en ordelijk besluitvormingsproces. Tevens wordt toegezien op de opvolging van gemaakte afspraken en fungeert de beleidscoördinator als vast aanspreekpunt voor ambtelijke en bestuurlijke partners.

Met deze werkzaamheden wordt in 2027 structureel bijgedragen aan een goed georganiseerde governance voor een toekomstbestendige bereikbaarheid van de Waddeneilanden.

- **Organisatiekosten (VAT) Regio Deal De Waddeneilanden**

De Regio Deal biedt een gestructureerd samenwerkingskader tussen het Rijk, de provincies, maatschappelijke organisaties, ondernemers en onderwijs- en kennisinstellingen om de brede welvaart op de Waddeneilanden te vergroten. Tegelijkertijd versterkt de Regio Deal de bestuurlijke en ambtelijke samenwerking tussen de eilanden, met het Rijk, de provincies en andere partners.

In de Regio Deal is in totaal een bedrag van €4.000.000,- opgenomen voor zogenoemde VAT-kosten, de helft van dit bedrag wordt bijgedragen door het Rijk. Dit is procentueel (12,9% van de totale rijksbijdrage a €15,5 miljoen) meer dan bij andere regio's (maximaal 3% van de rijksbijdrage) gezien de beperkte ambtelijke capaciteit op de eilanden. VAT staat voor voorbereiding, administratie en toezicht.

De organisatiekosten (VAT) van de Regio Deal zijn in de begroting opgenomen uit praktische overwegingen. De coördinatie en aansturing van de Regio Deal vindt plaats via het Samenwerkingsverband De Waddeneilanden. De vaste medewerkers van het programmateam zijn in dienst bij het samenwerkingsverband, communicatie en andere benodigde expertise (o.a. financieel, juridisch) wordt door het samenwerkingsverband ingehuurd. VAT-kosten worden dus daadwerkelijk door het samenwerkingsverband gemaakt/uitgegeven en volledig met Regio Deal middelen gedekt. De Regio Deal projecten kunnen door meerdere partijen uitgevoerd worden. De uitvoerende partij maakt de kosten en ontvangt daarvoor, mits vooraf goedgekeurd door de stuurgroep, een bijdrage van de regiokassier. Daarom zijn de projecten géén onderdeel van deze begroting.

Jaarplanning en verantwoording

Conform de bestuurlijke werkafspraken stelt de stuurgroep van de Regio Deal jaarlijks een jaarplan (inclusief begroting) en een jaarverslag op. Deze worden vastgesteld door het Algemeen Bestuur en

ter informatie gedeeld met de gemeenteraden. Jaarplan en -verslag beschrijven de plannen en de voortgang van de Regio Deal.

De kosten die worden gemaakt voor de programmaorganisatie (de VAT-kosten) van de Regiodeal maken onderdeel uit van de GR begroting. De inzet van eiland- en samenwerkingsprojecten worden verantwoord binnen de kaders van de Stuurgroep zoals hierboven vermeld.

De voortgang, aanpak en samenwerking worden continu gemonitord en geëvalueerd met ondersteuning van Planbureau Fryslân. Indien nodig wordt het programma bijgesteld op basis van actuele ontwikkelingen en nieuwe inzichten.

In de Bestuurlijke Werkafspraken zijn de samenwerking en de programmasturing vastgelegd. Begin 2026, voorafgaand aan de gemeenteraadsverkiezingen, heeft een tussentijdse evaluatie van deze afspraken plaatsgevonden. Bij het opstellen van deze begroting zijn de uitkomsten nog niet bekend. De gemeenteraden worden hierover geïnformeerd in combinatie met het jaarverslag 2025 van de Regio Deal (medio juli 2026).

Vooruitblik 2027 en mogelijke verlenging

Vooralsnog is 2027 het laatste uitvoeringsjaar van de Regio Deal. Ten tijde van deze begroting vinden gesprekken met het Rijk plaats over een mogelijke verlenging van het programma. In de eerste twee jaar is het beschikbare bedrag voor VAT-kosten niet volledig benut. Hierdoor kan een eventuele verlenging of uitloop van het programma, in afgeslankte vorm, in 2028 worden bekostigd. Indien hiervan sprake is, zal dit worden meegenomen in de begroting van 2028.

- **Public Affairs**

Om de externe besluitvorming in het belang van de Waddeneilanden effectief te beïnvloeden, is een doelgerichte public affairs-strategie noodzakelijk. Hiermee kunnen ontwikkelingen, kansen en risico's als gevolg van politieke en maatschappelijke veranderingen, publieke opinievorming en politieke besluitvorming tijdig worden gesignaleerd. Lobbyactiviteiten vormen hierbij het sluitstuk van deze strategie.

De komende jaren ligt de nadruk op het bewaken van een evenwicht tussen economie en ecologie in het Waddengebied. Dit komt onder meer tot uiting in de debatten over de Werelderfgoedstatus van de Waddenzee, het Nationaal Beleidskader Natuur Waddenzee, het stikstof- en woondossier, en de concessieverlening voor de Waddenveren. De leefbaarheid en brede welvaart op de Waddeneilanden blijven hierbij centraal staan.

Via lobby en public affairs behartigt het samenwerkingsverband de belangen van de eilanden en benut het kansen binnen diverse strategische Waddengerelateerde overlegorganen, zoals: Bestuurlijk Overleg Wadden (BOW) en het Omgevingsberaad Wadden (OBW). Het MT Wadden vormt het directeurenoverleg waarin landelijke en provinciale lijnen samenkomen.

Het jaarlijkse Waddendiner en het daaropvolgende Commissiedebat Wadden bieden momenten om de Waddeneilanden volwaardig te presenteren aan vertegenwoordigers van het Rijk en de Eerste en Tweede Kamer. In 2026 zijn het Waddendiner en het bijbehorende lobbyfiche voor het eerst gezamenlijk georganiseerd met de drie Waddenprovincies en de Vereniging van Waddenkustgemeenten (VWG); deze samenwerking wordt in 2027 voortgezet. Ook gezamenlijke werkbezoeken zijn inmiddels standaardpraktijk. Eén heldere en uniforme boodschap, gedragen door alle partners, levert de beste resultaten op.

Convenant Waddeneilanden en Waddentoets

Het Convenant Waddeneilanden vormt de basis voor een kwartaaloverleg met het Rijk (BZK) en de provincies Noord-Holland en Friesland. Vanuit dit overleg kunnen actuele thema's worden geagendeerd. Een belangrijk instrument hierbij is de Waddentoets.

De Waddentoets is geen standaard 'checkbox' bij nieuw beleid, maar een afspraak tussen het Rijk (ministerie van BZK), de vijf Waddeneilanden en de provincies Fryslân en Noord-Holland. Doel is gezamenlijke afstemming over de gevolgen van generiek rijksbeleid en de impact van (gestapelde) regelgeving op de Waddeneilanden. Een liaisonfunctionaris bij BZK fungeert als vast aanspreekpunt voor de eilanden. Deze structuur vraagt continu toezicht en snelle reactiemogelijkheden. In 2027 wordt ingezet op het expliciet opnemen van de Waddentoets in de Uitvoeringstoets Decentrale Overheden (UDO).

Bestuurlijke en ambtelijke vertegenwoordiging

Het samenwerkingsverband neemt zowel bestuurlijk als ambtelijk deel aan interne en externe overleggen. Het doel is het benadrukken van het unieke karakter van de Waddeneilanden en het behartigen van zowel gezamenlijke als individuele eilandbelangen. De uitkomsten van deze overleggen worden teruggekoppeld in de vergaderingen van het Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur. Een actueel overzicht van de bestuurlijke en ambtelijke vertegenwoordiging is beschikbaar op de website van het samenwerkingsverband.

In 2027 ligt de focus op de volgende dossiers:

- Beleidskader Natuur Waddenzee
- Bereikbaarheidsvraagstukken
- Vraagstukken op het gebied van wonen
- Nota Ruimte en provinciaal beleid
- Waterveiligheid
- Mogelijke strategische vraagstukken op het gebied van het sociaal domein
- Uitvoeringsprogramma van de Agenda voor het Waddengebied 2050
- Opvolger Regio Deal en regionaal rijksbeleid

Evenals voorgaande jaren wordt gebruikgemaakt van de Parlementaire Informatievoorziening Den Haag. Hiermee wordt wekelijks de Haagse agenda en beleidsontwikkeling gevolgd, zodat de GR De Waddeneilanden snel en adequaat kan inspelen op actuele ontwikkelingen.

• Communicatie

De GR zet in op zowel interne als externe communicatie.

Interne communicatie

De interne communicatie richt zich op eilandmedewerkers, bestuurders en de lokale politiek. Doel is het delen van actuele ontwikkelingen, het versterken van het draagvlak voor de samenwerking en het inzichtelijk maken van de meerwaarde van de regionale samenwerking in de praktijk.

Externe communicatie

De externe communicatie richt zich via diverse mediakanalen op lokale, provinciale en landelijke politici en overige stakeholders. Zij worden tijdig geïnformeerd over relevante ontwikkelingen. Daarnaast wordt actief gewerkt aan het vergroten van hun kennis over de samenwerking en worden standpunten van de Waddeneilanden onder de aandacht gebracht. Deze communicatie sluit aan op

de public-affairsactiviteiten. Alle communicatie-uitingen voldoen aan de geldende wettelijke toegankelijkheidsnormen.

In 2027 wordt de communicatie verder geïntensiveerd met de volgende doelstellingen:

- Het zichtbaar uitdragen van de agenda van de Gemeenschappelijke Regeling en het verbinden daarvan met de agenda's van de eilanden en relevante stakeholders, ter bevordering van een effectievere samenwerking;
- Het vergroten van de kennis bij eilandmedewerkers en externe stakeholders over de betekenis en resultaten van de samenwerking;
- Het helder en tijdig communiceren van standpunten en reacties van de Waddeneilanden.

Om deze doelstellingen te realiseren, worden de volgende communicatiemiddelen ingezet:

- Een kwartaalnieuwsbrief voor het interne netwerk;
- Een halfjaarlijkse nieuwsbrief voor landelijke en provinciale politici, beleidsmakers en pers;
- Actieve berichtgeving via LinkedIn over bijeenkomsten, resultaten en relevante ontwikkelingen;
- Het actueel houden van de website met documenten, projectinformatie en nieuws;
- Persberichten en artikelen ter ondersteuning van standpunten en reacties van de Waddeneilanden;
- Deelname aan werkgroepen en trainingen op het gebied van communicatie, technologische ontwikkelingen en websitebeheer.

De komende jaren wordt de communicatie verder geprofessionaliseerd. Interne en externe communicatie worden inhoudelijk op elkaar afgestemd, doelgroepen worden gericht benaderd en communicatiemiddelen worden effectiever ingezet. Hiermee wordt de zichtbaarheid, toegankelijkheid en impact van de samenwerking verder vergroot.

• Paragrafen

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) staan zeven paragrafen die lokale overheden in hun begroting moeten opnemen. Niet alle paragrafen zijn van toepassing op de GR. Onderstaande tabel laat zien welke we hebben benoemd.

Paragraaf	van toepassing
Lokale heffingen	Nee
Weerstandvermogen en risicobeheersing	Ja
Onderhoud kapitaalgoederen	Nee
Financiering	Ja
Bedrijfsvoering	Ja
Verbonden partijen	Nee
Grondbeleid	Nee

Paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf laat zien in welke mate de weerstandscapaciteit toereikend is om eventuele risico's op te vangen.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, op te kunnen vangen.

Hiervoor is de algemene reserve en de post onvoorzien beschikbaar. Als blijkt dat deze capaciteit niet voldoende is om de risico's te dekken, zijn we aangewezen op een extra bijdrage van de vijf Waddeneilandgemeenten.

Risico's

Het begrip risico wordt gedefinieerd als de kans op het optreden van een gebeurtenis met een negatief financieel gevolg voor de organisatie. In verband met de geldende regelgeving, is de GR eigen risicodrager voor wat betreft de in de CAO opgenomen bepalingen inzake werkloosheid. Hieruit kunnen voor de GR aanzienlijke financiële verplichtingen ontstaan die door de deelnemende gemeenten moeten worden gedragen, mits dit niet zelf gedragen kan worden. Een voorbeeld hiervan zijn de personeelsontwikkelingen de komende jaren: als de Regio Deal eindigt zou een eigen risico verplichting aan de orde kunnen zijn voor de medewerkers van het programmateam. Daarnaast gaan er de komende jaren twee medewerkers van de GR met pensioen.

Weerstandsvermogen

In de afgelopen jaren blijkt er nooit een noodzaak te zijn geweest om de Algemene reserve aan te spreken in verband met het zich voordoen van een onverwacht risico. De conclusie is dan ook dat de Algemene reserve, als financiële buffer voor eenmalige onverwachte gebeurtenissen, van voldoende omvang is.

Paragraaf financiering

Wij zijn als Gemeenschappelijke Regeling op basis van de Wet FIDO verplicht om in onze begroting en de jaarrekening een paragraaf financiering op te nemen.

Wij worden gefinancierd door de vijf Waddeneilandgemeenten, die hun bijdragen per half jaar vooruitbetalen.

Vwb overige aspecten zijn deze niet van toepassing op de GR.

Paragraaf bedrijfsvoering

Het is noodzakelijk om de bedrijfsvoering van de GR te ontwikkelen zodat interne processen waaronder planning en controle, alle (financiële) administratieve zaken en het office management, gestructureerder, professioneler en efficiënter uitgevoerd worden. Naast de interne verbetering zal er actievere afstemming zijn voor en over de samenwerkingen in de vorm van Dienstverleningsovereenkomsten die eilanden onderling of met de GR hebben afgesloten. Met deze professionaliseringslag zal gestart worden in 2026 en naar verwachting doorlopen in 2027 met als doel een goed georganiseerd bedrijfsbureau binnen de GR dat zorgt voor duidelijkheid rondom rollen, taken en bevoegdheden. Het brengt kwaliteit en blijft zich ontwikkelen zodat er meer en betere samenwerking is over wensen en behoeftes.

De ondersteuning van het Dagelijks en Algemeen Bestuur zet onverminderd voort. Deze ondersteuning omvat onder meer de voorbereiding en verslaglegging van de bestuurlijke overleggen, evenals het zorgvuldig bijhouden van alle besluiten- en actielijsten. In het kader van de Wet open overheid (Woo) en het transparanter maken zal ook in 2027 gezorgd worden voor het publiceren van de stukken van de vergaderingen van het Dagelijks en Algemeen Bestuur.

Ontwikkelingen op het gebied van automatisering, informatievoorziening en ook beveiliging en privacy maakt dat we digitaal vaardig moeten zijn en blijven. Wetgeving zorgt ervoor dat we moeten voldoen aan eisen. Kunstmatige intelligentie kan leiden tot andere inzichten en werkwijzen. Zaakgericht werken hoort hier ook bij. In 2026 zal een start worden gemaakt met het inrichten van een zaakstelsel binnen de GR, inclusief het opleiden van onze mensen hiervoor. De verwachting is dat we in 2027 zaakgericht werken.

Met de gedeeltelijk nieuwe invulling van twee vacatures voor beleidscoördinatie in 2025 en 2026 is de verwachting dat deze voldoende is voor 2027. Mocht er toch meer nodig zijn, dan is hiervoor wat ruimte gereserveerd in de vorm van formatie en inhuur.

Financiële begroting

Personeel:

Salariskosten medewerkers	649.000
Parlementaire informatievoorziening	16.000
Communicatie	15.000
Opleiding en training	10.000
Reis-, verblijfs- en overige personeelskosten	30.000
Inhuur advies	15.000
	735.000

Regiodeal:

Organisatie (VAT) kosten	1.150.000
	1.150.000

Huisvesting:

Huur en energie	47.984
Bijdrage Streekkantoor	-11.996
Bijdrage Regio Deal	-17.994
	17.994

Bureaunkosten:

DVO Financiële administratie	16.000
DVO HRM & JZP	6.000
ICT	60.000
Accountant	16.000
Diverse administratiekosten	3.000
Afschrijving	2.500
Diversen	28.000
	131.500

Organisatiekosten:

Algemeen Bestuur	2.000
Dagelijks Bestuur	6.000
Directie Raad	6.000
Bijeenkomsten raden 5 eilanden	37.000
Portefeuillehoudersoverleggen	2.500
Kosten Public Affairs	20.000
Projecten 4 eilanden	5.000
	78.500

Governance Wadden:

Bijdrage Omgevingsberaad Waddengebied	41.600
Bijdrage Werelderfgoed	21.000
Bijdrage Deltaprogramma Waddengebied	5.900
Bijdrage Bestuurlijk Overleg Wadden	p.m.
Bijdrage Waddenacademie	52.250
Onttrekking bestemmingsreserve	-52.250
	68.500

Onvoorzien:

Onvoorzien	10.000
	10.000

Totaal	1.041.494	1.150.000
---------------	------------------	------------------

Toelichting financiële begroting

In 2027 stijgt de begroting van de GR met €157.000 ten opzichte van 2026.

Dit laat zich als volgt verklaren:

- Er wordt in 2027 voor het eerst een bedrag geraamd voor ICT-kosten (€60.000). Dit is het gevolg van de afspraak dat de ICT kosten voortaan transparant zijn en waar mogelijk door de desbetreffende deelnemer betaald wordt, zo ook voor de GR, daarom zijn deze nu opgenomen in de GR begroting. Voorheen werd dit verrekend via de verdeelsleutel v.w.b. alle ICT kosten van de 4 Friese eilanden;
- Indexering op de personeelslasten;
- Verhoging van organisatieposten zoals hieronder toegelicht.

De organisatie (VAT) kosten voor de Regio Deal zijn ook in 2027 nog opgenomen in de begroting.

De huisvestingskosten vallen in 2027 naar verwachting lager uit. Dit is het gevolg van een bijdrage in deze kosten vanuit zowel de Regio Deal als het Streekkantoor (Provincie Fryslân). Met laatstgenoemde is een gebruikersovereenkomst gesloten voor het gebruik van het pand en de bijbehorende faciliteiten.

In 2024 zijn de kosten voor de accountantscontrole, evenals bij alle eilandgemeenten, aanzienlijk gestegen. Deze stijging is doorvertaald in de begroting. Nieuw binnen deze post zijn de ICT-kosten. Dit houdt verband met een herziening van de wijze waarop deze kosten worden toegerekend. Voorheen werden alle ICT-kosten verdeeld onder de vier Friese eilanden, inclusief de kosten voor de GR, op basis van een vastgestelde verdeelsleutel. Door uiteenlopende wensen en behoeften is deze verdeling in de praktijk scheefgegroeid. Daarom is besloten om zoveel mogelijk direct toerekenbare ICT-kosten rechtstreeks te factureren. Dit betekent dat de ICT-kosten voor de GR voortaan expliciet in de begroting zijn opgenomen en hierdoor ook doorbelast worden aan Texel.

In de afgelopen jaren zijn er tweedaagse bijeenkomsten georganiseerd voor de Directieraad, het Dagelijks Bestuur en gezamenlijke sessies van beide gremia. Om die reden zijn de betreffende budgetposten verhoogd.

Daarnaast zijn de bijeenkomsten van de raadsleden van de vijf eilanden uitgebreid van twee naar drie dagen, hetgeen eveneens heeft geleid tot een verhoging van het betreffende budget.

In 2026 wordt opnieuw een medewerkersdag Wadden georganiseerd. Aangezien in 2024 is besloten deze bijeenkomst tweejaarlijks te laten plaatsvinden, is hiervoor in 2027 geen budget opgenomen. De post Public Affairs is nieuw in de begroting. Hieronder valt kennisdeling, belangenbehartiging en gezamenlijke netwerksamenwerking zoals in de samenwerking met de E8.

Binnen de post Governance Wadden is een p.m.-raming opgenomen voor een mogelijke bijdrage aan het Bestuurlijk Overleg Wadden. De hoogte en noodzaak van deze bijdrage zijn afhankelijk van de uitkomsten van de doorontwikkeling Wadden (rapport Lysias).

Tot slot is in de begroting de onttrekking uit de bestemmingsreserve opgenomen ten behoeve van de bijdrage aan de Waddenacademie, aangezien deze bijdrage in 2027 zal worden aangewend.

Toelichting personele inzet GR de Waddeneilanden (vaste formatie)

Secretaris-directeur	0,8 FTE
Adviseur bedrijfsvoering	0,89 FTE
Office manager	0,67 FTE
Beleidscoördinatie	2,8 FTE
- Natte Wad (36 uur)	
- Fysieke leefomgeving (24)	
- Bereikbaarheid (18)	
- Strategie/public affairs (24)	
Totaal	5,2 FTE
Programmateam Regiodeal de Waddeneilanden	3,8 FTE (dekking uit VAT kosten Regiodeal)

Meerjarenbegroting en bijdrage per eiland

	2026	2027	2028	2029	2030
Bijdrage gemeente Texel	265.344	312.448	326.508	341.201	356.555
Bijdrage gemeente Vlieland	88.448	104.149	108.836	113.734	118.852
Bijdrage gemeente Terschelling	221.120	260.374	272.091	284.335	297.130
Bijdrage gemeente Ameland	221.120	260.374	272.091	284.335	297.130
Bijdrage gemeente Schiermonnikoog	88.448	104.149	108.836	113.734	118.852
Totaal	884.480	1.041.494	1.088.362	1.137.339	1.188.519
Regio Deal	1.050.000	1.150.000			
Totaal	1.934.479	2.191.494	1.088.362	1.137.339	1.188.519

Meerjarig DVO tarief

Meerjarig DVO tarief inclusief btw

2027	2028	2029	2030
€ 83,45	€ 88,46	€ 93,77	€ 99,40

Jaarverslag 2025

Wat het Zorg- en Veiligheidshuis doet

Zorg- en
Veiligheidshuis
Fryslân

Wat het zorg- en veiligheidshuis doet

Sommige problemen van burgers zijn zo complex dat geen oplossing wordt bereikt in de reguliere processen van zorg en veiligheid. Er is dan regie en coördinatie nodig om tot een doorbraak te komen. De regisseurs van het Zorg- en Veiligheidshuis brengen professionals uit de domeinen zorg, veiligheid en gemeenten bij elkaar. Zonder de verantwoordelijkheid over te nemen, dragen zij oplossingen aan voor gecoördineerde actie. Het Zorg- en Veiligheidshuis bewaakt de uitvoering van de afspraken en forceert voortgang als het proces stagneert. Dankzij de netwerksamenwerking worden complexe veiligheidsproblemen integraal aangepakt en beter beheersbaar.

Functies

Procesregie: we zetten onafhankelijke procesregie in als de reguliere samenwerking tussen partijen bij een complexe domeinoverstijgende casus met een hoog veiligheidsrisico niet tot een effectieve aanpak heeft geleid. Professionals die bij een casus betrokken zijn worden samengebracht. Zij delen informatie over de persoon en de situatie en maken op maat een integraal persoons- en systeemgericht plan van aanpak. De procesregisseur van het Zorg- en Veiligheidshuis is daarbij de verbindende schakel tussen partijen, denkt mee in oplossingen, monitoort de voortgang en stuurt waar nodig bij. Bij blijvende stagnatie in een casus schalen we deze op naar management en/of bestuur.

Adviseren en vraagbaak: de medewerkers van het Zorg- en Veiligheidshuis geven advies over vraagstukken en casussen die te maken hebben met sociale veiligheid. Het gaat hierbij om veiligheidsproblematiek die niet bij het Zorg- en Veiligheidshuis is aangemeld. Zij brengen hun kennis en expertise in, wijzen professionals de weg en helpen hen op weg.

Ondersteunen: het op inhoud en in het proces meekijken en -denken bij (aangemelde) casussen. De procesregie blijft bij het lokale veld liggen. Als dit wenselijk is sluit de procesregisseur van het Zorg- en Veiligheidshuis bij een lokale overlegtafel aan.

Trajectbegeleiding: de trajectbegeleiders kunnen worden ingezet in casuïstiek die in procesregie bij het Zorg- en Veiligheidshuis is. Zij zoeken de persoon actief op, gaan in gesprek en brengen de situatie in kaart. De trajectbegeleiders worden ingezet als reguliere hulpverlening niet toereikend is. Dit zonder regeldruk. Zij de-escaleren, maken de situatie beheersbaar en dragen 'warm' over naar andere hulpverlening.

Signaleren & adresseren: het Zorg- en Veiligheidshuis brengt overstijgend trends, knelpunten, succesfactoren, leemtes en misstanden in beeld. Deze adresseren we met een advies bij de juiste partners/het juiste gremium.

Ontwikkeling: deelname aan projecten of beleidsontwikkeling gericht op de aanpak van complexe sociale veiligheidsproblematiek. Hierbij brengt het Zorg- en Veiligheidshuis op dit gebied haar kennis en expertise in. Het Zorg- en Veiligheidshuis kan in opdracht ook een coördinerende rol hebben bij een projectmatige ketenoverstijgende aanpak.

Kerncijfers 2025

Inzet bij aangemelde zaken

Zaken in procesregie en ondersteuning

	2024		2025	
	138	71%	144	71%
	57	29%	58	29%
Totaal	195		202	

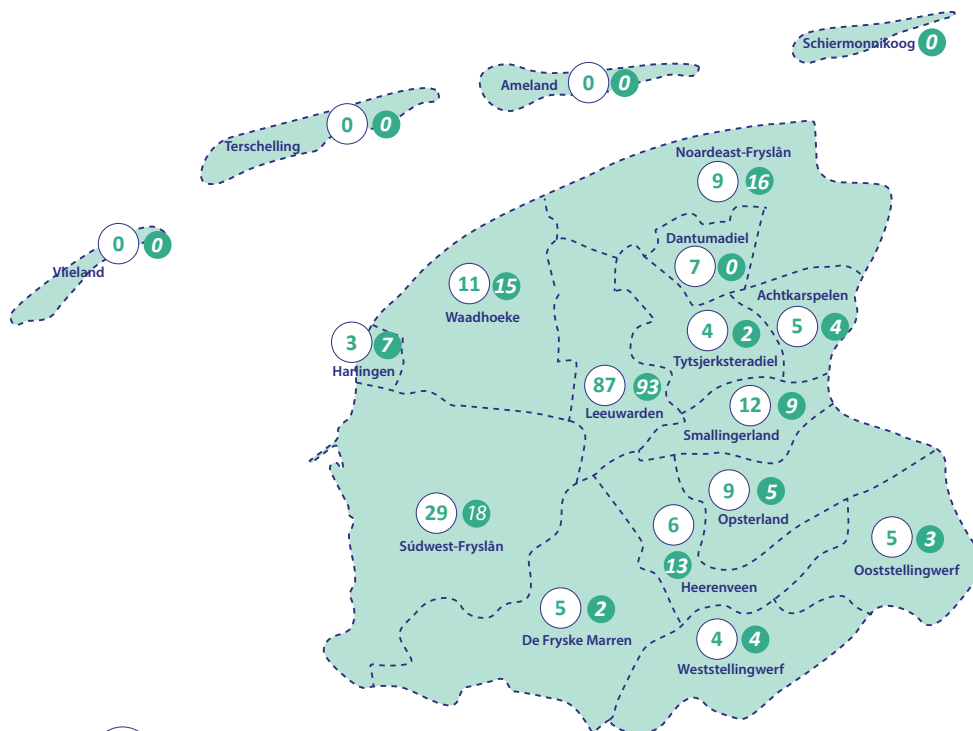
- In **2025** heeft het Zorg- en Veiligheidshuis in totaal **202** aangemelde zaken behandeld (**2024: 195**) Daarvan is in **71%** van de gevallen procesregie gevoerd (**144 zaken**) en in **29%** ondersteuning geboden (**58 zaken**). Deze verhouding is gelijk gebleven ten opzichte van **2024**.
- In **2025** zijn daarnaast **2** personen opgenomen in de levensloopaanpak.
- Bij procesregie wordt gekeken naar het volledige systeem rondom een persoon. In de **144** zaken waarin procesregie is gevoerd, waren in totaal **360** personen betrokken, zoals kinderen of (ex-)partners. In 2024 betrof dit **283** personen.
- Op peildatum **1 januari 2025** stonden nog **23** zaken open die vóór deze datum waren aangemeld.

Zaken in procesregie met inzet trajectbegeleiding

		2024	2025
	Totaal	75	88
	Nieuw	52	43

In **2025** is in **88** lopende zaken onder regie van het Zorg- en Veiligheidshuis trajectbegeleiding ingezet, waarvan **43** nieuwe trajecten. De combinatie van procesregie en trajectbegeleiding blijkt effectief, met name bij complexe casuïstiek, waar goede resultaten worden behaald.

Tegelijkertijd neemt de zwaarte en intensiteit van de problematiek toe. Dit uit zich onder meer in casussen met personen die zich afzetten tegen de maatschappij en de overheid, radicale overtuigingen hebben en moeilijk passende huisvesting kunnen vinden.

Totaal **202** aanmeldingen in 2025, waarvan 6 onder 'overig' vallen.

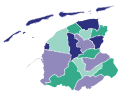
In 2024 totaal **195** aanmeldingen, waarvan 4 onder 'overig' vallen.

Aantal aanmeldingen per gemeente

43% van de aanmeldingen was afkomstig uit **Leeuwarden** en **57%** uit de rest van Fryslân, in lijn met het gemiddelde van voorgaande jaren. Na Leeuwarden kwamen de meeste aanmeldingen – aflopend in aantal – uit **Súdwest-Fryslân, Smallingerland en Waadhoeke**.

Los van de 'aanmeldroute' geeft het Zorg- en Veiligheidshuis Dit op meerdere aandachtsgebieden Fryslân breed advies en ondersteuning. is niet meegenomen in het overzicht per gemeente.

Partners die aanmelden

	2024	2025
 Gemeenten	25%	27%
 Wijk- en gebiedsteams	12%	11%
  Regiecentrum B&V en VT	11%	10%
 GGZ/VNN (o.a. ACT en (ForFACT-teams)	8%	4%
 Wender	4%	1%
   3 Reclasseringsorganisaties	8%	7%
 Politie	8%	14%
Anders	24%	26%

- **38%** van de aanmeldingen is afkomstig van **gemeenten en sociale wijk- en gebiedsteams, inclusief teams die onder gemeentelijke verantwoordelijkheid vallen**. Overige aanmeldingen kwamen onder meer van **Fier** en de **GGZ**.

Leeftijdscategorie en samenstelling

Leeftijdscategorie	2024	2025
< 18	22%	14%
18 t/m 23	18%	11%
24 t/m 40	30%	32%
41 t/m 55	24%	31%
> 56	6%	12%

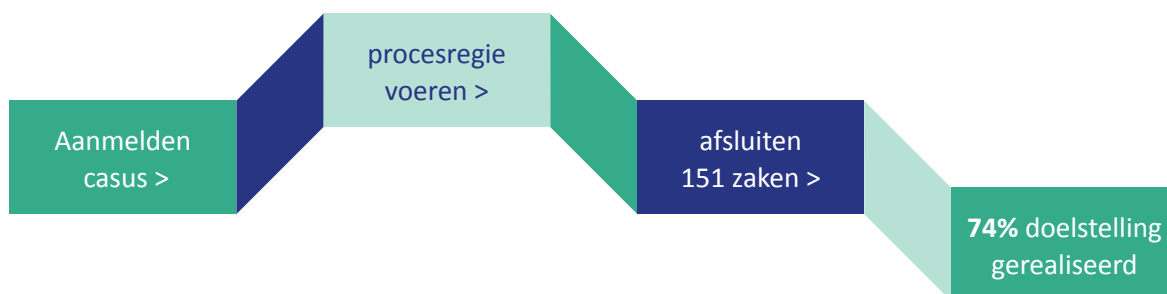
- De leeftijdsverdeling van de casuïstiek laat een verschuiving zien tussen 2024 en 2025, met een afname in het aandeel jongeren tot 23 jaar en een toename in de categorieën vanaf 24 jaar.
- In 2025 had 25% van de casuïstiek van het Zorg- en Veiligheidshuis betrekking op kinderen, jongeren en jongvolwassenen (0 t/m 23 jaar). Daarnaast betrof 63% van de casuïstiek volwassenen in de leeftijd van 24 t/m 55 jaar.
- In 2025 had 52% van de casuïstiek betrekking op gezinnen of andere relationele systemen; 48% had betrekking op individuen. In 2024 was dit respectievelijk 32% en 68%. Dit duidt op een duidelijke verschuiving naar een meer systeemgerichte aanpak, waarbij de focus op gezinnen en relationele netwerken is toegenomen en individuele casuïstiek is afgenomen.

Overdracht na afsluiting

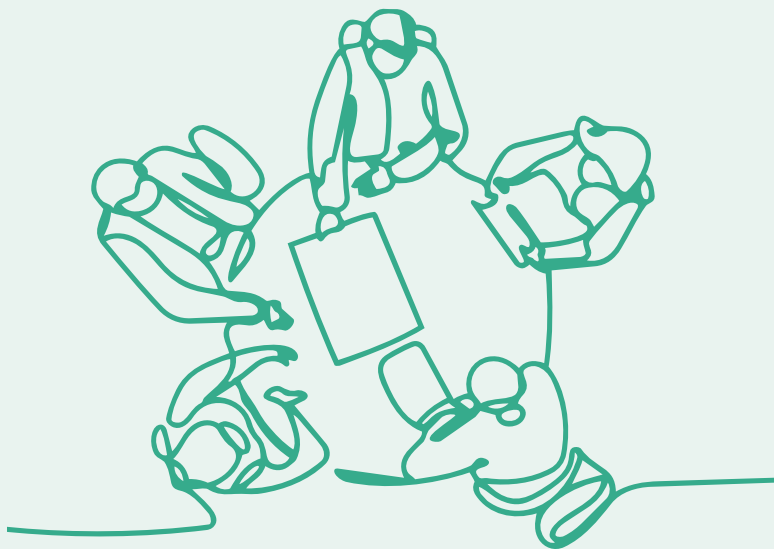
- Na afsluiting door de partners van het Zorg- en Veiligheidshuis is 21% van de zaken overgedragen aan een gemeente, wijk- of gebiedsteam. Daarnaast ging 12% naar de reclassering, 10% naar een ACT-team en 5% naar de GGZ en een curator. In 8% van de gevallen is de zaak teruggelegd bij de aanmelder.

Resultaten bij afsluiting

- In 2024 zijn 111 zaken afgesloten onder procesregie van het Zorg- en Veiligheidshuis, waarvan 80% met een goed resultaat. In 2025 betreft dit 151 afgesloten zaken, waarvan 74% met een goed resultaat.
- Conclusie: Het aantal afgesloten zaken is in 2025 aanzienlijk toegenomen, terwijl het percentage zaken met een goed resultaat licht is gedaald.

Inzet bij zaken die niet zijn aangemeld

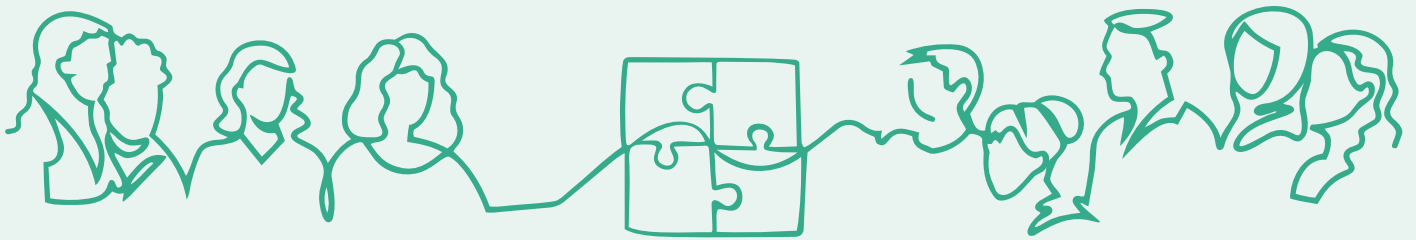
Wij hechten er waarde aan om kennis, expertise en vaardigheden te delen. Hiermee dragen we eraan bij dat het lokale veld, netwerken en partners eerder kunnen interveniëren en casuïstiek zelfstandig sneller kunnen stabiliseren. Het aantal advies- en ondersteuningsvragen zonder formele aanmelding blijft toenemen.

Procesregisseurs en -ondersteuners worden regelmatig benaderd door professionals uit het netwerk met vragen over bijvoorbeeld te volgen routes of passende interventies. In 2025 hebben zij 165 keer kortdurend advies verstrekt.

Gemeente	Totaal 2024	Totaal 2025
Achtkarspelen	3	4
Ameland	3	0
De Fryske Marren	6	4
Dantumadiel	11	5
Harlingen	10	5
Heerenveen	17	9
Leeuwarden	75	37
Noardeast – Fryslân	14	7
Ooststellingwerf	2	1
Opsterland	9	7
Schiermonnikoog	0	0
Smallingerland	9	11
Súdwest Fryslân	23	16
Terschelling	4	0
Tytsjerksteradiel	5	1
Vlieland	0	0
Waadhoeke	14	6
Weststellingwerf	2	2
Overig	29	49
Totaal	236	165

- Het Zorg- en Veiligheidshuis sluit twee keer per week bij de **briefing** van de **Friese Aanpak Huiselijk Geweld** (FAHG) aan. Hier worden gemiddeld zo’n **10** zaken per week besproken.
- Het Zorg- en Veiligheidshuis sluit tweewekelijks aan bij het **‘Drieluik mensenhandel en uitbuiting’** samen met politie en de zorg coördinator van Fier! In **2025** zijn **71** signalen ingebracht.
- In **2025** zijn binnen het **multiteam Preventie met Gezag** **26** nieuwe zaken aangemeld, waarvan er **25** zijn getriageerd; één zaak kwam niet door de pre-screening. Van de aangemelde zaken heeft het Zorg- en Veiligheidshuis er **12** in procesregie genomen en zijn **7** zaken lokaal opgepakt. De overige zaken zijn doorverwezen naar een andere overlegtafel of vereisten geen aanvullende actie.

Highlights 2025

In *Highlights 2025* zetten we de belangrijkste ontwikkelingen en resultaten van het afgelopen jaar op een rij. Dit geeft een beknopt beeld van wat opviel, waar we stappen hebben gezet en wat dit betekent voor onze praktijk.

Wat we zien

Drie ontwikkelingen die 2025 kenmerken:

1. **Toenemende complexiteit van casuïstiek.**
2. **Verdere professionalisering door Wet Gegevensverwerking door Samenwerkingsverbanden (WGS) en landelijke kaders.**
3. **Groei van de regionale regierol van het Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân (ZVHF)**

Het ZVHF vervult een steeds belangrijkere rol in de aanpak van complexe vraagstukken op het snijvlak van zorg en veiligheid. In een tijd waarin maatschappelijke problematiek complexer wordt en de druk op voorzieningen toeneemt, blijft de behoefte aan effectieve samenwerking tussen gemeenten, zorg- en veiligheidspartners onverminderd groot.

In 2025 heeft het ZVHF deze verbindende en regisserende rol verder versterkt. Tegelijkertijd zien we dat het realiseren van passende oplossingen steeds meer vraagt van professionals en organisaties. Tekorten in capaciteit, schaarste aan passende zorg- en woonvoorzieningen en toenemende maatschappelijke spanningen vragen om gezamenlijke verantwoordelijkheid, bestuurlijke slagkracht en maatwerk. Tegen deze achtergrond blijft het ZVHF een onmisbare schakel voor gemeenten en ketenpartners bij het beheersbaar maken van complexe situaties en het organiseren van duurzame oplossingen.

- **Een nieuw hoofdstuk voor het Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân**

Na jaren van grote betrokkenheid en waardevolle inzet neemt Maureen afscheid van het Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân. Gedurende haar jarenlange bijdrage heeft zij een belangrijke rol gespeeld in de verdere ontwikkeling van de organisatie. Met haar deskundigheid, verbindende leiderschap en toewijding heeft zij een stevig fundament gelegd voor de toekomst.

Zij draagt een robuuste organisatie over, die klaar is voor een volgende fase van ontwikkeling. Voor Maureen breekt tegelijkertijd een nieuw hoofdstuk aan. Als waarnemend manager van het Zorg- en Veiligheidshuis Drenthe zet zij haar expertise en ervaring in binnen een nieuwe omgeving. Met het vertrek van Maureen wordt een periode afgesloten waarin belangrijke stappen zijn gezet in de verdere professionalisering en positionering van het ZVHF. Onder haar leiding is een solide basis gelegd voor verdere ontwikkeling van de organisatie.

Per juli 2025 is Chris gestart als manager van het ZVHF. Daarmee wordt voortgebouwd op de ingezette koers, met blijvende aandacht voor de versterking van de samenwerking tussen zorg-, veiligheids- en gemeentelijke partners.

- **Landelijk kader Zorg- en Veiligheidshuizen: blik op 2030**

Het nieuwe Landelijk Kader voor de Zorg- en Veiligheidshuizen vervangt het kader uit 2013 en sluit beter aan bij hoe er nu gewerkt wordt. Met de inwerking-treding van de WGS in 2025 is er bovendien een duidelijke juridische basis voor de samenwerking en het delen van informatie.

Hoewel het in Nederland over het algemeen veilig is, blijven sommige problemen hardnekkig. Juist daar is goede samenwerking en regie nodig. Het Zorg- en Veiligheidshuis speelt hierin een belangrijke rol door partners samen te brengen en de regie te voeren op complexe situaties. Dit gebeurt in een tijd waarin capaciteit en middelen onder druk staan.

Het kader geeft richting en zorgt voor een gezamenlijke manier van werken, terwijl er ruimte blijft voor regionale invulling. Daarmee helpt het om de samenwerking verder te versterken en beter in te spelen op complexe problematiek, met als doel meer veiligheid en betere ondersteuning voor kwetsbare inwoners.

Het nieuwe Landelijk Kader biedt niet alleen richting voor de uitvoering van de kerntaken, maar versterkt tevens de herkenbaarheid en legitimiteit van de Zorg- en Veiligheidshuizen binnen het landelijke stelsel van zorg en veiligheid.

- **Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (WGS)**

In 2024 is de Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (WGS) vastgesteld. Deze treedt op 1 maart 2025 in werking en zorgt voor een duidelijke juridische basis voor het delen van gegevens binnen het Zorg- en Veiligheidshuis.

De wet maakt beter inzichtelijk wie waarvoor verantwoordelijk is en brengt meer helderheid in de samenwerking tussen vaste partners en incidentele deelnemers. Dit helpt om zorgvuldiger en tegelijk effectiever samen te werken aan complexe casuïstiek.

In de praktijk betekent dit dat we bewuster omgaan met gegevensdeling en onze werkwijze hierop hebben aangepast. Er is meer aandacht voor onderbouwing en vastlegging, wat bijdraagt aan een professionelere samenwerking.

De kracht van de samenwerking blijft echter behouden: gezamenlijk optrekken in situaties waar meerdere partijen nodig zijn om tot oplossingen te komen. De WGS ondersteunt dit door duidelijke kaders te bieden, zonder dat het ten koste hoeft te gaan van de slagkracht.

In 2025 zijn we gestart met de implementatie van de WGS. Hiermee zetten we een belangrijke stap richting een samenwerking die niet alleen effectief is, maar ook aantoonbaar zorgvuldig en toekomstbestendig.

- **Scenario (dreiging) maatschappelijke onrust**

Vanaf september 2023 heeft het Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân de taak van procesregie bij incidenten met (dreigende) maatschappelijke onrust overgenomen van de GGD, aanvankelijk voor een proefperiode van een jaar.

Uit de evaluatie blijkt dat de procesregie en secretariële ondersteuning binnen het protocol dreigende maatschappelijke onrust goed aansluiten bij de focus, functies, kennis, expertise en vaardigheden van het ZVHF. Daarom is besloten deze taak structureel bij het ZVHF onder te brengen.

Waar het ZVHF in 2024 nog bij vijf zaken werd ingezet, was 2025 relatief rustig. In dat jaar is er geen inzet geweest van een scenarioteam. Wel is er acht keer advies gegeven bij situaties met mogelijk dreigende maatschappelijke onrust, waaronder zedenzaken, een moord en burenruzies, verspreid over verschillende gemeenten. Deze zaken hebben uiteindelijk niet geleid tot de inzet van een scenarioteam.

In 2025 hebben het Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân (ZVHF) en Veiligheidsregio Fryslân gezamenlijk een training ontwikkeld voor organisaties die betrokken kunnen raken bij het Scenarioteam Maatschappelijke Onrust.

De training is in 2025 uitgevoerd in de gemeenten Leeuwarden en Smallingerland en aangeboden aan partners uit het zorg- en veiligheidsdomein.

Aandachtsgebieden

Op verschillende aandachtsgebieden vervult het Zorg- en Veiligheidshuis een aanvullende rol vanuit specifieke expertise. De inzet en werkzaamheden sluiten daarbij nauw aan op landelijke afspraken en programma's.

- **Doorzorg gedetineerden**

De overkoepelende regiocoördinatie van de doorzorg voor (ex-)gedetineerden is belegd bij het Zorg- en Veiligheidshuis. Deze organisatie ondersteunt het lokale veld en vervult daarnaast diverse taken op regionaal niveau, waaronder het vertegenwoordigen van de provincie in landelijke ontwikkelingen, initiatieven en pilots.

De aanpak voor zelfmelders en de inzet van trajectbegeleiding voor kortgestraften zijn structureel geborgd binnen het Zorg- en Veiligheidshuis. De regiocoördinator doorzorg gedetineerden heeft regelmatig afstemming gezocht met casemanagers in penitentiaire inrichting (PI) Leeuwarden. Daarnaast zijn, in samenwerking met DJI en/of de reclassering, meerdere bijeenkomsten georganiseerd voor gemeentelijke Friese nazorgcoördinatoren ter bevordering van onderlinge samenwerking.

In 2025 lag de focus op de uitvoering van de kerntaken van de afdeling regio-doorzorg, waaronder:

- fungeren als centraal aanspreekpunt voor vragen en advies;
- faciliteren van contacten tussen gemeenten en ketenpartners zoals DJI, reclassering en CJIB;
- vertegenwoordigen van gemeenten binnen de ketensamenwerking;
- voeren van procesregie bij casuïstiek met een hoog veiligheidsrisico tijdens en/of na detentie;
- ondersteunen van administratieve processen, zoals het verwerken en delen van gegevens over zelfmelders, het verspreiden van relevante informatie en het faciliteren van informatie-uitwisseling bij de gezinsaanpak in PI Leeuwarden.

In 2025 is, samen met het OM, de reclassering, DJI en de politie, de verkenning naar het onderbrengen van het Veelplegersoverleg binnen de Zorg- en Veiligheidshuizen in 3Noord voortgezet.

- **Trajectbegeleiding doorzorg gedetineerden**

De trajectbegeleiding gericht op de doorzorg van (ex-)gedetineerden is in 2025 drie keer ingezet. Doel hiervan is om in contact te komen met de gedetineerde en samen met de betrokkene en betrokken professionals te bepalen welke ondersteuning op de verschillende leefgebieden nodig is. Daarnaast is de trajectbegeleiding 26 keer ingezet voor zelfmelders.

De trajectbegeleiding van het Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân vervult hierin een specifieke rol. De ondersteuning varieert van advisering en afstemming met

gemeenten en ketenpartners tot intensieve begeleiding van de (ex-)gedetineerde, gericht op een succesvolle terugkeer in de samenleving en het voorkomen van terugval.

- **Mensen met meervoudige problematiek en potentieel gevaarlijk gedrag**

Een groot deel van de aangemelde casuïstiek betreft de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ). Het gaat hierbij om mensen met meervoudige problematiek, zoals psychische of psychiatrische aandoeningen, een licht verstandelijke beperking en/of verslavingsproblematiek. Deze problematiek gaat regelmatig gepaard met ernstig verward, agressief, ontwrichtend, overlastgevend of gevaarlijk gedrag.

Het Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân was in 2025, evenals in voorgaande jaren, nauw betrokken bij deze doelgroep door middel van procesregie, trajectbegeleiding en de verdere ontwikkeling van de ketenaanpak.

Voor mensen met complexe problematiek en een hoog veiligheidsrisico biedt de Levensloopaanpak een passend kader. Deze aanpak richt zich op een integrale samenwerking tussen zorg, veiligheid en ondersteuning, met als doel continuïteit van contact en zorg te waarborgen, de kwaliteit van leven te verbeteren, escalaties en recidive te voorkomen en maatschappelijke overlast te beperken.

Landelijk zijn levensloopaanbieders binnen de geestelijke gezondheidszorg verantwoordelijk voor de continuïteit van zorg, terwijl de procesregie bij de Zorg- en Veiligheidshuizen is belegd. Naar aanleiding van de evaluatie in 2024 is in 2025 gestart met het verder optimaliseren van de samenwerking, inclusief een heldere positionering van rollen, taken en verantwoordelijkheden en een doelmatige inrichting van het cliëntproces. De procesregie blijft daarbij belegd bij het Zorg- en Veiligheidshuis.

Daarnaast is gezamenlijk besloten geen onderscheid meer te maken tussen cliënten die passen binnen de Levensloopaanpak en cliënten die aansluiten bij een levensloopgerichte benadering. Cliënten die voldoen aan de landelijke criteria worden geïncludeerd in de Levensloopaanpak, waarbij een levensloopaanbieder betrokken is. In 2025 zijn twee personen geïncludeerd in de Levensloopaanpak.

- **Gewelddadige, criminele en/of overlastgevende jeugdnetwerken**

Advies en ondersteuning bij jeugdnetwerken

Het Zorg- en Veiligheidshuis ondersteunt gemeenten bij de aanpak van criminele, gewelddadige en/of overlastgevende jeugdgroepen en -netwerken. Jongeren die binnen de focus passen, kunnen worden aangemeld voor procesregie of een persoonsgerichte aanpak. Met name bij gemeentegrensoverschrijdende problematiek vervult het Zorg- en Veiligheidshuis een adviserende en coördinerende rol.

In 2025 heeft het Zorg- en Veiligheidshuis bij drie jeugdnetwerken/-groepen advies en ondersteuning geboden. Aanleiding vormde een reeks ernstige (gewelds)incidenten die tevens de openbare orde en veiligheid onder druk zetten.

Misbruik van jongeren in een kwetsbare situatie

Ook in 2025 coördineerde het Zorg- en Veiligheidshuis de gezamenlijke aanpak van politie, OM, gemeenten en zorgpartners rondom kwetsbare jongeren in onveilige situaties. Het betreft jongeren die vaak al bekend zijn binnen de (hoog)specialistische jeugdhulp en die door (jong)volwassenen worden misleid en afhankelijk gemaakt. Hierbij is regelmatig sprake van seksueel geweld, grensoverschrijdend gedrag en geweld, evenals toenemende signalen van criminele uitbuiting, zoals betrokkenheid bij diefstal, drugshandel en het ronselen van andere jongeren.

Partners hebben gezamenlijk effectieve stappen gezet om uitbuiting en misbruik te stoppen. Er is geïnvesteerd in het vergroten van de aangiftebereidheid en dit heeft in meerdere gevallen geleid tot strafrechtelijke veroordelingen. Tegelijkertijd blijft de problematiek complex en hardnekkig, waardoor blijvende aandacht en inzet noodzakelijk zijn.

Om de samenwerking en deskundigheid te versterken, zijn in 2025 drie netwerk-bijeenkomsten voor aandachtsfunctionarissen jeugd georganiseerd. De ondersteuning van het ZVHF heeft bijgedragen aan een gezamenlijke analyse van de problematiek, afstemming tussen gemeenten en partners en het ontwikkelen van passende interventies gericht op het verminderen van veiligheidsrisico's.

- **Mensenhandel en uitbuiting**

In 2025 stonden signalen van mensenhandel — waaronder seksuele, criminele en arbeidsuitbuiting — nadrukkelijk op de agenda. Het betreft veelal uitbuiting van kwetsbare personen in de samenleving. Deze signalen zijn besproken in het Friese mensenhandel overleg (het 'Drieluikoverleg'), dat door het Zorg- en Veiligheidshuis wordt gefaciliteerd in nauwe samenwerking met politie en Fier.

Binnen dit overleg worden signalen integraal beoordeeld en voorzien van passende interventies, zoals zorgcoördinatie en inzet van prostitutiemaatschappelijk werk. Daarnaast verricht de politie onderzoek naar mogelijke strafbare feiten. Complexe casuïstiek die een keten overstijgende aanpak vraagt, wordt door het Zorg- en Veiligheidshuis in procesregie genomen.

De aanpak sluit aan bij het landelijke programma Samen tegen mensenhandel, waarin is vastgelegd dat iedere gemeente beleid ontwikkelt gericht op het voorkomen van slachtofferschap, het beter in beeld krijgen en ondersteunen van slachtoffers, en het opwerpen van barrières tegen daders. In Fryslân is dit uitgewerkt in het regionale beleidskader mensenhandel (2023), opgesteld door Sociaal Domein Fryslân.

Ter versterking van de uitvoering is eind 2023 een ketenregisseur mensenhandel aangesteld, gepositioneerd bij het Zorg- en Veiligheidshuis. Deze fungeert als aanjager en coördinator van de integrale aanpak en verbindt gemeenten, zorg- en justitiepartners en landelijke ontwikkelingen.

In 2025 zijn in alle Friese gemeenten aandachtsfunctionarissen aangesteld en getraind. Daarnaast is geïnvesteerd in deskundigheidsbevordering op signalering van mensenhandel en is de samenwerking met Fier verder versterkt. Ook zijn de rollen van de ketenregisseur en zorgcoördinatoren zichtbaarder gepositioneerd en is een Noordelijke bestuurlijke tafel ingericht om de aanpak regionaal te borgen en versterken.

De verdere professionalisering van de Friese aanpak heeft ertoe geleid dat gemeenten, zorgorganisaties en veiligheidsorganisaties elkaar beter weten te vinden, waardoor signalen sneller kunnen worden opgepakt en slachtoffers eerder passende ondersteuning ontvangen.

- **Radicalisering**

Sinds 1 juli 2025 is de Wet PARTA (Wet gegevensverwerking Persoonsgerichte Aanpak Radicalisering en Terroristische Activiteiten) van kracht. Deze wet biedt gemeenten een wettelijke grondslag voor de integrale aanpak van radicalisering en geeft de burgemeester regie om casusoverleggen met ketenpartners, zoals politie en OM, te organiseren. De wet maakt gegevensuitwisseling (inclusief gevoelige persoonsgegevens) mogelijk binnen strikte privacykaders en versterkt daarmee de professionalisering van de lokale aanpak van extremisme.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de integrale aanpak van radicalisering, waaronder de beoordeling van casuïstiek door de driehoekspartners en het lokaal organiseren van casustafels radicalisering. Het Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân (ZVHF) vervult hierbij een ondersteunende en adviserende rol.

Hoewel het aantal casussen beperkt bleef, blijft investeren in expertise, signalering en kennisdeling van groot belang. Juist een vroegtijdige en gezamenlijke aanpak draagt bij aan het voorkomen van verdere radicalisering en maatschappelijke ontwrichting.

- **Adviestafel stalking en intieme terreur**

In 2025 is in Fryslân de provinciale Adviestafel Stalking & intieme terreur Casuïstiek gestart, onder regie van het Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân (ZVHF). De tafel sluit aan bij landelijke beleidsontwikkelingen en versterkt de integrale aanpak van hoog risicogeweld.

De adviestafel biedt een multidisciplinair platform waarin zorg-, strafrechtelijke en bestuurlijke partners complexe en risicovolle casuïstiek integraal beoordelen en

voorzien van gezamenlijke adviezen. Daarmee fungeert de tafel als gespecialiseerd opschalingsmechanisme voor hoogrisicozaken, waaronder dreigende femicide.

De eerste resultaten zijn positief. In het eerste halfjaar zijn 26 casussen behandeld: 5 zijn in procesregie genomen en 21 hebben geleid tot gerichte adviezen. Professionals waarderen de ondersteuning unaniem positief. De werkwijze leidt tot snellere, beter onderbouwde interventies, vermindert handelingsverlegenheid en versterkt samenwerking en kennisdeling, met name bij gemeente- en domeinoverstijgende problematiek. Tegelijkertijd zijn er aandachtspunten. De structurele inzet van partners, met name van de politie, is nog onvoldoende geborgd. Ook vraagt de positionering binnen bestaande werkprocessen nadere uitwerking. Daarnaast ontbreken structurele financiering en een duurzame aanpak voor deskundigheidsbevordering.

De eerste resultaten bevestigen dat de provinciale adviestafel voorziet in een duidelijke behoefte binnen Fryslân. De werkwijze draagt bij aan betere risicosturing, versterkte samenwerking tussen partners en een meer samenhangende aanpak van hoogrisicogeweld. In 2026 ligt de focus op structurele borging, duurzame financiering en verdere versterking van expertise.

- **Preventie met Gezag**

- Preventie met Gezag Leeuwarden Oost: jonge aanwas in de (drugs)criminaliteit**

- Het huidige kabinet zet ook in op het voorkomen dat jongeren en jongvolwassenen betrokken raken bij ondermijnende en georganiseerde criminaliteit of daarin verder afglijden. Hiervoor zijn structureel extra middelen beschikbaar gesteld.

Binnen het programma Preventie met Gezag (PmG) vervult de gemeente Leeuwarden (Openbare Orde en Veiligheid Jeugd Expert Team & Handhaving) sinds 2023, samen met partners als het Openbaar Ministerie, Politie, Raad voor de Kinderbescherming, Stichting HALT, 3 Reclassering Organisaties, RIEC Noord, Sociaal wijkteam, jongerenwerk (Amaryllis) Regiecentrum Bescherming en Veiligheid (JR en WSS) op het gebied van casuïstiek waarbij het Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân een belangrijke regierol m.b.t procescoördinatie op zich neemt.

Sinds februari 2023 werkt het MultiTeam Preventie met Gezag aan de aanpak van jonge aanwas in de (drugs)criminaliteit. Binnen deze aanpak wordt nauw samengewerkt tussen bovengenoemde partners uit het veiligheids- en zorgdomein. De samenwerking kenmerkt zich door een heldere rolverdeling tussen gezagspartners, zoals politie, Openbaar Ministerie en handhaving, en zorgpartners die ondersteuning bieden aan jongeren en hun gezinnen.

In 2025 bevindt het programma zich in de fase van uitvoering, doorontwikkeling en monitoring. Uit de tussentijdse evaluaties blijkt dat de samenwerking tussen zorg-, veiligheids- en wijkpartners stevig is verankerd. De extra capaciteit heeft geleid tot een groter bereik van kwetsbare jongeren, intensievere begeleidingstrajecten en een betere afstemming tussen betrokken organisaties. Partners geven aan elkaar beter te kennen, sneller te vinden en elkaars expertise effectiever te benutten. Hierdoor kunnen jongeren eerder worden gesignaleerd en integraal worden ondersteund. De werkwijze van Preventie met Gezag heeft het karakter van een lerende aanpak. Er wordt continu gewerkt aan verbetering van interventies en samenwerking, terwijl opgedane ervaringen en inzichten actief worden gedeeld met andere gemeenten en samenwerkingsverbanden.

Het MultiTeam Preventie met Gezag had eind 2025 een caseload van 53 jongeren. In dat jaar zijn 26 jongeren nieuw aangemeld, waarvan 25 jongeren zijn getriageerd. Daarnaast konden 13 dossiers succesvol worden afgesloten. Deze cijfers laten zien dat de aanpak steeds beter ingebed raakt binnen de bestaande zorg- en veiligheidsstructuren en dat partners gezamenlijk in staat zijn om jongeren tijdig passende ondersteuning te bieden.

De resultaten laten zien dat de samenwerking tussen zorg- en veiligheidspartners steeds beter verankerd raakt in de lokale infrastructuur. Daarmee wordt een belangrijke basis gelegd voor een duurzame aanpak van jonge aanwas in de criminaliteit. De komende jaren zal verdere monitoring moeten uitwijzen in welke mate deze inzet daadwerkelijk bijdraagt aan het terugdringen van jeugdcriminaliteit en ondermijnende criminaliteit.

Meer uitgebreide informatie over de uitvoering, resultaten en ontwikkelingen van Preventie met Gezag is opgenomen in de **Jaarrapportage 2025** van het programma Leeuwarden Oost.

Financiële verantwoording

Het positieve resultaat van € 191.654,78 wordt voornamelijk verklaard door een lagere personele bezetting dan begroot. Het resultaat biedt ruimte om toekomstige ontwikkelingen en organisatorische opgaven zorgvuldig op te vangen, binnen de financiële kaders van het samenwerkingsverband. De uitgaven in 2025 zijn gedaan conform de begroting 2025 en het bijbehorende bestedingsplan voor extra rijksmiddelen (POK 2021 t/m 2027). Dit betreft onder meer personeelslasten, facilitaire kosten (waaronder huur en ICT) en diverse uitvoeringskosten zoals opleidingen en huur van vergaderlocaties.

De reguliere begroting 2025 bedroeg **€ 1.742.115,00**. Dit bedrag wordt gedekt uit:

Rijksbijdrage 2025	623.000,00
Regionale gemeentelijke OGGZ-middelen (via SDF)	486.651,00
Individuele bijdragen gemeenten	632.464,00
Totaal	1.742.115,00

Restant 2025: € 191.654,78

Conclusie en vooruitblik

Wat hebben we bereikt?

In 2025 heeft het Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân zijn positie als verbindende schakel tussen zorg, veiligheid en bestuur verder versterkt. We hebben gemeenten en ketenpartners ondersteund bij complexe en domeinoverstijgende vraagstukken op het gebied van openbare orde, veiligheid, zorg en maatschappelijke kwetsbaarheid.

Het afgelopen jaar stond in het teken van verdere professionalisering van onze werkwijze, onder meer door de implementatie van de Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (WGS) en de aansluiting op het nieuwe Landelijk Kader Zorg- en Veiligheidshuizen. Daarnaast hebben we onze rol binnen diverse aandachtsgebieden verder ontwikkeld, waaronder doorzorg voor (ex-)gedetineerden, mensenhandel, radicalisering, maatschappelijke onrust, hoogrisicogeweld, jeugdcriminaliteit en de ondersteuning van personen met complexe problematiek en een verhoogd veiligheidsrisico.

De resultaten laten zien dat partners elkaar steeds beter weten te vinden, dat complexe casuïstiek sneller integraal wordt opgepakt en dat gemeenten steeds vaker gebruikmaken van de expertise en regiefunctie van het ZVHF. Daarmee dragen we bij aan meer samenhang in de aanpak van complexe problematiek en aan een veiliger Fryslân.

Wat hebben we geleerd?

De ontwikkelingen van het afgelopen jaar bevestigen dat maatschappelijke vraagstukken steeds complexer worden en zich niet laten oplossen binnen één organisatie of domein. Effectieve samenwerking, gedeelde verantwoordelijkheid en duidelijke regie zijn essentieel om tot duurzame oplossingen te komen.

Tegelijkertijd zien we dat de druk op zorg-, veiligheids- en ondersteuningsvoorzieningen verder toeneemt. Personeelstekorten, schaarste aan passende voorzieningen en de groeiende complexiteit van casuïstiek vragen om voortdurende afstemming en gezamenlijke prioritering. Juist in deze context blijkt de meerwaarde van het Zorg- en Veiligheidshuis als onafhankelijk platform voor samenwerking, analyse en procesregie. Daarnaast hebben we geleerd dat investeren in deskundigheid, kennisdeling en regionale samenwerking leidt tot betere besluitvorming, kortere lijnen tussen partners en een effectievere aanpak van complexe veiligheids- en zorgvraagstukken.

Wat staat ons te doen?

Ook in 2026 blijft de behoefte aan een sterke verbinding tussen zorg en veiligheid onverminderd groot. Het Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân blijft zich daarom richten op het versterken van de regionale samenwerking, het verder professionaliseren van de procesregie en het ondersteunen van gemeenten en partners bij complexe casuïstiek. Belangrijke aandachtspunten voor de komende periode zijn de verdere implementatie van nieuwe wet- en regelgeving, de doorontwikkeling van de Levensloopaanpak, de structurele borging van de Adviestafel Stalking en Intieme Terreur, de versterking van de aanpak van mensenhandel en jeugdcriminaliteit en het vergroten van de weerbaarheid van gemeenten bij maatschappelijke onrust en radicalisering.

Daarnaast blijven wij investeren in een toekomstbestendige samenwerking waarin expertise wordt gedeeld, verantwoordelijkheden helder zijn belegd en inwoners die tussen verschillende systemen dreigen vast te lopen tijdig de ondersteuning krijgen die zij nodig hebben.

Met deze inzet bouwen wij samen met onze partners verder aan een veilig en veerkrachtig Fryslân, waarin complexe problematiek niet wordt doorgeschoven, maar gezamenlijk wordt aangepakt.

www.zvhf.nl

Zorg- en
Veiligheidshuis
Fryslân

WADDENEILANDEN

GR De Waddeneilanden

Week 28 | 9 juli 2026

Processie van Echternach

De samenwerking tussen Rijk, Gemeenten, Beheerorganisaties, Natuurbelangenorganisaties en sectoren zoals visserij, landbouw, recreatie en toerisme in de Waddenregio deed mij vaak denken aan de processie van Echternach. Een processie waarbij er drie stappen vooruit worden gezet en twee achteruit. Een beeldspraak die vaak wordt gebruikt om moeilijke en ingewikkelde situaties te beschrijven.

Maar laatst ontdekte ik dat in werkelijkheid (en bovenstaande beschrijving is dus een hardnekkige mythe) de eigenlijke processie bestaat uit groepjes van 5 mensen die met zakdoeken aan elkaar verbonden zijn. En samen dansend en springend van het ene op het andere been vooruitgaan naar hun einddoel (Sint Willibrordus). Dus altijd vooruit en nooit achteruit!

Kijk, dat vond ik een mooiere en meer hoopvolle beeldspraak voor de samenwerking in de Waddenregio. Samen dansend en springend de zomer in, altijd voorruit op weg naar een veilig, vitaal en veerkrachtig Waddengebied.

Veel leesplezier met de zomernieuwsbrief.

DE ZOMER

**DIE IS BEGONNEN
ALS JE PER ONGELUK
BIJ EEN IJSSALON
UITKOMT**

**IN PLAATS VAN
BIJ JE KANTOOR**

de vader
van *Loesje*

Postbus 1045
6801 BA Arnhem www.loesje.nl

Training werken in de wadden

Dit najaar start de eerste editie van de training Werken in de Wadden. Tijdens vier trainingsdagen (8-9/10/26; 13/11/26 & 29/1/27) en een praktijkopdracht verdiepen professionals zich in de ecologie, economie, het beheer, de regelgeving en de verschillende belangen in het Waddengebied. De training wordt verzorgd door experts uit het gebied, met bijdragen van onder meer de Waddenacademie, Waddenunit en Beheerautoriteit Waddenzee. Voor nieuwe medewerkers en professionals met enkele jaren ervaring. Voor meer informatie zie onze website dewaddeneilanden.nl.

Uit het bestuur

Bestuurlijk up-to-date

Het dagelijks Bestuur heeft in het afgelopen kwartaal 3 maal vergaderd waarbij er ook gasten aanwezig waren voor overleg en presentaties:

Het instituut PON-Telos heeft de sociaal-economische analyse ten behoeve van het Beleidskader Natuur Waddenzee gepresenteerd.

Rijkswaterstaat heeft een toelichting gegeven op de nieuwe Natura 2000 beheerplannen Waddenzee en Noordzee

Overige zaken zijn verderop in deze nieuwsbrief te vinden.

Bedrijfsvoering

Financiën

Het jaarverslag en rekening van 2025 van de GR is gecontroleerd door de accountant en vastgesteld door het Algemeen Bestuur op 2 juli voor de vaststelling.

Ook de begroting voor 2027 stond op die agenda, er zijn 2 zienswijzen ingediend door gemeente Ameland en gemeente Terschelling. Ten aanzien hiervan hebben we direct een aanbesteding gedaan voor een financieel adviseur om ons te helpen en voorzien van alles dat nodig is voor de professionalisering en aansluiting van onze financiële documenten. Ook deze is vastgesteld en de reactie op de zienswijze zal z.s.m. worden verstuurd.

DVO's

De evaluaties zijn geschreven en worden besproken in de Directieraad op 9 juli. De meeste lopen prima en gaan op dezelfde wijze door, en her en der is een kleine aanpassing.

DR

Anne Idema (voorzitter Directieraad) en Marijn Duvergé (adviseur bedrijfsvoering) hebben inmiddels de ronde gemaakt langs alle secretarissen om het te hebben over de samenwerking op bedrijfsvoeringsprocessen. De samenvatting en uitkomsten van deze gesprekken zullen in de Directieraad een vervolg krijgen.

Facilitair

Naar aanleiding van het risico- en inventarisatie advies zijn en worden er een aantal zaken aangepast in ons kantoor. Daarnaast hangt er binnenkort een AED naast de voordeur, deze hebben we met onze bovenburen en de eigenaar van het pand aangeschaft. Onze BHV'ers hebben inmiddels ook hun vervolgcursus, met succes, afgerond!

Nieuws uit Den Haag en Brussel

De afgelopen maanden was er in Den Haag wederom veel aandacht voor het Waddengebied. Dat is positief, maar ook belangrijk want er spelen grote onderwerpen zoals te lezen valt in de rest van de nieuwsbrief. Hier lichten we kort de aandacht voor de Waddentoets eruit. Toenmalig minister van IenW Robert Tieman heeft in het vorige Waddendebat in reactie op bijdrages van Marieke Vellinga-Beemsterboer (D66) en Luciënne Boelsma-Hoekstra (CDA) toegezegd om samen met het ministerie van BZK de Waddentoets te versterken. De beide Ministeries betrekken GR De Waddeneilanden bij dit proces. De Waddentoets is van groot belang voor de Waddeneilanden.

Op dit moment werkt de toets niet naar behoren, waardoor bij nieuw beleid vaak geen rekening wordt gehouden met de specifieke eilandsituatie. Daarom zien we uit naar het voorstel van de Ministers en zitten we hier bovenop.

De Tweede Kamer is met zomerreces van vrijdag 3 juli tot en met maandag 31 augustus 2026. Op 4 september 2026 brengt de commissie voor IenW een werkbezoek aan de Wadden op uitnodiging van de Waddenvereniging. GR De Waddeneilanden is uitgenodigd om hierbij samen met het Omgevingsberaad Waddengebied een deel van het programma te verzorgen. Op 7 oktober vindt een extra Commissiedebat Wadden plaats vanwege de vele onderwerpen die op dit moment

spelen. Beide momenten grijpen we aan om aandacht te vragen voor de actuele thema's voor de Waddeneilanden.

Dan mooi nieuws vanuit Brussel. De Europese Commissie heeft op 10 juni haar eerste [Strategie](#) voor eilanden ooit gepresenteerd. Zoals was te lezen in de vorige nieuwsbrief, hebben de Waddeneilanden input geleverd voor deze strategie. De EU-strategie voor eilanden is een erkenning voor de unieke situatie van eilanden en gaat ons helpen om (bestuurlijke en politieke) aandacht te vragen voor het verhaal van de eilanden.

Agenda 3e kwartaal 2026

Agenda vergaderingen juli - september

- 02 juli - Algemeen Bestuur
- 09 juli - Directieraad
- 16 juli - Dagelijks Bestuur (gecanceld)
- 10 sep - Directieraad
- 17 sep - Dagelijks Bestuur

Waddenzee zaken

Ketenregisseurs aan de slag voor betere bereikbaarheid van de Waddeneilanden

De bereikbaarheid van de Waddeneilanden vraagt om een goede samenwerking tussen alle partijen die betrokken zijn bij het vervoer van en naar de eilanden. Daarom starten medio dit jaar drie ketenregisseurs, die per veerverbinding gaan werken aan het versterken van de samenwerking tussen overheden, vervoerders, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Samen met deze partijen brengen de ketenregisseurs knelpunten, kansen en opgaven binnen de mobiliteitsketen in beeld. Op basis daarvan werken zij aan bestuurlijke afspraken en een gezamenlijke uitvoeringsagenda. Het doel is te komen tot een beter functionerende, toekomstbestendige en gebruiksvriendelijke mobiliteitsketen van en naar de Waddeneilanden. De inzet van de ketenregisseurs is aanvullend op bestaande trajecten en projecten, zoals andere projecten binnen de Regio Deal De Waddeneilanden, het MIRT-programma Holwerd-Ameland en de aanpak van de kadeproblematiek op Terschelling.

Met de inzet van de ketenregisseurs wordt uitvoering gegeven aan de Routekaart Bereikbaarheid. Door de samenwerking tussen alle betrokken partijen verder te versterken, ontstaat een

gezamenlijke uitvoeringsagenda die bijdraagt aan een duurzame, goed afgestemde en toekomstbestendige bereikbaarheid van de Waddeneilanden.

Het traject loopt tot eind 2027 en wordt gefinancierd vanuit de Regio Deal De Waddeneilanden. De uitvoering vindt plaats in nauwe samenwerking tussen de GR De Waddeneilanden en de Vereniging van Waddenzeegemeenten.

Waddengovernance

Advies Ongedeeld wad, samenhang, samenwerking & slagkracht in het Waddengebied

In 2025 zijn twee opdrachten verstrekt die geleid hebben tot adviezen over de uitvoering van de 'Agenda van het Waddengebied 2050; koersen naar een veilig, vitaal en veerkrachtig Waddengebied in 2050.' De rapporten van de heer JJ de Graeff en adviesbureau Decisio zijn op 26 maart jl. voor de eerste keer besproken in het Bestuurlijk Overleg Waddengebied (BOW) en moeten leiden tot versterking van de governance, inhoudelijke focus, uitvoeringskracht, financiering, bestuurlijke binding en doelrealisatie. In het BOW van 15 juni jl. zijn op basis van het advies van Hendrikus Venema "Ongedeeld wad, samenhang, samenwerking & slagkracht in het Waddengebied" keuzes gemaakt die richting geven aan de verdere uitwerking hiervan. Verdere besluitvorming zal plaatsvinden in het BOW van december 2026. Dit zal de basis vormen voor de doorontwikkeling van de Waddengovernance en een nieuw Uitvoeringsprogramma 2027-2032, inclusief doelendocument.

Toogdag

Op 15 juni jl. vond de jaarlijkse Toogdag voor de Wadden plaats in Den Helder. Het is een inhoudelijke werk- en reflectiedag, waarin samen vooruit wordt gekeken naar het Waddengebied in 2100. In vorige edities stonden leefbaarheid, kustveiligheid, de Agenda voor de Wadden en benutten van kansen in het Waddengebied centraal. Deze keer staat de natuur in het Waddengebied in de schijnwerpers. Er wordt vooruit gekeken naar dilemma's en keuzes voor het ecosysteem van de toekomst. Wat zijn de mogelijke effecten van klimaatverandering in het trilaterale getijdengebied? Zijn de natuurkwaliteiten van nu ook de natuurkwaliteiten van de toekomst. Wat betekent klimaatverandering voor bijvoorbeeld veiligheid, voedsel en zoetwater? Waarover kunnen en moeten we nu al nadenken om die toekomst goed vorm te geven? Op de jaarlijkse Toogdag brengen bezoekers en sprekers kennis en perspectieven samen.

Beleidskader Natuur Waddenzee

Bij bespreking van de stukken voor het Beleidskader Natuur Waddenzee in de Waddengovernance, zijn verschillende zorgen geuit m.b.t. de opgave en de voorgestelde vervolgaanpak. Een aantal partijen, w.o. de gezamenlijke Waddeneilanden, heeft aangegeven niet in te kunnen stemmen met het beleidskader. Met name het ontbreken van zicht op de concrete gevolgen van vaststelling van het beleidskader/de opgave speelde daarbij. Dit heeft ertoe geleid dat er met de minister is gesproken over de vervolgstappen.

Kern daarvan is dat nu geen instemming wordt gevraagd en dat de ministers het beleidskader voorlopig niet gaan vaststellen. Er wordt een extra stap voorgesteld, de zogenaamde 'botsproeven'. De minister wil wel dat er voortgang blijft. Daarmee geeft hij ook gehoor aan de wens van veel partijen uit de governance. Daarom wordt o.a. voorgesteld, naast de botsproeven, verder te werken aan o.a. de verduurzamings-agenda. Voor de gezamenlijke reactie en het antwoord van de Minister zie [Reactie op brieven van de Waddeneilanden inzake Beleidskader Natuur Waddenzee en Gezamenlijke reactie Waddeneilanden Beleidskader Natuur Waddenzee](#)

Natura 2000 Beheerplannen Waddenzee, Noordzee en Duinen

Burgemeesters van de verschillende Waddeneilanden hebben persoonlijk gesproken met medewerkers van Rijkswaterstaat Noord-Nederland die betrokken zijn bij de totstandkoming van nieuwe Natura2000-beheerplannen voor het Waddengebied en de Noordzeekustzone. De burgemeesters hebben daarbij de zorgen die leven op de eilanden overgebracht en het belang van zowel natuurmaatregelen als de leefbaarheid benadrukt.

Wederzijds is er uitgesproken om de komende periode gezamenlijk op te trekken. Het belang van een gezonde natuur wordt door alle partijen erkent. De burgemeesters benadrukten daarbij dat het essentieel is om de bewoners van de eilanden goed mee te nemen. Rijkswaterstaat gaat de komende tijd aan slag om de informatievoorziening over de actualisatie van de Natura2000-beheerplannen te verbeteren.

Naar aanleiding van recent gehouden gebiedssessies op de Waddeneilanden, waaronder op Terschelling, is bij onder meer bewoners, gemeenten, ondernemers, belangenorganisaties die actief zijn in het Waddengebied en in de media de indruk ontstaan dat Rijkswaterstaat voornemens is om grote delen van de eilanden af te sluiten voor het publiek. Dat is onjuist. Rijkswaterstaat heeft verzekerd dat er op dit moment nog geen plannen zijn om gebieden af te sluiten maar dat het de bedoeling om te kijken welke activiteiten plaatsvinden in gebieden die een grote potentie voor Natuurherstel hebben zodat daar rekening mee gehouden kan worden ([link naar gezamenlijk statement](#)).

Werelderfgoed

Regeringsconferentie Esbjerg

Nederland, Duitsland en Denemarken werken al 48 jaar samen aan de bescherming van de Waddenzee. Van 27 t/m 29 mei jl. kwamen de landen bijeen tijdens de Waddenzee-conferentie in Esbjerg Denemarken. Nederland neemt de komende vier jaar, onder leiding van Luzette Kroon (Dijkgraaf Wetterskip Fryslân) het voorzitterschap van deze samenwerking op zich.

De inzet is duidelijk: het Werelderfgoed en de natuur beter beschermen, met tegelijk oog voor de mensen die in het Waddengebied wonen en werken.

Aangezien het Deense kabinet demissionair was deze regeringsconferentie, is de verklaring van Esbjerg niet ondertekend. Zodra de nieuwe Deense regering is aangetreden, leggen we de gezamenlijke inzet voor de samenwerking in de komende vier jaar vast.

Waterveiligheid

werkbezoek Deltacommissaris Co Verdaas

Met een verwachte verlaging van de veiligheidsnorm voor de Dijken en Duinen op de Waddeneilanden in het vooruitzicht is op 11 mei met Minister Karremans en op 22 mei met Deltacommissaris Co Verdaas op Schiermonnikoog gesproken over de uitdagingen die dit voor de eilanden met zich meebrengt.

Op uitnodiging van de Waddeneilanden gingen Co Verdaas, gedeputeerde Friso Douwstra, Wetterskipbestuursleden Frank Jorna en Remco van Maurik, burgemeesters Hendri Meendering en Michiel Schrier en wethouder Johan Hagen namens de Waddeneilanden in gesprek over de meerlaagsveiligheidsstrategie (dit is een aanpak om overstromingen te voorkomen én de gevolgen ervan te beperken door een slimme inrichting van het gebied en goede voorbereiding)

De Waddeneilanden worden gevraagd en uitgedaagd om slim invulling te geven aan deze meerlaagsveiligheidsstrategie (MLV) door de inrichting van water robuuste objecten, aanlanding elektriciteit, voedsel- en drinkwatervoorziening, een up-to-date crisis- en evacuatieplan, etc.

Of "voorkomen ook goedkoper is dan genezen" weten we als de kosten van de verwachte investering in laag 2 (ruimtelijke inrichting), laag 3 (crisis) en laag 4 (herstel) worden afgezet tegen de kosten van versterken van de dijk en duinen (laag1).

Verder is gesproken over de toekomstige zoetwaterbeschikbaarheid (voor zowel drinkwater als voor natuur en landbouw) op de Waddeneilanden, die onder druk staat door een grotere watervraag als gevolg van een langer toeristenseizoen en beperkte mogelijkheden tot onder andere waterwinning.

Bestuurlijk Overleg Waterveiligheid

Op 3 juni jl. heeft een bestuurlijk overleg plaatsgevonden met Minister Karremans van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en de Waddenregio (Provincies, Waterschappen en Waddeneilanden). Het gesprek is goed verlopen.

We gaan aan de slag met meerlaagsveiligheid (uitwerking integrale waterveiligheidsstrategieën/IWVS), waarbij het initiatief ligt bij I&W en wij als eilanden worden betrokken bij input/opdracht gedurende het proces.

Daarnaast heeft de Minister contact met Rijkswaterstaat (RWS) over de veerdam op Schiermonnikoog en het feit dat deze regelmatig onderloopt, vaker dan op papier.

Voor meer informatie over de gemaakte afspraken, zie [\(link Kamerbrief\)](#).

Eilandzaken

POVI Fryslân en verzoek rondetafelgesprek

De Gemeenschappelijke Regeling De Waddeneilanden heeft een brief gestuurd aan Gedeputeerde Staten van Fryslân naar aanleiding van de gezamenlijke reactie op de Provinciale Omgevingsvisie (POVI). De POVI beschrijft de langetermijnvisie van de provincie op de inrichting en ontwikkeling van Fryslân en vormt daarmee een belangrijk kader voor toekomstige ruimtelijke keuzes.

In de brief (en separaat in de zienswijze POVI) hebben de Friese Waddeneilanden aandacht gevraagd voor het bijzondere karakter van de eilanden en het belang van een gebiedsgerichte benadering. In de brief wordt verzocht om een rondetafelgesprek hierover te voeren. Daarbij is benadrukt dat de eilanden, gezien hun unieke ligging, opgaven en kwetsbare natuur, vragen om maatwerk binnen het provinciale beleid. Ook is het belang onderstreept van een blijvende en goede samenwerking tussen provincie en eilanden bij de verdere uitwerking van de omgevingsvisie. Wordt vervolgd

Aanpak stikstofreductie en natuurherstel

De provincies Fryslân en Noord-Holland werken aan de uitwerking van de plannen voor stikstofreductie en natuurherstel. Deze plannen sluiten aan op de landelijke stikstofopgave zoals die door het kabinet zijn neergelegd. Voor de Waddeneilanden is het van belang dat de specifieke situatie van de eilanden nadrukkelijk wordt meegenomen in de verdere uitwerking van de provinciale aanpak. Daarbij wordt ingezet op een aanpak die bijdraagt aan natuurherstel, maar tegelijkertijd ruimte biedt voor de leefbaarheid, economische vitaliteit en de noodzakelijke maatschappelijke ontwikkelingen op de eilanden.

Woondeals

De actualisatie van de Woondeals met de provincies zijn weer opgestart. In deze gesprekken wordt gewerkt aan de verdere uitwerking van de afspraken over woningbouw en de woonopgaven in de provincies. Voor de Waddeneilanden blijft de inzet gericht op voldoende ruimte voor passende woningbouw die aansluit bij de specifieke uitdagingen op de eilanden. Daarbij gaat het onder andere om de beschikbaarheid van betaalbare woningen voor inwoners, huisvesting voor werknemers en het behoud van de leefbaarheid van de eilandgemeenschappen. Op Texel is een eerste bod ingediend op basis van de monitor plancapaciteit. Texel heeft een status aparte binnen de provincie (er wordt gebouwd voor eigen behoefte). In de provincie Fryslân wordt voortgeborduurd op de bestaande Woondeal-afspraken.

Regio Deal Nieuws

Nieuwsgierig naar de ontwikkelingen van onze Regio Deal?

Lees het laatste [Regio Deal Nieuws](#)

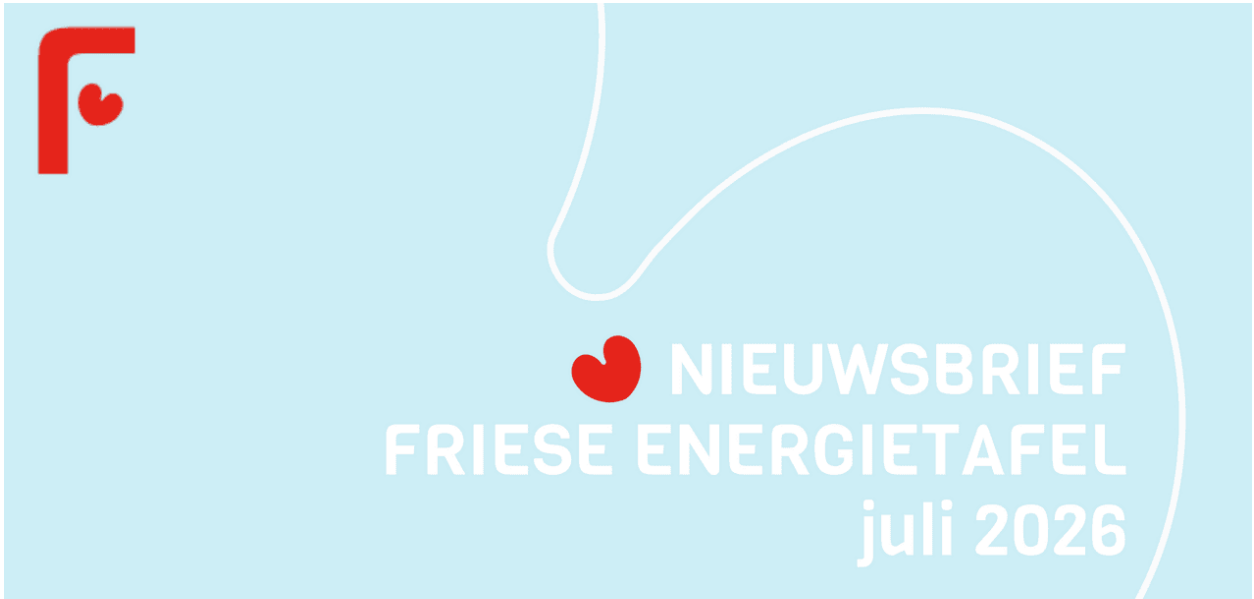
Contact

Tel. (0517) 740 000 |

E-mail: info@dewaddeneilanden.nl

Droogstraat 3

8861 SR Harlingen

Samen energiemeters maken naar een energieonafhankelijk Fryslân

Bêste riedsleden, Steatelede en leden
fan it Algemiene Bestjoer,

Nei de gemeenteriedsferkiezings begjint
foar in soad folksfertsjintwurdigers in
nije bestjoersperioade. Guon binne al
langer by de enerzjytransysje behelle,
oaren komme der foar 't earst mei yn 'e
kunde. De sintrale fraach bliuwt
deselde: hoe soargje wy derfoar dat
Fryslân ek yn 'e takomst oer skjinne,
betelbere en betroubere enerzjy
beskikt?

De enerzjytransysje rekket hieltyd mear
beliedsmêden en freget om karren op
lokaal, regionaal, provinsjaal en
nasjonaal nivo – oer enerzjybesparing,
it duorsum opwekken, netkapasiteit,
romtegebrûk en lokaal eigendom.

Beste raadsleden, Statenleden en le
van het Algemeen Bestuur,

Na de gemeenteraadsverkiezingen s
voor veel volksvertegenwoordigers e
nieuwe bestuursperiode. Sommiger
al langer betrokken bij de
energietransitie, anderen maken er
het eerst kennis mee. De centrale vr
blijft dezelfde: hoe zorgen we ervoor
Fryslân ook in de toekomst beschikt
over schone, betaalbare en
betrouwbare energie?

De energietransitie raakt steeds me
beleidsterreinen en vraagt om keuze
lokaal, regionaal, provinciaal en
nationaal niveau — over
energiebesparing, duurzame opwek

Fraachstikken dy't net ien partij allinne oplosse kin.

Dêrom bringt de Fryske Enerzjytafel oerheden, maatskiplike organisaasjes, netbehearders en de mienskip byinoar. Op grûn fan de oertsjûging dat elke enerzjymeter telt, wurkje wy oan sichtbere stappen rjochting in duorsum, betrouber en rjochtfeardich enerzjysysteem foar Fryslân. Troch kennis te dielen, gear te wurkjen en fan inoar te learen, bringe wy de enerzjytransysje fierder.

Mei dizze nijsbrief, dy't om it healjier ferskynt, hâlde wy folksfertsjintwurdigers en bestjoerders op 'e hichte fan ûntwikkelingen by de Fryske Enerzjytafel. Dêrnjonken sjogge wy fêst foarút nei 22 oktober: ús ynspirearjende en ynformative gearkomste foar folksfertsjintwurdigers. Yn dy gearkomste steane moetsjen, it dielen fan kennis en hannelingsperspektyf sintraal. In momint om mei-inoar stil te stean by de opjeften én kânsen foar Fryslân. In soad lêswille tawinske!

Sijbe Knol,
kofoarsitter Fryske Enerzjytafel

Evert Stellingwerf,
kofoarsitter Fryske Enerzjytafel

netcapaciteit, ruimtegebruik en lokaal eigendom. Vraagstukken die geen enkele partij alleen kan oplossen.

Daarom brengt de Friese Energietafel overheden, maatschappelijke organisaties, netbeheerders en de mienskip samen. Vanuit de overtuiging dat iedere energiemeter telt, werken aan zichtbare stappen richting een duurzaam, betrouwbaar en rechtvaardig energiesysteem voor Fryslân. Door kennis te delen, samen te werken en elkaar te leren, brengen we de energietransitie verder.

Met deze halfjaarlijkse nieuwsbrief houden we volksvertegenwoordigers, bestuurders op de hoogte van ontwikkelingen binnen de Friese Energietafel. Daarnaast kijken we al vooruit naar 22 oktober: onze inspirerende en informatieve bijeenkomst voor volksvertegenwoordigers. Tijdens de bijeenkomst staan ontmoeting, kennisdeling en handelingsperspectief centraal. Een moment om samen te staan bij de opgaven én kansen voor Fryslân. Veel leesplezier!

Sijbe Knol,
covoorzitter Friese Energietafel

Evert Stellingwerf,
covoorzitter Friese Energietafel

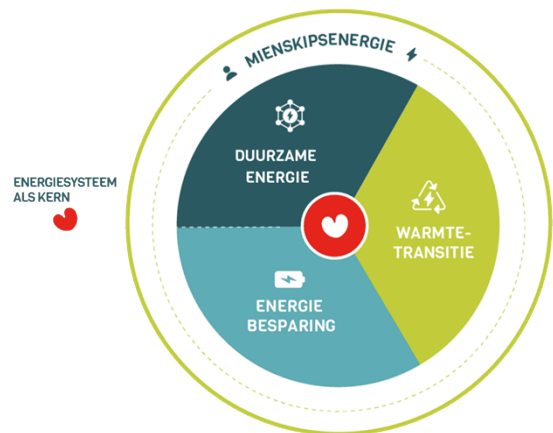
Over de Friese Energietafel (FET)

De FET is een samenwerking waarin alle Friese gemeenten, Provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân, De Friese Energie Alliantie (12 maatschappelijke organisaties) Liander bestuurlijk én ambtelijk deelnemen. Binnen deze samenwerking zorgen wij voor verbinding, kennisdeling en versnelling in de Friese energietransitie. Samen maken we meters naar een energieonafhankelijk Fryslân.

In deze nieuwsbrief delen wij wat er speelt en waar we binnen onze vijf pijlers aan werken.

1. **Duurzame energie**
2. **Warmtetransitie**
3. **Energiebesparing**
4. **Energiesysteem**
5. **Mienskipsenergie**

Deze nieuwsbrief is samengesteld voor de volksvertegenwoordigers, te weten de gemeenteraden, de Provinciale Staten en het Algemeen Bestuur van het Wetterskip

Opwek van duurzame energie

Uit de Friese [energievisie](#) blijkt dat de opgave voor duurzame elektriciteit verder reikt dan de huidige Regionale Energiestrategie (RES) afspraken. Waar in de RES is uitgegaan van een doelstelling van 3,0 TWh duurzame opwek in Fryslân, laat de energievisie zien dat – naast maximale energiebesparing en andere vormen van duurzame energie – richting 2050 nog circa 4,4 TWh extra duurzame elektriciteit nodig is om in de toekomstige energiebehoefte te voorzien.

Om deze opgave te realiseren wordt gewerkt langs drie samenhangende sporen die elkaar versterken:

- het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie & Klimaat (pMII)
- de provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies;
- een gezamenlijke uitvoeringsagenda.

Deze sporen verbinden ruimtelijke keuzes, infrastructuurontwikkeling en uitvoering met als doel de energietransitie in Fryslân integraal en uitvoerbaar vorm te geven.

POVI

De provincie Fryslân werkt aan de afronding van de [Provinciale Omgevingsvisie](#) (POVI). De binnengekomen zienswijzen op de ontwerpvisie worden momenteel beoordeeld en verwerkt in een reactienota. Hierin wordt zichtbaar of reacties leiden tot aanpassingen in de definitieve visie. Vaststelling door Provinciale Staten wordt verwacht in het derde kwartaal van 2026.

RES

Voor de [Regionale Energiestrategie](#) (RES) is een tussentijdse actualisatie van de strategie van zaken op grootschalige zon- en windopwek in voorbereiding. Gemeenten zijn daarbij gevraagd om knelpunten en kansen in beeld te brengen. De uitkomsten hiervan worden in de komende maanden samengevat.

worden besproken in het bestuurlijk overleg van de Friese Energietafel.

Tot slot heeft de Noordelijke Rekenkamer een vervolgonderzoek gepubliceerd naar democratische legitimiteit van de RES. In het rapport wordt onder meer stilgestaan de rol van volksvertegenwoordigers en de borging van besluitvorming en participatie. Dit heeft in Provinciale Staten geleid tot debat en enkele moties over versterking van sturing, transparantie en duidelijkheid rond netkosten.

Herijking Friese Energietafel

Na de vaststelling van de Friese Energievisie eind 2024 werkt de Friese Energietafel met een [jaarplan](#); tijdens de consultatie kwamen enkele fundamentele vragen over rollen, samenwerking en uitvoering naar voren, daarom is er in het najaar 2025 een herijking van de FET gestart en in april 2026 is hiervoor het advies opgeleverd. Het streven is dat in september een kwartiermaker start met de implementatie van dit advies.

De belangrijkste kenmerken van het advies zijn:

1. Heldere bestuurlijke en ambtelijke opdracht aan de FET
2. De uitvoering centraal
3. Afbakening van rollen en processen
4. Behouden wat goed is
5. Recht doen aan de verschillen

Warmtetransitie & Energiebesparing

Vanuit de Warmte- en energiebesparingspijler ondersteunt de FET gemeenten bij Energiearmoede, energiebesparing en het beleid en uitvoering van de warmtetransitie.

Energiearmoede

Energiearmoede omvat een doelgroep met een laag inkomen, hoge woonlasten en slecht geïsoleerde woning. 1 op de 6 mensen in Fryslân heeft last van energiearmoede. We zien de acties op energiearmoede als een vliegwiel waarmee mensen met armoede beter kunnen ondersteunen. We ondersteunen gemeenten & partners via: Community of Practice Energiearmoede, een dashboard met data over energiearmoede (i.s.m. DataFryslân), een Provinciale plus op de NIP-subsidies voor huishoudens met een minimuminkomen.

Energiebesparing

Energiebesparing is een belangrijk onderdeel van de energie- en warmtetransitie. En wat we niet gebruiken, hoeven we ook niet op te wekken. Met isolatiemaatregelen vergroot je de haalbaarheid en betaalbaarheid van het verduurzamen van de gebouwde omgeving en deze zijn extra belangrijk voor bewoners met energiearmoede. Binnen de FET focussen we ons met name op het ondersteunen van gemeenten bij het uitvoeren van de Landelijke isolatiesubsidies. Zo hebben we gezorgd voor een gezamenlijke aanbesteding en uitvoering van een digitaal subsidieloket voor de NIP/LAI (Nationaal Isolatieprogramma).

Warmtetransitie

In 2050 is elk gebouw aardgasvrij. In het Klimaatakkoord (2019) hebben we afgesproken dat in 2030 onder regie van de gemeenten 1,5 miljoen woningen en andere gebouwen zijn verduurzaamd of aardgasvrij zijn gemaakt. Gemeenten hebben zoals afgesproken in het Klimaatakkoord, de regierol in de lokale warmtetransitie. Vanuit de FET ondersteunen we gemeenten, via kennissessies, intervisie en 1 op 1 advies bij het vormgeven van hun warmtebeleid – vastgelegd in het Warmteprogramma - en bij het vormgeven van de uitvoering via, bijvoorbeeld Warmte Uitvoeringsplannen voor dorpen en wijken.

Vanuit het project Wetterwaarmte brengen we gemeenten, dorpen, bewonersinitiatieven en marktpartijen samen, ontwikkelen we kennis en ondersteunen we lokale initiatieven en helpen we bij het realiseren van concrete projecten. Aquathermie blijft daarbij een belangrijke kansrijke warmtebron voor Fryslân: analyses laten zien dat deze bron potentie biedt voor ongeveer één op de drie woningen in de provincie. Tegelijkertijd erkent het programma dat niet één techniek de oplossing biedt; collectieve én individuele duurzame warmteoplossingen zijn nodig. In de komende vier jaar richt het programma zich nadrukkelijk op de ontwikkeling van warmtenetten en aquathermieprojecten, ondersteuning van lokale initiatieven,

businesscases, kennisdeling, lobby richting overheden en samenwerking met nationale en Europese partners.

Mienskipsenergie

In Fryslân bouwen bewoners, bedrijven, overheden en netbeheerders samen aan h energiesysteem. Lokaal eigendom en zeggenschap van de omgeving staan centraa de inrichting van het Friese energiesysteem. In de Friese Energievisie wordt dat ook Mienskipsenergie genoemd. Mienskipsenergie betekent energie die duurzaam en lokaal is opgewekt, die is geproduceerd in samenspraak en samenwerking met de mienskip en waarbij lokaal wordt geprofiteerd van de baten van de opwek.

De pijler Mienskipsenergie van de Friese Energietafel (FET) richt zich op twee them:

- Participatie: hoe kunnen gemeenten hun participatiebeleid goed vormgever
- 50% lokaal eigendom: hoe stimuleren we lokaal eigendom en ondersteuner mienskipsprojecten?

Het Fries Energiehuis

Vanaf 1 maart 2025 is het [Fries Energiehuis](#) (FEH) actief. Dit initiatief is ontstaan va de FET en geeft mede invulling aan de pijler Mienskipsenergie.

Het Fries Energiehuis is een krachtenbundeling voor de ondersteuning van lokale energie-initiatieven. Ús Koöperaasje, de Energiewerkplaats, de Friese Milieufedera en het Energieteam Fryslân hebben een deel van hun ondersteuningstaken overgedragen aan het Energiehuis. De opgebouwde kennis, ervaring en netwerken daarmee ondergebracht in één organisatie.

Daarnaast voert het Energiehuis drie belangrijke kerntaken uit.

- **Adviseren en begeleiden** van lokale energie-initiatieven op het gebied van opwek, warmte en energiebesparing.
- **Kennis opbouwen en delen** over mienskipsenergie.

- **Netwerkvorming, coördinatie en samenwerking** bevorderen tussen betrokken partijen.

Samen met de FET-partners geven zij invulling aan deze taken.

FEA

De [Friese Energie Alliantie](#) (FEA) is met haar 12 maatschappelijke partners een belangrijk adviesorgaan van de FET. De FEA-leden vertegenwoordigen een breed scala aan organisaties die actief zijn op het gebied van duurzaamheid, natuur, landbouw lokale gemeenschappen. Vanuit die brede achterban heeft de FEA veel praktijken over wat er nodig is om mienshipsprojecten van de grond te krijgen. De FEA is dan ook een belangrijke partner voor de FET bij de verdere ontwikkeling van de pijler Mienshipsenergie.

Vacature: onafhankelijke voorzitter

Binnen de FEA ontstaat een vacature voor een onafhankelijke voorzitter. De huidige voorzitter zal haar rol dit najaar na zeven jaar neerleggen. In de komende periode wordt ook de positionering van de FEA binnen de Friese Energietafel verder herijkt. Dat maakt dit een passend moment voor een nieuwe voorzitter die wil meebewegen in deze ontwikkeling en vanuit verbinding wil bijdragen aan de verdere versterking van de FEA binnen de Friese energietransitie. *Voor meer informatie, klik hier voor de [vacature](#).*

Bouwen aan een energiesysteem

Friesland heeft, net als andere regio's in Nederland, sinds een aantal jaren problemen met het transport van elektriciteit over het elektriciteitsnet: netcongestie. Hierdoor kunnen aansluitingen niet (tijdig) gerealiseerd worden voor afname en levering van elektriciteit. In 2024 is tussen netbeheerder en overheden geconstateerd dat gerichte maatregelen nodig zijn om de congestie op het net op te lossen, het [Actieplan Netcongestie](#) coördineert de huidige en extra maatregelen om congestie tegen te gaan.

en perspectief te bieden. Het doel is om het benodigde vermogen voor de omgeving snel mogelijk beschikbaar te stellen door intensieve samenwerking tussen Liander en de omgeving.

Het Actieplan Netcongestie bevat [11 maatregelen](#). Bekijk ook onze [infographic](#) over Actieplan Netcongestie.

Wij zijn betrokken bij de volgende maatregelen:

Netbewust Bouwen

Netcongestie vertraagt de woningbouw in heel Nederland. ‘Netbewust bouwen’ is een manier om dat te doorbreken — niet door minder te bouwen, maar slimmer. De kern van een nieuwbouwwijk wordt zo ontworpen dat de gezamenlijke piekbelasting op het elektriciteitsnet beperkt blijft. Denk aan warmtepompen met buffervaten, thuisbatterijen, slimme laadpalen, zonnepanelen en wijk-energiemanagementsystemen die het stroomgebruik beter spreiden. Hierdoor kunnen meer woningen worden aangesloten op hetzelfde net.

De provincies Utrecht, Gelderland en Flevoland behoren tot de eerste provincies die deze aanpak opnemen in hun omgevingsverordening. Gemeenten moeten deze provinciale regels vervolgens verwerken in hun omgevingsplan, waarna projectontwikkelaars bij vergunningaanvragen moeten aantonen dat zij hieraan voldoen. Inmiddels loopt ook op rijksniveau een traject om netbewust bouwen landelijk te verankeren in regelgeving, waaronder het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl). De provincie Fryslân volgt deze ontwikkelingen en onderzoekt hoe een vergelijkbare aanpak in Fryslân kan worden toegepast.

Flexjagen

Voor het einde van het jaar start een flexjager met het actief benaderen van grote bedrijven om extra flexibiliteit op het elektriciteitsnet te organiseren en ruimte vrij te maken. Dit is één van de maatregelen om de effecten van netcongestie op korte termijn te beperken.

Gebiedsplanning Bedrijventerreinen

Liander heeft een analyse uitgevoerd van de beschikbare netcapaciteit op bestaande en geplande bedrijventerreinen in Fryslân. De uitkomsten worden momenteel samen met gemeenten uitgewerkt, zodat tijdig inzicht ontstaat in knelpunten en ontwikkelmogelijkheden.

Daarnaast spelen de volgende onderwerpen op het gebied van energie-infrastructuur binnen de FET:

380 kV-verbinding Volverlaten–Ens

Het ministerie van EZK heeft de ontwerp-voorkeursbeslissing gepubliceerd voor de nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding tussen Viervelaten (Groningen) en Ens (Flevoland). Het tracé loopt deels door Fryslân. De stukken zijn gepubliceerd via Bureau Energieprojecten van het Rijk. Er worden verschillende inloopbijeenkomsten georganiseerd en inwoners, organisaties en gemeenten konden tot 2 juli een zienswijze indienen. Informatie is te vinden via: [Hoogspanningsverbinding 380 kV Viervelaten Ens | RVO.nl](#)

Let op: dit is een Rijksproject, maar de tracékeuze heeft directe gevolgen voor Friese gemeenten, onder meer op het gebied van ruimtegebruik, landschap en leefomgeving.

Batterijbeleid

Grootschalige batterijen worden steeds vaker aangevraagd in Friese gemeenten — onderdeel van zonneparkprojecten of als zelfstandige energieopslag. Veel omgevingsplannen bevatten hiervoor echter nog geen passend beleidskader. Daar werkt binnen Fryslân een gezamenlijke werkgroep vanuit de FET aan uniform batterijbeleid dat gemeenten kunnen gebruiken.

Op 21 april vond een werksessie plaats over contract- en aansluitvormen, verzorgd door TenneT en Liander. De werkgroep concludeert dat aanvullende ondersteuning een omgevingsrechtjurist nodig is om het beleid juridisch robuust te maken, met name voor vergunningverlening via OPA's en BOPA's binnen de Omgevingswet.

Provinciale datadeling

In opdracht van de FET is Bureau Berenschot begin 2026 gestart met een adviesopdracht over de organisatie van datamanagement binnen de Friese energietransitie. De inventarisatiefase is inmiddels afgerond. Een ambtelijke werkgroep van provincie Fryslân, FET en Liander werkt nu aan de verdere ontwikkeling van het platform, waarbij bestaande voorbeelden uit Noord-Holland en Flevoland als basis dienen.

Energyhubprogramma

Op provinciaal niveau is een energyhubprogramma gestart. Energyhubinitiatieven in Fryslân worden waar mogelijk ondersteund en begeleid. Het programma richt zich op samenwerking tussen bedrijven en andere grootverbruikers om lokaal beschikbare netcapaciteit slimmer te benutten.

Save the date - 22 oktober 2026

16.00 – 20.00 uur

📍 Rondon Leeuwarden

Welke keuzes maakt u als volksvertegenwoordiger?

Tijdens deze bijeenkomst bieden we inzicht in de actuele ontwikkelingen binnen de Friese energietransitie, de rol van de Friese Energietafel en de mogelijkheden die u heeft om vanuit uw eigen rol richting te geven aan deze opgave.

Reserveer deze datum alvast in uw agenda. De officiële uitnodiging en het programma volgen na het zomerreces.

Nieuws vanuit het netwerk

Subsidieregeling slimme energiesystemen Ameland

Op Ameland kunnen eigenaar-bewoners tot €1.000 subsidie ontvangen voor het koppelen van apparaten aan een slim energiemanagementsysteem (EMS). Een EMS vergroot het gebruik van zonne-energie, geeft huishoudens meer grip op energierekening en draagt bij aan het beperken van netcongestie en een toekomstbestendig energiesysteem op eiland. De regeling, mogelijk gemaakt door Interreg NESSIE en uitgevoerd in nauwe samenwerking met Amelanders installateurs, draagt bovendien bij aan de verdere opschaling van een slim energiesysteem op Ameland.

[Lees meer...](#)

Douchen in jachthaven van Vlieland gaat op aquathermie zon

In het hoogseizoen komen er ongeveer 500 mensen per dag douchen in de haven. De haven is daarmee een flinke energieslurper. Daarom is begin 2026 een groot project uitgevoerd om het havengebouw gasvrij te maken. De elektriciteit komt van de 124 zonnepanelen op het dak van het havengebouw en van het zonnepark op Vlieland. De eerste energie voor het warme water wordt via aquathermie volledig uit de haven verkregen. Uniek in Nederland!

[Lees meer...](#)

Subsidies beschikbaar voor ondernemers Leeuwarden

Sinds 11 mei zijn er 2 subsidies beschikbaar voor ondernemers om te investeren in duurzame transitie en oplossingen voor hun energievoorziening. Met deze ondersteuning kunnen ondernemers ondanks netcongestie volgende, groene, stappen zetten.

[Lees meer...](#)

Europese ELENA-subsidie voor Leeuwarden

Goed nieuws: de gemeente Leeuwarden krijgt (in de periode februari 2026 tot februari 2029) zo'n €2 miljoen Europese ELENA-subsidie om projecten en activiteiten voor energie en warmte in de gemeente te versnellen. Van Energiecoaches tot isolatiecampagne en van platform woningverduurzaming tot warmtenetten: er is volop actie in stad en dorpen!

[Lees meer...](#)

Veel betrokkenheid van inwoners tijdens inloopbijeenkomsten hoogspanningsverbinding Vierverlaten-Ens

Tussen 22 mei en 2 juli lag de voorkeursroute van de nieuwe 380.000 volt hoogspanningsverbinding tussen Vierverlaten en Ens ter inzage. Daarom organiseerde TenneT in deze periode tien inloopbijeenkomsten verspreid langs de route. We spraken daar veel mensen en namen de tijd om te luisteren naar hun vragen, zorgen en verhalen. Veel vragen gaan over wanneer er meer duidelijkheid komt over de mastposities, het aankoopbeleid en gezondheid. Wie meer wil weten of de meest gestelde vragen wil bekijken, kan terecht op de [website](#) over Vierverlaten Ens. Daar is ook de mogelijkheid om aan te melden voor de nieuwsbrief.

[Lees meer...](#)

Bouw Zonnepark Skûlenboarch Tytjerksteradiel los!

Op de voormalige zandwinplas bij Skûlenboarch wordt momenteel hard gewerkt aan de realisatie van het grootste drijvende zonnepark van Europa. Ruim 65.000 zonnepanelen wekken straks voldoende stroom op voor circa 16.500 huishoudens! Het zonnepark is een initiatief van de Gebiedscoöperatie Skûlenboarch waarin Drogeham, Easter Jistrum en Kootstertille vertegenwoordigd zijn. Het Fûns Skjine Fryske Enerzjy (FSFE) van de provinsje Fryslân en de gemeente Tytsjerksteradiel zijn de overige aandeelhouders, waarmee het park voor 100% lokaal eigendom is. De eerste panelen zijn inmiddels gelegd. Naar verwachting kan het zonnepark eind 2026 in bedrijf worden genomen.

Vragen of opmerkingen over de Friese Energietafel?
Neem dan contact met ons op via: fet@leeuwarden.nl.

Deze e-mail is verstuurd
aan lieselotte.dekenga@leeuwarden.nl. • Als u geen nieuwsbrief
meer wilt ontvangen, kunt u zich [hier afmelden](#). • U kunt ook
uw [gegevens inzien en wijzigen](#). • Voor een goede ontvangst voegt
u fet@laposta.leeuwarden.nl toe aan uw adresboek.

[View this email in your browser](#)

Nieuwsbrief EuropaPact Fryslân

juli 2026

Interview met vertrekkende Rob Jonkman

Na zestien jaar als wethouder van Opsterland neemt Rob Jonkman afscheid van het lokale bestuur. Daarmee sluit ook een belangrijke periode af binnen EuropaPact Fryslân, waar hij vanaf de start betrokken was. In een persoonlijk gesprek vertelt hij hoe Europa in Friesland zichtbaarder werd, welke kansen er nog liggen voor gemeenten en ondernemers.

Open calls

Op onze website staat een uitgebreid overzicht van alle calls die op dit moment open staan. In dit overzicht staat de titel van de call, samen met een korte omschrijving van het programma. Het overzicht met de calls vind je via onderstaande knop.

[naar het EPF call overzicht](#)

GreenInclusive

neemt Boppeslach Bokaal in ontvangst

Tijdens het EU Kanselarij Event stonden we stil bij de betrokkenheid van iedereen in de Kanselarij en van de Europacoördinatoren in Fryslân. Veel bedrijven en organisaties weten EuropaPact Fryslân via dit netwerk te vinden. Daarom was deze middag een mooi moment om daarvoor onze waardering uit te spreken.

vertelden over het verloop van hun Europese aanvraag en het project. Aansluitend mocht Marthijs Roorda van GreenInclusive de Boppeslachbokaal in ontvangst nemen.

Dat moment benadrukte precies waar deze middag om draaide: goede samenwerking levert resultaat op. Door betrokkenheid, het delen van kennis en het doorverwijzen van initiatieven ontstaan nieuwe kansen voor sterke Europese projecten in Fryslân.

We kijken terug op een waardevolle middag, waarin ontmoeting, inspiratie en samenwerking samenkwamen. Dank aan iedereen die hieraan bijdraagt.

Webinar EFRO gemist? Kijk het hier terug

Wil je als mkb'er inspelen op maatschappelijke en economische transities, maar zoek je nog naar waar je kunt starten en welke kansen er zijn? Dan is de opname van ons webinar over EFRO nu interessant om terug te kijken.

[Het webinar kun je hier terugkijken.](#)

Agenda

Op onze website delen we naast de events die wij als EuropaPact organiseren ook interessante bijeenkomsten, congressen en webinars van partners en andere organisaties. Neem een kijkje in de [agenda](#)!

Maandag 24 september, 1 en 8 oktober 2026: Europe Ready sessies - Leeuwarden

Tijdens een reeks van drie bijeenkomsten van elk twee uren leer je hoe je kunt deelnemen aan een Europees samenwerkingsproject of er zelf een kunt ontwikkelen. Daarnaast geven we je praktische tips om de afweging te kunnen maken hoe je met Europese kansen wilt omgaan. Deelname is gratis. [Aanmelden kan via deze link](#).

Woensdag 18 en donderdag 19 november 2026: Werkbezoek Brussel

In november vindt alweer het vierde werkbezoek Brussel plaats. Noteer de datums alvast in de agenda. Meer informatie over het programma volgt op een later moment.

Kunnen wij je helpen?

Nieuwsgierig geworden naar hoe wij jou en jouw idee verder kunnen helpen?

Neem gerust contact met ons op. Ons team staat voor je klaar!

Neem contact op!

Europa
Pact
Fryslân

Copyright (C) 2026 EuropaPact Fryslân

info@europapact.frl

Wil je de mails niet meer ontvangen? Je kunt je hier [uitschrijven](#)

This email was sent to griffier@ameland.nl

why did I get this? [unsubscribe from this list](#) [update subscription preferences](#)

EuropaPact Fryslân · Turfmarkt 11 · Leeuwarden, Friesland 8911 KS · Netherlands

ZWARTBOEK

Structurele uitsluiting van mensen met een beperking in Nederland Een zwartboek van Mobiele-Recreatie.nl Uitsluitend voor privégebruik

Inleiding – Gelijke rechten als papieren belofte

Nederland presenteert zich graag als een inclusieve rechtsstaat. In wetten, beleidsstukken en internationale verdragen worden gelijke behandeling, toegankelijkheid en participatie breed onderschreven. Voor ruim twee miljoen mensen met een beperking blijkt die gelijkheid in het dagelijks leven echter nog te vaak een papieren belofte.

Tien jaar na de inwerkingtreding van het VN-verdrag Handicap in Nederland blijkt uit onderzoek van het College voor de Rechten van de Mens dat veel mensen met een beperking nog steeds niet volledig kunnen meedoen. Zij lopen vast in zorg, werk, onderwijs, mobiliteit, wonen, sociale deelname en financiële bestaanszekerheid.

De cijfers zijn veelzeggend. Een aanzienlijk deel van de mensen met een beperking moet veel moeite doen om passende hulp of zorg te krijgen, onderneemt minder sociale activiteiten dan gewenst en maakt zich zorgen over de financiële toekomst. Ook blijkt dat veel mensen het VN-verdrag Handicap niet kennen of niet weten wat het concreet voor hen betekent. Dat is ernstig, want rechten krijgen pas betekenis wanneer mensen ze kennen én wanneer overheden ze actief uitvoeren.

Dit zwartboek beschrijft daarom geen verzameling losse klachten, maar structurele patronen van uitsluiting. Het gaat om bestuurlijke willekeur, bureaucratische uitputting, ontoegankelijke systemen, digitale drempels, financiële druk en een openbare ruimte die nog te vaak zonder mensen met een beperking wordt ontworpen.

Overheden, uitvoeringsinstanties, zorginstellingen en commerciële partijen handelen in de praktijk regelmatig in strijd met de bedoeling van nationale wetgeving, grondrechten en internationale verplichtingen. Niet altijd uit kwade wil, maar wel met grote gevolgen. Verantwoordelijkheden zijn versnipperd, toezicht schiet tekort, gemeentelijke verschillen zijn groot en overtredingen blijven vaak zonder merkbare gevolgen.

Het uitgangspunt van dit zwartboek is eenvoudig:

Mensen met een beperking vragen niet om voorrang, maar om gelijkwaardige toegang tot rechten, voorzieningen, mobiliteit, wonen, zorg, recreatie en maatschappelijke deelname.

1. Rechten zonder uitvoering

Het VN-verdrag Handicap verplicht Nederland om mensen met een beperking gelijkwaardig te laten deelnemen aan de samenleving. Die verplichting geldt niet alleen voor de rijksoverheid, maar ook voor gemeenten, uitvoeringsinstanties, zorginstellingen en andere organisaties die publieke taken uitvoeren of voorzieningen aanbieden.

Toch wordt het verdrag in de praktijk nog te vaak behandeld als een beleidswens in plaats van als een serieuze norm. Artikel 1 van de Grondwet, het fundament van gelijke behandeling, lijkt voor mensen met een beperking te vaak ondergeschikt aan gemak, kostenbesparing, digitalisering, lokale beleidsvrijheid en bestuurlijke routine.

Een recht dat telkens opnieuw moet worden bevochten, functioneert in de praktijk niet als recht.

Terugkerende problemen zijn:

- beleid wordt gemaakt zonder voldoende betrokkenheid van ervaringsdeskundigen;
- lokale verschillen leiden tot rechtsongelijkheid;
- voorzieningen bestaan op papier, maar zijn in de praktijk niet bruikbaar;
- burgers moeten zelf blijven melden, uitleggen, bewijzen en bezwaar maken;
- toezicht en handhaving zijn zwak;

verantwoordelijke partijen verwijzen naar elkaar.

Kernpunt: inclusie vraagt niet alleen goede bedoelingen, maar duidelijke normen, uitvoering, toezicht en handhaving.

2. Bureaucratie als tweede beperking

Voor veel mensen met een beperking is ondersteuning geen helder en toegankelijk recht, maar een voortdurende hindernisbaan van formulieren, loketten, beoordelingen, bewijsstukken en herhaalde aanvragen.

Zelfs wanneer beperkingen blijvend, progressief of ongeneeslijk zijn, moeten mensen regelmatig opnieuw aantonen wat medisch en praktisch allang vaststaat. Wie leeft met een spierziekte, longziekte, neurologische aandoening, blijvende loopbeperking of andere chronische beperking, moet vaak opnieuw bewijzen dat ondersteuning noodzakelijk blijft.

Dat is geen zorgvuldigheid. Het is een systeem dat energie vraagt van mensen die die energie het hardst nodig hebben.

Terugkerende patronen zijn:

- herkeuringen bij blijvende beperkingen;
- steeds opnieuw aanleveren van volledige dossiers;
- verschillende uitleg van landelijke regels per gemeente;
- onduidelijke of onvolledige informatie;
- lange wachttijden;
- ingewikkelde bezwaarprocedures;

afhankelijkheid van cliëntondersteuners, mantelzorgmakelaars of juristen.

Een ontoegankelijk systeem veroorzaakt bovendien extra kosten. Mensen die al structurele meerkosten hebben door hun beperking, moeten soms ook nog betalen om hun weg te vinden in een systeem dat begrijpelijk, toegankelijk en uitvoerbaar zou moeten zijn.

Kernpunt: bureaucratie mag geen tweede beperking worden.

3. Mobiliteit – Vrijheid per postcode

Mobiliteit is voor mensen met een beperking geen luxe, maar een basisvoorwaarde voor deelname aan de samenleving. Zonder mobiliteit geen toegang tot zorg, werk, onderwijs, familie, mantelzorg, boodschappen, recreatie en sociale contacten.

Juist op dit punt laat Nederland zien hoe snel een formeel recht afhankelijk wordt van woonplaats, gemeentelijk beleid en toevallige lokale keuzes.

3.1 Gehandicaptenparkeerkaart: één kaart, honderden regels

De gehandicaptenparkeerkaart is bedoeld als landelijke en Europese voorziening. In de praktijk gelden voor dezelfde kaart sterk uiteenlopende regels, tarieven en uitvoeringspraktijken. De toegang tot

mobiliteit hangt daardoor te vaak af van de gemeente waar iemand woont of waar iemand toevallig moet zijn.

Voorbeelden van verschillen zijn:

- uiteenlopende kosten per gemeente;
- verschillende aanvraagprocedures;
- herkeuringen bij blijvende beperkingen;
- lokale interpretatie van landelijke criteria;
- afwijkende regels voor kentekenregistratie;
- extra ontheffingen of apps;
- verschillende regels voor bezoekers;

onduidelijke informatie over rechten en beperkingen.

Voor mensen met een beperking betekent dit dat zij niet kunnen vertrouwen op één duidelijk systeem. Zij moeten vooraf per gemeente uitzoeken welke regels gelden. Dat is extra belastend en leidt tot onzekerheid, boetes en verlies van mobiliteit.

Kernpunt: één landelijke kaart mag niet leiden tot honderden lokale regimes.

3.2 GPK-keuringen: zorgvuldig, niet ontmoedigend

Bij de beoordeling van een gehandicaptenparkeerkaart is zorgvuldigheid noodzakelijk. Een medische beoordeling mag niet verworden tot een administratieve afhandeling waarbij de feitelijke beperking onvoldoende wordt onderzocht.

Een telefonische beoordeling kan in sommige gevallen passend zijn, bijvoorbeeld bij verlenging of wanneer uit het dossier duidelijk blijkt dat iemand nog steeds aan de voorwaarden voldoet. Maar bij een eerste aanvraag, twijfel over de loopafstand, wisselende belastbaarheid, pijn, kortademigheid, valgevaar of afhankelijkheid van begeleiding kan een uitsluitend telefonische beoordeling tekortschieten.

Niet elke beperking is telefonisch goed te beoordelen. Pijn, vermoeidheid, instabiliteit, benauwdheid, balansproblemen en de noodzaak van begeleiding blijken vaak pas uit feitelijk functioneren.

Daarom is landelijke duidelijkheid nodig over:

- wanneer fysieke keuring nodig is;
- wanneer dossieronderzoek voldoende is;
- wanneer telefonisch contact slechts aanvullend mag zijn;
- welke medische informatie minimaal beschikbaar moet zijn;
- hoe onafhankelijkheid van de medisch adviseur wordt geborgd;

hoe bezwaar tegen een onzorgvuldig advies mogelijk is.

Kernpunt: minder belastend keuren is goed, maar telefonische afhandeling mag geen verkapte versoering of ontmoediging worden.

4. Parkeren en bereikbaarheid

Voor mensen met een beperking is parkeren vaak direct verbonden met zelfstandigheid. Een parkeerplaats is niet zomaar een gemak, maar kan bepalen of iemand een ziekenhuis, winkel, gemeentehuis, werkplek of sociale activiteit überhaupt kan bereiken.

Toch zijn gehandicaptenparkeerplaatsen regelmatig te smal, verkeerd ingericht, slecht bereikbaar of feitelijk geblokkeerd. Ook verdwijnen plaatsen soms voor andere functies, zoals laadpalen, terrassen, fietsenstallingen of herinrichting van de openbare ruimte.

Terugkerende problemen zijn:

- gehandicaptenparkeerplaatsen voldoen niet aan noodzakelijke maatvoering;
- er is onvoldoende ruimte om een rolstoel naast de auto te plaatsen;
- parkeerautomaten zijn vanuit een rolstoel niet bereikbaar of bedienbaar;
- scanauto's herkennen een fysieke GPK achter de voorruit niet;
- onterechte boetes leiden tot stress en bezwaarprocedures;
- gehandicaptenparkeerplaatsen worden geblokkeerd door fietsen, scooters, containers of terrassen;
- autoluwe binnensteden kennen geen duidelijke of toegankelijke uitzonderingen;

digitale registratiesystemen sluiten mensen uit.

Een gehandicaptenparkeerplaats die formeel bestaat, maar feitelijk niet bruikbaar is, is geen voorziening. Toegankelijkheid vraagt daarom niet alleen aanleg, maar ook beheer en handhaving.

Kernpunt: parkeren is voor veel mensen met een beperking geen gemak, maar een voorwaarde voor deelname.

5. Zorginstellingen en ziekenhuizen – Toegankelijkheid juist daar onvoldoende

Juist bij ziekenhuizen, huisartsenposten, zorginstellingen en revalidatiecentra zou toegankelijkheid vanzelfsprekend moeten zijn. Mensen komen daar vaak omdat zij ziek, kwetsbaar, slecht ter been, rolstoelafhankelijk of afhankelijk van begeleiding zijn.

Toch blijkt in de praktijk dat ook zorginstellingen onvoldoende rekening houden met mensen met een beperking. Het gaat niet alleen om de ingang van het gebouw, maar om de hele route: van parkeren tot balie, van parkeergarage tot polikliniek en van betaalautomaat tot wachtruimte.

Terugkerende knelpunten zijn:

- te weinig bruikbare gehandicaptenparkeerplaatsen;
- parkeerplaatsen die te ruim worden opengesteld aan iedereen die zich “slecht ter been” voelt;
- onvoldoende handhaving op verkeerd gebruik;
- parkeergarages waar deuren zwaar, smal of niet automatisch zijn;
- betaalautomaten die niet vanuit een rolstoel te bedienen zijn;
- lange loop- of rolroutes vanaf de parkeergarage;
- slecht bestrate of hellende routes;
- balies die te hoog zijn voor rolstoelgebruikers;

onduidelijke verantwoordelijkheid tussen ziekenhuis, gemeente en parkeerexploitant.

Een belangrijk probleem is dat toegankelijke parkeerplaatsen soms niet uitsluitend worden gereserveerd voor mensen die aantoonbaar afhankelijk zijn van extra ruimte, zoals houders van een gehandicaptenparkeerkaart. Daardoor kunnen mensen die een rolstoel, rollator, scootmobiel, aangepaste auto of extra instapruimte nodig hebben alsnog geen bruikbare plek vinden.

Voor deze groep is extra ruimte geen luxe. Zij hebben die ruimte nodig om veilig uit te stappen, een rolstoel naast de auto te plaatsen, een portier volledig te openen of een lift of andere aanpassing te gebruiken. Wanneer die ruimte wordt geblokkeerd, kan iemand soms letterlijk niet meer bij de eigen auto komen.

Ook worden oplossingen nog te vaak bij de patiënt gelegd. Mensen krijgen te horen dat zij zich kunnen laten brengen, met het openbaar vervoer kunnen komen of hulp kunnen vragen aan toevallige voorbijgangers. Dat miskent het recht op zelfstandigheid en gelijkwaardige toegang.

Slechte bereikbaarheid kan bovendien leiden tot te laat komen op een afspraak. Wanneer de patiënt vervolgens de dupe wordt van een gemiste afspraak, terwijl de oorzaak mede ligt bij ontoegankelijke parkeervoorzieningen, is dat moeilijk te verdedigen.

Kernpunt: een ziekenhuis dat zorg verleent, mag door slecht parkeer- en toegankelijkheidsbeleid geen nieuwe drempels opwerpen voor mensen met een beperking.

6. Digitale uitsluiting

Digitalisering kan helpen, maar wordt steeds vaker verplicht opgelegd zonder volwaardig alternatief. Voor mensen met een beperking, ouderen, mantelzorgers en mensen zonder passende apparatuur of digitale vaardigheden kan dat leiden tot feitelijke uitsluiting.

Voorbeelden zijn:

- parkeren alleen via apps;
- kentekenregistratie via digitale loketten;
- aanvragen uitsluitend via online formulieren;

DigiD-procedures zonder eenvoudige machtiging;

- ontoegankelijke websites;
- systemen die niet goed werken met hulpmiddelen;
- klantenservice die alleen verwijst naar digitale routes;

verdwijnen van fysieke balies en telefonische hulp.

Ook buitenlandse bezoekers met een Europese gehandicaptenparkeerkaart kunnen door lokale digitale systemen worden uitgesloten, terwijl de kaart juist bedoeld is om grensoverschrijdende mobiliteit mogelijk te maken.

Een recht mag niet afhankelijk worden van digitale vaardigheid, bezit van een smartphone, snelheid van handelen of kennis van steeds wisselende apps en systemen.

Kernpunt: digitalisering is pas inclusief wanneer er altijd een toegankelijk alternatief bestaat.

7. Brandstofkosten en mobiliteitsafhankelijkheid

Voor veel mensen met een beperking is de auto geen luxe, maar noodzaak. Openbaar vervoer is in de praktijk vaak geen volwaardig alternatief door ontoegankelijkheid, fysieke belasting, overstappen, wachttijden, ontbrekend deur-tot-deurvervoer of onvoldoende betrouwbaarheid.

Stijgende brandstofkosten, parkeerkosten, onderhoudskosten en verzekeringen raken deze groep daarom onevenredig hard. Waar anderen kunnen uitwijken naar fiets, trein, bus of deelmobiliteit, ontbreekt die mogelijkheid vaak geheel of gedeeltelijk.

Daarbij wordt mobiliteitsafhankelijkheid onvoldoende erkend. Niet iedere beperking leidt tot een rolstoelbus of zichtbaar aangepast voertuig. Veel mensen rijden noodgedwongen in een gewone personenauto, maar zijn daar wel volledig afhankelijk van.

Daardoor ontstaat een scheve situatie:

- compensatie is vaak gekoppeld aan voertuigtype in plaats van noodzaak;
- mensen met een gewone auto vallen buiten regelingen;
- prijsstijgingen leiden direct tot minder deelname;

zorg, familie, sociale contacten en maatschappelijke activiteiten worden moeilijker bereikbaar.

Kernpunt: mobiliteit mag geen voorrecht worden voor wie alternatieven heeft.

8. Openbare ruimte – Ontworpen zonder ons

De openbare ruimte is nog te vaak ingericht alsof mensen met een beperking niet bestaan. Stoepen zijn versmald of geblokkeerd, oversteekplaatsen zijn onlogisch ingericht, bushaltes zijn moeilijk bereikbaar, routes worden onderbroken en toegankelijke toiletten ontbreken geregeld volledig.

Wat op papier toegankelijk lijkt, is in de praktijk vaak niet bruikbaar. Een route verliest haar betekenis wanneer deze wordt geblokkeerd door fietsen, terrassen, reclameborden, laadkabels, afvalcontainers, deelscooters of andere obstakels.

Toegankelijkheid vraagt daarom niet alleen goed ontwerp, maar ook actief beheer en effectieve handhaving.

Terugkerende problemen zijn:

- obstakels op trottoirs;
- slechte bestrating;
- gevaarlijke hellingen of scheve stoepen;
- ontbreken van rustplekken;
- onlogische looproutes;
- onvoldoende oversteektijd;
- ontoegankelijke bushaltes;
- gebrek aan openbare toiletten;

te weinig inspraak van ervaringsdeskundigen.

Kernpunt: een toegankelijke route op papier is onvoldoende wanneer zij in de praktijk niet bruikbaar is.

9. Wonen – Uitsluiting begint bij de voordeur

De structurele uitsluiting van mensen met een beperking raakt ook een van de meest fundamentele voorwaarden voor zelfstandig leven: een passende en toegankelijke woning.

Het tekort aan rolstoelgeschikte woningen laat zien dat uitsluiting al begint bij de voordeur. Mensen die afhankelijk zijn van een rolstoel zijn niet alleen aangewezen op een krappe woningmarkt, maar vaak op een woningmarkt die feitelijk ontoegankelijk is.

Begrippen als “nultredenwoning”, “levensloopbestendig” of “zorggeschikt” wekken snel de indruk dat woningen bruikbaar zijn voor mensen met een zware mobiliteitsbeperking. In de praktijk is dat lang niet altijd zo.

Levensloopbestendig moet concreet betekenen:

- rolstoeltoegankelijke entree;
- voldoende draaicirkels;
- bruikbare doorgangsbreedtes;
- aangepast of aanpasbaar toilet;
- aangepaste of aanpasbare douche;
- veilige badkamer;
- bereikbare keuken;
- bruikbare buitenruimte;

voldoende ruimte voor hulpmiddelen en verzorging.

Passend wonen is geen luxe, geen gunst en geen restcategorie van de woningmarkt. Het is een basisvoorwaarde voor zelfstandig leven.

Kernpunt: wonen moet toegankelijk worden ontworpen, niet achteraf als uitzondering worden gerepareerd.

10. Wmo – Ondersteuning of ontmoediging?

De Wmo is bedoeld om zelfstandig leven en participatie mogelijk te maken. In de praktijk ervaren veel mensen vooral vertraging, afschuiving, standaardoplossingen en ingewikkelde procedures.

Ondersteuning raakt soms ondergeschikt aan aanbestedingen, kostenbeheersing en lokale beleidsregels. Cliënten zijn lang niet altijd goed geïnformeerd over hun rechten, bezwaarprocedures of de grenzen van gemeentelijk beleid.

Terugkerende problemen zijn:

- trage besluitvorming;
- standaardvoorzieningen waar maatwerk nodig is;
- druk om genoeg te nemen met minder passende oplossingen;
- onvoldoende onafhankelijke cliëntondersteuning;
- onduidelijke bezwaarprocedures;
- commerciële belangen die botsen met individuele geschiktheid;

onvoldoende nazorg bij hulpmiddelen.

Hulpmiddelen

Hulpmiddelen worden vaak beoordeeld op technische bruikbaarheid en leverbaarheid, maar onvoldoende op ergonomische geschiktheid en langdurig veilig gebruik. Daardoor worden voorzieningen verstrekt die formeel voldoen, maar in de praktijk klachten veroorzaken of verergeren.

Als problemen ontstaan, worden die niet altijd serieus genomen. Herafstelling blijft uit, klachten worden gebagatelliseerd en de gebruiker moet opnieuw bewijzen dat het hulpmiddel niet passend is.

Huishoudelijke hulp

Huishoudelijke hulp is geen luxe, maar een basisvoorwaarde voor zelfstandig wonen, gezondheid, veiligheid en structuur. Het beperken of schrappen ervan lijkt op papier een besparing, maar kan leiden tot zwaardere zorg, overbelasting van mantelzorgers en crisissituaties.

Kernpunt: ondersteuning die zelfstandigheid mogelijk moet maken, mag niet veranderen in een systeem dat mensen uitput.

11. Financiële ongelijkheid – De rekening van beperking

Mensen met een beperking betalen niet alleen praktisch, maar vaak ook financieel een hogere prijs. Beperking leidt tot structurele meerkosten voor zorg, vervoer, hulpmiddelen, energie, administratie, begeleiding, woningaanpassing en ondersteuning bij aanvragen of bezwaar.

Veel van deze kosten zijn geen keuze. Wie afhankelijk is van een auto, hulpmiddel, aangepaste woning, extra verwarming, begeleiding of ondersteuning kan die kosten niet eenvoudig vermijden.

Terugkerende knelpunten zijn:

- stapelende eigen bijdragen;
- hogere vervoerskosten;
- extra energiekosten;
- kosten voor hulpmiddelen en aanpassingen;
- kosten voor ondersteuning bij aanvragen;
- leeftijdsafhankelijke ongelijkheid;
- gemeentelijke verschillen in vergoedingen;
- gedwongen medicijnwissels om financiële redenen;

financiële gevolgen van vertraagde of geweigerde ondersteuning.

Bestaanszekerheid moet onderdeel zijn van elk serieus inclusiebeleid. Een overheid die zelfstandig leven en participatie nastreeft, kan niet tegelijk toestaan dat noodzakelijke voorzieningen financieel onbereikbaar worden.

Kernpunt: beperking mag niet leiden tot structurele armoede of financiële achterstelling.

12. Assistentie- en hulphonden

Voor veel mensen zijn assistentie- en hulphonden geen luxe, maar een noodzakelijke voorwaarde om zelfstandig, veilig en met vertrouwen te kunnen functioneren. Toch ontbreekt in Nederland nog steeds een sluitend systeem van toezicht, kwaliteitsborging en handhaving.

In de praktijk kan vrijwel iedereen een hulphondenschool starten, terwijl afdwingbare kwaliteitseisen en effectief toezicht ontbreken. Daarnaast zijn hulphondenhesjes en aanduidingen eenvoudig verkrijgbaar, waardoor misbruik mogelijk is. Dat ondermijnt het vertrouwen in echte assistentiehonden.

De gevolgen komen niet terecht bij de misbruiker, maar bij mensen die daadwerkelijk van hun hond afhankelijk zijn. Zij moeten hun recht op toegang telkens opnieuw uitleggen, verdedigen en afdwingen.

Terugkerende problemen zijn:

- gebrek aan kwaliteitseisen;
- onvoldoende toezicht;
- misbruik van hulphondenaanduidingen;
- weigering in winkels, horeca, zorginstellingen en vervoer;

gebrek aan effectieve handhaving.

Kernpunt: een recht op toegang dat telkens opnieuw moet worden bevochten, is geen volwaardig recht.

13. Recreatie, horeca, festivals en campings

Volwaardig meedoen gaat niet alleen over zorg en werk, maar ook over vrije tijd, ontmoeting, ontspanning en vakantie. Toch zijn horeca, festivals, recreatiegebieden, musea, natuurgebieden en campings nog vaak onvoldoende toegankelijk.

Ontbrekende voorzieningen, slechte informatie vooraf en hogere kosten maken deelname onnodig moeilijk.

Terugkerende knelpunten zijn:

- geen of slecht toegankelijke toiletten;
- te smalle doorgangen;
- grind, drempels of zachte ondergrond;
- onvoldoende parkeerplaatsen dicht bij de ingang;
- ontbreken van rustplekken;
- onduidelijke toegankelijkheidsinformatie;

extra kosten voor begeleiding of noodzakelijke voorzieningen.

Recreatie is geen luxe buiten het bereik van rechten. Ook vrije tijd hoort bij volwaardig meedoen.

Kernpunt: toegankelijkheid moet ook gelden voor ontspanning, vakantie en sociale deelname.

14. Mantelzorg – Onmisbaar maar ongelijk gewaardeerd

Mantelzorgers dragen een groot deel van de samenleving. Toch verschilt de waardering sterk per gemeente. De ene gemeente biedt een geldbedrag, de andere een symbolisch gebaar en sommige gemeenten bieden weinig of niets.

Dat is geen maatwerk, maar postcodebeleid. Voor vergelijkbare inzet krijgen mantelzorgers afhankelijk van hun woonplaats een totaal verschillende waardering.

Wanneer mantelzorgers overbelast raken, vallen mensen met een beperking sneller terug op professionele zorg, crisiszorg of duurdere voorzieningen. Mantelzorgwaardering is daarom niet alleen een morele kwestie, maar ook verstandig beleid.

Kernpunt: mantelzorg mag niet afhankelijk zijn van gemeentelijke willekeur.

15. Toezicht en handhaving – Rechten zonder tanden

Misstanden worden regelmatig gesignaleerd, maar te weinig gecorrigeerd. Toezichthouders beschikken niet altijd over effectieve instrumenten. Aanbevelingen kunnen worden genegeerd en burgers blijven achter met de gevolgen.

15.1 Landelijke normen voor bijna alles, maar niet voor gelijke toegang

Een opvallend verschil is dat Nederland op veel terreinen wél werkt met landelijke normen, controleurs en sancties. Voor dierenwelzijn, voedselveiligheid, brandveiligheid, arbeidsomstandigheden, milieu en verkeer bestaan inspecties, keuringsdiensten, toezichthouders en handhavingsinstrumenten.

Bij mensen met een beperking ontbreekt die vanzelfsprekendheid vaak. Dan wordt verwezen naar gemeentelijke beleidsvrijheid, maatwerk, kosten, capaciteit of gebrek aan prioriteit. In de praktijk betekent dit dat gelijke toegang afhankelijk wordt van lokale keuzes, lokale kennis en lokale bereidheid om te handelen.

Daardoor ontstaan honderden uitvoeringspraktijken. Wat in de ene gemeente mogelijk is, wordt in een andere gemeente geweigerd, beperkt, anders uitgelegd of helemaal niet gecontroleerd. Voor mensen met een beperking leidt dat tot rechtsonzekerheid en postcodebeleid.

Terugkerende reacties zijn:

- “te duur”;
- “geen prioriteit”;
- “geen capaciteit”;
- “daar gaan wij niet over”;
- “dat is gemeentelijk beleid”;
- “we hebben geen klachten ontvangen”.

Dat is moeilijk uit te leggen. Een dier heeft landelijke beschermingsnormen. Voedselveiligheid wordt gecontroleerd. Brandveiligheid wordt getoetst. Verkeer wordt gehandhaafd. Maar de rechten van mensen met een beperking worden nog te vaak overgelaten aan goede bedoelingen, versnipperd beleid, gebrek aan kennis en gemeentelijke willekeur.

Het VN-verdrag Handicap is echter geen vrijblijvende beleidswens. Het gaat om mensenrechten. Die horen niet afhankelijk te zijn van postcode, loket, budget, app, toeval of de persoonlijke kennis van een ambtenaar of bestuurder.

Kernpunt: mensenrechten mogen geen postcodebeleid zijn. Zonder landelijke normen, deskundig toezicht en effectieve handhaving blijven rechten van mensen met een beperking te vaak papieren beloften.

Waar gehandicaptenparkeerplaatsen verdwijnen, verkeerd zijn ingericht of feitelijk worden geblokkeerd zonder handhaving, verliest regelgeving haar betekenis. Waar assistentiehonden worden geweigerd zonder gevolg, verliest toegangsrecht zijn werking. Waar digitale systemen zonder alternatief worden opgelegd, wordt uitsluiting bestuurlijk georganiseerd.

Beleidsvorming zonder structurele betrokkenheid van ervaringsdeskundigen leidt bovendien tot oplossingen die op papier logisch lijken, maar in de praktijk niet werken. Juist bij parkeren, Wmo, digitale dienstverlening, openbare ruimte, wonen, hulpmiddelen en mobiliteit is ervaringskennis onmisbaar.

Kernpunt: rechten zonder effectieve handhaving zijn kwetsbare beloften.

17. Wat moet er veranderen?

Nederland heeft geen gebrek aan goede bedoelingen. Het probleem zit in uitvoering, normstelling, handhaving en bestuurlijke urgentie.

Nodig zijn:

- landelijke en afdwingbare minimumnormen;
- minder gemeentelijke willekeur;
- meer rechtsgelijkheid;
- minder bureaucratie bij blijvende beperkingen;
- duidelijke regels voor GPK-keuringen;
- transparantie over medisch advies en bezwaarrechten;
- structurele betrokkenheid van ervaringsdeskundigen;
- toegankelijke digitale dienstverlening met niet-digitale alternatieven;
- erkenning van mobiliteitsafhankelijkheid;
- betaalbare mobiliteit voor mensen zonder reëel alternatief;
- effectieve bescherming van toegankelijke voorzieningen;
- handhaving op blokkades en misbruik;
- toezicht met sancties waar regels worden genegeerd;
- periodieke rapportage door gemeenten over uitvoering van het VN-verdrag Handicap;

toetsing van nieuw beleid op gevolgen voor bestaanszekerheid, mobiliteit en toegankelijkheid.

Bezuinigen op zorg en ondersteuning hoeft niet te betekenen dat mensen met een beperking erop achteruitgaan. Echte besparing zit ook in het schrappen van onzinnige procedures, dubbele controles, terugkerende heraanvragen en bureaucratie die veel kost maar weinig oplost.

Kernpunt: doelmatigheid begint bij eenvoud, gelijkheid en uitvoerbaarheid.

18. Oproep: meld ervaringen

Dit zwartboek is bedoeld om patronen zichtbaar te maken. Ervaringen zijn daarom belangrijk. Niet als losse klaagverhalen, maar als feiten die laten zien waar beleid en uitvoering structureel tekortschieten.

Wij vragen mensen met een beperking, mantelzorgers en betrokken professionals om ervaringen te melden over onder meer:

- onzorgvuldige GPK-keuringen;
- herkeuringen ondanks blijvende beperkingen;
- digitale uitsluiting bij parkeren of aanvragen;
- ontoegankelijke parkeerautomaten;
- scanauto's en onterechte boetes;
- geblokkeerde of verdwenen gehandicaptenparkeerplaatsen;

- problemen met Wmo-hulpmiddelen;
- ontoegankelijke ziekenhuizen en zorginstellingen;
- ontoegankelijke woningen, openbare ruimte of recreatievoorzieningen;
- weigering van assistentiehonden;

bureaucratie die leidt tot extra kosten, stress of verlies van zelfstandigheid.

Bij meldingen over GPK-keuringen is vooral van belang:

- ging het om een eerste aanvraag of verlenging;
- welke gemeente of uitvoeringsinstantie was betrokken;
- vond er spreekuuronderzoek, huisbezoek, dossieronderzoek, videobeoordeling of alleen telefonisch contact plaats;
- is medische informatie opgevraagd;
- is het besluit schriftelijk gemotiveerd;

is bezwaar gemaakt en wat was de uitkomst.

Zo ontstaat een feitelijk onderbouwd beeld van wat er in Nederland werkelijk gebeurt.

Conclusie – Een rechtsstaat die te vaak toekijkt

Tien jaar na de invoering van het VN-verdrag Handicap lopen mensen met een beperking nog steeds te vaak vast in zorg, werk, onderwijs, mobiliteit, wonen, sociale deelname en financiële zekerheid.

Het probleem is niet dat rechten ontbreken. Het probleem is dat rechten onvoldoende worden uitgevoerd, bewaakt en afgedwongen.

Een verdrag dat mensen niet kennen, beleid dat zonder de doelgroep wordt gemaakt en voorzieningen die per gemeente verschillen, leveren geen gelijkwaardige samenleving op. Inclusie vraagt meer dan intenties. Het vraagt meetbare verbetering, bestuurlijke verantwoordelijkheid en effectieve handhaving.

Nederland zegt inclusie te willen, maar organiseert in de praktijk nog te vaak uitsluiting. Niet omdat oplossingen ontbreken, maar omdat gelijkwaardigheid te vaak ondergeschikt wordt gemaakt aan bestuurlijke gewoonten, versnippering, digitalisering zonder alternatief, kostenverschuiving en gebrek aan handhaving.

Mensen met een beperking hoeven niet dankbaar te zijn voor rechten die zij al hebben. Zij hoeven niet telkens opnieuw te bewijzen dat zij mogen meedoen. Zij hoeven niet te accepteren dat toegankelijkheid afhankelijk is van postcode, loket, app, budget of willekeur.

Een eerlijke samenleving begint pas wanneer mensen met een beperking niet langer hoeven te vechten voor rechten die op papier al lang bestaan.

Bron: College voor de Rechten van de Mens, nieuwsbericht 8 juni 2026, onderzoek onder 1.864 mensen met een beperking, uitgevoerd door Ipsos I&O in opdracht van het College, aangevuld met bestaande data van Nivel.

Zie ook op Mobiele-Recreatie.nl:

[Misstanden in beeld - https://mobiele-recreatie.nl/misstanden-in-beeld/](https://mobiele-recreatie.nl/misstanden-in-beeld/)

[Gemeentegrens en gelijke rechten - https://mobiele-recreatie.nl/gemeentegrens-en-gelijke-rechten/](https://mobiele-recreatie.nl/gemeentegrens-en-gelijke-rechten/)

[Brandstofarmoede en beperking - https://mobiele-recreatie.nl/brandstofarmoede-en-beperking/](https://mobiele-recreatie.nl/brandstofarmoede-en-beperking/)

Ontwikkelingen in het Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân

Beste relatie,

Het Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân is volop in ontwikkeling. Graag informeren wij u over enkele belangrijke veranderingen en ontwikkelingen binnen onze organisatie.

► Nieuw convenant samenwerking

Het Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân werkt samen met een groot aantal partners aan complexe vraagstukken op het snijvlak van zorg, veiligheid en bestuur. Om deze samenwerking ook in de toekomst goed te kunnen blijven ondersteunen, actualiseren wij momenteel ons convenant. Hiermee sluiten onze afspraken aan op de laatste wet- en regelgeving en de ontwikkelingen binnen ons netwerk.

De afgelopen periode hebben veel ketenpartners het conceptconvenant ontvangen en hierop waardevolle feedback gegeven. Wij waarderen deze betrokkenheid enorm. Dankzij deze reacties werken we samen aan een convenant dat niet alleen juridisch zorgvuldig is, maar ook aansluit bij de dagelijkse praktijk van onze samenwerking. De ontvangen opmerkingen en suggesties worden momenteel verwerkt in de definitieve versie. Zodra deze gereed is, ontvangen alle partners het definitieve convenant ter ondertekening. Wij kijken uit naar de voortzetting van onze samenwerking en danken alle partners voor hun bijdrage aan dit proces.

► Jaarverslag 2025 beschikbaar

Het digitale jaarverslag 2025 van het Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân staat online. In het jaarverslag blikken wij terug op de resultaten, ontwikkelingen en samenwerkingen van het afgelopen jaar. Het jaarverslag vindt u op onze website en is beschikbaar voor iedereen die geïnteresseerd is in het werk van het Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân.

► Nieuwe locatie

Het Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân verhuist. Vanaf 19 augustus vindt u ons op ons nieuwe adres Harlingertrekweg 53 (5e etage), 8913 HR Leeuwarden.

- Heeft u een afspraak?
Kom op tijd en neem plaats in de centrale hal. Een medewerker haalt u daar op.
Er is geen eigen receptie aanwezig.
- Komt u te laat?
 - Voor vergaderruimte 1 of 2 kunt u zelfstandig doorlopen.
Deze ruimtes bevinden zich in het atrium, rechts van de receptie.
 - Voor vergaderruimte 3 kunt u bellen naar 058 - 750 55 00.

► Kom naar onze housewarming in oktober

Om onze nieuwe locatie officieel in gebruik te nemen organiseren wij in oktober een housewarming voor onze partners en relaties. Binnenkort ontvangt u hiervoor een uitnodiging.

Wij kijken ernaar uit u dan te ontmoeten en laten ons nieuwe kantoor graag aan u zien.

► Nieuwe huisstijl

Een nieuw kantoor én een nieuwe huisstijl. Onze dienstverlening blijft uiteraard ongewijzigd, maar de nieuwe uitstraling sluit beter aan bij onze huidige rol en ambities. De komende maanden zullen wij onze communicatiemiddelen stap voor stap aanpassen. Deze nieuwsbrief is daar een voorbeeld van.

Vragen?

Heeft u een vraag over deze nieuwsbrief? Neem dan gerust contact met mij op.

Hartelijke groet,

Chris Visser

Manager Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân

chris.visser@zvvhf.nl
058 - 750 55 19

Lijst toezeggingen en moties

Datum: presidium 7 september 2026

Datum vergadering	Portefeuillehouder	Toezegging / aandachtspunt	Antwoord
Raad 6 juli 2026 MOTIE	Wethouder IJnsen	Beheerplannen Natura 2000 (2028 e.v.) <i>Dictum MOTIE Natura 2000:</i> Roept de Raad en het College op: 1. Om alle juridische, politieke en maatschappelijke wegen te bewandelen om het cultuurhistorische medegebruik te behouden, door dit juridisch te laten verankeren in de Natura 2000 wetgeving, Beheerplannen 2028; 2. De eiland- en kustgemeenten zich hierin te verenigen zodat er collectief één krachtige stem richting provincie, ministeries en terreinbeheerders komt. <i>Het college legt hier ook de koppeling met het aanstaande Beleidskader Natuur Waddenzee.</i>	De gemeente Ameland wordt door Rijkswaterstaat en de Provincie Fryslân op de hoogte gehouden van de procedures die gevolgd worden om tot geactualiseerde Natura 2000 beheerplannen voor de Noordzeekustzone, Waddenzee en Duinen Ameland te komen (voor 2028 en verder). Ook wordt de gemeente door het ministerie van LNVN op de hoogte gehouden over het realiseren van het Beleidskader Natuur Waddenzee. We nemen, zowel ambtelijk als bestuurlijk, deel aan de geplande bijeenkomsten en leveren input waar mogelijk. Daarnaast vindt binnenkort ook een kennismaking plaats tussen het DB (de burgemeesters van de Waddengemeenten) en de Stichting Wij zijn de Wadden. Voor wat betreft de juridische status van de lijst met bestaande gebruiken is besloten als Waddeneilanden onafhankelijk juridisch advies te vragen. De eerste resultaten worden naar verwachting half september 2026 concreet. Het college zal u daarover actief informeren (bijvoorbeeld met een raadsinformatiebrief). De inzet is uiteraard om zowel in beleidskader als in beheerplannen een plek te blijven borgen voor het cultuurhistorisch medegebruik. Dit is naar onze mening van groot belang voor het draagvlak onder onze inwoners voor beleid en beheer van onze Wadden Natuur.

Commissie 6 juli 2026	Wethouder Faber	Straat Kwekerij De bouwstraat wordt te zijner tijd via wegenonderhoudsplan vervangen door een definitieve inrichting.	De bestrating nabij het voormalige plan Kwekerij/flexwoningen wordt in 2027 meegenomen in het onderhoudsplan wegen 2027.
Raad 29 juni 2026 REKENKAMER	Burgemeester Willemsma	Aanbevelingen Rekenkamer 1. Zorg voor verbetering van de informatie in de begroting en jaarrekening en voor verbetering van het begrotingsproces (aanbeveling aan college); 2. Vraag het college om voorstellen voor duidelijke actuele normen voor de algemene reserve, en stel die als raad vast (aanbeveling aan raad); 3. Vraag aan het college om duidelijke spelregels voor bestemmingsreserves (aanbeveling aan raad); 4. Verbeter de meerjareninvesteringsprogramma's zodat die actueel zijn en blijven (aanbeveling aan college); 5. Vraag het college om duidelijke informatie over de (inschatting) van weerbaarheid en risico's, en stel daar ook normen voor vast (aanbeveling aan raad); 6. Vraag het college om een gezamenlijk onderzoek voor de eilanden naar toeristen- en forensenbelasting. Advies Auditcommissie Ons advies is daarom (naar aanleiding van accountantsrapport jaarrekening 2025 en rekenkamerrapport Financiën): 1. om control in de derde lijn te versterken de Verbijzonderde Interne Controles (VIC) uit te besteden 2. uitbreiding van de risico-analyse en benadering van het weerstandsvermogen ten behoeve van de jaarrekening 3. actualiseren van de Nota Reserves en Voorzieningen	Sinds 1 januari 2023 is het college van burgemeester en wethouders wettelijk verplicht om de gemeenteraad jaarlijks te informeren over de opvolging van aanbevelingen uit rekenkamerrapporten. Tot nu toe is dat niet actief gebeurd. Vanaf 2026 is de bedoeling dat het college dit via de toezeggingenlijst zal doen zodat de raad maandelijks goed zicht houdt. Voor de aanbevelingen uit het recente rekenkamerrapport "hoeveel geld is er nu eigenlijk"? Volgt het college de prioritering van de Auditcommissie. Daarbij geldt dat aanbeveling 1 onderdeel is van de reguliere P&C-cyclus en aanbeveling 6 vooralsnog niet wordt opgepakt. Ook de aanbeveling van de accountant om te komen tot een frauderisicoanalyse en een M&O-beleid krijgt vooralsnog geen opvolging. Eerste prioriteit is versterken control en uitbesteden VIC, dat heeft geen directe verbinding met de aanbevelingen van de rekenkamer en is inmiddels opgepakt. Aanbeveling 5 wordt opgepakt in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de aankomende begroting 2027 en een aanpak voor een investeringsprogramma wordt betrokken bij uitwerking van het aanstaande bestuursprogramma van het nieuwe college. Aanbevelingen 2 en 3 worden meegenomen in een nieuwe nota reserves en voorzieningen, waarvan de planning is voorzien in 2027 na de vorige prioriteiten.

Commissie 1 juni 2026	Burgemeester Willemsma	Aanbevelingen Rekenkamer De wijze waarop het college hiermee omgaat wordt na vaststelling door de Raad opgenomen in de toezeggingenlijst.	Wordt toegevoegd na vaststelling door de raad van elk rekenkamerrapport, zie raad 29 juni. Afgerond
Commissie 1 juni 2026	Burgemeester Willemsma	Technische vragen jaarrekening Enkele vragen uit de technische sessie en de commissie worden voorafgaand aan behandeling raad beantwoord.	De vragen zijn op 2 juni 2026 per mail beantwoord. Afgerond
Raad 18 mei 2026 MOTIE	Wethouder Faber	Wegenonderhoudsplan 2026 <i>Dictum MOTIE kunstwerk golfbaan:</i> Het college op te roepen: 1. Het onderhoud van de tunnel bij de golfbaan uit het jaarplan Wegen 2026 te halen; 2. De middelen die in het jaarplan wegen 2026 gekoppeld zijn aan het onderhoud van de tunnel te besteden aan noodzakelijk onderhoud van wegen zoals gedefinieerd in het Beheerplan Wegen, zoals dit door de raad is vastgesteld; 3. Het onderhoud van de fietstunnel uit te voeren waarbij dekking gezocht wordt in de lopende begroting van 2026 en de financiële verwerking in de paragraaf kapitaalgoederen van de begroting op te nemen bij de eerstvolgende wijziging; 4. Toekomstig onderhoud aan civieltechnische kunstwerken inzichtelijk te maken in een plan en te verwerken in de begroting, zodat duidelijk is welke budgetten waarvoor gereserveerd worden en onderhoud van deze werken niet ten koste gaat van noodzakelijk onderhoud van onze wegen.	Het college gaat de motie uitvoeren. De financiële consequenties zijn verwerkt in de begrotingswijziging bij de komende Kadernota en de denklijn wordt meegenomen in toekomstige onderhoudsplannen. Over een beheerplan voor 'overige openbare ruimte' (inclusief kunstwerken) wordt al nagedacht, dat komt ook terug in de Kadernota. Afgerond

Raad 18 mei 2026 MOTIE	Wethouder Faber	Terrein Buitendienst <i>Dictum MOTIE regenwaterhergebruik:</i> Het college op te roepen met een voorstel te komen voor de inrichting en kosten van een regenwateropslag (voor de toiletten en de wasplaats) op het terrein van de gemeentewerf en dit voor te leggen aan de raad.	De mogelijkheden voor regenwateropvang en -gebruik op het terrein van de gemeentewerf vragen nadere uitwerking. Daarbij moet onder meer worden bepaald voor welke toepassingen het water kan worden ingezet, zoals toiletten en de wasplaats, welke opvangcapaciteit benodigd is en welke technische voorzieningen daarvoor noodzakelijk zijn. Deze keuzes zijn bepalend voor zowel de inrichting als de kosten van het systeem. Het streven is om de raad in oktober een voorstel voor te leggen. Hiermee is voldoende tijd beschikbaar om de voorzieningen, indien gewenst, te betrekken bij de uitvoering van fase twee van het westelijk gedeelte van het terrein, waar regenwater kan worden opgevangen en waar mogelijk hergebruikt.
Commissie 11 mei 2026	Burgemeester Willemsma	Afstemming Rijksdiensten Burgemeester Willemsma geeft aan dat de brief van het College aan Rijkswaterstaat nog niet gedeeld kan worden; dit zal op een later moment naar de raad gaan.	Er hebben inmiddels meerdere gesprekken en briefwisselingen plaatsgevonden, zowel op ambtelijk als op bestuurlijk niveau. Aangezien de verdere afstemming met de Rijksdiensten naar verwachting nog enige tijd in beslag zal nemen, zullen wij u in oktober via een informatiebrief informeren over de stand van zaken.
Commissie 11 mei 2026	Wethouder IJnsen	Openbaar Vervoer Wethouder IJnsen zal nazoeken of de afspraken destijds met Arriva ook op papier gezet zijn en door wie destijds dit besloten is (raad of college). Hij komt hier schriftelijk op terug.	Een flinke zoektocht in archieven levert geen formeel ondertekende afspraken op tussen de gemeente en enig OV-bedrijf. Er is uiteraard wel correspondentie over allerlei zaken rond het OV, met name met Arriva.

			Expliciet is er in 2006 en 2007 door de raad besloten tot een pilot openbaar vervoer (met als kern gratis eilander 65+) en daarna is er in 2008 en 2010 door de raad besloten voor dit gratis OV, alleen eilander 65+, budget vrij te maken tot eind 2011. Na 2011 heeft <u>het college</u> besloten deze regeling te verlengen en daar is tot en met 2016 ook budget voor in de begroting opgenomen geweest en er zijn betalingen gedaan. Sinds die tijd wordt er niet meer betaald, en in 2020 heeft het college vastgesteld (er is toen geen expliciet besluit genomen) dat er ook geen budget meer in de begroting was en dat er geen bereidheid was tot betalen omdat Arriva geen vervoersgegevens leverde en dat ook niet kon. Recent is dit in 2026 door <u>het college</u> bekrachtigd met een besluit omdat Qbuzz begrijpelijkerwijze meldde zonder betaling ook niet meer te willen vervoeren. Het college heeft met Qbuzz verkennend besproken de komende tijd nader in gesprek te gaan over een eventuele gerichte doelgroepenafpraak (mogelijk in het kader van minimabeleid). Het college is achteraf wel van mening dat met name in 2011 de raad actiever geïnformeerd had kunnen worden, al zal het budget toen structureel (via de raad) in de begroting zijn verwerkt. Ook bij het schrappen van het budget uit de begroting (ergens tussen 2016 en 2020) was het logisch geweest actiever te informeren (dan alleen via vaststellen van de begroting). Bij het recente besluit is het informeren van de raad achterwege gebleven nu het college dacht binnen de bestaande kaders (geen budget in begroting) te blijven met het intrekken van het collegebesluit 2011. Aangezien dit leidde tot 'herleven' van betaald vervoer voor eilanders 65+ is wel via de Gemeente Info actief gecommuniceerd. Afgerond
--	--	--	--

Commissie 11 mei 2026	Wethouder IJnsen	Natura 2000 en Beleidskader Natuur Waddenzee Wethouder IJnsen zal nazoeken of het cultuur historisch medegebruik, zoals dat eerder is opgenomen in Natura 2000, ook terug te vinden is in de beleidskaders Natuur Waddenzee en/of Noordzee.	Dit onderwerp is overgenomen naar de aangenomen motie over cultuurhistorisch medegebruik bij de raad van 6 juli 2026. Aferond
Raad 30 maart 2026	Wethouder IJnsen	Eerste Steen Stelp Wethouder IJnsen geeft aan bezig te zijn met een toekomstige plek voor de eerste steen Stelp, en ook in gesprek te zijn met de familie. Hij verzoekt dit nader af te wachten, het heeft de aandacht.	Deze toezegging is gedaan, de raad wordt geïnformeerd als er nieuws is. Het onderwerp is ook aan de orde gekomen tijdens de participatiebijeenkomst 'tijdelijke inrichting' gebied locatie oude Stelp. Diverse opties voor herplaatsing van de 1 ^e steen van De Stelp zijn verkend. Een kansrijke optie (herplaatsing in de centrale hal onder postbussen van de aanleunwoningen) wordt momenteel nader onderzocht. Daarbij zou de 1 ^e steen eventueel worden herplaatst met een duidingsbord over de aanleiding van deze 1 ^e steen: Herinnering aan De Stelp <i>Deze eerste steen behoorde tot woonzorgcentrum De Stelp en toont de namen van de initiatiefnemers die de bouw destijds mogelijk maakten. Na de sloop van het gebouw in 2026 is deze steen bewaard gebleven. De functie van De Stelp is overgegaan naar de nieuwe locatie Ambla.</i>
Raad 30 maart 2026	Wethouder Faber	Horeca en detailhandel A6/A9/A11/A12/ A15: diverse zienswijzen ontwerp horeca- en detailhandelsbeleid: wethouder Faber zegt toe dat deze zullen worden meegenomen in de reactie-nota die dan weer aan de raad zal worden aangeboden, daarbij worden ook de opmerkingen zoals fietsparkeerplaatsen e.d. meegenomen.	Het college heeft de normale procedure geschetst, er volgt een raadsvoorstel na de zienswijzeperiode. (Dit onderwerp staat afgerond omdat het ook bij 20 januari is opgenomen) Aferond

Commissie 2 februari 2026	Wethouder Faber	Commissievraag inrijden Nes en standplaatsen Taxi Op vraag 1 (stand van zaken ontheffingen inrijden centrum Nes en aanwijzen taxi-standplaatsen), zal nog een raadsinformatiebrief volgen (heeft vertraging opgelopen).	Het college heeft op 12 mei heeft het college de raad geïnformeerd over de stand van zaken via een raadsinformatiebrief. Afgerond
Raad 20 januari 2026 MOTIE	Wethouder Faber	Horeca Hollum <i>Dictum MOTIE Locatie Schakel:</i> Roept het college op de locatie waar nu OBS “de Schakel” gevestigd is te reserveren als ruimte voor horeca.	Dit wordt meegenomen in de definitieve versie van het horeca- en detailhandelsbeleid, waarbij ook een reactienota zienswijzen hoort.
Raad 20 januari 2026 MOTIE	Wethouder Faber	Terrassen Ameland <i>Dictum MOTIE Openingstijden Terrassen:</i> Om de tekst in de bijlage (beleid en beleidsregels horeca) kloppend te maken met het bestaande beleid.	Dit wordt meegenomen in de definitieve versie van het horeca- en detailhandelsbeleid, waarbij ook een reactienota zienswijzen hoort.
Raad 15 december 2025	Wethouder Faber	Accommodatiebeleid Wethouder Faber doet de toezegging dat de uitvoering van het traject 2.1 / cluster Hollum niet later zal zijn dan 2030, mogelijk zelfs nog eerder. Mogelijk dat komend jaar al een voorbereidingskrediet wordt gevraagd aan de raad.	In december 2025 is het accommodatiebeleid vastgesteld, met uitzondering van de uitwerking voor de maatschappelijke voorzieningen in de dorpen Nes en Buren. Er is een aanvullend onafhankelijk participatietraject doorlopen voor Nes en Buren. De uitkomsten hiervan zijn in juli 2026 door de onafhankelijk begeleider en de begeleidingsgroep opgeleverd aan de gemeenteraad. Deze vragen nog om nadere uitwerking en een voorstel tot besluit van het college aan de gemeenteraad. Het college wil zorgdragen voor een gedragen uitwerking en betreft hierbij onder andere de begeleidingsgroep.

			Naar verwachting zal het college in het eerste kwartaal 2027 een voorstel aanbieden aan de gemeenteraad, daarbij wordt dan ook voorzien in een hernieuwde eiland brede fasering / planning voor het accommodatiebeleid. In oktober 2026 wordt u een procesaanpak met voorstel voor een gedeeltelijk voorbereidingskrediet voor de clustervorming in Hollum ter besluitvorming voorgelegd.
Commissie 1 december 2025	Wethouder Faber	Verlenging Gemeentelijk Rioleringsplan Wethouder Faber zegt toe schriftelijk terug te komen op de vraag van het CDA/dhr. Oud over de aanpak en het tijdsbestek daarvoor voor de wateroverlast in Buren.	In april van dit jaar is de Startnotitie Programma Water en Riolering (PWR 2026–2030) vastgesteld. Hiermee geeft het college uitvoering aan de gemeentelijke taken op het gebied van het beheer van watersystemen en de waterketen. Voor het opstellen van het PWR ontbreken op dit moment nog enkele noodzakelijke gegevens. Daarom is aan een extern ingenieursbureau opdracht verstrekt om de benodigde data te verzamelen en een hydraulisch rekenmodel en een Systeemoverzicht Stedelijk Water op te stellen. Door het ontbreken van deze gegevens is het niet mogelijk om het PWR, zoals aanvankelijk voorzien, eind 2026 af te ronden. Op basis van de uitkomsten wordt het beleid geactualiseerd en wordt een uitvoeringsprogramma voor de komende jaren opgesteld. De verwachting is dat het PWR in de loop van 2027 wordt afgerond. De geconstateerde wateroverlast in Buren wordt specifiek betrokken bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma. Daarbij wordt onderzocht welke maatregelen mogelijk en noodzakelijk zijn. In algemene zin geldt dat bij het zoeken naar oplossingen sprake is van een gedeelde verantwoordelijkheid tussen de gemeente en de betreffende perceeleigenaren.

Commissie 1 december 2025	Burgemeester Willemsma	Belastingverordeningen 2026 De portefeuillehouder zegt toe: - in 2026 in gesprek te gaan met de raad om het systeem van belastingheffing en het berekenen van de tarieven te bespreken.	Griffier zal dit oppakken en inplannen in overleg met cluster Financiën.
Commissie 1 december 2025	Wethouder Faber	Woonvisie Wethouder Faber zegt toe een update te geven over de uitvoering van de Woonvisie.	De vraag betrof de voortgang van nieuwbouwwoningen. In de woonvisie (paragraaf 2.28) zijn zeven locaties voor woning (her-)ontwikkeling benoemd, met een globale planning in het uitvoeringsprogramma. De uitvoering hiervan loopt. De nieuwbouw aan de Paasduinweg is aanbesteed en het bouwproces loopt. De sloop van de Stelp en het zelfstandig maken van de zuidvleugel zijn gerealiseerd. Een ander proces dat schaarse capaciteit heeft gevraagd, is de uitwerking van het nieuwe strategisch complex beheerplan. Dit is een plan om bestaande huurwoningen van het GWA in 2041 aardgasvrij ready te maken inclusief een geactualiseerd meerjarig onderhoudsplan voor het GWA woningbezit. De kosten voor onderhoud worden verwerkt in de Kadernota (raad september) en het beheerplan wordt voorgelegd aan de raad van oktober. Op 12 mei zijn raadsleden tijdens een thema avond bijgepraat over de activiteiten en ambities van het GWA en de uitvoering van de afspraken uit de regionale woondeal met het rijk. Het college werkt aan een totaaloverzicht van (grote) projecten die voortvloeien uit vastgesteld of nog vast te stellen beleid, zoals: accommodatiebeleid, strategisch complex beheerplan GWA, wegen- en rioleringsplannen.

MOTIE		<i>Dictum MOTIE Bouwgrond:</i> De woningbouwlocatie, direct grenzend aan de Smitteweg te Ballum opnieuw aan te bieden ter verkoop voor woningbouw of als gemeente zelf woningbouw te ontwikkelen, waarbij de doelstelling is, betaalbare huisvesting te realiseren voor onze inwoners.	Er wordt op dit moment concreet gewerkt aan een projectdefinitie voor de ontwikkeling van de woningbouwlocatie Ballum (conform Woonvisie en Wet versterking regie op de volkshuisvesting).
Raad 24 november 2025	Wethouder IJnsen	Voorzieningenwijzer Wethouder IJnsen zegt toe dat er gewerkt wordt aan een Voorzieningenwijzer, waarin regelingen en tegemoetkomingen staan (gebundeld) voor burgers om te kunnen zien waar men recht op heeft en bij wie ze daarvoor moeten zijn.	De gemeentelijke website voor onderdeel Sociaal Domein wordt in 2026 geactualiseerd met als doel completer te informeren. Daarnaast wordt gewerkt aan vernieuwing van het minimabeleid, met het doel betere ondersteuning en meer duidelijkheid voor doelgroepen die dat nodig hebben. Op deze manier kan de website dienen als basale voorzieningenwijzer, waarbij inwoners met name ondersteund worden vanuit persoonlijk contact met het gebiedsteam.
Raad 14 juli 2025	Wethouder IJnsen	Collectorveld Wethouder IJnsen geeft aan te onderzoeken of onderzoek naar collectorvelden kan vallen onder de regiodeal - Duurzaamheid en koppelt dit terug naar de raad.	De stuurgroep Regiodeal Waddeneilanden heeft in haar vergadering van maart 2026 besloten om een budget beschikbaar te stellen voor het laten opstellen van een onderzoek over de kansen die collectorvelden bieden in de warmtetransitie op de Waddeneilanden.
Commissie 7 juli 2025	Wethouder Faber	Welstandsnota Wethouder Faber zegt toe naar de raad te komen met een voorstel voor het partieel aanpassen van de Welstandsnota.	Een partiele herziening voor de locatie “Amelander Kaap” is inmiddels vastgesteld in de raad van februari 2026. Het college zal, in het kader van de ontwikkeling van omgevingsvisie en omgevingsplan een nieuw integraal kwaliteitsbeleid vormgeven ter vaststelling door de raad.

Raad 22 april 2024 MOTIE	Wethouder Faber	<i>Dictum MOTIE Dijkjes / monumenten:</i> - Een procedure te starten om de oude dijklichamen aan de westzijde van het dorp Nes, strekkende vanaf de Ballummerweg Nes, Binnendijken Nes, Achterdijken Nes, Verdekspad Nes tot aan de Stokershiem Nes, aan te wijzen als gemeentelijke monument - Voor deze procedure contact op te nemen met Erfgoedvereniging Heemschut gezien de ervaring die Heemschut hierin heeft. Zie de link naar het gemeentelijke monument 'Pingjumer-gulden-halsband' en de totstandkoming daarvan.	Een concept gemeentelijke monumentenlijst is op ambtelijk niveau geactualiseerd. Er is een plan van aanpak opgesteld om de objecten op deze lijst gefaseerd aan te wijzen als karakteristiek pand en/of gemeentelijk monument. Het college heeft op 26 mei 2026 een advies aan het college over het vaststellen van de geactualiseerde lijst, het aanwijzen van de gemeentelijke monumenten en karakteristieke objecten en het actualiseren van de subsidieverordening dorpsvernieuwing Ameland aangehouden omdat nog zorgvuldiger naar de te volgen procedure (consequenties voor eigenaren) moet worden gekeken. De dijkjes als bedoeld in de motie staan op de concept gemeentelijke monumentenlijst. Deze dijken zijn al beschermd met een dubbelbestemming in het omgevingsplan. Ook de provincie heeft hier aandacht voor. Om deze reden is er geen haast met het (eventueel) aanwijzen van deze dijken als gemeentelijk monument. Er is gekeken naar het project van de Pingjumer Gulden Halsband. Dit heeft niet geleid tot gewijzigd inzicht of een verzoek om hulp of nadere informatie aan de erfgoedvereniging Heemschut.

Commissie 9 oktober 2023	Wethouder Faber	Toeristische informatieborden Wethouder Faber geeft aan in de toekomst wel een inventarisatie te willen gaan doen van de informatieborden, echter dit kost capaciteit en middelen, dit zijn keuzes voor de raad om hier ruimte voor te maken.	De VVV speelt hier een voortrekkersrol in, als dé informatievoorzieners voor bezoekers van Ameland. Het proces is dan ook onderdeel van hun subsidieafspraken voor 2025 en 2026. Wel is voor realisatie mogelijk aanvullende financiering noodzakelijk van (andere) subsidiegevers. Op dit moment inventariseert de VVV alle borden op het eiland, waarna met verschillende stakeholders een toekomstplan gemaakt wordt. De VVV heeft u op 9 februari 2026 met een presentatie bijgepraat over dit plan en over hun verdere werk.
Raad 26 juni 2023	Burgemeester Stoel (Willemsma)	Subsidiebeleid / verordening N.a.v. de Jaarstukken 2022: in overleg met het Presidium zal er een datum gepland worden voor de subsidieverordening en – verlening. Daarbij is relevant het ‘maatschappelijk rendement’ (in het algemeen) en de zorg over ‘commerciële winst’ (bij evenementen).	Op 11 februari 2025 is een collegebrief over de planning van het beleidsproces ‘actualiseren subsidiebeleid’, inclusief een weergave van wat al is/wordt gedaan met de raad gedeeld. Subsidieverlening aan sport- en culturele evenementen in relatie tot het maatschappelijk effect en ‘commerciële winsten’ is onderdeel van het proces actualiseren van het ‘subsidiebeleid’ (algemene subsidieverordening met aandacht voor inhoudelijke en procesmatige keuzes). Een uitgangspuntennotitie (input bij het actualiseren van het ‘subsidiebeleid’) over de toekomst van de regeling sport- en culturele evenementen wordt het derde kwartaal 2026 in college behandeld. De raad wordt actief geïnformeerd. Een thematisch gesprek met raadsleden zal onderdeel zijn van de vervolgaanpak ‘actualiseren subsidiebeleid’.

Raad 30 mei 2022	Wethouder Faber	Parkeerbeleid Het College zal met het parkeerbeleid aan de slag en dit te zijner tijd voorleggen aan de raad.	De voorbereiding van het parkeerbeleid is inmiddels gestart, het college heeft u op 23 juni 2026 via een raadsinformatiebrief geïnformeerd over de startnotitie. Het proces zou moeten leiden tot een voorstel om in de loop van 2027 parkeerbeleid ter besluitvorming aan de raad voor te leggen.
MOTIE		<i>Dictum MOTIE Parkeren:</i> Te komen met een voorstel voor beleid om onder meer de parkeerproblemen op Ameland goed op te lossen.	
Commissie 14 oktober 2024		Parkeren Westerlaan (begroting 2025)	De uitvoering van de extra parkeerplaatsen aan de Westerlaan in Hollum is inmiddels afgerond.
Commissie 13 oktober 2025		Parkeren Veerdam (begroting 2026)	Afgerond Het voornemen was om begin 2026 een voorstel te presenteren voor een aanpassing van het (fiets)parkeren op de veerdam. In aanloop daarnaartoe is binnen de randvoorwaarden van de kadernota gewerkt aan een beperkte aanpassing van de huidige inrichting. Tijdens een inloopavond zijn op deze voorgenomen aanpassingen reacties opgehaald. Uit die reacties kwam vooral naar voren dat met deze beperkte aanpassing het structurele tekort aan met name langparkeerplaatsen niet wordt opgelost. Om deze reacties zorgvuldig mee te wegen, is meer tijd nodig om te beoordelen of een grotere aanpassing van de inrichting mogelijk is. Over dit onderwerp is een themabijeenkomst gepland met raadsleden op 25 augustus 2026.

Nederlandse
Kustdagen

De kust nodigt uit.

Om verder te kijken.
Om ideeën te delen.
Om samen te werken.
Om elkaar te ontmoeten.
Om samen richting te geven
aan de toekomst van onze kust.

Welkom bij Nederlandse Kustdagen 2026

23 en 24 september 2026 | Noordwijk

De Nederlandse Kustdagen vormen het decor voor ontmoeting, inspiratie en gesprekken over alles wat speelt langs de kust. Na de succesvolle editie van 2025 bouwen we verder aan een programma vol energie, actualiteit en verrassende ontmoetingen.

Dit jaar krijgen de Nederlandse Kustdagen er een bijzonder nieuw onderdeel bij: de allereerste Verkiezing Kustinitiatief van het Jaar. Een podium voor inspirerende initiatieven die bijdragen aan een sterke, veilige, duurzame en aantrekkelijke kust.

Met boeiende sprekers, interactieve programmaonderdelen en volop ruimte voor ontmoeting en samenwerking, beloven de Nederlandse Kustdagen opnieuw twee hele bijzondere dagen aan zee te worden.

Wij nodigen je van harte uit om erbij te zijn!

De Nederlandse Kustdagen worden georganiseerd door KIMO/VNKG, in samenwerking met diverse betrokken partijen.

Bekijk hier de terugblik 2025

Wat je kunt ontdekken

Dag 1: Actualiteit, inspiratie & gesprek

De eerste dag staat in het teken van de grote vraagstukken langs de Nederlandse kust. We kijken naar de gevolgen van zeespiegelstijging en wat deze nieuwe inzichten concreet betekenen voor de keuzes die we nu moeten maken.

Ook het thema strandveiligheid staat centraal. Met aandacht voor het voorkomen van verdrinkingen laten we zien hoe kennis en innovatie bijdragen aan een veiligere kust.

Daarnaast komen thema's als verzilting, de verduurzaming van havens en een pilot rond gedragsverandering en sigarettenpeuken op het strand aan bod.

Een bijzonder onderdeel van het middagprogramma is de bijdrage van minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening Elanor Boekholt-O'Sullivan. Als voorzitter van het Kustpact spreekt zij over de gezamenlijke opgaven langs de kust en reikt zij de prijs uit voor het Kustinitiatief van het Jaar.

Het Ondernemers- en informatieplein heeft een prominente plaats in het programma. Een plek waar ondernemers, organisaties en innovaties samenkomen en waar ideeën uit de praktijk zichtbaar worden.

Dag 2: Ontdekken en vooruitkijken

De tweede dag draait om beleven, ontdekken en elkaar ontmoeten. Je ervaart hoe kennis, innovatie en praktijk samenkomen in de omgeving waar het allemaal gebeurt: de kust.

Laat je inspireren door een spreker die je anders laat kijken naar de kust. Leer hoe mens, natuur en omgeving elkaar beïnvloeden.

Daarnaast kun je zelf op ontdekking gaan langs inspirerende sessies, demonstraties en activiteiten op en rond het strand. Stap aan boord bij de KNRM. Sla je slag tijdens een toegankelijke bokscclinic. Doe mee aan een workshop over haptonomie en vitaliteit. Of ontdek Noordwijk tijdens een wandeling langs de kust. Onderweg ontmoet je bevroegen mensen en ervaar je de kust op een heel andere manier.

We sluiten de Nederlandse Kustdagen gezamenlijk af op het Ondernemers- en informatieplein. Een mooi moment om terug te blikken op twee inspirerende dagen.

Je gaat naar huis met nieuwe inzichten, praktische ideeën en waardevolle contacten. Inspiratie die je direct kunt gebruiken om verder te werken aan een sterke, veilige en toekomstbestendige kust.

Het volledige programma en informatie over het aanmelden vind je op onze website: www.nederlandsekustdagen.nl.

Meld je vóór 1 september aanstaande aan en geef hierbij aan welke sessies of activiteiten jouw voorkeur hebben. Dit is een evenement waar je bij wilt zijn!

Nederlandse
Kustdagen

www.nederlandsekustdagen.nl

Met vriendelijke groet,

Kernteam Nederlandse Kustdagen

En

Namens KIMO Nederland en België / VNKG

Arend-Jan van der Vlugt Martine de Jong

Directeur

Netwerkcoördinator

Informatiebrief

van het college aan de raad

Zaaknummer 553695
Vergaderdatum 16 juni 2026
Organisatieonderdeel Fysieke Leefomgeving
Portefeuillehouder Theo Faber

Onderwerp

Indexatie WOZ-waarde conform de Huisvestingsverordening gemeente Ameland 2023.

Kennisnemen van

Hierbij informeren wij u over de jaarlijkse indexatie van de WOZ-(grens) waarde die van toepassing is op de Huisvestingsverordening gemeente Ameland 2023.

Inleiding

Artikel 2, lid 1, sub b van de Huisvestingsverordening gemeente Ameland 2023 bepaalt dat de WOZ-waarde jaarlijks, door het college moet worden aangepast op basis van de ontwikkelingen in de taxatie WOZ-waarde.

Het in 2025 vastgestelde bedrag van € 625.446,- is daarom opnieuw geïndexeerd.

Kernboodschap

Op 12 mei 2026 is op grond van artikel 2 lid 1 sub b van de Huisvestingsverordening de WOZ-(grens) waarde geïndexeerd met 6,13% van € 625.446,- naar € 663.785,-.

Dit houdt in dat bij woningen die op de dag na publicatie van het besluit passeren bij de notaris met deze grenswaarde wordt gewerkt. Wat betekent dat bij de koop van een woning met een WOZ-waarde onder deze grenswaarde, alleen kopers met een economische of maatschappelijke binding in aanmerking komen voor een huisvestingsvergunning.

Vervolg

De gewijzigde WOZ-waarde wordt gepubliceerd.

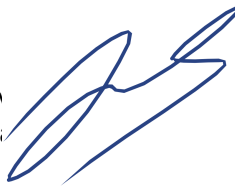
Alle makelaars en notariskantoren op Ameland worden per mail op de hoogte gesteld van de indexatie.

Ondertekening

T. Wi
Burg

I.J.W. '
Secret

Bijlagen

Informatiebrief

van het college aan de raad

Zaaknummer 560187
Vergaderdatum 23 juni 2026
Organisatieonderdeel Managementteam
Portefeuillehouder Theo Faber

Onderwerp

Startnotitie parkeerbeleid

Kennisnemen van

Het besluit van het college over het vaststellen van de startnotitie parkeerbeleid.

Inleiding

Op 23 juni heeft het college de startnotitie parkeerbeleid, te vinden in bijlage 1, vastgesteld.

Met de startnotitie geeft het college uitvoering aan een [motie](#) die de raad heeft aangenomen om te komen met een voorstel voor beleid om onder meer de parkeerproblemen op Ameland goed op te lossen. Deze motie is te vinden in bijlage 2.

Kernboodschap

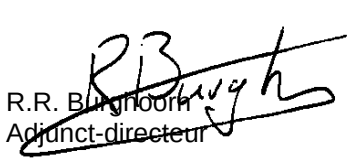
De startnotitie beschrijft het doel voor een helder, juridisch verankerd en gedragen parkeerbeleid met parkeernormen die passen bij Ameland, zodat leefbaarheid en besluitvorming rondom parkeren verbeteren.

Vervolg

Door de startnotitie vast te stellen, kan er worden gestart met de participatie en vormgeving van het beleid. Meer details hierover zijn te vinden in de startnotitie.

Als college houden wij u actief op de hoogte van de voortgang. Naar verwachting wordt het parkeerbeleid u in 2027 ter besluitvorming aangeboden.

Ondertekening

R.R. Buijnhoorn
Adjunct-directeur

T. Willemsma
Burgemeester

Bijlagen

1. Startnotitie parkeerbeleid.
 - a. Bijlage a – parkeernotitie.
2. Motie parkeerbeleid.

Startnotitie Parkeerbeleid

1. Inleiding

De druk op de openbare ruimte verandert. Autobezit, bezoekersstromen, nieuwe mobiliteitsvormen en de wens om dorpskernen aantrekkelijk en waar mogelijk autoluw in te richten, vragen om duidelijke keuzes. Tegelijkertijd kent Ameland een unieke situatie: de schaal van het eiland, de sterke seizoensinvloeden en de combinatie van wonen, recreatie en bedrijvigheid maken dat landelijke gemiddelden niet één op één toepasbaar zijn. Een goed parkeerbeleid is daarom belangrijk om de bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid van Ameland te waarborgen.

Door middel van een motie in 2022 heeft de raad aangegeven dat er een goede regeling rond parkeren moet komen om de problemen rond parkeren op te lossen en een dwingende norm te eisen bij aanvragen van omgevingsvergunningen. Een gemeentelijk parkeerbeleid heeft hierbij de voorkeur. In 2023 heeft de raad de vervoersvisie vastgesteld, en in september 2024 de beheer- en onderhoudsplannen voor wegen en havens. De volgende stap om de parkeerproblemen goed op te lossen is het tot stand komen van het parkeerbeleid.

Met deze startnotitie wordt de eerste stap gezet naar de invulling van deze motie naar een helder en toepasbaar parkeerbeleid voor de gemeente Ameland. In deze notitie worden de aanleiding, de uitgangspunten, de afbakening en het proces beschreven.

Het college wordt met deze startnotitie gevraagd richting te geven aan de voorbereidingen van de uitgangspunten en het proces, zodat het uiteindelijke parkeerbeleid breed gedragen en zorgvuldig tot stand komt waarna het uiteindelijke beleid wordt vastgesteld door de gemeenteraad.

2. Inhoud

2.1. Probleemstelling

De parkeersituatie op Ameland wijkt door het toeristische karakter, de seizoensgebonden druk en de beperkte ruimte wezenlijk af van die in andere gemeenten. De aanwezigheid van auto's van bezoekers, locaties zoals de openbare parkeerplaatsen in de dorpen en de strandovergangen, en het verschillend gebruik van de openbare ruimte vraagt om een duidelijk parkeerbeleid. Een beleid wat inspeelt op de piekmomenten in de seizoenen, en past bij de beperkte en kwetsbare openbare ruimte op Ameland. Dit vraagt om een integrale en toekomstbestendige benadering.

In het veld spelen diverse knelpunten die niet altijd in de cijfers zichtbaar worden: parkeren op de weg, parkeerplaatsen die worden ingenomen door boten op trailers, werkbusjes en afval op parkeerplaatsen, en de vraag of de parkeerdruk ook te maken heeft met het aantal beschikbare parkeerplaatsen op het eiland. Door bewoners en toeristen wordt er overlast ervaren door het foutparkeren van auto's en fietsen, met name in de dorpen. Ook zijn er deelthema's zoals fietsparkeren, laadpalen, invalide parkeerplaatsen, parkeren bij appartementen, en werkvoertuigen wat terugkomt in het parkeerbeleid.

Daarnaast worden aanvragen voor parkeeronthefingen en vergunningen voor bouwwerken omtrent parkeren beoordeeld aan de hand van landelijke CROW-parkeerkencijfers. Voorbeelden van wat in deze normcijfers staan is het aantal parkeerplaatsen dat bij een supermarkt, woning of hotel nodig is. Deze kencijfers bieden waardevolle richtlijnen, maar zijn niet specifiek voor de Amelandse situatie en vormen geen wettelijk vastgesteld lokaal toetsingskader. De CROW-richtlijnen hebben bijvoorbeeld geen rekening gehouden met een norm voor recreatiewoningen en appartementen, of de grote verschillen in auto aantallen tussen het hoog- en laagseizoen. Daarnaast is de CROW een kennisplatform, en geen wetgever. De richtlijnen komen niet tot stand via een formele wetgevingsprocedure en missen daardoor een publiekrechtelijke grondslag. Een wettelijk toetsingskader moet zijn gebaseerd op een wet, een regeling, verordening of beleidsregel, de CROW-richtlijnen vallen hier niet onder. Daardoor ontbreekt een duidelijke basis voor besluitvorming en kan bij inwoners en ondernemers onduidelijkheid ontstaan over rechten, plichten en verwachtingen rondom parkeren op het eiland.

2.2. Doelstelling & eindresultaat

Het doel van het beleidsplan is tweedelig. Het beleidsplan bekijkt de parkeerknelpunten op het eiland, en zal beleidsmatige richtlijnen geven over hoe de gemeente om wil gaan met parkeren op Ameland. Het parkeerbeleid bouwt verder op de omgevingsvisie, de vervoersvisie en de beleidsregel ontheffingen inrij- en parkeerverboden. Het beleid leidt tot duidelijkheid voor bewoners, bedrijven en bezoekers. Hierbij wordt aangesloten bij de CROW-richtlijnen, maar deze worden aangepast aan de Amelanders situatie. In dit parkeerbeleid wordt waar nodig ook de ruimte geboden voor beleidsregels.

Het beleid zal bevatten:

1. Inleiding
2. Huidige situatie
 - a. Bekende cijfers
 - b. Knelpunten
3. Mogelijke parkeeroplossingen
 - a. Openbaar parkeren
 - i. Gehandicapten parkeerplaatsen
 - ii. Elektrische auto's parkeerplaatsen
 - iii. Fiets parkeren
 - b. Parkeren particulier en bedrijven
4. Parkeernormen
5. Afwijkingsbevoegdheid & overgangsregeling
6. Vervolgstappen

Het proces resulteert in een concreet, toetsbaar en juridisch verankerd beleidsdocument, waarin het parkeerbeleid voor Ameland breed is vastgelegd. De startnotitie volgt uit een opdracht vanuit de raad, en zal daarom worden vastgesteld door het college. De raad zal met een informatiebrief worden geïnformeerd van de startnotitie. Het parkeerbeleid zal worden vastgesteld door de raad.

2.3. Afbakening

Het parkeerbeleid biedt een kader om met parkeerdruk om te gaan, maar vormt geen garantie dat alle ervaren knelpunten volledig verdwijnen. In het parkeerbeleid wordt gekeken naar wat de knelpunten en het spanningsveld is in de huidige situatie, en wordt een parkeerbeleid neergezet voor een gewenste situatie gebaseerd op de CROW-parkeernormen en parkeerkencijfers. Daarnaast wordt er gekeken naar de parkeerdruk en worden de CROW-cijfers waar nodig aangepast op de Amelanders situatie.

De focus voor de parkeernormen ligt bij:

- Wonen;
 - (sociale) huur
 - Eigendom
- Bedrijven;
- Recreatie;

2.4. Context/ kader

Het parkeerbeleid moet aansluiten op bestaande interne en externe regelgeving. Belangrijke interne kaders zijn onder andere:

- De Vervoersvisie, waar het parkeerbeleid een uitwerking van vormt;
- Bestaand beleid zoals het Beleidsregel ontheffingen inrij- en parkeerverboden artikel 5 en 7.
- Beleidsregel handhavend optreden tegen (brom)fietswrakken, wees(brom)fietsen en buiten de fietsenstalling geplaatste (brom)fietsen

Naast deze bestaande kaders is er een pilot "Fietsen bij strandovergangen" geweest, waar tijdelijke extra fietsstallingsmogelijkheden werden geplaatst in het hoogseizoen om overlast bij overgangen te verminderen. Ook worden cijfers uit de veiligheidsmonitor betrokken, en zijn er

overzichten van Wagenborg beschikbaar over het aantal voertuigen wat overgezet wordt met de veerboot. Daarnaast spreekt de Omgevingsvisie over het parkeerbeleid.

Ook zijn er externe kaders, zoals wet- en regelgeving van rijk en provincie, en vergelijkbare beleidsdocumenten van andere gemeenten waarnaar wordt gekeken. Voorbeelden van andere externe wet- en regelgeving zijn:

- Wegenwet
- Gemeentewet
- Omgevingswet
- Nationale & provinciale Omgevingsvisie
- Regionaal Mobiliteitsprogramma 1.0 Fryslân
- Omgevingsverordening van de provincie Fryslân

Er is eerder een analyse uitgevoerd (bijlage a), waarin de totale parkeercapaciteit is vastgesteld op 1.452 openbare parkeerplaatsen, verdeeld over de volgende locaties:

Locatie	Capaciteit
Hollum	386
Ballum	151
Nes	374
Buren	39
Strand Hollum	128
Strand Ballum	140
Strand Buren	100
Veerdam (24 uur)	50
Dijk, bij de veerdam	44
Voetbalvereniging Geel – Wit	40

Deze analyse heeft plaatsgevonden in 2024 en zal tijdens het traject voor het parkeerbeleid worden geactualiseerd en aangevuld.

In de gemeente Ameland wonen er 3.822 inwoners per februari 2026. Gemeente Ameland telt 1.850 huishoudens van gemiddeld 2,0 personen. Daarnaast zijn er 3.731 voertuigen, waarvan 1942 personenauto's en 715 bedrijfsvoertuigen geregistreerd binnen de gemeente volgens het CBS. Volgens de CROW-parkeerkencijfers is er gemiddeld een autobezit van 1.27 auto's per huishouden in niet stedelijk gebied. Als we de cijfers van de CROW volgen, zouden er 2349,5 auto's op Ameland moeten zijn gebaseerd op het aantal huishoudens. Hieruit is af te leiden dat er al een verschil zit tussen de CROW-parkeerkencijfers en Amelanders werkelijkheid door het kleinere aantal werkelijk geregistreerde auto's op Ameland vergeleken met wat uit de CROW-richtlijnen zouden volgen.

Vanuit de vervoersvisie volgt dat er in het hoogseizoen er ca 3300 meer auto's op het eiland aanwezig zijn dan in het laagseizoen. Hieruit volgt dat er een grote fluctuatie is van geparkeerde auto's op het eiland. Dit benadrukt dat de Amelanders situatie afwijkt van landelijke gemiddelden en de noodzaak voor een passend parkeerbeleid voor de gemeente Ameland.

Tot slot kan de pilot fiets parkeren bij strandovergangen, de vervolgstappen in de collegebrief 'aanpak bemparkeren en inritbestrating' (bijlage 2) en de inventarisatie van voertuigen die gebruik maken van de veerboot via Wagenborg relevant zijn voor een parkeerbeleid.

3. Proces

3.1. Procesorganisatie

Het parkeerbeleid wordt intern opgesteld door een beleidsambtenaar. Afstemming vindt plaats binnen de reguliere driehoek overleggen bestaande uit de portefeuillehouder verkeer, MT lid beleid en de beleidsambtenaar.

Andere interne disciplines zullen bij het beleid worden betrokken als hun expertise nodig is. Het gaat dan om communicatie, juridische zaken, de buitendienst, beheer en onderhoud.

3.2. Participatie/ communicatie

Externe organisaties, zoals dorpsbelangenverenigingen, kunnen input leveren op het beleid, terwijl individuele inwoners worden geïnformeerd en de mogelijkheid krijgen om een zienswijze in te dienen. Transportorganisaties zoals Wagenborg hebben ook een belangrijke rol vanwege hun mobiliteitsinzet.

In de beleidsvormende fase wordt met de dorpsbelangen, fietsverhuurders en ondernemersorganisaties in gesprek gegaan om knelpunten op te halen. Gezien de focus in dit beleid gaat om naar de parkeernormen te kijken, en te onderzoeken welke beleidsvragen onder knelpunten liggen is participatie in de vorm van contact met organisaties het meest wenselijk. Gezien het maatschappelijk belang van parkeren wordt verkend op welke wijze bewoners kunnen worden geïnformeerd en betrokken bij de totstandkoming van het parkeerbeleid, bijvoorbeeld via een enquête of een andere laagdrempelige vorm van participatie. De individuele bewoner zal een grotere participatierol spelen wanneer knelpunten projectmatig worden opgepakt. Eenieder wordt uitgenodigd zienswijzen in te dienen op het onderwerp parkeerbeleid. De zienswijzen worden voorzien van een reactienota welke wordt betrokken bij de definitieve vaststelling. Zo nodig kan nog verdere afstemming plaatsvinden afhankelijk van de reacties. Dit overeenkomstig de "Inspraak- en participatieverordening 2023".

3.3. Planning + vervolg

Wat?	Wanneer?
Collegelunch parkeerbeleid	Mei
Vaststellen startnotitie	Juni
Versturen Enquête	Juli
Gesprekken organisaties	Augustus
Themabijeenkomst raad	September
Vaststellen ontwerp parkeerbeleid raad	November
Ter inzage leggen parkeerbeleid	December
Vaststellen parkeerbeleid raad	Maart 2027

4. Overig

Financiën:

In de beleidsvormende fase wordt geen additioneel budget gevraagd. In de uitvoering van een parkeerbeleid kan wel financiële gevolgen hebben op projectbasis. Dit wordt onderzocht.

Gemeente *Ameland*

PARKEERNOTITIE AMELAND

Colofon

Projectnaam

Parkeerbeleid Ameland

Document

Parkeernotitie Ameland

Opdrachtgever

Gemeente Ameland

Auteur

Richard Ensing

Versie

Concept

Datum

24-06-2024

Een analyse naar het parkeren op Ameland

Een parkeerbeleid is een stelsel van regels die de toewijzing van parkeerplaatsen aan gebruikers moet regelen. De kaders van zo'n beleid worden vaak met behulp van bijvoorbeeld het volgende opgesteld: hoeveelheid parkeerplaatsen per m² kantoorruimte, aantal parkeerplaatsen per woning in een nieuwbouwwijk.

Deze gegevens, beter bekend als Parkeerkencijfers, worden door het CROW beschikbaar gesteld. Aan de hand hiervan kan worden bepaald hoeveel parkeerplaatsen er gerealiseerd moeten worden. Maar ook kan er in een bestaande situatie worden gekeken of er wel voldaan wordt aan de richtlijnen.

Momenteel kent Ameland geen Parkeerbeleid. Daarom is er een analyse gedaan naar de huidige parkeersituatie. Hiermee moet duidelijk worden hoeveel parkeerruimte er is en welke parkeernormen er in de toekomst opgesteld zouden moeten worden.

De analyse is verdeeld per dorp: Hollum, Ballum, Nes en Buren. Per dorp zijn er verschillende gebieden in kaart gebracht. Welke gebieden dit exact zijn wordt verder op in deze notitie duidelijk gemaakt. Alleen de parkeergelegenheden die zich op de grond van de gemeente Ameland bevinden zijn verwerkt, tenzij anders aangegeven.

Parkeersituatie Hollum

Om de huidige parkeercapaciteit goed in kaart te kunnen brengen is er een onderscheid gemaakt tussen vijf deelgebieden:

- Gebied A: de parkeergelegenheden in dit gebied bevinden zich op de straten Oranjeweg-Yme Dunenweg-Reddingbootweg-Jacob Visserpad-Harmen Visserstraat-Fabrieksweg-Trapweg-M. Adriaan de Bruinestraat-Gooivisserstraat-Sijtze de Jongstraat. Samen met de capaciteit van parkeerterrein Oranjeweg is er een capaciteit van 135 in dit gebied.
- Gebied B: de parkeergelegenheden in dit gebied bevinden zich op de straten Molenweg-Olfert Pieter Laprstraat-Westakkers. Samen met de parkeerterreinen Centrum Hollum en Cornelis Bruinpad is er een capaciteit van 151 in dit gebied.
- Gebied C: de parkeergelegenheden in dit gebied bevinden zich op de straten Kekelburen-Blieneweg-Oosterlaan. Samen met de twee parkeerterreinen Westerlaan en Sint Magnuskerk is er een capaciteit van 100 in dit gebied.

Buiten de deelgebieden maken de parkeerterreinen Oranjeweg (sporthal), Sint Magnuskerk, Westerlaan, Cornelis Bruinpad en Centrum Hollum ook deel uit van het parkeeraanbod in Hollum. De totale capaciteit van de deelgebieden + parkeerterreinen komt uit op 386. Op nevenstaande afbeelding is een overzicht weergegeven met daarop de locaties van de parkeerterreinen en de deelgebieden met de bijhorende capaciteit.

Parkeersituatie Ballum

Om de huidige parkeercapaciteit goed in kaart te kunnen brengen is er een onderscheid gemaakt tussen twee deelgebieden:

- Gebied A: de parkeergelegenheden in dit gebied bevinden zich op de straten Camminghastraat-Het Hofje-De Stringen-Douwe Klipweg. Samen met de capaciteit van parkeerterrein Centrum Ballum is er een capaciteit van 77 in dit gebied.
- Gebied B: de parkeergelegenheden in dit gebied bevinden zich op de straten Gerrit Kosterweg-De Stringen-Smitteweg-Klaas Nobelweg. Samen met de capaciteit van parkeerterrein Gemeentehuis is er een capaciteit van 74 in dit gebied.

Buiten de deelgebieden maken de parkeerterreinen Gemeentehuis en Centrum Ballum ook deel uit van het parkeeraanbod in Ballum. De totale capaciteit van de deelgebieden + parkeerterreinen komt uit op 151. Op nevenstaande afbeelding is een overzicht weergegeven met daarop de locaties van de parkeerterreinen en de deelgebieden met de bijhorende capaciteit.

Parkeersituatie Nes

Samen met het parkeerterrein heeft deelgebied A een parkeercapaciteit van 114. Deelgebied B heeft samen met het parkeerterrein een capaciteit van 260. Nes heeft daarom een totale parkeercapaciteit van 374.

Parkeersituatie Buren

Vanwege de kleine omvang van Buren is er geen onderscheid gemaakt tussen deelgebieden. De totale parkeercapaciteit van de losse parkeervakken plus die van het parkeerterrein is 39.

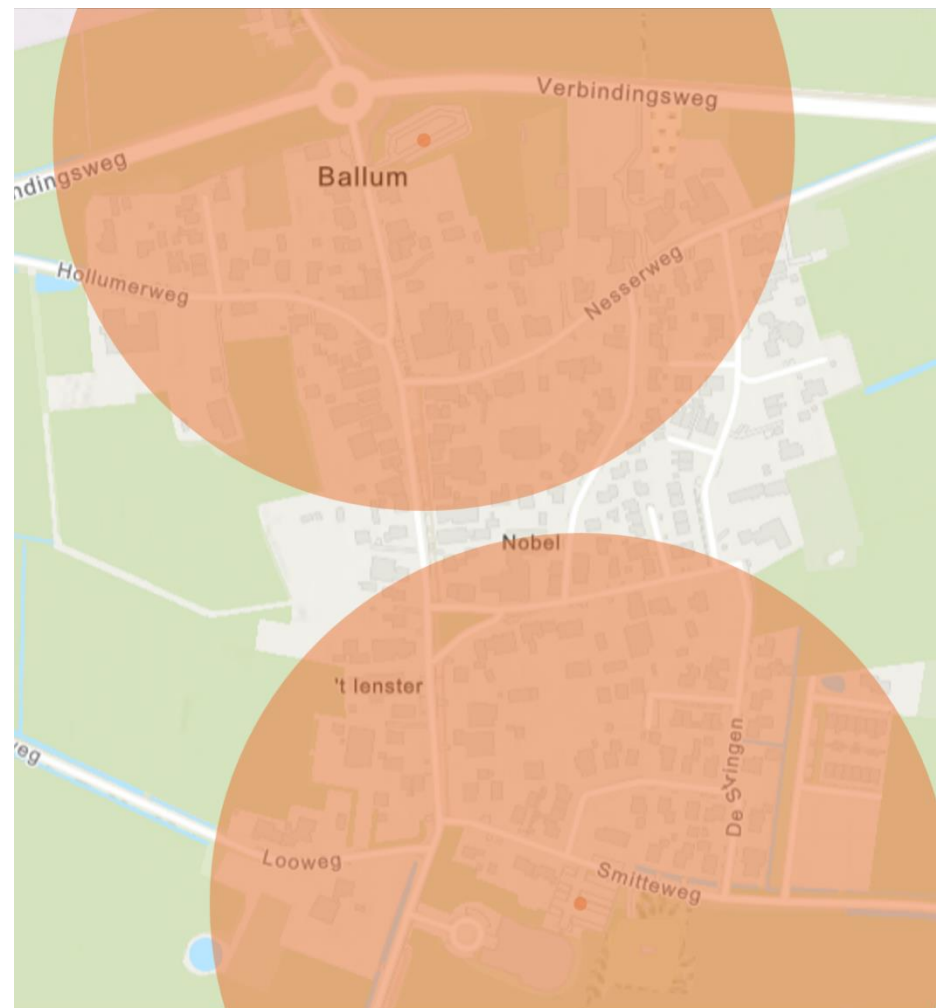

Loopafstanden tot parkeerterrein – Hollum

De oranje cirkels hebben een straal van 250 meter. In Hollum zou bijna iedereen 250 meter of minder moeten lopen om bij een parkeerterrein te komen. Alleen in het centrum en in de nieuwbouw wijken moeten mensen langer lopen. Wel moet erbij gezegd worden dat in de nieuwbouw wijken mensen hun auto voor de deur kwijt kunnen.

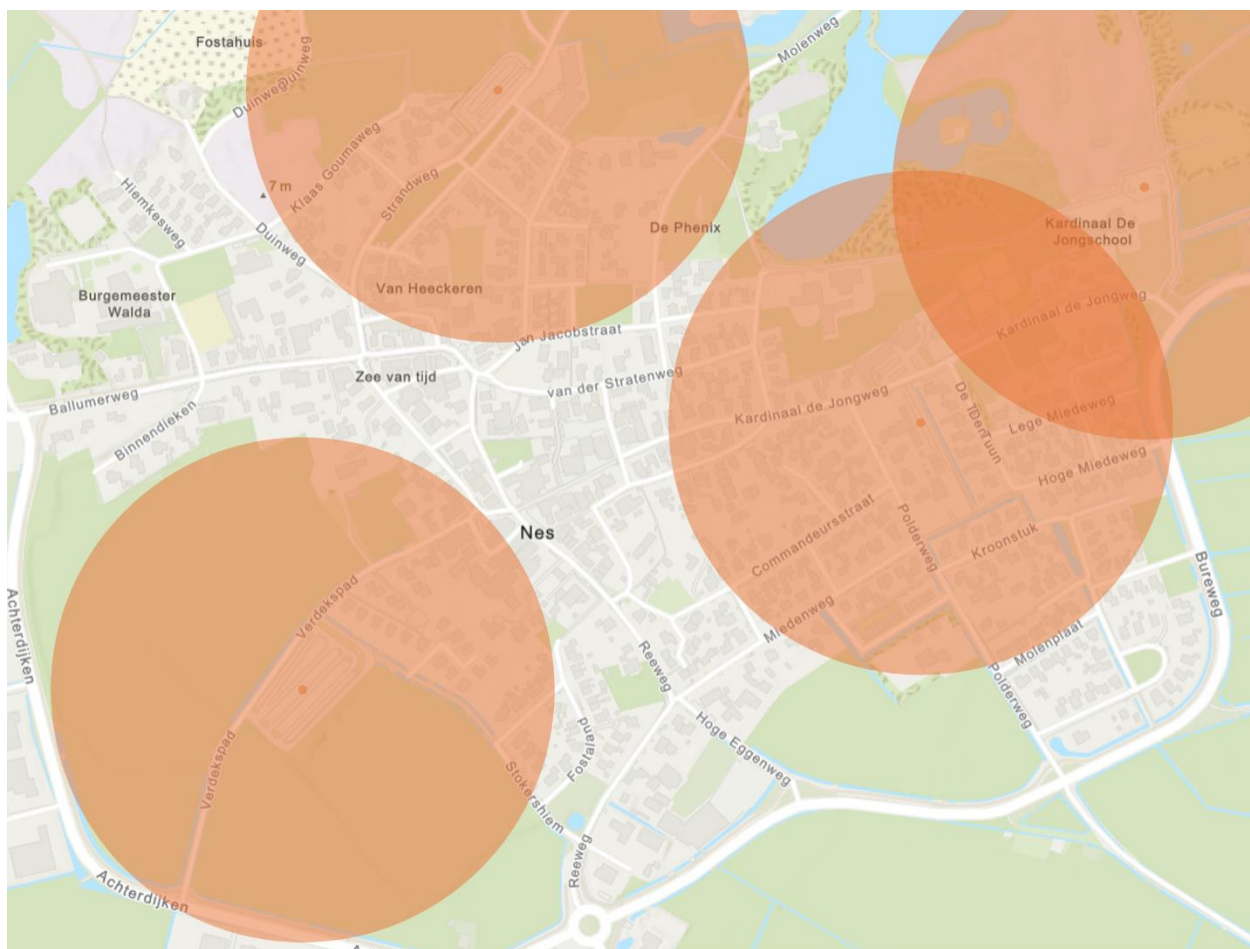
Loopafstanden tot parkeerterrein – Ballum

De oranje cirkels hebben een straal van 250 meter. In Ballum zou bijna iedereen 250 meter of minder moeten lopen om bij een parkeerterrein te komen. Te zien is dat een erg klein gedeelte buiten de 250 meter valt. Het rechter gedeelte wat buiten de cirkels valt kan hun auto kwijt voor de deur.

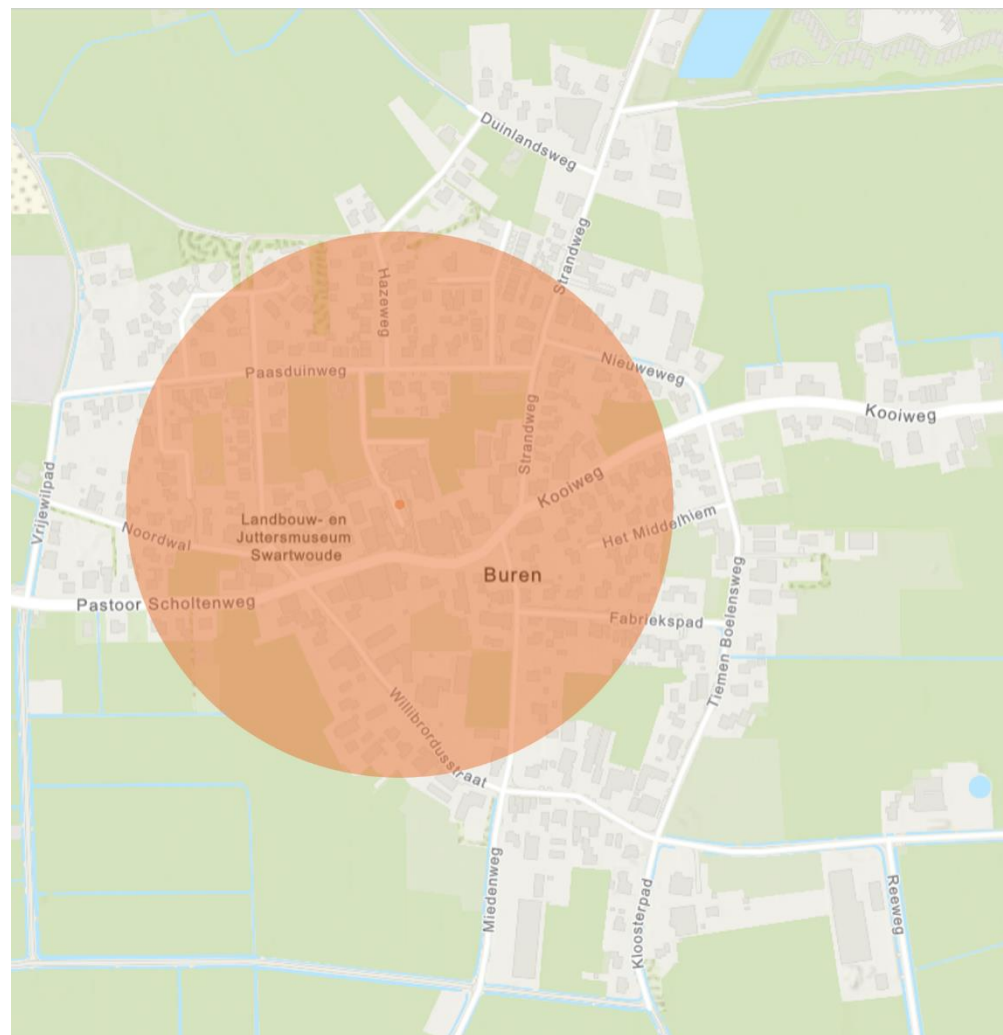
Loopafstanden tot parkeerterrein – Nes

De oranje cirkels hebben een straal van 250 meter. In Nes zou bijna iedereen 250 meter of minder moeten lopen om bij een parkeerterrein te komen. Te zien is dat vooral het centrum buiten de loopafstanden vallen. In de andere gedeeltes kan men de auto vrijwel altijd voor de deur kwijt.

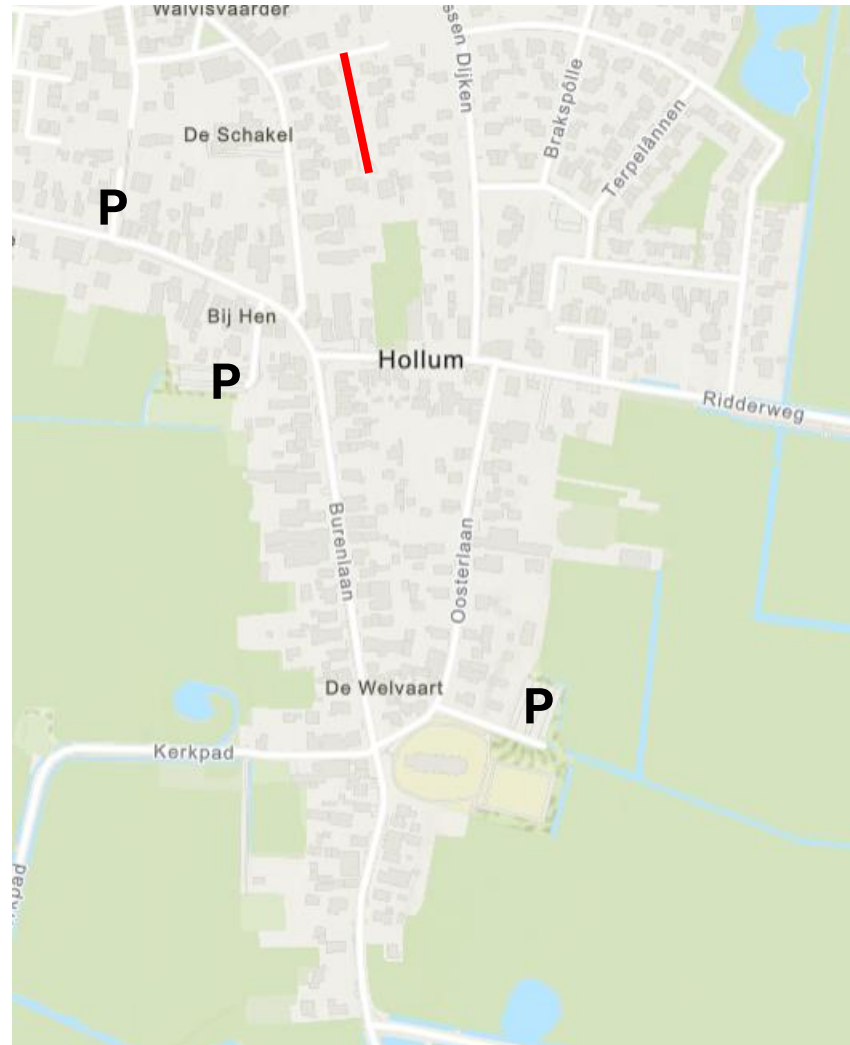
Loopafstanden tot parkeerterrein – Buren

De oranje cirkels hebben een straal van 250 meter. In Buren zou bijna iedereen 250 meter of meer moeten lopen om bij een parkeerterrein te komen. Te zien is dat vooral de gebieden buiten het centrum verder moeten lopen. Wel heb je hier te maken met huizen waarbij men vaak de auto voor de deur kwijt kan. Verder zijn er ook veel boerderijen waar genoeg plek is om de auto te parkeren.

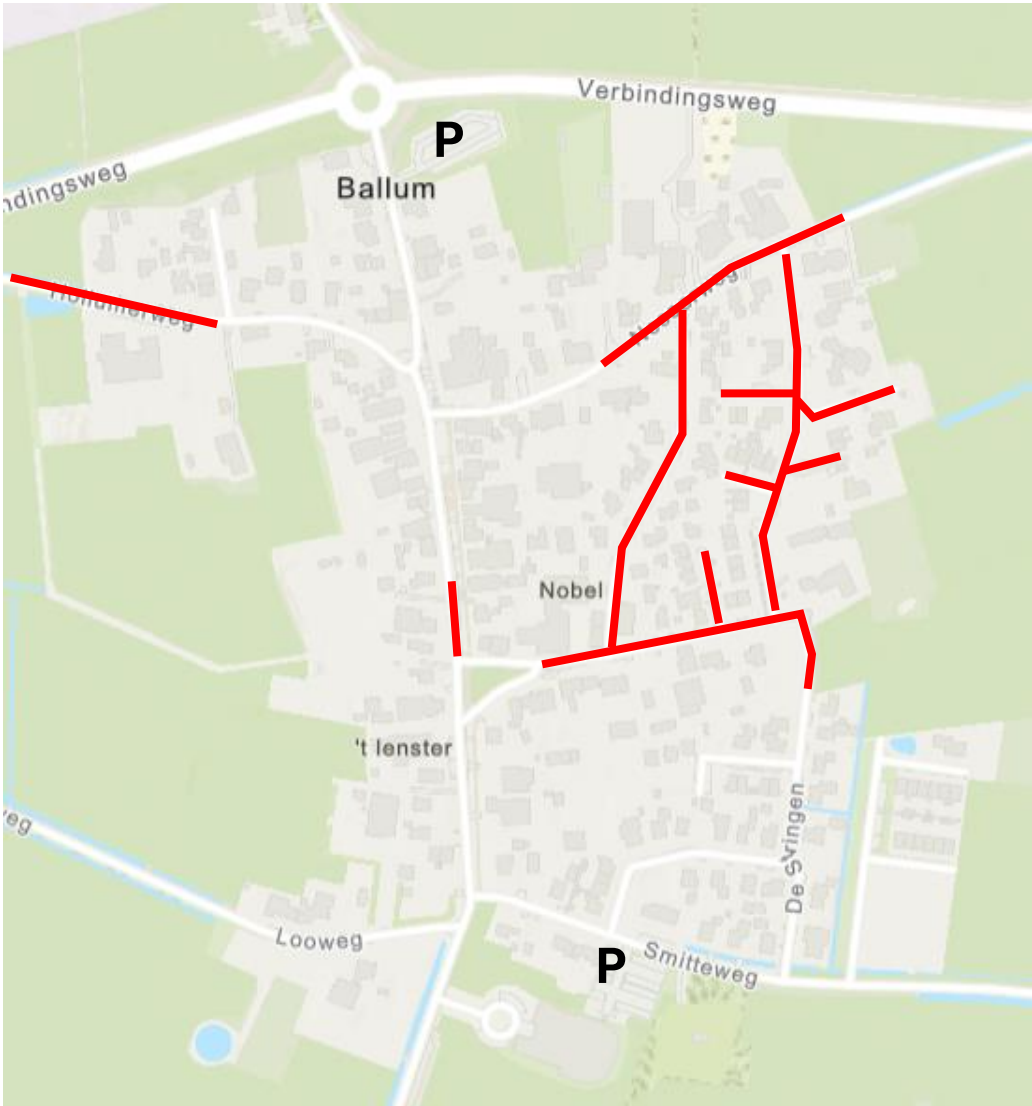

Gebieden die meer dan 250 meter verwijderd zijn van een parkeerterrein (gebieden zijn rood gemarkeerd)

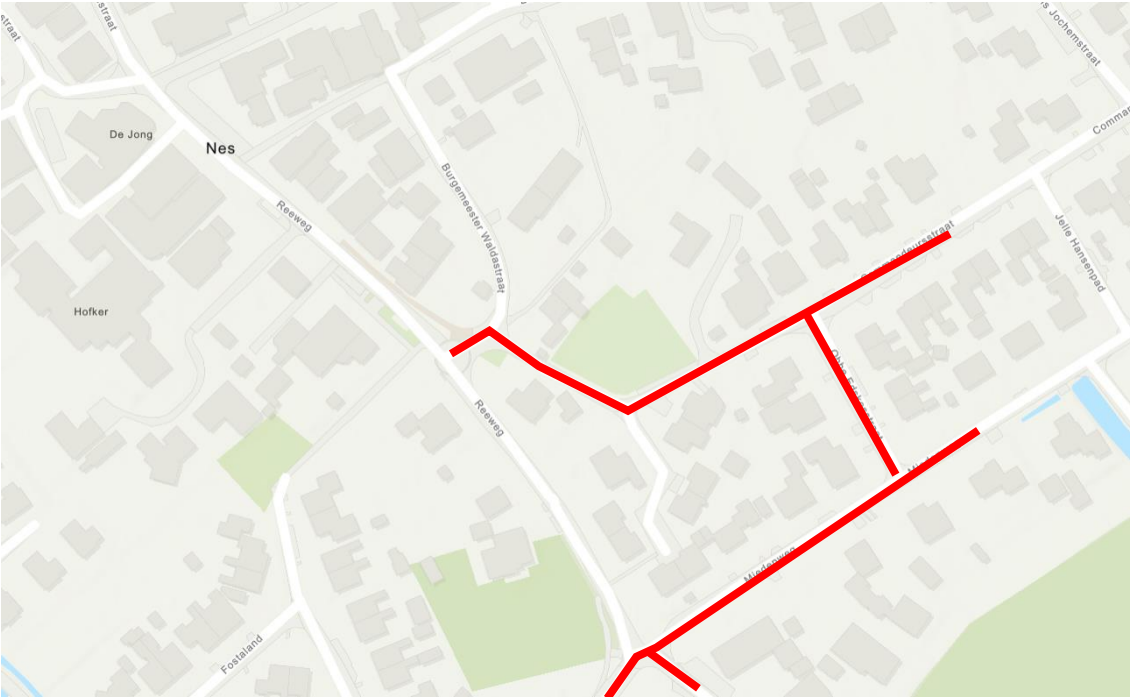
HOLLUM

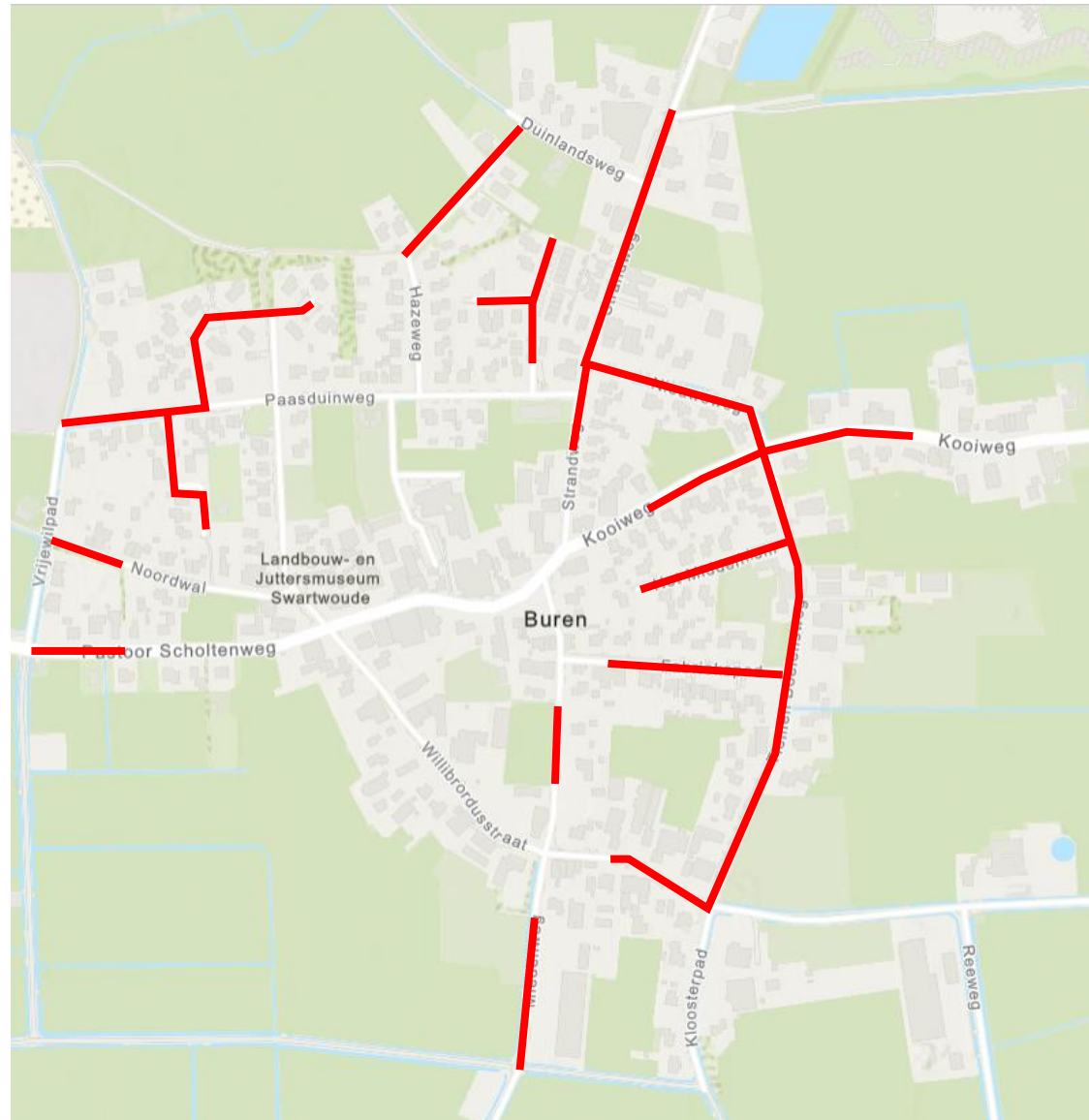
BALLUM

NES

BUREN

Locatie	Capaciteit
Strand Hollum	128
Strand Ballum	140
Vliegveld Ballum	180
Strand Buren	100
Veerdam (24hr)	50
Dijk, bij de veerdam	44
Voetbalvereniging Geel-Wit	40

Motie

De Raad van de gemeente Ameland, in vergadering bijeen d.d. 30 mei 2022.

Gelezen:

- Agendapunt 5 Te bespreken brieven vanuit de ingekomen stukkenlijst. Brief A12 van het College van Burgemeester en Wethouders van Ameland (B&W) gericht aan de Gemeenteraad van Ameland betreffende het voorgenomen besluit van B&W omtrent de verkoop van grond ten behoeve van de uitbreiding van parkeergelegenheid bij supermarkt Jumbo te Nes.

Overwegende dat:

- Op 29 november 2014 de Woningwet is gewijzigd door de inwerkingtreding van de Reparatiewet BZK 2014.
- Deze wijziging betrekking heeft op de intrekking van de grondslag voor de stedenbouwkundige voorschriften in een bouwverordening.
- De parkeernormen vaak geregeld waren in deze bouwverordening.
- De stedenbouwkundige voorschriften, zoals het parkeren, nu in het bestemmingsplan zelf geregeld moeten worden.
- Een voorwaardelijke verplichting wordt al veelvuldig toegepast voor het zekerstellen van voldoende parkeergelegenheid op eigen terrein.
- In de wijziging van het Besluit ruimtelijke ordening een bepaling is opgenomen die het mogelijk maakt in de regels een koppeling te maken met beleidsregels.
- Een bestemmingsplan nu regels kan bevatten “waarvan de uitleg bij de uitoefening van een daarbij aangegeven bevoegdheid, afhankelijk wordt gesteld van beleidsregels”.
- Hierdoor, net als in de bouwverordening werd gedaan, een flexibele regeling voor parkeren kan worden opgenomen in de bestemmingsplannen.
- Niet alle bestemmingsplannen integraal opnieuw moeten worden vastgesteld om in die bestemmingsplannen een regeling voor parkeren te regelen.
- Door middel van een parapluzieherziening in 1 keer aan alle bestemmingsplannen een parkeerregeling kan worden toegevoegd.
- Een en ander goed geregeld moet worden in een gemeentelijk parkeerbeleid/verkeersbeleid.

De raad van de gemeente Ameland spreekt uit dat:

- Om onder meer de problemen rond parkeren op Ameland op te lossen er een goede regeling moet komen.
- Gemeentelijk parkeerbeleid/verkeersbeleid de voorkeur heeft om te komen tot het oplossen van de problemen.

Roept het College van Burgemeester en Wethouders van Ameland op:

- Binnen twee maanden te komen met een voorstel voor beleid om onder meer de parkeerproblemen op Ameland goed op te lossen.

en gaat over tot de orde van de dag.

Ballum, 30 mei 2022

Ingediend door de fractie(s) van: Ameland '82

Informatiebrief

van het college aan de raad

Zaaknummer 561011
Vergaderdatum 30 juni 2026
Organisatieonderdeel Sociaal Domein
Portefeuillehouder Piet IJnsen

Onderwerp

Jaarverantwoording Kinderopvang, gemeente Ameland 2025

Kennisnemen van

De 'Jaarverantwoording Kinderopvang 2025, gemeente Ameland' (bijlage 1).

Inleiding

De kinderopvang omvat de volgende voorzieningen: Kinderdagverblijven (KDV), Buitenschoolse Opvang (BSO), Gastouderbureaus (GOB) en Voorzieningen voor Gastouderopvang (VGO). Gemeenten zijn volgens de Wet kinderopvang verantwoordelijk voor het toezicht op en de handhaving van de kwaliteit van kinderopvangvoorzieningen. De gemeente legt over de uitvoering van haar taken jaarlijks verantwoording af aan de gemeenteraad en de Inspectie van het Onderwijs. Deze jaarverantwoording geeft een overzicht van de registratie-, toezichts- en handhavingstaken die de gemeente in het voorafgaande kalenderjaar rondom kinderopvang verrichtte.

Her en der bevat de Jaarverantwoording Kinderopvang 2025 bijzondere scores zoals 0, % of 0%. Daar waar mogelijk, is gebruik gemaakt van de gemeentelijke toelichting om deze bijzondere scores te verklaren.

Kernboodschap

Deze jaarverantwoording geeft een overzicht van de registratie-, toezichts- en handhavingstaken die de gemeente in het voorafgaande kalenderjaar rondom kinderopvang verrichtte.

Vervolg

Ook in 2026 voert de toezichthouder GGD Fryslân, namens gemeente Ameland, weer inspecties uit bij betreffende kinderopvangvoorzieningen op Ameland. De algehele bevindingen hiervan worden verwerkt in de Jaarverantwoording Kinderopvang, gemeente Ameland 2026 (uiterlijk 1 juli 2027 door ons college vastgesteld).

Ondertekening

T. Willemsma
Burgemeester

I.J.W. Valk
Secretaris-directeur

Bijlagen

1. Jaarverantwoording Kinderopvang 2025, gemeente Ameland

Antwoorden

Jaarverantwoording Kinderopvang Gemeenten 2025

Antwoorden Details

Exportdatum	15-06-2026 16:15
Taal	Dutch

Inhoudsopgave

Antwoorden.....	1
<i>Verantwoordingsinformatie</i> Was de in 2025 in het LRK opgenomen informatie over het aanbod van voorschoolse educatie (ve) op de kinderopvangvoorzieningen in uw gemeente correct?.....	5
Heeft de gemeente in 2025 binnen redelijke termijn beslist op alle door houders ingediende wijzigingsverzoeken en de betreffende wijzigingen ook doorgevoerd in het LRK?	5
Heeft de gemeente alle formele handhavingsacties (aanwijzing, bestuurlijke boete, last onder dwangsom, last onder bestuursdwang of exploitatieverbod) die in 2025 onherroepelijk zijn geworden gepubliceerd/zichtbaar gemaakt in het publiekspitaal van het LRK?	5
Indien gewenst, kunt u hieronder een nadere toelichting geven op het percentage tijdig afgehandelde aanvragen.....	6
Indien gewenst, kunt u hieronder een nadere toelichting geven op het percentage geïnspecteerde KDV, BSO en GOB.	7
Zijn de geregistreerde KDV, BSO en GOB in uw gemeente in 2025 geïnspecteerd volgens de uitgangspunten van flexibel toezicht?	8
Heeft uw gemeente met de GGD overlegd over de te inspecteren onderwerpen/thema's in het flexibele deel van deze inspecties?	8
Zijn de keuzes/afspraken die hierbij zijn gemaakt schriftelijk vastgelegd?	8
In welk c.q. wat voor soort document is dit gebeurd?	8
Indien gewenst, kunt u hieronder uw antwoorden op de vraag/vragen over flexibele inspecties nader toelichten.	8
Indien gewenst, kunt u hieronder een nadere toelichting geven op het percentage geïnspecteerde VGO in uw gemeente.	9
Indien gewenst, kunt u hieronder een nadere toelichting geven op het percentage geregistreerde VGO dat in de afgelopen 3 jaar is geïnspecteerd.....	9
Maakte uw gemeente gedurende het gehele jaar 2025 bij de uitvoering van de handhavingstaak gebruik van GIR-Handhaven?	11
U kunt hieronder toelichten waarom er in een aantal gevallen geen handhavingstraject is opgestart.....	13
De gemeente heeft op een aantal tekortkomingen niet gehandhaafd vanwege andere redenen dan herstel na herstelleraanbod en/of er is sprake van tekortkomingen waarbij niets is ingevuld in GIR-Handhaven. Hieronder kunt u de tekortkomingen waarvoor dit geldt toelichten.	15
De doelstelling van toezicht en handhaving op de kinderopvang is: het borgen en bevorderen van veilige en kwalitatief hoogstaande kinderopvang. Naast het uitvoeren van de wettelijke taken op het gebied van toezicht en handhaving kunnen gemeenten ook andere activiteiten (laten) uitvoeren die aan dit doel bijdragen. U kunt dan bijvoorbeeld denken aan houderbijekomsten of werkbezoeken. Indien gewenst, kunt u hieronder aangeven welke activiteiten er (naast de wettelijke taken) in 2025 in de gemeente zijn uitgevoerd.....	16
Zijn er ontwikkelingen op het gebied van toezicht en handhaving kinderopvang die relevant zijn om met de inspectie te delen? U kunt hierbij ook denken aan eventuele afspraken die u in het ambtelijk overleg met de inspectie heeft gemaakt.	16
Indien er met het invullen van de vragenlijst volgens u nog geen voldoende compleet beeld is ontstaan van de uitvoering van het toezicht en de handhaving op de kinderopvang in uw gemeente in 2025, kunt u hieronder aanvullende informatie verstrekken.....	16

Jaarverantwoording Kinderopvang 2025, gemeente Ameland

Inleiding

De kinderopvang omvat de volgende voorzieningen: Kinderdagverblijven (KDV), Buitenschoolse Opvang (BSO), Gastouderbureaus (GOB) en Voorzieningen voor Gastouderopvang (VGO). Gemeenten zijn volgens de Wet kinderopvang verantwoordelijk voor het toezicht op en de handhaving van de kwaliteit van kinderopvangvoorzieningen. Het college van burgemeester en wethouders legt over de uitvoering van haar taken jaarlijks verantwoording af aan zowel de gemeenteraad (de horizontale toezichthouder), als de Inspectie van het Onderwijs (de interbestuurlijk toezichthouder). Verantwoording richting de Inspectie vindt plaats via de jaarverantwoording. Deze moet uiterlijk 1 juli worden ingediend en betreft het verslag van het voorgaande kalenderjaar.

Opbouw van de Jaarverantwoording

De jaarverantwoording over 2025 bestaat uit twee delen. Deel A van de vragenlijst bevat vragen over de uitvoering van de wettelijke taken. Deel B bevat benchmarkgegevens die u kunt gebruiken om de gegevens van uw gemeente te vergelijken met die van gemeenten in dezelfde grootteklasse, dezelfde GGD-regio en gegevens op landelijk niveau.

DEEL A

De vragen in deel A hebben betrekking op de volgende vier wettelijke taken van gemeenten:

1. Het juist, actueel en volledig houden van het Landelijk Register Kinderopvang (LRK).
2. Het tijdig afhandelen van aanvragen voor toestemming tot exploitatie en registratie van nieuwe kinderopvangvoorzieningen.
3. Het laten uitvoeren van de wettelijk verplichte inspecties door de GGD.
4. Handhavend optreden.

1 Bijhouden Landelijk Register Kinderopvang

Toelichting wettelijke taak

Het Landelijk Register Kinderopvang (LRK) is het online basisregister voor de kinderopvang waarin de gegevens van alle voorzieningen (KDV, BSO, GOB en VGO) door de gemeente worden geregistreerd. Het LRK moet juist en volledig zijn gevuld en het moet actueel zijn.

Dit betekent, onder andere dat de gemeente:

- In het LRK moet opnemen en actueel houden op welke locaties er gesubsidieerde voorschoolse educatie wordt aangeboden;
- Binnen redelijke termijn (8-10 weken) moet besluiten op door houders ingediende wijzigingsverzoeken aangaande reeds geregistreerde voorzieningen;
- Formele handhavingsacties zichtbaar moet maken in het publieksportaal van het LRK nadat deze onherroepelijk zijn geworden. Dit wordt in GIR-Handhaven het publiceren van handhavingsacties genoemd.

NB: Het gaat bij dit criterium uitdrukkelijk om het op orde zijn van het LRK, niet om het op orde zijn van GIR-Handhaven.

Verantwoordingsinformatie

Was de in 2025 in het LRK opgenomen informatie over het aanbod van voorschoolse educatie (ve) op de kinderopvangvoorzieningen in uw gemeente correct?

Met andere woorden: Was er in 2025 bij iedere locatie die gesubsidieerde ve aanbood ook in het LRK ook 'aangevinkt' dat er ve werd aangeboden?

- ☒ Ja
- ☐ Nee, niet altijd
- ☐ Anders, namelijk

Heeft de gemeente in 2025 binnen redelijke termijn beslist op alle door houders ingediende wijzigingsverzoeken en de betreffende wijzigingen ook doorgevoerd in het LRK?

- ☒ Ja
- ☐ Nee, niet altijd
- ☐ Niet van toepassing. Er zijn in 2025 geen wijzigingsverzoeken ingediend.

Heeft de gemeente alle formele handhavingsacties (aanwijzing, bestuurlijke boete, last onder dwangsom, last onder bestuursdwang of exploitatieverbod) die in 2025 onherroepelijk zijn geworden gepubliceerd/zichtbaar gemaakt in het publieksportal van het LRK?

Een handhavingsactie is onherroepelijk vanaf het moment dat de houder er geen bezwaar meer tegen kan maken of ertegen in beroep kan gaan.

- ☐ Ja
- ☐ Nee, niet allemaal
- ☒ Niet van toepassing. Er zijn in 2025 geen formele handhavingsbesluiten onherroepelijk geworden.

2 Tijdig afhandelen van aanvragen

Toelichting wettelijke taak

Deze taak betreft het tijdig afhandelen van alle aanvragen voor toestemming tot exploitatie en registratie van nieuwe kinderopvangvoorzieningen in het LRK. Voor het tijdig afhandelen van aanvragen wordt een termijn gehanteerd van tien weken, eventueel vermeerderd met de (in het LRK vastgelegde) opschorting. Binnen deze termijn moet de voorziening in het LRK de vervolgstatus 'geregistreerd', 'afgewezen' of 'ingetrokken' hebben gekregen.

Verantwoordingsinformatie

De gemeente heeft in de periode 1 oktober 2024 tot 1 oktober 2025 0 aanvragen voor toestemming tot exploitatie en registratie van nieuwe voorzieningen ontvangen, waarvan er 0 tijdig afgehandeld zijn. Dit betekent dat % van de aanvragen tijdig afgehandeld is.

NB: Er is voor de termijn van 1 oktober 2024 tot 1 oktober 2025 gekozen, omdat aanvragen die aan het einde van deze periode zijn binnengekomen nog voor 31 december 2025 konden worden afgehandeld.

Indien gewenst, kunt u hieronder een nadere toelichting geven op het percentage tijdig afgehandelde aanvragen.

Omdat er op Ameland in 2025 geen aanvragen voor toestemming tot exploitatie en registratie van nieuwe voorzieningen zijn geweest, bevat het antwoord op deze vraag 'bijzondere scores', zoals '0 afgehandeld' en '%'.

3 Uitvoering inspecties

Toelichting wettelijke taak

Het toezicht op de kinderopvang wordt door de GGD uitgevoerd in opdracht van de gemeente. Hierbij geldt het volgende:

- Iedere nieuwe KDV, BSO, GOB en VGO dient voor registratie in het LRK geïnspecteerd te worden met een onderzoek voor registratie.
- Bij iedere geregistreerde KDV, BSO en GOB dient binnen 3 maanden na inschrijving in het LRK een onderzoek na registratie plaats te vinden. In het jaar na het onderzoek na registratie vindt een vervolgonderzoek na registratie plaats. Op basis van deze twee volledige onderzoeken stelt de GGD een risicoprofiel op voor de locatie. Vervolgens voert de GGD, op basis van het risicoprofiel, jaarlijks een risicogestuurd onderzoek uit. Het risicoprofiel wordt na elk jaarlijks onderzoek (en na eventuele nadere onderzoeken) geactualiseerd.
- Sinds 2022 bestaat de mogelijkheid om de jaarlijkse onderzoeken bij KDV, BSO en GOB deels flexibel in te richten (zie artikel 4a, lid 6 en 7 van de Beleidsregel werkwijze toezichthouder kinderopvang). Wanneer hiervoor wordt gekozen, stelt de toezichthouder in overleg met het college schriftelijk en gemotiveerd vast welke onderwerpen er tijdens het jaarlijkse onderzoek worden beoordeeld. In het overleg tussen toezichthouder en college wordt aandacht besteed aan de thema's: ontwikkeling & kwaliteit, veiligheid, gezondheid, stabiliteit en professionaliteit.
- Van de geregistreerde VGO moet vanaf 1 januari 2023 jaarlijks tenminste 50% worden geïnspecteerd. Daarnaast geldt dat, beginnend vanaf 2023, iedere geregistreerde VGO minstens 1 keer per 3 jaar moet worden geïnspecteerd.

NB: Het vervolgonderzoek na registratie bij KDV, BSO en GOB wordt in GIR-Inspecteren geregistreerd als een jaarlijks onderzoek.

Verantwoordingsinformatie inspecties geregistreerde KDV, BSO, GOB

De GGD heeft in het verslagjaar 2025 5 van de 5 geregistreerde KDV, BSO en GOB geïnspecteerd met een onderzoek na registratie of een jaarlijks onderzoek. Dat betekent dat 100% van de voorzieningen is geïnspecteerd.

Indien gewenst, kunt u hieronder een nadere toelichting geven op het percentage geïnspecteerde KDV, BSO en GOB.

Zijn de geregistreerde KDV, BSO en GOB in uw gemeente in 2025 geïnspecteerd volgens de uitgangspunten van flexibel toezicht?

- ☒ Ja, allemaal
- ☐ Ja, deels
- ☐ Nee, er is in 2025 niet flexibel geïnspecteerd
- ☐ Anders, namelijk

Heeft uw gemeente met de GGD overlegd over de te inspecteren onderwerpen/thema's in het flexibele deel van deze inspecties?

- ☒ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Anders, namelijk

Zijn de keuzes/afspraken die hierbij zijn gemaakt schriftelijk vastgelegd?

- ☒ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Anders, namelijk

In welk c.q. wat voor soort document is dit gebeurd?

- ☐ In het verslag/de notulen van het offertegesprek met de GGD
- ☒ In het verslag/de notulen van een jaarlijks/periodiek (evaluatie)gesprek met de GGD
- ☐ In het contract/de opdrachtverstrekking/de uitvoeringsafspraken met de GGD
- ☐ In het verslag/de notulen van het regionale ambtenarenoverleg waarin flex is besproken
- ☐ In een notitie/overeenkomst op regionaal niveau
- ☐ Anders, namelijk

Indien gewenst, kunt u hieronder uw antwoorden op de vraag/vragen over flexibele inspecties nader toelichten.

Volgens afspraak in het Fries Overleg Kinderopvang (FOK) en met de toezichthouder kinderopvang (GGD Fryslân) was het speerpunt voor flexibel toezicht in 2025 'Achterwacht'. Hier is in 2025 tijdens de inspecties op alle KDV- en BSO-locaties op Ameland aandacht aan besteed.

Verantwoordingsinformatie inspecties geregistreerde VGO (jaarlijkse steekproef van minstens 50%)

Op 1 januari 2025 stonden er 1 VGO in uw gemeente geregistreerd. Het minimaal te inspecteren aantal VGO in 2025 bedroeg dus 1. De GGD heeft in het jaar 2025 1 VGO geïnspecteerd met een jaarlijks of incidenteel onderzoek. Dat betekent dat de steekproef geïnspecteerde VGO 100% bedraagt.

Indien gewenst, kunt u hieronder een nadere toelichting geven op het percentage geïnspecteerde VGO in uw gemeente.

Verantwoordingsinformatie inspecties geregistreerde VGO (Iedere VGO minstens 1x per 3 jaar)

Het aantal VGO dat gedurende de jaren 2023, 2024 en 2025 geregistreerd heeft gestaan, is 1. Van deze VGO zijn er in de periode 2023 t/m 2025 1 of meerdere keren geïnspecteerd. Dit betekent dat het percentage VGO dat in de afgelopen 3 jaar minstens 1 keer is geïnspecteerd 100% bedraagt.

Indien gewenst, kunt u hieronder een nadere toelichting geven op het percentage geregistreerde VGO dat in de afgelopen 3 jaar is geïnspecteerd.

4 Handhaving

Toelichting wettelijke taak

Wanneer de houder niet voldoet aan de geldende kwaliteitseisen heeft de gemeente een beginselplicht tot handhaven. De gemeente ziet ook toe op de naleving van de opgelegde handhavingsbesluiten.

Het college houdt zich bij het nemen van besluiten aan haar eigen handhavingsbeleid. Alleen in bijzondere omstandigheden mag het college afzien van handhaven. We noemen dit 'beredeneerd niet handhaven'.

Voorbeelden van bijzondere omstandigheden zijn:

- concreet zicht op legalisatie;
- specifieke situaties waarin handhaven dusdanig onevenredig zou zijn (in verhouding tot de daarmee te dienen belangen) dat in die situatie van handhaving moet worden afgezien.

De informele handhavingsinstrumenten die het college tot haar beschikking heeft, zijn:

- (schriftelijke) waarschuwing;
- overleg en overreding.

De formele handhavingsinstrumenten die het college tot haar beschikking heeft, zijn afkomstig uit de Wet kinderopvang (Wko) en de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Dit zijn:

- aanwijzing (Wko);
- last onder dwangsom (Awb);
- last onder bestuursdwang (Awb);
- exploitatieverbod (Wko);
- intrekken toestemming tot exploitatie (Wko)
- bestuurlijke boete (Awb).

Tevens kan de gemeente een door de GGD-toezichthouder gegeven schriftelijk bevel verlengen.

De gemeente heeft de mogelijkheid om zowel herstellend als bestraffend (met een bestuurlijke boete) te handhaven. Herstellende en bestraffende handhaving kunnen naast elkaar worden ingezet.

Tekortkomingen worden doorgaans door de GGD in het toezicht geconstateerd, maar de gemeente kan ook handhaven op tekortkomingen die zij zelf constateert.

In de Wko noch de Awb wordt een termijn gegeven waarbinnen gemeenten moeten besluiten om wel of niet tot handhaving over te gaan. Maar gezien het doel van de handhaving (het opheffen van de situatie dat een kinderopvangvoorziening niet voldoet aan de kwaliteitseisen), en het maatschappelijk belang van verantwoorde kinderopvang, ligt het voor de hand dat de gemeente zo snel mogelijk een besluit neemt.

Maakte uw gemeente gedurende het gehele jaar 2025 bij de uitvoering van de handhavingstaak gebruik van GIR-Handhaven?

- ☐ Ja
- ☒ Nee

Informatie over de inzet en het resultaat van herstelaanbod

Wanneer er tijdens een inspectie tekortkomingen zijn geconstateerd, kan de GGD-toezichthouder de houder in bepaalde gevallen een herstelaanbod doen. De houder krijgt dan de gelegenheid om de tekortkoming voor afronding van het inspectierapport te herstellen. GGD en gemeente maken afspraken over de gevallen waarin de GGD-toezichthouder herstelaanbod kan toepassen.

N.B.: Ook als de tekortkomingen wel zijn hersteld, is het mogelijk dat de gemeente er, gezien de aard van de tekortkoming, voor kiest een handhavingsactie in te zetten.

Onderstaande tabel geeft een beeld van het resultaat van het herstelaanbod dat in 2025 door de GGD is ingezet. Uit de tabel is af te lezen dat % procent van de tekortkomingen waarop herstelaanbod is gedaan, vervolgens ook is hersteld.

Tabel 1: Resultaat van herstelaanbod in alle inspectierapporten (dus met en zonder het advies 'Handhaven') waarbij op 1 of meer tekortkomingen een herstelaanbod is gedaan.

Ameland 2025	Aantal	Percentage
Beoordeelde voorwaarden zonder tekortkoming	419	97.67%
Beoordeelde voorwaarden met tekortkoming, geen herstelaanbod	10	2.33%
Beoordeelde voorwaarden met tekortkoming, wel herstelaanbod	0	0%
<i>Waarvan hersteld</i>	<i>0</i>	<i>%</i>
<i>Waarvan niet hersteld</i>	<i>0</i>	<i>%</i>
Totaal	429	100%

Verantwoordingsinformatie ingezette handhavingstrajecten bij rapporten met advies 'Handhaven'

Wanneer het inspectierapport definitief is geworden, wordt het ter beschikking gesteld aan de gemeente. De gemeente moet vervolgens alle rapporten waarin de GGD het advies 'Handhaven' geeft, oppakken.

De GGD heeft 11 afgeronde inspecties uitgevoerd. In 5 van deze inspectierapporten werd de gemeente geadviseerd te handhaven conform het handhavingsbeleid. Dat betekent dat het percentage rapporten met het advies 'Handhaven' 45.45% bedraagt.

Naar aanleiding van de 5 inspectierapporten met het advies 'Handhaven' heeft de gemeente 0 handhavingstrajecten ingezet. Dat betekent dat 0% van de rapporten met een handhavingsadvies door de gemeente is opgepakt.

U kunt hieronder toelichten waarom er in een aantal gevallen geen handhavingstraject is opgestart.

Let op: Indien uw gemeente niet of niet het gehele jaar gebruik heeft gemaakt van GIR-Handhaven, dient u zelf na te gaan voor welke rapporten met het advies 'Handhaven' geldt dat er geen handhavingstraject is opgestart.

In overleg met de toezichthouder en de gemeente hebben betreffende organisaties de overige tekortkomingen in de 5 inspectierapporten op betreffende locaties zo spoedig mogelijk weggewerkt. Hierdoor was handhaving niet nodig.

Verantwoordingsinformatie ingezette handhavingsacties bij tekortkomingen in rapporten met het advies 'Handhaven'.

Onderstaande tabel geeft weer in welke mate de gemeente handhavingsacties heeft ingezet.

NB: het totaal beoordeelde voorwaarden met tekortkomingen bedraagt 10. Het onderaan in tabel 2 genoemde totaal kan hiervan afwijken (groter zijn) doordat gemeenten in de praktijk soms meerdere acties registreren op dezelfde tekortkoming. In dergelijke gevallen tellen de percentages ook op tot meer dan 100%.

Tabel 2: Ingezette handhavingsacties op het totale aantal tekortkomingen in alle inspectierapporten met het advies 'Handhaven' (NB: dit is inclusief de tekortkomingen in deze rapporten die hersteld zijn na herstelaanbod)

Ameland 2025	Aantal	Percentage
Beoordeelde voorwaarden met tekortkomingen waarop een handhavingsactie is ingezet	0	0%
Beoordeelde voorwaarden met tekortkomingen waarop niet is gehandhaafd, omdat de tekortkoming is opgelost na herstelaanbod	0	0%
Beoordeelde voorwaarden met tekortkomingen waarop niet is gehandhaafd vanwege andere redenen	0	0%
Beoordeelde voorwaarden met tekortkomingen waarvoor niets is ingevuld in GIR-Handhaven	10	100%
Totaal	10	100%

Op de in totaal 10 tekortkomingen uit alle inspectierapporten met het advies 'Handhaven' heeft de gemeente:

- 0 keer een handhavingsactie ingezet,
- 0 keer niet gehandhaafd vanwege herstel na herstelaanbod,
- 0 keer niet gehandhaafd vanwege andere redenen, en
- 10 keer niets vastgelegd in GIR-Handhaven.

De gemeente heeft op een aantal tekortkomingen niet gehandhaafd vanwege andere redenen dan herstel na herstelaanbod en/of er is sprake van tekortkomingen waarbij niets is ingevuld in GIR-Handhaven. Hieronder kunt u de tekortkomingen waarvoor dit geldt toelichten.

In de Controlelijst overtredingen zonder handhavingsactie of met actie niet handhaven (na herstelaanbod) kunt u vinden om welke tekortkomingen het gaat.

Let op: Indien uw gemeente niet of niet het gehele jaar gebruik heeft gemaakt van GIR-Handhaven, dient u zelf na te gaan op welke tekortkomingen niet gehandhaafd is en waarom dat niet is gebeurd.

Zie eerdere toelichting op pagina 13.

5 Overige activiteiten (niet van invloed op de beoordeling van de uitvoering van de wettelijke taken)

De doelstelling van toezicht en handhaving op de kinderopvang is: het borgen en bevorderen van veilige en kwalitatief hoogstaande kinderopvang. Naast het uitvoeren van de wettelijke taken op het gebied van toezicht en handhaving kunnen gemeenten ook andere activiteiten (laten) uitvoeren die aan dit doel bijdragen. U kunt dan bijvoorbeeld denken aan houderbijeenkomsten of werkbezoeken.

Indien gewenst, kunt u hieronder aangeven welke activiteiten er (naast de wettelijke taken) in 2025 in de gemeente zijn uitgevoerd.

Ten slotte

Zijn er ontwikkelingen op het gebied van toezicht en handhaving kinderopvang die relevant zijn om met de inspectie te delen?

U kunt hierbij ook denken aan eventuele afspraken die u in het ambtelijk overleg met de inspectie heeft gemaakt.

Nee.

Indien er met het invullen van de vragenlijst volgens u nog geen voldoende compleet beeld is ontstaan van de uitvoering van het toezicht en de handhaving op de kinderopvang in uw gemeente in 2025, kunt u hieronder aanvullende informatie verstrekken.

Indien u tevens documenten aan ons wilt verstrekken, kunt u deze uploaden in het ISD. Kies daarbij voor de documentsoort "aanvullende documentatie jaarverantwoording". Let er s.v.p. op dat de documentatie die u uploadt geen privacygevoelige gegevens bevat.

DEEL B

Benchmarkgegevens

De volgende tabellen kunnen worden gebruikt om de gegevens van de gemeente te vergelijken met die van gemeenten in dezelfde grootteklasse, gemeenten in dezelfde GGD-regio en gegevens op landelijk niveau.

Percentage tijdig afgehandelde aanvragen nieuwe KDV, BSO, GOB, VGO	2025
Ameland	%
Gemeenten minder dan 5000 inwoners	0%
GGD Fryslân	98.18%
Landelijk	96.37%

Percentage uitvoering inspecties geregistreerde KDV, BSO, GOB	2025
Ameland	100%
Gemeenten minder dan 5000 inwoners	87.5%
GGD Fryslân	96.92%
Landelijk	98.67%

Percentage uitvoering inspecties geregistreerde VGO (steekproef minstens 50%)	2025
Ameland	100%
Gemeenten minder dan 5000 inwoners	77.78%
GGD Fryslân	50.57%
Landelijk	53.17%

Percentage uitvoering inspecties geregistreerde VGO (minstens 1x per 3 jaar)	2023 t/m 2025
Ameland	100%
Gemeenten minder dan 5000 inwoners	100%
GGD Fryslân	99.28%
Landelijk	99.78%

Percentage inspectierapporten met advies 'Handhaven'	2025
Ameland	45.45%
Gemeenten minder dan 5000 inwoners	26.92%
GGD Fryslân	11.73%
Landelijk	12.1%

Handhaving 2025	% tekortkomingen met handhavingsadvies waarop een handhavingsactie is ingezet	% tekortkomingen met handhavingsadvies waarop niet gehandhaafd is <u>vanwege herstel na herstelaanbod</u>	% tekortkomingen met handhavingsadvies waarop niet gehandhaafd is <u>vanwege andere redenen</u>	% tekortkomingen met handhavingsadvies waarvoor niets is ingevuld in GIR-H
Ameland	0%	0%	0%	100%
Gemeenten minder dan 5000 inwoners	21.05%	0%	0%	78.95%
GGD Fryslân	47.47%	15.4%	39.9%	6.31%
Landelijk	66.7%	14.36%	17.38%	6.55%

Informatiebrief

van het college aan de raad

Zaaknummer 561424
Vergaderdatum 30 juni 2026
Organisatieonderdeel Fysieke Leefomgeving
Portefeuillehouder Theo Faber

Onderwerp

Beëindiging onderzoek flexwoningen Kwekerij.

Kennisnemen van

- Het besluit van het college over beëindiging van het onderzoek naar flexwoningen aan de Kwekerij in Nes.
- Het voornemen van het college om de afrekening van het voorbereidingskrediet flexwoningen Kwekerij Nes van € 44.215,- te verwerken in de Kadernota 2026.
- Het voornemen van het college om de onttrekking van de onrendabele top voor de flexwoningen van € 150.000 via de Kadernota toe te voegen aan de Reserve Projecten.

Inleiding

Op 19 juli 2021 heeft de raad een krediet beschikbaar gesteld om te onderzoeken of flexwoningen voor de gemeente Ameland uitvoerbaar is. De vraag naar huisvesting vanuit de kritische beroepen (en specifiek vanuit de Burgemeester Walda School) was op dat moment de aanleiding om te starten met het onderzoek.

Het belang van goede tijdelijke huisvesting voor de beschreven doelgroepen wordt door het college nog zeker onderkend. Echter, er zijn verschillende redenen om flexwoningen in de huidige opzet daarvoor nu niet te ontwikkelen.

De redenen daarvoor zijn:

1. Er liggen op dit moment geen concrete vragen voor vanuit het onderwijs, de zorg, de politie en de gemeente om structureel onderdak aan te bieden aan medewerkers.
2. De kosten van de flexwoningen conform het programma van eisen wat in het voorstel geschetst is, zijn fors hoger, dan aangenomen.
3. Gezien de benodigde investeringen, de periode van maximaal 15 jaar die flexwoningen op een bepaalde locatie mogen staan waardoor de post afschrijving relatief hoog is, in combinatie met de verwachte bezettingsgraden en de relatief hoge beheerskosten, ontstaat een niet-gezonde businesscase die daarnaast niet concurrerend is met reguliere kosten voor hotelovernachting.
4. Via de regiodeal worden mogelijkheden onderzocht naar de realisatie van flexwoningen onder de naam piekhuisvesting. Hierover wordt u afzonderlijk geïnformeerd.

In de achterliggende periode zijn een aantal opbrengsten beschikbaar gekomen die in de toekomst, van nut kunnen zijn. Zo is er een bijgesteld Programma van Eisen ontwikkeld voor kleinere eenheden met lagere plaatsingskosten dan reguliere flexwoningen. Deze kennis kan worden ingezet bij trajecten die door eventuele andere partijen kan worden benut bij de ontwikkeling van flexwoningen voor medewerkers.

Kernboodschap

Het college geeft geen vervolg aan het onderzoek naar flexwoningen aan de Kwekerij te Nes.

Vervolg

De ontwikkelingen vanuit het onderzoek voor piekhuisvesting vanuit de regiodeal wordt afgewacht.

In de huidige begroting is budget van € 150.000 opgenomen voor een onrendabele top voor de flexwoningen. Daartegenover staat een onttrekking aan de Reserve Projecten. Nu het project niet doorgaat, kan dit worden afgeraamd. De financiële effecten hiervan worden verwerkt in de begrotingswijziging bij de Kadernota 2026.

Daarnaast zijn tot nu toe voorbereidingskosten gemaakt van € 44.215. Dit is op de balans gewaardeerd als immateriële vaste activa. Omdat de investering niet door gaat, vallen deze voorbereidingskosten vrij in de exploitatie en dienen conform voorgeschreven wet- en regelgeving als eenmalige lasten te worden verantwoord in de jaarrekening. Ook de financiële effecten van deze eenmalige lasten worden verwerkt in een begrotingswijziging bij de Kadernota 2026.

Ondertekening

T. Wi
Burg

I.J.W. 't
Secret

Bijlagen

-

Informatiebrief

van het college aan de raad

Zaaknummer 557998
Vergaderdatum 30 juni 2026
Organisatieonderdeel Fysieke Leefomgeving
Portefeuillehouder Theo Faber

Onderwerp

Piekhuisvesting

Kennisnemen van

Het regiodealproject van de Waddeneilanden voor het vinden van oplossingen voor de huisvesting van (tijdelijk) personeel.

Inleiding

Het samenwerkingsverband de Waddeneilanden heeft een project gestart met als doel het realiseren van geschikte huisvesting voor seizoensarbeiders op de Waddeneilanden. In dit project wordt voor de Waddeneilanden de problematiek onderzocht en potentiële oplossingen geïnterpreteerd. Het project is opgestart vanuit de regiodeal. De realisatie van een personeelshostel/werknemerscampus door werkgevers, met ondersteuning vanuit de regiodeal, wordt als een belangrijke richting in beschouwing genomen.

Kernboodschap

Het doel van het project is het maken van een gedragen plan voor huisvesting primair voor seizoenarbeiders globaal voor de periode april tot en met oktober. Daarnaast wil men een pilotproject realiseren op alle Waddeneilanden.

Men is inmiddels gestart met een ronde langs diverse instanties om te horen hoe het probleem wordt ervaren en welke oplossingen in het verleden gerealiseerd zijn. Ook is gevraagd naar mogelijke oplossingen die eilanders zelf zien om dit probleem op te lossen. Hieruit blijkt dat de piek nagenoeg bij ieder bedrijf op dezelfde tijd valt, wat de oplossing ingewikkeld maakt.

In dit project is het uitgangspunt dat de primaire verantwoordelijkheid voor de personeelshuisvesting ligt bij de werkgevers, maar dat er met begeleiding vanuit de regiodeal/gemeente door werkgevers tot gezamenlijke realisatie kan worden overgegaan. We doen dit waar mogelijk binnen de bestaande beleidskaders, mocht er sprake zijn van oplossingen buiten de beleidskaders dan zal de raad daarover worden geïnformeerd. We zullen rekening houden met differentiatie in mate van ondersteuning naar type werkgevers, zoals vastgesteld in de woonvisie.

Dit project staat los van de initiatieven binnen de organisatie om te komen tot personeelshuisvestingsbeleid, maar kunnen wel aanvullend zijn voor het oplossen van de problemen rondom personeelshuisvesting.

Vervolg

Vanuit de regiodeal wil men op korte termijn met de stakeholders een sessie beleggen om de oplossingsrichtingen te bespreken. Daarna wil men de besproken oplossingsrichtingen in een eerste Plan van Aanpak neerleggen om van daar uit acties uit te zetten. Wanneer er relevante ontwikkelingen zijn informeren wij u verder.

Ondertekening

T. Wi
Burg

I.J.W. v
Secret

Bijlagen

Informatiebrief

van het college aan de raad

Zaaknummer 561706
Vergaderdatum 30 juni 2026
Organisatieonderdeel Sociaal Domein
Portefeuillehouder Piet IJnsen

Onderwerp

Regionale inkoop Specialistische Jeugdhulp en Verblijf

Kennisnemen van

De brief van Sociaal Domein Fryslân (SDF) met daarin een update van het inkooptraject Specialistische Jeugdhulp (SJH) en Verblijf.

Inleiding

De Friese gemeenten en Sociaal Domein Fryslân (SDF) werken samen aan het vormgeven van de nieuwe inkoop SJH en Verblijf. Na een fase van breed informatie ophalen en oriënteren, is op 30 juni 2026 de inkoopstrategie vastgesteld door het college van centrumgemeente Leeuwarden (na de instemming van Portefeuillehoudersoverleg Jeugd op 25 juni jl.).

De inkoopstrategie is gebaseerd op de overtuiging dat ondersteuning zo veel mogelijk lokaal en in de thuissituatie van de jeugdige wordt georganiseerd. Met de informatiebrief geeft SDF een update over het traject, een korte weergave van de inhoud van de inkoopstrategie en de planning van het vervolg. De volledige inkoopstrategie is te vinden in de bijlage van de brief.

Kernboodschap

Het college van centrumgemeente Leeuwarden heeft de inkoopstrategie van de regionale inkoop SJH en Verblijf vastgesteld. Met bijgaande brief van SDF worden de gemeenteraden geïnformeerd over de stand van zaken en planning van het vervolg en wordt de inkoopstrategie gedeeld.

Vervolg

De inkoopstrategie wordt nu ook alvast gedeeld met de jeugdhulpaanbieders zodat zij zich kunnen voorbereiden op de nieuwe inkoop. De volgende stap in het proces is de uitwerking van de inkoopdocumenten (juli-oktober 2026).

Ondertekening

T. Willemsma
Burgemeester

I.J.W. Valk
Secretaris-directeur

Bijlagen

1. Informatiebrief van SDF d.d. 30 juni 2026 met als onderwerp Regionale inkoop Specialistische Jeugdhulp en Verblijf.
2. Inkoopstrategie.

Aan alle gemeenteraden van Fryslân
Via de colleges van burgemeester en wethouders van Fryslân

Datum : 30 juni 2026
Uw kenmerk :
Ons kenmerk : 2026-146008
Onderwerp : Regionale inkoop Specialistische Jeugdhulp en Verblijf
Bijlagen : Inkoopstrategie

Geachte raadsleden,

De Friese gemeenten en Sociaal Domein Fryslân (SDF) werken samen aan het vormgeven van de nieuwe inkoop Specialistische Jeugdhulp (SJH) en Verblijf¹. Hierover heeft SDF in september 2025 en in januari, maart en mei 2026 informatie verstrekt. Met deze brief ontvangt u een update over het traject. Na een fase van breed informatie ophalen en oriënteren, is nu de inkoopstrategie voor de inkoop SJH en Verblijf vastgesteld.

Context

Het afgelopen jaar is er stapsgewijs toegewerkt naar het opstellen van de inkoopstrategie voor deze regionale inkoop. Een inkoopstrategie geeft, binnen de kaders van de Fryske Regiovisie Jeugdhulp en diverse landelijke uitgangspunten, concreet richting aan de Friese regionale inkoop. De inkoopstrategie bevat leidende principes en de uitwerking daarvan in keuzes over sturing, bekostiging, voorzieningen/producten, eisen aan jeugdhulpaanbieders et cetera. Ook wordt de beweging naar versterking van de lokale teams geschetst.

Inhoud inkoopstrategie

De inkoopstrategie is gebaseerd op de overtuiging dat ondersteuning zo veel mogelijk lokaal en in de thuissituatie van de jeugdige wordt georganiseerd. Gemeenten voeren hierbij nadrukkelijk de regie en hanteren het uitgangspunt "lokaal, tenzij specialistische regionale inzet noodzakelijk is". Daarbij wordt breed gekeken naar de context van de jeugdige, waaronder diens gezin, onderwijs en sociale omgeving, en wordt ingezet op het versterken van het eigen netwerk en de sociale basis. Specialistische jeugdhulp wordt alleen ingezet wanneer dit noodzakelijk is.

De regionale inkoop faciliteert maximaal de beweging naar versteviging van lokale voorzieningen én voorziet in een stevig vangnet voor de gemeenten die daarvoor (meer) tijd nodig hebben. Daarbij heeft de regionale inkoop tot doel dat gemeenten meer grip krijgen op kwaliteit, kosten, aanbod en inzet van ondersteuning. Dit vanuit zakelijk opdrachtgeverschap richting de jeugdhulpaanbieders. Dit leidt tot de volgende keuzes (op hoofdlijnen):

- Overstap naar een pxq bekostiging waarbij de gemeente de inzet bepaalt. De toegang bepaalt welke ondersteuning wordt ingezet (welk product) en voor hoeveel uur/dagdelen/etmalen en voor welke periode. Dit geldt ook wanneer er gevraagd wordt om een verlenging. Aandachtspunt zijn de directe verwijzingen vanuit huisartsen en Gecertificeerde Instellingen (GI's). Daar hebben gemeenten geen directe invloed op. Wel is het mogelijk hier met elkaar (hernieuwde) afspraken over te maken.
- Het opdrachtgeverschap krijgt een zakelijker invulling. Uitgangspunt is dat partijen de afspraken nakomen die zijn gemaakt. Dat betekent ook bereidheid tot toezien op/handhaven van uitvoering van die afspraken, waaronder het voeren van gesprekken ter verbetering maar ook het sturen

¹ Voorheen werd hier de term "Wonen" gebruikt, maar de term "Verblijf" sluit beter aan bij de landelijke terminologie.

van een ingebrekestelling, opleggen van boetes of in het uiterste geval ontbinding van de overeenkomst. Partnerschap op inhoud blijft uiteraard mogelijk.

- Jeugdhulpaanbieders dienen een breder palet aan ondersteuning te kunnen bieden. Dit om te voorkomen dat jeugdigen naar een andere aanbieder moeten op het moment dat hun ondersteuningsvraag verandert. Dat de ondersteuningsbehoefte van een jeugdige verandert in de tijd, is een gegeven. De inkoop moet het meebewegen met die fluctuaties zo goed mogelijk faciliteren, en onnodige overdracht van jeugdigen voorkomen. Stabiliteit, vaste gezichten en elkaar kennen zijn belangrijke voorwaarden voor geslaagde hulp. Aanbieders kunnen dit organiseren door meer expertise aan de eigen organisatie toe te voegen of door het aangaan van vaste samenwerkingen met andere jeugdhulpaanbieders. Met name aanbieders die nu nog een erg smal palet bieden, moeten zich hiertoe gaan verhouden.
- In beginsel geldt er een acceptatieplicht. Dat betekent dat jeugdhulpaanbieders geen jeugdigen mogen weigeren voor een product waarvoor ze zijn gecontracteerd. We sluiten hier aan bij de landelijke standaarden. En we voegen nieuwe producten toe waarmee jeugdhulpaanbieders tijdelijk extra expertise kunnen inzetten. Doel is te voorkomen dat jeugdigen tussen wal en schip raken omdat geen enkele jeugdhulpaanbieder met hen van start wil.

Inbreng jeugdhulpaanbieders en andere stakeholders

De nieuwe inkoop heeft impact op (het werk van) de jeugdhulpaanbieders. Op termijn zal een deel van het werk dat zij nu nog via regionale inkoop uitvoeren, over gaan naar gemeenten en op een andere manier worden georganiseerd. In de afgelopen maanden is op meerdere manieren en op meerdere momenten inbreng opgehaald bij jeugdhulpaanbieders en bij andere betrokkenen: Zorgbelang en ervaringsdeskundigen, onderwijs/samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs, huisartsen, Gecertificeerde Instellingen. De inkoopstrategie beschrijft op welke manier dit is gebeurd en op welke manier hun inbreng wel of niet is overgenomen in de gemaakte keuzes.

De inkoopstrategie wordt nu ook gedeeld met de jeugdhulpaanbieders zodat zij zich vroegtijdig kunnen voorbereiden op de nieuwe inkoop. Normaal gesproken krijgen aanbieders dit inzicht pas bij de publicatie van de inkoopdocumenten (november 2026), maar hiermee geven we hen maximaal de gelegenheid te anticiperen. Bijvoorbeeld door alvast te verkennen hoe zij hun palet aan ondersteuning gaan verbreden (meer deskundigheid in huis halen of samenwerkingen aangaan met andere partijen).

Bevoegdheid college en positie gemeenteraden

Het vaststellen van een inkoopstrategie is een collegebevoegdheid. In het geval van de centrumregeling SDF is dat de bevoegdheid van centrumgemeente Leeuwarden, nadat alle Friese portefeuillehouders jeugd hierover op 25 juni overeenstemming hebben bereikt in het Friese portefeuillehoudersoverleg Zorg voor Jeugd. Over de bevoegdheidsverdeling bent u geïnformeerd in de eerdere brieven over dit onderwerp. Op 8 mei j.l. is er in Heerenveen een ambtelijke technische bijeenkomst georganiseerd voor Friese raadsleden waarin toelichting is gegeven op het inkooptraject door SDF en ambtenaren van de Friese gemeenten. De registratie van deze bijeenkomst is hier te bekijken: [Agenda Heerenveen - INFO-sessie raad Informatieve bijeenkomst over de nieuwe regionale inkoop jeugdhulp vrijdag 8 mei 2026 14:00 - 16:00 - iBabs Publieksporaal](#).

Planning vervolg

Wat:	Wanneer:
Nadere uitwerking inkoopdocumenten	Juli-oktober 2026
Publicatie inkoopprocedures	November 2026
Nota van Inlichtingen ronde 1	Dec 2026 – jan 2027
Nota van Inlichtingen ronde 2	Jan – febr 2027
Inschrijf- en beoordelingsfase	Maart – apr 2027
Voorgenomen gunningsbeslissingen	April 2027
Ondertekenen overeenkomsten	Vanaf mei 2027
Implementatie en conversie	Juni – dec 2027

Ingangsdatum nieuwe overeenkomsten	1 januari 2028
------------------------------------	----------------

Tot slot

Ik vertrouw er op u hiermee voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Jeroen van Leeuwestijn
Manager Sociaal Domein Fryslân

Inkoopstrategie Specialistische Jeugdhulp en Verblijf - 2028 en verder

Juni 2026

*Sociaal
Domein
Fryslân*

Inhoud

1. Inleiding	4
1.1. Achtergrond en aanleiding	4
1.2. Proces totstandkoming	4
1.3. Context/raakvlak met andere ontwikkelingen	9
2. Huidige situatie	12
2.1. Wonen en SJH in Friesland 2024 - 2027	12
2.2. Ervaringen gemeenten met huidige opdrachten	12
2.3. Input Jeugdhulpaanbieders over inkoop 2024 - 2027	13
3. Visie	15
3.1. Uitgangspunten	15
3.2. Doelstellingen inkoop	17
3.3. Gefaseerde overgang	17
3.4. (Uitvoerings)kaders	18
3.5. Toegang tot Specialistische Jeugdhulp en Verblijf	23
4. Scope	25
4.1. Specialistische jeugdhulp en verblijf	25
4.2. Buiten de scope	25
5. Opdracht Specialistische Jeugdhulp (SJH)	26
5.1. Doelgroep SJH	26
5.2. Producten SJH	27
6. Opdracht Verblijf	31
6.1. Doelgroep Verblijf	31
6.2. Producten verblijf	32
7. Bekostigingssystematiek	35
7.1. Bekostigingssystematiek	35
7.2. Kostprijsonderzoek	36
8. Inkoopmethodiek	37
8.1. Semi-Open house toelatingsprocedure	37
8.2. Twee opdrachten	38
8.3. Opdrachtnemers/Jeugdhulpaanbieders	38
8.4. Samenhang met lokaal georganiseerde jeugdhulp	39
8.5. Looptijd overeenkomsten	40
8.6. Omvang van de opdracht (geraamde waarde)	41
9. Contractmanagement	42
9.1. Opdrachtgeverschap en sturing	42
9.2. Bibob-toetsing	43
9.3. Kwaliteitseisen	44
10. Planning	45
10.1. Planning inkoopprocedure	45
10.2. Overgang naar de overeenkomsten per 1-1-2028	45
11. Risico's en aandachtspunten	46
Bijlage I: Opbrengst en verwerking marktconsultaties	49

1. Inleiding

1.1. Achtergrond en aanleiding

De voorbereidingen voor de inkoop van Specialistische Jeugdhulp (SJH) en Wonen in Friesland 2024 – 2027 zijn gestart in de zomer van 2020. Dat inkoopproces liep tot 1 januari 2024, waarna de huidige overeenkomsten SJH en Wonen van start gingen. Gedurende dat inkoopproces zijn er door zowel gemeenten als andere stakeholders zorgen geuit over de transparantie, de inhoudelijke weging van besluiten en de onderlinge communicatie.

Naar aanleiding van bovengenoemde signalen is in 2024 besloten een externe evaluatie te laten uitvoeren naar het proces en de inhoud van die inkoopprocedures. De uitkomsten daarvan lieten zien dat zowel op proces als op inhoud een aantal zaken niet goed genoeg verliep en dat herstel daarvan niet mogelijk was binnen de huidige overeenkomsten. Ondanks de insteek om vanuit vertrouwen te sturen op resultaten is de gehele systematiek ingewikkeld en op punten tegenstrijdig vormgegeven. Daardoor is een duidelijke en heldere uitvoering zoals deze bedoeld is, erg lastig. Daarom volgt er geen verlenging van de overeenkomst. Er komt per 1 januari 2028 een nieuwe contractering die meer aansluit bij de landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen. Dit besluit is in de zomer van 2025 gecommuniceerd met alle onder die overeenkomst gecontracteerde SJH en Wonen jeugdhulpaanbieders.

Op 25 september 2025 is er een bijeenkomst georganiseerd door SDF voor alle jeugdhulpaanbieders waarin toelichting is gegeven op dit besluit en waarin het proces en de planning voor de nieuwe inkoop zijn geschetst. Vervolgens zijn er marktconsultaties georganiseerd waarin jeugdhulpaanbieders en andere belanghebbenden op verschillende momenten hun wensen, zorgen, ervaringen, ideeën en aandachtspunten voor de nieuwe inkoop konden inbrengen. Zij zijn vroegtijdig meegenomen in de eerste opzet van de nieuwe inkoop en de lokale ontwikkelingen. In lijn met de aanbevelingen uit de evaluatie is dit traject met verschillende belanghebbenden en zo transparant mogelijk uitgevoerd. Tussentijds is teruggekoppeld aan de jeugdhulpaanbieders op welke manier hun inbreng wel óf niet heeft geleid tot keuzes voor de nieuwe inkoop. Zie hieronder voor nadere toelichting.

1.2. Proces totstandkoming

Deze inkoopstrategie is tot stand gekomen na een intensief voortraject van de Friese gemeenten en SDF, waarbij op meerdere momenten en op verschillende manieren belanghebbenden hun inbreng konden leveren: jeugdhulpaanbieders, jongeren(vertegenwoordigers), gemeenten en gebiedsteams, onderwijs, Gecertificeerde Instellingen (GI's) en huisartsen. Uitgebreide verslaglegging van de marktconsultaties en de Werkgroep Belanghebbenden is te vinden op www.sdfryslan.nl/onderwerpen-jeugd/inkoop-sjh-en-wonen/. Hiermee is recht gedaan aan één van de belangrijkste aanbevelingen uit de evaluatie van de huidige inkoop. Namelijk om bij een nieuwe inkoop op een transparante wijze

de input van een brede groep van belanghebbenden op te halen en duidelijk te communiceren over de keuzes die vervolgens zijn gemaakt, met inachtneming van de inbreng van jeugdhulpaanbieders. Juist ook wanneer keuzes afwijken van bijvoorbeeld de wens van (een meerderheid van) de jeugdhulpaanbieders, zoals de keuze om te stoppen met trajectfinanciering waarbij aanbieders hun eigen tarief bepalen. In de volgende paragrafen is een overzicht opgenomen van de manieren waarop belanghebbenden zijn betrokken. In bijlage I is beknopt de opbrengst en verwerking van de inbreng weergegeven.

1.2.1. Marktconsultaties

In het kader van de marktconsultaties zijn er drie bijeenkomsten met jeugdhulpaanbieders (plenair) georganiseerd in september en december 2025 en in maart 2026. Daarnaast zijn er twee schriftelijke uitvragen gedaan in november 2025 en in april/mei 2026:

- 25 september 2025: plenaire bijeenkomst waarin jeugdhulpaanbieders een toelichting kregen op het besluit om de huidige overeenkomsten niet te verlengen en dus te starten met de voorbereidingen voor een nieuwe contractering per 1-1-2028. Er is stil gestaan bij de uitkomsten van de evaluatie van de huidige inkoop en bij verbeteracties op de lopende overeenkomsten. Ook zijn het proces en de planning van het nieuwe inkooptraject geschetst. Vervolgens was er gelegenheid voor aanbieders om hun aandachtspunten mee te geven voor de nieuwe inkoop. Ook is een oproep gedaan aan jeugdhulpaanbieders om zich aan te melden voor de Werkgroep Belanghebbenden (zie volgende paragraaf).
- Enquête november 2025: in november 2025 is er een enquête uitgezet onder jeugdhulpaanbieders met een aantal gesloten en open vragen over wensen en aandachtspunten voor de nieuwe inkoop. De opbrengsten zijn gedeeld tijdens de plenaire bijeenkomst op 15 december en ook schriftelijk beschikbaar gesteld.
- 15 december 2025: plenaire bijeenkomst waarin de opbrengst van de enquête is gedeeld, nadere toelichting is gegeven op proces en planning van deze inkoop en op landelijke ontwikkelingen die daarin een rol spelen. Vervolgens konden aanbieders in verschillende sessies een (verdiepende) reactie geven op diverse stellingen en vragen binnen de thema's bekostiging, dekkend jeugdhulplandschap, wonen en opdrachtgeverschap.
- 23 maart 2026: plenaire bijeenkomst waarin een nadere toelichting is gegeven aan de jeugdhulpaanbieders op de door de Friese gemeenten gekozen richting voor de inkoop. Voorafgaand aan de plenaire bijeenkomst, hebben de jeugdhulpaanbieders op 17 maart 2026 een brief ontvangen waarin is toegelicht wat de leidende principes zijn voor de inkoop en welke (inrichtings)keuzes daarbij horen. Tijdens de plenaire bijeenkomst is nadere toelichting gegeven op deze brief. Vervolgens konden aanbieders in verschillende sessies hun reactie en aandachtspunten geven op de bekostiging, concept productstructuur, sturing en onderwijs & zorg. Ook is er stilgestaan bij de inbreng die via de eerdere consultaties en de Werkgroep Belanghebbenden is gegeven: de zaken die wél zijn geland in de inkoop en ook de wensen vanuit aanbieders die níet

zijn meegenomen, plus een toelichting waarom. Daarnaast is gedeeld met jeugdhulpaanbieders welke (grote) keuzes nog gemaakt moeten worden. Aanbieders konden hun opvattingen daarover inbrengen.

- Schriftelijke uitvraag april/mei 2026: in aanvulling op de plenaire bijeenkomst van 23 maart is in april/mei 2026 via een schriftelijke uitvraag de concept productstructuur voorgelegd aan aanbieders. Dit gebeurde samen met een aantal vragen over compleetheid, duidelijkheid, dekkend jeugdhulplandschap en uitvoerbaarheid van de conceptindeling.

1.2.2. Werkgroep Belanghebbenden

Er is een Werkgroep Belanghebbenden ingericht met daarin de volgende belanghebbenden:

- Tien jeugdhulpaanbieders (klein, middel, groot, met spreiding over Friesland en met verschillende deskundigheden). Selectie is gedaan op basis van vooraf opgestelde criteria waarna jeugdhulpaanbieders hun interesse kenbaar konden maken;
- Vier gemeenten/gebiedsteams;
- Zorgbelang (zie 1.2.4) en een ervaringsdeskundige;
- Twee GI's;
- Het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs.

Deze werkgroep is in de periode november 2025 – maart 2026 zes keer bij elkaar gekomen.

Diverse thema's zijn besproken vanuit de verschillende perspectieven: dekkend jeugdhulplandschap en plaatsingsproblematiek, bekostigingsmodellen, wachtlijsten en contra-indicaties, wonen en specialistische ambulante hulp. Ook bracht een ervaringsdeskundige haar ervaringen in. De werkgroep reflecteerde hierop.

Om maximale transparantie te bieden is uitgebreide verslaglegging van ieder overleg gepubliceerd op de website van SDF, zodat andere belanghebbenden hiervan kennis konden nemen. De thema's die zijn besproken in de Werkgroep zijn ook aan bod gekomen tijdens de plenaire marktconsultaties

1.2.3. Friese gemeenten

De Friese gemeenten zijn samen met SDF ontwerper van deze inkoopstrategie. In een intensief gezamenlijk traject is verkend op welke manier de inkoop ingericht kan worden, zodat deze zo veel mogelijk bijdraagt aan passende hulp voor jeugdigen en meer grip. Onder andere hebben de Friese gemeenten in januari 2026 met elkaar de huidige Regiovisie verder aangescherpt voor deze inkoop en een aantal leidende principes geformuleerd. Er is gezocht naar een inkoop die rekening houdt met de verschillen tussen de Friese gemeenten: verschillen in omvang en populatie, verschillen in geografische ligging en bereikbaarheid, verschillen in huidige inrichting van het lokale veld (meer of minder stevig). De inkoop moet ruimte geven aan alle Friese gemeenten voor lokale doorontwikkeling en ook een stevige vangnetfunctie bieden voor de gemeenten die daar meer tijd voor nodig hebben.

1.2.4. Inbreng jongeren en jongerenvertegenwoordigers

Zorgbelang, de organisatie die het jongerenperspectief kent en actief aandraagt, is in dat kader betrokken bij het proces om tot deze inkoopstrategie te komen. Zorgbelang nam deel aan de Werkgroep Belanghebbenden en gaf twee inhoudelijke bijeenkomsten vorm. Een ervaringsdeskundige werd hierbij betrokken. Aan de hand van haar ervaringen is een aantal thema's rondom de inkoop besproken. Zorgbelang dacht ook op enkele momenten mee met de inhoudelijke uitwerking van de inkoopstrategie, om vanuit de leefwereld van jeugdigen te reflecteren op de systeemwereld van de inkoop.

De leidende principes (zie hoofdstuk 3, Visie) zijn opgesteld door de Friese gemeenten. Er zijn twee klankbordsessies georganiseerd om de leidende principes te toetsen bij jongeren: een sessie met de jongerenraad van gemeente Waadhoeke en een sessie in de jongerensoos Moody's in Leeuwarden.

Reacties van de jongeren:

- Zij kunnen zich vinden in het grootste deel van de leidende principes. Ook zij willen het liefst ondersteuning en hulp in hun eigen omgeving.
- Onderwijs de beste jeugdhulp noemen, vinden ze niet passend omdat een aantal van hen juist negatieve ervaringen in het onderwijs heeft (bijvoorbeeld met pesten).
- Als deze leidende principes zo belangrijk zijn voor het jeugdveld, dan willen zij dat ook herkenbaar terugzien. Laat bijvoorbeeld op social media zien dat hulp nabij en zo thuis mogelijk, het uitgangspunt is. En wees dan ook beschikbaar op een manier die bij jeugdigen past, zoals via chat en whatsapp.
- Belangrijk blijft vooral het luisteren naar de jongeren en het aansluiten bij hun belevingswereld. In de taal die zij kennen en op de platformen waar zij zich bevinden.

1.2.5. Onderwijs

Elk kind heeft recht op goed onderwijs (Artikel 28 Kinderrechtenverdrag). Het kunnen volgen van onderwijs is voor ieder kind van belang, en misschien nog wel meer als het tijdelijk niet goed gaat met een kind. Onderwijs en jeugdhulp kunnen in zo'n periode een rol spelen bij het stabiliseren, verbeteren en normaliseren van de situatie. Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs hebben met hun scholen de opdracht om toe te werken naar inclusief onderwijs in 2035. Gemeenten zetten in op stevige lokale teams die zo dichtbij mogelijk ondersteuning bieden. Op diverse plekken in Friesland zijn lokale of sub-regionale onderwijs-zorg-arrangementen ontstaan waarin de scholen, gemeenten en jeugdhulpprofessionals nauwer met elkaar samenwerken. Toch zijn er ook knelpunten in de samenwerking tussen onderwijs, gemeenten en jeugdhulpaanbieders rondom jeugdigen. Gedurende de voorbereidingen voor de inkoopstrategie is er een nauwe samenwerking geweest met de provinciale werkgroep onderwijs en zorg, waarin zowel de samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs als gemeenten vertegenwoordigd zijn. Het Samenwerkingsverband is ook deelnemer geweest in de Werkgroep Belanghebbenden.

Om geschikte praktijkervaringen mee te nemen in dit inkooptraject, vond er een intensivering plaats op de al in gang gezette onderzoeken in het kader van de Fryske Regiovisie Jeugdhulp 2023-2026. Met als doel een betere samenwerking en om daar waar mogelijk te komen tot een beter passend jeugdhulpaanbod (waaronder op school), en duidelijker afspraken te maken over de inzet daarvan. Dit leidde tot een notitie met onder andere het advies om ondersteuning en hulp te organiseren op het niveau van de regio's die verbonden zijn aan de Samenwerkingsverbanden (de onderwijsregio's). Dat lijkt de meest passende schaalgrootte om onderwijs, gemeenten en jeugdhulp goed op elkaar af te stemmen. Deze aanbevelingen zijn daarmee niet direct onderdeel van de voorliggende regiobrede inkoop. Een aanbeveling van de provinciale werkgroep onderwijs en zorg die de voorliggende inkoop wel direct raakt is: de contractvoorwaarden aanscherpen. Om zo het belang van de betrokkenheid van onderwijs te benadrukken bij de jeugdhulpaanbieders. De werkgroep Onderwijs en Zorg adviseert de contractvoorwaarden te onderzoeken voor de producten die onderwijstijd raken (bijvoorbeeld dagbesteding of begeleiding tijdens onderwijstijd). En bepalingen op te nemen die ervoor zorgen dat de jeugdhulpaanbieder verplicht is om onderwijs (de school van inschrijving) vanaf de start van het hulptraject te betrekken. Onderwijs is een belangrijke pedagogische basis voor de leerontwikkeling van kinderen. Onderwijsactiviteiten moeten worden betaald vanuit onderwijsbudget. Dat betekent: als er onderwijs wordt geboden tijdens dagbesteding, dan moet dit onderwijsdeel worden betaald door het onderwijs. Momenteel wordt dat wel eens vanuit Jeugdwet-middelen betaald (bijvoorbeeld onderwijs tijdens dagbesteding). Maar scholen blijven (financieel) verantwoordelijk voor onderwijs.

Naast dit inkooptraject is het daarom onverminderd van belang dat onderwijspartijen en gemeenten elkaar blijven opzoeken om samen tot (lokale en subregionale) afspraken en arrangementen te komen.

1.2.6. Gecertificeerde Instellingen

Gecertificeerde Instellingen (GI) zijn belangrijke regievoerders en verwijzers naar specialistische jeugdhulp en Verblijf. Zij hebben bij aanvang van dit traject hun ervaringen en knelpunten meegegeven. Ook waren twee GI's onderdeel van de eerdergenoemde werkgroep belanghebbenden.

1.2.7. Huisartsen

Huisartsen zijn een belangrijke verwijzer naar jeugdhulp. In dit traject is er meerdere keren gesproken met de Friese huisartsenvereniging, waarvan een aantal huisartsen met de portefeuille Sociaal Domein. Zij zijn meegenomen in het inkoopproces en er werden aandachtspunten opgehaald. Naar aanleiding van deze gesprekken is afgesproken om te onderzoeken op welke manier de samenwerking tussen huisartsen en gemeenten beter kan waar het gaat om (de inzet van) jeugdhulp. Dit is in lijn met landelijke ontwikkelingen zoals het Wetsvoorstel Reikwijdte en de nieuwe Leidraad voor samenwerking tussen huisartsen en gemeenten rondom jeugd. Daarnaast wordt met de huisartsen verkend of en hoe een meer eenduidige inrichting van de POH's Jeugd in Friesland vorm

kan krijgen. POH's jeugd vormen een belangrijke schakel bij de inzet van jeugdhulp of voorliggende alternatieven, en bij samenwerking met het lokale team.

1.3. Context/raakvlak met andere ontwikkelingen

1.3.1. Landelijke ontwikkelingen

Een aantal landelijke ontwikkelingen is van invloed op dit inkooptraject en is actief meegenomen in alle fases van de totstandkoming van de inkoopstrategie. Deze regionale inkoop vindt plaats binnen de context van landelijke (in ontwikkeling zijnde) wet- en regelgeving. Met de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 is een aantal bewegingen in gang gezet om het jeugdstelsel te verbeteren. Dit landt in diverse aanvullende wet- en regelgevingen en convenanten, waarvan een aantal nog niet definitief is vastgesteld:

- Zo bevat de Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg (Wvbj) onder andere een aantal voorschriften over typen jeugdhulp die verplicht regionaal moeten worden ingekocht (en dus niet lokaal ingekocht kunnen worden). In de Wvbj is daarnaast de rol van Regionale Expertteams (in Friesland REX Jeugd) verankerd, waarbij duidelijk benoemd wordt dat de Jeugdregio's formeel belast worden met de organisatie van Regionale Expertteams. Hoewel dit in Friesland al op deze manier georganiseerd is, wordt het belang van een Expertteam dat een bijdrage levert aan (de ontwikkeling van) een dekkend jeugdhulplandschap, nogmaals erkend. Om de rollen van REX Jeugd te verduidelijken in relatie tot het gehele jeugdhulplandschap wordt de positionering, governance en inrichting van het Expertteam in 2026 aangescherpt.
- Er wordt gewerkt aan landelijke standaardisatie van jeugdhulpvormen, tariefstelling en administratieve eisen. De regionale inkoop volgt zo veel mogelijk deze landelijke standaarden. Dat geldt ook voor de contractstandaarden, zodat dit zowel voor gemeenten als voor aanbieders een coherent geheel is. Aandachtspunt daarbij is dat nog niet alle landelijke standaardisaties zijn uitgewerkt. Er is bijvoorbeeld een landelijke productstructuur op hoofdlijnen, maar de precieze invulling met concrete producten en kwaliteitseisen per onderdeel is er nog niet. Ook wordt er gewerkt aan landelijke richtlijnen voor de kostenstructuur (tarieven), maar ook deze zijn nog niet helemaal af. Deze inkoop moet op deze onderdelen al wel worden vastgelegd. Maar deze ontwikkelingen kosten nu eenmaal tijd. Om hier in de looptijd flexibel mee om te gaan, worden hierover specifieke contractuele (wijzigings)bepalingen opgenomen.
- In maart 2026 is het Convenant Stevige Lokale teams gesloten. Hierin hebben de VNG, de ministeries van VWS en OCW, de associatie wijkteams, de samenwerkende beroepsverenigingen Jeugd, GGD GHOR Nederland, ActiZ Jeugd, MIND, Ieder(in) en Sociaal Werk Nederland de ambities uit het “Richtinggevend Kader: toegang, lokale teams en integrale dienstverlening” nader uitgewerkt. Dit betreft onder meer afspraken over het toevoegen van expertise aan of dicht rondom de lokale teams, om verwijzingen naar specialistische hulp te voorkomen. Het lokale team is het

eerste aanspreekpunt voor jeugdigen en gezinnen en kijkt met een brede blik naar wat er speelt. De teams zijn aanwezig in de wijk of op scholen. Het Convenant benadrukt het belang van integraal en domeinoverstijgend werken door de lokale teams. Het noemt hierbij onder andere een integrale benadering van inwoners vanuit de Wmo, Jeugdwet, Participatiewet en schuldhulpverlening. Hierin zijn verschillende inrichtingskeuzes mogelijk. Het is aan gemeenten om voor hun eigen lokale team hier keuzes in te maken, en om daarnaast de verbinding te leggen tussen de lokale teams en onderwijs en het medisch domein.

- Het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming beschrijft een route om te komen tot een beter jeugdbescherming-stelsel.
- Het wetsvoorstel Reikwijdte is in maart 2026 in consultatie gegaan. Ook dit wetsvoorstel schetst de beweging naar stevige lokale teams die zelf basisondersteuning bieden en toeleiden naar specialistische hulp, of de lokale teams bieden deze specialistische hulp zelf. Het wetsvoorstel noemt ook dat groepsaanbod voorliggend is op individuele ondersteuning. Er komt meer verplichte samenwerking tussen gemeenten en onderwijs, huisartsen en GI's, waarbij het wetsvoorstel aankondigt stapsgewijs de medische verwijsbevoegdheid te gaan inperken. Ook benoemt de Memorie van Toelichting dat gemeenten en jeugdhulpregio's partnerschappen aangaan met (een beperkt aantal) lokale en regionale jeugdhulpaanbieders. Het wetsvoorstel is recent in consultatie geweest. In hoeverre dit leidt tot aanpassingen in het wetsvoorstel is nog niet bekend.

Bovenstaande ontwikkelingen vinden plaats vanuit de behoefte aan meer sturing en grip op het jeugdhulplandschap. Zowel op aanbod, kwaliteit, kosten als trajectduur. In de bredere context beschrijven ook de landelijke akkoorden zoals GALA, IZA en AZWA de beweging naar preventie. En naar de inzet van een sterke sociale basis.

1.3.2. Betekenis van de landelijke ontwikkelingen voor deze inkoop en de lokale opgave

Deze inkoop vindt plaats binnen genoemde landelijke kaders en ontwikkelingen. Tegelijkertijd geldt dat deze landelijke ontwikkelingen veelal nog niet (volledig) zijn uitgekristalliseerd. Als het bijvoorbeeld gaat om standaardisatie, dan is het de bedoeling dat er landelijk zo veel mogelijk met een eenduidige productenstructuur gewerkt gaat worden. Deze productenstructuur is nu nog niet af, terwijl voor dit inkooptraject de producten al wel moeten worden uitgewerkt. Het wetsvoorstel Reikwijdte geeft op dit moment ook nog onvoldoende duidelijkheid over wanneer iets onder de Jeugdwet valt en wanneer niet.

Eén van de belangrijkste bewegingen die in al deze landelijke ontwikkelingen terugkomt, is het verstevigen van de lokale teams. Dit is het fundament onder de bewegingen die landelijk, regionaal en lokaal worden ingezet om tot een kwalitatief beter en beter beheersbaar jeugdstelsel te komen. Deze inkoop draagt bij aan dit fundament. Het ondersteunt de ontwikkelingen die de Friese lokale teams de komende jaren gaan doormaken: een steviger lokaal aanbod van voorzieningen voor jeugdigen en

hun gezinnen, zo dicht bij als mogelijk in de sociale en pedagogische context van het gezin, en met regionale beschikbaarheid van de benodigde aanvullende jeugdhulp.

Het vormgeven van de stevige lokale teams is als eerste de verantwoordelijkheid van iedere gemeente afzonderlijk. We zien op dit moment bij de huidige lokale teams verschillen tussen de 18 Friese gemeenten. In omvang, positionering en takenpakket. Sommige lokale teams voeren voornamelijk de toegang uit, andere teams bieden zelf ook (lichte) ondersteuning. Sommige lokale teams zijn domeinoverstijgend ingericht, terwijl bij andere teams de taken voor Wmo, jeugdhulp, schuldhulpverlening en/of Participatiewet gescheiden van elkaar worden uitgevoerd. Dit betekent dat deze regionale inkoop zo georganiseerd moet worden dat deze aansluit op 18 verschillende lokale situaties. En voldoende flexibel is om te kunnen meebewegen met de veranderingen die de komende jaren plaatsvinden in het landelijke, regionale en lokale jeugdhulplandschap.

De (landelijke) ontwikkeling naar stevige lokale teams is een forse opgave voor gemeenten. Veel lokale teams voeren op dit moment nog niet alle taken volgens het Convenant uit. De ene gemeente is daar verder in dan de andere, ook waar het gaat om visie- en beleidsvorming en bijbehorende middelen. De daadwerkelijke invulling van de stevige lokale teams loopt daarmee deels parallel aan deze nieuwe inkoop.

2. Huidige situatie

2.1. Wonen en SJH in Friesland 2024 - 2027

We onderscheiden binnen de raamovereenkomst Specialistische Jeugdhulp 2024 - 2027 negen inhoudelijke Ondersteuningsprofielen (hierna: profielen) en één profiel waarin nog een aantal losse producten is ondergebracht. Elk profiel kent een aantal intensiteiten, waar een tarief aan verbonden is. De bekostiging in Friesland is een trajectfinanciering. Dat betekent dat de jeugdhulpaanbieder voor de gekozen trajectprijs alle ondersteuning moet bieden die nodig is binnen dat traject. De onderstaande profielen zijn gedefinieerd:

- A: Enkelvoudige Specialistische Jeugdhulp
- B: Meervoudige Specialistische Jeugdhulp
- C: Complexe problematiek
- D: (zeer) Complexe en Intensieve Specialistische Jeugdhulp
- E: Begeleiding en ondersteuning
- F: Dagopvang
- G: Dagbehandeling
- H: Residentiële Specialistische Jeugdhulp
- I: Logeren
- J: Randvoorwaardelijke zaken en producten

Binnen de raamovereenkomst Wonen in Friesland 2024- 2027 worden de volgende woonvoorzieningen onderscheiden:

- Gezinshuis Regulier
- Gezinshuis Intensief
- Zelfstandigheidstraining
- Ouder en kind voorziening
- Kleinschalige woonvoorziening Perspectief
- Kleinschalige woonvoorziening Perspectief Plus

Voor een uitgebreide beschrijving, zie website SDF: [Specialistische Jeugdhulp](#) en [Wonen](#).

2.2. Ervaringen gemeenten met huidige opdrachten

De Friese gemeenten ervaren dat het huidige inkoopmodel 2024 - 2027 onvoldoende werkt om grip te houden op kosten, kwaliteit en de inzet van jeugdhulp. De manier waarop de opdrachten SJH en Wonen en bekostiging daarvan nu zijn ingericht, leidt tot structurele knelpunten, die zowel de effectiviteit als de betaalbaarheid van jeugdhulp onder druk zetten.

2.2.1. Weinig grip op inzet, kosten en kwaliteit

Gemeenten hebben nu beperkt zicht op hoe aanbieders hun inzet (traject en intensiteit) bepalen en welke kosten daaraan verbonden zijn. Het huidige normenkader laat veel ruimte voor interpretatie, waardoor aanbieders verschillende keuzes maken in inzet, intensiteit en kostenopbouw. Dit leidt tot onvoorspelbare uitgaven en maakt het voor gemeenten lastig om te sturen op kwaliteit en doelmatigheid. Er is regelmatig discussie tussen gemeenten en jeugdhulpaanbieders over de intensiteiten binnen een ondersteuningsprofiel, zonder dat voor gemeenten goed te herleiden is wat de precieze inzet is die de jeugdhulpaanbieder daarvoor levert en hoe zich dit verhoudt tot de inzet van andere jeugdhulpaanbieders die vergelijkbare jeugdhulp leveren tegen een andere intensiteit.

2.2.2. Veel contraindicaties

Gemeenten signaleren dat er door jeugdhulpaanbieders veel contraindicaties worden benoemd wanneer jeugdigen worden aangemeld voor hulp. Een regelmatig gegeven contra-indicatie is middelengebruik, het ontbreken van de benodigde expertise bij de aanbieder of dat de jeugdige niet passend is binnen de dynamiek van de woonsetting. Hierdoor krijgen jeugdigen geen hulp of worden ze doorgeplaatst naar een andere aanbieder of naar maatwerkconstructies. Vooral jeugdigen met complexe problematiek raken hierdoor tussen wal en schip. Naast de negatieve effecten voor de jeugdigen leidt dit ook tot vertraging, instabiliteit en extra kosten. Contra-indicaties komen veel voor bij woonvoorzieningen, maar ook bij de meer complexe SJH-trajecten.

Het is zoeken naar een manier waarop de jeugdhulpaanbieders gevergd kunnen worden op het leveren van ondersteuning, ook als het moeilijk wordt.

2.2.3. Onduidelijkheid in contractafspraken

De huidige contracten bevatten op onderdelen te weinig concrete en handhaafbare afspraken. Dit maakt het moeilijk om aanbieders aan te spreken op uitvoering, inzet of kwaliteit. Verschillende interpretaties van contractteksten zorgen voor frictie en belemmeren effectieve sturing.

2.3. Input Jeugdhulpaanbieders over inkoop 2024 - 2027

Vanaf de start van de raamovereenkomst SJH en Wonen in Friesland op 1 januari 2024 is door SDF in gesprekken met jeugdhulpaanbieders opgehaald hoe de uitvoering van de huidige raamovereenkomst in de praktijk verloopt. Een aantal zaken kon worden opgelost binnen de overeenkomst. Van de signalen en verzoeken waar binnen de overeenkomst 2024 – 2027 geen herstel mogelijk was, zijn deze verzameld en als advies meegegeven voor de inkoop 2028 e.v.

Samengevat gaven jeugdhulpaanbieders het volgende aan over de inkoop 2024 – 2027:

- Voor aanbieders die ook in andere regio's actief zijn, is het niet handig dat hier trajectfinanciering is terwijl elders pxq gangbaar is;

- Het zijn nu erg ingewikkelde administratieve processen, houd het simpel bij een nieuwe inkoop;
- Behoud trajectfinanciering waarbij de aanbieder de intensiteit bepaalt;
- Verplicht hoofd- en onderaannemerschap leidt tot meer afstemming en hogere kosten. Aanbieders willen liefst een eigen toewijzing;
- Er is veel interpretatie mogelijk van contractuele afspraken. Dit leidt tot discussies tussen jeugdhulpaanbieders en verwijzers;
- Er is verschil tussen gemeenten in uitleg en toepassing van inkoopafspraken. Dit maakt de uitvoering van de contracten ingewikkeld;
- Voeg producten toe die de inzet van expertise van jeugdhulpaanbieders bij lokale teams en op scholen mogelijk maakt, zodat inzet van verdere ambulante specialistische jeugdhulp voorkomen wordt;
- Houd zoveel mogelijk de landelijke standaarden aan voor de nieuwe inkoop;
- Faciliteer groepsaanbod in de nieuwe inkoop;
- Ook kleine aanbieders moeten een zelfstandige plek houden.

3. Visie

3.1. Uitgangspunten

De Fryske Regiovisie Jeugdhulp 2023 – 2026 is het regionale kader waarbinnen de inkoop van jeugdhulp plaatsvindt¹. Dit kader is destijds door de 18 Friese gemeenteraden vastgesteld. Daarnaast heeft een aantal gemeenten aanvullend een lokaal beleidskader jeugd opgesteld (bijvoorbeeld een lokale Jeugdagenda). Eind januari 2026 hebben de Friese gemeenten en SDF gezamenlijk de Fryske Regiovisie Jeugdhulp verder geconcretiseerd ten behoeve van deze inkoop SJH en Wonen. Dit heeft geleid tot leidende principes voor de inkoop.

We geloven dat een kind het best geholpen is in zijn eigen sociale omgeving. Dat is thuis, in de buurt, op school en bij de eigen verenigingen. Als daar extra ondersteuning bij nodig is, dan wordt dit zo veel mogelijk geboden in die sociale omgeving. Er wordt dan niet alleen naar het kind gekeken, maar ook naar wat de ouders/verzorgers en directe omgeving nodig hebben. Is er sprake van stress, armoede, echtscheiding of andere zaken waardoor het kind niet lekker in zijn vel zit, dan wordt daar op ingezet. Dat kan het best zo lokaal mogelijk worden georganiseerd en in aansluiting op onderwijs, cultuur, sport, verenigingen en andere lokale voorzieningen. Dit is in lijn met de ontwikkelingen vanuit de Hervormingsagenda Jeugd en het Convenant Stevige Lokale Teams.

Bovenstaande is vertaald in de volgende leidende principes voor deze inkoop SJH en Wonen:

1. De Friese gemeenten voeren de regie over de ondersteuning aan jeugdigen.
2. De inkoop draagt bij aan kostenbeheersing en grip op de uitgaven jeugdhulp.
3. De Friese gemeenten helpen hun jeugdigen lokaal, tenzij...
4. Bij iedere ondersteuningsvraag wordt een brede analyse gemaakt van de context van de jeugdige, inclusief Wmo, participatie en schuldhulpverlening en onderwijs.
5. De lokale sociale en pedagogische basis en het eigen netwerk van de jeugdige worden altijd benut. Onderwijs is de beste jeugdhulp.
6. Specialistische jeugdhulp wordt ingezet wanneer de mogelijkheden binnen de sociale en pedagogische basis en het eigen netwerk van de jeugdige niet toereikend zijn.
7. Ondersteuning wordt contextgericht georganiseerd rondom de jeugdige.

Bovenstaande betekent dat de Friese gemeenten op termijn veel ambulante jeugdhulp lokaal gaan organiseren. Het gaat dan om een aantal producten binnen diagnostiek, ambulante begeleiding, dagbesteding en ambulante behandeling. Wanneer Friese gemeenten dit lokaal hebben georganiseerd, wordt er voor deze onderdelen op termijn niet meer doorverwezen naar het regionaal ingekochte aanbod. Het lokale aanbod is voorliggend op inzet van regionaal ingekochte specialistische jeugdhulp. Het gaat er nadrukkelijk niet (alleen) om deze ondersteuningsproducten te

¹ De voorbereidingen voor een nieuwe Regiovisie vanaf 2027 zijn gestart. Hierin komen de leidende principes terug.

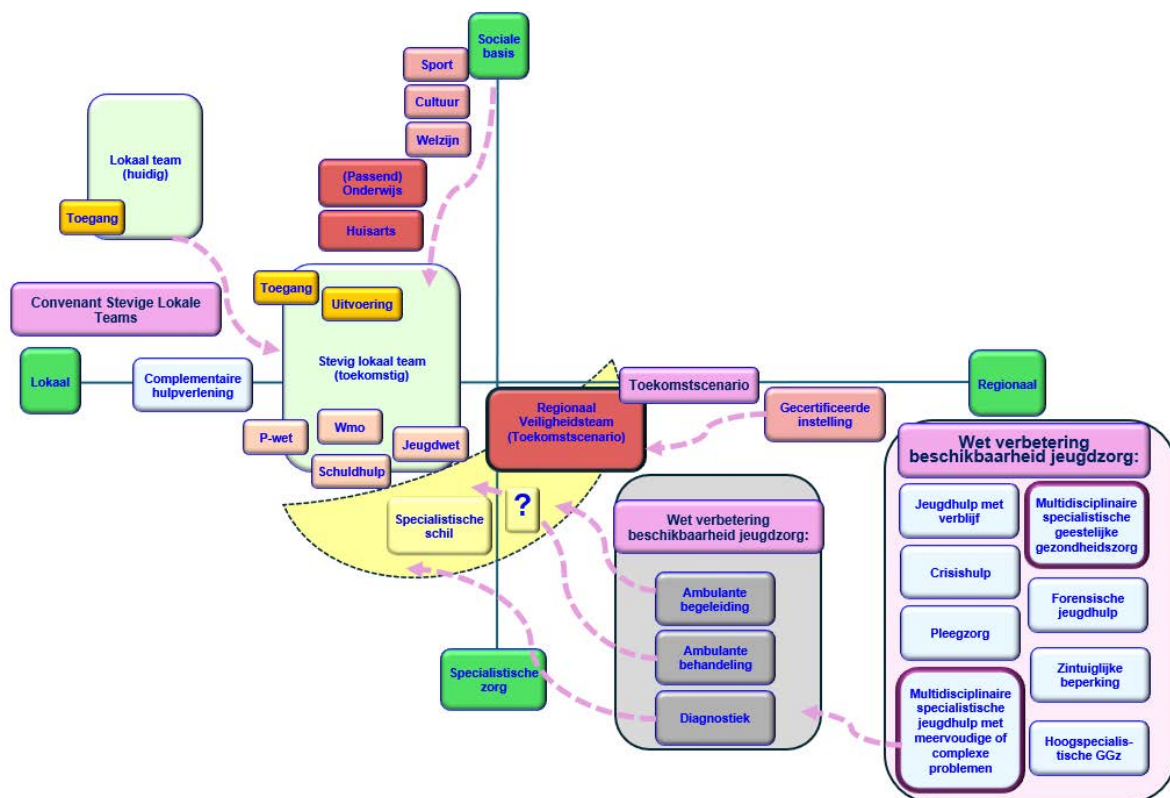
verplaatsen naar de lokale situatie, maar juist ook om die anders te organiseren. Dit kan bijvoorbeeld door:

- Een andere manier van inzet van sport, cultuur en welzijn;
- Het in dienst nemen van medewerkers met (specialistische) kennis en deze ondersteuning zelf te bieden in het lokaal team;
- (Welzijns)organisaties hier subsidie voor te geven;
- Eén of meerdere jeugdhulpaanbieders lokaal of subregionaal te contracteren, al dan niet in samenhang met lokale partijen.

Voorzieningen die volgens de wet regionaal moeten worden ingekocht of waarvoor regionale inkoop beter passend is, blijven regionaal. Dit geldt in ieder geval voor alle voorzieningen waarbij er sprake is van verblijf.

Bekostiging wordt in de basis inspanningsgericht (pxq) ingericht, omdat hiermee zuiverder wordt betaald voor jeugdhulp die daadwerkelijk geleverd is en beter kan worden meebewogen met op- en afschalen. Voor de producten MDFT en MST is een trajectprijs mogelijk. Dit wordt nader uitgewerkt in de inkoopdocumenten. Daar waar de gemeente of GI de verwijzer is, bepaalt deze de inzet.

Het plaatje hieronder schetst de beweging die gemaakt gaat worden. Van Specialistische zorg regionaal, richting de sociale en pedagogische basis lokaal.

3.2. Doelstellingen inkoop

Doel van deze inkoop is bij te dragen aan passende jeugdhulp voor jeugdigen die dat nodig hebben. Waarbij gemeenten grip hebben op het aanbod, de kwaliteit en de kosten van die jeugdhulp. De inkoop moet bijdragen aan de uitvoering van de leidende principes en aan de landelijk ingezette beweging naar stevige lokale teams. En aan hulp zo nabij en thuis mogelijk en een meer overzichtelijk een beheersbaar jeugdhulplandschap. De inkoop moet zo flexibel mogelijk zijn om de beweging naar lokaal mogelijk te maken en een voldoende stevig en robuust regionaal aanbod van jeugdhulp bieden voor die gemeenten die daarop een beroep doen. Dit wordt verder uitgewerkt in de volgende hoofdstukken.

3.3. Gefaseerde overgang

De beweging naar stevige lokale teams en meer ondersteuning lokaal organiseren is een flinke opgave voor gemeenten. Dit vraagt tijd en gemeenten kunnen een verschillend tempo hebben. Om die reden start deze inkoop SJH en Verblijf per 2028 met dezelfde scope als de inkoop 2024 - 2027. Er wordt gekozen voor een model waarbij gemeenten gefaseerd, wanneer de lokale situatie voldoende is versterkt, minder gebruik kunnen maken van het regionale aanbod. Dit gebeurt zorgvuldig en proportioneel in het licht van de dan gesloten regionale overeenkomsten met jeugdhulpaanbieders.

De nieuwe inkoop heeft impact op (het werk van) de jeugdhulpaanbieders. Op termijn gaat een deel van het werk dat zij nu nog via regionale inkoop uitvoeren, over naar gemeenten en wordt op een andere manier georganiseerd.

Wanneer gemeenten meer voorzieningen lokaal gaan organiseren en daartoe medewerkers en/of aanbieders naar zich toe halen, bestaat de kans dat medewerkers en aanbieders die voorheen regionaal gecontracteerd waren, zich gaan richten op die lokale organisatie. Dat kan betekenen dat die medewerkers en aanbieders (met hun expertise) vervolgens wél beschikbaar zijn voor de gemeenten die dit lokaal hebben georganiseerd, maar minder of niet meer voor de rest van de regio. Daarbij geldt wel dat de regionaal gecontracteerde aanbieders hun opdracht moeten uitvoeren, ook wanneer de instroom gedurende de looptijd afneemt. Hiertoe wordt een aantal procedurele afspraken opgenomen in de inkoopdocumenten.

De volgende voorzieningen worden regionaal ingekocht, maar gaan gemeenten op termijn meer lokaal organiseren. Zij zullen vervolgens minder of geen gebruik meer maken van het regionaal ingekochte aanbod. Het gaat om de volgende voorzieningen die op termijn lokaal georganiseerd kunnen worden:

- Diagnostiek - monodisciplinair
- Begeleiding regulier
- Begeleiding specialistisch
- Begeleiding groep

- Dagbesteding met onderwijsperspectief
- Dagbesteding zonder onderwijsperspectief
- Behandeling regulier
- Behandeling specialistisch
- Behandeling groep regulier
- Behandeling groep specialistisch
- Vervoer – in het geval van een voorziening die lokaal georganiseerd is en waarvoor vervoer nodig is

De producten zijn nader uitgewerkt in hoofdstuk 5.

3.4. (Uitvoerings)kaders

3.4.1. Wettelijke kaders – regionaal in te kopen jeugdhulpvormen

Uit de Wet verbetering beschikbaarheid Jeugdzorg volgt dat een aantal vormen van jeugdhulp verplicht regionaal moet worden ingekocht. Dit geldt onder andere voor verblijfsvoorzieningen (waaronder woonvoorzieningen) en zeer specialistische en multidisciplinaire ambulante jeugdhulp. Hier is dus geen “keuzevrijheid” voor gemeenten om dit lokaal te organiseren. Om die reden is dat ook geen onderwerp van discussie binnen dit inkooptraject. Onderbouwing in de wet om deze vormen verplicht regionaal in te kopen is vanwege de schaarste en de mate van specialisme die nodig is. Om hier een dekkend aanbod te hebben, is het nodig om dit regionaal te organiseren.

Dit betekent dat de verblijfsvoorzieningen en de (zeer) specialistische multidisciplinaire vormen van jeugdhulp in deze inkoop regionaal worden ingekocht: gemeenten gaan deze producten niet lokaal organiseren.

De volgende voorzieningen blijven ingekocht via de regionale overeenkomst en hierop zullen gemeenten niet uittreden gedurende de looptijd van de overeenkomst. Wel kan het zijn dat door passende inzet van preventieve en voorliggende voorzieningen, ook hier de instroom afneemt:

- Diagnostiek multidisciplinair
- Behandeling zeer specialistisch
- Gezins- of systeembehandeling, waaronder MST en MDFT
- Dagbehandeling
- Consultatie en advies
- Medicatiecontrole
- Logeren
- Deeltijd wonen
- Gezinshuyszorg
- Woongroep

- Zelfstandigheidstraining
- Behandeling met verblijf
- Vervoer – in het geval van een voorziening die regionaal georganiseerd is en waarvoor vervoer nodig is.

3.4.2. Breder palet aanbod jeugdhulpaanbieder

De hulpvraag van een jeugdige fluctueert meestal in de loop van de tijd. Soms wordt deze een tijdje intensiever, soms is het een periode rustiger. Soms is er aanvullende expertise nodig waarna de reguliere begeleiding weer verder kan. Of blijkt er na verloop van tijd andere onderliggende problematiek te zijn waardoor er (ook) andere deskundigheid nodig is.

Deze fluctuaties zijn een gegeven. De opdracht en overeenkomsten moeten zo goed mogelijk met deze veranderingen mee kunnen bewegen. Tegelijk moet voorkomen worden dat bij iedere verandering de jeugdige wordt overgedragen aan een andere organisatie. Stabiliteit, vaste gezichten en elkaar kennen zijn belangrijke voorwaarden voor geslaagde hulp. Het aanbod moet zo veel mogelijk de jeugdige en het gezin volgen, niet andersom. Iedere overdracht leidt tot het opnieuw moeten vertellen van het verhaal en opnieuw opbouwen van vertrouwen. Bovendien is het risico dat informatie verloren gaat.

Om een zo integraal en stabiel mogelijk aanbod te organiseren, wordt van jeugdhulpaanbieders gevraagd om een breder palet aan ondersteuning te bieden. Denk bijvoorbeeld aan het verplicht kunnen bieden van zowel de lichtere (reguliere) als zwaardere (specialistische) vormen van ondersteuning binnen dezelfde productgroep. Of aan het verplicht bieden van dicht bij elkaar liggende of vaak samen voorkomende vormen van ondersteuning. Dit zorgt ervoor dat wanneer een jeugdige ondersteuning krijgt van een jeugdhulpaanbieder en er iets verandert in de ondersteuningsvraag, de jeugdige toch meestal bij die jeugdhulpaanbieder kan blijven en niet overgedragen hoeft te worden.

De precieze voorwaarden en producten/specialismes/deskundigheden die verplicht in samenhang aangeboden moeten worden, worden vastgelegd in de inkoopdocumenten, net als de vorm waarin jeugdhulpaanbieders dit bredere palet kunnen aanbieden. Naast het toevoegen van expertise aan de eigen organisatie waardoor er een breder palet ontstaat, kan er ook worden gedacht aan het aangaan van (vaste) samenwerkingen met andere jeugdhulpaanbieders waardoor gezamenlijk een breed palet geboden kan worden.

Dit betekent dat met name jeugdhulpaanbieders die nu een erg smal palet bieden, zich moeten gaan verhouden tot dit bredere palet. Dit kan in hun geval betekenen dat ze hun aanbod moeten verbreden en/of daartoe een samenwerking moeten aan gaan met een andere partij en/of hun krachten moeten bundelen.

3.4.3. Contra-indicaties en acceptatieplicht

Een groot knelpunt in de inkoop 2024 – 2027 is de ruimte die is geboden aan jeugdhulpaanbieders om contra-indicaties aan te dragen, op basis waarvan zij jeugdigen kunnen afwijzen voor ondersteuning. Hoewel het vanuit het perspectief van een individuele jeugdhulpaanbieder begrijpelijk kan zijn om een jeugdige niet aan te nemen omdat die jeugdhulpaanbieder een risico ziet, is het zeer onwenselijk vanuit het perspectief van de jeugdigen, de verwijzer/regievoerder en de opdrachtgever. De impact van het hanteren van contra-indicaties is groot, zo wordt ook bevestigd door ervaringsdeskundigen. Voor een jeugdige voelt het alsof hij of zij “te moeilijk” is, alsof men het niet eens wil proberen. Verwijzers (waaronder ook de GI's) benaderen niet zelden meer dan 30 jeugdhulpaanbieders voor één jeugdige om vervolgens 30 keer op basis van een contra-indicatie te horen dat de jeugdige daar niet terecht kan. Dit speelt vooral bij verblijfsvoorzieningen (woonplekken), maar ook bij de meer complexe ambulante hulpvragen komt dit voor. Als opdrachtgever (SDF en Friese gemeenten) is het lastig te aanvaarden dat een jeugdhulpaanbieder wel is gecontracteerd voor jeugdigen met ingewikkelde problemen, maar vervolgens niet beschikbaar is voor deze jeugdigen met ingewikkelde problemen. Het gevolg is vaak dat er maatwerkconstructies worden ingezet, hetzij in de vorm van niet-gecontracteerd aanbod hetzij in de vorm van individuele afspraken met een wel gecontracteerde jeugdhulpaanbieder.

Redenen die jeugdhulpaanbieders noemen om contra-indicaties te hanteren zijn:

- Zorgen om de impact van het gedrag van de jeugdige op de groep of het eigen personeel (bijvoorbeeld bij middelengebruik, agressie);
- Zorgen om aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid als het mis gaat (“dan sta je er alleen voor”);
- Handelingsverlegenheid en onzekerheid bij begrenzing van gedrag;
- (Gevoel van) gebrek aan benodigde deskundigheid.

In de voorbereiding van de inkoop 2028 is verkend op welke manier jeugdhulpaanbieders zich zekerder kunnen voelen om zonder contra-indicaties toch een traject aan te gaan met een jeugdige.

Genoemde voorstellen:

- Maak mogelijk dat een jeugdhulpaanbieder tijdelijk extra personeel kan inzetten (extra personele inzet);
- Maak mogelijk dat een jeugdhulpaanbieder tijdelijk extra expertise kan toevoegen om mee te denken met de casus en/of de reeds betrokken begeleider(s)/behandelaar(s) extra handvatten te geven (consultatie & advies);
- Verken samen met andere betrokkenen, bijvoorbeeld de GI en de gemeente, welke afspraken in een specifieke casus gemaakt kunnen worden om samen de verantwoordelijkheid te dragen. Bijvoorbeeld als het gaat om begrenzing van gedrag (drang).

In beginsel komt er een acceptatieplicht en zijn contra-indicaties door jeugdhulpaanbieders niet toegestaan. De mogelijkheid voor consultatie & advies en het tijdelijk inzetten van extra personeel worden in de inkoop 2028 opgenomen als nieuwe producten. In combinatie met het gegeven dat ook de landelijke contractstandaarden in beginsel uitgaan van een acceptatieplicht en dat aanbieders – wanneer zij zich hebben ingeschreven en gegund zijn voor complexe ondersteuningsvragen – de opdracht dienen uit te voeren. De uitvoering wordt ondersteund door het vereiste om een breder palet aan voorzieningen te bieden en door de nieuwe producten die tijdelijke extra inzet en deskundigheid mogelijk maken. Dit laat onverlet dat de realiteit is dat hulpverlening niet altijd lukt, ondanks goede inzet. In die gevallen kan de uitkomst zijn dat ondersteuning door de betrokken jeugdhulpaanbieder niet voldoende is gebleken en dat er gezocht moet worden naar een andere oplossing. Dat het uiteindelijk niet is gelukt is wat anders dan dat ondersteuning niet eens wordt gestart.

3.4.4. Aantal aanbieders

Sinds 2015 is er een forse groei geweest in het aantal jeugdhulpaanbieders: landelijk zijn er naar schatting meer dan 1.500 nieuwe aanbieders bij gekomen, op een totaal van nu ruim 6.000. Een groot deel van de aanbieders richt zich vooral op de meer algemene en lichtere vormen van ondersteuning². Tegelijk heeft de toename van Open House-inkooptrajecten waarin in principe een onbegrensd aantal jeugdhulpaanbieders gecontracteerd kan worden, gefaciliteerd dat iedere professional of organisatie een eigenstandige overeenkomst met de gemeente(n) kon krijgen.

Hoewel het contracteren van een bepaald aantal jeugdhulpaanbieders in beginsel geen doel op zich is, is beperking van het aantal gecontracteerde jeugdhulpaanbieders wel een middel om als opdrachtgever te kunnen sturen op aanbod en kwaliteit, op goede uitvoering van de contractafspraken en om daadwerkelijk inhoudelijk partnerschap op te bouwen. Dit met als doel om meer grip te krijgen op de kwaliteit en de kosten van jeugdhulp en ook om versnippering van het veld tegen te gaan. Ook leidt het verhogen van de kwaliteits- en uitvoeringseisen aan jeugdhulpaanbieders, zoals het bieden van een breder palet aan voorzieningen en (dus) het in huis hebben van bredere deskundigheid er logischerwijs toe dat aanbieders of zelfstandige professionals die daaraan (nog) niet voldoen, zich anders moeten gaan organiseren. Dit alles vanuit het perspectief van de jeugdige die is gebaat bij stabiele, kwalitatief goede hulp die meebeweegt met veranderingen in de hulpvraag (meer of minder intensief) en bij (tijdelijke) verschuiving van benodigde deskundigheid. En vanuit het perspectief van gemeenten die als taak hebben te zorgen voor een dekkend jeugdhulplandschap en beschikbaarheid van goede hulp voor jeugdigen.

Dit betekent dat in de inkoop SJH en Verblijf, hoewel er via een semi-Open House toelatingsprocedure wordt ingekocht, de inhoudelijke en organisatorische eisen aan jeugdhulpaanbieders omhoog gaan.

² https://www.eerstekamer.nl/bijlage/20251113/stand_van_de_jeugdzorg_2025_een_2/document3/f=/vmsgft6p1og4.pdf

De verwachting is dat als gevolg daarvan minder jeugdhulpaanbieders in aanmerking komen voor een overeenkomst. Het is aan de organisaties en professionals om hun expertise zodanig te organiseren dat deze voldoet aan de vraag van de opdrachtgever.

3.4.5. 18- / 18+

Op het moment dat een jeugdige 18 jaar wordt, vervalt in beginsel de voorziening vanuit de Jeugdwet. Als er nog wel ondersteuning nodig is, dient dit georganiseerd te worden vanuit een andere wet, zoals de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) of Zorgverzekeringswet (Zvw).

In de praktijk verloopt de overgang van 18- naar 18+ niet altijd soepel. Hoewel we weten wanneer een jeugdige 18 wordt en zowel de verwijzer als de betrokken jeugdhulpaanbieder daar zicht op hebben, blijkt de vervolghulp niet altijd tijdig geregeld te zijn. Hierover zijn in de praktijk afspraken gemaakt, bijvoorbeeld over het tijdig opstellen met de jeugdige van een Toekomstplan.

Hoewel de inkoop SJH en Verblijf in Friesland primair de afspraken betreft tussen opdrachtgever en opdrachtnemer over de inzet vanuit de Jeugdwet tot de jeugdige 18 wordt, wordt in de inkoopdocumenten nader uitgewerkt welke afspraken er gelden voor jeugdhulpaanbieders omtrent deze overgang.

3.4.6. Verschillen tussen gemeenten

Jeugdregio Fryslân bestaat uit de 18 Fryske gemeenten. Deze gemeenten verschillen van elkaar. Niet alleen in omvang (qua oppervlakte en/of inwoneraantal) maar ook qua geografische ligging (meer of minder afgezonderd van andere gebieden). Ook is er verschil in de mate van verstedelijking of de ligging in landelijk gebied. Denk bijvoorbeeld aan de Waddeneilanden, die voor (jeugdhulp) voorzieningen grotendeels afhankelijk zijn van partijen die op het vasteland zijn gevestigd. Hulpverleners moeten voor het bieden van jeugdhulp naar de eilanden. Denk ook aan gemeenten met een uitgestrekt landelijk gebied, waardoor reistijden en de afstand tussen kernen met voorzieningen groot zijn.

Daarnaast verschillen de Friese gemeenten ook in de manier waarop ze hun sociale voorzieningen lokaal hebben georganiseerd. Sommige gemeenten hebben lokale teams die al een breed takenpakket uitvoeren. Andere staan nog aan het begin van die ontwikkeling. In sommige gemeenten is al een lokale visie vastgesteld waarin de route naar versterking van de sociale basis is vastgelegd. Andere gemeenten verkennen of zij met elkaar kunnen optrekken als het gaat om het vormgeven van lokale (ingekochte) voorzieningen.

De opdrachten voor SJH en Verblijf moeten aansluiten op 18 verschillende situaties “zoals ze nu zijn” en óók op 18 situaties die zich in eigen tempo de komende jaren ontwikkelen richting stevige lokale

voorzieningen. Hierbij moet de inkoop enerzijds zorgen voor een stevig vangnet, zodat de gemeenten die dat nodig hebben daar een beroep op kunnen doen. En anderzijds moet de inkoop gemeenten niet belemmeren die al wel klaar zijn om lokaal hun jeugdveld vorm te geven. Kortom, de inkoop moet zowel robuust als flexibel zijn en recht doen aan verschillen die er zijn, zonder onnodig te vertragen.

In hoofdstuk 8 wordt toegelicht welke inkoopmethodiek past bij deze uitgangspunten en hoe deze zich verhoudt tot de lokale ontwikkelingen die de komende periode verder worden ingezet.

3.5. Toegang tot Specialistische Jeugdhulp en Verblijf

Een verwijzing naar Specialistische Jeugdhulp en Verblijf vindt plaats middels een verwijzing door een daartoe bevoegd (wettelijk) verwijzer. Naast het lokaal team vormt de directe verwijzer, waaronder huisarts, medisch specialist, jeugdarts en Gecertificeerde Instelling, een belangrijke toegang tot jeugdhulp. Voor verwijzers, maar zeker voor de directe verwijzers, is het van belang dat het inzichtelijk is welk aanbod onder het gecontracteerde jeugdhulpaanbod valt. In de inkoopdocumenten worden de verschillende toegangsroutes verder uitgewerkt en toegelicht.

3.5.1. Gemeentelijke toegang: lokaal team/lokale toegang

Gemeenten hebben de bevoegdheid om jeugdhulp in te zetten en zijn opdrachtgevend voor de jeugdhulpinzet door de jeugdhulpaanbieder. Vaak wordt dit uitgevoerd door een toegangsmedewerker of medewerker van het lokaal team. Deze medewerker stelt de beoogde doelen vast in het Regionaal Ondersteuningsplan (ROP), op basis waarvan de jeugdhulpaanbieder de uitvoering nader kan vormgeven. Waar nodig wordt dit Regionale Ondersteuningsplan aangevuld met een Verklarende Analyse. Van belang is dat de doelen duidelijk en concreet zijn, zodat voor de opdrachtnemer (de jeugdhulpaanbieder) helder is wat er van hem verwacht wordt. De gemeente bepaalt vervolgens de inzet, duur en omvang van de in te zetten ondersteuning. De jeugdhulpaanbieder vertaalt de gestelde doelen waar nodig naar concrete interventies, passend binnen de professionele expertise en het beschikbare aanbod. Tijdens de jeugdhulpinzet kan door verschillende ontwikkelingen bijsturing noodzakelijk zijn. De gemeente heeft hierin de regie, waarbij wordt afgestemd met de jeugdhulpaanbieder. De jeugdhulpaanbieder legt inhoudelijke verantwoording af over de voortgang en realisatie van de doelen aan de verwijzer.

3.5.2. Gecertificeerde Instelling (GI)

Met de GI's zijn middels het samenwerkingsprotocol afspraken gemaakt over onder andere de inzet van jeugdhulp. De GI bepaalt op basis van haar wettelijke bevoegdheid welk type jeugdhulp ingezet wordt en bepaalt de beoogde doelen, inzet, duur en omvang. Het is aan de GI om de voortgang van de te behalen doelen te bewaken en regelmatig te evalueren. Het Wetvoorstel Reikwijdte en de ontwikkelingen vanuit het Toekomstscenario zetten in op nauwere afstemming en samenwerking tussen GI's en gemeenten. Uitgangspunt blijft dat GI's jeugdhulp inzetten vanuit het gecontracteerde aanbod.

3.5.3. Huisarts, jeugdarts en medisch specialist

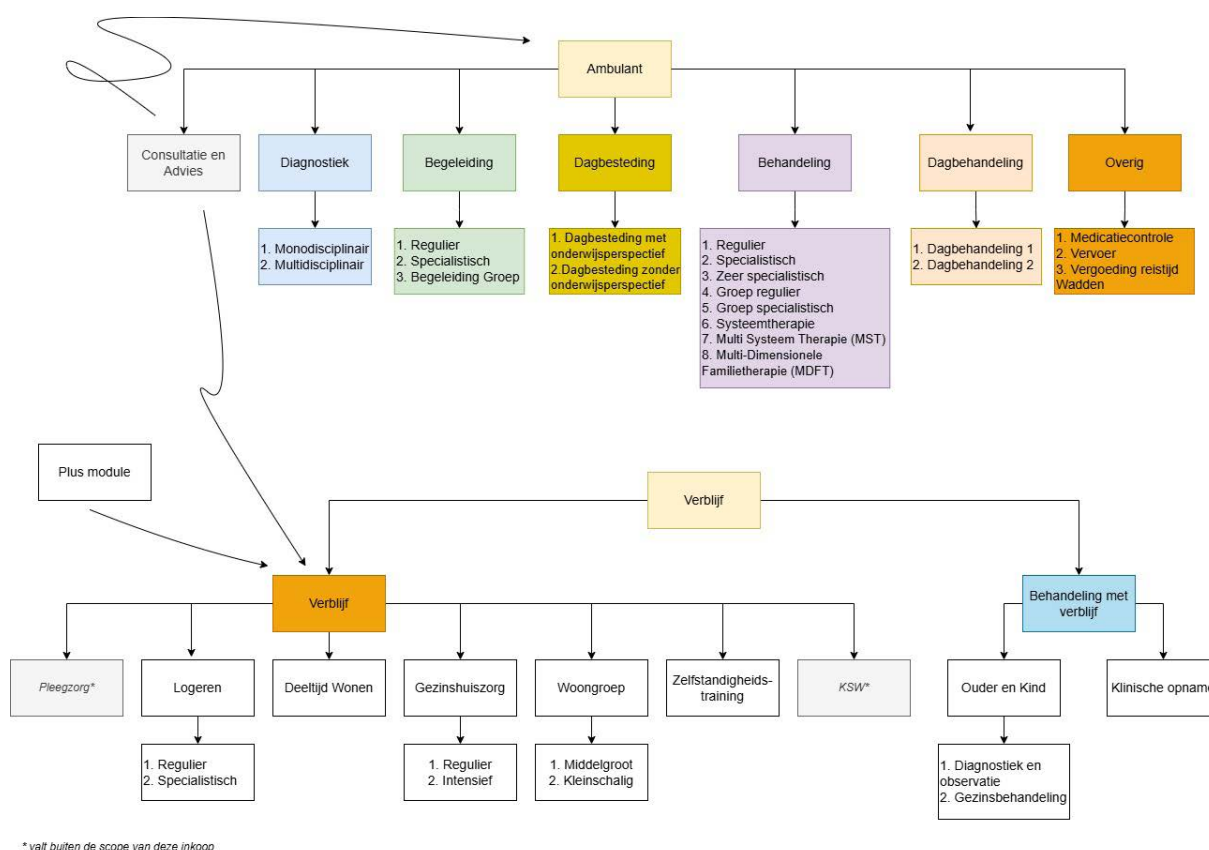
Een huisarts is een wettelijk verwijzer en kan verwijzen naar gecontracteerd aanbod van Specialistische Jeugdhulp en Verblijf. Lokaal kunnen aanvullende afspraken gemaakt worden door gemeenten met huisartsen over de verwijzroute; zo zijn er gemeenten die afspraken hebben over verwijzingen vanuit de huisarts naar het lokale team of de POH-jeugd heeft een grote rol in heeft. Het wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet beoogt de huisarts meer en intensiever te laten samenwerken met het stevig lokale team. Insteek is een stapsgewijze inperking van de verwijzbevoegdheid van huisartsen. Het wetsvoorstel beschrijft dat op termijn de verwijzingen niet meer rechtstreeks en zonder afstemming met het lokale team kunnen plaatsvinden. Tijdens de voorbereidingen van dit inkooptraject is er contact gezocht met de Friese Huisartsenvereniging. Eén van de uitkomsten is de wens om met elkaar opnieuw te bekijken welke (zo veel mogelijk eenduidige) afspraken er gemaakt kunnen worden tussen huisartsen en gemeenten over inzet van jeugdhulp. Met daarbij ruimte voor lokale invulling die past bij de daar aanwezige samenwerking.

Naast huisartsen zijn ook jeugdartsen en medisch specialisten bevoegd om gecontracteerde jeugdhulp in te zetten.

4. Scope

4.1. Specialistische jeugdhulp en verblijf

Binnen de opdracht Specialistische Jeugdhulp en Verblijf vallen de producten benoemd in onderstaand overzicht m.u.v. pleegzorg en Kleinschalig Specialistisch Wonen (KSW). Pleegzorg en KSW worden wel benoemd in onderstaand overzicht, vanwege de nauwe samenhang met de andere verblijfsproducten. De producten die binnen de scope van deze opdracht vallen zijn verder uitgewerkt in hoofdstukken 5 en 6.

4.2. Buiten de scope

Deze inkoopstrategie heeft betrekking op twee opdrachten: Specialistische Jeugdhulp en Verblijf (ter vervanging van de huidige opdracht Wonen in Friesland). Overige opdrachten die op regionaal niveau worden ingekocht met betrekking tot jeugdhulp maken geen onderdeel uit van deze inkoopstrategie. Dit zijn in ieder geval: pleegzorg, ernstige dyslexie, crisis jeugdhulp, Jeugdzorg Plus, Kleinschalig Specialistisch Wonen. Uiteraard is bij het uitwerken van de inkoopstrategie en bij de toekomstige uitwerking in inkoopdocumenten aandacht voor de aansluiting van verschillende jeugdhulpvoorzieningen, zodat er geen hiaten ontstaan.

5. Opdracht Specialistische Jeugdhulp (SJH)

De inkoop vindt in twee opdrachten plaats, namelijk SJH en Verblijf, die ieder via een afzonderlijke procedure worden ingekocht. Hieronder wordt SJH beschreven.

5.1. Doelgroep SJH

Het uitgangspunt van de Friese gemeenten is dat Friese jeugdigen opgroeien in hun eigen gezin. Ouders zijn primair zelf verantwoordelijk voor de verzorging, opvoeding en ontwikkeling van hun kinderen. Specialistische jeugdhulp is hulp die niet vrij-toegankelijk is en waarvoor specifieke deskundigheid nodig is, die niet geboden kan worden vanuit een voorliggende of eerstelijns-voorziening zoals aangeboden door het voorliggend veld of het lokale team of ander lokaal georganiseerd aanbod. Het gaat hier om hulp die ingezet kan worden als er sprake is van psychische, ontwikkel-, gedrags-, emotionele en/of verslavingsproblematiek of (licht) verstandelijke beperking bij jeugdigen en als zij daar zelf en/of hun opvoeders belemmeringen door ervaren bij het functioneren in hun gezin, op school, in de buurt of in andere sociale relaties.

Specialistische Jeugdhulp wordt – indien en voor zover dat nodig is gezien de ondersteuningsbehoefte van de jeugdige – op basis van de gemeentelijke verordeningen ingezet. Dit is slechts indien en voor zover:

- Op basis van de vastgestelde hulpvraag en problematiek die onder de reikwijdte van de Jeugdwet vallen;
- Als de veerkracht van de sociale omgeving (tijdelijk) ontoereikend is en/of het probleemoplossend vermogen van deze sociale omgeving (tijdelijk) ontoereikend blijkt;
- Als geen voorliggende voorzieningen aanwezig zijn;
- Als algemene voorzieningen de gevraagde hulp niet kunnen bieden.

Deze inkoopprocedure is niet van toepassing op jeugdhulpverlening die wordt geleverd in de vorm van een persoonsgebonden budget (PGB).

Specialistische Jeugdhulp is beschikbaar voor alle Friese jeugdigen die een indicatie voor één van de producten hebben ontvangen. Een algemene, vrij toegankelijke voorziening is voorliggend op het specialistisch aanbod. Gedurende de looptijd van de regionale opdracht voor Specialistische Jeugdhulp zal voor een deel van de producten lokaal door gemeenten een alternatieve vorm van ondersteuning worden georganiseerd. Als zo'n passend alternatief beschikbaar is voor een jeugdige, wordt in die gemeenten in beginsel geen gebruik meer gemaakt van het regionaal ingekochte product. Een nadere uitwerking hiervan is opgenomen in hoofdstuk 8.

5.2. Producten SJH

Onderstaande producten komen te vallen onder de opdracht Specialistische Jeugdhulp. Deze staan hier globaal beschreven, waarbij dit verder uitgewerkt wordt in de inkoopdocumenten. De producten kunnen gecombineerd ingezet worden.

Diagnostiek	Monodisciplinair	Diagnostiek monodisciplinair omvat het uitvoeren van een compleet, monodisciplinair diagnostisch onderzoek bij een jeugdige, waarbij ook de context (gezin, school en sociale omgeving) wordt betrokken.
	Multidisciplinair	Diagnostiek multidisciplinair omvat het uitvoeren van een integraal diagnostisch traject, uitgevoerd door meerdere gespecialiseerde professionals, die gezamenlijk tot een samenhangend oordeel en advies komen.
Begeleiding	Regulier	Begeleiding regulier is bedoeld voor jeugdigen en gezinnen met lichte tot matig complexe ondersteuningsvragen in het dagelijks functioneren. Het betreft situaties waarin praktische ondersteuning nodig is bij opvoeding, ontwikkeling en zelfredzaamheid, terwijl de situatie overwegend stabiel is of op korte termijn stabiel kan worden gemaakt.
	Specialistisch	Begeleiding specialistisch is bedoeld voor jeugdigen en gezinnen met meervoudige, complexe en risicovolle problematiek op meerdere leefgebieden, waarbij de ontwikkeling en/of veiligheid van de jeugdige onder druk staat.
	Groep	Begeleiding groep is bedoeld voor jeugdigen met ondersteuningsvragen op één of meerdere leefgebieden, zoals ontwikkeling, opvoeding en gedrag, relaties, geestelijke gezondheid of verslaving, onderwijs, daginvulling en het sociaal netwerk.
Behandeling	Regulier	Behandeling is passend voor jeugdigen die te maken hebben met lichte tot matige psychische, emotionele, gedrags- of ontwikkelingsproblemen, waarbij de klachten belemmerend zijn in het dagelijks functioneren, maar geen sprake is van ernstige risico's, zware ontregeling of ontwikkelingsstagnatie. De behandeling richt zich op het verminderen van klachten, het vergroten van inzicht en het versterken van vaardigheden bij de jeugdige én diens opvoeders.
	Specialistisch	Behandeling specialistisch is bedoeld voor jeugdigen met ernstige psychische, ontwikkelings- en/of gedragsproblemen, waarbij sprake is van een (vermoeden van een) psychische stoornis en een verhoogd risico op ontregeling en/of ontwikkelingsstagnatie. Deze vorm van behandeling vraagt om gespecialiseerde, intensieve en methodische inzet.
	Zeer Specialistisch	Behandeling Zeer specialistisch is bedoeld voor jeugdigen met zeer ernstige en hoogcomplex psychische, ontwikkelings- en/of gedragsproblematiek, waarbij sprake is van een hoog risico op ernstige ontregeling, ontwikkelingsstagnatie of onveiligheid voor de jeugdige zelf en/of diens omgeving.
	Behandeling Groep Regulier	Behandeling groep is bedoeld voor jeugdigen met lichte tot matig complexe psychische, emotionele of gedragsproblemen, waarbij behandeling in groepsverband bijdraagt aan het ontwikkelen, versterken of herstellen van vaardigheden en functioneren. De groepsbehandeling richt zich op het aanleren van nieuw gedrag, het vergroten van sociaal-emotionele vaardigheden en het bevorderen van zelfredzaamheid, met behulp van een programmatische en methodische aanpak

	Behandeling groep Specialistisch	Behandeling groep specialistisch is bedoeld voor jeugdigen met ernstige ontwikkelings-, gedrags- of psychiatrische problematiek, die baat hebben bij een intensieve, methodische groepsbehandeling in een gestructureerde setting. De behandeling richt zich op gedragsverandering, ontwikkeling, stabilisatie en het versterken van vaardigheden binnen een setting waarin jeugdigen van én met elkaar leren, onder voortdurende sturing door een multidisciplinair team.
Gezins- en systeembehandeling	Multi Systeem Therapie (MST)	Multi Systeem Therapie (MST) is een hoog-intensieve, evidence-based en systeemgerichte behandelmethodiek voor jeugdigen met ernstig antisociaal en grensoverschrijdend gedrag. De behandeling wordt volledig uitgevoerd in de thuissituatie en directe leefomgeving van de jongere.
	Multi-Dimensionele Familiotherapie (MDFT)	MDFT is bedoeld voor jongeren waarbij problematiek zich manifesteert op meerdere domeinen en waarbij reguliere ambulante hulp onvoldoende toereikend is gebleken. De behandeling is gericht op duurzame gedragsverandering, niet uitsluitend op symptoomvermindering.
	Systeemtherapie	Systeemtherapie is bedoeld voor jeugdigen en ouders/ verzorgers waarbij sprake is van complexe meervoudige problematiek, die tot uiting komt in verstoorde relatie- en interactiepatronen binnen het gezin en/of het bredere sociale netwerk.
Dagbesteding	Dagbesteding met onderwijsperspectief	Dagbesteding bedoeld voor jeugdigen met een onderwijsperspectief tussen de 5 en 18 jaar: • Die vanwege een ziekte, beperking of psychosociale problematiek (tijdelijk) niet naar school gaan, of; • Die onderwijstijdverkorting hebben gekregen van de onderwijsinspectie (max voor 2 jaar); • Die langdurig uitvallen en daarmee de route vrijstelling 5 onder a volgen; • Waarbij er een ingroeiplan is vanuit school voor de terugkeer naar onderwijs en voor het onderwijsaanbod tijdens de onderwijstijdverkorting; • Die intensieve begeleiding nodig hebben om ontwikkeling en stabiliteit te ondersteunen en die in groepsverband plaatsvindt; • Die baat hebben bij een gestructureerde, veilige omgeving met duidelijk programma en begeleiding; • Zonder indicatie vanuit de Wet langdurige zorg (Wlz).
	Dagbesteding zonder onderwijsperspectief	Dagbesteding bedoeld voor kinderen zonder onderwijsperspectief die (nog) niet in aanmerking komen voor een Wlz-indicatie of een andere wettelijke voorziening: • Voor kinderen zonder onderwijsperspectief (vastgesteld door Leerplicht); • Die vanwege een dusdanige lichamelijke en/of verstandelijke beperking geen onderwijsperspectief hebben; • Op voorwaarde dat er een Wlz-indicatie is aangevraagd en dit actief gemonitord wordt (bedoeld als overbrugging naar de Wlz); • Alleen voor doordeweekse dagen.
Dagbehandeling		Behandelprogramma gedurende een aantal dagdelen per werkweek op locatie. Dagbehandeling voor (jonge) kinderen waarbij sprake is van ontwikkelingsproblematiek, psychosociale-, gedrags- en/of psychiatrische problematiek. (Gedeeltelijk) onderwijs volgen is niet mogelijk gezien de problematiek; er is een intensief behandelprogramma met intensieve ontwikkelingsstimulering noodzakelijk om het kind (weer) in het onderwijs te laten instromen. Onderzocht wordt hoeveel intensiteiten voor dit product noodzakelijk zijn.

Vervoer	Vervoer Regulier	Het vervoer van jeugdigen van de thuissituatie naar de jeugdhulplocatie van de aanbieder en van de aanbieder weer terug naar huis.
	Vervoer rolstoel	Jeugdigen die rolstoelafhankelijk zijn en in het kader van de Jeugdwet vervoer nodig hebben
Medicatiecontrole		Uitvoeren van een voor de Behandeling noodzakelijke periodieke medicatiecontrole waarvoor betrokkenheid jeugdpsychiater noodzakelijk is.
Vergoeding reistijd Wadden		Reistijd die gemaakt moet worden voor ondersteuning op een van de Waddeneilanden
Consultatie en advies	Consultatie en advies	Consultatie en Advies kan ingezet worden als betrokken professional(s) dreigen vast te lopen met de casus of behoefte hebben aan tijdelijk extra deskundigheid om escalaties of door- of overplaatsingen te voorkomen. Inzet richt zich op het vergroten van kennis en expertise op de verblijfsvoorziening of ambulante inzet, zodat de reeds betrokken professional handvatten krijgt om zelf verder te gaan. Zoals: • Tijdelijk meelopen met de betrokken professional in de contacten met jeugdige, gezin en netwerk met als doel handvatten aan te reiken aan de betrokken professionals om zelf verder te kunnen ('coaching on the job'); • Consultatie bij specialistische vragen en het geven van advies; • Kortdurend ondersteunen van de bij een jeugdige betrokken professionals om door- en overplaatsingen te voorkomen; • Toevoegen van specifieke kennis aan een bestaand traject, zodat de betrokken professional(s) beter zijn toegerust in de begeleiding van de casus.

Er wordt onderzocht hoe overbruggingszorg kan worden vormgegeven in het geval de jeugdhulpaanbieder vanwege wachtlijsten nog niet van start kan met de toegewezen ondersteuning.

5.2.1. Groepsaanbod voorliggend op individuele inzet

Het Wetsvoorstel Reikwijdte stimuleert waar mogelijk de inzet van groepsgerichte vormen van jeugdhulp en beoogt de inzet van individuele trajecten te beperken. De Friese gemeenten onderschrijven deze doelstelling. Groepsaanbod kan krachtig zijn doordat jeugdigen en hun omgeving ervaren dat zij niet de enigen zijn, de kracht van de groep wordt benut en sociale banden worden versterkt. Het kan relativeren en normaliseren. Je ziet dat ook anderen worstelen met vergelijkbare vraagstukken, dat je samen kunt oefenen en dat het (met de ander of met jezelf) na verloop van tijd beter gaat. Groepsgericht werken kan daarnaast bijdragen aan een effectievere inzet van schaarse capaciteit en aan het terugdringen van wachtlijsten, of kan worden ingezet ter overbrugging van een wachtlijst voor individuele hulp.

Inzet van groepsgerichte jeugdhulp ten opzichte van een individueel traject vraagt een zorgvuldige professionele afweging door de verwijzer. Hoewel groepsaanbod voorliggend is op individuele inzet, is niet in iedere situatie groepsgerichte inzet geschikt. Zoals dat overigens ook geldt voor individuele inzet. De inzet moet passen bij de vraag en de situatie van de jeugdige. Groepsinzet kan worden gecombineerd met een individueel traject, bijvoorbeeld deelname aan een groepsbegeleiding

en daarnaast individuele begeleiding of behandeling. Groepsaanbod kan zowel begeleiding als behandeling betreffen. Het uitgangspunt binnen de nieuwe uitvraag is hulpverlening in groepsaanbod.

Waar in de inkoop SJH en Wonen 2024 – 2027 groepsaanbod niet expliciet werd gefaciliteerd, wordt dat in deze inkoop SJH en Verblijf 2028 en verder nadrukkelijk wel gedaan. Dit is in het licht van de gewenste ontwikkelingen vanuit de Hervormingsagenda Jeugd naar een meer collectieve inzet en nieuwe wetgeving zoals het Wetsvoorstel Reikwijdte. Maar ook omdat jeugdhulpaanbieders hebben aangegeven positieve ervaringen te hebben met groepsinzet. En omdat de verwachting is dat dit op inhoud zal bijdragen aan normaliseren, aan het aanspreken van talenten en krachten van jeugdigen, aan het samen leren en het aan elkaar optrekken. Lokaal is er op diverse plekken ervaring met (voorliggend) collectief aanbod en ook in andere wetgevingen is inzet van groepsbegeleiding of groepsbehandeling (eventueel naast een individueel traject) al meer gebruikelijk. Bijvoorbeeld in de Wmo of bij GGz-behandeling van volwassenen vanuit de Zvw.

6. Opdracht Verblijf

De inkoop vindt in twee opdrachten plaats, te weten SJH en Verblijf, die ieder via een afzonderlijke procedure worden ingekocht. Hieronder wordt de opdracht Verblijf beschreven.

6.1. Doelgroep Verblijf

Het uitgangspunt van de Friese gemeenten is dat Friese jeugdigen opgroeien in hun eigen gezin. Ouders zijn primair zelf verantwoordelijk voor de verzorging, opvoeding en ontwikkeling van hun kinderen. Het kunnen opgroeien in een gezinssituatie waarin je je veilig kunt hechten, is in het belang van het kind. Alleen als er sprake is van een bedreiging van een veilige (cognitieve, sociale, emotionele en lichamelijke) ontwikkeling van de Jeugdige wordt van dit uitgangspunt afgeweken. Vanzelfsprekend sluiten we in die situaties aan bij de landelijke doelstelling om meer kinderen zo thuis mogelijk te laten opgroeien, waaronder in pleeggezinnen en gezinshuizen. De beoogde transformatie voor zo thuis mogelijk vertalen de Friese gemeenten concreet in:

- Jeugdigen groeien thuis op;
- Jeugdigen in het eigen netwerk helpen, zo nodig met ambulante vormen van Jeugdhulp;
- Jeugdigen gezinsgericht opvangen als zij niet meer thuis kunnen wonen, waarbij pleegzorg altijd de eerste keuze is;
- Kleinschaligheid en kwaliteit staan voorop;
- Minder jeugdigen in residentiële of gesloten instellingen plaatsen.

Soms is het voor de veiligheid of ontwikkeling van een jeugdige nodig dat hij/zij (tijdelijk) ergens anders gaat wonen (buiten de gezinssituatie). Gezien de impact van een uithuisplaatsing op de jeugdige, ouders en andere gezinsleden is het nooit de eerste keus om een jeugdige uit huis te plaatsen en wordt altijd eerst ambulante hulp in de thuissituatie geboden. Uithuisplaatsing wordt zoveel mogelijk voorkomen (tenzij er acute zorgen zijn over de veiligheid van de Jeugdige). Ook wordt er gekeken of door de inzet van logeren of deeltijdwonen een (volledige) uithuisplaatsing voorkomen kan worden.

Een gezin biedt jeugdigen meer kans om stabiele, veilige relaties op te bouwen met vertrouwde mensen, dan een woongroep waar de jeugdige te maken heeft met wisselende groepsleiders. Gezinsvervangende woonvormen zijn gebaseerd op de kracht van 'het gewone leven' en deze vormen van wonen hebben daarom de voorkeur.

Met deze opdracht wil de Friese regio:

- Jeugdigen pedagogisch ondersteunen en een stabiele en veilige omgeving bieden als zij (tijdelijk) niet kunnen opgroeien bij hun ouders;
- Door inzet van ambulante ondersteuning, logeren of deeltijdwonen de Friese jeugdigen (zo lang mogelijk) veilig thuis laten opgroeien;

- De Friese jeugdige die niet thuis kan wonen (zoveel als mogelijk) laten wonen in een gezinsvorm dicht bij de eigen leefomgeving;
- Aansluiten bij de behoeftes en de ontwikkeling van jeugdigen naar volwassenheid;
- Het aantal uithuisplaatsingen verminderen;
- Het aantal overplaatsingen verminderen (first time right);
- Een passend aanbod contracteren op Friese schaal met:
 - Regionale spreiding en een graduele opbouw, waarbij pleegzorg de lichtste vorm is die de thuissituatie het sterkste benadert.
 - Kwalitatief goede woonvormen die toetsbaar zijn aan gestelde normen.
 - Kleinschalige voorzieningen ontwikkelen voor jeugdigen voor wie pleegzorg of een gezinshuis geen goede oplossing is.

6.2. Producten verblijf

Voor het inzetten van een product vallende onder Verblijf, is (met uitzondering van logeren) een Verklarende Analyse noodzakelijk. Een uithuisplaatsing is een ingrijpende maatregel die niet zonder goede analyse kan plaatsvinden. Gedurende het verblijf wordt er altijd gekeken naar de mogelijkheden om weer thuis te gaan wonen, mogelijk met (intensieve) ambulante ondersteuning.

Om meer zicht te krijgen op de verblijfsvragen binnen Friesland, wordt er onderzocht of er een coördinatiepunt verblijf ontwikkeld kan worden. Hiermee kan inzicht worden verkregen in de verblijfsvragen en het aanbod en kan sneller en beter een match worden gemaakt.

Deeltijd verblijf	Logeren	Regulier	Logeren Regulier is bedoeld voor jeugdigen met een lichte tot matige ondersteuningsbehoefte. De begeleiding is laag intensief en vooral gericht op respijt, structuur en ontwikkeling, waarbij de gedragsproblematiek hanteerbaar is en geen continue nabijheid van begeleiding vereist.
		Specialistisch	Logeren Intensief is bedoeld voor jeugdigen met een complexe en zware ondersteuningsbehoefte. De begeleiding is hoog intensief, met continue nabijheid van professionals, inzet van specialistische expertise (zoals een gedragswetenschapper) en een sterke focus op stabilisatie, voorkomen van crisis en uithuisplaatsing.
	Deeltijd Wonen		Deeltijd wonen is een vorm van jeugdhulp met verblijf, waarbij een jeugdige een deel van de week (circa 3–4 dagen) verblijft in een woonvoorziening of gezinshuis en de overige dagen thuis woont. Deze vorm van wonen wordt ingezet wanneer een volledige uithuisplaatsing voorkomen kan worden, maar er wél noodzaak is aan intensieve ondersteuning, structuur en begeleiding die thuis (tijdelijk) niet voldoende geboden kan worden.

Verblijf	Gezinshuis	Regulier	Vanwege de opvoed- of begeleidingsvraag kan de jeugdige niet terecht in het eigen netwerk of een pleeggezin. Door extra begeleiding geboden door de gezinshuisouder, kan jeugdige functioneren in een gezinsstructuur.
		Intensief	Vanwege de hoge en intensieve opvoed- of begeleidingsvraag kan de jeugdige niet terecht in het eigen netwerk of een pleeggezin. De begeleidingsintensiteit die geboden moet worden door de gezinshuisouder en ondersteunde medewerkers, maakt dat het onder gezinshuis intensief valt.
	Woongroep	Middelgroot	In de woongroep middelgroot verblijven jeugdigen waarbij: • Er is sprake van opvoed- en opgroei problemen, waarbij 24-uurs begeleiding nodig is; • De problematiek matig complex is; er behoefte is aan structuur en begeleiding, met ruimte voor groepsdynamiek; • De jeugdige kan functioneren in een middelgrote groep, waar structuur en nabijheid geboden wordt; • De jeugdige kan deelnemen aan groepsactiviteiten.
		Kleinschalig	In de woongroep kleinschalig verblijven jeugdigen waarbij: • Er is sprake van matige tot zware opvoed- en opgroei problemen, waarvoor 24-uurs begeleiding nodig is; • De problematiek complex is, waarbij een grotere groep te druk en/of onveilig voelt; • Er vaak sprake is van ernstige hechtingsproblematiek en/of een verstandelijke beperking; • Er veel behoefte is aan structuur en begeleiding, met veel persoonlijk aandacht en minder ruimte voor groepsdynamiek; • Er rust, voorspelbaarheid en veel individuele aandacht nodig is en daardoor beter functioneren in een kleinschalige groep.
	Zelfstandigheidstraining		De zelfstandigheidstraining (kamertraining) is een ontwikkelingsgericht traject voor jeugdigen vanaf circa 16 jaar die (nog) niet in staat zijn om volledig zelfstandig te wonen en daarbij begeleiding nodig hebben. Het betreft jeugdigen die zich in de overgang bevinden van afhankelijkheid naar zelfstandigheid en die (tijdelijk) niet kunnen terugvallen op een stabiele thuissituatie of sociaal netwerk. Vaak heeft de jeugdige al een jeugdhulptraject doorlopen en is hij/zij toe aan de volgende stap: wonen met begeleiding.
Ondersteunend	Plus module		Dit product kan ingezet worden bij woongroepen en gezinshuizen. Hiermee is het mogelijk tijdelijk extra begeleiding op een jeugdige en/of groep in te zetten, om zo escalatie en mogelijke doorplaatsing te voorkomen. De inzet van de plus module wordt periodiek heroverwogen door de verwijzer.

Behandeling met verblijf	Ouderschapsdiagnostiek en observatie met verblijf		Ouderschapsdiagnostiek betreft een analyse van het ouderschap en wordt ingezet als de ontwikkeling en/of veiligheid van het kind/ de kinderen is of wordt bedreigd. Veelal is er sprake van een dreigende uithuisplaatsing of zijn de kinderen al uit huis geplaatst en dient er ingeschat te worden of ouders (weer) in staat zijn hun kinderen gezond, veilig en kansrijk op te laten groeien.
	Gezinsbehandeling met verblijf		Gezinsopname is een vorm van jeugdhulp met verblijf waarbij ouder(s) en kind(eren) tijdelijk samen in een behandelsetting wonen. Het doel is om in een veilige, stabiele en intensief begeleide omgeving te werken aan het versterken van het ouderschap, het verbeteren van de interactie tussen ouder(s) en kind(eren) en het voorkomen van uithuisplaatsing of het verkorten van de duur daarvan.
	Klinische Opname		Klinische opname is bedoeld voor jeugdigen die: • Te maken hebben met ernstige psychische (psychiatrische), gedragsmatige of emotionele problemen • Tijdelijk 24/7 nabijheid, structuur en veiligheid nodig hebben • Intensieve behandeling nodig hebben die niet ambulant kan worden uitgevoerd • Vastlopen in hun thuissituatie, school of eerdere hulpverlening • Baat hebben bij observatie, diagnostiek of een kortdurende behandelinterventie in een beschermde omgeving

7. Bekostigingssystematiek

7.1. Bekostigingssystematiek

De producten van zowel de SJH als Verblijf worden in beginsel inspanningsgericht bekostigd (pxq). Voor de producten MDFT en MST is een trajectprijs passend.

In de voorbereiding van dit inkooptraject is uitgebreid onderzocht wat de kenmerken, prikkels en werkzame elementen zijn van de drie bekostigingsvarianten (zie <https://www.sdfryslan.nl/wp-content/uploads/2025/12/Inventarisatie-kenmerken-bekostigingsmodellen.pdf>):

- Inspanningsgericht (pxq)
- Taakgericht (lumpsum)
- Outputgericht (trajectfinanciering)

Ook is dit meermaals onderwerp van gesprek met jeugdhulpaanbieders geweest. Aan de hand van de verschillende mogelijkheden die de bekostigingsvarianten bieden voor sturing, administratieve lasten, flexibiliteit, simpelheid, grip voor gemeenten, (perverse) prikkels én de beoogde inkoopmethodiek semi-Open House toelatingsprocedure is voorgesteld om in beginsel inspanningsgericht te bekostigen. Hiermee kan preciezer worden aangesloten bij de daadwerkelijke inzet van jeugdhulp, is er voldoende flexibiliteit mogelijk voor op- en afschalen en worden de administratieve lasten versimpeld. Dit past ook bij de lokale opbouw van voorzieningen door gemeenten. Zodra gemeenten minder gebruik maken van de regionale overeenkomst, betalen ze ook minder. Inspanningsgerichte bekostiging is nog steeds de meest voorkomende bekostigingsvariant in het land. Aandachtspunt blijft dat inspanningsgerichte bekostiging vanuit bedrijfsvoeringsperspectief een productieprikkel bevat. Doordat de verwijzer (gemeente, GI) de q (kwantiteit) bepaalt en de looptijd, komt er wel meer grip op deze inzet. Ook bij een verzoek tot verlenging bepaalt de verwijzer of en zo ja hoe deze wordt toegekend.

Taakgerichte financiering (lumpsum) heeft een aantal voordelen, met name waar het gaat om ruimte voor innovatie, lage administratieve lasten en macro-beheersing van het budget. Maar voor het goed kunnen toepassen van taakgerichte financiering moeten gedurende de looptijd van de overeenkomst de populatie én de opdracht duidelijk afgebakend kunnen worden en stabiel blijven. Dit is hier naar verwachting niet het geval gezien de opbouw van stevige lokale teams waardoor de inzet van SJH gedurende de looptijd zal afnemen. Elders in het land wordt de taakgerichte variant met name toegepast op het niveau van één gemeente; hetzij voor de bekostiging van hun lokale team hetzij voor de bekostiging van specialistische ondersteuning door één aanbieder of een consortium.

Bij de outputgerichte variant (trajectfinanciering) bleek de afgelopen periode dat deze niet voldoet aan de beoogde doelen. Waar de insteek was dat binnen het traject alle hulp geboden zou worden die

nodig was, worden in de praktijk vaak trajecten gestapeld en hebben gemeenten daar weinig invloed op. Trajecten worden door jeugdhulpaanbieders omgerekend naar pxq inzet, waarbij de benodigde p en q in de praktijk leidend zijn geworden voor de bepaling van het passende traject. Daarnaast ontstond veel discussie doordat jeugdhulpaanbieders zelf de intensiteit (= tarief) van het traject mogen bepalen, waardoor gemeenten nauwelijks meer grip hebben op de kosten van trajecten. Elders in het land neemt de toepassing van outputgerichte financiering fors af; de voorwaarden die Friesland hanteerde worden nergens gebruikt. PxQ bekostiging sluit ook het best aan bij de AmvB reële tarieven.

7.2. Kostprijsonderzoek

Na vaststelling van de inkoopstrategie vindt een kostprijsonderzoek plaats. Jeugdhulpaanbieders zullen worden betrokken bij het kostprijsonderzoek. Doel is te komen tot reële tarieven bij de in deze inkoop omschreven producten.

8. Inkoopmethodiek

8.1. Semi-Open house toelatingsprocedure

Gelet op de besproken visie en uitgangspunten wordt gekozen voor een (semi) open house toelatingsprocedure om Specialistische Jeugdhulp en Verblijfsvoorzieningen in te kopen. Deze inkoopmethodiek biedt mogelijkheden om tussentijds nieuwe aanbieders toe te laten, om zo het jeugdhulplandschap dekkend te houden. Ook als door verminderde instroom van jeugdigen of het uitstappen van gemeenten het regionale aanbod onvoldoende wordt. Zo behouden we een robuust vangnet. Kenmerkend voor deze inkoopmethodiek is dat er een raamovereenkomst wordt opgesteld waarin alle toelatings- en uitvoeringseisen op een uniforme manier zijn beschreven. Afwijken van de uniforme overeenkomsten is niet mogelijk. Er worden geen individuele afspraken met jeugdhulpaanbieders gemaakt. Alle inschrijvers die aantoonbaar voldoen aan de gestelde eisen komen in aanmerking voor een overeenkomst. Het is niet mogelijk om jeugdhulpaanbieders te 'rangschikken' of om bij voorbaat een maximumaantal te contracteren aanbieders te bepalen. Welke gecontracteerde aanbieder jeugdhulp mag leveren, wordt gekozen door de jeugdige, ouders/ verzorgers en de verwijzer.

Hier wordt gekozen voor een semi-open house toelatingsprocedure in plaats van een open house toelatingsprocedure. Dit heeft te maken met de mogelijkheid om bij semi-open house als opdrachtgever zelf te bepalen op welke momenten tussentijdse toetreding van nieuwe aanbieders mogelijk is. Een open house toelatingsprocedure kan gedurende de gehele looptijd nieuwe inschrijvingen toestaan, waardoor in theorie iedere maand nieuwe jeugdhulpaanbieders een overeenkomst kunnen aangaan. Binnen een semi-open house toelatingsprocedure is het alleen mogelijk om op bepaalde momenten een nieuwe of aanvullende inschrijving in te dienen (tussentijdse toetreding). SDF en de Friese gemeenten bepalen die momenten. Reden daarvoor kan bijvoorbeeld zijn om een ontstaan hiaat in het gecontracteerde jeugdhulpaanbod op te vullen, waardoor tussentijdse toetreding alleen mogelijk is voor jeugdhulpaanbieders die (een deel van) dat hiaat kunnen oplossen. Tussentijdse toetreding kan beperkt worden tot bepaalde producten, specialisaties of doelgroepen.

8.1.1. Geen selectieprocedure

Er wordt niet gekozen voor een aanbestedingsprocedure voor sociale en andere specifieke-diensten (SAS-procedure), waarbij een beperkte selectie van het aantal te contracteren jeugdhulpaanbieders mogelijk is. Een dergelijke aanbestedingsprocedure sluit niet aan bij de vangnetfunctie van de regionale opdracht, omdat het tussentijds aanvullend contracteren van jeugdhulpaanbod dan niet mogelijk is. Ook beschikken de Friese gemeenten op dit moment over onvoldoende betrouwbare data om vast te kunnen stellen hoeveel en welk jeugdhulpaanbod exact gecontracteerd moet worden, wat een voorwaarde is bij een aanbestedingsprocedure. De werkwijze met trajectfinanciering in de

afgelopen jaren biedt daarvoor niet voldoende gedetailleerde informatie. Daarnaast bestaat binnen een aanbestedingsprocedure minder ruimte voor wijzigingen bij de overgang naar het meer lokaal organiseren van jeugdhulp. Daarmee past een aanbestedingsprocedure zowel inhoudelijk als juridisch niet bij de voorgestelde beweging naar lokaal organiseren. En niet bij de benodigde stevigheid én flexibiliteit van het regionale vangnet.

Hoewel binnen een semi-open house toelatingsprocedure alle inschrijvers die aantoonbaar aan de gestelde eisen voldoen in aanmerking komen voor een overeenkomst, kan er wel worden gestuurd op te contracteren aanbieders door deze eisen voldoende hoog te stellen. Daardoor komen alleen kwalitatief hoogstaande jeugdhulpaanbieders, die aansluiten bij de werkwijze, kwalitatieve eisen en visie van de Friese gemeenten, in aanmerking voor een overeenkomst. Dit wordt nader toegelicht in de volgende paragraaf.

8.2. Twee opdrachten

De inkoop vindt plaats in twee opdrachten, die ieder via een afzonderlijke procedure worden ingekocht.

1. Specialistische Jeugdhulp (SJH)
2. Verblijf Jeugd

Voor beide afzonderlijke opdrachten geldt dat het een regionale inkoop betreft voor de gehele regio Friesland. De opdracht voor Verblijf bestaat uit producten die wettelijk verplicht regionaal ingekocht moeten worden. Hierbij is het niet mogelijk voor gemeenten om tussentijds uit te treden. Deze mogelijkheid wordt wel opgenomen binnen de opdracht voor Specialistische Jeugdhulp.

Middels de twee opdrachten wordt voor alle Friese gemeenten een dekkend aanbod aan jeugdhulpvoorzieningen ingekocht, in aanvulling op de bestaande opdrachten. Vanuit de doelstellingen om een stevig vangnet te organiseren, een simpeler systematiek te ontwerpen en om optimaal ruimte te bieden aan gemeenten om lokale alternatieven voor ambulante jeugdhulp te organiseren, wordt Friesland in deze regionale inkoop niet onderverdeeld in subregio's.

8.3. Opdrachtnemers/Jeugdhulpaanbieders

De keuze voor een semi-open house toelatingsprocedure betekent dat alle jeugdhulpaanbieders die aantoonbaar voldoen aan de gestelde toelatings- en uitvoeringseisen in aanmerking komen voor een overeenkomst. Dit betekent niet automatisch dat iedere aanbieder van jeugdhulpverlening wordt toegelaten en er een zeer groot aantal gecontracteerde partijen komt. Aan de hand van geschiktheidseisen wordt duidelijk vastgelegd waar jeugdhulpaanbieders minimaal aan moeten voldoen en welke kwaliteit zij moeten leveren. Door de lat voor toetreding hoger te leggen, komen naar verwachting minder aanbieders in aanmerking voor een overeenkomst.

De kwaliteit van jeugdhulp staat voorop – alleen jeugdhulpaanbieders die een hoge kwaliteit kunnen leveren worden gecontracteerd. Daarnaast faciliteert een kleiner aantal gecontracteerde jeugdhulpaanbieders de mogelijkheden om te sturen op de uitvoering van de overeenkomst. Naast kwalitatieve uitvoeringseisen en duidelijke contractuele voorwaarden, wordt aan de hand van geschiktheidseisen al bij inschrijving getoetst welke jeugdhulpaanbieders in aanmerking komen voor een overeenkomst.

Geschiktheidseisen hebben betrekking op de kwalificaties van de organisatie van de jeugdhulpaanbieder. Inhoudelijke geschiktheidseisen kunnen betrekking hebben op onder andere:

- Bieden van een voldoende breed palet aan jeugdhulpaanbod, zodat jeugdigen bij een gewijzigde hulpvraag niet naar een andere jeugdhulpaanbieder hoeven worden overgedragen;
- Aansluiting bij de visie en werkwijze van de Friese gemeenten;
- Beschikking over en toepassing van een kwaliteitsmanagementsysteem;
- Aantoonbare ervaring met het bieden van vergelijkbare vormen van jeugdhulp.

8.4. Samenhang met lokaal georganiseerde jeugdhulp

De regionale overeenkomst voor Specialistische Jeugdhulp vormt voor bepaalde producten een vangnetfunctie. Voorzieningen die wettelijk verplicht regionaal moeten worden ingekocht of waarvoor regionale inkoop beter passend is, bijvoorbeeld wegens een zeer specialistische aard en schaarse beschikbaarheid, blijven regionaal gecontracteerd. Vormen van begeleiding, behandeling en diagnostiek worden op termijn lokaal (anders) georganiseerd. Voor de producten waarvoor geen verplichting tot regionale samenwerking bestaat, bestaan kort samengevat drie manieren waarop het jeugdhulpaanbod georganiseerd kan worden:

1. Lokaal (zonder uitstappen uit de regionale inkoop): De gemeente verstevigt de lokale algemene voorzieningen, waaronder het stevig lokale team. Het lokale aanbod is vrij toegankelijk (algemene voorziening). Dit kan georganiseerd worden door het toevoegen van jeugdexpertise aan het lokale team. De gemeente blijft daarnaast deelnemen aan de regionale overeenkomst Specialistische Jeugdhulp en kan indien nodig nog een beroep doen op het gecontracteerde aanbod (zie onder 3). Uitstappen uit de regionale inkoop is niet nodig, aangezien er geen risico bestaat dat (namens) één gemeente twee keer dezelfde jeugdhulpvoorziening wordt gecontracteerd. Gevolg is dat er minder instroom is in de regionale producten. Algemene voorzieningen kunnen worden bekostigd via subsidie, inkoop of als onderdeel van de gemeentelijke organisatie.
2. Lokaal (met uitstappen uit de regionale inkoop): De gemeente(n) kopen lokaal of subregionaal (van onderop) specialistische, niet vrij toegankelijke jeugdhulp in die inhoudelijk grotendeels overeenkomt met de regionaal ingekochte jeugdhulp. Uitstappen uit de regionale inkoop is dan nodig en juridisch mogelijk, mits vooraf transparant gecommuniceerd en er proportionele voorwaarden voor gelden. Voor die producten eindigt dan de raamovereenkomst voor de betreffende gemeente(n). Het is immers niet toegestaan om inbreuk te maken op de regionale

overeenkomsten met aanbieders, door een vergelijkbaar product tegelijk lokaal extern in te kopen/ te subsidiëren.

3. **Regionaal:** via de regionale inkoop SJH die als vangnet fungeert. Dit betreft de specialistische, niet vrij-toegankelijke jeugdhulp. In beginsel zal het stevige lokale team die jeugdhulp moeten gaan bieden, maar het regionaal gecontracteerde aanbod is beschikbaar als vangnet wanneer het lokaal team dit (nog) niet kan. Aannemelijk is dat gemeenten vanaf 2028 eerst nog relatief veel gebruik maken van het regionale vangnet. Na verloop van tijd wordt er steeds minder volume afgenomen (van bepaalde producten). Zo lang de gemeente niet uittreedt (zie optie 2) blijft het vangnet beschikbaar voor inzet, bijvoorbeeld wanneer specifieke specialistische jeugdhulp nodig is of het lokale team (tijdelijk) onvoldoende capaciteit heeft.

Gemeenten kunnen per product besluiten om wel of niet uit te stappen. De drie bovengenoemde opties kunnen dus naast elkaar bestaan.

8.5. Looptijd overeenkomsten

De initiële looptijd van de raamovereenkomsten bedraagt 4 jaar, van 01-01-2028 tot en met 31-12-2031. Deze overeenkomsten kunnen vervolgens drie maal voor een periode van 2 jaar worden verlengd. De maximale looptijd van de opdrachten bedraagt hiermee 10 jaar. Gezien de inhoudelijke samenhang tussen Specialistische Jeugdhulp en verblijfsvoorzieningen wordt de looptijd van beide opdrachten gelijk gehouden, zoals ook in de huidige situatie het geval is.

Deze relatief lange looptijd wordt noodzakelijk geacht om voldoende ruimte te bieden aan gemeenten om invulling te geven aan de transformatie waarbij een groter deel van de ambulante jeugdhulp op lokaal niveau anders wordt georganiseerd. Naar verwachting hebben gemeenten meerdere jaren nodig voor de planvorming en overgang naar lokale alternatieven. Gedurende die periode is het regionale vangnet nodig. Daarnaast vraagt de voorbereiding van een nieuwe regionale inkoop ruim twee jaar voorbereidingstijd. Het is wenselijk om, voorafgaand aan een besluit daarover omstreeks het eind van de looptijd van de nieuwe overeenkomst, voldoende ervaring opgebouwd te hebben met de nieuwe werkwijze. Dan kan deze zorgvuldig worden geëvalueerd voordat wordt besloten over een nieuwe regionale inkoop. Ook biedt de langere maximale looptijd stabiliteit in een snel veranderend jeugdhulplandschap, zowel voor jeugdigen en gezinnen, gemeenten als jeugdhulpaanbieders.

De initiële looptijd van 4 jaar biedt de mogelijkheid om de overgang naar de nieuwe overeenkomsten en werkwijze zorgvuldig in te voeren. Door te kiezen voor drie verlengingsopties van steeds twee jaar wordt een balans gevonden tussen enerzijds flexibiliteit om bij veranderende omstandigheden die leiden tot gewijzigde behoeftes te kiezen om al eerder een nieuwe inkoopprocedure te starten. En anderzijds de mogelijkheid om stabiliteit te bieden voor de regionaal ingekochte jeugdhulpvoorzieningen. Tijdens de uitvoering van de nieuwe overeenkomst kan dus door gemeenten besloten worden om géén gebruik te maken van de verlengingsopties. Tegelijk is die verlenging wél beschikbaar als deze nog nodig is als vangnet.

8.6. Omvang van de opdracht (geraamde waarde)

De geraamde waarde van de totale opdracht voor Specialistische Jeugdhulp bedraagt: € 145.000.000,- *10 jaar is € 1.450.000.000,-

Deze geraamde waarde is ruim berekend en gebaseerd op basis van uitsluitend de inzet van regionaal gecontracteerde jeugdhulpvoorzieningen. In de praktijk nemen de kosten gedurende de looptijd naar verwachting aanzienlijk af, omdat gemeenten lokaal (voorliggende voorzieningen op) jeugdhulp gaan organiseren en steeds minder gebruik gaan maken de regionale producten. Op dit moment bestaat onzekerheid over de totale uitgaven binnen de regionale overeenkomst, die per gemeente sterk kunnen verschillen op basis van de inhoudelijke keuzes en snelheid bij het versterken van de lokale sociale en pedagogische basis.

Voor de opdracht Verblijf bedraagt de geraamde waarde: € 45.000.000,- *10 jaar is € 450.000.000,-. Hoewel gemeenten de jeugdhulpvoorzieningen binnen deze opdracht niet lokaal gaan organiseren, is ook voor de verblijfsproducten de verwachting dat de totale kosten gedurende de looptijd afnemen omdat de versteviging van de lokale sociale pedagogische basis een preventieve werking heeft op de noodzaak om verblijf in te zetten.

9. Contractmanagement

9.1. Opdrachtgeverschap en sturing

De sturingsfilosofie is de manier waarop gemeenten de relatie met jeugdhulpaanbieders zien en hoe gemeenten willen sturen op uitvoering volgens de leidende principes. Dit is bepalend voor de wijze waarop het opdrachtgever- en opdrachtnemerschap worden ingericht.

Er wordt gestuurd op basis van zakelijk opdrachtgeverschap. Op basis van de ervaringen van de afgelopen jaren en de evaluatie van de inkoopprocedure voor de overeenkomsten van 2024-2027, wordt het opdrachtgeverschap steviger en zakelijker ingericht. Doel is dat er meer regie komt van gemeenten op kwaliteit, kosten, uitvoering en het voorkomen van doorplaatsingen. Op inhoud blijft er ruimte voor partnerschap met aanbieders, bijvoorbeeld waar het gaat om de inhoudelijke deskundigheid en het gezamenlijk transformeren naar een beter jeugdlandschap.

9.1.1. Hoe is het opdrachtgeverschap en de sturing nu?

In de overeenkomsten voor 2024-2027 is uitgegaan van sturing op basis van strategisch partnerschap en vertrouwen. De beoogde doelstelling van deze vorm van sturing was dat gemeenten en jeugdhulpaanbieders gezamenlijk verantwoordelijkheid dragen voor de maatschappelijke opgaven. In de praktijk blijkt die doelstelling onvoldoende gerealiseerd en zijn gemeenten regie kwijtgeraakt op het proces en de financiële impact. Daarmee nam de behoefte vanuit gemeenten om meer regie te nemen toe. In het licht van de veranderingen in het jeugdhulpstelsel (o.a. het wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet en Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg) is het logisch om de sturing te versterken.

9.1.2. Zakelijk opdrachtgeverschap

De Friese gemeenten hebben leidende principes geformuleerd die bijdragen aan een beter beheersbaar en dekkend jeugdhulplandschap. Om dit doel te behalen, is een passende vorm van samenwerking en sturing vereist. In de afgelopen jaren lag de nadruk van het opdrachtgevers-opdrachtnemerschap vooral op samenwerking onder de noemer strategisch partnerschap, waarbij vertrouwen tussen gemeenten en jeugdhulpaanbieders centraal stond. Deze benadering leidde onvoldoende tot de gewenste resultaten. In de praktijk bleek dat SDF, gemeenten en jeugdhulpaanbieders niet altijd een gelijkwaardige positie innemen (of hebben) en niet altijd vanuit dezelfde belangen handelen. Naast de gezamenlijke betrokkenheid op inhoud hebben aanbieders begrijpelijkerwijs ook een bedrijfsbelang. Het ligt voor de hand om de opdrachtgeversrol steviger en explicieter in te gaan invullen. Dit betekent niet dat de inhoudelijke betrokkenheid vanuit ieders rol en positie om bij te dragen aan een beheersbaar en dekkend jeugdhulplandschap vermindert. Samenwerking blijft noodzakelijk, maar wordt vormgegeven binnen een duidelijker begrensde structuur en vanuit zakelijk opdrachtgeverschap. Er zal meer worden gestuurd op naleving van

contractuele afspraken, de kwaliteit van de uitvoering en de financiële kaders. Daarbij is ook helder vastgelegd welke consequenties verbonden zijn aan het overschrijden van afspraken of kaders zodat er steeds effectief kan worden (bij)gestuurd. Deze mogelijkheden worden transparant uitgewerkt in de inkoopdocumenten en de overeenkomsten die met jeugdhulpaanbieders worden gesloten.

9.1.3. Sturing in de praktijk

Uitgangspunt voor de sturing is dat iedere partij zich houdt aan de afgesproken kaders en daarover periodiek verantwoording aflegt. Jeugdhulpaanbieders tonen via Key Performance Indicators (KPI's), kengetallen en monitorgegevens aan hoe zij presteren. Het doel van de KPI's moeten helder geformuleerd en haalbaar zijn. Via contractmanagementgesprekken wordt besproken welke verbeteringen zijn doorgevoerd en waar verdere ontwikkeling nodig is.

De intentie van zowel kwaliteitsmonitoring als sturing is om de juiste gegevens met elkaar uit te wisselen zodat de gemeente haar wettelijke taken kan uitvoeren. Het is belangrijk dat dit tot zo min mogelijk administratieve last leidt bij jeugdhulpaanbieders. Hierbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij reeds bestaande landelijke toetsingskaders en wordt dubbel werk zo veel mogelijk voorkomen.

Het regionale contractmanagement wordt uitgevoerd door SDF. (Kwaliteits)monitoring is hier onderdeel van. Er wordt voor monitoring gebruik gemaakt van onder andere:

- Berichtenverkeer
- Beschikbaarheidswijzer
- Jaarverantwoording zorg
- Signalen

Wanneer er signalen zijn dat de uitvoering niet goed verloopt, zal SDF in contact treden met de jeugdhulpaanbieder. Afhankelijk van de situatie kan dit leiden tot een verbeterplan, al dan niet met meer formele stappen zoals een ingebrekestelling, boete of in het uiterste geval ontbinding van de overeenkomst.

9.2. Bibob-toetsing

De Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur (Wet Bibob) heeft tot doel te voorkomen dat bestuursorganen ongewild criminelen faciliteren door het aangaan van overeenkomsten of verlenen van beschikkingen. Deze wet kan worden toegepast op de inkoop van ondersteuning in het kader van de Jeugdwet en de Wmo.

Een Bibob-onderzoek maakt deel uit van de inkoopprocedure (selectiefase) en van de contractuele fase (als ontbindende voorwaarde in de overeenkomst) van de inkoop SJH en Verblijf 2028 e.v. De uitkomst van de Bibob-toetsing tijdens de selectiefase kan zijn dat de overeenkomst niet wordt gegund

aan de jeugdhulpaanbieder of dat er wordt gegund onder voorwaarden. De uitkomst van de Bibob-toetsing tijdens de contractuele fase kan zijn dat de overeenkomst wordt ontbonden. De toepassing van de Wet Bibob wordt uitgewerkt in de inkoopdocumenten.

9.3. Kwaliteitseisen

Gemeenten zijn in het kader van de Jeugdwet verantwoordelijk voor de uitvoering van jeugdhulp. Van jeugdhulpaanbieders wordt verwacht dat zij verantwoorde Specialistische Jeugdhulp en Verblijfsvoorzieningen verlenen. Hierbij horen diverse kwaliteitseisen, zowel voor de jeugdhulpaanbieder als hun jeugdprofessionals. Deze inkoop vindt plaats conform de wettelijke vereisten op het gebied van kwaliteit, aangevuld met regionale vereisten. Deze worden nader opgesomd in de inkoopdocumenten, maar onderstaand geeft een beeld van de eisen die er in ieder geval onder vallen.

Wettelijke vereisten Jeugdwet voor Jeugdhulpaanbieders:

- Het bieden van verantwoorde hulp die veilig, doeltreffend, doelmatig, en cliëntgericht is en afgestemd op de behoefte van het kind of de ouder (art. 4.1.1 eerste lid);
- Het hebben van kwalitatief en kwantitatief voldoende personeel zodat de jeugdhulpaanbieder verantwoorde hulp kan bieden (norm van verantwoordelijkheidstoedeling) (art. 4.1.1 tweede lid);
- Het werken met een familiegroepsplan, hulpverleningsplan of plan van aanpak (art. 4.1.3);
- Het hebben van een kwaliteitssysteem (art. 4.1.4);
- Het werken met medewerkers die een verklaring omtrent het gedrag (VOG) hebben (art. 4.1.6);
- Het hebben van en werken conform een verplichte meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling (art. 4.1.7);
- Hebben een meldplicht bij calamiteiten en geweld (art. 4.1.8);
- Het hebben van een vertrouwenspersoon (art. 4.1.9);
- Het hebben een klachtenregeling en -commissie (art. 4.2.1);
- Het hebben van een cliëntenraad (art. 4.2.5);
- Werken conform het JIJ Kader Inspectie Gezondheidszorg en Jeugdzorg;
- Handelt overeenkomstig het Kinderrechtenverdrag.

In aanvulling op de wettelijke vereisten worden regionale vereisten vastgelegd in de inkoopdocumenten, met name in het Fries Kwaliteitskader dat in aanvulling op de 'basis op orde' van het JIJ Kader is opgesteld. Ook dient te worden voldaan aan de Wtza en in het bijzonder de governance-eisen die gelden op grond van de Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg, waaronder de verplichting tot het hebben van een interne toezichthouder.

10.Planning

10.1. Planning inkoopprocedure

De volgende planning wordt aangehouden voor het vervolg. Voor beide inkoopprocedures wordt in hoofdlijnen dezelfde planning gehanteerd.

Uitvoeren kostprijsonderzoek	Juli-september 2026
Nadere uitwerking inkoopdocumenten	Juli-oktober 2026
Publicatie inkoopprocedures	November 2026
Nota van Inlichtingen ronde 1	Dec 2026 – jan 2027
Nota van Inlichtingen ronde 2	Jan – febr 2027
Inschrijf- en beoordelingsfase	Maart – apr 2027
Voorgenomen gunningsbeslissingen	April 2027
Ondertekenen overeenkomsten	Vanaf mei 2027
Implementatie en conversie	Juni – dec 2027
Ingangsdatum nieuwe overeenkomsten	1 januari 2028

10.2. Overgang naar de overeenkomsten per 1-1-2028

Veel jeugdigen ontvangen reeds jeugdhulp onder de huidige overeenkomsten en hebben ook na 1 januari 2028 behoefte aan hulp. Voor de overgang naar de nieuwe overeenkomsten geldt dat de exitprocedure zoals vastgelegd in de overeenkomsten SJH en Wonen in Friesland 2024-2027 wordt nageleefd. Jeugdhulpaanbieders en gemeenten treden in overleg en maken afspraken over lopende trajecten. Hierbij worden in beginsel de volgende uitgangspunten toegepast:

- Hersteltrajecten binnen SJH die vóór 31 december 2027 zijn gestart kunnen afgerond (uitgediend) worden conform de geldende toewijzing. Er is geen mogelijkheid om een aanvullend traject op basis van de overeenkomst SJH 2024 - 2027 in te zetten of om de einddatum van het traject te verlengen.
- Indicaties van jeugdigen die in een woonvoorziening verblijven in het kader van de overeenkomst Wonen in Friesland 2024 – 2027 en ook na 1 januari 2028 gebruik blijven maken van een woonvoorziening, worden waar mogelijk voor 1 januari 2028 omgezet naar een nieuw verblijfsproduct.
- De inzet van overige jeugdhulpvoorzieningen wordt waar mogelijk afgerond voor 1 januari 2028. Indien de jeugdige ook na 1 januari 2028 behoefte heeft aan jeugdhulp wordt dit omgezet naar de nieuwe producten. Dit betekent dat de verwijzer tijdig een beoordeling moet hebben uitgevoerd.
- Voor jeugdhulpaanbieders die niet meer gecontracteerd zijn vanaf 1-1-2028, geldt de exitprocedure. Hierbij geldt dat er vroegtijdig wordt gekeken naar wat de benodigde ondersteuning is en de mogelijke overdracht naar een gecontracteerde aanbieder. Het is daarmee mogelijk dat de jeugdige dan vanaf 2028 van een andere jeugdhulpaanbieder hulp ontvangt.
- Jeugdigen met een indicatie vanaf 1 januari 2028 kunnen alleen op basis van de nieuwe overeenkomsten jeugdhulp ontvangen. Vanaf deze datum kunnen geen nieuwe indicaties meer worden afgegeven op basis van de overeenkomsten die in 2024 - 2027 van toepassing waren, ook niet voor jeugdigen die eerder jeugdhulp hebben ontvangen.

11. Risico's en aandachtspunten

Risico	Beheersmaatregel
Het lukt gemeenten onvoldoende om (tijdig) stevige lokale (ambulante) voorzieningen op te bouwen.	- Gemeenten kunnen gebruik blijven maken van het regionale vangnet zo lang er geen lokale voorziening is: regionaal ingekochte ondersteuning kan dan worden ingezet. - Gemeenten kunnen elkaars expertise en slagkracht benutten door samen (subregionale) voorzieningen te gaan organiseren.
Het vangnet wordt minder stevig doordat een aantal gemeenten meer lokaal organiseert en daardoor minder regionaal afneemt.	Regionaal gecontracteerde aanbieders dienen conform de overeenkomst hun diensten te (blijven) leveren, ook wanneer er minder instroom/afname is. Een raamovereenkomst biedt geen afnamegarantie. Dat er gedurende de looptijd minder instroom/afname gaat komen is op voorhand bekend gemaakt (transparantie).
Landelijke regelgeving biedt onvoldoende (juridisch) houvast aan gemeenten om de inzet van jeugdhulp af te bakenen.	- Gemeenten zorgen voor stevige voorliggende en algemene voorzieningen waarmee jeugdigen en hun gezinnen zich geholpen voelen. - Gemeenten organiseren lokaal aanbod in lijn met de Hervormingsagenda, het Convenant Stevige Lokale Teams en wetgeving die in dat kader in voorbereiding is.
Kosten voor jeugdhulp stijgen en overschrijden de beschikbare budgetten. Er geldt een verplichting om een reële kostprijs te betalen voor jeugdhulp (AMvB Reële prijs).	- Door een inspanningsgerichte bekostiging (pxq) waarbij de gemeente de q bepaalt, krijgen gemeenten meer grip op de inzet van jeugdhulp dan bij trajectfinanciering waarbij de aanbieders de intensiteit bepalen. - De regionale opdracht voor SJH biedt ruimte om een groter deel van de jeugdhulp lokaal te gaan organiseren, waar mogelijk door de inzet van laagdrempelige voorzieningen en het versterken van de lokale pedagogische basis. Hierdoor wordt (op termijn) een lagere instroom in SJH en Verblijf verwacht. - Door groepsgerichte ambulante jeugdhulp voorliggend te maken nemen de kosten per jeugdige af. - Er wordt gestuurd op minder doorplaatsingen van jeugdigen, waardoor frictiekosten bij de overdracht naar een nieuwe jeugdhulpaanbieder worden voorkomen. Maatregelen om doorplaatsingen te verminderen zijn onder andere de verplichting om een breder palet aan jeugdhulpaanbod te leveren en in beginsel een acceptatieplicht en het niet toestaan van contra-indicaties. Door de nieuwe producten Consultatie & Advies en de plusmodule kunnen aanbieders makkelijker tijdelijke extra expertise invliegen om escalatie en doorplaatsing te voorkomen.
Diverse landelijke regelgevings- en standaardisatietrajecten zijn nog niet afgerond. Deze kunnen alsnog zorgen voor veranderingen in het jeugdlandschap die van invloed zijn op de inkoop en houdbaarheid van de contractuele afspraken.	In de overeenkomsten worden herzieningsclausules opgenomen die het mogelijk maken om gedurende de looptijd (proportioneel) mee te bewegen met dergelijke ontwikkelingen.
De inkoop zorgt voor onzekerheid bij jeugdhulpaanbieders over hun werkzaamheden en positie	- Jeugdhulpaanbieders zijn uitgebreid geconsulteerd en meegenomen tijdens dit inkooptraject. Ook op momenten dat nog niet alle keuzes gemaakt waren zijn toch zo veel mogelijk informatie en scenario's gedeeld, met als doel om maximaal transparant te zijn zodat jeugdhulpaanbieders zich zo goed mogelijk kunnen voorbereiden op de veranderingen. - De inkoopstrategie wordt na vaststelling gedeeld met jeugdhulpaanbieders, zodat zij zich vanaf dat moment al kunnen voorbereiden op de nieuwe inkoop (reeds enkele maanden vóór publicatie van de inkoopdocumenten en 1,5 jaar vóór de ingangsdatum van de nieuwe overeenkomsten). - De planning van het inkooptraject is zodanig opgesteld dat er zo veel mogelijk tijd is voor jeugdhulpaanbieders om zich te verdiepen in de inkoopdocumenten, om vragen te stellen en om een zorgvuldige inschrijving te doen. Vervolgens is er voldoende tijd gepland voor implementatie en overgang naar de nieuwe werkwijze.

De inkoop zorgt voor ingewikkelde uitvoerings- en administratieve eisen aan jeugdhulpaanbieders.	• De inkoop volgt zo veel mogelijk de landelijke standaarden: contractstandaarden, productstructuur, tariefopbouw, overige uitvoerings- en administratieve vereisten voor zover landelijk gestandaardiseerd. Deze standaarden hebben o.a. tot doel om zo veel mogelijk uniformiteit te creëren voor jeugdhulpaanbieders, ongeacht tot welke regionale of lokale inkoop zij zich hebben te verhouden. Gemeenten die lokaal gaan inkopen moeten zich hier dus ook aan te houden. • De inkoop 2024 – 2027 is beoordeeld als zeer complex qua uitvoering en (financiële) administratie, met name vanwege de manier waarop de trajectfinanciering was ingericht en de afspraken rondom stapeling. De systematiek van de inkoop 2028 e.v. is meer in lijn met de landelijk gebruikelijke systematiek.
Het werken met een nieuwe productstructuur leidt tot onduidelijkheid in de uitvoering	• De nieuwe productstructuur is opgesteld met en door de Friese gemeenten en SDF. Vanuit verschillende disciplines is meegedacht, waarbij uitvoerbaarheid een belangrijk criterium is. • De concept productstructuur is voorgelegd aan jeugdhulpaanbieders ter consultatie. Naast een aantal suggesties voor aanscherping qua beschrijving en voorwaarden, was de algemene reactie dat dit goed uitvoerbaar lijkt. • De nieuwe productstructuur is mede gebaseerd op de producten die in andere jeugdhulpregio's worden gebruikt en op beschikbare concepten van de in ontwikkeling zijnde landelijke productstructuur.
De pxq bekostiging bevat een productieprikkel voor jeugdhulpaanbieders (meer of duurdere ondersteuning bieden dan nodig).	• De gemeente bepaalt waar het kan de inzet (dat wil zeggen: in ieder geval bij verwijzingen via de gemeentelijke toegang; waar mogelijk zijn er daarnaast ook afspraken met GI's en huisartsen over hun verwijzingen). Dat wil zeggen dat de gemeente bepaalt welk product wordt ingezet (bijvoorbeeld regulier of specialistisch) en voor hoeveel uur of dagdelen of etmalen en voor welke periode. Ook bepaalt de gemeente of en zo ja welke ondersteuning daarna nog nodig is. • Medisch verwijzers: het Wetsvoorstel Reikwijdte beoogt stapsgewijs de directe verwijsbevoegdheid van huisartsen af te bouwen. Verwijzingen zouden uiteindelijk van de huisarts (alleen) naar de gemeentelijke toegang moeten gaan, waardoor die meer grip heeft. • Met GI's zijn in het samenwerkingsprotocol afspraken gemaakt over inzet van jeugdhulp. Het Toekomstscenario beoogt een nauwere samenwerking tussen GI's en gemeenten te bevorderen. De praktijk laat zien dat vooral ook van belang is in hoeverre er lokaal stevig en duurzaam contact is tussen gemeentelijke toegangsmedewerkers en medewerkers van de GI's.
Met een Open House toelatingsprocedure komen veel aanbieders in aanmerking voor een overeenkomst. Sturing is dan lastiger dan bij een beperkt aantal aanbieders.	• De semi-Open House procedure past – in tegenstelling tot een selectieprocedure (aanbestedingsprocedure) - bij de flexibiliteit die de komende jaren nodig is vanwege de opbouw van lokale voorzieningen en om een stevig vangnet te kunnen vormgeven en om – indien nodig – tussentijds te kunnen bijcontracteren in geval er een hiaat ontstaat. Kiezen voor een selectieprocedure met weinig aanbieders biedt die flexibiliteit niet. • Een manier om de kwaliteit te verbeteren en om daarnaast tot een minder onbegrensd aantal jeugdhulpaanbieders te komen, is door hogere eisen te stellen voor toetreding. Bijvoorbeeld door jeugdhulpaanbieders te verplichten een breder palet aan voorzieningen te bieden. Niet alleen helpt dit tegen versnippering van het landschap en doorplaatsingen van jeugdigen, maar het maakt ook dat aanbieders hun expertise moeten bundelen en er naar verwachting minder aanbieders in aanmerking komen voor een eigenstandige overeenkomst. • Een zakelijke invulling van het opdrachtgeverschap is nu nadrukkelijk het uitgangspunt; daarnaast is partnerschap op inhoud mogelijk. Dit betekent ook de bereidheid om als opdrachtgever stappen te zetten wanneer contractafspraken niet worden nageleefd, en zo te sturen op goede uitvoering. • Door te kiezen voor een semi-open house toelatingsprocedure kunnen nieuwe jeugdhulpaanbieders alleen toetreden indien en voor zover de Friese gemeenten een behoefte zien voor aanvullende gecontracteerde aanbieders.

De inkoop is juridisch onvoldoende stevig	• Op meerdere momenten heeft tijdens de voorbereiding zowel interne als externe juridische toetsing plaatsgevonden op de planvorming, tussenstappen en inkoopstrategie (en in het vervolg ook op de inkoopdocumenten), gericht op juridische stevigheid en houdbaarheid van deze inkoop in lijn met verplichtingen vanuit de Jeugdwet en algemene beginselen van behoorlijk bestuur (waaronder proportionaliteit). • De definitieve inkoopdocumenten worden voor publicatie uitgebreid juridisch getoetst. • Aanbevelingen vanuit de evaluaties naar de inkoop 2024 – 2027 hebben een plek gekregen in dit inkooptraject.
Jeugdhulpaanbieders die een smal palet aan ondersteuning bieden (zoals kleine of heel specialistische aanbieders) hebben straks geen plek meer als de eisen omhoog gaan.	• De deskundigheid van kleine of heel specialistische (monodisciplinaire) jeugdhulpaanbieders is waardevol. Gezien de arbeidsmarktkrapte is de verwachting dat er voldoende werk is voor jeugdprofessionals. Het kan wel zijn dat, om voor contractering in aanmerking te komen, jeugdaanbieders met een smal palet hun palet moeten verbreden. Dit kan bijvoorbeeld door een samenwerking aan te gaan met (een) andere partij(en), door expertise toe te voegen of door je als jeugdprofessional bij een partij met een breder palet te voegen. Dit is ook nodig met het oog op de kwaliteit van jeugdhulp. Op- en afschalen is nodig. Het steeds wisselen van aanbieder is niet efficiënt en ook vanuit het oogpunt van de jeugdige en het gezin onwenselijk. • De taak van gemeenten is primair om goede jeugdhulp te organiseren voor jeugdigen die dat nodig hebben. Daartoe zijn jeugdhulpprofessionals en jeugdhulpaanbieders nodig. Gemeenten bepalen zelf in welke vorm zij dat organiseren en welke contractering daar bij past. Er is geen "recht" van aanbieders om te allen tijde zelfstandig in aanmerking te komen voor een overeenkomst.
Omdat er een vangnet is, gaan gemeenten achterover leunen en te weinig lokale voorzieningen opbouwen.	• Niet alleen vanuit deze inkoop, maar ook vanuit de Hervormingsagenda en het Convenant Stevige lokale teams is het de bedoeling om de lokale uitvoering te verstevigen. • Gemeenten hebben uitgesproken elkaar te willen ondersteunen bij deze beweging.

Bijlage I: Opbrengst en verwerking marktconsultaties

Voor uitgebreide verslaglegging van de marktconsultaties en de Werkgroep Belanghebbenden: zie <https://www.sdfryslan.nl/onderwerpen-jeugd/inkoop-sjh-en-wonen/>

Hieronder volgt een overzicht op hoofdlijnen van de inbreng die is ontvangen tijdens de marktconsultaties en op welke manier het wel of niet is meegenomen in de inkoopstrategie.

Inbreng jeugdhulpaanbieders	Wel/niet/deels meegenomen in inkoop-strategie	Toelichting
Jeugdhulpaanbieders willen zelf invloed hebben op de inzet van de jeugdhulp en het tarief	Deels	- De tarieven worden vastgesteld middels kostprijsonderzoek. Vervolgens bepaalt de verwijzer (gemeente, GI) welk product wordt ingezet en voor hoeveel uur, dagdelen of etmalen. Dan wordt een aanbieder ingezet die zich heeft ingeschreven op dat product met bijbehorend tarief en moet het conform uit te voeren. - Zorginhoudelijk houden aanbieders de professionele ruimte om, binnen de gestelde kaders, goede en passende jeugdhulp te bieden.
Jeugdhulpaanbieders willen flexibiliteit in de bekostiging en zorginzet om te kunnen op- en afschalen in intensiteit	Deels	Met pxq financiering kan de inzet preciezer worden afgestemd op wat nodig is (binnen de beschikking). Voor significante duidelijke aanpassingen moet de verwijzer de beoordeling doen.
Jeugdhulpaanbieders willen een balans in de inkoop tussen flexibiliteit en vaste afspraken: ruimte voor maatwerk maar ook behoefte aan grip, kaders en enige standaardisatie	Wel	- Productenstructuur biedt naast de “basis” voorzieningen een paar producten die tijdelijk kunnen worden ingezet om tijdelijk expertise toe te voegen (maatwerk binnen kaders); - Pxq bekostiging in combinatie met de beschikbare producten waarbij producten naast elkaar kunnen worden ingezet, maakt een behoorlijk precieze inzet mogelijk binnen de structuur.
Voorkeur bekostiging: 1. Groot deel aanbieders wil trajectfinanciering behouden inclusief zelf bepalen van de intensiteit (= het tarief); 2. Groot deel aanbieders wil overstap naar pxq; 3. Klein deel aanbieders ziet lumpsum als geschikte bekostiging, maar twijfelt over toepasbaarheid op regionaal niveau.	Deels	- Bekostiging pxq sluit aan bij de wens van een deel van de aanbieders. Vanuit aanbieders wordt als onderbouwing gegeven dat het simpeler is, overzichtelijk en transparant en meer recht doet aan de daadwerkelijke inzet. - Geen trajectfinanciering: voldoet te weinig aan de beoogde doelen en geeft gemeenten te weinig grip. - Geen lumpsum regionaal: de opdracht leent zich hier niet voor. Komt met name lokaal voor; kan een optie zijn voor lokale inrichting voorzieningen.

Zo laag mogelijke administratieve lasten	Deels	- Pxq heeft administratieve lasten, maar die zijn minder ingewikkeld dan bij de huidige trajectfinanciering; - Inkoop sluit zo veel mogelijk aan bij landelijke standaarden (eenduidigheid).
Jeugdhulpaanbieders willen het liefst geen acceptatieplicht en dat contra-indicaties gehanteerd mogen worden	Niet	- Landelijke standaarden gaan in beginsel uit van een acceptatieplicht. - Vanuit het perspectief van jongeren (o.a. voortkomend uit gesprekken met ervaringsdeskundigen) werken contra-indicaties enorm belemmerend. - Er zijn nieuwe producten toegevoegd die jeugdhulpaanbieders extra handvatten geven bij ingewikkelde situaties: consultatie & advies en de plus-module. - In beginsel wordt van jeugdhulpaanbieders verwacht dat zij de ondersteuning kunnen leveren waarvoor ze zich hebben ingeschreven (inschrijven voor complexe jeugdhulp = leveren van complexe jeugdhulp). - Realiteit is dat ondersteuning niet altijd lukt, ondanks goede inzet. Dat is wat anders dan er niet eens aan beginnen (afwijzen op voorhand).
Oproep: houd het simpel	Wel	- De nieuwe inkoop volgt zo veel mogelijk de landelijke standaarden waar het gaat om producten, eisen etc. Deze inkoop sluit daarmee ook beter aan op de inkoop van buurregio's, waarin veel in Friesland gecontracteerde aanbieders ook actief zijn. - Pxq bekostiging is de meest voorkomende bekostigingsvariant voor dit type ondersteuning, met name vanwege de eenvoudige systematiek. - Er is niet gekozen voor extra ingewikkeldheid zoals een indeling in subregio's.
Voorkeur voor contractering voor heel Friesland (geen subregio's)	Wel	Regionale contractering geldt voor heel Friesland. Wel blijft het mogelijk dat gemeenten zelf met enkele (buur)gemeenten op subregionaal niveau zelf (een deel van) de ambulante jeugdhulp gaan inkopen. Dit staat dan los van deze regionale inkoop.
Verblijf: maak tijdelijk extra ondersteuning op de locatie mogelijk als dat nodig is om escalatie of doorplaatsing te voorkomen	Wel	Plusmodule en consultatie & advies.
Verblijf: maak een mix van zorgzwaarte op één locatie mogelijk, dat werkt positief.	Wel	Wordt verwerkt in productvoorwaarden.
Maak flexibele (tijdelijke) inzet van extra expertise mogelijk	Wel	Product consultatie & advies.
Behoeft aan duidelijkheid over de rol van SDF en gemeenten: opdrachtgever of partner?	Wel	SDF en gemeenten zijn opdrachtgever; jeugdhulpaanbieders zijn opdrachtnemer. Daarnaast blijft partnerschap op inhoud mogelijk.

Aantal jeugdhulpaanbieders: 1. Een groot deel van de aanbieders wil niet dat er slechts een beperkt aantal aanbieders wordt gecontracteerd. 2. Een klein deel van de aanbieders vindt dat selectie van een beperkt aantal aanbieders helpt tegen versnippering en voor een dekkend landschap (maar dan bij voorkeur met een passende bekostiging).	Deels	• Er wordt niet geselecteerd op een vooraf bepaald (maximum)aantal jeugdhulpaanbieders; • De geschiktheidseisen om voor een overeenkomst in aanmerking te komen, gaan omhoog. Bijvoorbeeld door van aanbieders te eisen dat zij een breder palet aan voorzieningen kunnen bieden.
Behoeftte aan communicatie en transparantie gedurende het inkooptraject en uitleg van keuzes.	Wel	• Meerdere marktconsultaties waarin terugkoppeling is gegeven van eerdere opbrengst en hoe en waarom deze wel of niet is verwerkt in de inkoop. • Tijdens marktconsultaties zijn de thema's besproken waarin op dat moment nog geen keuzes waren gemaakt, zodat aanbieders konden reageren en inzicht verkregen in de overwegingen van de Friese gemeenten en SDF (bijv. over subregio's en aantal aanbieders). • De inkoopstrategie wordt na vaststelling gedeeld met de aanbieders, zodat zij vroegtijdig (= enkele maanden eerder dan de publicatie van de inkoopdocumenten) al weten wat de richting is en zich hier op kunnen voorbereiden. Dit is 1,5 jaar vóór de ingangsdatum van de nieuwe overeenkomsten.
Maak inzet van groepsaanbod mogelijk (collectief aanbod/ groepsgericht)	Wel	• Producten toegevoegd (begeleiding groep, behandeling groep). • Is ook in lijn met het Wetsvoorstel Reikwijdte waarin groepsgerichte inzet voorliggend wordt genoemd op individuele inzet.
Toezicht en sturing: Een aantal aanbieders pleit voor minder toezicht en meer vertrouwen van SDF/gemeenten in aanbieders; Een aantal aanbieders pleit voor meer toezicht en controle van SDF/ gemeenten op aanbieders	Deels	• Uitgangspunt is zakelijk opdrachtgeverschap: partijen dienen de gemaakte afspraken na te komen. Gebeurt dat niet, dan kunnen stappen worden gezet (gesprek, mogelijkheid tot herstel/ verbetering, ingebrekestelling, ultimo ontbinding overeenkomst).

Inbreng jeugdigen en cliëntvertegenwoordiging	Wel/niet/ deels meegenomen in inkoop-strategie	Toelichting
Doe iets aan de contra-indicaties! Deze werken erg nadelig voor jongeren.	Wel	• In beginsel geldt er een acceptatieplicht, in lijn met de landelijke contractstandaarden. • Er zijn extra producten beschikbaar om aanbieders tijdelijk bij te staan wanneer de situatie complex is (plusmodule, consultatie & advies). • Realiteit is dat ondersteuning niet altijd lukt, ook al wordt het goed ingezet. Dat is wat anders dan het niet eens proberen.

Zorg voor overbruggingszorg als er wachtlijsten zijn.	Wel	• Er wordt onderzocht hoe overbruggingszorg vorm kan krijgen. De uitwerking zal in de inkoopdocumenten zijn.
Social media hebben veel impact op jongeren. Jeugdhulpaanbieders besteden hier vaak nauwelijks aandacht aan. Dat zou wel moeten.	Wel	• Wordt een inhoudelijke eis in de inkoopdocumenten.
Doe meer met inzet van ervaringsdeskundigen, voor jongeren is dit vaak fijn en herkenbaar	Wel	• Wordt een inhoudelijke eis in de inkoopdocumenten.
Trek als aanbieders meer samen op, juist als het moeilijk wordt. Afwijzing is voor jongeren heftig. Met elkaar hebben zij veel expertise in huis.	Wel	• Het wordt makkelijker voor aanbieders om elkaars expertise er even bij te halen (via consultatie & advies). • Pxx bekostiging maakt dit makkelijker dan voorheen bij het verplichte hoofd- onderaannemerschap binnen een traject.
Jongeren zijn veel online. Zorg dat aanbieders ook online benaderbaar zijn, niet alleen via bijvoorbeeld mail of bellen.	Wel	• Wordt een inhoudelijke eis in de inkoopdocumenten.

Inbreng onderwijs	Wel/niet/ deels meegenomen in inkoop-strategie	Toelichting
Zorg voor duidelijker afspraken en voorwaarden wanneer jeugdhulp ingezet mag worden naast onderwijs (m.n. dagbesteding). Dit is nu onduidelijk	Wel	• Duidelijker afbakening over inzet jeugdhulpproducten in relatie tot onderwijs.
Stop met het betalen van onderwijs uit jeugdbudget. Dat gebeurt nu regelmatig, met name tijdens ("educatieve") dagbesteding.	Wel	• Duidelijker beschreven dat onderwijsactiviteiten niet bekostigd mogen worden uit jeugdhulpindicaties. Wanneer onderwijs wordt ingezet tijdens of op locatie van jeugdhulpaanbod, moet die component vanuit onderwijs betaald te worden.
Maak onderwijs-zorg arrangementen mogelijk waarbij scholen, gemeenten en aanbieders met elkaar afspreken hoe ze zorg en onderwijs vormgeven. Er zijn diverse voorbeelden in Friesland van dergelijke samenwerkingen.	Niet	• Conclusie van de inventarisatie door de werkgroep onderwijs en zorg (waarin de samenwerkingsverbanden passend onderwijs en gemeenten zijn vertegenwoordigd) is dat deze samenwerkingen het best georganiseerd kunnen worden op lokaal- of onderwijsregio-niveau. Niet in een regionale inkoop waarbij scholen formeel geen partij zijn in de overeenkomst. Dus deze uitwerking vindt plaats buiten dit inkooptraject.
Maak duidelijker wie regie heeft over een casus als het onderwijs en jeugdhulp raakt.	Deels	• Dit wordt zo duidelijk mogelijk beschreven in de contractuele voorwaarden. Echter, onderwijsregelgeving en jeugdregelgeving sluiten in de praktijk niet altijd op elkaar aan waardoor er discussie zal blijven op casusniveau. Vaak hebben beide een verantwoordelijkheid op een "eigen" stuk, maar moeten die wel op elkaar aansluiten qua inzet en uitvoering. Omdat financiering formeel gescheiden is, is het niet makkelijk om dat om te zetten in gezamenlijke afspraken. Vandaar het advies om dit zo lokaal mogelijk (in onderwijsregio-verband) op te pakken.

Inbreng huisartsen	Wel/niet/ deels meegenomen in inkoop-strategie	Toelichting
Aanmeldingen van huisartsen worden door aanbieders vaak afgewezen (contra-indicaties) waardoor de huisarts meerdere aanbieders moet benaderen. Dit kost veel tijd.	Deels	In beginsel geldt er een acceptatieplicht (zie eerder) waardoor de verwijzing van huisartsen moet worden opgepakt.
Het aanbod is onoverzichtelijk.	Deels	- Naar verwachting wordt het aanbod wat overzichtelijker doordat de eisen aan aanbieders omhoog gaan. - Door aan te sluiten bij de (concept) landelijke productstructuur ontstaat meer uniformiteit voor huisartsen.
Samenwerking tussen huisartsen en lokale teams kan sterker. Soms willen huisartsen jeugdvragen verwijzen naar het lokaal team, maar wordt het vanwege wachttijden niet opgepakt en zet de huisarts alsnog jeugdhulp in.	Deels	- Met de Friese Huisartsenvereniging is afgesproken om te bekijken welke samenwerkingsafspraken gemaakt kunnen worden in aanloop naar de nieuwe opdrachten SJH en Verblijf. - Het Wetsvoorstel Reikwijdte wil de rechtstreekse verwijzingen van huisartsen naar jeugdhulp stapsgewijs omleiden via het lokale team. - Naast dit inkooptraject zijn huisartsen, gemeenten en SDF in gesprek over een meer eenduidige inrichting van de POH's jeugd in relatie tot de samenwerking en inzet van jeugdhulp.

Inbreng Gecertificeerde Instellingen	Wel/niet/ deels meegenomen in inkoop-strategie	Toelichting
Plaatsingsproblematiek: het is lastig om verblijfsplekken te vinden. Deels vanwege contra-indicaties, deels vanwege gebrek aan (geschikte) plekken (geen dekkend landschap).	Wel	- In beginsel geldt er een acceptatieplicht en er wordt van jeugdhulpaanbieders verwacht dat zij de ondersteuning kunnen leveren waarvoor ze zich hebben ingeschreven (inschrijven voor complexe jeugdhulp = leveren van complexe jeugdhulp). - Er zijn nieuwe producten toegevoegd die jeugdhulpaanbieders extra handvatten geven bij ingewikkelde situaties: consultatie & advies en de plus-module. - Realiteit is dat ondersteuning niet altijd lukt, ondanks goede inzet. Dat is wat anders dan er niet eens aan beginnen (afwijzen op voorhand). - De inhoud en indeling van de verblijfsproducten is deels gewijzigd om flexibeler inzet mogelijk te maken en zo bij te dragen aan een beter dekkend landschap.
Het aanbod is onoverzichtelijk.	Deels	Hoewel er niet wordt geselecteerd op een vooraf bepaald (maximum)aantal jeugdhulpaanbieders vanwege de noodzakelijkheid van een semi-Open House procedure om voldoende robuust en flexibel te zijn, gaan de geschiktheidseisen om voor een overeenkomst in aanmerking te komen, omhoog. Bijvoorbeeld door van aanbieders te eisen dat zij een breder palet aan voorzieningen bieden. Hierdoor zal het aanbod overzichtelijker worden doordat verschillende deskundigheden minder versnipperd raken.
Maak het makkelijker om tijdelijk extra inzet toe te voegen aan de bestaande hulpverlening, zodat escalatie of doorplaatsing voorkomen kan worden.	Wel	Er zijn nieuwe producten toegevoegd die jeugdhulpaanbieders extra handvatten geven bij ingewikkelde situaties: consultatie & advies en de plus-module.

*Sociaal
Domein
Fryslân*

06/2026

Informatiebrief

van het college aan de raad

Zaaknummer 561707
Vergaderdatum 7 juli 2026
Organisatieonderdeel Staf
Portefeuillehouder Piet IJnsen

Onderwerp

Onderzoek Governance Burgemeester Walda Scholengemeenschap (BWS)

Kennisnemen van

De startnotitie "verkenning toekomstbestendige Governance Burgemeester Walda Scholengemeenschap".

Inleiding

In overleg en overeenstemming met de medezeggenschapsraad en de directeur van de BWS heeft het schoolbestuur, het college van burgemeester en wethouders, externe expertise ingehuurd voor een onderzoek naar een toekomstbestendige Governance van de BWS. De werkzaamheden zijn gegund aan bureau Aap Noot Mies BV. De kosten van deze externe inhuur worden gedekt via de exploitatie van de BWS.

Na het voeren van gesprekken door de externe adviseur met stakeholders heeft dit tot een startnotitie geleid. Deze startnotitie is bijgevoegd en vormt de basis voor nader onderzoek en vervolggesprekken met stakeholders. Deze startnotitie is met alle betrokkenen besproken en er is overeenstemming over. De verwachting is dat het eindrapport, inclusief een advies en een stappenplan na de zomer beschikbaar komt en het besluitvormingsproces wordt ingebracht.

Kernboodschap

Het is de ambitie van het gemeentebestuur om kwalitatief goed voortgezet onderwijs op Ameland op lange termijn te waarborgen en de BWS ook op lange termijn in stand te houden. Dit betekent dat zoveel mogelijk leerlingen op Ameland op lange termijn van passend onderwijs worden voorzien.

Nu en in de nabije toekomst zijn er een aantal ontwikkelingen en uitdagingen die vragen om een heroriëntatie op de huidige bestuursstructuur en de governance van de school. Het gaat om leerlingenkrimp, krapte op de arbeidsmarkt, schaalvergroting, kwalitatief goed onderwijsbestuur en dubbele petten bij de gemeente.

Het is op basis hiervan noodzakelijk gebleken onderzoek te doen naar een toekomstbestendige, passende bestuursstructuur en Governance van de BWS, waarbij de benoemde ontwikkelingen en uitdagingen de komende jaren zo goed mogelijk het hoofd geboden kunnen worden. Een randvoorwaarde hierbij is het behoud van het huidige aanbod van voortgezet onderwijs op Ameland op lange termijn binnen de huidige onderwijsvisie.

Vervolg

De startnotitie vormt de basis voor het vervolgproces. De genoemde mogelijke bestuursvormen voor de toekomst zullen in het vervolg onderzoek ieder van voor- en nadelen worden voorzien. Vervolgens zal de externe adviseur op basis van deze voor- en nadelen en op basis van de gesprekken met diverse stakeholders een gemotiveerd advies uitbrengen voor de meest geschikte Governance voor de toekomst, inclusief een concept stappenplan.

Ondertekening

T. Willemsma
Burgemeester

I.J.W. Valk
Secretaris-directeur

Bijlagen

1. Startnotitie verkenning toekomstbestendige Governance Burgemeester Walda Scholengemeenschap.

Startnotitie Verkenning Toekomstbestendige Governance Burgemeester Walda School

1 Aanleiding

De Burgemeester Walda School neemt binnen het Nederlandse onderwijsbestel een bijzondere positie in. De school verzorgt voortgezet onderwijs op Ameland en vervult daarmee een rol die verder reikt dan alleen het aanbieden van onderwijs. Voor veel leerlingen vormt de school het startpunt van hun ontwikkeling, voor ouders een belangrijke voorziening op het eiland en voor de gemeenschap een essentiële bouwsteen onder de leefbaarheid van Ameland.

De afgelopen periode zijn gesprekken gevoerd met de directeur, het managementteam, medewerkers, de medezeggenschapsraad, vertegenwoordigers van de ouderraad, leerlingen, de wethouder onderwijs, de gemeentesecretaris en betrokken ambtenaren van de gemeente. Daarnaast zijn relevante documenten bestudeerd, waaronder het schoolplan, het toezichtkader en diverse beleidsdocumenten.

Op basis van de gesprekken is een startnotitie opgesteld, die is gedeeld met alle gesprekspartners. Naar aanleiding van de notitie zijn wederom gesprekken gevoerd met de gemeente, een aantal ouders, team en MR van de school.

De opmerkingen die zijn gemaakt tijdens deze sessies zijn verwerkt in deze voortgangsnotitie, die is bedoeld om de gemeente te informeren over de voortgang van het onderzoek.

De aanleiding voor deze verkenning ligt niet in een acute bestuurlijke of onderwijskundige noodzaak. Integendeel. Uit vrijwel alle gesprekken komt een positief beeld naar voren van de school, haar medewerkers en de kwaliteit van het onderwijs. Juist omdat de school goed functioneert, ontstaat de vraag welke bestuurlijke inrichting de beste voorwaarden biedt om deze kwaliteit ook op langere termijn te behouden en verder te ontwikkelen.

Deze notitie is bedoeld als startpunt voor het gesprek met betrokkenen over de governance die daarbij past bij de toekomst.

2 De school als anker in de Amelandse samenleving

Alle gesprekspartners beschrijven de school als een plek waar leerlingen worden gezien. De kleinschaligheid van de school maakt persoonlijke aandacht mogelijk. Leerlingen, ouders en medewerkers kennen elkaar. Problemen worden snel gesignaleerd en opgelost.

Dat komt ook tot uitdrukking in de organisatie van het onderwijs. Lesuitval is beperkt en tussenuren komen niet voor; intern worden lesuren vervangen die uitvallen door ziekte van een docent of andere redenen. Voor veel ouders is dat een belangrijk verschil met grotere scholen aan de wal. De school slaagt erin leerlingen structuur, rust en begeleiding te bieden.

De cultuur wordt omschreven als open, transparant en weinig hiërarchisch. Medewerkers voelen zich gezamenlijk verantwoordelijk voor het onderwijs en voor de ontwikkeling van leerlingen. Daarbij wordt nadrukkelijk ingezet op maatwerk en inclusief onderwijs. Niet de organisatie staat centraal, maar de leerling.

De school vervult daarnaast een bredere maatschappelijke functie. Voor veel jongeren is zij een belangrijke ontmoetingsplaats. Medewerkers zijn zichtbaar aanwezig in de gemeenschap. Leerlingen komen hun docenten niet alleen tegen op school, maar ook in het dorp, de supermarkt of bij verenigingen. Dat maakt de betrokkenheid groot, maar vraagt ook om een zorgvuldige balans tussen nabijheid en professionaliteit.

De gesprekken laten zien dat de school wordt gezien als een voorziening die van betekenis is voor de toekomst van Ameland. Niet alleen omdat zij onderwijs verzorgt, maar ook omdat zij bijdraagt aan de aantrekkelijkheid van het eiland voor gezinnen en daarmee aan de leefbaarheid van de gemeenschap.

3 De school als basis voor verdere ontwikkeling

De gesprekken laten zien dat de school in de eerste plaats wordt gewaardeerd om wat zij nu al biedt. Leerlingen voelen zich gezien, ouders zijn tevreden over de begeleiding en medewerkers ervaren ruimte om maatwerk te leveren.

Tegelijkertijd kwam in vrijwel alle gesprekken ook een tweede perspectief naar voren. De school wordt niet alleen gezien als een voorziening die behouden moet blijven, maar ook als een organisatie die kansen biedt voor verdere ontwikkeling van onderwijs op Ameland.

Daarbij wordt onder meer gedacht aan versterking van het havo- en vwo-profiel, versterking van het vervolgonderwijs op praktisch gebied (bijvoorbeeld in de vorm van leer-werktrajecten), samenwerking met andere onderwijsaanbieders en een bredere rol binnen het onderwijs- en ontwikkellandschap van het eiland. Initiatieven zoals de Ameland Academie, samenwerkingen rond beroepsonderwijs en gesprekken over verdere onderwijsontwikkeling laten zien dat deze ambitie leeft. Tegelijkertijd moet worden

vastgesteld dat veel van deze initiatieven zich nog in een verkennende of ontwikkelende fase bevinden. Zij vormen nog geen structureel onderdeel van het onderwijsaanbod of van de strategische koers van de school.

Juist daarom is het relevant om te onderzoeken welke governancevorm dergelijke ontwikkelingen het beste kan ondersteunen.

De vraag is daarmee niet alleen hoe de huidige kwaliteit wordt behouden, maar ook hoe ruimte ontstaat voor verdere ontwikkeling.

Achter deze ontwikkeling ligt een bredere ambitie die door verschillende gesprekspartners wordt gedeeld: een leven lang leren op Ameland. De school kan daarin een belangrijke rol vervullen. Niet als enige aanbieder van onderwijs, maar als een vanzelfsprekende partner binnen een breder netwerk van leren, ontwikkelen en opleiden.

4 Kansen voor het onderwijsaanbod

Een ontwikkeling die veel betrokkenen aanspreekt is de mogelijkheid om het havo- en vwo-profiel van de school verder te versterken. Op dit moment verlaten leerlingen die havo of vwo willen afronden het eiland meestal na de derde klas. Dat brengt kosten en praktische uitdagingen met zich mee. Dagelijks reizen naar de wal kost al snel circa twintig euro per dag. Voor een volledige schoolmaand betekent dit ongeveer vierhonderd euro aan reiskosten. Een alternatief is verblijf aan de wal, maar de vraag is of dat voor iedere leerling op jonge leeftijd wenselijk is.

Verschillende ouders, medewerkers en vertegenwoordigers van de school hebben daarom de vraag opgeworpen of afronding van havo en mogelijk ook vwo op Ameland tot de mogelijkheden behoort.

Parallel daaraan is door het team gesuggereerd om ook te kijken naar de kinderen die een praktische opleiding gaan volgen, bijvoorbeeld in de vorm van leerwerktrajecten. Ook voor deze kinderen zou extra aanbod een versterking van het onderwijs op het eiland betekenen.

Dit wordt nadrukkelijk niet gezien als een doel op zichzelf, maar als een kans die het waard is om te onderzoeken. Het zou voordelen kunnen bieden voor leerlingen, ouders, de aantrekkelijkheid van de school en de leefbaarheid van het eiland. De vraag die daarbij hoort is welke bestuurlijke inrichting het beste in staat is dergelijke ontwikkelingen te faciliteren. Het belang van de ontwikkeling van kinderen op Ameland is daarbij het belangrijkste doel.

5 Personeel als fundament

De kwaliteit van de school staat of valt met de kwaliteit van het personeel. Uit de gesprekken blijkt dat juist de combinatie van medewerkers van het eiland en medewerkers van de wal een belangrijke kracht vormt. 'Eilanddocenten' brengen continuïteit, kennis van de lokale context en binding met de gemeenschap. Docenten van de wal brengen aanvullende expertise, ervaring uit andere onderwijsomgevingen en nieuwe perspectieven mee. Deze combinatie wordt door vrijwel alle gesprekspartners gezien als een belangrijke succesfactor.

Om deze mix mogelijk te maken zijn voorzieningen zoals de reiskostenregeling, vervoersvoorzieningen, overnachtingsmogelijkheden en het generatiebeleid van groot belang. Deze voorzieningen worden niet gezien als extra's, maar als noodzakelijke voorwaarden om ook in de toekomst voldoende gekwalificeerde medewerkers aan de school te verbinden.

Daarnaast valt op dat het team actief investeert in professionalisering. Medewerkers bezoeken andere scholen en onderhouden contacten buiten het eiland. Dat draagt bij aan kwaliteitsontwikkeling en voorkomt dat de school naar binnen gericht raakt.

6 Huidige governance: een diffuse balans

De huidige bestuurlijke inrichting is historisch verklaarbaar en past bij de positie van de school als gemeentelijke voorziening. Formeel is het college van burgemeester en wethouders bestuurder van de school en vervult de gemeenteraad een toezichthoudende rol.

In de praktijk ontstaat echter een meer diffuse situatie. Het bestuur staat begrijpelijkerwijs op afstand. Het college is immers verantwoordelijk voor een breed scala aan maatschappelijke vraagstukken. Ook het toezicht wordt uitgevoerd binnen een context waarin onderwijs slechts één van de vele onderwerpen vormt.

Tegelijkertijd vervult de directeur een sterke rol in de dagelijkse aansturing van de school. Daardoor ontstaat een situatie waarin de formele rollen helder zijn, maar de feitelijke bestuurlijke dynamiek minder scherp wordt ervaren.

Dat betekent niet dat de huidige inrichting niet functioneert. Wel roept zij vragen op over de wijze waarop bestuurlijke verantwoordelijkheid, toezicht en ondersteuning zijn georganiseerd wanneer zich ingewikkelde vraagstukken voordoen.

Daarbij speelt ook de beschikbaarheid van onderwijskundige kennis een rol. Goed bestuur en goed toezicht op onderwijs vragen specifieke expertise. Die kennis kan binnen de huidige structuur aanwezig zijn, maar is niet vanzelfsprekend en lastig structureel te borgen.

Meerdere gesprekspartners wijzen erop dat de school momenteel profiteert van de kwaliteit van betrokken personen. Dat is een kracht, maar maakt de organisatie tegelijkertijd kwetsbaar wanneer sleutelfiguren vertrekken.

7 Kracht en ontwikkelopgave

De kracht van de school ligt in de kleinschaligheid en de sterke onderlinge verbondenheid. Medewerkers, leerlingen, ouders en schoolleiding kennen elkaar goed. Besluitvorming vindt vaak plaats in direct contact, waardoor lijnen kort zijn en vraagstukken snel kunnen worden opgepakt. De organisatie wordt in belangrijke mate gedragen door samenwerking, onderling vertrouwen en professionele betrokkenheid.

Deze werkwijze heeft duidelijke voordelen. Problemen worden snel gesignaleerd en opgelost, maatwerk is mogelijk en veranderingen kunnen pragmatisch worden doorgevoerd. De school is daardoor wendbaar en dichtbij leerlingen, ouders en medewerkers.

Tegelijkertijd kent deze werkwijze ook aandachtspunten. Veel kennis, relaties en werkwijzen zijn verbonden aan individuele personen. Daardoor is de continuïteit relatief afhankelijk van de aanwezigheid en inzet van sleutelfiguren. Bij wisselingen van personeel, management of bestuur bestaat het risico dat kennis, netwerk en sturingskracht verloren gaan. Daarbij komt dat de meeste functies enkel bezet zijn en de kennis op gebied van met name bedrijfsvoering beperkt aanwezig is en bij tijdelijke afwezigheid lastig in te vullen. Deze aspecten maken de school sterk, maar ook kwetsbaar. Een sterkere verankering van ambities, afspraken en strategische keuzes in de organisatie kan bijdragen aan de bestendigheid van de school op langere termijn. Dat geldt bijvoorbeeld voor:

- De verdere ontwikkeling van het onderwijsaanbod;
- De positionering van de school binnen de Amelandse samenleving;
- De verbinding met initiatieven rond een leven lang leren;
- De langetermijntontwikkeling van personeel en organisatie;
- De financiële koers en de strategische keuzes voor de komende jaren.

Ook financieel zijn er aandachtspunten. De school beschikt over reserves, maar heeft het afgelopen jaar verlies geleden en ook de komende begroting laat een tekort zien. Dat is op korte termijn beheersbaar, maar vraagt op termijn om duidelijke keuzes en perspectief.

8 Richtingen voor governance

Bij de verkenning zijn meerdere bestuurlijke modellen denkbaar. Deze notitie richt zich op varianten die realistisch uitvoerbaar zijn en aansluiten bij de huidige situatie van de school. Per variant zijn al een aantal voor- en nadelen geschetst. Niet om al tot een weging te komen van de beste variant, maar om een goed beeld te ontwikkelen van de varianten.

Variant 1: Voortzetting van de huidige situatie

De eerste mogelijkheid is het behouden van de huidige structuur, waarbij de gemeente bestuurder blijft van de school. Het voordeel van deze variant is de continuïteit. De school behoudt haar huidige positie en de bestuurlijke lijnen veranderen niet. Ook blijft de directe verbinding tussen school en eilandbestuur bestaan. Deze variant scoort naar verwachting positief op lokale betrokkenheid en herkenbaarheid. Ook blijft de relatie met andere gemeentelijke voorzieningen eenvoudig georganiseerd.

Tegelijkertijd blijven vragen bestaan over de beschikbaarheid van onderwijskundige expertise, de ondersteuning van de school op het gebied van bedrijfsvoering en de mogelijkheden om nieuwe onderwijsontwikkelingen actief te ondersteunen. De centrale vraag is of deze variant voldoende mogelijkheden biedt om toekomstige ambities verder vorm te geven.

Variant 2: Zelfstandige stichting

Een tweede mogelijkheid is het onderbrengen van de school in een zelfstandige onderwijsstichting met een eigen bestuur en raad van toezicht. Het voordeel van deze variant is dat onderwijs volledig centraal komt te staan binnen bestuur en toezicht. Onderwijskundige kennis kan gericht worden georganiseerd en er ontstaat een duidelijke scheiding tussen bestuur en toezicht.

Deze variant kan bijdragen aan een scherpere strategische koers en een grotere focus op kwaliteitsontwikkeling. Tegelijkertijd brengt de beperkte omvang van de school ook uitdagingen met zich mee. Het organiseren van voldoende bestuurlijke, toezichthoudende en bedrijfsmatige expertise vraagt capaciteit en middelen.

Variant 3: Combinatie van primair- en voortgezet onderwijs in een stichting.

Ook in deze variant wordt de school ondergebracht in een zelfstandige onderwijsstichting, maar gezamenlijk met het primair onderwijs. Daarmee is al het funderend onderwijs in een stichting ondergebracht. De voor- en nadelen zullen deels gelijk zijn aan die in variant 1, maar de combinatie zorgt voor een aantal verschillen.

Bijvoorbeeld de bedrijfsvoering van het primair- en voortgezet onderwijs verschillen sterk van elkaar. Er zijn bijvoorbeeld verschillende CAO's, de planning van personeel werkt verschillend, de huisvesting verschilt en ook de toetsing is verschillend. In de praktijk zijn er weinig schoolbesturen die zowel primair- als voortgezet onderwijs combineren.

Variant 4: Overdracht aan een bestaand onderwijsbestuur

Een vierde mogelijkheid is de overdracht van het bestuur van de school aan een bestaand onderwijsbestuur aan de wal. Het voordeel van deze variant is dat veel expertise direct beschikbaar komt. Onderwijskwaliteit, personeelsbeleid, financiën, ICT, kwaliteitszorg, facilitair beheer, onderhoud en juridische ondersteuning kunnen onderdeel worden van een professionele organisatie. Op dit moment is er met OVO Fryslân-Noord een samenwerkingsovereenkomst om een aantal van de genoemde diensten te leveren.

Deze variant kan ook kansen bieden voor verdere ontwikkeling van het onderwijsaanbod en voor samenwerking met andere scholen.

Daar staat tegenover dat vragen ontstaan over autonomie, lokale betrokkenheid en de positie van de school binnen een grotere organisatie. Het behoud van de eigen identiteit en de verbinding met de Amelandse gemeenschap vragen in deze variant aandacht.

Variant 5: Personele Unie

Een vijfde variant die in het gesprek met de commissie Intern Toezicht naar voren is gebracht is het onderbrengen van de Burgemeester Walda School in een personele unie met een andere onderwijsorganisatie. Dat zou betekenen dat de school in een zelfstandige stichting wordt geplaatst (zie variant 2) maar deelt zij bestuur en toezicht met een andere schoolbestuur.

De school behoudt daarmee een eigen rechtspersoon, terwijl tegelijkertijd de kwetsbaarheid van een kleine organisatie wordt verminderd.

Een personele unie biedt voordelen omdat kennis, expertise en bestuurlijke capaciteit kunnen worden gedeeld. Strategische vraagstukken, personele ontwikkelingen, kwaliteitszorg, financiële planning en contacten met externe partijen kunnen professioneler worden georganiseerd dan binnen een zelfstandige kleine organisatie.

Tegenover deze voordelen staan ook aandachtspunten. Een personele unie lost niet alle kwetsbaarheden op. De school blijft verantwoordelijk voor een eigen organisatie, administratie, governance en besluitvorming. Daardoor blijft een deel van de bestuurlijke en organisatorische complexiteit bestaan. Ook vraagt deze constructie veel van de bestuurder, die verantwoordelijkheid draagt voor meerdere organisaties. In de praktijk blijkt bovendien dat een personele unie vaak een tussenstap is naar verdergaande samenwerking of integratie. In de praktijk blijkt het vaak lastig om bestuurders en toezichthouders te vinden die bereid zijn om een personele unie aan te gaan, als de andere scholen wel onderdeel zijn van een bestuur. In de praktijk zien we deze vorm niet of nauwelijks terug.

9 Criteria voor de beoordeling

In de vervolgfase zullen de verschillende varianten worden beoordeeld aan de hand van een aantal criteria, waarvan de belangrijkste hieronder zijn opgenomen.

Onderwijskwaliteit

- Beschikbaarheid van onderwijskundige expertise;
- Ondersteuning van kwaliteitsontwikkeling;
- Borging van kwaliteit op langere termijn.

Onderwijsaanbod

- Mogelijkheden voor versterking van het havo- en vwo-profiel;
- Kansen voor afronding van havo en mogelijk vwo op Ameland;
- Samenwerking met andere onderwijsinstellingen.

Personeel

- Aantrekkelijkheid als werkgever;
- Ontwikkelingsmogelijkheden voor medewerkers;
- Ondersteuning bij werving en behoud van personeel.

Bedrijfsvoering

- Ondersteuning op het gebied van financiën, HR, ICT en juridische zaken;
- Vastgoedbeheer en onderhoud;
- Vermindering van organisatorische kwetsbaarheid.

Governance

- Kwaliteit van bestuur en toezicht;
- Beschikbaarheid van expertise;
- Kwaliteit van besluitvorming;
- Positie van medezeggenschap en ouders.

Financiële continuïteit

- Financiële stabiliteit;
- Weerbaarheid;
- Mogelijkheden om risico's op te vangen.

Positie binnen de Amelandse samenleving

- Behoud van lokale verankering;
- Bijdrage aan de leefbaarheid van het eiland;
- Samenwerking met maatschappelijke en economische partners;
- Ruimte voor nieuwe onderwijsinitiatieven;
- Aansluiting bij de ambitie van een leven lang leren op Ameland.

Uitvoerbaarheid

- Is er een goede kans om de variant goed uit te voeren?
- Zijn er voldoende gekwalificeerde mensen te vinden om bestuurs- en toezichtsrollen te vervullen?

Uit de gesprekken kwam naar voren dat het belang van de leerlingen het centrale criterium zou moeten zijn. Daarnaast is de autonomie aangegeven als belangrijk criterium, waarbij de ruimte wordt bedoeld om de school op de 'eigen manier' te kunnen inrichten. Voorbeelden daarvan zijn de eigen keuze in schoolvakanties, de regelingen voor het inzetten van personeel van de wal en de wijze waarop de school inclusief onderwijs realiseert.

Ook is aangegeven dat men het van belang vindt dat het geld dat voor de school is bedoeld, daar ook wordt besteed en dat de school eigen keuzes kan maken voor de inzet van die middelen.

Verder is innovatie aangegeven als belangrijk onderwerp. Verbinding met de buitenwereld is van belang om innovaties in het onderwijs ook op de BWS te kunnen inzetten.

Ten aanzien van de beschikbaarheid van mensen voor het vervullen van een bestuur- en toezicht functies in de varianten 2,3 en 5 zijn verschillende opmerkingen gemaakt. In één van de gesprekken heeft iemand aangegeven dat dit geen probleem zou moeten zijn. Anderen zijn hier minder optimistisch over, zeker op langere termijn.

Tot slot is aangegeven dat er een ontwikkeling van schaalvergroting plaatsvindt in het onderwijs, waarbij het voor kleine schoolbesturen lastiger wordt om bijvoorbeeld subsidies aan te vragen en te verantwoorden, omdat de kennis en capaciteit bij grotere besturen meer aanwezig is.

10 Vervolg

Welke variant biedt de beste voorwaarden voor onderwijskwaliteit? Welke variant ondersteunt het personeel het beste? Welke variant maakt uitbreiding van het onderwijsaanbod het meest kansrijk? Welke variant sluit het beste aan bij de maatschappelijke rol van de school op Ameland? En welke varianten zijn haalbaar?

Na de tweede reeks gesprekken, die inmiddels zijn afgerond, beginnen wij om een eindrapport op te stellen, waarin we de varianten beoordelen aan de hand van de criteria. Daarbij zullen we de criteria die te maken hebben met het belang van de leerlingen op Ameland als belangrijkste criterium meenemen, dat zijn de onderwijskwaliteit en het onderwijsaanbod.

Naar aanleiding van die beoordeling volgt een concept advies. Ons voorstel is om dat concept advies na bespreking met de gemeente voor te leggen aan alle gesprekspartners, en om een reactie te vragen. Met die adviezen wordt een definitief advies opgesteld, dat door de gemeente voor besluitvorming kan worden gebruikt.

Qua tijdspad zijn er voor de verschillende varianten verschillen, hieronder schets ik ze op hoofdlijnen:

Variant 1: Voortzetting huidige situatie
geen bijzondere stappen.

Variant 2: zelfstandige stichting.

Dit betekent het oprichten van een stichting, met de inrichting van bestuur en toezicht. De gemeente draagt de school over aan de stichting, waarvoor een Fusie Effect Rapportage (FER) nodig is, een besluit door het bestuur, de goedkeuring door de commissie intern toezicht en de instemming van de MR. Ook zal de ondersteuning van de stichting moeten worden geregeld en afspraken worden gemaakt over bijvoorbeeld de huisvesting. Dat proces zal een doorlooptijd kennen van minimaal een half jaar, maar naar schatting een jaar kennen na het besluit om voor deze variant te kiezen.

Variant 3:

Combinatie van primair- en voortgezet onderwijs in een stichting. Voor deze variant geldt op zich hetzelfde tijdspad als voor 2, maar het proces zal complexer zijn door de betrokkenheid van meerdere schoolbesturen. Uitvoering zal naar schatting minimaal een jaar kosten. Goedkeuring zal door meerdere besturen en medezeggenschaporganen moeten worden gegeven.

Variant 4: Overdracht aan een bestaand onderwijsbestuur

De uitvoering van deze variant begint met gesprekken met het bestuur dat de school wil overnemen. Vervolgens wordt een intentieovereenkomst gesloten, waarin wordt afgesproken tot overdracht over te gaan, met een aantal afspraken op hoofdlijnen. Ook wordt dan gesproken over de overeenkomst tussen de gemeente en het overnemende bestuur over bijvoorbeeld de huisvesting. En worden in de intentieovereenkomst zaken opgenomen die de speelruimte van de school betreffen. Dat kan in een aantal maanden worden afgerond. Daarna moet een plan worden opgesteld voor overdracht, moet er overleg met de bonden worden opgezet en een FER worden opgesteld. Die kent dezelfde stappen als bij variant twee. Na het maken van een intentieovereenkomst kost de afronding hiervan tussen een half jaar en een jaar.

Mochten er nog vragen zijn dan hoor ik dat graag.

Ronald te Loo, 24 juni 2026

Informatiebrief

van het college aan de raad

Zaaknummer 563140
Vergaderdatum 7 juli 2026
Organisatieonderdeel Cluster Beheer en Onderhoud
Portefeuillehouder Theo Faber

Onderwerp

Aanbesteding herinrichting gemeentewerf en energieronde Ballumerbocht

Kennisnemen van

De uitkomst van de aanbesteding voor de herinrichting van de gemeentewerf en de energieronde Ballumerbocht en het voornemen om via de Kadernota 2026 een aanvullend investeringskrediet van €255.000 beschikbaar te stellen.

Inleiding

De aanbesteding is inmiddels afgerond. Er zijn vier geldige inschrijvingen ontvangen, waarbij het verschil tussen de laagste en hoogste inschrijving circa € 500.000 bedraagt. De laagste geldige inschrijving ligt €230.000 boven de geraamde uitvoeringskosten. Deze kostenstijging past binnen het eerder benoemde risico van prijsontwikkelingen als gevolg van de huidige marktomstandigheden. Daarnaast zijn de kosten voor aanvullende stikstofberekeningen, de benodigde vergunningprocedures en het aanbestedingsproces circa € 25.000 hoger uitgevallen dan geraamd. Hierdoor is een aanvullend investeringskrediet van €255.000 benodigd.

Conform de aanbestedingsprocedure zal eerst een voorlopige gunning plaatsvinden, waarna de wettelijke bezwaartermijn in acht wordt genomen. De opdracht dient vervolgens uiterlijk 30 juli 2026 definitief te worden gegund. Tijdens de mededelingen in de commissievergadering van 6 juli 2026 heeft het college uw raad reeds geïnformeerd over de uitkomst van de aanbesteding en de financiële consequenties daarvan. Daarbij is tevens aangegeven dat het, gelet op de planning van de bestuurlijke besluitvorming, niet meer mogelijk is om vóór het zomerreces een raadsvoorstel voor een aanvullend investeringskrediet aan uw raad voor te leggen. De eerstvolgende mogelijkheid voor besluitvorming is daardoor pas in september, na de uiterste datum waarop de opdracht definitief moet worden gegund.

Om te voorkomen dat de aanbestedingsprocedure opnieuw moet worden doorlopen, met vertraging van het project en een reëel risico op hogere uitvoeringskosten tot gevolg, heeft het college besloten de opdracht na afloop van de bezwaartermijn definitief te gunnen, onder voorbehoud dat de bezwarenprocedure geen aanleiding geeft om daarvan af te zien. Via de Kadernota 2026 wordt uw raad voorgesteld het investeringskrediet met € 255.000 te verhogen.

Kernboodschap

De aanbesteding voor de herinrichting van de gemeentewerf en de energierotonde Ballumerbocht is afgerond. Door hogere aanbestedings- en voorbereidingskosten is aanvullend investeringskrediet nodig. Om verdere vertraging en het risico op hogere uitvoeringskosten te voorkomen, heeft het college het voornemen de opdracht voor 30 juli te gunnen.

Vervolg

Via de Kadernota 2026 wordt uw raad voorgesteld het investeringskrediet met € 255.000 te verhogen.

Ondertekening

T. Willemsma
Burgemeester

I.J.W. Valk
Secretaris-directeur

Bijlagen

Informatiebrief

van het college aan de raad

Zaaknummer 555504
Vergaderdatum 12 mei 2026
Organisatieonderdeel Fysieke Leefomgeving
Portefeuillehouder Theo Faber

Onderwerp

Beoordeling duurzaamheid toerisme Ameland

Kennisnemen van

De resultaten van de beoordeling van de duurzaamheid van het toerisme op Ameland door Green Destinations (bijlagen 1 & 2).

Inleiding

Ameland laat al langere tijd de duurzaamheid van het toerisme beoordelen door de organisatie Green Destinations. Dat is een internationale organisatie die deze beoordeling doet op basis van richtlijnen van de EU. In het toerismebeleid uit 2023 heeft u vastgelegd dat u deze beoordeling wilt voortzetten in het kader van de kans 'Op weg naar het meest duurzaam toeristisch Waddeneiland'.

Die beoordeling kan helpen om ons te kunnen profileren als duurzame toeristische bestemming. De EU is namelijk streng(er) op (algemene) claims over duurzaamheid die niet onderbouwd kunnen worden. Ook kan de rapportage helpen om te weten waar we volgens Green Destinations nog stappen kunnen zetten op het gebied van duurzaam toerisme.

Het begrip duurzaamheid wordt door Green Destinations gezien als een breed begrip, net zoals wij dat ook doen in ons toerismebeleid. Dat betekent dat de beoordeling gaat over veel zaken die door ons als gemeente en door andere organisaties op Ameland gedaan worden. Het gaat om 6 thema's: bestemmingsmanagement, natuur & landschap, milieu & klimaat, cultuur & traditie, maatschappelijk welzijn, ondernemers & communicatie.

De beoordeling van Green Destinations vindt elke 2 jaar plaats. Dat doen ze op basis van een door ons ingevuld online rapport en één keer per 4 jaar ook door Ameland een dag te bezoeken. Dat laatste hebben ze eerder dit jaar opnieuw gedaan voor de vernieuwing van onze beoordeling.

N.B.: Green Destinations heeft een specifiek programma voor kustgemeenten onder de naam 'QualityCoast'; de award is dus een QualityCoast award.

Kernboodschap

We halen opnieuw een gouden award

Green Destinations drukt haar beoordeling uit in een score, die vervolgens resulteert in een award die brons (6-7), zilver (7-8), goud (8-9) of platinum (>9) is (bijlage 1, p. 4 & 11). De score is ditmaal 8,6, wat vergelijkbaar is met de vorige beoordeling (toen een 8,7). Dat zorgt ook ditmaal voor een gouden award. Daarmee doen we het opnieuw op veel punten goed (bijlage 2), maar ziet Green Destinations ook nog ruimte voor verbetering (bijlage 1 & 2).

We willen onderzoeken of en hoe we hiermee verder kunnen

Zoals gezegd doen we al lang mee met de beoordeling van Green Destinations. We hebben echter de indruk dat de rapporten uiteindelijk eerdere aanbevelingen niet planmatig opgepakt zijn. Dat past in onze ogen niet bij de ambities die we hebben op het gebied van duurzaamheid en duurzaam toerisme. En bij de voorbeeldrol die we op dat gebied ook hebben naar de samenleving. Daarom willen we kijken of we hiermee aan de slag kunnen. Voordat we dat doen willen we eerst onderzoeken of de certificering hiervoor de beste methode is en wat er voor nodig is om hier mee aan de slag te gaan.

We komen hier waarschijnlijk op terug via toekomstige kadernota's

Dit onderzoek kunnen we niet zelf. Daar is daarom budget voor nodig; via de kadernota komen we er bij u op terug.

Vervolg

We delen en bespreken de resultaten ook met de VVV, en andere partners die ons geholpen hebben bij de vernieuwing van het award.

Bij de vernieuwing werden we ditmaal ondersteund door de provincie Friesland, omdat zij zich als hele provincie graag willen profileren als duurzame toeristische bestemming. In dat kader hebben we ook met de andere Friese eilanden samengewerkt. Zij zijn namelijk bezig om voor de eerste keer ook een beoordeling van Green Destinations aan te vragen. Het is vervolgens de bedoeling dat het award officieel overhandigd wordt begin september, tijdens het door de provincie georganiseerde congres over duurzaam toerisme op Ameland ([WadNext](#)).

Ondertekening

T. Wi
Burg

I.J.W. '
Secret

Bijlagen

1. Audit rapport – evaluatierapport met achtergrondinformatie over Green Destinations en de aanbevelingen van Green Destinations (die focust op de punten waar verbetering mogelijk is).
2. Rapport incl. opdrachten – dit rapport geeft geen achtergrondinformatie, maar laat wel alle punten zien waarop beoordeeld is, samen met de evaluatie daarvan door Green Destinations.

Awards & Certification Program

Audit Report

Ameland

March 2026

Content

1. Introduction and background	3
2. Evaluation and audit process: On-site Audit	6
3. QualityCoast & Green Destinations Awards	7
4. Audit details	9
5. Audit results	11
6. Remarks & non compliances	13
7. Auditor recommendations and conclusions	24
8. Signatures	26

1. Introduction and background

This report presents the results of evaluating the destination of **Ameland** against the Green Destinations Standard.

The Green Destinations Standard is 'Recognised' by the Global Sustainable Tourism Council to be aligned with commonly agreed and regularly updated set of guidelines (GSTC-Destination criteria) that define sustainability of tourism destinations.

Evaluation with the Green Destinations Standard aims to:

- Assist destinations in identifying and analysing weak elements in their policies, as a basis for an agenda for improvement;
- Inform consumers and the travel industry on the sustainability levels of participating destinations.

The system enables destinations to show how exactly they “make a difference” when they receive recognition through the Awards program or become certified. In combination with the Green Destinations Reporting System, this destination award and certification program provides transparency on all issues that consumers associate with sustainability.

The system informs the creation of quality and sustainability maps for destination policymakers and stakeholders. In addition, it enables consumers to compare destinations through performance; this can help consumers in the process of holiday selecting their next holiday destination.

This report sets out how the Awards and Certification are attributed; the details of the audit; the assessment results and remarks on non-compliances; and presents the auditors' final conclusions.

Green Destinations Assessment & Certification

Green Destinations offers two types of recognition for sustainability good practice:

1. 'Certification' is attributed in case all mandatory Green Destinations Standard criteria are fully complied with.
2. 'Awards' (Bronze, Silver, Gold, Platinum) are attributed based on scores calculated from compliance to the Green Destinations Standard Criteria.

Attribution of Ratings and Awards

Scores are assigned to all Green Destinations Standard criteria, ranging from 0 to 2:

- “0” (red) means non-compliant (or not sufficient motivation/information/evidence provided)
- “1” (orange) means partially compliant, or compliance is expected in the near future (e.g. policy is being drafted, there is evidence that this is being executed)
- “2” (green) indicates full compliance for a criterion.

These scores are re-calculated to 6 GD Standard Theme scores on a 10-point scale.

Bronze, Silver, Gold and Platinum awards

The simple average of the 6 themes provides the Overall Score, which defines the Award level:

Awards are branded as 'QualityCoast Award' or 'Green Destinations Awards'; as benchmark in the process towards destination Certification.

If the compliance to the mandatory criteria is 80% or higher, the destination qualifies for “Green Destinations Certified”. Applicants for this recognition undergo a rigorous audit and are required to have solid evidence of compliance to all criteria. *GD Certified* destinations are entitled to carry the logo of the Global Sustainable Tourism Council (GSTC) – the UN body that oversees and accredits sustainability certification in the tourism sector.

Assessment Results and Follow-up

Green Destinations issues this Report with an overview of criteria scores and with suggestions for further improvements. Successful applicants will be featured on our websites. No public reference will be made about unsuccessful applications.

Successful applicants become Awarded Destinations

Applicants who achieve Bronze or higher Award levels will be invited to one of our international events, where they will receive the Award Certificate, and an Award Flag. Awarded Destinations can order extra flags and banners, which can be displayed throughout the destination's territory during the validity of their Award (24 months) or Certified (36 months) status.

Prior to the lapsing of their Award or Certification validity period, applicants will be encouraged to submit an application for Renewal. The assessment of the new application will take into consideration the coherence between the improvements indicated in the previous one and the integration of the suggestions and recommendations made by the Auditor.

Appeals & Complaints

An appeal is a formal, written request by an applicant that deals with a formal reconsideration of an Award or certification decision, following receipt of their audit result or any further feedback provided regarding post-audit improvement evidence, made by Green Destinations.

A complaint is a formal written communication of dissatisfaction, other than appeal, by Applicants, Auditors, and other relevant stakeholders, relating to the activities of Green Destinations staff, contractors, auditors, or Members holding a Green Destinations Award or Certification where a response from Green Destinations is expected.

Applicants can make Appeals within 90 days after any award or certification decision made by Green Destinations, following communication of the audit result and during the initial period granted for the submission of improvements, which is within 90 days of the communication. Green Destinations reserves the right to refuse any appeal which is not submitted within this timescale.

Appeals and complaints are requested to be sent by email to contact@greendestinations.org, marking the subject line with 'Appeal' or 'Complaint'.

It is not possible to make any appeals by telephone, fax or other communication channels.

Appeals and Complaints will be reviewed by an Appeals & Complaints Panel that will be appointed by the Programme Manager and consist of a Senior Auditor and two members of the GD Appeals & Complaints Committee with sustainable tourism and certification experience.

2. Evaluation and audit process: On-site Audit

The Awards and Certification are issued for periods of two years. For pre-certification Awards, destinations require an on-site audit every 4 years; and a desk-audit every 2 years. For Certification, an on-site audit is required every 2 years. In this case, **Ameland** received an **on-site audit**.

Evaluation of the application of **Ameland** started with the submission of a self-assessment on the online platform. The Green Destinations Secretariat subsequently performed a 'Technical Check' to evaluate whether the self-assessment was complete; and has reported back to the Destination on any missing aspects. When the self-assessment was deemed sufficiently complete by the secretariat, the audit was ordered.

During the audit, information relevant to the audit objectives, scope and criteria, including information relating to interfaces between functions, activities and processes was collected and recorded by appropriate sampling. Only verifiable information has been used as audit evidence. The audit evidence is based on samples of the documented information and information provided by staff members. Therefore there is an element of uncertainty in auditing, and those acting upon the audit conclusions should be aware of this uncertainty. All objective evidence is contained in the online reporting and audit system.

The audit was performed in two phases. During the first step (desk verification), all documentation and documented proof such as procedures, policies, contracts, statistics, etc. provided by the destination were checked to confirm: existence and implementation of the sustainability management system, consistency in the implementation of policies and procedures, and compliance to the minimum required by the Green Destinations standard. The auditor prepared a number of remarks for any inconsistencies, insufficiently documented compliance or other unclear explanations.

During the second step, the auditor has visited the destination of **Ameland**. Relevant staff and stakeholders were interviewed, several areas and sites have been visited and inspected, and hard-copy and/or physical evidence was checked.

Based on the on-site audit, the auditor has drawn up his/her final verdict on criteria compliance (non-compliant, partially compliant or fully compliant) and indicator performance; which was presented as 'recommendation' to the Certification Committee. The Committee has reviewed the auditor recommendations and made the final decision on criteria compliance and indicator performance.

Confidentiality

Unless required by law, the audit team, the Committee and those responsible for managing the audit program will not disclose the contents of documents, any other information obtained during the audit, or the audit report, to any other party without the explicit approval of the audit client. If disclosure of the contents of an audit document is required, the audited client will be informed as soon as possible.

3. QualityCoast & Green Destinations Awards

QualityCoast and Green Destinations Awards are labels indicating achievement levels against the **Green Destinations Standard**. QualityCoast Awards were initiated in 2007 by the Coastal & Marine Union (EUCC) as a program to measure the success of Integrated Coastal Zone Management (ICZM) for coastal communities, towns and islands.

In 2016, the successful QualityCoast sustainability assessment methodology was made available to non-coastal destinations through the **Green Destinations Standard** which received 'Recognised' status by the UN body for sustainable tourism – the Global Sustainable Tourism Council (GSTC) for adhering to globally agreed standards for sustainable destination management. In 2017 QualityCoast became part of Green Destinations' Assessment & Certification Programme, which in 2018 received 'Accredited' status by the GSTC for adhering to procedures for sustainability certification. In the same year, the '**Green Destinations Award**' was launched: equivalent to the QualityCoast Award but applicable to non-coastal destinations.

The importance of QualityCoast and Green Destinations Awards for tourism sustainability

Participation of destination management organisations in the Award program improves their awareness performance and achievements in an international context. The comparison with other awarded destinations provides the community with a good picture of its strengths and weaknesses. The assessment and recommendations provide the local authority with guidance to be considered in an agenda for improvement. QualityCoast and Green Destinations Awarded destinations join a network of like-minded communities and share their experiences and best practices in order to improve sustainability and social responsibility in tourism.

Promotional benefits of participation in Green Destinations Awards & Certification Program

Green Destinations carries out marketing & communication of the Awarded destinations to promote them as the most attractive destinations for visitors interested in nature and landscape, environment, and cultural identity; and to highlight their performance in tourism quality and sustainability. The marketing includes:

- invitation to present a Good Practice Story at yearly Global Green Destinations Days conferences
- social media publicity campaign on Facebook, Instagram and LinkedIn
- promotion via the yearly Top 100 Story competition (Awarded & Certified destinations automatically pre-qualify for Top 100 selection - www.greendestinations.org/top100)
- newsletters
- a page on www.goodtravel.guide - a Green Destinations affiliate platform to promote sustainable destinations and committed businesses to consumers

The destination's own international tourism marketing can profit from the status of Awarded or Certified destination as a credible, independent endorsement of sustainability commitments and achievements. Sustainability-based marketing efforts will increase the "green profile" of the destination both externally and internally and this will help to mainstream sustainability on local policy agenda and decision making. Contact certification@greendestinations.org for promotional materials such as flags, banners, high-resolution logos, imagery etc.

"QualityCoast" is registered by Coastal & Marine Union - EUCC as a European Union trademark; the use of the name is restricted under European law. However, QualityCoast and Green Destinations Awards are open for applications from all continents.

4. Audit details

General

Name destination	Ameland
Lead auditor name	Hugo de Jong
Additional auditors	Helena Nielsen
Date(s) onsite audit	25 February 2026
Scope of the certification	Quality Coast Award
Scope of the audit	Gemeente Ameland

Locations visited

Name	Location	Date
Gemeentehuis Ameland	Ballum	25-02-2026
SBB kantoor Kwekerijbos en omgeving	Kwekerijbos	25-02-2026
Boot en wachtruimte Holwert-Ameland	Holwert	25-02-2026
Bureblinkert	Buren	25-02-2026

Persons met / consulted

Name	Position	Date
Andreas van Grootheest	Beleidsmedewerker Fysieke Leefomgeving	25-02-2026
Luc van Tiggelen	Adviseur/projectleider Duurzaamheid	25-02-2026
IJsbrand Boonstra	Beleidsmedewerker natuur en deels cultuur	25-02-2026
Gunda Brunotte	Ondernemersplatform Ameland	25-02-2026
Marjan Bosscha	Directeur VVV Ameland	25-02-2026

5. Audit results

The audit and evaluation have generated the following results.

The **Total Score** is generated by the simple average of the scores on each of the 6 themes.

The **Award level** is defined by the Total Score value: >5.9 = **Bronze**; >6.9= **Silver**; >7.9= **Gold**; >8.9 = **Platinum**

Award scores	
Destination Management	8.7
Nature & Scenery	9.4
Environment & Climate	9.2
Culture & Tradition	8.0
Social Well-being	8.9
Business & Communication	7.3
Total	8.6

Total	8.6
Award level	Gold Award
“GSTC Certified” Compliance level*	71.6%

*The “GSTC-Certified Compliance level” indicates the share of mandatory criteria from the Green Destinations Standard considered 'fully compliant', and thereby indicates how far the destination is from “GSTC Certified” level. “Certified” destinations are committed to full compliance to the Green Destinations Standard mandatory criteria, and will receive worldwide recognition through the Global Sustainable Tourism Council (GSTC) – the UN body that has accredited the Green Destinations Certification Program.

Green Destinations Standard Scores

The overview below indicates compliance with the Green Destinations policy standard.

- **Green:** # compliant criteria
- **Orange:** # partially compliant criteria
- **Red:** # non-compliant criteria
- **Grey:** # non-audited criteria (e.g. optional or N/A)

Theme	Criteria	Achievements
1. Bestemmingsmanagement	20	14 5 1
2. Natuur & landschap	8	7 1
3. Milieu & klimaat	20	15 3 2
4. Cultuur & traditie	6	3 2 1
5. Maatschappelijk welzijn	18	14 4
6. Ondernemers & communicatie	12	5 6 1

6. Remarks & non compliances

This section lists remarks that have been formulated by the auditor and Certification Committee for specific criteria. Criteria without remarks are not included in this section.

Remarks can be of the following types:

- Remarks to 'compliant' criteria
 - Positive remark recognising particular best practice performance
 - Criteria compliance approved but additional information (evidence) will be required upon award renewal
- Remarks to 'partially compliant' or 'non-compliant' criteria:
 - Recommendation to improve in the short term: aspects that are not in order or in place; but can be solved or improved with limited efforts
 - Recommendation to improve in the mid-term: aspects that require more thorough action to improve on and should be considered of high importance for the next application in 24 months

To qualify for "Green Destinations Certified" only mandatory criteria that are not yet compliant should be addressed. Improving non-compliant criteria will improve award level, but not the GD Certification compliance percentage.

Please note that the indicated deadlines for completion are suggestions in order to assist planning ahead for the next Award renewal.

 Approved
  Partial compliance
  Non compliance

1. Bestemmingsmanagement		
Bestemmingsmanagement		
1.1. Coördinator Duurzaamheid		Er is nog geen formele verantwoordelijkheid voor duurzaam toerisme. Tijdens de audit is dit voldoende onderbouwd, echter voor volgende (desk) audit zal uit formele documentatie moeten blijken dat iemand de coördinatie van (duurzaam) toerisme op Ameland is toegewezen. <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
1.2. Managementstructuur		Uit de documenten blijkt nog niet echt een intern duurzaamheidsbeleid: hoe worden collega's gemotiveerd om bij te dragen aan de doelstellingen om de footprint van de ambtelijke organisatie te verminderen? Bijv

		minder afval te genereren en afval te scheiden, minder water en papier te gebruiken, etc. Tijdens audit viel op dat melkcupjes op het gemeentehuis nog van (wegwerp) plastic zijn. <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
1.3. Getraind coördinator / team	✓	De Wageningen Universiteit training is akkoord; echter noem ook andere bijeenkomsten en workshops die zijn gevolgd in het kader van duurzaam toerisme. <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
Bestemmingsmanagement		
1.7. Beleid of strategie voor destinatie management	✓	Voeg nog een link toe waar het beleid te downloaden is. <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
1.8. Actieplan voor toerisme	✓ _R	Er is op hoofdlijnen een actieplan, echter (kwantitatieve) doelstellingen missen nog in het actieplan. <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
Bestemmingsmanagement		
1.11. Tevredenheid bezoekers	✓ _R	Het bezoekersonderzoek uit 2023 kon meer op duurzaamheid ingaan; en is niet herhaald om te kunnen spreken van 'monitoring'. Zorg dat onderwerp duurzaamheid (en daaraan verwante zaken) bij het CVO goed uit de verf komt. <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
1.12. Beheer van de bezoekersdruk (voorheen: 'Seizoensgebondenheid')	✓	Tijdens de audit is toegelicht dat de eilanders ook een rustperiode nodig hebben en daarom compleet jaarrond toerisme geen doelstelling is. Voor volgende audit nog een evenementenkalender toevoegen om toe te lichten dat evenementen buiten het hoogseizoen worden gepland om piekbelasting te vermijden. <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
1.13. Bezoekersmanagement	✓	In het toerismebeleid (2023) wordt gesproken over een aanstaand zoneringsplan voor recreatie - dit is nog niet gerealiseerd maar het strekt tot aanbeveling om zo'n zoneringsplan te ontwikkelen als afwegingskader wat wel en niet toegelaten

		kan worden mbt toeristisch-recreatief (mede)gebruik.
1.14. Gedrag van bezoekers op kwetsbare locaties	✓	Voeg beeldmateriaal toe voor een volgende (desk-only) audit - bijv Fugelpole (kwelder) gelden regels voor wadlopen en plaatst Rijkswaterstaat borden. <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
Bestemmingsmanagement		
1.15. Duurzaamheidsindicatoren en monitoring	✓	Voor nu akkoord om te verwijzen naar de QualityCoast periodieke beoordeling op duurzaamheidscriteria. Echter in de toekomst zal een meer kwantitatieve benadering nodig zijn - zoals een dashboard met enkele KPI's die aangeven hoe de transitie ervoor staat. Dit kan wellicht voortvloeien uit de Regio deal ? <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
1.16. Herziening en evaluatie	✓ _R	De opmerking uit vorige audit blijft van kracht: naast periodieke evaluatie door QualityCoast is het ook van belang systematisch bij te houden hoe de implementatie van het actieplan vordert. Het overzicht verloop acties toerismebeleid is een goede aanzet; maar echt verslag ontbreekt nog en omdat de acties geen meetbaar doel hebben is het lastig beoordelen hoever acties vorderen. <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
1.17. Openbare duurzaamheidsrapportage	✓ _R	De duurzaamheidsrapportage publicatiedatum staat op 2022, klopt dat ? We zijn hier op zoek naar echt een (toegankelijke) publicatie of website die samenvat welke acties gedaan zijn in een periode uit het recente verleden en welke resultaten behaald zijn, die makkelijk toegankelijk is voor het publiek. <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
Bestemmingsmanagement		
1.19. Ethische code & corruptie	—	Geef voor volgende audit een voorbeeld van implementatie in de praktijk.
1.20. Eerlijke concurrentie & verantwoorde publieke aanbestedingen	✗	Het onderwerp duurzaamheid komt slechts summier aan bod in het beleidsdocument; geef volgende keer meer voorbeelden hoe

		het in praktijk wordt gebracht.
2. Natuur & landschap		
Natuur & landschap		
2.1. Natuurbescherming	✓	Welke sucsessen zijn er? Welke zaken verdienen meer aandacht en waarom? Wat kan eraan gedaan worden? Enz. Daar kunnen voorbeelden van gegeven worden <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
2.2. Impact van toerisme op de natuur	✓ _R	Geef meer bewijs van monitoring recreatieve druk / verstoring door mensen. Bijv RWS monitoring van recreatieve druk Vogelpollen / monitoring gegevens uit N2000 beheerplannen / Fryske Gae of Vogelwachten monitoring van verstoringen Het gaat bij een QualityCoast aanvraag en beoordeling minder om de vraag of de gemeente verantwoordelijk is - de coordinator wordt geacht alle stakeholders (terreinbeheerders) te vertegenwoordigen. Het certificaat wordt immers uitgegeven voor bestemming Ameland, niet gemeente Ameland. Bij dit criterium is het van belang dat wordt aangegeven hoe effecten van bezoekers op natuur / omgeving wordt gemeten en gemonitord. Wellicht doen terreinbeheerders of andere instanties dit, bijv. door de staat van fiets/wandelpaden te monitoren (erosie), verstoring van natuur te registreren (boswachters of handhavers kunnen meldingen registreren van waargenomen verstoringen, overtredingen, waarschuwingen of boetes voor betreden van verboden terrein of buiten de paden lopen), illegaal kamperen, illegale activiteiten . refereer aan de later genoemde issues: • Bezoekers die rustgebieden in lopen terwijl het niet is toegestaan • Bezoekers die van de paden afgaan en 'wildwandelen' • Bezoekers die broedvogels storen door te dichtbij te komen of herrie te maken • Bezoekers die hun hond los laten

		lopen die dan de vogels verstoren • Bezoekers die te dichtbij zeehonden komen die op het strand/wad liggen • Toerisme activiteiten na zonsondergang die de rust verstoren. Mensen zoeken de rek op maar dit verstoort wel de natuur. ◦ Spooktochten ◦ Nachtelijke wandelingen ◦ Nacht mountainbiken • Crossmotoren in de duinen (https://www.rtvnof.nl/crossmotoren-verstoren-broedende-vogels-op-ameland/563094/) De gesproken terreinbeheerders (Fryske Gae, SBB) vertelden dat verstoring door de mens op Ameland beperkt voorkomt en erg geconcentreerd is; echter vanwege de recreatieve druk op het eiland zou het goed zijn om daar dit op een structurelere manier te monitoren. Dit kan eventueel ook door periodiek in het beheerdersoverleg het onderwerp te rapporteren en beoordelen/registreren of de situatie volgens betrokken handhavers verergert, gelijk blijft of verbetert. <i>Deadline for completion: 09 March, 2026</i>
Natuur & landschap		
2.7. Interactie met natuur & wilde dieren	✓	Tijdens audit zijn voorbeelden van communicatie omtrent afstand houden tot zeehonden getoond in het VVV. Ga bij RWS na wat de regels zijn voor zeehonden spotten (al dan niet commercieel). <i>Deadline for completion: 09 March, 2026</i>
3. Milieu & klimaat		
Milieu & klimaat		
3.1. Geluid	✓	Tijdens bezoek is toegelicht hoe het geluid van evenementen (bijv Madnes Festival) wordt bepaald en gereguleerd. Zorg voor volgende keer dat dit beschreven staat.
3.2. Lichtvervuiling	✓	Tijdens audit besproken dat van lichtvervuiling door toeristische ondernemers weinig sprake is maar er is geen kader voor

		lichtvoering bij ondernemers. Loodsen in de buurt stralen nog wat omhoog (buitenverlichting moet naar beneden stralen).
Milieu & klimaat		
3.4. Watervoorziening	✓ _R	GRP, par. 3.7: https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR702513) : " Het watermanagement op het eiland wordt zo ingericht dat zoet water langer wordt vast gehouden" . Hier missen nog concrete voorbeelden van. De golfbaan gebruikt grondwater, en er wordt water van de wal geïmporteerd voor aanvulling van de zoetwaterbehoefte. Echter wil Ameland zelfvoorzienend worden, zal er een concreter kader voor watergebruik, doelstellingen en monitoring moeten zijn. Het Watergebiedsplan Ameland is goed, maar uit 2013. <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
Milieu & klimaat		
3.8. Reductie van vast afval	✓ _R	Er zijn initiatieven mbt circulariteit en er is monitoring data wat betreft afval bijgevoegd; echter het is nog onduidelijk welke kwantitatieve doelstelling er is om het totale volume (rest)afval op Ameland te reduceren - waar wil het eiland heen ? <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
3.9. Afvalscheiding & recycling	✓	Data is toegevoegd en het is helder dat de Omrin doelstelling wordt gevolgd. <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
Milieu & klimaat		
3.12. Broeikasgasemissies en beperking van klimaatverandering	✓	Ameland is een koploper wat betreft het klimaatbeleid, acties en ambities. Monitoring hoever Ameland op weg is naar de doelstelling is op grote lijnen aanwezig t/m 2023. Zorg ervoor dat dit tijdig wordt geupdate; en kijk of de toeristisch-recreatieve sector gespecificeerd kan worden. <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
3.13. Vermindering van de vervoersemisssies van reizen	✓ _R	Ameland neemt goede acties om toeristische uitstoot te verminderen, echter

		een specificatie van de uitstoot van toeristisch vervoer (van/naar, en binnen de bestemming) ontbreekt. <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
3.16. Vermindering van energieverbruik	✓	Zorg dat energiegebruik continue wordt gemonitord.
3.17. Duurzame energieopwekking	✓	Wat zijn de exacte doelstellingen en hoe wordt hierop gemonitord ? <i>Deadline for completion: 09 March, 2026</i>
Milieu & klimaat		
3.19. Reageren op klimaatrisico's	✓	Geef aan hoe paragraaf 4.4 van de Agenda voor het Waddengebied, voor Ameland wordt toegepast. Alleen zeespiegelstijging is niet genoeg - adaptatie op de verwachte verdroging, verzilting en wellicht warmere zomers zullen uitgewerkt moeten worden voor Ameland om te kunnen spreken van een lokale 'klimaatadaptatie-strategie'. Daarbij moet dit ook aantoonbaar van invloed zijn op de ruimtelijke ordening van toeristische voorzieningen. Of is dit in andere plannen opgenomen ? <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
4. Cultuur & traditie		
Cultuur & traditie		
4.3. Bescherming van culturele artefacten	✓ _R	Archeologische kaart van Ameland (incl eventuele scheepswrakken e.d.) is nog in ontwikkeling. Zodra dit gereed is, zorg voor communicatie hierover richting bezoekers. <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
Cultuur & traditie		
4.4. Immaterieel erfgoed	✓ _R	Er is voldoende aandacht voor immaterieel erfgoed en dit wordt op verschillende manieren gevierd. Een overzicht en beleidsmatiger aanpak van dit onderwerp ontbreekt echter: zorg voor een programma, plan of inventarisatie van het Amelanders immaterieel erfgoed; en beoordeel met de gemeenschap wat daarvan behouden / beschermd moet blijven voor de eigen gemeenschap en wat toeristisch 'gepromoot' kan worden om instandhouding te

		bewerkstelligen. <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
4.5. Respecteren van authenticiteit	✓	Hier dient wel iets ingevuld te worden. Tijdens audit gezien en vernomen dat het cultureel erfgoed wordt gerespecteerd. <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
5. Maatschappelijk welzijn		
Maatschappelijk welzijn		
5.6. Toegang met een beperking	✓	Veel goede acties gezien tijdens de audit, we adviseren wel echter een programma te ontwikkelen voor toegankelijk toerisme.
Maatschappelijk welzijn		
5.7. Betrokkenheid van de gemeenschap bij planning	✓	Voeg recenter bewijs bij voor een volgende desk audit. <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
5.9. Bijdragen aan duurzaamheid	✓ _R	Er zijn nog iets te weinig acties om de bezoeker actief bij te laten dragen aan duurzaam Ameland. Verwijzing naar beach cleanup is uit 2020 <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
5.10. Tevredenheid van de bewoners	✓ _R	Op Ameland niveau is meer structurele monitoring nodig - kwantitatief of kwalitatief (verzamelen van feedback). <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
Maatschappelijk welzijn		
5.11. Monitoring van economische effecten	✓	Verwijzingen naar externe bronnen Lisa zijn relevant, echter zou dit door de bestemming zelf in een overzicht gegoten kunnen worden om werkelijk inzicht te krijgen in de ontwikkelingen van de economische effecten van het toerisme. Daarnaast missen overige gegevens voor Ameland zoals uitgaven van de bezoeker. <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
5.13. Promoten van lokale producten en diensten	✓	Bij de on-site audit werd toegelicht dat het Amelands produkt wordt beoordeeld door Waddengoud- Waddengoud volgt één-op-één de richtlijnen van Streekeigen Producten Nederland (SPN); waaronder criteria voor duurzame productie https://www.visitwadden.nl/nl/smaak-van-de-wadden-

		voor-ondernemers/waddengoud
Maatschappelijk welzijn		
5.15. Vermijden van overtoerisme	✓ _R	Omdat het op Ameland bezoekersaantallen betreft die de omvang van lokale gemeenschap ver overstijgen, wordt dit als verhoogd risico gezien. Commentaar van de vorige audit blijft bestaan; enige vorm van monitoring behoort tot deze norm. Dit kan zijn in een specificatie van de provinciale onderzoeken voor Ameland of een verslag van inspraakavonden etc. <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
Maatschappelijk welzijn		
5.17. Gezondheid & veiligheid	✓	Voeg voor volgende desk audit een rapport bij over veiligheid. <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
5.18. Risico- en crisismanagement	✓ _R	Kunnen ook voorbeelden van communicatie over veiligheidsrisico's naar de bezoeker/toerist gegeven worden ? Bijvoorbeeld over droogte (bosbranden), hitte, wateroverlast etc. <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
6. Ondernemers & communicatie		
Ondernemers & communicatie		
6.1. Promoten van duurzaamheid bij ondernemingen	✓ _R	Voorbeelden van uitvoering van het aangekondigde beleid missen nog.
6.2. Duurzaamheidsstandaarden	✓ _R	De mailing over Green Key uit 2024 is relevant echter duurzaamheidslabels of -certificering voor toeristische ondernemers wordt niet structureel bevorderd.
6.3. Publicatie van gecertificeerde ondernemingen	✓ _R	Tijdens de audit is getoond dat er een filter op de VVV website bestaat waardoor accommodaties met duurzaamheidsmaatregelen kunnen worden geselecteerd; en via Visit Wadden worden ondernemingen genoemd. Echter van actieve promotie van (of publicatie van een lijst met) toeristische ondernemingen met een duurzaamheidskeurmerk is nog geen sprake. Ondernemingen met het keurmerk Amelander Produkt wordt wel actief

		gepubliceerd, maar dit betreft geen toeristische diensten/producten. (NB bij de on-site audit werd toegelicht dat het Ameland product wordt beoordeeld door keurmerk Waddengoud. Waddengoud volgt één-op-één de richtlijnen van Streekeigen Producten Nederland (SPN); waaronder criteria voor duurzame productie https://www.visitwadden.nl/nl/smaak-van-de-wadden-voor-ondernemers/waddengoud) <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
6.4. Waterverbruik (ondernemingen)	✓ _R	Er missen nog voorbeelden hoe de Regio Deal initiatieven lokaal worden uitgevoerd. <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
6.5. Vast afval (ondernemingen)	✓ _R	Afval scheiden wordt inmiddels goed geregeld en er wordt gemonitord wat bedrijfsafval produceert. Single use plastic zijn vanuit de overheid inmiddels grotendeels verboden (plastic tassen, wegwerpbordjes/bekertjes etc). Voeg voor volgende audit documentatie bij dat laat zien hoe op Ameland ondernemers zijn/worden gestimuleerd om deel te nemen aan initiatieven zoals de Food Waste Challenge en het landelijke programma VANG Buitenshuis, dat trainingen en tools biedt om afvalstromen te verkleinen en gedragsverandering bij personeel te stimuleren. <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
6.6. Energieverbruik (ondernemingen)	✓	Op pagina 10 van het Programma Duurzaamheid wordt getoond dat Toeristen (via de toeristische ondernemers) verantwoordelijk zijn voor 200TJ energieverbruik. Wordt dit energiegebruik nog verder bijgehouden ?
Ondernemers & communicatie		
6.11. Informatie over duurzaamheid aan bezoekers	✓	Tijdens de audit is bij het VVV kantoor getoond hoe met foldermateriaal bezoekers worden geïnformeerd over duurzaamheid; alsook de VVV webpagina over duurzaamheid . Tevens is er video materiaal bijgevoegd na de audit.
6.12. Verklarende informatie	✓	Tijdens de audit zijn verschillende bebording

Green Destinations - Audit report

	getoond op relevante locaties in verschillende talen. Voeg foto's hiervan voor volgende desk audit bij. <i>Deadline for completion: 01 January, 2028</i>
--	---

7. Auditor recommendations and conclusions

Overall impression

Beheer van de bestemming

Ameland wordt gewaardeerd door de bezoeker om rust, openheid en authenticiteit; en heeft als (Wadden)eiland is een belangrijk instrument om al te grote bezoekersstromen te reguleren: de (capaciteit) van de veerdiensten. Er zijn veel verschillende terreinbeheerders die zorgdragen voor beheer en behoud van de unieke eigenschappen van het eiland. Bepaling welk recreatief (mede)gebruik van de gebieden gebeurt voldoende door regelmatig overleg tussen de betrokken instanties maar een centraal / overkoepelend beleidsmatig afwegingskader (recreatieve zonering bijvoorbeeld) ontbreekt. Om te voorkomen dat bij toenemende bezoekersstromen er delen van de aantrekkingskracht van het eiland onder druk komen te staan, kan een dergelijk afwegingskader uitkomst bieden.

Natuur en landschap

De natuur is de grote trekpleister van het eiland, en als zodanig van groot belang voor de Amelandse economie. Bescherming en ontwikkeling vindt goed plaats; onder andere door de Werelderfgoed status en N-2000 beheerplannen. Veel van Ameland is beschermd natuurgebied. Wat nog ontbreekt is gedocumenteerde impacts van toerisme en recreatie op natuur en landschap om eventuele (negatieve) trends in de gaten te kunnen houden.

Milieu en klimaat

Duurzaam Ameland, de energietransitie, de Waddencampus en 'Liefde voor Ameland' zijn duidelijke voorbeelden van organisaties en initiatieven die werken aan en voor het milieu van Ameland. De aanpak en proeftuingedachte omtrent de energietransitie is een voorbeeld voor andere bestemmingen, met vele betrokken partijen in en rondom het eiland. Echter ontbreken nog een aantal specifieke doelstellingen om te kunnen beoordelen wat de voortgang is wat betreft het behalen van de ambities.

Cultuur en traditie

Cultuur en traditie is zichtbaar op Ameland en het word goed beschermd. In het zicht van en voor de toeristen, maar ook daarbuiten, voor de Amelanders zelf. Archeologischce waarden en immaterieel erfgoed kan echter nog beter in kaart worden gebracht.

Maatschappelijk welzijn

De lijntjes zijn kort op Ameland, en lokale producten worden gepromoot en zichtbaar gemaakt bij de ondernemers richting de toerist. De nieuwe toerismevisie is een sterk voorbeeld van samenwerking van partijen en het onderbrengen van maatschappelijk welzijn voor de community op Ameland en de toeristen. Het borgt de maatschappelijke ontwikkelingen en aanpak omtrent toerisme, zodat iedereen zich gehoord voelt en herkent in het eiland, en hoe het in de toekomst wil zijn en zich wil profileren. Echter ontbreekt een planmatige evaluatie van de tevredenheid van inwoners over toeristische ontwikkelingen, waardoor het lastig is te beoordelen of/wanneer het beeld van Amelanders ten opzichte van toerisme verandert.

Ondernemers en communicatie

Ondernemers maken door de korte lijntjes en de inspraak en betrokkenheid deel uit van de duurzame ontwikkeling van Ameland. Met name de promotie van lokale producten en het meedoen in de energietransitie door de eiland-aanpak zijn goede voorbeelden van deze ontwikkeling. Er kan hier en daar wat meer gedaan worden om duurzaamheid in de breedte in de bedrijfsvoering van toerisme-ondernemers terug te laten komen, en dit zichtbaar te maken en uit te dragen. Zowel op individueel vlak als de ondernemers gezamenlijk. De verwachting is dat de uitvoering van de Regiodeal hier een positief effect op heeft.

Additional remarks

Auditor recommendation

Signature

The report was electronically signed within the Green Destinations online system.

Andreas van Grootheest, Sustainability coordinator, signed on NOT SIGNED YET.

Hugo de Jong , Green Destinations auditor, signed on 17 March, 2026

Remarks report
Green Destinations Standard V2
Ameland

15 April, 2026

Assessment overview

Theme	Criteria	Achievements
1. Bestemmingsmanagement	20	 1451
2. Natuur & landschap	8	 71
3. Milieu & klimaat	20	 1532
4. Cultuur & traditie	6	 321
5. Maatschappelijk welzijn	18	 144
6. Ondernemers & communicatie	12	 561

Remarks report

0. Kenmerken van de bestemming	
Kenmerken van de bestemming	
0.1. Duurzaamheidscoördinator ✓	
0.2. Organisatie die de bestemming beheert ✓	
0.3. Jaarlijks aantal overnachtingen ✓	
0.4. Aantal bewoners ✓	
0.5. Faciliteiten/kenmerken van de bestemming ✓	
0.6. Foto's en video van de bestemming ✓	
0.7. Omschrijving van de bestemming ✓	
0.8. Duurzaamheids-pitch ✓	
0.9. Prijzen / onderscheidingen ✓	
0.10. Bestemmingsmarketing & communicatie ✓	

Kenmerken van de bestemming	
0.11. Scope (reikwijdte) ✓	
0.12. Veranderingen in scope / reikwijdte ✓	
0.13. Oppervlakte van de bestemming ✓	
1. Bestemmingsmanagement	
Bestemmingsmanagement	
1.1. Coördinator Duurzaamheid ✓	
Aan een persoon is de verantwoordelijkheid en bevoegdheid toegewezen voor de adequate implementatie van, en rapportage over, een duurzaam beheer van de bestemming. Auditor remark: Er is nog geen formele verantwoordelijkheid voor duurzaam toerisme. Tijdens de audit is dit voldoende onderbouwd, echter voor volgende (desk) audit zal uit formele documentatie moeten blijken dat iemand de coördinatie van (duurzaam) toerisme op Ameland is toegewezen.	
1.2. Managementstructuur ✓	
Een adequaat gefinancierde organisatie of beheersstructuur is verantwoordelijk voor het coördineren en bevorderen van de ontwikkeling en het beheer van duurzaam toerisme. Zij werkt samen met een reeks instanties bij het beheer van de bestemming en volgt de beginselen van duurzaamheid en transparantie bij haar activiteiten en transacties. Auditor remark: Uit de documenten blijkt nog niet echt een intern duurzaamheidsbeleid: hoe worden collega's gemotiveerd om bij te dragen aan de doelstellingen om de footprint van de ambtelijke organisatie te verminderen? Bijv minder afval te genereren en afval te scheiden, minder water en papier te gebruiken, etc. Tijdens audit viel op dat melkcupjes op het gemeentehuis nog van (wegwerp) plastic zijn.	
1.3. Getraind coördinator / team ✓	
De persoon of het team dat verantwoordelijk is voor de ontwikkeling en het beheer van de bestemming beschikt over voldoende personeel en is voldoende opgeleid inzake, en/of heeft voldoende ervaring met, duurzaamheidsvraagstukken. Auditor remark: De Wageningen Universiteit training is akkoord; echter noem ook andere bijeenkomsten en workshops die zijn gevolgd	

in het kader van duurzaam toerisme.	
1.4. Betrokkenheid stakeholders ✓	●
De organisatie of structuur voor het beheer van bestemmingen betreft het maatschappelijk middenveld en de particuliere en de publieke sector bij het duurzaam beheer van de bestemming.	
Bestemmingsmanagement	
1.5. Inventarisatie ✓	●
De bestemming beschikt over een inventaris van haar toeristisch georiënteerde troeven en attracties, inclusief natuurlijke en culturele bezienswaardigheden.	
1.6. Toerisme Effectbeoordeling ✓	●
De bestemming heeft een Toerisme Effectbeoordeling (Tourism Impact Assessment), waarin de gevolgen en risico's van het toerisme voor de natuurlijke, culturele en sociaaleconomische omgeving en voor de waarden van de bestemming worden geanalyseerd.	
1.7. Beleid of strategie voor destinatie management ✓	●
De bestemming beschikt over een actueel, openbaar toegankelijk, meerjarenbeleid of -strategie voor het beheer van de bestemming, waarin aandacht wordt besteed aan ecologische, sociale, culturele en economische kwesties. Het beleid is ontwikkeld in samenwerking met belanghebbenden en is gebaseerd op duurzaamheidsbeginselen. Het is gelinkt aan, en beïnvloedt, het beleid en de maatregelen voor duurzame ontwikkeling in de bestemming in ruimere zin.	
Auditor remark: Voeg nog een link toe waar het beleid te downloaden is.	
1.8. Actieplan voor toerisme ✓	●
De bestemming heeft een actieplan voor duurzaam toerisme, met doelstellingen, acties, maatregelen, verantwoordelijkheden en tijdplanning, ontwikkeld en voert dit uit.	
Auditor remark: Er is op hoofdlijnen een actieplan, echter (kwantitatieve) doelstellingen missen nog in het actieplan.	
1.9. Transparantie en handhaving ✓	●
De ontwikkeling van destinatie en ruimtelijke planning vindt plaats in nauw overleg met belanghebbenden en het publiek. Planningsvoorschriften en -besluiten worden openbaar bekendgemaakt en gehandhaafd.	
Bestemmingsmanagement	
1.10. Bezoekersmonitoring ✓	●

De kenmerken, het volume, de activiteiten en de voorkeuren van de bezoekers worden gemonitord en openbaar gemaakt.	
1.11. Tevredenheid bezoekers ✓ De tevredenheid van bezoekers over de kwaliteit en de duurzaamheid van de bestemmingservaring wordt gemonitord en er wordt publiekelijk verslag over uitgebracht. Indien nodig wordt actie ondernomen.	
Auditor remark: Het bezoekersonderzoek uit 2023 kon meer op duurzaamheid ingaan; en is niet herhaald om te kunnen spreken van 'monitoring'. Zorg dat onderwerp duurzaamheid (en daaraan verwante zaken) bij het CVO goed uit de verf komt.	
1.12. Beheer van de bezoekersdruk (voorheen: 'Seizoensgebondenheid') ✓ De bestemming heeft een systeem voor bezoekersbeheer dat regelmatig wordt herzien. Er worden maatregelen genomen om het aantal bezoekers en hun activiteiten te beheren, en om het aantal bezoekers op bepaalde tijden en op bepaalde plaatsen zo nodig te verminderen of te verhogen, waarbij rekening wordt gehouden met en een evenwicht wordt gevonden tussen de behoeften van de plaatselijke economie, de gemeenschap, de culturen en het milieu.	
Auditor remark: Tijdens de audit is toegelicht dat de eilanders ook een rustperiode nodig hebben en daarom compleet jaarrond toerisme geen doelstelling is. Voor volgende audit nog een evenementenkalender toevoegen om toe te lichten dat evenementen buiten het hoogseizoen worden gepland om piekbelasting te vermijden.	
1.13. Bezoekersmanagement ✓ Er wordt een adequaat beheer van bezoekers- en bezoekersstromen toegepast om de effecten van het toerisme binnen en rond de natuurlijke en sociaal-culturele hulpbronnen van de bestemming te optimaliseren. Het beheerssysteem heeft betrekking op de kenmerken, de capaciteit en de gevoeligheid van deze hulpbronnen.	
Auditor remark: In het toerismebeleid (2023) wordt gesproken over een aanstaand zoneringsplan voor recreatie - dit is nog niet gerealiseerd maar het strekt tot aanbeveling om zo'n zoneringsplan te ontwikkelen als afwegingskader wat wel en niet toegelaten kan worden mbt toeristisch-recreatief (mede)gebruik.	
1.14. Gedrag van bezoekers op kwetsbare locaties ✓ Richtlijnen voor gepast gedrag van bezoekers bij culturele evenementen, en op in cultureel en ecologisch opzicht kwetsbare locaties, worden opgesteld en vóór (en tijdens) het bezoek ter beschikking gesteld aan bezoekers, begeleiders en touroperators.	
Auditor remark: Voeg beeldmateriaal toe voor een volgende (desk-only) audit - bijv Fugelpole (kwelder) gelden regels voor wadlopen en plaatst Rijkswaterstaat borden.	
Bestemmingsmanagement	

1.15. Duurzaamheidsindicatoren en monitoring ✓ Relevante duurzaamheidsindicatoren voor de bestemming, met inbegrip van ecologische, economische, sociale en culturele kwesties en de gevolgen van toerisme, worden periodiek gemonitord en aangepast indien nodig. Het monitoringsysteem wordt periodiek herzien.	
Auditor remark: Voor nu akkoord om te verwijzen naar de QualityCoast periodieke beoordeling op duurzaamheidscriteria. Echter in de toekomst zal een meer kwantitatieve benadering nodig zijn - zoals een dashboard met enkele KPI's die aangeven hoe de transitie ervoor staat. Dit kan wellicht voortvloeien uit de Regio deal ?	
1.16. Herziening en evaluatie ✓ De doelstellingen en streefniveaus van het beleid en het actieplan, en het resultaat ervan, worden regelmatig gecontroleerd en geëvalueerd	
Auditor remark: De opmerking uit vorige audit blijft van kracht: naast periodieke evaluatie door QualityCoast is het ook van belang systematisch bij te houden hoe de implementatie van het actieplan vordert. Het overzicht verloop acties toerismebeleid is een goede aanzet; maar echt verslag ontbreekt nog en omdat de acties geen meetbaar doel hebben is het lastig beoordelen hoever acties vorderen.	
1.17. Openbare duurzaamheidsrapportage ✓ De belangrijkste duurzaamheidsresultaten worden ten minste om de twee jaar openbaar gerapporteerd en zijn beschikbaar op de openbare website van de bestemming.	
Auditor remark: De duurzaamheidsrapportage publicatiedatum staat op 2022, klopt dat ? We zijn hier op zoek naar echt een (toegankelijke) publicatie of website die samenvat welke acties gedaan zijn in een periode uit het recente verleden en welke resultaten behaald zijn, die makkelijk toegankelijk is voor het publiek.	
1.18. Klachten over GD certificering. — De bestemming heeft een systeem voor de behandeling van interne en externe klachten die te maken hebben met Green Destinations Awards of Certificering. Klachten worden geregistreerd en er worden doeltreffende corrigerende maatregelen genomen om herhaling te voorkomen.	
Bestemmingsmanagement	
1.19. Ethische code & corruptie — De bestemming heeft een ethische code, met inbegrip van richtlijnen tegen corruptie en omkoping en voor de bescherming van klokkenluiders, voor haar management en andere personeelsleden, en voert deze uit.	
Auditor remark: Geef voor volgende audit een voorbeeld van implementatie in de praktijk.	

1.20. Eerlijke concurrentie & verantwoorde publieke aanbestedingen —

De bestemming voldoet aan de nationale wetgeving inzake publieke aanbestedingen en belooft contracten op basis van kwaliteits-, prijs- en duurzaamheidsaspecten.

Auditor remark:

Het onderwerp duurzaamheid komt slechts summier aan bod in het beleidsdocument; geef volgende keer meer voorbeelden hoe het in praktijk wordt gebracht.

2. Natuur & landschap

Natuur & landschap

2.1. Natuurbescherming ✓

De bestemming heeft een systeem voor de instandhouding van ecosystemen, habitats en soorten.

Auditor remark:

Welke successen zijn er? Welke zaken verdienen meer aandacht en waarom? Wat kan eraan gedaan worden? Enz. Daar kunnen voorbeelden van gegeven worden

2.2. Impact van toerisme op de natuur ✓

De bestemming meet en monitort de impact van toerisme op de natuurlijke omgeving. Geïdentificeerde effecten van toerisme op de natuur worden adequaat aangepakt.

Auditor remark:

Geef meer bewijs van monitoring recreatieve druk / verstoring door mensen. Bijv RWS monitoring van recreatieve druk Vogelpollen / monitoring gegevens uit N2000 beheerplannen / Fryske Gae of Vogelwachten monitoring van verstoringen Het gaat bij een QualityCoast aanvraag en beoordeling minder om de vraag of de gemeente verantwoordelijk is - de coordinator wordt geacht alle stakeholders (terreinbeheerders) te vertegenwoordigen. Het certificaat wordt immers uitgegeven voor bestemming Ameland, niet gemeente Ameland. Bij dit criterium is het van belang dat wordt aangegeven hoe effecten van bezoekers op natuur / omgeving wordt gemeten en gemonitord. Wellicht doen terreinbeheerders of andere instanties dit, bijv. door de staat van fiets/wandelpaden te monitoren (erosie), verstoring van natuur te registreren (boswachters of handhavers kunnen meldingen registreren van waargenomen verstoringen, overtredingen, waarschuwingen of boetes voor betreden van verboden terrein of buiten de paden lopen), illegaal kamperen, illegale activiteiten . refereer aan de later genoemde issues: Bezoekers die rustgebieden in lopen terwijl het niet is toegestaan Bezoekers die van de paden afgaan en 'wildwandelen' Bezoekers die broedvogels storen door te dichtbij te komen of herrie te maken Bezoekers die hun hond los laten lopen die dan de vogels verstoren Bezoekers die te dichtbij zeehonden komen die op het strand/wad liggen Toerisme activiteiten na zonsondergang die de rust verstoren. Mensen zoeken de rek op maar dit verstoort wel de natuur. Spooktochten Nachtelijke wandelingen Nacht mountainbiken Crossmotoren in de duinen (<https://www.rtvnof.nl/crossmotoren-verstoren-broedende-vogels-op-ameland/563094/>) De gesproken terreinbeheerders (Fryske Gae, SBB) vertelden dat verstoring door de mens op Ameland beperkt voorkomt en erg geconcentreerd is; echter vanwege de recreatieve druk op het eiland zou het goed zijn om daar dit op een structurelere manier te monitoren. Dit kan eventueel ook door periodiek in het beheerdersoverleg het onderwerp te rapporteren en beoordelen/registreren of de situatie volgens betrokken handhavers verergert, gelijk blijft of verbeterd.

2.3. Bescherming van natuurlijke hulpbronnen —

De bescherming van natuurlijke hulpbronnen is adequaat georganiseerd en wordt gehandhaafd, niet-duurzaam gebruik wordt beperkt.	
2.4. Invasieve uitheemse (exotische) soorten ✓	●
De introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten wordt adequaat aangepakt en voorkomen.	
2.5. Landschap & omgeving —	●
Natuurlijke en rurale landschapsgezichten worden beschermd en in stand gehouden; aantasting van het landschap en stedelijke wildgroei in landschapslandschappen wordt effectief vermeden.	
Natuur & landschap	
2.6. Bescherming van wilde dieren ✓	●
Het behoud van soorten (dieren, planten en alle levende organismen) wordt doeltreffend geregeld om te voldoen aan lokale en nationale regelgeving en internationale verdragen en overeenkomsten. Dit omvat het oogsten, vangen, verhandelen, tentoonstellen en verkopen van in het wild levende diersoorten en hun producten, waarbij hun bescherming en duurzaam beheer wordt gewaarborgd.	
2.7. Interactie met natuur & wilde dieren ✓	●
De bestemming heeft een systeem om ervoor te zorgen dat interacties met in het wild levende dieren gebeuren volgens nationale en internationale wetten en normen. Interacties met in het wild levende dieren, rekening houdend met cumulatieve effecten, zijn niet-invasief en worden op verantwoorde wijze beheerd om nadelige gevolgen voor de betrokken dieren en voor de levensvatbaarheid en het gedrag van populaties in het wild te voorkomen.	
Auditor remark: Tijdens audit zijn voorbeelden van communicatie omtrent afstand houden tot zeehonden getoond in het VVV. Ga bij RWS na wat de regels zijn voor zeehonden spotten (al dan niet commercieel).	
2.8. Welzijn van dieren in gevangenschap ✓	●
De bestemming heeft een systeem om de naleving van lokale, nationale en internationale wetten en normen voor dierenwelzijn te waarborgen. Wilde dieren mogen alleen worden gefokt of in gevangenschap gehouden door bevoegde, en naar behoren uitgeruste, personen en voor naar behoren gereguleerde activiteiten. De huisvesting, verzorging en behandeling van alle wilde en huisdieren voldoet aan de hoogste normen inzake dierenwelzijn en wordt doeltreffend gecontroleerd.	
3. Milieu & klimaat	
Milieu & klimaat	
3.1. Geluid ✓	●

Lawaai wordt afdoende gereguleerd en tot een minimum beperkt; toeristische ondernemingen en bezoekers worden aangemoedigd lawaai tot een minimum te beperken.	
Auditor remark: Tijdens bezoek is toegelicht hoe het geluid van evenementen (bijv Madnes Festival) wordt bepaald en gereguleerd. Zorg voor volgende keer dat dit beschreven staat.	
3.2. Lichtvervuiling ✓ De gevolgen van lichtvervuiling voor de fauna, de bewoners en de bezoekers worden op passende wijze aangepakt. Toeristische ondernemingen en bezoekers worden aangemoedigd lichtvervuiling tot een minimum te beperken.	
Auditor remark: Tijdens audit besproken dat van lichtvervuiling door toeristische ondernemers weinig sprake is maar er is geen kader voor lichtvoering bij ondernemers. Loodsen in de buurt stralen nog wat omhoog (buitenverlichting moet naar beneden stralen).	
3.3. Landgebruik en planning ✓ De bestemming beschikt over richtlijnen, voorschriften en/of beleidsmaatregelen inzake ruimtelijke ordening die de locatie en de aard van ontwikkelings- en infrastructuurprojecten regelen, een beoordeling van de milieu-, economische en sociaal-culturele gevolgen voorschrijven en duurzaam grondgebruik, ontwerp, bouw en sloop integreren.	
Milieu & klimaat	
3.4. Watervoorziening ✓ De watervoorraden, en het waterverbruik, van de bestemming worden adequaat beheerd en gecontroleerd. Waterrisico's worden beoordeeld en gedocumenteerd. Als er waterrisico's bestaan, worden er doelstellingen voor waterrentmeesterschap vastgesteld en actief nagestreefd met ondernemingen, om ervoor te zorgen dat watergebruik door toerisme de waterbehoeften van lokale gemeenschappen en ecosystemen niet in gevaar brengt.	
Auditor remark: GRP, par. 3.7: https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR702513) : " Het watermanagement op het eiland wordt zo ingericht dat zoet water langer wordt vast gehouden" . Hier missen nog concrete voorbeelden van. De golfbaan gebruikt grondwater, en er wordt water van de wal geïmporteerd voor aanvulling van de zoetwaterbehoefte. Echter wil Ameland zelfvoorzienend worden, zal er een concreter kader voor watergebruik, doelstellingen en monitoring moeten zijn. Het Watergebiedsplan Ameland is goed, maar uit 2013.	
3.5. Vermindering van het waterverbruik — Er worden kwantitatieve doelstellingen vastgesteld om het waterverbruik binnen de bestemming te verminderen en er wordt een strategie met waterbesparende maatregelen uitgevoerd.	
Auditor remark: Kwantitieve doelstellingen en monitoring mist nog. Rapport is uit 2018.	

3.6. Waterkwaliteitsmonitoring & -respons ✓

De waterkwaliteit voor drinkwater, recreatie en ecologische doeleinden wordt adequaat gecontroleerd, de resultaten zijn openbaar en er is een systeem om tijdig te reageren op problemen met de waterkwaliteit.

3.7. Behandeling van afvalwater ✓

De bestemming heeft duidelijke, en gehandhaafde, richtlijnen voor de locatie, het onderhoud en het testen van lozingen uit septische tanks en afvalwaterbehandelingssystemen. De bestemming zorgt ervoor dat afval naar behoren wordt behandeld en hergebruikt, of veilig wordt vrijgegeven, zonder nadelige gevolgen voor de plaatselijke bevolking en het milieu.

Milieu & klimaat

3.8. Reductie van vast afval ✓

Er worden kwantitatieve doelstellingen ter vermindering van de vaste afvalstoffen vastgesteld, en deze worden op passende wijze gemonitord en gerapporteerd. Daarbij wordt extra aandacht besteed aan het elimineren of verminderen van plastic en wegwerpartikelen en voedselafval.

Auditor remark:

Er zijn initiatieven mbt circulariteit en er is monitoring data wat betreft afval bijgevoegd; echter het is nog onduidelijk welke kwantitatieve doelstelling er is om het totale volume (rest)afval op Ameland te reduceren - waar wil het eiland heen ?

3.9. Afvalscheiding & recycling ✓

Er worden kwantitatieve doelstellingen vastgesteld om afval te scheiden en deze worden op adequate wijze gemonitord en gerapporteerd. Al het afval, inclusief het industrieel afval, wordt adequaat gescheiden en behandeld om het niet op stortplaatsen terecht te laten komen, met een systeem voor de inzameling en recycling van meerdere stromen, waarbij het afval daadwerkelijk per soort wordt gescheiden.

Auditor remark:

Data is toegevoegd en het is helder dat de Omrin doelstelling wordt gevolgd.

3.10. Afvalverwerking ✓

Restafval dat niet wordt hergebruikt of gerecycled, wordt veilig en duurzaam afgevoerd.

3.11. Zwerfafval —

Er worden maatregelen genomen tegen zwerfafval, ook door bezoekers, vooral in populaire openbare plaatsen en gebieden.

Milieu & klimaat

3.12. Broeikasgasemissies en beperking van klimaatverandering

De bestemming stelt doelstellingen vast voor de vermindering van de broeikasgasemissies van de publieke en de toeristische sector, monitort deze en voert beleidsmaatregelen en acties uit om deze doelstellingen te verwezenlijken en brengt daarover verslag uit.	
Auditor remark: Ameland is een koploper wat betreft het klimaatbeleid, acties en ambities. Monitoring hoever Ameland op weg is naar de doelstelling is op grote lijnen aanwezig t/m 2023. Zorg ervoor dat dit tijdig wordt geupdate; en kijk of de toeristisch-recreatieve sector gespecificeerd kan worden.	
3.13. Vermindering van de vervoersemissies van reizen ✓ De bestemming heeft doelstellingen om de vervoersemissies van reizen naar en binnen de bestemming te verminderen en monitort deze om de bijdrage van toerisme aan luchtverontreiniging en de klimaatcrisis te verminderen.	
Auditor remark: Ameland neemt goede acties om toeristische uitstoot te verminderen, echter een specificatie van de uitstoot van toeristisch vervoer (van/naar, en binnen de bestemming) ontbreekt.	
3.14. Mobiliteit met lage impact ✓ De bestemming heeft een mobiliteitsstrategie met een lage impact om verkeersgerelateerde luchtverontreiniging en congestie in toeristische zones tot een minimum te beperken. Lopen en fietsen, alsook het gebruik van duurzame, emissiearme voertuigen, wordt vergemakkelijkt en aangemoedigd.	
3.15. Openbaar vervoer ✓ Het openbaar vervoer is adequaat georganiseerd en er worden duidelijke inspanningen geleverd om over te schakelen op duurzame, emissiearme voertuigen. Het gebruik van het openbaar vervoer wordt aangemoedigd.	
3.16. Vermindering van energieverbruik ✓ Er worden kwantitatieve doelstellingen opgesteld, en maatregelen genomen, om het energieverbruik te verminderen en het gebruik van energie op de bestemming efficiënter te maken.	
Auditor remark: Zorg dat energiegebruik continue wordt gemonitord.	
3.17. Duurzame energieopwekking ✓ Er worden kwantitatieve doelstellingen opgesteld en passende maatregelen genomen om het gebruik van hernieuwbare energie te verhogen en de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen te verminderen. Er bestaan stimuli om technologieën voor hernieuwbare energie aan te moedigen.	
Auditor remark:	

Wat zijn de exacte doelstellingen en hoe wordt hierop gemonitord ?	
3.18. Effectieve CO2-compensatie —	●
De bestemming promoot, en neemt passende maatregelen die gericht zijn op, een effectieve CO2-compensatie voor reizen naar, vanuit en binnen de bestemming.	
Milieu & klimaat	
3.19. Reageren op klimaatrisico's ✓	●
De bestemming identificeert risico's en kansen die geassocieerd zijn met klimaatverandering. Er worden adaptatiestrategieën voor klimaatverandering nagestreefd voor de locatiekeuze, het ontwerp, de ontwikkeling en management van toeristische voorzieningen, om de veerkracht van de bestemming te vergroten.	
Auditor remark: Geef aan hoe paragraaf 4.4 van de Agenda voor het Waddengebied, voor Ameland wordt toegepast. Alleen zeespiegelstijging is niet genoeg - adaptatie op de verwachte verdroging, verzilting en wellicht warmere zomers zullen uitgewerkt moeten worden voor Ameland om te kunnen spreken van een lokale 'klimaatadaptatie-strategie'. Daarbij moet dit ook aantoonbaar van invloed zijn op de ruimtelijke ordening van toeristische voorzieningen. Of is dit in andere plannen opgenomen ?	
3.20. Informatie over klimaatverandering ✓	●
Inwoners, toeristische ondernemingen en bezoekers worden geïnformeerd over de verwachte verandering in klimaat, de daaraan verbonden risico's en de toekomstige omstandigheden.	
4. Cultuur & traditie	
Cultuur & traditie	
4.1. Materieel cultureel erfgoed ✓	●
De evaluatie, het conserveren, de authenticiteit en de esthetische presentatie van culturele bezienswaardigheden zoals locaties en gebouwd erfgoed, typische of traditionele architectuur, stadsplanning, cultuurlandschappen en archeologische vindplaatsen, worden op passende wijze georganiseerd en gehandhaafd.	
4.2. Impact van toerisme op cultuur ✓	●
Toerisme dat is gebaseerd op culturele locaties, gebouwd erfgoed, waardevolle cultuurlandschappen e.d., wordt zorgvuldig gemanaged om negatieve gevolgen te voorkomen. Eventuele gevolgen zoals schade, verstoring van de lokale cultuur en degradatie van erfgoed worden adequaat gemonitord en aangepakt.	
4.3. Bescherming van culturele artefacten ✓	●

De verkoop, handel, tentoonstelling of schenking van historische en archeologische artefacten wordt adequaat gereguleerd en gehandhaafd. De relevante regelgeving wordt openbaar gecommuniceerd, ook aan toeristische ondernemers en bezoekers.

Auditor remark:

Archeologische kaart van Ameland (incl eventuele scheepswrakken e.d.) is nog in ontwikkeling. Zodra dit gereed is, zorg voor communicatie hierover richting bezoekers.

Cultuur & traditie

4.4. Immaterieel erfgoed ✓

Immaterieel cultureel erfgoed, waaronder lokale tradities, kunst, muziek, taal, gastronomie en andere aspecten van lokale identiteit en kenmerkendheid, wordt op passende wijze beschermd en gevierd.

Auditor remark:

Er is voldoende aandacht voor immaterieel erfgoed en dit wordt op verschillende manieren gevierd. Een overzicht en beleidsmatiger aanpak van dit onderwerp ontbreekt echter: zorg voor een programma, plan of inventarisatie van het Amelanders immaterieel erfgoed; en beoordeel met de gemeenschap wat daarvan behouden / beschermd moet blijven voor de eigen gemeenschap en wat toeristisch 'gepromoot' kan worden om instandhouding te bewerkstelligen.

4.5. Respecteren van authenticiteit ✓

Toerisme is gevoelig voor, en respectvol ten aanzien van, de bestaande cultuur en tradities en mengt zich niet in de beoefening ervan. Het toerisme beperkt zich tot het observeren, nabootsen en interpreteren van de bestaande cultuur en tradities is echt en authentiek, terwijl de plaatselijke gemeenschappen erbij worden betrokken en er hun voordeel mee doen.

Auditor remark:

Hier dient wel iets ingevuld te worden. Tijdens audit gezien en vernomen dat het cultureel erfgoed wordt gerespecteerd.

4.6. Inheems intellectueel eigendom ✓

Intellectuele-eigendomsrechten van inheemse volkeren, plaatselijke bevolking en gemeenschappen worden doeltreffend beschermd middels wetgeving en beleid.

5. Maatschappelijk welzijn

Maatschappelijk welzijn

5.1. Onteigening en herhuistvesting ✓

Herhuisvesting van bewoners is alleen mogelijk met vrije, voorafgaande en geïnformeerde instemming en eerlijke en rechtvaardige compensatie.

5.2. Eigendoms- en gebruikersrechten op hulpbronnen ✓

Eigendoms- en waterrechten en andere gebruikers- en toegangsrechten tot essentiële hulpbronnen worden adequaat geregistreerd en beschermd en zijn in overeenstemming met de rechten van de inheemse bevolking en de gemeenschappen. De regelgeving waarborgt raadpleging van het publiek en

wordt gehandhaafd.	
5.3. Traditionele toegangsrechten ✓	●
De bestemming monitort, beschermt en, waar nodig, rehabiliteert of herstelt de toegankelijkheid van natuurlijke en culturele locaties voor de plaatselijke gemeenschap.	
5.4. Mensenrechten ✓	●
De bestemming houdt zich aan de internationale standaarden op het gebied van de mensenrechten. Het heeft wetten, werkwijzen en een gevestigde gedragscode om mensenhandel, moderne slavernij en commerciële, seksuele of enige andere vorm van uitbuiting, discriminatie en intimidatie van of tegen wie dan ook, met name kinderen, adolescenten, ouderen, gehandicapten, vrouwen, LGBT+ en andere minderheden, te voorkomen en te rapporteren.	
5.5. Handhaving en communicatie van wetgeving mbt mensenrechten ✓	●
De wetten en gevestigde werkwijzen voor de bescherming van mensen tegen uitbuiting en intimidatie, zoals beschreven in criterium 5.4 "Mensenrechten", worden gehandhaafd en openbaar bekendgemaakt.	
5.6. Toegang met een beperking ✓	●
Waar mogelijk zijn locaties, faciliteiten en diensten, met inbegrip van die van natuur- en cultureel belang, toegankelijk voor iedereen, ook voor personen met een handicap, specifieke toegangsvereisten of andere speciale behoeften. Waar locaties en faciliteiten niet onmiddellijk toegankelijk zijn, wordt toegang verleend door het ontwerp en de realisatie van passende oplossingen, waarbij rekening wordt gehouden met de integriteit van de locatie. Er wordt informatie beschikbaar gesteld over de toegankelijkheid van locaties, faciliteiten en diensten.	
Auditor remark: Veel goede acties gezien tijdens de audit, we adviseren wel echter een programma te ontwikkelen voor toegankelijk toerisme.	
Maatschappelijk welzijn	
5.7. Betrokkenheid van de gemeenschap bij planning ✓	●
De bestemming maakt publieke participatie bij de planning en het beheer van duurzame bestemmingen mogelijk en bevordert deze.	
Auditor remark: Voeg recenter bewijs bij voor een volgende desk audit.	
5.8. Betrokkenheid en feedback van de bewoners ✓	●
De bestemming beschikt over een systeem om binnen de gemeenschap kennis m.b.t. de kansen en uitdagingen van duurzaam toerisme te vergroten; en de capaciteit van lokale gemeenschappen om hierop te reageren, op te bouwen.	

5.9. Bijdragen aan duurzaamheid ✓ Ondernemingen, bezoekers en het publiek wordt de mogelijkheid geboden om bij te dragen aan gemeenschaps- en duurzaamheidsinitiatieven, als vrijwilliger, in geld of in natura.	
Auditor remark: Er zijn nog iets te weinig acties om de bezoeker actief bij te laten dragen aan duurzaam Ameland. Verwijzing naar beach cleanup is uit 2020	
5.10. Tevredenheid van de bewoners ✓ De aspiraties, zorgen en tevredenheid van lokale gemeenschappen over duurzaam toerisme en bestemmingsbeheer worden regelmatig gemonitord; de resultaten worden openbaar gemaakt; en naar aanleiding daarvan worden maatregelen genomen.	
Auditor remark: Op Ameland niveau is meer structurele monitoring nodig - kwantitatief of kwalitatief (verzamelen van feedback).	
Maatschappelijk welzijn	
5.11. Monitoring van economische effecten ✓ De directe en indirecte bijdrage van het toerisme aan de economie van de bestemming wordt gemonitord en openbaar gemaakt, en dient passende gegevens te omvatten, zoals bezoekersaantallen, uitgaven van bezoekers, werkgelegenheid en investeringsgegevens, alsmede bewijsmateriaal over de verdeling van economische baten.	
Auditor remark: Verwijzingen naar externe bronnen Lisa zijn relevant, echter zou dit door de bestemming zelf in een overzicht gegoten kunnen worden om werkelijk inzicht te krijgen in de ontwikkelingen van de economische effecten van het toerisme. Daarnaast missen overige gegevens voor Ameland zoals uitgaven van de bezoeker.	
5.12. Ondersteuning van lokale ondernemers ✓ De bestemming stimuleert het behouden van toeristische opbrengsten in de lokale economie door het ondersteunen van lokale ondernemingen, toeleveringsketens en duurzame investeringen.	
5.13. Promoten van lokale producten en diensten ✓ De bestemming bevordert de ontwikkeling en aankoop van lokale duurzame (streek)producten die de natuur en cultuur van het gebied weerspiegelen en die gebaseerd zijn op de principes van 'fair trade'. Het kan gaan om voedingsmiddelen en dranken, ambachten, podiumkunsten, landbouwproducten, enz.	
Auditor remark: Bij de on-site audit werd toegelicht dat het Amelands produkt wordt beoordeeld door Waddengoud- Waddengoud volgt één-op-één de richtlijnen van Streekeigen Producten Nederland (SPN); waaronder criteria voor duurzame productie https://www.visitwadden.nl/nl/smaak-van-de-wadden-voor-ondernemers/waddengoud	
5.14. Promoten van werkgelegenheid in toerisme ✓	

De bestemming stimuleert en ondersteunt carrièremogelijkheden en opleidingen in het toerisme.	
Maatschappelijk welzijn	
5.15. Vermijden van overtoerisme ✓	●
De sociale impact van bezoekers op de plaatselijke gemeenschap en andere bezoekers wordt op passende wijze gemonitord.	
Auditor remark: Omdat het op Ameland bezoekersaantallen betreft die de omvang van lokale gemeenschap ver overstijgen, wordt dit als verhoogd risico gezien. Commentaar van de vorige audit blijft bestaan; enige vorm van monitoring behoort tot deze norm. Dit kan zijn in een specificatie van de provinciale onderzoeken voor Ameland of een verslag van inspraakavonden etc.	
5.16. Vastgoed exploitatie ✓	●
De bestemming beschikt over planningsrichtlijnen, regelgeving en/of beleid om de sociaaleconomische effecten van vastgoedontwikkeling en activiteiten, waaronder verhuur van onroerend goed en concessies voor toeristische doeleinden, te optimaliseren.	
Maatschappelijk welzijn	
5.17. Gezondheid & veiligheid ✓	●
Criminaliteit, veiligheids- en gezondheidsrisico's voor bezoekers en bewoners worden voorkomen, er wordt op gereageerd, er wordt adequaat toezicht gehouden en er wordt publiekelijk verslag over uitgebracht.	
Auditor remark: Voeg voor volgende desk audit een rapport bij over veiligheid.	
5.18. Risico- en crisismanagement ✓	●
De bestemming heeft een plan voor risicobeperking, crisisbeheer en een noodplan dat geschikt is voor de bestemming. De belangrijkste elementen worden meegedeeld aan bewoners, bezoekers en ondernemingen. Er zijn procedures en middelen vastgesteld voor de uitvoering van het plan en het wordt regelmatig bijgewerkt.	
Auditor remark: Kunnen ook voorbeelden van communicatie over veiligheidsrisico's naar de bezoeker/toerist gegeven worden ? Bijvoorbeeld over droogte (bosbranden), hitte, wateroverlast etc.	
6. Ondernemers & communicatie	
Ondernemers & communicatie	
6.1. Promoten van duurzaamheid bij ondernemingen ✓	●
The destination regularly informs tourism-related enterprises about sustainability issues and encourages	

and supports them in making their operations more sustainable.

Auditor remark:

Voorbeelden van uitvoering van het aangekondigde beleid missen nog.

6.2. Duurzaamheidsstandaarden ✓

De bestemming bevordert de invoering van duurzaamheidsnormen waarbij de toepassing van door de GSTC-Industry erkende normen, en door de GSTC-I geaccrediteerde certificeringsregelingen, voor toeristische ondernemingen wordt gestimuleerd, voor zover beschikbaar.

Auditor remark:

De mailing over Green Key uit 2024 is relevant echter duurzaamheidslabels of -certificering voor toeristische ondernemers wordt niet structureel bevorderd.

6.3. Publicatie van gecertificeerde ondernemingen ✓

Er wordt een openbaar toegankelijke lijst van gecertificeerde toeristische ondernemingen, of toeristische producten, bijgehouden.

Auditor remark:

Tijdens de audit is getoond dat er een filter op de VVV website bestaat waardoor accommodaties met duurzaamheidsmaatregelen kunnen worden geselecteerd; en via Visit Wadden worden ondernemingen genoemd. Echter van actieve promotie van (of publicatie van een lijst met) toeristische ondernemingen met een duurzaamheidskeurmerk is nog geen sprake. Ondernemingen met het keurmerk Ameland Produkt wordt wel actief gepubliceerd, maar dit betreft geen toeristische diensten/producten. (NB bij de on-site audit werd toegelicht dat het Ameland produkt wordt beoordeeld door keurmerk Waddengoud. Waddengoud volgt één-op-één de richtlijnen van Streekeigen Producten Nederland (SPN); waaronder criteria voor duurzame productie <https://www.visitwadden.nl/nl/smaak-van-de-wadden-voor-ondernemers/waddengoud>)

6.4. Waterverbruik (ondernemingen) ✓

Ondernemingen worden aangemoedigd hun waterverbruik te meten, monitoren, beheren en er publiekelijk over te rapporteren.

Auditor remark:

Er missen nog voorbeelden hoe de Regio Deal initiatieven lokaal worden uitgevoerd.

6.5. Vast afval (ondernemingen) ✓

Ondernemingen worden aangemoedigd om vast afval, met inbegrip van voedselafval, te vermijden, verminderen, hergebruiken en recyclen. Er wordt actie ondernomen om wegwerpartikelen, met name plastic, af te schaffen of te verminderen. Alle vaste afvalstoffen die niet worden hergebruikt of gerecycled, worden op een veilige en duurzame manier verwijderd.

Auditor remark:

Afval scheiden wordt inmiddels goed geregeld en er wordt gemonitord wat bedrijfsafval produceert. Single use plastic zijn vanuit de overheid inmiddels grotendeels verboden (plastic tasjes, wegwerpbordjes/bekertjes etc). Voeg voor volgende audit documentatie bij dat laat zien hoe op Ameland ondernemers zijn/worden gestimuleerd om deel te nemen aan initiatieven zoals de Food Waste Challenge en het landelijke programma VANG Buitenshuis, dat trainingen en tools

biedt om afvalstromen te verkleinen en gedragsverandering bij personeel te stimuleren.	
6.6. Energieverbruik (ondernemingen) ✓	●
Ondernemingen worden aangemoedigd hun energieverbruik te meten, te monitoren, te verminderen en openbaar te maken.	
Auditor remark: Op pagina 10 van het Programma Duurzaamheid wordt getoond dat Toeristen (via de toeristische ondernemers) verantwoordelijk zijn voor 200TJ energieverbruik. Wordt dit energiegebruik nog verder bijgehouden ?	
6.7. Uitstoot van broeikasgassen (ondernemingen) ✓	●
Ondernemingen worden aangemoedigd de broeikasgasemissies van alle aspecten van hun bedrijfsvoering (ook die van leveranciers en dienstverleners) te meten, monitoren, minimaliseren en rapporteren. Effectieve compensatie van eventuele overblijvende emissies wordt aangemoedigd.	
6.8. Gelijke en eerlijke werkgelegenheid (ondernemingen) ✓	●
De toeristische ondernemingen van de bestemming streven naar gelijke kansen voor plaatselijke werkgelegenheid, opleiding en promotie, een veilige en zekere werkomgeving en een waardig loon voor iedereen.	
6.9. Gedragscode voor aanbieders van activiteiten —	●
Aanbieders van activiteiten en reisleiders moeten zich houden aan een relevante gedragscode voor verantwoorde en duurzame excursies, om de impact van de excursie te optimaliseren.	
Auditor remark: Hier gaat het bijvoorbeeld / met name om de zeehonden expeditie ondernemingen. Ga bij RWS na onder welke voorwaarden de boten mogen opereren - afstand, tijd, seizoen, aantal boten bij 1 groep, etc. Wat is de erecode waarnaar verwezen wordt ?	
Ondernemers & communicatie	
6.10. Respectvolle en accurate promotie ✓	●
Promotie van de bestemming, marketingboodschappen, informatiemateriaal voor bezoekers en andere communicatie over de bestemming weerspiegelt de waarden en de benadering van duurzaamheid van de bestemming. Ze zijn accuraat in het beschrijven van producten, diensten en duurzaamheidsclaims; authentiek en behandelen lokale gemeenschappen en natuurlijke en culturele bezittingen met respect.	
6.11. Informatie over duurzaamheid aan bezoekers ✓	●
Bezoekers worden adequaat geïnformeerd over relevante duurzaamheidskwesties in de bestemming, waaronder natuurlijke, milieu-, culturele en sociale kwesties; en bezoekers worden aangemoedigd om een rol te spelen bij de aanpak van deze issues.	
Auditor remark:	

Tijdens de audit is bij het VVV kantoor getoond hoe met foldermateriaal bezoekers worden geïnformeerd over duurzaamheid; alsook de VVV webpagina over duurzaamheid . Tevens is er video materiaal bijgevoegd na de audit.

6.12. Verklarende informatie ✓

Op de belangrijkste natuurlijke en culturele locaties wordt verklarend materiaal ter beschikking gesteld dat de bezoekers informeert over het belang van de locaties. De informatie is accuraat, respecteert de verschillende culturele waarden, is ontwikkeld in samenwerking met de lokale gemeenschap, en is beschikbaar in de meest relevante talen, waaronder de plaatselijke taal.

Auditor remark:

Tijdens de audit zijn verschillende bebording getoond op relevante locaties in verschillende talen. Voeg foto's hiervan voor volgende desk audit bij.

Informatiebrief

van het college aan de raad

Zaaknummer 563418
Vergaderdatum 14 juli 2026
Organisatieonderdeel Programma duurzaamheid
Portefeuillehouder Theo Faber

Onderwerp

Regioplan gebiedsinvesteringen PAWOZ tranche 2.

Kennisnemen van

De bestuurlijke afspraken regioplan gebiedsinvesteringen PAWOZ tranche 2 zoals die in de bijgevoegde brief van de provincie Groningen verwoord zijn.

Inleiding

Ten noorden van de Waddeneilanden zijn grote windparken gerealiseerd en gepland. Deze duurzaam opgewekte energie moet aan land komen en of kan op zee omgezet worden in waterstof en moet daarna ook aan land komen.

Hiervoor moeten vele verschillende procedures gevolgd worden. Die processen zijn ingang gezet.

Gelijktijdig moeten er ook afspraken met de regio gemaakt worden waar de aanlanding van de kabels (elektriciteit) en/of leidingen (waterstof) plaatsvindt. Hiervoor wordt een regioplan gemaakt waarin onder andere afspraken gemaakt worden over de gebiedsinvesteringen.

Over de gebiedsinvesteringen voor PAWOZ tranche 2 zijn onlangs bestuurlijke afspraken gemaakt met de regio. Deze zijn in een brief van de provincie Groningen, penvoerder voor de regio, naar alle deelnemende provincie, gemeenten en waterschappen, verwoord.

Korthedshalve wordt naar de als bijlage bijgevoegde brief van de provincie Groningen verwezen.

Kernboodschap

Voor gemeente Ameland betekent dit concreet dat er een budget van € 5 miljoen beschikbaar is.

Vervolg

Er wordt nu gewerkt aan het concreet invullen van het gebiedsplan met passende projecten. Zodra het gebiedsplan vastgesteld is, zal het college die ter kennisgeving naar de gemeenteraad sturen.

Ondertekening

T. Willemsma
Burgemeester

I.J.W. Valk
Secretaris-directeur

Bijlagen

Brief Provincie Groningen “Bestuurlijke afspraken regioplan gebiedsinvesteringen PAWOZ tranche 2”.

College van B&W gemeente Ameland
Postbus 22
9160 AA Hollum

Onderwerp: Bestuurlijke afspraken regioplan gebiedsinvesteringen PAWOZ tranche 2

Geacht college,

Aanleiding

In december 2025 is voor het Programma Aansluiting Wind Op Zee – Eemshaven (PAWOZ-Eemshaven) met de minister van Klimaat en Groene Groei (KGG) een bestuursakkoord gesloten, waarin o.a. afspraken zijn gemaakt over een regiopakket van 124 miljoen euro. Onderdeel van die 124 miljoen is 99 miljoen aan gebiedsinvesteringen verdeeld over twee tranches. Voor de eerste tranche gebiedsinvesteringen ad 50 miljoen is op 24 mei 2024 afzonderlijk een bestuursakkoord gesloten en een regioplan vastgesteld door de betrokken colleges (gemeenten en provincies) en dagelijkse besturen van waterschappen. Voor de tweede tranche gebiedsinvesteringen zijn inmiddels ook in regionaal verband bestuurlijke afspraken gemaakt met de betrokken overheden en is een regioplan in voorbereiding. In deze brief wordt u hierover geïnformeerd.

Bestuurlijke afspraken gebiedsinvesteringen en regioplan

Voor de gebiedsinvesteringen tweede tranche (€ 49 miljoen) dient er uiterlijk eind september 2026 een definitief regioplan aan het Rijk te worden aangeboden, waarin afspraken tussen Rijk en regio worden bekrachtigd over de inzet van middelen in de regio waar de aanlanding van wind op zee plaatsvindt. Het gaat dan om de volgende regionale overheden: de provincies Fryslân en Groningen, waterschap Noorderzijlvest, wetterskip Fryslân en de gemeenten Ameland, Noardeast-Fryslân, Schiermonnikoog, Het Hogeland en Westerkwartier. In het regioplan dient niet alleen de verdeling en besteding van de gebiedsinvesteringen tweede tranche te worden uitgewerkt, maar ook die van de extra middelen voor versterking natuur (€ 2 miljoen) en aanpak verzilting (€ 5 miljoen). Op 24 april 2026 zijn eerste afspraken gemaakt over een evenwichtige verdeling van de middelen over de PAWOZ-regio. Op basis van de uitkomsten van dit overleg is toegewerkt naar een 80%-conceptversie van het regioplan die conform afspraak met het Rijk op 1 juni aan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) is verstuurd. Op 15 juni heeft RVO schriftelijk feedback gegeven op het plan. Op 25 juni 2026 is de conceptversie van het regioplan bestuurlijk besproken tussen de betrokken regionale overheden en zijn nog een aantal afspraken gemaakt om toe te kunnen werken naar een definitief regioplan.

Verdeling

In het regioplan is de volgende verdeling van de middelen voor de gebiedsinvesteringen en de natuur- en verziltingsmaatregelen gehanteerd:

	Gebiedsinvesteringen - tranche 2		Extra middelen	
	Lokale impuls	Regionale impuls	Natuur	Verzilting
Ameland	€ 5M			
Het Hogeland	€ 5M			€ 5M
Noardeast Fryslân	€ 5M			
Schiermonnikoog	€ 5M		€ 2M	
Westerkwartier	€ 5M			
Lauwersoog		€ 5M		
Lauwersmeer		€ 14,1 M		
Ondersteuningsbudget	€ 4,9M			
Totaal	€ 49M		€ 2M	€ 5M

Gebiedsinvesteringen – lokale impuls

De € 5 miljoen per gemeente uit gebiedsinvesteringen - tranche 2 heeft betrekking op het grondgebied van de betreffende gemeente:

- De middelen zijn primair bedoeld om de lokale leefkwaliteit een impuls te geven.
- Projecten dienen bij te dragen aan de door het Rijk opgegeven thema's: behoud en versterken van de natuur, verbeteren van de fysieke leefomgeving, versterken van de regionale economie en/of versnellen en toepassen van de (duurzame) energietransitie.
- Projecten die meerdere doelen dienen en systeemversterkend zijn hebben de voorkeur.
- De middelen kunnen ook ingezet worden voor projecten van andere regiopartners binnen de gemeentegrenzen, zoals de beide waterschappen.

Gebiedsinvesteringen – regionale impuls

De resterende € 19,1 miljoen uit gebiedsinvesteringen - tranche 2 is bestemd voor het Lauwersmeergebied, bij uitstek een gebied waar de belangen van de gemeenten Noardeast-Fryslân, Schiermonnikoog, Het Hogeland, beide provincies en de waterschappen samenkomen:

- De middelen worden ingezet op systeemversterkende projecten op het gebied van natuur, landbouw, economie, energie en water.
- € 14,1 miljoen wordt gereserveerd voor projecten in het Lauwersmeergebied.
- € 5 miljoen wordt gereserveerd voor projecten in (het havengebied van) Lauwersoog.

Extra middelen voor natuur

De extra middelen voor natuur (€ 2 miljoen) worden ingezet voor natuurversterkende projecten op Schiermonnikoog, dat grotendeels Nationaal Park Schiermonnikoog is.

Extra middelen aanpak verzilting

De extra middelen voor verziltingsmaatregelen (€ 5 miljoen) worden besteed aan projecten in de kuststrook van Het Hogeland die bijdragen aan een goede kwalitatieve waterhuishouding voor onder andere groepen van agrariërs in het gebied.

Feedback van het Rijk

Aandachtspunten van het Rijk op het concept-regioplan zijn in grote lijn de volgende:

- Verzoek is om de koppeling tussen aanlanding en de impact ervan voor de gemeenten en gebieden waar de middelen worden besteed iets beter te duiden. Het Rijk wil daarom graag een nadere uitwerking van de connectie tussen de impact en de keuze voor de projecten. Welke doelgroep wordt beoogd c.q. wie profiteert er van de middelen.
- Het Rijk verzoekt ook om een beschrijving hoe de participatie plaatsvindt dan wel heeft plaatsgevonden met stakeholders.
- In de communicatie wenst het Rijk dat er een koppeling wordt gemaakt tussen aanlanding en de gebiedsinvesteringen.

In de komende maand zullen de opmerkingen van het Rijk worden verwerkt in het regioplan. De verwerking zal niet leiden tot materiële wijzigingen. Het zal vooral gaan om nadere duidingen van de gemaakte keuzes en aanvullende beschrijvingen van de processen die de regio zal volgen om de stakeholders te betrekken.

Ondersteuningsbudget

Er is een ondersteuningsbudget beschikbaar van € 4,9 miljoen; er mag richting het Rijk maximaal 10% van de totale gebiedsinvesteringen ad € 49 miljoen worden opgevoerd als uitvoeringskosten. In de conceptversie van het regioplan is een eerste voorzet voor een verdeling van het ondersteuningsbudget opgenomen; die verdeling is grotendeels gebaseerd op de principes van de verdeling van het ondersteuningsbudget voor de eerste tranche.

Aanvullende bestuurlijke afspraken regio

Op 25 juni 2026 hebben de bestuurlijke vertegenwoordigers van de betrokken regionale overheden zich geconformeerd aan de 80%-conceptversie van het regioplan inclusief bovenstaande verdeling als basis voor de nadere uitwerking tot een definitief regioplan. In dat overleg is nog een aantal aanvullende afspraken gemaakt over het vervolg om te komen tot dat definitieve regioplan:

- 'Governance' van het geld en concretisering van projecten voor het Lauwersmeergebied vraagt nog om een nadere verdieping. Dit dient met de betrokken partijen te worden uitgewerkt.
- De noodzaak wordt uitgesproken om de verdeling van de uitvoeringskosten te baseren op werkelijk te verwachten kosten van provincies, gemeenten en waterschappen en hierbij niet de eerste tranche als uitgangspunt te nemen.
- De nadere uitwerking van voorgenoemde punten, inclusief de verwerking van de opmerkingen van RVO, wordt ambtelijk opgepakt. Het definitieve concept regioplan wordt geagendeerd via de reguliere portefeuillehoudersoverleggen. Alleen als het nodig blijkt wordt er een extra regionaal bestuurlijk overleg ingepland. In september vindt besluitvorming plaats binnen de afzonderlijke bestuursorganen (colleges van gemeenten en provincies en de dagelijkse besturen van beide waterschappen).

Wij gaan ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
namens het college van Gedeputeerde Staten van Groningen,

L. van der Deen
Teamleider Programmamanagement

Dit document is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.

Informatiebrief

van het college aan de raad

Zaaknummer 553901
Vergaderdatum 14 juli 2026
Organisatieonderdeel GWA
Portefeuillehouder Theo Faber

Onderwerp

Visitatierapport Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland.

Kennisnemen van

Het Visitatierapport Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland.

Inleiding

Het Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland (GWA) staat voor de opgave om ook in de toekomst een kwalitatief hoogwaardige, betaalbare en duurzame woningvoorraad te waarborgen voor haar inwoners. Het GWA is geen toegelaten instelling en is daarom niet verplicht om een visitatie uit te laten voeren. Desondanks is het van belang om periodiek stil te staan bij het functioneren en de koers van het GWA.

Om een verdiepende en onafhankelijke blik te verkrijgen, is Pentascope gevraagd een visitatie uit te voeren. De visitatie heeft zich gericht op drie opgaven: beschikbaarheid, betaalbaarheid en kwaliteit van het woningbezit van het GWA.

Kernboodschap

De visitatiecommissie concludeert dat het GWA maatschappelijk goed presteert. Op de onderdelen beschikbaarheid en betaalbaarheid wordt een oordeel goed gegeven, terwijl het onderdeel kwaliteit als uitstekend wordt beoordeeld.

De visitatiecommissie waardeert dat het GWA de afgelopen jaren veel kwalitatief goede woningen heeft toegevoegd en de ambitie heeft om de woningvoorraad verder uit te breiden. De gerealiseerde woningen sluiten aan bij de woonbehoefte op Ameland en het GWA zet zich in om deze woningen betaalbaar te houden. Daarnaast heeft het GWA goed inzicht in de kwaliteit van het woningbezit, de onderhouds- en verduurzamingsopgave en de benodigde investeringen. De gerealiseerde nieuwbouwprojecten en de kwaliteitsverbeteringen binnen de bestaande woningvoorraad worden positief beoordeeld.

Ook op het gebied van besturing ziet de commissie een positieve ontwikkeling. Rollen, verantwoordelijkheden en taakafbakening zijn duidelijker geworden, er wordt meer toekomstgericht gewerkt en het overleg tussen wethouder, gemeentesecretaris en GWA is inhoudelijk versterkt.

De visitatiecommissie ziet tegelijkertijd kansen voor verdere professionalisering. Zij adviseert om prestaties explicieter vast te leggen en te monitoren, afwegingen tussen financiële, maatschappelijke en vastgoedbelangen transparanter te maken en de rolverdeling tussen betrokken partijen scherp te houden. Daarnaast wordt aanbevolen om huurders betrokken te blijven houden bij beleid en ontwikkelingen en resultaten inzichtelijk te maken.

Vervolg

De aanbevelingen van de visitatiecommissie worden overgenomen. Het college gaat de komende periode verder werken aan het concretiseren van prestatieafspraken, het explicieter maken van afwegingen in de besluitvorming en het versterken van de rolverdeling tussen betrokken partijen. Deze onderwerpen zullen grotendeels landen in het nog vast te stellen strategisch complexbeheerplan. Daarnaast blijft het college inzetten op het betrekken van huurders en het inzichtelijk maken en monitoren van resultaten.

Ondertekening

T. Willemsma
Burgemeester

I.J.W. Valk
Secretaris-directeur

Bijlagen

Visitatie Rapport Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland.

Informatiebrief

van het college aan de raad

Zaaknummer 563898
Vergaderdatum 11 augustus 2026
Organisatieonderdeel STAF
Portefeuillehouder Piet IJnsen

Onderwerp

Wijziging deelname in Begeleidingscommissie Monitoring Bodemdaling Ameland (BMBA).

Kennisnemen van

De gewijzigde omstandigheden bij aanvang van de BMBA in 1986 in vergelijking met heden. Op basis van die gewijzigde omstandigheden is het wenselijk de gemeentelijke rol daarin te evalueren. Dit heeft geleid om van lid van deze commissie (1986) naar agenda-lid over te gaan per augustus 2026).

Inleiding

In 1986 is de NAM begonnen met het winnen van gas vanaf en onder Ameland en omgeving. Op verzoek van o.a. de gemeenteraad van Ameland en It Fryske Gea is er een monitoringssysteem opgezet en een onafhankelijke commissie samengesteld die de bodemdaling en de effecten daarvan nauwlettend volgde. Dat is de Begeleidingscommissie Monitoring Bodemdaling Ameland (BMBA). In bijlage 1 treft u een uitgebreide omschrijving en werkzaamheden van de commissie aan van destijds tot heden. Wegens gewijzigde en nog steeds wijzigende omstandigheden zijn de rollen van de aangesloten partijen tegen het licht gehouden. De rol van gemeente Ameland is gewijzigd naar een meer controlerende rol over de informatieoverdracht naar onze inwoners.

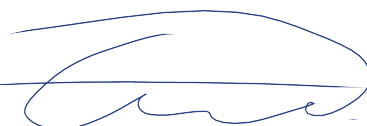
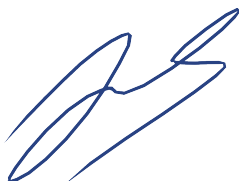
Kernboodschap

In de periode van ruim 40 jaar BMBA is de gewenste rol daarin van de gemeente gewijzigd van lid naar agendalid. Het is wenselijk de commissie hiervan in kennis te stellen. De gemeente ziet haar rol anno 2026 als toezichhoudend of de BMBA voldoende en op een transparante manier communiceert naar de Amelandse gemeenschap. Hierbij past niet meer de rol van lid van de BMBA. Een rol van agenda lid sluit hier veel beter op aan.

Vervolg

Het gewijzigde standpunt van gemeente Ameland is aan de BMBA en de Maatschappij tot exploitatie van onroerende goederen op het Oosteinde, Oerd en Neerlands Reid BV, in de volksmond "het Vennoot" meegedeeld.

Ondertekening

I.J.W. Valk
Secretaris-directeur

T.E.F.W. Faber
Locoburgemeester

Bijlagen

Bijlage 1: Beschrijving-Monitoringsactiviteiten BMBA.

Beschrijving - Governance

Begeleidingscommissie Monitoring Bodemdaling Ameland

Datum: juli 2026

1. INLEIDING / CONTEXT

1.1. Achtergrond van de gaswinning en de monitoring op Oost-Ameland

In 1962 werd bij proefboringen onder Oost-Ameland gas gevonden, op een diepte van 3300 tot 3600 meter. In 1986, ongeveer 25 jaar na de ontdekking, begon de Nederlandse Aardolie Maatschappij (de NAM) met het winnen van het gas. Toentertijd was het de bedoeling dat de gaswinning tot 2020 zou worden voortgezet. Voorafgaand aan de start van de gaswinning was duidelijk dat de bodem onder het oosten van Ameland hierdoor zou gaan dalen. Tijdens het winnen van het gas neemt de druk in de gashoudende zandsteenlaag af. Door het gewicht van de lagen erboven wordt de zandsteenlaag vervolgens ineengedrukt, en dalen ook de bovenliggende lagen. Aan het oppervlak (maaiveld) veroorzaakt dit ook bodemdaling, al wordt de maaiveldhoogte ook door andere processen bepaald, zoals de afzetting van slib en inklinking door vee(begrazing) en meteorologische omstandigheden.

Om vooraf inzicht te krijgen in de mogelijke effecten van de bodemdaling op de natuur, vroeg de NAM aan het toenmalige Waterloopkundig Laboratorium (WL)¹ en het Rijksinstituut voor Natuurbeheer (RIN)² om hier onderzoek naar te doen. Uit hun studies bleek destijds dat de gevolgen tamelijk groot konden zijn: kwelders die terug zouden keren naar een vroeger stadium van ontwikkeling, nattere duinvalleien, langer onder water staande wadplaten en minder wadvogels.

Dit waren veelal veranderingen waar It Fryske Gea, de natuurbeheerder van Oost-Ameland, veel zorgen over had. Daarom vroegen zij de NAM om een monitoringprogramma op te zetten om vanaf de start van de aardgaswinning de effecten duidelijk in kaart te brengen zodat, indien nodig, maatregelen genomen konden worden. De NAM pakte dit op, wat het begin markeerde van een langdurige monitoring, die in 1987 startte en nog steeds voortduurt.

Bij de start van de monitoring werd een onafhankelijke commissie ingesteld, de Begeleidingscommissie Monitoring Bodemdaling Ameland (BMBA), met daarin de volgende partijen:

- It Fryske Gea met 1 lid;
- NAM met 1 lid;
- Rijkswaterstaat met 3 leden (ondertussen nog 1 lid actief);
- Ministerie van LNV met 1 lid (agenda lid geworden);
- Gemeente Ameland met 1 lid.
- Sinds 2001 is de provincie Fryslân, op verzoek van de commissie, lid met 2 leden.

Deze commissie doet zelf geen onderzoek, maar besteedt de monitoring uit aan onafhankelijke onderzoeksinstanties³. De monitoring en aanvullende onderzoeken worden gefinancierd door de NAM. Elke zes jaar worden de verzamelde monitoringgegevens en de impact van gaswinning integraal geëvalueerd en onderworpen aan een vrijwillige audit.

¹ Waterloopkundig Laboratorium, 1987

² Dankers et.al, 1987, Rijksinstituut voor Natuurbeheer

³ In de monitoringperiode 2017-2023 waren dit: Deltares, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Natuurcentrum Ameland, EcoCurves, Brandhof Natuur & Platteland, Wageningen Marine Research, Wageningen Environmental Research

1.2. Wijziging winning Ameland en vergunning Natuurbeschermingswet (Nb-wet)

In 2011 vroeg de NAM toestemming aan het toenmalige ministerie van Economische Zaken (EZ) om het volume van de winning te vergroten en de productieduur tot 2035 te verlengen. EZ stemde daar, onder voorwaarden, mee in.

De NAM moest voor deze wijziging van de gaswinning een vergunning aanvragen krachtens de Natuurbeschermingswet 1998. Deze vergunning vereiste een 'passende beoordeling'⁴ van de effecten van de gewijzigde gaswinning op de instandhoudingsdoelen van drie beschermde Natura 2000-gebieden: de Waddenzee, de duinen van Ameland en de Noordzeekustzone. Zowel de effecten van de nieuwe gaswinning als die van de bestaande gaswinning moesten worden meegenomen.

In 2013 werd de Nb-wetvergunning aan de NAM toegekend, geldig tot en met 2035, voor zowel de uitbreiding als de bestaande Ameland-winning.⁵ Een belangrijke voorwaarde in de vergunning is dat de NAM verplicht is alle relevante aspecten van de Natura 2000-gebieden te monitoren.

Figuur 1. Onderdelen Oost-Ameland. De zwarte lijn geeft de grens aan tussen de verschillende Natura 2000-gebieden.

1.3. Status van de monitoring en rapportage

Door de vergunningverlening veranderde de status van de monitoring. Waar de NAM tot 2013 vrijwillig opdracht gaf tot de monitoring, werden onderdelen ervan na 2013 verplicht. De vergunning vereist dat er geen meetbare nadelige effecten van de gaswinning mogen optreden in de Natura 2000-gebieden, met betrekking tot oppervlakte en hoogte van platen, habitattypen, habitatsoorten en de functie van de gebieden voor relevante vogelsoorten.

De vergunning specificeert welke habitattypen en soorten moeten worden gevolgd. Elke zes jaar moet de NAM een integraal evaluatierapport opstellen waarin de verzamelde monitoringgegevens en de impact van bodemdaling door gaswinning worden beoordeeld. Op basis hiervan kan de monitoring indien nodig worden aangepast.

Het meest recente 6 jaars integratie- en evaluatierapport dateert van mei 2024 en werd deze keer voor het eerst geaudit door een Auditcommissie vanuit de Commissie voor de mer in opdracht van het ministerie van Klimaat en Groene Groei. Voorgaande audits werden uitgevoerd door de RUG en de Waddenacademie.

⁴ Arcadis, Alterra en Imares, 2011

⁵ Vergunning, kenmerk: DGNR-RRE/12376114

1.4. Auditbevindingen 2024

Op basis van het laatste Integrale evaluatie rapport – opgesteld door de Begeleidingscommissie (inclusief de NAM) - oordeelde de Auditcommissie (onder regie van de commissie voor de mer) eind 2024 dat het huidige monitoringprogramma en de evaluatie volstaan om de effecten op Ameland in beeld te krijgen. De Auditcommissie vindt echter ook dat meer informatie nodig is om de vastgestelde effecten te vertalen naar de gevolgen voor de instandhoudingdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Duin en Ameland. Daarom is het volgens hen van belang dat de monitoringsrapportage duidelijk maakt of een kans bestaat dat de instandhoudingsdoelen in de toekomst niet meer gehaald zouden kunnen worden als gevolg van diepe bodemdaling door aardgaswinning. Daarbij is ook van belang dat de aardgaswinning nog elf jaar doorloopt en diepe bodemdaling nog tot 2050. Mocht er negatieve gevolgen te verwachten zijn, dan dienen tijdig maatregelen te worden genomen.

Voor meer grip adviseert de Auditcommissie om de gegevensanalyse te verdiepen en waar nodig aanvullende metingen uit te voeren. Daarnaast geeft zij verschillende gerichte adviezen voor analyse en interpretatie van de resultaten die vooral betrekking hebben op het verbeteren van de systematiek, het hanteren van duidelijke beslisschema's en een helder toetsingskader, zodat met de aanvullende gegevens duidelijke en onderbouwde conclusies getrokken kunnen worden over de haalbaarheid van instandhoudingsdoelen en in hoeverre dit te maken heeft met diepe bodemdaling.

1.5. Aanleiding - herziening rol&taken Begeleidingscommissie / opzet monitoringbegeleiding

In opvolging van het auditrapport hebben de Begeleidingscommissie en de NAM besloten om de organisatie en werkwijze (governance) opnieuw vorm te geven; waaronder de uitvoering en verantwoordelijkheden van de monitoring en dito rapportages, en de aansturing van en opdrachtverlening naar onderzoekers. Vooral de aansturing van onderzoekers en coördinatie en integratie van de verschillende onderzoeken en studies behoeft verbetering en verduidelijking en leunt te zwaar op de beschikbare tijdbesteding van de Commissieleden.

De besprekingen, ideevorming en uitwerkingen hebben geleid tot voorliggend document, welke kan worden beschouwd als een herijking, met vastlegging van de opzet en de afspraken omtrent de taken en verantwoordelijkheden van de Begeleidingscommissie en de NAM. Het verduidelijkt ook de wijze van samenwerking tussen NAM en BMBA, maar ook tussen de onderzoekers en de BMBA. Ook zal hierdoor duidelijkheid ontstaan over de output van het monitoringsprogramma en het integratie document.

Uitgangspunt hierbij was het met elkaar vaststellen met welke intenties dan wel belangen men 'aan tafel zit' en deelneemt in de Begeleidingscommissie – dit is beschreven in hoofdstuk 2 van dit document.

Hoofdstuk 3 beschrijft de governance rondom de samenwerking, organisatie en monitorings-rapportage aspecten met betrekking tot de effectmonitoring van de bodemdaling door gaswinning. In hoofdstuk 4 wordt nader ingegaan op de voorziene en gewenste overleggen en externe communicatie rondom de Commissie als ook de monitoringsresultaten en rapportages.

2. BELANGEN BEGELEIDINGSCOMMISSIE EN NAM – in relatie tot de effecten van de bodemdaling door de aardgaswinning op Oost-Ameland

Onderstaand toont de inventarisatie van de belangen waarmee organisaties deelnemen aan Begeleidingscommissie Monitoring Bodemdaling Ameland; te weten: It Fryske Gea, gemeente Ameland ⁶, provincie Fryslân, Rijkswaterstaat en LVVN:

Gedeelde belangen vanuit de deelnemende partijen in Begeleidingscommissie:

- Informatievergaring – “welk effect heeft de bodemdaling op de natuur? / “wat gebeurt er op Oost-Ameland?” / “Vinger aan de pols – welke ontwikkelingen zijn er gaande en wat te verwachten in Natura 2000-gebied?” / “Informatie verkrijgen uit eerste hand”
- Vraagstellingen, aandachts- en zorgpunten kunnen inbrengen in het Ameland monitoringsprogramma; Bijlage 1
- Afstemming en aansluiting borgen met ‘eigen’ monitoringsprogramma’s; bijvoorbeeld monitoring vanuit RWS/I&W, It Fryske Gea, Provincie Fryslân
- Kwaliteitsbewaking van de onderzoeksrapportages en de 6-jaarlijkse integrale beoordeling / evaluatierapportage; ‘meelezen en becommentariëren’
- Inzicht (ver)krijgen in het ‘handelingsperspectief’ voor de beheerders; welke maatregelen zijn benodigd en hoe uit te voeren?
- Inzicht in maatschappelijke effecten van de bodemdaling.

Belangen van de NAM

- Borging van de Wnb vergunningsvoorwaarden m.b.t. de monitoring- en rapportageverplichtingen; zie Bijlage 2
- Kwaliteitsbewaking van de monitoring/rapportages in het licht als vergunninghouder / financiering
- Informatievergaring – ‘welk effect heeft de bodemdaling op de natuur van Oost-Ameland?’
- Tijdig kunnen anticiperen op negatieve effecten
- Onderhouden van de relatie met de (direct) belanghebbenden; natuurbeheerders, overheden, eilandbewoners, bredere publiek
- Inzicht krijgen in het ‘handelingsperspectief’ voor de beheerders; welke maatregelen zijn benodigd, hoe uit te voeren en hoe kan de NAM hieraan bijdragen c.q. welke rol in spelen?

⁶ Gemeente Ameland heeft aangegeven verder te gaan als agenda lid van de Begeleidingscommissie

3. MONITORINGPROGRAMMA & RAPPORTAGES / ORGANISATIE & UITVOERING

Monitoringsprogramma & rapportages

De voornaamste output vanuit de monitoring – zie doelstellingen – als ook in lijn met de vergunningsvoorwaarden voor de NAM zijn:

- Monitoringsprogramma – voor een periode van 6 jaar – zie Bijlage 1
- NbWet vergunning rapportages - zie Bijlage 2
- Integrale analyse-evaluatie rapportage – 6 jaarlijks

Met betrekking tot de aansturing van onderzoekers en coördinatie en integratie van de verschillende onderzoeken en studies – inclusief de 6-jaarlijkse evaluatie rapportage - is vanuit de Commissie de duidelijke wens om hiervoor een wetenschappelijke coördinator aan te stellen.

Organisatie & Uitvoering

Figuur 2 toont het schematische overzicht van de gehele governance van de organisatie met betrekking tot de monitoring en rapportage van de effecten van bodemdaling door gaswinning op Oost-Ameland.

Beschrijving agenda lid

- Is deelnemer aan de overleggen; neemt niet deel aan inhoudelijke beoordeling van monitoringsresultaten en/of rapportages
- Voornaamste belangen:
 - Informatievergaring – “wat gebeurt er op Oost-Ameland?” / “wat zijn eventuele maatschappelijke effecten van de bodemdaling?”
 - “Vinger aan de pols” met betrekking tot publiekscommunicatie vanuit de Begeleidingscommissie en monitoringsresultaten en effecten

Beschrijving Wetenschappelijk coördinator – rol, taken & profiel

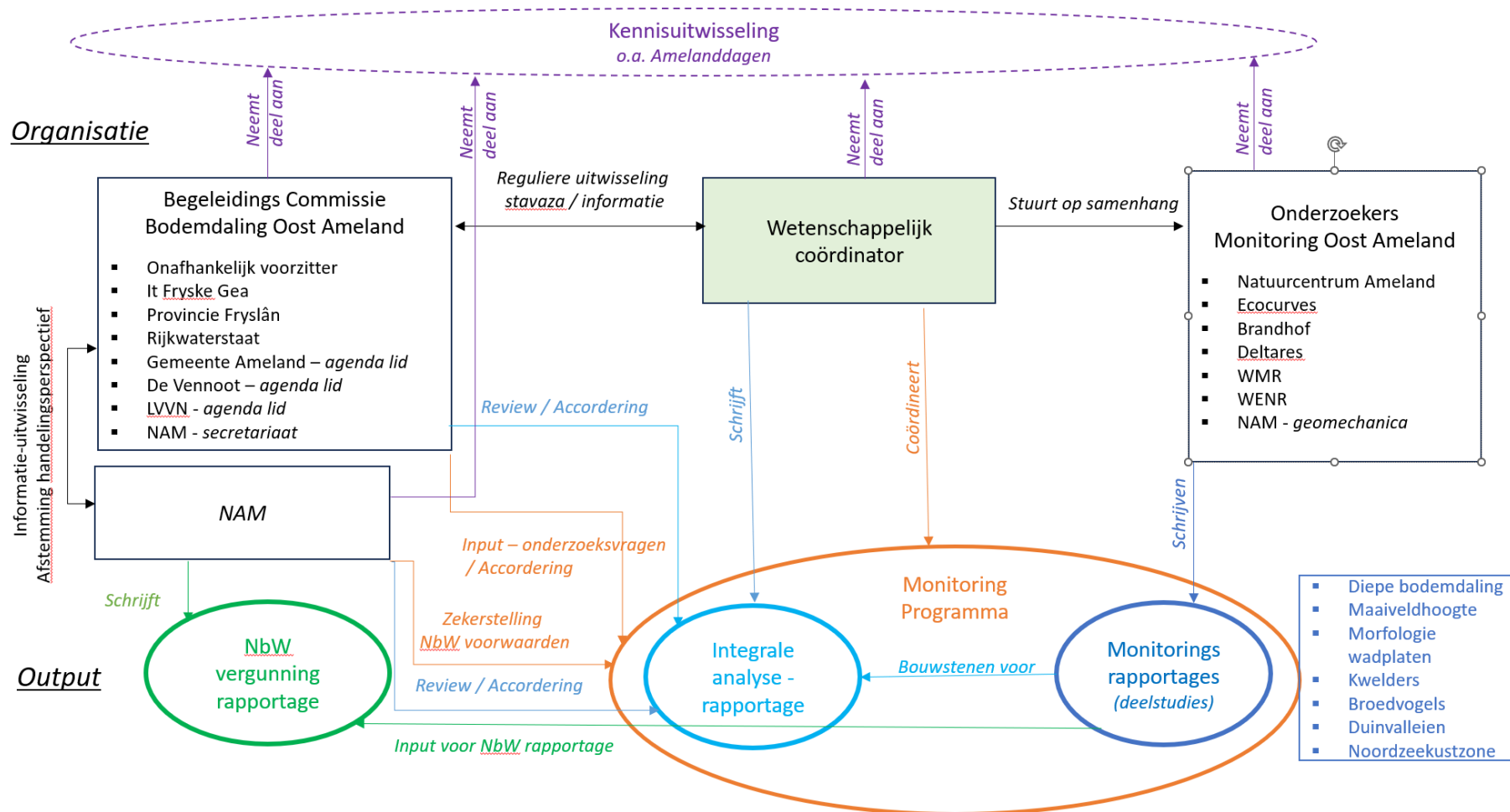
Rol- en Taakomschrijving:

- Opstellen / vaststellen werkhypothese & systeem-ketenanalyse effecten bodemdaling op Oost-Ameland
- Vaststelling 6-jaarlijks Monitoringsprogramma in afstemming met NAM (borging: vergunningsvoorwaarden), Cie-leden (inbreng: onderzoeksvragen/wensen), Onderzoekers (inbreng kennis/suggesties)
- ‘Aansturen’ / contact onderhouden met onderzoekers; waarborg integratie, kwaliteit, accuraatheid, etc.
- “Spin in het web”
- Vervaardiging 6-jaarlijkse Integrale analyse/evaluatie rapportage; op basis van de onderliggende monitoringsdata c.q. rapportages ‘verzamelen’
- Co-organisatie van: Cie-bijeenkomsten / reguliere-adhoc overleggen / jaarlijkse Ameland-velddagen, etc.

Profiel Wetenschappelijk coördinator

- Grote kennis van het Wadden(eco-)systeem , incl. morfologie waaronder; wad, kwelders, duinen, Noordzeekustzone, vogels / Bij voorkeur kennis & ervaring met Oost-Ameland
- Onafhankelijk / Systeemdenker / Communicatief – helder en duidelijk in woord en tekst
- Zet in op samenwerking en verbinding tussen de verschillende partijen met bijhorende verschillende belangen

Governance model organisatie / monitoring gaswinning Oost Ameland

Figuur 2. Schematisch overzicht - governance model organisatie & monitoring Oost-Ameland ihkv de bodemdaling door gaswinning.

4. OVERLEG EN COMMUNICATIE

- Reguliere overleggen Begeleidingscommissie / Wetenschappelijk coördinator; te organiseren door de Voorzitter BMBA en de Wetenschappelijk coördinator; 2 keer per jaar:
 - Januari/Februari; jaarlijkse bijeenkomst - ochtenddeel: Begeleidingscommissie / Wetenschappelijk coördinator; middagdeel: aangevuld met Onderzoekers
 - September: Ameland velddagen (1,5 dag); Begeleidingscommissie / Wetenschappelijk coördinator / Onderzoekers; te organiseren door de Wetenschappelijk coördinator ism de Voorzitter van de Commissie
- Individuele communicatie; Wetenschappelijk coördinator ← → individuele Organisatie / Lid Begeleidingscommissie
- Informatiedeling – per mail; verantwoordelijkheid van de Wetenschappelijk coördinator
 - Actualiteiten
 - Nieuwe rapportages
 - Externe ontwikkelingen; studies, persberichten, ontwikkelingen, etc.
- Externe communicatie vanuit de samenwerking– **O.a.**
 - Waddenzee.nl
 - Persberichten
 - 6 jaarlijkse brochure / publiekssamenvatting evaluatierapportage

BIJLAGE 1 – Monitoringsprogramma

Monitoringsonderdeel	Organisatie	Frequentie
Structureel		
GPS Monitoring and Processing	NAM	jaarlijks - continu
InSAR Wadden, Ameland *)	Skygeo	jaarlijks
LiDAR metingen *)	Terratec	jaarlijks
Vaklodingen Buitendelta / Wadden	RWS	3-6-jaarlijks
Jarkus lodingen	RWS	jaarlijks
VEGWAD karteringen	RWS	6-jaarlijks
Geomorfologisch onderzoek *)	Deltares	jaarlijks
Kwelder_Wadplaat sedimentatie metingen (spijkermetingen) *)	Natuurcentrum Ameland	jaarlijks
SIBES monitoring *)	NIOZ	jaarlijks
Overstromingsfrequentie duinvalleien	Natuurcentrum Ameland	jaarlijks
Inventarisatie Groenknolorchis	Natuurcentrum Ameland	jaarlijks
Monitoring begrazing Neerlands Reid	Natuurcentrum Ameland	jaarlijks
Grondwatermonitoring (Kooi duinen, Kooioerdstuifdijk, Oerderduinen en Hon)	It Fryske Gea	jaarlijks
Kwelderontwikkeling (sedimentatie / vegetatie)	Wageningen Marine Research	2-jaarlijks
Duinvallei onderzoek (vegetatie)	Wageningen Environmental Research	2-jaarlijks
Vogeltellingen Ameland	Ecocurves	jaarlijks
Broedvogeltellingen Ameland	SOVON	jaarlijks

*) = onderzoek is onderdeel van de jaarlijkse monitoring ihkv de Waddengaswinning (MLV-velden)

BIJLAGE 2 – Monitorings- en Rapportagevoorwaarden NbWet vergunning NAMUitvoering monitoring

De volgende onderdelen maken deel uit van de monitoring:

I. Habitattypen:

H2120	Witte duinen
H2130A	Grijze duinen (kalkrijk)
H2130B	Grijze duinen (kalkarm)
H2160	Duindoornstruwelen
H2170	Kruipwilgstruwelen
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)
H1310A	Zilte pionierbegroeiing zeekraal
H1310B	Zilte pionierbegroeiing (zevetmuur)
H2190A	Vochtige duinvalleien (open water)
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)
H2190C	Vochtige duinvalleien (kalkarm)
H2190D	Vochtige duinvalleien (hogere moerasplanten)

De volgende relevante abiotische parameters voor de vegetaties van kwelder en natte duinvalleien in het beïnvloedingsgebied en referentiegebied worden gemonitord:

- hoogteligging
- sedimentatie
- overstromingsfrequentie
- overstromingsduur
- grondwaterpeil
- grondwaterkwaliteit

Eens per 2 jaar zullen op de kwelder, in de duinen en in de vochtige duinvalleien vegetatieopnames worden gemaakt aan de hand waarvan een vlakdekkende kaart van de vegetatie- en habitattypen kan worden gemaakt. Bij de voornoemde habitattypen (zie bovenstaande Tabel) gaat het om een kwantitatieve beoordeling van het (sub)type (i.c. de oppervlakte) en een kwalitatieve beoordeling op het niveau van relevante plantengemeenschappen zoals deze in het profieldocument zijn beschreven voor de betreffende habitattypen.

Binnen de bestaande monitoring vindt voor de vegetaties van kwelder en natte duinvalleien referentieonderzoek plaats op Terschelling en Schiermonnikoog. Na 2 jaar kunnen de gegevens van het referentieonderzoek worden ingezet voor deze monitoring zodat een vergelijking kan worden gemaakt tussen de ontwikkelingen in de vegetatie in het bodemdalingsgebied en de referentiegebieden.

II. Habitatsoorten:

Een keer per jaar in de bloeitijd zal de groenknolorchis worden geïnventariseerd.

III. Broedvogels:

Eens per jaar zullen de broedvogels van de kwelder worden geteld en zal de ligging (inclusief de hoogte) van de broedlocaties worden vastgelegd. Daarnaast wordt het overstromingsrisico bepaald. Het betreft de volgende broedvogels:

- lepelaar
- kluut
- bontbekplevier
- grote stern
- noordse stern
- visdief

Rapportages

- Jaarlijks zullen monitoringverslagen worden samengesteld waarin de verzamelde monitoringgegevens worden opgenomen en de ontwikkelingen en/of bevindingen op hoofdlijnen worden aangegeven. De verslagen zullen jaarlijks worden toegezonden aan het bevoegd gezag.
- Eens per 6 jaar wordt een uitgebreid evaluatierapport opgesteld waarin de monitoringgegevens integraal worden beoordeeld samen met de opgetreden bodemdaling door gaswinning. Aan de hand van de uitkomst van dit evaluatierapport kan de monitoring zo nodig worden bijgesteld.
- Voor zover de verslagen/rapporten met betrekking tot de relevante habitattypen, habitatsoorten en vogels van het Natura 2000-gebied Waddenzee overlappen met de rapportages inzake de vergunningen Moddergat, Lauwersoog en Vierhuizen, kan naar de betreffende rapportages daarvan worden verwezen.

Informatiebrief

van het college aan de raad

Zaaknummer 563101
Vergaderdatum 11 augustus 2026
Organisatieonderdeel Sociaal Domein
Portefeuillehouder Piet IJnsen

Onderwerp

Aanpak dakloosheid in Friesland

Kennisnemen van

De raadmemo afkomstig van Sociaal Domein Fryslân met daarin een stukje achtergrond, overzicht van de gezamenlijke Friese koers en de planning van het nieuwe, regionale beleidskader.

Inleiding

In Nederland is in 2022 het Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis vastgesteld. Daarmee heeft Nederland zich gecommitteerd aan de ambitie om dakloosheid uiterlijk in 2030 te beëindigen. Gemeenten, het Rijk, woningcorporaties en zorgaanbieders hebben hierover bestuurlijke afspraken gemaakt.

Ook de Friese gemeenten hebben zich aan deze afspraken verbonden. In Friesland is daarom gewerkt aan een Regionaal Beleidskader en Actieplan Aanpak Dakloosheid, dat voortbouwt op de ervaringen uit de Brede Aanpak Dakloosheid Fryslân (BAD) (2020–2026) en aansluit bij landelijke ontwikkelingen.

De memo in de bijlage is bedoeld om de nieuwe gemeenteraden een stukje achtergrond mee te geven en te informeren over de stand van zaken.

Kernboodschap

De Friese gemeenten (verenigd in de centrumregeling Sociaal Domein Fryslân) werken samen aan de aanpak van dakloosheid. Sociaal Domein Fryslân heeft het concept Regionaal beleidskader Aanpak Dakloosheid 2026-2032 opgeleverd. De besluitvorming over dit beleidskader vindt plaats in het laatste kwartaal 2026 (colleges) en begin 2027 (gemeenteraden).

Vervolg

De komende tijd wordt besteed aan het gereedmaken van het Regionaal beleidskader Aanpak Dakloosheid 2026-2032 en de besluitvorming voorbereid. Begin 2027 zal het beleidskader worden aangeboden aan uw gemeenteraad.

Ondertekening

I.J.W. Valk
Secretaris-directeur

T
L

Bijlagen

1. Raadsmemo Aanpak dakloosheid in Fryslân 2026-2032

Raadsmemo – Aanpak dakloosheid in Fryslân 2026–2032

Disclaimer

De aanpak van dakloosheid is een complexe en weerbarstige opgave. Er zijn geen snelle of eenvoudige oplossingen. Tegelijkertijd is het een noodzakelijke opgave voor iedere gemeente, groot én klein. De ervaring leert dat niets doen of afwachten niet leidt tot lagere kosten of minder problematiek, maar juist tot escalatie, hogere maatschappelijke kosten en menselijke schade. Deze memo biedt u als raad achtergrond en overzicht, zodat u goed geïnformeerd bent over de gezamenlijke Friese koers.

Aanleiding en context

In Nederland is in 2022 het Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis vastgesteld. Daarmee heeft Nederland zich gecommitteerd aan de ambitie om dakloosheid uiterlijk in 2030 te beëindigen. Gemeenten, het Rijk, woningcorporaties en zorgaanbieders hebben hierover bestuurlijke afspraken gemaakt. Ook de Friese gemeenten hebben zich aan deze afspraken verbonden. In Fryslân is daarom gewerkt aan een Regionaal Beleidskader en Actieplan Aanpak Dakloosheid, dat voortbouwt op de ervaringen uit de Brede Aanpak Dakloosheid Fryslân (BAD) (2020–2026) en aansluit bij landelijke ontwikkelingen.

Deze memo is bedoeld om de nieuwe gemeenteraden inzicht te geven in wat dakloosheid anno nu inhoudt, waarom dit ook voor kleinere gemeenten relevant is, welke opgave er regionaal en lokaal ligt en hoe de planning richting besluitvorming verloopt.

Dakloosheid: meer dan het klassieke beeld

Bij dakloosheid wordt vaak gedacht aan mensen die zichtbaar op straat leven. Dat beeld is onvolledig. In de Friese en landelijke aanpak wordt gewerkt met de ETHOS-light definitie. Daaronder vallen ook mensen die tijdelijk bij vrienden of familie verblijven, jongeren zonder vaste woonplek, mensen in tijdelijke of instabiele woonvormen, mensen die een instelling verlaten zonder vervolghuisvesting en mensen met een dreigende huisuitzetting. Dit betekent dat dakloosheid in vrijwel iedere gemeente voorkomt, ook als dit niet direct zichtbaar is op straat. Juist in kleinere gemeenten is vaak sprake van verborgen dakloosheid.

Waarom dit een opgave is voor alle Friese gemeenten

Dakloosheid is geen exclusief probleem van centrumgemeenten. Preventie en vroegsignalering vinden lokaal plaats, dicht bij inwoners. Dakloosheid voorkomen is altijd beter, goedkoper en menswaardiger dan opvang achteraf. Wanneer problemen escaleren komen inwoners vaak alsnog in de regionale maatschappelijke opvang terecht, met hogere kosten en zwaardere problematiek. Inwoners stromen idealiter uit opvang terug naar hun herkomstgemeente. Dat vraagt om lokale inzet op wonen, nazorg en begeleiding. Zonder actieve lokale betrokkenheid ontstaat druk op regionale voorzieningen en lopen de kosten verder op.

De gezamenlijke inhoudelijke koers (NAD naar Fryslân)

De Friese aanpak volgt de zes actielijnen uit het Nationaal Actieplan Dakloosheid (NAD):

1. *Versterken van bestaanszekerheid*: gericht op het voorkomen dat financiële problemen leiden tot dakloosheid door inzet op inkomen, schulden en toegang tot regelingen.
2. *Preventie*: het zo vroeg mogelijk signaleren en voorkomen van dakloosheid, onder meer bij huisuitzettingen, uitstroom uit instellingen en relatiebreuken.
3. *Wonen Eerst*: een stabiele woonplek vormt het startpunt voor herstel; opvang is tijdelijk en geen eindoplossing.
4. *Verbeteren van de uitvoeringspraktijk*: snelle, integrale hulp met duidelijke regie, in Fryslân onder andere via de Centrale Toegang en Regie.
5. *Ervaringskennis*: structurele inzet van ervaringsdeskundigheid in beleid en uitvoering.
6. *Speciale aandacht voor kwetsbare groepen*: jongeren, vrouwen, LHBTIQ+ personen en dakloze EU-migranten.

Deze koers vraagt om een fundamentele transformatie van opvang naar wonen, met behoud van een noodzakelijke regionale basisinfrastructuur.

Regionale en lokale verantwoordelijkheden

Regionaal worden voorzieningen georganiseerd die gezamenlijk noodzakelijk zijn, zoals maatschappelijke opvang (MO), de Centrale Toegang en Regie, regionale zorgvoorzieningen en monitoring. Lokaal ligt de verantwoordelijkheid bij gemeenten voor preventie, vroegsignalering, nazorg, beschikbaarheid van woonoplossingen, borging van bestaanszekerheid en een integrale samenwerking tussen wonen en het sociaal domein. Ook beeldvorming is een lokale opgave: *“dakloosheid is een maatschappelijk probleem en geen individueel falen.”*

Financiële schets

De kosten voor maatschappelijke opvang lopen al meerdere jaren op, zowel landelijk als regionaal. Dit hangt samen met de toenemende complexiteit van problematiek, langere verblijfsduur in opvang door woningtekorten en onvoldoende preventie aan de voorkant. Niet investeren in preventie leidt aantoonbaar tot hogere kosten achteraf op het gebied van opvang, zorg en veiligheid. De beweging naar Wonen Eerst en betere uitstroom is daarmee niet alleen inhoudelijk wenselijk, maar ook noodzakelijk voor financiële houdbaarheid. Vroeg investeren lokaal voorkomt hogere regionale lasten op de langere termijn.

Planning en besluitvorming

In het voorjaar van 2026 is het *concept* Regionaal beleidskader aanpak Dakloosheid Fryslân opgeleverd. In juni 2026 heeft de bestuurlijke bespreking en regionale afstemming plaatsgevonden, onder meer in samenhang met besluitvorming over de borging van projecten

uit de Brede Aanpak Dakloosheid Fryslân (BAD). Tegelijkertijd heeft er afstemming plaatsgevonden met de cliënten- en adviesraden binnen Fryslân.

In het laatste kwartaal van 2026 vindt instemming van het *definitieve* regionaal beleidskader Aanpak Dakloosheid 2026-2032 plaats door de 18 Friese colleges en in het begin van 2027 wordt het beleidskader vastgesteld in alle gemeenteraden.

Vanaf 2027 start de uitvoering, monitoring en jaarlijkse voortgangsrapportage.

Tot slot voor uw raad

Van gemeenteraden wordt gevraagd kennis te nemen van de breedte van dakloosheid, het belang van preventie en wonen te onderschrijven, ruimte te bieden aan regionale samenwerking en lokaal alert te blijven op signalen en uitvoeringsknelpunten. De ambitie is groot en de opgave complex, maar de noodzaak is onmiskenbaar: iedereen heeft recht op een thuis, ook in Fryslân.

Informatiebrief

van het college aan de raad

Zaaknummer 552295
Vergaderdatum 25 augustus 2026
Organisatieonderdeel Beheer en Onderhoud
Portefeuillehouder Theo Faber

Onderwerp

Start werkzaamheden tunnels golfbaan

Kennisnemen van

Start werkzaamheden vóór vaststelling kadernota

Inleiding

Wij informeren u dat de werkzaamheden aan de tunnels bij de golfbaan niet kunnen worden uitgesteld, omdat het benodigde materieel voor het keren van de wanden uitsluitend in deze periode beschikbaar is. Bij uitstel zou dit materieel minimaal een half jaar later opnieuw beschikbaar zijn, wat extra kosten met zich meebrengt. Gezien de staat van de constructie is verdere vertraging technisch niet verantwoord. De uitvoering zal daarom vóór de vaststelling van de kadernota starten.

Kernboodschap

De werkzaamheden starten vóór de vaststelling van de Kadernota.

De uitvoeringsdatum kan vanwege de beperkte beschikbaarheid van het benodigde materieel niet zonder gevolgen worden verschoven. Uitstel betekent dat het materieel naar verwachting pas minimaal een half jaar later beschikbaar is en leidt daarmee tot aanvullende kosten. Omdat de werkzaamheden starten vóór de vaststelling van de Kadernota, wordt de raad met deze brief hierover proactief geïnformeerd.

Uitstel is vanuit technisch oogpunt niet verantwoord.

Gezien de technische staat van de constructie is het niet wenselijk om de werkzaamheden langer uit te stellen dan noodzakelijk. De werkzaamheden worden daarom conform de geplande uitvoeringsperiode gestart.

Vervolg

De planning is dat er in week 36 gestart wordt met de werkzaamheden en dat de werkzaamheden circa 6 weken in beslag nemen.

Ondertekening

T. Willemsma
Burgemeester

I.J.W. Valk
Secretaris-directeur

Bijlagen

-

Informatiebrief

van het college aan de raad

Zaaknummer 569379
Vergaderdatum 1 september 2026
Organisatieonderdeel Programma Duurzaamheid
Portefeuillehouder Piet IJnsen

Onderwerp

Beleidsregels prioriteit transportcapaciteit woningbouwprojecten Ameland 2026.

Kennismemen van

De regels voor elektriciteitsaansluitingen zijn door de netbeheerders gewijzigd. Ook aanvragen kleinverbruik aansluitingen komen vanaf juli 2026 op wachtlijsten te staan. Elke gemeente kan voor de prioritering beleidsregels voor woningbouwprojecten binnen haar gemeente vaststellen. Het college van B&W heeft de beleidsregels hiervoor op 1 september vastgesteld.

Inleiding

Ook op Ameland is netcongestie aanwezig. Er is nu zowel voor groot- als voor kleinverbruikers een wachtlijst. Het rijk heeft een proces ingericht waarin elke gemeente beleidsregels kan vaststellen om tot een eerlijke, objectieve en maatschappelijk prioritering te komen voor nieuwe woningbouwprojecten. Hiervoor moet de gemeente beleidsregels opstellen. Deze zijn als bijlage 1 bijgevoegd, inclusief toelichting op deze regels.

Op Ameland is door particulieren en het gemeentelijk woningbedrijf veel gebouwd de laatste jaren. Die hebben allemaal een aansluiting. De komende jaren zullen er naar verwachting nog nieuwe woningen gebouwd worden door particulieren en het GWA. Die aanvragen zullen vanaf naar verwachting begin september 2026 (exacte datum wordt gepubliceerd) ingediend moeten worden bij de gemeente om voor de prioritering in aanmerking te komen.

De beleidsregels die hiervoor vastgesteld zijn, zijn gebaseerd op modelbeleidsregels zoals die door de VNG verspreid zijn. Ook Ameland heeft die toegepast. Daarin zijn objectieve, uitvoerbare en eerlijke criteria opgenomen.

Ook al is een woningbouwproject opgenomen op de prioriteringslijst dan is dat geen garantie voor een daadwerkelijke aansluiting. Over de toewijzing beslist de netbeheerder. Uiteindelijk gaat het erom of het net de nieuwe aansluiting(en) aan kan.

Kernboodschap

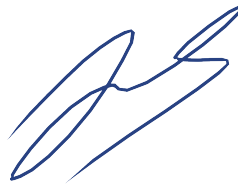
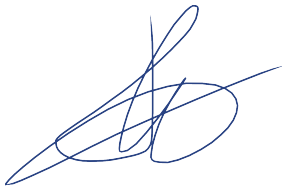
Het college van B&W van Ameland heeft beleidsregels voor transportcapaciteit voor woningbouwprojecten op Ameland vastgesteld.

De beleidsregels stellen een kader waarin alle woningbouwprojecten volgens één rangorde lijst voor de aankomende tien jaar kunnen worden ingediend bij de netbeheerder. De rangorde wordt gebaseerd op de startdatum van de bouw, de maatschappelijke prioriteit en woningbehoefte en de projectrijpheid.

Vervolg

Na vaststelling van de beleidsregels zullen deze worden gecommuniceerd en wordt op de website van de gemeente een pagina ingericht voor aanvragen van transportcapaciteit voor woningbouw. De netbeheerder beslist of en wanneer een project transportcapaciteit krijgt. Een plek op de gemeentelijke volgordelijst betekent dat de gemeente de aanvraag volgens de vastgestelde rangorde voorbereidt en indient, dit geeft geen garantie op tijdige capaciteit.

Ondertekening

Bijlagen

Geen.

Motie vreemd

De raad van de gemeente Ameland in openbare vergadering bijeen op 14 september 2026

Betreft: Opwaarderen frequentie openbaar vervoer tussen de dorpen op Ameland in combinatie met aansluiting op sneldienst veerdienst.

Overwegende dat:

- Het autoverkeer op Ameland de afgelopen jaren is toegenomen, wat zorgt voor een hogere druk op de kwetsbare eilandnatuur, de verkeersveiligheid en de beschikbare parkeercapaciteit in de dorpen en bij de strandovergangen;
- Een betrouwbaar en fijnmazig openbaar vervoersnetwerk tussen de dorpen (Hollum, Ballum, Nes en Buren) een cruciale rol speelt in het aantrekkelijk en bereikbaar houden van ons eiland voor zowel de inwoners als toeristen;
- Het herinvoeren en optimaliseren van de busverbindingen direct tussen de dorpen een laagdrempelig alternatief biedt voor het gebruik van de personenauto, waardoor de totale verkeersdruk op het eiland substantieel teruggebracht kan worden;

Overwegende dat tevens:

- De sneldienst van de veerdienst een onmisbare schakel vormt voor forenzen, scholieren en bezoekers die snel van en naar het vasteland willen reizen;
- Het ontbreken van een naadloze aansluiting tussen het lokale openbaar vervoer en de specifieke afvaarten/aankomsten van deze sneldienst leidt tot onnodige wachttijden en het gebruik van de eigen auto in de hand werkt;

Mening zijnde dat:

- Het stimuleren van duurzame mobiliteit een kernprioriteit moet zijn binnen het eilandbeleid om Ameland leefbaar, groen en veilig te houden voor toekomstige generaties;

- Mobiliteitsbeleid pas echt effectief is als de keten reis- van de veerboot of sneldienst tot aan de eindbestemming in het dorp – naadloos en comfortabel op elkaar aansluit;

Verzoekt het college van burgemeester en wethouders:

1. Te onderzoeken op welke wijze het openbaar vervoer (busverbindingen) tussen de vier dorpen heringevoerd, dan wel structureel verbeterd kan worden, met als expliciet doel het reduceren van het autoverkeer op het eiland;
2. In dit onderzoek expliciet de praktische en financiële haalbaarheid mee te nemen om de dienstregeling van dit dorpen vervoer strak te laten aansluiten op de aankomst- en vertrektijden van de sneldienst op de veerhaven te Nes;
3. Actief in gesprek te gaan met de huidige ov-concessiehouder en andere relevante mobiliteit partners om te bekijken hoe deze uitbreiding op korte termijn vormgegeven kan worden;
4. De raad binnen vier maanden te rapporteren over de resultaten van dit onderzoek, inclusief een concreet voorstel met de bijbehorende kosten en dekkingsopties.

En gaat over tot de orde van de dag

Ballum 14 september 2026

Fractie A82

CDA Ameland
VVD

MOTIE

Betreft: Motie (te behandelen bij agendapunt 12 (C12) van de raadsvergadering 14 september 2026

Onderwerp: Toezegging inzake herlocatie eerste steen De Stelp in De Ambla.

De Raad van de gemeente Ameland, in vergadering bijeen op 14 september 2026

Constaterende dat:

Na de bouw en in gebruik name van De Ambla het gebouw van De Stelp is afgebroken en de eerste steen, die in 1963 is gelegd door de heren Hoekstra, Peschar en Zandstra is verwijderd en elders is opgeslagen door de gemeente Ameland.

Overwegende:

Dat deze eerste steen een herinnering is aan de inspanningen van genoemde heren om het ouderenbeleid concreet vorm en inhoud te geven op Ameland, hetgeen in die tijd vooruitstrevend was.

Dat hierdoor de steen meer symboliseert dan een drietal namen, te weten een deel van het historisch fundament van het ouderenbeleid op Ameland;

Dat het van zorgvuldigheid en wijsheid getuigt om deze steen een plaats te geven in de opvolger van De Stelp, te weten De Ambla, waardoor er een verbinding ontstaat tussen de historische en het hedendaagse gebouw, dat deel vormt van het ouderenbeleid op Ameland;

Dat het college in de raadsvergadering van 30 maart 2026 de toezegging heeft gedaan hiervoor zorg te dragen, waardoor de fractie van het CDA de motie in de raadsvergadering van 30 maart jl. heeft ingetrokken, maar dat het college terugkomt op de toezegging door de steen niet in De Ambla maar in een complex aanleunwoningen te willen plaatsen;

Dat dit niet de bedoeling is en dat de eerdere motie overduidelijk spreekt van het zoeken van een plaats in De Ambla, waarbij gedacht kan worden aan de inrichting van een vitrine of iets dergelijks met daarin een overzicht van de historie van de ouderenzorg op Ameland waaronder de betreffende steen.

Draagt het college op:

~~Ervoor zorg te dragen dat nog dit jaar de betreffende steen een plaats krijgt in De Ambla.~~

Om ervoor te zorgen dat er een groep belanghebbenden komt die met een voorstel komt voor plaatsing van de steen na participatie (met bevoordeeld het dorp) en dat de historie die de steen vertegenwoordigd centraal staat.

En gaat over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

S. Twickler, namens de CDA- fractie gemeente Ameland.

R. Hatzmann, namens de VVD-fractie gemeente Ameland.

Motie is geamendeerd unaniem aangenomen
Raad 14 september 2026,

Mij bekend,
Jacqueline Metz griffier

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized 'J' followed by 'M.J.' and a long, sweeping horizontal line.

J.M.J. Metz
Griffier

WAT ONS BINDT, BRENGT ONS VERDER

BESTUURSPROGRAMMA

2026 - 2030

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave

3.

Inleiding

4.

Leeswijzer

5.

1. Bestuur, samenwerking
& participatie

6.

2. Wonen &
leefbare dorpen

8.

3. Zorg, welzijn, onderwijs
& voorzieningen

9.

4. Bereikbaarheid, verkeer
& infrastructuur

11.

5. Economie, toerisme
& werk

13.

6. Cultuur, landbouw,
natuur & landschap

14.

7. Milieu, duurzaamheid, water,
energietransitie & klimaat

16.

8. Financiën, organisatie
& uitvoering

18.

Inleiding

Met dit bestuursprogramma geven wij richting aan onze inzet voor de komende bestuursperiode op Ameland. De verkiezingsuitslag heeft geleid tot een samenwerking tussen onze drie partijen die niet vanzelfsprekend was, maar die wij bewust zijn aangegaan. Vanuit een gedeeld gevoel van verantwoordelijkheid voor het eiland hebben wij ervoor gekozen om samen te werken, met het doel te komen tot stabiel en slagvaardig bestuur dat recht doet aan een brede vertegenwoordiging van onze inwoners. In een tijd waarin verschillen soms worden uitvergroot, hebben wij juist gezocht naar wat ons verbindt. Wij hebben de ambitie uitgesproken om bruggen te bouwen en elkaars krachten te benutten. Dat doen wij vanuit het besef dat dit niet altijd eenvoudig is, maar dat juist daarin de meerwaarde ligt voor het bestuur en de samenleving van Ameland.

Onze samenwerking is gebaseerd op een aantal gedeelde waarden. Wij kiezen voor een bestuursstijl die zich kenmerkt door openheid, samenwerking en verantwoordelijkheid. Wij streven naar het doorlopen van zorgvuldige besluitvormingsprocessen, waarin feiten en afwegingen helder in beeld worden gebracht en informatie tijdig en op een transparante manier wordt gedeeld met betrokkenen. Daarbij luisteren wij actief naar inwoners, organisaties en ondernemers en staan wij open voor initiatieven vanuit de samenleving.

Wij realiseren ons dat de opgaven waar Ameland voor staat groot zijn en niet in vier jaar volledig kunnen worden opgelost. Tegelijk is het onze ambitie om in de komende bestuursperiode concrete stappen te zetten. Daarbij erkennen wij dat het blijvend nodig is om, juist bij complexe opgaven, steeds terug te gaan naar wat ons bindt en elkaar daarin te blijven vinden. Vanuit die gezamenlijke basis werken wij verder aan oplossingen die bijdragen aan een evenwichtige ontwikkeling van het eiland, met aandacht voor de balans tussen economie, leefbaarheid en natuur, en met oog voor de schaal en het karakter van het eiland.

Dit document is opgesteld als een bestuursprogramma. Wij hebben invulling gegeven aan het advies van de verkenner en ook aan onze eigen wens om ook andere fracties in de raad nadrukkelijk te betrekken bij de verdere uitwerking. Met de fracties die hier gebruik van hebben gemaakt heeft een gesprek plaatsgevonden, op basis waarvan is bepaald welke aanvullingen en aanscherpingen konden worden overgenomen. Op deze manier werken wij, waar mogelijk, toe naar gezamenlijke oplossingen en een gedeelde verantwoordelijkheid in het belang van alle inwoners van Ameland.

De basis voor onze samenwerking ligt in de manier waarop wij willen besturen. Daarom staat in het eerste hoofdstuk het thema bestuur, samenwerking en participatie centraal. Hierin werken wij onze uitgangspunten verder uit en geven wij invulling aan de wijze waarop wij samen met de raad, de organisatie en de samenleving willen werken aan de toekomst van Ameland.

Leeswijzer

Elk hoofdstuk is als volgt opgebouwd:

Inleiding

de context wordt geschetst, het bredere beeld wordt aangegeven, wat speelt er

Onze koers

maatschappelijk beoogd effect, de 'wat' vraag

Onze inzet

concrete punten van focus voor de coalitie, nieuw of herbevestiging of wijziging op bestaand beleid

1. Bestuur, samenwerking & participatie

Bestuursstijl

Voor een duurzame samenwerking in deze coalitie wordt het van belang geacht uitgangspunten te formuleren die wij hanteren in de dagelijks politieke praktijk:

- open, eerlijke en volledige communicatie
- afspraak is afspraak
- bestuurlijke betrouwbaarheid en voorspelbaarheid
- respectvolle omgang onderling als ook met personen en organisaties buiten de gemeentelijke organisatie
- verschillen van inzicht bespreken op basis van feiten, argumenten en gemaakte afspraken
- elkaar rechtstreeks aanspreken wanneer vragen of zorgen ontstaan
- gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor besluiten en gemaakte afspraken
- raadsleden spreken alleen het college van B&W aan over besluiten of het uitblijven daarvan en nooit medewerkers van de ambtelijke organisatie

Binnen de gemeente is sprake van veel 'lopende zaken' die niet allemaal apart genoemd hoeven te worden. Dat geldt ook voor onze financiële positie. De begroting voor het jaar 2026 en de meerjarenbegroting 2027-2029 gelden als basis voor het te voeren beleid. Nieuwe bestedingsvoorstellen zullen via de begroting voor 2027 en de jaren daarna expliciet in beeld worden gebracht.

Inwoners, organisaties en alle politieke partijen vinden het van groot belang, dat op Ameland sprake is van een goed niveau van participatie. Bij besluitvormingsprocessen gaat het al gauw over de vraag of de omgeving voldoende is betrokken.

Wij willen de raad een participatieleidraad laten vaststellen die duidelijk maakt hoe we als gemeente zorgen voor optimale participatie. Met deze leidraad ontstaat een duidelijk handelingskader. In het verlengde daarvan willen we dat in alle B&W-voorstellen en in alle raadsvoorstellen in een speciaal kopje wordt aangegeven hoe er over het betreffende onderwerp geparticipeerd wordt.

Veel opgaven vragen om samenwerking met de andere Waddeneilanden, de regio, de provincie en het Rijk. Daarom investeren we in sterke regionale en Waddensamenwerking, bouwen we aan een goede relatie met provincie en Rijk en voeren we een actieve lobby voor de belangen van Ameland.

Onze koers

Een slagvaardig en stabiel bestuur dat samenwerkt en verantwoordelijkheid neemt. Om te zorgen dat de inwoners zich gezien en gehoord voelen, willen we zorgen voor zoveel mogelijk draagvlak en betrokkenheid.

Onze inzet

- **Participatie**

- Het vaststellen van een participatieleidraad en het zo nodig aanpassen van het bestaande communicatieprotocol hieraan.
- Proactief openstaan voor initiatieven uit de Amelandse samenleving.
- Participatievorm opgenomen in elk besluit van college en raad.

- **Regionale samenwerking en lobby**

- De samenwerking met andere overheden en organisaties is van groot belang. Veel overheidstaken zijn aan gemeenten toebedeeld. Daarnaast zijn we voor belangrijke thema's als bijvoorbeeld waterveiligheid, natuur (waaronder ook de mogelijke afsluiting van natuurgebieden) en de veerverbinding afhankelijk van andere overheden.
- We maken ons hard voor een stevige positie aan tafel en een sterke lobby voor de belangen van Ameland.

- **Belangen**

- Het organiseren van een themabijeenkomst met alle raadsfracties en college over het fenomeen belangenverstrengeling en het voorkomen van (de schijn) hiervan. We willen in een open gesprek de bewustwording verder vergroten en bezien waar mogelijke concrete aanscherpingen/verbeteringen mogelijk zijn in de praktijk. Vervolgens willen we met elkaar afstemmen wat een passende manier is om hierover te communiceren richting onze inwoners.

2. Wonen & leefbare dorpen

Inleiding

We beschikken op Ameland over een redelijk actuele woonvisie (2024). Die visie willen we medio 2028 actualiseren tezamen met het opstellen van een (verplicht) volkshuisvestingsprogramma. Op Ameland hebben we nog steeds een eigen gemeentelijk woningbedrijf (GWA). De wachttijd voor woningzoekenden is in vergelijking met de situatie in de rest van het land gelukkig relatief kort. Om dat zo te houden, willen we blijvend ruimte bieden aan particuliere initiatieven tot het bijbouwen van woningen op locaties die daarvoor zijn aangewezen. De gemeente heeft de laatste jaren haar grondpositie versterkt waardoor de uitgifte van kavels en bouw van nieuwe huurwoningen door kan blijven gaan.

Onze koers

Het behouden en waar nodig extra realiseren van voldoende betaalbare koop- en huurwoningen alsmede het stimuleren van particuliere initiatieven tot woningbouw voor doelgroepen met een binding met Ameland.

Onze inzet

- **Uitvoeren woonvisie**
 - Doorgaan met uitvoeringsprogramma o.a. nieuwbouw huurwoningen, kaveluitgifte, aanpak leegstand, blijven optimaliseren huisvestingsverordening + toewijzings- en huurprijsbeleid Gemeentelijk Woningbedrijf, continueren starterslening.
- **Particuliere bouw**
 - Toetsen van aanvragen voor particuliere woningbouw binnen bestaande planologische ruimte en waar mogelijk extra planruimte creëren in de dorpen.
- **Huisvesting van werkenden**
 - Mensen die op Ameland werken verdienen fatsoenlijke huisvesting en behandeling, wettelijke regels moeten worden gehandhaafd.
 - Actualiseren beleid op basis woonvisie.
- **Bouwen voor eenpersoons huishoudens**
 - Flexwonen en studio's zorgen voor een betere afstemming van woningzoekenden en aanbod.
- **Realisatie Ouderenhofjes**
 - Dit kan bijdragen aan ontzorging en doorstroming.

3. Zorg, welzijn, onderwijs & voorzieningen

Inleiding

Wij willen een samenleving waarin iedereen mee kan doen, zich gezien voelt en zo lang mogelijk zelfstandig kan leven. Preventie, ontmoeting en vroegtijdige ondersteuning zijn daarbij essentieel.

Sociaal Werk Ameland speelt hierin een belangrijke rol als laagdrempelige en verbindende organisatie. Wij willen dat inwoners eenvoudig toegang hebben tot ondersteuning, activiteiten en advies, dicht bij huis en passend bij de behoeften van het eiland.

We zetten in op het versterken van de sociale basis door samenwerking tussen Sociaal Werk Ameland, zorg- en welzijnsorganisaties, onderwijs, verenigingen, vrijwilligers en inwoners. Daarbij zetten we in op bijzondere aandacht voor jongeren, ouderen, mantelzorgers en inwoners die tijdelijk of langdurig extra ondersteuning nodig hebben. Zo bouwen we samen aan een veerkrachtig Ameland waarin iedereen kan meedoen.

Als iets belangrijk is dan is het wel de kans om gezond op te groeien op Ameland. De natuurlijke omgeving biedt daarvoor gelegenheid. Maar ook op Ameland worden vooral scholieren en studenten veelvuldig in de verleiding gebracht te komen tot middelengebruik. De vraag is wat wij als gemeente kunnen doen om dat gebruik te beperken. Sommige gemeenten pakken deze problematiek aan door in te zetten op het IJslands model en jongeren door het aanbieden van tal van activiteiten en ontmoetingsmogelijkheden tot andere keuzes te brengen. Wij gaan in samenwerking met alle betrokken partijen op zoek naar een 'Amelands model'.

Voor de gemeentelijke gebouwen is recentelijk accommodatiebeleid door de gemeenteraad vastgesteld. De externe procesbegeleider heeft op 7 juli 2026 haar bevindingen c.q. advies voor de maatschappelijke voorzieningen in Nes en Buren gepresenteerd. De begeleidingsgroep heeft aangeboden beschikbaar te blijven voor nadere toelichting en als klankbordfunctie bij het verdere procesverloop. In de tweede helft van 2026 willen wij komen tot besluitvorming in de gemeenteraad waarmee het accommodatiebeleid op visieniveau compleet is.

In de afgelopen periode is zoals bekend veel discussie geweest over de toekomst van de school in Ballum. We vinden het belangrijk om goed te blijven communiceren richting inwoners van het dorp Ballum over de feiten, ontwikkelingen en de verantwoordelijkheid van de betrokken partijen hierin. We volgen de lijn zoals verwoord in het door de gemeenteraad geamendeerde besluit van 4 november 2024. In december 2025 heeft de gemeenteraad in het accommodatiebeleid € 500.000 gereserveerd voor aanpassing en verduurzaming van het schoolgebouw en € 750.000 voor een nieuw dorps huis op een nieuwe locatie (zoekgebied Camminghastraat).

Voorgaande geeft aan wat de gemeente(raad) heeft gedaan om de school te behouden voor het dorp Ballum. Waar het gaat om het al dan niet open houden van de school zullen wij ons laten leiden door de wettelijke regels die daarvoor bestaan. Mocht de school op basis van die wettelijke regels gesloten worden, dan willen wij het schoolgebouw op een nader te bepalen wijze blijven benutten als een maatschappelijke voorziening. Het accommodatiebeleid biedt hiervoor goede aanknopingspunten.

Onze koers

We investeren in voldoende aanbod en kwaliteit aan zorg, welzijn, onderwijs, sportaccommodaties, dorpshuisfuncties, kinderopvang, cultuur en ontmoeting. Deze maatschappelijke voorzieningen dragen bij aan een sterke sociale vitale samenleving.

Onze Inzet

- **Sociale voorzieningen**
 - Uitvoering blijven geven aan uitvoeringsprogramma sociaal domein.
 - Realisatie begeleid wonen.
- **Accommoderen**
 - Accommodatiebeleid op visieniveau afmaken en voorzien van een nadere uitvoeringsplanning (horizon 20 jaar). "Samen van visie naar uitvoering".
 - Gezondheid
 - Plan om middelengebruik tegen te gaan naar 'Amelands Model'
 - Investeren in de (online)weerbaarheid van jongeren.
- **Onderwijs**
 - Doorgaan met onderzoek bestuursstructuur Burgemeester Walda School.
 - Onderzoek naar verbreding onderwijsaanbod op Ameland. (te denken valt o.a. aan: praktijkonderwijs, verbreding werken-leren, volledig HAVO/VWO met examens, volwassenenonderwijs)

4. Bereikbaarheid, verkeer & infrastructuur

Inleiding

De veerdienst geldt als levensader voor ons eiland. De komende jaren zullen in het teken staan van een aanbestedingsprocedure waarbij rederijen zich als (nieuwe) vervoerder kunnen aanmelden. Het verloop daarvan zullen wij op de voet volgen en waar nodig blijven we hierbij de belangen van Ameland onder de aandacht brengen en benadrukken.

Recentelijk (2023) heeft een visie op de toekomst van het verkeer en vervoer op Ameland zelf het levenslicht gezien. Die visie zullen wij in een uitvoeringsplan uitwerken. De visie bevat een bewuste reductie van auto's naar het eiland en van verkeersbewegingen op het eiland. Een deel van deze reductie is op autonome wijze al bereikt. Momenteel wordt in Waddenverband onderzocht welke sturingsinstrumenten juridisch geschikt zijn. Fietzers en wandelaars willen we vanzelfsprekend wel optimaal bedienen.

Er is een startnotitie parkeerbeleid opgesteld. Die notitie geldt voor ons als vertrekpunt om te komen tot afdwingbare parkeernormen op eigen terrein bij nieuwe ontwikkelingen en zelfbindend beleid voor openbare parkeerplaatsen.

Onze koers

Goede bereikbaarheid is een basisvoorwaarde om op Ameland te kunnen wonen, werken, ondernemen en recreëren. Een betrouwbare en betaalbare veerverbinding met meer eilander inspraak is essentieel. Op het eiland streven we naar vervoersstromen in harmonie met eilandwaarden en seizoenen.

Onze inzet

- **Parkeren**
 - Opstellen Parkeerbeleid, capaciteit parkeren veerdam Nes optimaliseren, specifieke aandacht voor tegengaan bermparkeren.
- **Uitvoering geven aan de vervoersvisie**
 - Ketenreis naar Ameland optimaliseren, verkeersveiligheid, aantrekkelijker openbaar vervoer op het eiland inclusief een busverbinding op de sneldienst.
- **Beheer & Onderhoud**
 - Uitvoering geven aan de beheerplannen voor wegen en havens.
 - Verder werken aan de uitbreiding van betonnen fietspaden in de oost-westverbinding door de duinen.
 - In overleg met het Rijk verkennen hoe het beheer en de toekomstige ontwikkeling van de veerdam en de loskade bij de Ballumerbocht het beste kunnen worden vormgegeven, waarbij we aansluiten bij lopende trajecten zoals het MIRT en de plannen rond de ophoging van de veerdam.
 - Opstellen beheerplannen voor overige gemeentelijke voorzieningen, zoals openbare verlichting en straatmeubilair.
 - Voor de werkhaven in Ballum wordt een toekomstbestendige koers uitgewerkt, zodat duidelijkheid ontstaat over de verdere ontwikkeling en functie van deze locatie.
- **Blijvende aandacht voor alles rondom de veerverbinding van en naar Ameland**
 - Blijvende lobby voor een betrouwbare, betaalbare veerdienst met meer eilander inspraak: o.a. bij vervoersplannen lopende concessie, aansluitend busvervoer op de boten, capaciteit parkeren Holwert, MIRT traject voor een lange termijn oplossing.
 - 24 uren bereikbaarheid in de vorm van nachtvaren watertaxi.
 - Het belang van de verbinding is dusdanig dat onze voorkeur uitgaat naar een toekomstige uitvoering van de veerdienst als overheidsdienst. Daarmee kan op lange termijn beter worden gestuurd op betrouwbaarheid, betaalbaarheid en duurzaamheid.

5. Economie, toerisme & werk

Inleiding

Vanzelfsprekend willen we met z'n allen blijven werken aan een sterke eiland-economie. Daarbij zullen we nadrukkelijk de balans in het oog houden tussen een duurzame ontwikkeling van de economie en natuurwaarden. Het toerisme is de kurk waar de economie van Ameland op drijft. We beschikken over een actuele toeristische visie met de titel 'Van meer naar beter'. Daar zullen we uitvoering aan geven. De komende jaren willen we de ontwikkelingen in het toerisme op Ameland op de voet blijven volgen in goed overleg met alle betrokken partijen en zorgen voor een verantwoordelijke en goede promotie van Ameland met specifieke aandacht voor het behouden en vergroten van herhalingsbezoek. Jeugdgroepen ontvangen in dit kader momenteel al 50% korting op de toeristenbelasting.

Ameland heeft in 2026 een nieuw evenementenbeleid vastgesteld waarin spreiding van evenementen de leidraad is. Het diverse aanbod aan evenementen is een verrijking voor de eilander economie. Bij het bepalen of een evenement in tijd of locatie op een goede manier doorgang kan vinden is de natuur op het eiland voor ons leidend. Zo zoeken we balans voor beide belangen.

Voldoende, diverse kwalitatieve dagrecreatie is van grote waarde voor de leefbaarheid en het toerisme op Ameland. Recreatieterreinen hebben van tijd tot tijd een update nodig om aantrekkelijk te blijven.

Onze koers

Behouden en creëren van randvoorwaarden voor een goed vestigingsklimaat voor een divers en kwalitatief hoogwaardig aanbod met perspectief voor lokale ondernemers. Dit vraagt om keuzes die passen bij onze schaal, natuur en leefbaarheid. Wij staan voor een economie die kwaliteit verkiest boven groei en die meebeweegt naar een duurzame toekomst.

Onze inzet

• Toerisme en evenementen

- Uitvoering blijven geven aan het toeristisch beleid.
- Revitalisatie van recreatieterrein De Vleyen.
- Uitvoering blijven geven aan het evenementenbeleid.
- Besluitvorming Horeca- en Detailhandelsbeleid in 2e helft 2026 met o.a. aandacht voor behoud van voldoende en kwalitatief goede nachthoreca.

• Ondernemen en werk

- Doorgaan met de functie 'bedrijvencontactmedewerker'
- Regelmatig overleg met alle doelgroepen in de toeristische sector.
- Een nadere analyse maken van de opbrengst forensenbelasting naar aanleiding van een recent verschenen rekenkamerrapport.
- Onderzoek uitbreiding bedrijventerrein Nes.

6. Cultuur, landbouw, natuur & landschap

Inleiding

Wij willen de natuur behouden met respect voor het cultuurhistorisch medegebruik dat hiervan oudsher bij hoort. Nieuwe wet- en regelgeving, zoals de Omgevingswet, mag dit niet onnodig beperken. In reactie op recente voornemens over het mogelijk afsluiten van natuurgebieden (TBB-gebieden) door de Rijksoverheid laten eilanders Waddenbreed nadrukkelijk van zich horen. Wij zullen ons blijvend inzetten voor het bewaken van de eilander belangen. Draagvlak en vertrouwen onder de inwoners zijn essentieel in dit proces. De agrarische sector is onmisbaar voor het Amelanders landschap, de voedselproductie en het beheer van het buitengebied. Een toekomstbestendige landbouw vraagt om ruimte voor bedrijfsopvolging en nieuwe agrariërs. Omdat de beleidsruimte van de gemeente beperkt is en er al een provinciaal gebiedsproces loopt, ontwikkelen wij geen afzonderlijk gemeentelijk landbouwbeleid. We blijven in gesprek met agrariërs, terreinbeheerders en andere betrokkenen om ontwikkelingen en knelpunten te bespreken en gezamenlijke uitgangspunten voor de toekomst te formuleren. Binnen onze bevoegdheden zetten wij ons vervolgens in voor praktische oplossingen en ondersteuning, bijvoorbeeld richting provincie bij gebiedsgerichte vraagstukken. Daarnaast mag het stikstofbeleid van Rijk en provincie geen belemmering vormen voor een gezonde en toekomstbestendige landbouw op Ameland.

Onze koers

Behoud van een dynamisch landschap waarin natuur, landbouw en leefbaarheid samenkomen. Het behouden van voldoende autonomie binnen de landelijke regelgeving. Ruimte voor lokaal maatwerk binnen de landelijke kaders. Natuurwetgeving die meer uitgaat van de bedoeling en daarmee praktisch, uitvoerbaar en effectief is.

Onze inzet

- **Landbouw**
 - In overleg met de Amelandse agrarische sector en andere betrokkenen komen tot praktische ontwikkellijnen voor het realiseren van een duurzame agrarische sector.
- **Cultuur, natuur en landschap**
 - In overleg met terreinbeheerders komen tot voorlichting en educatie over natuur en cultureel medegebruik.
 - Onderzoeken hoe we de lijst van cultuurhistorisch medegebruik juridisch kunnen borgen.
 - In de omgevingsvisie opnemen dat de gemeente Ameland zich inzet voor goed beheer en behoud van de rijksgronden en natuur op Ameland, en betrokken partijen hier actief op aanspreekt wanneer de kwaliteit van beheer daarom vraagt.
 - Heroriëntatie op het doel en het functioneren van de beheeroverleggroep Ameland (BOGA) en de rol van de gemeente Ameland daarin.
 - Aanpak verrommeling in het buitengebied.
 - Opstellen beheersplan strandovergangen.
 - Het beleid rondom schuilgelegenheden voor hobbydieren evalueren en waar nodig actualiseren, met oog voor dierenwelzijn, landschap en uitvoerbaarheid.

7. Milieu, duurzaamheid, water, energietransitie & klimaat

Inleiding

Een gezonde leefomgeving is de basis voor prettig wonen, werken en recreëren. Niet alleen voor mensen, maar ook voor planten en dieren. Het beschermen van die leefomgeving vraagt om keuzes, zeker nu we te maken hebben met uitdagingen als PFAS, drinkwatertekorten, klimaatverandering en de energietransitie.

De energietransitie raakt iedereen. Het gaat om een betrouwbare, betaalbare en duurzame energievoorziening, met minder afhankelijkheid van fossiele brandstoffen. We zetten deze stap voor stap in, met oog voor wat past bij Ameland en zijn inwoners.

De eerste stap is altijd energiebesparing en goede isolatie. Onderzoek laat zien dat een eiland breed warmtenet of centrale aardwarmtebron voor Ameland niet haalbaar is. Daarom kiezen we voor een combinatie van individuele oplossingen en collectieve warmtevoorzieningen op wijk- of buurtniveau. Ook zijn meer lokale duurzame energieopwekking en energieopslag nodig om in de toekomstige energievraag te voorzien. Door klimaatverandering nemen de uitdagingen rondom water toe. Hevige neerslag, langere droge periodes en toenemende verzilting zetten de beschikbaarheid en kwaliteit van zoet water onder druk. Samen met de groeiende watervraag in het hoogseizoen vraagt dit om een kritische blik op een toekomstbestendig watersysteem.

Onze koers

We werken aan een schone en gezonde leefomgeving. We investeren op een toekomstbestendige manier in realistische mogelijkheden om verder zelfredzaam te zijn voor onze behoefte aan energie en drinkwater.

Onze inzet

• Milieu

- Werken van de gemeente uitvoeren met een duurzame insteek.
- Kwaliteit bodem en grondwater in beeld krijgen met betrekking tot schadelijke stoffen zoals PFAS/PFOS

• Duurzaamheid en energietransitie

- Stappen blijven zetten in energietransitie om uiteindelijk alle gebouwen van aardgas naar lokaal hernieuwbare energie, minder afhankelijk worden van schaarse buitenlandse energiebronnen.
- Een haalbare en betaalbare aanpak van verduurzaming met extra ondersteuning voor burgers die dit nodig hebben.
- Een realistisch verduurzamingspad voor gemeentelijke gebouwen en huurwoningen.
- We zien een noodzaak voor een realistisch plan voor hernieuwbare lokale opwek, distributie en opslag van elektriciteit.
- Onderzoeken of windenergie mogelijk is op de NAM-platform in zee.
- We blijven mogelijke toepassing van biogas voor Ameland volgen (specifiek de ontwikkeling op Terschelling voor de realisatie van een mestvergister).

• Water

- Opstellen integraal waterprogramma.
- Actualiseren en uitvoeren van een realistisch klimaatrobuust Programma water en riolering (inclusief o.a. ook de opvang en benutten van regenwater).

8. Financiën, organisatie & uitvoering

Inleiding

Zonder een goed functionerende gemeentelijke organisatie kunnen B&W en gemeenteraad weinig resultaten boeken. Daarom willen we bijzondere aandacht besteden aan de mogelijkheden de kwaliteit van onze organisatie (verder) te verbeteren. Intergemeentelijke samenwerking (m.n. met de andere Waddeneilanden) is daarbij van groot belang.

Een betrouwbare gemeente vraagt om gezonde financiën en een sterke organisatie. De uitdagingen waar Ameland voor staat vragen om een overheid die slagvaardig is, keuzes durft te maken en haar middelen doelmatig inzet. Daarbij gaan we zorgvuldig om met gemeenschapsgeld en houden we oog voor de financiële gevolgen van nieuw beleid.

Tegelijkertijd staan gemeenten voor steeds meer taken en verantwoordelijkheden. Om deze goed uit te voeren, blijven we investeren in een professionele organisatie, voldoende capaciteit en samenwerking met andere overheden en partners. Zo zorgen we ervoor dat de gemeente ook in de toekomst haar taken goed kan blijven uitvoeren.

Onze koers

Een financieel gezonde gemeente met een professionele en toekomstbestendige organisatie, die inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties op een betrouwbare en efficiënte manier ondersteunt.

Onze inzet

- **Organisatie**
 - Wij vragen het college van B&W om een analyse te (laten) maken van mogelijkheden de organisatie verder te versterken, zodat we de volop aanwezige kwaliteiten ook optimaal benutten.
 - Blijven investeren in een sterke ambtelijke organisatie en goed werkgeverschap.
- **Financiën**
 - Zorgen voor structureel sluitende begrotingen en een gezonde financiële positie.
 - Nieuwe beleidskeuzes altijd afwegen op maatschappelijke meerwaarde, uitvoerbaarheid en financiële gevolgen.
 - Actief inzetten op het realistisch benutten van subsidies, fondsen en bijdragen van provincie, Rijk en Europa.
- **Uitvoering**
 - De samenwerking met de andere Waddeneilanden en regionale partners verder uitbouwen waar dit leidt tot kwaliteitsverbetering of efficiencyvoordeel.
 - Vereenvoudigen van processen en vergroten van de digitale dienstverlening waar dit inwoners en ondernemers beter ondersteunt.
 - Zorgen voor een transparante verantwoording van doelen, resultaten en bestedingen richting raad en samenleving.

Voorstel

Geadresseerde

Zaaknummer 565115
Vergaderdatum 14 september 2026
Organisatieonderdeel Staf
Portefeuillehouder n.v.t.

Onderwerp

Benoeming wethouders en vaststelling tijdsbestedingsnorm.

Voorstel

1. De heer T.E.F.W. Faber met ingang van 14 september 2026 te benoemen tot wethouder voor 0,7333 fte.
2. De heer F.A. Kiewiet met ingang van 14 september 2026 te benoemen tot wethouder voor 0,7333 fte.
3. De heer P.J. IJnsen met ingang van 14 september 2026 te benoemen tot wethouder voor 0,7333 fte.

Inleiding

Op 18 maart 2026 zijn er gemeenteraadsverkiezingen gehouden.

Naar aanleiding van deze verkiezingen is er door AmelandEén, CDA en Algemeen Belang Ameland via een intensieve samenwerking gewerkt aan de vorming van een nieuwe coalitie en het opstellen van een gezamenlijk bestuursprogramma. Partijen hebben overeenstemming bereikt, er is een coalitie gevormd en er zijn kandidaat wethouders voorgedragen.

In opdracht van de burgemeester is door Berenschot een integriteitstoets uitgevoerd naar de kandidaat wethouders. Vanuit de verzamelde informatie en gesprekken met de kandidaten heeft Berenschot kunnen vaststellen dat er geen wijzigingen zijn in de persoonlijke omstandigheden van de kandidaten die een beletsel vormen voor de benoeming van de kandidaten als wethouder van de gemeente Ameland. Daar waar risico's op het gebied van integriteit zijn geconstateerd bij de kandidaat, zijn er aanbevelingen geformuleerd met de risico's om te gaan, dan wel deze te voorkomen.

Op grond van de Gemeentewet benoemt de gemeenteraad de wethouders en stelt deze de tijdsbestedingsnorm per wethouder vast. Binnen de gemeente Ameland kunnen er minimaal twee en maximaal drie wethouders worden benoemd. Bij twee wethouders bedraagt de totale tijdsbestedingsnorm maximaal 2 fte en bij drie wethouders is dat maximaal 2,2 fte.

Beoogd effect

Naar aanleiding van de verkiezingen op 18 maart 2026 en op basis van het recent gesloten coalitieakkoord voorzien in de vacatures van wethouder, waardoor er weer een voltallig college van burgemeester en wethouders is.

Argumenten

1. Op basis van het verkiezingsresultaat is er een nieuwe coalitie gevormd tussen de fracties van AmelandEén, CDA en Algemeen Belang Ameland.
2. AmelandEén draagt de heer T.E.F.W. Faber, CDA de heer F.A. Kiewiet en Algemeen Belang Ameland de heer P.J. IJnsen als wethouder voor.
3. Uit de integriteitstoets blijkt dat er in geen van de drie gevallen beletselen zijn voor de benoeming als wethouder.
4. De gemeenteraad stelt het aantal wethouders en de tijdsbestedingsnorm per wethouder vast en benoemt de wethouders.

Kanttekeningen

Niet van toepassing.

Afstemming

Niet van toepassing.

Vervolg

De ambtelijke organisatie voert dit besluit uit.

Bijlagen

Niet van toepassing.

Besluit

Raad

Zaaknummer 565115
Datum vergadering 14 september 2026
Onderwerp Benoeming wethouders en vaststelling tijdsbestedingsnorm
Portefeuillehouder n.v.t.
Agendapunt 18

Besluit

De raad van de gemeente Ameland:

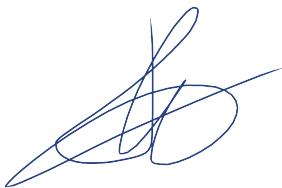
Gelet op :

- het feit dat er een coalitie is gevormd tussen de fracties van AmelandEén, CDA en Algemeen Belang Ameland;
- het rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers;
- de artikelen 35 tot en met 38 van de Gemeentewet;

Besluit:

1. De heer T.E.F.W. Faber met ingang van 14 september 2026 te benoemen tot wethouder voor 0,7333 fte.
2. De heer F.A. Kiewiet met ingang van 14 september 2026 te benoemen tot wethouder voor 0,7333 fte.
3. De heer P.J. IJnsen met ingang van 14 september 2026 te benoemen tot wethouder voor 0,7333 fte.

Ballum, 14 september 2026

T. Willemsma
Burgemeester

J.M.J. Metz
Griffier

Voorstel

van de griffier aan de raad

Zaaknummer 549021
Vergaderdatum 14 september 2026
Organisatieonderdeel Griffie
Portefeuillehouder Tytsy Willemsma

Onderwerp

Benoemen voorzitter(s) algemene raadscommissie

Voorstel

Te benoemen als voorzitter , respectievelijk plaatsvervangend voorzitter van de raadscommissie:

1. mw. S.M.A. Twickler
2. dhr. W.A. de Jong

Inleiding

In verband met de nieuwe samenstelling van uw raad en de nieuwe raadstermijn is het noodzakelijk opnieuw een voorzitter benoemen voor de raadscommissie.

Raadscommissie

Op grond van artikel 82 van de Gemeentewet is er op 27 mei 2019 een algemene raadscommissie ingesteld welke als taak heeft advies uit te brengen aan de raad over alle voorkomende onderwerpen, alsmede voor het voeren van overleg met het college van B&W.

De leden van de commissies, alsmede de voorzitters, worden door de raad benoemd. De commissieleden zijn eerder benoemd, de voorzitters nog niet.

De voorzitter is een raadslid, en is geen lid van de commissie. Leden van het college van B&W maken geen deel uit van de raadscommissie (artikel 82, lid 2) maar zijn op uitnodiging standaard aanwezig voor het geven van de nodige inlichtingen over onderwerpen die op de agenda staan.

De stemming gaat over personen , gaat op voordracht en is schriftelijk (artikel 31 Gemeentewet).

Te benoemen:

Voorzitter voor de algemene raadscommissie: Mw. S.M.A. Twickler

Plaatsvervangend voorzitter voor de raadscommissies: Dhr. W.A. de Jong

Beoogd effect

n.v.t.

Argumenten

n.v.t.

Kantttekeningen

n.v.t.

Afstemming

Vervolg

Bijlagen

Besluit

Raad

Zaaknummer 549021
Datum vergadering 14 september 2026
Onderwerp Benoemen voorzitter(s) commissie

Portefeuillehouder Tytsy Willemsma
Agendapunt 22

Besluit

De raad van de gemeente Ameland:

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders;

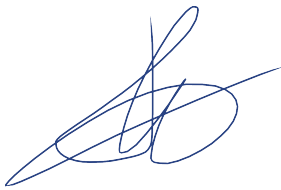
gelet op artikel 82 van de Gemeentewet

Besluit:

Als voorzitter, respectievelijk plaatsvervangend voorzitter van de raadscommissie te benoemen:

1. mw. S.M.A. Twickler
2. dhr. W.A. de Jong

Ballum, 13 april 2026

T. Willemsma
Burgemeester

J.M.J. Metz
Griffier